

הקדמה

קשה לחשוב שהדברים הללו או כל מין דיבורים בדומיהם, יביאו איזה תוצאה ניכרת בכל המהלך השולט בתקופה אחרונה הזאת, כמעט אי אפשר ביד מי שהוא לשנות הנטיות וההשקפות שנעשו קבועים ומוסכמים לרוב רובם של ישראל שומרי תורה ומצות. מן הנמנע עבור איש מדורנו לצייר הכל בציור הנכון להראות כל הנכלל בהמתרחש נגד עינינו, כי חסר הכח בנפש להבין הענינים בעומק עומקם או למצוא המלים המתאימים לפי אמתת התוכן המושרש בהם. העולם של שומרי תורה נעשה מצער ומצומצם, ריק וחלל מן כל התעלות הנפש לרכוש ההכנה להבין ולהרגיש קדושת ישראל הנצחית, אמונה הטהורה והגבוהה שנתקשרה בנו בהר חורב מתוך האש ביום הקהל, בכדי לראות בולט מה שהוא מתנגד לה. החסרון והסילוק של השפעת התורה והקדושה בדור הזה, ייצרו אדרבה את ההכנה לקבל כל כחש וכזב, כל שטחיות וטעויות, להפוך כל נאלץ וטמא לדברים של אמת ותורה. זאת מגביר במעוטי לב את הבטוחות עם החוצפה והשחצנות ומפילים במבוכות ומהומות רבות שנעשו לדבר פשוט ומקובל מפני החזרה התדירית עליהם מדי חודש בחדשו ומדי יום ביומו. אין עוד מי שיחוש חשש ספק בכל הקביעות שנקבע לדבר ברור שאין להרהר אחריו, נתבטלה כליל ההבחנה בין הסילוף ובין האמת, הולכת ומתחזקת המחיצה של ברזל בריבוי הסתרות ואפלות החוצצת בין ישראל ובין אביהם שבשמים.

הדחיפות והדחיקות של צרכים הרבים לבני אדם בהחיים יום יומים, שנתרבו ונעשו להכרח בשביל התקדמות של ישוב העולם בכללו בזמן הזה, מטרידים ומסירים את הלב מן כל התאמצות בתורה ועבודה. נוסף על זה ההתפתחות של הערמה הלשונית עם צחות הסגנונית הנמצא גם בחומר הקריאה של עתונים הדתיים, עם כל מין שיחה נאה ותחבולות האמנותית להמשכת הלב וכבישתו, כל זאת ביחד הם האמצעים לקבוע את כל השקר וכל גדולי מינות וכפירה הממלאים חללו של עולם בתקופה הזאת. נסתלקו מאתנו אנשים גדולים וקדושים בישראל המשפיעים תורה וקדושה ממעין היוצא מבית קדשי הקדשים, העולם נעזב ושמש מעוטף כולו בחושך וערפל השולטים שליטה מלאה, ממשלה בלתי מוגבלת לכפירה היותר גדולה ומרוחבת באין מפריע כלל. התפשטה הטומאה מאד ומלאה כל הללבות, בקעה את כותלי בית המדרש ונכנסה גם לשם בשטף רב, כי הבקיעות נעשו לפתחים רחבים

באין נועל בעדס. הכפירה והמינות לא בלבד שנתפשטה אלא גם נתהפכה, באמצעות התחבולות הלשונית נעשו גדולי מינות לדברים של תורה המחייבים שומרי תורה להאחז בהם, ויקנות הלב מקבלת ההיפוך הזה ומסכמת עליו, השכחה לכל דברי אמת ואמונה מקובלת לכל, נרצית לכל, ומביאה מרגוע לכולם.

התביעה הגדולה לפרסם איזה דברי אמת בזמן הזה לוחצת ובלתי פוסקת, יהיו הדברים אפילו מעטים חסרים ובלתי שלימים, יהיו חלופים וקצרים ואינם מבריחים מן הקצה אל הקצה בעומק הנרצה, בכל אופן שיהיו ישנה התביעה להודיעם ולפרסמם, וגם הדברים הפשוטים והידועים החוב להזכירם ולחזור עליהם עוד הפעם בכדי לתת תמונה יותר בולטת, מעט אמת אפילו מעט אור אין להעלים בתקופה הזאת שהמינות ועקלקלות הם הדברים היחידים הנשמעים והנודעים. אין לקוות על ציבור ניכר במספר שירצו להיות קוראים ומבינים אבל יש לדבר אל היחידים והבודדים, אולי יתאמץ מי שהוא להקיף הענינים ולפקוח עיניו אל האמת הפשוט, יסודות האמונה ויהדות התורה שהיו ידועים לכל ישראל בכל הזמנים חוץ מן הזמן הזה, גם בזמן לא רחוק מאתנו היו מבינים ומרגישים מרובים וכהיום כ"כ מעוטים, שרשי הקדושה והאמונה של תורה ודברי חז"ל שהיו פשוטים ונודעים וכהיום כ"כ נעלמים.

אי אפשר לעבור על חורבן העולם בשתיקה גמורה לא עת לשתוק העת הזאת, אי אפשר להרשות שהפחדים והאיומים יכוננו את המינות והכפירה בקביעות מלא עד ללא זכרון כל דהו מן יהדות הברורה, הנשכחת והמסולקת מן כוחה של ממשלת זדון המושלת בארץ כולה. אין להתפעל מן העובדה שכמעט כולם אוחזים בממשלת זדון הזאת וכל האוחז בה מתעלה על ידה, מתכבד בה ומושטת הטבה להסובבים אותה ומגינים עליה, אולי זאת דוחק ולוחץ עוד יותר להשמיע איזה קול חלש הבלתי נשמע, ולא ליתן ממשלה מלאה וחלוטה אל כוחות הרע והטומאה ללא ניגוד אפילו זעיר וחלש. נחוץ מאד להזכיר הדברים שישמשו ביאור על מהלך הנקבע, להראות השלבים העוקבים זו אחר זו, הגשרים שעליהם עברו שומרי תורה ומצות אל הציונות, המאויים הקטנים של אנשים קטנים שהביאו התלכדות הזאת לצרף את כולנו אל זוהמת הציונות ללא השאיר שריד. בקובץ הזה ישנם העתקות שונות מכתיבתם ובטויהם של המעבירים שנכתבו ושנאמרו על ידם בעצמם, ההעתקות המובאות הם באחריות מלאה מצוין מקום מבואם מהיכן נלקחו, דברים הנדפסים שכל אחד באפשר לו למוצאם, גם העובדות כמו שהיו ללא

כחל וללא שרק, מסודרים בסדר היותר מועיל לתת ציור הנדרש באופן היותר אפשר.

יבואו הדברים שכתבו והעובדות שעשו ויביאו ההסבר והפירוש על מה נתחברו ונתאחדו שארית ישראל עם המדינה והציונות והורידו מעליהם את עדים מהר חורב, על מה נתבלבלו ככה מן ברק החיצוני של מדינה הציונית, התנאים המבהילים שהביאו בלבול הזה וההסכמות המטשטשות שעזרו והחזיקו אותו, ועשו אותו לבהירות. יבוא הסדר של השתלשלות הזה ויעיד על עצמו כי אין בהורדה הזאת איזה תוכן חוץ מן רצונות ריקים גופניים אפס ואין מתחילה ועד סוף. יבואו הדברים ויפרשו הפירוש על תוכן ההסכמות עם התוכן של המסכימים הקטנים עם הגדולים, יהיו הדברים שנעתקו כאן ביאור נכון על גודל טומאה הציונית הזאת הפוגמת בשרשי השרשים של קדושת ישראל, יהיה המאמץ הזה חקיקה מסודרת להראות האפילה הנוראה של דור האחרון הזה, לכל מי שירצה לראותה.

תהי' העבודה הקשה הזאת ללא צורך כלל, כי חיים אנו באחרית הימים וקרוב יום ה' להגלות, עוד נזכה לראות את הר בית ה' נכון בראש ההרים את אור ה' שילכו בו כל בית יעקב. יתבטלו האובות והידעונים ביחד עם האשרים והחמנים, תלך לה הצרה החשיכה והצוקה, תפקחנה עיני עורים ותפתחנה אזני חרשים. כי ירחם ה' את עמו ובחר עוד בישראל, יכופר עון יעקב והסר חטאתו, ובאו האובדים והנדחים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי אני עזרתיך נאום ה' וגאלך קדוש ישראל. לונדון. יום ב' לסדר ואתה אמרת היטב איטיב עמך, י"ג כסלו תש"ן לפ"ק.

ירחמיאל ישראל יצחק דאמב.

המהפכה

תורתנו הקדושה היא נצחית נתונה לבית ישראל לעד ולעולמי עולמים. זאת התורה שהיא עתה בידנו זאת התורה עצמה נתונה בהר סיני מרועה אחד על פי ה', לא נשתנתה ח"ו אפילו בקוצו של יוד, וא"א בה שינוי בכל הזמנים ובכל הדורות. הדברים שהם תחת השמש המצטרפים לעולם הגשמי משתנים המה תמיד, וכל מה שקרוב לחומריות מתרבה החילוף והתמורה יותר. זאת נוגע ג"כ להדיעות והדיבורים של בני אדם. רק שפת אמת תכון לעד ואין אמת אלא תורה, ועד ארגיעה לשון שקר, זאת חולף והולך וחולף עוד הפעם, ואינו קיים בצביון אחד אלא שעה קצרה כמו רגע בלבד, שפת שקר מתחלף ומשתנה וגם מתרבה, כי השקרים הם רבים והולכים ומתרבים, בכל פעם שקרים חדשים, וכזבים שונים ומשונים מתרבים ובאים, השקרים והכזבים מן תקופה אחת בלתי משתייכים אל התקופה הבאה אחריה, ובחילוף הזמנים והתקופות מתחלפים ג"כ הסטיות עם הרמיות והעקלקלות. הרמיות והעקלקלות של תקופה זו אינם אותן הרמיות של התקופה שעברה אבל באיזה בחינה מתחברים זו לזו, באפס מה השקרים החדשים נבנים על יסודות של שקרים הישנים וכל כזב של ההוה מכיל באיזה מידה איזה יסוד של תרמית העבר. החיבור והקשר הזה אינו בולט כ"כ ולפעמים בלתי מתראה כלל כי המראה החדשה של שקר החדש מחפה על כל הענין והמראה הזאת כולעת הכל בתוכה, אבל באיזה בחינה השקרים ג"כ מקושרים זה עם זה ובאים זה אחר זה, וכיחד הולכים ומתחלפים והולכים ונאבדים.

השקר הציוני זהו שקר כללי המכיל בתוכו כל השקרים שהיו עד הנה, הטומאה הזאת הציונית היא הגדולה והאחרונה שבטומאות הכוללת כל הטומאות שהיו עד הנה וכולם מצטיירים בהציור הזה הציוני שהוא הנחלת עם וארץ לזרע ישראל. הציור הזה שהציונות והמדינה הציונית זאת הפתרון לעם ישראל, שהמדינה תעזור ותושיע או בכלל שדבר זה של התקוממות המדינה מתחבר באיזה אופן אל ענין של תורה, הציור הזה הוא כפירה כללית המצרפת ומחברת כל הכפירות ביחד, טומאה כללית המקפת כל הטומאות, שקר המכיל בתוכו כל השקרים שהיו בעולם עד היום הזה. תוקף הטומאה של הציונות הזאת מכרחת שיסבבו אותה שקרים רבים בציור של הכשרים כי אין די בהכשר אחד שיכסה על כל גודל טומאה הזאת, הופעה זו של הכשרים, המציירים את הציונות והמדינה בציור של תורה שגם מצד התורה הציונות והמדינה מתחברים אל עם ישראל, ההסברים שהמדינה מתחברת גם ליהודים שומרי תורה באיזה תנאים של תורה, כל מהלך ההכשרים הזה חוץ מן הציונות עצמה מכיל גם הוא את כל השקרים שהיו בעולם. שקר הזה הוא שקר מוחלט תכליתי שהמדינה בצורה זאת או בצורה אחרת היא דבר של עם

ישראל עם קדוש. השקר שיש לצרף אל שמירת התורה גם הענין של מדינה, שיש להכתיר את המדינה עם לימוד התורה, שהציונות והמדינה זה ענין שמיימי ומן השמים יעזרו שהמדינה תשגשג ותתקיים, שיש להתפלל שהמדינה הציונית תנצל ותתקיים לנו, שהמדינה הזאת או בצבע אחר, יש לה איזה צירוף עם העתיד של עם סגולה, כל זה ביחד הוא שקר אחד שקר כללי וסופי, ואינו נבדל מן השקר של הטומאה הציונית בעצמה. הכסוים והכשרים הללו כמעט נקבעו ונשתקעו בתקופה הזאת, תוצאה מן שלשלת של תקופות שלפני תקופה הנוכחית. השקרים והסטיות שנאמרו על הציונות בדור שעבר נתבטלו ואין מי שיזכור אותם בדקדוק, אבל שמשו כיסוד ובסיס על השקרים והסטיות הנאמרים והנשמעים על הציונות בדורנו זה, אבל גם אותן השקרים והכזבים שנתפרסמו על הציונות והמדינה בדורנו זה מתחלפים מפעם לפעם, כי השקרים שנתפרסמו על המדינה בעת התיסדותה הם ג"כ שייכים כבר לאיזה תקופה שעברה ואין מי שיזכור אותם בדיוק, אמנם שמשו השקרים הללו להקביעות וההשתקעות של השקרים והכזבים החדשים המתפרסמים על הציונות, ההכשרים הנאמרים על הציונות בשעה זו בעת ירידתה של המדינה אינם אותן השקרים בעצמן שנאמרו לפני ארבעים שנה בעת פריחתה של המדינה אבל באיזה בחינה מתקבלים יותר מן הקודמים אם כי המה בנוסח מעט שונה מן הקודמים, נעשו כדבר שהכל מודים בהם שיש לדאוג על קיומה של המדינה בתור הצלה והמלטה, אם לא עוד עבור עם ישראל כולו אבל עבור היהודים הדרים שמה כי המדינה מצלת את היהודים אשר שם וגוננת עליהם. עוד יותר, כי הדאגה הזאת של הצלת היהודים אשר שם קשור עם קיומה של המדינה וקיומה של המדינה קשור עם הבטחת תוה"ק כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל ועוד פסוקים המובאים מדי יום ביומו. הפסוקים הללו נתפרסמו ג"כ במהלך של הכשרים בשעת התיסדות המדינה, בשעה שלא היתה הדאגה על קיומה העיקר אלא רק טפל להשמחה של הקמת המדינה והששון עם פריחתה, הנוסח של ההכשרים בשעה הזאת נשתנה מעט אבל האנשים המנסחים עכשיו נוסח הזה החדש הן המה אותן האנשים בעצמן שפרסמו אז הנוסח הישן, אותן המדברים כרגע בדאגה על המדינה הן המה שדברו אז בשמחה על המדינה. האנשים הללו רואים גם אז גם עתה כי קיומם ופרנסתם, הצלחתם ותפיסת מקומם בעולם, מיוסד על קיום וגידול של מדינה הציונית, מפני זה דברו אז בלבוש של ישועה ומפני זה מדברים כרגע בלבוש של אנחה, בין כך ובין כך מפרסמים כי ענין הציונות זה ענין מרכזי לעם ישראל, לא רק מן העובדה של התקוממות המדינה אלא גם מן הפסוקים המובאים פעם אחרי פעם, זאת העסק שאותן האנשים עסוקים בו ומפרשים בהפסוקים הציור הנחוץ להם המתאים להם לפי צורכם ולפי צורך השעה.

המכשירים את הציונות בדור הזה נתרבו במספר על המכשירים שבדור העבר כי נתהפכו הנלחמים נגד הציונות אל מכשירי ציונות ונתלוו אל המכשירים הישנים, אין להם להמהופכים הללו הכשרים חדשים, אלא אותן הכשרים הישנים בעצמם שבאיזה פעם

התנגדו להם והיתה מלחמה עצומה נגדם, אותן הפסוקים שהשתמשו בהם המבלבלים הראשונים הן המה הפסוקים שהמבלבלים החדשים מעתיקים מהם. אותן המכשירים הישנים שהביאו בלבול המוחין בשעה שנוצרה הציונות המה לבד חידשו את סילוף פסוקי התורה ומאמרי חז"ל, הנלוים אליהם והבאים אחריהם בתקופה הזאת אינם מחדשים שום דבר אלא מחזקים דברי קדמוניהם מוריהם ומלמדיהם. כל ההכשרים הנצרכים לאיזה ציור של הציונות באיזה זמן כבר נכלל בהבלבולים הראשונים ומשמשים ליסוד לכל הבלבולים המתענפים מהם והבאים אחריהם, שהרי הציונות זו בעצמה שהיתה אז עודה קימת עתה באותה כפירה חלוטה בעצמה, אלא שנתחלפה צורתה החיצונית באיזה מידה דהיינו מן שאיפה, אל התגשמות של מדינה, ורק באותה מידה שנתחלף הציור של הציונות גם ההכשרים והבלבולים נתחלפו, אבל הציונות שהיתה אז עודה קימת וגם הבלבולים שנתלוו אל הציונות בתחילה עודם קימים בסוף. הציור החדש של הציונות שעליו בפרטיות מתפרסמים הבלבולים לא הביא בלבולים חדשים אלא ציור חדש אל הבלבולים הישנים, האפילה הראשונה לא זזה ממקומה והיא היא התוכן של הציורים החדשים ביחד עם הישנים.

הציונות שהגיעה לשיאה בלקחה לבוש של מדינה, הולכת ומתמעטת הולכת ונחדלת בצעדים קטנים אבל מאד ניכרים. אחרי שזאת המדינה הגיעה לרמת הפסגה להיותה כח צבאי לוחם ומנצח ההולך וכובש שטחים יתירים, ממגר את הערביים ומטיל אימה עליהם, אחרי שנהיתה לדבר העומד על הפרק אצל עמי העולם הנסחבים אל הויכוח סביב למדינה הציונית מתוך נצחונות של הציונים וכשלונות הערביים, ועוד יותר נתגדלה המדינה בתוך עם ישראל מפאת התגדלותה בעיני עמי העולם, כל זאת הולך ונחלש והולך ומתמעט. המראה של גדולה עם גבורה של המדינה, עד שכל היהודים בכל העולם כולו מתאחדים עמה, שמחים לקראתה ומתענגים מכבודה, שכל היהודים ראו בהמדינה הציונית מפנה חדש בחייהם, התכבדות והתגדלות תחת השפלות והדכאון שהיו מנת חלקם עד הנה, ההתרגשות על החילוף מן עם נרדף ומושנא אל עם ההולך ומתגדל בכח צבאי וכלכלי, ההולך ונכנס אל מצב של שוויון בתוך החברה של עמי העולם ותופס מקום נכבד אצלם, עיני כל היהודים צופיות אל המדינה הציונית שנהיתה למרכז המושך וענין היותר גדול בחייהם, כל זה משתייך כבר לאיזה עבר רחוק ההולך ונשכח מהר, הדמיון והשטחיות של גדולת הציונות הי' רק לזמן קצר וחלש, אולי גם אז הי' כל זאת מעורב עם כמה ספיקות אפילו בשעת נוכחותו של הדמיון הזה. המדינה הציונית עודנה קימת במציאות אבל אין לה עוד שום אחיזה בלב היהודים להיות פונים אליה בהוה או בעתיד למצוא בהמדינה מקום מקלט או איזה בטוחות בבחינת פתרון בנוגע לעם ישראל. כולם כמעט הפכו פניהם לבל לראות זאת כלל, ואם עוד מביטים אל מדינה הציונית רואים אותה כדבר המכביד שהי' יותר טוב בלעדה, כעל דבר הנחוץ לעזרה, להצלה ולמאמץ על קיומה, יהודים בני רחמנים מושיטים עזרה לכל חולה במחלתו ולכל

עני בעניותו וכן גם נותנים נתינות להמדינה בכדי לשחררם מן רגשי לבבם. קוראים את החדשות המתהווים שמה הנדפסים בעתוני עולם מה אמר קיסינג'ער, מה אמר קארטר ומה יאמר עוד סאדאט, מה אמר רעגאן ומה אמר שולץ ומה יאמר באוש אולם אינם עוד החדשות הנקראים ומעוכלים בכל נימי הלב, אולי אין קורים עוד כלל אלא בהבטה בעלמא סגי, כמו אדם המציץ על עננים החולפים ואין משים לב עליהם ואם ירדו מן העננים הללו גשמים הצבורים בתוכם, יתחבא מן הגשם השוטף באיזה מקום מחסה ואין עולה על רוחו לעכב את הגשם או לבטלו. גם תושבי המדינה הציונית נאחזים ברובם עם המדינה מפני בעתותים שהציונים מפחדים עליהם, בלא המדינה חייהם מסוכנים ואך המדינה מגוננת עליהם, אבל גם אצל האזרחים במדינה הציונית נחדל הששון והגיל על התקוממות המדינה, כמעט סרה השמחה בלבותם על הישג הציוני הגדול הזה, ואם הי' באפשר להם לסדר את חייהם במדינה אחרת היו עוזבים את המדינה ואת הציונות לאחרים, וכן עושים הללו שבאפשר להם לעשות זאת.

לעולם אין הכלל כלל גמור ולעולם ישנו יוצא מן הכלל, מה שהציונות מתחלשת ומסתיימת אצל מרחבי הציבור היהודי אין הסיום הזה כולל את הציבור הקטן החלק הגדול של שומרי תורה ומצות כי הציבור הזה עודם אווזים בהציונות, לא מפני שהם בעצמם רוצים לאחוז בה אלא מפני שהללו שהביאו אותם אל חיק הציונות עסוקים עוד באחיזה הזאת, לאחוז בהמובאים שמה כל יברחו מן מצודתם שנצודו בה וכל יבטלו את העסק שבו תלוי מחיתם וכבודם של המביאים. ההמשכה אל המדינה מן סתם יהודים הרחוקים ר"ל מן שמירת התורה היתה מבוססת על עובדות שהיו קיימים במציאות לפי שעה, ההמשכה הזאת נחלשה אצלם בשעה שגם העובדות נחלשו או פסקו להתקיים, נתרגשו מן הנצחונות בשדה הקרב וכן חזרו לאחוריהם בשעה שהנצחונות והשיגים הללו עברו מן האופק והעתיד של המדינה מתראה במראה שחורה באין תקוה שהמראה הזאת תתחלף באיזה פעם. לא כן היהודים החרדים, המה נמשכו אל המדינה בענין נוסף על שאר הנמשכים, כי מלבד אחיזת עינים של הנצחונות שהשפיע אצל כל מרחבי עולם, להם ליהודים שומרי תורה מתחבר אחיזת עינים מיוחדת הבא בהוספה על ההמשכה הכללית לציונות והמדינה, כי אצלם השפיע הענין של תורה ג"כ, פסוקי התורה ומאמרי חז"ל שהמכשירים חילפו והפכו לצורך הכשר ענין המדינה בכללה או אל ציור פרטי של הציונות העומד על הפרק בשעה מיוחדת. פסוקי תורה הללו ישנם גם היום במידה הנצרכה גם בשעה שמצב אחר נתהווה בעולם הציוני, ישנו סילוף אחר וחילוף אחר אל אותן הפסוקים ומאמרי חז"ל שיתאים אל ציור החדש הנוכחי אם כי כבר סלפו והפכו את דברי תורה הללו אל הציור שכבר חלף ועבר מן העולם, כי אין קץ לסילופים ואין מספר לשקרים הרבים שאפשר לשקר ולכזב. גם בזמן הזה של ירידת הציונות והסתלקותה באפשר להם להמהפכים ומסלפים להפך ולסלף עוד איזה סילוף נוסף ולצייר עוד איזה ציור שיתאים להמצב של ירידה כמו שהצליחו לעשות בזמן של עליה, ואין חילוק בין

סילוף זה לסילוף הקודם אלא שבאיזה פעם אמרו לנו שבזכות שמירת התורה, הציונות והמדינה כבר נתגדלה ונתרוממה, כרגע המה אומרים שבזכות שמירת התורה והמצות המדינה תתגדל ותתרומם בעתיד.

שמירת התורה והמצות ישנם בכל עת ובכל שעה לעולם ועד, בלתי תלוי באיזה תנאים הקימים באיזה מקום ואיזה זמן, המסלפים והמהפכים שמירת התורה אל עזרת כפירה הציונות ר"ל עושים את הסילוף הזה ג"כ בתמידיות שהרי שמירת התורה נוהגת גם היום, יהודים שומרי תורה המוכנים להתבלבל בכלבולים הללו יש להם גם כהיום אחיזה בהציונות מטעם התורה אם כי טעמים אחרים שבלבלו את שאר היהודים אבדו כוחם וטעמם. ההכשרים והסילופים מטעם התורה חזרו ונשנו פעמים אין מספר עד שנקבעו ונשתקעו אצל רוב רובם של שומרי תורה ואינם יודעים ואינם זוכרים עוד כי הפצת הכשרים הללו הי' נחוצים בעיקר עבור יוצרי ההכשרים הללו בעצמם. אגודת ישראל נוצרה עבור להלחם בציונות אולי היתה זאת הנחיצות היותר גדולה, כח של רבים מאוגדים ומאוחדים למלחמה בציונות ועוד יותר הי' הדבר נחוץ לעת הזאת, בשעה שהציונות פרשה כנפיה על כל העולם והתגשמה בלבוש של מדינה, היתה זאת נחיצות חיונית ללחום נגד דיעות הללו ולהציל את ישראל מן המינות ואפיקורסות הזאת, היותר גדולה מן כל המינות ואפיקורסות שהי' בעולם באיזה פעם. למעשה שימשה אגודת ישראל בתקופה הזאת שימוש גדול בענין הציונות הזאת לא להפריד את לב ישראל מן ההתחברות אל טומאה זאת אלא לקרב ולהכשיר הציונות הזאת בלב כל ישראל. בכל משך זמן קיומה של האגודה לא עשתה שום פעולה נכבדה, כי הלא כמה שנוגע אל שמירת התורה והמצות קשה לצייר שאיזה יהודי נתקרב אל שמירת התורה מן השפעת האגודה, גם אצל כל נותני קולות בעת הבחירות עבור האגודה קשה למצוא אף אחד שיחשוב כי שמירת התורה שלו זה הודות לנציגים האגודאים שהוא מצביע עבורם, או שימצא אף מוסד אחד של תורה שהמוסד הזה הוקם מהם. סכ"ס זאת לא היתה המשימה של מיסדי האגודה שאגודת ישראל יהיו פועלים בשטח זה, עיקר התיסדות של אגודת ישראל היתה עבור ענין הציונות וכן באה התקופה העיקרית של הציונות ואגודת ישראל התחילה לפעול ולהשפיע כי בענין הציונות היתה המטרה עיקרית שלה. כן פעלו בשטח זה פעולה ניכרה להפיץ הציונות וענין המדינה בלב שומרי תורה הנשואים, הפעולה האחדית שבאה מן האגודה בכל משך זמן קיומה, הפעולה הבולטת שבעבור פעולה זאת הענין של אגודת ישראל תשאר לזכרון.

המעבר שעברו בו שומרי תורה ומצות אל הטומאה הציונית הי' מן תנאי החיים וההתרגשות לעומת מחזה המפליאה של מדינה לישראל, אבל ההמשכה הזאת אל ענין המדינה הי' מתחזק והולך גם מן יצרא דעבודה זרה הבוער והמבלבל, המושך בחזקה נפשות נקיות וקשה מאד לעמוד נגדו, כן הי' בכל עבודה זרה הקודמת בימי עולם וכן זאת בעבודה זרה זו הכוללת של הציונות והמדינה. אמנם חוץ מן כח יצרא דע"ז עצמו

ישנן גם מסיתים שונים המוסיפים ומבערים את האש דעבודה זרה ועושים זאת ללהבה. כן מבואר בכתוב שעיקר האשמה הי' מושם על נביאי הבעל ואשרה הגם כי היצר הי' בוער גם אז בכח תקיף וחזק אצל רבים, כן הי' במעשה העגל שרק העושים והמסיתים נדונו על זה וגם עונשם הי' לפי ערך פעולתם כדאיתא ביומא ס"ו: בנוגע לכלליות ישראל בכל הזמנים של הסרה מאחרי ה' העיקר המה המסיתים והמבלבלים, בני אמי נחרו בי, מהרסיך ומחריביך ממך יצאו, השמים חושך לאור והאומרים לרע טוב. בתקופה זאת בימי אחרית ימי עולם כל כוחות הטומאה נתקבצו ונכללו בכוחה של כפירה הציונית, אנשי כנסת הגדולה בטלו את יצרא דעבודה זרה בעבודות שחייבים עליהם סקילה, אבל התחזקה כח הטומאה וירדה אל העולם בענין כפירה כללית חזקה ובטוחה בעצמה עד למאד והכח הזה של כלליות הטומאה מושך את כולם בהמשכה עזה, אולי עוד יותר חזקה מן יצרא דעבודה זרה שהי' אז ונתבטל מכוחם של אנכה"ג. גם היום בעת החושך הגדול הזה בולטים מאד המהרסים והמחריבים המסיתים לטומאה הזאת. קובץ קטן בערך שמונה או תשעה אנשים כנופיה הקטנה הנקראת עוד בשם אגודת ישראל הגדילו את הלהב של עבודה זרה הכללית הציונית הזאת, המה שמו מעקשים למישור, המה הכשירו את הדרך המה הביאו הקירוב אל הטומאה והכפירה הזאת, אם כי הטומאה והכפירה בעצמה נהיתה בעולם בלעדס, וכח המושך אל הציונות עצמה אינו יצירתם. היו בעולם מסיתים אחרים אל הציונות מבלעדי הכנופיה האגודאית, אבל פעולת ההסתה של הכנופיה היא דוקא במקום שמסיתים הישנים לא היו מגיעים שמה, הכשר האגודאי והסתה האגודאית אל הציונות היא במה שנוגע אל יהודים שומרי תורה שהיו רחוקים מן הציונות למרות המסיתים הקודמים וההכשרים הקודמים על הציונות, אמנם הכנופיה הקטנה הנקראת אגודה המה מסיתים דוקא אל הנשואים, שומרי תורה המעטים שנשארו אחרי חורבן העולם בדורנו זה. ההכשרים וההסתות בעצמם לא נוצרו מן אנשי הכנופיה האגודאית רק נעתקו בהעתקה מן המכשירים והמסיתים הקודמים שהן המה המזרחי והנלוים אליהם, מה שהאגודה נתנה משלה הי' רק ציור חדש להכשרים הישנים הללו ציור המתאים לצרכי השעה הזאת, בשעה שהציונות עצמה לקחה ציור חדש כי נתחלפה מן רעיון ציוני אל דבר ממשי של מדינה הציונית וגם האגודה נתחלפה מן הניגוד אל הציונות לסוכני ציונות, זאת הכריח שגם ההכשרים יבואו באופן מיוחד שיתאים אל התנאים החדשים הללו. האגודה נתלוותה בגלוי אל הציונות בשעה שהציונות לקחה לבוש של מדינה כן רבים נמשכו אל הציונות בתקופה זאת, אמנם האגודה הלכה לה אל המדינה הציונית בכח נוסף על הנמשכים האחרים, איזה טעם מיוחד משלהם ההולך ומגביר את התחברותם הזוקק אותם להתלהבות יתירה, מפני זה הציור האגודאי על ההכשרים הישנים ג"כ נבלט באופן לוחט עם אש זרה ועם ריבוי יתיר, קול קורא בחזקה להתבולל עם הציונות והמדינה, התוכן של פעולה האגודאית בעת הזאת. ההתבוללות אינה מן כח שאיפה אל הציונות, אלא המשך ארוך של דברים קטנים מן אנשים קטנים.

רק קטנות וריקנות הזאת עשתה את המהפכה. האגודה שמעולם לא עשתה כלום, אלא אמרו שהם לוחמים בציונות, אומרים עכשיו בגלוי ובקול גדול שיש להתחבר אל הציונות.

ב'

מה זאת אגודת ישראל? זאת השאלה הגדולה שבשאלות. מי המה האגודאים? גם על זאת אין מענה נראית לכל, אין באפשר לומר שסתם יהודי שומר תורה ומצות זה הוא אגודאי כי למה נחוץ ליהודי שומר תורה האגודה הזאת, איזה עסק יש לו עם כל האגודה הזאת ומה שבלעדי האגודה הצרכים הללו לא היו נמצאים אליו. העובדה הידועה והברורה שאין האגודה מביאה שום צורך ליהודים שומרי תורה אלא שיהודים שומרי תורה מביאים כנופיה קטנה בערך שמונה אנשים חיים מן צרכי האגודה המוסד הזה הנקרא אגודת ישראל, יש להם ממון מן המוסד הזה יש להם כבוד מן האגודה הזאת ויש להם עמידה פומבית מן האגודה הזאת. הציבור החרדי נותנים קולות ומצביעים עבור הכנופיה הזאת בעת הבחירות למוסדות המדינה הציונית אבל לא מפני היציגות שהמה מציגים את ציבור החרדי במוסדות המדינה, בעיקר המה מצביעים עבורם מפני טעמים אחרים לגמרי שהטעמים הללו אין להם צירוף אל היציגות הזאת, כי זאת ברור למדאי כי אין לציבור החרדי שום צורך להנציגים הללו אבל הקולות הללו בעת הבחירות המה הנחיצות ביותר גדולה שהכנופיה זקוקה לציבור החרדי. המה אנשי הכנופיה נבחרים להיות חברי הכנסת, נציגים בעיריות, איזה מהם נקראים בשם יו"ר או סגן יו"ר, איזה מהם מפרסמים עתונים יומיים או חודשיים, איזה מהם מנהיגים את בתי חינוך שלהם הנקרא חינוך עצמאי. כולם כל אנשי הכנופיה משיגים כבודם וממונם מן מדינה הציונית. חברי הכנסת משיגים הכבוד והממון הראוי למשרה זו חוץ מן הנוספות כמו רשיונות לדברים שונים ובפרט כתחילת קום המדינה שהי' זאת אחת מן העיקרים לרוח אגודאי. הנציגים בעיריות משיגים זאת מן העיריות, העתונים מקבלים הנחוץ להן מן כספי הציונים וגם יותר מן הנחוץ להם, חינוך העצמאי ובתי ספר בית יעקב מוחזקים מן המדינה, וגם חוץ מזה בא מן כסף הציוני סכום נוסף על צרכי האגודה בתור מפלגה עממית במדינה הציונית.

גם אין לשכוח כי נוסף על כל זה מקבצים המה ממון מן הציבור עבור הצלות שונות המרחפים על הפרק מזמן לזמן, זאת כל התוכן של הענין הנקרא אגודת ישראל אבל אין להציבור החרדי שום חלק בהענין הזה של אגודת ישראל ואין נהנים כלום מן היתרונות הללו, הכנופיה הקטנה העומדת בראש, להם לבד מגיע כל מה שנותנים הציונים וכל מה שנקבץ מן ההצלות השונות, הממון והכבוד הזה נקרא בשם אגודת ישראל וזאת לבד התוכן של אגודת ישראל ומפני זה מי שמקבל יותר ממון מי שמשיג

יותר כבוד הזה הוא האגודאי ביותר, וכן מי שיש בידו להביא יותר קולות בעת הבחירות ההוא העסקן האגודאי ביותר כיון שהקולות בעת הבחירות המהיסוד לכל הכבוד והממון המושג מן הממשלה עבור הנציגים של יהדות החרדית, עבור המפלגה התורתית שהקולות מעידין על גדלה ותפארתה. כל זאת בצדק גמור כיון שכל התוכן האגודה הנקראת "יהדות החרדית המאורגנת" היא לקבל ממון וכבוד, הלא מי שמקבל זאת ביותר יש בו התוכן האגודאי ביותר, לא כל המקבלים שוים כי בתוך הכנופיה הקטנה הזאת ישנם עיקריים וישנם טפלים, בזמנים הקודמים הי' היו"ר מקבל יותר והסגן יו"ר פחות מזה ומי שהוא סתם עסקן אגודאי מקבל עוד פחות מזה, אבל היו"ר נחוץ לו סגן, נחוץ לו וועד, נחוץ לו וועד המרכזי, וועד ארצי, וועד עולמי, כי בלא סגן ובלא וועדים לא יוצדק הענין של יו"ר ולא יגיע לו החלק המגיע לו בתור יו"ר, כל הוועדים הללו אין אפילו אחד שידע מי המה ומה עסקם כי כל זה נחוץ רק להיו"ר ולאנשי הכנופיה הקטנה המתחברים אל היו"ר בכדי להציג מראה ומחזה של מפלגה מאורגנת ומשיגים המה רק פירוורים אחדים משלחנו של היו"ר, ולפי ערך המעט ממון וכבוד המגיע אליהם מן השם של אגודה כן ערך השמות וההדרגות שהיו"ר הי' נותן להם. כל קיומה של הכנופיה והטפלים אליהם תלוי בענין העיקרי והיסודי שזאת מספר הקולות בעת הבחירות, מן הנציגות במוסדי המדינה לפי מספר הקולות שמקבלים בזה נבחן מידת הכבוד והממון המושג להם מן המדינה הציונית, שהממון והכבוד הזה הוא כל הענין של האגודה וכל הענין של יהדות החרדית המאורגנת. אנשים אחדים מאד מהוים את הכנופיה האגודאית היסוד והבסיס לכל מהלך הזה, שאר חברי הכנופיה אינם רק נספחים אליהם, אנשי המשפחה אלתר — לעווין המה היו העיקריים והמה עומדים תמיד בראש, המה היו המקבלים העיקריים והמה היו מודדים המדידה לאחרים, המשפחה אלתר-לעווין הביאו עד הנה כל הקיום לכל ענין הכנופיה הנקראת אגודת ישראל.

בהכרח לקיים את כל הכנופיה אם כי היו"ר והמשפחה המה העיקר, בהכרח שיהי' וועד זה או אחר או עכ"פ לקיים שמות הוועדים הללו, בהכרח ליתן איזה כסאות לשאר חברי הכנופיה כי החלוקה הזאת ושמות וועדים הללו משמשים שימוש גדול להמשפחה כי כל זאת מראה לנותני הקולות כי איזה ענין ציבורי איזה ענין אגודה ישנה שמה, אבל מעולם לא זזה האגודה מן המשפחה ולא ימסרו זאת לאחרים באיזה פעם, הן המה הלוקחים חלק הארי מן הטרף הנמצא שמה ומחלקים רק הנשאר לגוריהם לשאר חברי הכנופיה אשר המשפחה צריכה להם להיותם משמשיהם. באיזה פעם שאר חברי הכנופיה מתמרמרים על זה וכמה פעמים התאמצו לשנות סדר הזה המסודר בהאגודה כל הזמן, אבל הצדק עם אנשי המשפחה ולא עם המערערים על סדר המסודר, כי לפי תוכן האגודה ומהותה השתלטות המשפחה היא בצדק ובמשקל מאד נכון, שהרי כל הכבוד והממון בא מן הממשלה של מדינה הציונית וזאת הי' מובא מן מאמץ של היו"ר ומשפחת אלתר — לעווין בכללה, ואם יש לזה עוזרים מן אחרים שבהכנופיה אבל סכ"ס העיקר והגורם המה

המשפחה. ומפאת זה המשפחה לוקחת העיקר וגם לאחרים נתון מעט לפי חלקם ולפי המגיע אליהם בהובאת הממון והכבוד לתוך הקופסה לתוך הכנופיה. לתוך אירגון יהדות החרדית לתוך אגודת ישראל. הממון והכבוד הבא מן המדינה זה רק באמצעות מספר הקולות בעת הבחירות עבור נציגי הבחירות עבור נציגי האגודה, ומפני זה הממשלה חושבת עליהם כבאי כח מן האזרחים הדתיים ורק משפחת אלתר — לעווין ממציאים הקולות הללו בעיקר ושאר ממציאי קולות בעת הבחירות אינם רק טפלים לממציאים הללו של המשפחה, ועוד יותר כי האפשרות לשאר חברי הכנופיה להמציא קולות בעת הבחירות זה בא בעיקר מן כוחה של המשפחה, ובצדק שייך ה' להמשפחה חלק העיקרי מן הכבוד והממון התוכן העיקרי של אגודת ישראל.

הקולות של המצביעים החרדים עבור הכנופיה בא על ידי גורמים שונים, כודאי ההכרח לספר לפני יהודים שומרי תורה איזה סיפורים בכדי להדריכם אל קלפי הבחירות. לבלבל אותם בלבול כ"כ חזק עד שיאמינו להסיפורים הללו שמספרים בשעה הגורלית הזאת, אבל בהכרח גם לאיים עליהם באיומים שונים אם עודם לא נתבלבלו כל צורכם מן הבלבולים של הסיפורים הרבים. כל זאת, הבלבולים וגם האיומים בא מן הכח וההתאמצות של המשפחה והמה העיקריים בכל המהלך הזה, השאר רק נגררים עמהם וטפלים להם וכל הבנין של שוא ותרמית נבנה בעיקר על ידם. הבוחרים החרדים המה סכ"ס שפויים בדעתם וקשה לפניהם לידע כ"כ ברורות מדוע לבחור בהנציגים אגודאים הללו, מה המה עושים מה המה מטיבים ומשפרים ומה ה' חסר בלעדם, קשה מאד להאמין כי הנאומים שהנציגים האגודאים מטיפים בכנסת מביאים את אנשי הכנסת והממשלה לשמירת התורה, או העם הציוני בכללו יקח לקח מנאומי לעווין וחביריו לשוב בתשובה דבר שהנאומים בעצמם רחוקים מזה. עיקר תוכן הנאומים החוזרים ונשמעים פעם אחר פעם הוא להודיע כי הנאומים עצמם ציונים נאמנים ודואגים לטובת קיום המדינה בכובד ראש, ומפני קיום המדינה יש לשמור את התורה והמצוות ובשכר תורה תהי' המדינה וכן בשכר מצות תהי' המדינה, והתורה והמצוות שישמרו הציונים הודות לנאומים הללו מצדיק שכר הדתיים הללו המביאים ע"י תורה ומצוות קיום להמדינה. אמנם למרות כל הנאומים הללו החוזרים ונשנים מן נציגי הכנופיה, חברי הכנסת עודם בלתי משוכנעים בענין זה וסוברים כי כח צבאי מביא קיום להמדינה, חוששים וגם בצדק כי המטיפים האגודאים בעצמם מודים בתוך לבם על זה אלא נחוצים המה להשמיע זאת למען הראות לשולחיהם אשר המה מחוץ להכנסת כי דואגים המה עבור קיום התורה, ועבור שומעיהם אשר המה בתוך הכנסת מראים כי דואגים עבור קיום המדינה.

קשה מאד להאמין שיהודים שומרי תורה יתנו קולות עבור ענין זה, שהנאומים בכנסת דבר מכריע אצלם או כי הנאומים הללו מביאים שימת לב מן חברי הכנסת או שתהי' איזה תוצאה מכל הדברים הללו. לסלק כל הספיקות על טובם של נציגי הכנופיה המבצבצים ועולים מפעם לפעם, נחוץ מאמץ תדירי לעשות זאת להמציא הסברים

וסיפורים עד היכן מגיע כוחם של האגודאים, ואיך מצילים את הדת בכל פעם באופן אחר, איך מעמידים את קרן התורה על תלו. הסיפורים הללו אין בכוחם להביא את הקולות הנדרשים כי כל אחד יודע שהסיפורים הללו בדוים המה, נחוצים המה לאיומים שבעבורם יאמנו הסיפורים וההסברים, רק אנשי המשפחה ביכולתם להמציא את הכל, להם האומנות הנדרשה, להם היכולת, להם הכלים הנחוצים, ובצדק מגיע אל המשפחה חלק המכריע מן הממון והכסאות וכל השלל אשר באפשר למצוא שמה. הבחירות המה העיקר, זאת דבר חיוני המעמיד את הכל, הלא כל הקיום של כל ענין הכנופיה תלוי בהמספר של הקולות הנתנים עבורם בעת הבחירות ומכח נציגות זאת משיגים מן הממשלה הציונות כל הממון אשר המה מתפרנסים מזה, הממשלה נותנת בערך ששים אלף דולר לכל חבר הכנסת שהצליח להיות נבחר עבור ההוצאות שלו בעת הבחירות, ולכל אחד מהנציגים האגודאים ג"כ נתונה מתנה זו, הממשלה מחזקת חלק הוצאות של "המודיע", "דגלנו" וירחון בית יעקב, אולי גם יותר מן הוצאות, כי החשבון שהכנופיה מציגה לפני הממשלה מן הוצאות שלהם על עתון זה או אחר אינו יותר מכוון מן החשבונות אחרים של כנופיה זו. העתונים המה הכלי אומן של כל ענין הכנופיה וגם הפרנסה הבלתי מצומצמה של עורך המודיע של עורך ירחון בית יעקב חוץ מן המשרות האחרות תחת שמות שונות אשר להעורכים הללו. הממשלה מחזקת את כל ענין של חינוך העצמאי, ואם לפנים רק בתשעים וחמשה אחוזים אבל החשבונות של תשעים וחמשה אחוזים כודאי אינם שונים מן החשבונות האחרות אשר אנשי הכנופיה מאומנים בהם, חוץ מן התמיכה של עיריות המקומיות, חוץ מן שכר לימוד, וחוץ מן הכנסות של הצלה עבור חינוך הזה. הממשלה הציונות מקיימת את כל עניני הכנופיה בכל הממון שרוצים בו, חוץ מן העמידה הפומבית של מפלגה תורתית, מצילי הדת, חברי הכנסת, ונציגי יהדות החרדית, כל המשרות הללו, כל הכבוד הזה, כל הממון הזה או אחר, כל מה שכא להם ישר או בעקיפין, הכל מן הציונות מן המדינה ואין להם שום מקור אחר חוץ מזה שבא להם על ידי מספר הקולות בעת הבחירות, המעיד על יציגות של יהדות החרדית שהמה מציגים ומלחמת הדת שהמה לוחמים.

מפני שכנופיה האגודאית חיים המה ומתקיימים אך ורק מן המדינה הציונית נמשכו אל ענין המדינה בכח נוסף על נמשכים אחרים, בשעה שלהט של מדינה עם חיילים עם מטוסים לובשי מדים, עם שרים וממשלה, וכל קסם מדיני עוזר את רבים להיות נמשכים אחרי הציונות, ביחד עם כח מינות דמשכה ויצרא דע"ז, שנתלהב מחדש אל הכפירה הציונית החלוטה, נוספה ההמשכה בין אנשי הכנופיה בכח נוסף מאד מכריע, מפני כי יודעים המה בטוב כי מלבד הציונות המושך את רוב רובם של ישראל בשעה הזאת, אצלם זאת שאלה של חיים, של קיום, המדינה זאת היסוד של כל קיומה של הכנופיה, הקיום של העתונים, של המשרות, של התרבויות, של השיגים של כל הממון והכבוד הכ"כ חפצים בו ושכ"כ מושט להם, אצל הכנופיה ההמשכה אל המדינה פועל בכח כפול

ומחוזק יותר מן אשר פועל אצל אחרים שאינם חיים ומתקיימים מן כספי המדינה. זמן הבחירות זו שעה גורלית אבר שהנשמה תלויה בה, הציונים אינם נותנים ממון לצרכי המפלגה אל מי שרוצה להיות מפלגה, הם נותנים רק למפלגה קימת להספיק צרכים מפלגתיים והעתונים המשתייכים אל המפלגה, ממון זה בא מן הציונים לפי ערך וגודל המפלגה וזאת מתבהר בעת הבחירות, למשל אם כל היהודים חרדים לא ילכו לבחור בנציגי הכנופיה, אזי הכנופיה מתבטלת לגמרי אין עוד עתונים, אין עוד משרדים ואין עוד כסף מוכן להמהלכים שמה, הכנופיה אוזרת כל הכוחות בזמני הבחירות למשוך לב יהודים חרדים לבחור בהנציגים שלהם, מספרים כל הסיפורים שאפשר לספר, מאיימים בכל האיומים שאפשר לאיים, אבל הפעולה, הניכרת בהכרח לכתוב על חשבון המשפחה ולא על חשבון שאר חברי הכנופיה האגודאית הזאת.

ג'

היתה אז חסידות קאצק בעולם, רבינו הגדול הרה"ק מקאצק זצוק"ל השפיע קדושה נוראה על כל המתקרבים אליו. תלמידיו היו גאוני עולם קדושים וטהורים זי"ע ועכ"י, עבודת ה' בקאצק היתה בהתגברות נפלאה בביטול החומריות והגשמיות וכל מאויי אדם בעוה"ז להתקדש ולהתטהר ולקבל השראה ממעל ע"י תורה ומצות, במיצוי הלב והנפש בלתי לה' לבדו. הביטול לכל חיזוי דהאי עלמא בתוקף גדול הי' נקרא בפי כל "שארף" וההתאמצות היתירה לבטל כל הישות והרצונות נודע בעולם "דאס שארפע קאצקער חסידות". תלמידיו הקדושים המשיכו דרכו של רבינו הקדוש מקאצק זי"ע ואלפים גם רכבות נתבסמו מקדושתו ז"ל, ביחוד הגאון הקדוש בעל חידושי הרי"ם זי"ע ואחריו הגה"ק בעל שפת אמת זצ"ל המשיכו אליהם עדה גדולה מן חסידות קאצק. נתרבתה ונתגדלה חסידות גער בפולני' לשם ולתפארת עד מלחמה האחרונה בגוע אחינו לפני ה', ינקום ה' דמם לעינינו במהרה. חסידות גער היתה נצר מן מן חסידות קאצק בביטול עניני הגוף באמיצות והיותם בעלי תורה ועבודה ואפילו סתם אנשים הי' ניכר עליהם עניני עבודת ה', רבים מהם לא אכלו כש"ק כבוקר עד גומרם הזוה"ק ומדרש חז"ל על שבוע זאת, וכל דרך החיים הי' משובץ בזהירות וזריזות בתורה ועבודה. חסידי גער היו מן הראשונים לעמוד בתוקף על משמרת הקודש, בכל עניני יהדות הפשוטה וכן ללחום נגד הפושעים והציונים למיניהם שנתחדשו ועמדו בתוך קהל ישראל להרס ולעקור ר"ל שמירת התורה והמצות, שומרי תורה נלחמו נגד המהרסים הפושעים הללו, והאמיצות של חסידות גער נתן כח נוסף במלחמה זו.

תקופה זו חלפה ועברה ובאה תקופה אחרת במקומה, בעולם הזה שאנו חיים בו עד זמן תיקון השלם אין כאן דבר תמידי ללא הפסק, והרי גם הקדושות האמורות בתורה תלויות בזמן קבוע בימים המקודשים לבד ואחריהם ימות החול, וכן זאת בגדר מקום

ובבחינות הנפשות ההולכים ומתחלפים לפי הנהגה העליונה. משהתחילה תקופה זו של ירידה בעולם הכל ירד פלאים וגם הכל נהפך ונכלל בתוך הירידה הכללית הזאת. התרוקנות הקדושה מן הנפשות והלכבות בלתי נגמר בהתרוקנות בלבד אלא גם מביא אל הלב חפצי עולם הזה במקומה, רצונות הגוף המרובים ובעיקר חפץ הרהב והכבוד ממלא לאט לאט את מקומה של הקדושה ולא עוד אלא שרצונות הגוף מתראים כרצונות הנפש. התקיפות והאמיצות שהיו באיזה פעם משמשים לתורה ועבודת ה' נשארו במקומם אלא שבתוך ירידה הכללית התקיפות והאמיצות פועלים אל ההיפוך, כי משתמשים בהתקיפות והאמיצות הזאת בכדי להשיג הכבוד ורהב ושאר חפצי בשר המתלולים אל בקשת הגאווה והתפשטות הישות בעולם. דבר זה הי' מובלט ביותר בחסידות גער, לא כ"כ אצל החסידים בצעמם שרובם היו עניים ורעבים ושכורת ולא מיין, אלא דוקא אצל המשפחה של חסידות גער הנקרא החצר של גער. אצל המשפחה הזאת בקשת הכבוד ושאר הצרכים לחיים הגופנים הולכים ומתרבים בתוך כלל העולם ההולך ומתפתח בדרישות שונות של חיים בשריים, אצל המשפחה משתנים רק האמצעים להשיג הדרישות הללו כי גם הדרישות מתרבות מן הסדר של חסידות, וגם האמצעים להשיג דרישות הללו מתהווים מן החסידות עצמה. אין לך דבר שלא יצטרכו להם בני המשפחה ואין לך דבר שיוותרו עליו כי המשפחה היותר מעולה ונכבדה בהכרח שהצרכים שלהם יהיו בסדר היותר נכבד, המשפחה מתגדלת וגם הצרכים הולכים ומתגדלים, הדירות בהכרח שיהיו היותר מרוחבות ורהיטים היותר חדישים המלבושים היותר יקרים והמזון היותר מספיק כיאות לפי הכבוד של משפחת גער, בני המשפחה מתקנאים זה על זה ומתרברים זה על זה והדרישות מתרבות זו על זו בכל פעם יותר. הסיפוק והמילוי לדרישות הרבות הללו באים על פי רוב לא מן ההשתדלות במסחר או במלאכה כמו אצל שאר אנשי עולם, אבל משפחת גער אינם רוצים בזה אולי גם אינם יכולים, חסר להם המתינות להמתין עד שימצא הכסף להם על ידי האמצעים רגילים הללו, וגם חסרי הרצון לוותר על הדרישות הרבות עד יצליחו להשיג כסף הנדרש לכל זה. החסידות עצמה ולא אמצעים עולמיים ממלאת כל הנדרש, ישנם הכנסות מן החסידות, ישנם הלוואות מן החסידות וישנם שילומים על הלוואות הללו שברוב פעמים השתלמות הלוואה ג"כ מן החסידות עצמה, עם הכבוד זה או כבוד אחר, עם הכבוד לישב בגער מן הראשונים אצל השלחן או קבלת שיריים מן הקודמים תמורת נתינתו או הלוואתו אל אחד מבני המשפחה שבזה נעשה מן הידידים, מן המקורבים, מן הנכבדים בחסידות הזאת. אין לבטל או להקטין שילום זה כי בעת הירידה הכל מתהפך החסידות ג"כ נתהפכה והחפץ העז של בקשת רהב וכבוד נכלל בתוך החסידות עצמה, ותחת עבודת ה' בקדושה וביטול הישות, החסידות דהיום יש לה תוכן אחר לגמרי, שזאת מילוי צרכי ההתכבדות והחנופה המושט מן החסידות אל החסידים הצריכים להחנופה הזאת ומקוים אליה. גם אצל הלוח או הנותן מעות לבני המשפחה החשק הזה מכריע ביותר והשגת פירורי כבוד היא דבר גדול ומכריע,

ההתכבדות וההתפארות לעיני קהל גדול בגער זה דבר שיש בו ממש זה שוה כסף אולי שוה יותר מן הכסף עצמו. עוד יותר מספיק ומשביע שילום הזה כי ביחד עם ההתכבדות נלווה ג"כ הוראת חיבה והתקרבות, הנחת יד של ידידות על הכתף מן אחד של בני המשפחה ה' די לשכך רוחו של התובע על זמן מרובה או אפילו לחלוטין. ה' בזה שילום להנותן וגם התעוררות לנתינות הבאות, נוסף על זה הוא הענין של שידוכים שהחסיד הנכבד והמקורב ה' יכול להגיע אליהם עם השקעה הזאת.

בדור קטן וחלש הזה דברים וצרכים הללו של כיבוד וחנופה המה עיקריים, כל אחד טרוד ומתוח אפילו בעלי הכסף יגיעים המה ומאד חלושים, הסיפוק של תורה ועבודה לשמח את הלב והנפש מן השפעת הקדושה הסיפוק הזה אינו עוד כמעט מצוי, העולם נעזב אל סיפוקים גופניים ורצונות הלב של אדם גשמי, שהעיקר ברצונות הללו הוא הרצון של התכבדות והתפארות ביחד עם זיק של ידידות שהאדם צמא לזה במאד. ענין של סדר החיים אצל משפחת חסידות גער אינו נוגע כ"כ לרבים ודבר זה לעצמו אינו כדאי לדבר עליו, אמנם בתנאים הנוכחים וההתפשטות טומאה הציונית על רוב רובם של שומרי תורה, הסדר של החיים בין משפחת חסידות גער זה דבר גורם מאד לכל המהלך של התפשטות הציונות בין יהדות החרדית באמצעות אגודת ישראל, פעל זאת בעבר וגם פועל ומשפיע דבר זה בנוכח, לא בדברים הנוגעים להם להמשפחה בעצמם אלא במה שנוגע לכלליות שומרי תורה ומצות הכ"כ מעטים והכ"כ יקרים בזמן הזה. הדרך הזה אצל אנשי משפחת גער של התביעה לחיים באופן מפורז זה ענין אחד אבל עוד יותר ה' פועל לכל המהלך הנוכחי האופן של רכישת ממון הנצרך הזה ללא אמצעים רגילים וללא התעסקות ויגיעה, רק מן הציבור, מן הכלל, מן היהדות מן החסידות, ללא יגיעה וללא סדר מוגבל ומצומצם. נעשה זאת אצלם להרגל ולדבר מאד פשוט ומוסכם שא"א בלאו הכי ושאין לחשוב עוד אחרת, רכישת הצרכים בסדר הזה הרגיל, כבר עשרות בשנים, אינו עוד ענין של צרכים לפני המשפחה אלא ענין נפשי לכל ציבור החרדי.

בזמן של התיסדות אגודת ישראל בפולני' חסידות גער לקחה חלק נכבד בענין זה, אדמו"ר ז"ל מגער ה' מן הראשונים במפעל זה וכן כמה גדולי ישראל דאז, חשבו על זה כעל מפנה גדול בהתאחדות הכוחות של החרדים לכל שאלות הזמן ובעיקר לעמוד נגד מספחת טומאה הציונית המתפשטת והולכת בפשיון גדול חשבו כי רק כוחות מאוחדות של כל שומרי התורה ה' בידם הכח לעמוד נגד הריסה הכללית הזאת. חסידות גער בהיותה קיבוץ גדול של יהודים חרדים בחרה את יצחק מאיר לעווין חתן אדמו"ר ז"ל מגער להיות עומד בראש התנועה הזאת בפולני'. אולי בהימים של ראשית התיסדות האגודה ה' האכרך הנלהב הזה בתוך המסגרת של מטרת יהדות החרדית, לולא המדרון הארוך של ירידה הכללית בפסיעה אחרי פסיעה שלב אחר שלב, שהפכה את הענין של אגודת ישראל לרועץ עבור כל בית ישראל, ומתוך המהפכה הזאת נהפך גם יצחק מאיר לעווין להיות עומד בראש של ההשחתה המשכרת, שהביאה אגודה הזאת אל יהדות

שומרי תורה בתקופה אחרונה הזאת. אין לך דבר גדול שלא תתחיל בדבר קטן ולעולם ההתחלה היא נקודה בלבד. ההתפתחות של נקודה המתחלת באה בהמשך הזמן עם שלשלת של מעשים, לעמוד בבוקר בזריזות זאת הלכה הראשונה בשלחן ערוך ובודאי בעלי ש"ע ז"ל ברוה"ק סדרו את דבריהם, ההתחלה הזאת מביאה לקיים כל התורה כולה וכן זה בברייתא דר' פנחס בן יאיר, אם כי הזריזות בעצמה אינו נכתב בפירוש בתורה בגדר מצוה, אבל התחלה של זריזות מביאה דברים מאד גדולים וכל קיומה של תורה. כן זה לעומת זה בירידה והתרחקות מן הקדושה, דברים של התחלה נראים כקטנים איזה תאווה ואיזה כבוד איזה כסף ואיזה עמידה בחיים החומריים, אבל דברים הללו מביאים לפגמים יותר גדולים מהם, דרישת החיים החומריים בהתפשטות הישות התקיפות והאמיצות של משפחת גער להשיג הדרישות הללו הי' גורם גדול למהפכה הכללית בתוך אגודת ישראל, ובתוך יהדות החרדית כולה. קורי עכבוש נראים כראשונה ועבותות עגלה מתהווים מהם אח"כ, היום אומר לך עשה כך ומזה משתלשל ונצמח האמירה הסופית של לך ועבוד ע"ז ר"ל, צרכים החומריים של איזה אנשים פרטים הי' ההתחלה אבל נתפתחו והביאו המצב כמו שהוא לפנינו.

הצרכים הרבים ההולכים ומתרכבים אצל כל אדם שזאת תוצאה של התפתחות החיים הבשריים בתקופה זו, שאלות החיים הללו שוטפים את כל אדם באיזה אופן שיהי' עם הטורח הרב להשיגם והיגיעה הגדולה הסובבת ללא מנוח, הצרכים הרבים ושאלות החיים הללו עוד יותר בולעים את האנשים, הרואים שיש בידם למצוא רהבי עוה"ז בלא יגיעה גדולה כי אין צורך עוד לאיזה ריסון לחפץ הלב ההומה אחרי מחמדי העולם, ואין דבר שיגביל את הרצונות הללו המתמלאים בנקל. איטשה מאיר לעווין עם אחיו פני' ע"ה והנלויים עמהם מצאו מקור להשיג הצרכים של החיים המפותחים בענין זה של אגודה בפולני', שהוא איטשה עומד בראשה. בהיותו מן המשפחה ואנשי החצר של גער אינו מוותר על הכנסות הבאים מכח החסידות, אבל בהכנסות הללו של אגודה הכח של חסידות גער עוזר ומאפשר את הענין הזה של אגודה שתשמש עבור המשפחה גם בתור הכנסה מלווה עם כבוד ורהב יחדיו, איטשה הוא היו"ר של האגודה של כל יהודים החרדים בפולני' לו הממשלה והכרעה, הוא המושל הבלעדי ומן כח ממשלה הבלעדית הזאת התכונן הענין של הכנסה, שאין מי שיעיז לבקר את ענינים הכספיים שמה אשר תחת רשות תחת צל כנפיו של ר' איטשה מאיר חתן אדמו"ר מגער, הכח של "שארף" של אמיצות מן החסידות המשתלשל מן קדושת חסידות קאצק, שבאיזה פעם היתה האמיצות הזאת משמשת לבטל כל מאויי עוה"ז והמון רהביו, ועכשיו משתמשים בכח אמיצות זאת בעצמה לרכוש כל צרכי הגוף, כל כבוד וכל הישות וכל המותרות שבאפשר למוצאם, הכל עם "שארף" תקיפות יתירה בכל ענינים הללו, התרברבות עם תקיפות מילוי המותרות עם תקיפות, וכן נקמה ונצחון עם תקיפות נגד כל מי שיעיז להטיל איזה ספק בכל הסדר המסודר הזה, שכל זה נכלל עם האמיצות המושרש והמפותח בחסידות גער.

שהמשפחה משתמשת בו והשאר מתבטלים ממנו.

הצרכים הגופניים מתאחדים עם כבוד וגאווה כי הכבוד והתרברבות הם הדברים העיקרים בצרכי האדם הגופני בעוה"ז, ועל הכבוד האדם מוציא רוב הזמן למצוא אותו באיזה מידה שיהי' ומפני שהוא איטשה מאיר היו"ר של האגודה ויהדות החרדית כל אשר שמה בהאגודה שייך אליו, הוא הלוחם הגדול עבור קיום התורה ומפני זה כל אדם מחויב לכבדו ולהעריצו, ביחד עם הכבוד המגיע לו בהכרח שיהי' אורח חייו דירתו מלבושיו והוצאותיו בכלל, מתאימים לעמידה זאת, לבסוף מבין הוא ג"כ שהעמידה הזאת מגיע אליו בצדק ומטיל אימה לבל לנגוע בו ובל לחקור עליו. הצרכים והמותרות הולכים ומתרבים כי האופן להשיג אותם עומד מוכן והמקורות אינם מוגבלים, באים המה מן הציבור ואין ציבור עני להמציא כל הנצרך לפני הללו שכ"כ ברור להם שא"א בלעדם. מאויים בשריים קטנים של איזה אנשים קטנים, לקחו חלק גדול בהסתה הגדולה והכנת המעבר, שעליו עברו שומרי תורה אל הכפירה הציונית, לא המאויים בעצמם כ"כ אלא האופן למצוא המאויים הללו לפני אנשים הללו, בהיות המאויים הללו מתמלאים על ידי הציבור ולא ע"י אמצעים הרגילים של השתדלות אנושיים, בהיותם מורגלים בזה ובטוחים בעצמם שאין מן הצורך להוסיף ולהגדיל הכנסות הללו באמצעות מקורות חדשות הנפתחים לפניהם. נמשכו בני המשפחה אל התנאים החדשים מן ההמשכה הכוללת את רבים, ומן ההנאות המיוחדות להם לבד, הורגלו בכך שאין להביט על שום דבר ועל שום ניגוד בשעה שחפציהם עומדים על הפרק, הספקה זו מן הציבור עבור הצרכים של משפחה זו, עלתה במחיר רב עבור הציבור החרדי כולו עבור כל שארית ישראל שומרי תורה.

ד'

שמה בפולני' האגודה מתבטלת לאט לאט מן איזה השפעה ומן איזה פעולה בחיי התורה חוץ מן זאת מה שתביא יתרון להמשפחה המושלת שמה. מתקיים משרד של אגודה, גם מתקיימים וועדים, אסיפות נאומים וכל דבר הנצרך לתת צביון של קיום איזה אגודה בכללה, ישנם שמה בהמשרד אנשים חוץ מן המשפחה העסוקים בענינים הללו אבל כמה שנוגע אל ענין הכספי הממוני הכל טמיר ונעלם מעיני אחרים הבלתי משתייכים להמשפחה המושלת. הרבה הצלות נערכות מטעם אגודת ישראל והממון הבא מן מבצע זו או אחרת, מן הצלות הישנות ומן הצלות החדשות, בא ישר תחת חסות המשפחה אל מקום הסודי לפני ולפנים שרק האחים לעווין מותרים ליכנס שמה. בהמשך הזמן הצרכים מתרבים עוד יותר נסבכים המה בסבך גל של חובות שלוו על סמך חשבון של הכנסה מן הצלה זו או אחרת שהיו מחשבים שתבוא ולא באה כפי הסכויים שלהם, אין לידע פרטים בדיוק מכל המתרחש שמה בהאגודה שנתחלפה מן מקור של הצלת

התורה אל מקור של הצלת המשפחה. כי זהירים המה בני המשפחה שכל הבלתי נחוץ שהציבור ידעו לא יתוודע, רק דברים אחדים היו כ"כ בולטים שלא היו יכולים להצפינם. הצרות בפולני' הרשעה מתחזקים והרדיפות ליהודים נעשים תכופות זו לזו כל יהודי רוצה לברוח אל מקום שישאו עיניו, הדור הצעיר בפרט אינו רואה עתיד שמה תחת רשעת גוי הפולני, המתעורר בשנאתו ומתלמד מן הצר הצורר היטלער שחיק טמא. בהשתדלות מר גודמאן ע"ה מלונדון אצל הממשלה הבריטית שהיתה אז ממשלת המאנדאט בארץ ישראל, זכתה האגודה לאיזה מאות רשיונות לשנה, סערטיפקאטן, ליסע לארץ ישראל ולהתישב שמה. זכות האגודה לרשיונות הללו הי' פתח חדש עבור המשפחה, כי הרשיונות הללו אינם מתחלקים אלא נמכרים, מתחילה אלף זלאטעס עבור סרטיפקט ולבסוף עלה השער מן דרישת הקונים המתרבים כי כן הצרות והלחץ הולך וגדול. החתנים נותנים מעות נדוני' שלהם אל מרכז אגודת ישראל והעניים מוכרים את הכל בכדי לזכות אל סרטיפקט הזה, הרשיונות הללו נמכרים במספר יותר גדול מן מספר התקצוב שבכל שנה, נמכרים בשנה הזאת על סמך חשבון של שנה הבאה או גם של שנים הבאים, לבסוף הסוכנות הציונית ממעטים את מספר התקצוב עבור האגודה, והקונים ממתינים כמה שנים עד שיבוא התור שלהם. זאת בלתי מפריע לעסק המכירה כי הצורך למעות במרכז האגודה אינו מתמעט מן מיעוטו של התקצוב, ישנם גם קונים שבעבור תשלום יותר גבוה זוכים להשיג רשיון תיכף והזמן של המתנה עבור הקונים במחיר הרגיל מתארך עוד יותר. צועקים החתנים שמה במרכז האגודה ברחוב יערסקא בווארשא, מה נתהווה עם המעות נדוני' שלהם שנתנו אל המרכז הזה מה גורלם של הנותנים ומה יעשו כעת, אבל אין אחד חוץ מן המשפחה שידע לענות על שאלה כזאת והמשפחה אינם רוצים ואין בדעתם לענות. באים העניים הללו מדי יום ביומו אל המשרד בווארשא, אבל פיני' לעווין הדירקטור של קרן הישוב מביט בכזו עליהם, אינו עונה ואינו פונה אליהם רק בדברים ספורים לכד כמנהג של דירקטור, לראות את איטשה מאיר בכבודו ובעצמו כנידון זה, על זאת אין תקוה כי א"א לזקק אדם גדול כמותו אל דברים קטנים כמו הללו.

קרוב לפני פרוץ המלחמה, האגודה בפולני' מכרזת על הצלה גדולה, לאסוף מיליאן זלאטעס המטבעה הפולנית — בכדי להציל את ארץ ישראל מן הציונים בכדי לבנות את ארץ ישראל על פי האגודה על פי התורה. מבצע הזאת היתה נקראת בשם "מיליאן קאמפיין" והמעות התחילו לבוא תחת השם הזה אל מקור הישן של המשפחה תחת שם החדש הזה שנתחדש, המעות הללו עבור הצלת ארץ ישראל נקבצים גם מן עניים שרוב יהודים בפולני' היו בגדר זה, נקבצים המה גם מן חסידי גער אבל אצלם גם תקיפות ואמיצות פועלים ובהרבה מקומות בשבת בבוקר אחר התפלה נלקח הטלית למשכון עבור מצוה זאת, שהרי ממשכנים על הצדקה והסבירו הלוקחים שאין לך צדקה גדולה יותר מזו לבנות ארץ ישראל על פי תורה. נתבעים היהודים בחזקה עבור מצוה אגודאית הזאת ואין

ביכולתם לסרב אולי גם ברצונם להשתתף בענין זה שהתעמולה האגודאית פרסמה לענין כ"כ גדול ורם. כנהוג הכל הולך אל מרכז הסודי שאין גם אחד מן הנותנים יודע את מקומו ובפעם הזה עוד יותר סודי בהחלט, הכל נסתיים בסוד כמוס מאד ואפילו פרוטה אחת מן כל "המיליאן קאמפיין" הזה לא בא אל ארץ ישראל או לא מקום אחר מעבר לגבול המשפחה, המרכז העיקרי שבתוך מרכז האגודה יהדות החרדית המאורגנת המצלת את התורה. המכירה של הסרטיפקטן וכן המיליאן קאמפיין המה מן הדברים שבעבר ואולי רק אחדים זוכרים אותם, אבל שמשו אל הדברים שבהוה, נפתח לפני המשפחה לפני האגודה מקור חדש והנחת היסוד לכל מה שאנו רואים כהיום נתחדש הענין של הישג ממון מן הציונות עצמה, כי הסרטיפקטן והקאמפיין היו מיוסדים על הציונות ובנין הארץ וכל הנלוו לזה, זאת הי' הפתח לגרור את המשפחה אל הציונות בגלוי ובאופן בולט בשלבים קטנים בלתי ניכרים אבל תכופים ללא הפסק, עד סוף הפרק להתבולל כליל עם הציונים, עם הציונות, עם הסוכנות הציונית, עם המדינה הציונית, וגם להסביר את התבוללות הזאת עם תורה והשיגים עבור שמירת התורה.

צרכי המשפחה אינם מתמלאים אלא מתרבים, המותרות המופרזות נעשות להכרחיים ואין לחכות עד הזמן שיהיו המעות מוכנים להשתמש בהם, בהכרח ללבוש בזמן הנצרך ללבוש ליסע אל מארינבאד וקארלסבאד בזמן שראוי ליסע ולהוציא כל הנחוץ להוציא בזמן המתאים, לא תמיד ישנם ההכנסות מן אותם המקורות העומדים לרשותם כי לא תמיד מתרחש מבצע הצלה בהצלחה בזמן הנחוץ, המעות מן המכירה כבר הלכו על הוצאות ישנות, המיליאן קאמפיין אינו מוצלח כ"כ שיכסה על ההוצאות בהוה וגם לשלם החובות מן הוצאות שעברו, המעות באים אבל באים לאט לאט והולכים ונבלעים לאט בזמן שבאים ובמקום שבאים שמה. אין לשאול שאלות ואין להקשות קושיות כי אין להרהר ח"ו אחרי המשפחה הנחתמים בחותם של גער, אין שום היתר לחקור מה נעשה עם "המיליאן קאמפיין" כמו שאין שום היתר לחקור על המעות של שאר הצלות, אין לשמוע אל הצעקות של קוני הסרטיפקטן כמו שאין לשמוע אל הצעקות של תושבי ארה"ק מקבלי תמיכה מן קופת רמבעה"נ כולל ווארשא, שגם זה תחח חסות המשפחה אלתר — לעווין אבל בענין זה משפחת אלתר מכריע, בדאים המה החתנים נותני הנדוני' להמרכז בווארשא, ובדאים המה העניים שבארה"ק, בשעה שמשמיעים כי התמיכה שמקבלים מן כולל ווארשא מספיק לקנות מים לתבשילים, היהודים התמימים בפולני' נותנים מעות לקופת רמבעה"נ אומרים יהי רצון קודם הדלקת נרות ש"ק, וכנראה המעות ג"כ נתקדשו עד שנעלמו מן עולם הזה הגשמי. אין שום היתר לשאול שאלות ולהקשות קושיות כי חסידות גער נותנת מענה אחת ברורה על כל השאלות הללו, דרך ארץ! דרך ארץ שייגעץ! המענה הכללית על הקושיות והתרופה המספקת לכל המיחושים. גם בזמן הנוכח מורגלים המה מן העבר והנוסח הישן נעתק להיות סעד ותמיכה לשליטה החדשה, כי אין שום הגיון אל שליטת המשפחה אלתר — לעווין.

חסידי גער אינם מהוים המספר מכריע מול שאר שומרי תורה, אלא כי הגאווה והחוצפה, התקיפות עם אמיצות, וכל הנכלל ב"השארף" נשאר במקומו וזאת ממלא מקום של המספר ומשים את המשפחה בראש האגודה, לעווין נשאר במקומו, השייגעץ דרך ארץ! נשאר במקומו, והאיסור החמור לשאול שאלות התקנה הגדולה הקדמונה ג"כ נשארה במקומה. בנוסח הישן של האגודה הצלות חדשות נערכות, הצלת ילדי טהעראן, מפעל למען ילדי ישראל, הצלת יהודי המחנות, הצלת יוצאי רומעניא, וכרגע הצלת יהדות רוסיא בתוך שאר הצלות שכבר נשכחו שמותם ונשמטו מן הזכרון, הכל כפי מנהג הידוע מן האנשים הידועים ולתכלית הידוע.

התקופה הישנה חולפת ועוברת ולפני המשפחה אלתר לעווין מרחף עולם חדש, תמורת עולם הישן שנשבר ונחרב. אבל כן בהמשך והעתקה מן עולם הישן. יסודות של הכנסה הנסמכים על הצלות לבד אינם עוד יסודות חזקים ותמידיים בערך המקורות החדשות, בודאי אין להעלים עין גם מן הישנות ששמשו בטוב משך זמן רב. אמנם ישנן כהיום מקורות יותר מבוססות ויותר מכובדות מן הישנות, יש להשיג ממון וגם כבוד באופן חדש ומידה חדשה המעמיד בצל את כל סדר ההכנסות בימים שעברו, ללא צורך עוד לבקש בקשות או להשתמש עם כח ליקח הטלית מעל כתפי המתפללים למשכון. עולם חדש נפתח לפניהם בשעה שכל עולם היהודי מתהפך במהפכה שלא היתה עוד כזאת לעולמים, המדינה הציונית נתיסדה או עומדת להתיסד, לבבות היהודים הנשארים מתמלאים כאב ודוי מן ההשמדה האיומה המתגלית לפניהם עם הפרטים המזעזעים הנפש, נמשכים אחרי המדינה המתקוממת כי זאת לפניהם מחזה פלאית להיות מדינה אל עם ישראל, הכל רצים אחריה במרוצה בלתי נעכבת וזאת בלבד עומד על הפרק זאת תל שהכל פונים אליו. מר גודמאן ע"ה מלונדון עשה פעולות נמרצות אצל האו"ם שיהדות החרדית תהי' מוצגת בהממשלה הזמנית של הקמת המדינה, כמובן יהדות החרדית זאת איטשה מאיר, שהרי הוא יו"ר של יהדות החרדית המאורגנת. משעה שנכנס אל הממשלה הזמנית נתמוגג לגמרי כי נשתומם מאד איטשה היו"ר כי אין זאת עוד כבוד מן בטלנים בגער, או לישיב מן הראשונים אצל השלחן, להזמין איזה בעלי ממון אל קידוש בשבת בבוקר בכדי ליקח אח"כ איזה הלואה מהם, זאת עכשיו ענין אחר ענין חדש לגמרי, זאת ממשלה של מדינה, שר בממשלה משרד בממשלה עם מזכירים הסובבים אותו, ועם נהג ומכונת קאדילאק הממתנת עבורו, דברים שלא חלם עליהם לא בבענדין ולא בגער. גם המדינה מספקת חוץ מן כבוד המחודש גם כסף של משכורת שר במדינה ואין להקל בענין הרשיונות המתקבלים עבור דברים שונים בהשפעת שר הסעד ויו"ר של יהדות החרדית. לעווין נכנס להממשלה בתור שר הסעד וגם הענין של אגודת ישראל נכנס לגמרי אל תוך הענין של מדינה הציונית, בלב וברגש חזק, בהיתר גמור שאין אחריו ספק והיסוס כלל. לעווין והכנופיה אשר עמו עוסקים בכל האמצעים העומדים לרשותם לחזק

ולבסס את הכניסה של יהודים חרדים אל הציונות, בכדי לחזק את כניסתו להממשלה שתהי' שלימה וקימת. מיסד הוא מן כסף הממשלה את חינוך הציוני עבור ילדים של הורים חרדים, שבפעם נקרא זרם הרביעי. ואח"כ חינוך עצמאי, ועם חינוך זה מכניס את דור הצעיר של שארית הפליטה אל תוך תוכה של כפירה הציונית, ביחד עם הילדים מושך ג"כ את ההורים בחבלי שוא עם איומים שונים, עד שהבלכול הזה שיהודים חרדים שומרי תורה יכירו בעבודה זרה הציונית יהי' בלכול קיים, התחברות נפש ישראל עם מקור הכפירה לא יפרד בנקל ומתוך זה עמידתו בהממשלה הציונית לא תתבטל בנקל. עיקר עיקרו של לעווין והכנופיה אשר עמו זה כבוד וממון, אבל בהשיגו זאת ע"י מדינה הציונית הרי הציונות עצמה נעשית ג"כ לעיקר אצלו מפני הישגים הללו הבאים אליו מן המדינה הציונית. בימים ההם כל עולם היהודי נלקח ונמשך אל ענין הציונות והמדינה, בהמשכה חזקה בוערת, מיוסדת על הכאב והיגון אשר בלב כל ישראל על אבדן אלפי רבבות מאחיהם במיתות כ"כ משונות וביסורין כ"כ נוראים, ובאבדן גם אמונה מלב מחמת שכרון הצרות ומחמת התגברות הזוהמה בעולם, רוב רוכן של בני עמנו מצאו נחמה בהתיסדות המדינה הנראית אז לדבר מאד פלאי אל עם ישראל המדוכא, מצאו בהמדינה גם דמיון של בטוחות שהשמדה כזאת לא תהי' עוד כישראל כי המדינה תגונן עליהם, ולא דוקא בארץ ישראל לבד אלא בכל מקום שיהודים חיים שמה המדינה תלחום בעדם עם כח צבאי וכל גויי העולם יתפחדו מהם. השכרון הזה העביר חלק גדול מן יהודים שומרי תורה אל ענין הציונות, המשפחה אלתר — לעווין ג"כ עברו בהמעבר הזה ונתלוו אל זרם השולט הבורע המעורר והמבלבל, לעווין חבק את הציונות כמו אדם אחר מן השוק מחמת אותן הטעמים שכל אדם רגיל הדומה אליו מחבק את המדינה בעת ההוא, אמנם היו"ר של יהדות החרדית אחז בהציונות באופן נוסף ורצון חזק המיוחד אליו כי כל היתרונות שיבואו מן המדינה מעותדים רק עבורו, לעווין אינו מחשב חשבונות להבין בדיוק מפני מה הוא להוט כ"כ אחרי המדינה הציונית, אדם קטן ורגיל כמותו יתרונות באים בחשבון ולא מחשבות ודיעה, היתרונות מביאות הרצון והחמדה בלב, וזאת מכסה אותו ובולעת אותו ואין ביכולתו לראות או להבין חוץ מן גדרי תאותו המקפת אותו והשולטת עליו, לעווין שהוא הוא אגודת ישראל, רוצה כבר בציונות בכל נימי לבו כי רוצה הוא בהכבוד והכסף המושט אליו מן מדינה הציונית, הוא מלא התלהבות הוא רץ במרוצה, הוא מלא תענוג ושמחה שהציונים רוצים לקבלו, לפעמים איזה הירהורים עולים על לבו שמא ח"ו יזכרו החטאים הישנים שבאיזה פעם האגודה נלחמה בציונות, או שמא באיזה פעם גם הציבור החרדי לא יתאחדו עמו כמו עתה שמא יצאו מעט מרשותו, אולי ימצאו איזה חלק מן שומרי תורה שלא יסכימו על מרוצה הזאת, כל זאת מביא החלטה נמרצה אל היו"ר שיש להתאמץ בכל המאמץ להכשיר את הציונות בהכשר מוחלט באופן שכל הספיקות יסתלקו ולא יעלו עוד על לב.

ה'

צעדים נכבדים נעשו מן הכנופיה הנקראת אגודת ישראל למען קביעות התכולות בהציונות שכל שארית ישראל שומרי תורה יתקשרו עם ענין המדינה בקשר קבוע. אחת מן הצעדים הללו הי' ההתיסדות מטעם האגודה בתי חינוך ציוניים עבור ילדי החרדים. הפעולה הגדולה המיוחדת שהיו"ר פעל עבור יהדות החרדית, כן הי' מכריז ומודיע בכל ההודמנות שיהי'. הפעם בהכרח להודות על דבריו אבל למסקנה אחרת מן מה שהי' רוצה שיבינו השומעים, היתה זאת פעולה הכי גדולה של לעווין בהמפנה החדשה של התכולות בציונות וקיומה של הכנופיה הנקראת בשם אגודת ישראל, כי עם התיסדות חינוך הזה בא ג"כ זכות הקיום לכל ענין של הכנופיה, מלבד היתרונות של משרות שונות לפני המשפחה והנלוים אליהם. השאלה הפשוטה והגדולה מה זאת אגודת ישראל? מה עשתה אגודה הזאת ומה צורך אליה? השאלה הזאת אין לה מענה נראית ומתקבלת. החינוך הציוני אשר מטעם האגודה שהי' נקרא בתחילה זרם הרביעי ואח"כ חינוך עצמאי, נותנת תירון על השאלה הגדולה הזאת, ומראית לכל כי האגודה דואגת ומספקת חינוך אל דור הצעיר של שומרי תורה דבר הכי גדול ונכבד שאין לעבור עליו. יודע הי' איטשה ויודעים אנשי הכנופיה מן השאלה הפשוטה הזאת, מה זאת אגודת ישראל? יודעים המה כי אחרי כל הרמאות והתירוצים אין מענה ברורה המתקבלת על השאלה הזאת, אבל החינוך הציוני שהמה יסדו הנקרא בשם חינוך חרדי או בשאר השמות שיקראו לו, זאת הי' הצלה הגדולה שבהצלות עבור הכנופיה האגודאית, ועבור כל השוא והמרמה אשר סביב הכנופיה הזאת. עם החינוך העצמאי מראים המה את כל הפעולות אשר המה עושים, מראים את הילדים בפאטגראפיעס שונות וכי בלע"ה הילדים המה ילדיהם, כל חיוך מתוק של הילדים המה מביאים, כל הבתים של בתי ספר הללו שהממשלה משלמת עבורם המה האגודה בונים, וכל ההוצאות של בתי חינוך הללו המה האגודה משלמים. הזכותים הללו שהכנופיה אומרת שיש להם בענין חינוך עצמאי מכוונים להביא הזכות הגדול הכולל כל הזכותים הללו, כי הפעולה הזאת של חינוך עצמאי מביא זכות הקיום לכל ענין אגודה, לכל המשרדים לכל ההצלחות ולכל הבחירות. הודות לחינוך הזה יש להם יסוד לכל הסיפורים שמספרים מן ההשיגים שמשיגים, כבר יש לזכותם מעשים של דברים גדולים, הצלת דור החדש של תינוקות של בית רבן, קיום התורה וקיום כל העולם האגודאי המתקיים מן כספי הציונים כחלק בלתי נפרד ממדינה הציונית.

התעמולה סביב להישג זה בלתי פוסק כי זאת להם להצדקה על כל מעשיהם להצדיק את הנחיצות הגדולה שיהדות החרדית נחוץ לאירגון הזה של אגודת ישראל, בלעדם לא הי' אפשרות לחנך את דור הצעיר לתורה, בלעדם לא הי' תינוקות של בית רבן עד שבא איטשה מאיר והקים זאת בישראל. האמת הפשוט שגם בארץ פולני' שיהודים הדרים שמה היו שרורים בעניות נוראה ובחסרון מזון לפי הטף, גם שמה חינוכו בניהם

לתורה ומצאו הכסף הנחוץ להחזיק ולהעמיד חדרים הנצרכים, עשו זאת בהתאמות יתירה כי זאת היתה ההכרח הראשון בחיים ללמוד עם בניהם תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, גם בארץ ישראל קודם קום טומאת המדינה חינוכו בניהם לתורה ואמונה ומצאו הכסף הנחוץ לזה, גם בכל מקום של פזורי ישראל עשו ויעשו זאת בהכרח של חיים במסירות נפש ללמד ילדי ישראל תורה וקדושה, גם אחרי התקוממות המדינה גם אחרי התקוממות החינוך העצמאי, עומדים בארה"ק חדרים לבנים ולבנות ללא קיבול תמיכה מן מדינה הציונית, כדאי לציין כי בזמן האחרון מתנערים חלק מן ההורים דתיים מן האבק של חינוך עצמאי הזה ונתוספים חדרים כשרים לתשב"ר, וכדאי לציין כי הילדים הללו המתפרדים מן חינוך העצמאי המה מן חוג העניים חסידי כסף וגם להם באפשר להתקיים בלא תמיכה ציונית. בירושלים ישנו מוסד גדול לחינוך הבנות ללא נגיעה ח"ו כל דהו בכסף המדינה ואיזה התחברות עם הכנופיה האגודאית. הגאון מבריסק זצ"ל פעל ועשה בכל כוחו כי ישארו חדרים כשרים ללא קחת תמיכה מן המדינה ושלא יכנסו תחת המצילים האגודאים. אחרי כל ההכשרים על החינוך הציוני, מתרבים חדרים כשרים וזאת התגרות גדולה לכל ההישג של חינוך העצמאי ולכל קיומה של הכנופיה. מפני זה המה מסיתים ומפתים שגם החדרים הללו יקחו איזה תמיכה מן הציונים, בזמן האחרון עשו מאמץ גדול בענין זה, ודוקא המלמדים בחדרים הללו החיים בדוחק נלחמו נגד תמיכה זאת, למען לא תפק זממם של המסיתים הללו.

בודאי זאת שקר גמור שאין באפשר לקיים חדרים בלא הספקה מן המדינה הציונית, החינוך העצמאי אינו מכיל בתוכו ילדים מן כל המדינה, אפילו לא מן כל הדתיים שהרי המזרחי יש להם חינוך משלהם. החינוך העצמאי הוא ליהודים חרדים לבד, וליהודים הללו יש להם מוסדות של ישיבות, כוללים, עם בנינים גדולים, ועוד שאר מוסדות של צדקה בכלל, ורק ליהודים הללו החיים בארה"ק שרמת החיים שלהם גבוה הרבה מן היהודים החרדים שהיו חיים בארצות מזרח איראפא, ולהם בפרט לא הי' אפשר לתמוך בחדרים כשרים ללא כספי המדינה הציונית, כמו שאבותינו ואבותינו עשו מיום מתן תורה עד היום הזה, עד שבאו אנשי הכנופיה וחידשו דבר זה שאין לחנך ילדים לתורה ללא תמיכה והספקה מן הציונים. השקר הזה שהפיצו אנשי הכנופיה בדבר קיום של חינוך לילדים ללא כספי המדינה אינו חידוש שהרי כל דבריהם של הכנופיה הם שקר או כזב ומדוע לא ישתמשו עם שקריהם בדבר הזה של זכות הקיום שלהם תלוי בו, האמת הוא שבודאי הי' באפשר לחנך הילדים לתורה בלא כספי המדינה הציונית, הקיום של חדרים לילדי ישראל באפשר להיות ללא מדינה ציונית אלא שהקיום של כנופיה האגודאית זאת בודאי תלוי במדינה הציונית, החינוך העצמאי עיקר גדול בקיומה של הכנופיה, כסות עינים על גניבת דעת של הכנופיה הזאת, ומענה גדולה על השאלה הנשאלת מה זאת אגודת ישראל? מה המה עושים ולמי המה נצרכים. החינוך העצמאי זה תירוץ גדול על שאלות הללו, באפשר להם להתפאר בהתפארות הנחוצה לבלבל את

מעריציהם ולהשתיק את מנגדיהם. השוא והכזב אשר בענין החינוך הזה אינו דבר העיקרי. הכסף שמקבלים מן הציונים להספקת החינוך הזה ג"כ אינו הדבר העומד עוד על הפרק, מה שעומד נגד עינינו זאת התוצאות מן ההתפארות של הכנופיה וקיומה, והתוצאות מן כסף הציוני המחזיק את בתי חינוך הללו, התוצאות הללו המה מהרסים עד היסוד וחורבן גדול לכל הנפשות המתחנכים שמה ביחד עם התכבדות וקיום הכנופיה היוצא מן קיומו של חינוך עצמאי הזה.

מפני שכל עיקר הכנופיה מתקיימת מן אנשי המשפחה, יש להם הדרישה מאד חזקה על ממון וכבוד המתמצה מן התיסדות של חינוך הציוני אגודאי הזה, מפני שאנשי המשפחה יש להם הגאווה והחוצפה שכבר כ"כ רגילים בהם, יש להם ג"כ העזות בלב לבל לסוג משום דבר שיפריע המהלך הזה של רכישת כבוד וממון בזמן האפשרי ובאמצעים האפשריים. בהכרח למלאות כל התנאים של חינוך הנתמך מן הממשלה הציונית וללמוד כל הלימודים שחינוך ממשלתי מחנך בהם. התוצאה של התאווה והגאווה מן אנשי הכנופיה עם התוצאה מן הכסף המתקבל מן ממשלה הציונית מביאים את תוכן הלימודים הנלמדים שמה בחינוך עצמאי בהתאם לחוקי הממשלה. לומדים שמה גם חלק מן הזמן, תורה, כאשר לעווין היו"ר של יהדות התורה מוכרח להתיצב לפני יהודים שומרי תורה, לומדים שמה ג"כ ציונות ואפיקורסות התוכן החדש של לעווין והכנופיה. הציונים הנותנים הכסף יש להם הבעלות של החינוך הזה ובהכרח ללמוד הלך היסודי, מהספרות שהם יאמרו שילמדו מהם, לפי ההוראה בכל בתי ספר אשר תחת הממשלה, המחברות הללו הם מלאים מינות כי המחברים היו מינים ידועים. נוסף על המינות הכללי אשר מחברות הללו מכילים, יש שמה גם מינות הציונות העולת בטומאתה על המינות ואפיקורסות שהיו בעולם עד היום הזה. בתי ספר הללו נוונים מן הציונים עם לימודים ציונים ועם מלמדים ציונים ויוצאים משם גידולים ציונים, כל הציונות מן חזיון של הערצעל שר"י עם הביאור האגודאי על החזיון הזה, נסחב אל מחשבתם של הילדים מדי יום ביום, כל ימי אידיהם של הציונים מתחוגגים שמה, כל העבר והעתיד הציוני מתפרש שמה בפירושים שונים, דברי תורה"ק מתבארים ג"כ בביאור זה מן המדריכים והמלמדים הציונים. ידיעות העולמיים נלמדים באפיקורסות גלויה כמו שנלמדים בשאר בתי ספר העולמיים אשר במדינה הציונית, ולהלימודים הללו נקבע חלק הניכר מן זמני הלימודים, ואם איזה מספר מן התלמידים אשר בחינוך עצמאי באים אח"כ לשיבות, זאת למרות החינוך העצמאי ולא הודות אליו, גם מביאים את חינוכם שקבלו שמה להשיבות עם השפה הציונית הנקראת עברית, והשיבות מתמלאות מן אויר זה של חינוך עצמאי שאפשר למשמש זאת בידים.

בזמן של התחלת ההתבוללות עם הציונים והציונות, הי' עוד איזה זעקה על הנעשה שמה בחינוך הציוני — אגודאי, הי' אז עוד מחאה על לימודים של כפירה ומינות הנודעה בבתי חינוך הללו, אם כי הכפירה הציונית בעצמה היתה כבר מתובלת בהכשרים

רבים ושונים אבל אפיקורסות גלויה מן מחברות וספרות של מינים גלויים הי' עוד קשה לעכל אצל סוג של יהודים שומרי תורה הנמשכים אחרי כנופיה האגודאית. על כל המחאות הללו אמרו אנשי לעווין כי יש להם וועד משלהם למען לבדוק אחרי מחברות הללו ולבערם מן לימודי של חינוך אגודאי זה. מה פעל וועד זה? האם הי' בכלל וועד כזה? ובכלל למה נצרך וועד כזה בשעה שהחינוך הזה הוא הוא החינוך הכשר המציל את דור החדש. חינוך של תשב"ר, כי כן הודיע איטשה בזמנו פעם אחרי פעם, על כל השאלות הללו אין מענה אחרת אלא מענה הנודעה המענה הכללית המענה הנשנית מדי פעם בפעם, כי הכל הולך עם הדעת תורה של המועצה ואין להרהר אחרי דעת תורה זה. הכי באמת ידעו החותמים על טובו של החינוך הזה מן המתרחש שמה בין כותלי הזרם הרביעי או החינוך העצמאי? הכי באמת ראו את מחברות הללו הרבנים שחתמו על אגודת ישראל? הכי באמת הביאו אנשי הכנופיה את מחברות הללו אל הרב מטשכין ז"ל אל הר"א קטלער ז"ל והראו לו את טובו של החינוך הזה טובן של לימודים הללו? אבל הכל הולך לפי הכלל המפורסם כי אגודת ישראל זאת התחברות של יהודים חרדים למען יהדות החרדית, למען הצלת התורה למען הצלת הדור הצעיר, כולם חותמים על דבר הגדול הזה וכי יש לך דבר עוד יותר גדול מן תשב"ר, מן הצלת התורה, ובודאי יש לעורר את שומרי תורה שיעזרו את אגודת ישראל בתפקיד הגדול הרם הזה, להציל את שמירת התורה ליסד חדרים כשרים, לגונן על הדת, ללחום מלחמת התורה, ועוד דברים גדולים הרבים שהכנופיה מכרזת על עצמה כל העת, נשאר רק השאלה האם באמת אגודת ישראל מגוננת על הדת? האם באמת בתי חינוך הללו שהקימו מן כסף הציוני הן המה חדרים עבור תשב"ר? האם המה הכנופיה האגודאית לוחמים מלחמת התורה? האם באמת הרבנים החותמים עבורם שאלו וחקרו ודרשו את מעשיהם של אנשי הכנופיה, האם בוחנים את הדברים שמשמיעים בכנסת המינים, האם מבקרים את הדברים הנדפסים במאמרי המודיע ודגלנו? האם מאספים את ספרות של חינוך עצמאי ובודקים בשבע בדיקות את האמור שמה, האם אפילו אחד מן החותמין עלה בדעתו לעשות זאת? חותמים עתה על האגודה מפני שחתמו אתמול, מפני שאגודת ישראל נתיסדה עבור הצלת התורה, מפני שהיתה באיזה פעם כנסיה גדולה בהשתתפות רבנים גדולים בתורה מפורסמים בישראל, מפני שיש לעשות מה עבור הצלת הדור החדש, מפני שכ"כ הסכנה גדולה מן הציונים לעקור ח"ו את הכל ומפני זה יש ללחום נגד עקירה זו, אבל הכי עושים זאת אנשי הכנופיה, הכי באמת האגודה עשתה בענין הצלת התורה באיזה פעם והכי עושים זאת עכשיו? הרבנים נתאספו אל הכנסיה הגדולה מפני גודל הסכנה שנעמדה מן הציונים לפני יהדות החרדית, מפני גודל הכח של רבים, גודל הענין של כנסיה לשם שמים, כן חתמו בתקופה הזאת על גודל הנחיצות להציל את דור הצעיר, גודל הענין תשב"ר שהעולם מתקיים בהבל פיהם, אבל הכי באמת שייכים הדברים הללו אל אנשי הכנופיה? החתימות בעבר והחתימות של עכשיו המה על הענינים הללו כשהם לעצמם

אבל הצירוף והחיבור של הכנופיה לדברים הגדולים הללו זה ענין אחר לגמרי, על זאת אין לשאול כלל כי כל השואל שאלות הללו הוא עזות פנים, דרך ארץ! דרך ארץ! המענה הרגילה שהיתה אז הנוהגת לדורות.

הכנופיה לא חידשו את חינוך התורה עבור הדור הצעיר, זאת היתה לפני הזמן של האגודה ותהי' זאת אחרי ביטולה של הכנופיה, אמנם האגודה חילפה את הענין של חינוך התורה אל חינוך של מינות ואפיקורסות המתפטם שמה אל דור הצעיר, חינוך הטמא הזה הוא פועל יוצא מן השתלטות של הממשלה על הסדר בבתי חינוך הללו, הנזונים מן כסף הממשלה והמתקיימים לפי הסדר של חינוך ממשלתי. לא זו בלבד שהממשלה הציונית יש לה הפיקוח על סדר הלימודים ומסדרים שמה החינוך לפי הוראותיהם, אלא גם ההבלעה שהחינוך הציוני נבלע במוחם ונפשם של הצעירים המתחנכים שמה זה ג"כ מן התוצאות של כסף הציוני, זאת ברור בכל סה"ק ובכמה מקומות מדברי חז"ל שהכסף וההנאה הבא מן עבודה זרה מוליך את הנהנה מן כסף זה אל עבודה זרה כמבואר בפסוק ולא ידבק בידך מאומה מן החרם וכו' כי הנפש מרגשת את המזון הנבלע והמקור שממנו בא המזון הזה, השוחד מעוור חכמים ומסלף דברי צדיקים. הרגשה הזאת אם כי נסתרת מעיני בשר אבל קימת בכח גדול והדבר ברור ומבורר בסה"ק ובדברי חז"ל במקומות רבות, כמה מסירת נפש בפועל הראו החרדים בכל מקומות בעולם ובפרט בירושלים עיה"ק לבל להנות הנאה כל דהו מן כספים הבאים ממקור טמא והבא מן מקור הציוני בפרט, מפני שההנאה הזאת מולכת את הנהנה אל המקור שמשם בא הנאתו, והדברים מפורסמים וברורים מאד לנקיי הדעת שהיו באיזה פעם כ"כ רבים וכהיום כ"כ מעוטים. הדור הצעיר המתחנך בבתי חינוך של חינוך עצמאי ההישג הגדול של אגודת ישראל, ההצדקה הגדולה על קיומה של אגודה זאת, הצעירים הללו יוצאים משם מלאים ציונות נוסף על שאר המינות הנלמד שמה, החינוך הזה של העצמאי הולך בתלם אחד עם החינוך של העתונים שמקבלים אחרי עוזבם את בתי החינוך הללו, החינוך של המדינה החינוך של השוק, ההתאחדות עם המדינה הציונית עם מינות הציונות, עם דברי ארס וכפירה הנשמעים מן נציגי הכנופיה בכנסת הציונית כל זאת מתאחד באיחוד חזק בהתלמידים שנתחנכו בבתי חינוך הללו מכוחם של הלימודים שלמדו שמה ומכוח ההשפעה שהממון הציוני השפיע לתוך נפשם, הלימודים המה דברים נגלים לכל מי שרוצה לראות אותם, ההשפעה של כח הציונות זאת דבר בלתי נראה כ"כ אבל כן קימת בכל התוקף דבר שאין בו ספק כלל.

אם כי הכנופיה חילפה את חינוך התורה אל חינוך של מינות ואפיקורסות ובכל זאת עוד נקרא חינוך זה בשם חינוך של תורה, אבל הסדר של מנהיגי הכנופיה לא נשתנה ולא נתחלף, ובסדר הזה הפעולה של חינוך העצמאי מתנהג והולך ונעשה במנהג הקדום המקובל, כל משרה במסגרת החינוך העצמאי המתלווה עם משכורת ניכרה שייך להמשפחה, מי שראוי לכך יש לו יותר מן משרה אחת, ועל כל משרה ומשרה שם מיוחד

ומשכורת מיוחדת. איטשה היו"ר בעיניו הפקוחות ראה אז ג"כ את הנחיצות שהחינוך העצמאי לא ישולם מן הממשלה במאה אחוזים אלא בתשעים לבד, לא מפני שהממשלה לא רצתה להספיק את מאה אחוזים עבור החינוך העצמאי כמו שהספיקה בשעה שהי' נקרא בשם זרם הרביעי, אלא משום שהיו"ר לא רצה בזה ולחם נגד הצעה זו בכל כוחו. בכדי להראות כי החינוך שלו עצמאי עכ"פ בעשרה אחוזים, אבל עוד יותר מזה נחוצים לפניו עשרה האחוזים הנשארים עבור הענין של תוכן היסודי של אגודת ישראל. בכדי להיות אפשר לערוך הצלות לקבל ממון מכל יהודי חרדי בעולם הרחב לטובת חינוך העצמאי. משונים המה העשרה אחוזים האחרונים הללו יש להם טבע אחר מכל שאר תשעים אחוזים, כי עשרה אחוזים הללו לעולם לא יתמלאו לעולם הם חסרים. כל המגבית וכל המעות שמקבצים, כל השפר לימוד שההורים משלמים לא יספיקו למלאות עשרה אחוזים הללו. גם התשעים אחוזים מן ההוצאה שהממשלה משלמת (היום משלמים תישעים וחמשה) גם בהם יש איזה תוכן אגודאי בודאי, כי אלה האחוזים הממשלה משלמת לפי החשבון שהמרכז מגיש אל משרד החינוך שעלה להם להוציא על רשת החינוך הזה, ומה זאת חשבון אגודאי וכי נשתנה חשבון הזה מכל שאר חשבונות, אבל העשרה האחוזים האחרונים המה בודאי דבר אגודאי ולעולם הם חסרים, לעולם לא יתמלאו, זאת דבר קבוע ומוסכם, כי חסרון התדירי הזה הוא אחד מן היסודות של יהדות החרדית המאורגנת בצירוף שאר היסודות אשר שמה. הרבה הצלות נערכות עבור עשרה אחוזים הללו, או עבור החמשה אחוזים עבור לחם לילדים אשר שמה, עבור חלב לילדים הללו ואין בכח מי שהוא לסרב בלי להשתתף בנתינת לחם וחלב לילדים חרדים. מה שהממשלה אומרת כי מזון וחלב ניתן מכספי הממשלה לרשת חינוך עצמאי כמו לשאר בתי חינוך ממשלתיים, בלתי ידוע ליהודים הנתבעים בחו"ל, וגם כי אין להאמין להחפשיים במקום שהחרדים אומרים אחרת. ההצלות המה היסוד של אגודת ישראל ואגודה בלא הצלה היא כירק ללא מים ואינה אגודה כלל, התוכן העיקרי הזה של הצלות זה מנהג ותיק של האגודה ונוהג בכל זמן מן הזמנים. גם הנלוים אל היו"ר התחכמו כבר בענין היסודי הזה של אגודת ישראל כפי מה שראו מן לימודי היו"ר והתלמדו גם המה לעשות הצלה לעצמם, עוד יותר למדו כי לא נתנו מן הצלותיהם כלום החלק המגיע ליו"ר המציל הראשון הכללי. יאנקלעוויטש בגד בו וגם מנחם פרוש נתהווה להיות מן המלומדים ואחרי שנות הצלה עבור חינוך עצמאי שעסק באמונה למען תשב"ר, זכה לשילום שכר בעוה"ז כפי שמוכיח המלון המרכזי והבתים אשר לו, לא הי' לו להיו"ר קורת רוח מן המלומדים הללו וגם לא מן שאר המצילים האחרים שנתחכמו כ"כ במהות היסודי של אגודת ישראל, התקיף גם את לאורנץ בגלוי על דבר ועידת כספים אשר ללאורנץ בפרטיות, נתהוו המלומדים הללו בגדר תלמיד המחכים את רבו ולעווין הרבי הי' מתקצף עליהם ונוקם מעמהם במקרה שהי' בידו לעשות מה נגדם.

ההישג הזה של חינוך עצמאי נכתר מן היו"ר להישג פלאי הישג של מסירות נפש

מן היו"ר ונלויים אליו, ויש לכל אחד לכבד ולהוקיר אותו בשביל ההישג הגדול הזה וכן לכל העובדים שמה בהחינוך הזה. בכל רשת החינוך של הממשלה כמו חינוך הכללי, חינוך ממלכתי דתי, כל מורה וכל מדריך וכל פועל אינו אלא מורה או פועל העוסק בעבודתו איזה שעות ביום ומגיע לו משכורת לפי משרתו ועבודתו, לא כן החינוך העצמאי זאת ענין של הצלה ענין של פעולה גדולה, כל ציבור החרדי מוכרח להוקיר את היו"ר ואחיו, העומדים בראש של המסירות נפש הזה. אין זאת אומרת שכל מורה ומדריך בחינוך עצמאי ג"כ זוכה אל הכרה הזאת הם אינם נכבדים כ"כ בעיני מנהיגים הללו, משכורת שלהם הבאה מן הממשלה ואשר זאת היא מחיתם נתעכב לפעמים זמן מה, ואין שומע אל זעקתם חוץ מן הממשלה בעצמה שהכריחה את המנהיגים הללו לשלם משכורתם ללא איחור עוד. יש לדעת כי האחוזים החסרים פעלו ג"כ שהמשכורת לא יבוא ישר מן הממשלה אל המורים כמו ברשת חינוך ממשלתי אחר חוץ מן העצמאי, כי יש להם להמרכז להוסיף את העשרה הללו, מפני זה הכסף בא מתחילה אל המרכז כן הסכימה הממשלה לפי בקשתו של היו"ר, ומן המרכז הזה, משם משתלמים המורים והעובדים בחינוך הזה. לפעמים ענינים יותר נחוצים עומדים על הפרק ישנן הוצאות שונות, לפעמים ימי הבחירות באים ביחד עם שילום המשכורת ומי נדחה מפני מי, המעות של הצלה ג"כ אינם שייכים לשילום המשכורת המעות הללו הולכים עבור תוכן היסודי של אגודת ישראל ואין לבעלי המשכורת חלק בהם. הענין הזה של מנהגי אגודת ישראל נקבע בקביעות גמור במרכז יהדות החרדית המאורגנת עד שאינם יודעים עוד אם קיים הענין של איסור לגנוב או לגזול, לכזב או לשקר, "השארף" של המשפחה ביטלה כליל את הדברים הללו, אין האיסורים הללו שייכים אפילו אל העבר ורק כרגע נעשו כהיתר, כי אינם יודעים מאיסורים הללו ואינם זוכרים אותם, זאת הכל בטלנות וטפשות שאין להזדקק אליהם. שמה בהמרכז אין גם אחד שיעורר עליהם כל אחד שיש בידו לעשות הצלה עושה, אדרבה מתקנאים זה על זה מתלמדים זה מזה איך לומר שקר זה ואיך לספר מרמה אחרת, איך להמציא חתימה על הצלה זו ואיזה כסות עינים על הצלה אחרת, שוחקים ומתלוצצים שמה על מי שלא הי' בידו האימון והערמימיות לעשות ענין זה כראוי ובהצלחה, לפעמים ביניהם סכסוכים מדוע לא נתן מציל זה אל העוזר להצלה זו חלקו המגיע לו, ואם כי זה נוסע למרחוק והשני יושב בהמשרד וכותב רק את המכתבים הלא חלק היוצא למלחמה כחלק היושב על הכלים. מתאמצים להשקיט מריבות הללו עושים פשרות ביניהם, בכדי שלא יתוודע זאת החוצה בכדי שלא להזיק הענין בכללו, בכדי שלא להפריע להצלחות הבאות שיהיו יותר מחוכמות ויותר מסודרות.

ו'

זהירות יתירה מאד נחוצה בכדי שלא לטעות בטעות מאד גדול בשעה שעניני אגודה עומדים על הפרק או בשעה שהמדובר הוא על מעשיהם ומנהגייהם, כי אין

המעשים הללו כעצמם נוגעים אל הציבור החרדי אלא מה שנתהווה מן המעשים הללו, רק התוצאות מן כל מאוויהם הקטנים והשפלים נוגעים לשארית ישראל שומרי תורה ולא המאווים הללו כשהן לעצמם. גם יש לזכור כי אין המכוון לדרוש איזה תיקון במעשים הללו כי גם זאת בלתי נוגע אל ציבור החרדי בכללו אלא אל העושים המעשים הללו לבד. הכבוד והממון שמשיגים כשהוא לעצמו זה ענין אחד, ההיזק והחורבן לשארית ישראל התוצאה מן הכבוד והממון המיוחד הזה, זאת ענין אחר, והתוצאות הללו גדולים פי כמה בזהמתם מן המרמה והגזל שהכבוד והממון המיוחד הזה בנוי מהם. הלא הגאווה והכבוד המדומה רוח גבוה ונפש רחבה, המה דברים המאפילים וחוצצים בפני הקדושה חושך כללי המסיר לב אדם מישראל מן יראת שמים וקבלת עול כמבואר בדברי חז"ל וסה"ק, כן ישנן לאוין מפורשים על זה ורם לבבך ושכחת וכו' השמר לך פן תשכח וכו' כמבואר בסמ"ג ושאר מוני המצות. רדיפה אחר ממון הבלתי נחוץ לפרנסת אדם זה דבר מגונה המביא אל הלב כל זוהמת עוה"ז ומטרידו בטרדות ומסירתו מן תורה ומצות, וזאת סתם רדיפה אחרי ממון בכדי לפשט ישותו ומציאותו בעולם ולהתרברב על אחרים, אבל הממון המושג על ידי שקר ומרמה, גניבת דעת וגזל זאת כבר איסורי תורה מפורשים לאוין חמורים נודעים לכל ישראל, למרות שאנשי הכנופיה עסוקים בדברים הללו והם אינם יודעים מן האיסורים הללו כלל, אבל לאוין הללו כתובים ומפורשים בתורת משה ובדברי חז"ל והש"ע. אמנם כל זאת אין עיקר הניגוד להכנופיה האגודאית, אין המדובר מן סתם שקר ומרמה גניבה וגזילה שזאת היא נוגע רק אל אנשי הכנופיה בלבד העושים דברים הללו והעסוקים בדברים הללו של גניבת דעת וגניבת ממון, המדובר הוא רק על שקר ומרמה מיוחד שלהם וגם על שקר ומרמה הזה אין המדובר מן מה שיש להם הכבוד והממון מן דרכים הללו, שהרי הכבוד והממון הזה לוקחים אנשי הכנופיה לעצמן ואין לאחרים חלק בהם, ובודאי לא כלליות הציבור שומרי תורה, גם אולי אין לדבר מזה בדור הזה שאין בו תוכחה ואין מי שיודע להוכיח. משונה איפוא כבוד וממון המיוחד הזה, ושונים המה הדרכים שעל ידם מגיע הכבוד והממון הזה אל אנשי הכנופיה האגודאית, משונה ענין זה מן כל כבוד וממון שבעולם, כי הכבוד והממון הזה בלתי מגיע להם מן מקור פרטי או על ידי תחבולות פרטיים, אלא דוקא מן מקור כללי ועל ידי אמצעים כלליים, המדובר הוא על הקשר שהכבוד והממון הזה נקשר בו על הסיבה המביאה את רכוש הזה ועל המקור שממנו נובע כל השיגים הללו אל אנשי הכנופיה, מפאת המקור הזה, הקשר הזה, והאופן המאפשר להישג הזה, נשתנה הכבוד והממון הזה של הכנופיה ולקח צורה אחרת לגמרי, אינו עוד כבוד וממון אלא ענינים מאד עמוקים הזיקות מאד גדולות חורבן ושממה אל שארית ישראל. נחלף ונשתנה הכבוד והממון שמשיגים אנשי הכנופיה אל ענין של הסתה והדחה, אל עבודה זרה, אל הכפירה והטומאה, אל המינות אל הציונות.

הקשר הזה שאנשי הכנופיה מקושרים בו בכדי להשיג הכבוד והממון שלהם,

המקור שממנו נובע והדרכים המביאים אל הישג הזה, המה דברים עקריים בתקופה הזאת, כי אין זאת עוד המרמה והכחש של הצלות שונות שהנתבעים והנותנים עבור הצלות הללו יש להם רק היוזק ממוני ללא היוזק נפשי כ"כ גדול. אולם הענין של כבוד וממון עבור הכנופיה בתקופה הזאת כבר נוגע אל נקודת יהדותם של כל שומרי תורה הנשואים, הציבור היקר והנכבד בכל העולם כולו מתי מספר שנשארו כתורן בראש ההר, שהרי כל ציבור החרדי לוקחים חבל ברכישת הכבוד והממון עבור הכנופיה, ובה כולם מתקשרים בהקשר הזה שהכנופיה מקושרת בו וכולם מובלים אל הטומאה הציונית בהמדרון היורד ואינו עולה. הכנופיה אינה לוקחת עוד הממון והכבוד מן שומרי תורה בעצמם אלא באמצעותם, באמצעות נתינת הקולות בעת הבחירות עבורם והתהפכותם מן יהודים אל ציונים, הכנופיה לוקחת ומשגת הכל לא מן הציבור החרדי אלא מן הממשלה הציונית, והממשלה אינה נותנת להם בבחינת מתנה אלא בשביל יציגות יהדות החרדית שהם מיציגים, יציגות הזאת היא על ידי הקולות בבחירות אל כנסת הציונית ואל עיריות מקומיות, יהודים שומרי תורה בוחרים באנשי הכנופיה לנציגים וגם בוחרים בעמידתם ומסכימים על דבריהם בנתינת קולות הללו ומתקשרים בהרעיונות שהמה מפיצים, כי מדינה הציונית זאת חלקם ומשתתפים בהנהגתה ודואגים על קיומה. בוחרים בהנציגים אגודאים ושומעים את דבריהם שמשמיעים ככנסת המינים ומעכלים הדברים הללו ברצון לבבם ובהכנת מחשבתם, שומעים לדברי הנציגים האגודאים המודיעים שמה ככנסת המינים עד כמה מגיע התמסרותם לציונות ולמדינה, נחוץ להם הודעה זו פעם אחרי פעם מה שאין נחוץ לשום מפלגה אחרת, מפני העבר שלהם, בכדי לנקות עצמם מן הפגם שבאיזה פעם היתה מלחמה בציונות מטעם אגודת ישראל וכי זאת היתה עיקר בהתיסדותה. חברי כנסת המינים הבלתי דתיים אינם שומעים כ"כ לדבריהם כי שומעים זאת בחזרה פעם אחרי פעם וכבר מסכימים על נתינת האתנן אליהם ואינם רוצים עוד להתטפל בהם והתשובה על חטאם שכעבר, אבל המינים האגודאים אינם בטוחים בעצמם, חיים ומתקיימים המה מן הציונים כל מה שיש להם הכל נתון להם מן המדינה הציונית ומפני כך חוששים על ספק כל דהו ורוצים להיות בטוח כי אין עוד שום ספק בהתמסרותם לציונות והמדינה. גם עבור בוחריהם יש להם ההכרח לתרץ הקושיה הגדולה הזאת, הסתירה מן העבר של התנגדות לציונות וההוה של מרוצה אחרי ציונות, התירון לזה חוזרים ג"כ מפעם לפעם, כי ההתנגדות היתה לציונות והמרוצה היא למדינה ציונית ומדינה שאני, התירון הזה מתאים לעמידת לעווין וגם לתוכן היסודי של אגודת ישראל, כי בשעה שהציונות היתה שאיפה לבד הי' באפשר להתנגד לה כי אז לא הגיע אליו מן הציונות כלום לא כבוד ולא ממון, במצב כזה אי אפשר להכנופיה להתנגד למדינה ולעמוד עכ"פ חוצה לה, אדרכה הציונות במצב שנותנת הדברים הללו זאת כבר ענין אגודאי, וכן אין נקראת עוד ציונות אלא מדינה, הענין הוא כבר קנין האגודאי הנקנה להם בשינוי מעשה ובשינוי השם.

העסק הזה שמתעסקים האגודאים עם הציונות, לתרץ הקושיות לסלק הספיקות ולהסיר מהם שמץ של העבר, זה עסק שאינו פוסק, כי התעסקות זה עם הציונות זאת נחוץ לממונם לכבודם שאנשי הכנופיה משיגים מן מדינה הציונית ועל ידי המדינה הציונית, גם הציבור רוצה לשמוע התירוצים הללו לצורך עצמם כיון שהם בעצמם נלקחים עם ברק של מדינה הציונית ורוצים ג"כ בתירוצים שיתרצו הקושיה של המהפכה הזאת לא רק עבור האגודה אלא עבור עצמם. לעווין עם הכנופיה דיליה עוסקים בהמצאת התירוצים, ההכשרים והבלבולים, עסק תדירי זאת להם מוסיפים כלבולים חדשים וגם משפרים את הישנים. הולכים מדחי אל דחי ומפרסמים כי מדינה ציונית זאת הבטחת התורה ולא ענין ציוני, זאת הפירוש של כי לך ולזרעך אתן את הארצות האל וכו' או פסוקים אחרים שמהפכים מן דברי אלקים חיים אל מטרתן ותאוותן, ואם כי המדינה צריכה תיקון יעשו זאת הנציגים האגודאים בהיותן נציגי התורה, לעשות המדינה על פי תורה ועל פי האגודה הדוגלת בשם התורה. מאוויי הכנופיה אנשים קטנים עם תאוות קטנים מביאים את הציבור שומרי תורה לבחור בהם ובנציגיהם לצורך ממונם וכבודם שמשיגים מן נציגות הזאת, ממונם וכבודם הזה מן מקור הזה מביא גם את הציבור הבוחרים בהם אל תוך תוכה של הציונות ולהיות הציונות והמדינה היתר גמור אצלם ללא ריסון כלל. ההיתרים ההכשרים והבלבולים שהמציאו אנשי הכנופיה בכדי לחזק מעמדם הביא לא רק היתר על הציונות אלא נתהפך הדבר להיות המדינה המטרה והשאיפה מכח התורה עבור יהודים שומרי תורה, הכל מתקבל על הלב כיון שכמה יתרונות ישנן בהתבוללות הזאת, חפץ הלב האנושי מושך אל המחזה של מדינה עבור עם ישראל, הכנופיה פנו הדרך וישרו המסילה וגם גדרו גדר בעד הציבור שלא יצא מרשת הציונות כי הכבוד והממון זה סדר תדירי וההכשרים על זה עם שאון הכלבולים המה ג"כ תדירים וכלבול המוחות בלתי פוסק. הכבוד והממון של מספר קטן מאד המהוה את הכנופיה האגודאית, הוסיף להב ותשוקה אל יצרא דעבודה זרה הציונית החזק בלאו הכי, הביאו את שארית ישראל שומרי תורה אל תוך המסגרת הציונית באחיזה יותר חזקה מאשר היו נאחזים בזה מחמת הציונות עצמה, אולי לא הי' הקשר חזק כ"כ אולי הי' באפשר באיזה פעם לנתקו אולם המשפחה, העתונים, הנציגים הלוחמים, כפלו את הקשר הזה לעבותות עגלה באופן כללי בבחינת שיטה, כל היום לא יחשו מלהודיע זאת וללמד זאת בכל פעם בציר מחודש במליצות חדשות ובסיפורים חדשים, חיים המה מן המעבר הזה ופרנסתם וקיומם תלויים בהסתה הזאת. התחלתה של אגודת ישראל מתאימה עם סופה, תחילת הרצון הטוב שהי' בענין הזה של אגודת ישראל הי' לאחד שומרי תורה בכח מאוחד אל שמירת התורה הגם כי שמירת התורה בעצמה לא יצרה אגודת ישראל, הסיום המהופך של האגודה הוא להפיץ טומאה הציונית בכח מאורגן ומאוחד, הגם כי הציונות בעצמה אינה יצירת האגודה ואין להם חלק לא בהקמת שאיפה הציונית ולא בהקמת מדינה הציונית.

לא הי' באפשר להפיץ המון הסילופים והבלבולים ללא כלים המוכנים להפצה הזאת לא הי' באפשר להם להכנופיה להביא את הציבור שומרי תורה לתוכיתה של הציונות, אם לא היו להם האמצעים ללימוד הזה, מים הזדונים הללו לא היו מפיצים הלבבות ללא רוח סערה המוליך גלים הללו, העתונים האגודאים המתקיימים מן מעות הציונים הן המה הכלי משחית לכל המהלך המשובר הזה, לבלרים ולבלרות עסוקים ומתפרנסים מן ענין הזה של המצאת לשונות של סילוף, ליצר איזה מליצות ולשון מרמה שיחפו על כל המרמה ועל כל האפיקורסות שלא יראו בתבניתם, הענין של שלוחי השטן הללו היא לשקר ולהפוך הקערה על פיה ודבריהם יתראו כדברי אמת ותמימות יתירה, להעתיק כל הבלבולים מן מזרחי הקדום ולהראותם במראה חדשה, לכבד ולהעריץ כל רמאי העומד לשירותם, להגדיל כל חונף אשר נחוץ להם כהמעבר אשר המה עוברים ומעבירים את שארית ישראל מדעת קונם, לבזות ולהשמיץ כל מנגד אל רוח החדש והמסילה החדשה הזאת שסללו להם רשעי ארץ הללו, אך העתונים הללו המה האמצעי היחידי להפיץ כל ההסתה ולהלהיב כל ההסתה לעבודה זרה הציונית וללמד עם הציבור החרדי הלקח החדש שהמדינה הציונית נאמרה בפסוקי התורה, ושאנשי הכנופיה יתקנו את העבודה זרה הזאת על פי חוקי התורה הלימודים שהכנופיה צריכה להם לחיותם ולקיומם. הציונים נותנים הממון הנצרך לפרסם המודיע, הדגלנו וכן הירחון בית יעקב, שמתוך כולם נשמע התזמורת הזאת, השטן בעצמו מדבר מתוך פיהם, כל דבריהם המה רעל ארסי לנפשות ישראל. הציונים נותנים הכסף הנצרך לעתונים הללו כמו שנותנים הממון הנצרך עבור חינוך עצמאי, סוגרים עיניהם על דקדוק החשבונות שהכנופיה מציעה על ההוצאות הללו, אולי גם מאמינים להם כיון שאינם מכירים את טובם כמו שמכירים אותם הקרובים אליהם. בכל אופן לא איכפת להם ההוצאה הזאת, כי תמיכה הזאת מוציאה פירות יותר מן המשוער, הציונים רוצים לאחד כל היהודים בכל העולם תחת דגל הציונות והמדינה תהי' למרכז לכל היהודים כולם. אינם רוצים לדעת ולזכור מן העבר של האגודה יותר מן האגודה עצמה המתיגעת להשכיח זאת בכל האמצעים האפשריים המה הציונים מרוכזים אל ההוה אל מה שכנגד פניהם ומפני זה התמיכה לצרכי הכנופיה בלתי שונה מן התמיכה לשאר מפלגות ציוניות שהממשלה נותנת להם צרכיהם. אולי עוד יותר מוכנים ליתן להכנופיה האגודאית כי שם אגודת ישראל נקרא עליהם ושמהם הציונים לראות התמוגגות של אגודת ישראל שבאיזה פעם היו מנגדיהם כ"כ חזקים וכרגע המה מחנפיהם כ"כ שפלים.

גם בענין זה של העתונים, המנהג האגודאי מתראה בכל תוקפו המנהג הקבוע מאז כי במקום שיש ממון ישנה ג"כ המשפחה, לעווין אחד מנהיג המודיע ולעווין אחר עורך ירחון בית יעקב, הדגלנו לא הי' באפשר לסדר שם את המשפחה ומפני זה לעווין לא רצה שיהי' להם החלק מן הממון הציוני המגיע להם, היתה מחלוקה כבדה עד שלבסוף נתן להם איטשה את חלקם אם כי אינם ראויים לכך כי יד המשפחה אינה מגיע שמה. לא מפני

שישנו איזה חילוק בין הדעות של לכלרי הדגלנו ובין הדעות של לכלרי המודיע, הלא כולם חיים מן המדינה כולם מוקירים את ענין המדינה וכולם מפרסמים רעל מינות הציונות והמדינה, הלבלרים הללו ללא יוצא מן הכלל המה קוץ ודרדר עקרבים נושכים את שארית ישראל, החילוק שבין הדגלנו והמודיע זה רק בסדר המשפחה השולטת אבל לא בהענין של שליטת השטן שהאגודה משלטת במקום שהשטן בעצמו לא הי' מגיע שמה בזה אין שום חילוק בין שערים להיתד נאמן, בין ירחון בית יעקב ובין המודיע היומי בין לבלר זה לבלר אחר, בין המדבר בעזות וחוצפה ובין המדבר באופן נמוסי ובלשון רכה, כולם משתלחים בשליחות השטן בעצמו להביא את שארית ישראל אל הציונות בדרך מפולש או במסילה צרה, דרך חילול שבת או דרך שמירת שבת, דרך עקירת התורה או הזעקה על מלחמה עבור התורה, העיקר הוא התמצית, היסוד, העיקר שבעיקרי עבודה זרה, לחבק את ענין המדינה להביא פסוקים שעל ידם יתבסס הענין של מדינה, לתקן תיקונים שעל ידם תקבע המדינה בקביעות ולדבר מן המדינה כ"כ הרבה עד שכל יפול בענין זה כל מין ספק בעולם שזאת ההוה והעתיד התקוה והתוחלת. לכלרי עתוני הסתה הללו, המה ריקים ושפלים ואין כדאי להתטפל אליהם, אבל באמצעות העתונים המה הלבלרים יוצרים את כל הדעות אצל שומרי תורה, יהודים חרדים קוראים את דבריהם ומתלמדים מהם, המורים והמורות בחינוך העצמאי חוזרים על הלקח הזה להמחונכים שמה, כן הגאונים והצדיקים החותמים המה תלמידיהם של העתונים הללו, חוזרים על הדברים הנכתבים שמה להציבור שומרי תורה בלבוש של דעת תורה והוראת דרך לעם ישראל. להגאונים ולהצדיקים נחוצים הסילופים של העתונים, כי לא ימצאו הכשרים במקום אחר לא בדברי תורה ולא בדברי חז"ל אלא בעתונים הללו בלבד. הלבלרים והלבחרות של המודיע המה המנהיגים והמדריכים את שומרי תורה בדור הזה, מעתיקים כל דברי כפירה ומינות מכל ספרות המזרחי מכשירי הציונות לשעבר, מלבישים רעל הארסי הזה עם איזה לבוש בדחני על דברי חז"ל, הגאונים והצדיקים משמיעים אח"כ את הדברים הללו בעצמם בבחינת דברי גדולי ישראל, הדעת תורה של הגדולים מתאחד עם דברי העתונאים עם דברי הנציגים התורתיים בכנסת ועם דברי המזרחי הקדום המקור לכל דברים הללו. עתוני הכנופיה המה כלי השטן בעצמו הטמאים ומטמאים את הנפש, המה כלי שימוש של הכנופיה שא"א להם בלעדם כל הטומאה וכל הכפירה עוברת על ידיהם לשארית ישראל שומרי תורה ומצות באחרית הימים הללו.

הטומאה הציונית הביאה הרבה דברים בעקיפין המשמשים לעקירת התורה והקדושה מן לבבות ישראל, התקוממות המדינה הציונית הביאה הצורך להשתמש בעתונים לידע החדשות המתרחשות בעולם ובעיקר החדשות המצטרפים אל עם ישראל, אין לך יום שלא יהי איזה חדשות בדבר המדינה הציונית, איזה שפיכת דם ישראל איזה נקמה מן הציונים, איזה עירעור על קיומה של מדינה הציונית, איזה ניסים במלחמות של מדינה הציונית, איזה מלחמה שכבר היתה ואיזה מלחמה המתכוננת להיות. לא היתה עוד

תקופה בעולם שכל יום ויום יהי' חדשות יהודיות בעתוני העולם ובעתוני המדינה בפרט, המרחיבים והמפשטים החדשות הללו בערמימיות עתונאית בכדי למלאות דפי העתון ללא מחסור. יהודי החי במדינה הציונית כמעט הכרח לפניו לידע חדשות הללו ואין כמעט באפשר לבל להביט בעיתונים המודיעים להם את זאת. יהודי חרדי קורא בעתונים החרדים קורא שמה את החדשות ובהבלעה גם את המאמרים של חיזוק הדת והיהדות, המלחמה שהדתיים לוחמים להעמיד הדת על תלו. אדם הרגיל כמעט זקוק הוא אל העתונים עבור החדשות היום יומיות, עבור החדשות היהודיות שזה ענין המדינה הציונית וכל המתרחש סביבה כן עבור ריקנות המח והלב מן דברי תורה וקדושה ובהכרח שיתמלא ריקנות הזאת מן איזה דברים, להביא איזה התעסקות להמחשבה איזה רויה לצמאון הלב ואיזה שובע לרגשי הנפש. העתונאות נתגדלה במלואה בימים ההם וכבר כל איש העוסק בהפרנסה זו יודע המשחק הזה איך לעורר הרגשים רגשי אנוש הארצי ואיך לדבר בלבוש של לשון צחה להטות הלב אל כל ענין שהעתון רוצה בו. העתונים המה הלימוד היותר מצוי לכל בני אדם וגם לרבות מרבית זרע ישראל ההולכים בדרכי עולם ומסכימים על הדרכים הללו. עתוני הכנופיה המתקיימים מן כספי הציונים מטים לב כל קוראיהם אל הטומאה הציונית החלוטה והעמוקה. יהודים שומרי תורה קוראים את דבריהם של לבלרים המזוהמים הללו וחושבים עליהם כעל מורי דרך באשר המה כותבים מחשבותיהם בבטויים דתיים משוזרים עם איזה פסוקים ודברי חז"ל שלבלרים הללו מגלים בהם פנים כרצון זוהמתם. דור חלוש הוא דור הזה, דור קטן הוא דורנו זה, ונבלע בתוך טומאה גדולה וחזקה טומאה הציונית הזאת, הודות לטעות, שכרון הצרות, התרוקנות מן קדושת התורה, סילוק הדעת וסילוק שכינה, שועלים קטנים מחבלים ומשחיתים את כרמנו כרם בית ישראל.

בעצם ענינה של הכנופיה האגודאית וגם בכלי שימוש של הכנופיה הזאת משוזר החוצפה והעזות הגאווה והנקמה של ענין ה"שארף" מגער, הודות לענין הזה של ה"שארף" הי' לו לאיטשה היו"ר הבטוחות להפוך הקערה על פיה בהפיכה אפילו ניכרת, רק עם הגאווה שנתגדל בה והריצה אחרי תאות לבו שהתרגל בה נעשה לו הרמאות לטבע שני ללא עיכוב כלל, לרמאות על שיהי' הצורך לרמאות, ולהפוך כל הנצרך להתהפך, לשקר על יום שהוא לילה ועל ארץ שזאת רקיע שהוא עם הכנופיה דיליה הרביצו בתוך שארית ישראל שומרי תורה. הכחש והכזב שהי' כ"כ בולט בכל פרטי מעשיו ודיבוריו לא מנעו אותו מלומר הכחש הזה ברבים לחזור עליו עוד הפעם ולהוסיף כל מה שאפשר להוסיף, השחתה כזאת אין באפשר למצוא באיזה מפלגה עולמית אולי גם לא במפלגה הקומוניסטים שהשקר והרציחה כ"כ בולט אצלם, רק אצל מפלגה שלנו של תורתיים אפשר להם להיות כולו כזב מפני שבטוחים שאפשר להם לעשות זאת, מפני שלעווין היו"ר הורגל בזה מפני שהשייגעץ דרך ארץ! מגונן ומכסה עליו, וכל מי שיעיז לבטא איזה התנגדות או אפילו איזה ספיקות נגדו יתמעך ויתרסק מן בעלי אגרוף "הבאיאוקה"

(קבוצת בעלי רצח) של גער העומדים הכן לדרוס ברגליהם את כל מי שאין לו דרך ארץ! משתלמים החסידים הללו עם איזה פירורי כבוד או פשטידה ותפוחים שר' איטשה מאיר דעם רבינ'ס איידעם מפרר לפנייהם, גם רוצים בזה מצד עצמם למלאות תאוות הרציחה בהיתר ועבור חסידות, אצל ישראל עם קדוש הכל משתלשל ומתהפך מן איזה נקודה טובה של קדושה המושרש בהם, רק כוחו של השטן מבלבל ומטמא להמשך מן נקודות קדושות הללו כלי משחית לעקר הטוב והקדושה הזאת בעצמה ולהפריד הקשר שבין ישראל לאביהן שבשמים, מן החסידות ומן עבודה הגבוהה מן האמיצות והביטול לכל חיזוי דהאי עלמא נשתלשלה הצורה החדשה הזאת, המעבירה את ישראל מדעתן ומדעת קונם. הבילבול הזה בא ג"כ משום תורה כלומר משום המלחמה למען התורה ויהדות, הכנופיה האגודאית לחמה מלחמת יהדות התורה בזמן הזה ונתצה את כל מחיצה שהיתה מבדלת בין יהודים ובין ציונים, מחקה כל התנגדות לכפירה הציונית בדעה או בהרגש הלב ללא נודע עוד כי עיקרי האמונה המה ההיפוך של עיקרי הציונות, הפיצו האפיקורסות והמינות ללא נודע עוד כי זאת האפיקורסות ומינות, כל זאת נעשה על ידי עתונאים מגושמים משמשי עבודה זרה, בזמן ארוך ובאופן מקיף, עד שכל הכפירה בימי ש"ץ שר"י חלושה היא נגד הפצת הכפירה הציונית בתקופה הזאת, ההכשרים דאז נראים חלושים מול ההכשרים האגודאים, הטומאה דאז לא הגיעה אל עומק טומאה הציונית שהחריבה את העולם בימי הרת עולם הללו.

ד'

מרבית השקרים והסילופים שהפיצו אנשי הכנופיה הנקראת אגודת ישראל, לא היו מספיקים להפוך את המהפכה הזאת באופן תמידי ולזמן ארוך אם לא הי' מצטרף אל הסילופים גם האיומים, לאיים על שומרי תורה ולהפחידם, להכריחם בהכרח להודות על המפנה החדשה המתפרסמת על ידי לעווין והנספחים שלו, הסיפורים והמליצות היו נשאים דקים וחלושים אם לא היו נתחזקו על ידי האיומים ורק בעזרת האיומים שליטת הסיפורים והמליצות מכריעים. בצדק מגיע אל לעווין והמשפחה חלק הכי גדול מן הממון והכבוד שאפשר להמצא על ידי השם של אגודה, כי גם הסיפורים וגם האיומים, משופרים בציר הנכון על ידי המשפחה אלתר-לעווין, בחלק החלקלקות של הסיפורים הענף לעווין מן המשפחה פועל בעיקר ובחלק האיומים הענף אלתר מן המשפחה עומד בראש. בחלק הזה של האיומים ג"כ פועל קדושת ישראל ומקור שרשן בתורה וקדושה ובלעדי זאת האיומים לא היו משפיעים כלל, כי באיומים המה רק בלבושים של תורה ואמונה ממקור התורה ולמען התורה, זאת עיקר הכח של הכנופיה והלבליין לעורר את הדמיון לדמות כי מקור של תורה סומך בהם ומקור של תורה נותן הסכמה על סלופיהם, המה לוקחים לב של שומרי תורה רק בזה כי הכנופיה והלבלירים מציגים את דעת תורה

ובודאי דברי תורה יש להם הכח להיות יורדים לחדרי הלב. לעווין מיסד מחדש את מועצת גדולי התורה בארץ ישראל, בה מקבץ רבנים של פירסום, ומגידי שיעור במוסדות של ישיבות, ביחד עם איזה אדמורים מן הדרים שמה, לעווין מכנים אל המועצה הזאת אותן הראוים ליכנס כלומר אותן שיש בדעתן להכריז ולהודיע כי כל דברי האגודה המה לפי הכרעת גדולי התורה, ודברי העתון המודיע המה הדברים של דעת תורה. הגאון מבריסק ז"ל, הגאון חזון אי"ש ז"ל שג"כ היו אז בארץ ישראל לא נכנסו אל המועצה הזאת ולא היה להם שום שייכות אל האירגון הזה, שכל עיקר התיסדותו לא בא אלא בשביל להסכים עם לעווין על כל מה שעשה ועל כל מה שעתיד לעשות, להלל ולשבח את לעווין והנספחים אליו בכל הזדמנות שיהי'. עיקר התיעצות של מועצה הזאת אינה אלא פעם אחת לארבע שנה בשעת הבחירות שמתעצים ומסכימים אז שכל קיום התורה תלוי בנציגי הכנופיה בכנסת, או התיעצות דחופה בשעה שאיזה ענין של לעווין עומד על הפרק. התיעצות של המועצה בכל זמן שתהי' אינה באה בשביל איזה ענין של תורה מן איזה מצוה של תרי"ג מצות, בדבר איזה הלכה מן כל ארבעה חלקי שלחן ערוך, בדבר איזה תיקון בשמירת התורה, אלא מתעצים על דבר אחד בלבד על תיקון אחד בלבד, איך לתקן ולהעמיד את הכנופיה של לעווין בעיני הציבור של שומרי תורה, שהרי המה נקראים מועצת גדולי התורה והכנופיה נקראת בשם מפלגת התורה, ולזאת החוב של מועצת גדולי התורה לתמוך במפלגת התורה, וממילא יהי' הכל מתוקן על צד היותר טוב ומועיל, אם כי חברי המועצה מתעצים בהדיונים המובאים לפניהם, החלטת המועצה הזאת ידועה וברורה קודם התיעצותם, הכל יודעים ההחלטות שלהם ואין ספק בהם כלל, זאת החלטה אחת כוללת את כל החלטות שכל דברי איטשה מאיר לעווין הם לפי דעת תורה, וכל הדברים שאיטשה נצרך להם המה הצרכים של חיווק התורה, וכל הכבוד והממון שהכנופיה מקבלת אינם אלא כבוד התורה.

האגודה זאת העסק והמסחר של משפחת גער והשאר אינם אלא נספחים וטפלים אל אנשי המשפחה, ממילא הרבי מגער עושה כל מה בידו לעשות לטובת עסק משפחתי הזאת. מתמסר לזה מתעמק בזה הענין עם התקיפות והאמיצות של חסידות גער, לא מפני שהוא ציוני ביחוד הוא אינו חושב עם איזה מחשבה כי בעיקר הוא נדחף לזה מפני רצונו, כן הבטויים של "מדינה על פי תורה". השיגים אגודאים, הצלת הדת על ידי עתוני האגודה, כל זאת בלתי מכריע אצלו כ"כ כי יודע בטוב איך הדברים הללו נוצרים ובשביל מה הם נוצרים, ואם כי נחוצים הפתגמים הללו גם עבורו, להיות גם לו תירוצים על כל הקושיות החזקות של המהפכה הגדולה האגודאית אבל הדברים הללו אינם עיקריים אצלו כ"כ. הרבי מגער אינו לוקח יתרונות ממשיות מן אגודה הזאת, מה שפועל אצלו ומה שדוחף אותו, זה הענין של גער, האגודה זאת העסק של גער והמשפחה זאת משפחת גער וחסידיו גער בכלל, וגם זאת מן ההכרח לפני גער שלעולם תעמוד בראש, "גער האט די דעה" לגער יש הממשלה,

החסידות של גער כמו שאר שמות של חסידות המה בזמן הזה ירושות, הרבי ירש את השם של עירה קטנה בפולין או ברוסלאנד שבזמן הקודם דר שם איש צדיק וקדוש זצ"ל שהאיר לבני ישראל דרכי עבודה והשפיע בנפשותם קדושה וטהרה, כן האנשים הנקראין חסידים ג"כ ירשו את שמות העירות הללו ומכנים את עצמם בשם עיר הקטנה הזאת שהיתה באזה פעם לשם ולתפארת בישראל. הציבור של אנשי גער בא להרבי בירושה כי הציבור הזה בעצמו הכיר בטוב שאין ליקח עוד הדברים במראה המרחפת על הענין הזה של רבי וחסידים, יש ג"כ לעשות משהו בכדי לחזק את הירושה הזאת ולהתאמץ לאגוד ולהחזיק כולם אליו, לעשות אמצעים הנחוצים לזה אצל מי שנחוץ ובאופן הנחוץ. היסוד הוא של רבי עם חסידים אבל היסוד הזה בהכרח להעזר מן יסוד אחר ג"כ חזק מן דבר שידוע שפועל פעולות ללא ספק, כי כן התרגל כבר בענין היסוד הזה ויודע זאת על כוריו, הצעירים מן ירושת גער נלקחים באופן המתאים להם להתמימות יתירה אשר בלב הצעיר, ההתנקשות אשר בלבו בימי הנעורים, שבלתי בטוח בעצמו ומפתח מחטאיו ומאת העובר עליו בסערת נפשו, מתחמק אל כל דבר שאפשר למצוא נחמה וחיזוק וכל מי שבעל רגש ביותר נחוץ לחיזוק זה ביותר, הצעירים נלקחים מן ההבטה של הרבי וגם הם מביטים בו כי ידוע מן קדושי עליון זי"ע שצורת איש קדוש מביא קדושה בלב של מי שמביט בו וכן מביטים בהרבי הנוכחי. אמנם הרבי מביט גם הוא בהם בהבטה יתירה אל עיני הנערים הצעירים בכל פעם שעובר עליהם וכן עובר אצלם פעמים מספר, מתפחדים הצעירים המופחדים מן הבטה הזאת של הרבי שבודאי הוא רואה ויודע מחשבותיהם והעובר עליהם, כי בלא זה בודאי לא הי' מביט אליהם כ"כ, נמשכים אל ענין הפלאי הזה, ומשתוממים מול המחזה ועוד יותר נדחקים ונלחצים בעת עוברו בכדי שיביט אליהם עוד. אינם יודעים בדיוק מה היא הבטה הזאת וכל אחד מתרץ ומסביר זאת לעצמו ולענין הפרטי שהוא נכאב עליו, ובעיקר כי הרבי מביט עליו זוכר אותו ואינו נשכח ממנו ויש לו מקום אצל הרבי הדבר שכ"כ צריך לו. ההבטה הזאת המשתייך אצל הצעירים בלתי נוהג כ"כ אצל האברכים, הענין החדש של הבטה בעינים נוהג אצלם ג"כ אלא שאצל האברכים נתוסף הענין של שיחה בעינים המאד פרטיים ומיוחדים, משתוממים גם המה מן ההבטה כי אין בכוחו של שום צעיר או אברך לבטל כליל ההשתוממות הזאת, אבל בודאי אין כח אצל שום אברך לבל להיות נרתע בשעה שהרבי מרמז לו בעינים פרטיים שהוא בעצמו מרגיש בהם כ"כ ורוצה למצוא מחסה ואפטרופסות מן הרבי ודבריו, רוצה הוא מאד בדבר שמגין עליו ומבטיח לו ומפני זה מוסיף אמונה בהרבי הזה בכדי שתהי' ההגנה שלימה ובטוחה. הרבי מגער מוסיף עוד דברים מחודשים לפני הבאים בשנים שאינם עוד כ"כ תמימים ונחפזים, יש לחשוש כי האנשים מחוג זה לא יתפעלו כ"כ מן ההבטה אולי גם ישחקו מן הנהגה הזאת שנתחדשה אצל ירושת גער, אל החוג הזה הרבי מתנהג באופן אחר, אל חלק מן החוג הזה הידידות של הרבי מושטת להם במידה גדושה וזאת לוקחת לבכם, וגם אל חוג מן

החסידים שהם רק בדוחק שומרי תורה הם משיגים טיפול מיוחד ישנם אמצעים הרבה לבצע כל זאת, ישנם שידוכים שכל אחד רוצה להעזר בענין הקשה הזה, ישנה לקיחת הלב שכל נמשך לאיזה זיק של רגש הלב שאחר מרגיש עבורו, ולמעלה מן כל זה ישנו הענין של צוותא שכל אחד ואחד זקוק כ"כ להיות לו צוותא וחברה וכל להיות בודד ועוזב.

החסידות, השארף, המשמשים לאחוז ולהגדיל את החסידות והירושה, משמשים ג"כ לאחוז ולקיים את העסק הנקרא אגודה שגם זאת חלק מן החסידות והירושה של גער, האמצעים הללו בעצמם מקיימים גם המוסד של איום, שהמוסד הזה נקרא בשם מוצגה"ת והסכמת של גאונים וצדיקים על העסק שנקרא אגודה. הקיום של המועצה והסכמת הגדולים גם זאת עסקו של הרבי היודע באומנות זו ובקי בה ביותר, הרבי הולך בעצמו למקום שיש להלוך לצורך זה ומבקר את מי שיש לבקר לצורך זה, וכן מבקר את מגיד שיעור, מפורסם פלוני, וגם מבקר את הרבי מווישניץ או לכל מי שביקור זה יביא התוצאות הנדרשות. אבל הביקור היותר פועל והיותר נכאב היא ההליכה אל אדמו"ר מבעלז ז"ל כמה פעמים הידידות והדאגה לבריאותו של אדמו"ר מבעלז ז"ל וכל שאר הדרכים שראה לנכון לפעול בהם לצורך הענין. הידידות והדאגה לבריאותו של אדמו"ר מבעלז ז"ל היו בגדר הכנה של עיקר הענין שהוא עסוק בו, העסק לקיים את העסק הנקרא אגודה, להשיג החתימה של אדמו"ר בעלז ז"ל לטובת הבחירות שזאת תביא השפעה יתירה על הציבור שומרי תורה דבר שכ"כ נחוץ ומכריע ונדרש בשעה הזאת. בא גם איטשה לסייע בענין זה להביא חתימה זאת, גוללו לפני אדמו"ר ז"ל את כל הדברים הגדולים שהאגודה הזאת מבצעת בתקופה הזאת, איך מגינים על התורה שיהי' הכל ללא שום פשרות ח"ו איך מצילים את דור הצעיר ואיך בונים חדרים כשרים עבורם, איך לוחמים מלחמת ה' ואיך מעמידים את הדת על תלו, לא הביאו את המחברות שמהם לומדים ומחנכים בבתי ספר שלהם לא קראו לפני אדמו"ר בעלז ז"ל את כל הדברים הנאמרים שמה ואף לא מקצתם, גם לא הביאו את עתוניהם ולא קראו את המאמרים בהמודיע בנכתבים מן הוגי דיעות אגודאים, לא השמיעו לפני אדמו"ר מבעלז את מה שהנציגים הדתיים מדברים ומשמיעים בכנסת המינים, לא הציגו את כל המינות ואפיקורסות בולטת וכל הניאוף שאנשי אגודה מפרסמים בקרב שארית ישראל, גם לא הודיעו על הכחש מכחשים והגניבות שגונבים, ועל כולם ובעיקר איך מפיצים את ענין הציונות הטמאה הכפירה הגדולה שבכפירות, העקירה המוחלטת העוקרת הכל, איך מלבישים את הטומאה הזאת העמוקה שבטומאות ואיך מסירים את לבן של ישראל מאביהן שבשמים, כל זאת לא סיפרו ולא הודיעו, ובלתי ידוע כפרטיות מה הגידו בשעה שבאו לבקש את החתימה הזאת. אמנם ידוע מעט מן הדברים את מה שהאגודאים בעצמם סיפרו לנו מה שהם בעצמם התפארו אח"כ בהם, ידוע כי אמרו להרב מבעלז ז"ל כי האגודה של ר' איטשה מאיר זאת הדבר בעצמו שיסד בזמנו הרה"ק מהר"י מבעלז

זצ"ל בשם "מחזיקי הדת" ורק לפי צורך הזמן נקרא זאת בשם אגודת ישראל, סיפרו כי בתי חינוך של אגודת ישראל המה חדרים כשרים בקפידות יתירה שלא להביא שמה שום ענין מהמתחדשים כי לומדים שמה בלשון יודיש! חדרים של תשב"ר ללא שינוי כל דהו ח"ו, ואם באיזה זמן מן הזמנים הי' ניגוד חזק מבעלז על ענין האגודה זאת הי' רק מלפנים, אבל עכשיו האגודה של ר' איטשה מאיר הביאה כל התיקונים הנחוצים ונדרשים, כן התפארו אח"כ אנשי הכנופיה וכך עלתה להם וכאה הסכמה מבעלז על האגודה של 'מחזיקי הדת' שיסד הרה"ק מהר"י מבעלז זצ"ל, באה הסכמה על החינוך של מחזיקי הדת מבעלז שלומדים שמה ב'יודיש', באה ההסכמה מאדמו"ר ז"ל מבעלז להחזיק את הדת ללא שום שינוים, ללחום נגד הציונים והמתחדשים, עבור האגודה של ר' איטשה מאיר הלוחמים מלחמת ה' בזמן הזה.

ח'

המקורבים בבעלז עוזרים לכל המהלך הזה להגדיל את הרכי מגער ולהאמין בכל הדברים הנחוצים להאמין, רוצים המה מאד לבל להיות מנוגדים ולהשאר מבחוץ של מהלך החיים הנבנה על ענין מדינה הציונית, לבל להיות מוזרים בעיני כל הציבור שכבר הולך בדרך זה, וגם בל להפסיד היתרונות שהליכה זו מביאה, המקורבים בבעלז אשור באישור גמור את הדברים של ר' איטשה מאיר והחדרים הכשרים שלו המצילים את הדור החדש, באה החתימה מבעלז על כל הדברים הגדולים שהאגודה לוחמת עבורם ושחסידות בעלז נלחמה עבורם בזמן העבר בקנאות יתירה, איטשה והכנופיה ששים ושמחים מן הגמר של העסק הזה שנגמר בטוב 'מען האט דאס ערלעדיגט' האגודה נתאשרה גם מן אדמו"ר מבעלז והליכה אל קלפי הבחירות לבחור בנציגי איטשה זאת חוב קדוש וגדול, על רכי עמרם בלוי זצ"ל זועק מנחם פרוש במאה שערים, מי הוא המחוצף הזה? אנחנו באים בשם הרב מבעלז, מיר זענען די שלוחים פון בעלזער רב! הציבור רואים את דבריו של פרוש ובפרט חסידי בעלז רואים את השתתפות בבחירות לדבר של חסידות בעלז, ואם כי אינם רוצים כ"כ להתלמד מן הרב מבעלז בעניני קדושה ופרישות מעניני הגוף ולומר גם על זאת הודעה מן השמים, אבל זאת כבר אינו ענין של חסידות כי העיקר הענין של חסידות היא להכיר בר' איטשה מאיר ולעזור לו להבחר לחבר הכנסת וזאת 'הודעה מן השמים', ורק בזה מקיימים את החסידות דבעלז, כן היה אפילו אצל גדולי עולם שבאו רמאים לפנייהם והאמינו להם, כן היו מקרים אפילו בדורות הקודמים ומעשי שטן הצליח להטות לב של המסכימים על הדברים שהרמאים ציירו לפנייהם בציור הנכון, כן אמרו לנו חז"ל בנביאים הראשונים שירבעם בן נבט הושיב רשע אצל צדיק למען לפתות שיסכימו על עגלי הזהב בדת ובכית אל, שהקים ירבעם, ואמרו הרשעים, ח"ו שגברא רבה כירבעם פלח לעבודה זרה, העגלים שהקים המה רק לנסות את

העם אם מקבלים עול מלכותו של ירבעם בכל לבם וח"ו שכוונת ירבעם לעבודה זרה, ואף אחיה השילוני רבו של אליהו הנביא חתם עמהם בטעות כמאמר חז"ל ואף אחיה טעה וחתם, ויהוא בן נמשי שנמשח ע"י אליהו למלך על ישראל בדבר ה', בער את הבעל ונביאי הבעל רק לא את העגלים של ירבעם וחסטת ירבעם נשארה, ואמרו חז"ל דהא יהוא צדיקא רבא הוה, ואמר רבא חותמו של אחיה השילוני ראה וטעה, כמבואר כל זאת בסנהדרין ק"ב ע"ש. אם כי אין לנו השגה ברורה בדברים הנאמרים בדברי חז"ל והענינים שהיו אז אבל יש לנו השגה מאד ברורה בדברי הרמאות של איטשה וכנופיה דיליה, ובודאי אינו נופל בענין זה של רמאות מן הרמאים שהיו בדורות הקודמים. אמנם אין לדבר מן כל זה מהדברים הפשוטים הללו, זאת פגיעה בחסידות בעלז וכן כולם רוצים שלא לדבר ולכאר הדברים הברורים הללו, מחוצף הוא רבי עמרם שמשמיע דברים כהללו, כי באה הסכמה מן השמים על איטשה, לוראנץ ופרוש, החסידים הותיקים של מהר"י מבעלז ז"ל, וח"ו להרס את הסכמה זו הכ"כ טובה ונחוצה.

האירגון של הללו דמתקריין גדולים או צדיקים הדוגלים בשם מועצת גדולי התורה עוזר הרבה להכנופיה להביא הציבור החרדי לקלפי הבחירות אחת לארבעה שנים, להושיב את איטשה והנספחים אליו בכנסת המינים שזאת כל העסק הנקרא בשם אגודת ישראל. הרבי מגער פועל בתוך המועצה הזאת להדריך אל מה שנוגע לעיקר הענין כלומר להסכים על הכנופיה בשעה שנחוץ להסכים ובאופן הנחוץ. הפעולה הזאת בלתי נחוצה להמשיך הרבנים הללו אל עצם ענין המדינה כי נמשכים לזה בהתפעלות הכללית כמו שאר אנשים פשוטים שנבהלו מן המחזה הזאת של מדינה, הגדולים הללו בלתי שונים במהותם מן שאר אנשים, חושבים המה באותן החשבונות ששאר אנשים חושבים, מרגישים המה באותן הרגשות ששאר אנשים מרגישים וקוראים המה אותן העתונים ששאר אנשים קוראים, מפני זה מסיקים המה אותן המסקנות עצמן. במה שנחוץ אל העסק הנקרא אגודת ישראל ומפני זה הגדולים הללו מתחלפים מן נמשכים אל הציונות אל ממשיכים, כי התמיכה להכנופיה מחייבת זאת כיון שכל קיומה של הכנופיה תלוי בזה במה שהציבור של שומרי תורה יבינו בהמדינה אותה ההבנה שעתוני הכנופיה מלמדים אותן להבין, שהמדינה זאת ענין של אתחלתא של קיבוץ גלויות, של השגחה, של קיום הפסוקים, של נחמה, של קיום בעתיד לעם ישראל, של אהבת ישראל של ישועת ישראל, ועוד מושגים שלכלרי הכנופיה חושבים עליהם בהוה שהמזרחי כבר פרסמם בעבר. מפני כל זה החוב לתקן את אתחלתא הזאת והישועה והנחמה הזאת על פי תורה, ובעיקר שמפני כל זה יש להושיב שמה בכנסת אנשי הכנופיה הבאים בשם גדולי התורה ורק המה יודעים איך לתקן כל זה בתיקון שלם. המוסד הזה הנקרא מועצת גדולי ישראל מסכימים בדעת תורה לכל דברי הכנופיה ולדברי עתוניהם. נשמע הקול של איום המפחד כי דעת תורה דובר כאן, גדולי ישראל פסקו! גאונים וצדיקים הכריעו, מי שאינו שומע לקולם עובר על דברי חכמים, לכל אשר יוריק! ומי שאינו תומך באיטשה מבזה גדולי

ישראל ודובר סרה על צדיקי הדור ואין תרופה למכתו. בצדק מגיע הכל מה שיש בהאגודה לאנשי המשפחה אלתר-לעווין כיון שרק המה אחראים על כל הסיפורים וגם על כל האיומים המביאים את הציבור לתמוך בהם, האיומים הולכים וגוברים הקול מפחד ואומר, אבל הכל הולך ושכ אל הענין הגדול והרם, אל צרכי איטשה והמשפחה הכל מכוון אל הנכון, אל הנחוץ אל החסידות אל הקולות ואל הבחירות.

הגאונים והצדיקים מתכנסים קודם הבחירות או בשעה שאיזה ענין של איטשה עומד על הפרק, בשום פעם לא דיברו הגאונים והצדיקים הללו אל איזה דבר הנוגע אל האמונה והקדושה או שום דבר מדברי תורה מאחת של תרי"ג מצות התורה או על איזה הלכה פרטיות בארבעה חלקי שלחן ערוך או לאיזה תיקון בחומת הדת, מדברים ומשמיעים רק מצוה אחת והלכה אחת ההלכה להשתתף בבחירות לטובת איטשה והנספחים אליו לבד, כן משמיעים את המצוה הגדולה לשמוע אל דבריהם בהלכה זו במה שנוגע אל איטשה, הוא יכנוס אל הממשלה או יצא מן הממשלה בשעה שא"א לו להיות עוד שמה, להצביע עבור איטשה ולמגר מנגדי איטשה, לתקן בדק בית של אגודה ובל יבואו אחרים להתישב שמה. כל זאת היה תלוי גם בהרצון של הציבור בימים ההם בעת הקמת המדינה, רוצים היו ברצון חזק לשמוע הכשר על המדינה והציונות שלקחה לבוש של מדינה, חייהם היום יומים משוורים כבר עם המדינה הזאת, מדי יום ביומו מתפעלים יותר ויותר מן המחזה המפליאה של מדינה עבור עם ישראל, המדינה משתכללת והולכת, כח הטכני המודרני הצבאי הולך ובא אל המדינה הזאת מן היהודים שלמדו התפתחות החיים המודרניים בארצות אייראפא וביחוד בארה"ב, שמשו חיילים היהודים בצבא אנגלי ואמערקני, התלמדו השימוש בנשק הצבאי המודרני בקרקע ובאוויר, מתנדבים לבוא להמדינה הציונית ללחום מלחמותיהם נגד הערביים הבלתי מפותחים, ומנצחים אותם בכוחו של הנשק הזה. גם כוחות כספיים ענקיים נזרמים להמדינה מכל פינה ועבר, מן מבצעות, הלוואות, ובעיקר מן פיצויים של הגרמניים הארורים, לכפר על ההשמדה הנוראה הי"ד עם תמיכה להמדינה הציונית. באותה מידה שהמדינה הציונית הולכת ומתבססת ההתפעלות של ציבור החרדי הולך וחזק ללא כל שום חשבון והגיון חוץ מן התפעלות ורצון המושך, גם הרצון בהכשרים על התפעלות הזאת הולך ונצרך כי יהודים שומרי תורה נחוצים ללבוש של תורה, הכנופיה ממציאה זאת כמידה מספקת. הלא באפשר לכל אחד עם איזה דעה ישרה לראות את תוכן היסודי של האגודה הזאת שאינו אלא גניבה וגאווה אבל אין רוצים לראות זאת, הלא באפשר לכל אחד לראות את מהות של המועצה והמועצים הגאונים והצדיקים אבל אין ברצונם לראות את זאת, הלא באפשר לראות כי כל החלטות של המועצה אינם אלא חזרה על דברי עתוני האגודה אבל אין ברצונם לראות את כל זאת, רצון של הציבור הוא לדבר מאד נחוץ, על הכשר ושיחרור מן התנגדות לציונות, להחליף הציור של טומאה וכפירה על הציונות, אל הציור של ישועה והצלה על הציונות, שזאת קיום הבטחת התורה בפסוקים שונים שזאת ישועתן

של ישראל, זאת דבר הנדרש בשעה הזאת ורק זאת מתקבל על הלב שומעים הציבור את הסכמת מועצתה"ת על ענין של הכנופיה מפני שזאת הסכמה על ענין המדינה בכלל, מפני שהסכמתם של הללו דמתקריין גדולים על איטשה, זו היא הכשרה של הציונות ובזה הכל נעשה למישור, לדבר כשר לענין של תורה והעתיד של עם ישראל, הציור הנרצה בשעה הזאת על המדינה המתקוממת. הרצון אל הסכמת הגדולים לענין של הכנופיה שזאת היא היא ההסכמה על ענין המדינה נעשה לדבר המתקיים על ידי הגדולים הללו, הלא הרצון של אדם עלול להתחלף, ואם כעת המדינה מושך את כולם אל עבודה זרה הזאת הלא גם זאת באפשר ליקח פנים אחרים בשעה שמצב הזה של התפעלות יתחלף וישקוט מלהיות סוער, אמנם דברי הגדולים שהן 'דברי תורה' עושים את ענין המדינה כדבר קיים, דבריהם נותנים הכח ביד הכנופיה לאיים על כל מי שירצה להסס על כל המעבר הזה. אסור עוד לדבר איזה דיבור או לעורר איזה ספק בכל המהלך הזה, נמסר ביד לעווין וכנופיה דיליה הנשק הגדול של איומים נוסף על הסיפורים של השיגים, הבלברים בעתוני האגודה מפרסמים כל דברי מינות וכפירה של הציונות אבל האיומים מסלקים כל ביקור עליהם, האיומים בהם משתקים את הכל. העתון האגודאי היומי עושה מן הנשק הזה של גדולי ישראל הדבר המרכזי על כל שאר הנשק שיש להם, יודעים המה בטוב שענין הזה של גדולים נותן כח לכל הענין של נציגים, של לבלרים ומנהיגים, לזאת תמיד ללא הפסק משתמשים בנשק הזה, הבלברים מגביהים אותם ומיפים אותם, מנשאים אותם עד שהגדולים הללו מגיעים אל מקום שלא הגיעו שם כל גדולי ישראל מעולם, כיון שכל גדולת הכנופיה מתגדלת בגדולתם, כל מה שהגדולים מתגדלים הרי החוב לשמוע בדבריהם יותר גדול, החוב קדוש יותר מקודש, מספר הקולות מתרבה ומתגדל וכל התוצאות מזה גדלים עמהם.

השימוש בנשק זה של הגדולים שהכנופיה משתמשת הוא שימוש תמידי, בכל יום משמיעים את הסכמת הגדולים עליהם, ביחד עם גדולת הגדולים והחוב הגמור לציית להם, לא הי' עוד תקופה כזאת בדברי הימים לבית ישראל שענין של גדולים יעמוד על הפרק מדי יום ביומו בכל עת ובכל שעה, ואם הי' לפעמים בדורות הקודמים שיצאתה אזהרה מפי גדולי הדור, הי' זאת דבר לשעתו דבר פרטי או דבר כללי, כרגע אנו שומעים מן אזהרה זו של הללו דמתקריין גדולי ישראל באופן תדירי קול גדול ולא יסף, אזהרה המתפרסמת כמעט מדי יום ביומו, אזהרה הגדולה והנחוצה לבל להסס בנחיצות האגודה ובל להטיל שום ספק בדבריו ומעשיו של איטשה היו"ר, כל להשתמט מליתן קולות בעת הבחירות עבור האגודה ובל לחדול ליתן תמיכה עבורם. נחוץ זאת לפני הכנופיה כמעט בכל יום ויום כי בכל פעם ההתבוללות עם הכפירה הציונית לוקחת אופן חדש, וכן בכל פעם ישנה ההתבוללות הזאת שאין באפשר לכסות וכבר אין ברצונם לכסות על התבוללות זו, יש להם הכיסוי שמכסה על הכל התירוץ הכללי המתרץ הכל, אנו שומעים לדברי גדולי ישראל! גדולי ישראל אמרו! גדולי ישראל וכו', דבר זה של גדולי ישראל

עומד תמיד על הפרק אצל עתוני הכנופיה מזון של ערב בוקר וצהריים, הנחוץ לקיום הגוף של הכנופיה הנקראת בשם אגודת ישראל. מפני שדבר זה של גדולת הגדולים עומד תמיד על הפרק גם הגדולים בעצמם נזונים מזה לצרכי כבודם ועמידתם הפומבית והתפשטות כבודם לפני הציבור, כי אצל היורשים הנקראים אדמורים, לפנייהם מאד נחוץ להתיקר מן הציבור כולו, כולם מכירים בהם לצדיקים ולא רק הנערים המרבים בלחיצה וצפיפות בגער והמתענגים מן הניגונים אצל הרבי היורש בווישניץ, שזאת ירושה להם ולא הכרה בהם. אמנם בשעה שרואים שכל הציבור שומרי תורה, שומעים לקולם מחמת שהמה מנהיגי ישראל בבחינת צדיקים, זאת משביע להם ביותר. גם אצל הגאונים פועל דבר זה של פירסום בעתוני הכנופיה לשמוע להם, המגידי שיעור במוסדות הנקראים בשם גאונים יודעים מן הרצון של הצעירים המתחנכים שמה לגדל ולנשא המגיד שיעור שלהם ולכנות אותו בשם גדול, גאון, שר התורה, וכדומה מן הלשונות הרגילים בזמן הזה, זאת בלתי משביע רצון במידה הרצויה להם, הכבוד הזה אינו הכבוד שאנשים פשוטים כמותם מתאווים לו, המה רוצים בהכרה כללית בכבוד כללי מן כל הציבור ולא מן חוג פרטי מצומצם לבד. התיסדות המועצה על ידי הכנופיה הושיטה להגאונים והצדיקים הללו ההזדמנות זאת שיהדות החרדית בכללה מתחשבים עם החלטותיהם ומביטים עליהם כעל אנשים גדולים, הגאונים והצדיקים קוראים את עתוני אגודה המודיעים להם את גדולתם וזאת להם לעונג רב, אין בדעתם כלל להתנגד לממשלת איטשה והמשפחה או לחשוש איזה חשש שהוא אינו מציל את התורה ויהדות, רואים המה הגדולים שהתגדלותם באופן כללי תלוי בו באיטשה והנספחים אליו ואין להפריע את המהלך הזה. הגאונים והצדיקים מתפחדים באיזה פעם אולי אינו מספיק אזהרת "המודיע" להכיר בגדולתם אולי תבוא איזה ספק במעשיהם של הכנופיה וביחד עם זה ירחף גם איזה ספק בגדולת חברי המועצה, לזאת מזהירים הגדולים בעצמם בכל פעם לשמוע אל דבריהם, כמה מחיוב האדם מישראל לשמוע לדברי חכמים בחיוב של תורה, ובודאי המה החכמים שהחיוב הזה נאמר עליהם, מתענגים גם מן הכרזה זאת שהמה בעצמם מכריזים על עצמם, אזהרה הזאת לשמוע לדברי חכמים שהמה בעצמם מזהירים, בלתי נחוץ שתאמר בדרך התפארות ריקנות, אלא יש באפשר לומר זאת סתם על המועצה בכללה, הרי התפארות הזאת בלתי נראית כ"כ כרגע, ואפשר להמשיך בהכרזה זו בכל ההזדמנות.

ט'

חלפה עברה כל המלחמה נגד הציונות שבכל פעם לא היתה רק למראית עין וכמעט לגמרי נשכחה, אפילו המלחמה בשטחיות נגד הפושעים הציונים נעברה מן האופק, לעומת הזעקה של איטשה מאיר בווארשא, "מיר וועלען מיט די פושעים נישט גיין!" משמיע כרגע ענין אחר, אהבת ישראל מחייבת להלכד עם כל העם היושב בציון.

אגודת ישראל זה חלק של המדינה ומן הבונים אותה! מתגאים אנו על כך! כל מין מלחמה נגד הציונות עצמה דהיינו נגד כל הענין של תחיה הלאומית והקמת המדינה זאת בודאי אין להזכיר עוד, כי בא על זה הפתגם הנשנה פעם אחרי פעם כי המדינה אין זאת ציונות אלא מדינה, אין זאת ציונות אלא תופעה, אתחלתא, זאת נחמה זאת ישועה, כן עונים המקהלה האגודאית בכל פעם שמי שהוא מזכיר את תוכן האגודה שגדולי ישראל רצו בה דהיינו מלחמה נגד הציונות והציונים, דבר זה אין להזכיר עוד. התירוץ הזה של "מדינה שאני" החילוף שבין ציונות בשעה שהיתה שאיפה למדינה שאז יש להתנגד אל הציונות, אמנם בשעה שהציונות נתגשמה בלבוש מדינה יש להתחבר אל הציונות, התירוץ הזה מאד מתאים אל תוכן היסודי של אגודת ישראל, כלומר שיש ליקח כבוד בכל אופן שיש להשיגו ולגנוב ממון שאפשר לגנוב, זאת לא הי' מצוי בשעה שהציונות היתה רק מפלגה ושאיפה לבד שבאיזה פעם יהיה להם להציונים מדינה, אמנם בשעה שנתקוממה המדינה הציונית הרי כבר אפשר לרכוש הכבוד והממון במידה שרק מדינה יש בידה להושיט להם, ומפני זה נהיתה המדינה לענין אגודאי והכנופיה משתתפים בה. גם בימים לפני המלחמה האיומה שאז היתה כבר הסוכנות הציונית מחזקת באיזה בחינה של ממשלה, התנהל מו"מ בין איטשה מאיר והסוכנות בכדי ליכנס אל הסוכנות ולהיות הוא חבר בתוכם, לא מפני שענין הסוכנות הי' העיקר אלא מפני ליקח עוד איזה מספר של סרטיפיקטן למכור, ליקח המשכורת הגבוהה של חבר הסוכנות, ליקח הכבוד שמשרה זו מכתרת בעיני ההמון, כי זאת התוכן האגודה של ר' איטשה מאיר והנלוים אליו, זאת גם התוכן של "השארף" של התפתחות רצון הלב הגשמי האנושי, בהזדמנות זו ובתנאים של תקופה זאת האמצעים שעל ידם יש להשיג מאויים הללו היא אגודת ישראל, הלוחמת עבור התורה המעמדת הדת על תלו. כבר בא ההסכמה מן העתונים ומן הגדולים כי קיום הדת והמלחמה עבור התורה תלויים בהתבוללות כליל בתוך הציונות והמדינה, להפיץ כפירה הציונית ולהיות חלק מן המדינה הציונית. אין קצבה לערמומית הלשונית ואין גבול לכל מה שאפשר להפוך ולהצדיק, לומר על לילה שהוא יום זאת מן הדברים פשוטים אצל איטשה והעתון שלו, בלתי ידוע עוד מה זאת שקר ומה זאת אמת, מפרסמים מה שיש להם צורך לפרסם הנחוץ אל קיומם, פרנסתם, כבודם ורכושם. הנמשכים אחרי המדינה יש להם ג"כ יתרונות ותועלויות מן המדינה במישרין או בעקיפין, עכ"פ דומה להם שאיזה יתרונות בא להם מן המדינה הציונית. ההמון כולו התושבים שמה הדרים במדינה הציונית חיותם ופרנסתם תלויים בקיום המדינה, אין בכוחם לחשוב החשבון שאלמלא לא היתה המדינה מתקוממת היו מוצאים מקור אחר עבור פרנסתם זאת היא לפי דעתם רק חשבון והגיון, כרגע הכל נמשך מן המדינה גם הפרנסה וגם החיים בעצמם כי בלא המדינה המגוננת עליהם הי' ח"ו הרג רב כן הסבירו להם הציונים והנטפלים להם וכן זאת בעיניהם, על ידי המדינה היהודים חיים ועל ידי המדינה היהודים מתפרנסים. ההמשכה אל ענין המדינה הציונית יש לה שורש בעומק

עמקים של סדר הנפש כי הציונות זו היא עבודה זרה הכוללת כל מיני עבודה זרה שהיו בעולם, יצרא דעבודה זרה זו של הציונות זה יצר של עבודה זרה עז וחזק בבחינה כללית של יצרא דע"ז כי כן הציונות שאליה נמשכים מחמת היצר הזה היא כללות הטומאה והכפירה הנמצאת בעולם. הלבושים של עבודה זרה זו הכוללת, המה ג"כ עזים וחזקים כי הפיתוי אל המדינה מראה דברים ממשיים והדמיון מצייר שאפשר לראותם ולמשמשם בידים. הלבושים של ע"ז זו, נתלים בהחיים ובהפרנסה, וכמדומה שא"א לחיות בלא היתרונות שהציונות מביאה ובלא הבטוחות שהציונות מבטחת. מפני זאת ההמשכה אל ענין המדינה מאד חזקה ונכפלת מכח סדר הנפש הבלתי נראה, וגם מן סדר החיים הברייתיים והדברים המתדמים אל ממשיים שאפשר לראותם ולהרגישם. אלה הנקראים גדולים נמשכים אל המדינה מן אותן הרצונות הפועלים אצל שאר המון מצד היתרונות שהמדינה מביאה לכולם, אבל ישנם גם יתרונות הבאים להם בפרטיות מצד היותם יורשים או מגידי שיעור גאוניים או צדיקים כי מצד היותם אנשים של פירסום חיים המה מן הפירסום הזה, כבודם הבא להם מן הציבור זאת חלק מן חיים, קיומם תלוי בהציבור, בהרבים, ולא במאמץ פרטי שלהם ומתוך מבוא פרטי כמו שאר בני אדם, מחמת היתרון הזה מתקשרים בהמדינה באופן יותר מורגש כיון שהמדינה מקפת החיים של הציבור באופן יותר מורגש מאשר החיים הפרטיים של איש פרטי.

התושבים הדרים בהמדינה הציונית שבאו מארצות אייראפא או מארצות של מדינות הערביים, באו שמה מכוחה של המדינה, המדינה הביאם שמה והמדינה סדרה אותם שמה, הדירות נבנו על ידי המדינה והמבוא אל פרנסתם משוור בהמדינה הציונית המושלת שמה, גם התיירים הבאים שמה לפי שעה באים ג"כ על ידי האמצעים של המדינה ומפני הברק של המדינה, התיירים החרדים באים לראות את אה"ק, לראות את מקומות הקדושים, אבל ביחד עם זה באים ג"כ מכח ההתפעלות של המדינה ומן הפירסום של המדינה המתפרסם ללא הרף. היורשים האדמורים הדרים שמה, נתגדל העסק שלהם על ידי הציבור החרדי הדרים שמה ועל ידי התיירים הבאים על ביקור ארעי, ללא המדינה לא הי' שם מי שיצור הצפיפות בגער ולא מי שימלא החלל לשמוע הניגונים או מי שיקנו הדירות בשיכון ווישזניץ. ללא המדינה היו היהודים הללו דרים בכל ארצות תבל, ולא הי' הציבור הגדול בלע"ה, ולא הי' לפני מי לבנות השיכונים או ליסד מוסדות הנותנים כבוד ורכוש למיסדיהם. לא הי' אז כל העסק של הצלה ולא הי' כל התביעה לנתינת מעות, רק המדינה הביאה היהודים שמה ורק המדינה, יצרה כל מה שישנו שמה, היורשים הצדיקים מרגישים אולי גם מבינים, שכל העסק אשר סביבם מתחזק ומתגדל על ידי המדינה וא"א שיבוא כלבם איזה ניגוד אל עצם ענין המדינה, כיון שהתיסדות המדינה זו היא ההתיסדות קיומם ועמידה הפומבית אשר להם כנוכח. החיים של הציבור בכללו מתדבקים אל המדינה, ומעמדם של הצדיקים היורשים עוד יותר נתמך על התקוממות המדינה, היורשים הנקראים אדמורים נהנים גם במישרין מן המדינה כי המוסדות שלהם

נתמכים מן המדינה תחת שם זה או שם אחר, גם באחרונה מן התמיכה הכללית הנתנים לישיבות ולבתי חינוך, תהי' זאת מן הנמנע שהצדיקים הללו החיים במדינה הציונית, יחשבו באיזה ניגוד או ישמעו איזה ניגוד אל עצם הענין של מדינה הציונות המקיימת אותם ואת מעמדם הפומבי, כל ויכוח עמהם בלתי אפשר כל מין הסבר וכל הוכחות שבעולם לא יגיעו לאזניהם.

זאת נוגע גם להמגידי שיעור הנקראים בשם גאונים, הצעירים הבאים להתחנך במוסדות של ישיבות בא"י, המדינה מביאם שמה, הכסף הרב לסיפוקם ולהקים הבנינים המודרניים של המוסדות הללו בא מן הפירסום של המדינה, רק המדינה הציונית הביאה את התושבים מחמת ההצלה שהצילה את היהודים, שכן פירסמו כי מצילים את היהודים הבאים שמה, ומן זה באה גם התביעה להקים בתי חינוך עבור היהודים שבאו לדור ולהתישב שמה. הנערים הבאים אל המוסדות מחוץ לארץ אינם באים בעיקר בשביל ללמוד בהישיבות הללו שהרי התורה שלומדים בהמוסדות הללו בודאי יכולים למצוא במוסדות של ישיבה אשר בכל מרחבי תבל, הנערים באים בשביל הנסיעה, בשביל תיירות, בכדי לראות את ארץ ישראל, לראות את הגאונים הגדולים והצדיקים הקדושים, אשר המדינה העמידה אותם בראש הפסגה, באים לראות את כל החיים אשר במדינה הציונית ובאים לראות גם את המדינה בעצמה, באים בשביל שהחברים שלהם ג"כ כבר באו שמה, כל זה היא חוליה על חוליה מהשלשלת המשתלשלת מן המדינה, הגאונים הללו מרגישים כל זאת ומבינים איך כל מעמדם משוזר עם המדינה הציונות, בודאי אין לחשוב כי נתרבו איזה תלמידים חדשים מפני שהנערים שמעו כי יש להם להישיבות בנינים מודרניים, או מפני שאין מקום עבורם בהישיבות אשר קיימים בחו"ל, התלמידים רק חלפו מקומם מן חוץ לארץ להמוסדות אשר בא"י מפני דרישות האנושיות לנסוע שמה, נתרוקנו הרכה מוסדות בחו"ל כיון שהנערים נסעו להמוסדות אשר בא"י, מן המשכות שונות שנתעוררו אצלם שאין חיבור להמשכות הללו עם לימוד התורה, בודאי אין לומדים שם יותר מן מה שלמדו במוסדות אשר בחו"ל, ואינם מתקדשים מקדושת הגאונים המגידי שיעור שמה, הצוותא, הפירסום, החדשות, הציונות, המדינה, מעוררים את ההתעוררות הזאת שהנערים יבואו ללמוד, בהמוסדות הללו הקימים במדינה, הכל נמשך מן המדינה והדברים שנוצרו הודות להמדינה, הגאונים כמו הצדיקים אינם חושבים החשבונות הללו בחשבון מדויק, עמידתם להכשיר את ענין מדינה הציונית בלתי תלוי בהגיון זה או אחר, להם אין צורך לכל זה כי המה נמשכים אל ענין המדינה בהמשכה הכללית, העובדות הללו כי יש להם "להגדולים" הללו יתרון מיוחד מן התקוממות המדינה העובדות הללו קיימות ללא ספק כלל, זאת מוסיף להם הרצון להביט על המדינה כעל ענין שלהם, חובקים המה ההכשרים שהעתון האגודאי מציע לפנייהם, מתלמדים המה מן הבלברים הללו בכל פעם, ההכרח לפנייהם לילך עם הזרם הכללי ולא להיות מובדל או להתנגד אל ההמון אשר סביבם, הקיום שלהם מחזק את רצונם ומוסיף על

הרגלם, ההכשר על הציונות זאת להם כבר לדבר פשוט ומקובל וא"א להם לחשוב אחרת. קיומה של הכנופיה האגודאית מביאה לפני הגדולים הללו הזדמנות מאד נכונה ומאד נחוצה. זאת מאפשר להם לבטא התכללותם בתוך זרם הכללי ללא הכיר עוד כי על ציונות המה מסכימים, הענין של האגודה מושטת מחסה לפני הגדולים לבל לראות בהתכללות הזאת הדברים כמו שהם, שהרי הגדולים אינם מדברים ישר מן הציונות והמדינה, אינם אומרים זאת בפירוש, זאת תהי' אפילו בתקופה הזאת לדבר מוזר, שגדולים יאמרו בפירוש דברים בחיוב להציונות כי רוצים המה לחשוב כי באמת גדולים המה, ודבר זה ידוע כי כל גדולי ישראל נלחמו מלחמת תנופה נגד המזרחי ודיעותיהם ודבריהם ונגד כל ענין הציונות בכלל, אבל על ידי אמצעות הכנופיה הגדולים הללו אינם משמיעים הכשר על הציונות בניגוד לדברי גדולי ישראל, המה רק מחזקים ידי אגודת ישראל שחיזוק זה הוא חיזוק התורה והיהדות, וכמה גדולי ישראל מדור העבר היו בתוך המסגרת של אגודת ישראל ובכן ההתלוות אל האגודה זאת דבר נכון בהתאם למעמדם בתור גדולי ישראל, הכנופיה בעצמה משתמשת בהמחסה הזאת של אגודת ישראל שנתיסדה בהסכמת גדולי ישראל וכן הללו דמתקריין גדולים מתכסים בכיסוי הזה בל להראות איזה סתירה מן להתקראות בשם גאון וצדיק ובין להיות נמשך אל זרם הזמן אל כפירה הציונית, ולמשוך עמהם הציבור כולו אל תוכיותה של עבודה זרה הזאת. הדבר בלתי נראה ונגלה כי אין כאן מדובר מן ציונות אלא מן אגודת ישראל הלוחמת מלחמת הדת, הגדולים בעצמם ג"כ אינם מבינים זה עוד, החפץ הנמשך מן קיומם בולע את מחשבתם והגיונם, אינם יודעים עוד מה זאת ציונות ומה זאת עיקרי האמונה שהציונות עוקרתם, אינם רוצים לחשוב בכל זה רוצים המה בהבלבולים שלכלרי המודיע משימים לפנייהם המביאים נוחיות ושביעת רצון למעמדם. רוצים המה בהכשרים של "המודיע" מחמת כי שמה רואים ג"כ כי הם נקראים ומתפרסמים בתור גאוני וצדיקים הפירסום המאד נעים לפנייהם, בהמשך הזמן רואים כבר כי המה באמת גדולים גאוני וצדיקים ומתבלבלים מן קריאת שם זה הבלבול נוסף על שאר הבלבולים, מתרגזים בשעה שמי שהוא מטיל איזה ספק בטובה של כנופיה האגודאית שזאת הטלת ספק גם בטובם של הגדולים בעצמם, בהכרח לחסות על כבוד התורה על כבוד הגדולים על כבודה של הכנופיה, המגדלת את הגדולים והמקשרת הדברים בקשר נכון.

’

הכיסוי הזה של חיזוק התורה ויהדות בלתי מתמיד בכל הזמן, לפעמים מתראה עמידתם של הגדולים בתמיכתם בהכנופיה בהמראה האמיתית ללא כל ספק כלל כי התכבדותם וגדלותם זהו הדבר העומד לפנייהם כל הזמן, המה הגדולים בעצמם מראים ומציגים זאת באופן שא"א עוד לטעות כי מן חיזוק התורה המה מדברים בשעה

שמדברים מן חיוזוק הכנופיה. מעשה היה בימים ההם עם ענף של אגודה הנקרא בשם פא"י, שבראשה עמד בנימין מינץ מלאדשו שגם הוא היה בא מן משפחה של חסידי גער. מינץ עם אחוזת מרעיו לא רצו להיות תחת חסות כנפי איטשה מאיר וגם עוד בפולניה הלכו ועשו כמה לעצמם, הלכו אל הסוכנות הציונית לעצמן, השיגו מהם תמיכה לבנות קאלאניעס ומושבות לעצמן. קראו להם שם לעצמן פועלי אגודת ישראל, הסאציליסטים מן האגודה, שיש להם יותר חיבור אל המפא"י, תחת השם של אגודת ישראל שיש להם חיבור אל המזרחי והליבראלין. אין חילוק כ"כ בין פועלי אגודת ישראל ובין אגודת ישראל בנוגע ליהדות של תורה, או בנוגע לציונות והמדינה בזה יש אחדות ושוויון גמורה ביניהם, שניהם מפרסמים את הציונות והמינות תהיה זאת על ידי "השערים" של פא"י או על ידי "המודיע" של הכנופיה, אין חילוק ביניהם אלא שהעתון של פא"י יש לו לפעמים גם נימוס אנושי חוץ למינות וציונות, בשעה שהמודיע של הכנופיה שכחו גם מזה בהחלט. ישנו גם עוד חילוק אחד קטן כי הכנופיה האגודאית תחת חסות איטשה לקחו ממון מן הציונים, עשו תעמולות, כוננו הצלות, הרבה מעות נתכנסו מן הציבור החרדי ואין אף אחד שיודע להיכן הלכו כל המעות של כל ההצלות כי לא נשאר מהם שום רושם כלל, רק בהכרח להאמין כי ר' איטשה מאיר עשה הכל כשורה; בהכרח למחול להם להפא"י שגם המה לקחו מעות מן הציונים ועשו מן הכסף הזה דברים נראים, לא דברים שיש להאמין אלא שאפשר לראותם.

בימי הבחירות ולטובת הבחירות נתאחדו מינץ עם לעווין, האגודה עם הפא"י ברשימה משותפת בכדי שהקולות לא ילכו לאיבוד וכיחד יהיה להם ששה נבחרים, רק אחד פחות מן נבחרי הרשימה של הקומניסטים היו סכויים טובים כי תהיה להם הששה ולא חמשה, ומן הסכויים הללו נתהווה שמחה גדולה אצל המשפחה כי ביחד עם הסכויים של ששה, ישנם גם סכויים טובים כי איטשה יכנס עוד הפעם אל הממשלה באיזה שעה שיחסר להם להמפא"י רוב ניכר בכנסת, בהכרח יהיה לפניהם לחפש אחרי קולות נוספות מן איזה מפלגה בכנסת, ובודאי יקבלו הקולות החסרים להם גם מן איטשה העומד הכן לשרת את אדוניו בתנאי שיקבלו אותו. היתה אז שמחה גדולה בחוצות ירושלים כלילה ההיא בשעה שנודע ההסכם על השותפות בין רשימת ג' של איטשה ובין רשימת ד' של מינץ תוך רשימה אחת של ג"ד. רקדו הנערים של גער עם המדים שלהם באותה הלילה, נשאו את מינץ על הכתף ברחוב העיר בשירה וזמרה ברוך מרחיב ג"ד! ברוך מרחיב ג"ד! רקדו בשמחה גדולה כי ישנם סכויים להחסידות, כבוד יהיה עוד הפעם אל גער, שלום במחנה גער! איטשה יכנס עוד הפעם אל הממשלה "גער האט די דעה"! הקדושה מתפשטת, החסידות מתגדלת, כח התורה, הכח של חידושי הרי"מ זי"ע והשפת אמת זצ"ל. גם הגדולים ששים לקראת המחזה שעוד הפעם המה יכריעו בהנוגע להרכבת הממשלה, העתונים יכתבו מהם, ההמון ידבר מהם, חתמו על קריאה נלהבה על דבר הצלחה הגדולה שלהם וכן כתבו, הצליחו מועצת גדולה התורה! משום זאת קוראים

הגאונים עם הצדיקים לבל לבטל ההצלחה הגדולה הזאת, וכל יהודים שומרי תורה חייבים לבחור ביום הבחירות ברשימת ג"ד, אינם מבחינים כלל בין רשימת ג' לרשימת ד' שהרי הם ביחד תחת חסות איטשה וחסות הגדולים, מן רשימה הזאת מן איטשה ומן מינץ תהי' הצלת התורה, המה גודרי גדר ועומדים בפרץ, המה לוחמים ומעמידים הדת על תלו, שניהם מינץ ולעווין נכללים בהצלחה הזאת, הצליחה מועצת גדולי התורה! הצלת התורה תהיה על ידי ג' ועל ידי ד', באותם האמצעים עצמם שמשתמשים בהם אנשי ג' איטשה ומרעיו, באותן האמצעים עצמם ישתמשו אנשי ד' של מינץ להצלת התורה, ידברו הנאומים בכנסת המינים, בהתוכן של מינות ואפיקורסות גלויה ומובלטת, בכדי שלא יתביישו המינים הדתיים הללו בפני החברים שלהם בכנסת המינים הבלתי דתיים, הצלת התורה תהי' רק על ידי הכנסת כן מבינים החברים של המועצה, כי אין באפשר להציל בלעדי הכנסת והחוקים שיחוקו הודות להנאומים של מינץ ושל לעווין. כן היתה הקריאה של הללו דמתקריין גדולים שכל אחד מחויב על פי דעת תורה של החברה הזאת, לילך ולהצביע עבור ג"ד, הרשימה של המלחמה עבור הדת, עבור הלוחמים מלחמת התורה שמה בכנסת הלוחמים הללו הן המה מינץ ולעווין חברי הכנסת, שניהם אהובים שניהם ברורים, שניהם הם באי כח של הגדולים ועל שניהם חל הדעת תורה ושניהם נכללים בהחוב קדוש, בהחוב גדול, ככל אשר יוריד, אמונת צדיקים וכבוד התורה. לפי שעה הצליחה מועצת גדולי התורה כי בן גוריון שר"י רצה להכניס את לעווין בהממשלה, כי חסרו לו איזה קולות בכדי שיהי' לו רוב מכריע, אפילו ללא ההשתתפות המזרחי שהוא בן גוריון לא היה אוהבם ביותר התיעצו הגדולים של מועצת גדולי התורה, נכנסו למנין ודרשו איזה תנאים קטנים תמורת כניסתו של איטשה, לעווין בעצמו רצה להראות שהשיג איזה השיגים ולא סתם ליכנס, כי היה רוצה בהכבוד של ישיבתו בהממשלה וגם בהכבוד של כניסתו להממשלה, שהכניסה עצמה תהיה מכובדת ומלאה נצחון, בכדי להשיג הקולות של הציבור החרדי עוד הפעם, המועצה מתייעצת, הגאונים בדעת תורה והצדיקים ברוה"ק אשר עליהם, והחליטו שהצדק עם לעווין כנהוג מקדמת דנא. בין כך ובין כך העתונים כותבים מן המועצה הגדולה הזאת, תמונת הגאונים והצדיקים מופיעים בכל העתונים, תמונה מן ההתיעצות של הגדולים הללו, איך כולם מביטים בעין חודרת אל עין המצלמה בכדי שתמונתם תופיע בהעתונים באופן היותר נאה, העתונים כותבים כל הפרטים מן הגדולים, כולם מדברים מהם איך שבידם ניתן הרכבת הממשלה, הגדולים נהנים מאד מן הדברים הללו ושמים לקרות את העתונים בכל בוקר, השעה משחקת להם, ההמון מדבר מהם, גדולה היא המועצה הזאת, יש להם כבוד מן העתונים, יש להם כבוד מן הממשלה, זה היום קוינו לו. אולם איטשה בעצמו בלתי שמח כ"כ כי שומע הוא מאחורי הפרגוד שבן גוריון אינו מרוצה ליתן לו אפילו התנאים הקטנים הללו כי אינו דואג כ"כ לכבודו של איטשה, החששות מרחפות על האופק ולבסוף נשתתף בן גוריון עם מפלגות קטנות אחרות ואיטשה נשאר בחוץ.

השמחה של תרועת הנצחון נשבתה, והשמחה עם הכבוד של איטשה והגדולים נעברה מן סדר היום.

י"א

מינץ היה מכיר מאד את איטשה חבירו וברור היה לו כי יש בידו להציל את התורה בלעדי איטשה, וא"כ בלתי נחוץ כלל להמנהג הנהוג עד הנה שלעווין בלבד היה מציל את התורה בתור שר בהממשלה הציונות, הפעם ינסה הוא מינץ לעשות זאת בפני עצמו כיון שגם הוא נכלל בהכרז של החוב קדוש של הגאונים והצדיקים וגם תמונת מינץ הופיעה בהעתונים ביחד עם תמונת הגדולים. הלך לו מינץ ולחש אל בן גוריון ורעיו שהוא מוכן לתמוך בהממשלה עם שני הקולות שיש לו בכנסת, אינו דורש הכנסה של שר מלא כמו לעווין. רק סגן שר ג"כ די לו. המפא"י קבלו את מינץ למשרתם תחת המשרת לעווין, כי שני הקולות ג"כ מספיק להם באיזה פעם בשעת הדחק, ואינם תלויים עוד כ"כ בהמזרחי שותפן התמידי כי יש להם להמפא"י רוב קטן בלעדס. לעווין ראה בצד זה של מינץ משבר כללי כי אין לו עוד לקוות שבאיזה פעם המפא"י יסכימו לקבלו כי זאת בלתי נחוץ להם עוד, לעווין ראה בזה אפיסת התקווה שהוא יהי' עוד שר בהממשלה שזאת תוכן העיקרי של אגודת ישראל, הרעיון הנצחי של אגודת ישראל, המלחמה הגדולה שאגודת ישראל לוחמת עבור כלל ישראל. יאוש אחזתו בהלה הקיפה אותו, אסף את הגדולים שלו והסביר להם כי לא עליו בלבד עוות מינץ בכניסתו להממשלה כי גם עליהם על הגדולים בעצמן, שהרי מינץ בכניסתו להממשלה ללא שאלה מהם בעט בכבוד של הגדולים, שזאת גם תוכן העיקרי של מועצת גדולי התורה שכל ענין השתתפות להממשלה יהי' נעשה על פיהם, ומשום כך יהי' כבוד להגדולים, העתונים יכתבו מהם העתונים יפרסמו את הכרעת הגדולים בהרכבת הממשלה ביחד עם התמונות שלהם. הכבוד הזה מגיע להגדולים כי עושים באמונה את מלאכתם להביא את הכבוד והממון והקולות לאגודת ישראל אבל עם בגידת מינץ כל זאת יחדל, כי אין עוד אופן בעתיד הקרוב שהממשלה תתרצה לשתף את לעווין לתוכה, אין עוד תקווה כי בעתיד הקרוב התמונות של הגדולים יתפרסמו בהעתונים, לא יהיו עוד הגדולים הבית משפט העליון בהרכבת הממשלה, הגדולים לא יהיו עוד למעלה מן הממשלה, עת צרה היא העת הזאת אל לעווין ואל הגדולים ביחד, ואין לעבור על כל זה במחי יד.

נתאספו הגדולים בבני ברק בחודש אלול ועשו מספד גדול וכבדו על אבדן הכבוד של איטשה, שזאת ג הכבוד של הגדולים. הרבי מגער לא התערב אז על ההספד המר הזה כי הרבה מאנשי פא"י הם ג"כ אנשי גער, גם מינץ בעצמו בא מן הירושה של גער, בודאי האגודה זאת עסק של גער אבל אין לשכוח בגער עצמה, ואין לדבר דברים חריפים נגד אנשי גער, מפני זאת לא היתה האסיפה של ההספד בירושלים אלא בבני ברק, כי רק אז הי' אפשר לומר כי להרבי מגער לא הי' האפשרות להשתתף. הרבי היורש מווישניץ, הי'

אז ראש המדברים ביחד עם שאר הגדולים שהשתתפו, אמרו תהלים על עת צרה הזאת והשמיעו דברים חריפים נגד הפירצה הזאת בחומת הדת ונגד מינץ מחריב העולם, הרבי מווישניץ הוסיף כי עזי פנים הללו מקטינים את גדולת הצדיקים ומבזים אותם, כן הי' מימות עולם אנשים שלא הי' להם אמונת צדיקים, הוסיף הרבי מווישניץ כי הצדיקים שבדור הזה הם במדרגה אחת של הצדיקים בדורות הקודמים, מה שאמרו כי פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה זאת לצני הדור אמרו כן, אבל האמת כי אין חילוק בין הצדיקים של דורות הקודמים ובין הצדיקים של דור הזה. אין להקשות שום קושיא על דבריו של הרבי אם כי באמת כן דרשו חז"ל בספרי ומובא בכמה מקומות בש"ס על הפסוק ונתת מהודך עליו מהודך ולא כל הודך מכאן אמרו פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה. אבל ח"ו אין להטיל איזה מגרעת בדבריו של הרבי שזה פגם באמונת צדיקים, כן מזהיר הרבי מווישניץ בכל הזדמנות להאמין בצדיקים אמונה חזקה, אולי גם היה צודק בדבריו כי חס ושלום לומר שחז"ל בספרי, דיברו מן אלה הקוראים לעצמן צדיקים או גאונים בתקופה הזאת, בודאי ישנם רועי ישראל בבחינת חמה וגם בבחינת לבנה אבל הללו הנאספים בבני ברק בודאי פניהם אינם לא כפני חמה ולא כפני לבנה, אולי ישנה איזה חמה או איזה לבנה שפניהם דומים להם אבל חז"ל לא דיברו מהם כלל רק "המודיע" מדבר מהם, רק הכנופיה צריכה להם וציבור החרדי מתבלבל מהם. אבל השאלה במקומה עומדת מה נתהווה עם ברוך מרחיב גד! מה יהי' עם הצלת התורה שפירסמו הגדולים הללו בשעת הבחירות כי מינץ יעשה הצלה הזאת ביחד עם לעווין? האם הנאום שנושא מינץ בכנסת בלתי דומה אל לעווין? האם ציונות אחרת משמיע מינץ מן אותה של לעווין, או האם נשתנו הדברים אחרי כניסת מינץ להממשלה מן קודם כניסתו, הכנסת אינה חוזרת בתשובה עוד, ואינה חוקקת חוקים על פי תורה כמו שעשו בשעה שלעווין הי' בהממשלה? ההכרח להבין כל זאת בההבנה הפשוטה כי הגדולים המה אנשים פשוטים כמו איטשה בעצמו ולשניהם התפארות עומד על הפרק, הכבוד, העתונים, ואין בכל זה איזה חיבור אל שום ענין של תורה וקדושה, חוץ מן המינות ואפיקורסות של הטומאה הגדולה והעמוקה של ענין המדינה המתפרסמת גם מן מינץ וגם מן לעווין, בשעה שזה או זה יושב בכנסת או בהממשלה, שהגדולים אינם מבינים ואינם מקפידים להדברים הללו. אמנם כניסתם של פא"י להממשלה אז, משמשת גם היום לאיזה גדולים לאיזה מין של קנאות, לתרץ את עצמן מדוע משתתפים הגדולים לתמוך בהכנופיה המפיצים מינות וכפירה בעולם, לנקות עצמן מן חשש השתתפות לזרם הזמן, צועקים הגאונים הללו קנאות, כלומר שהאגודה לא תשתתף עוד עם הפא"י, לא לעשות עוד פשרות ולא להתחבר עם הפוסחים על שתי הסעיפים שזאת המה אנשי פא"י למן היום שפגעו בכבוד של הגדולים, ההשתתפות עמהם זאת נגד דעת תורה, כי דעת תורה הברור של גדולי ישראל אומר לתמוך רק בהאגודה המכבדים את הגדולים ללא ויתורים וללא פשרות.

הענין הזה של התכבדות ושל התפרסמות עומד תמיד נגד עיניהם של הגדולים, רוצים להיות בטוח שהציבור החרדי מביטים עליהם כעל אנשים גדולים וקדושים. כל אדם פשוט ורגיל חייו שקועים בעניני כבוד והתפארות, ההוצאה היותר גדולה מתפזרת על ענין זה בלבד, כי ההכרחיות לאכילה ומלבוש הם רק חלק מן ההוצאה, השאר הולך לרכוש הכבוד והעמידה בהסכיבה שחי בה, כל מחשבות האדם הרגיל המה בעיקר בעניני הכבוד ואיך מחזיקים אותו שאר בני אדם, האם הוא נכבד בעיניהם או בזוי, מה חושבים ממנו ומה מדברים אודותיו. הללו דמתקריין גדולים גאונים או צדיקים, שקועים בענין הכבוד והתפארות במידה נוספת על שאר אנשים פשוטים ורגילים, להם הכבוד אינו רק רצון לבד אצלם הכבוד והתפארות חלק מן החיים, חיותו ופרנסתו מיוסד על התכבדותו בעיני בני אדם וכל ספק כל דהו בכבודו כואב לו ביותר, מתפחד מזה ומתרגז על זה, כל היסוד שעליו חי מתנענע, בשעה שהכבוד בא אליו פחות מן הנדרש אצלו, בשעה שאיזה ספק מרחף על גדלותו ויותר מזה בשעה שהספק בגדלותו מתפרסם בעיני רבים. הצדיקים דנן מרגישים כי כל העסק שלהם בנוי על הירושה, זאת לחלוטין, הן במה שנוגע להרבי והן במה שנוגע להחסידים, האנשים דמתקריין חסידים ירשו השם הזה של חסידות כמו שהרבי ירש את השם של רבי. החסידות בתקופה הזאת היא ענין של צוותא, מועדון, הבית החסידים זה המקום שמתועדים הצוותא, 'לאנדסלייט' מן החסידות פרטית, שאבות אבותיהם עסקו בעבודת ה' על פי הדרך של הצדיקים אבות אבותיהם של היורשים הנוכחים. מנגנים הניגונים המורגלים אצליהם, מדברים באיזה הגיון פרטי שהם נתחנכו בו, אבל כל זה בלתי שייך אל איזה קדושה ועבודת ה' אצל הצוותא הזאת של החסידים הללו, שהשם של חסידות פרטית נקרא עליהם בירושה, כמו שהרבי היורש בעצמו בלתי משתייך אל איזה מדריגה של קדושה של החסידות שהוא נקרא עליו. נצמדים הצוותא הפרטית הזאת זה אל זה, מתרברבים עם היורש שלהם זה אל זה ביניהם, ועוד יותר נגד אחרים, להודיע ולפרסם בכל הזדמנות כי היורש של חסידות גער או של חסידות ווישניץ או של חסידות אחרת, הוא כאמת רבי גדול ומנהיג הדור כי כן יאות לפני הצוותא הזאת להתכבד ולהתפאר עם התוכן של הצוותא שלהם, בהתפארות עם היורש שלהם הם בעצמם ג"כ מפוארים ומכובדים הרבי שלהם הוא גדול והמה חסידים של רבי גדול. הרגש הזה להתרברב עם איזה דבר ששמו של אדם פרטי נקרא עליו הרגש זה הוא אנושי ביותר בלתי מיוחד כלל אל דבר של עם סגולה, שאר בני אדם בעולם ג"כ מתרברבים ומתפארים בהענין והשם של הצוותא שלהם, הרי כל אדם מתיקר בהמקום שנולד בו, בהמדינה שחי בה או בכל דבר ששמו נקרא עליו, ישנם מועדונים שונים בכל רחבי תבל, "קלוב" של דברים שונים והמשתייכים אל שם זה עושים הכל ליקר ולרברב את הענין שלו לאין מעצור, מוציאים על זה סכומים גדולים, ישנם גם יריבות גדולות בין המשתייכים אל קלוב זה ובין המשתייכים אל קלוב אחר, נלחמים עמי העולם זה עם זה בחוס לב עבור המדינה שלהם, ההרגש הגדול שבהרגשים הוא ההרגש של התחברות עם

דבר שנולד בו ועם דבר שמשתייך אליו.

הקדושה העליונה של חסידות הבעש"ט זי"ע ועכ"י איננה עוד בעולם, כמו שקדושת המקדש והמשכן, מקום הארון הכרובים והכפרת, וכל מחמדיה טבועות וגנוזות. בודאי אנשי ירושת גער מיקרים את הצוותא שלהם ואנשי ירושת ווישניץ את הצוותא שלהם, אנשי ירושת ליבאוויטש את הצוותא שלהם, ובין הענינים של התיקרות זאת הוא ג"כ להגדיל ראש הצוותא ששמו חופף עליהם לקראתו בשם רבי צדיק וכדומה, להזדקק אליו ולכל הענינים של רבי שהיורש הזה מתנהג בהם מכח ירושתו. האדם באשר הוא אדם זקוק מאד לחברותא וזאת אחת מענינים העיקרים בחיים וא"א לחיות בבידודות וגלמודות. הצעירים בפרט בחוס רגשי לבכם הענין של צוותא עומד אצלם בראש של כל הנחיצות, זאת אצלם אויר לנשימה ומוצא זאת בהענין של ירושה החסידות, מתענג מזה, מוצא בטוחות נפשית בהחברה שלו, פולט כל דאגותיו בשירת הניגונים ומסיר הכאבים הסובבים אותו בעת השתתפותו בסעודה עם חבריו, המשמשת כעין בריחה והצלה מן סערת נפשו ולבבו. מדוע הצעיר הזה יבחין אם הראש של הירושה הזאת הוא רבי באמת או רק מכונה בשם רבי, די לו להצעיר בראותו שהיורש יש לו פאות ארוכות, מלוכש בבגדי משי יושב בראש השלחן, והאורחים נדחקים לראותו ולקבל הפשטידה והתפוחים. הכבוד והחנופה שמושיט לכל אחד לפי הנאות לו, הרי גם הצעיר נכלל בהכבוד הזה שמתגעגע אליו כל כך, גם אליו מגיע פשטידה וגם אליו הרבי מביט והוא בין המקורבים של הרבי החוסה עליו, כמה טובה הצוותא עם הניגונים, עם המלוה מלכה, עם סיפורים הסודיים של חסידות קאצק עם הענינים של אמונת צדיקים המרמזים גם על היורש הנוכחי מגער, או אל היורש מווישניץ על ידי סיפורים אחרים סודיים היורדים עמוק בנפש. הצוותא הזאת מביאה תקיפות ואימוץ הלב, כל אחד מתחזק מן חבריו בחיזוק הזה של הצלה מפגעי הנפש וסערות הלב, המתהפכות בהמשך הזמן אל חוצפה ותקיפות שנפשו של אדם חומדתם. מדוע יבין הצעיר אחרת מן מה שהיורש רוצה להבינו, מדוע לא יאמין בהאמונה שהיורש רוצה, שיאמין בו, מה היא התחליף אל כל הבנין הזה היפה, שהדמיון מיפה אותו והלב רוצה בו.

גם אצל מגידי שיעור במוסדות הענין הזה סובב אותם, שלי הוא הגדול ביותר 'מיינער איז דער גרעסטער' זאת המעורר את הנערים במוסדות, לחשוב עליהם כי המה גדולים או גאונים כמו שמפרסם אודותם העתון האגודאי, אחרי שחתמו חתימתם לצרכי הכנופיה, הצעיר המתחנך בהמוסדות הללו, או אלו הצעירים שבאו מחו"ל להתחנך שמה, באו לראות את הדברים שאין למוצאם בשום מקום אלא שמה, בהכרח לפנייהם להשים את מגידי שיעור הללו בהגדר של גאון, בכדי לשבוע רצון כי למדו אצל גאון גדול ולא סתם מגיד שיעור. הצעירים נמשכים אחרי המדינה מכח זרם הזמן ויצרא דע"ז זו התקיף מאד, רוצים גם המה בהכשר על עבודה זרה זו ולא בניגוד אל כל אשר סביבם, ההכשר הזה יש לו אומץ בזמן שבא מן גאון ולא מן סתם מלמד ומגיד שיעור, ובכלל איך אפשר

לו לצעיר להבחין בין גאון בתורה ובין מגיד שיעור בהמוסד איך אפשר לו להבין את ענין של גאון בזמן שאין לו ידיעה אפילו קטנה, במהות הגדול הזה של גאון בישראל, בזמן שהעתונים האגודאים שונים וכופלים את הכתר הזה של גאון או גדול מדי יום ביומו על הללו העומדים לשרת את הכנופיה ולהלוך תלם אחד עם הדברים שהעתונים הללו מפרסמים ומלמדים לקוראיהם. החילוק שבין גאון או גדול, לבין מגיד שיעור במוסדות, זה אותו המרחק שבין היורשים, לבין צדיק וקדוש ששמו נקרא עליהם, החילוק שבין שיריים מאכילת צדיק שכל המאכל נתקדש והשאר הם בתור שירי מנחה, ובין מחלק פשטידה בכדי להמשיך אליו ולהעסק שלו, את כל מי שנחנך לחנפו ולכבדו, לאמיתן של הדברים הענין הזה אינו עומד על הפרק, יכבדו את היורש ויקראו אותו בשם צדיק, יזמרו את הניגונים ויחטפו את התפוחים, תהיה להם הצוותא הנדרשת ויתחזקו עם הרמיזות הסודיות, יהי המגיד שיעור גדול וגאון או אפילו גאון הגאונים, כל זאת בלתי לוחץ להתעסק בזה בכדי לבקר ולברר את ההיפוך, מה שעומד על הפרק, מה שמכריח את ההכרח הגמור לדבר אודותם, זאת קיום היהדות וקיום כל התורה כולה וקדושת ישראל הנצחית. השאלה הגדולה שבשאלות היא העומדת על הפרק, השאלה המקפת את הכל היא השאלה האם באמת הענין של המדינה הציונית דבר כשר? האם יש להמשיך על הטומאה הגדולה הזאת הכשרים רבים? האם יש להודות לדברי המתסיתים האגודאים המפיצים כפירה המוחלטת הזאת? האם ההפצה הזאת של מינות עמוקה זו מלחמה עבור הדת וחיזוק התורה? האם הבלכול המח העצום הזה מוכשר מן גאונים וקדושים או מן אנשים פשוטים קוראי המודיע וחוזרים על דבריו, האם החותמים על כרוזי השטן המה גדולי ישראל או אנשים רגילים ההולכים עם זרם הזמן? זאת שאלת החיים זאת ודוקא זאת עומד על הפרק, זאת מכריח זאת לוחץ, לברר עוד הפעם ועוד הפעם כי האנשים הללו המאורגנים תחת שם הבזוי של מועצת גדולי התורה, המה אנשים פשוטים רחוקים לגמרי מן הגדר של גדולי ישראל, רוצים בהכבוד והכיבוד כמו שאר אנשים פשוטים. כל אחד הי' רוצה למלאות את רצונם זה כי ישראל המה גומלי חסד בטבעם ואולי גם זאת מן החסד להמציא להם הכבוד הזה והיתרונות הבאים מן התפארות הזאת להקראות גדולי ישראל, אם לא שהקשר של כיבוד הזה מקושר עם הענין של הכנופיה המפיצים טומאה חלוטה בעולם, הכיבוד להם לחשוב עליהם כמו שהם רוצים שהציבור יחשבו עליהם, זאת היזק גדול שאין דוגמתו, הבירור עליהם זה הבירור על הבילבולים של המסיתים האגודאים, הבירור על דבריהם והבירור על הגדולים בעצמם, זה בירור על ההכשרים ועל טומאה הציונית בעצמה, הבירור הזה עומד תמיד על סדר היום מכח קדושת ישראל הנצחית.

עד ארגיעה לשון שקר רגע לבד, זאת חולף והולך ועוד הפעם מתחלף ומשתנה ומתרבה, בכל זמן וזמן מופיעים שקרים חדשים וכזבים שונים כי השקרים של תקופה זאת בלתי משתייכים אל התקופה הבאה אחריה, כל העקלקלים והחריצות של התקופה

בהתחלת המהפכה אינם נזכרים עוד כהיום הזה, כל הזעקות המשוונות של ישועה ואות מן השמים שהגדישו על המדינה בימי לעווין היו"ר ודעימיה בלתי ידועים עוד כלל. פרח לו ה'חוב קדוש' עם 'החוב הגמור' להשתתף בהמדינה, ונסתלקה הצלת התורה והיהדות ע"י השתתפות בהמשלה. 'לא תסור' נמחק מן האופק ו'ככל אשר ירוך' נתפגר עמו, הצדיקים והגאונים מתקוטטים זה עם זה ומבזים זה לזה כיאות לאנשים כמותם, הפעם מציגים מעט אמת כי רק הוראת העתונים היא מהותם ורדיפה אחרי מעט כבוד זה מגמתם. אין עוד מי שיזכיר את 'אהבת ישראל' ואין עוד מי שידבר על 'מצות ישוב ארץ ישראל'. הנשק הכבד שהי' בידי המסיתים בזמן של התחלה זרקו לגמרי בעת סיומה. ממשלת המשפחה נחלשה ואינה עומדת עוד על הפרק ביחד עם כל הישועה והנחמה וכל הצלת התורה, כל המצוה לשמוע בדברי חכמים, כל החוב קדוש עם החוב גמור, לא היו אלא כלי משחית לכלכל לטשטש ולהוליך את שארית ישראל אל הכפירה הציונית, ובשעה שהמטרה הזאת נתמלאה אין צורך עוד בהאמצעים שלא שימשו אלא לצורך הזה, הלא תסור עם ככל אשר ירוך, אהבת ישראל וישוב ארץ ישראל. הם כבר למעמסה בשעה שכמעט כל שארית שומרי תורה נעברו כבר אל הענין של מדינת ישראל, אין עוד צורך בהם בשעה שמלאו את תפקידם, לנתק שומרי תורה מן היהדות אל הציונות. כעת בלתי עומד על הפרק ההעברה אל הציונות אלא החלק של השלל המגיע לכל אחד מן המעבירים והנעברים שהם הכבוד להיות חבר הכנסת והממון של תקציבי הכנסת. הרמיות וההסתות של תקופה זו אינם עוד הרמיות וההסתות של תקופה שעברה, אלא שבאיזה בחינה השקרים ג"כ מקושרים זה עם זה ומתחברים זה עם זה, כי הכוזב של ההוה מכיל איזה יסוד של תרמית העבר ובלא ההסתות אל ההתכללות בתוך ענין המדינה לא הי' באפשר שיעמוד על הפרק האבק של חלוקת הכבוד והממון המובא מן המדינה. כל זאת ביחד הוא פרק ההתרוקנות מן הקדושה; מן התורה ועבודת ה' השולטים בדור הקטן הזה האחרון שבדורות, הדור שכל המזיקים שולטים בו וכל הרוחות עוקרות אותו, העולם שמם וחשוך באין קוי אור, ובעיקר חסרון אור התורה המגנת ומצלת המאירה לעד ובכל הדורות.

לימוד התורה

י"ב

סדר חדש הוסדר בעולם המסיר כל האמת והקדושה צעד אחרי צעד, הסדר החדש הזה הוא הסדר של ירידה המשתלט על כל הדברים על כל המחשבות ועל כל סדר הנפש בנוגע לתורה וקדושה, תוצאות של סדר החדש מקיפים את הכל ומהרסים את הכל והעולם יורד בירידה שעוד לא היתה דוגמתה. אין קדושה גמורה לנפש מישראל בלא לימוד התורה ומי שאינו לומד תורה לחלוטין הוא בגדר עם הארץ שחז"ל גזרו עליהם גזירות שונות כמבואר במס' חגיגה, בודאי גם ע"ה מקיים מצות התורה כמעשה, רק באיזה דברים הקילו לעצמן כמו במעשר וכדומה וגם זאת הי' בגדר שמירת התורה, אבל העיקר מה שמשים אותם בגדר ע"ה זה מפני שאינו לומד תורה ולא מפני שאינו מקיים את מצות התורה, מפני שאינו לומד תורה כלל נקרא בשם ע"ה ולא בשם סתם ישראל, כי אין להשוות אדם מישראל שיש בו קדושת לימוד התורה לבין אדם מישראל שאין בו קדושה העליונה הזאת. תחילת דינו של אדם הוא על לימוד התורה והכריתת ברית בהר סיני מתחיל בלימוד התורה כדברי חז"ל בתו"כ אם בחקותי תלכו יכול זה קיום המצות כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה, וכן מפורש בברייתא דפאה שתלמוד תורה נגד כולם. בין הדברים שנתבלבלו מכח עולם ההפוך שאנו חיים בו בתקופה זו היא ג"כ הענין של לימוד התורה חסר לימוד תורה בכלל חסירה היגיעה שהזהרני עליה על מנת שתהיו עמלים בתורה בעמל כבוד ויגיעה רבה, חסירה ההתמדה באופן שהזהרנו עליה ודברת בם בשבתך בביתך וההשראה הבאה מן לימוד התורה, כמו שמפורש בכתוב שאם בחקותי תלכו ותהיו עמלים בתורה ונתתי משכני בתוכם, והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם. הרי כל קדושת תנאים ואמוראים ז"ל באה מן הקדושה של לימוד התורה בהכנה וקדושה המבוארים במשנה של קנין התורה, בודאי היו התנאים ואמוראים מן שורש קדושה עליונה נעלה ונשגב מן שורש הנפשות שבדורות אחרונים אבל גם הנביאים והתנאים מקבלי התורה מן משרע"ה. קדושתן העליונה באה מן התורה הזאת שניתנה לכל ישראל עד סוף כל הדורות. בהתקופה של הירידה הגדולה הזאת חסרים גם ההכנות והתנאים לקבל קדושת התורה וגם חסרון לימוד התורה בהתמדה ויגיעה, מי הוא המתיגע על דברי תורה ליודעם ברור ולזוכרם היטב, ומי הוא הלומד תורה באופן אשר תוה"ק הזהירה ללמוד, כמפורש בתורה ובדברי חז"ל שקבלו דבריהם עד משרע"ה איש מפי איש, הלא מפורשים הדברים ברמב"ם הלכות תלמוד תורה, בשו"ע

יו"ד הלכות ת"ת ואחרו הגדיל רבינו הגר"ז בקונטרס הל' ת"ת הנדפס ראש וראשון לכל ספריו הקדושים. למען הפיץ בישראל גדרי מצות תלמוד תורה מכל דברי חז"ל והפוסקים לפי גדרי הנפשות ומצבם איש על מעמדו לפי חיובו בדברי תורה, ולפי כוחו ודעתו אשר חנן ה' אותו מתולדתו.

בערך שבעים שנים אחרונים העת שהתחילה הירידה להתגבר בשעה שגברו המינים הזדים להסית את ישראל ולהדיחם משמירת התורה והמצות, באותה שעה גם נחלש ונתבלבל לימוד התורה בישראל אצל לומדי תורה והוגים בה, דבר חדש ושונה נתהוו לאט לאט בענין של לימוד התורה המתאים לקטנות הנפשות והבלבול הגדול הכללי שכבש כמעט כל בית ישראל, שגם לימוד זה הוא חלק מן הבלבול הכללי שאין כל דבר ניצול ממנו. בזמן הזה בערך שבעים שנים אחרונים נתהוו ונוצר ענין בלימוד התורה מה שנודע כעת לימוד של ישיבות 'ישיבשה' לערנען 'ישיבשה' תורה, הגדרה הזאת היא דבר חדש שעוד לא נודע זאת לא מן חז"ל, לא מן הראשונים ולא מן האחרונים מדור עד דור מיום שניתנה תורה לישראל. זאת הביא תוצאות נמרצות בענין קיום מצות תלמוד תורה, חסרון התורה בישראל וחסרון שכר לימוד התורה בעולם הזה, שזאת השראת הקדושה בלב ישראל. מצות תלמוד תורה זאת הגדולה שבמצות הממשכת עיקר קדושה בנפש, אמנם מצוה זאת היא כמו שאר מצות התורה שיש לקיים אותם בחוקי המצות ודיני קיומם, כמו שנאמרו בע"פ למשה רבינו ומסרם לדור אחר דור כמבואר בדברי חז"ל מקבלי התורה, ואם יאמר לך אדם שאפשר לקיים מצות התורה באותן הגדרים שנראים לו לאדם לפי שכלו, לקיים אותם לפי דעת האדם האנושי ורצונו, אין בזה קיום המצוה שבתורה אפילו יהי' כוונתו להוסיף נוי ותפארת אל המצוה הרי זה כבל תוסיפו, ק"ו בשעה שהתוכן של קיום המצוה נשתנה מן מה שהורו לנו חז"ל והפוסקים ז"ל, הרי קיום זה לפי דעת האדם, חסרון בקיום המצוה, ואינה בגדר קיום מצות התורה. חילוף הזה בענין לימוד התורה נשאר חילוף, אפילו בשעה שנוכח בהתחלתו מן חובבי תורה וחרדים לדבר ה', או אפילו גדולים בתורה, שהרי הענין של 'ישיבשה' תורה התחיל בשעה שהיו עוד בעולם גדולי התורה, אבל אז לא הי' עוד החילוף ניכר וכולט כ"כ שזאת חילוף, כמו כל דבר שמתחילה מתראה רק כקרני חגבים ולא כשיאור גמור, אבל א"א לקיים את התורה אלא באותן גבולים השייכים לכל מצוה, כפי מה שלמדו אותנו חז"ל, שאין שכל האדם מגיע לשם אפילו עם הסבר הנימוקים היותר נראים והיותר מתקבלים.

הלימוד בזמן הזה בישיבות הנודעות, הוא בעיקר רק חלקים מן שמונה מסכתות בש"ס וגם חלקי מסכתות הללו הנלמדים, חסר התכלית, לידע הלכות התורה אשר במסכתות הללו וגדרי המצות המבוארות בדברי חז"ל ומפרשיהם. הלימוד הזה 'ישיבשה' תורה אינו מביא לידיעת משפטי התורה שבסדר נזיקין או סדר נשים, שהרי אין המכוון לידע אותם, אבל עצם מצות לימוד התורה זה דוקא ללמוד ולידע פירוש המצות שבתורה שניתנו לנו בהר סיני כמו שפירשו לנו חז"ל בש"ס, לידע משפטי התורה בכלליותם

ובפרטיהם, לידע אותם על כורים ולחזור עליהם ולקבוע אותם בלב, זאת מצות לימוד התורה וידיעת התורה, וידיעה הזאת מביא השראת הקדושה בלב יודעיהם. מה שלומדים בהמוסדות של ישיבות, הם הידיעות הנצרכות מן חלק המסכתה הנלמדת בכדי להגיד איזה הסבר או חילוק הגיוני על איזה קושיא שנתחדשה מקרוב, או איזה קושיא שנלחץ המתרגן להקשות בכדי שיהי' לו ההזדמנות לומר איזה נתוח הגיוני בבחינת תירוצ. מתחדשות ובאות הקושיות הללו בכל פעם הנצרך, ובפרט על הרמב"ם ז"ל שנעשה כמעט כולו מוקשה בכדי שיהי' אפשר לומר התירוצים הנחוצים לא פחות מן הקושיות ששניהם ממציאים את החומר הנחוץ אל מה שנקרא 'ישיבשה תורה'.

לומדים בהמוסדות את המסכתה לומדים דברי חז"ל ודברי הראשונים ז"ל, אולם ישנו הענין של היסח הדעת שהאדם מסיח דעתו מן דבר שעושה ומן דבר שמדבר, זה נראה בעליל שהרי אדם מישראל מתפלל בכל יום ואומר תיבות של התפלה ומחשב בדברים שאין להם שייכות אל התפלה, והרי אדם עושה מעשי המצות ואינו מחשב בדבר שעושה, ועשייתו בגדר מתעסק בעלמא וישנן מצות שנפסלים בהיסח הדעת או במתעסק, אם כי תוקע הוא בשופר אבל מחשבתו בענין אחר לגמרי עד שתקיעתו בגדר מתעסק בעלמא. בלימוד התורה ישנו מאד הענין הזה של היסח הדעת כי אפילו בשעה שלומדים המסכתה או החלק מן המסכתה המשנה עם הגמרא והראשונים, עיקר המכוון אינו בכדי לידע דברי תורה הנאמרים ומבוארים בענין זה של הלכה ומצוה זו, אלא משתלט הרצון לידע איזה חדשות, איזה קושיא, איזה נתוח הגיוני, או איזה חומר של נתוח הגיוני, אל 'מאכען תורה' הפתגם הנודע במוסדות בין המתחנכים שמה. לומדים המשנה והגמרא והראשונים בחלקי המסכתות שלומדים, אבל אין הרצון והמחשבה עסוקים לידע משפטי התורה ודברי חז"ל המבארים מצות התורה, אלא שולט הרצון למצוא הדברים הנצרכים אל 'מאכען תורה' אל געשמאקע שטיק תורה, אל תוצאות מן הלימוד שהן המה ההתפאריות והלקיחת מקום בעולם מן היצירות הללו. לומדים דברי חז"ל ודברי הראשונים אבל הדברים הנוגעים אל ידיעות מצות התורה, בלתי נחקקים בלבם כי אינם מכוונים להם, מסיחים דעתם מן גופי התורה אל המטרה של 'מאכען' וזאת המה לומדים וזאת מתאמצים לידע. מגידי שיעור במוסדות קבעו את הענין הזה של לימוד תורה בקביעות גמור, המה מציעים להמתחנכים שמה כי זאת ורק זאת נקרא לימוד התורה, כי מפני לימוד הזה המה המגידי שיעור נקראים בשם גאונים או גדולי התורה, ואין גדלותם או גאונותם אלא מפני נתוח זה או נתוח אחר, הגיון זה או הגיון אחר. הלימוד של משפטי התורה דברי חז"ל המבארים מצות התורה בכלליות, דברי הראשונים והפוסקים המבארים דברי חז"ל או הלכות התורה בפרטיות, אינו עיקר בלימוד של המוסדות ואינו בכלל 'ישיבשה תורה' שמגידי שיעור מתגדלים מזה, זאת שייך אל העבר אל לימוד של תנאים ואמוראים, אל הלימוד של רבנן סבוראי והגאונים, הרי"ף והר"י מיגאש, הרמב"ם והרא"ש ז"ל הטור והב"י, הש"ך והט"ז, הגר"א והגר"ז ותלמידיהם ז"ל אבל אין זאת

נהוג עכשיו. קשה מאד לצייר כי התורה שקבל משרע"ה ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים ולאנשי כנסת הגדולה, מסרו הזקנים לנביאים את 'אפטייטש', אנשי כנסת הגדולה עסקו בהענן של 'דערהער', והרמב"ם ז"ל התעסק בהענן של 'געשמאקע שטיק תורה', בתקופה הזאת נקבע שזאת נקרא לימוד התורה מפני ההתכבדות וההתפארות שהלימוד הזה נותן למתעסקים בזה, הן למגידי שיעור והן להמתחנכים בהם.

י"ג

גם יש לידע שאין לימוד הזה בגדר לימוד התורה שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה כמו שהבטיחו לנו חז"ל, זאת נאמר על לימוד תורה לדעת משפטי התורה ופירוש המצות איך מתבארים מן תורה שבכתב ותורה שבע"פ, הלומד ידיעות התורה ונחקקים במחשבתו ולבו יודע אותם בבירור וזוכר אותם, קנין זה הוא קנין התורה או קנין חלק מן התורה, התורה שרויה בקרבו, האדם הגשמי יש בקרבו קדושה עליונה מאד ומקדשת את נפשו בלא ידיעתו, אם אפילו בשעה שלמד דברי תורה והיו לו כוונות אנושיות שלא לשמה, כגון להתפאר וכדומה מ"מ הקדושה העליונה של קדושת התורה שהשרה בקרבו בתוך לבו ומחשבתו. הקדושה העליונה הזאת שולטת עליו ומעלית את נפשו לקדושת התורה הבאה מתוך קנין התורה, מתטהר מן חפצי אדם הגשמי ועושה הדברים לשם פעלם, לימוד התורה לשמה, אמנם מי שאינו לומד ידיעת התורה ואינו קונה התורה בתוך לבבו, מי שאינו לומד הלכות התורה כמו שביארו לנו חז"ל והראשונים והבאים אחריהם ז"ל, מי שרק עוסק בהגיון מחשבתי, אנושי, באיזה נתוח והסבר, ומסיח דעתו מן פירוש התרי"ג מצות הנאמרים במשנה וגמרא ומפרשיהם, לימודו שקוע בענין צדדי, אינו לומד תורה שלא לשמה אלא לומד הגיון מחשבתי שלא לשמה, רק מצטרף באיזה צירוף אל דברי תורה והתורה עצמה אצלו בהיסח הדעת, אי אפשר שזאת יביא אותו אל תורה לשמה כיון שמעולם לא למד תורה של"ש, דברי תורה אינם נמצאים אלו ואין אדם מתקדש מן דבר שאינו ברשותו.

חלוש מאד הרושם של קדושת התורה אצל הצעירים המתחנכים בדרך זה בהמוסדות, אולי עוד יותר חלוש אצל רובם של מגידי שיעור במוסדות הללו. שהרי הצעיר בהכרח שילמוד חלקי המסכתות שלומדים בישיבות בגדר איזה לימוד של תורה, שהרי יש לו לידע המשנה והגמרא בכללם עם מפרשיהם בכדי לדעת עכ"פ היסודות של הענינים, שעליהם מיוסד ההגיון ונתוח, ה'אפטייטש' 'דערהער' הממלא את החלל, רק אחר שלמד הגמרא ומפורשים, חופש ומחפש אחר איזה 'שטיק תורה' בכדי שיהי לו חלק בעולם התורה 'די תורה וועלט' ויזכה לשם טוב בעת עוסקו 'בהתורה שמועס', הענין של 'מאכען תורה' משתלט עליו רק לבסוף אם יש לו הכשרון אל 'מאכען' הזה, ואם לאו הוא נדחה אל מחוץ לגן עדן הזה, וא"א לו עוד לזכות אל מעיל שחור שנחלק

מאחוריו, להדפיס מחברת בהסכמות הידיעות למען הגדיל תורה ולהאדירה, או להדפיס פנקסי קבלה ולשלוח שליחים עבור הצלת התורה של המוסד החדש שמכתבי מליצה מעידים עליו. הצעיר המתחנך בהמוסדות בהכרח שילמוד חלק מזמנו בדברי חז"ל והראשונים ז"ל בהתורה שניתנה לנו מסיני, בכדי לידע הענינים שה'מאכען תורה' יצטרף אליהם בעתיד, ואז להסיח דעתו מן דברי תורה אל הסחורה הנחוצה בחיים, המביאה כבוד והתנוססות, וגם הכנה להיות גאון או גדול בהזדמנות הנכונה. שונה הוא המגיד שיעור שכבר זכה לגדלותו ומוכרח להחזיק מעמד זה בתדירות, כל לימודו צריכה אל מעמדו ואל פרנסתו, המשרה שלו דורשת להגיד שיעור, וזאת לא לברר ולסדר דברי תורה ומשפטיה מן דברי חז"ל ומפרשיהם, לימוד כזה אינו בגדר למדנות ובלתי נדרש כלל ובלתי משביע רצון, העיקר הוא 'האכהער' אפטייטש' איזה התחכמות איזה נתוח, מתאמץ לומר זאת בלשון של עמקות לקצר הדברים שאומר, והשומעים יבינו כי דברים מאד עמוקים אמר המגיד שיעור היום. המגיד שיעור מתיגע ומחפש אחרי דבר הנראה פלאי, להמציא איזה קושיא בכדי שיהי' נחוץ להמציא איזה תירוץ בלשון של הגיון עמוק, להראות איזה 'קנאק' איזה 'קונץ' ועכ"פ שיהיו הדברים נראים במראה הזאת. המגיד שיעור כולו שקוע בהחיפוש הזה בכל העת, כולו משועבד אל 'מאכען תורה' זאת קיומו זאת כבודו וזאת פרנסתו, היסח הדעת מן דברי תורה אל הסחורה הנחוצה, היא גם בהתחלה וגם לבסוף. וזאת מכריע אצלו יותר מן אצל הצעיר המתחנך בהמוסד שלו, כי המגיד שיעור מתקיים רק מן 'געשמאקע שטיק תורה' שיעבוד המקיף אותו ואת מחשבתו כל הזמן שעוסק בלימודו. המתחנכים במוסדות כבר אינם יודעים מן לימוד תורה חוץ מן הלימוד הזה, כי אינם יודעים שלימוד תורה בפירוש התרי"ג מצות התורה, מן חז"ל והראשונים והבאים אחריהם ז"ל זה ג"כ לימוד התורה, מתבלבלים בענין לימוד התורה בבילבול תמידי מן המגידי שיעור שמציגים 'מאכען תורה' לענין העיקרי בהתורה שניתנה לנו מסיני, כי כל מעמדם של מגידי שיעור תלוי בזה, מחופפים מגידי שיעור זה על זה, המתחכנים אין להם עוד שום ספק בזה, ואם יבוא רבינו גרשון מאור הגולה ויאמר חידושו וביאוריו בש"ס הלא יהיו דבריו פשוטים לגמרי שאין כדאי לשומעם, אם הרמב"ן והרשב"א יציעו הביאור בדברי חז"ל כפי מה שכתובים בחיבוריהם, לא יביטו עליהם, כי אין זאת דברי תורה שכדאי לאומרם בשיעור, אם יבוא הרי"ף והרא"ש ז"ל ויאמרו מה שסדרו הלכות התורה מתוך ביאור דברי חז"ל ילאו השומעים מהם, הלא אין בדבריהם שהורגלו לקרות 'תורה', אין בדבריהם הניתוח, הקנאק, הקונץ, ואין מה למכור מתוך דברי תורה, הנאמרים לברר הלכות התורה ודברי חז"ל הניתנו לנו מסיני. לומדים דברי הרשב"א והרמב"ן והרא"ש בכדי לחפש אחרי החומר הנצרך אל 'מאכען תורה', אבל דברי הראשונים עצמם לברר הלכות התורה נלמדים ללא שימת לב, גם בדור הסמוך אם יבוא בעל החפץ חיים ז"ל ויאמר חידושו שבספר לקוטי הלכות שלו לא יטו אוזן אליו, כי אין שם מה למכור במה להתכרבל, להיות מעותד לגאון או גדול או אפילו

להיות בן תורה, כפי ההבנה הרגילה והמפורסמת של 'שיבשה תורה'.

הכי אפשר לצייר שהמתחנכים בישיבות ידעו ויזכרו גדרי הלכות התורה של אבות נזיקין בשעה שלומדים מסכתת בבא קמא, או גדרי ארבעה שומרים בשעה שלומדים בבא מציעא הלכות רבות הללו עכ"פ בכלליותם, לומדים דברי תורה הללו בש"ס, דברי הרא"ש והרי"ף והרמב"ם ז"ל גלויים הם לכל, אבל אין שימת לב אלא מה שיש בו דבר פלאי, איזה דבר חדש שאפשר למצוא בו התוצאה המקווה להתפארות וחומר אל ה'מאכעץ'. התפתחות ענין זה של 'שיבשה תורה' הלך לאט לאט כמו שאר דברים שאינם באים פתאום, בכל המשך הזמן נתוסף על הנטיה הראשונה עד שבאה הנטיה אח"כ עם עוד נטיה נוספת עד שנוצר החזון הזה בכל תוקפו, עם תוצאות גדולות של הסרה מן לימוד התורה על ידי לימוד התורה, כמעט בכל הישיבות ובכל מוסדות הנספחות להם. הלימוד הזה במוסדות אינו הפלפול והעומק שלמדו בו רבותינו האחרונים ז"ל, וגם אינו נגדר בהתנגדות לאריכות הפלפול שכתבו עליו גדולי עולם, כי כל זאת הי' לבאר הלכות התורה ע"י אריכות או קיצור אבל נכלל בהתורה, ענין הזה של 'שיבשה תורה' הוא דבר חדש, ורק מצטרף אל לימוד התורה אבל בלתי נכלל בלימוד התורה עצמה כמו שידענו מימות עולם מיום שניתנה לנו תורה בסיני. בודאי דברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר, במחשכים הושיבני דרשו חז"ל זה תלמוד בבלי שמיום שנשתברו הלוחות היתה הגזירה שלא למצוא הלכה מפורשת אלא אחרי יגיעה גדולה. מצינו גם אצל הגאונים ז"ל שנחלקו דבריהם לקושיות ופירוקים, רבותינו בעלי התוס' ז"ל הי' עיקר לימודם לבאר ולברר דברים הקשים בדברי חז"ל ולתרץ קושיות חמורות בדברי חז"ל ממקום זה אל מקום אחר, הרי כל דברי הראשונים ז"ל הם לברר החמורות בש"ס ולולא דבריהם לא מצינו שום דבר ברור בכל דברי חז"ל, גם רבותינו האחרונים מפרשי הגמרא, מבארי הפוסקים, רועי ישראל עיניהם הנאמנים שלמדו ולימדו תורה עם כלליות ישראל והאירו עיניהם בהדרך אשר נלך בו בהבנת דברי חז"ל מקבלי התורה עד משרע"ה מפי הגבורה, כל דבריהם הם נכללים בתורה ודבריהם ז"ל הנה דברי תורה, כי כל דבריהם ז"ל הם רק להבין דברי תורה דברי הלכה במקום שקשה להבינם, לברר דברי חז"ל המבארים חוקי התורה מאת נותן התורה. וכן נתבארו הלכות התורה בפרטיהם, נתבארו דברי חז"ל בש"ס, ברוך שנתן תורה לעמו ישראל בקדושתו.

המגידי שיעור במוסדות נקראים בכל שמות שירצו המה, נקראים בשם גאונים, בשם גדולים, ועוד מן הכותרות המבצבצים ועולים לפי הצורך, חז"ל אמרו לנו הגדר של תלמיד חכם איזה תלמיד חכם זה ששואלים לו הלכה בכל מקום ומשיב, וכי באמת יודעים מגידי שיעור להשיב הלכה באיזה מקום, וכי באמת יש לומר עליו כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיו כי מלאך ה' צב' הוא אם הרכ דומה למלאך ה' צב' יבקשו מפיו, וכי באמת יש להמגיד שיעור איזה דוגמא בשוין רחוק לדברים הללו? וכי יש להם איזה מושג בהדברים שהתורה נקנית בהם הנאמרים במשנה, באימה, ביראה,

כענוה, בטהרה, וכו' הדברים הנשנים במשנה הצריכים לקנין התורה, הכי יודעים וחושבים אפילו בדברים הללו שאמרו לנו חז"ל שהן המה ההכנות לקנות התורה בנפש. מגידי שיעור במוסדות עסוקים כל העת בהעסק הנחוץ להם לפרנסתם ובעיקר לכבודם, כיון שהכבוד, נפש האדם הרגיל, מחמדו מאד מאד, נוסף על זה אצל מגידי שיעור שהכבוד זה דבר היסודי של פרנסתם ומעמדם בחיים, ואין להם המקום בנפשם ולא הרצון בלבם להתעסק בדברים שאין מביאים כבוד ומעמד הנדרש והמאד נחוץ. העסק התמידי של מגידי שיעור זה ה'מאכעץ' שזאת מביא התוצאות הנדרשות והכל מודים בה והכל מפארים אותה, מפני זה היסח הדעת מן משפטי התורה ודברי חז"ל אל הניתוח והקונץ פועל אצלם ביותר, חלוש מאד הרושם של קדושת התורה כיון שהמחשבה עסוקה בהעסק ולא בידיעת התורה, חסרים אצלו ההכנות אל קדושת התורה שהורו לנו חז"ל במשנה של קנין התורה. המגיד שיעור אינו מובדל משאר אדם פשוט ורגיל, דעתו מבנת ומשגת אותם הדברים ששאר אדם פשוט משיג אותם, גם במהותו הוא בלתי מרומם מן שאר אדם פשוט אלא בזאת בלבד, כי שאר אדם פשוט מחיתו באה מן מלאכה או מו"מ או שאר מקור של פרנסה, אינו עוסק בדרישת הכבוד כל היום אלא לפרקים, בעת שבאה ההתעוררות לזה מחמת מדותיו השקועים בטבעיות, אולם אצל המגיד שיעור, הענין של כבוד והתנשאות עומד תמיד נגד עיניו, בכל פעם מתפחד ומבקר את המעמד שלו, פרנסתו עם התכבדותו הולכים שלובים, אם אינו גדול ונכבד פרנסתו מסוכנת, משוקע הוא בענין זה כמעט ללא הפסק.

מצות לימוד התורה העולה על כל המצות כמבואר במשנה דפאה, זה לימוד מצות התורה שניתנו לנו מסיני עם פירושיהם כמבואר בהקדמת הרמב"ם כן דרשו חז"ל במס' ברכות ה'. ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם (שמות כ"ד) לוחות אלו עשרת הדברות, תורה זו מקרא, והמצוה זו משנה, אשר כתבתי אלו נביאים, להורותם זה גמרא, והן דברי חז"ל מבארי התורה כפי קבלתן איש מפי איש עד מרע"ה. חייב ללמוד כל התורה שבכתב ושבע"פ ולא דוקא הלכות פסוקות שבמשנה וברייתא אלא גם תלמוד, כלומר דברי חז"ל המבארים דברי המשנה וברייתא ודרשות חז"ל ב"ג מדות שהתורה נדרשת בהם כי הן הן פירוש התרי"ג שבתורה ודקדוקיהן בכל פרטיהן. אף שיש חילוקי דעות בהן הרי אלו ואלו דברי אלקים חיים ובזה מקיים מצות לימוד התורה, כי הביאור והפלפול של דברי חז"ל הן דברי תורה ממש ונצטוינו ללמוד ולהתיגע בהם וזאת גמרא. זה נקרא בדברי חז"ל ג"כ שימוש תלמידי חכמים, לשמוע ולהגות בדבריהם איך למדו דבר מתוך דבר לבאר מצות התורה, ואמרו חז"ל שנה וקרא ולא שמש תלמידי חכמים הרי זה בור. חייבים אנו ללמוד דברי חז"ל הדרשות שבדבריהם עם הקושיות והתירוצים הנמצאים בגמרא, גם הביאור בדברי חז"ל הנמצא בראשונים ורבותינו האחרונים נכלל בדברי תורה עצמן, כי כבר אין בידינו להבין דברי חז"ל ללא הביאור והביאור הנמצא בדברי רבותינו הראשונים ואחרונים ז"ל המאירים עיניהם של

ישראל וכל זה בכלל מצות לימוד התורה, ומי שלומד הלכות פסוקות לבד ללא ידיעת טעמיהן אינו מבין ההלכות לאשורן כמבואר בסוטה כ"ב, שנקראים מבלי עולם, מפני שמורין הלכה מתוך משנתן ואינם יודעים טעמי המשנה ע"ש בפירש"י ז"ל, כן בנוגע הלכות פסוקות ברמב"ם וש"ע שבהכרח לידע טעמיהן, ידיעת טעמי המשנה והקושיות והתירושים המבוארים בגמרא וכן דברי הפוסקים הראשונים ואחרונים בביאור דברי הרמב"ם וש"ע כל זה נכלל בגמרא ושימוש ת"ח, כמבואר כל זאת בש"ע הלכות ת"ת והרמב"ם ז"ל.

י"ד

חוץ מן מצות לימוד התורה ישנה המצוה של ידיעת התורה, שחייב אדם מישראל לחזור על דברי תורה פעמים רבות עד שתהא משנתו סדורה ושגורה בפיו ואמרו לנו חז"ל במס' קידושין ל. ושננתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפין שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד שנאמר אמור לחכמה אחותי את שתהא בקי בהלכה כאחותך שאסורה לך, ומבואר זאת במקומות רבות בדברי חז"ל שהתורה תהי' חקוקה וברורה אצל לומדיה שזאת היא המצוה של ושננתם לבניך שיהיו דברי תורה חקוקים בזכרון ומחודדים בפין שאם ישאל לך אדם דבר אמור לו מיד, וזאת רק כשזוכר את התורה בזכרון, ולא כשיודע להביט בספרים שא"ל לו לומר מיד, וגם אינם ברורים לך כאחותך שאסורה כמבואר זאת בהל' ת"ת. חוץ מן המצוה של ושננתם ישנו גם הלאו של רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלכבך כל ימי חיך, ומבואר במנחות צ"ט: אמר ריש לקיש כל המשכח דבר אחד מלימודו עובר בלאו שנאמר השמר לך וכו' וכל שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה, רבינא אמר בשני לאוין השמר ופן, רב נחמן בר יצחק אמר בשלושה ע"ש, אמרו לנו חז"ל כי הפסוק הזה, השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך וכו' בפ' ואתחנן, שאין הכתוב מדבר בעשרת הדברות בלבד אלא כולל כל התורה כולה, שהזהירה התורה לבל לשכוח את הדברים דברי תורה וכל השוכח דבר אחד מלימודו עובר בלאו או בשני לאוין ע"ש, חוץ מן מי שתקפה עליו משנתו כלומר שחזר על לימודו הרבה פעמים ואינו יכול לעמוד גרסתו ועל זה דרשו חז"ל שנאמר רק השמר לך פן יסורו מלכבך במסירם מלכבו הכתוב מדבר, היינו שאינו חוזר עליהם פעמים רבות הצריכין לו לזכור דברי תורה בזכרונם ולבבו לידע הלכות התורה בפרושיהן מדברי חז"ל והראשונים והפוסקים, כמבואר כל זאת בש"ע הל' ת"ת ובמס' עירובין נ"ד: לא יחרוך רמיה צידו, שמרבה בגירסא ואינו מחזיר עליה ע"ש בדברי רש"י ז"ל. כן גזרה התורה בענין לימוד התורה שיהיו דברי תורה חקוקים על לב אדם מישראל ויהיו ברורים אצלו כשמלה, זאת קנין התורה שדברי תורה נעשים קנינו.

זאת מקדש ומטהר את לב האדם מחמת קדושת התורה שישנן ונמצאים בלבו של אדם מישראל. מפני שמקיים מצות תלמוד תורה שכנגד כולם כאשר צותה לנו תוה"ק לקיים מצוה זו כמבואר בדברי חז"ל והפוסקים. ובספרי פ' עקב ע"פ כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת, כשם שאדם צריך להזהר בסלעו שלא יאבד כך יהא אדם צריך להזהר בתלמודו שלא יאבד. עוד דרשו שם בספרי, שמור תשמרון את כל המצוה הזאת, מנין אתה אומר שאם שמע אדם דבר מדברי תורה ראשון ומקיימו, שכשם שראשון מתקיים בידו כך אחרונים מתקיימים בידו, ת"ל כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת, וכן מי ששונה ראשונים ומשכחם, לפי ששונה ראשונים ומשכחם כשם שאין הראשונים מתקיימים בידו כך אין האחרונים מתקיימים בידו ת"ל והיה אם שכוח תשכח. שמא תאמרו ישנן בני הזקנים, ישנן בני הגדולים, ישנן בני הנביאים ת"ל כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת מגיד הכתוב שהכל שוים בתורה, וכן הוא אומר תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, שכל קהלת יעקב שוים בה. רוב דברי חז"ל מדברים מענין קדושת לימוד התורה, וכן הרבה בענין חקיקה דברי תורה בלב, מצות ידיעת התורה ואזהרה לבל לשכוח דבר שלמד, וכן דרשו בספרי בפ' ואתחנן, והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, לפי שהוא אומר ואהבת את ה' אלקיך ככל לבבך איני יודע באיזה צד אוהבים את הקב"ה, ת"ל והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך תן הדברים האלה על לבבך, שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה ומדבק בדרכיו.

הלימוד הנלמד במוסדות וכן מה שנתפשט חוץ להמוסדות, פוגע במצות לימוד התורה מפני שאינם לומדים ומשימים לב אל העיקר של ביאור דברי חז"ל במצות התורה וביאור הראשונים בדברי חז"ל, לידע דברי תורה על בו"י, פוגע גם בהיסוד של מצות ידיעת התורה דהיינו לידע ולזכור דברי תורה שלמד שתהא סדורה ושגורה בפיו וברוריהם לך כשמלה. מגידי שיעור במוסדות מגידים דבריהם על פי רוב בשמונה מסכתות, וזאת רק על חלק מן כל מסכתה של השמונה מסכתות הנלמדים, בכל זמן שזה חצי שנה, כמעט נחלפים המסכתות מפני הטעם הפשוט, כי מגידי שיעור אין להם מן המוכן מה להגיד לפני הצעירים אלא על חלק מן השמונה מסכתות לבד. השיעורים הללו בנויים על ענינים ידועים שמגידי שיעור לפני מגידי שיעור הנוכחים, כבר דברו בענינים הללו או בדומיהם והמגידי שיעור הנוכחים חוזרים על דברים בהיסודות הישנות עם מעט סלסול והוספה משלהם על ענינים נוספים, כלומר אותן הסברות ואותו הניתוח וההגיון בעצמו, מעבירין אל קושיא חדשה או בעיה חדשה שנתחדשו להם בעוסקם בחלקי המסכתות שכבר למדו בהם וכבר יש להם שיעורים בהם. מפני שעיקר הלימוד הוא בכדי להגיע אל התכלית של 'ישיבשה' תורה, 'מאכען' תורה, המסכתות מתחלפות ובאות בכדי להמציא ההזדמנות והתנאים של 'המאכען', זאת מונע הלימוד בבירור של דברי תורה כי אין באפשר להגיע אל בירור אמיתי ללא ללמוד כמה פעמים דברי חז"ל והראשונים מבארי

דבריהם. לא זו בלבד שהתנועה מן מסכתה למסכתה מונעת הלימוד תורה בבירור, אלא מסלקת לגמרי השמירה של דברי תורה בלב, שזאת לזכור דברי תורה הנלמדים ולידע אותם ידיעה ברורה כמצות תוה"ק. לזכור דברי תורה שזאת מצות ידיעת התורה נמנע כמעט לגמרי כי א"א להגיע שיחקקו דברי תורה בלב והיו הדברים האלה על לבבך, אלא בחזרה פעמים רבות מאד, וכן בכל פעם אחרי זה, לחזור עוד הפעם בשעה שהשכחה מתחלת לפעול, וזאת אין באפשר בשעה שהמסכתות מתחלפות לפי צורך השמעת השיעורים של מגידי שיעור, שזאת ההגיון והניתוח, המסיר את הלב והמסיח דעת מן עיקרי דברי חז"ל והלכות התורה המבוארות במסכתות שלומדים. אין לך אפילו חלק אחד מן תוה"ק שהתלמידים ידעו החלק הזה על בוריו, ולא אפילו מסכתה אחת, שתהא חקוקה על לוח לבותם כי אין הלימוד מכוון אל ענין זה דבר זה אינו עומד על הפרק כלל, העיקר לידע התירוצים של הגיון אנושי על הקושיות ההולכות ומתחדשות, הסחורה הנחוצה מאד לפני המגידי שיעור וגם אל הצעירים המתהפכים במוסדות בכדי שיהי' מה להתפאר, רשות כניסה אל עולם התורה, והדבר מקובל ומיוסד כבר כי זאת נקרא תורה, הללו נקראים גדולי התורה, והצעירים העוסקים בזה נקראים בני תורה, אין תורה זולת זה ואין להרהר ח"ו אחר זה, זאת לימוד התורה המפורסם והידוע, ומי הוא שיכניס ראשו בין הרים הגדולים שהן המה מגידי שיעור הגאונים הגדולים, אבל התוצאות מהרסות מאד. נתקבל לימוד הזה ונקבע בקביעות מוחלט מפני שרצונו של אדם מכריע לקביעות זה, אין לך רצון יותר חזק באדם האנושי מן הכבוד ששאר רצונות נדחים ממנו, אפילו החשך היותר חזק נדחה מן הכבוד, כי בזמן שיש חרפה והיפוך מן הכבוד אזי אין תאוה, ואין אדם מוותר על הכבוד והתנשאות אפילו בשעה שיש לוותר על הממון וקנינים, כי כל הממון נצרך ונחוץ אך כשביל ההתכבדות או למנוע בזיון. התקופה שאנו בה היא הסוף והקטן שבכל הזמנים, נפשות קטנות עם מושגים אנושיים קטנים ומצומצמים, והדברים נבחנים לפי קטנות האנשים החיים בזמן האחרון הזה. הקדושה כמעט נסתלקה ונסתרה מן העולם ואין בני אדם יודעים ומרגישים בעניני הקדושה אלא באופן נסתר בנפש, בלתי מתגלה בלבם וגם לא במחשבתם, אך בתוך מעמקי הנפש בלבד שהקדושה היא לעולם ועד בתוך עם סגולה בני אברהם יצחק ויעקב, אבל בלתי מתגלית ובלתי נרגשת ובלתי נבחנת. כל הדברים נבחנים לפי מראה עינים אצל רוב רובן של בני דורנו זה, היודעים רק הדבר הנראה והמוחש בחוש, לא לפי קדושת התורה הניתנת מסיני שהקדושה הזאת נעלמה מן עיני בשר הרואים ומביטים לחיצוניות הדברים. גדולת הלימוד הנלמד במוסדות 'ישיבש' תורה' זה דבר הנראה לעינים, ההגיון השכלי האנושי מתפעל מן הגיונות הללו, בשעה שיש בהגיון הזה מעט עמקות או עכ"פ אפילו בשעה שהגיון והניתוח נאמר רק בלשון של עמקות כבר השכל האנושי מתפעל מן דברים הללו. האדם נהנה בשכלו כמו בהנאות אחרות ועוד יותר מן ההנאות שבשאר החושים כי השכל זה עיקרו של האדם, ובשעה שהמגיד שיעור משמיע דבריו עם הגיון שאדם מתפעל מן

ההגיון הזה הרי יש בזה התכבדות בעיני בני אדם, כי רואים המה הדברים הגדולים הללו שאפשר להם להרגישם, שאפשר להם להבחיןם ולמשמשם בידים. הכבוד מנשא את הלימוד הזה ונשאר מפואר בעיני הבריות שגם כולם מתפעלים זה מזה, ורואים שהתפעלות הזאת מוצדקת מאד. ההגיון 'עמוק מאד' ודברים גדולים ישנן כאן. בשעה שהכבוד וההתכבדות מסכימים עם גדולת הדברים, מסכימים ג"כ שזאת היא תורה ממש, זאת דבר הכי גדול בעולם ואין לך דבר היותר יקר וגדול אצל ישראל כמו תורה והרי לימוד זה מצטרף ומתחבר אל התורה כיון שנאמרו הדברים על דברי התורה. רואים את גדל ההגיון או נראה להם כך, ורואים ג"כ גדולת התורה וגדולת לומדיה, כי נרגש להם זאת בהרגשה אנושית והכל נכלל בהרגשה אנושית הזאת, בשעה שהקונץ או הקנאק הוא גדול, הרי התורה גדולה מאד והרי המגיד זאת, גאון גדול מאד. ההתפעלות הזאת היא בהכרח אנושיות, ולא הרגש בקדושת התורה הניתנה מאת השי"ת, הכי באמת מתפעלים מן לימוד התורה וכי תורה שבכתב או גופי התורה של משניות וברייתות נכללים בהתפעלות הזאת? הרי אמרו לנו חז"ל לעולם ישליש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה ושליש בתלמוד, כדאיתא בקדושין ל'. וברמב"ם הל' ת"ת פ"א, ועכ"פ שליש מן הזמן הנצרך ללימוד תורה שבכתב כמבואר בדברי הפוסקים ז"ל הכי באמת מתפעלים מן לימוד תורה שבכתב שבודאי זאת תורה הניתנה מסיני, הכי באמת המשנה והברייתא הנלמדים בהמסכתות, הלומדים משימים לב עליהם ליודעם ברור ולזוכרם? וכי זאת יהי נכלל בהתפעלות והתכבדות של יודעיהם והוגים בהם, לימוד זה יהי נראה כבטלנות ואין הכבוד מתראה ממנו כלל. לימוד תורה כמצות התורה נשכח ונזנח מפני כי אין הכבוד מצטרף עמו, וכל מה שהדור מתקטן חיבת הכבוד הולך ומתגדל, ורק הלימוד המביא את ההתכבדות זאת לכד היא תורה, כי זאת העיקר בחיי אדם הרגיל וזאת הקובע ומכריע.

ט"ז

המוסדות של ישיבות מכילות בזמן הזה רוב רובן של הצעירים לומדי תורה, אם כי זה רק אחוז אחד או עוד יותר פחות מן צעירי ישראל בכלל, בודאי זאת הצלה פורתא נגד רוח הזמן, הפורק מעל ישראל כל מין עול תורה ומצות, בצעירים הללו הלומדים במוסדות עכ"פ איזה רוח התורה נקלט בהם, אבל חסר שמה לימוד התורה כמו שהתורה צותה ללימוד תורה, ומשום זה קדושת התורה נמצאת אצלם רק באיזה רושם לבד, נקלש ונחלש הרושם הזה בשעה שיוצא מן כותלי המוסד, ואין עוד אתו האווירה הכללית וההמשכות הלבביות של החברותא וההתכבדות שהי' רגיל בהם, חוץ מן המיעוט, שהלימוד הרגיל נצרך לפרנסתו ולמעמדו אזי ממשיך הלאה בזה הענין הנחוץ לו. הצעירים אינם יודעים כלל מן לימוד התורה באופן של מצות התורה, המגידי שיעור אינם יודעים, העולם בכללו נתרגל בזה ואין עוד אפשר למי שהוא לחשוב אחרת. המגידי

שיעור נקראים בשם גאונים או גדולים או בשאר השמות שיבחרו להם אם כי רחוקים מן הכותרות הללו מרחק רב, אבל מפני שכן הגאונים ז"ל אמרו שיעור לפני תלמידיהם לברר משפטי התורה וכל דבריהם היו נכללים בתורה, הרי גם הללו קוראים לעצמם גאונים שכן הם ג"כ אומרים שיעור. לא זו בלבד שנקראים בשמות הללו שאין להם חיבור עמהם, אלא חושבים שכל לימוד התורה החלש הנמצא בזמן הזה זה הודות להם, כי הם בדבריהם מקיימים תורה בעולם, כך אומרים וככה עונים אחריהם, גם זאת לא ידענו עד היום הזה, ישראל למדו תורה בתימן, באלשזיר, בבל, פולניה, רוסיא, יון, טורקי, בכל מקומות בעולם ובכל הזמנים בעולם מן יום שניתנה תורה לישראל עד היום הזה, כרגע ח"ו בטלה קדושתן של ישראל שעמדו אצל הר סיני, שורש נפשותן מצד קדושת האבות אברהם יצחק ויעקב, קדושת הנביאים קדושת התנאים ואמוראים, וכל קדושתן של ישראל שמסרו נפשם על קדושת התורה ועל קדושת השם, כל לימוד התורה מתקיים על ידי מגידי שיעור הללו על ידי פטפוטי דברים שהם מפטפטים, על ידי הכבוד שהם מתכבדים ועל ידי ההתפארות שהם מתפארים, והסחורה שהם מוכרים. הצעירים מתבלבלים מן הבלבול הזה שמוליך אותם שולל כי מה שהמגיד שיעור מתגדל מחמת שם גאון אשר עליו, ומחמת מציל התורה שהגאון הזה הוסיף על כתריז, הרי הצעיר בהכרח שיביט עליו בחרדה יתירה ויקבל דבריו עמוק בתוך לבו כיון שנאמרים מן הגאון והמציל את התורה, כודאי זאת תורה מה ששומע ממנו ואין תורה אחרת כלל. אולי היו הצעירים וגם המגידי שיעור לומדים התורה בפירוש התרי"ג מצות וידיעת חוקי התורה כאשר למד משה עם יהושע, כאשר למדו אנשי כנסת הגדולה, תנאים אמוראים, ראשונים ואחרונים, היו מגידי שיעור ביחד עם הצעירים מתקדשים מן קדושת התורה, הקדושה הזאת היתה מצלת אותם מן רוח הזמן, המינות הגדולה והטומאה העמוקה השולטת כמעט על כל העולם כולו, שכולם נגררים אחרי אש זרה הזאת בתירוצים שונים, נמשכים אחרי טומאה הציונית מפני חזקה ותוקפה והיתרונות הרבות המפתות אותם, אולי הי' בידם קדושת התורה שהמה חיים למוצאיהם ומעלים את האדם מטומאה לטהרה, משיבים נפשו של אדם, נעשית לו סם חיים, וכל זמן שאתם עוסקים בה אין היצר שולט בכם כמו שדרשו חז"ל בספרי על הפסוק הלא אם תיטיב שאת.

ט"ז

אין לנו הידיעה הברורה איך אדם זוכה להזכיות של תורה כמו ששנו חז"ל במשנה שכל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, כל העולם כדאי הוא לו, מגלין לו רזי תורה, נעשה כמעין המתגבר, ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים ועוד שאר הזכיות הגדולות המפורשים בדברי חז"ל ובפרק קנין התורה, זה תלוי במחצב נשמתו של האדם בקדושתו וטהרתו דברים המפורשים בבביתא דר' פנחס בן יאיר, ההכנות הצריכות

ללימוד התורה, וכן לפי הדור לפי סדר הדורות המסודרים מן אדון כל הנשמות רבון כל המעשים קורא הדורות מראש, התנאים הקדושים לא הי' להם מדריגת נביאים, והאמוראים לא הי' להם מדריגת תנאים, הראשונים לא היו בבחינת גאונים והאחרונים אין להם להשיב על דברי ראשונים, הכל מסודר ברצון השי"ת המנהג עולמו בחדש ובריותיו ברחמים. כן אין לנו לעשות מצות או ללמוד תורה בשביל לזכות למדריגה זו או אחרת אנו אין לנו אלא לעשות הכל מפני גזירת השי"ת עלינו אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורתו. אבל כן שנינו במשנה שכל מי שעוסק בתלמוד תורה הרי זה מתעלה שנאמר וממתנה נחליאל ומנחליאל במות, אם היו לומדים תורה כאשר התורה צותה ללמוד תורה לידע משפטי התורה על בורין ולחזור פעמים רבות בכדי שלא לשכוח הדברים, כמו שעשו חז"ל, רב ששת ורב יהודה כל תלתין יומין מהדר ליה תלמודיה כדאיתא בפסחים ס"ח: ובר"ה ל"ה. או עכ"פ באופן כדי לזכור גופי התורה והלכות המבוארות במסכתות שלומדים בכדי שיהיו דברי תורה קנין בנפש, בודאי הי' קדושת התורה פועלת בנפשם פעולה ניכרת, מעוז ומחסה מן היצר ורוחות רעות ר"ל הסוערות בעולם, ואם אין בידינו לזכות אל הזכויות הגדולות הבאות מן לימוד תורה לשמה ובחינה עוד יותר גבוה של לימוד תורה לשמה, וגבוה על גבוה לפי הזיכוך רב וקדושה רבה של כח הנפש בשורשה, וההתאמצות של האדם המתיגע ביגיעה של תורה, אבל אחת ברור מה שהבטיחו לנו חז"ל שכל הלומד תורה מתעלה ונעשית לו סם חיים, ובכל הבחינות של לימוד התורה נמשך על הלומד תורה איזה בחינה של קדושה, החסרון בהתמדה והחסרון של יגיעה בלימוד התורה ועל כולם החסרון באיכות הלימוד עצמו כמו שנהוג במוסדות בתקופה זאת, כל זאת הביא חסרון הניכר בהשראת הקדושה הנמשכת מן לימוד התורה על לומדיה והוגיה ואך רושם מאד חלוש, נשאר על הלומדים במוסדות לפי הסדר הידוע והמוסכם כבר בפי כל.

גם בצוק העתים הללו ובזמן של התגברות הרע וגופניות, ישנה האפשרות שכל אדם מישראל יקנה קנין התורה בנפשו במשך זמן לימודו, שהרי כל צעיר המתחנך לתורה לומד תורה שבע"פ להכ"פ עשר שנה החל מן לימודו בגמרא עד זמן הנשואין שמאז והלאה ניתן עול רחיים על צווארו. במשך עשר שנה הללו אם הי' לומדים חלק מן התורה שנים או שלושה מסכתות ולחזור על הלימוד בחזרה הנחוצה הי' זוכר מה שלמד ונחקקה התורה בלבו. עוד זכיה אחרת הי' באפשר לקנות, כי על ידי החזרה פעמים רבות הי' הלומד מבין מה שלומד ודברי תורה הי' מתבררים אצלו בבירור אחר בירור, כי אי אפשר לזכור דברי תורה אלא אחרי חזרה פעמים רבות וכן אי אפשר בשום אופן בעולם להבין דברי תורה בבירור אלא דוקא בחזרה פעמים רבות. לימוד דברי תורה בפעם הראשון זה יסוד אל הלימוד בפעם שני, והפעם השני זה יסוד אל הלימוד בפעם שלישי, ויותר שחוזר על דברי תורה הללו בעצמן מוסיף הבנה ובירור בהתורה שלומד, כי מוחו של אדם קטן מהכיל הבירור בפעם הראשון שלומד זאת אי אפשר כלל, וכן אמרו חז"ל בהסדר שלמד

משרע"ה עם אהרן ובניו וזקנים וכל ישראל שנמצא שביד משה ארבעה פעמים, וכן מצינו בתנאים ואמוראים שלמדו וחזרו הרבה פעמים מאד הן בכדי לקנות התורה בזכרון והן בכדי להבין דברי תורה בעומק לפי בחינה העליונה של קדושת תנאים ואמוראים. והרי בכל הדורות מצינו לרבותינו ז"ל שכתבו חיבוריהם שהאירו עיני ישראל בתורה רק אחרי לימודם פעמים רבות מאד, וכן מבואר בהקדמת שלחן ערוך של רבינו הגר"ז שלמד וחזר כל הש"ס והראשונים ששה עשר פעמים בעמידה קודם שהתחיל לחבר הש"ע שלו זי"ע, כן כותבים בני הגאון הקדוש מצאנו זצ"ל, שאמר שיעורים על מס' ב"מ במשך שנים ועשרים שנה, ורבינו החת"ס למד עשרים שנה מס' ביצה, והגה"ק בעל אבני נזר למד בערך הזה מס' שבת, וכן מצינו בגאוני עולם מה שמובא בספרים מן דרך לימודם. כל לימוד כזה נשכח ונעדר בזמן הזה, לא חל השינוי בבני אדם הלומדים אלא נשתנה רק הלימוד, הלומדים אינם יודעים ואינם זוכרים דברי תורה אלא לפי ערך לימודם, ובשעה שלומדים מסכתא חדשה בכל חצי שנה נמצא שלא למדו אלא פעם אחת או שני פעמים את לימודם ואינם יודעים ואינם זוכרים יותר מן מה שלמדו לפי ערך יגיעתם וחזרתם על דברי תורה, ודברי חז"ל הן כפשוטם חוץ מן הפנימיות שבדבריהם ז"ל שאינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים לפי ששונה פרקו מאה פעמים ואחת, מאה פעמים ממש, תנו מניה ארבעים זימני ארבעים זימני ממש, ורק באופן זה נחקקה התורה בנפשם והמשיכו עליהם קדושה עליונה גבוהה מאד לפי ערך מחצב נפשותיהם העליונה, וכן אפשר לכל אדם מישראל להמשיך עליו קדושת התורה לפי סדר הנפשות בשעה שלומד תורה ויודע דברי תורה ונחקקה בנפשו ונקנית לו בקנין.

י"ז

אם היו לומדים הצעירים רק שתיים או שלוש מסכתות בתוך ערך עשר שנים של לימודם, הי' באפשר לחזור על מסכתא אחת פעמים רבות, הי' יודע התורה שלומד בבירור הי' זוכר חלק מן התורה בבירור, ובשעה שהולך אל עולם הזה המלא טומאות שונות, התורה השרויה בנפשו היתה משמרתו מן החטא ומן דיעות כוזבות, בהתהלך בעולם הזה תנחה אותך, בשכבך בקבר תשמור עליך, והקצות לתחיית המתים היא תשיחך. ללא חזרה פעמים רבות לימוד התורה היא קשה למאד, כי אינו מבין מה שלומד ואין מוצא נחת רוח בלימודו, דברי רבותינו בעלי התוס' קשים מאד להבין מפני שדברי הגמרא אינם נחקקים על הלב עוד, אינם זוכרים ואינם מבינים הדק היטיב ומה לו להצעיר להבין דברי רבותינו בעלי התוס' אם היסודות אינם מיוסדים אצלו, דברי המהרש"א ז"ל ושאר מפרשי הש"ס קשים להבין כי הלומד אינו יודע ואינו זוכר את דברי הגמרא ודברי התוס' שעליהן סובבים דברי מפרשי הש"ס ואיך אפשר להכיל מה שנתוסף בשעה שאינו יודע העיקר, יודע הוא דברי הגמרא אבל ללא חקיקה ובירור בלב ובשעה שלומד התוס'

ז"ל, הקשר עם הגמרא חלוש אצלו ואיך אפשר לו להצעיר להבין דברי רבותינו בעלי התוס' שאמרו דבריהם רק אחרי הביורור מאד ברור ומאד עמוק בדברי חז"ל, שכל התורה היתה ערוכה ושמורה אצלם בבירור שאין אחריו ברור בקנין התורה. כן קשה מאד על הלומד פעם אחת או שתי פעמים להכיל דברי ראשונים ז"ל בשעה שכל הענין בלתי שגור אצלו ומוצא את דבריהם ז"ל קשוי הבנה, נוגע רק בקצה המטה מבין וגם בלתי מבין בפעם אחת, כל דבר בלתי ברור אצלו, קשה לקשר הדברים בסדרן, מוצא איזה מילים, מיותרים או מכבידים, א"א לו להקיף כל הענין וכל דבר פשוט נעשה ליגיעה יתירה. החזרה הרבה פעמים על דברי הגמרא ואח"כ על דברי הראשונים מועיל ללבן ולברר ולכלול כל ענין של דברי תורה, מבין מה שלומד ומוציא קורת רוח בלימודו, חזרה עוד פעמים רבות נוספות משרשת התורה בלב ישראל המוכנים לקדושת התורה מתולדותם כיון שעמדו רגלי אבותיהם אצל הר סיני, בזמן שמתחיל לזכור דברי תורה היגיעה מתמעטת ומכאן ואילך יונעם לך. אם הי' יודע וזוכר דברי תורה הי' באפשר לעשות קביעות לחזור עוד הפעם קביעות ללימוד התורה, הלימוד הי' אז בנקל ונעימות והי' לומד תורה ולא משיח דברים בטלים אפילו בשעה שטרוד על מחיתו. זאת ברור בודאי כי כל החסרון של התמדה בתורה העיקר מפני שהלימוד קשה על הלומד ואינו יודע מה שלומד, חוץ מן הסתת היצר המונע מן לימוד התורה הגדולה שבמצות, פועל בעיקר מה שהלומד צריך להתיגע מאד בלימודו וזאת קשה מאד בשעה שרוב זמנו של אדם מלא יגיעות וטרדות ולעת ערב נשאר כמעט באין אונים ואין בכוחו להתיגע עוד.

חסרון התמדה גם אצל הצעירים שאינם עוד טרודים על מחיתו, ג"כ נובע מפני שכל זמן הוא לומד מסכתא חדשה, ולהבין מה שלומד נחוץ יגיעה גדולה ואדם בטבעו אינו רוצה להתיגע כנודע זאת בספרים הקדושים, בכל חצי שנה לומד מסכתא חדשה כי גם באותה מסכתא עצמה ישנן כמה מסכתות, וכל דבר חדש נחוץ ליגיעה חדשה. בעבור השנה שוכח הוא מה שלמד חוץ מן איזה מילים כלליים הנודעים לכל לומד תורה, אבל עיקר דברי תורה הולכים ונעלמים מן זכרוננו וידיעתו ואינו נעזר מן מה שלמד כבר להבין את מה שלומד עתה. אם היו חוזרים על לימודם כמו שביארו חז"ל במצות לימוד התורה אם היו זוכרים שתי מסכתות או אפילו מסכתא אחת עם דברי הראשונים ופסקיהם, אם הי' חלק מן התורה אפילו חלק קטן נחקק בתוך לבו וזכרוננו, הרי דברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר כל מסכתא כלולה מן הרבה ענינים בתורה, ובשעה שלומד מסכתא נוספת הרי כבר יודע איזה דברים מן דברי תורה שבמסכתא החדשה הזאת, והי' לימודו קל מעט מן בחינת לימוד של ענין חדש לגמרי, חוץ מן הזכיה הגדולה שבזכיות לזכור דברי תורה כדברי חז"ל בספרי תן הדברים על לבבך שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה ומדבק בדרכיו, ומן עוה"ז עד תחיית המתים האדם מישראל מתקדש ומתעלה לפי דברי תורה שבנפשו והחקוקים על לוח לבו, והבטחת הקב"ה על ידי ירמיה הנביא שבזמן גאולה העתידה ונתתי תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה. כל זמן שהדור

מתקטן ויורד הרי הגשמיות שבאדם הולך ומתנשא, ועיקר החפץ של אדם הגשמי זה הכבוד וההתפארות, הכבוד זה עיקר החיים ולאדם פשוט ובפרט לאדם צעיר אי אפשר לו כלל להביט מעבר להכבוד וההתפארות, וכיון שנקבע זאת כי הכבוד תלוי רק עם 'ישיב' תורה', כיון שידוע לכל צעיר כי רק 'תורה שמועס' עם 'אפטייטש' זאת מביא לתפיסת מקום בעולם, הרי כמעט אי אפשר שהצעיר לא ילמוד אותו הלימוד המוליך אל המטרה הכללית, להתפשטות הישגות והשגת הכבוד או לכה"פ לכל להיות מבוזה ולהשאר חוץ להמחנה של "תורה וועלט" עולם התורה. הכבוד וההתפארות או הפחד מן אי כבוד ואי התפארות זאת קובע הכל, ורק זאת אומרת שבהכרח לידע הדברים הידועים להבין ההבנות הידיעות הנחוצים אל "מאכען" תורה ורק זאת מכונה בשם תורה, הדברים הם כבר כ"כ מוצקים כ"כ פשוטים וידועים עד שאין עוד באפשר לחשוב כי לימוד התורה כפי מצות לימוד התורה המכואר בדברי חז"ל, זה ג"כ נכלל בלימוד התורה, אם לימוד זה אינו מוביל אל ההכרה בעולם "התורה". הכבוד ותפיסת מקום קובע אצל הצעירים והמתחנכים במוסדות וגם אצל מגידי שיעור במוסדות הללו, אצלם הכבוד ותפיסת מקום אינו עוד רצון וחפץ אלא הכרח של קיום וא"א להם להשתחרר מזה כלל, המה מחזקים ענין זה, מדברים מן גודל חיוב של לימוד התורה, הדברים הללו חזקים עד מאד כי כן רוב דברי חז"ל בהנהגת האדם מלאים מענין לימוד התורה אבל הדבר מסתיים שכוונת חז"ל היתה על ההגיון של "אפטייטש" העסק במה שמתכבדים ובמה שהם מתנשאים בו.

לימוד התורה הזאת ה"ישיב'ש"ה, לא הי' ידוע לא להראשונים ולא להאחרונים, גם לא להדורות הקרובים אלינו כמו הגר"א ותלמידיו ז"ל, אם הי' רואה זאת הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל בודאי הי' מתמרמר על זה שכן לימודו הי' בדברי חז"ל והלכות התורה אלא שביאר באיזה מקומות לפי עומק הבנתו ז"ל. אין לדמות מגידי שיעור במוסדות בזמן הזה אל מגידי שיעור בישיבות שהיו מקודם, שקועים בלימודם וכוונתם לשמים מובדלים מעניני עוה"ז ואינן נזוים מאהלה של תורה, אבל כל ענין הולך ומשתלשל צעד אחר צעד ובראשונה הבקיעות כמעט בלתי נראים והולך ונתוסף בכל עת עד כדי מפולת. הדבר נחוץ בכל הנחיצות לדבר מן ענין לימוד התורה, על החסרון ביגיעה ועל החסרון באיכות הלימוד עצמו הנהוג במוסדות בזמנינו, שכל זאת הביא החסרון הניכר בהשראת הקדושה הבאה מן לימוד התורה באיזה בחינה שתהי' על לומדיה והוגיה, אבל כן מאד נחוץ לדבר על טובם של מגידי שיעור ומהותם שזאת דבר חיוני ויסודי, וכי באמת יש להכיר אותם לגאונים? וכי באמת יש לכנות אותם בשם גדולים? וכי באמת משנתם שגורה וסדורה בפיהם, וכי באמת הלכות התורה ברורים אצלם כשמלה, וכי יש בהם הענין של של"ש המביא לידי לשמה. נחוץ לדבר מזה ולבאר זאת בכל הזדמנות שתהי', שהגאונים הללו המה רחוקים מענין של גאון כמו שאר אדם פשוט, מחשבותיהם המה של אנשים פשוטים הנמשכים אחרי רצונם, ומפני זה נגררים אחרי הזרם ואחרי הבלבלים

האגודאים וחוזרים על דבריהם. אולי כשהם לעצמם יש בהם תוכן מעט יותר מן המחלקי פשטידה הנקראים בשם צדיקים. כי סכ"ס בהכרח להמגיד שיעור שילמוד את דברי תורה הנצרכים לו, אבל ההכרח מכריח באופן מוחלט כי גאון זה או גאון אחר, מרן זה או מרן אחר, רחוקים מן הציור הזה לגמרי. דבר זה עומד על סדר היום בכל יום כי כן משתמשים בהם בהגאונים ובהצדיקים בכל יום, נחוץ לפני הרמאים של הכנופיה האגודאית להזכירם בכל יום, בכדי לחפות על הכפירה והמינות שהמה מפיצים בקרב שארית ישראל בכל יום, הגאונים או הצדיקים ממשיכים עליהם איזה דברי חז"ל ודברי הכנופיה נחתמים בחותם של תורה. נהפך עלינו עולם ומלואו וחוזר ונהפך עוד הפעם ועוד הפעם, המעטים הנשארים חלופים ונדכאים כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב, ירחם ה' על עמו וקרוב יום ה' לבוא וצדקתו להגלות.

ההצלה והמצילים

י"ח

ה " זאת אחרי כלות המלחמה האחרונה. אחרי ההשמדה הנוראה של רכבות אלפים מאחינו שהצוררים הרוצחים הגרמנים יש"ז השמידו והרגו ביסורין נוראים ומאד גדולים. ינקום ה' נקמת דם עבדיו השפוך לעינינו. כל לבב דוי וכל ראש לחלי בשעה שנתגלתה הזוועה האיומה בהפרטים המבהילים את הנפש. הכליון ליהדות אייראפא באופן כ"כ מאוים ביסורין כ"כ גדולים. והשפלתן עד עפר בחרפת רעב במצור ומצוק. כליון עינים ודאבון נפש ללא מרגוע חללי רעב עם חללי רצח אחרי אשר חשך משחור תוארם מלאים גערת ה'. העולם לא הושיטו עזרה אף לא צעקו ולא השמיעו קולם בעת שהטבח נמשך יום אחר יום חודש אחר חודש ושנה אחרי שנה. כל המקוננים אין בידם לקונן אפילו קינה אחת שתכיל מעט מן הדם והדמעה שבהם נרטבו ונטבעו אחינו האומללים בחייהם ובמותם. ארץ אל תכסה דמם דורש המים אותם תזכור. יהודים רחמנים בני רחמנים נודעו בעומק נפשם אחרי אשר התחילו לידע ידיעות יגון הללו. לבם מלא כאב ואנחה לא יכלו כלכל. רוצים לעשות מאומה רוצים לעזור מעט את הנשואים. רוצים לבכות ולהושיט להם את אשר להם. אינם רוצים לשכות ולשכך צערם אך רוצים לזכור תמיד, אזניהם עוד קשובות אל צעקת הנענים והנטבחים בחושך לילה. אינם יודעים בכיון מה לעשות ועונים לכל מי שמשמיע שיש בידו לעזור ולעשות. תהי' זאת איזה עזרה שתהי' ולאיזה מקום שתהי'. רוצים להקל מעט עול הכבד הזה הבא מעומק לבם של ישראל רחמנים בני רחמנים. אין מי שיכריחם ואין מי שישים עול הזה עליהם חוץ מן נהמת לבם הטוב המתאחד עם נשמות של הקדושים אחינו כל בית ישראל שגם במותם בלתי נפרדים. רוצים לעזור את החיים את הנשואים ועושים זאת. לענות את כל תובע ומעורר אינם כוחנים ואינם מבקרים נותנים וחוזרים ונותנים.

לאמיתן של דברים אין עוד מה לעשות בענין הצלה אם כי יש לעשות הרבה בבחינת עזרה. הצלה איננה עוד כי אלה שנצולו מן כבשוני הרוצחים חיים המה ומתפזרים למושבותם בכל מקום שימצאו לנכון. אבל הקול נשמע בכל בית ישראל שיש לעשות הצלה עבור אחינו הנשואים. הקול הוא הקול של הצלה ולא סתם של עזרה שבודאי יש לעזור להם בכל הענינים הנחוצים. אמנם הקול של הצלה מעורר יותר ומכריח עוד יותר. הציונים מנצלים המצב בכל כוחם דוקא הם מדברים על הצלה בכל עת ובכל שעה, מסבירים ללא הפסק כי ההצלה הנכונה היא שכולם יסעו לארץ ישראל, תבנה ותכונן המדינה בכח צבאי לוחם והנצולים יוסיפו על הכח הזה בעת כואם שמה. זאת תהי' ההצלה היחידה זאת תהי' הצלה החלוטה, לא לאלה הנשואים בחיים בלבד אלא גם

עבור הדורות בעתיד כי המדינה תגונן בהגנה גמורה שבאיזה פעם לא יהיו עוד צרות כמותם על ישראל. החיים יהיו בטוחים בכח צבא הציוני בכוחה של המדינה הציונית העומדת להתכונן. העולם שמס וחושך אין עוד קול חזק שישמע נגד קול הציונות ההולך ומתחזק בעולם. שארית ישראל נתפסים לקולם וגם גויי הארץ עוזרים להציונים, רוצים למחות את אשמתם שלא עשו מאומה אלא עמדו מנגד אולי גם שמחו מול הרצח הגדול בכל שנות המלחמה. לפי דעה האנושית הגויית הלא צודקים הציונים בדבריהם, הנימוק הזה הציוני מתאים להגיון הגויי הארצי כי בודאי אצל עמי הארץ הבטוחות הוא הכח צבאי לאומי המגין על החיים, מחיה ופרנסה בא על ידי כלכלית המתפתחת והמתגדלת. מדינה הקיימת נותנת גאון לאומי והתכבדות בתוך משפחת עמי עולם. ההגיון הציוני מוסכם אל ההגיון של עמי כל העולם ומשתווה אליהם, ההיפוך אל הציונות אינו בא מן איזה הגיון אנושי אלא מן הענין של עם סגולה מצד תוה"ק ומן אמונה הטהורה הניתנה לנו מסיני וזאת בלתי מכריע בשעה הזאת, כי המדינה מתקוממת בעזרת הגויים ובעזרת הציונות הגויית, שזאת מביא הסכמה מאת גויי העולם שהציונים רוצים להיות בתוכם ולהתדמות אליהם בעצם ענינם. הציונים מתגברים ומשתלטים על הנשאים בחיים והמה הולכים עמהם, עוד לא מש מזכרונם המחזה המאיימת של שליטת הרוצחים עליהם, המות עודנו עומד נגד עיניהם, עודם חלושים ומעונים צפד עורם על עצמם ומאד שומעים הנימוקים הציוניים וגם אליהם נראים הדברים שיכורת ולא מיין, אין מי שישמע נגד הנימוקים הללו שיזכיר להם כי המה בני עם סגולה והנהגת ישראל היא דוקא לבדה בהשגחה עליונה מיוחדת, הסדר של שכר ועונש המיוחד לעם סגולה ולקבל עליהם גזירת שמים, הכל מוביל לתיקון העולם הנצחי כאשר חשב עליהם לטובה ה' אלקי ישראל אשר דיבר טוב על ישראל, אין ישועתנו בידינו או ביד תגבורת צבאית, אין תקותנו להיות בתוך עמי העולם אלא להיות מופרדים ונבדלים מהם, אין העתיד שלנו להיות לנו לאום ומדינה אלא להשיב שכינתו בתוכנו ולכונן בית חיינו.

אין מי שיאמר זאת להם ושיהי' קולו נשמע העולם כולו נהרס וגם קול תורה וקדושה נשתק רק זעיר שם וזעיר שם, אין ביד קול החלוש הזה להגיע לאוזן הרכים הנלקחים עם הרעש וההמולה וכח שליטת הציונים ההולך וגובר. נמצאים עוד מעטים שאינם רוצים לשמוע אל קול הציונים אבל מתבטלים מפני מעשי אלמות ומתפחדים מפני אימת מות שמכריזים על כל מי שיתנגד להם, גם היו מקרים של רציחה ממש ולא איומים בלבד, ז"א נוסעים הנשאים לארץ ישראל באופן חוקי ובאופן בלתי חוקי. הבאים שמה משתתפים במלחמות הציונים נגד הערביים ועד היום לא נודע כמה נהרגו ל"ע וכמה נשארו בחיים מן עליה הזאת ומן הצלה הזאת, כי מובילים הציונים את הבאים שמה ישר אל החזית ואין מי שיתנגד גם למעשיהם הללו הבלתי נודעים אל עולם הרחב, מושלים הציונים על העולים הללו של הצלה, כמעט שליטה גמורה ומי שיעז לסרב להם הרי זה בוגד ושונא ישראל. גם אחר התקוממות המדינה רבים מן ההצלה חוזרים לארצות

אייראפא ורכים רוצים לחזור אבל אין רשות יציאה מן המדינה הציונית עבורם. הציונים ועתוניהם קוראים להם יורדים כי זאת ירידה גמורה לצאת מן המדינה ולאלה הבאים שמה קוראים בשם עולים, כי זאת התעלות גמורה לבוא אל מדינתם. הקול של הצלה נשמע בכל העת הזאת, הצלה מן כבשוני הנאצים! הצלה מן השואה! הצלה עבור היהודים בארצות אייראפא, ולאח"כ גם הצלה ליהודים שבארצות מדינת הערביים, כי גם המה נצרכים להם להציונים למען הגדיל האוכלוסיה וכח הצבאי אשר נחוץ להם להמלחמה עם הערביים. כדאי להדגיש כי כל הזמן של תרועת הצלה לא הי' עוד בנמצא איזה סכנה להחיים כי הי' זאת אחרי המלחמה ואחרי התמוגגות של הגרמנים הארורים ימ"ש, בשעה שהיתה נחוצה ההצלה לא עשו הציונים כלום וגם באיזה פעם עזרו להמציא אל הרוצחים אחיהם האומללים, עבור חשבונות שדופות של הקמת מדינתם כנודע כבר זאת מן מקורות רבות. ההצלה של עתה של אחרי המלחמה היתה רק להציל היהודים הנשארים שלא יתישבו במדינות אחרות חוץ למדינה הציונית, להציל אותם מן חיים מסודרים ולהוביל אותם אל החזית נגד הערביים. למרות כל העובדות שהיו כמעט גלויים ההצלה הנשמעת בלתי נפסקת מלשמוע כל זמן שהי' אפשר להם להציונים לעסוק בתעמולה הזאת, כלומר כל זמן שהיהודים במרחבי תבל ידמו בדמיונם שענין המדינה היא ענין הצלה כאשר מכריזים ומשמיעים. הענין וההמולה של הצלה שהיתה כ"כ עומד על סדר היום כמעט נשכח לגמרי ואין עוד מי שיזכור המילים הללו שעשו רושם כבד בשעתן, אין עוד מי שיזכור הצלה הזאת ואין עוד מי שיחשוב שבאמת היתה איזה הצלה באיזה פעם, כרגע אולי מדברים מן הענין של הצלה דהיינו להציל את המדינה, אבל בודאי לא שהמדינה יצילה את אחרים.

י"ט

כל זמן שהציונים עסקו בהמיית הצלה כל זמן שהעתונים דברו מענין זה שהמדינה מצלת את היהודים האויר הי' מלא מן הצלה, גם אלה שלא הי' להם חיבור בהקמת המדינה הצטרפו אל קול הצלה גם בנוגע אל עניני תורה וחיזוק היהדות, גם לזה היתה התעמולה לעזרה וגם הם עסקו בהצלה בכל הזמן. הצלה להציל העולים החדשים מן החפשיים, גם להציל את העולים בכלל, לבנות בנינים עבור מוסדות למען הצלה, הבנינים יהיו גדולים כמידתם בכדי שגם ההצלה תהיה גדולה. נתרחבו ונתרבו מספר המוסדות של הצלה, וכל אחד מן המצילים נוסע למקומות שיהודים דרים שם ותוכע הכסף הנחוץ להצלה שלו. יהודים נותנים עודם שבורי לב עודם כואכים ועודם רואים וזוכרים את נחלי דם שבהם נטבעו אחיהם ואחיותיהם בשממות אייראפא, נחוץ רק להזכיר את הגיהנם החשוך של אושוויץ וטרבילנקה וכבר רוצים לשמוע את מה שאתה רוצה לומר בענין

הצלה שלך. יהודים טובי לב מכבדים את כל מי שעוסק בהצלה הזאת או אחרת חוץ מן העזרה הכספית גם מיקרים את כל מי שיזכיר להם זאת, את כל מי שבא לעזור את הנשואים ולבו דואג עבורם, את כל מי שמכתת רגליו ומטריח עצמו לבוא ולבקש נדבתם מנושא הוא ומכובד אצלם. כולם מביטים עליו בעין של חמלה אסירי תודה הם לו שהוא עוסק בזה והם אינם עוסקים, הוא מציל והם אינם מצילים ובודאי יש לו זכות גדול ויש בו ענין גדול, טובת לב של ישראל אינו יודע גבול ואינם רוצים לידע ולהבחין הדברים של כל מי שמעורר טובת לבם הזאת. מתרבים עניני הצלה ומתרבים ג"כ המצילים המביטים זה על זה ורואים כי אין למעלה מן הצלה, זאת דבר היחידי המביא מעמד בעולם, וכל מי שאין לו הצלה אינו אדם, א"א לו לזקוף את ראשו ואין לו מקום נכבד על האסיפות השונות של ענין הזה שכולו טוב, בשעה שהמצילים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מן הצלותיהם. מחפשים על כל מין צרה שאפשר שתחול עליה הצלה, מצילים את יהודי המחנות, אח"כ מצילים את ילדי מרוקו, מצילים יהודים שונים וילדים שונים וכל דבר המעורר רגש האחוה והטבה המצוי אצל ישראל עם סגולה מתולדתם ומושרש בטבעם.

יהודים מתכנסים ובאים לאה"ק מכל מקומות פזוריהם, הרעש והתעמולה מכוחם של הציונים ביחד עם ההתעוררות הנפשית של ארץ ישראל מביאים היהודים לשם, הדברים בלתי ברורים מבולבלים המה כל צורכן כי בא שטן ובלבל את העולם. באפשר ליסע גם למדינות אחרות אבל לזאת נחוץ מעט מאמץ מעט טורח בעת שהמדינה הציונית מביאה אותם לשם ונותנת להם הנחות לפי שעה, אולי גם אינם רוצים להיות במקום שמשם נלקחו הילדים מידיהם ונזרקו אל מכונות הטבח נגד עיניהם ואין לאל ידיהם לעשות מאומה, קשה עליהם לשכוח כל זאת וגם קשה לפניהם לבל להיות נלקח עם הרעש של התיסדות המדינה הציונית מדינה יהודית, חושבים ומדמים כי זאת מבטיח להם לבל להיות עוד מוכנים לטבח נדושים כעפר ומושפלים יותר מן עפר. הצעירים בפרט מתרגשים כי הפעם יכולים לילך בקומה זקופה, ללחום נגד יריביהם ולהראות שהמה ג"כ אנשים ולא תולעים למרמס. אלה נוסעים להמדינה ברצון ועמהם הרבה שלא כ"כ לרצון, עם הללו שבהכרח להם ליסע כי מפני שמשפחתם כבר נסעו לשם. מתקבצים ובאים הרבה יהודים ממדינות אייראפא וגם יהודים שומרי תורה המתרגשים מהשם של ארץ ישאל חמדת כל לב ישראל, אינם יודעים להבחין בהבחנה הנחוצה על ענין הציונות מה זאת ומה מהותה, נוסעים מפני שהרבה חוץ מהם כבר נסעו שמה, נוסעים מפני שדומה להם כי שמה יהי' באפשר לחיות בין שומרי תורה ומצות, כבר מכיריהם שמה, בני המשפחה שמה, ירושלים שמה, כל הנחלים הולכים שמה כי אין מי שיאמר להם אחרת בעולם השמש והנחיר המלא חושך ללא קוי אור.

הציונות הגיעה לשיא גובה בהתיסדות המדינה, יצאה הטומאה הזאת מן הכח אל הפועל, משלטת עצמה על כולם. כל יהודים במרחבי העולם שומעים להדברים אשר

בתוכם שזור הציונות והמדינה. מוכנים ליתן מעות להצלה, אבל אין הצלה חוץ מן המדינה, להציל את הנשארים על ידי המדינה ורק במקום המדינה. אין לעלות על הדעת כי יש לקבץ כסף עבור מוסד חוץ למדינה, עבור מוסד בכל מרחבי תבל כי שמה אין הצלה, יהודים נותנים עבור הצלה ואין הצלה אלא במדינה, גם יהודים שומרי תורה חושבים זאת, ואם יש לבנות בנין עבור מוסד של תורה בארץ ישראל זאת כבר הצלה, ואם מיסדים איזה מוסד של תורה בכל מקום שהוא זה רק מוסד פרטי ואין הצלה שולטת עליו. יהודים שומרי תורה הבאים לארץ ישראל רוצים לדור בין שומרי תורה בארץ ישראל זאת כבר הצלה, ואם מיסדים איזה מוסד של תורה במקום שיש כשרות ושמירת שבת בתי תפלה וגם מתפללים, נדחקים יהודים הללו לעירות האחדות שנמצא שמה סביבה כזאת, ובעיקר לירושלים ובני ברק שיהודי שומר תורה מוצא שם מקומו. יש במקומות הללו דוחק בדירות מספר הדירות כבר מצומצם ועוד יותר מתמעט עם הגדלת המספר של הבאים בלע"ה, בכלל בלתי נמצא דירות לשכור אם כי ישנם מעט למכירה ושאלת הדירה עומדת בראש לכל הבאים שמה. הרבי מווישניץ שהי' גר בתל אביב רוצה לעשות שיכון בבני ברק הסמוכה עבור יהודים שומרי תורה, נוסע לארה"ב וגם למדינות אייראפא לקבץ הכסף הנדרש למטרה זאת, לסדר מקום דירה ליהודים חרדים הבאים שמה בעירום ובחוסר שהנחיצות הראשונה הוא מקום לדור ולנוח. יהודים נתבעים ונותנים ומי לא יתן לדבר כ"כ גדול לסדר איזה מנוח עבור אחינו האומללים אודים מוצלים מאש, ומי יקשה לבו מול צערם ועניותם, ובפרט שהדירות נבנים שמה בארץ ישראל שזאת כבר הצלה וכל אחד ברצונו להשתתף בהצלה. עבור שארית הפליטה. הרבי מעורר ויהודים שומעים ונותנים. השיכון הולך ונבנה ושומרי תורה מתישבים שמה, רובם המה מן חסידי ווישניץ שבאו מן רומעניא והסביבות שנשארו בחיים וזה ג"כ נכון. וכי המה לא נחוצים לעזרה ומקום לדור ולנוח, אדרבה יהיו בסביבה אחת יתפללו בבהמ"ד של הרבי מווישניץ ישוררו את הניגונים ויתנהגו במנהגים הקרובים אל לבותם אורח חיים של אבותיהם. מספר של דירות נבנו אמנם הדירות אינם נתונים להמתישבים שמה הדירות נמכרים להם במחיר מלא, זאת לא במחיר זול ביותר, בתחילה במחיר רגיל של שוק הדירות ואח"כ במחיר נוסף על זה כי מתחילה הי' ההכרח לקבץ מתפללים ומבקרי השלחנות בש"ק, אבל משרבו הבאים ולחץ של הדירות עוד יותר נתגדל באותה שעה, גם המחיר של הדירות משיכון מתגדל ועולה, כי כן יש להם להבאים לשלם עבור הדירות בעצמן וגם עבור התישבות בסביבה של שומרי תורה שזאת ג"כ נחוץ להם. הבאים עושים כל מה שאפשר להם לעשות לוויים בכל מקום שאפשר ללוות ומשלמים עבור הדירה וגם עבור הסביבה, שגם זאת צריכה להם מאד והדירה עולה במחיר מפני זה.

כ'

הדבר כמעט נשכח שהכסף לבנין הדירות הללו נאסף מן נדבות בכדי ליתן דירות לעניים הבאים לארץ ישראל מן ארצות אייראפא ואין להם כסף הנדרש לקנות דירה, אין מי שיזכיר כי הכסף הזה אינו של בנק אלא של נדבת לבם הטוב בכדי לעזור את הנשואים מן ארצות ההשמדה הי"ד, אבל אין להקשות קושיות כהללו למה הדירות נמכרים במחיר כ"כ גבוה, מדוע הרווחים כ"כ ניכרים ולהיכן הולך כל הכסף הנאסף, אין להקשות קושיות כהללו כי סכ"ס הדירות נמכרות ואם כי הדירות אינם כ"כ מרווחות אבל דירות המה, ובפרט שזאת ענין של הצלה אין לדקדק על טובם של הדירות כ"כ, הבאנק הציוני עוזר בהלוואות לשלם מעט מעט כי המדינה מענינת שיתקוממו בנינים שמה, כן חלק מן הרווח הולך עבור המוסדות כן מבטיחים, אם כי מעולם לא ניסה אדם לידע הכל בפרוטרוט מה נעשה עם הרווחים הגדולים הללו, השיכון הולך ונבנה והולך ומתרחב כמו שאר קבלנים שהריות נעשה להשקעה לבנות עוד בנינים, זאת היא העיקר שעוד בתים נבנים כי בני דורנו אינם מוכנים לידע ולהבין יותר מן מה שעניי בשר ודם רואים, ובשעה שהבתים מתרחבים והשיכון מתגדל הרי זה כבר, ענין עבור התפעלות הרי זה ענין גדול, עס בויט זיך עס בויט זיך, שיין שיין, התושבים מתרחבים בהשיכון וכן העסק של חסידות ווישזניץ מתכונן כי יש בדיקה חשאית אם תושב זה או אחר בא תדירות להשלחן של הרבי או לא, אם התושב הזה שכבר השתתף בממונו בהגדלת השיכון אם הוא משתתף ג"כ בהגדלת הכבוד של החסידות, השיכון משייר לעצמו איזה בעלות בכל הדירות הנמכרות בכסף מלא ומשום זה התושב עוד משועבד במה להשיכון, להחסידות, להעסק, ואל יהי דבר זה כדבר קטן, כי די לו להקונה אם הוא משיג עבור המעות הדירה לדור שמה, אבל לא להיות מוחזק כשלו כיון שמשיג עניים כ"כ גדולים, דירה, סביבה, חסידות, די לו להקונה בזה, ואין צריך לו עוד בעלות מלאה בהדירה שקנה, ישנו בהשיכון גם הענין של עזרה לחתנים, מספר קטן של דירות נמכרות לצעירים בנשואיהן, הדירות הללו עוד פחות מרווחות מן סתם דירות אשר בשיכון ווישזניץ והדירות קטנות הללו בלתי נתונים אל החתנים אך נמכרים, אבל בריוח פחות מן זה של סתם דירות הנמכרות בריוח בלתי מצומצם בהשיכון שהרבי הואיל בטובו לבנות עבור הנצרכים, אמנם דירות הללו של "עזרה לחתנים" אינם נמכרים לסתם בני אדם אלא לצעירים מן חסידי ווישזניץ הידועים בחזקת חסידים נלהבים להרבי, שבודאי ימשיכו הלאה לבוא אל השלחן בתדירות למען הרבות הצפיפות ולהגדיל את העסק, הדירות של "עזרה לחתנים" עד כמה שהן מצומצמים במידתם ומקומם עוד יותר המה מצומצמים בענין הבעלות של קוניהן, משלמים הצעירים כסף מלא אבל אין להם קנין בגדר רשמי הבעלות המלאה שיין אל השיכון האברכים דרים בהדירות בגדר הטבה שהרבי הטיב להם להרשות להם שידורו שמה.

מספר קטן של אברכים מן אותן שהשיגו זכות דירה מטעם "עזרה לחתנים" לא יכלו להסכים עם סדר החינוך אשר בהשיכון. לא רצו בהלימוד של עברית ציונית עבור צאצאיהם וממילא התרעמו מעט על ההילוך הכללי שהשיכון הולך בו. זאת הי' יותר מן מה שהרבי הי' יכול לסבול. הלא עיקר השיכון זה החסידות כלומר להאמין שהרבי הוא צדיק ועיקר של "עזרה לחתנים" זאת עבור המאמינים הגדולים שבמאמינים. והם שזכו להטבה הגדולה הזאת להשיג דירה שמה בודאי מחויבים להאמין שכל מה שהצדיק אומר וגוזר כן הראו לו מן השמים. ואם מראים איזה ספיקות באיזה דבר שהשיכון מתנהג בו הלא זאת ספיקות באמונה. ספיקות בהרבי ספיקות באמונת צדיקים. ולא עוד אלא שמא ח"ו ישמעו גם אחרים את דעות כוזבות הללו ר"ל ויתחילו ג"כ להיות מסופקים בהלימוד של לשון עברית או שאר עניני ציונות. הרי יהי' הולך ומתפשט הספק באמונת צדיקים. וספיקות באמונה אין לסבול בשום אופן כי זאת פגם גדול מאד ר"ל וח"ו להרשות שיתפשטו הספיקות הללו בין הצעירים שהן המה העתיד של החסידות ואמונת צדיקים. הרב האגער בנו של הרבי, המתעתד להיות היורש של חסידות ווישניץ משמש ג"כ רב של השיכון. לוקח צעדים גדולים בענין הזה כי אין באפשר לשתוק כלל על דבר זה הפוגם באמונה בכלל. ובפרט בנוגע לו כיון שהוא הרב של השיכון והכל מתנהג על ידו. הם רוצים להיות חרדים יותר מן הרב! זיי ויילען זיין פרומער ווי דער רב! צועק היורש המעותד. זאת אין באפשר להרשות אין באפשר הולך הוא וסוער. נוסע אל המקום מעון קיץ אשר אביו הרבי נמצא שם ומתישב עמו על גודל הרעה הזאת אשר קרהו ומטכסים עצה מה לעשות. הפקודה יוצאת שהאברכים הללו הפגומים באמונה מוכרחים לעזוב השיכון תיכף ומיד! תיכף ומיד ממש. האברכים רוצים לפייס את הרב הזה להתנצל לפניו ולהכחיש מעט מן אשר נדבר עליהם אבל הוא הרב אין ברצונו אפילו לשמוע אותם. הלאה הלאה! אין לכם מה לבקש פה. המה בוגדים המה מחוצפים, ואין באפשר לו לסובלם. האברכים מתחננים. איפוא נמצא דירות היום, איפוא נמצא הממון הנדרש בשעה שהדירות עלו במחירם כמה פעמים. איפוא נסדר צאצאנו וטפנו בשעה מועטת כזאת. אבל כל התחנונים בלתי מתקבלים בלתי נשמעים כי המה פגומים באמונה ואסור להסתכל בהם, שהייתם בהשיכון מסוכן מאד לכל מאמין ולכל הדרים שם ובהכרח שילכו תיכף ללא עיכוב. איומים שונים מתאיימים על האברכים הללו עד כדי רציחה. אין מי שירצה לדבר עמהם כי כן פקד הרב, מתיראים לדבר עמהם שמא גם אליהם תבוא פקודה כזאת, הרדיפות הולכות ומתחזקות, הרהיטים וכלי הבית נזרקים הדלת מוסגר בפניהם ובעיקר יודעים האברכים שאי להם שום כח רשמי על הדירות חוץ מן חסדו של הרבי ובנו, וכן יודעים הרודפים כי אברכים הללו לא ילכו בערכאות של הציונים לתבוע זכותם נגד מוכרי הדירות הללו. מוכרחים המה לעזוב את השיכון כי מתפחדים על חייהם ממש והולכים ובורחים למקום אשר ישאו עיניהם. אין להקשות שום קושיות כי זאת פוגע באמונת צדיקים, משום זה ח"ו לשאול מה נתהווה עם הכסף שקבץ הרבי עבור דירות

לנצרכים, אין לשאול מה נתהווה עם "אהבת ישראל" שהרבי והיורש העתיד מטיפים בכל העת, כנראה כי אהבת ישראל העזה מתחלפת לפי ראות עיני הצדיק הענין בתיקון הנפשות של הקרובים אליו, והרי לא תיקון נפשו של זה כזה, הרבי נושק בנשיקין חמים את מי שהצורך לנשק אותו, בני העניים אינם נכללים בתיקון הזה כי תיקון נפשות הללו מתנהג באופן אחר לגמרי. הרבי מושיט גם אהבת ישראל אל הבוגדים הללו אבל באופן אחר לפי צורך תיקונם, ותיקונם היא דוקא לזרוק אותם ביחד עם טפם וכלי ביתם ולקחת הדירות מידם. כדאי לציין כי הרבי צוה שלא לגזול את האברכים הללו, להחזיר להם הכסף הסכום ששלמו עבור הדירות זה כמה שנים מקודם בשעה שקנו את הדירות לפי המחיר שהי' אז בשוק הדירות.

האברכים ברחו מן הרדיפות ומעשי אלמות, השיכון נשתחרר מהבוגדים והפושעים הללו שהי' להם ספיקות בהצדיק, ספיקות בלשון עברית, ספיקות כמושכ צבאי שנתיסד על ידי הרבי תחת השם "עמי עז", השיכון הוא כבר כולו טהור באמונה טהורה ואהבת ישראל עזה, כי לא יעיז עוד אף אחד להביע דיכור קל נגד אמונת צדיקים, המושב הצבאי להגין על הגבולים של המדינה יעשה פעולתו לשביעת רצונם של הציונים, המעות יתקבל מן הממשלה הציונית עבור מאמץ חסידי הזה, השפה העברית תתלמד בבתי ספר שמה והכל על מקומו יבוא בשלום על ידי האמונה בהצדיק שאין להרהר אחריו ח"ו. סכ"ס המעות שקבץ הרבי לבנות דירות המעות הללו הם שלו, השיכון הוא שלו, הדירות המה שלו, ואין באפשר להביא סכנה גדולה לכל ענין השיכון שנבנה לצורך הגדלת החסידות של ווישניץ ובהפלטת איזה בקורת על הנעשה שמה הרי זאת מערער את כל היסוד של השיכון. ודי להם להבוגדים מה שהרבי נתן להם במתנה הדירות לדור שמה בהזמן שדרו שמה, אבל בעת שהרבי רואה כי טוב יותר ליתן המתנה הזאת לאחרים הרי הוא צודק מאד כי כל אדם יש לו הזכות לעשות בתוך שלו כפי ראות עיניו.

התנאים המשונים של תקופה הזאת הביאו עמהם גם מסקנות משונות, הרי החסידות של ווישניץ נהרו אליה אלפים יהודים שומרי תורה בכמה דורות, מן הרה"ק מקאסוב זי"ע והצדיקים של הדורות אחריו זצ"ל, במהפכה הזאת שנגד עינינו נהפך הכל ועם בלכולים שונים נתבלבל הכל. בשעה שענין אגודה נהפך לרועץ לפני שארית הפליטה באו גם טעותים רבים לשומרי תורה ומצות, בשעה שהכנופיה של רמאים הנקראים בשם אגודת ישראל נעשו למשמשי עבודה זרה הציונית לא נלקח מהם השם אגודת ישראל וממילא הצירוף הזה נוהג גם עתה בזמן הזה אל מה שנקרא בשם אגודת ישראל, להצטרף גם אל עתוני הכנופיה ואל הציונות שעתונים הללו מפיצים בתוך שארית ישראל. הרבי בהיותו איש פשוט חושב בהגיון פשוט ומרגיש בהרגש רגיל ופשוט כמו שאר הצדיקים והגאונים בתקופה הזאת, נמשך אחרי הענין המדינה כמו שאר אנשים רגילים אבל בהיותו רבי ממשיך גם אחרים עמו, אין זאת מסתיים במחשבה ורצון לבד כי המדינה הציונית המציאה תנאים משונים ודברים של מציאות מעוותת המחזקים את

ההמשכה של הרצון והמחשבה, יהודים רבים באים לה מן הרבה פינות תבל וכיחוד הללו האומללים שנשארו בארצות איראפה, כולם נמשכים אל ענין המדינה יהודים בעולם כולו נותנים מעות לכל דבר הנבנה במרכז העיקרי הזה, בהיותם מדמים כי המדינה היא התחבוסת לכל כאב לב של ההשמדה האיומה הי"ד, מציירים ומסיקים שזאת המדינה היא העתיד של עם ישראל. המדינה מאפשרת לבנות את המוסדות, לכונן הצלות להקים השיכונים, הן ביושר בעזרה כספית לרכוש הקרקע וגם לבנות הבנינים אבל עוד עוזרת ביותר כי המדינה מביאה את הקונים עבור הבנינים ומייצרת תור ארוך המחכה על הדירות. לאו דוקא שיכון וישזניץ אלא כל הנמצא שם כל הנבנה שם משוור עם המדינה, המדינה היא אחראית ועוזרת אל בניני המוסדות מביאה תלמידים אליהם, גם החסידות מתרבת מן המדינה כי העולים שומרי תורה מתהווים לחסידים בשעה שקונים הדירות בהשיכונים, כל התפשטות והתגדלות של הצדיקים והגאונים נצמח מן המדינה ביושר או בעקיפים. אין זאת פלא שמסכימים על ענין המדינה ועל הכשרים של "המודיע", אין להתפלאות על התיסדות של מושב צבאי בחסידות וישזניץ וגם לא על הזריקה של "הבוגדים" אברכים יקרים ויראי ה', שמה כבר שולט הזרם הכללי של העתונים, שמה ש. ב. ארנסטר, שם ש. י. גרוס, שם הכנסת, המדינה, ועל כולם אהבת ישראל, א"א לאנשים פשוטים להביט מעבר לקיומם ובסיסם ובל להיות נלקח עם הזרם ולבטל את התנאים אשר סביבם.

כ"א

הצלות נערכות, המדינה נבנית ונבנים גם בנינים שאין להם חיבור ישר אל המדינה רק מתחברים עם התעמולה הציונית של הצלה, ומכוחה של הצלה מתיסדים הבנינים הללו. הרב כהנמן מן פאנויעשז בונה את הישיבה שלו בבני ברק, גם בנינים אחרים עבור מוסדות אחרות נבנים שם, בנינים לא קטנים בנינים ג"כ מודרניים עם נוחיות אולם בנין פאנויעשז יש לו ענין מיוחד, כי הבנין הזה הוא גדול מן שאר הבנינים בבני ברק וגם הבנין היותר מפורסם בהבנינים אשר שם, בעיקר שהמוסד הזה הוא מוסד של הצלה המוסד הזה יציל את התורה ביותר וגם מתאחד עם המדינה ביותר. הרב כהנמן הי' בעל רגש עם לב חם והי' לו הכשרון לעורר כל מי שנפגש עמו וגם לאסוף ממון במידה יתירה מן שאר ההצלות והמוסדות אשר בבני ברק, חוץ מן כשרונו הפרטי עוזר לו ג"כ ענין המדינה הנזכר תמיד בדבריו בכדי להביא התוצאות הנדרשות. הרב כהנמן ע"ה אינו עוזב את ענין המדינה ומעורר הוא את התעוררות הזאת בכל ההזדמנות בלב חם והתרגשות, מדבר על ההשמדה הנוראה עם רגש מצייר כי בנין המדינה זאת הנחמה וההצלה לכל ישראל, אחים יקרים! ברודערלאך! מתפרץ הרב כהנמן, נגביה עצמנו אל גודל השעה ביחד נבנה את ארצנו, נעשה זכר לנשמות אחינו נציל את שארית פליטתנו. הכרוזים הללו

רגילים הם באמרתיו ומשתמש בהם בכל הזמן. לא כל אחד יכול להסכים כי שאר הדרכים שבהם הי' משתמש לאסוף את הסכומים שאסף היו מתאימים לדרכי התורה והמצוה, אולם הסכומים נאספים על ידו והבנינים נבנים ומתגדלים. גודל הבנין ופארו מכריע מאד בעיני בני דור הזה הקטן והחלש שבכל הדורות, כי מתפעלים ונכנעים אל הדברים הנראים אל עיני בשר והמושגים אל חושים אנושיים בהיותם דברים שאפשר למשמש ולמדוד אותם, רק דברים הללו נחשבים ומביאים התפעלות אנושי לקראתם. מכריע ג"כ אל ההתפעלות הזאת מה שהעתונים מפרסמים את בנינים הללו ועל ידי העתונים הבנינים נעשים לעינים גדולים, הציבור חי ומתפרנס בדעתו מן העתונים ומן התרגשות אנושיות הנכתבים בהם בכל מיני חלקלקות וערמימיות לשונית העומדים לרשותם. אולי ישנם בנינים מפוארים גם במקומות אחרים כמו למשל הבנין הגדול של בית יתומים דיסקין בירושלים וכדומה, אבל בני ברק קובע ובעיקר פאניווישז שם המוסדות שם ההצלות שם הרוח החדש, שמה העולים החדשים והבנינים אינם סתם בנינים אלא בנינים של הצלה ובני ברק הוא המקום של הצלה העומד על הפרק. בפתיחת הבנין המהודר בארכיטקטור מודרנית הרב כהנמן מזמין ראשי הממשלה הציונית והם באים, נשיא המדינה הי' שם דגל כחול לבן מתנופף בגאון על הבנין בשעת הפתיחה וגם עד היום בכל ימי חגיגה של הציונים, מוסד פאניווישז הוא המוסד הגדול שבכל המוסדות כיון שכרוך בו ענין הציונות יותר ממה שכרוך בשאר מוסדות ומתפרסם המוסד הזה לפי ערך פירסומה של המדינה וסערת הזמן השולט. ההזמנה להממשלה הציונית בעת הפתיחה והדגל הכחול לבן המתנופף מתאים על כל הילוכו של הרב כהנמן הנוסע למרחבי תבל לקבץ ממון עבור ההצלה שלו, בכל מקום בואו אינו שוכח מלפרסם את ענין המדינה, זה ענין אחד המאחד כל המקומות של נסיעתו, המדינה נזכרת בכל דבריו שמדבר יי' זאת בשעת הספד או בשעת שמחה, ענין זה לוקח מקום בראש כל ההתעוררות שמעורר בשעה שמתפרץ אחים יקרים ברודערלאך אולי משום זה נפתחו לפניו השערים של בעלי ממון כי הוא רב יקר, הוא רב עממי ומנחם הלב, הולך עם רוח הזמן עם המדינה ההולכת ומתקוממת להציל את ישראל, הוא משפר ענין זה עם כשרונו הדגול לשביעת רצונם של השומעים ולפתיחת לבם של הנותנים.

אין זאת ענין חדש לפני הרב כהנמן אלא שבענין הזה נראה יותר בולט עם הקמת המדינה ודרך הצלחתה, עודנו רב בפאניווישז וציר להפרלימנט הליטאי הי' מטיף הרבה להציונות ושאפתה שאז ג"כ היתה זאת מכונה בשם בנין הארץ. באסיפה של האגודה במארינבאד התבטא בדברים חריפים להגאון רבי אלחנן וואסערמאן ז"ל הי"ד בענין הציונות והצלת ישראל על ידי פתרון זה של "בנין הארץ", בודאי נתוסף אצלו הלהב מכח ההתרגשות של ההשמדה האיומה ובשעה שכל העולם נמשכים ורצים אל הישועה של הקמת המדינה, אבל לא נתחדש הילוך זה אצלו רק נתחזק ונתגדל עמו. הרב כהנמן אינו עוזב את ענין המדינה וגם המדינה אינה עוזבת אותו, עוזרת אותו בכל האפשר

ובשעה שנוסע אל דרום אפריקה לקבץ כסף עבור נשק להמדינה אחוזים ניכרים נתונים אליו, כי חוץ מן הכסף שאוסף הוא מפרסם שם הישועה והנחמה אשר עם ישראל היו מצפים שיבואו ואשר באו עם כ"כ ניסים ונפלאות ומי הוא שלא יתרגש מול מחזה הפלאית הזאת. בדרך כלל לא חידש כלום בהדברים שלו כי הרבה רבנים של המזרחי שהיו לומדים יותר ממנו דיברו דברים כהללו והסברים כהללו, אמנם הרב כהנמן הוסיף רגש הלב אל הציונות בשעה שרבני מזרחי לא הביעו רגש כזה. גם הוסיף דבר עיקרי וההוספה הזאת היתה נכבדה שקשה מעט לבטלה, הרב כהנמן הי' חוץ מן בעל רגש גם אוהב לימוד התורה וכל הבנין שבונה הוא בשביל לימוד התורה, לבנות ישיבה גדולה ששם פאניויעשו נקרא עליה ולקבץ שם מספר ניכר של צעירים ששם פאניויעשו יהי' נקרא גם עליהם, אין לך דבר שמעורר לבבות ישראל כמו תלמוד תורה, בענין של הבנין הזה מצורף גם ההצלה שמעוררת בלאו הכי והרי לך תורה עם הצלה להנשאים מארצות הטבח, גם לשום זכר לנשמות של הקדושים שנהרגו ונשרפו על קידוש השם הי"ד, כל ההתעוררות הזאת נקבצו בהבנין של פאניויעשו ביחד עם ההתעוררות של הקמת המדינה ההולכת ונבנית ההולכת ומשתכללת נגד עינינו, התחיה הגדולה ההיסטורית השעה הגדולה לפני עם ישראל, ברודערלאך! דבריו של הרב כהנמן נשמעים ביותר כיון שידע איך לסדרם ואיך לחזקם והכסף נוזל אליו יותר הרבה מלשאר מאספי כסף, הרב כהנמן לא הי' הגאון היותר גדול בדורו אבל הי' המשולח היותר מוצלח והיותר מתון בשעתו, הבונה בנין היותר מהודר בין שאר בניני בני ברק בתקופתו.

אין להתנגד להקמת בנין עבור ישיבה ויש להוקיר כל הגבאים בזמן הזה ואשר היו בזמן הקודם שנדבה רוחם לבנות בנין עבור תורה או תפלה, היו גם גבאים שבנו בנינים בכל הזמנים והיו ג"כ גבאים שבנו בנינים בארץ ישראל אפילו בזמנים שלא היתה הפרוטה מצויה, בנין "עץ חיים" בנין "חיי עולם" המוסד הגדול של "בית יתומים דיסקין" והיו עוד יותר הרבה בחו"ל. היו מעולם גבאים שעסקו בדבר מצוה וגם דאגו על הספקת המוסדות בעתים קשים בטורח רב, הציבור מברך אותם על טרחתם בכל ש"ק ומן השמים שכרם כפול על שעסקו באמונה לשם שמים. אמנם משום הוקרה זאת לא נעשו הגבאים לגאונים או לגדולים לא נתכנו בהכינוי של מקימי עולה של תורה אף שטרחו הרבה להקים המקום עבור לימוד התורה. בזמן הזה נוסף גם הצורך שהבנינים יכילו הידורים ונוחיות והדבר כשהוא לעצמו מחייב להודות לכל מי שטרח להקים הבנינים וההידורים הללו. אמנם הבנין של הרב כהנמן בלתי שונה בענינו מן בנינים אחרים אם כי שונה הוא במידתו, הקמת בנין גדול והקמת בנין מעט קטן ממנו בלתי תלוי בגדלות או בקטנות של הגבאי הבונה אלא תלוי בגדלות סכום הכסף ובקטנותו העומד לרשות של הגבאי הבונה הבנין, אם יש לו להגבאי סכום כסף מצומצם הרי הקבלן והפועלים העובדים יקימו רק בנין קטן, ואם הכסף העומד לרשותו של הגבאי הוא יותר במספר יתוכם על ידי הקבלן והפועלים בנין גדול או אפילו בנין ענקי עם כל ההידורים שאפשר

לו להגבאי לשלם עבורם. ברור כי כל גבאי רוצה שהבנין שלו יהי' מהודר ואם הבנין אינו כ"כ גדול וכ"כ מהודר אין זאת חסרון הרצון או מאמץ אלא מפני שאין לרשותו הסכומין הכספיים הנדרשים, אם יש להכתיב המילים של, מסירת נפש, הצלת התורה, על מי שבונה בנין עבור מוסד, אין זאת תלוי אם הבנין גדול או קטן כי אפשר שבעלי מוסדות עם בנינים קטנים הי' להם הטורח לקבץ הכסף הנדרש יותר מן הטורח אשר הי' להגבאי שבנה בנין גדול עבור המוסד שלו. אין לגרוע טרחתו של הרב כהנמן אשר טרח לאסוף הכסף עבור הבנין שלו כמו שאין לגרוע זכותו של בונה בנין אחר עבור המוסד של תורה, אמנם הבנין של פאניויעשז בלתי שונה מן בנין אחר של מוסד אחר, אם כי מעט יותר גדול עם יותר הידורים מודרנים מן זה של מוסד אחר אבל המאמץ לבנות בנין זה לא הי' יותר מן המאמץ לבנות בנין קטן ממנו, ואם יש לצרף הענין של "מסירת נפש" להרב כהנמן עבור פעולתו זאת יש לצרף "מסירת נפש" גם להבונים בנינים אחרים קטנים משהו מן פאניויעשז. אולם זאת ברור כי ארכיטקטור ובנין נאה ומודרני אינו משים את המאסף הכסף הזה לא לגאון גדול ולא לבעל מסירת נפש גדול, גם לא למקים עולה של תורה, כמו שהבנין הקטן אינו עושה את הבונה לגאון קטן ובעל מסירת נפש קטן. הבנינים אינם משימים את הבונים למקימי עולה של תורה ובמקרה שהבנין הוא קטן הוא מקים קטן, ובשעה שהבנין גדול הריהו מקים גדול, הדברים הפשוטים הללו בהכרח להזכירם בשעה שענין הציונות וההכשר על המדינה הציונית עומד על הפרק.

הבנין הזה והמוסד הזה של פאניויעשז מכריע בדבר התפשטות של הציונות התורתית בין שארית ישראל שומרי תורה, כנראה הושם ביסודו של הבנין גם השימוש לפרסם את הציונות והמדינה ולהגדיל את הכנופיה משמשי עבודה זרה זאת. הבנין של פאניויעשז בלתי שונה במהותו מן בנין אחר אבל הפירסום של מוסד זה נתפרסם בפירסום עודף הרבה על מידתו של הבנין, הודות לכשרונו של הרב כהנמן המפרסם שבכל הזמן מוסיף והולך פירסום על פירסום, שהרי הרב כהנמן לא הי' מן הרבנים הליטאים שכל עסקם הי' רק תורה לבד עוד הפעם תורה ועוד הפעם יראת שמים כמו שידענו מן הרבנים הגאונים בדור הקדום מובדלים מן כל ענין עוה"ז והנלוה עמו, הרב כהנמן הי' תמיד עסקן וגם חבר אל הפרלימנט במדינת ליטה הקטנה, עוסק ומארגן עם המפלגות ועיניו צופיות אל העתונים ודעת ציבור, גם עוד בימי נעוריו בישיבת טעלז הי' עוסק ומארגן את ההתנגדות אל לימוד המוסר ומשום זה נסגרה הישיבה בשעתה. הרב כהנמן הי' יודע איך לפרסם את המוסד שלו באופן היותר נאות, ועוזר הרבה אל הצלחת הפירסום כיון שמוסד פאניויעשז הי' מיוחד מן מוסדות אחרות בדבר התחברות אל ענין המדינה, שניהם המדינה ומוסד פאניויעשז המה ההצלה, המדינה מצלת את ישראל ופאניויעשז מציל את התורה, הדברים הללו מאוחדים המה כי מי ששומע אל דברי הרב כהנמן הלוקחים את הלב שומע את הנחיצות לבנות בנין הזה של פאניויעשז וגם את גודל הנחיצות לבנות את המדינה. נותני הכסף רוצים בהפירסום של בנין פאניויעשז חפצים

המה לידע שהמעות שלהם נתונים לא עבור סתם ישיבה, אלא עבור ענין גדול עבור הצלה גדולה להציל את התורה, רוצים המה לחשוב כזאת והרב כהנמן עוזר להם להביא את הדמיון הזה לתוך מחשבתם. המתחנכים במוסד פאניויעשז אינם באים מן מפא"י או מפא"ם אלא מן הורים שומרי תורה, אולי ישנו שם איזה יחיד יוצא מן הכלל נמצאים יחידים הללו בכל שאר המוסדות כי בכל פעם ובכל מקום ישנם שם יחידים המתפעלים מן קדושת ישראל השופע בתוך נפשם ומתעוררים אל התשובה ואל התורה, ואין זאת תלוי בהדורים של בנין מודרני או בהתרגשות של הרב כהנמן אל בנין המדינה. מוסד פאניויעשז הולך ומתפרסם ובאים שמה צעירים מן מוסדות אחרים הן בארץ והן בחו"ל, מתפעלים ומתרגשים מן הבנין, מן המדינה, מן הגאונים הגדולים אשר נתפרסמו ביחד עם התפרסמות המדינה, משום התפעלות הללו מתקבצים אל הבנין הזה ציבור יותר גדול במספר והצוותא היתירה אשר שם עוזרת לקבץ עוד צעירים נוספים הצמאים אל צוותא, שזאת אצל הצעירים התביעה הגדולה שבתביעות וזאת נקרא "רוח" שישנו בישיבה הזאת. במה שנוגע אל עצם הלימוד המוסד הזה בלתי שונה מן מוסדות אחרות, אבל ההתלהבות עם פאניויעשז היתה רק לשעה כי בזמן הזה נתרכו הבנינים המודרניים עבור ישיבות והצעירים באים שמה מחו"ל ג"כ, המוסדות של תורה הישנים הולכים ומתחסרים מול המוסדות החדשות כי הצעירים רוצים בהמוסדות המפורסמות ביותר בנינים חדשים, צוותא חדשה או שאר צעצועים בלתי מתחברים כלל אל לימוד התורה. גם המוסדות אשר בחו"ל מתרוקנים כי הצעירים נוסעים אל הבנינים החדשים בבני ברק שנתפרסמו בשם "מבצרי התורה", על ידם היתה הצלת התורה להציל את הצעירים מללמוד בשאר מוסדות ולבוא אל בני ברק, הצעירים רוצים גם בתיירות לראות הדברים המקסימים לראות המתרחש בדבר הנפלא של מדינת ישראל, ורוצים ללמוד ב"מבצרי התורה" תחת ללמוד בסתם ישיבה. המוסדות שנבנו באה"ק עם קום המדינה התפרסמו אודות הענין של הצלה כי המדינה בכלל היא ההצלה העיקרית המצלת את היהודים הבאים שמה, נאספו המעות עבור הבנינים המתחברים אל ההצלה הודות להרגש העמוק בלב ישראל רחמנים הרוצים להטיב ולעזור לאחינו האומללים. נתעזרו המוסדות גם ממעות הבאים מן המדינה ביושר וגם מן ההתפרסמות של המדינה, המעות וגם התלמידים באים מן הפירסום הזה בעצמו, ממקום שהנחלים באים משם שמה הם שבים ללכת וכן מוליכים המוסדות המבצרים הללו אל ענין המדינה הנקבע בלב כל הצעירים המתחנכים שמה. המדינה שזורה בכל התיסדות של המוסדות ובכל הישובים והשיכונים של "החסידות" המדינה מביאה תלמידים עבור הגאונים וחסידים עבור הצדיקים והשיכונים, המעות והקונים. מתגדלים ומתפרסמים הבנינים עם המצילים אולם פאניויעשז בולט ביותר הן בענין ההצלה והן בענין המדינה, כנראה זה יסוד מוסד בהבנין הזה שהפירסום של ציונות והמדינה תבוא בעיקר משם, הציונות כבר מוקפת חומה מן החסידות ומן הלומדים, מן הגאונים ומן הצדיקים, מן המוסדות ומן המבצרים.

כ"ב

ציבור נכבד של שומרי תורה בלע"ה דרים בבני ברק, אינם רוצים לדור במקומות שאין כ"כ שומרי תורה במספר ומשום זה גם לא בתל אביב הקרובה כי הסביבה בבני ברק היא של שומרי תורה שמה המוסדות עם השיכונים חרדיים וככל העיר ניכר הרושם של שומרי תורה. גם כי שם גר הגאון החזון אי"ש ז"ל והוא ז"ל השפיע אהבת התורה לכל הבאים בגבולו משום זה עוד יותר נודעה בני ברק בין עולם הקטן הנשאר של שומרי תורה ומצות. נתפרסמה עיר בני ברק כי בעלי המוסדות בונים הבנינים שמה, שומרי תורה באים לגור שמה, הבאים לבקר את המדינה מבקרים שמה, הצעירים מחו"ל הרוצים בתיירות ביחד עם לימוד בישיבה לומדים שמה, בני ברק נקראת עיר התורה והמוסדות אשר שם נקראים בשם מבצרי התורה, המבצר מתבצר לפי גודל ההידור הארכיטקטי וכל אחד מתאמץ לבנות בנינים שהשם של מבצר התורה יחול עליו, עיר התורה ומבצרי התורה נתפרסמו עד כדי כך, שהשוגרא היא לחשוב שאין לך מקום בעולם כמו בבני ברק ומי שלא ראה את כ"ב לא ראה אור מימיו התיירים רוצים לחשוב כזאת כי רוצים לראות איזה חידוש בהתיירות שלהם בכדי לכסות על ההוצאה הכספית בתיירות עם איזה דבר של חידוש איזה דבר פלאי שכדאי עבור זה לבוא ולראות. מקומות ששם דרו מספר גדול של שומרי תורה היו מעולם בישראל, היו במקומות הללו מספר של שומרי תורה העולים על המספר של בני ברק, היו במקומות הללו לומדי תורה ומוסדות התורה יותר מן בני ברק אבל לא היו נקראים בשם עיר התורה, והמוסדות שהיו שם לא היו מכונים בשם מבצרי התורה, העיר מינסק אשר ברוסיה לא היתה מכונה בשם עיר התורה גם לא קאוונא או ווילנא אשר בליטא ולא קאליש לאדשז ווארשא אשר בפולניא, לא פרעשבורג אשר בהונגאריא ולא עירות אחרות לעשרות ומאות אשר במרחבי איראפא והעולם בכללו, אפילו בארה"ק דרים בירושלים שומרי תורה במספר יותר גדול מבני ברק אבל אין זאת עיר התורה כלל המוסדות אשר שם אינם קימים כלל והבנינים אינם בנינים כלל, היהודים אשר בניו-יארק אינם שומרי תורה כלל המוסדות בלתי קימים שם, אפילו הישיבות אשר בלעיקואד או גיטסהעד אינם תופסים מקום כלל. ההתפעלות השטחיות מן גדלות הבנין וארכיטקטור הפועל ומשפיע בדור הקטן הזה אינו פועל להתרגש אלא מן הבנינים אשר בבני ברק, מן הגאונים אשר בבני ברק ומן היהודים הדרים בבני ברק, ואין להתחשב עם איזה מוסד או ארכיטקטור מודרני של מוסדות התורה אלא עם זה של בני ברק לבד, ובכלל מוזהר כל איש ישראל באזהרה חמורה לבל לשכוח בבני ברק השמר לך פן תשכח הדברים אשר ראו עיניך.

אין לבני ברק שום ענין מיוחד אל שמירת התורה או לימוד התורה, לא כל הדרים בבני ברק נעשים ממילא לשומרי תורה ולא כל הבאים אל בני ברק מתחילים תיכף ללמוד תורה, קדושת המקום של בני ברק בלתי מכריע כלל בנוגע לתורה או שמירת המצות ישנם שמה הרבה תושבים אולי גם הרוב של התושבים הרחוקים מאד מכל ענין של

שמירת התורה והמקום לא השפיע כלום על מחללי ש"ק הדרים שמה, שומרי תורה לא נעשו לשומרי תורה מפני שבאו אל בני ברק אלא שהרבה שומרי תורה מן הבאים לארץ קבעו דירתם בבני ברק, הרוב של הצעירים הלומדים שם בשיבות החליפו מקומם מן ישיבות אחרות אל המוסדות אשר בבני ברק, אינם לומדים שם יותר מאשר לומדים במוסדות אחרות כי רק המקום נתחלף ולא הלימוד עצמו. אין שום דבר בהמקום של בני ברק יוצא מן הכלל מאשר במקומות אחרים הדרים שם שומרי תורה ואין בהמוסדות אשר נקראים מבצרים שום דבר יוצא מן הכלל של מוסדות אחרים בכל העולם כולו, אבל יש בבני ברק דבר המאחד את השמות של עיר התורה ומבצרי התורה, עיר "הגדולים" והמקום שכל עינים צופיות שמה, שהרי המרכז של מדינה על פי תורה מתרכז בבני ברק המוסדות כולם המה מבצרים השומרים בתוכם את המזיגה של ציונות ויהדות, מבצר פאנויעשז שכל המבצרים האחרים נגררים אחריו מפרסם באופן תדיר את הבלכול הזה של ציונות עם שמירת המצות, העתונים של הכנופיה נקראים בבני ברק יותר מן מקומות אחרים. ההתפרסמות של בני ברק מצטרף אל הפירסום הכללי של מדינה הציונית שכל הפירסומים מובילים אל הפירסום הזה, והרי העתונים העושים את הפירסומים צריכים ונתוצים אל הפירסום של בני ברק מפני פירסום הזה. הענין של מדינה כבר נשתקע כמעט בכל יהדות החרדית אבל ישנם עוד זיקים אחדים המסרכים להשטף בתוך זרם מים הזדונים של ציונות הדתית התורתית, עוד נמצא בכל המקומות איזה מחאה פעוטה נגד מי המבול הללו תיבה קטנה המתגוננת מן הרוותחים הללו עוד נמצא איזה מקום עם איזה רוח חיים, לא כן בני ברק עם המוסדות עם המבצרים עם הגאונים ועם הצדיקים, שם בלתי נמצא איזה ספק בכל מהלך המחשבה של הכנופיה, הלבליים של המודיע והדגלנו והיתד נאמן שולטים שמה שליטה בלתי מוגבלת, כל הדיעות וכל הלכות ספגו לתוכם את ענין המדינה וכל ההכשרים אשר עליה כל הגאונים וכל הצדיקים וכל המבצרים הולכים מרוסנים אל המרכבה אשר הכפירה הציונית רוכבת עליה, בני ברק היא העיר של מדינה על פי תורה עיר של הכנופיה המקום של סדר החדש שנתחדש ומשם יוצאת ההוראה החדשה לעולם.

החזון אי"ש ז"ל הי' דר שם בבני ברק והרביץ אהבת התורה לישראל, לא היתה זאת מכוונת אל בני ברק לבד אלא היתה עבור ישראל עם סגולה כמשפט כל גדול בתורה הדורש טוב לעמו. בהפירסום של בני ברק "עיר התורה" החזון אי"ש ז"ל אינו זז משם, ונראה מן המפרסמים כי החזון אי"ש ז"ל הי' קנין של בני ברק ואל סדר החדש היוצא משם, זה כמה שנים אחרי פטירתו ז"ל ועודם משתמשים עמו ומספרים אחרי מטתו של חכם אל המטרה ההפוכה מתורתו וקדושתו, פרסמו מחברת בשם "פאר הדור" נכתב על ידי איזה לבלר של הכנופיה רבו דברים מהופכים ושקרים שונים כפי העולה על רוחו של הלבלי הזה להתאים את החזון אי"ש ז"ל אל המודיע והדגלנו, החזון אי"ש כוון ממש לדבריהם הן מה שכתבו כבר והן מה שהולכים וכותבים אחרי פטירתו ז"ל. איזה לומדים או מגידי שיעור אשר שם, חיברו עצמם אל החזון אי"ש ממלאים את מקומו ומכריעים

בכוחו לילך בדרכם הדרך אשר סללו להם המוביל אל הטומאה הנקראת "מדינה על פי התורה", הפתגם שנתפרסם בעולם על ידי הכנופיה האגודאית. ח"ו לחשוב שהחזון אי"ש ז"ל אמר כן אבל המדברים בשמו הם לבד אומרים זאת, החזון אי"ש מעולם לא סמך ידיו עליהם או שם אותם לדבר בשמו ולמלא את מקומו, ישנו בבני ברק הכולל שבחרו לקראותו כולל חזון אי"ש, ישנן בני משפחתו של החזון אי"ש וכל אחד מהם מדבר מה שרוצה לדבר מה שרוח הזמן דורש לדבר, הולכים ומעתיקים דברי עתוני הכנופיה ועל הכל מרחף שם של החזון אי"ש ז"ל, הרבה רוצים לשמוע זאת ולהאמין שהחזון אי"ש אמר הדברים בהצורה שהם מציירים בכדי להכשיר ולהטעים את ההמשכה אל המדינה הציונית. הרב חיים שאול קרליץ והרב חיים גרינמאן החזון אי"ש ז"ל הי' דודם, והם אינם שוכחים בכל פעם להזכיר "דודי" החזון אי"ש, בשעה שמטיפים הדברים העומדים על הפרק הנובעים מן מאמרי הבלבלרים, ואם כי אצל אחינו הליטאים הענין של "אייניקלאך" לא הי' ידוע עד הנה אבל לצורך הפצת ענין המדינה גם זאת נתחדש אצלם, "אייניקלאך" הללו מוסיפים אל ההסתה והדחה של לבלרי הכנופיה גם את הקריח טוב של החזון אי"ש ז"ל ואז אין עוד שום ויכוח על הכשר הציונות ודברי הבלבלרים, כיון שהחזון אי"ש נזכר בתוך דבריהם ומי לנו גדול מהחזון אי"ש ז"ל. ביחוד הרב חיים גרינמאן מצייר לעצמו כי הוא היורש להחזון אי"ש, הוא מיעץ עצות ונוח על המיטה כדרכו של החזון אי"ש מדבר בנחת ומרגיש אחריות גדולה בשעה שמדבר על המדינה, משום אחריות הזאת עבור "כלל ישראל" הוא טרוד מאד בעיקר ליעץ אל לאורנץ ולתמוך בלאורנץ בכדי להביא את התיקונים הנדרשים "אחריות פאר דעהם כלל ישראל", הרב שאול קרליץ הולך עוד יותר הלאה ומפרסם דברים כפי העולה על רוחו בתמיכה להכנופיה ובחרון אף וכעס לכל מי שנוטה מהם, והכל ללא היסח הדעת מן "דודי" החזון אי"ש ז"ל. לאו דוקא הרב גרינמאן ושאל קרליץ אלא כל החזון איש"ם הרבים הנמצאים בבני ברק מדברים דבר אחד, הולכים בתלם אחד להמטרה הידועה של קביעות ענין המדינה, והוקרת הכנופיה המיישרת הדרך עם הכשרים רבים לצרף הציונות והמדינה עם לימוד תורה וקיום המצות. איריה הזאת נמצאת וכולטת ביותר בבני ברק ופועלת השפעתה לכל שאר שומרי תורה, שם הכל ללא כל ספק וללא כל היסוס כי הללו הנמצאים בבני ברק המה גדולי ישראל הם אומרים כן, הישיבות אשר שם לומדים כן, ומי שירצה ח"ו לומר אחרת הרי הוא חולק על דברי חכמים, מבזה את התורה ואין לו חלק ונחלה בבני ברק ובהגאונים ובהמבצרים ובמדינת ישראל.

אין לך דבר שיגביר כוחות הטומאה כמו בלבול וטשטוש שיש ביד השטן לבלבל ולטשטש כמו שאיתא בכמה מקומות בדברי חז"ל בא שטן ובלבל את העולם, לפי עומק החושך וכח הטומאה המתגלה כך עצמו גברו הטשטושים והבלבולים המכסים טומאה העמוקה הזאת. בימי אחרית הימים הללו כשירדה טומאה הציונית לעולם הטומאה הגדולה והעצומה שבכל הטומאות כן עצמו הלבושים המכסים והבלבולים המבלבלים עד שעצם הכפירה הכללית הזאת בלתי נראית וניכרת כלל, מתעלמת ומתכסת כ"כ אפילו

בשעה שבאי כוחה מגלים ומפרסמים את הציונות ומסיתים בה את כל ישראל נראה ונדמה כי אין המדובר כלל בציונות אלא המדובר הוא מן שמירת התורה. המגידי שיעור ובעלי המוסדות אשר בבני ברק אינם מדברים מן ציונות ומסכימים עליה אלא אדרבה המה עסוקים במלחמה נגד הציונות, מלחמה עבור קיום התורה מלחמה נגד מהרסי התורה, והלא מצדיק ומתאים מאד שראשי ישיבות והגאונים הגדולים יעמדו בראש המערכה וישמיעו להתאמץ במלחמה זו עבור הצלת התורה. מאד נכון להביא דבריהם של גדולי התורה בשעת מלחמה כזו להזכיר שמו של הנצי"ב ז"ל, של מהר"י סלאנטער ז"ל, החפץ חיים ז"ל או שאר גדולי עולם שהיו מימות עולם שלחמו מלחמת ה' להביא דוגמא וחיזוק מן דבריהם לימודיהם דברי חכמים כדרכונות וכמסמרות נטועים. אמנם בתקופה האחרונה הזאת הכל חושך ואפילה כי המינוח ואפיקורסות לקחו להם לעזרה את השקר והטפשות, והקוצר הדעת מבלבל ומטשטש הכל בכוחו של השטן. גם דברי תורה ומלחמה עבור קיום התורה ודברי גדולי התורה המוצגים בתוך המלחמה הזאת מתהפכים ומוליכים אל הכפירה והחלאה של ענין המדינה, בכל פעם שמוזכר דברי חיזוק בלימוד התורה ושמירת התורה דברים העיקריים והיסודיים גם הדברים הללו מסתיימים בהמשכה להמדינה, המשמעות מן כל דברי ההתעוררות היא משמעות חיוב להכיר בציונות והמדינה כי זאת התורה היא המקיימת את המדינה, בשעה שמוזכר הנצי"ב או החפץ חיים ז"ל מוסברים דבריהם ז"ל להורות לנו באיזה אופן יהי קיום חזק להמדינה המתקיימת רק בזכות התורה ובזכות המצות, להתחזק בתורה ובמצות בכדי לחזק את המדינה.

בשעה שראש הכנופיה ח"כ לעווין ראה כי אין דרך אחר עבור כבוד וממון רק להצטרף אל הציונות והמדינה, אין דרך להיות שר בהממשלה ואין אופן להשיג כסף מלא מן הנלוה לזה, אלא להעביר כל הענין של אגודת ישראל אל הענין של ציונות ומדינה, כל הכנופיה מתקיימת רק מן המדינה כל בתי חינוך שלהם משתלמים מן המדינה, כל הכבוד של הכנופיה היא מן הכנסת ומוסדות המדינה, אבל ההיפוך הזה של אגודת ישראל שנתיסדה לפי מראית עין ללחום עם הציונות אל האגודה שכל פעולתה היא רק לפרסם את הציונות והמדינה. ההיפוך הזה הי' קשה להסבירו שני קצווי עולם א"א שיתחברו וקשה מאד לדרום שיהי' צפון ומזרח שיהי' מערב, אולם לא כן הדברים בשעה שהשטן צריך להם כי כח הטומאה והרוח שטות המייסד את החטא ופשע מאפשר להסביר גם על יום שהוא לילה ולא עוד אלא שההסבר הוא פשוט ונח להתקבל. לעווין והכנופיה הקטנה דעימיה ביחד עם איזה לבלרים המה המסבירים והציבור של שומרי תורה המה השומעים, המסבירים מוכרחים מחמת קיומם להסביר על יום שהוא לילה והשומעים אם כי אינם מוכרחים אבל רוצים לשמוע את ההסבר הזה, כי יצרא דע"ז מושכם וגובר עליהם מאד מאד, רוצים לשמוע איך הדבר מוסבר ומתורץ ומקבלים ההסברים שענין הזה נכון ומוכשר. ההסברים וההכשרים הם רבים עד כי אין עוד ניכר

שהיום הי' באיזה פעם יום והלילה היתה באיזה פעם לילה אלא הכל משתמש בערבוביה. הציונות היא אסורה אמרו המסבירים אבל מדינה אין זאת ציונות כי זאת אצבע מן השמים השגחה והישועה לישראל, הנחמה עבור הטבח והשמדה הי"ד שהשי"ת מנחם את עמו, המדינה זאת כבר ענין שלנו דבר שבא מן השמים והרי זאת שיך לאגודת ישראל כי האגודה הלוחמת עבור התורה היא קרובה לשמים. חזרו ושנו בנאומים שלהם לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי! החיל לא נצח לא כוחי ועוצם ידי עשו את החיל הזה. אלא היו ניסים ונפלאות כי אם ברוחי! עם ישראל מתקיים רק עם כח של הרוח הרעיון הנצחי של אגודת ישראל! עם ישראל חי רק בכח התורה בכוחה של אגודת ישראל המיצגת את התורה וגם המפלגה שלה בכנסת נקראת מפלגה תורתית, הענין של אגודת ישראל היא ללחום עבור התורה ולתקן את המדינה השמיימית שתהי' על פי תורה, כי רק בכח התורה תתקיים מדינה הזאת והניסים הללו, רק רוח אגודת ישראל נצח ויתקן הכל. מה יהי' התיקון הזה ובאיזה אופן התיקון הזה לוקח מקום זאת כבר בלתי קשה כ"כ לידע כיון שבאנו עד הלום והמהלך כבר מוסבר עם ההסבר של מדינה השמיימית ומה שנשאר עוד יסבירו הבלבלים שזאת תלוי עם הנציגים בכנסת, התיקון החזק יהי' בשעה שהכנופיה תצטרף אל הממשלה ובוזה יהי' ראשית כל תיקון גמור עבור הכנופיה בעצמה, אבל גם התורה יהי' לה תיקון כי בהכנסת והממשלה ילחמו הנציגים מלחמה עזה עבור התורה עם נאומים חזקים, יסבירו הנציגים כי כל המדינה נתקוממה בזכות התורה וכן המדינה מתקיימת בזכות התורה, א"כ בודאי נכון שהכנסת תחוק חוקים דתיים כדי שתהי' המדינה על פי תורה.

כ"ג

המהלך הולך ומתפשט הבלבלים עסוקים בהסתה להטומאה הציונית לא ישכותרו, הולכים ומשקרים מעקמים את העקלקלות באופן עוד יותר מעוקל ומסבירים כי אין בהצירוף הזה של הכנופיה צירוף אל הציונות אלא אדרבה מלחמה נגד הציונות האגודה מצטרפת רק אל המדינה השמיימית כי אין בהמדינה ענין ציוני כלל, האגודה מעולם לא שינתה את טעמה אדרבה היא לוחמת מאד כדרך שהורו להם גדולי ישראל, האגודה מוכרחת להיות בהממשלה ובהכנסת בכדי ללחום עבור התורה, ללחום עם מסירת נפש! להשמיע הנאומים בכנסת שזאת מסירת נפש גדולה מאד, הדבר עוד לא נגמר הולכים ומסבירים הלאה כי מה שגדולי תורה זעקו מרה נגד הציונות זאת היתה נגד הציונות "החילונית" ציונות ללא קיום מצות מעשיות ואל ציונית זו מתנגדים המה גם כהיום, דעו נא רבותי אומרים המסיתים הללו כי אנחנו גם היום לוחמים נגד ציונות החילונית הזאת כי ציונות ללא תורה זאת חורבן להמדינה, אנחנו לוחמים עבור תחוקה דתית ואך עם חוקים דתיים תתחלף הציונות החילונית אל הציונית הכנה והאמיתית האגודאית, הציונות

של ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים. אנחנו קוראים! אחים יקרים חברי הכנסת, תחוקו נא חוקים הללו של הפסק התעופה בימי הקיץ בנמל בן גוריון. שביתת התחבורה הציבורית במקומות שאפשר ובשעות שאפשר ועוד תיקונים רבים שכל זה יהי' תיקון עבור שבת ולק עם שמירת מורשת אבות תהי' המדינה נאה ויפה. רק עם התורה תתקיים המדינה יהדות המקורית עם מדינה מקורית. כל הנאומים כל המאמרים כל הלוחמים הולכים בנתיב הזה ההסברים הללו הלא כ"כ נחוצים המה בכדי להכשיר המהפכה הזאת. להשיג הקולות בשעה הגורלית של הבחירות לכנסת. על ידי הסברים הללו אפשר לישב בכנסת. בממשלה. ולשאת השם של לוחמים השם של אגודת ישראל אנחנו לוחמים לא נוותר מאומה ללא פשרות רק זאת הרעיון הנצחי של אגודת ישראל. הדברים הללו נאמרו ונשנו עשרות פעמים מאות פעמים אולי גם אלפי פעמים עד שכל זה נעשה לדבר פשוט ומקובל. תנאי החיים דורשים לקבל נוחיות זאת הבאה מן הסברים הללו. גם פשוטי עם גם הלומדים ומגידי שיעור במוסדות קבלו ועכלו זאת ונעשה להם לאורה ומורה דרך. המגידי שיעור חוזרים על דברים הללו בכל הדרשות שישמיעו כל תוכחת מוסר שלהם מלא מן הסברים הללו. הבא נתחזק! נלמוד תורה נבנה בנינים חדשים וניסד מוסדות חדשות כי התיסדות של מוסדות זאת קיום התורה. תתגדל התורה על ידי הבנינים וגם המדינה תתגדל ותתרומם כי עיקר קיום העם והמדינה המה הבנינים והמוסדות. אנחנו בני תורה חייבים ללחום עבור התורה והתעשייה של מוסדות תתרחב ואז התורה תציל את העם והמדינה מן לחץ הערביים. אין לנו לבטוח על עזרה מן ארה"ב כודאי יש ליקח מהם את הנשק החדיש והסכומים הענקיים הכספיים. אין לנו לבטוח על חסד לאומים שיצילו את המדינה אנחנו נבטח בכח התורה והמוסדות כי רק עם התורה יש קיום לעם ישראל והמדינה. בני תורה מחויבים ללחום בהציונות החילונית משום זה יש לנו לעסוק הרבה בימי הבחירות בכדי לשלוח הנציגים להכנסת לקדש שם שמים ברכים! רק בני תורה לוחמים עבור הקיום של האומה והמדינה. צא ולמד בכל הדרשות של המגידי שיעור ותמצא שלא גרעו ולא הוסיפו כלום על מאמרי המודיע והדגלנו אם כי אמרו הדברים בלשונם של מגידי שיעור להפוך ולרסק עוד פסוק נוסף.

בעת הנצחונות של הציונים מול הערביים המגידי שיעור היו מן הראשונים שנפלו על המציאה של "ניסים ונפלאות" וזמרו במקלה מאוחדת על הישועה מן השמים. הכריזו על תשובה כי אחרי ניסים כהללו בודאי הזמן לשוב בתשובה וגם חברי הכנסת ישתתפו בהתשובה לחוק חוקים דתיים כרצון הנציגים התורתיים. כל זאת הולך עם חוט השדרה של מהפכה שהפכו הכנופיה לצורכם ולצורך קיומם זאת בריח התיכון של הסתה שמסיתים הללו פועלים בשליחות השטן עצמו. יצרא דעבודה זרה המושך בכח גדול ועצום עוזר הרבה במהפכה הזאת לעשות מן כל שקר ורמאות כזב וטפשות דבר של טעם וחכמה המתקבל על הלב. הניסים ונפלאות עושים וגומרים את הכל כי מכאן נראה כי המדינה אין זאת ציונות שהכריזו עליה מלחמה כ"כ גדולה כל הזמן מן יום הוסדה.

המדינה אין זאת ציונות אלא שמיימית ניסיית, והא ראייה כי ניסים גדולים ונפלאים נעשים להמדינה משא"כ לציונות. הגדולים מבינים זאת בהבנה העמוקה של גאונים ואומרים דרשות ודברי התעוררות עם הבנה הזאת, הצדיקים שותקים ומודים ומסכימים כי אין דרכם של צדיקים לומר דרשות על הדברים העומדים על הפרק, אבל רוח"ק השורה עליהם בלתי מתנגד אל הדברים הבאים מן מלבלרים ומן הגאונים והצדיקים סומכים על הגאונים לפרסם הדברים הללו המאד נחוצים, הם עסוקים בהעסק שלהם לחלק את הפשטידה ותפוחים ולהזהיר את הצעירים להאמין בהם אמונת צדיקים. העתונים יוצרים דעת הציבור ביחד עם דעת תורה של הגאונים והצדיקים החוזרים על דבריהם כי גם הציבור וגם הללו דמתקריין גדולים צריכים ורוצים בדעה זו של הלבלרים להכשיר ולהסביר ההתבוללות בהציונות והמדינה, בני ברק עם המוסדות והגאונים נמשכים כליל עם המדינה והעתונים ומשם תצא תורה להוקיר את כנופיה האגודאית שזאת אינו אלא להוקיר את ענין מדינה הציונית, להיות לנו מדינה "מדינת — הלכה" להיות לנו מפלגה משלנו, נצחונות מן מלחמת הנציגים שלנו, אבל להיות אזרחים בתוך שאר האזרחים ולא להיות מוזרים ומובדלים ורוב העם יביטו עלינו כעל אנשים פראים. המגידי שיעור נלקחים עם ברק המדינה כמו שאר אנשים פשוטים הנלקחים עם ברק החיצוני האנושי, אבל גם פועל אצלם כי עתוני הכנופיה פירסמה אותם בשם של גאונים וגדולים ובודאי הגדולים מוכרחים להשתתף בענין זה לתקן את המדינה על פי תורה ולמי עניני התורה אם לא להם, רק המה יודעים כי העיקר היא התורה והכל נכלל בתורה, כן אמרו הגאונים מלפנים כי העיקר היא התורה והמדינה שזאת עיקר הכל בודאי צריכה להיות על פי תורה ובהכרח ללא ויתורים כלל וכלל. לבלרי הכנופיה רואים ושומחים לקראת המחזה כי דבריהם עושים פירות ומגדלים עוד יותר את בני ברק עם הגאונים הגדולים והמבצרים אשר שם, בני ברק זאת משוש כל הארץ משם תצא השקפת התורה הטובה והנחוצה יסודה וקיומה של הכנופיה.

הגדולים רואים בהעתונים מידת גדלותם והוד תפארתם הכל תלוי בהם כי המה גאוני וגדולי ישראל ענקיים, ואינם מקפידים על זה כלל, מסכימים על כל הדברים הנאמרים על גדלותם הנחוצה והמכרעת ביותר בקיום הכנופיה והנציגים, וגם בקיום של הגדולים. בא שטן ובלבל את העולם הכנופיה עם הלבלרים יצרו בלבול כ"כ גדול עד שנעשה דרך הרבים, בתוך המספר של מגידי שיעור ותלמידי המוסדות קוראי העתונים, נמצאו גם תמימי דרך המאמינים כבר בתמימות לבם כי ההשתתפות בתוך עבודה זרה הכללית זאת נכון ונחוץ עבור החזקת התורה, המדינה אינה ציונית אלא ישועה, גם הנציגים בכנסת נחוצים המה ומאמרי המודיע והדגלנו מציגי קדושת התורה ומלחמה עבור התורה. זמן הזה הכל שטחיות ומרמה הכל הולך אחרי השם ואין מי שיביט על התוכן, מי שהוא נקרא בשם גאון הוא גאון ומי שנקרא בשם צדיק הוא צדיק ומי שיהי' עליו שם לוחם הוא באמת לוחם עבור התורה. הכנופיה האגודאית המה היחידים בדור

הזה שעליהם חל השם והענין של מסיתים ומדיחים לכפירה ולעבודה זרה. אין עוד מסיתים ומדיחים אחרים. עין עוד את מי להסית לעבודה זרה אלא שארית ישראל שומרי תורה שאינם מוסתים אלא על ידיהם בלבד. אבל חוץ מן ההסתה כעצמה יצרו ג"כ את האפשרות להתחבר אל עבודה זרה הכללית הזאת. שהרי זאת ידוע ומפורסם בתוך כל ישראל שומרי תורה כי הציונות זאת טומאה ואפיקורסות ואין כ"כ בנקל לפני שומר תורה להסכים בלבו להתקרב אל הציונות אשר ללא עיכוב. הכנופיה יצרו את האפשרות הזאת כי ההתקרבות אל הציונית אינה צריכה להיות עוד אל הציונות עצמה אלא די בההתקרבות ואחיזה בהכנופיה האגודאית, זאת מחפה ביותר כי כל אחד אומר אינני איש מדינה אינני ציוני אני רק אגודאי, וזאת ידוע כי אגודה לוחמת עבור התורה ואני עוזר ותומך בהלוחמים הללו, הכנופיה יצרה את התנאים כי אפשר להכנס אל תוך תוכה של הכפירה הציונית ללא ראות כלל כי הציונות היא המדובר, אין לנו אלא אגודת ישראל אשר כמה גדולי ישראל היו בין המיסדים וגם גאונים וצדיקים דהיום הם מן התומכים ובפרט הגאונים אשר בכני ברק עיר התורה כולם תומכים בהם ובמעשיהם. ההסתר גדול מאד אי אפשר עוד להתווכח אי אפשר להפיל החומות הרבות בבת אחת, מאשרי זדים נוצחים בזמן הזה שהכל מכוסה והכל מבוכלל. נבנו עושי רשעה כחנו אלקים וימלטו, הארץ היתה תוהו ובהו תרמית וכחש מסביב, דרך רשעים צלחה שלו כל בוגדי בגד, אך מקוה ישראל ה' כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות.

כ"ד

המלחמה והלוחמים

ב תוככי בני ברק עיר התורה בתוך שאר המוסדות והמבצרים נתיסד שמה עוד מוסד נוסף והמוסד הזה עוזר הרבה אל הרוח הכללי להמשך אחרי הכפירה הציונית ללא היסוס, בשעה שיסד לעווין היו"ר הידוע את 'המודיע' בירושלים כי שם הי' מקומו ומקום המשפחה של אלטר-לעווין, באותה שעה יסדו אחרים המוסד של הירחון 'דגלנו' בבני ברק הנקרא בטאון של צעירי אגודת ישראל וכעת גם היתד נאמן של הגאונים. בדרך כלל נכון לפני הכנופיה שיהי' להם עוד שם נוסף בתוך שאר השמות שיש להם הפעם השם של צעירי אגודת ישראל, השם הזה יעזור למשוך איזה צעירים בשעה היסודית של הבחירות לכנסת לרכוש על ידם עוד קולות נוספות הנחוצות מאד. הקושיא המפורסמת הקושיא שאין לה תירוץ מספיק, השאלה הגדולה שבשאלות, מה זאת אגודת ישראל? מי המה היהודים שומרי תורה ששמירת התורה שלהם היא הודות להפעולות של שם זה הנקרא אגודת ישראל, השאלה הגדולה הזאת בעצמה יש לשאול ג"כ בנוגע לצעירי אגודת ישראל, מה זאת צעירי אגודת ישראל? איפוא המה הצעירים שיהדות שלהם תלוי בהשם הזה של 'צעירי אגודת ישראל'? מי המה הצעירים הצריכים לאירגון הזה או שיגיע להם איזה יתרון מן השם הזה, ואם יגיע להם איזה חסרון בשעה שהשם הזה יתבטל כליל. אמנם הכנופיה קימת למרות שאין מענה להשאלה מה זאת אגודת ישראל, גם השם הזה של צעירי אגודת ישראל קיים בשעה שאין מענה להשאלה מה זאת צעירי אגודת ישראל. שניהם כמעט דומים הקיום של שניהם מתראה רק בשעת הבחירות השעה העיקרית והגורלית, וכן שני השמות הללו נודעים רק על ידי העתונים השם של אגודת ישראל נודע רק על ידי עיתון המודיע והשם של צעירי אגודת ישראל נודע על ידי העיתון דגלנו, עיקר נחיצות של אגודת ישראל היא בשביל המשפחה אלטר-לעווין והכנופיה הקטנה של משמשיהם כן עיקר הקיום של השם צעירי אגודת ישראל היא בשביל לאורנץ סאראקה ואחרים אשר עמהם להיותם חלק מהכנופיה הקטנה הנקראת אגודת ישראל, אבל נפרדים מן לעווין-אלטר באיזה בחינה בכדי להשיג מעט מן השלל אשר האגודה משגת מן הציונים ומן המדינה הציונית בתור נציגות של האזרחים שומרי תורה דתיים. דומים שניהם בכל הבחינות ואין הפרש בין אגודת ישראל ובין צעירי אגודת ישראל, שניהם מתפרסמים מן העתונים אשר להם המודיע מפרסם את האגודה של אלטר-לעווין, הדגלנו מפרסם את האגודה של לאורנץ וסיראקא, שני העתונים דומים לגמרי וכותבים באותו סגנון עצמו שניהם מפרסמים את המדינה והציונות ושניהם מסבירים אותן ההסברים וההכשרים על פירסום הציונות והמדינה, שניהם מתקיימים מן הכסף הניתן להם מן הציונים עבור המטרה הציונית להפיץ טומאה כפולה הזאת בין שארית ישראל

שומרי תורה ומצות. אולם אלטר לעווין והמודיע לוקחים חלק הארי מן הניתן להם והדגלנו משיג רק חלק קטן, וגם חלק הקטן הזה הי' בעל כרחו של לעווין היו"ר האומר כי כל הכסף שייך לו ולהמשפחה שרק הם מקיימים את כל העסק, רק גער עם הגאווה והחוצפה הבלתי מוגבלת נותנים הכח בקיומה של הכנופיה ואחרים אינם באים בחשבון, אבל נלחץ הי' ליתן מעט כסף בכדי להודיע כי המפלגה שלו כוללת גם צעירים וגם בימים, האגודה היא גדולה מאד שכן מושלת עם גער וגם עם בני ברק 'עיר התורה' ששם רובצים הגאונים והמבצרים, הדגלנו והצעירים הם שמות נוספות בין שאר השמות שיש לה להכנופיה המשמשת עמהם בכדי להציל את התורה ולהעמיד הדת על תלו.

'המודיע' מייצג את אגף השמאלי של הכנופיה, 'הדגלנו' מייצג את אגף הימני של הכנופיה הנקראת אגודת ישראל, לא שזאת מוסכם באיזה הסכמה מן שני הצדדים, לעווין מעולם לא אמר כן גם המשפחה אינה מסכמת כלל על זה, אלא המה לאורנץ והגאונים הכריזו על עצמם שהם אגף הימני וממילא לפי הכרזה זו נשארו לעווין והמשפחה להיות אגף השמאלי, מעולם לא נתבררה הידיעה מה זאת אגף הימני ומה זאת אגף השמאלי מה עושים ומה דורשים אגפים הללו והיכן מסתיים גבול השמאלי והיכן מתחיל גבול הימני. הלא כל הכנופיה מצילים את התורה שני האגפים לוחמים עם מסירת נפש בכנסת, על שניהם חל החוב קדוש וההכרזה של שך על מצות קידוש השם וא"כ מה זאת ימינית ושמאלית בהמלחמה עבור הצלת התורה? אולי כי התורה עיקרה שם בעיר התורה לזאת סיראקא לאורנץ והדגלנו אשר בבני ברק תחת חסות הגאונים הם אגף הימין, לא כן המודיע אשר בירושלים רחוק מעט מן הגאונים וקרוב אל הצדיקים זאת אגף השמאל. בדרך כלל אין לשום לב אל דברי לאורנץ והדגלנו שהם אגף הימין אבל נכון מאד שהכנופיה בכלל היא אגף השמאל, שלוחי השטן עצמו להסית ולהדיח שארית ישראל להעבירם על דעתם ועל דעת קונם, אמנם הדיבור על אגף ימין ואגף שמאל עוזר להבטחות של מגידי שיעור אשר בעיר התורה בשעה שחוזרים על דברי הלבלרים, הציור של אגף ימני על הללו אשר בבני ברק משמש לסלול המסילה בנחת רוח עבור הגאונים והחזון אישי"ם כלומר, אנו רוצים רק בתורה כמשפט לגדולי התורה, זאת ללא פשרות כלל כי אין אנו סתם נגזרים אלא ענין בפני עצמו אנו גדולי התורה ותומכים רק בטוב הברור באגף ימני דוקא וכל מה שיש בלאורנץ והנלויים אליו הימנים הלוחמים עבור התורה. קריאת שם זה של 'אגף הימני' על הדגלנו מביא סיפוק ודרך מפולש עבור המגידי שיעור לתמוך בהכנופיה ובהציונות עם קורת רוח, להפיץ ענין המדינה בתוך ישראל עם כבוד והוקרה כי המה הגאונים דורשים רק יהדות הצרופה ללא ויתור כל דהו, רק באגף הימני רוצים הגאונים שזאת דרך התורה, דרך של עיר התורה דרך הנצי"ב והתפץ חיים ז"ל וכמו שראו אצל החזון אי"ש ז"ל.

ה'דגלנו' החדשי מתפרסם בבני ברק כותבים בו גם מגידי שיעור בעצמם לא שהתוכן בהכתיבה של איזה מגיד שיעור שונה מאת לבלר אחר בענין הציונות והמדינה

אלא שהמגיד שיעור אומר הדברים בלשון של מגיד שיעור, מתכל בתוך דבריו איזה מאמר חז"ל איזה דבר מגדולי המוסר ואיזה ביטוי של גדול התורה מדור הקודם, מכל אלה הוא משזר ומרקם המסקנה שיש לקיים את המדינה רק עם תורה כי בלא תורה גם המדינה ח"ו בסכנה ורק עם כח התורה של המבצרים המדינה תתגדל ותשגשג. השתתפות של מגידי שיעור לבסס את ענין המדינה ולחזור על דברי הבלבלים האגודאים עוזר להביא את הרושם של אגף ימיני על לבלרי 'דגלנו' כי הגדולים משתתפים בהשקפה זאת המתפרסמת בהדגלנו. לאורנץ הי' דר שם בבני ברק כי נחוץ היה זאת לפניו לדור שמה, כי עיקר הכנופיה היא המשפחה של אלטר-לעווין עליהם חופף הרבי מגער שהוא הצדיק הראשי שכל הצדיקים נגזרים אחריו והכח של לעווין הי' הגאווה הרצחנית של הללו דמתקריין חסידי גער, הצדיק מוויזניץ אם כי הוא נגזר אחרי הצדיק מגער אבל כן רוצה שהחסידות של קאסוב תהי' ג"כ בהכנסת בשכר תמיכתו בהרעיון הנצחי של אגודת ישראל ומשום זה יש לו לנציג של וויזניץ איזה בסיס ותמיכה, מנחם פרוש הלוחם עבור התורה יש לו ג"כ איזה חוג ירושלמי ובעיקר שמפזר ממון מן מה שרכש לו בעסקנות עבור התורה וקונה את הקולות הנחיצות בכדי שיעמוד על הרשימה. הוא יודע שאין זאת פיזור אלא הכנסה כי בהיותו חבר הכנסת סכ"ס יעלה בידו לעשות עוד איזה הצלה באיזה זמן המוכשר וזאת תכסה את כל ההוצאה עם הוספה ניכרת. לאורנץ שאין לו תמיכה פומבית אלא מה שבחר בו לעווין בשעתו להיות משמש אליו בכדי שיתוסף על שמות הכנופיה גם השם של 'צעירי אגודת ישראל', לא רצה להיות נתלה בלעווין כל הזמן כי מי יודע אם ההסכם של לעווין על משמשו זה לא ישתנה, לזאת מצא לנחוץ לבנות לו מעמד בפני עצמו, יסד לו הצלות בפני עצמו ו'ועידת כספים' בפני עצמו, דבר היסודי בהרעיון הנצחי של אגודת ישראל. הוא בחר להתקרב אל הגאונים במקום להתקרב אל הצדיקים שכבר יש להם מתקרבים אחרים, בא לו לבני ברק והתחיל בהתיעצות, הולך אל כל מגיד שיעור לוחש לו איזה דברים סודיים מן הנהגת המדינה ושואל דעתו על זה בלחישה ובאחריות מלאה, הוא מתייעץ עם הרב חיים גריינמאן מה לעשות, גם עם הרב קארעליץ ועם כל מי שיש לו איזה פירסום. לאורנץ עומד ושואל מהם מה לעשות בהנהגת המדינה כי הוא משעובד אל הדעת תורה שיש להם. התוצאה היא גדולה יותר מן המשווער, כי נודע מן ההתיעצות עד כמה לאורנץ נכנע אל דעת תורה של הגאונים וגם נודע עד כמה מגיע כוחו של לאורנץ בהנהגת המדינה וגודל הדברים שיש בידו לעשות שהרי ההתיעצות הרבות מעידות על זה, נודע ג"כ כי הגאונים המה רק המגידי שיעור בבני ברק שהרי לאורנץ מתייעץ עמהם לבד. המגידי שיעור שבעים רצון לוקחים זאת ברצינות יתירה מתישבים הרבה על הדברים שלאורנץ מעמיד לפניהם באחריות יתירה, אחריות פאר דעהם כלל ישראל! לבסוף באים על איזה מסקנה ובעיקר כי טוב מאד שלאורנץ מתייעץ עמהם, ורק בו יש לתמוך עם דעת תורה הברורה ללא פשרות ללא ויתורים כמשפט לגדולי ישראל, כי רק הוא שואל עצה ומתייעץ עם גדולי התורה וזאת

השיטה אשר לאורנץ מייצג בכל הדברים הגדולים שהוא עסוק בהם.

הגאונים מוסיפים ליהנות מן התיעצות הללו כי נראה בחוש שכל הנהגת המדינה היא בידם כאשר לאורנץ מתיעץ עמהם והלא הוא המכריע גם בעניני המדיניות עם הערביים, היחס עם ארה"ב, בפרט בעניני הדת הכל באפשר לו להיטיב ולעשות אחרי שיוודע לו הדעת תורה הברורה שהוא כופף אוזנו לשמוע. ישנו חילוק בין חלקי בני אדם ואין אחד דומה לחבירו גם ישנו חילוק בין הרמאים שכל רמאי יש לו דרגא ברמאות וגניבה מה שאין לו לחבירו הרמאי, הכח והעזות של המשפחה אלטר — לעווין ביחד עם כל המהפכה שיצאתה מתחת ידו של היו"ר הזה, הלא הפירסום הזה והכח הזה סכ"ס משתייך ומשתלשל מן החידושי הרי"מ זי"ע והשפת אמת זצ"ל גדולי ארץ רועי ישראל, אלא שנהפך הדבר בהיפוך גמור ומן חסידות גער הנודעת בישראל נשתלשל הגאווה הרצחנית והכח של היו"ר להיות מוביל אל הציונות והמדינה העבודה זרה הכללית באחרית הימים, אבל ההתחלה של ממשלת המשפחה מתחיל מן קדושת ישראל גאונים וקדושים זי"ע שחלק ניכר מן יהדות פולניא ינקו מהם תורתם ועבודתם. אמנם אם אנו מדברים מן לאורנץ אין גם אחד יודע ממי כל המדובר הזה איזה דבר נמצא בו שיהי כדאי להתטפל בו מצד עצמו, בשעה שמדברים מן ברנש הזה, בהכרח להזכיר תיכף את כנסת המינים שהוא חבר להם והחנופה והרמאות שהוא משתמש בהם ואין שום דבר חוץ מזה שבאפשר למצוא בו ולהתעסק עמו. הוא חבר הכנסת ומדבר שם דברי מינות ואפיקורסות במלחמתו עבור הדת, פירסום של מינות הציונית זאת פירסומו הרמאות של הכנופיה זאת לבד ענינו, המדובר ממנו זה רק מן ההדחה שהמינים הללו מדיחים את שארית ישראל. ישנו עוד חילוק בין לעווין היו"ר ובין משמשו לאורנץ כי לעווין בשעתו ע"פ רוב צמצם עצמו לדבר בכנסת המינים רק בשעה שאיזה דתיות נעמד על הפרק וחזר על הדרשה שלו פעם אחרי פעם, לאורנץ שלקח לעווין לשמשו הוא כבר חבר הכנסת רשמי מדבר על כל דבר ועל כל ענין, הוא מומחה בכל דבר הן בכספית, בכלכלית בצבאית במדיניות, ובודאי בדתיות. לוקח חבל בכל דיוני הכנסת כי הוא מומחה הכולל, כן משבח את עצמו לפניהם "אני מדבר בתור פארלימנטרי ותיק" "אתם יודעים אותי פה" "אתם מכירים אותי מכבר כבר דברתי על זה מקודם", בזוי הוא אצל חביריו המינים הבלתי דתיים עד שפעם אחת אמר לו שמעון פרס, תוותר! תוותר! כלומר שתוק כבר שמענו ממך די והותר ותוותר על רשות הדיבור. בודאי הוא לאורנץ יודע כל דרכי הכנופיה הן בהמאות והן בהצלחות ועוסק בהתיעצות, אבל אין לדבר ממנו מן איזה יחס פרטי לו לעצמו אלא מן ההיזק שמזיק והדחה שמדיח בתור חבר הכנופיה המפרסמת את אפיקורסות בתוך שארית ישראל, מן החנופה וההתיעצות גם הגאונים וגם הצעירים אשר בהמוסדות מכירים בו שהוא נציג משלהם, בחר לו שם על סיעתו "ציות והגשמה" כלומר כל עיקר רצונו לציית אל הגאונים ולהגשים ולהוציא לפועל העצות של הגאונים, הוא

מוכן ועומד רק על דבר הזה הגאונים כבר רוצים בו ובני הישיבות אשר במבצרים לוחמים עבורו.

ההסבר של הכנופיה על התבוללות בציונות והמדינה הוא הסבר אחד כי רק על ציונות ללא תורה היתה ההתנגדות החריפה ומשום זה הנחיצות לתקן את הציונות והמדינה על פי תורה וזאת המה עושים שמה בכנסת. ההסבר הזדוני הזה נאמר ונשנה כ"כ הרבה פעמים עד שנעשה פשוט ומקובל וזאת בקעה חומת בית ישראל. בהבקיעה הזאת נכנסו חיילי השטן כוחות הטומאה הרבים אל תוך מחיצת שומרי תורה ואל תוך לבם של כמה שלימים ותמימים לומדי תורה שכל מהלכם אחרי המדינה והמשכם אחרי הציונות היא הבקיעה הזאת המכשרת הכל והמישרת הכל. אין עוד ניגוד מצד האמונה והיהדות אל הכפירה הציונות ליצור עם ומדינה בכח צבאי לפתור בזה את הבעי' היהודית בהיותנו לאום ומדינה ככל גויי הארץ, כי עצם כפירה הציונית נכונה ביותר לפי בקיעה הזאת אשר שלוחי השטן בקעו בקדושת ישראל ובעיקרי יסודות האמונה הנמסרה לנו בתורת משה. שלוחי השטן הכנופיה הנקראת אגודת ישראל ישרו הדרך המוליך שאולה אל האבדון אל הציונות בכל ענינה ובכל הטומאה העמוקה הנכללת בשאיפה הזאת. מעתה אפשר להסכים עם הפתרון הציוני להתאמץ בכח. אנושי טבעי עולמי לבנות לנו מדינה ולאום כמו שבנו להם מדינה ולאום כל העמים אשר על פני האדמה, כי לפי כפירה הציונית התכליתית אין שום חילוק בין המהות של עם ישראל ובין המהות של כל שאר גוי ולאום, אין שום חילוק בהעתיד של כל גוי מגויי הארץ והפתרון הזה של מדינה הוא הוא הפתרון של עם ישראל שלפי כפירה הציונית בלתי שונה במהותו מן המהות של עם אנגלי וצרפתי, סיני או יאפאני. המסיתים והמדיחים של הכנופיה הסבירו לצורכם ולקיומם שיש לעשות את העבודה זרה על פי תורה דהיינו לחוקק חוקים בהכנסת חוקים הדומים באיזה צבע אל חוקי התורה שהמדינה והציונים יכפתו את אזרחיהם לשמור איזה אופי תורתי שיצא מן תחוקת הכנסת, זאת המהלך וזאת השאיפה על זה כותבים הבלברים בעתוניהם על זאת דורשים הרבנים בדרשותיהם ועל זה מטיפים הגדולים במאמריהם. אין להתווכח עוד עם אנשי הכנופיה עצמם שהרי המהלך הזה נחוץ לקיומם להשיג את הממון והמשרות מן מדינה הציונית, מי בין אנשי הכנופיה ישמע אל איזה דבר המפריע את המהלך והסדר הזה של נוחיות שיצרו להם, הכי יצרו את כל הסדר החדש הזה מפני שמבינים ככה הכי עושים המה איזה דבר מפני איזה שאיפה והבנה, או הכי יש בכל דבריהם איזה זיק של יהדות וקדושה? האם יהי' מי שיראה להם ההיפוך הכי באפשר להם לראות עוד כי אש ומים הם שני דברים נפרדים, הלא אין זאת שיטה או הבנה אצל אנשי הכנופיה זאת אצלם חיותם וקיומם, וכל הדיבורים שבעולם לא יזיזו אותם ממקומם לבל לחיות ובל להתקיים לבל להיות בכנסת ובממשלה ובל להתכבד מן הציונים ובל להתפרנס מהם. פרנסתם וקיומם מהפך אותם להיות שלוחי השטן להסית ולהדיח את שארית ישראל השטן בעצמו מחזק את ידם ומצליח דרכם, אבל אולי ישנם

עוד איזה מספר קטן של יהודים שומרי תורה שבאפשר להם עוד להבין את הבלבולים של לבלרי הכנופיה והשטחיות של המליצות הנכתבים בעתוניהם, אולי אפשר עוד להגיד אל מי שהוא הדברים הפשוטים שכל הענין של "על פי תורה" אין זאת אלא צבע וטשטוש, כל המלחמה של הכנופיה אינה מלחמה נגד הציונות אלא הפצת הציונות, שכל דברי הרבנים המסכימים על ידם אין בהם ובדבריהם איזה ממש, אולי ימצאו עוד אחדים שיראו שיש חילוק בין יום ללילה ויש חילוק בין כפירה לקדושה ובין טומאה לטהרה, חובה עלינו לדבר הדברים הללו ללא לאות וללא חת אין באפשר להרשות שתשתכח כל היהדות מישראל ואין באפשר להסכים עם כל הסדר החדש הזה המבטל והמהרס את הכל, אבל עם הכנופיה בעצמה וכן עם הגדולים שנתגדלו מן הכנופיה הזאת אין לדבר עוד כלל כי אי אפשר לדבר עמהם, אין לפנות עוד אליהם כי אי אפשר להם שיבינו איזה דבר המבטל או אפילו המטיל ספק בכל הסדר החדש שנתחדש ושנתפרסם לצורכם ולקיומם.

כ"ה

בין הדברים שנתחדשו בהסדר החדש הזה היא הדאגה הגדולה עבור חילול התורה של מחללי תורה דבר חדש שלא ידענו ולא שמענו מזה עד הנה בכל התקופות של התגברות פריקת עול תורה בחלק קטן או בחלק גדול של עם ישראל. התנאים הקדושים לא הלכו אל הצדוקים לבקש מהם שיעשו להם חוקים בכדי שהצדוקים וביתוסים יתראו באיזה מראה של שומרי תורה בע"פ, לא הלכו אל הנוצרים בכדי למעט באיזה אופן את נצרותם, לא הלכו אל הקראים לפעול אצלם שהקראיות יתמעט אצלם מעט בכדי שיהי' באפשר לחשוב כי איזה בחינת שמירת הדת נפעל אצלם, לא הלכו אל הש"ץ שר"י לפעול כי השמד שלו או של המשומדים שהמירו דת מן השפעתו, יתמעט השמד הזה במקצת בכדי שיתראה כי איזה סוג של שמירת תורה עוד שורר אצלם לא הלכו גדולי ישראל אל הרפורם והנעאלגען לבקש מהם שיעשו איזה תקנות שיחללו ש"ק באופן פרטי אבל לא באופן בלתי מוגבל ברכים, שיאכלו טריפות ונבילות רק בביתם אבל לא כעת אסיפתם וחגיגה, כל זאת לא ידענו עוד שיהי' בזה איזה דרך התורה ואיזה חיזוק הדת. נתחדש ענין זה אצל מדינה הציונית מפני הצורך של הרמאים הנקראים אגודת ישראל כי החוב לפעול אצליהם שיחללו ש"ק באופן פרטי אבל לא באופן חוקי, שיאכלו טריפות ונבילות כל אחד בביתו אבל לא מטעם החוק או באופן פומבי המתפרסם בעתונים, כן א"א להם להנציגים הנקראים נציגי הגדולים להתנגד אל חיי המשפחה שיהי' כל חייהם של האזרחים בטומאה של איסור כרת אבל כל זמן שאין בזה חוק הכנסת פומבי הרי אין להם להנציגים מה לענות בזה. אין זאת עיקר הניגוד אל הכנופיה האגודאית אין לטעות טעות זה כל עיקר שהחסרון של הרמאים הללו מפני שאין לוחמים בכנסת המינים

מלחמה הגונה לתקן כל חטא ופשע. תהי' זאת הפסד גדול לחשוב כי עצם ענין הכנופיה זאת דבר הגון אלא שיש חסרון בעבודתם ומלחמתם, אבל יש להזכיר זאת עד היכן השקר של הרמאים הללו מגיע עד היכן הפכו את יסודי התורה לצורכם ולתאוותם, האיך מחרפים ומגדפים בשעה שלוחמים מלחמתם שאפילו הדברים הפומבים החוקיים שעל זאת סובב הולך "מלחמה" הזאת החוקים והגבולים של תוה"ק אינם נחשבים אצלם בשעת מלחמה הזאת, שהרי אפילו בחוק השביתה שזאת נקרא התיקון בעניני חילול ש"ק אומרים הנציגים בפירוש שמגמתם היא "סטאטוס קווא" החוקים הישנים של חילול ש"ק או לאכול טריפות וחיוב סקילה או כרת ישארו, אבל אותם הישנים דוקא ובתנאי שלא יוסיפו עליהם כי זה נגד סטאטוס קווא, זאת נקרא מלחמה עבור התורה כי העיקר היא התורה, ועוד שאר מליצות המעוררות שהלבלרים יסדום והגאונים חוזרים עליהם.

אי אפשר ואסור לנו להרשות איזה בלכול במה שנוגע אל הכנופיה האגודאית, ויש לזהר מאד בשעה שנבחנו דבריהם בהענין אשר בדו להם לצורכם הנקרא "מדינה על פי תורה" שכל השיגים שלהם בענין זה אינם אלא שקרים בולטים ושכל הענין הזה בכללו אינו אלא רמאות וגניבת דעת, אבל בהכרח להכפיל עוד הפעם ועוד הפעם להזהיר באזהרה הכי אפשרית להבליט באופן היותר בולט כי כל השקר הזה של השיגיהם ומלחמותיהם אינו עיקר ההיזק של מזיקים הללו, הכנופיה הזאת עסוקה עם דבר יותר עמוק המה משתלחים בשליחות של השטן עצמו לחתור אחרי העיקרים והשרשים של כל קדושת ישראל. מה שאינם מתקנים את הציונים עם חוקי הכנסת הגונים שעל ידי החוקים הללו הציונים ישמרו את התורה זאת נוגע אל הציונים עצמם ואל מקום הכנסת ששם הם פועלים, אולם עיקר ההירוס הנעשה על ידי כנופיה הזאת היא מחוץ לכותלי הכנסת בלתי נוגע אל הציונים אלא אל יהודים שומרי תורה ומצות, שהרי הכנופיה הקטנה הזאת מפרסמת את ענין המדינה אל שומרי תורה דוקא הם מפיצים את עבודה זרה הציונית אל תוך תוכה של שארית הנשארה, המה קובעים את הכפירה כללית ללבן של ישראל ללא הפסק דבר יום ביומו, המה מסיתים והמדיחים האחדים שאפשר עוד למצוא בזמן הזה להסית ולהדיח שומרי תורה שבלעדם לא היו נמשכים אל כפירה הציונית באותה מידה שנמשכים על ידיהם בעזרת עתוניהם. אי אפשר לשכוח זאת בשעה שהמדובר מן שקריהם וכזביהם לכל להסיח דעת מן ההירוס העיקרי והיסודי הזה מתוך הויכוח וההתעסקות על מעשיהם והמון גדופיהם, אין להבליט חסרון זה או אחר של האגודה הזאת לייצר הרושם כי הניגוד אינו אלא לפרט זה או אחר של מעשיהם ודבריהם, בכל פעם יש להזכיר ולהבליט כי הניגוד הוא אל כל קיומם, הרצון הוא לחסלם כליל לעקור אותם שורש וענף, המה ראש ולענה שלוחי השטן נאמנים לשולחיהם וכל קיומם זה הירוס כללי אל כל שארית ישראל, לקשר הלבבות והדיעות עם הציונות והמדינה החושך הגמור שירד לעולם בתקופה אחרונה הזאת.

תוה"ק נקראת ברית אם לא בריתי חוקות שמים וארץ לא שמת, ברית זה קשר המקשר את מקבלי הברית. הקשר של עם סגולה בקדושת התורה הוא נצחי לא ימוש לעולם ועד, הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה כמבואר בסוף פרשת משפטים, 'אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכרות את בני ישראל בארץ מואב, מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב, ככתוב בסוף פ' כי תבוא, נצחיות הברית והקשר הנמצא בתוך כל נפש מישראל זה דבר שאין לו גבול ואין לו פירוש מן שכל אנושי לצייר הענין העמוק הזה בהציוור שיהי' אפשר לתופסו, אחת ברור נראה לעינים כי בשעה שנוכח איזה ענין של תורה, הנפש מישראל מרגשת תיכף שזאת נוגע אליו אל תוך תוכו ואין באפשר להתפטר ולהשתחרר מזה כלל, גם העולם כולו חל מפניך ובריות בראשית חרדו ממך בהגלותך מלכנו על הר סיני ללמד לעמך תורה ומצות, החרדה הזאת נשארה לעולם ועד בתוך כל נפש מישראל אם כי מתחלקת בחילוקים רבים לפי שורש הנפש וטהרתה, אבל אין לך אדם מישראל שלא ירגיש בשעה שקיום התורה הוא המדובר ודי להזכיר רק את תיבת תורה בכדי לעורר את השומעים כל אחד לפי מדריגתו. הציבור הנשאר של שומרי תורה ומצות הולכים ומתפעלים מן המילים "על פי תורה" אם כי אין להמילים הללו שום חיבור וצירוף אל הדבר הנעשה על ידי נציגי הכנופיה בכנסת המינים, אבל בשעה שנוכח "על פי תורה" הרי יש כאן תורה וזאת מעוררת ומלהבת. אבל הכי באמת ישנו איזה צירוף של תוה"ק אל חוק השביתה הנחקק בכנסת המינים, הכי ישנו בזה איזה שמץ של שמירת ש"ק הכתוב בתורת משה? אבל יש בזה די לבלבל ולטשטש כי הנציגים לוחמים! לוחמים עבור השבת. לאמיתו של דבר יש כאן כפירה בתורת משה יש כאן כל הרעפורם וכל ההכחשה של מינות ואפיקורסות בתוך המלחמה הזאת למען התורה, הנלחמת מן מינים הדתיים בכנסת, הרי הנציגים לא שמו שום זכר של שמירת שבת בהחוק של שביתה ובהמלחמה למען השבת הזאת, הרי החוק הזה מרשה לכל אזרח במדינה לחלל ש"ק בכל אופן שירצה חוץ מן מה שימנע את הרושם של השיגים עבור הכנופיה, יעשן את הסיגריא, יכתוב המכתבים, יבשל את הסעודה, יכבס את הכביסה, יתפור את הבגדים ינקה וילבן כותלי דירתו, יסע אל שפת הים בהמכונה שלו, יעשה שם כל מה שלבו חפץ וכל זאת בלתי מתנגד אל החוק ואל ההשיגים בהמלחמה עבור השבת שהכנופיה לוחמת ומשגת במה שקוראים חוק השבת. גם אין בכל זה החילוק של בצנעה ובפרהסיא, לעשן סיגריא ברחוב זאת בפרהסיא, לשמוע אל הרדיו וטעליוויזיא זאת בפרהסיא, כל מלאכה שחייבים עליה בשבת נעשית בפרהסיא על ידי האזרחים בפרטיים הציונים השומרים חוקי הכנסת, כי אין חוק השביתה מתנגד באיזה אופן כל שהוא אל חילול ש"ק של האזרחים חוץ מן מה שמשמש אל ההשיגים של הכנופיה והדתיים להראות לפני הבוחרים, דהיינו עבודה פומבית של חלק מן משרדי המדינה בהמשרד עצמו, אבל כן העובדים שמה בודאי מחללים ש"ק הן בביתם והן במקומות פומביים בפרהסיא.

כן בנוגע חוק החזיר שכ"כ דבר עליו בימי לעווין והשיגיו, זאת חירוף תוה"ק בשעה שמכנים אל הישג הזה איזה ענין של תורה, חוק הזה הי' רק למנוע גידול החזירים במחוז תל אביב, לא הי' נזכר בהחוק באיזה אופן ישר או בעקיפין שלא לאכול בשר חזיר! כן בודאי אין בהישג הזה שום רמז לבל לאכול בשר שקצים ורמשים, אכילה ביום הכיפורים, בשר בחלב, דם וחלב, או כל שאר דברים טמאים הנאכלים במדינה. הלוחמים הדתיים יתביישו אפילו להביא זאת על סדר היום כי לפי ענין המדינה, לפי ענין החילוף מן עם סגולה אל עם גויי עולמי, לפי ענין הסדר הגויי שהמדינה מסדרת את התושבים הרי אין רשות אל חוקי המדינה להתערב בהחיים הפרטיים של האזרחים כמו שאין בחוקים הצרפתיים שום מניעה בנוגע אל החיים הפרטיים של הצרפתיים, וכן אין רשות אל מדינת הציונים להבחין בין מאכל למאכל ובין עבודה לעבודה ובין לכישה ללכישה במה שנוגע אל החיים הפרטיים של האזרחים. אחת ברור למדאי כי אי אפשר להם להאגודאים לפרסם שום דבר שלא יהי' בו מן השקר והכזב והכחש ביחד, כמו הענין של האגודה בכללו הוא שקר כי מה זאת אגודה? היכן נמצאת האגודה הזאת? כן בכל דבר שמפרסמים בהכרח שיהי' זאת שקר מתחילתו, כי גם במשרדי הממשלה אין שם שום חלות החוק הזה וההישג הזה של איזה בחינה מן שמירת שבת, הרבה פתוחים ביום השבת הללו שהממשלה רואת נחיצות בהם, משרד החוץ, שדות התעופה והנמלים, הראדיו והטעליוויזיא, הדואר המקבל מברקים וטעלפונים, יצירת העלקטרי והתחבורה, בתי מסעדה והבראה, בתי חרושת הנחוצים, כל זאת עובד ביום השבת כביום החול ולא נתתקן עוד בהתיקון של מדינה על פי תורה שהגדולים והנציגים הולכים ומתקנים. כל התיקון בדת של חוק השביתה הגויי הי' מפני הגויית הציונית שהרי כל גוי מגויי הארץ יש לו יום השביתה מן עסק ועבודה וכן הגוי הציוני בהכרח שיהי' לו יום השביתה ובחרו ביום השביעי, תחת שלשאר הגוים יש להם השביתה ביום א' או למסולמנים ביום ו', יום השביתה הזה של חוק הכנסת בלתי שונה כלל מן יום השביתה של שאר העמים שיש לשבות באותו אופן ולמנוע אותן הפעולות ששאר העמים נמנעים לעשותם ביום השביתה שלהם, אבל אין שום זכר למנוע מן איזה מלאכה הכתובה בתוה"ק שלא לעשותם ביום שבת קודש, אין בזה שום רשם קל של תורה אלא אדרבה החוק הזה מחלל את התורה מסלק את התורה וכופר בתורה ומביא חוק אנושי גויי במקום התורה שניתנה לנו מסיני. דבר זה עוד מתאמץ ומתחזק בשעה שהאגודאים חותמים את החילוף העמוק הזה בהחותם של תורה, זאת מלחמה עבור התורה להשיג הישג זה, זאת מדינה "על פי תורה" שגדולי ישראל רצו בהתיקון הזה לפי הכחש של המתקנים הללו. כל מין כינוי של תורה על השיגים הללו זאת חילול התורה לחלל התורה להחליפה בחוקי גויים אנושים כל הדיבור על מלחמת הנציגים כעל מלחמת התורה זה חילול שם שמים ברבים שעוד לא הי' כמוהו ושגם עתה אינם מבינים אותו אפילו מעט מן המעט, כי נמשך על חילול וחילוף הזה מסוה של שמות מצלצלים, נמשך על זה הסכמת הללו הקוראים לעצמן

גדולי התורה, ואיך אפשר לההמון אנשים פשוטים טרודים על מחיתם טרודים בשאלות החיים הרבים להבחין בזה הבחנה הפשוטה בשעה שאינה נראית לעינים, הבלבולים הרבים מעוורים ומבלבלים בהסתה הזדונית שהמסיתים האגודאים חיים ממנה ומתקיימים על ידה. הציבור אינו שומע יותר אלא הביטוי "תורה", זאת די לעורר אותם ולהביאם אל הטעות הגמור זאת ענין יקרת ישראל עם קדוש זאת ענין הברית והקשר עם תורה"ק שכל אחד מישראל מתקשר בו ונמשך אליו, הכנופיה משתמשת גם בענין הגבוה הזה בשליחותו של השטן שגם על ידי קדושת התורה ויקרת ישראל תתפשט הטומאה הציונית ותפרוש השפעתה גם על הציבור שומרי תורה, כיון שבכל אופן שהכנופיה מתכבדת בכל אופן שהכנופיה נעמדה ללוחמים ומתקנים, הרי זה ברור שזאת ההליכה וההמשכה אל הציונות והמדינה, שזאת הכל מה שהכנופיה עסוקה בה בכל מה שמדברים ומשמיעים.

כ"ו

הציונים עצמם אינם מודים בשום אופן בעולם כי ההשיגים האגודאים יש להם איזה ענין של תורה, הם אומרים זאת בפירוש ללא טעות כלל כי הכל מה שנחקק בהכנסת זאת גויית בתור "חופש דתי" שניתן לדת ישראל בתוך חופש דתי שניתן לשאר הדתות, הם אומרים ג"כ שגם הם בעצמם מסכימים להחופש הדתי הזה כמו שנהוג אצל כל הגויים הנאורים שאין אפשר להמדינה הגויית הציונית שתהי' שונה בדבר הזה מן שאר מדינות. בשעת תקומת המדינה הציונית, הסוכנות הציונית כתבה אל הסתדרות אגודת ישראל הסכם הזה על השיגים הללו מפני טעמים הגויים הללו, כל ענין המלחמה של האגודאים לא נתקיימה כלל כמו כל הענין של האגודה הבלתי קיים כלל, אפילו יצחק גרינבוים ובן גוריון שר"י מסכימים עם הרב פישמאן — מיימן על חופש דתי הזה:

"הנהלת הסוכנות שמעה מפי היר"ר שלה על מבוקשכם בדבר הבטחת עניני האישות והשבת במדינה היהודית: הקמת המדינה זקוקה לאישור האר"מ וזה לא יתכן אם לא יובטח חופש המצפון במדינה לכל אזרחיה, במדינה היהודית יהיו גם אזרחים לא יהודים, נוצרים ומושלמים, וברור שמן ההכרח יהי' להבטיח למפרע שויון — זכויות מלא לכל האזרחים והעדר כפייה או אפליה בעניני הדת או בענינים אחרים.

הנהלת הסוכנות מילאה את ידי החתומים מטה לנסח עמידתה והרינו מודיעים לכם בזאת את עמידת הסוכנות:

שבת. ברור שיום המנוחה החוקי במדינה יהודית יהי' יום השבת, כמובן מתוך מתן רשות לנוצרים ובעלי דת אחרת לשבות ביום החג השבועי שלהם. אישות. כל חברי הנהלה מעריכים את רצינות הבעיה וקשייה הגדולים, ומצד כל הגופים שהנהלת הסוכנות מייצגת ייעשה כל מה שאפשר למען ספק בנידון הזה את הצורך העמוק של שלומי הדת, למנוע חלוקת בית ישראל לשנים. בשם הנהלת הסוכנות היהודית

דוד בן - גוריון, יצחק גרינבוים.

הרב י. ל. פישמאן.

(מכתב ששלחה הסוכנות אל האגודה א' תמוז תש"ז)

הכנופיה קראה את זאת "המסמך ההיסטורי על מעמד הדת במדינה" הישג גדול של אגודה, אבל חופש הדת הגויי הזה גם גרינבוס וב"ג מסכימים, גם פישמאן מבין זאת, גם האנגלים והצרפתים נותנים את חופש דתי הזה חופש המצפון במדינה לכל אזרחיהם הרי שגם כל האומות באו"מ ילחמו מלחמה אגודאית הזאת למען "חופש המצפון", ובחנם טרחו הלוחמים האגודאים ביחד עם הגדולים למען המלחמה הזאת, הישג הגויי הזה הי' מובטח למפרע מן בן גוריון וגרינבוס, על ידי הלחץ של הרב פישמאן ביחד עם דרישת האו"מ, הגדולים, האגודאים, המזרחים, ביחד עם הגויים מסכימים על זה, כן התוצאות מן הישג הזה בנוגע שמירת התורה מתראה באופן הזה עצמו.

סדר חדש נסדר בעולם זה סדר של מדינה, בטוים חדשים נקבעו בעולם שלנו מושגים חדשים הנובעים מן המובן של מדינה לישראל, הכל משתרש בשורש לענה להפוך את כל ישראל לעם גויי בין גויי הארץ. גם המלחמה עבור התורה מוגבלת בגבול זה כי כל התורה מוסברת ר"ל באותו ההסבר של אנושיית גויית עולמית, כל דיבור ודיבור שהנציגים מן חזית דתית תורתית, כלומר הכנופיה האגודאית, בנוי על ההסבר זה לגשם ולטמא ולזהם את כל ענין שמירת התורה אל אותה האנושיות גויית ששאר חברי כנסת מבינים ומרגישים. כמו שכל ענין המדינה היא ההשוואה להשוות את ישראל עם סגולה אל כל עמי העולם במהותם, כן מלחמת המינים הדתיים ודבוריהם במלחמה זו היא ההשוואה הזאת בנוגע אל שמירת מצות התורה. בשעה שהמינים האגודאים מדברים מן שמירת שבת באותה המלחמה שהכנסת תבוא לחוקק חוקים לשמור את התורה ואת השבת, בהכרח להם לדבר אותן הדברים שיהיו מתאימים אל כנסת המינים שמשם תצא שמירת התורה ישראל. כל דיבור של הנציגים הללו הוא חירוף וגידוף באותו ענין של תורה"ק שעסוקים בו בהנאום שנאמרים בהמלחמה עבור התורה שלוחמים, בשעה שמדברים מן שמירת ש"ק יש להם להסביר זאת, שהשבת הוא מן הערכיים הסאציאלים אל עם ישראל, "יום משפחתי" "יום מנוחה" ומן המושגים הללו בענין ש"ק הרי החוק המרשה לשר העבודה לתת רשות לעבוד בשבת בהמפעל לצורך המדינה לפי ראות עיניו של שר העבודה. בויכוח בכנסת של קלמן כהנה ושלמה לאורנץ עם שר העבודה ב-25 פברואר 1976 משיב מר ברעם:

"לא אתן היתר עבודה בניגוד לחוק, בניגוד למקובל וניגוד לדעת הוועדה המיעצת בענין זה, יושב בה אדם דתי שאני סומך עליו מאשר על אנשים דתיים אחרים. אבל אני שואל, אם אסור בכלל לעבוד בשבת לשם מה קיים החוק הזה "חוק שבות ומנוחה"? ברגע שחתום על ידי שהמפעל חיוני – הוא מפעל חיוני, ברגע שנתתי היתר על פי החוק לעבוד בשבת הכרתי בכך שהמפעל הוא חיוני"

זאת חוק הכנסת שהנציגים התורתיים משותפים בהכנסת הזאת ולוחמים שם עבור התורה, שביד שר העבודה ליתן רשות עבודה אל מפעל שהוא רואה בו ענין חיוני, החוק הזה בלתי מפריע את ענין השבת שהנציגים התורתיים מדברים ממנו, זאת בלתי מפריע את "ערכיים הסאציאלים" ולא את יום המשפחתי, כי במקום שיש ענין חיוני בהכרח

לעבוד והערכיים הסאציאליים והיום משפחתי ומנוחה חלים במקום שאין בו ענין חיוני. והוא מר ברעם ממשיך:

"יש לי וועדה מייעצת ובה יושבים אנשים המבינים בעניני הלכה ומבינים ג"כ חוק וסדר, לא אני נתתי היתר, זה ההיתר ניתן עוד לפני. צריך לעשות מאמץ על מנת שהפועלים שאינם רוצים לעבוד בשבת יסדרו, עד כמה שאפשר במפעלים שאין בהם עבודה בשבת. האם אפשר לעמוד על הדוכן (בכנסת) ולהגיד שאותן פועלים העובדים בשבת הם חלילה מתנכרים לשבת? וכי הם אינם רוצים לבקר את משפחותיהם וליהנות ממנוחה, וכי הם אינם רוצים לשבת עם משפחותיהם בסעודת שבת? כל פועלי ישראל רוצים שלא לעבוד בשבת הם רוצים את המנוחה".

מר ברעם מגיד את דברים המובנים ביותר, בהיות שהדתיים עם התורתיים אשר בכנסת מסבירים את שמירת שבת שזה יום משפחתי ויום מנוחה הרי הוא מבטיח שכל פועלי ישראל רוצים לבקר משפחותיהם וליהנות ממנוחה, אלא שבמקרה שזה דבר חיוני המפעל הזה מותר לעבוד בשבת כי כן חוק המדינה. (ד"ה צד 1872)

עוד נשק אחר ביד הנציגים התורתיים אשר בכנסת, הנשק של קיום המדינה, הם מסבירים שהמדינה תתקיים בזכות שמירת שבת ולצורך שמירת המדינה נחוץ לשמור את שבת ג"כ, כי השבת זה איחוד לאומי ומצלת מן התפוררות לאומית וב – 11 יוני 1974 הנציג האגודאי מדבר:

"כנסת נכבדה! כואב הלב על שיש צורך לדבר על חילול שבת בפרהסיא במדינת ישראל, מי יכול הי' להעלות על הדעת שדווקא במדינת ישראל נצטרך להילחם על קיומה של השבת שעליה הורגנו במשך אלפי שנה גלות(!), מי מילל ומי פלל שדוקא במדינת היהודים העצמאית נצטרך להיאבק נגד דחיקת רגליה של שבת מלכתא, שנאלץ להיאבק נגד המנסים לפגוע בנכס היקר ביותר של עם יהודי, נכס ששמרנו בכל התקופות הנוראות של ההיסטוריה הארוכה שלנו בגלות בין העמים.

השבת שליכדה אותנו והחזיקה אותנו ובזכותה ניצלנו מהתפוררות לאומית, שבת זו הולכת ונדחקת לקרן זוית ומתנכלים לה בצורה החמורה ביותר. חברי הכנסת! כמיהתנו במשך אלפי שנים לחזור לארץ כדי להחזיר תפארת קדשי ישראל לישנה בארץ אבותנו, קיוונו שאם נשתחרר מעול הגלות(!) ונזכה למדינה משלנו לשלטון יהודי עצמאי, כאשר לא נהיה תלויים עוד בחוקי הגויים ובימי המנוחה שלהם, נשליט את השבת על כל הוי חיינו ברחובותנו. כבוד היר"ר! אני מציע שהכנסת תקיים דיון בהחלטת מליאת הרשות לחדש את השידור בשבת בוקר, אם תשיב בשבת רגליך עשות חפצך ביום קדשי והאכלתיו נחלת יעקב אביך, אם נקבל עול שמירת שבת נזכה בקרוב לשלום אמת בארצנו". (ד"ה צד 1669).

זאת דובר אבראמוויטש נציג של קדה"ש, בשעה שמבקש לשמור על סטאטוס – קוו שלא לשדור טלוויזיה בשבת בוקר אלא דק בליל ש"ק כפי הסטאטוס – קוו שעד הנה, טעם לדבריו טעם של קידוש השם, כי השבת זה דבר גדול כי זה מציל מהתפוררות לאומית ועוזר אל המדינה וקיומה. ומתפלא באשר היום בעת שנשתחרנו מעול הגלות וזכינו למדינה שזאת היתה כמיהתנו במשך אלפי שנים, "לזכות

לשלטון עצמאי" וממילא יש למנוע השידור בטלוויזיה בשבת בבוקר ובזכות זה נזכה לשלום אמת במדינה.

כדאי לשמוע עוד מדברי נציג תורתי בא כח של הגדולים, לוחם מלחמת התורה, אשר הוא מסביר את ענין של שבת בכנסת המינים שלפי דברי עתוני הכנופיה והגדולים, משם מן הכנסת ומן דברי הנציגים הלוחמים הגדולים, תצא שמירת שבת ושמירת התורה לישראל. אבראמאוויטש מצטט דברים למען להחזיק הצעתו על שמירת שבת, והכנסת תפריע את השידור בטלוויזיה בשבת בוקר כי זה נגד הסטאוס – קוו, רק השידור בליל שבת זה מן הסטאוס – קוו ובכח שמירת שבת שמירת הסטאוס – קוו וקראת לשבת עונג אז תתענג על ה' והאכלתיך נחלת יעקב אביך.

"כנסת נכבדה!"

הפעלת הטלוויזיה בשבת לא תוסיף לתדמיתה של ישראל כמדינה יהודית, קטע ממכתב אחד, "ילדנו הדתיים כלל לא מרגישים מקופחים כפי שסברה העתונות, בגלל אי יכלתם לצפות בטלוויזיה בשבת, יומם מלא וגדוש בשבת בתפלה ובבילוי בחיק המשפחה. מוטב ה' לעם היושב בציון אילו היו מתחילים ההורים במשפחות החילוניות לשים להם את השבת כיום אשר הוא מוקדש אך ורק ללימוד ולמשחק עם ילדיהם, מסיים התורתי את דבריו "כך מסתכלים רבים על גזילת עונג השבת האמיתי מילדנו, והחלפתו בשלוש שעות זולות מול המכשיר המחנך לשלילה".

דברים הללו ודומיהם על שמירת שבת ושמירת התורה מאת הנציגים של הגדולים, מלאים חירוף וגידוף טומאה וזוהמה על מצות התורה, המה רוצים שהכנסת תכוף את האזרחים לשמרם, מזה יהי' להם במה להתרברב בעיני הבוחרים ויכנסו עוד הפעם לכנסת וילחמו עוד הפעם את מלחמת התורה. אין באפשר בעולם שום ויכוח עם הכנופיה הקטנה הזאת המבזים את תוה"ק כריש גלי לצורכם ולכבודם, אבל נכון מאד לברר מעט מן המלחמה שהמה לוחמים שם בכנסת והתוצאות מן המלחמה הגדולה הזאת. נכון מאד כי א"א להם לנציגי הכנופיה לדבר שם בכנסת אלא דברי חירוף וגידוף כי אין מי שם שישמע דברים זולת ההגשמה על כל דברי תוה"ק, להסביר את שמירת התורה בדברים כמו למנוע התפוררות לאומית, ערכיים סאציאלים, יום משפחתי, משחק עם הילדים. התוצאות מן הסברים הללו א"א שיהיו שונים מן ההסברים עצמם של מלחמה זו, אם השבת הוא יום משפחתי, יום עונג עם משחק ילדים ערך סאציאלי, הרי הכנסת מודה לדברי התורתיים והם משוכנעים כבר מדבריהם, לזאת יהי' החוק של שמירת שבת באותה צורה של תועלת הלאומי ויום המשפחתי וערך הסאציאלי, חבר הכנסת במענתו על דברי התורתי אומר אז:

"כבוד היושב ראש! כנסת נכבדה. אני מוכן לקבל את הציטוט של ח"כ אברמביץ לאמור קראת לשבת עונג, וכיוצא באלה. הויכוח הוא מאי משמע עונג שבת בימנו אלה סוף המאה ה-20, ובעצם זה הויכוח בין היהודים החילוניים ובין הדתיים שומרי המצוות.

אני מציע להסיר מן סדר היום את ההצעה של חבר הכנסת אברמוביץ על ביטול שידור הטלוויזיה בשבת בוקר, שידורי טלוויזיה ישמשו מוקד חינוכי

לילדים בשעות הפנאי של שבת בוקר, כדי לסייע לאמהות וכדי לא להפקיר את הילדים לחינוכו של הרחוב. רוב רובם של ילדי ישראל שמשפחותיהם אינן שומרי מצות מוצאים אפשרות לבילוי תרבותי של ממש בשבת בוקר. ח"כ של הליכוד מר יהודא בארי הוא ג"כ נגד השידור בשבת בוקר, והוא מסכים אל דברי התורתי שטוב יהי' למען הילדים מניעת השידור בשבת בוקר ועומד וטוען "האם לא עדיף שהילדים לא יראו בטלוויזיה אלא ייצאו לאויר הצח ויעסקו בספורט?"

הדובר הקודם שמתנגד אל התורתי עונה: מיד נדבר על אויר הצח, אדם הרוצה כי בניו יהיו באויר הצח יכול לסגור את הטלוויזיה, ולשלוח אותם אל אויר הצח צריך לאפשר גם ליהודים שאינם דתיים לקיים עונג שבת משלהם על פי מתכונתם. (דברי הכנסת צד 669)

כל הויכוח הזה על שמירת שבת מתאים מאד אל ענין המדינה בכלל, על ענין הכנופיה ועל ענין שמירת שבת שיצא מן חוקי הכנסת. הכנופיה מסבירה לשמור את השבת למען הלאומית ולמען עונג משפחתי. המינים הבלתי דתיים מסבירים כי במאה ה-20 העונג שבת פירוש אחר מן זה של אנשי הכנופיה. "הליכוד" עומדים לעזר הכנופיה כי לדעת יהודא בארי, דברי אברמוביץ התורתי נכונים כי בלא הטלוויזיה הילדים יתעסקו בספורט באויר הצח. כל שאר הויכוחים שמה הם מנקודת הראות הזאת. הכל בכדי ללחום מלחמת התורה על ידי הנציגים. כל דבריהם של נציגי הכנופיה המה באופן זה של זוהמה וטומאה על דברי תורה"ק. ללא יוצא מן הכלל כל ההשיגים שלהם שכנסת הציונית יכפו את האזרחים לשמור את הדת באפשר לראות עד כמה חוקי המדינה מחזירים את העם הציוני לשמירת התורה, כדאי להביא עוד הפעם דברי המסיתים הללו בנוגע לשמירת השבת:

"חוסי על מנוחת השבת בפומבי, אל תקעקעו את יסודות המוקדשים מדר דר, מדוע לא יתעורר אצל אלה הגרמים לחילולי השבת המצפון היהודי התובע מהם לשמור על ירושת הדורות (!) ומורשת אבות שהוא גם הנכס הלאומי היקר של עם היהודי.

כנסת נכבדה! בתלמוד נאמר שואלים ליהודי מפני מה הוא יוצא ליהרג והוא עונה על ששמר את השבת, זהו תשובה של יהודי שספג משחר נעוריו מנכסי הרוח של עם יהודי (!) כמיהתנו במשך אלפי שנה לארץ קדשנו לגאולה מחשכת "הגלות, קיווינו שאם נשתחרר מעול הגלות (!) ונזכה למדינה משלנו, לשלטון יהודי עצמאי נשליט את השבת גם ברחובותנו, ועכשיו שבעזרת השם זכינו אל מדינה יהודית ועצמאית ישראלית (!) לבנו שותת דם על ההידרדרות בשמירת שבת ועל המזעזע שבכך. אפילו את ההישג הלאומי והסאציאלי של שבת כיום מנוחה, אנו מבטלים."

שר התחבורה שמעון פרס עונה לו להדתי, התורתי הנ"ל, אדוני היושב ראש כנסת נכבדה! אני מצטער כי בדבריו של ח"כ היתה מעין נימת געגועים לגולה ששם יכולנו לקיים את השבת, כי שם יש "שאבאס גוי" מה לעשות ובמדינת ישראל אין "שאבאס גוי", אבל יש במדינת ישראל שירותים חיונים ממדריגא ראשונה, כמו מטענים בטחוניים בנמל ועל כל ההשוואה בלתי קימת. לאורנץ: לא על ענין בטחון המדובר, בעניני בטחון לא מדובר! שמעון פרס: אני שמח שחבר הכנסת לאורנץ מסכים שצריך לחלל את השבת

כשיש צורך לפרוק בנמל מטען בטחוני, על משהו כבר הסכמנו. וכבר נאמר אם אין קמח אין תורה, והקמח בא לנמלים בשבת.
(דברי הכנסת 13 פברואר צד 322).

שמעון פרס מדבר לפי ההשקפה של התורתיים על ענין שמירת שבת. זאת מורשת אבות, ירושת הדורות, נכס לאומי, הישג לאומי סאציאלי, כמיהתנו במשך אלפי שנה להשתחרר מעול הגלות, להיות לנו מדינה עצמאית. הרי שמעון פרס בתור שר התחבורה משיב לו כי השירות החיוני הנצרך אל מדינה עצמאית בהכרח לעשות גם בשבת, זאת לא יגרע מן נכס הלאומי, ירושת הדורות, הישג לאומי סאציאלי, שבעבורם נכון לשמור את השבת, זאת יתקיים במקרה שאין צורך כ"כ, אז הנכס הלאומי ישתמר מן חוק השביתה והמנוחה הנחקק בכנסת. יש איפוא לראות כי לארנץ הלוחם מתירא מאד לבל להטיל עליו שום חשש ופקפוק בלאומיותו ומסירתו אל המדינה, תיכף ששמע מפי שמעון פרס כי הפריקה בנמל בשבת היתה גם אל מטענים בטחוניים, תיכף קפץ ואמר: לא על ענייני בטחון מדובר! בענייני בטחון לא מדובר! כן חבירו אברמביץ זעק בקול: הדגשתי זאת במפורש בדברי! לאורנץ וחבירו מתפחדים מן איזה שמץ של חשד שאינם נמסרים למדינה עצמאית שעל זאת חיכו הלוחמים התורתיים במשך אלפי שנה, ובודאי על שיחרור של הגלות מותר לחלל את השבת "בענייני בטחון לא מדובר"! לא על ענייני בטחון מדובר! אין להתווכח עם כנופיה של רמאים הללו, מסיתים ומדיחים תורתיים, אבל אפילו לפי מה שאומרים כי נשתחררו מן הגלות עם המדינה העצמאית, הכי נבחן הדבר על ידי איזה דמיון להלכות שבת שכל מה שנקשר עם ענייני צבא הציוני הוא דבר חיוני, כל המטענים הצבאיים מותר לפורקם בשבת ובשעה שימתינו איזה שעות כל הגאולה בסכנה? וכי אין להם להצבא מטען כזה במחסן להשתמש בו איזה שעות? וכי צבא הציוני לוחמים בכל עת ובכל שבוע? וכי על איזה שעות לא הי' בכח של כל הפסוקים וכל הניסים והנפלאות להגן עליהם על זמן קצר כזה? וכי בההיתר הזה של הרב לאורנץ המבטיח שלא הי' "אפילו המדובר בכך", אין בההיתר הזה פריקת עול תורה וחירוף וגידוף ברבים? זאת מלחמת הלוחמים עבור התורה בכנסת המינים, מלחמה לשם שמים וקידוש השם ברבים.

כ"ז

דברים מאד חמורים יוצאים מן הסדר החדש הזה של מדינה והתוצאות מן ענין המדינה לכל ישראל ולשארית הפליטה שומרי תורה ומצות. דוקא על ידי הדאגה אל שמירת התורה, והזעזוע נגד מחללי תורה, מתהלך במחתרת הרעיון של מדינה הנוגע בעיקרי השרשים של קדושת ישראל. השטן מבלבל הבלכול הגדול המקיף הזה, החרדה הגדולה לקראת שמירת התורה הביאה טעות הגדול הזה כי הנציגים התורתיים בכנסת יתקנו תיקון גדול בענין חילול התורה במעשה שרוב רובם של תושבי המדינה הציונית

מחללים וכמעט נשכח לגמרי כי מצות התורה קיימים עוד, אבל התיקון הזה שכמעט רוב יהדות החרדית מודים בהצורך של תיקון הזה ומתקנים הללו, מביא את עקירת הקדושה ועקירת האמונה מן לבם של ישראל שומרי תורה ומצות. ההסכמה על התיקון הזה שהנציגים יתקנו על ידי הכנסת, זאת ההסכמה על עצם הציונות וכל הטומאה הנקשרת עם ציונות, מחמת עוצם כח הטומאה של הציונות יש לענין זה של התיקון על ידי הכנסת, אחיזה בלב תמימי דרך, זאת יצרא דעבודה זרה המושכת ומפתת מסמת עינים ומבלבלת בלבול גדול. הרי עיקר הדאגה היא לתקן את הפושעים הציונים, אין לחשוב כי תלמידים של ישיבות באיזה בחינה שיהיו, או הללו הנקראים חסידים באיזה בחינה שיהיו, המה צריכים לחוקי הכנסת שבעבורם ישמרו את השבת ויאכלו מאכל כשרות, העיקר התיקון המחופש הוא לעוברי תורה שיחזרו בתשובה על ידי הכנסת. היו מקומות מקודשים בעולם שמשם יצאה ההתעוררות לנפשות ישראל להשיבם אל אביהם שבשמים, הישיבות הגדולות הנודעות בעולם, מקומות ששם דרו הגאונים וקדושי עליון, שכל בני ישראל שאבו מן המקומות הללו יראתם ותורתם, נתחדש בהסדר החדש מקום אחד שמשם תצא שמירת התורה לעולם, כנסת המינים תדאג על שמירת התורה להחזיר את העם לשמירת המצות, ההתעוררות הזאת לא תבוא על ידי מאמרי חז"ל וספרים הקדושים, על ידי חובת הלככות מסילת ישרים ואורחות צדיקים, ספרי החסידות מתלמידי הבעש"ט, דברים הק' של גאוני עולם שיעוררו את העם מדרכם, לפי סדר החדש ההתעוררות הזאת תבוא על ידי חוקי הכנסת, הציונים ישובו מדרכם הרעה על ידי החוקים שיתחוקקו בכנסת ויתחילו לשוב בתשובה ולשמור חוקי התורה. היו מלפנים מוכיחים שסבכו מעיר לעיר המגיד מדובנא, המגיד מקעלעם, ר' הלל קאלמיער וגם מגדולי תלמידי הבעש"ט זכר כולם לברכה, דבריהם היו כגחלי אש ותפקידם הי' להשפיע מקדושתם ויראתם לכל שומעי דבריהם היורדים חדרי הנפש מישראל, בהסדר החדש הזה נתחדש כי אותן המוכנים לעורר לתשובה המה חברי הכנסת דוקא, הנציגים העומדים לנאום שם נאומים בכדי לחוקק חוקים הידועים, או בלתי ידועים כלל רק בתקוה שהנציגים הללו באיזה פעם יתקנו התיקון הזה, הציונים יחזרו בתשובה, על ידי הכנסת, ומתוך חוקי הכנסת ועל ידי חברי הכנסת.

דברים העיקריים הולכים ונשכחים בתקופה הזאת של סילוק הדעת, הכל נידון לפי מראית העין, לפי השטחיות והרגשת חושים אנושיים ללא צירוף אל עיקרי הקדושה והתורה מן השמים שניתנה לישראל. ישנה שמירת התורה בפועל ובמעשה שבזה כל ישראל שוים בחיובם, כל אחד מישראל מחויב לשמור חוקי התורה לשבות ביום ש"ק ולאכול מצה בליל פסח, ישנה ג"כ איכות שמירת התורה במעשה הזהירות בדקדוקי המצות ללא הוראת היתר וגם למעלה מזה הקדושה השורה בנפש בעת עשיית המצות מתוך אהבה ויראה ודביקות הנודעה לצדיקים ואנשי קודש. בזה יש חילוקים רבים ואין דומה איכות שמירת המצות של אדם גדול אל איכות שמירת התורה של אדם פשוט

שאינו מרגיש הקדושה העליונה ומקיים המצות ובמעשה בלבד. כימי אחרית ימי עולם אין המדובר מן פנימיות הקדושה של קיום המצות ולימוד התורה שהרי דורנו זה אין לו שום מושג בענינים פנימיים ורחוקים מהם בתכלית. אבל גם בשמירת התורה כפשוטה, כמו שנתבאר לנו בחז"ל וש"ע השטחיות גובר בזה עד מאד. בשעה שהמדובר על שמירת התורה נשמעין ג"כ הדברים שבאו מזמן קרוב הנכנים על רגש אנושי, הלשונות של עתונים עם מליצות של לבלרים דתיים. לא לבד הלשונות אלא גם התוכן הוא כבר עולמי עתונאי ששם של שמירת התורה נלווה אליו, גובר הבלבול לחשוב על זה כעל שמירת התורה כיון שהלשון של שמירת התורה מצטרף אל ההגיון. עתונאי הזה, לבסוף מתהפך הכל אל ההגיון העתונאי ונאכד גם הלשון של שמירת התורה, נשאר אך קורי עכבוש הלשוני המליצי, הנלקח מן עולם הגויי ועתוני הגויים, שאין בהם אלא עניני הגוף ועולם הזה, חלק הגוים והעמים ללשונותם בגוייהם. הבלברים הללו המה המוכיחים מורים את הדרך ומיישרים את הדעות בהעתונים הדתיים שהנימוקים שלהם הולכים ונשנים מן יהודים שומרי תורה וגם ובעיקר מן המגידי שיעור והרבנים המפרסמים דבריהם.

המלחמה עבור התורה המפורסמת בתקופה הזאת, אינה נוגעת לגמרי אל מצות התורה בבחינת מצות התורה אלא מצד המפורסמות, דבר זה רחוק מן הדעת מאד שהמלחמה של הנציגים בכנסת תהי' נגד לבישת שעטנז או נגד אכילת חמץ בפסח, כיון שחטאים הללו אינם נעשים באופן המפורסם באופן הנראים לכל, כודאי יתביישו להזכיר בכנסת בשר בחלב, אולם מה שנקרא מלחמה עבור התורה היא רק מן המפורסמות שיש להמשיך עליהם ענין עתונאי ענין עממי כגון שבת, ואכילת חזיר, ונשואי החוק. גם אלה הדברים המעוטים כגון שלושה או ארבעה ענינים שרק על הדברים הללו כל המדובר של תיקון על פי תורה בכל הזמן, אין בהם הענין של תורה כלל אלא הענין העתונאי לבד. לא יביאו הדתיים הצעה לכנסת ששמירת שבת זו היא הוצאה מרשות לרשות, מלאכת בורר, וכותב שם משמעון, שמירת שבת שעל זה המדובר היא הנסיעה בתחבורה הציבורית, שביתה במקומות הממשלתיים, ומניעה בפעולות הממשלה בשעה שזאת מתפרסמת בעתונים. כן זאת רק בנוגע אל הממשלה לבד, האזרחים אין להם שום מפריע אפילו בשעה שנעשו הדברים הללו בפרהסיא נגד כל. אין בכל המלחמה עבור השבת איזה רושם של שמירת שבת של תורה"ק גם לא עבור הממשלה עצמה, המשטרה פתוחה בשבת, משרד החוץ, שדה התעופה עסוק בשבת עוד יותר מן ימות החול, עבודת החשמל, המים, הנמלים, הדואר הטלפון המברקים, גם כל דבר שיש לו איזה חיבור רחוק מאד לענין הצבא הציוני. בנוגע להממשלה השביתה הפומבית היא רק להמקום ולא להאנשים, האנשים מזרע ישראל העובדים במשרדי הממשלה המה מחללים השבת ואין להם מפריע מן החוק, רק המשרד בעצמו יהי' סגור, האנשים העובדים בתחבורה ציבורית הם מחללים השבת החוק הוא רק להתחבורה עצמה, המניעה בפעולות בממשלה בשעה שמתפרסמת בעתונים זאת רק אל אותה הפעולה, אבל בעלי משרה בהממשלה אין להם

שום מונע מן החוק שלא יחללו השבת בכל ל"ט מלאכות שחייבים עליהם בשבת. המלחמה עבור השבת והנצחונות של הנציגים בענין זה נתחלפו מן ענין שבת הכתוב בתורה אל עולם העתונים אל רגשים אנושיים גויים שהלבלרים מדברים מהם, אל ענין המורגש והמוחש בהיפוך גמור אל שבת קודש הניתן מסיני לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך עבדך ואמתך וגרך אשר בשעריך, כל ההודאה על נצחון של התורתיים המינים האגודאים בשטח שמירת התורה, זה דרגא עוד יותר פחותה מן הרופורם ונעאלאגן שגם המה יש להם איזה דבר אנושי, שבזה מציינים את יום השבת לפי ציור הנראה בעיניהם. חוק הנשואין שרק הרבנות הראשית יש להם הרשות לסדר נשואין, זה לפי המראה האנושית הנהוג בכמה מן מדינות של הגויים, יתביישו הדתיים והתורתיים להביא חוק לכנסת שימנע חיי המשפחה באופן של כרת, שימנע התנאים של איסורי חייבי מיתת ב"ד, יבושו אפילו להזכיר זאת. בכל הויכוח על חוק החזיר היו רק נימוקים של מורשת אבות והשלחן הישראלי אשר דבר זה לשקץ אצלם, לא היתה שום הצעה אז לאסור בשר בחלב, חלב ודם, חמץ בפסח, או להזכיר אפילו שדברים הללו התורה אוסרתם לכל ישראל. החוק בכנסת המונע איזה דברים אחדים בעונש של מאה לירות אינו כלל חק התורה אלא חוק הכנסת. אין בחוק הזה שום דבר מן חוק התורה איזה פרט של תורה וש"ע אלא כולו אנושי עממי מדיני, המקיים את חוקי הכנסת אינו מקיים חוקי תורה"ק אלא חוקי כנסת המינים בתחלוף אל חוקי תורה"ק, אפילו יהיו החוקים של הכנסת מפורטים בכל פרטי ההלכות שהדתיים בעצמם אינן נוהרים בהם, אפילו יהיו חוקי הכנסת נכתבים מן לאורנץ ופרוש בעצמם והמדינה תכוף על האזרחים שהסוכה לא תהי' חמתה מרובה מצלתה, וועדת הכנסת תראה שאותיות התפלין יהיו מוקפות גויל ושיער כרוך על הפרשיות, המשטרה תכריח לאכול כזית הראשון מן מצה שמורה משעת קצירה, המדינה תהיה מדינת הלכה ולא מדינת החוק, דברים הנעשים מן חוקי הכנסת המה חילוף לקבלת התורה מהר סיני, אפילו שבע מצות של בן נח כתב הרמב"ם בפ"ח מהל' מלכים והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאו מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ע"ש.

התחלוף מן חוקי תורה"ק אל חוקי הכנסת נוגע בעיקרן של קדושת ישראל, הפירוש העתונאי העולמי על קיום המצות שיש בהן ענין עממי, טרדיציאנלי, מורשת אבות, נכס הלאום, ערך סאציאלי, זה החילוף מן קדושת התורה אל ענין עולמי גויי. זאת בהתאם אל כל ענין המדינה טומאה כפולה מכופלת נוקבת ויורדת התהום, כל ענין המדינה עם מדינה של חוק או פיטפוט דברים של מדינת הלכה, עוקרת כל קדושת ישראל עצמה כל ענין המדינה אומרת כפירה בגלות וגאולה באופן אלקי, הישג של מדינה זאת מכחיש כל הענין של עם סגולה וגאולה באופן אלקי גילוי אלקית בביאת משיח צדקנו, הענין

וההישג של מדינה מחליף את ישראל למהות של כל עמי ארץ לגוי אנושי עולמי במהותו, התכלית של עם קדוש זה התכלית של כל גויי הארץ העולמיים, גם קיום המצות הנובע מתוך כח המדינה מתראה רק באופן זה של אנושי ארצי. המלחמה של הדתיים תורתיים בכנסת המינים עוקרת כל זיק של תורה וקדושה מן הדבר אשר הם נלחמים עליו, הנימוקים שלהם הם הרמת יד בתורת משה, החיוב שהחוקים הללו מחיבים המה תחליף לתורה הניתנה לנו משמים, תחליף אל קדושת התורה נובע מן כל ענין המדינה התחליף אל קדושת ישראל. אין לדבר מן הכנופיה הנקראת אגודה אלא מן ההיזק שמזיקים והכפירה הציונית שמפיצים, אבל ישנם גם תמימי דרך הנחשלים הלוקחים הדברים בשטחיות ונתעוררים מן המילים "על פי תורה" עוד יותר מזדעזעים בראותם חילול התורה הנורא והמקיף, כל מי שיזכיר מלחמה עבור התורה, הרי יש לו אזנים מוכנים לשמוע דבריו, נגררים מן הדאגה הזאת ומן קול מלחמה הזאת הרבה מן שארית ישראל שומרי תורה ומצות לשמחתו של השטן כי בזאת המלחמה נגררים אחרי ענין המדינה ועקירת כל הקדושה מלבות ישראל. הרי כל המלחמה היא לעשות את המדינה מסוקרת ומצוירת כראוי שיהי' נוהים אחרי עבודה זרה זאת כל בית ישראל גם השארית האחרון, ראו יאמרו המסיתים, הרי המדינה חוקקת חוקים על פי תורה, הישועה של המדינה היא ישועה של תורה, יאמינו הנוהים בהסתה הזאת כמו שהיו מאמינים בהסתה של ניסים ונפלאות שנעשו למדינה, ההסתה הזאת כבר כלה ונשכחה מתביישים אפילו להזכיר הכחש הזה, אולם על פי תורה זאת דבר עודם עסוקים בענין הזה, הבסיס האחרון והראשון מן המהפכה שאנשי הכנופיה הפכו העולם הנשאר של שומרי תורה.

הניתוק מן דברי תורה ודברי חז"ל ניכר מאד בדברי הבלבלין התורתיים הללו המושלים על הדיעות והלבבות בכת אחת, הי' להם למעמסה איך לכנות הכופרים הפושעים הציונים בשעה שהתחילו לינק מהם חיותם וקיומם בעת קום המדינה, איך לקרוא להפושעים הללו בשם אשר יאות להמצב אשר הם בו, אי אפשר בשום אופן לקרוא אותם פושעי ישראל כי זאת יפגע בהם וימעטו התקציב עבורם, א"א לקראותם בשם מושיעי ישראל גם זאת יטול מהם המעמד בין שומרי תורה, התקציב לא יגרע מן שם זה של מושיעים אבל יהי גרעון אולי אל הקולות בעת הבחירות, ישבו על מדוכה ובחרו להם את השם של חילוניים הציור שהציונים מציירים את עצמם, הציור הנמצא בין כל גויי עולם, דתיים וחילוניים, הלשון חול מעותק מן לשון אנגלי וגרמני "סעקולער", וכן נעתק הציור במה שנוגע אל עם ישראל מעתה אין עוד פושעי ישראל, אין עוד כופרים, אין עוד רשעי ישראל, כל הציורים הנמצא בדברי חז"ל ותוה"ק אין עוד משתמשים בהם התורתיים החנפים הללו, אלא עם הציור הגויי-הממציא הנוחיות להיות להם מעמד נכבד של אנשים מפותחים ומודרנים בין הציונים מפרנסיהם. הציור של חילוניים נוקב הרבה, בין כל הגויים מוסכם שהדתות שלהם זה דבר של כרירה ורשות לכל יחיד לבחור כרצונו, ואין בהציור דתי יותר נכבדות מאת אשר בהציור של חילוני

שניהם אנשים טובים וישרים, אל שזה בחר לו להיות דתי וזה בחר לו להיות חילוני. במה שנוגע אל עם סגולה אין הציור הזה אל תחליף לכל תוה"ק, אנחנו בלתי חפשיים לעשות ולבחור כרצוננו, מי ששומר התורה הוא יהודי ומי שפורך עול תורה לגמרי הוא פושע ישראל ופוקר ואין לו נחלה בתוכנו, הכי נמצא ציור הזה של חילוני בדברי חז"ל? הכי נמצא זאת בכל הסה"ק ראשונים ואחרונים שאין בין שומר תורה והפורך עול ללא כלום אלא זה בכחירתו וזה בבחירתו, גם הרבנים והמגידי שיעור שכל דבריהם מעותקים מן העתונאים מדברים בציור הזה ובשם הזה של חילוניים על הציונים הכופרים פושעי ישראל, כפי שהורו להם מחנכיהם ומוריהם לבלרי אגודה, זאת חוליה אחת של שרשרת הניתוק מן דברי תורה אל דברי הלבלרים והנציגים הלוחמים מלחמת התורה.

לא בכל מקום הנציגים המה רכים וענוגים לבל לפגוע ברגשי אנוש, בשעה שהמצב קובע כי בדברים מאד חריפים תהי' החנופה למפרנסיהם יותר מעולה, הלא משמשים בדברים המאד חריפים ללא ריסון כלל. מעשה הי' כי פרופסר מן האוניברסיטה העברית שמו פרופ' שחק, השתתף בהאלאנד באסיפת הערביים פ.ל.א. לאורנץ מצא כאן המקום להראות את התמסרותו אל המולדת אל המדינה, ועל הצעתו של לאורנץ היתה הצעה לסדר היום כלומר דיון מיוחד בכנסת על האסון הגדול הזה. כיון שהוא לאורנץ התורתי הציע זאת הי' הוא ראש המדברים, ואם על כופר ופושע ישראל אין לו אלא הביטוי חילוני, לא כן מי שפושע בהמדינה והלאומית זאת ענין אחר לגמרי:

"כספי האוניברסיטה הם כולם ממשלמי המסים ומתרומות של עם ישראל(!) אני יודע שיש תורמים מעוטי היכולת אשר הם תורמים בדחילו ורחימו למען תרבות ישראל(!) חושבים שהם נותנים כאילו זרקו אותן לקופסה של מאיר בעל הנס, למען תרבות ישראל, מי נתן לכם רשות לקחת את הכספים האלה ולממן מסעי השמצות ובכלל את משכורתו של עוכר ישראל(!) הזה? טוענים אנשי האוניברסיטה: הוא רק מדבר, אצלנו יש חופש הדיבור. חברי הכנסת! בוגד הגורם להרג רבים גם הוא רק מדבר, מסית ומדיח(!) מחרף ומגדף(!) הם רק מדברים? יש מושג ואני אביא לשון הפסוק.

לאורנץ מביא כאן פסוקים אבל אסור להעתיק דברים הללו מפני כבוד של תורה שהמזוהם לאורנץ הזה מביא ומציג נגד בוגד הלאומי, יש להדגיש הבטויים, עוכר ישראל, מסית ומדיח, מחרף ומגדף, בשעה שנוגע אל המדינה, גם תרבות ישראל, תרומות של עם ישראל בשעה שמדבר על האוניברסיטה העברית, נשוב עוד הפעם אל דבריו של הלוחם הזה:

"טענה אחרת של ראשי האוניברסיטה היא חופש אקדמאי, אמרתי כבר, אם הערכים שלנו נשכחים ומזלזלים בהם ממציאים תמיד ערכים חדשים, יפה חופש אקדמאי, שכל אדם אינטילגנטי מבין שאין למעשיו של שחק ולחופש אקדמי ולא כלום אבל אני רוצה להוסיף חברי הכנסת! גם מישהו ייתפס ויטען על חופש אקדמי, אני שואל: מה עדיף, פגיעה בעם ישראל וחילול השם(!) או חילול של חופש האקדמי? אני חושב שאני פטור מתשובה על שאלתי הרטורית הזאת."

"ואם מטעם חופש אקדמי אי אפשר לפטר רשמית אותו העוכר ישראל, אני

שואל היכן תגובות העם? היכן הפגנות של הסטודנטים אשר מאומנים לעשות כל יום שני וחמישי. לכן נושא הצעתי איננו איש הבודד שחק, המוקצה מחמת מיאוס, אלא כל האוירה של האוניברסיטה העברית בירושלים שאיננה מגיבה, חכמנו ז"ל... (גם בכאן אסור להעתיק דברי המזוהם לאורנץ הזה לבזות דברי תורה ר"ל) לבסוף לא אוכל להבליג ולא לדרוש קצת חשבון הנפש, ותאמינו לי, אתם מכירים אותי קצת בבית הזה(!) אני מדבר לא חס וחלילה כדי לקנטר או להתגרות.

"אני מציע לכנסת לא לזלזל בכך, המדובר הוא כפי שאמרתי, לא באיש אחד אלא באווירה שלנו, הטענות שלי הן על האווירה, על הנהלת האוניברסיטה והנשיא שלה שאינם מוקיעים את האיש ומשלימים עם כך, שאיש כזה ימשיך להפיץ תורה – אפילו רק תורת הכימיה – באוניברסיטה העברית".

זאת דברי הלוחם למען התורה בעל קדה"ש, שליח של הגדולים, יחוסו להאוניברסיטה, הלשון של "תורה" על הלימודים שמה, הטענה על האווירה, והכנויים על מי שפוגם במדינה. יש לשמוע המענה מן שר החינוך א. ידלין, במענתו ואיך לאורנץ מוצא חן בעיניו:

שר החינוך א. ידלין.

אדוני יושב ראש כנסת נכבדה. אני שותף לכאבו ולזעמו של חבר הכנסת לאורנץ לנוכח הידיעה המצערת והמסעירה את כולנו על השתתפותו של פרופסור שחק בכנס שאורגן על ידי אירגוני החבלה. רצוני לומר שגם כאשר יש עמנו ביקורת, אנו חייבים בכבודה של האוניברסיטה העברית בירושלים, היא לא רק אוניברסיטה עברית היא אוניברסיטה יהודית, היא אוניברסיטה ציונית. בגלל יוצא דופן אסור לנו לעוות או להציג בצורה לא נכונה את דמותה של האוניברסיטה. אני שמח שחבר הכנסת לאורנץ לא ניסח את הצעתו כבעיית האוניברסיטה העברית בירושלים, אלא כבעית השתתפותו של פרופסור לבד".

השם והציור של עוכר ישראל, מסית ומדיח, מחרף ומגדף, מיוחד לפוגע במדינה אבל לא מי שפוגע בתורה"ק וכופר באמונה, הלוחמים של תורה אין מרגישים בדברים הללו שקועים כזוהמתם והפצת מינות בין שארית ישראל, אולם כשעה שנגע במדינה מרגישים המה הרגש גדול, יותר מזה עוד מראים ההרגש הגדול הזה בכדי שיתרצו אל חבריהם המינים הבלתי דתיים וימצאו חן בעיניהם. פגיעה בעניין המדינה זאת עסקם של שלוחי הגדולים ועל זה צריכים להגיב ולזעוק כי זאת המלחמה עבור התורה שלוחמים בכנסת המינים. כן מזכירים את דברי הכופרים המדברים נגד שומרי תורה, לאורנץ אומר כי זאת לדבר נגד התורה מוליכה אל דבר החמור ביותר, אל דבר הכואב ביותר, שזאת מביא לדבר נגד המדינה, לאורנץ ממשיך:

"כעבור זמן פירסם שחק את ספרו "נגד היחס לנכרים בישראל" ספר זה יצא לאור בעזרת של הליגה למניעת כפיה אנטי – דתית. הספר בידי אבל אינני רוצה לצטט כי פשוט אסור לצטט דבריו של מחרף ומגדף מסית ומדיח. המדרון הזה מוביל משנאת התורה לשנאת ישראל הוא טבעי ומקובל, בצדק רואים כל שונאי עמם המתוסבכים את תורת ה' כמקור הייחוד(!) והקיום של העם! ולפכך הם מכוונים את חיציהם המורעלים ראשית כל לעבר היהדות שומרי תורה, חברי הכנסת! אדוני שר החינוך, אולי הופעה מחרידה הזאת של השחק תשמש חומר

למחשבה וקצת לחשבון הנפש שהשמצת יהדות החרדית היא מלאכתם.
(דברי הכנסת 6 נובמבר 1974 צד 261)

כל דברי הנציגים כל דברי העתונים כל ענינה של הכנופיה היא להוליך כל ישראל אל ענין המדינה הטומאה הכוללת כל הטומאות הכפירה הכוללת כל הכפירות. בודאי יש להם להלוחמים הללו כבוד וממון מן עבודה זרה הציונית, בודאי מוצאים חן בעני אדוניהם בשעה שמראים גודל התמסרותם אל הבעל הציוני הזה. אמנם למעלה מן כל החשבונות הללו הדבר המניע יותר מן כל אשר נראה העינים זה כח הרע השטן הכללי המתלבש בהנציגים התורתיים הללו. מבואר בדברי חז"ל כי כל הרצונות שבאדם הן לטוב והן לרע נובעים מן כח הטוב וכח הרע שבעולם, היצר הרע מסית בתוך תוכיות נפשו של אדם מישראל להדבק בכל הטומאות ועבירות שבעולם, הציונות היא כללית הכפירות והטומאות בזה מתלבש כח הטומאה הכללי הס"מ בעצמו, לעקור כל ישראל משורשם ולהטות לבותם לידע כי אין חילוק בין המהות של עם סגולה להמהות של כל עמי עולם, להסתדר ולהבנות על ידי כח צבאי לאומי, כלכלי וכספי, להיות לנו מדינה ולאום בתוך כל עמי עולם. בכדי לבלוע את כל ישראל אפילו שארית ישראל הנשארים באמונתם, מצא השטן עבורם שלוחים ביחוד, עם מילים ביחוד, עם מלחמות ביחוד, עם הצלת התורה והדת, כי שארית ישראל הזאת לא יתפתו על ידי שלוחים אחרים אלא על ידי הלוחמים הללו המעוטפים בשמיכה של מלחמה נגד חילול התורה, תכלית דבריהם וכל ההסתוות שלהם היא המדינה, העיקר הכולל, עבודה זרה הכללית, וכל מה שיאמרו וכל מה שידברו בהכרח שיסתיים עם המדינה, כל שמירת התורה היא עבור המדינה, יהדות התורה בכדי להתקיים כעם ולאום בעולם, כל המצות ישמרו ויקיימו את המדינה, יהדות החרדית זאת עיקר הערובה לקיום הלאום והמדינה, כל חינוך התורה יקיים את המדינה. נכון להעתיק מעט מן דבריהם של שלוחי השטן הללו בכנסת, אם כי אי אפשר להעתיק הכל, אולי אין מן הצורך לעשות זאת כי כל דבריהם אין בהם אלא זאת, חוזרים על דבריהם עוד הפעם ועוד הפעם הכל בענין הזה ולתכלית הזה, לאורנץ אומר בענין הישיבות:

"הזכרת את הישיבות, הישיבות הן הבאר ששאבו ממנה אבותינו אבותיך. אלמלא הישיבות, לא היינו כאן בארץ ישראל(!). אם יש לנו תקווה שנצח ישראל לא ישקר, הרי זה ראשית בזכות המרכז הרוחני הזה, הישיבות שאין להן דוגמא בשום עם ולשון. במה אנחנו יכולים להצטיין ולהראות משהו שיש רק לעם היהודי ולא לשום עם אחר? בישיבות"

אריה אליאב, גם בקיבוצים! חבר הכנסת לאורנץ.

לאורנץ! הקיבוצים בצורה כזאת או כזאת ישנה גם במקומות אחרות. אז יש קולחוז, יש צורה אחרת, אין לנו ויכוח על כך שיש בקיבוצים משהו(!) לא על זה אנו מתווכחים. אבל הישיבות אדוני ההיסטוריון, זה ודאי דבר שלא קיים אצל עם אחר, זה נותן תקווה לעם הספר, עם הרוח."

(דברי הכנסת 8 יוני 1976 צד 2934)

זה בירור מן הלוחם לאורנץ על הישיבות שאלמלא הישיבות לא היתה לנו המדינה וגם בהקיבוצים יש משהו, אלא שהישיבות עולות על הקיבוצים. גם שלמה יעקב גרוס נציג החסידות בכנסת מדבר בענין זה:

"יש פער גדול בין ההקצבות הניתנות לחינוך הגבוה ובין אלו הניתנות לישיבות, הישיבות מקבלות רק 7% לעומת מה שמקבלים המוסדות להשכלה גבוהה. בחורים הבאים מחוץ לארץ ללמוד בישיבות הם תופעה בריאה מאד(!) הם גורמים ליציבות ורגיעה בארץ. זו תופעה הפוכה של הירידה, הם באים להשתקע בארץ."

"הבעיה השניה הוא איכות הלימודים, חינוך לערכים, לתורת ישראל למסורת ישראל, לאהבת ישראל(!) לאהבת העם ולאהבת המולדת. מבחינה זו יש פשיטת רגל מסוכנת, החינוך החילוני פשט את הרגל מבחינה לאומית" "אינני נמנה עם בעלי קינה המקצועיים, אינני רואה הכל שחור, אני מאמין שיש בודאי נוער טוב ומבטיח(!) לא אוכל להיות שותף להשקפתו של שר החינוך שאמר שהוא רואה בזה תופעה ברוכה של הכרה עצמית, כאשר בני הנוער שואלים בשאלות כאלה שאלות שברכה טמונה בהם, אני חושש מאד ששאלות מקורן בהעדר זיקה לערכים המקודשים לעם ישראל, למסורת ישראל. אני רואה בזה התרחקות ממקור ישראל, מאהבת ישראל, מאהבת הארץ." (ד"ה 15 מארס 1976, 2121)

דברים הללו זאת דוגמא מן תורת אחר, הוא חסיד של משה האגר הרבי מוויזשניץ, וכן מדגיש בדבריו את אהבת ישראל. בהיותו לוחם עבור התורה מפרש את דברי אהבת ישראל שזאת אהבת העם ואהבת הארץ. בני ישיבות הבאים ללמוד בהמוסדות אשר במדינה המה תופעה בריאה מאד וגורמים ליציבות ורגיעה בארץ, עוזרים אל המדינה בהיפוך מן היורדים, אולם החינוך החילוני פשט את הרגל מבחינה לאומית כי אינם מחונכים לאהבת העם ואהבת מולדת כמו החינוך של הכנופיה והתורתיים. הכי אפשר לטפל לכל דברי הלבלרים העתונאים, הכי אפשר להביא כל דברי הנציגים מה שמדברים בכנסת המינים? וכי אפשר להזדקק לכל פרטי נימוקיהם וכל הגיונם? כל דבריהם מה שכותבים ומה שמשמיעים נובעים מן שטף מי המבול של אפיקורסות ומינות שירד על דור האחרון הזה החלש והקטן שבדורות. מפצים הלבלרים הללו מדי יום ביומו איזה תוספות ואיזה סלסול אל הכפירה הכללית הנכללת בהענין של מדינת ישראל. יהודים שומרי תורה קוראים בהם וסופגים זוהמה הנראית והבלתי נראית אלא מתכסית בתוך דבריהם, יהודים אינן יודעים כי קוראים בעתון חרדי הלוחם עבור התורה, יהודים אינם יודעים והולכים לתת קולות להנציגים הלוחמים המלחמה עבור התורה, בין כך ובין כך נמשכים אחרי הבעל אחרי עבודה זרה הכללית הנקראת מדינת ישראל. לא זו בלבד אלא נמשכים אחרי עבודה זרה מתוך נוחיות ומתוך שקט רוח, שהרי אין זאת עוד ע"ז אלא מלחמה עבור התורה והדת, גם מגידי שיעור בישיבות חוזרים על דברי העתונאים ועל דברי הנציגים ומשמיעים הדברים הללו בעצמם בהוספת מאמר חז"ל או איזה ביטוי של גדול בישראל, מהפכים ומסלסלים הדברים בכדי שיתאימו אל דברי הלבלרים העתונאים. זאת מביא עוד קורת רוח יתירה לכל העם של שומרי תורה ההולכים

עם זרם העת זרם המדינה, כי כבר הדברים מוסכמים מן גדולי התורה שאין כאן המשכה לעבודה זרה אלא מלחמה עבור הדת מלחמה על קיום התורה. אין מי שיתנגד לכל המהלך הזה ואין עוד שיהיה בידו הכח ללחום עם כח הטומאה הזה, הושיבני, הכשיל כוחי, נתנני ה' בידי לא אוכל קום. עד ישקיף ה' וירא משמים, אתה ה' לעולם תשב.

כ"ח

קול הבנין

ע יקר המכריע בהסדר החדש, המה הדברים הנראים והמורגשים לעיני בשר, להתפעל מן מה שכל אדם בעולם הולך ומתפעל. זאת חלק מן השפעה הציונית ההשתוות וההתחברות עם כל עמי עולם, להתפעל באותו האופן שהעמים מתפעלים ולהתחשב עם אותן ההרגשות שכל עמי הארץ משותפים בהם. הבנינים המודרניים של המוסדות זה העדות על גדולת המוסד וגדולת התורה הנלמדת בתוכם, בנין גדול זהו מוסד גדול, שמה התורה גדולה ויקרה מאד לא כן בשעה שהמוסד והבנין קטנים המה. בדור קטן הזה הכל הולך אחרי התפעלות האנושיות של עיני בשר והשאר נמשך אחריו, גם ההתפרסמות של "ישיבשה תורה" היא תוצאה של קטנות הנפשות המתפעלים מן דבר הנראה והמורגש, השכליות וניתוח הבולטים לשכל אנושי, חושבים על זה לענין של תורה כי גם גדולת התורה נמדד לפי הנרגש והנראה. נוסף על זה כי הכל מכבדים את מי שאומר דברים הללו המורגשים אל התפעלות האנושיות. ובשעה שישנו כבוד והערצה הלא זאת עוד יותר קובע את "הישיבשה תורה" כי מה לו לאדם קטן יותר מן ענין של כבוד, הדבר הכי גדול בחיים המלווה את האדם מן יום בואו לעולם עד צאתו. דברי רבינו גרשם או דברי רבינו האי גאון הם נערכים בערך הזה עד כמה שיש לומר עליהם את הניתוח והברק של "ישיבשה תורה", ומאד מעטים המה הלומדים סדר התורה של הרמב"ם ז"ל אם לא לצורך של שימוש הזה לתפוס מקום בעולם להתכבד בעיני המכבדים את מה שרואים ומרגישים. הבנין הגדול של ישיבת פאניוויעשז החופף ופורש כנפיו על בנינים אחרים נעשה משום זה למוסד הכי גדול בין מוסדות אחרים, שהרי הבנין הזה עומד בראש הגבעה ומרשים ביותר, המטבח החשמלי אשר שם הוא מודרני ביותר, האולם של הישיבה גדול במידתו עם רצפת בהט וארכיטקטור מהודרת ביותר, כל זאת מעיד כי הצלת התורה אשר פאניוויעשז מצלת, זאת היא ההצלה הגדולה, ואלמלא הר פאניוויעשז תשתכח ח"ו תורה מישראל. התיירות של הצעירים מחו"ל נמשך אל הר פאניוויעשז הצוותא הולכת ומתרחבת וכודאי כי משם תצא תורה. אם כי כבר נבנו בנינים יותר מודרניים עבור מוסדות אחרים אבל הפירסום של פאניוויעשז, הראשון והקודם בין הבנינים אינו מניח את מקומו.

חוץ מן הבנין אין באפשר להבין החילוק בין מוסד פאניוויעשז ובין מוסדות אחרים ממין זה, "הישיבשה תורה" אשר שם בלתי שונה מן "ישיבשה תורה" אשר בשאר המוסדות, התלמידים אשר בפאניוויעשז אינם בדרגא מיוחדת מן התלמידים אשר

במוסדות אחרים, בודאי נמצאים גם שם איזה מתמידים שבאפשר למצוא אותם במוסדות אחרים. הללו מן התלמידים אשר בפאניוועעזשז המגדלים בלוריות אינם בלוריות מיוחדות, וגם הללו המבקרים בקלנוע אינם הולכים לראות דברים מיוחדים, אולי שונים התלמידים אשר בפאניוועעזשז בזה כי קוראים המה את עתוני האגודה עם מעט יותר עיון ושימת לב, הלשון הציוני הנקרא עברית מדובר שם עם מעט יותר רגילות ויותר תדירות מאשר בשאר המוסדות, ובכלל רוח המדינה שולט שמה מעט יותר כי כן יסד הרב כהנמן המייסד המוסד הזה. תמיד הי' משותף ענין המדינה עם הבנין של מוסד הזה להפיץ תורה מן בית פאניוועעזשז בצירוף המדינה אשר זאת העתיד של עם ישראל, הפתיחה החגיגית של ישיבת פאניוועעזשז היתה משותפת עם הופעת ראשי הממשלה של מדינת הציונות בכדי להגדיל עוד יותר את המוסד הגדול הזה המגודל עם ארכיטקטור נהדרה, שמחה ונחמה גדולה השמיע אז הרב כהנמן, זכינו להשמחה של בנין מפואר מוסד פאניוועעזשז ביחד עם הנחמה של הקמת המדינה, גדולה היא השמחה הזאת וגדולה היא השעה הזאת המדינה ופאניוועעזשז לעולם לא יפרדו, הדגל הכחול לבן מתנופף שמה לא באקראי אלא תוצאת התוכן של המייסד והמוסד, לא הי' בזה שום כפיה ואונס אלא רצון והכרה בענין הגדול של המוסד הזה והענין הגדול של מדינת ישראל.

מגידי שיעור אשר בישיבת פאניוועעזשז בלתי שונים מן מגידי שיעור בישיבות אחרות אשר הבנינים שלהם אינם כ"כ מפוארים בארכיטקטור מודרני, אמנם המגיד שיעור הראשי אשר שם הרב אליעזר שך התפרסם בשנים אחרונים בפירסום יותר גדול מן מגידי שיעור שבישיבות אחרות, אין לך כמעט שבוע ששמו לא יופיע בעתוני אגודה, ואין לך דבר שיעמוד על סדר היום שלא יחוזה דעתו עליו בדעת תורה ברורה אשר לו. אין לך אסיפה מן הכנופיה שלא יהי' נוכח שמה ואין לך הזדמנות להגדלת האגודה שהרב שך לא ימצא לו זמן להעיד עליה. לא בפעם אחת נקרא שמו של הרב אליעזר שך בכל השמות הרבות שבהם כבר מוכתר כעת אלא לאט לאט נתוסף על שמו כנויים רבים, הגאון, שר התורה, מרא דארעה דישראל, מרן, הרשכבה"ג, הגר"א שך, רבינו אליעזר הלוי, וכל מה שהלב יכול לחשוב והפה יכול לדבר. הדבר הזה כשהוא לעצמו בלתי מכריח להזדקק אליו כי לא איכפת למי אם הרב אליעזר שך ישאר מגיד שיעור בעל כשרון והרה"ג חריף ובקי, או יתקרא בהשמות החדשים של שר התורה, רשכבה"ג, אמנם המדובר הוא על השימוש בלבד מה שהכתרים הללו משמשים להגדלת הכנופיה האגודאית ולקיומה, קיומה והגדלתה של הכנופיה הזאת היא דבר הכי מכאיב מאד סכנה המסכנת כל הקיום של שארית ישראל שומרי תורה. כל חיזוק כל תמיכה לקיומה של הכנופיה הזאת אין לעבור עליו בשום אופן ללא בירור האפשרי אפילו למתי מספר שיראו הבירור החלש הזה, שהרי תמיכה בכנופיה זאת תמיכה בהציונות, בהכפירה הכללית שתתפשט בין שומרי תורה הנשארים שיש ללחום נגד זה ללא הרף וללא חת. הרב אליעזר של (שמו המשפחתי הוא שוכמאן, אלא שנשתנה אל מן — שך הנותן

הד יותר בעברית) הוא מגיד שיעור הראשי במוסד פאניוועזש, הוא נודע ללמדן חריף ובקי מחבר ספר בפילפול על הענינים שעליהם מציע שיעוריו ובשעה שיהיה עסקו באמירת שיעורים לא יהי לך אדם שירצה להתווכח על מהותו ויהי לו מן המשרה הזאת כל הכבוד שבעולם ללא גרעון כלל. אמנם בשעה שהגדלתו והתפרסמותו בא מן נימוקים מיוחדים ומתכונן מן חוג מיוחד עבור מטרה מיוחדת, זאת כבר לוחץ להזדקק לדיון הזה שאין להתפטר ממנו בשום אופן שבעולם. הרב אליעזר שך נודע בין מגידי שיעור אבל אין השיעורים שלו יוצאים מן הגדר של שאר מגידי שיעור של שאר מוסדות הנודעים, הספרים שחיבר המה בגדר שאר ספרים הנכתבים מן לומדים ומגידי שיעור של שאר מוסדות הנודעים, ריבוי הספרים המתפרסמים בתקופה זאת היא תוצאה מן מהירת הדפוס והפצה שנתפתחה כ"כ בדורנו, הנותנת האפשרות לכל מגיד שיעור ולמדן לחבר ספר ולהדפיסו ולהפיץ זאת בדרכים הרגילים הנודעים בין המחברים, לאו דוקא לומדים מופלגים אלא גם אפשר לכל מי שירצה להדפיס ספר ולהפיצו. לא הי' עוד זמן כזה שידפסו כ"כ הרבה ספרים ועוד לא הי' זמן כזה שימצא כ"כ מספר קטן של מעיינים בהם, רובם של הספרים הנדפסים המעיינים בהם הם רק המחברים עצמם או מחברי שאר ספרים המתקנאים זה על זה ומעיינים מעט זה בחיבורו של זה. על פי רוב בלתי נמצאים קונים על ספרים הללו אלא נשלחים בלחץ על ידי הדואר, ספרים הללו הולכים מן הדפוס אל הכריכה, מן הכריכה אל הדואר ומן הדואר אל ארגז הספרים, שמה בארגז מבליים הספרים הללו ימי קיומם ללא מפריע עד שבאיזה זמן בא על ידי הדואר עוד ספר נוסף ובשעה שנדחק אל ארגז הספרים המלא, נזכר המקבל כי ישנן עוד ספרים ממין זה ברשותו. מתעורר אצלו השאלה מה יעשה בשעה שיקבל עוד ספרים חדשים ולא ימצא מקום עבורם בהארגז על ידי דחיקה יתירה או הנחה אחד על חבירו או אפילו על גב הארגז הממולא כבר בגדישה. ספרים הולכים ונדפסים ואין מי שיזכור שמותם או שמות מחבריהם, באיזה זמן בא מן המחבר הבקשה בפעם שלישית לשלם המחיר המגיע לו עבור טרחתו לכתוב להדפיס ולשלוח, יהודים בני רחמנים משלמים הנדרש ובטוב לבם מוסיפים גם פיוס להמחבר הנכבד על מה איתרו המשלוח עד כה. המחבר המדפיס כבר בטוח כי ספרו עולה לרצון לפני יודעי ומביני דבר ומתכונן להעלות עוד ספר נוסף על מכבש הדפוס בכדי למלאות רצון הדורשים. הספרים הולכים ומתרבים ועוד יותר מתמעטים היודעים את תוכן הכתוב בהם או אפילו תוכן ההסכמות והתוארים על המחברים, ידוע כבר מקודם כי הנוסח של ההסכמה יסתיים בהסיום הרגיל שנכון להדפיס הדברים בכדי להגדיל תורה ולהאדירה, על כמה תוה"ק נתגדלה ונתכבדה על ידי ספרים אלו בלתי ידוע, אולי המחברים יודעים או חושבים כן כי אין מי שיראה להם אחרת. גדלותו והתפרסמותו של הרב אליעזר שך בתור מגיד שיעור פרטי בלתי נוגע אל המצב הכללי שאנו בו, מה שמתרבים על מרן ורשכבה"ג אחר, הכנויים והכתרים על הרב אליעזר שך אינם דברים לעצמם אלא מקושרים עם הדברים שדובר ומחווה דעתו עליהם

כלומר הדברים בענין המדינה הציונית המתפרסמים ממנו על ידי עתוני האגודה שהן הן הדברים המכוונים ומתאימים לצורכם ולכל ענין קיומם. העתונים הללו אינם מדפיסים ומפרסמים השיעורים של הרב שך מה שמציע באפניוויצעשו, הדברים שמשמיע בשיעורים שלו עוברים ללא זעקה וללא התפעלות יתירה, בכל אופן אלה הן הדברים הנאמרים בלחישת ללא פירסום ורושם מיוחד, אין בענין השיעורים ההתלוות של גאון הדור, מרן ורשכבה"ג, שלכאורה נכון שדוקא אל השיעורים יהי' נצמד התוארים הללו, אבל כנראה אין השיעורים והספרים של הרב שך מכריחים את הכתרים הגדולים עליו, ואין לך מי שיאמר זאת לא המגידי שיעור אשר בישיבות אחרות ולא המגידי שיעור אשר גם בישיבת פאניוויצעשו, המודיע והדגלנו (דאז) המפרסמים הכנויים הללו עושים זאת הודות להדברים שהם בודאי חוץ לגדר של לימוד התורה, רק מפני שהדברים משמשים חומר עבור עתוני הכנופיה אל מהלך מחשבתם וצרכי קיומם. הציורים הגדולים על הרב שך מוסיפים הציור הנחוץ כי בזאת מתראה כי הדברים המה דברים גדולים ומכריעים מאד שהרי גדול הדור אומרם ומשמיעם, כל העם ישמעו ויראו כי אין להרהר ח"ו אחרי דברי שר התורה מרן הרשכבה"ג. הכל הולך אל ענין הידוע שאין אחד רוצה לידע, אל המטרה הידועה שכ"כ מתחבאית ונסתרת למרות שהדברים כ"כ בולטים שאפשר לראותם ולמשמשם. גם הנבונים דוחפים הבנה הזאת הפשוטה לאחוריהם סוגרים עיניהם למען לא לראות ולא להפריע המנוחה של קביעות המהפכה שהפכה יסודי עולם, המנוחה שנרכשה עם מעט כובד אבל כבר נתיסדה ונעשית לדבר פשוט מפני כפילת הדברים פעם אחר פעם ללא הפסק. תנאי החיים עם ההמשכה מן כח יצרא דעבודה זרה מחזקים ומגבירים את המהפכה עד שבלתי ניכר עוד כי הי' באיזה פעם ענין שונה מן הסדר הזה העומד נגדנו, כמדומה שאין זאת סדר חדש כלל אלא תמיד היתה הציונות מוסכמת ביחד עם הבלבול והטשטוש הממלאים את האויר, תמיד היתה הציונות מוסכמת מן גדולי ישראל ותמיד המסכימים המה גדולי ישראל, ואין לך דבר שלא יהי' בו ענין קיום המדינה.

בשעה שנהפך עולם ומלואו בשעה שנהרגו קדושי עליון ונתמלא הנחל של דם ודמעה מן אחינו בארצות אייראפא הי"ד, בשעה שהתפשטו כוחות הטומאה עוד יותר ונתיסדה מדינה הציונית, התפשטה ונהפכה אגודת ישראל להיות רועץ וקוץ ממאיר לשארית ישראל הנשארים בשמירת התורה והמצות. לא לבד המחזה המפליאה של התקוממות ממשלת יהודים עם צבא ופארלימנט וממשלה אלא גם היתרון הכספי והשגת הכבוד ועמידה בעיני ההמון קשרו את לעווין אל ענין המדינה והציונות, עמו נמשכו גם הללו העומדים סביבו שלא השיגו אותן היתרונות במידה כ"כ ניכרה כמו לעווין בעצמו. לעווין והקומץ הקטן של אנשים אשר עמו והבאים תחתיהם מהוים את כל הענין של אגודת ישראל, הענין המפורסם כ"כ המדובר ממנו כ"כ המזיק כ"כ בהפצת הכפירה תוך לבות ישראל הנשארים באמונתם. השפעת הזמן מינות דמשכא ביחד עם התפשטות ישותו של לעווין היו"ר, דחפו אותו עם הכנופיה דיליה אל תוך תוכה של הציונות

והמדינה, נתקבל שמה אצל הציונים עם כבוד וקורת רוח וגם הושיטו לו האמצעים להשאר שמה ולמשוך גם הציבור של שומרי תורה שהוא והכנופיה דיליה נראים כנציגיהם. הושיטו לו העמידה הפומבית עם אמצאים כספיים לייסד היסוד והעיקר של המהפכה, לייסד עתונים ולפרנס לבלרים שהם ישכללו עמידה זאת בעיני הציבור, יתרצו כל מין קושיא יגייסו כל העקלקלות, כל מין גניבת דעת ורמאות כל השטחיות וערמימיות אשר באפשר להם לגייס בכדי לקבוע המהפכה ולהראות שאין זאת כלל מהפכה אלא דרך הישר והמקובל, הכניסה אל תוך תוכה של הציונות זאת היא המלחמה עבור התורה והמצוה. ההכשרים הרבים על כל נאלח וטמא שפלטו הבלרים על ההתבוללות הכנופיה עם הציונות גותנים קורת רוח גם עבור הניסתים לסלק כל מין שאלה וספק על המהפכה שהמה נהפכו לתוכה, ההכשרים שיסדו הכנופיה עבור עצמם משמשים גם להשקיט רוחם של ההולכים עמהם, עבור המון הציבור שומרי תורה וגם עבור הרבנים הנקראים בשם גאונים או צדיקים ההולכים עם הכנופיה, המשמשים את הכנופיה ונחנפים ונכבדים מן הכנופיה עבור שימושם זה. נחוץ מאד עבור הכנופיה גם איזה מרן ורשכבה"ג שיעמוד בראש כל המהלך הזה, הצדיקים הידועים כמו הצדיק אלתר והצדיק האגער והדומים להם בלתי מכריעים כ"כ בעיני הציבור הרחב, סכ"ס כל אחד יודע שאינם אלא יורשים שירשו את המתוועדים אליהם, ואין להם מכח עצמם כלום חוץ מן שם אדמור הנקרא עליהם, נחוץ איזה גאון שר התורה שיהי' מפורסם בין הצעירים, שיסכים עליהם ויגדילם שיכריזו על הכנופיה כי המה לוחמים עבור התורה ומעמידים הדת על תלו. הרב אליעזר שך ממלא את הנתיצות הזאת הוא מציאה גדולה עבור המטרה מאד מתאים עבור המשימה, הוא מגיד שיעור הראשי בפאניווייעשוז הבנין היותר מהודר בין הבנינים בבני ברק, מפורסם בין הצעירים, ונאמן להתפקיד אשר עליו. הוא מגדיל את הכנופיה בכל ההזדמנות ובלתי נחוץ כלל להזכירו או לעוררו על זה, חוזר על ההכשרים ועל כל הבלבולים ומסביר הכל בלשון של "שיבשה תורה", רגיל מאד בהנוסח של המודיע והדגלנו ומייצג בולט את הענין של מדינה על פי תורה, הוא עוגן הצלה עבור הכנופיה וכל אשר עמה הוא הרשכבה"ג היפה והנכון שאין למצוא תמורתו, הוא רבינו אליעזר הלוי שאין אחריו כלום.

הכנופיה העסוקה תמיד בהמצאת הכשרים ובלבולים חדשים או לחזור על הישנים נותנים להנגררים והנמשכים אל הציונות המנוחה ושקיטת הנפש, הצטרפות של הרב שך להשמיע הסכמתו על הבלבולים ולחזור עליהם זאת הוסיף עוד יותר בענין מנוחת הנפש להציבור בכלל וגם אל מגידי שיעור אחרים ההולכים ונגררים עם זרם הזמן. הצורך עבורם להכשרים, לוחץ עליהם לקבלם, אם כי להם באפשר לראות השקר והתרמית המשוזר בתוך כל מרבית הדברים הללו. המגידי שיעור בכלל שמחים על הגדלתו של אליעזר שך בתור מרן, הגאון, הרשכבה"ג, והגר"א שך, שוכחים לפי שעה כל הקנאה והתנגדות אל פירסומו אך צופים בעינים פתוחות אל פיו בשעה שחוזר על דברי הבלרים

בפומבי ובקול רם, נהנים כי ישנו רשכבה"ג ושר התורה החופף על שרי התורה וגאונים אחרים. אל יהיה עוד איזה קושיא עליהם ואל יבטל שום חטא ועון של הציונות את גדלותם וגאונותם כי הציונות אינה עוד חטא כלל והטומאה אינה עוד טומאה כלל, הכל היא כבר דעת תורה ברורה דברי גדולי ישראל אשר בראשם עומד רבינו אליעזר הלוי המקים עולה של תורה בראש הפסגה של פאניוועעש. הדגל כחול לבן אינו עוד דגל ציוני כי זאת מתאחד עם התורה והצלת התורה על ידי הדגל הסמוך אליו הנכתב עליו, "ובהר ציון תהי' פליטה והי' קודש".

הרב אליעזר שך הוא מגיד שיעור בישיבת פאניוועעש אבל השיעורים שלו אינם מכריעים בשעה שיוצא מן גדר של מגיד שיעור ונכנס בגדר גאון האדיר ורשכבה"ג, הכתרים הללו אינם תוצאות המבחן שהלבלרים בחנו את שיעוריו או שיעור מיוחד שלו ונתפעלו ונתלהבו כ"כ עד שהחליטו לפרסם עליו כל התוארים הידועים מכבר וההולכים ונוספים בכל פעם, כי מה שדוחף את כל המרוצה הזאת אין זאת תוצאת שיעוריו בגפ"ת במוסד פאניוועעש אלא תוצאת דבריו בעניני הכנופיה באסיפות מיוחדות לכך. היו מעולם גדולי ישראל שדבריהם הופיעו לכל עדת בני ישראל אבל הי' זאת בעניני תורה, כל שאלה וכל ספק בהלכות התורה הי' מובא לפנייהם הלא זאת כל ספרי שאלות ותשובות בספיקות שונות, ספרי גדולי ישראל גם בפירושי התורה והמצוה שהם מאירים עיניהם של כל ישראל בביאור דברים של תורה"ק או גם ספרי מוסר ויראת ה' שמהם שואבים קדושה והתעוררות לתשובה, בדברים הנוגעים לתורה וקדושה היו מופיעים לכלליות ישראל וכל ישראל היו שמחים ומקבלים דבריהם המאירים לעולם. הרב שך אומר שיעוריו במוסד פאניוועעש בין מגידי שיעור אחרים אשר שם, דברים הללו השייכים לענין של תורה הציבור הרחב אינם נזקקים אליהם כי רק להצעירים אשר בפאניוועעש הדברים נשמעים רק המה יודעים אותם, מה שהציבור הרחב שומעים מן הרב שך מה שנוגע הוראתו בעניני הכלל, מה שדובר באסיפות אשר הוא משתתף בהם. אינם דברי תורה ובירור הלכות התורה הנוגעים לכלליות ישראל, אלא דברי בירור הענינים הנוגעים אל האגודה דברי חיזוק בעניני הכנופיה שכל נואם אגודאי אומרם וכל לבלר אגודאי כותבם, הרב אליעזר שך מוכתר בכל הכתרים שלו ממה שמופיע להציבור הרחב ולא מן מה שמשמיע בתוך כותלי מוסד פאניוועעש ונשארים שמה בהחלט. הגדלתו של הרב שך זה מפני שהוא עמוד התווך של קיום הכנופיה, הראש של מחלקת הגאונים האגף הימני לעומת הרבי מגער העומד בראש של מחלקת הצדיקים האגף השמאלי, ובשני כנפים הללו הכנופיה פורחת ומתנשאת. לבלרי האגודה יודעים זאת בטוב ואינם מקמצים הכבוד והתנשאות עליו שכבר אין זאת כבוד וחנופה אליו אלא זאת חלק של יסוד קיומם, שכל זמן שהרב שך מתנשא ומתכבד הרי דבריו לחיזוק הכנופיה מתנשאים ומכריעים ומחייבים את כל ישראל, מי שיעז להטיל איזה ספק בדברי הגר"א שך זאת פגיעה בכבודה של תורה כי ממנו תצא תורה ואין אחרי פסקיו הללו איזה מקום

ספק כלל. הרשכבה"ג בעצמו יודע את כל הכבוד והתנשאות המושט לו מן עתוני הכנופיה במידה כ"כ מלאה ומרגיש זאת בכל חושיו. הוא כבר מחויב להם מתוך הכרת הטוב ואי אפשר לו להפסיק אלא מוסיף והולך להזהיר על כבודה של הכנופיה. חוזר הוא על דבריהם הנאמרים והנדפסים ובזה דברי הבלברים והנציגים נעשים לדברי תורה לדברי גדולי ישראל שהרי הרב שך אומר אותן דברים בעצמם, מגלה הוא ג"כ את גודל הנחיצות של אגודה הזאת שתהי' קימת, על גודל פעולת הנציגים בכנסת על תוקף מלחמתם והשיגיהם, על קידוש השם שהם מקדשים ועל קיום התורה שהם מקיימים. בודאי כעת הדברים נתחלפו ונשתנו בשינוי גמור בהחילוף המוכן לכל דבר הבלתי אמת, אין עוד מרן, רשכבה"ג, רבינו אליעזר הלוי, גדול הדור וכו' נדפס ב"המודיע" ואין עוד "דגלנו" שיפרסם דעת תורה הברורה ללא הפסק. נצמח רק "יתד נאמן" הנתמך מן מרן והנאמן לשולחיו להגדיל שמו של הרב שך כמאז ומקדם. אולם בהכרח לידע את השתלשלות הדברים שבשכילם הציונות נקבעה אצל שומרי תורה ומצות, שכעת הציונות והמדינה חומה בצורה סביבם ואין לך עוד דבר שיצא מחוץ לחומה הזאת, הכנופיה, פאניוויצעשו, ורשכבה"ג פעלו אל מצב הקביעות הזאת.

כל מרבית הדברים שהרשכבה"ג אומר על הכנופיה אין זאת אצלו חשבון של תגמולים על הכבוד שהם מכבדים אותו, החשבון הזה נעלם ממנו ונתכסה אצלו כ"כ עד שאינו עוד יודע מזה כלל, אם הי' החשבון הזה מתחשב אצלו הרי הי' פוגם את כל הטעם של הנאה שהוא נהנה מהם, מה שמתגלה אצלו במחשבתו הם רק הדברים הנודעים, כיון שהיו אגודת ישראל, הרי אגודת ישראל קימת לפנינו והן המה אותו הדבר שכיוונו אליו גדולי ישראל, החיוב הוא מכריח לתמוך בהם והוא אליעזר שך הגדול בישראל בודאי מחויב לתמוך במלחמה נגד הציונים המתקיימת על ידי אגודת ישראל, כמו שעשו גדולי ישראל בדור שלפנינו. כל מה שנקרא בהשם של אגודת ישראל זאת אגודת ישראל כמו שכל מי שנקרא בשם גדול בישראל הוא באמת גדול בישראל, וכל גדול בישראל מחויב לילך בדרך גדולי ישראל לתמוך באגודת ישראל, הרי ברור שהחפץ חיים זצ"ל הי' בודאי שמח לקראת מאמרי המודיע והדגלנו שהם עתוני אגודת ישראל, רבי אלחנן וואסרמאן ז"ל הי' מחייב לשמוע ולהתבונן בנאומו לאורנץ בכנסת שכן על זה חופף המלחמה עבור התורה של אגודת ישראל, א"כ הרב אליעזר שך אינו אומר אלא מה שמחויב לומר ולהשמיע בתור גדול בישראל, זאת אחת מן גודל ההזיקות שהכנופיה הזיקה ומזקת, שהרי יש בידם להמשיך עליהם הלבוש המכסה והמעוור שכל הפצת דיעות כוזבות ומינות עמוקה יש לזה ההצדקה והכיסוי שאינם נותנים מקום לראות כלל, כל מה שהמינים האגודאים אומרים וכותבים אינם דברי קוק וחרלף דברי הצופה והצפירה אלא זאת דברי אגודת ישראל, שהרי הבלברים והנואמים שם אגודה נקרא עליהם, אגודת ישראל זאת מפלגה של תורה הדואגת על קיום התורה, אגודת ישראל שכמה מגדולי ישראל השתתפו בה וראו נחיצות בהקמתה.

כ"ט

הקטנות והשטחיות המושלים כמעט על כל בני דורנו, בלתי מרשה להתכונן בשום דבר ולעמוד על התוכן והמהות, אבל עוד יותר מושל סילוק הדעת בשעה שהדבר נוגע אל עבודה זרה הציונית השולטת ומשלטת עצמה על דור האחרון הזה. טומאה זו הכללית יש לה כמעט שליטה בלתי מוגבלת עד ששום כח לא יעצור את ממשלת זדון הזאת. ההבנה השטחית וסילוק הדעת בהענין של הכנופיה האגודאית ותומכיהם זאת פועל הרבה ליסד השליטה הזאת אפילו בתוך שארית ישראל שנשארו באמונתם. אין בהכרח ללוות איזה עמקות בכדי לגלות את הענין של הכנופיה והענין של הגדולים שלהם דבר זה מאד פשוט וגלוי, אבל גם ההבנה הפשוטה הזאת נדחפת אל הצד בכדי ליתן מקום לשליטת כח הרע המתגבר בימי אחרית הימים הללו. שליטת השטן והסתת היצר באים תמיד רק במחשבתו של אדם וכמסתרי נפש ומשם משתלשל הרצון והמעשה באותן דברים שיש בהם מעשה, בשום פעם בלתי נראה ונגלה איזה כח גשמי המכריח לעבור עבירה זו או אחרת, אדרבה בשעה שישנו איזה מכריח או בשעה שיש אונס לעבור עבירה או לעבודה זרה מתעורר הרצון להתגבר נגד מכריח זה ולעמוד בפניו, כח הטומאה השולט בא דוקא מן החמדה והרצון הטמון הבלתי מתגלה ונראה כלל, רק החמדה הזאת דוחפת בכח גדול וגם המחשבה מתעקמת ומתבלבלת לחשוב כי אין בהחמדה הזאת עבירה וטומאה. עבודה זרה הכללית עבודה זרה הציונית פועלת על ידי דרכים הללו עצמן השטן מנוצץ ומפריח בלבולים שיבלבלו העמיד השטן כנופיה קטנה הזאת של אנשים רגילים ושפלים אשר נקראים בשם אגודה, הם חיים ומתפרנסים מן המדינה והציונות ומושכים אחריהם את הציבור החרדי לבחור בהם להיות נציגיהם הפצת הציונות נקרא בשם פעולת אגודת ישראל לתמוך בהם להיות נציגים ודיעותיהם להיותם מתקבלים, כי זאת הענין של הליכה בעקבות גדולי ישראל. ישנו ביד הכנופיה הקטנה הזאת כל הנשק של טשטוש, יש להם העתונים והגדולים להשליט הטשטוש הזה בעולם כי יש להם כח של השטן המתלבש בהם והפועל על ידם. הרצון לילך אחרי ע"ז הציונית מגביר האמצעים הללו ומחזקם, העוורון מסמא את העינים והכל כבר דבר פשוט ומורגל והולך וגובר בהמשך הזמן, אין באפשר לראות הבנה אפילו הכי פשוטה כי זאת יפריע את העוורון הזה המשליט שליטת השטן שליטת כוחות הטומאה שעצמו גברו בימי אחרית הימים.

הרב אליעזר שך רואה כבר בעליל כי הוא גאון וגדול הדור, רואה גודל הבנין של פאנויויעשז ומספר התיירים המתפעלים מזה, רואה איך שהכנופיה מתכבדת עמו ודבריו מתקבלים בכל ישראל, ההזמנות התכופות אל האסיפות שלהם אינם מפני שרוצים להשתמש בו השימוש הנחוץ להם אלא מפני שצמאים לדבריו לדבר ה' אשר בפיו, רוצים לציית אל דברי גדולי התורה והרי הוא היותר גדול בין גדולי התורה ומפני זה הכל רצים

לשמוע דבריו. הוא בעצמו מעיד על הכרה זאת הברורה ומבליט בכל פעם הענין של גדולים כי זאת חוזר אליו, העיקר לשמוע אל הגדולים ומפני זה ישמעו אליו, בקריאתו להשתתף בבחירות אומר:

"כדי לשמוע צריכים שיהי' מוכשר לשמוע, מי שמוכשר כשהוא שומע יש קריאת מחשבתו לשמוע, אבל אומות העולם בכלל אין להן אוזן לשמוע דבר טוב ומשום כך בלעם בשעה שה' דיבר אתו בדרך פעם את ישראל אבל נשאר גם אח"כ בלעם הרשע, נפשו לא היתה מוכנת לשמוע ולברך את ישראל אלא באופן פתאומי בדרך את ישראל. ובזה אני רוצה לבאר במילים קצרות, ככה היה עד זמן האחרון מלפני כמה עשרות בשנים זה הי' סגולת ישראל שיהי' תמיד שומע דבר ה', והוא ידע ממי לשמוע ומה לשמוע, תמיד הי' בתוכנו נשמע דבר ה' מכל הגאונים ומכל הצדיקים(!) תמיד הי' זה וזה הי' הגורם היחידי שקיים את כלל ישראל, אבל בזמנינו שאנו חיים בתקופתנו, רוח אחרת התחילה לנשוב להפוך הקערה על פיה שלא לשמוע מה שהגדולים שלנו אומרים".

(קריאת הרב שך להשתתף בבחירות תשל"ז).

הוא הולך ומבאר הלאה את גודל ענינו וחיבתו בתור גדול, ובקריאה הנ"ל להשתתף בבחירות למען הרשימה של האגודה מראה הוא ג"כ את מלחמתו מה שלוחם נגד המזרחי, כי רק למען הרשימה של האגודה יש לבחור ולא ח"ו למען המזרחי. כל זאת הוא רואה מהנקודה העיקרית מהענין שלו הענין של גדולים כי זאת העיקר. החסרון עם המזרחי זה ג"כ משום הענין של הגדולים כי זאת העיקר. רבים היו חושבים שהמזרחי המה מנאצי ה', הבתי חינוך שלהם מלאים מינות אפיקורסות ותועבות, המה פרצו גדרו של עולם, לא כן מרן שר התורה הוא תופס את העיקר ומניח את הטפל והעיקר זאת הגדולים שזאת הענין של שך, מרן הנ"ל ממשיך:

"אני מוכרח להגיד, אלו הדתיים לאומיים אותו הציור שרק הכיפה הסרוגה מכסה אבל זה כולו טרף. יש להם ישיבות הישיבות של בני עקיבה, אבל גדול בתורה לא יכול להיות משם. אם יש ביניהם מי שגדול בתורה זה מפני שהוא בא אח"כ ללמוד בישיבה קדושה וכך הוא ממשיך ללמוד, אבל משם משיבות בני עקיבה לא יכול להיות גדול בתורה(!) ואם אין גדול בתורה הלא אבדנו כולנו".

(קריאה להבחירות הנ"ל תשל"ז)

אולי אם היינו שואלים את המזרחי והיינו מבארים להם כי העיקר החסרון שלהם מפני שאין להם גדולים, בודאי היו מוצאים מה לענות על זה, כי בימים הקודמים וגם היום יש להם להמזרחי גדולים לא פחות מן חברי מועצת גדולי התורה, וגם ערכם בלתי יורד מן הערך של מועצת גדולי התורניקס הנ"ל. אבל הרב שך סגר על זה הדרך מקודם והודיע כי גדולי המזרחי לומדים אח"כ בישיבה כמו פאניוועעשז וממילא המה נעשים שם גדולים, ורק מן הישיבות מתייצרים הגדולים הן עבור האגודה והן עבור המזרחי, ותרתו איכא למשמע מדברי שר התורה, אחת כי המזרחי יש להם גדולים וזאת הודות להישיבות, שנית כי העיקר החסרון של המזרחי זה העיקר של גדולים כי אינו דובר מן ענין אחר בשעה שמזכיר העיקר הזה.

הרב שך אינו זו מן העיקר הענין, לבאר עוד הפעם גדולתו מפני כי כל הענין סובב

והולך על הגדולים שהוא הראש שלהם, אבל זאת בצירוף אל האגודה כי רק מכח האגודה מתבלט הדבר של הגדולים, ומוסיף בביאורו:

"אם תשאלו אותי אם אני יודע מה נעשה באגודת ישראל – אינני יודע מה להשיב, אולם אני אומר לכם בבטחון גמור שאם אומרים להם משהו אין הם אומרים ההיפוך, כשאומרים להם לא! הרי לא, ומפלגות אחרות כבר הראו את "החכמה" של אי – ציות, באפשר כי הוא שומר התורה עם חומרות עם שמיטה, אבל זה סכנה שאפשר לו שלא לציית, ואין לדעת עד היכן יגיע".

"אם התאספנו יחד בפה צריך להיות לנו ברור מה עומד לפנינו עומדים מצד אחד אנשים שמצייתים ואחרים השליכו זאת ואין לדעת לאן זה יוליך. כל אחד מחויב לעשות כמה שאפשר בלי מחלוקת אלא בנועם דרך, להצביע עבור רשימת אגודת ישראל רשימה ג' שעליה יש פקוח של גדולי התורה, וה' יעזור שיקוים ומלאה הארץ דעה את ה'".

(דברי הרב שך להבחירות תשל"ג, נדפס בדגלנו)

הולך ומבאר את העיקר כי זאת המה הגדולים והאגודה מצייתים להגדולים, ולא ח"ו להיפך שהגדולים הללו מצייתים להאגודה, אבל בכל אופן הרב שך מסיים כי מקוה שיקוים ההבטחה ומלאה הארץ דעה את ה', ולפי דעתו, אז כולם ישמעו אליו וכולם יצביעו עבור האגודה.

גם בהספדו על הגאון מבריסק זצ"ל הולך ומבאר את ענינו הנ"ל, ומוסיף לבאר גם כן התנאים במה להיות נקרא בשם גדול בישראל והדרך לבוא לזה.

"והנה לאחר הפטירה (של הרב מבריסק זצ"ל) צריך לדעת כי חייבים למלאות את החלל, צריכים לגדולי תורה חדשים עד שלא שקעה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי, קמים גדולים חדשים וכל אחד צריך לשאוף להיות אחד מהם. זה דבר ברור ומוסכם שהגדלות לא באה מאליה, זכות אבות סגולה היא אולם אף גדול אחד לא נוצרה גדלות מאליה, צריכים ללמוד וצריכים לעמול בלימוד התורה, למדן נעשה זה שלומד".

(הספד של הרב שך, דגלנו כסלו תש"ד).

בדברים הללו מבאר הילוך מחשבתו ורצונו, צריכים לגדולים חדשים וצריכים למלאות החלל, ובודאי יעשה זאת הרב שך. מבאר ג"כ מה שלפי דעתו זאת גדול בישראל, התנאים שיש לו להרב שך כבר, מסלק גם את המכשול של זכות אבות למען הכן הדרך לפניו, "צריכים לעמול בלימוד התורה, למדן נעשה זה שלומד" לפי דעתו זאת גדול, מי שעמל בלימוד ומכין לפניו שיעור, למדן זה הענין של גדול בישראל, ולמדן זה מי שלומד, שני התנאים הללו יש לו להרב שך, וזאת ברור כי צריכים לגדולי התורה חדשים, והוא כבר מוכן ועומד לזה.

הרב שך מוסיף לבאר את ענין גדול בישראל להתאים זאת למדריגתו, ובענין הציונות אינו שוכח ג"כ לייסד היסודות עבורו להיותו הגדול הדור וכותב:

"ומפליא הדבר שנקודה זו שאנו רואים אותה כהיום, גדולי ישראל ראו אותה לפני 60 שנה, כשהציונות רק התחילה גדולי ישראל ראו זאת, כיון שדעתם דעת תורה, הגדול שלומד תורה רואה למרחוק חכם עדיף מנביא, הם לחמו בציונות חילונית כמה שאפשר".

(דגלנו מנ"א דברי הרב שך)

גדולי ישראל דעתם דעת תורה, הגדול שלומד תורה הוא חכם עדיף מנביא, עוד הפעם הוא מתאים הכל לבחינתו, שמי שלומד תורה הוא גדול בישראל וחכם עדיף מנביא, והם לחמו עם ציונות החילונית, המלחמה שהוא לוחם ביחד עם הכנופיה, נגד הציונות החילונית, כי גם בזה הוא הרב שך ענין אחד עם גדולי ישראל הקודמים. בשעה שנבחר גאראנטשיק להיות רב הראשי של הציונים תחת הרב אונטרמן שבו היו חפצים המודיע והדגלנו, אגודת ישראל זאת מפלגה של אזרחים דתיים תורתיים במדינת ישראל, הרבנות של מדינה זאת הרבנות של אגודת ישראל ובצדק עשו עתוני האגודת ישראל תעמולה רחבה למען הרב אונטרמן שהי' יאות להאגודאים יותר מן שלמה גאראנטשיק הנבחר. גאראנטשיק עשה כל האפשר לו לעשות למען להשביע רצון להבוכרים בו והתחיל להושיט היתר כל דבר אסור שלצורך זה בחרו הבוכרים בו. בין השאר התיר גם ממזרים בישראל והרב שך דיבר בחזקה נגד זה בהאסיפה של האגודה, כיון שהאגודה בכלל רצו ברב ראשי אחר, כיון שהדבר הזה של היתר דומה כמה להרעפורם הידוע שעל זה לחמו כל ישראל מלפנים, ממילא מותר גם היום לדבר נגד זה, ואין הדברים נגד עצם ענין המדינה והציונות שבוה מתאחדים האגודאים והציונים והמדינה היא ענין אגודאי תורתי כנודע. הרב שך מדבר בחמימות יתירה, שזאת ענין הנוגע מאד אליו בתור גדול הדור, אבל גם הפעם מבאר את גודל הענין של גדולים, ועוד יותר הוא מכבד ומצייר את עזרא ונחמיה בהציור הזה שגם עזרא ונחמיה היו גדולים, וממילא יש ליקח דוגמא מהתקנות שתיקנו כיון שגם המה היו גדולים:

"המהרסים ביכולתם להעמיד פנים כ"בעלי רחמים" שלבם נכמר על הממזרים ועל הגרים ואנו אין יכולים. אנו יודעים על מלחמת עזרא ונחמיה בשעתם מן הנישאים עם נכריות, שלא שעו לדמעותיהן והבדילו אותן וילדיהן מהעם היהודי, הרי לכולי עלמא היו גדולי התורה (!) שהרי כשנשתכחה תורה מישראל חזר עזרא ויסדה ובימי נחמיה נשנו הלכות מוקצה לישראל, מדוע איפוא נתאכזרו על הנשים הנכריות לגרשן ולא קפצו על המציאה לגייר אותן, לשום מה צריכים היו לריב עם הקהל ומה מקום להתפלל זכרה לי אלוקי לטובה אם היתה דרך כ"כ פשוטה וחלקה לפתור במחי יד את שאלת נשואי תערובות". (הרב שך דגלנו שבט תשל"ג)

הוא כבר בטוח בעצמו שכל ענין גדול הכוונה להרב שך, בכל פעם הוא מתחיל את דבריו "במה זכיתי להיות ראש המדברים, החפץ חיים אמר כי הוא כהן, ולכן הוא מדבר בראש אבל אני אינני כהן? אולי בתור שאני מלמד בישיבה גדולה" זאת ודאי כי הוא הגדול הדור אלא שמתמיה מדוע זכה לזה וכן מתרץ לעצמו מפני שהוא מגיד שיעור בפאנוויעשז וזאת בודאי הישיבה היותר גדולה, אינו מקמץ הבטוחות שלו, "אני מגלה את דעתי" "אתם רוצים לידע את דעתי" "אני מחווה את דעתי" הלשונות הללו הרגילים אצלו. בהכרח לו להגדיר את הענין של גדול בישראל לאותה הבחינה שהוא בה, הכל מסתיים במדרגת מגיד שיעור, למדן, העמל להכין שיעור. גם את התנאים הקדושים איתני ארץ, הוא מגדיר ומגשם באותה הבחינה שהוא בה, ואלה הם הדברים שבהם מצייר

את רבי עקיבה:

"רבי עקיבה היה דורש על כל תג ותג תילי תילים של הלכות, שאפילו בוצגי האותיות מהתורה כלולים תילי תילים של הבנה בחכמת התורה, שהרי בהבנה אחרי הבנה (!) נתחדשו הלכות אלו, תילי תילים של שכליים היו אצלו בחכמת התורה, ולא יפלא כיצד יהיו בעינינו כחדשים".
(הרב שך לחושבי שמו אדר תשל"ה)

כ"כ נאמר לו שהוא שר התורה עד שכל מה שעולה על מחשבתו הוא אומר ללא ריסון כלל וכך הוא רואה הכל בענין שלו במה שהוא יכול להגיע, וכן הוא מצייר את רבי עקיבה, "הבנות שכליים", ולא יפלא איפוא על כל הילוך מחשבתו של מרן הזה, הפולט כל דברים העולים על רוחו המתאימים אליו הוא מונהג מרצונו, דעתו מתקשר באותו הרצון ובאותו הצורך שהוא צריך אליו באותו הפרק שהוא עומד בו. הרי זאת תורת כל אדם לדבר מה שרוצה לדבר ומה שהוא מוצא תועלת לעצמו ללא חילוק אם הדברים הם כנים או נכונים, אבל לפעמים באפשר לעורר ספיקות במחשבתם של אנשים פשוטים על דבריהם ועל הגיונם להראות להם כי זאת או אחרת אינו אמת והדברים מנוגדים לדברי תורה, לפעמים יתגברו הספיקות הללו וימנעו את הרצון מלשלוט שליטה מלאה ואת הרגילות מלבנות דיק וחומה. לא כן הרב אליעזר שך הוא כבר גדול הדור ושר התורה כל מה שרוצה ומה שמדבר מתוך אותו הרצון זה דעת תורה, אין באפשר לו לראות אחרת מן מה שמתאים אליו ואל התכבדותו, גם אין באפשר עוד לעורר איזה ספק בדיבוריו כי זאת נכלל ברצונו להיות דבריו דברי גדול בישראל ואין למי שהוא הכח להטיל איזה ספק בהם, הרצון שלו מדבר הדברים והרצון שלו מקיפם בהגנה ושמירה מעולה, הוא רואה הכרח לחזק דבריו בכדי לחזק דברי תורה דברי גדול בישראל.

ל'

לכל דבר יש תכלית שבשביל התכלית הזה נעשה ומתקיים, הטעות יש לו מטרה ותכלית להטעות ולבלבל בכל מה שבאפשר להטעות ובכל הדברים המסייעים אל הבלבול הזה. כח טומאה הכללי הביא לעולם את ענין המדינה, כי בזה נכלל ההכחשה הכללית וכל עבודה זרה שהיתה מימות עולם עד היום הזה הכל הולך אל הסוף כולם נמשכים אל המדינה, מהם מפני ההכחשה עצמה מפני שכופרים בכל האמונה והולכים ובאים אל הכפירה התכליתית זאת, מהם מפני שטועים ומתבלבלים והולכים ובאים והולכים ונכשלים ונצודים בטומאה הציונית התכליתית, אבל כל ההליכה הזו מן הכופרים והן מן הטועים נדחפים מן כח הרע הכללי המושכם והנותן טעם וחפץ להליכה הזאת גם אל הטעות והבלבולים עצמם. הכל נכלל בענין הטעות גם הדברים הטובים מתהפכים להיותם עזר וסעד אל הרע הכולל הכל והמטעה את הכל, גם המלחמה בהציונות שלחמו גדולי ישראל גם זאת מסייע היום להבלבול והטעות להמשך אחרי הציונות ואחרי

המדינה שנתקוממה מכח הציונות, שזאת המדינה היא היא הציונות בעצמה שבעבורה היתה השאיפה והפעולה של הציונים עד היום הזה. הרבה מגדולי ישראל ראו נחיצות באגודת ישראל ללחום על ידה נגד זרמי הזמן ובעיקר ובראש נגד הציונות, לא לבד שהאגודה היא עסוקה רק בהפצת הציונות והאפיקורסות, אלא גם באפשר להם לעשות זאת הודות להמלחמה והניגוד שעסקו בהם גדולי ישראל. הכנופיה הזאת באפשר לה למשוך את הציבור של שומרי תורה מפני שנקראת אגודת ישראל, מפני שבאיזה פעם עמדו בראשה גדולי ישראל, מפני המלחמה בציונות שבאיזה פעם הי' מקווה לצאת ממנה, מפני שבאיזה פעם הי' נקרא על אגודת ישראל הענין של מלחמה עבור תורה ואמונה זאת בעצמו מסייע סיוע רב לטעות הטעות, כי הפצת ציונות הבאה מן הכנופיה זאת מלחמה בציונות, אלה המה הדברים שדברו גדולי ישראל, הציונית האגודה וגדולי ישראל הם ענין אחד, מי שיעז להתנגד לזה הוא מתנגד לדברי גדולי ישראל. כמדומה כי הכל טועים את הטעות הזה, נמשכים אחרי הכנופיה הזאת מפני שרוצים בטעות הזה, נחוץ להם הטעות הזה, אין לך דבר שינחיל מנוחה והשקט כמו הטעות הזה, ואין לך דבר שיזיק בהיזק כמו נורא כמו תוצאות של הטעות הזה.

גדולי ישראל שהשתתפו בהתיסדות של אגודת ישראל זאת תירוצן מספיק על הכל בכל פעם מזכירים זאת, כי אין להם ברירה אחרת איך להשוות אפיקורסות עם מלחמתה של תורה אלא באופן ובתירוצן זה, הכנופיה זאת אגודת ישראל, אגודת ישראל יסדוה גדולי ישראל, אסור להרהר אחרי גדולי ישראל. אסור ג"כ להתבונן מדוע כל האיום הזה? בשעה שיש לראות בעליל איך הכנופיה מצלת את התורה והדת, בשעה שיש לראות כי בלעדם לא היו ישראל שומרים את התורה והמצוה! ורק המה אנשי הכנופיה והבלבלים אחראים עבור תלמידי הישיבות, עבור מתפללי בהמ"ד, עבור שמירת ש"ק, עבור שמירת התורה בכלל בארץ ובחו"ל, בירושלים ובניו יארק, בבני ברק ובלונדון, בלעיקוואד ובגעטסהד, במאה שערים ובויליאמסבארג. בכל קצווי ארץ הקרובים והרחוקים מתקיים ציבור שומרי תורה כ"י האם זאת משתתף באיזה שיתוף עם הכנופיה הנקראת בשם אגודה? מה זאת אגודה כימים ההם בזמן הזה, מה צורך בהם ומה היא המשימה שלהם, כל השאלות הללו מתרצים במחי יד בבת אחת כתירוצן הכולל והמספיק של גדולי ישראל, גדולי ישראל יסדו את אגודת ישראל וכן הכנופיה הנקראת בשם זה צורך גדול לעולם המהרהר אחר זה הוא מבזה את דבר גדולי ישראל ואסור להתווכח עמו יותר. הכל הולך אל הענין הזה לתת יסוד לקיום של הכנופיה שאין בה שום ממש אלא הודות להבלבול שהשטן מבלבל את העולם, הכנופיה הזאת משתלחים בשליחותו להטעות ולבלבל להפיץ מינות וכפירה בעולם עם לבוש של פעולה ומאמץ עבור קיום התורה, בודאי כן אמרו גדולי ישראל שנחוץ לייסד אגודת ישראל בשביל צורך ונחיצות הגדולה ללחום מלחמת ה' ולהציל את ישראל מן הטומאה הציונית אבל אם נהי' הדבר הזה זה ענין אחר, הענין של גדולי ישראל בלתי זו מן שלחן עתוני הכנופיה, בבוקר בערב

ובצהרים בכל יום מן הימים ובכל זמן מן הזמנים אין לך דבר שיאמרו שלא יזכירו הזכרת הגדולים, לא הי' עוד כזאת בישראל מיום מתן תורה עד היום הזה, שכל החלל יתמלא מן הענין של גדולים, ועוד הפעם גדולים, ובכל פעם מוסיפים להסביר גדולת הגדולים, הללו דמתקריין גדולים נהנים מן הענין הזה זאת להם ריח קטורת, כי לא לבד הכנופיה אלא גם הם בעצמן מתגדלים בגידול הזה הם יודעים זאת כי בהכרח להזכיר את הגדולים מלפנים, שהם ז"ל השתתפו באגודת ישראל מלפנים כיון שזאת רק זאת הוא קיום הכנופיה, וקיומה של הכנופיה זאת הקיום שלהם בתור גדולים הכל צריכים לענין הגדולים, הכנופיה צריכה לגדולים גם המה, הגדולים בעצמן צריכים לגדולים, וענין הגדולים נעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק. הרב אליעזר שך יודע זאת והולך בדרך זה הדרך היחידי שאפשר לו להלך ומסביר:

"לנו יש מהלך אחר, גדולינו ורבותינו הורונו אחרת, כי העיקר זה רק תורה וזה יש לנו עד ביאת המשיח, אבל ליצור השקפה חדשה דרכים חדשות זה לא מה שגדולי התורה יסדו בגללו את אגודת ישראל. כרגיל יש ירידת הדורות כל הדורות יורדים זה לעומת זה בכל הענינים בתורה וביר"ש. וכאשר החפץ חיים ייסד את אגודת ישראל(!) היו אז גדולים יותר, היום אנו במדריגה קטנה יותר, אבל איך שאנו נמצאים חייבים אנו להחזיק עצמנו בדרך שסללו לנו, כי צריכה להיות אגודת ישראל, וצריך לחזק אותה".

(הרב שך בקריאה לבחירות, חומ"פ תשל"ז)

בלתי נודע מהיכן ידוע לו כי החפץ חיים ז"ל ייסד את אגודת ישראל, אבל הרב שך רוצה לעשות רושם בדבריו ואינו מדקדק כ"כ במה שדובר אלא במה שמרשים ביותר, וזאת כי החפץ חיים ז"ל ייסד את אגודת ישראל מצלצל ביותר. לא זו בלבד אלא מוסיף והולך "הדרך שסללו לנו כי צריכה להיות אגודת ישראל" כלומר שהחפץ חיים עם שאר גדולי ישראל סללו לנו הדרך כי צריכה להיות אגודת ישראל, וממילא יש לתמוך בלורנץ המייצג את החפץ חיים והדרך שסללו לנו. כיון שהרב אליעזר שך הוא שר התורה וגדול הדור אין לשאול שאלות על דבריו כי זה יהי' פגם בכבוד התורה, לולא זאת הי' באפשר לעיין בהנחה זו הכי באמת אמר החפץ חיים ז"ל כי כל מי שיתקרא בשם הזה של אגודת ישראל הוא ז"ל ייסדו הכי באמת הי' לפני החפץ חיים ז"ל הענינים כמו המדינה והכנסת, והסכים להתכולל עמהם ולהכנס לתוכם? הכי באמת צוה החפץ חיים לחתום על מגילת היסוד של המדינה או לילך אחרי מטתו של הערצל שר"י, או בעיקר, הכי באמת שמע החפץ חיים ז"ל את כל דברי נאצה שהנציגים של החפץ חיים משמיעים בכנסת, את כל דברי מינות שלהם שמדברים שמה בכדי למצוא חן בעיני חבריהם והממשלה, הכי באמת הכריז החפץ חיים ז"ל על קיבוץ גלויות של הציונות ושאר מיני אתחלתא המובאים תמיד בתוך דברי הנציגים? הכי קרא החפץ חיים את דברי עתוני הכנופיה המאמרים הטמאים והמטמאים, העתקות של כל דברי המזרחי בהצופה והצפירה, הכי באמת צוה החפץ חיים וסלל את הדרך להפיץ ציונות הטמאה כפירה השרשית בתוך שארית ישראל שומרי תורה, הכי מותר לו להרב שך לומר דברים כהללו מפני שמרשימים ומצלצלים?.

כן אינו שוכח מן הענין שלו, כי הוא הגדול בישראל, "וכאשר החפץ חיים ייסד את אגודת ישראל היו אז גדולים יותר, והיום אנו במדריגה קטנה" זאת מסלק כל מין ספק ממנו שהוא הוא הגדול בישראל, אם כי אינו במדריגת החפץ חיים, זאת בלתי אשמתו כי יש ירידת הדורות ומה לו לעשות נגד זה. הוא הולך ומשמיע נחיצות קיום הכנופיה דיליה וגם מתאמץ לתרץ הקושיה היותר גדולה, היותר מקפת, שעוד לא נשמע על זה תירוץ מספיק עד היום, מה זאת אגודת ישראל? מה המה עושים ולאִיזה צורך המה מתקיימים? ואם כי אמר כבר שזאת חוק והדרך שסלל החפץ חיים כי צריכה להיות אגודת ישראל, ואנו צריכים לחזק את הכנופיה, אבל הוא הולך ומסביר את זאת שאין לנו כלל שאלות כאלה מה המה הדברים שהאגודה עושה? מי צריך להם ומה המה משמשים, הרב שך בתור מגיד שיעור מסביר זאת:

"לאִיזה מטרה נוסדה אגודת ישראל? דברים מוזרים נשמע במחנינו לאחרונה, חלוקת כספים(!), נתינת הלוואות, וכל מיני חשבונות שונות, האם למטרה זו נוסדה אגודת ישראל!

אגודת ישראל נוסדה ללחום נגד הציונות ונגד השכלה ותו לא! אגודת ישראל לא צריכה לפעול שום דבר כי לא למטרת פעולות היא נוסדה, מטרה אחת היא לה, שהציבור מאמינים בה' ובתורתו יתאגדו ויכריזו אנו רוצים בתורה, ולדעת, כך אנו אוֹחִזים, שמי שבחר ברשימה זו מכריז שאנו רוצים רק תורה, לא פא"י, לא ציונות, ולא כל שיטות מוזרות ופסולות, לדעתי כל מאמין בה' ובתורתו שמכניס פתק לרשימה זו, הוא מכריז שהוא רוצה בתורה".

(הרב שך בכינוס בני תורה, דגלנו תמוז תשל"ו)

בהכרח להודות לדבריו כי אין ענינה של האגודה "נתינת הלוואות וחלוקת כספים" למטרה זו לא נוסדה אגודת ישראל, דבר זה קיים במלואו הם אינם מחלקים כספים, מעולם לא ניסו באלה אולם מה שהרב שך אומר כי אגודת ישראל נוסדה ללחום נגד הציונות ונגד השכלה, דבר זה הוא כבר ענין של דברי הימים שהי' באיזה פעם וכבר נשכח ונחסל, התנאים הללו בלתי קיימים עוד כלל, כי אין לפנינו עוד איזה מין אגודת ישראל אלא כנופיה קטנה של אנשים שפלים למאד שאין להם איזה שאיפה איזה מחשבה ואיזה רצון אלא דבר אחד עומד נגד עיניהם, איך לגנוב איך לרמאות ואיך להיות נציגים בכנסת ובעיריות, יאמרו וידברו הכל, יאמרו אפילו שלוחמים בציונות לוחמים עבור התורה, כל זמן שהדברים הללו יעזרו להוביל אותם אל הכנסת ולעשות הצלות. הרב שך מתאמץ לתרץ את השאלה הגדולה, מה עושים אנשי הכנופיה הזאת? איזה צורך יש להציבור שומרי תורה בקיומה? על זאת אומר ראשית כי החפץ חיים ז"ל גזר עלינו שצריכה להיות אגודה, וכאן מוסיף לבשם "אגודת ישראל לא צריכה לפעול שום דבר כי לא למטרת פעולות היא נוסדה" זאת תירוץ מקיף על השאלה המקפת, הכנופיה אינה צריכה לעשות שום דבר אך מטרה אחת היא לה "שהציבור המאמינים בה' ובתורתו יתאגדו ויכריזו אנו רוצים בתורה" דבר זה אינו כ"כ קשה לפני הכנופיה, הם ולבִּלְרִיהֶם יאמרו לנו זאת כמה פעמים שנרצה, יאמרו לנו כי המאמרים של הלבלרים והנאומים של

הנציגים עושים את הכרזה זאת. מה שנוגע אל הציבור בעצמו הרב שך נותן ג"כ תנאי שאפשר מאד לקיימו, שהכנופיה דיליה רוצים מאד בקיום התנאי הזה, "ולדעתי, כך אנו אוחזים, שמי שבוחר ברשימה זו מכריז שאנו רוצים רק תורה" "לדעתי כל מאמין בה' שמכניס פתק לרשימה זו הוא מכריז שהוא רוצה תורה" דבר זה, ההתאגדות הזאת, והכרזה הזאת באופן זה, מאד ערב אל הכנופיה, זאת הכרזה נעימה ביסודה של האגודה, והאגודה דהיום במיוחד רוצים בקיום של התנאי הזה, אמנם שך אינו מגלה לנו מהיכן יודע שהחפץ חיים רצה בהתאגדות זאת והכרזה הזאת באופן הזה, הוא עוזר הרבה להבלכול המח בענין הכנופיה, הוא משחרר אותם מן כל מין פעולה, הוא מביא את החפץ חיים לחסות עליהם, הוא מביא תוכן בעיקר ענינם כלומר בהבחירות, הוא רשכבה"ג טוב שאין למצוא תמורתו.

כל ענין של הגדולים, כל הדברים סביב להגדולים, כל מה שהלבלרים כותבים על הגדולים והנציגים מדברים על הגדולים, הכל מסובב על עיקר אחד לבד, קיום הכנופיה על ידי השתתפות בבחירות, יותר מזה אינם צריכים לכל הערפל של גדולים, כן הגדולים בעצמן יודעים מזה כל דבריהם מתחילים ומסתיימים רק בענין הזה של קיום הכנופיה. הרב אליעזר שך הראש של הגדולים, מסתבך מאד בהענין העיקרי הזה היסוד לקיום הכנופיה, בימי הבחירות הוא פעיל למאד, מכריז הוא על הדבר הגדול הזה ומתיר הוא אפילו על ביטול בהמ"ד ובלבד שהכנופיה לא תתבטל ח"ו כי בלא נציגות בהמדינה אין כאן עוד אגודה כלל, והרי אנו מצווים מפי החפץ חיים ז"ל לעשות אגודה, ואין עשיה הזאת נקראת עשיה בלא כנסת ובלא מדינה, מבהיר הלאה את דעת תורה שלו:

"חיזוק ידי אגודת ישראל הוא מצות עשה שהזמן גרמא וחוב קדוש דהיום, לעבוד בכפל כפלים במערכת הבחירות ואף בן תורה אינו בן חורין לפטור עצמו ולהסתגר בד' אמותיו.

"אגודת ישראל היא היחידה הדוגלת בדעת תורה ומשמיעה ברמה את דבר התורה, ולכן לא יוצאין ידי חובה בהצבעה לבד אלא יש להשפיע גם על הזולת. (הרב שך בקריאה להבחירות תש"ל)

זאת הודעה מבהרת, חיזוק ידי אגודת ישראל הוא מצות עשה שהזמן גרמא, אם משונה מעט שאף הנשים חייבות בה. חיזוק הזה דוקא כלומר להשתתף בבחירות שזאת עיקר הענין של אגודת ישראל, אין להם פעולה אחרת אלא זו בלבד להיות בכנסת ובמדינה. הרב שך אינו קורא לחזק ידי אגודת ישראל בשעה שמחזירים את העם בתשובה? בשעה שמפיצים לימוד התורה על ידי נציגים הללו, בשעה שמתקנים עירובין ומקוואות, לבטל בית המדרש ולילך עם לאורנץ מכפר לכפר להשפיע קדושה וטהרה, ולשמור על פרוש בשעה שמעמיד הדת על תלו? הרב שך בדק ומצא שאין שם בהאגודה אלא הענין האחד העיקרי של היותם בכנסת, השאר טפל אל העיקר הזה, בלא הכנסת והמדינה אין כאן אגודה כלל ובלתי קיים עוד הענין "ומשמיעה דעת תורה ברמה" גם הנציגים בעצמן המה רועים נאמנים ומוכנים למסירת נפש עבור ישראל, אינם רוצים

במס"נ של איזה בחינה קטנה אלא במסירת נפש הגדולה הזאת להיות נציגים בכנסת ולהשתתף בממשלה. דעת תורה של הרב שך ברורה מאד וקולעת אל השערה, על עיקר הגדול הזה סובבת הקריאה הקדושה שלו "חיזוק ידי אגודת ישראל הוא מצות עשה שהזמן גרמא וחוב קדוש דהיום".

מן שנת תש"ל עד הנה, הרב שך נתחזק עוד יותר בפעולתו ושירותו להזהיר על קיום הכנופיה ולפרסם בכל ההזדמנות את נחיצות של קיום הזה, אין לך אסיפה של הכנופיה בלא השתתפות של הרב שך, אין לך עתון מעתוני הכנופיה שלא יפרסם את הרב שך ואין לך צורך מצרכי הכנופיה שלא יהי' מוכן על זה דעת תורה של הרב שך. הכתרים והתוארים נתרבו עליו בהתאם אל מה שהוא מפרסם על טובה וגדולתה של האגודה הזאת שהוא עסוק בקיומה, העתונים מתפרסמים בכל יום בכל שבוע ובכל חודש ובמשך הזמן נכפל דבר זה על גדולתו של הרב שך פעמים ללא מספר, והרי אין לחשוש עוד כלל כי הרב אליעזר שך הוא שר התורה, גדול הדור ועיני כל ישראל צופיות אליו ולהוראתו. המהרהר אחריו כמהרהר אחרי רבו ומי כמוהו מורה בעיני המדינה ובעיני הכנופיה שבמקצוע זאת הוא בקי בכל הנצרך לידע. הרב שך הוא מרוצה להקהל כי הציבור חפצים לשמוע מה בפיו, יודעים ג"כ כי ישמיע בענינים של המדינה דברים הנרצים ולא יאמר פיו ח"ו דבר שלא לרצונם. אין לחשוב כי הרב שך מתאמץ לכוון לדעתם של הציבור או כי הוא משים לב לפייסם בדברים שיסכימו עליהם, זאת בלתי נחוץ כלל, הרב שך אומר ממילא הדברים המוסכמים כיון שהוא בעצמו שואב מן אותן יסודות וחושב באותן המחשבות שהציבור חושבים. אבל בשעה שמדבר, גלוי לפניו כי הוא אומר לפניו דברים שהוא לבד רוצה לאומרן בתור גדול בישראל, אינו מדבר דעת ההמון ודעת הרחוב אלא משמיע דעת תורה ברורה מה שהוא לבד מברר, כי רוצה להדריך את הקהל בהדרכה הנכונה כדרכם של גדולי ישראל, שדבריהם כדרכונות המדריכים את העם בסם חיים של תורה"ק. אינו רוצה כלל בטרחה זאת של אסיפות זאת קשה עליו, אלא מפני שאין לפניו ברירה אחרת לבל להשמיע הדרכה של דעת תורה שנפלה לחלקו בתור גדול הדור, אינו מחשב אחרת כי אז תפגום כל הטעם אשר הוא רוצה באסיפות הללו בשעה שעומדים צופים לשמוע דבריו.

מה זאת הכנופיה הנקראת אגודה? מה מעשיהם ואיזה צורך יש בהם? שאלות הללו א"א לתרצם ולפותרם בנקל, אבל יש בהם בהכנופיה צורך משהו להציבור שומרי תורה כי משמשים המה להציבור הזה בהשימוש אשר הם לבדם ביכולתם לשמש להם, כי המה מיישרים הדרך לפניו כהליכתם אחרי המדינה והציונות אשר יצרא דעבודה זרה מושכם והמיית העולם מבלבלם. לפי לימודי הכנופיה אדרבה זאת דוקא התורה והאמונה והדרך הישר לפני כל שומרי תורה ומחזיק ביהדותו, אין זאת המשכה אלא מלחמה עבור קיום התורה כי המדינה בעצמה זאת הבטחת התורה וכל הדרכים המובילים אל ענין המדינה נכללים בתורה, בלבד שהמדינה תהי' על פי תורה ובעיקר הזה הנציגים עסוקים

בו כל הזמן. הדברים של הרב שך מוסיפים קורת רוח לכל המהלך הזה. התגדלות והתכבדות של הרב שך מוסיף אומץ להקורת רוח הזה. כי הדברים אינם עוד דברי לבלרים ועתונאים אלא הן דברי הגאון שר התורה. דברי דעת תורה וכל מין היסוס בהם זה נגד התורה ונגד גדולי ישראל האדירים והוי זהיר בגחלתן. הציבור שומרי תורה הנלקחים עם זרם הציונות רוצים לשמוע אל הרב שך או אל מי שמקיים את ההמשכה הזאת. בלבד שיהי' מפורסם לגדול בישראל. רוצים לשמוע ממנו ורוצים לגדלו ולכבדו עוד יותר. בלבד שיאמר ויקיים את ההמשכה הזאת למדינה. יהי' ההכשר אפילו בתנאים שונים אפילו חלוש ודק מאד. אבל כל זמן שישנו ההכשר על עיקר עצם הענין הרי זאת דבר מרוצה מאד. הדברים הללו משביעים רצון. כמה גדולים המה גדולי התורה דבריהם משיבים נפש חיים הם למוצאיהם. אולי גם זאת בלתי גלוי בהכרה גלויה אולי גם אינם יודעים מזה כלל. אבל מרגישים בהרצון הזה המוליכם להכיר את הכנופיה ולהכיר את הגדולים. לגדלם ולרוממם ולשמוע את דבריהם. מתרגזים כלפי כל מי שאומר אפילו דברים ידועים ופשוטים ביותר. בשעה שמפריעים את המהלך והסדר שכבר מיוסד עם טרחות כ"כ רבות. מי שמטיל איזה ספק בהרגילות הזאת שכבר מורגל. מי שמפקפק משהו על ההכשרים ועל טובם של נותני הכשרים הללו. הריהו רוצה לקלקל את הכל ולהרוס את כל הבנין הנבנה עם עמל במשך כזמן כביר. מן הרוגז הזה נראה שסכ"ס מרגישים קצת בכל האפסיות של הבנין הזה. אולי יודעים ג"כ מעט את כל הרמאות שבכל ההכשרים הללו. קורי עכביש של הגדולים הללו מתפחדים מן כל עלה נדף שלא יפעול לגלות את האפשר לגלות ללא קשיים גדולים, שמא יבוא הספק כל דהו ויהרוס את כל המבצר אשר כ"כ עמלו בוניו בו.

ל"א

הקלחת

הזמן שהסדר החזק מתראה בכל תוקפו בו נחלט הכל, זאת עת הבחירות לכנסת המינים במדינה הציונית, כל קיום של הכנופיה נתלה בהנציגות להמדינה, אנשי הכנופיה אינם רוצים מאומה אלא בהנציגות הזאת והיתרונות של כבוד וממון הבאים במישרים ובעקיפין מן הנציגות הזאת. כל סידורו של הסדר, כל תיקוני ההכשרים והגדלת הגדולים; כל העקלקלות וכל ההפיכות, כל הגניבות וכל הרמאות מתראים אז בכל התוקף ומתרכזים בריכוז גדול לגנוב לב שומרי תורה לבחור בהנציגים הללו ולחשוב כי הם לוחמים מלחמת התורה. השעה היא שעה גורלית למאד, בלא הכנסת אין כאן עוד אגודה כלל כי מה זאת אגודה ללא השם של חברי הכנסת, ובשעה שיעברו ימי הבחירות יעבור ג"כ כל ההזדמנות ותהי' זאת מעוות שלא יוכל להתקן עד אחרי כמה שנים, ומי יודע אם אז בימי הבחירות הבאות יתוקן דבר זה, אם הציבור החרדי נפקחו עיניהם אפילו מעט, מי יודע אם יהי' עוד באפשר לסנוורם באיזה פעם, אם לא שמעו בישן מדוע ישמעו בחדש. בשעה הזאת היא יום המשפט אם להיות עוד כנופיה ולהציל את התורה או שלא להיות, אז מתגייסים כל הכוחות ונחתמים כל החתימות, כל הגדולים מתגדלים וכל עמודי הכנופיה מתגעשים ומתרעשים, בשעה הזאת יצאו גם הנערים ויעזבו את המבצרים מבצרי התורה ועוסקים בקיום העולם. בשעה הזאת המדינה מתקיימת עם ניסי ניסים כי אין לה להמדינה אז אפילו החסיון של מבצרי התורה, אבל אין להביט על כל זה בשעת פיקוח נפש, ומוטב שיתבטלו הבני תורה מן המבצרים באיזה זמן לשעה אחת ואל תתבטל הכנופיה המצלת את התורה בכל הזמנים. הנערים בעצמן מתלהבים מן קדושת המצוה הזאת, הלא חיים המה במדינה הציונית קוראים את העתונים ושומעים את הרדיו, כל האויר מלא מן בחירות מן נצחונות וכשלונות, כל מפלגה מפרסמת את שלה עם כח גדול, כל האזרחים נותנים שימת לב לידע מי יהי' הנוצח ומי יעלה להממשלה, כל הרחוב מלא מודעות וכל אוזן מקשיב לנאומים שונים מן מפלגות שונות, כולם רוצים לידע מה שכלב חבירו איך יצביעו ואת מי יבחרו והכל מנסים לידע את מה שיהי' אחרי יום הבחירות. הנערים והצעירים המתחנכים במוסדות של ישיבות, חיים בתוך הבהלה הזאת ואינם רואים שום טעם מלהיות נפרדים מן הסערה הזאת אשר העתיד של המדינה תלוי בה, מעולם לא נאמר להם כי המדינה הזאת בלתי שייך לחלקם ולמחשבתם, אלא הוסבר להם ההיפוך כי דוקא זאת המדינה היא חלקו של כל יהודי ובפרט דתי או תורתי, הצעירים המכוונים בסתם בני

תורה נתחנכו לידע כי המדינה היא שלהם עוד יותר מן שאר האזרחים כי קדושת ארץ ישראל מתאחדת עם המדינה כאשר תהי' המדינה ע"פ תורה. אין חילוק כ"כ בהסבר אם יהי' ההסבר מטעם זה או מאיזה טעם שיהי' מה שקובע הוא עיקר, כי המדינה מתחברת ומצטרפת עם כל האזרחים ועם האזרחים הדתיים והתורתיים עוד יותר מן האזרחים החפשיים, הצעירים הנקראים בהשמות של 'בן תורה' או 'בן ישיבה' אינם מתלהבים מטעם ההסברים אלא מתלהבים מן הקלחת שהמדינה בוערת בה כעת, ההסברים של 'המודיע' אינם מכריעים כי אפילו הנערים מרגישים כי כל מה שדוברים זאת שקר גמור או עכ"פ למחצה, ההסברים מועילים רק לבל לפול בלב מי שהוא איזה הבדל ופירוד מן המדינה וכל אשר נכלל בענין זה של מדינה הציונית. הנערים מתלהבים מפני כי כל החיים במדינה מעונינים מאד בהנצחון של המפלגה אשר משתייכים אליה, רוצים הצעירים שהמפלגה שלהם המפלגה של הגדולים תצא בנצחון כל דהו, לבל להיות נכלמים מן יריביהם, להיות אפשר להם לישא ראש ולחשוב ביום המחרת נצחנו! יש לנו ארבעה ולא שלושה! הממשלה תהי' צריכה לנו כי לומדים בעומק גדול את מצב המפלגות ובאיזה אופן יתלכד הרוב קולות בכנסת. למותר לחשוב אפילו כי הטענות של מדינה על פי תורה עולה במחשבתם, אלא המדינה סתם הרכבת הממשלה, חלוקת הכסאות, הכבוד של מפלגתם, גודל כוחם ונצחונם.

כל מפלגה מפרסמת בעת הבחירות את התוכנית של המפלגה הזאת, הבוחרים הרוצים בתוכנית של מפלגה זו או אחרת מצביעים עבורם, מפרסמים את ההשיגים שלהם בזמן הכנסת שעברה, הבוחרים רואים את הדו"ח של המפלגה זאת בהשוואה אל מול אחרת, אם אפילו לא השיגו עוד את התוכנית, הבוחרים יודעים כי יש לסמוך על המפלגה ובשעה שיהי' להם ההזדמנות יקיימו את מה שהבטיחו. זאת נוגע לכל האזרחים החיים במדינה הציונית וגם לכל המפלגות שיש להם מועמדים בבחירות הכנסת ועיריות, אינם מביאים כתב אישור מן איזה מפורסמים, אין להם מי שיצווה לבחור עבורם, רק העובדות המה המסבירים להבוחרים ולא איזה הסכמות מן איזה מקור שיהי'. חוץ בנוגע להכנופיה שלנו הנקראת אגודת ישראל המה באים בכוחם של מצווים וגוזרים, סומכים רק על המסכימים הנקראים גדולים, כל כוחם משקיעים להראות כי המה באמת גדולים וכי זאת חובה לשמוע בקולם, מדוע לא יבינו הבוחרים הדתיים התורתיים את טובם של מפלגה הזאת הנקראת אגודה? מדוע לא יראו את כל ההשיגים שלהם שהשיגו את ההצלחות שהצילו בעבר ויבחרו בהם עוד הפעם? הכי אין להם דעת להבחין שמצב התורה במדינה אינם מבוגרים כמו הבוחרים אחרים? הכי אין להם דעת להבחין שמצב התורה במדינה נסמך על הנציגים הללו? או הכי לחשוב כי יהודים שומרי תורה אין נוגע להם הצלת התורה ואינם מודאגים על המצב הדת כלל, בשעה שלכל בוחרים אחרים נוגע מצב המדינה והתוכנית של המפלגות והולכים להצביע עבורם ולבחר בנציגיהם, הכי באמת שומרי תורה חסירי דעה כ"כ שלא יבינו את אשר לפנייהם? האזרחים של המדינה בוחרים

בנציגים לשפר מצב הכלכלי, הללו לחזק מצב הבטחון והללו משום תוכן המדיני של מפלגה זאת או אחרת, כל מצביעי 'ליכוד' יודעים זאת, כל מצביעי 'מערך' מכינים זאת. חוץ מן הבוחרים התורתיים הצריכים להדרכה להגזירה של הגדולים שיעשו למען הצלת התורה להצביע עבור הנציגים של ג', הלא המעשה הזאת קלה כ"כ לילך אל הקלפי ולהטיל פתק, מדוע לא יבינו זאת שומרי תורה מדוע נחוץ להטריח להגדולים להגאונים ולהצדיקים לחתום על קול קורא, לילך אל אסיפות ולישא משא, בשעה שזאת גלוי וידוע לכל שומרי תורה שהצלת התורה ולהעמיד הדת על תלו תלוי בהנציגים, באגודת ישראל, בשעה שיהיו חברי הכנסת וחברי הממשלה ושיגו השיגיהם הנודעים הנראים בעינים לכל בוחר, ויספיק מאד רק להזכיר זאת אל אוזן קשבת של המשתתפים בבחירות.

הגאונים והצדיקים מקבלים את הטרחה הזאת ברצון וחותמים החתימות, מקפידים שיהיו שמותם במקום הראוי וכל אחד רוצה להיות בראש התור בשעה ששמותם מתפרסמים בעתוני האגודה. כל אחד מהבוחרים בודאי יודע את גודל הנחיצות של הנבחרים לכנסת, אבל רוצה לשמוע זאת מן הגדולים, נחוץ גם להם להנציגים בעצמם לשמוע זאת מן הגדולים דהיינו שיהיו מעומדים בהרשימה להבחר לנציגים להכנסת, כי לולא גזירת הגדולים לא היו נסבכים במלחמה גדולה ועצומה כזאת במסירות נפש כזאת, להיות חבר הכנסת וללחום שמה מלחמת האגודה, אולם כאשר הגדולים אומרים וגוזרים עליהם אין להם עצה אחרת אלא להסכים על הגזירה הזאת להיותם נבחרים להכנסת או לעיריות. בודאי ח"כ לאורנץ מתיעץ הרבה עם הגדולים ובעיקר עם הרב שך איך לתקן את המדינה על פי תורה, לאורנץ יסד את החוג 'גוש של ציות והגשמה' כי אין לו שום רצון בחייו אלא לציית אל הרב שך והגדולים. בכל אופן או מאיזה טעם כמוס שיהיו הגדולים יוצאים מחדרם ללחום מלחמת הבחירות מה שאינו נהוג ואינו נצרך לשאר המפלגות השולחים נציגים להכנסת, בלא איזה הסכמות מן אישים מפורסמים, ללא גזירות על הבוחרים וללא צורך אל איזה השפעה על נותני הקולות חוץ מן טובם של הנציגים בעצמם והתוכנית שמציעים. הכנופיה אין לה זכות אחר לקרוא אל הבוחרים של שומרי תורה אלא זו בלבד לבחור בהם מפני גזירת הגאונים והצדיקים, וגם הגאונים בעצמם צריכים הם להבחירות כי בשעה הזאת מתפרסם גדלותם וכי דבריהם דעת תורה, לא תסור גדולי ישראל, וכו' וכו', אולם שונה מעט הצורך והנאה של הכנופיה מן צורך וההנאה המגיע אל הגדולים הכנופיה כל עיקר הנאתם אינם אלא אחר הבחירות בשעה שכבר נבחרו להיות ח"כ, אבל הגדולים עיקר הנאתם היא בשעת הבחירות, בשעה שהעתונים מפרסמים עליהם את הדעת תורה והלא תסור, אחר הבחירות הולכים למרתף הקר, המה והדעת תורה שלהם, חוץ מן איזה פעם שהכנופיה צריכה להם ואז נזכר עוד הפעם שהמה גדולים ודעתם דעת תורה. שניהם הכנופיה והגדולים צריכים להבחירות, אלא שאין זמן הנאתם באים כאחד, חוץ מן ראש הגדולים הרב שך המגיד שיעור בפאנויועשו הוא עומד כמעט תמיד על הפרק, מפרסם את דעת תורה שלו לצורך

הכנופיה בכל הזמנים, נזכר שמו בעתוני הכנופיה הרבה פעמים בשנה, אבל גם הוא עיקר התפרסמותו באה בעת הבחירות, אזי הזמן עבור הדעת תורה שיפרה וירבה ככל הגדולים ובודאי אצל הרב שך הראש של הגאונים, בשעת הבחירות דעת תורה שלו הולך וחזק עד מאד.

בעת הבחירות שנת תשל"ז הוסיף הרב שך על כל מה שאמר לפני זה, עבר על גבולי השימוש הקודמים והתלהב מאד בדבריו עבור הכנופיה. בשנת תשל"ז כבר נתיסד מן עתוני הכנופיה למרן, הגאון, שר התורה, כבר הוא ראש המדברים בכל האסיפות, בטוח הוא בעצמו כי הכל צופים אליו והכל שומעים לדבריו. בשנים האחרונים לאורנץ מרבה להתייעץ עמו עוד יותר על הנהגת המדינה, אולי גם על הנהגת ארה"ב, כי כן אומר לו שכל העולם תלוי במדינה הציונית ובשעה שלאורנץ מנהיג את המדינה על חוות דעתו של הרב שך הרי השפעתו מתפשטת והולכת למרחוק. הוא תלוי אך ורק בדעת תורה של הרב שך כי כן יסד הגוש 'ציות והגשמה' להגשים ולציית מה שדעת תורה אומרת וכמובן זאת הדעת תורה של הרב שך, אין בדעתו של לאורנץ להיות אפילו מעומד לבחירות הכנסת אלא רק מפני שהדעת תורה גוזרת עליו כן, שזאת העיקר של החוג שלו לכל לעשות או לחפוף שום דבר אלא זאת היוצא מפי גדולי התורה. הרב שך רוצה לעשות בהבחירות של תשל"ז יותר ממה שעשה בבחירות הקודמות בשעה שלא היה עוד החוג של 'ציות והגשמה', בשעה שכל המדינה לא צייתו אליו באמצעות לאורנץ, בשעה שהדעת תורה לא הקיפה עוד את כל הענינים כמו עכשיו בזמן התיקון. לאורנץ מארגן אסיפה בכני ברק בשם אסיפת בני תורה וזאת אסיפת לאורנץ הנציג של הגאונים, הרב שך מתחיל בכל פעם את דבריו בענווה יתרה:

"בגורלי נפל, אינני יודע באיזה זכות, לא בזכותי, זכורני כי החפץ חיים ז"ל בכנסיה הגדולה פתח בשאלה: מדוע כיבדהו לשאת ראשון בדברים, השיב מניה וביה, כנראה בגלל היותי כהן וזקן בשנים עליתי ראשון לדוכן, אבל אצלי מנקרת השאלה אין עליה מענה, איני כהן ואיני מבין מדוע עלי לדבר ראשון".

זאת שאלה שאין לו להרב שך פתרון, אולם אנשים פשוטים באפשר להם למצוא מענה בשעת הדחק על השאלה הזאת, כי יודעים המה המארגנים כי הוא יפארם ויכבדם וכל אשר יאמר יהי לעזרתם, בטוחים על זה בודאי ומפני זה המה מכבדים אותו ג"כ להיות ראשון בכל אסיפותיהם. אם יפסיק הרב שך לשמשם אם יפסיק לגדל את הכנופיה, והדעת תורה שלו יתפרד מן דעת לבלרי הכנופיה, אזי לאט לאט יתפרדו גם הם מאתו וגם ייקל מעליו הטורח הזה לדבר ראשון ולהיות נקרא לכל האסיפות הללו. הרב שך בא תיכף אל עיקר הענין שעיקר הכל זה לפעול עבור הרשימה של האגודה לרכוש יותר קולות בכדי לשלוח הנציגים אל הכנסת. מעט עוד מבצבץ במוחו של מרן הגאון, כנראה יודע הוא כי עוד ישנו שארית ישראל הנשארים באמונתם ואינם מתכוללים בהציונות והמדינה, ההסתה של הכנופיה בלתי פועלת אצלם גם לא הדעת תורה של הללו המאורגנים תחת שם הבזוי "מועצת גדולי התורה", באסיפה הזאת חומ"פ תשל"ז כל

דבריו של הרב שך סובבים על שארית ישראל הזה. הרב שך הולך ומבאר:

"אמת שישנן כאלה שמהלכים במחשבה כי אין לנו ענין עם אחר, אין לנו להתערב עם אף אחד אנו צריכים להיות נפרדים, אנן בדידן ואינהו בדידהו ומה לנו להיות מעורבים עם הכלל(!), אבל להכריע בענין כה יסודי זקוקים אנו להחתם סופר שיגיד כך, צריכים לדור של גדולים כמו דורו של החת"ס סופר שיגידו לנו כי אנו לחוד קהלה נפרדת".

כדאי להדגיש לשוננו "ומה לנו להיות מעורבים עם הכלל" הלשון הזה הוא לשון הדוקר של הלבבלרים להראות כי הם אוהבי ישראל ובלתי נפרדים מן "הכלל". להכריע בענין כה יסודי זקוקים להחת"ס סופר, אבל לבטל דבריו זאת גם מרן השר התורה יכול להגיד לנו. הכנופיה והלבבלרים מסכימים על זה ודעת תורה של מרן מצדיק דבריהם. החילוק בין אז ובין עכשיו קשה להבין. סכ"ס לא החת"ס סופר אומר לנו החילוק אלא מרן הנ"ל ויש להבין דבריו:

ברם אין זה דומה כלל למה שהי' בעבר, אז בהונגריא הי' המדובר בניאולוגים שהם כמו הרעפורמים, לכן נפרדו מהם בכלל ויצרו קהלה נפרדת אבל כהיום מדובר גם ביהודים של בית המדרש שמתפללים בכל יום, אבל יש להם השקפות שאינם השקפות של תורה, ובמילא אי אפשר להפרד מהם".

"כבר אמרתי שאילו היינו כולנו מסוגרים ששום שומר תורה לא הולך לבחירות שגם "המזרחי" לא הי' הולך יתכן שזה דרך, אבל כעת צריך שיהי' חת"ס סופר שיאמר שצריך להפרד, הרי איננו יכולים לעשות זאת הלא אין לנו חת"ס סופר, אין לנו אפשרות שלא ללכת ובמילא חיוב מוטל על כל אחד ואחד שיעשה מה שיכול להרבות יותר קולות".

(הרב שך חומ"פ תשל"ז)

באיזה פעם אמר לנו הרב שך כי החפץ חיים ז"ל ייסד האגודה ומפני כן יש לתמוך בהם כרגע אומר לנו כי מפני שהמזרחי הולכים לבחירות ומפני זה גם עלינו החוב ללכת. מפני שאין לנו חת"ס סופר, מכריע הוא ודעימיה כי יש לנו להשתתף בכנסת כי המזרחי שהם "יהודים של בית המדרש שמתפללים בכל יום" משתתפים בכנסת וא"כ אין לנו אפשרות שלא לילך בדרכם. א"א לעזוב את הצלת התורה בכנסת למזרחי, כי יש להם השקפות אחרות שאינם של תורה, איזה בהירות גדולה שוררת בדבריו של הרשכבה"ג הזה, אבל אינו מקמץ את דבריו והולך ומונה השבחים של אנשי הכנופיה:

"ב"ה נציגנו הם כולם אנשים ששומעים מה שיאמרו להם ומה שיוורו להם, ואם משהו אינו הולך בסדר מסוגלים לפעול ויכולים לתקן ומה שיאמרו להם ישמעו ויקיימו, אנו מכירים אותם שהם אנשים בני תורה(!) ויש לסמוך עליהם".

הרב שך מגלה לנו כי הנציגים הם בני תורה, אבל ביותר מכריע כי המה שומעים מה שיאמרו להם כי לאורנץ מתייעץ עמו הרבה, גם חוץ מהכרה שמכיר בהם כי הם בני תורה "הם מסוגלים ויכולים לפעול ולתקן" בשעה שמהו הולך שלא בסדר. הרב שך הולך ומוסיף עליהם, כי לא לבד שהם בני תורה אלא הם ג"כ גבורים אשר כביכול הי' בעזרתם בשעה שלוחמים עם הגבורה שלהם במלחמה כבידה כמו זאת שלזה בודאי נצרך גבורה, כי לא לבד דברים של "משהו" אלא עסוקים בדברים גדולים, ובמקום החת"ס

סופר ז"ל הרב שך מברר כי יש לבוא לעזרת הגבורים הללו בתיקוניהם:

"ואם מוכרחים להיות בתוך הכלל(!) ואין עצה אחרת אז מוכרחים ומוטל חיוב לפעול עד שאפשר, יש לומר על כך הפסק של "אורו מרוז על שלא באו לעזרת ה' בגבורים" כדי שנרבה את הנציגות שתוכל לפעול בעדינו, שתוכל לבטל גזירה כי איך אפשר ואיך אנו יכולים לישוב בבית ולא יהי' מי שהוא שיצחק וימחה נגד חוקים כמו "חוק הפלות" וחוק של "אשה הידועה בציבור איך אפשר בהשקט איך יתכן".

הרשכבה"ג אומר לנו דברים גדולים שהנציגים יפעלו שהם הגבורים, ואורו מרוז מי שלא יבוא לעזרתם, אינו נמנה מלפרט לפני הצעירים השומעים לדבריו את דברי תועבה אשר העתונים האגודאים מלאים מהם, הדברים הלאומיים העומדים על הפרק, כיון שהוא משמיע הדברים העומדים על פרק היום יש לדבר מה שמדובר בעתונים האגודאים המלאים עם ניבול פה הזה. בנוגע לענין של תורה, הלא בודאי בודאי הציונים הפושעים עושים דברים יותר חמורים מן הדברים הללו, חיים בטומאה בחיוב כרת וגם בחיוב מב"ד ר"ל, ובעיקרן של דברים חוקי הכנסת אינם מחייבים את האזרחים לעשות דברים הללו אלא שאין כאן חוק המונע אותם מן זה, האגודאים "הגבורים" רוצים שחוקי הכנסת ימנעו את האזרחים מלעשות זאת בעונש של אלף ל"י, לא משום האיסור התורה היותר חמור מן איסורים אחרים החמורים, אלא מפני שהם ענינים לאומיים ונכתבים בעתונים בכל יום עם היצר של ניבול פה, הכל רוצים לקרוא את הדברים הללו, מפני שזאת דברים הנכתבים בעתונים גם שר התורה חוזר עליהם לפני הצעירים הלומדים במוסדות בבני ברק. בלתי ידוע מה יעשו הצעירים בענינים הללו ומה ההתעוררות לילך לבחירות דוקא משום ענינים הללו מה יועיל ומה ירבה ניבול פה הזה דוקא, בשעה שישנן טעמים גדולים מאד לבוא לעזרת ה' בגבורים, בשעה שמכריז שיש בהבחירות דברים שהעולם עומד עליהם, הוא מתלהב ומברר עוד יותר:

"מה שילכו יותר יפעלו יותר, החיוב שכל אחד שיכול להשפיע על משפחתו ועל קרוביו שילכו לבחירות יעשה זאת, והחיוב גדול נדמה לי כי על זה אפשר לומר "הנני מוכן ומזומן לקיים מצות קידוש השם".

"אינני אומר דברים על דעת עצמי ולולא ששמעתי מרבותי לא היתי אומר כן, זו היתה דעתו של החזון אי"ש ז"ל זו היתה דעתו של מרן הגאב"ד בריסק ז"ל, ואלמלא היו סוברים אחרת לא היתי אומר כזאת, היו סוברים שיש להלך לבחירות, כי כאשר הולכים לבחירות שומעים פעם קול מחאה, והמחאה יש לה ערך מצד עצמה".

מרן אומר דברים נוספים, אין בכוחם לתקן משהו, אלא מסתפק כבר בענין של מחאה והנציגים בכנסת עושים מחאה גרידא. זאת היא מצות קידוש השם! "הנני מוכן ומזומן לקיים מצות קידוש השם! בהבחירות של שנת תשל"ז התלהב מרן הנ"ל בהתלהבות כ"כ גדולה מכריז כרוז כ"כ נורא, שלהושיב לאורנץ בכנסת זאת מצוה ולא סתם מצוה אלא מצוה של קידוש השם! ידוע מהקדמונים שאלו הקדושים שמסרו נפשם על קידוש השם אמרו מקודם הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות ונקדשתי בתוך בני ישראל.

וכן פוסק מרן כאן כי בהליכה לקלפי הבחירות של הכנסת לבחור בלאורנץ, יש לומר הנני מוכן ומזומן לקיים מצות קידוש השם! הכי באפשר להם להכנופיה למצוא רשכבה"ג יותר טוב מזה, אין להתחרט על הגדלתו, אין להם מה להתבייש עמו כי לא יבושו בו שאונם, הם ידעו את מה שלפניהם, כמה גדול כוחם של מנהיגי אגודת ישראל. כנראה הרב שך מרגיש כי הלך בדרך מעט רחוקה בענין הנני מוכן ומזומן, כבר הוא בודד מעט וצריך לחיזוק ומפני זאת התלהב עוד יותר והכריז כי זאת היתה דעתם של החזון אי"ש ז"ל והגאון מבריסק ז"ל, ואלמלא היו סוברים אחרת לא הי' אומר כזאת. בודאי יש להאמין לו על זה, אבל אלמלא האמונה ישנן איזה ספיקות הצריכים לבירור, כי עוד לא שמענו עד הנה כדברים הללו לא מהחזון אי"ש ולא מהגאון מבריסק זצ"ל, מדוע כבש נבואתו עד הנה ולא הודיע לנו זאת מקודם לשנת תשל"ז? בכל הכבוד לשר התורה הנ"ל יש לשאול מדוע מנע מלהודיע על מצות קידוש השם עד היום ובעיקר לא הודיע לנו עד תשל"ז הנוסח של הנני מוכן ומזומן מטבע שטבעו חכמים? האם הנוסח של הנני מוכן ומזומן ג"כ שמע מהגאון מבריסק והחזון אי"ש ז"ל. עוד שאלה קטנה מדוע לא הלכו החזון אי"ש והגאון מבריסק ז"ל בעצמם אל הקלפי? האם נחשדו ח"ו שלא לקיים מצות קידוש השם במעשה הזאת של הטלת קלפי לבחירות? מדוע לא הודיעו הם ז"ל בעצמם על המצוה הזאת ברבים, למשוך בשבט סופר חתימתם בכל זמני הבחירות שהיו בחיים חיותם עמנו לעורר את ישראל על הזכייה הגדולה של קידוש השם? בכל אופן השאלה היא על הרב שך בעצמו מדוע לא הודיע כזאת שדעת החזון אי"ש והגאון מבריסק ז"ל בעודם בחיים ומדוע מצא לנחוץ להודיע זאת בשמם רק אחרי פטירתם? מדוע כבש מרן הנ"ל את נבואתו עד הנה. בכלל לא ידעו ישראל לקיים את המצוה הזאת כתיקונה אם מצות צריכות כוונה בדיבור כפסקו של הגאון הנ"ל כי לא אמרו הנוסח של הנני מוכן ומזומן וכו' כאשר שמענו ונזכה עוד לשמוע מן רבינו אליעזר הלוי.

ל"ב

לאורנץ עושה אסיפה שנית עבור השר התורה, להשמיע שנית בבני ברק הדברים שהיו כ"כ ערבים עליו באסיפה בראשונה. ובאמצע חודש אייר הרב שך מדבר עוד הפעם, לא איזה דברים חדשים אלא אותן הדברים שכבר השמיע בחומ"פ אבל לאורנץ רוצה מאד שישמעו הנערים עוד הפעם אולי ישתדלו מעט יותר לרכוש קולות בכדי שיהי' להם איזה מין נצחון עבור המפלגה שלהם, המפלגה של לאורנץ "ציות והגשמה". הרב שך גם בחומ"פ הרגיש כי הלך מעט יותר מן הנצרך בשימושו להכנופיה והתחזק ואמר אז:

"אני אומר לכם שוב עוד הפעם כי בכאן שי"ך הענין "אשר לא יבוא לעזרת ה' בגבורים, ואני יודע שזאת ג"כ דעת הרב קניבסקי שליט"א (ז"ל) שצריך ללכת

ומה שילכו יותר יפעלו יותר. את החתימה יתן יותר במאחר, אולי יתן מכתב מיוחד, וכי יש לנו גדול יותר לשאול אותו הרי הוא "אל הכהן אשר יהי בימים ההם וצריכים איפוא לשמוע לו".

כנראה הרגיש גם אז כי העדות שלו על החזון אי"ש והגאון מבריסק ז"ל, הקידוש השם שלו עם הנני מוכן ומזומן לא יתקבל כ"כ, והתחזק שוב עם הרב קניבסקי ז"ל. אולם באסיפה השניה הרגיש כי צריך מאד לחיזוק ושוב מתחזק ואומר:

"אני מוכרח להגיד, עשו אותי כמו שקרן במה שאמרתי כי כולם אמרו שצריכים להשתתף בבחירות, אני יודע בעצמי שאני לא שקרן(!), אבל זה ברור שהרב קניבסקי שיחי' בודאי לא שקרן, ואם ה' שומע איזה רמז מהחזון אי"ש נגד הבחירות הוא לא ה' מעודד את זה עכשיו. זה ברור וכל אחד יכול לברר הדבר שהוא כן מעודד באיזה לשון שהוא אומר. אני ג"כ לא הייתי מתנגד לו לומר או לעשות מה שהוא לא. ה' אומר, הוא הגדול הדור הוא הירא שמים והצדיק".

כדאי להזכיר אם כי הרב קניבסקי ז"ל, כתב מכתבים למען להשתתף בבחירות עבור רשימת האגודה מעולם לא הזכיר כי החזון אי"ש ז"ל ג"כ סבר כך, ובמכתבו בשנת תשכ"ח כותב הרב קניבסקי:

"בדבר אם להצביע לרשימת אגו", הן מלבד קריאת הרבנים שליט"א כבר הוכרע הדבר ע"פ חכמי הדור ובהם אדירי התורה כהג"ר אהרן קוטלער ז"ל והגאון מטשבין ז"ל וכיוצא בהם, שצריכים להצביע בעד רשימת ג', ומכיון שהמצב כעת אינו שונה מאשר בבחירות הקודמות ממילא הוראתם שריר וקיים".

יכול ה' הרב קניבסקי להזכיר שם גיסו החזון אי"ש ז"ל, בשעה שמזכיר את שמות המסכימים להשתתף בבחירות, מעולם לא הזכיר את החזון אי"ש ז"ל בנוגע אל ענין הזה. גם הרב שך בעצמו לא הזכיר מקודם לשנת תשל"ז את הסכמה זו מן הרב מבריסק והחזון אי"ש ז"ל, ומדוע מתרגז כ"כ הרב שך על שעשו אותו כמו שקרן בשעה שמפרסם דברים שלא פירסם עוד מעולם. הלא כבוד הרבנים שליט"א בני הגאון הרב מבריסק ז"ל מעולם לא השתתפו בבחירות לא בחיי אביהם ולא אחרי פטירתו ז"ל, וכי חשודים המה לעבור על דברי אביהם הגדול זצ"ל? מדוע יעשו אחרת מאשר ציוה אביהם ולא ישתתפו בהמצוה הגדולה של קידוש השם ויאמרו הנני מוכן ומזומן וכו'.

אגב בהכרח גם להודיע כי המחברת "פאר הדור" על החזון אי"ש ז"ל מלאה שקרים וכזבים בולטים, הפיכת דברים וביאורים על דברי החזון אי"ש לפי מצב רוחו של הלבילר הזה מלבילרי הכנופיה. מעתיקים גם מכתב מן קובץ אגרות חזו"א ס' ק"ב. הרב גריינמן ז"ל שהדפיס המכתבים כותב כי בכל מקום שלא ראה את עצם כתיבת יד של החזו"א ז"ל רשם בראש המכתב כוכב, וכאן ישנו כוכב גדול. גם כותב תחת הכוכב כי מכתב זה הוא נוגע לבחירות העיריה, ואינו מדבר בבחירות להכנסת, אבל גם זאת אינו כתב שמה בהמכתב עם כוכב, כדאי להעתיק מכתב הקצר הזה אשר כוכב כתוב בראשו:

"בטח שמעת כבר בעל פה מה שמסרתי להרב... היר"ר, אולי יואיל לבקרנו ולהתיצב במערכה, לדעתי הרבה גופי תורה וקיום יהדות תלוי בזה. הבחירות נקבעו ליום...

זה תופס המכתב עם כוכב הנ"ל. מה זאת 'לבקרנו ולהתיצב במערכה' הנכתב שמה. אם זאת להשתתף בבחירות לאיזה צורך נכתב 'לבקרנו' וכי אינו יכול לילך וליתן קולו להקלפי ללא ביקור מקודם את החזו"א ז"ל. מה להתיצב במערכה? וגם בעיקר השלושה תיבות בשורה אחרונה של המכתב עם כוכב הנ"ל. הבחירות נקבעו ליום... וכי באמת נתון הי' להחזו"א ז"ל להודיע את יום הבחירות? וכי זאת דבר ידוע להחזו"א לבד בתור גדול בישראל ואחרים אינם יודעים באיזה יום הוקבעו הבחירות? וכן אך למותר לבוא בויכוח עם הללו כמו לאורנץ, שיינפעלד, לאנדו, שפירסמו דברים בשם החזו"א, תהי' זאת בזיון התורה לדבר מזה, וכי נחשדו אנשי הכנופיה לומר איזה דבר שלא יהי' שקר כזב ומרמה?

אין גם אחד שירצה להקטין את לומדי התורה והוגיה, בפרט מי שתורתו אומנתו וכל הכבוד להרב הגאון ר' ישראל יעקב קניבסקי ז"ל, הוא הי' חריף ובקי לומד ומתיגע בתורה ויראת שמים ומחבר ספרים, בפילפול על כמה מסכתות, שמו הטוב הולך לפניו והכל רוצים בכבודו. אבל כל הציור הזה של הרב הגאון וכו' על הרב קניבסקי בלתי מתקבל כלל, כי בעשרה שנים האחרונים הרב קניבסקי ז"ל אינו מוזכר מן עתוני האגודה או מן דובריהם, ללא כינוי של 'דער סטייפלער', בכל מקום שמוזכר הרב קניבסקי בנוגע לאיזה ענין, בנשימה אחת באה ג"כ הזכירה של 'דער סטייפלער', כנראה דבר זה של 'דער סטייפלער' מאיים ביותר, זה מרמז אל איזה מין סודיות וסילוק מן העולם שאנו מורגלים בו, כי אין אנו מדברים עוד מן איזה איש של דורנו אפילו המכובד ביותר אלא ישנו כאן איזה ענין של חריפי דפומבדיתא, רבותינו הצרפתיים, איזה אלפסי, ווילנער גאון, דבר שלמעלה מהשגתנו ותפיסת שכלנו. עתוני האגודה מקפידים על ציור זה בהקדמה יתירה, ולא ישכחו אפילו פעם אחת מלהזכיר את הרב קניבסקי בלא הפירוש (דער סטייפלער) בצידו, הכפילו זאת הרבה פעמים כ"כ כי העתונים מתפרסמים בכל חודש בכל שבוע ובכל יום, עד שנעשה מורגל בפי כל כי ח"ו הס מלהזכיר את שם הרב הגאון ר' יעקב קניבסקי, זאת תהי' בזיון התורה אלא דוקא ככה 'דער סטייפלער' כן גזרו העתונים וח"ו לשנות זאת. הכי באמת מקפידים עתוני האגודה לכבד ולצייר בכל הכבוד האפשרי את לומדי תורה? הכי באמת מאיימים בכיבוד יתיר בנוגע ללומדי תורה בכלל? אפילו בנוגע אותן הדורים בבני ברק הכי מפרסמים את הפירסום הזה לפי גדלותו של גדול בתורה, הכי הזכירו למשל אפילו פעם את האדם הגדול שהי' דר שמה בבני ברק גאון מופלג בתורה וביראה כש"ת מוהר"ר ר' יוסף דינקלס זצ"ל או תלמידי חכמים גדולים בתורה הדורים בירושלים שלא נזכר שמם אפילו פעם אחת בעתוני הכנופיה ונעלמו שמם מעיני הקהל. אין כאן התביעה אל עתונים הללו שיכבדו לומדי תורה ותלמידי חכמים אמיתיים זאת אין ענינם כלל, עתוני הכנופיה אינם עסוקים בכבודה של תורה אלא במה שהתורה משתמשת אל כבודם וקיומם.

זאת ברור מאד כי אם הי' הרב קניבסקי ז"ל מפרסם באיזה פעם שאין להשתתף

בבחירות ואין לתמוך בהכנופיה, אז כל הפחד וכל הסודיות של 'דער סטייפלער' הי' נשכח לגמרי או לא הי' בא לעולם כלל, אנשי הכנופיה יודעים את אשר לפניהם כי צריכים המה לכל מין הפחדה שתהי', כל מין הוראה ממעל, וכל הסכמה עליהם הבאה מן מקור סודי ונסתר זאת ההסכמה הנדרשה ביותר, אז אין להשיב עליה על ההסכמה הבאה מן מקום שאין ידו של אדם מגעת שמה ובהכרח לקבל זאת ללא מגרעת. עתוני הכנופיה בונים את הבנינים הנאותים להם, ההקפדה היתה לבל לחסור אף פעם "דער סטייפלער" בשעה שנזכר הרב קניבסקי אין לחושדם שזאת מחמת תמימות יתירה והכרה עמוקה בהרב קניבסקי שזאת מניע אותם להזכיר ולהכפיל את הציור 'דער סטייפלער' עליו, הדבר מבואר כל צרכו בין שאר הדברים שהחוש רואה אותם, למרות המסוות הקלושות הפרוס עליהם. אמנם בכל דבריו של הרב קניבסקי בשעה שכותב למען הבחירות, אינו מדבר באיזה לשון של נסתרות ואינו מרמז אל שום פחד מהציור של 'דער סטייפלער', כותב הדברים גלויים ונראים אותן הטעמים שכבר שמענו אותם מן רבנים אחרים הדורשים להצביע עבור האגודה, אותן החותמים שאין בהם כלל איזה ענין של סודי ורמיוזה, הרב קניבסקי כותב: (בבחירות תשל"ז)

"גם אני החתום מטה מבקש את אחב"י הנאמנים לתורה שיצביעו בעד רשימת 'אגו' רשימה ג', השעה צריכה לכך וביותר בדורנו דור תהפוכות, אשר החושך יכסה ארץ ובעוה"ר קמו ורבו שונאי הדת רח"ל, אשר חותרים בכל עוז להרס ח"ו את היהדות זה בכה וזה בכה והכל ע"פ החוק לחם חוקם. הקב"ה יצילנו מידם ועכ"פ ברור שצריכים להתעסק בהצלה בכל האפשרי, ואין להעלות על הדעת להניח לשונאינו שיעשו כרצונם באין פוצה פה ובאין עושה ומעשה לפי המקום והזמן מה שבידם לעשות להעביר רעת הגזירות".

דברים טובים ונאמנים כותב הרב קניבסקי במכתבו זה, 'דורנו דור תהפוכות אשר החושך יכסה ארץ' דבר זה אמת לאמיתו כל אחד יכול לראות זאת ואין להסתפק בזה כלל, כי גם 'רבו שונאי הדת אשר חותרים בכל עוז להרוס ח"ו את היהדות זה בכה וזה בכה' הדברים הללו ברורים למאד וגם זאת ברור 'שצריכים להתעסק בהצלה בכל האפשרי' אין מי שיחלוק ח"ו על הרב קניבסקי ז"ל בכל הדברים הכנים הללו ואין מי שלא יסכים עמו, כודאי נכון לגדולי התורה והיראה לעורר על הדברים הללו בזמן הזה שלא קם עוד מצב כזה מימות בריאת העולם עד הנה.

אמנם הדבר שונה לגמרי בהענין של הדרך להצלה, נגד הירוס התורה שזאת להצביע עבור רשימת ג' של אגודת ישראל, והנבחרים יעשו ההצלה בהכנסת של מדינה הציונית בתור חברי הכנסת ונאומי נאומים שמה בהכנסת. עצה הזאת למען חיזוק וקיום התורה והדת לא מצא הרב קניבסקי בעת עסקו בתורה, ושם בדברי חז"ל והפוסקים שמעוררים על הדרך הזה של הצלת התורה על ידי הנציגים בכנסת. אם הי' הדבר למשל מסודר באופן הזה, כי הרב קניבסקי קרא ללאורנץ, פרוש, לעווין, ואמר להם כי מכח דעת תורה רואה הצלה עבור הדת באמצעות היותם חברי הכנסת ומשמיעים נאומים שמה, הוא

הרב קניבסקי מעורר אותם לייסד רשימת ג' בעת הבחירות למען הצלה זו, אזי היו דבריו של הרב קניבסקי באים בחשבון, אמנם הדברים לא היו מסודרים בסדר הזה כלל, לעויין לאורנץ-פרוש ידעו זאת קודם הכרעת הרב קניבסקי, עתוני הכנופיה ידעו זאת מקודם, הדרך להצלת התורה באופן הזה אינו מחודש ומיוסד מן הרב קניבסקי אלא מן לעווין והכנופיה דיליה והעתונאים אשר מתפרנסים מהם. הרב קניבסקי אינו אלא חוזר על הדברים שנכפלו כה פעמים רבות מן הלבלרים והנציגים, מן הציבור העונים אחריהם, האויר כבר מלא מן העצה הזאת עבור הצלת התורה והדבר מורגל בפי כל שחברי הכנסת האגודאים עסוקים בזה, ואחרי שנקבע מן העתונים המפרסמים זאת בכל יום כבר דבר פשוט ומובן כי בהיות שצריכים להתעסק בהצלה בכל האפשרי, צריכים אנו להצביע עבור רשימת ג' של אגודה, כי היא היא העסק להצלה שאנו צריכים להתעסק בו, הרב קניבסקי מסיים מכתבו כי הדרך הזה להצלה אינו דבר משלו אלא אחרים חוץ ממנו אמרו כן והוא שמע מהם:

"ובאמת עצם ריבוי המצביעים ג' יש בזה ענין של קידוש ש"ש, כבר פורסם דבר זה בטטור"ד מפי מע"כ הגה"צ משוירי כנה"ג אדירי התורה האמיתים כבוד הגרא"מ שך שליט"א".

הרב שך הסביר את הענין בטוב טעם ודעת, והרי זאת הסברו של הרב שך הגורם להכרעה שהרי הסביר זאת בטוב טעם ודעת כידוע. אולם במכתבו של הרב קניבסקי להרב שמואל דוד מונק ז"ל מחיפה, שמה הולך ומבאר ביותר כי הסכמתו להצביע בעד שלוחי הכנופיה אין זאת שום ענין סודי או חוק התורה שאין להרהר בו עוד, אלא דברים ידועים מכבר אלא שהוא חוזר עליהם. המכתב נתפרסם בקונטרס 'באין חזון' ללא שם, אבל כבר נודע שזאת חליפת מכתבים בין הרב קניבסקי והרב מונק מחיפה, שם כתוב הנימוקים של הרב קניבסקי על מה שמסכים להצביע עבור האגודה, כדאי להזכיר כי אז לא תקע עצמו בענין זה, בכל אופן לא היתה הוראה מן השמים על כך, אלא איזה שיקול הדעת וחזרה על טעמים הנודעים. גם לא רצה שהסכמתו על הבחירות תתפרסם ברבים אלא עבור יחידים כי אין בידו להכריע לרבים בענין זה: בשנת תשכ"ט כותב הרב קניבסקי:

"מכתבו הגיענו, והנני להודיע נאמנה כי המכתב בענין הבחירות שכתבתי נדפס שלא מדעתי ונגד רצוני והרבה נצטערתי בזה, בא לפני ת"ח גדול אחד ואמר כי יש קצת בני תורה שאינם רוצים להצביע אא"כ דעתי העני' נוטה לזה, ידעתי שכן האמת כדבריו, ולאחר הרבה הפצרות כתבתי המכתב על מנת להראות לאותן הרוצים דוקא לידע דעתי, אבל לא עלתה על דעתי שידיפסהו ברבים בעתון "המודיע", כאילו אני תוקע ח"ו ראשי בדבר שנחלקו בו גדולי הדור ומעוז פנים ברבותי, אבל מה הי' בידי לעשות וה' הטוב יכפר בעדי."

כדאי להביא דברים הללו שכתב הרב קניבסקי ז"ל, אבל כנראה כהיום כתב המכתב לרבים אולם הנימוקים הן אותן בעצמם שכותב כהיום בשעה שמכתבו בענין הבחירות מתפרסם מדעתו אם כי אז כותב שהי' רק ליחידים, 'המכתב בענין הבחירות שכתבתי

נדפס שלא מדעתי ונגד רצוני והרבה נצטערתי בזה. הנימוקים הם הידועים כי בזה יש פעולה להצלת הדת כפי המצב כעת כמו שפירסמו הם אנשי הכנופיה והלבלרים, והרב קניבסקי כותב:

"בעיקר הדבר כן דעתי העני' נוטה, שמצוה רבה להצביע לרשימה חרדית ושיש בזה ממש הצלת הדת לפי המצב כעת, כי בעניני שמירת התורה לא שייך בטחון בלא השתדלות, והחובה לעשות כל הנראה באופן טבעי טוב ומועיל עבור קיום הדת"

"הלא המציאות בעוה"ר שהשלטון בידם לע"ע, ומחמת מציאות זו מצביעים ושולחים שומרי תורה להתם ע"מ להציל כפי האפשרי"
 "ובכלל עצם חיזוק אגו"י הוא דבר הנחוץ ומוכרח מאד לסתם יהודי שומר תורה, אשר בזמנינו שכל הפוקרים והרשעים מופיעים באופן מאורגן, אם לא יהי' ח"ו כח מאורגן לשומרי תורה מי יודע עד כמה יוכל להחזיק מעמד ולעמוד בנסיון, וכבר סמכו כל גאוני הדור שעבר ז"ל על גודל הענין נחיצת אגודת ישראל".

הנימוקים הללו יסדו את אגודת ישראל, בכדי שיהי' להחרדים כח מאורגן של כל שומרי תורה, והרבה גדולי התורה סמכו על גודל ענין זה שיהי' אגודת ישראל בעולם ללחום נגד כל מחללי תורה, נגד דיעותיהם, ונגד כל מין עול שלא יכנס למחנינו מחנה ישראל. אם הי' דבר כזה קיים אם היתה קימת אגודת ישראל הלוחמת נגד המינים והזדים, נגד המינות ונגד האפיקורסות, בוודאי היו נכונים מאד דברי הרב קניבסקי ז"ל 'ובכלל עצם חיזוק אגו"י הוא הדבר הנחוץ ומוכרח מאד לסתם יהודי שומר תורה' אם היו נכנסים לכנסת ושם היו הנציגים מוחים ולוחמים נגד חילול התורה אזי היתה נשארה השאלה רק כענין התחברות לרשעים, שבזה מחלק הרב קניבסקי במכתבו כשיש סכנה מותר לילך אצלם כמו שכותב שמה:

"ומה שטוען מצד התחברות לרשעים, במקום סכנה לדת ואפילו במקום סכנה של צרות חמריים לא נאסר דבר זה, עכ"פ כשכל השלטון בידם ואחד הולך אצלם ע"מ להציל, והלא הגה"ק ר"ש סופר ז"ל הי' נבחר בפרלמנט כמה שנים אע"פ שהי' בין גויים עובדי ע"ז, ולא עלתה ע"ד שום אדם שיש בזה איסור התחברות לרשעים".

אין הרצון לברר החילוק הזה של הרב קניבסקי, והרי כתוב בקונטרס 'באין חזון' המענה של הרב מונק על מכתבו של הרב קניבסקי, אולם כנראה יש תמיכה להכנופיה בשעה שמתגולל ויכוח כזה, כי אז כבר הדבר מוסכם שהמה לוחמים בכנסת מלחמת ה', אז כבר הדבר מוסכם שהמה עסוקים בהצלת הדת, המה מצילים את האפשר להציל, והמה מוחים מה שאפשר למחות, המה הענין של כח מאורגן של שומרי תורה שמחזיקים מעמד ועומדים בנסיון, כי רק אז שייך הספק אם מותר לעשות זאת באופן שיש התחברות לרשעים, ובאופן של סכנה לדת לא נאסר דבר זה טוען הרב קניבסקי ז"ל, ומביא ראיי' מן הגאון ר"ש סופר ז"ל שהי' בפרלימנט בין גויים עו"ז, אבל זאת הכל לפי טענותיהם של אנשי הכנופיה, שכן מפרסמים מדי יום ביומו שהן לוחמים והם מצילים, מפני הפירסום הזה בא הרב קניבסקי אל המסקנה הנראית והפשוטה, שאין להניח לשונאינו לעשות

כרצונם וצריכים להתעסק בהצלה בכל האפשרי. ומה זאת ההצלה? על זאת באה ג' כ המסקנה הידועה. 'לפי מצבנו כהיום כל המצביע בעד רשימת ג' הוא בכלל מחזיקי הדת ושומר חומותיה'. המסקנה העיקרית אשר הכנופיה רוצה בה. אסור לשאול שאלות על מסקנה הזאת דבר זה נמנע לגמרי. על זאת באה העזרה מן "דער סטייפלער" המצורף אל שמו של הרב קניבסקי בכל פעם, ואם כי אפשר שבזמן רגיל יהיו שוכחים בהביאור הזה באיזה פעם לא כן בעת הבחירות, שעת חירום שעת הסכנה, אזי מפרסמים וחוזרים ומפרסמים את ההפחדה של "דער סטייפלער" שדברי הרב קניבסקי באים מן מקום נעלם וסודי, מן מקום שאינו תופס מקום ואינו מן המידה. כן מוסיף הרב קניבסקי במכתבו "ובאמת ריבוי המצביעים ג' יש בזה ענין של קידוש ש"ש כבר פורסם דבר זה בטו"ד הגה"צ משיורי כנה"ג הגרא"מ שך"ג גם דבר זה בהכרח להאמין בבחינת אמונה מהענין של "דער סטייפלער" אבל קשה להבין בהבנה רגילה. הלא ענין של קידוש ש"ש תלוי כמה שהציבור רואים בזה קידוש ש"ש, ונקדשתי בתוך בני ישראל כתיב, ומה זאת תלוי בהכרעת איזה גדול בתורה? האם לאורנץ ופרוש לבד עסוקים בהלכה זו בהלכות קידוש השם אזי נכון מאד כי גדול התורה יכריע בדבר הלכה זו, אבל קידוש ש"ש לעיני ישראל המצייתים לגדולי ישראל, הציבור ירגישו זאת, הציבור ידעו קידוש ש"ש הזה, ולמה לו להרב קניבסקי והרב שך לפרסם דבר זה, הכי רק לעיני הרב קניבסקי נעשה קידוש ש"ש הזה ואין אחרים יודעים מזה כלל והכי זאת קידוש ש"ש. כן קשה להבין מדוע אגודת ישראל המצייתים לגדולי ישראל, העומדים עם כ"כ חרדה בפני הרב שך והרב קניבסקי, מדוע יטריחו הם את הרב קניבסקי לכתוב מכתבים עבורם ולעמוד על ימנם, הלא מעשיהם לבד ופעולותיהם של הצלה הרב קניבסקי מפרסם וכותב, אין בזה ענין של הכרעה כלל אלא הודעה על דברים שעושים ופועלים, הכי נעלמים כל הפעולות הללו מעיני הציבור? בשעה שהמלחמה וההצלה שלהם בודאי נוגע להציבור הרחב בכלל, מדוע ידעו זאת רק הרב קניבסקי והרב שך בלבד? וכל הציבור של שומרי תורה עומדים ומשתוממים והולכים להקלפי מפני הכבוד של הגדולים כמו שמעיד הרב קניבסקי בעצמו "יש בני תורה שאינם רוצים להצביע אלא א"כ דעתי העני' נוטה לזה, ידעתי שכן האמת" והרב קניבסקי מודיע להם שיצביעו עבור ג' מן הטעם להציל מה שאפשר להציל, להחזיק מעמד ולעמוד כנסיון" זאת היא ידיעה ולא הכרעה, מדוע לא ידעו זאת הבני תורה ולא ילכו להצביע מעצמם. למה הביאור של טוב טעם ודעת מן הרב שך? הרב קניבסקי בודאי היתה כוונתו לטובה, שבזמן הזה אשר החושך ימלא ארץ הדאגה על זה ממלא את האויר, תשעים ושמונה אחוזים מכני ישראל עזבו את תורה"ק לגמרי ר"ל השני אחוזים הנשארים מובהלים ומבולבלים מן הבלבולים החזקים המופצים בתדירות ללא הרף, כל אחד אשר אומר כי עושה למען תיקון המצב ולוחם למען חיזוק

הדת אין בודקים אחריו עוד, כ"כ דוחק הנחיצות לתקן הפגמים כ"כ לוחץ ההכרח לעשות מה עד שכל השטחיות פועל ביותר, בפרט השם של אגודת ישראל מעיד על פעולות גדולות שכן כמה גדולי ישראל חפפו על שם הזה. הרב קניבסקי אינו קורא בשימת לב את מאמרי המודיע ואינו בודק אחריהם, אינו שומע הנאומים של הנציגים בכנסת ואינו בודק אחריהם, אינו יודע מה המה מעשיהם שמה ומה התיקונים שמתקנים. מה זאת אגודת ישראל ומה היא ההצלה שמצילים כי אינו בודק אחריהם. גם הרב שך בעצמו הדובר הראשי לטובתם אומר בפירוש "אם תשאלו אותי מה מתהווה באגודת ישראל אינני יודע מה להשיב" אולם החזקה במקומה עומדת כי שמו של החפץ חיים זצ"ל הי' נקרא בתוך השאר על השם של אגודת ישראל. במכתבו של הרב קניבסקי אל הרב מונק מחיפה בקונטרס באין חזון, הוסיף "ובכלל אני תמה למה לכ' להזכיר שמות אנשים פרטים אשר לא ינצל מאיסור לה"ר ורכילות שהוא אפילו בדבר אמת" זאת מעט חידוש כי לחזור על הדברים שמשמיעים לפני כל העולם כולו יש בזה רכילות, כודאי אנשי הכנופיה נהנים מן איסור זה מאד, כי לא לבד הגדולים שעומדים לימינם אלא התורה עצמה אוסרת איזה חשש נגדם, וכל מין מחשבה ודיבור על הצלתם זה איסור לה"ר, כי כן נכון שכשכר שהמה מצילים את התורה לא לבד הגדולים אלא התורה בעצמה תציל אותם, כי אסור מצד התורה לומר דבר שלא לרצונם כי זאת לה"ר ורכילות. הרב קניבסקי מוסיף שם במכתבו כי הנציגים עושים בכנסת הצלה, "וכבוד שמים מתרבה", מה שחושדים אותם כי מדברים שמה מינות זאת אינו אמת כלל וחלילה לומר כן:

"מה שטוען מע"כ שיש איסור בהצבעה מצד מודה בעבודה זרה הוא דבר שאין לו שחר, הלא המציאות בעוה"ר שהשלטון בידם לע"ע, מחמת מציאות זו מצביעים ושולחים שומרי תורה להתם ע"מ להציל כפי האפשר."
 "איזה הודאה יש כאן שמסכים ברשעת הרשעים ח"ו או בדיעות טמאות שלהם, וידע מע"כ שגם לצורך קנאות אסור לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, ומה שאינו אמת אינו מצליח כלל".

(קונטרס "באין חזון")

זאת ביטוי חריף" מגלה פנים בתורה שלא כהלכה "ומה שאינו אמת אינו מצליח כלל" וכי זאת כבר הלכה כי הנציגים המה מצילים? וע"י "כבוד שמים מתרבה" ולומר שהם מדברים בדיעות טמאות זאת נגד הלכה ומגלה פנים בתורה שלא כהלכה, ומה שאינו אמת אינו מצליח, הכי באמת ראה הרב קניבסקי את דבריהם שמשמיעים בכנסת? הכי באמת יודע הרב קניבסקי את הצלה דלהון מה היא? הכי בדק זאת בשבע בדיקות או אפילו בכדיקה אחת. הלא בנקל אפשר לעיין בדבריהם הכי עשה זאת הרב קניבסקי אפילו פעם? אולי על זה בא כבר הגדר הקודם כי זאת לה"ר ואסור לדבר לה"ר ורכילות אפילו על דבר אמת. אמנם בנוגע להבחירות דהיינו שלא להצביע עבור פא"י גם הרב קניבסקי דובר דברים ברורים, ואלה הן:

"המצביע לרשימת הפורשים (פא"י) הוא בכלל מחלל ש"ש בסתר וברבים ר"ל, כי למרות שמרבית החברים המאורגנים במפלגה נפולה זו הם יהודים תמימים

חביבים ונאמנים לתוה"ק, הנה מנהיגיהם וגרורי מנהיגיהם נושאי כליהם השחיתו התעיבו והפכו למפלגה חומרית מובהקת מבלי להתחשב בעלבונה של תורה. והרס מצותיה ובחילול ש"ש ר"ל אשר עוללו למו, והם מכניסים ארס אשר קרחה בשורתיהם ובפרט אצל הבנים והבנות, השי"ת ירחם להצילם משחת רשתם".

(קריאה להבחירות מהרב קניבסקי תשכ"א)

מדוע אסור לדבר נגד הכנופיה מה שמותר לדבר נגד הפא"י? מדוע זאת בלתי נכלל בהאיסור לדבר לה"ר ורכילות אפילו על אמת, הכי באמת יש למצוא בדברי נציגי הפא"י הדברים אשר אין למצוא בנציגי הכנופיה? כנראה מה שהפא"י אינם מכירים בהגדולים של הכנופיה זאת העיקר מה שמכריע, כי בשעה שהכירו ותמכו בלעווין גם המה היו נכללים בהאיסור לדבר לה"ר ולומר נגדם איזה דברים כי זאת מגלה פנים בתורה שלא כהלכה. הרב קניבסקי כתב מכתב לטובת האגודה בשעה שהפא"י הלכו ביחד עם האגודה בשנה זו תש"מ יצא קול קורא לעזור בממון להחינוך העצמאי, עבור תינוקות של בית רבן עבור החינוך העצמאי שיסדהו קדמאי, כן כותב הלבקר המנסח נוסח הזה. נחתמים על הכרוז המסכימים התדיריים והפעם גם הרב קניבסקי בתוכם, כי בודאי נחוץ מאד לפי דעתו להחזיק ולתמוך המוסדות הללו, "תינוקות של בית רבן". החינוך העצמאי הולך ומתכווץ ב"ה ההורים שומרי תורה אם כי נלקחים עם הברק של המדינה אבל מרגישים כי משהו שם שלא בסדר בהחינוך הזה המלא כפירה ומינות וגם השכלה ברלינית נלמד שמה. מתיסדים בכל פעם חדרים והתלמידים אצל העצמאי ב"ה הולכים ומתמעטים. הממשלה הציונית המפרנסת את כל העצמאי במאה ועשרים אחוזים, מצאה לנחוץ לקמץ תמיכתם מעט כי כן מקמצים כל הוצאה יתירה, אולם בנוגע להעצמאי הלא א"א להם להכנופיה להעלים לגמרי את העובדה כי מספר התלמידים אינו שם כמקדם, בא הכרוז לעזור להם להכנופיה בדבר העצמאי וגם להזכיר בהזדמנות זו את גודל ההצלה שעשו עבור דור הצעיר כי החינוך העצמאי עודו קיים. יש לידע אם באיזה פעם נודע לו להרב קניבסקי החותם על הכרוז, את תוכן של החינוך הזה האם הטריח עצמו לראות אף פעם אחד את התוכן של המחברות אשר מתוכם מתפרנסים המתחנכים שמה, הכי באמת מן החינוך העצמאי יוצא חינוך התורה? כאשר הרב קניבסקי מסכים על הכרוז הנכתב לפניו, או שם מפטמים כל מינות ואפיקורסות לצעירי ישראל ביחד עם הכפירה הציונית הנלמדת שם בתדירות ובמלא המידה. הכנופיה יצרה הקביעות וחזקו דבריהם פעם אחר פעם כי הם מצילים את התורה וממילא מי שהוא מתעורר על חשכת הזמן, בא תיכף אל המסקנה כי יש לחזק ידי מצילי התורה ובודאי זאת אנשי הכנופיה האגודאית והחינוך שהקימו מן כסף הציוני ומן יסוד ותוכן הציונית. הרב קניבסקי שומע תמיד את הקביעות הזאת ובפרט בבני ברק שאין ידוע שם אחרת, חותם למען החזקת התורה אלא שסובר וכן שומע שהחזקת התורה נעשה על ידי העצמאי והכנופיה, הדברים נשמעים ומתקבלים כי כן עוזר ענין של "דער סטייפלער" כי מן הסתם ידוע לו כל דבר, ואם אינו חוקר עליהם

בדרכים רגילים בודאי נודע לו ברוה"ק. כדאי להזכיר כי על הכרוז הזה חתם ג"כ שלום נח בראזאווסקי חוזר מובהק על הטומאה של קוק וחרלף, שהפיץ המינוות הטמאה שלהם בתוך חסידי סלאנים בירושלים, שהיו מלפנים מחזקי קרן הקדושה עם תורה ועבודה ותפלה בכח התלהבות אש קודש. בודאי לפני הרבי הזה החינוך העצמאי זהו החינוך המאד מתאים ונכון. הסדר החדש מופיע עוד הפעם במלואו, להושיב לאורנץ בכנסת זה קידוש השם, החינוך העצמאי זה תינוקות של בית רבן שיסדהו קדמאי, אסור לומר נגד זה שום דבר כי אסור לדבר לה"ר וכן אסור לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, חותמים על כל זה גאונים וצדיקים, המקהלה נתמלאה אסור להרהר אחרי גדולי ישראל והוי זהיר בגחלתן. אין להקשות שום קושיות ואין לשאול שום שאלות בשעה של חורבן הכל מוליך אל החורבן, גם הדאגה עבור התורה ההתעוררות למען התורה, הצורך לעשות מה בהמצב השונה והמשונה הזה בשעה חשיכה הזאת, מוליך אל תוכה של המינוות העמוקה בתור לוחמים ומצילים ובעלי קידוש השם. השעה משחקת להם הם מצליחים בתוך הצלחה של טומאה הכללית, השמן לב עם הזה ועיניו השע מהשקר והרמאות מכל צד, כולם שומעים ומקשיבים אל הסתות ופתוים מחזות שוא ומדיחים, אפשר זאת הלימוד זכות על הנכשלים כי אינם יודעים, יורדים בתוך המיית העולם וחושבים שמתעלים, הקולר תלוי בצואר המסיתים המתעים מדרך החיים לצורכם לכבודם ולשפלותם, השטן מתלבש בהם ומנענע אותם, האנשים האחדים כנופיה הקטנה הנקראת אגודת ישראל.

ל"ג

הבחירות מכריעים בהחלט על קיומה של הכנופיה הנקראת אגודת ישראל, כל הכוחות מתגייסים אז לשמור על קיומם להיותם נציגי יהדות החרדית בכנסת. עיקר התבוללות בענין המדינה מתבטא בעת הבחירות, יהודים שומרי תורה מתאחדים אז עם עצם המדינה להיותם חלק מן המדינה לדאוג לטובת המדינה ולחשוב כי העתיד של עם ישראל נקשר עם הקיום של מדינת ישראל. עם השתתפות בבחירות נקשרים עם המדינה ומוסדות המדינה עם הרכבת הממשלה להיותם בתוך שאר האזרחים הבוחרים בנציגים והממשלה. אבל עוד יותר מן אצל שאר אזרחים פועל השתתפות בבחירות אצל שומרי תורה כי חוץ מן זה שנכללים בענין המדינה מתאחדים הם ג"כ בענין כנופיה האגודאית, הולכים לבחור נציגים לכנסת לא סתם נציגים אלא דוקא הנציגים של הכנופיה האגודאית, זאת מקשר אותם אל המדינה וגם אל ענין הכנופיה. אל כל ההסתה שמסיתים אל כל המינוות שמפיצים, ביחד עם כל ההכשרים שמכשירים, שהן המה החומות של השטן המסבבים את כל מי שנלקח עמהם לבל לצאת עוד מן טומאה עמוקה הזאת, כל ההצדקות על ענינם ועל מעשיהם הם כבלי ברזל המאסרים את הנלכדים לבל להשתחרר עוד מן ההליכה בהנתיבות המובילים אל עומק הרע המוחלט. כל האזרחים הבוחרים אין

עוד אצלם ויכוח על הבחירות עצמם אלא עבור לבחור בנציג לכנסת של מפלגה זאת או אחרת כי בודאי ברור לכל אורת החי במדינה שיהי לו התענינות בהרכבת הכנסת והממשלה. לא כן הכנופיה שלוחי השטן עצמו לפניהם ההכרח להזדקק אל ענין הבחירות אל כל ענין המדינה, שומרי תורה עוד יודעים, עוד זוכרים, כי הציונות והמדינה היו באיזה זמן דבר טמא שאסור בנגיעה, ההכרח לפני הכנופיה להזדקק אל כל הבעי הזאת, להביא עוד הפעם את כל ההכשרים והלכולים עם ההסברים והתירוצים, לגייס משמשיהם הגאונים והצדיקים בכדי להציג את המסקנה הכללית שאין להבדל מן ענין הציונות והמדינה אלא להתחבר בהם. עוד הפעם לחזור ולהודיע כי המדינה זאת ענין של כל ישראל, של פסוקי התורה, זאת העתיד שלנו, אנו צמודים אל הישועה הזאת ואנו דואגים עבורה, אנו לוקחים חלק במדינה ואנו מוכרחים לתקנה בתיקונים המבוארים על ידי נציגים הדתיים התורתיים. בשעת תעמולה להבחירות כל מיני דיעות כוזבות צפים למעלה כל מיני גיהנם שולטים על המחשבה, כל הגדרים נהרסים וכל מיני תאוה נבערים בלב של הצעירים, הבחירות אינם מצטמצמים לבחור בארבעה נציגים המצילים אלא בוחרים גם בכל הרע והזוהמה המתקבצים לעזרת ההחלטה שיש להשתתף בבחירות ולהשתתף במדינה, ההסתות מתגלות בתוקפם להוציא את המסקנה שיש לעבוד עבודה זרה למען התורה והדת.

כל דברי הכרוזים מן הכנופיה בעת הבחירות מכוונים לויכוח זה העודו חי וער בלב שומרי תורה, למרות כל קביעות המהפכה של מסיתי הכנופה עוד מתקיים השאלה האם מותר לנו להשתתף עם עוקרי הדת, או השאלה היותר עיקרית והיותר כוללת האם יש ח"ו להתכלל בכפירה השרשית כפירה הציונית? האם יש לפגוע בכל הי"ג עיקרים למען מלאות תאוות של קומץ שפלים שעלתה בידם להקראות בשם אגודת ישראל. לפלא כי אחרי כל ההיתרים הבלבולים והכשרים שנאמרו ונשנו אלף אלפי פעמים, למרות כל ההסכמות של אותן המתחצפים להתקרא בשם גאונים וצדיקים, למרות כל האזהרות של לא תסור, ככל אשר יורוך, וכל שאר מיני לצון שחמדו להם לבלרי הכנופיה למרות הכל השאלות עודם מתנוצצים, ובכל פעם נחוץ מחדש לזרוק אבק בעיני שומרי תורה בכדי לבלבלם ולהכותם בעוורון לבל יראו את המוחש ובשכרון ילכו אל הקלפי לבחור כמצילי התורה בכדי להציל את התורה על ידי הכנסת והמדינה. כל התעמולה של האגודאים מרוכזת רק נגד השאלות הללו, כל הסכמות הגאונים והצדיקים מכוונים להתגבר נגד ספיקות הללו, על כל האסיפות בשביל הבחירות, הדרשות של הרשכבה"גים נאמרים נגד הרהורים הללו, לפי דבריהם הספיקות הללו אחראים עבור העיכוב של התיקון הגדול שהנציגים יתקנו בעת יושבם בכנסת. כל התפשטות של ע"ז ומינות, תמיד הולכים שלשתם יחד ע"ז ג"ע ושפיכות דמים. ידוע גודל הפרישות והקדושה הנראית אצל הצעירים "בני תורה" בעת קלחת הבחירות בפרהסי לעיני כל, בבחירות האחרונות נתקבצו "בני תורה" בעיר התורה של בני ברק ונחלט אצלם כי העצה היחידה להצלת

התורה, היא להכות ולשפוך דם, לא של מפא"ם או מפא"י ו'חירות', אלא דוקא של יהודים בירושלים האומרים לכל להשתתף בבחירות ובל להודות לע"ז. הצעירים שכרו עצמן ביין ונסעו קבוצה מן בני הישיבה, בני המבצרים, שזכותן חוסה על המדינה, ובאו לירושלים בחשכת לילה להכות נפש, נתגוללו הדברים ולא עלתה בידם. אולם גדולה היא החסידות כוחן של צדיקים עדיף מן כוחן של הגאונים, חסידות גער בפרט שזאת חסידות הראשיית, חס ושלום שיאכלו החסידים הללו מן ההכשרים של עדה החרדית או ישתו יין חוץ מן יקבי 'ראשון לציון', מעולם זעקו בימים הקדמונים על שוחט שלא הי' מחבורתם ושלא רצו בו "מאכיל טרפות" שייגץ! כן היום מי שלא יסכים על ההכשרים של הרבנות הראשיית, מי שיחשוש לאכול מן הכשרי עדה החרדית הרי זה פוגע בהכבוד והגאווה של החסידות, חסידות גער דהיום עם המדינה הם דבר אחד, מי שיש לו איזה ניגוד להמדינה הרי הוא מתנגד להחסידות, בפרט עדה החרדית שהיתה פעם תחת ממשלת המשפחה אלתר-לעווין, וכרגע מתנגדים הם להם עוד באיזה בחינה.

גער אינו מרוצה שיתפרסמו כרוזים נגד השתתפות בבחירות, בזאת מכריזים נגד המשפחה, שכל הכנופיה נתיסדה לצרכי משפחה הזאת, הצדיק בעצמו נתן הרמז "מען דארף עפעס טוען" ואחיו פנחס מנחם נתן הצו! נתארגנו החסידים וסבבו את ישיבת 'תורה ויראה', עם סכינים, עם מקלות, עם מוטות ברזל, עם חומר דולק, בכדי לבצע את החסידות, ולנקום נקמת דם ואש מן הפושעים הללו שאינם הולכים לבחירות, ולא עוד אלא ג"כ מכריזים נגד הבחירות ומפרסמים מודעות שזאת השתתפות בעבודה זרה. לא סבבו את בנין עדה החרדית אלא בנין ישיבת תורה ויראה במאה שערים, החסידים יודעים מי הם המתנגדים העיקריים מי הם הנשאר בציון והנותר בירושלים. התפרצו כלילה אל בנין הישיבה הדליקו בו האש בארבע פינותיו, הכו את הנמצאים שם בכלי השחתה ושפכו דם שפיכות דמים ממש, קרעו את הספרים, קרעו וזרקו ארצה גמרות, מפרשים וגם כתבי קודש, הכל עם רציחה גויית ציונית, ולא הי' להם להחסידים להתבייש בעבודה זו לא מן ענדעקעס בווראשא וגם מן הנאצים בכערליין. בחרו לעבודה זו בעיקר צעירים מן חו"ל, באם תבוא המשטרה הציונית לא תאסור אותם כי הם אזרחי אנגליא או ארה"ב. המשטרה לא באה אם כי ידוע להם רחובות מאה שערים לבוא שמה ולשפוך דם ללא רחם בעת הפגנה נגד חילול ש"ק, אבל לא יבואו על קריאה כגון זו בשעה שהחסידים קורעים גמרות וזורקים אותם לעפר, בשעה שהחסידים מדליקים ושורפים ישיבת תורה ויראה, ובפרט בשעה שהחסידים שופכים דם של נטורי קרתא המשטרה לא תבוא למנוע זאת, ואם יבואו יאסרו את המוכים ולא את המכים. הצעירים של החסידות אלתר באו על תורה ויראה בטח, עשו שם את הרציחות של החסידות את קריעת הגמרות של החסידות ושריפת בהמ"ד של החסידות, אם תשאל את צעירים שלקחו חלק בעבודת החסידות הזאת, לא יאמרו לך שזאת נתעורר מן גאווה טמאה שזאת רציחה גויית אלא יאמרו שזאת חסידות של החידושי רי"מ והשפת אמת זי"ע, נשכח כל מין עבודת ה' בימים הללו

ונשאר רק גאוה וכבוד נקמה ורציחה, ובודאי 'פושעים' הללו שאינם מודים בהכבוד של הצדיק אלתר ואינם נותנים כבוד אל המשפחה מצוה מן החסידות להרגם ר"ל ולשרוף את בהמ"ד ולזרוק הגמרות ארצה, שייגץ דרך ארץ! גם אחרי הרציחה סבבו הרוצחים אנשי הצדיק את בנין ישיבת תורה ויראה עד שנודע הדבר אל טעדי קולאק ראש העיריה מן אתחלתא דגאולה, הוא צלצל אל פנחס מנחם אלתר ואמר לו כי אין מן הנכון לבזות שם העיריה שלו, אם כי המעשים בעצמם אולי נכונים הם אבל אין ברצונו שיוודע בעולם כי העיר ירושלים במדינה הציונית, דומה אל עיר קאמפאלא במדינת אוגאנדא. הטעלפון הזה בא לא מן איזה איש נטורי קרתא, או איזה הרגש יהודי שיעורר את פנחס מנחם כל זאת לא יפעול אצל אנשים כמותו, הטעלפון בא מן טעדי קולאק! אליו בהכרח לשמוע ורק זאת רסן את אנשי הצדיק אלתר מלהמשיך את מעשי החסידות, עבור הבחירות, עבור התיקון שהנבחרים יתקנו בכנסת עבור קידוש השם! והנני מוכן ומזומן לקיים מצות וכו'.

זאת מן הנמנע שהציונות לא תביא עמה את עקירת הקדושה בכל הענינים אשר הציונות נוגעת בהם, בהבחירות בשעה שהקלחת מקשרת אל עצם ענין המדינה והציונות, התוצאות מן קשר הזה בהכרח שיהיו מתאימים אל הציונות לעקור את הקדושה מלכות ישראל, גם את הקדושה אשר מתולדה השלושה סימנים רחמנים ביישנים וגומלי חסדים הציונות פוגעת בהם עוד לא נשמע אצל יהודים שריפת בהמ"ד, וקריעת גמרות עם שפיכת דם, גם לא היתה התעוררות פתאומית ולא יכלו לעמוד על יצרם אלא כל הענין הי' זמם ומכוון מקודם בכל פרטי פרטים, כי התגברות הציונות זאת התגברות הגויית ומתראה בכל הענינים העומדים אז על הפרק. בהכרח להזכיר את הכחש שהי' נקרא בשם "אהבת ישראל" שבזה דקרו את שארית ישראל, כי מי שהי' נמשך אחרי הציונות זה אוהב ישראל, ומי שהי' עומד באמונתו הי' נקרא בשם שונא ישראל, אהבת ישראל הי' נמשך זמן מה אחרי תקומת המדינה, בזה השתמשו הכנופיה האגודאית עם כל אשר להם, בעיקר החסידים וגם כמובן חסידי גער, כדאי גם להזכיר כי העתון "המודיע" ג"כ דיבר משך זמן מן אהבת ישראל, בעת הבחירות האחרונות בשעה שנתפרסם הקידוש השם, עורר עתון הזה לרציחה! נגד כל המובדלים מן עבודה זרה, "נוער שלנו יודע איך להגיב" כתבו לבלרי המודיע, כנראה ידיעה הזאת היתה שלימה אצלם. חלפה עברה קלחת הזאת ואין זכרון לכל דברים המבלבלים דאז, כעת רק עשרה שנים אחרי תשל"ח מי יחלום עוד אפילו כי "המודיע" הדובר דבר של הגדולים, יכריז הדעת תורה הברורה של רבינו אליעזר הלוי? נשכח כל הענין של מרן הרשכבה"ג שאין לנטות מן דבריו ימין או שמאל. הגאון הצדיק משירי אנשי כנסת הגדולה נסתלק מן האופק. גם הרב שך בעצמו אינו אומר עוד הפסק הידוע אז, שכל המצביע בעד רשימה ג' הוא בכלל מחזיקי הדת ושומר חומותיה, ובשעת הטלת הקלפי לרשימת ג' יש לברך "אשר קדשנו במצותיו וצונו על קידוש השם"! וכי באמת עוד ברור לו למרן הגדול כי מי שאינו מצביע בעד רשימת ג' עליו נאמר "אורו מרוז על שלא באו לעזרת ה' בגבורים"? מי מדבר עוד כהיום כל דברים

הפראיים שנשמעו אז בעת שליטת היצר להסית כל ישראל להשתתף בענין מדינה הציונית, ואינם עומדים עוד על סדר היום שום הכרזות שנשמעו אז. כהיום כולם מדברים רק פשוט ומפורש מן הקנאה והכבוד, מן הכסף ומשכורת שראוי לבוא לכל אחד מן המעבירים בשכר ההעברה שהעבירו שארית ישראל אל טומאה הציונית. הגאונים מבזים את הצדיקים והצדיקים משפילים את הגאונים, חוץ ממה שמתגרים הגאונים והצדיקים עצמם זה בזה.

כל הקלחת הזאת היתה נחוצה בשעתה כדי להביא ולכלול את כל שומרי תורה בתוך ענין המדינה בתוך כפירה הציונית, בשעה שהמשימה הזאת נגמרה מתראה כל הריקנות של קולות ההסתה שלא הי' בהם כלום בעת שליטתם. כן היא בכל החטאים והפשעים בשעה שהיצר מסית ומתגרה נדמה לו להאדם הניסח כי דבר מאד גדול ועצום ישנו כאן, אבל לאחר גמר החטא מתגלה הריקנות שלא הי' מתחילה רק כחוט השערה ואיך לא הי' באפשר לעמוד בפני זאת. כן הי' במעשה העגל, שמחו אז שמחה גדולה ועשו מחולות כאשר גמר היצר הזה של עבודה זרה את מעשיו ועבר לו, שתו העם את המים אשר השקה מרע"ה לבודקם, וגם הורידו מרצונם את עדים שזכו בו בהר חורב. בחטא של מרגלים בעת שליטת החטא בערה ההסתה מאד, רצו להרוג את יהושע עם כלב האומרים אחרת ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים. כאשר נגמר החטא ועבר אש היצר בשעה שהשטן כלה את מעשיו, נאמר ויתאבלו העם מאד, ואמרו הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' כי חטאנו. כן מבואר בסה"ק כי על כל חטא וחטא כאשר נגמר ונעשה, אזי נתגלה הריקנות של ההסתה והאדם מתחרט כי רואה שלא הי' כלום במעשה הזאת אלא הסתה בלבד, הטומאה בשעה שעשתה את שלה בורחת ומסתלקת. קלחת הבחירות שהביאה שומרי תורה אל הציונות והמדינה איננה פועלת עוד בגוונים הישנים אלא לקחה צבעים חדשים, כי כבר נגמר שליחותם של הלשונות לשון מדברת גדולות הלשונות הללו בלתי נשמעים עוד. חסל סידור גאונים וצדיקים, ככל אשר יורוך ולא תסור, חסל סידור הצלת התורה וקידוש השם, הסדר הזה בלתי נוהג בעת סיומה של המדינה כמו שהי' נוהג בעת שגשוגה ירחם ה' על שארית עמו.

ל"ד

התוצאה הישרה מן הבחירות להממשלה במדינה הציונית היא להביא הכל אל ענין הציונות, מתגלית ההודאה בהציונות במה שנוגע לכל חלקי התורה הן במעשה והן במחשבה, עקירת התורה באופן כללי נעשה מן הנציגים האגודאים הנבחרים בבחירות הללו ע"י נאומים בכנסת בעת מלחמתם לתקן המדינה על פי תורה. כל הענין הזה של מדינה על פי תורה, כל הענין של מחאה שהם מוחים וכל החוקים בנוגע לעניני התורה שהם מחוקקים, כל זאת היא ביטול התורה חירוף וגידוף ר"ל לכל העיקרים הנודעים בישראל מיום מתן תורה עד היום הזה. העסק של מדינה על פי תורה יצרו להם אנשי

הכנופיה בכדי לרמאות את הציבור שומרי תורה להושיבם בכנסת לתקן התיקונים שמה בכנסת דוקא, לא שתושבי המדינה ישמרו את התורה או איזה מצות מן התורה זאת לא יעלה על הדעת, אלא זאת נוגע רק להתחוקה בכנסת שתהי' באיזה אופן שיש לרמאות בשטחיות ובמרמה דומה באיזה אופן אל ענין של תורה מי הוא שיכול לומר כי מן כל ההשיגים של נציגים התורתיים איזה אורח במדינה הציונית התחיל לשמור את התורה או איזה מצוה ממצות תורה"ק, איה הוא המקום במדינה ששומרים את התורה שם על ידי השיגים הללו, מי המה האזרחים שאינם מחללים את התורה הודות להחוקים הללו, באיזה שטח נרגש ההשפעה של שמירת התורה על ידי פעולות הרמאים הללו, מי המה מן הדירים בתל אביב וחיפה או באיזה כפר ומושב שהתחילו לשמור ש"ק מפני חוק השביתה של הכנסת, מי המה התושבים שהתחילו לאכול כשר מן חוק החזיר ומי המה שהתחילו לחיות חיי המשפחה ללא חיוב כרת מן חוק המונע נשואים אזרחיים, הכי באיזה פעם מן כל הזמן אשר הנציגים עסוקים לתקן את המדינה על פי תורה, נעמד זאת על הפרק שהממשלה תראה לכפות את האזרחים לשמור איזה מצוה מן מצות התורה תוצאת החוק המיוחד לענין זה, חוק החזיר חוק השביתה או חוק הנשואין, הכי יש איזה משהו של אמת שבאיזה פעם הכנסת או הממשלה יש להם עסק בענין שמירת התורה של האזרחים, הכי יש איזה משהו של אמת במה שהגאונים החותמים הידועים משמיעים שיש להם להתורתיים איזה השיגים בנוגע לשמירת התורה? הכי מותר להם להגאונים הללו לדבר במה שאינם יודעים, הכי נכון שישמיעו שקר וכזב לרבים? וכי איזה שמירת התורה נקשר עם השנים או שלושה חוקים אשר עליהם המדובר בכל העת, עם הציורים המצטיירים עליהם, השיגים, הצלת התורה, מלחמה עבור התורה, מחאה, קידוש השם, וכל מה שיועיל להטעות לב הבוחרים של שומרי תורה.

אין כאן מרבית חוקים שיצאו מן הכנסת שיש לדמות באיזה דמיון כי הדתיים התורתיים עסוקים בכל הזמן בהעסק הנקרא אצלם "מדינה על פי תורה" כל הזמן הנציגים התורתיים הללו יושבים בכנסת המדינה בתוך שאר חברי הכנסת, לוקחים חבל בהדיונים של עניני המדינה הציונית כמו שאר חברי הכנסת, ומראים נאמנותם להמדינה הציונית יותר מן שאר חברי הכנסת. ישנם רק שנים או שלושה חוקים שכל המדובר של מדינה על פי תורה נזקק אליהם, יש לציין כי החוקים הללו אנשי המזרחי בצעו אותם מספר קטן של נציגי הכנופיה היו חסרים כל השפעה ניכרת בעת תחוקת החוקים הללו שלקחו מקום בזמן התיסדות המדינה, ואם יש לחבר ולצרף אל שלושה חוקים הללו הענין של הצלת התורה וקידוש השם יש לעשות זאת על חשבונם של אנשי המזרחי שהם היו העיקר בעסק זה של הצלה ואם הגאונים והצדיקים משמיעים כי בפעולות הנציגים בכנסת ישנו "שלוחים שומרי תורה להתם ע"מ להציל כפי האפשרי" "על ידם כבוד שמים מתרבה" מי שאינו משתתף בבחירות יש לומר שהוא בכלל "אורו מרוז על שלא באו לעזרת ה' בגבורים", כל זאת בהכרח שיאמר על הגבורים נציגי המזרחי יותר מאשר

על נציגי האגודה, כי המעשים הגדולים והגבורה והצלחת התורה על ידי חוקי הכנסת הובצע בעיקר על ידי נציגי המזרחי, להם יש השפעה בהרכבת הממשלה, להם עשר נציגים וגם נכבדים בעיני הציונים בשעה שנציגי אגודה הם רק ארבעה ובזוים בעיני הציונים, נציגי המזרחי המה בעלי שאיפה ציונית פעלו הרבה בבנין המדינה וכל הזמן היו ציונים נאמנים בשעה שכל אחד יודע כי אנשי הכנופיה הם רק רמאים וגנבים. אמנם הכי באמת הצילו הנציגים של המזרחי או של הכנופיה איזה דבר של תורה? וכי אפשר שתצא מן כנסת המינים איזה דבר חוץ מן מינות וכפירה? החוק של שביתה ביום השבת זה חוק גויי עולמי אינו שונה לגמרי מן חוק השביתה ביום הראשון של מדינות המערב, או חוק השביתה ביום ו' של מדינות המזרח, החוק הזה המחייב האזרחים במדינה הציונית לשבות ביום השבת אינו מחייב לשמור ש"ק במה שכתוב בתורה אלא מחייב את השביתה העולמית ביום הזה, אותה השביתה ששאר העולם שוכתים ביום השביתה שלהם, שביתה מן מסחר או מלאכה בבתי חרושת אותה השביתה הידוע באנגליא צרפת ארה"ב, או רוסיא, אין בהשביתה הזאת שחוק הכנסת מחייב איזה ענין של שביתה ממלאכה שהתורה מחייבת, לפי חוק הכנסת אפשר לעשות ל"ט מלאכות שחייבים עליהם סקילה ולא יהי' בזה שום ניגוד לחוק המדינה, כל אזורת פאפשר לו לעשות כל מלאכת כתיבה או בישול והעברה, בורר או מכבס וכל מלאכה שאפשר לחשוב עליה בשעה שעושה זאת לעצמו, הן בצינעה והן בפרהסיה. גם השביתה בבתי חרושת ומסחר תלוי בשיקול הדעת של הממשלה אם זאת צורך ציבורי או בטחוני. ואז בידו ליתן רשות לבטל את השביתה כאשר יחפוץ. נשואין דתיים ולא אזרחיים, זאת הי' נוהג בכמה מדינות וגם עד היום, בענגלאנד צרפת ואמעריקה רק לפני זמן קצר הרשו את נשואין האזרחיים נוסף על נשואין הדתיים. הישג הדתי הזה הי' בעיקר על ידי המזרחי בזמן הקמת המדינה ובוזה הראו את דתיותם ואת דאגתם עבור קיום הלאומי של המדינה, חזית הדתי המאוחד שח"כ לעווין הקים בכדי להיות בממשלה הדריך את החוק הזה בתחוקת הכנסת, אבל לעווין והכנופיה היו השותפים הקטנים בחזית הזאת, עיקר הכרעה היתה בידי המזרחי הדתיים הכנים, המה המזרחי השיגו השיגים הללו עליהם יש להכתיב "להציל כפי האפשרי" "לעמוד בכנסת ולזעוק" "לחברי הכנסת יש גישה יותר טובה הם מסוגלים לפעול טוב יותר מאשר אנשים מן הצד" "נרכה ונגדיל הנציגות בכנסת שתוכל לפעול בעדנו" וכל שאר הלשונות של הגאונים בהסתת הבחירות, כל זאת יאמר על המזרחי כי הם היו המכריעים בהשיגים הללו במסגרת החוקית של הכנסת והמדינה.

הכנסת אינה מקום של "ישיבשה תורה" שנוכל לומר כי נציגי הכנופיה יש להם יותר ענין זה כאשר הם "אנשים בני תורה ויש לסמוך עליהם" כעדותו של שר התורה, שמה בכנסת היא המקום של יצירת חוקי המדינה, מכח חוקים הללו אומרים הגאונים שבזה נעשית "ההצלה מה שאפשר להציל" "וכבוד שמים מתרבה" כל זאת בהכרח שיבוא על חשבונם של המזרחי שהיו הלוחמים ומצילים ומכוחם באו השיגים הללו, גם

הפיקוח על האוכל בהצבא מטעם הרבנות הצבאית פעלו המזרחי כי הי' קשה לפני השלטון הציוני לערוך שני מטבחים טריפה ובלתי טריף כ"כ מפני ההוצאה היתירה, ואין באפשר לבל לתת לצבא הדתיים התביעה הזאת אשר עליה חופפים נציגי המזרחי בהממשלה, גם בצבא שאר מדינות העולם נותנים האפשרות לחיל הדתי מן כל דת שיהי', לאכול מאכלים הנאותים לפי הכרתו בכל מידה שאפשר. אמנם אין בכל השיגים הללו ענין של תורה אלא חילוף ר"ל לתורת משה הניתנה לנו מסיני, אין בחוק השביתה ענין של תורת משה, ואין בחוק נשואין זכר לתורת משה, גם המוסלמנים והנוצרים נכללים בחוק הזה של נשואין דתיים. חוק נשואין דתיים אינו מחייב שהמדינה תכיר רק בנשואין על ידי חופה וקדושין כדת משה וישראל, החוק אומר רק נשואין דתיים לעומת נשואין אזרחיים, המדינה מכרת נשואין של כל מין דת גם אשר בצע כומר נוצרי או מוסלמני וגם דת יהודי נכלל בתוך הדתות, אין זאת הישג עבור דת יהודי אלא לכל הדתות שהם במדינה. היו להם להציונים חשבונות בשעה שהסכימו אל דרישה זאת מן המזרחי אבל העובדה בלתי נשתנה כי זאת צורת השיגים "כבוד שמים מתרבה" הנעשה על ידי נציגים הדתיים המזרחי והכנופיה הנגררים אחריהם, כי ביחד פעלו עבור הישג הזה בצורה הזאת.

הרב קניבסקי כותב "כל מצביע ג' הוא בכלל מחזיקי הדת ושומרי חומותיה" אינו מתבונן ואינו רוצה לידע את החזקת הדת ושמירת חומותיה הבא על ידי הנציגים עם החוקים בכנסת, יודע הרב קניבסקי כי החושך "כסה פני כל הארץ" וכן סובר שהאור והתיקון תבוא על ידי אגודת ישראל כי "בהצבעה לרשימת אגוי' ענין גדול לחיזוק הדת" הכי באמת יש לו ידיעה מן החזקת הדת שהנציגים מחזיקים בהיותם שם בכנסת. הנציגים של הכנופיה הביאו זה לפני חמש עשרה שנים חוק בכנסת, בענין החזיר והריעו על זה בשעתו, אם כי גם זאת הוכצע על ידי המזרחי בעיקר. חוק הזה מונע רק מלגדל חזירים במחוז ורק העיריה בכוחה לשום קנס על העובר החוק בסכום של איזה מאות לירות, גם בזה ישנן חורים ופתיחות מרווחות כידוע כי מגדלים חזירים בכל מקום שירצו, אבל אין זכרון בחוק הזה למנוע אכילת חזיר, או אכילת כל דבר טמא ואכילת חלב דם שהם באיסור כרת ר"ל. החוקים האחדים הללו שעליהם כל המדובר של מדינה על פי תורה, אינם מצטרפים כלל באיזה אופן לחוקי תורה"ק, ולא זו בלבד כמה שנוגע למעשה הנימוקים מן הנציגים בשעה שהביאו חוקים הללו לדיון הכנסת היו טבעיים גויים, מה שכל מין ופוקר יכול לומר עליהם והמינים הדתיים עוד מוסיפים על הסברים הגויים על חוקי תורה"ק בפני חבריהם בכנסת בכדי למצוא חן בעיניהם בהצעות הללו "בכדי להציל מה שאפשר להציל" ו"כבוד שמים מתרבה". עושים מכל תורה"ק הניתנה מסיני איזה מין טראדיציע, איזה מין יופי משפחתי וכבוד לאומי, תחוקת החוקים מכח נימוקים גויים הללו הולך בשלב אחד עם המינות של ההסברים הללו, ואין כל זכר לתורה, לתורת משה, לדבר ה', בכל החוקים הללו. לא בלבד שאין מוזכר שם שום רמז שזאת איזה חוק של

תורה אלא שחוק המדובר מתיר כל איסור תורה בענין זה, חוק השביתה מתיר כל איסור שבת של תורה, חוק החזיר מתיר כל איסור תורה במאכלות אסורות ודברים טמאים, חוק הנשואין מתיר כל איסורי תורה בחיי המשפחה, שאין מניעה במעשה בשום רמז לכל איסורי תורה בענינים הללו. המדובר של "מדינה על פי תורה" בנוגע חוקי כנסת הללו זאת עקירת התורה ר"ל בענינים הללו, אם איזה גאון ואיזה צדיק חותם ואומר שיש בזה הצלת התורה הריהו מקיים ר"ל החילוף הזה. אבל אין לחשוד שהגאונים או הצדיקים יודעים על מה המה חותמים, או מתבוננים בהענין של מדינה על פי תורה היוצא מן פעולות הנציגים המצילים, מה שנגד פניהם היא רק החתימה, להחתם בתוך החותמים ולהיות בתוך הרשימה של החותמים הגאונים והצדיקים, מה שמתלווה אל כל זאת איזה דבר ואיזה נוסח של תורה זאת מרגיע אותם ביותר, שהרי הם עושים כחתימתם למען התורה והצלת הדת, הם זועקים על חילול התורה הם עושים לתקן תיקונים, אינם מתבוננים, אינם יודעים א"א להם לידע, בשעה שנגד פניהם המגמה להכתב ולהחתם בספרן של גאונים וצדיקים. כל זאת אינו משנה את העובדה כי בשעה שאתה מכיר החוקים הללו כעל דברים המתחברים לדת תוה"ק אתה עוקר ומחליף את חוקי התורה, בשעה שאתה מכיר בחוק השביתה של הכנסת זאת עקירת גמורה של שבת קודש, בשעה שאתה מכיר חוק החזיר כעל דבר של תורה זאת עקירה וחילוף אל גופי התורה באיסורי דברים טמאים, ובשעה שאתה מכיר כי נשואין דתיים המה הישג עבור התורה אתה מכיר ג"כ ר"ל בדתיות של המוסלמנים והנוצרים שמשפט אחד להם לפי חוק מדינה הציונית, הישג זה של הדתיים עוקר את עיקר הדת בחיי המשפחה, גופי תורה עם חיוב כרת להעובר עליהם אינם נזכרים כלל בההישג והצלה הזאת.

ל"ה

בודאי הי' באיזה זמן כפי' מן ב"ד בישראל לקיים מצות התורה בזמן שיד ישראל תקיפה, אבל זאת הבא מן כח תורה לקיים מצות התורה, הכפי' בעצמה בענינים הללו בקנס של אלף ל"י זאת צחוק והיתול כיון שחושדים שיש בזה איזה ענין של הדתיים, אבל השטחיות של דבר הכפי' שהחוק מחייב, זאת הכחשת התורה הנובע מן התקוממות המדינה שעצם ענינה היא כפירה גמורה בכל הי"ג עקרים והתכחשות בה' אלקי ישראל. הכנופיה הקטנה הנקראת אגודת ישראל, יאמרו כל שקר וידברו כל כזב בכדי ששומרי תורה יתנו קולות עבורם בעת הבחירות, המדובר של מדינה על פי תורה מתאים מאד עבור צרכם זאת דבר שאין לו סוף כי תמיד המה נצרכים שמה בכנסת בכדי לעמוד על המשמר ולהציל את התורה, זאת המשך גדול מן יום תקומת המדינה עד היום הזה ועד העתיד הנראה, לזאת שומרי תורה חייבים להצביע עבורם בכל פעם. הרמאים הללו אין להם כל שאיפה וכל מין הגיון וא"א לדבר עמהם כלל ולהוכיח בפניהם כי יום הוא יום ולילה זאת לילה, אנשים קטנים הללו נשחתו עוד יותר בעוסקם תמיד ברמאות וגניבה,

גניבת דעת וגניבת ממון היסוד ברעיון הנצחי של אגודת ישאל, גם א"א להתורכח עם הללו המכונים בשם גדולים החותמים התדיריים של הכנופיה, כי יחתמו על הכל מה שירצו הכנופיה כי זאת עמידתם בתור גדולי ישראל, בלא החתימה ישכח כל הענין של גאונים וצדיקים, גם הלא תסור ביחד עם ככל אשר יורוך. אין בכוחם לראות מה שאפשר לראות באופן מוחשי, גם אין בדעתם כלל לשנות אפילו הלשון של הכרוז שחותמים עליו, הנוסח של איזה לבלר המודיע אשר מתהפך לאחר החתימות, לדעת תורה ולא תסור. איך מותר לכתוב הלשון "להציל מה שאפשר להציל" הלא זאת ההגיון של הרעפורמער בשעה שהתירו כל עבירות שבתורה, בשעה שקבעו להתענות ביוה"כ רק חמשה שעות ר"ל בלשון הזה דברו "בכדי להציל מה שאפשר להציל" כי באופן זה להקל באיסורי תורה יתרבו השומרים כי קשה לפני ההמון לשמור כל התורה, כן בלשון הזה דברו המזרחי בתועבותיהם, וכן משתמשים בלשון הזה הגדולים בהכשריהם. אמנם נחוץ מאד לברר הדברים הפשוטים הללו בכל הבירור ובכל המילים שאפשר לקבצם לצורך זה, יתראו הדברים לכל מי שירצה לראות אותם באיזה פעם, ידעו כל בית ישראל את כל הזוהמה המושטת מן הציונות על ידי המושיטים הנקראים מצילים ולוחמים, הפעולות הנפעלים מן מוסדות המדינה הולכים בתלם עם כל הענין של מדינה והציונות, אין לך דבר שלא יתנוצץ מן המדינה שלא יהי' נכלל בהכפירה הכללית של הציונות, כל ההצלה וכל החזקת התורה המתחברים עם המדינה אין בהם אלא טומאה וחלאה והסרה מעיקרי אמונתנו הק'.

הענין של מדינה על פי תורה שהפיצו הכנופיה מן ימות לעווין עד היום, בלבל דעת הציבור שומרי תורה כי נכפלו הדברים עד ללא מספר, כ"כ גברה הסערה הזאת שאין עוד מי שיתבונן בדברים הללו לראות הטומאה והזוהמה שהתיקון הזה מכיל בקרבו, הכחש הזה, כי כאב לבם של אנשי הכנופיה על חילול התורה של הציונים הפושעים והם הכנופיה רוצים לתקן אותם על ידי חוקי הכנסת. בכל אופן עוד לא גמרו את הדבר וישיבתם בכנסת זה דבר שאין לו סוף כי עוד הרבה נשאר לתקן "ולהרבות כבוד שמים" שהנציגים הללו עושים, אבל ענין אחד הי' עומד על הפרק במה שנוגע לקיום התורה של שומרי תורה וזאת גיוס נשים לצבא הציוני וזאת הי' נוגע להציבור שומרי תורה בעומק נפשם, סכנה זו רחפה עלינו בהימים שח"כ לעווין הי' משמש בתור שר הסעד בהממשלה וממילא הישג של שיחרור בנות שומרי תורה מן הגיוס מגיע לזכותם של הכנופיה. כמו כל הדברים אשר הרמאים הללו מדברים גם זאת שקר וכזב, אבל נחוץ להכפיל ולהודיע כי למרות שהי' להם נציגים בכנסת המינים, למרות שח"כ לעווין הי' משתתף בממשלה לא הי' להם להכנופיה שום השפעה בענין הזה כלל, רק הציבור של שומרי תורה, החזון אי"ש והגאון מברסק ז"ל שהכריזו שיש בזה ענין של יהרג ואל יעבור ומי שיש לו בת בגיל הגיוס מחויב על פי תורה לעזוב את ארה"ק, יהדות החרדית באמעריקה בנשיאתו של מרן אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר זצ"ל הרבו בהפגנות

בחו"ל בכל מקומות מושבותם, המחאות בארה"ק ובירושלים ת"ו בכל תוקף ועוז, זאת השפיע על הציונים המושלים לכל להפיג ריחם בעולם הרחב כי הם עם מדינתם תלויים בעזרה הבאה מחו"ל. בכל יום הניגוד לחוק הזה הולך וחזק מן כל שומרי תורה בעולם, כולם החזיקו יד תושבי ארה"ק לעמוד בכח נגד חוק הזה ולא להניח לשום בנות שומרי תורה להתגייס לצבא הציוני לעשות זאת בכח, לסכול מאסר בתפיסה הציונית, להחבא, לברוח, לעשות זאת בגלוי בהחלטה נחושה, כל זאת פעל על הממשלה הציונית לחזור מיוזמתם ונתנו שיחרור לבנות שומרי תורה. לעווין ה' אז שר הסעד, והשתתפותו בהממשלה לא עיכבה ביד הציונים להביא חוק הזה לדיון הכנסת, הנציגים של הכנופיה בכנסת לא השפיעו כלום עם נוכחותם שמה, לעווין הוכרח לעזוב את כסאו של שר הסעד שכ"כ חשק וחמד בכבוד הזה, לא ה' באפשר לו להשאר שמה כי הצער והרעש בין שומרי תורה הולך וחזק, ואם ה' נשאר בהממשלה והחוק לא ה' מתבטל הרי יתגלה הבגידה שלו לעיני כל הקהל ולא יתנו את הקולות עבורו בהבחירות הבאות. עזב את הממשלה בפנים של מחאה אבל גם זאת לא הועיל מאומה. הנציגים של הכנופיה בזוים בעיני כל וגם בעיני הציונים, בימות החזית הדתית המאוחדת בהכרח ה' ליקח את החזית הזאת כחשבון בהרכבת הממשלה, נתן בן גוריון שר"י גם פירורים להכנופיה השותפים הקטנים בחזית הזאת, מפני הכרח הזה ה' לוקחם יותר מזה ה' פולטם. איטשה עשה כל שה' אפשר לו לעשות אחרי כלות הרעש בכדי לחזור להממשלה, וה' לשחוק בעיני ב"ג, מאסו בך עוגבים, לעווין לא פעל מאומה בעת היותו בממשלה בענין גזירת גיוס נשים, לא פעל מאומה עם התפטרותו מהממשלה, לא פעלו הנציגים בעלי קידוש השם אשר בכנסת המינים, הכנופיה אינה קימת כלל במה שנוגע אל שומרי תורה, במה שנוגע אל שמירת התורה.

הכנופיה אין לה ממשות לעשות מאומה אלא להפיץ מינות בישראל מן כח השטן אשר הם שלוחיו, למה היו נחוצים כל המחאות בכל העולם? למה ה' נחוץ הרעש הגדול? מדוע לא פעלו הנציגים עם השר של אגודת ישראל? לא עשו מאומה וגם לא עזרו מאומה כי הסכמת הממשלה לצמצם החוק של גיוס בנוגע לבנות שומרי תורה, ה' אחר זמן של עזיבת הממשלה מן לעווין ומעולם לא לקח אותו בחזרה למרות כמיהתו העזה לישוב עוד הפעם על כסא זאת, כל הנאומים לא נשמעו כלל באזני הממשלה כי הכנופיה בכלל אין לה שום מקום. בן גוריון שר"י מצא לנחוץ לבקר את החזון אי"ש ז"ל, לאורנץ רצה להראות את כוחו לסדר את ביקור הזה, ידוע כי הדבר גרם הרבה צער להחזון אי"ש ז"ל לשמוע דברי מינות ועזות אשר הלה הציע, כנראה א"א לשום דבר הבא על ידי אנשי הכנופיה השפלים שלא יצא מזה התגלות של מינות וצער לתלמידי חכמים, אבל כן ידע ראש הכופרים לבוא אל החזון אי"ש ז"ל ולא עלה על דעתו לבוא אל איטשה שר הסעד בהממשלה או אל הגדולים המאורגנים באירגון של מועצת גדולי התורה, בזוים המה החנפים ואין להם כל השפעה כי אינם מכריעים כלל, לא הם בעצמם

ולא המכונים גדולים הנגררים אחריהם. גם להזכיר זאת נחוץ מאד לידע, כי השיחרור של הצעירים הלומדים במוסדות של ישיבות בא מן השתדלותם של המזרחי ובעיקר גם השתדלותו של הרב הערצאג הרב הראשי של הרבנות הציונית. רבנים נכבדים בכל העולם כולו גם בלונדון וגם בניו יארק השתדלו בענין זה, ואף משהו לא נעשה בזה מן אנשי הכנופיה ואיטשה בזמנו. ההגיון הי' אז כי בני הישיבות יהיו נכללים בין הסטודענטים של אוניברסיטה, וזאת גאון לאומי השמיעו המזרחי, כי הקולטור שלנו הוא ברמת הגובה כמו הקולטור של העולם בכללו, גם זאת להזכיר כי אין בזה פטור לבני הישיבה אלא רק דיחוי לאחר זמן. רובם נכללים בצבא לאחר זמן ופנחס מנחם אלתר אמר בגלוי, כי הוא מתגאה על כך שהצעירים של החסידות אלתר, הולכים לצבא ומצוינים שם עם התמסרותם להמדינה.

אין לך דבר שיצה"ר שולט אם לא תקדים לשליטה זאת שטחיות ושטות, אלה המה הכלים שבהם ועל ידם, מתפשטת שליטת השטן וכן אמרו חז"ל אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות. השטות והבלבול קודמים לכל חטא באדם הפרטי וכן במה שנוגע אל הכלל כולו, בלבול המח קודם אל שליטת הרע בעצמו השטחיות והשטות הן הקדמות לכל טומאה שתתפשט בעולם. הפצת מינות ואפיקורסות שהכנופיה בכוחה להפיץ היא הודות להבלבול והרוח שטות השולט על קטני הדעת שרוב רובם של אנשי דורנו נבנה מהם, במה שנוגע אל הסתת הבחירות שזאת חוט השדרה של קיום הכנופיה, מפיצים כ"כ שקרים והמון בלבוליהם. מה זאת השאלה להשתתף בבחירות? אומרים המבלבלים, הלא בכל מקום בעולם השתתפו יהודים שומרי תורה להבחירות אל הקהילות אע"פ שהיו שמה גם חפשיים, הלא השתתפו יהודים שומרי תורה בהסכמת גדולי התורה ז"ל אל הבחירות של הפרלמנט הארצי בפולניא, בליטא וברוסיא, וא"כ ברור שמותר ויש להשתתף בבחירות, כה אמרו וכה השמיעו וכן חזרו על הדברים פעם אחרי פעם, מלאו את האויר בדברים הללו וגם הרב קניבסקי חוזר על זאת כנראה כי זאת ראי' פשוטה שיש להשתתף בבחירות לכנסת, ובקונטרס באין חזון כותב להרב מונק כדברים האלה:

"ומה שטוען מצד התחברות לרשעים, במקום סכנה לדת ואפילו במקום סכנה לדברים חומריים לא נאסר דבר זה, עכ"פ כשכל השלטון בידם ואחד הולך אצלם על מנת להציל. והלא הגאון ר' שמעון סופר בנו של החת"ס ז"ל הי' נבחר בפרלמנט כמה שנים אע"פ שהי' בין גויים עובדי ע"ז ולא עלתה ע"ד שום אדם בזה איסור התחברות לרשעים, ולא נאסר שותפות עם נכרי אלא שמא יתחייב שבועה וקעבר על לא ישמע על פיך".

ועוד הפעם חזרה על הדברים "אחד הולך להציל אצלם" אבל בעיקר הדוגמא שזאת כבר ברור כי מעולם השתתפו שומרי תורה בבחירות, וכן גם כאן הנידון הוא השם של בחירות, ואם במדינות אייראפא השתתפו שומרי תורה בבחירות הלא מזה ראי' גמורה שיש להשתתף בכל דבר הנושא עליו השם של בחירות. שמה היו בחירות וגם כאן יש בחירות שם הי' התעוררות מן גדולי ישראל להשתתף ובודאי גם כאן יש לילך בדרכי

גדולי ישראל דאז ולהשתתף ג"כ בבחירות כי לעולם ישנו הדין להשתתף בבחירות. בחירות עבור הפרלימנט, עבור אגודת ישראל למען גדולי ישראל, למען הבחירות למען הלוחמים למען קידוש השם.

הכי ישנו בלבול המח יותר גדול מזה, הכי אפשר לברר איזה בירור הפשוט ביותר למי שבלבולים כאלה מכריעים אצלו וכי אפשר להבחין בין דבר לדבר כיון שהשמות שוין, וכי מותר לומר נגד המסיתים הללו כיון שהשם של בחירות נלוו עליהם, ולילך לבחירות כבר זאת מוסכם מן גדולי ישראל ז"ל שאמרו לילך להבחירות של הפרלימנט הרוסי הפולני הליטאי והונגרי וגם כאן הולכים לבחירות, ועוד הפעם ועוד הפעם הבלבולים שאין להם סוף והשטחיות שאין לו תקדים. הכי השאלה על מעשה של הטלת פתקא לתוך קלפי אם הטלה זאת אסורה או מותרת? האם ישנו איזה איסור של תורה לחוש עליו בשעה שאדם פושט את ידו ונותן נייר אל תוך התיבה שבזה בוחרים נבחרים? האם על דבר זה יש לדרוש מן גדולים בתורה שיבררו הלכה זו אם מותר להטיל חתיכת נייר אל קלפי? אולי בכגון דא בהבחירות לכנסת ישנו הענין של בחירות נשים שאסרו קדמאי וגם החפץ חיים ז"ל בתוכם. אמנם מה שנוגע להבחירות של כנסת הציוני וביותר מה שנוגע אל הנבחרים האגודאים, הדבר המעשי של הטלת הפתקא לתוך הקלפי אינו העיקר שנדונים עליו אלא הרבה יותר מזה, מה שעומד על סדר היום זאת נוגע לכל עיקרי האמונה השרשית, נוגע לכל היהדות כולה ליהודים הדרים באה"ק ולכל הדרים בחו"ל בכל העולם כולו. הבחירות הללו אינם לפרלימנט של פולני, ליטא או רוסיא אלא זאת בחירות לכנסת הפרלימנט הציוני, זאת הכרה במדינה הציונית שזאת ענין שלנו, זאת התכללות בציונות עצמה, הכרה במדינה הציונית זאת הכרה בכפירה הכללית שהציונות כוללת, הטומאה שכל הטומאות שבעולם שזורים בקרבה, אולם לבחור בנציגים אגודאים זאת קשר עוד יותר חזק בכפירה הציוני, כי אגודה דהיום מפרסמת את הציונות ומפרסמת את המדינה, כל מעשיהם וכל דיבוריהם אינם נפרדים בשום פעם מן הפצת הכפירה בין יהודים שומרי תורה, הן כפירה ציונית הכוללת והן המינות המסתעף מן ציונות זו, כל דבריהם בכנסת המה אפיקורסות, כל דברי העתונים שלהם המה מינות, כל ענינם מחזיק אותו הרעל הציוני המשחית מן נפש עד בשר, וכל זאת מיוחד עבור שומרי תורה ומצות שאליהם לא היו מגיעים הסתות הללו אם לא על ידי המסיתים המיוחדים הללו. אין הניגוד להאגודה הזאת הכנופיה הזאת מפני שמתחברים לרשעים אלא בעיקר אל מה שכבר נתמצא מן התחברות הזאת, אין כאן עוד השאלה אל חיבור וצירוף אל אפיקורסים שהאגודאים לא יתחברו להם, אלא כאן הענין כי המה בעצמם מינים ומדברים אפיקורסות! המה מפיצים מינות ציונית המה עוברים את שארית ישראל, הדמיון אל בחירות לפרלימנט הרוסי והפולני והליטאי אינו אלא דמיונות שוא, שמה לא היתה השאלה אם הנציגים הנבחרים יחליפו אמונתם מן אמונה יהודית אל האמונה של הפרלימנט שנבחרו אליו, לא היתה השאלה אם ר"ל מותר להבחר אל פרלימנט הרוסי

ולהחזיק ג"כ באמונה פראווסלונית, אם להבחר אל פרלימנט פולני ור"ל לאחוז ג"כ באמונה קטולית, להשתתף בבחירות אל פרלימנט הציוני זאת אומרת כי באותה שעה מתכללים בענין הציוני, לבחור בנציגים האגודאים זאת להסכים עליהם ועל דבריהם, והם מחמת קטנותם, מחמת שפלותם, מחמת כבודם וממונם המגיע להם מן הציונים, נשחתו וחילפו את קדושת ישראל אל טומאה הציונית, המה ציונים ולא רק מתחברים אל הציונים אבל הדבר אינו מסתיים במה שהן עצמם ציונים אלא עוד קשה מזה הרבה, כי השפלים הללו מפיצים ציונות לשארית ישראל שומרי תורה, מפיצים מינות אל כל יהודי מאמין. לבחור באגודאים מפני "שהולכים שם ע"מ להציל" הלא מודים הבוחרים שהם לוחמים עבור התורה, שהם נציגים שלנו, כה בשעה שהם משחיתים אותנו ומפיצים אפיקורסות בתוכנו, שם בכנסת אינם לוחמים עם הציונים אלא מתבוללים עמם, אינם עושים מחאה אלא הודאה, לבחור בהם זאת בחירה בעינים זאת הסכמה על דבריהם, זאת התחברות עם הרשעה עם הזוהמה, התחברות עמם זה צעד של כליון לכל קדושת ישראל שומרי תורה ומצות.

היי נכון לפני הרב קניבסקי לידע עכ"פ מעט מן הענין של ההצלה שהאגודאים מצילים, לידע אפילו חלק מן דבריהם שמשמיעים, אבל כ"כ גדלה הקביעות, כ"כ הרבה פעמים פרסמו על עצמם שהן המה הלוחמים והמצילים, והא ראי' שהשם של אגודת ישראל נקרא עליהם והלא כמה גדולי ישראל וגם החפץ חיים ז"ל הסכימו על ענין אגודת ישראל, וככה הולך הדבר ומתגלגל ומתבלבל, השמות מכריעים, השם של אגודת ישראל, השם של גדולי ישראל, השם של בחירות, השם של מלחמה והצלה, ועל כולם פסק הלכה של הגדולים שהבלבול קבוע וקיים, הנציגים בעצמם הולכים ונשחתים והולכים ומתחזקים החילוף של תוה"ק אל מין לאומית וחוקית כבר דבר פשוט אצלם, המינות כבר נשתקע בתוכם ומעבירים זאת אל ישראל שומרי תורה מפני הקשר בהם ובעינים בשעת הבחירות, בכל פעם מוסיפים סרה מן הבחירות האחרונות נצמח השתתפותם בממשלת הליכוד, ומזה יצא המכשול הגדול כי מחלקים מעות לכל מוסדות התורה ומטמאים בטומאה חמורה כל הצעירים המתחנכים במוסדות הללו, שרוב רובם טועים אחרי היצר להנות מן עבודה זרה כי תועבת ה' אלקיך הוא, גם באפשר הי' לראות תיכף ומיד התוצאות, באו הכופרים אל המוסדות בכדי להתכבד מהם לאותם הוביל אותם שם בכדי להראות את גודל מעשיו ומשיגיו, כבדו את רשעי ארץ בכל הכבוד הגדול האפשרי הצדיקים והגאונים יחד, גם הרשכבה"ג שך מצא לנכון לכבד את הכופר עם דרשה של חנופה כלשון הציוני הנקרא עברית, בלתי ידוע מהיכן למד את הלשון הזה וכודאי הכל הולך אל חיזוק התורה בדעת תורה הידוע אצלו, מעות מן הציונים זאת קשר מאד חזק אל הכפירה הזאת וכודאי ללא ספק מי שנהנה מהם אי אפשר שלא ימשך אחריהם, וזאת מכח הבחירות שהנציגים הנבחרים מן מצות קידוש השם פעלו את דבר הגדול הזה שרוב רובם של חדרים, ישיבות, כוללים, יהנו מן תועבת ה', ההנאה הזאת באה אל תוכם

ופוגמם ומשחיתם. היו עניים בירושלים ובמקומות אחרות שלא היו להם מזון סעודה בשעה שהציונים הושיטו להם מעות עבור צרכי חינוך ולא קיבלו מהם. גדולי ישראל ובראשם הגה"ק מוהר"ר הרי"ל דיסקין זצוק"ל אסרו את המעות השקוצים הללו בכל איסורים שבעולם, עד שבאו המסיתים ומדיחים הללו וטמאו את היכל ה' והעמידו צלם הציוני בתוך מוסדות התורה. הללו דמתקריין גדולים ובראשם מרן הגדול הראשי התירו זאת בההתירים שהמסיתים שמו בפייהם. אין כאן עוד תועבה אלא פסק של גדולי ישראל. לאמיתן של דברים מן הבחירות שהנציגים הללו המה שלוחים של יהדות החרדית נצמח גם החינוך הטמא הנקרא חינוך עצמאי. המורות בבית יעקב מקבלים שכירות מן ממשלה הציונית, ולא זו בלבד שבהכרח להם להמשך אחרי הכנופיה והציונות, אלא שמן מעות הללו מתפרנסים גם בעליהם הלומדים בכוללים שונים, גם הם קוראים את המודיע ונעשים "בעלי השקפה", מן מעות הציונים נשחתו הכל. לפלא כי גם היום המוסדות מקבלים התקציב שלהם מן המדינה על ידי חינוך העצמאי, שזאת לא לבד להראות גודל הענין של חינוך הטמא הציוני הזה, אלא זאת מראה כי הכל נמשך אחרי המדינה, אחרי המסיתים המקבלים כוחם על יד הבחירות, והנני מוכן ומזומן לקיים מצות קידוש השם. אחרי כל בחירות נשבעים הנבחרים שבועת אימון לחוקי הכנסת והממשלה, והרי זה כנשבע לכפור בתורה וכמשה עבדו, אבל גם זאת לא יפתח עיני הטועים והמטעים. זאת ברור ללא ספק כלל, עוורון הזה בלבול המח הזה לא הי' בכח קומץ של ריקים ושפלים הללו לבלבל ולעוור, אם לא הי' כח הרע הכללי כח של השטן פועל על ידם, רק כח טומאה הכללית יש בכוחה להפוך עולם ומלואו, במהפכה כ"כ גדולה ועצומה ולהבין כי מסיתים הללו המה מצילים וכבוד שמים מתרבה על ידם. כח השטן פועל על ידם גם ללא ידיעתם, הרע מוצא את המוכשר לכך להוציא לפועל את ההסרה מאת ה' ותורתו. השעה משחקת להם כי גם ממשלת זדון בכללה מושלת בכל העולם, המה היונקים ממנה ג"כ מתעלים ומתכבדים, התלבשות כח הטומאה באנשי הכנופיה פועל גם בלתי ידיעתם כי בידיעתם המתגלה להם בעצמם וגם לאחרים, ידיעה הזאת מתראית כעושים דברים למען הצלת התורה ומלחמה עבור הדת כי אם לא המראה השטחיית הזאת לא הי' באפשר לימשך אחריהם כל הציבור הזה הנמשכים אחריהם, זאת ענין התלבשות שדבר עצמי מולבש בלבושים שלפעמים מכסים את כל דבר הנלבש בהם לבלתי ראות עוד שום דבר אלא הלבושים לבד. הכנופיה הקטנה הזאת של קומץ קטן מן אנשים קטנים וריקים עשתה שממון בין שארית ישראל שומרי תורה ומצות, זאת חלק מן ההסתר פנים ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, העולם הולך ויורד הולך ונטבע בהמון מים הזדונים, זאת סוף הבירורים מן סדר עולם הזה ונסיונות הרכים המותכים על דור האחרון הזה, אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם, אבל סכ"ס הכל יעבור ויכלה, כל כלי יוצר עליך לא יצליח, זאת נחלת עבדי ה' אשר כרת ה' עמהם ברית עולם, בשצף קצף הסתרתי פני רגע ממך ובחסד עולם רחמתיך אמר גואלך ה'.

ל"ו

הגדולים והעתונים

לבאר ולפרש את הענין של הגדולים נחוץ עד מאד, כי זאת חיוב התורה להאמין בדברי חכמים לשמוע אליהם ולעשות על פיהם, זאת מפורש בתורה ובדברי חז"ל והבאים אחריהם. אמנם בימי תקופה אחרונה הזאת שאנו חיים בה רואים אנו מראה חדשה שלא היתה כזאת מעולם, כי הענין של גדולים עומד על הפרק בכל יום ובכל זמן מן הזמנים, לא הי' עוד כדבר הזה לא בפולני' ולא ברוסיא ובכל ארצות פזוריהם לדבר מן הגדולים ללא הפסק שעה אחת. לא הי' כדבר הזה כי יתעורר האמונה בדברי גדולים דוקא מן העתונים וכן שיבחר לגדול בישראל כל מי שיחפצו בו העתונים הללו, כל מורה הוראה כל מגיד שיעור כל מי שהעתונים רוצים בו יאמר כל הדברים העולים על רוחו ויהיו מחייבים ומכריעים כל זמן שיחפצו העתונים. אין לך יום שלא ישמיעו העתונים הענין של גדולי ישראל, ואין לך דבר שלא יכריעו בו הגדולים בסדר המסודר כלומר העתונים בראש והגדולים בסוף. על השאלה הגדולה שבשאלות מה זאת אגודת ישראל? לאיזה צורך מתקיים שם הזה ואיזה יתרון בעניני התורה יוצא מן כל הענין הזה, או באמת הכי מתקיים בכלל הדבר הזה הנקרא אגודת ישראל? אין מענה אל השאלות הללו אלא זו בלבד, כי מקבצים אנשים אל האסיפה וכן מקבצים איזה אנשים ומושיבים אותם בראש השלחן ובזה מראים לעת הצורך כי ישנו הדבר הנקרא בשם אגודת ישראל, פירסום הזה מתקיים על איזה זמן עד שיאספו אסיפה עוד הפעם. אותם הנאספים היושבים בראש השלחן נקראים בשם גדולי ישראל וכן מכריזים על עצמם בדבריהם שהם גדולי ישראל וחוזרים עוד הפעם לברר כי מחויבים לשמוע אל דבריהם כי כל אחד מישראל מחויב לשמוע אל גדולי ישראל. אגודת ישראל מתקיימת על ידי אסיפות הללו ועל ידי הכרזות הללו וכן הגדולים נהנים כי אסיפות הללו מתפרסמות בעתונים ביחד עם מה שהגדולים מעידים על עצמם שהם גדולי ישראל, והא ראייה כי נעמדו על הבימה בעת האסיפה, התמונה בעתונים ג"כ מעידה על זה וכן בודאי כי הם גדולי ישראל והעיקר זה גדולי ישראל.

הרב אליעזר שך הי' לוקח מקום מיוחד בענין הזה, הן בהתערוכה שבה מוצגים הגדולים והן בכל מקום שאנשי האגודה משמיעים על קיומם, הוא מדבר בראש, בסוף, בכל מקום שרוצים ובכל זמן מן הזמנים שצריכים, הוא מכתיר את הכנופיה האגודאית הוא חופף עליהם והוא מתווך בעניניהם, לבאר ולברר את הגדולים הללו שהם בעצמם אינם כלום, כן לבאר ולברר את דבריהם שאינם אלא חזרה על דברי עתוני הכנופיה נחוץ

מאד, זה דבר חיוני שאין להתפטר ממנו בשום אופן בעולם לבל להרשות את הקביעות כי דברי גדולים הללו הם איזה צירוף אל דברי תורה, או שהגדולים בעצמם הם באיזה בחינה גדולי התורה, אולם לבאר את ענינו של הרב אליעזר שך ולהראות כי כל דבריו אינם אלא מה שמעתיק מן לבלרי המודיע והדגלנו זאת הנחיצות העומדת בראש של הנחיצות הזאת, כי הוא מוסיף ומתבל גוון של תורה בדברי המודיע ועוד יותר יש לטעות כי גם דברי תורה מצטרפים אל הסתה להציונות. הענין הוא מסובך למדאי כי כ"כ הרבה פעמים חזרו על הדברים, אלפי פעמים הציגו התמנות הגדולים וההתמנות של הרב אליעזר שך לרשכבה"ג ושר התורה, אלפי פעמים חזרו על הצלת התורה שהאגודה מצלת והחיוב לתמוך בהמצילים הללו ולבחור בהם, עד שכל הדברים הללו נעשים כפשוטים ומקובלים וא"א עוד להכיר את מקומן. בשעה שהרב שך חוזר עליהם עוד הפעם הוא רק מוסיף על ההרגל שכבר מורגל.

היתה זאת עת צרה ליעקב בשעה שהלבלרים באו לעולם נתפתחו העתונים בכל העולם וכן אצל קוראים יהודים, העתונים הגויים וכן היהודיים מלאים כל תועבה וזוהמה כי כל המפרסמים את העתונים היו בעצמם פוקרים ופושעים, העתונים היהודיים התחילו למשול על דעות הקוראים בשעה שהעולם התחיל להתמוטט ושמירת התורה הי' הולך וחסר, העתונאים הפוקרים היו למודי ההשכלה הברלינית מלאים תאוות גופניות, ועוד טומאות שונות שירדו לעולם שהיו רק הכנות לטומאה הציונית הכוללת את כולם. העתונאים כתבו בעתוניהם מה שהי' בתוך תוכם של הכותבים, וחזן מן החדשות העולמיים תבלו בעתוניהם כל מין כפירה ותאוה בהתאם אל העתונים הגויים חבריהם ומלמדיהם. התגבר הלחץ להדפיס עתון עבור שומרי תורה נקי מן התועבות אשר ממלאים העתונים בכללן. הי' זאת כמעט נחיצות גמור כי בשעה שנמצאים עתונים בעולם והעולם בכלל נתקצר ונתקטן מן ההתפחות של הטעלגראף והראדיו, העולם הוא כבר עיר אחת ובהכרח לידע מן המתרחש בעיר הזאת שהי' באיזה פעם העולם הרחב והרחוק, מעטים יהיו הללו שביכולתם לעמוד נגד התביעה לידע מה שנדפס בעתונים מן החדשות וביחד עם החדשות ישאבו גם הזוהמות והתועבות המושכות ומגרות ולזאת נחוץ עתון שיהי' נקי מן דברים הללו ורק ידפיס את החדשות כמו שהם בכדי למלאות הדרישה החזקה לידע מן המתרחש בעולם. לדאבונינו לא נסתיים הדבר בנוגע להעתון עבור שומרי תורה בהדפסת החדשות לבד ולמלאות העתון בהחדשות הנוגעים ליהודים או אל העולם בכללו, כיון שהעתון חרדי ממלא מקום עתון עולמי נכון ג"כ שהלבלרים יפרסמו דעות עם מאמרים בנוגע להדת, הלא חבריהם בעתוני העולם אינם מצטמצמים עם פירסום החדשות לבד אלא מודיעים ג"כ השקפות בנוגע הדברים העומדים על סדר היום. נשתלשל הדבר שגם זאת נכלל בהנחיצות של עתון חרדי שהעתון ישמיע השקפות ברוח התורה והמסורה, הלבלרים נעשו להוגי דיעות דתיים ולוחמים נגד ההוגי דיעות החפשיים וזאת היא המלחמה עבור התורה והמסורה ברוח התורה. כל המאמרים של הלבלרים

בנוגע לעניני התורה כולם המה דעה אנושית במליצות והגיון עתונאי, זאת להם נחיצות לכל להיות מאחורי שאר הבלבלים העולמיים ובכדי להראות שגם להם הכשרון העתונאי, מלבישים הכל עם רוח התורה, תורה גייסט, תורה טראדיציע, ירושת הדורות, אותם המושגים שגם אדם עולמי יכול להולמם, ואין מן הצורך להתבייש בפני העולם הרחב עם יהדות של שומרי תורה הנהיתה מן העתונאים ליהדות של ארטדאקסיע ושמרנית. עיקר כתיבתם זאת היא לפני שאר עתונאים החפשיים להראות להם כי גם המה אנשים נאורים ומפותחים וגם על פי התפתחות העולמית יש להם העמידה להיות ארטדאקסים ושמרנים וכי זאת עיקר הכח של עם יהודי. אינם מתביישים מהם ביהדותם כי ארטדאקסים המה עם רוח התורה שומרים המסורה וטראדיציע כי כן נאות לכל עם ובפרט לעם היהודי עם הספר אשר מעולם הי' זאת הכח שלנו הכח של ספרות. הלשונות והגיונות האנושים העולמיים הללו אינם משפיעים כלל על פורקי עול תורה, הבלבלים הפושעים אינם קוראים בהם אפילו, עיקר ההשפעה היא על הללו שקוראים בהם, יהודים שומרי תורה ומצות הקוראים ונהנים מן מלחמה זו של עתונים החרדיים. שומרי תורה נהנים כי כן יש להם כמה להתפאר ולהיות מוצדקים בעיני העולם הרחב, יש להם כבר הכבוד והגאון עם קומה זקופה נגד הפושעים, 'דער תורה גייסט', 'טראדיציע', הקולטור האמיתית של עם ישראל. כל המלחמה של הבלבלים מסתיים בזה ההגיון העתונאי העולמי ארצי טבעי שיהודים שומרי תורה שואכים הדברים הללו אל תוך מחשבתם ולבותם, כל המלחמה עבור הדת של עתונים הדתיים הי' בנוי על שביעת רצון של מאויי אדם הטבעי, שמחמת רצונות הללו ובטויים הללו ראוי ונכון המעמד הזה של שמירת הדת, ההגיונות האחדות שהבלבלים הלוחמים כותבים ומפרסמים במלחמתם.

מלחמה הזאת של הבלבלים מעל דפי העתונים החרדים לא הביאה איזה שמירת התורה על איזה אדם מישאל, כי כל המטרה בהכתבנות הזאת אינה שמירת התורה, אלא ההתפארות עם רברבנות למצוא הכרה בעיני העתונאים אחרים תוך מקצוע זו של עתונאיות הכללית. כן אין באפשר לפני איזה אדם שיתחיל לשמור מצות התורה אפילו כמעשה מתוך הגיונות עולמות של מסורה, כבוד האדם, ירושת אבות, קיום העם, וכל שאר הדברים שהבלבלים הדתיים שלנו חושבים שבהם ינצחו את יריביהם, כי לפורקי עול תורה ישנם ציורים אחרים על כבוד אדם, מסורה, וקיום העם, כבוד אדם זה הספורט והתפתחות אקדמית באוניברסיטה, מסורת אבות זה לשון העברי או הזשארגאני או הדלקת נרות יום ו' ערב אל סעודה המשפחתית, קיום העם זה אירגון צבאי והרחבת גבולי המדינה, האמצעים היותר מתאימים אל בטוים הללו לפי מהותם של העתונאים הבלתי דתיים. ההגיון האנושי נוטה תמיד אל חפצי האדם באשר הוא שם, העתונאים הדתיים כותבים הענין של ירושת אבות וקיום העם ומסיקים את המסקנא מזה שנכון להתנהג בחיים דתיים, העתונאים הבלתי דתיים להם מסקנות אחרות מן אותו ההגיון בעצמו, סכ"ס אין אף אחד מן החפשיים שישים לב אל דברי העתונאים הדתיים

והמסקנות שלהם, אבל אצל שומרי תורה ומצות הקוראים את העתון החרדי עם המלחמה עבור הדת הנכלל בעתונים הללו, קראו את דבריהם וספגו את נמוקיהם, שומרי תורה התחילו לראות טעמים חדשים של שמירת התורה והמצות הטעמים של העתונאים הלוחמים מלחמת הדת. צעד אחרי צעד נעשו דברי העתונאים כדברים רגילים ויסודות מפורסמות, כ"כ נכפלו הדברים אצל הקוראים החרדיים עד שכמעט א"א להם לחשוב כי הגיון זה מגשם ומזהם הכל ומחלל את שמירת התורה אל גדר אנושיות טבעיות. קנין הקדושה על ידי לימוד התורה, ספרי יראה ואגדות חז"ל נתמעט בדורות הללו, תחתיהם באו העתונים ונטלו את מקומם, נתרבה הקריאה בעתונים דתיים וספגו שומרי תורה את המחשבה העתונאית הבנויה על מחשבת עתונאית עולמית ארציית גויית.

חושך גדול בא לעולם של שומרי תורה בשעה שנתיסד המוסד הזה של עתון חרדי והלבלרים נהיו להוגי דיעות עבור יהדות החרדית שומרי תורה, הוגי דיעות הללו עברו כל גבול ואין לך דבר שיעמוד חוץ למחיצתם, אין לך דבר שלא יתפלו בו ואין לך ענין שההוגי דיעות לא ידעו בו ידיעה שלימה. הקוראים מסכימים לדבריהם של הלבלרים הכותבים אותם במליצות שונות עם כל הערמומיות הלשונית שהעתונאים רגילים בו, לפרש את הכל באופן ערב ונעים, ולהשים כל דבר שירצו לדבר ברור ודאי שאין להסתפק בו עוד. כל החלקלקות העתונאית מפייסים ומרגיעים את האדם בשעה שרואה כי הדברים הללו מתאימים לדעתו ובעיקר אל חפצו הגופני האנושי הנלקח עם זרם החיים של עולם הרחב שהוא חי בו. מה שהי' נוגע אל קיום המצות מעשיות דברי העתונאים לא הביאו חילוף ניכר וכולט, רוב אנשי דורנו חלושי ההכרה אינם מתבוננים כ"כ בפנימיות הענינים עושים כמעט הכל מן ההרגל ומפני שעשו זאת אתמול, אינם מתבוננים אפילו בדברי זוהמה של הלבלרים אם כי בודאי היצר מביא זאת אל דעתם ומחשבתם, בכל אופן בנוגע אל שמירת המצות של יהדות החרדית לא הי' ניכר הטומאה הגויית שהלבלרים החרדים הפיצו בעתונים החרדים, כי כבר מקובל אצל שומרי תורה לשמור את התורה ומצות ה' ולא הי' נראה באופן בולט את ההגשמה של ההוגי דיעות הדתיים הממלאים את האויר, אולם בהגיע תור הציונות טומאה וכפירה הכללית, בזה היו ההוגי דיעות המכריעים בהפצת הטומאה והכפירה אל שארית ישראל שומרי תורה, המה היו העיקר הראש והסוף, בהפצה זו הי' נראה וכולט כח הטומאה המדבר מתוך גרונם של ההוגי דיעות הללו, המה הכשירו את הקרקע נטעו הנטיעות המה קצרו את הגידולים, ההוגי דיעות הלבלרים פרחו את הצרעת ממארת הזאת בתוך כל ישראל.

בשעה שכל מצות התורה כתובים ומסורים מפורשים בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים, הענין של טומאה זו הנקראת ציונות בלתי מפורשת כלל, אין בזה הלכות מפורשות שכל מי שירצה לאחוז בציונות זו, יהי' באפשר להראות לו כי זאת נגד הלכה מפורשת בש"ע ופוסקים. כפירה הציונית נוגעת בשרשים ושרשי השרשים שהם מכוסים ונעלמים ואינם גלויים ומפורשים. גדולי ישראל האמיתיים שהיו בעת ההופעה של

טומאה הציונית זעקו מרה על זה ועל כל הנלווה עם הציונות, אבל בשעה שאין הלכה מפורשת בש"ע ופוסקים אפשר לעקם הדברים ולבלבלם טשטוש אחרי טשטוש בלבול אחרי בלבול, בכל פעם רק טשטוש קטן כמעט בלתי נראה ונרגש, וכשעה שזאת כבר נקבע אפשר כבר להוסיף על יסוד זה עוד איזה טשטוש קטן ובהמשך הזמן צורה חדשה באה לכאן, שאין עוד להתנגד לציונות כי זאת ישועה ונחמה עבור עם ישראל, מה שהתנגדו גדולי ישראל באופן כ"כ חזק ואמיץ זאת היתה מפני טעמים אחרים בשביל שהציונים היו פורקי עול תורה, אנו נעשה זאת הישועה לדבר של תורה כי אנו לוחמים מלחמת התורה. כ"כ עמלו להראות שיש להסכים על הקמת מדינה זו בשעה שיש איזה דתיות מעורב בה, שהרי בכל נימי לבם רוצים להראות לחבריהם העתונאים החפשיים כי המה בתוך המסגרת העממי ודואגים עבור ישראל הנדכאים והנרדפים שהציונות והמדינה עומדים להושיע אותם. הם העתונאים הדתיים אינם פראים ומאחרים כמו איזה בטלנים קנאים, הם עתונאים מודרניים המבינים בעיות האומה כמו חבריהם העתונאים הבלתי דתיים, אלא שהם הדתיים רוצים לפתור הכל עם רוח התורה ומסורת אבות שזאת יעזור אל קיום העם. ה' חילוק בין הדתיים שלנו של האגודה ובין הדתיים של המזרחי, העתונאים שלנו דרשו הדתיות עם יותר חוזק מן דרישת דתיים אחרים, כי בהכרח לפניהם להראות כי הם לוחמים חזקים כמו שמפורסם אצלנו שכל פשרות אסורות, ובהכרח ללוות אל המדינה את הדת ללא פשרות כי רק דתיות ללא ויתור זאת מביא אל קיום העם ורק בזכות זה יהי קיום להמדינה והציונות. מי שאינו תומך בשיטה זו של ציונות בלויית דתיות ללא פשרות הרי הוא מערער את יסודות המדינה והישועה, רק שמירת התורה זאת תפארת העם רק התורה נתנה קיום להעם במשך הגלות לעמוד בצבינו, בלא התורה היו מתבוללים עם הגוים וא"כ קיום העממי הלאומי זאת תלוי בתורה עם העתונאים הדתיים השומרים על נכס עממי העיקרי הזה.

דבר זה להראות לחבריהם העתונאים החפשיים את התמסרותם אל טובת העם בבנין של המדינה הציונות, זה דבר נוסף אל העתונאים ההוגי דיעות שלנו בעיקר ענין התכללותם בתוך הציונות, כי כל עמידת העתונאים הוא עתונאית, כלומר דיעות אנושיות ארציות בצירוף אל דיעות אנושיות עולמיות של כל הגויים החיים על פני כל הארץ, מבחינה זאת של דיעה אנושיות הלא הציונות והמדינה מוסכמת מאד שהרי גם הגויים הסכימו שיש ליתן ליהודים איזה מדינה כמו כל גויי הארץ, אין בדיעה אנושיות ארציות שום דבר שום זיק של ספק וספק ספיקא כי בנין והקמת המדינה זאת דבר נאות עבור עם ישראל, כמו הקמת מדינה לאומית זה דבר נאות לפי עם הכולגארי, שוויצארי, רומעני, אוגאנדי, ואפגנסטני. בשעה שאנו דנים על הציונות בדיעה עולמית עתונאית המסקנה היא המסקנה היחידה כי מדינה זאת הצלה וישועה לפני עם הגויי הישראלי, כמו לפני עם הגויי השוויצארי והאפגניסטני, מדינה וכלכלית עם כח צבאי וגאון לאומי זאת העתיד והתקווה של עם צרפתי ואנגלי וזאת העתיד והקיווי של עם ישראלי הלאומי, אלא שיש

להוסיף דתיות ג"כ בהיות שהוגי דיעות שלנו המה דתיים בעצמם. ברק הקמת המדינה לקחה כל קצורי הדעת עמה, בהתפעלות של אדם עולמי וברק הזה לקח בודאי העתונאים שלנו, מזוהמי הדעת עם זהמת הגיון עולמי גויי השזור בכל עתונאי מאיזה מין שיהי. הכנופיה האגודאית עם ח"כ לעווין נחוצים מאד להפיכת יום ללילה הזאת, להסביר ולפרסם כי ענין אגודת ישראל זאת דבר שנצטרפו אליה גדולי ישראל ועיקר המשימה של אגודה הזאת היא לפרסם ענין המדינה הציונית ולתקנה עם התיקונים שיציעו בכנסת, זאת היתה כוונת גדולי ישראל, זאת הי' רוצה החפץ חיים ז"ל עבור זה נסע ר' חיים זצ"ל לקאטאוויץ, וכן שאר הגאונים שתמכו בהאגודה הי' רק בדרך זה במסילה זאת. אין לך יותר מתאימים להסביר הנהפכה הזאת, מן העתונאים שכבר התחילו להסביר הדומה לזה מפני חפצם העתונאי ובודאי יעשו ההסבר הזה עם כל מין שיחה נאה עם מין חלקלקות פה שרק העתונאים משתמשים בהם, למען הכנופיה, למען לעווין, למען המשפחה, למען קיומם מן המעות שלעווין לוקח מהממשלה, ונותן חלק להעתון שלו בכדי לבסס עמידתו בין שומרי תורה הבוחרים בו.

התמעטות של לימוד התורה ההתרוקנות של הקדושה מהלב קוצר הדעת עם רבת הצרות והטרדות שבתקופה זו, יצרו ההכנה שדיבורים כאלה יתקבלו אצל שומרי תורה ויחוקק עליהם הענין של מלחמה עבור התורה והדת. הרי הדבר בעצמו של עתון חרדי זה מוסכם מן גדולי ישראל בדור העבר להספיק ידיעות של החדשות המתרחשות, תחת לקראות החדשות הללו בעתונים המלאים תועבה המלויים את החדשות ואם עצם הדבר של עתון חרדי מוסכם מן גדולי התורה הרי כל המתלזה אל ענין של עתון ג"כ נכלל בהסכמה הזאת. הרי עתון יש לו לבלרים הכותבים מאמרים על הדברים העומדים על הפרק, בהכרח שגם עתון החרדי יהי' עתון נכבד, מאמרים ולבלרים מאד נחוצים אל עמידה נכבדה הזאת, בכדי שיהי' להעתון החרדי הכרה וערך בעיני שאר העתונים, נתגלגל הדבר גלגול אחרי גלגול שהעתונאים של עתון החרדי קובעים בדיעה עתונאית שלהם כל דבר, גם במה שנוגע אל עיקרי יסודי האמונה גם דברי תורה נחתכים על פיהם. הקוראים רוצים בכתיבת ההוגי דיעות בענין זה של מדינה כי כולם רצים ונחפזים אל הציונות והמדינה, ונעימים עליהם הדברים של הצדקה והפשר על הריצה הזאת, כי אין זאת הצטרפות אל הציונות אלא מלחמה עבור התורה והדת. ההגיונות של הבלרים שולטים שליטה גמורה על מחשבתם של שומרי תורה, לא בלבד בשביל שקוראים דבריהם בעתוני הכנופיה האגודאית אלא גם בשביל שאותן ההגיונות בעצמן נתונים אל מחשבתן על ידי צינורות אחרות המאד חזקים ומאד מכריעים, הללו דמתקריין 'גדולים' חוזרים על דברי ההוגי דיעות ומתבלים בהם איזה פסוק או מאמר תנ"כי, הגדולים אין להם כלום מה לדבר ובמה להתרצות לשומעיהם אלא עם דברי העתונאים הללו המתפרסמים מדי יום ביומו, הגדולים בהיותם מאד קטנים מוכרחים לומר לפני שומעיהם הדברים שרוצים לשמוע דברים שהורגלו בהם מכבר, דברים שגם הגדולים בעצמם רוצים

בהם, שליטת העתונאים הדתיים על מחשבתם של שומרי תורה מתבססת על ידי העתונים ועל ידי הגדולים, על ידי הרצונות שרוצים ועל ידי הטעות שטועים, על ידי השגגות ועל ידי הזדונות, מתוך כולם נכפלת החושך האיום הנפגש על כל צעד ושעל.

ל"ז

בשעה שהרב שך עומד ודורש בכל פעם ובכל ההזדמנות את ההתמזגות עם האגודה והצורך לחזק ולתמוך את האגודה הזאת, הרי בהכרח שיביא בדבריו את כל הנמשך אחרי דעתם ועמידתם, הרי הענין של מדינה על פי תורה זאת ענין האחד והכללי שהאגודה הזאת מתקיימת על ידו, וממילא מעתיק את דברי העתונאים שיצרו הדרך הזה לצורך קיומם. רק דברי העתונאים מוכרח להביא ולהציע שהרי אין באפשר למצוא דבר זה באיזה מקור של תורה באיזה דברי חז"ל או דברי גדולים וקדושים בישראל, באיזה פוסקים או מפרשי הש"ס. דבר זה של תיקון המדינה על פי תורה עלי ידי נציגי האגודה נמצא רק במקום אחד במקור אחד והן המה ההוגי דיעות העתונאים של הכנופיה. אין לו להרב שך מה לדבר באסיפות של אנשי הכנופיה אלא מה שנוגע אל קיומה של כנופיה אגודאית וזאת מובא רק בעתוני הכנופיה, הרב שך חוזר על הדברים שאמרו גם חוזר על הדברים שכבר נשכחו ושיש צורך לפניו להזכירם עוד הפעם, מתבל איזה ברק של תורה בתוך דברי העתונים בכדי שיהי' הבלבול מלא ושלם, בכדי שיהי' מתאים לענינו בתור מרן שר התורה וכן העיקר הוא התורה, ובהכרח ללחום בציונות ללא תורה כי העיקר זה תורה, וציונית 'החילונית' זה לא טוב ויש ללחום נגד הציונית הזאת ללא תורה והרב שך מדבר:

"בהיסטורי' של עם היהודי היו פלגים שנקרעו מהמקור, עלינו לדעת שכל הפלגים לא התחילו בהחילונית הם היו תחילה יראים, אולם במשך הזמן סטו מן הדרך והתרחקו מאד. ניקח לנו דוגמא שהיתה כמעט בדורנו וכוונתי לתנועה הציונית, הלא התנועה הציונית נראית כה תמים, באו עם סיסמה של ישוב ארץ ישראל הביאו ראיות מפסוקים וחז"ל וברמב"ן כתוב שזאת מצות עשה. אין כל טענה נגד זה, אין מה לומר ולכן היו גדולים ויראים שלא ראו פגם בציונות, רוצים להטיב ליהודים ולהצילם מה הרע בכך".

"אולם גם בזה היו יחידים שנאמר עליהם עמד ושתלם בכל דור ודור, ראו נקודה מסוימת בזה ויצאו נגד הציונות. מה ראו? אין ספק שמצות ישוב ארץ ישראל היא מצוה גדולה אצל יהודים, אולם להפוך זה לעקרון חדש לאני מאמין חדש שרק זה יהודי, שישראל הוא עם כשיש לו מדינה ואם אין לו לא! אין כל ספק כי האנשים שהתנגדו לכך היתה בהם אהבת ישראל וחיבת ארץ ישראל הרבה יותר מאשר אצל אחרים, היסוד של עם ישראל הוא אורייתא וקוב"ה וישראל היום הזה נהיתה לעם לא נאמר כשנכנסו לארץ ישראל אלא במדבר. עתה יודעים אנו איזה תוצאות הביאה לנו הציונות, יש קיבוצים בהם מתביישים בשם כל יהודי קוראים לעצמם ישראל אבל לא יהודי, רק ד' אמות של הלכה עם ערובה לקיומנו, ומפליא הדבר שנקודה זאת ראו אותה גדולי ישראל לפני 60 שנה ולחמו בציונות החילונית כמה שאפשר".

(הרב שך, הערות לבחירות, דגלנו מנ"א תשכ"א)

כמה דברים נאמרים כאן, כמה מן הבלבולים והטשטוש מתובלים תוך שורות האחדות הללו, כל האנדרלמוסיא כמעט נשמעים תוך הערות הללו. כל התוכן הוא מן העתונים כל הלשון וכן ההגדרות מפורסמים בדברי הבלבלים שהרב שך מעתיק את דבריהם כצורתן, מדבר כבר בהציור של "חילונית" כעל דבר פשוט, הציור המצייר את כל חילול התורה וכל הכפירה בלשון זה העתונאי שהציונים בלתי נפגעים מן הציור הזה שהרי הם בעצמם המציאו את הכינוי של דתי וחילוני, והכי באמת ראה הרב שך את הציור הזה על כפירה וכופרים בשם 'חילונים' באיזה ספר מתוה"ק, באיזה פוסק באיזה ראשונים או באיזה אחרונים, שהציור של פושעים על עוברי תורה בלתי נאות עוד ובלתי מודרני בהמדינה של "אהבת ישראל וחיבת ארץ ישראל" אלא רק המה חילונים הציור שכל גויי הארץ מציירים את מי שאינו מקיים את דתם, אבל משום שהרב שך משמיע את דבריו בכל התוכן של העתונים הרי גם לשון הבלבלים ישר בעיניו, כיון שהוא מציע את תורתם משמיע גם את לשונם.

הלשון וביטוי העתונאי הזה של 'מלחמה בציונות החילונית' לא לבד שהדיבור הזה של 'חילונית' הוא נגד תורה ודברי חז"ל, אבל יש בזה הרבה יותר, נכרך בזה כל ההסתה והדחה שמסיתים ומדיחים של הכנופיה הדיחו בזה את שארית ישראל שומרי תורה. שהרי על מדוכה זו ישבו כל השנים הן הכנופיה בעצמה והן הבלבלים המזוהמים שלהם, איך לטשטש ולשום יום לילה, איך אפשר שהענין של אגודת ישראל או גדולי ישראל שנצטרפו אל אגודת ישראל יהי עיקר בהפצת הכפירה הציונית לתוך לבות ישראל, איך אפשר שאגודת ישראל תהי' מתפרנסת ומתקיימת רק מן הכפירה, איך אפשר שח"כ לעווין יעמוד וינאום כי עיקר התנגדות הי' לציונות בלא דתיות או מה שנקרא בביטוי הטמא והכפרני 'ציונות חילונית' אבל על הציונות בעצמה הסכימו ואדרבה זאת מצות ישוב ארץ ישראל והטבת המצב לישראל והצלחתם. בשעה שהרב שך אומר "ומפליא הדבר שנקודה הזאת ראו אותה גדולי ישראל לפני 60 שנה ולחמו בציונות החילונית כמה שאפשר" הריהו חוזר על דברי העתונאים וזוהמתם, הריהו עומד ודורש כי ההתנגדות זה דוקא לציונות בלתי דתיות או מה שנקרא בביטוי הטמא 'ציונות חילונית', אבל ציונות דתית זאת דבר גדול נגד זה לא היתה המלחמה אדרבה היתה הערצה והסכמה. הרשכבה"ג הזה חוזר על כל דברי הסתה הממארת של העתונים, "אין כל טענה נגד זה ולכך היו גדולים ויראים שלא ראו פגם בציונות, רוצים להטיב ליהודים ולהצילם מה הרע בכך" דברי העתונים כ"כ שקועים במחשבתו של הרשכבה"ג הזה עד שחוזר עליהם כעל דברים פשוטים וברורים, מי אמר לו להרב שך שאין כל טענה נגד הציונות בעצמה, מי הגיד לו שהציונים רוצים להטיב ליהודים, ומי גילה לו להגאון הזה כי הציונים המה הצילו את היהודים, מדוע עומד ודורש על הטבה זו ועל הצלה זו ליהודים שומרי תורה, הוא מעתיק את דברי 'דגלנו' ו'המודיע' המסיתים לציונות ואינו אומר דבר בשם אומרו אלא בשם שר התורה כי כן הכתירו אותו העתונאים בכל פעם שמשמיע את דבריהם

ומפשט שליטת ההוגי דיעות על מחשבתם של שומרי תורה. הרב שך חוזר בקצרים על הניאוף והשקר על כל ההסתה והדחה של שלוחי השטן "אין ספק שמצות ישוב ארץ ישראל מצוה גדולה אצל יהודים, אולם להפוך זה לעקרון חדש לאני מאמין חדש שישראל הוא עם כשיש לו מדינה ואם אין לו לא, אין כל ספק כי האנשים שהתנגדו לכך, היתה בהם אהבת ישראל וחיבת ארץ ישראל הרבה יותר מאשר אצל אחרים הרב שך קובע את דברי העתונאים שמצות ישוב ארץ ישראל זאת מדינה, אבל אין לשום זאת לעקרון ואני מאמין חדש", מהיכן שמע כי הכרעה כדברי הרמב"ן ז"ל ויותר מזה היכן שמע כי הכוונה בדברי הרמב"ן ז"ל זאת מדינה? אלא שאין לשום את זה לעקרון, הכי באמת כל הדורות לא ידעו מן המצוה 'הגדולה' הזאת, מדוע לא פרסם הרשב"א בזמנו כי ההכרעה כדברי הרמב"ן ז"ל וההכרעה בדברי הרמב"ן ז"ל כי זאת תחי' לאומית והקמת מדינה, מדוע לא כתב המצוה הגדולה הזאת של הקמת המדינה הטור ז"ל והרא"ש ז"ל בודאי הי' אפשר לבעלי הש"ע מסדרי התורה בהנהוג בזמן הזה, לכתוב ולפסוק כי מצוה גדולה זו של הקמת מדינה זו ותחית לאומית זאת, מחייב את ישראל בזמן הזה, והי' אפשר להרמ"א ז"ל להגיה ולפרש שאין לעשות זאת לעיקרון ואני מאמין, אלא שזאת סתם מצוה גדולה. מדוע לא הכריזו על הקמת מדינה הש"ך והט"ז, גם לא הגר"א ז"ל ותלמידיו זצ"ל, מדוע לא דבר מזה הגאון ר' חיים זצ"ל, ומדוע לא נשמע כזאת מן הגאונים תושבי ארה"ק ר' ישראל משקלאוו ור"ז סאלאנט ז"ל מדוע לא הודיע כזאת ר' יהושע לייב דיסקין זצ"ל? או באמת שמע דברים הללו על המצוה הגדולה הזאת ליהודים מפי 'רבותיו' הגאון מבריסק והחזו"א ז"ל בשעה ששמע מהם על "מצות קדוש השם" והנני מוכן ומזומן על הבחירות? לפי דברי הרב שך לא הי' ניגוד לציוניו דתית, לא הי' ניגוד להמזרחי למשל שבודאי לא פחותים בערכם מן הנציגים האגודאים של קידוש השם, לא הי' ניגוד להרבנים של המזרחי שבודאי ללא ספק כלל היו יותר נכבדים בערכם מן חברי מועצת גדולי התורה דנן, הרב שך אומר דברים הנכתבים בעתוננים אין לו אלא דבריהם, חוזר גם על שקריהם וכזביהם, ומזה, אפשר לו להכריז כי גדולי ישראל לפני 60 שנה לחמו בציונות 'החילונית' כמה שאפשר.

יודע הוא בטוב את הכלכול הגדול שהתחילו הבילא"ו ואחריהם המזרחי והכנופיה האגודאית אינה אלא מעתיקה את דבריהם, יודע הוא ג"כ את גודל המלחמה שלחמו גדולי ישראל נגד הציונות הזאת הן בלבוש בילא"ו והן בלבוש מזרחי, לא הי' אחד מן גדולי ישראל שישום לב אל דברי המזרחי שעם בנין מדינה הם מקיימים מצוה גדולה הנהוגה בזמן הזה. הרב שך שכבר מורגל עם הפירסום שהוא בעצמו הוא הגדול בישראל הרי מוכרח ג"כ ללחום בציונות וכן מוצא מוכן לפניו את הכל, מוציא לפניו את דברי המזרחי שהמדינה היא המצוה שחייבה הרמב"ן ז"ל ואומר "אין כל ספק שמצות ישוב ארץ ישראל הוא מצוה גדולה" בנין המדינה אין זאת סתם דבר אלא מצוה, ולא סתם מצוה אלא מצוה גדולה דברים הישנים של המזרחי ובילא"ו. אבל בהיותו 'גדול בישראל'

ובהיותו לוחם נגד הציונות חוזר גם על דברים חדשים שהכינו לפניו אנשי הכנופיה. מלחמה זאת היא נגד הציונות החילונית ולא על ציונות דתית שהוא עם לאורנץ נלחמים עבורה. לאורנץ בכנסת והרב שך בפאניוועעשז, הרי כבר המרקחת היותר נכונה אני מאמין חדש לא, אבל יש בציונות מצוה גדולה שזאת כיון אליה הרמב"ן ז"ל, המצוה הגדולה הזאת אינה הציונות החילונית אלא דוקא על פי תורה שהכנופיה הולכת ועושת וכרגע הם עוד באמצע מעשה הזאת. אינו שוכח גם מן שאר דברים ערכים, "אהבת ישראל" "חיבת ארץ ישראל" הציונות רצתה "להטיב ליהודים ולהצילם", אולם בהיותו מגיד שיעור בישיבת פאניוועעשז יודע הוא ג"כ כי רק ד' אמות של הלכה הם "ערוכה לקיומנו" הרי לך דעת תורה ברורה, מן המודיע, מן הדגלנו, ומן מרן שר התורה הנ"ל הבלתי מחריש ההולך ומדבר, ההולך ומכרר את גודל ענין של המדינה ואת גודל ענין של קיום התורה שרק זאת מביא קיום המדינה וקיום העם.

ל"ח

בודאי מאד נכון ומאד נחוץ לעורר בכל פעם על לימוד התורה כי הם חיינו ואורך ימנו ובהם נהגה יומם ולילה, רק דברי תורה מקיימים את העולם אם לא בריתי חוקות שמים וארץ לא שמתו כן ה' נהוג מימות עולם ואין לך מוכיח שישמיע דבריו בישראל בלא התוכן העיקרי הזה. כן במה שנוגע לשמירת המצוות כי נכנסנו בברית בערכות מואב ברית הערכות, שכל אחד מישראל ערב על חבירו בקיום התורה כמבואר בדברי חז"ל ובפ' נצבים, כן ה' בכל דור ודור מימות משה רבינו וכל אחד בדורו השמיע דברי התעוררות ודברי תוכחה על קיום ולימוד התורה: הלא המה ספרי היראה שנתפרסמו בישראל ודברי קדושה שהשמיעו הגאונים והקדושים לפני עדת ישראל בכל עת מצוא ובימים המקודשים, מן הדרשות הללו נתקבצו ספרים הק' הנודעים בישראל כמו של"ה הק', מגלה עמוקות, יערות דבש, ספרי חסידות, ושאר ספרי יראה מן גדולי עולם שבכל דור ודור, זכותם יעמוד לנו ולכל ישראל. שונים המה דברי תוכחה שכדור הזה דור האחרון לימות עולם, כי שונים המה הדברים הנאמרים מן מקור התורה האלקית דברי חז"ל שקבלו דבריהם עד מרע"ה, אל הדברים הנאמרים מן מקור שכל אנושי משוורים עם דברי הלכלרים ותרבות האירופאי אף כי מכוונים הדברים אל קיום התורה וחיווק הדת. אינו דומה דברים הנאמרים מן קדושה וטהרה להדברים הנאמרים מן עתונאות והגיון עולמי, מצב נפשו של האומר והמשמיע נראה ונרגש בהדברים שמשמיע וכותב אפילו שאין בולט זאת בהבנת הדברים עצמם, דברי הלכלרים הכותבים עם "רוח התורה" אין בהדברים אלא גשמיית וארציית עם בטויים גויים וכל זוהמה הגויית השוררת בהגיונות הללו. מן המקור שבאו שמה הם שבו ללכת וכל דברי העתונאים החרדים מעוררים אל התרבות האירופאי ואל "רוח התורה" העתונאי, אל ההגשמה והארציית אשר

בהם מלבשים כל דברי תורה שכותבים ומזכירים. כשבאה הציונות לעולם וכשבאה התקוממות המדינה הציונית, התראה כוחם של הלכלרים החרדיים והביאו החורבן אל עולם של יהודים שומרי תורה ומצות, שהרי כל הציונות אפשר להלבישה ולציירה באותו הציור שיתפוס לב קוראים חלושי הכרה הנתפסים מן ברק חיצוני ומליצה מצלצלת, להתאים את כל ענין הציונות והמדינה אל "רוח התורה" העתונאי שכבר עסוקים בו מן העת שהותרה העתונאות לבוא בקהל. הציונות הולכת ומתגברת וההכרה והתקשרות בקדושה הולכת ומתמעטת, השנאה מן הגויים בארצות אירופה נלהבת מיום ליום והציונים מודיעים כי להם הפתרון לשאלה היהודית עם לאום ומדינה, המה כבר באפשר להם להטעים איזה טעימה מן הפתרון הזה של מדינה יהודית יש בידם רשיונות "סרטיפיקטין" המאפשרים הנסיעה לארץ ישראל או יותר נכון הבריחה מן ארצות אירופה הנהפכת אל גיהנם של שנאה והשפלה לזרע ישראל. העומדים בראש באגודת ישראל, המה אנשים פשוטים וגם המה נלקחים עם ברק המציאות המעוותת הזאת, וכבר המה קופצים אל העגלה הציונית ומתאחזים בשפולי הכסאות עם הזכיה של איזה מאות סרטיפיקטין לשנה. המה לוחמים עבור בנין הארץ שהציונים בונים, ורוצים דוקא שהבנין הציוני יהי' עם תורה, על פי תורה! רק על פי תורה, לא נחריש לא נניח נלחום במלחמה עצומה, שהכל יהי' על פי תורה! כי אנחנו הם עם התורה!

כל הענין של תורה מתפרש להלביש את הציונות בלבוש זה, מה זאת הפירוש של ציונית ע"פ תורה אין אחד יודע לברר עד היום הזה, אבל מ"מ המלים 'על פי תורה' בעצמם די להם לבלבל את שומרי תורה כי ההתבוללות עם הכפירה הציונית ענין של תורה נמצא פה, שהרי על פי תורה נשמע וכפל עוד הפעם ועוד הפעם. כשנתקוממה המדינה הציונית ראה איטשה לעווין היושב ראש, כי אין לו שום סכום של כבוד וממון ללא התחברות עם המדינה, עמו התחברו גם שאר חברי המשפחה של אלתר — לעווין אחיו פיניא ובנו לייבל לעווין, פנחס מנחם אלתר, והנלוים אליהם, וענין המדינה נתהווה אל ענין של חסידות גער, שכבר אין בחסידות הזאת או בשאר שמות של חסידות אלא ההתלוות אל שם המשפחה אל שם העירות שהחסידות נקרא עליהם, איזה התוועדות של 'לאנדסלייט' ואיזה זכרונות מן העבר. "חסידות" גער כולטת ביותר עם התפתחות של הכבוד והגאווה, האמיצות וההחלטה למוגג כל מי שיתנגד לרצונם או מי שיפחות את כבודם וגאוותם ורצונם, הכל הולך עם "שארף" והכל הולך אל הקטנות והריקנות של דברים קטנים ופחותים, גער תהי' עומדת בראש! גער היא המכריע, גער האט די דיעה! איטשה וחברי המשפחה אלתר — לעווין לא הלכו אל הציונות לבדם אלא גם כל הנקרא בשם "חסידות" הלכו עמהם, שהרי גער היא העומדת בראש, ואם מותר לגער כן מותר אל ווישזניץ, ומותר אל שאר שמות הנחקקים על המצבות, שבאיזה פעם זרח שם אור הקדושה העליונה של חסידות הבעש"ט זי"ע. הלכלרים העתונאים רובם הם מן המשפחה או עומדים תחת מרות של המשפחה, אין צורך אל איזה משמעת אל איטשה והמשפחה

כי בעצמם מתלהטים לקראת השיחרור הגמור מן איזה התנגדות אל ציונות, איטשה עם גער נתנו להם אות דרור, הסרת כל הכבלים ושכירת כל הגדרים, אדרכה כל ענין הציונות זאת בעצמו הוא תורה זאת גער, זאת חסידות, ומי הוא שיאמר אחרת. העתונאים נפלו על כל הבלבולים הישנים כמו "חיבת הארץ" "ישוב ארץ ישראל" "אהבת ישראל" והוסיפו עליהם חדשים, כמו "הצלת ישראל" ישועה, נחמה, אות השגחה עליונה, הולכים ומוסיפים בכל יום כפי דרישת השעה וכפי שיתאים אל ההתבוללות של איטשה והכנופיה דיליה, ואל מה שהציבור רוצים לשמוע בכדי להצדיק את המעבר אל הציונות אשר כ"כ חפצים בו.

הלבלרים נלחמים עם הציונים, הנשק של "על פי תורה" לא יניחו להשתמט מידיהם אוחזים "ברוח התורה" בשתי ידיים, כי סכ"ס ללא הרוח הזה, מה צורך בהציונות שלהם הרי כל הרחוב כולו נלקח עם המדינה ועם הישועה הציונית, המלחמה הזאת היא להשוות כל הענינים של תורה אל הצורך העומד לנגד עיניהם, אל ענין המדינה, למדוד הכל עם מידה זו ולפרש הכל עם פירוש זה. הלבלרים מראים לחבריהם הלבלרים הבלתי דתיים כי המה מחזקים את זרם השעה, המה מביאים את שומרי תורה אל המדינה המה עוזרים אל בנין המדינה המה נאמנים אל הפתרון של בעיה הישראלית, המה רק שונים עם זה שלצורך הישועה הזאת המדינה הזאת, יש לייסד הכל על פי תורה כי רק בזה תתקיים המדינה ורק בזה יתקיים הצורך אל הלבלרים הדתיים. הרצון של הלבלרים היא להתדמות אל שאר מיני לבלרים ובל לחשוך את הדתיים כי מאוחרים ובטלנים המה, הרצון העיקרי הזה מתלבש בכל הפירושים שהמה מפרשים את עניני התורה ומעבירים את הכל אל הגיון אנושי ואל מטרה אנושיות, אמנם זהירים המה מאד לבל יתראה הסילוף באופן בולט, מחפשים חיפוש אחרי חיפוש ומוצאים המילים שיראו פנים שונים ההגיונות הגויים יתפרשו לתרי ולתלתא אנפין, וכל דבר יהי' לו פנים לכאן ולכאן, ואם יקשה לך אדם קושיא על דבריהם שהם מינות והגשמה ימצאו תיכף התיירוץ, אדרכה על דבר של תורה אנו מדברים, על החזקת התורה ולהקים הדת על תלו, אלא שאנו מדברים בלשון המוכן לכל בכדי למשוך שדרות רחבות אל רוח התורה והמסורה כי אנחנו נלחמים מלחמת התורה. את זאת הם אומרים אבל אין בכח האמירה הזאת לשנות את התוכן של לבלרות הדתיית, שאין בה אלא זוהמה והגשמה והמשכה אל עולם הגויי שמשם נלקחים ההגיונות והבטויים שהמה עסוקים בהם, העתונאות אינה מושכת את זרם העולם אל התורה אלא מהפכים ומסלפים את התורה אל זרם העולם, שמה הולכים מאמריהם ושמה גוררים את קוראיהם, את הגיון העתונאי מלמדים הלבלרים את כל הציבור כולו ביחד עם "הגדולים" למיניהם החושבים ומדברים לפי הלקח הזה שלמדו בהמודיע, דגלנו, יתד נאמן וירחון בית יעקב, הזוהמות השונות המתפרסמים בהם. לשמור על הדת ולהתנגד לחפשיים הלא זאת העסק שהלבלרים הדתיים עסוקים בו, מדברים מן זה באופנים שונים ובהסברים מטעימים, אבל כל ההסברים שמסבירים וכל

המליצות שממליצים אינם הדברים של דברי חז"ל וסה"ק אלא אותן הטעמים הלקוחים מן עתונאים בלתי דתיים על עניניהם והלבלרים הדתיים משימים אותן הטעמים האנושיים על שמירת התורה. הלא תוה"ק זאת קיום העולם ואלמלא בריתי לא נתקיימו שמים וארץ כל דברי חז"ל מלאים מן גודל יקרת יסוד הבריאה שזאת תוה"ק הניתנה לנו מסיני לעד ולנצח נצחים, אולם המוכיחים שבזמן הזה הלבלרים העתונאים, משימים, בשמירת התורה את תוכן העתונאי האנושי של "קיום העם" כי התורה, זאת הקולטור שלנו, ומחזקים את קיומנו, "השטאלץ" הגאון רוח ששמירת התורה נתנה לנו בכל זמני הרדיפות, הבהמ"ד ששם למדנו את לימוד שלנו את "התרבות" שלנו, זאת עיקר קיום העם וזאת ערובה אל "עוז רוחו" של עם הישראלי, כי שאר מיני "קולטור" בלתי מקיימים וקובעים את קיומו של עם ישראל, מפני זה יש לנו לשמור את התורה ולהרבות במקומות של לימוד התורה שזאת העוז רוחו של עם ישראל. הלבלרים השקועים בכל הזמן בקריאת דברי העתונים, אין להם מחשבות אחרות אלא הללו, ההגיונות של אנושיות גויית שכן באפשר לומר על תרבות הצרפתי "העוז רוח" של עם הצרפתי, קיום העם האנגלי על ידי הגאון רוח של ספרות האנגלית, והמשוררים הגרמנים המה הערובה על קיום העם הגרמני. ההוגי דיעות החרדיים שלנו א"א להם באחרת כי אינם יודעים עוד אחרת, אם מביטים באיזה פעם באיזה ספר, הכל מתכטל ונטבע בהעתונאות הממלאים את מחשבותיהם, נוסף על זה העיקר הגדול המניע אותם שזאת ההתדמות אל שאר לבלרים הבלתי דתיים והרצון העז להתיפות בעיניהם, אם יעתיקו את דברי חז"ל כצורתם ללא ביאור של "העוז רוח" או "רוח התורה" "השטאלץ היהודי" הלא כבטלנים יתחשבו כאיזה אנשים מן העבר הרחוק הבלתי יודעים את הספרותות ואינם נכללים בהלבלרים של התרבות האירופאית. הרצון להתדמות ולהתיפות בעיני החפשיים זאת המניע את הלבלרים הדתיים לכתוב בלשונם והגיונם וזאת המניע את הקוראים להסכים ולחפוץ בכתבנות הזאת, להראות פעם אחר פעם כי אנשים אנחנו! אתם יש לכם תרבות משלכם, אנחנו יש לנו תרבות והוגי דיעות משלנו! אין לנו להתבייש נגד החפשיים, אנחנו החרדיים המה העיקר, אנחנו אנשים ממדריגה ראשונה.

עיקר מרכז של מחשבות אנוש הגשמי זאת התפארות ותפיסת מקום נכבד בעולם, איך אחרים מכבדים אותנו, באיזה דרגא מחזיקים אותנו ואיך הוא מוצא מעמד בעיני בני אדם, בתקופה זו האחרונה עת התגלות כח הרע במלואו, בקשת התכבדות והתפארות בלתי מסתיים עם הרע של כבוד והתפארות לבד, אלא נאחז עם הרע הכללי המינות ואפיקורסות והטומאה הציונית הכוללת בתוכה כל המינות שבעולם. הלבלרים וההוגי דיעות שהן המה המטיפים והמפרנסים את שומרי תורה מחנכים את הקוראים עם ההתעוררות לבקשת התכבדות והתפארות, וגם עם זה ביחד מקשרים את בקשת הכבוד עם הציונות עצמה כי בלא זה א"א לחיות נכבד ומקובל אצל רוב העולם בזרם הזמן השולט והסוער. הופעת הוגי דיעות דתיים אצל שומרי תורה עשאה שממה בכל עניני

קדושה ואמונה כי הכל מתגשם ומתסלף על ידם כי זאת עיקר התעסקותם לפרש הכל עם ארציית גויית להתיפות ולהתכבד בעיני הבללרים הבלתי דתיים. חילוק גדול יש בין שמירת התורה מפני שאנו מקיימים מצות השי"ת ששמענו בחורב מתוך האש, ובין להחזיק במסורה מפני שזאת קיום העם מפני שזאת התרבות שלנו והערובה לקיומנו. הבללרים הדתיים מפני שנאחזו עם הציונות שזאת הכחשה חלוטה לכל ענין אלקי של עם סגולה, בהכרח לפניהם לפרש הכל מתוך אותה השקפה הארציית ולשום בכל ענין את האנושיות שלמדו מן עתונאים אחרים. לא דוקא הם ההוגי דיעות בעצמם אלא כל הקורא את דבריהם מתבולל עם אותו המהלך העוקר הכל משרשו, כיון שהעתונים מתפרסמים בכל יום, בכל שבוע ובכל חודש, הקורא בולע את הדברים לאט לאט, ללא הודע אפילו כי הדברים מטמאים בבית הבליעה, כי כל חיזוק התורה כל המלחמה עבור התורה של הבללרים זאת ריחוק מן התורה והקדושה הגשמה וזוהמה וחורבן העולם. הרב אליעזר שך שהי' הדובר הראשי של האגודה, בכל דבריו בהכרח לפניו לסמוך על דברי הבללרים הדתיים, כי בכל האסיפות שמדבר הם האסיפות של האגודה, כל התכבדותו והתגדלותו בשנים האחרונים באים מן עתוני האגודה המכתירים אותו ללא הפסק, כל דבריו שמשמיע המה לצרכי האגודה, והצורך היותר נחוץ להכנופיה הזאת, היא ההכשר וההצדקה על דרכם ועל מעשיהם, על התבוללותם בהציונות ועל חיותם וקיומם הבא מן מדינה הציונית, אין לו מקור אחר לשאוב תוכן הזה אלא המקור האחד של לבלרי המודיע והדגלנו, כי רק שם מוצא החומר הזה וההכשר הזה באופנים שונים, אבל לתכלית אחד ומרכז אחד להכשיר ולהצדיק את ענין המדינה וענין הכנופיה החיים ומתקיימים מן המדינה. דברים הללו בלתי נמצאים בתורה, בדברי חז"ל, בספרי מוסר, או בספרי החפץ חיים ז"ל, החומר הזה המכריע אך הבללרים מספיקים אותו, ואך את דבריהם באפשר להשמיע בשעה שהשומעים עם המאספים את האסיפה רוצים לשמוע. הרב שך חוזר על הנימוקים עבור שמירת התורה כפי שביארו הבללרים, שזאת "קיום העם" שזאת נותנת עוז רוח וזאת ענין עממי העיקרי:

"והוא שנדע בידיעה ברורה מה סוד קיום עם ישראל, ועל ידי מה מתקיים העם. אלפיים שנות גלותנו הוכיחו שרק כותלי בהמ"ד הם שהחזיקו את ישראל וחשלו אותה. אף על הרציחות האכזריות והרדיפות מצא יהודי את מקומו בבהמ"ד בעסקו בתורה ותפלה ידע שהוא יהודי, וידיעה זו היא שהעמידה אותו וחזקה אותו. שום דבר ממקרי העולם לא שבר עוז רוחו(!) של עם ישראל, דבר זה נראה לעין כל שרק זה החזיק, קיים, והעמיד את ישראל"

"ואם יש טועים שאומרים נהי' ככל הגוים בית ישראל וקיומנו תלוי במדינה, באה המציאות וטופחת בפניהם ומוכיחה שקיום זה מונח על כף מאזנים, ועוד שהם ממירים קיום ששמר את עם ישראל שמירה מעולה בכל אלפיים שנה גלות, הציבו והעמידו בפני כל הרוחות שבעולם והיא שעמדה להם בכל שנות גלותם. הרגשה זו צריכה להיות מושרשת בתוכנו שהלומד דף גמרא מקיים את עם ישראל בפועל."

(הרב שך, לחושבי שמו כסלו תשל"ד)

הרב שך אומר דברים מאד מוזרים וחדשים. "קיום העם" ובלמוד התורה ידע שהוא יהודי "ידיעה זו העמידה אותו וחזקה אותו" "שום דבר ממקרי עולם לא שבר רוחו של עם ישראל" הלומד דף גמרא מקיים את עם ישראל בפועל.

הרב שך מוסיף לבאר את ענין העממי אשר ישנו בתורה דוקא, דוקא בתורה ישנו חיזוק וקיום העממי, אבל שאר הדברים המה דברים מסופקים. בזה הוא לוחם נגד "החילונים" ונוצח אותם כי הם אומרים כי כח העממי תלוי במדינה בלבד, הרב שך מביא ראיות כי כח העממי תלוי בתורה ובשעה שאדם לומד תורה נעשה "לפיקח ורציני" וגם בזה מתקיימת המדינה, ללא תורה אין שום סיכויים אל קיום העם וקיום המדינה, כי רק זאת עוז רוחו של העם:

"היינו אומה ונשאר אומה אם נקיים את התורה כי אחרת אין שום בטחון, כל ההתרוצציות ונסיעות לארה"ב ולשאר אומות העולם לבקש עזרה מזה או מזה האם אפשר לסמוך על כך? והבטחון שבטחנו בצרפת יוכיח"

"צריך להיות ברור לנו שכל מה שאנו נתחסן ביהדות יגדל הבטחון (!) והכח של עם ישראל, כל מעשה הטוב של יהודי מהווה נדבך נוסף לביסוס קיום של עם ישראל, וכל הסיסמאות האחרות הורסות את היסודות שלנו"

"לא מכבר נזדמנה לידי תמונה מתוך עתון מסוים בה רואים את המנצחים בתחרות כדורגל כשהם בוכים מתוך שמחה, ככה הוא הרחוב וזה כותב עתון בכל הרצינות, לזה מכנים כבוד ישראל ואל זה נוהרים עשרות אלפי אנשים משכילים ומלומדים"

"תורת ה' תמימה מחכימת פתי, על ידי לימוד התורה נהיה האדם יותר פיקח ויותר רציני(!), מי שלומד הוא מאושר הוא מציל את עצמו ממש בגוף, רק בלימוד התורה בונים את כלל ישראל. עם ישראל לא נבנה במה שפועלים אצל מצרים שידרשו נסיגה או לא ידרשו זה לא מקיים וקובע את קיומו של כלל ישראל, וכל זמן שבית המדרש יהיה קיים יהיה כלל ישראל קיים, וכל מה שאנו נתחזק יותר יובטח יותר קיומו של עם ישראל."

(הרב שך, תחת הכותרת "בלימוד התורה כלל ישראל נבנה" דגלנו אדר תשל"ה)

"הרב שך הולך ומבאר את ענינו ומה זאת קיום העם, מעולם לא שמענו עוד את הדברים של "קיום העם" בשום ספר מוסר בשום דברי חז"ל, או מפי איזה גדול וקדוש בישראל, דברים ומושגים חדשים הולכים ומתחדשים בדברי העתונאים לעשות מן התורה "עוז רוח" להעשות מן התורה "פיקח ורציני" הרב שך מעתיק את דבריהם ככתבם וכלשונם, אבל כן הולך ומבאר כי "קיום העם" שמזכיר בכל פעם זאת קיום המדינה. כן בעת שעשה קבלת פנים להשר ערליך, בישיבת פאניוועעשז ודיבר לפניו בלשון עברית הלשון הציוני, ביאר לו כי הישיבה ובעיקר פאניוועעשז והמדינה זאת ענין אחד, ובכן נכון מאד שהממשלה תתן תמיכה להישיבות בכדי שגם הישיבות וגם המדינה יתקיימו, כי קיום התורה זאת קיום "עוז רוחו" של העם, קיום עם ישראל וקיום המדינה:

"כל מה שאירע לאבות הק' רומז ומלמד לעתיד כיצד תהא השתלשלות הקיום של ישראל לדורותיו, מעשה באר בשדה שנקלע אליו יעקב, רומז כאמור לסנהדרין ולתלמידי חכמים שמתפללים ומבררים הלכה על בוריה. זה עמוד השדרה של ישראל כשיש לומדי תורה יש תקווה שיהיו בעולם יהודים ויתקיים

העם(!) אבל אין לזה שום תחליף אחר לא מדינה ולא שרים ולא ענין אחר. מדינה שיש בה תורה יש בה יהודים ויש לה עתיד וסיכוי(!) אחרת יאבד ויכרת שם ישראל מן הארץ. כמה גדול א"כ זכותם של תומכי תורה, הנדבנים שסייעו להקמת בנין הישיבה אשר בדרך זו הם מחזיקים ומקיימים את עם ישראל". (הרב שך דגלנו כסלו תשל"ו)

"עצם הענין של לימוד התורה תמיד תפס מקום עיקרי בתולדות ישראל(!) במיוחד לימוד התורה לצעירים הי' בשיא חשיבתו זה הי' קיום עם ישראל בכל שנות הגולה. לכן עליהם לדעת שהערובה היחידה לקיום עם ישראל הוא לימוד התורה וקיום הישיבות: בתורה נאמרו דברים מפורשים בזה ולא תקיא הארץ אתכם וכו' רק לימוד התורה ושמירת המצות הערובה היחידה לזה". (הרב שך, דגלנו מנ"א תשל"ד)

"הלבלרים תפסו את עיקר ההשפעה אצל מי שקורא את דבריהם המגשמים ומזהמים הלב והנפש. גם מעוררים את הרצון המעוטף בתוך דבריהם, הרצון הדוחף אותם ומנענע את כל כתיבתם על הבליהם ומאמריהם, הרצון העיקרי שכל שאר הרצונות נטפלים לו ובאים אחריו, הרצון להראות להעולם הבלתי דתי עד כמה המה צודקים ועד כמה המה נאורים, שהרי לפי דיעות התרבותית יש להדתיים עמידה והגיון, כי הכל מוצדק לפי הקולטור והטראדיציע, רק היהדות "המסורתית התורתית" זאת יהדות המקורית וכח לאומי המקורי, להראות לפני החפשיים את גדולתם של הדתיים על פי יסודות הלשונות הגויים וההגיון הגוי אשר בתוכם הרצון של התכבדות והעמידה אשר זאת התוכן של הוגי דיעות הללו, מעוררים ג"כ את לב הקורא לחפץ בזה חפץ גדול נוסף על ההגיון הגויי האירופאי שהרצון הזה מלוכש בו. כל דברי הלבלרים ביחוד בשעה שמדברים מן חיוזק הדת נמשך זוהמה גדולה ר"ל על כל ענין שמירת התורה, אבל גם החפץ של כבוד מתעורר בכח גדול בעת קריאת דבריהם החפץ להיות מרוצה ונכבד בעיני החפשיים בעיני הלבלרים שלהם בעיני עולם התרבות. הרב שך בהיותו ניזון מן מזון הלבלרים של המודיע והדגלנו, בהיותו מעכל כל דבריהם מעתיק מהם את לשונם גם את הגיונם ביחד עם חפצם, מבין הוא כבר בהבנה ברורה שלו שהבנה הזאת מחלפת את דעת הלבלרים לדעת תורה, כי להתכבד בעיני פורקי עול תורה זאת דבר מרכזי שאין לעבור עליו, ויש לעשות כמה שאפשר שהכיבוד הזה יהי' כראוי וגם זאת נכלל במלחמת הדת שהוא עם נציגיו בכנסת נלחמים במלחמה כ"כ כבירה. בהבחירות תשל"ז הכריז מרן הזה על מצות קידוש השם שישנה בהבחירות בשעה שלאורנץ נבחר להיות חבר הכנסת, עשה גם נוסח של הריני מוכן ומזומן לקיים מצות קידוש השם! לאמר זאת בשעת הטלה פתקא לקלפי הבחירות, את הקידוש השם חזק גם עם עדות על החזון אי"ש ז"ל ועל הגאון מבריסק ז"ל שכן שמע מפייהם, אלא שבחיי החזון אי"ש והגאון מבריסק ז"ל היתה העדות הזאת כמוסה מטעמים כמוסים שיש לו למרן הנ"ל, אך רק כעת כמה שנים אחרי פטירתם מגלה זאת ברבים.

ל"ט

הענין של "קידוש השם" מתראה אצלו במראה זאת עצמה של התכבדות בעיני החפשיים פורקי עול תורה או כמו שהוא קורא אותם בלשון הכפירה "חילוניים", להתכבד אצל עולם הרחב ולתפוס מקום מכובד אצלם, שהרי אינו מדבר אז באסיפה של הבחירות על ענין קידוש השם, לקיים מצות השי"ת ולקדש שמו ברבים על ידי קיום מצות תוה"ק או שלא לעבור על מצות תוה"ק במסירת נפש בפועל, כי רק דבר זה נקרא קידוש השם מיום שנתנה תורה לישראל עד היום הזה לקדש שם שמים על ידי מצות התורה, כעת בשנת תשל"ז גילה הרב שך קידוש השם חדש, כלומר התכבדות אצל המון הציוני בעיני כנסת הציוני ובעיני לבלרים הציונים, וכשיגיע הכבוד הזה אל הנציגים האגודאים בכנסת זאת קידוש השם! שידעו העתונים העולמיים וההמון הציוני כי הדתיים חזקים המה בכנסת, והכנופיה יש לה נציגים בכנסת יותר מאשר שיש למפלגה של רק"ח או של שולמית אלוני, התכבדות הזאת נקרא קידוש השם! כיון שהחפץ של התכבדות ותפיסת מקום מניע את הבלרים ההוגי דיעות, כיון שהרב שך מתפרנס בכל דבריו הפומביים רק מדבריהם, כיון שזאת עיקר המשימה כיון שזאת כ"כ מתקבל על רצונו של אדם רגיל הרי הנצחון הזה יקר וגדול כ"כ עד שיש לומר עליו כל הדברים הנאמרים מבחינה דתית תורתית, עד שמגיע החפץ הזה אל הפסגה הכי גבוה אל הענין של קידוש השם! ומרן מדבר:

"והנה צריך לקרוע קריעה על המתרחש לנגד עינינו, יש ב"ה מספר רב של יהודים חרדיים אך עלול שיהיו לשולמית אלוני יותר קולות מאשר לנו חלילה(!) ואיך יתכן דבר כזה, הנה למשל תל אביב היא עיר עם הרבה יהודים חרדיים יש בה יותר משבע מאות בתי כנסת ובכל אחת יש מן הסתם מנין בכל שבת, ומכל תל אביב זו יש רק נציג חרדי אחד בעיריה. ואני שואל איזה חילול ה' הוא גדול כדבר הזה? כל זה קורה מפני שיסנה אדישות משום שיש בקורת על זה או על זה ובמילא אומרים רבים לעצמם יצביעו באיזה שירצו, זאת דוגמא מובהקת של חילול ה' מול אפשרות של קידוש ה'".

זאת הילוך מחשבתו של מרן הזה כיון שזאת הילוך מחשבתם של הבלרים מדריכיו בדרך האגודאי כי חילול ה' זה פחיתות כבוד של הדתיים בעיני העתונים, וקידוש ה' זאת שיהי' לנו עוד נציגים בכנסת, אבל כן מסכימים גם הקוראים והשומעים את דבריו כי דרישת הכבוד והתפארות, דבר הכללי המקיף את כל בני אדם בכלליות מכף ראשם עד רגלם, האדם נולד עם דרישה טבעית ומתגדל בה ומלוות אותו על צעד ושעל כל ימי חייו. כל מי שיבוא ויעורר את הרצון העיקרי של התכבדות ותפיסת מקום בעולם ההתעוררות הזאת מתקבלת על לב השומעים תיכף כמראה הבזק, הלב מרגיש מאד את הרגשה הזאת וכל הדברים המובילים את התכלית של התכבדות הרי הם דברים הכי נכונים. בפרט שהדברים נאמרים ממי שכל הכותרים נתנו כבר על ראשו, מתקבלים הדברים בנוגע לכבוד, בקבלה עוד יותר מורגשת, והמדבר צודק מאד עם המסקנות שלו.

המסקנות ותוכן הדברים אינם נעמדים כלל במבחן כי ההתעוררות על התכבדות מכסה על הכל וכולע את הכל, ובודאי הישג זה יהי' לעונג גדול בשעה שההמון והעתונים יכבדו את הדתיים ויודיעו עליהם כי חזקים המה ומספר הנציגים בכנסת נתרבו, וכן לצער גדול יחשב בשעה שהעתונים יביטו עליהם עם ביטול וללא שימת לב על מציאותם. כל ציור היותר חזק על עונג של התכבדות והתפארות בעיני הציונים ועל הצער של ביזוי בעיני העתונים אינו ציור מופרז ומגוזם כלל, מול הקשר החזק של אדם הטבעי עם הרגשה הזאת החזקה שבהרגשות, הציור של הרב שך כי ההתכבדות של הדתיים היא קידוש השם וכי ההשפלה בעיני העתונים זאת חילול השם, וצריך לקרוע קריעה על המתרחש נגד עינינו נכון מאד בעיני השומעים שאין להם הבנה אחרת מן זו של ההוגי דיעות הדתיים, המובילים ומזמינים את החומר עבור הרב שך בשעה שמופיע במבצע התמיכה של הכנופיה הנקראת אגודת ישראל. כל שאר הציורים אפילו המוזרים מאד אל קדושת ישראל ג"כ מתקבלים אצל שומרי תורה מן הרצון העיקרי של התכבדות ותפיסת מקום בעולם, מה שכתוב ומפורש פעמים אין מספר כי קיום התורה זאת קיום עבודה זרה הציונית, הכל משוור ומעורב עם קיום המדינה, ותחית העם, כי קיום העם והמדינה תלוי בדתיות ובלימוד במוסדות הישיבה, הדברים הולכים ומתעקמים עם עקמימיות וזוהמה בלתי נפסקת, לרחק את עיקרי היהדות מן עיקרי הקדושה אבל כן מתקבלים הדברים מפני הרצון של התכבדות, ההוגי דיעות הדתיים שלנו מראים כי התורה קיום העם ונכס הלאומי, התורה נתנה לנו קיום בכל שנות ההיסטוריה שלנו, ובזה נמשך על קיום התורה לבוש של התכבדות והתייפות בעיני העתונאים הבלתי דתיים, האמצעי המועיל ביותר ששומרי תורה יביטו בעין יפה על כל מהלך המחשבה הזאת.

הדברים הולכים ומתרחקים, אנו יודעים כי יש לקיים מצות התורה וללמוד תורה"ק מפני שכן מצוות השי"ת אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה, אנו מתפללים והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך, מן ההוגי דיעות נודע לנו כי זאת קיום העם ונכס הלאומי. אין נזכר בדבריהם אפילו איזה לבוש שמימי, איזה זכות של מצות ה' שבזכות זה מתעורר רחמי שמים עלינו, אלא הכל גם התוכן וגם המילים שמדברים על התוכן העממי הזה, כולם מלבשים ומכסים את הכל עם ענין טבעי אנושי, כלומר שהקולטור שלנו היא התורה וזאת מגבש ומחזיק את העם להיות נשאר בצורתו ובדמותו. הביאור הזה מקובל בעיני עולם הרחב כי ביאור הזה נכתב על כל גוי ולאום כל עם מיוסד ומתקיים מכח צביונו המיוחד כל עוד שמחזיק בהתרחבות המיוחדת אשר לו, ומפני ההתקבלות בעיני עולם הרחב כותבים את הביאור הזה הוגי דיעות שלנו. אי אפשר להם לכתוב כי בזכות התורה והמצוות יבוא מן השמים רחמים והגנה עלינו כי בכותבם דבר הזה בביטוי מפורש, חבריהם הלבלרים החפשיים ישחקו מן בטלנות כזאת עם פאנאטיזמום נושן, והרי לחנם כל המלחמה אשר הלבלרים הדתיים לוחמים ומתיגעים. בכאן נחוץ להדגיש בהדגשה מיוחדת, שאין ח"ו הכוונה כי החסרון של הלבלרים הדתיים

הוא מפני שאין כותבים כי בזכות שמירת התורה תהי' הגנה מן השמים על המדינה, ורק משימים את שמירת התורה לדבר של תרבות המחזיק את העם בצביונו, כי מעולם לא יבוא מן השמים חיזוק לבעל פעור מן זכות שמירת התורה, ומעולם לא תבוא שמירה אל אשרה וצדונים מכח זכות שמירת המצוות, המדינה זאת עבודה זרה הכללית הכוללת כל עשרה מיני עבודה זרה שבעולם, כפירה מוחלטת הכופרת בכל הי"ג עיקרים ר"ל, זה ללא חילוק אם ישמרו מצוות ביחד עם עבודה זרה זו, או ילמדו תורה עם כפירה הזאת, אם יהיו ישיבות לאלפים וכוללים למאות, אם המשטרה יכריחו ללבוש תפילין של ר"ת, שומרי הגבול ילחצו לאכול מצה שמורה משעת קצירה דוקא, כל זאת לא יביא ח"ו מן השמים הסכמה על עבודה זרה הגדולה שבעבודות זרות, המדינה הציונית הטמאה בכל מיני טומאות והכוללת בתוכה כל מיני כפירות המדובר הוא רק על הלבלרים שא"א להם להלביש את ההמשכה אל עולמית הגויית, אל המדינה הציונית, אל ההשוואה לכל העמים, לכתוב על כל זה אפילו בלבוש של תורה, אלא גם הלשון שלהם, המילים שבהם בוחרים להפיץ הטומאה, בהכרח שיהי' הלשון הזה והמילים הללו של גויית וזוהמה עולמית, גם אותם אשר הם מעתיקים את ההמשכה לציונות מעתיקים מן הלבלרים את המילים והבטוים הללו, שגם הבטוים הללו בעצמם הם מגשמים ומזהמים, נוסף על זוהמת המטרה שהמילים הללו מכוונים אליה.

כדאי לשום לב על הביטוי של יחוד הישראלי "יחוד עם ישראל" "לשמור על היחוד שלנו" הבטויים הללו היו כ"כ מורגלים אצל הלבלר משה שיינפעלד "בהדגלנו" וממנו העתיקו גם שאר הלבלרים וכמובן גם הרב שך השונה וחוזר זאת בכל פעם בדבריו. מפני שבהביטוי הזה נמצא הלשון של "יחוד" יש לטעות כי איזה ענין של קדושה ישנו בהתוכן של "יחוד עם ישראל" העתונאי, הלא שמע ישראל וכו' נקרא בדברי חז"ל יחוד ה' ובזוה"ק יחודא עילאה, ובשכמל"ו נקרא יחודא תתאה, וכן אנו אומרים ומייחדים שמך בכל יום פעמים באהבה, להודות לך וליחדך באהבה, מה שהלבלרים כותבים יחוד עם ישראל ענין אחר והבנה אחרת לגמרי נכלל בלשון הזה. ביטוי הזה "היחוד של עם ישראל" כותבים גם הלבלרים החפשיים וגם הכופרים הציונים, ראש הכופרים דוד בן גוריון שר"י ג"כ השתמש בלשון הזה, כי הביטוי הזה אין לו שום דבר עם איזה בחינה של קדושה עם כי יש בזה תיבת "יחוד" אבל זאת העתקה מן גרמנית "דאס איינהיט פון דעהם פאלק" כן האנגלים אומרים כיון הזה בלשון אנגלית, זאת רק אומרת כי כל עם יש לו דבר המייחד אותו וכן יש לומר היחוד של עם האנגלי, היחוד של עם הגרמני או הצרפתי. הדתיים משתמשים בלשון הזה לומר כי הדת מביא האיחוד של עם ישראל, "דאס איינהיט פון יודישען פאלק" חבריהם הלבלרים הבלתי דתיים משימים בהביטוי הזה מובנים משלהם ואומרים כי דבר המאחד את עם ישראל הם ההיסטוריה הישראלית, לאומית ומדינה ישראלית, קולטור ישראלי, ולאחרונה גם ספורט הישראלי שכל זה תביא "היחוד של עם ישראל" זאת ברור ודאי, אם הי' במילים הללו של "יחוד

עם ישראל" איזה הבנה מוגדרת של קדושה ליחדך באהבה ולאהבה וליראה את שמך שסדרו לנו אנכה"ג, הלבלרים שלנו לא היו מזכירים את הביטוי הזה של "יחוד עם ישראל" בתוך מלחמתם עבור הדת, אולם הביאור הזה של "היחוד" דאס "איינהייט" דאס "אייגענארטקייט" פון יודישען פאלק" הביאור הזה הגויי מרשה להם להלבלרים הדתיים להזכיר את הביטוי "היחוד הישראלי", עם ביאור הזה המה כבר בהמסגרת של שאר ההוגי דיעות ושאר הלבלרים, הם מתקדמים כמותם במושגים רחבים כמותם, ואינם נופלים מהם בתרבות העולמית.

מ'

אין לבטל השפעת הלבלרים הדתיים, לדאבונינו הם בעלי השפעה ניכרת ועיקרית במהלך מחשבתם של שומרי תורה, כל אחד קורא העתונים לידע את החדשות בעולם הנתכוון ונתקטן אל שטח מדינה אחת או עיר אחת הודות להתפתחות של ערמוניות מין אנושי, הטעלעגראף, הראדיו, טעליוויזיע, המחברים חלקי העולם בחיבור מאד מהיר. החדשות מתלוים ג"כ עם הערכה והסברה מן העתונאים, ובעתון דתי גם כל ענין של תורה מוסבר על ידם, כיון שהעתון הוא דתי הרי גם החדשות בנוגע לדת מובאים ונערכים כל צורכם, כיון שהעתון הוא דתי הרי גם ישנה המלחמה נגד החפשיים ובמלחמה זו העתונאית, ההערכה וההסברה העתונאית, מכריעה ביותר ומזקת ביותר. הקוראים רואים בזה דברים חיוביים, וההסכמה על דברי לבלרים הללו מוכנת עוד קודם קריאת דברי ההסברות והערכות שלהם, במלחמת הדת שלהם דבריהם נכלעים בדעת הקורא מכח החיוב ללחום מלחמה נגד עוקרי הדת. אופן מלחמתם בלתי מבוקר כלל אין הרצון אפילו לידע מה זאת מלחמה זו, האם באמת ישנו מי שהוא בין הפושעים שישים לב להכתבנות הזאת ומכח מליצה עתונאית זאת או אחרת יחזור בתשובה, יתחיל לשמור מצות התורה מפני שזאת טראדיציע יפה, או יתחיל ללמוד תורה מפני שזאת התרבות המקורי של עם ישראל, או שאר מן הנימוקים האירופאים שבהם מתפארים הלבלרים נגד הלבלרים החפשיים יום אחר יום במאמריהם. בהכרח להדגיש כי הנימוקים העתונאים על שמירת התורה בלתי דומה כלל אל טעמי המצות הנמצאים בספרי הקדמונים ז"ל שברוב קדושתם נתנו טעמים אפילו כמה שנוגע לתועלת בעוה"ז והסתירו דבריהם בלשון מחקר ועומק כוונתם במתק לשונם של חקירה עיונית לפי רגילות הדור אז ששמו עיונם בדברים הללו, וגם קדושה יתירה נודעת לנו שגם הנהגת העולם מראשית שפע החיים עד עולם השפל הזה הכל נכלל בתורת חיים, ותפסו בלבוש היותר תחתון ובהסתר דבריהם נכלל גם גבוה מעל גבוה, כנודע מסה"ק המפרשים דברי קדמאי עמודי עולם זי"ע. ענין הלבלרים הדתיים זה ענין אחר לגמרי, אינם עוסקים בטעמים ובהסברים טבעיים אלא בהסברים גויים, כל הגיון אשר כותבים במה שנוגע לשמירת התורה נלקח מן עתונאות

גויית במה שנוגע אל תרבות שאר עמים אשר על פני כל הארץ, גויית זאת כותבים הלבלרים שלנו בנוגע לתורה ומצות כלשון הגויי ממש, מעתיקים את הגויית הצרפתית, האנגלית, וביחוד הגויית הגרמנית כי רוב הלבלרים הדתיים לקחו מן הלבלרים הגרמנים, הלשון הגרמני הי' בנקל להבין אל דוברי יודיש, והתרבות הגרמני מלאה את מחשבתם של האורתודוקסים הגרמנים שומרי תורה במעשה, שכל הלבלרנות החרדית נתיסדה שמה בפראנקפורט ומשם נפוצה לכל שומרי תורה בזמן הזה.

שאיפת הלבלרים הדתיים להיות נכללים בתוך חבורת הלבלרים העולמיים, לא נסתיימה עם הישג זה לכד, אלא השאיפה הזאת מולכת אותם הלאה להישג הזה, להתדבק בהגיונם ולהתאחד עם הקולטור האירפאי הגויי, לא לבד לשונם אלא גם מהותם של העתונאים הגויים מבצבצת מתוך ההוגי דיעות הדתיים, המשביעים מזון המחשבה לקוראיהם שומרי תורה ומצות. מה שהלבלרים הדתיים הם שומרי תורה במעשה באיזה בחינה, בלתי מפריע את הילוך מחשבתם להלוך במהלך הגויי שזאת אין סתירה אל שמירת מצות מעשיות אדרבה מסבירים את שמירת התורה במעשה בהסברים שזאת באפשר לשמור אפילו מן טעמים עולמיים, כיון שזאת טראדיציע, מסורה, ארטאדקסיא, ההילוך המחשבתי של דבריהם, הקוראים חלושי הכרה הרואים שהעתונאות הדתיית מחזקת החיים הדתיים אין גם אחד מתאמץ לחפוש בדבריהם של הלבלרים את התוכן המוזר התוכן העולמי, כי הלא הם כותבים עבור התורה, הלא דתיים המה ונלחמים עבור התורה ומשום זה המה מתעלים ומתכבדים. הגיונות של ההוגי דיעות הדתיים מושלים כמעט על ישראל מפני הנוחיות שיש בהגיונות המוגשמים הללו, באפשר להשוות התורה עם החיים העולמים להתערב עם העולם וגם לאחוז בתורה ודתיות כותבים ומסבירים זאת פעם אחרי פעם, מדי יום ביומו, מדי שבוע בשבוע, ומדי חודש בחודשו, המודיע, הדגלנו, ירחון בית יעקב, עם כל המאמרים והחדשות אשר בהם בלתי סרים מן המסילה הזאת וכולם מדברים לשון אחד עם הסבר אחד, להלביש כל עניני התורה בלבוש עיתונאי, לבוש עולמי גויי עם מליצות לוקחי לב בשר, הדחיפה הראשונה היתה להיות נראים יפים בעיני הלבלרים ומכובדים אצלם מפני הקולטור האירפאי אשר להדת והדתיים, אבל בהמשך הזמן ומכח מינות דמשכה כבר נקבע הילוך מחשבתם אל הגויית ואי אפשר להם עוד לחשוב אחרת. הילוך מחשבתם של הלבלרים עשתה שממה בתוך שומרי תורה הנשארים בנוגע אל טומאה הציונית והמדינה, הגויית הכללית והטומאה המקפת את כל סדרי הקדושה, פה מצאו כר נרחב להפוך הכל ולהרוס הכל, הסבירו כל דברי תורה שבאו לידם עם הסבר של המדינה, הלכו מן דחי אל דחי עד שגם כל העתיד הנצחי מקושר עם הטומאה הציונית והמדינה שהקימו, הסבירו, הפכו, עקמו הכל עם זוהמה נוראה, עד שהגיעו אל המטרה שהמדינה זאת ענין שמיימי, ענין של השגחה עם ניסים ונפלאות, אבל רק עם קיום איזה מצות התורה, ובזה יהי גם להם להדתיים עסק בלתי פוסק, כי ללא דתיות לא תתקיים המדינה השמיימית הניסיית הזאת, וא"כ נחיצות

גדולה להדתיים בכנסת ובממשלה שיתעסקו בזה ויגמרו הדתיות הזאת של המדינה, כי קיום התורה זאת קיום העם והמדינה.

קטן הוא הדור האחרון הזה חלש ומצומצם בהיקפו בנוגע לכל דבר העומד על הפרק, ולזאת דברים המזוהמים של ההוגידיעות הדתיים השפיעו מאד שיהי' כל דבר נראה במראה העולמית גויית בשעה שיש על הגויית הזאת איזה מכסה דקה או איזה מליצה שדופה של דתיות ותורה. קדושת הנפשות של זרע ישראל היא גבוה ועליונה מאד ממקור גבוה על גבוה לפניס ממחיצת מלאכי השרת, אבל כל קדושה הנמצאת בעולם הזה בהכרח שתתלבש באותן הלבושים הנמצאים בעוה"ז התחתון, כל מצות התורה נעשים על ידי חפץ ודבר הנמצא בעוה"ז, בהכרח ללבוש תפילין מן עור, ובהכרח לישב בסוכה של דפנות וסכך, ולאכול מצה מן תבואת הארץ, כן גם הקדושה שבנפש ישראל מתלבשת במחשבה ורצון שבהם נכרא האדם אפילו הקדושה היותר עליונה של אנשים היותר גדולים, שורת בלב אדם הנמצא בעוה"ז, דברי תורה ודברי קדושה הממלאים את המחשבה של אדם מישראל הן המה הצינורות שעל ידם נמשך מקור מים חיים הקדושה העליונה הנשפעת והמתפשטת בנפש על ידי קדושת התורה הנמצאים במחשבתו על ידי לימוד דברי תורה שנתקבלו מן הר סיני, לעומת זה אם המחשבה מתמלאת מן גשמיות עוה"ז אזי הקדושה הנמצאת מתולדה וירושה לנו מאבותינו, מצטמצמת ומתקטנת מאד, ואם הגויית והתיעוב ממלאים לגמרי את המחשבה, זאת דחיפה וסילוק אל קדושת ישראל שאינה נראית ואינה פועלת בתנאים הללו. ההוגידיעות הדתיים הללו הכשילו את ישראל בנזק היותר גדול כי מחמת ההסכמה שישנה עליהם ועל דבריהם שהמה לוחמים מלחמת התורה דבריהם מתקבלים, המה הסירו את ישראל מן קדושת התורה מקורות הקדושים של דברי חז"ל וספרים הקדושים של קדושי עליון, תחתיהם באו הבלבלים עם מליצות עתונאיים עם התוכן של תרבות איראפאי המורידים ומגשמים את דברי תורה בכדי לאפשר את ההתדמות אל העולם העתונאי הגויי שאנו חיים בו. אין זאת מילוי מקום אלא מילוי הנפש, כלומר בודאי הי' באפשר ללמוד איזה משנה או פסוקי תורה במקום שמביטים בדברי ההוגידיעות הדתיים, אבל עוד ישנו חסרון והיזק גדול יותר מזה שהנפש מתמלאת עם דברים מגושמים הללו, הסבר עתונאי גויי על עניני התורה על עניני אמונה וקדושה, מילוי הנפש עם בלבולים המבלבלים את דברי תורה ומזהמים את הכל עם ארציית עולמית. כל המלחמה שלוחמים, כל דברי התעוררות אל שמירת התורה שמעוררים, כל כבוד על יהדות התורה שמכבדים, הכל ביחד ההתעוררות והחיזוק והמלחמה הם סם המות אל נפש מישראל, חורבן התורה וחורבן העולם סילוק הדעת וסילוק הקדושה מישראל.

מ"א

עת צרה גדולה היתה זאת לישראל עם קדוש בשעה שנתחדש הענין של לבלרים דתים הלוחמים מעל דפי עתונם את מלחמת התורה, אבל בשעה שבאה המדינה לעולם החורבן של הבללרים דתיים הגיע אל תכליתו, המדינה הציונית המהפכת את עם סגולה להיות עם וגוי בין עמ' הארץ, הגויית הכללית הזאת נתחלפה מן גויית אל יהדות, על ידי הבללרים הדתיים, על ידי שיחה נאה שלהם, על ידי ההגיון העולמי העומד לרשותם, על ידי בלבולים שונים לערב בתוך דבריהם איזה ענין של חיזוק התורה, שמתוך כך גם הגויית שלהם תהי' מכוסה ובלתי נראה כ"כ, המטרה העיקרית התכלית העומד נגד עיניהם, הפעולה שפעלו, היתה להביא שומרי תורה אל ענין המדינה והציונות, כה כתבו כה עשו וכה הצליחו, הציונות איננה עוד טומאה אלא קדושה, העתיד של עם ישראל נכלל בהמדינה הציונית, שמירת התורה זאת שמירה על המדינה הציונית, מתבלים בתוך דבריהם שמירת התורה והמצות, מדברים מן כח התורה, אבל הדברים משמשים אל הבלכול לבלבל דעת השומע כי מן תורה הם מדברים, לאמיתו של דבר מן המדינה הם משמיעים, מן כח לאומי, מן כח עממי, אלא כי לפי דתיותם הכח הזה והמדינה הזאת מתקיימים רק על דתיותם הכח הזה והמדינה הזאת מתקיימים רק על ידי תורה ושמירת מצות, זאת החידוש שהלללרים חידשו העסק שהם מתעסקים בו כי כח העם וקיום המדינה מקושרים עם קיום התורה, בנין המדינה נקרא בלשונם בנין הארץ, אין אחד יודע מה זאת בנין הארץ, הכי נכתב ענין הזה באיזה דברי חז"ל או כפוסקים? איזה ספר מסה"ק או באיזה דיבור של קדושי עליון? 'בנין הארץ' זה אחד מן הלשונות של הציונים הדתיים בכדי להראות איזה ברק של לשון תורה על ענין הציוני, 'בנין של כלל ישראל' מי שמע כזאת עד הופעת הציונות בעולם, ועל כולם שבנין המדינה זאת הזכיה שזכו עם ישראל אל ארץ ישראל, על הזכיה הזאת התפללנו, על בנין הזה קוינו, רק הדתיים עם התורה והדת יקיימו את הזכיה הזאת והבנין הזה.

הדברים כשהם לעצמם יש להם ענין אחר לגמרי, הדברים הללו בשעה שיוצאים מן הבללרים הדתיים הכל הולך כבר אל ענין אחד, אל קביעות הציונות והמדינה בלב ישראל, הלא התפלה שסדרו לנו אנשי כנסת הגדולה ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים, וזאת הענין של בנין בית המקדש ביאת משיח צדקנו והשראת השכינה המחזיר שכינתו לציון, הבללרים הדתיים שמים בזה את הזוהמה שלהם האפיקורסות שלהם הגויית הציונית שלהם, כי המדינה והבנין שלהם הנקרא בנין הארץ זאת היא התפלה של ותחזינה עינינו, הלא הענין שישראל עם סגולה נתקיימו ברחמי ה' בתוך שבעים זאבים כהבטחת תוה"ק ואף גם זאת בהיותם בארץ אוביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם כי אני ה' אלקיהם, מביאים הענין הזה אבל ביחד עם הלקח הציוני הגויי המהפך אור לחושך, כלומר נתקיימו ישראל בגלות הארוך הזה עם כח האומה כי עם ישראל יש להם

כח גדול, הדתיים מוסיפים כי התורה נותנת הכח העממי הזה, כי התרבות של התורה זאת מועלת ליתן גבורה אל עם ישראל לעמוד נגד הרדיפות, נותנת לו כח ועוז, הלא אין להם לישראל להאמין כי כוחי ועוצם ידי עשו לי החיל הזה, כי ה' נותן לו כח ועוז, הלא זה טוב מאד מאד, אולם בשעה שמובא זאת מן הלבלרים, הלא כבר אין בזה אלא ציונות והסתה אל עבודה זרה, כלומר המדינה מתקיימת על ידי ניסים, אין להאמין כי כוחי ועוצם ידי מנצח אלא ניסים גלויים ולא כח צבאי של צה"ל, ככה הולכים ומזהמים, הולכים ומבלבלים, מגלים פנים בתורה בכדי להסית ולהדיח שארית ישראל אל הטומאה הציונית, שלוחי השטן למען לפשט שליטת הס"א על כל העולם כולו ר"ל.

הרב אליעזר שך הוא הדובר דבר של הכנופיה האגודאית, מדבר הרבה פעמים כי פעמים רבות הכנופיה נחוצה לתמיכה ולהראות כי קימים המה תחת השם של אגודת ישראל. אין לו מה לומר בדבר התמיכה הזאת אלא מה שכבר כתוב ומפורש בעתונים של המודיע והדגלנו, ההוגי דיעות שמהם הוא שואב את דיעותיו, ביחד עם הלשון שלהם ועם התוכן שלהם. המה כבר עבדו את השדה הזאת בחרישה וזריעה וכבר נתקבלו דבריהם כי ענין של שמירת התורה מקיים את המדינה, רק התורה נותנת קיום העם שכן הראה ההיסטוריה שלנו, רק התורה זאת נכס לאומי ועלינו לשמור על כח הלאומי הזה בכדי לקיים את העם והמדינה. אין לך הופעה מן הרב שך שלא תהי' מקושרת עם תמיכה להכנופיה ואין לך דבר מדבריו שאינם מפורשים כבר בעתוני הכנופיה, אלא פעם מוסיף לפרש את הדברים ופעם רק מעתיק את דבריהם ללא פירוש מיוחד משלו, אבל הכל הולך בתלם אחד לחזק את הדתיים והנציגים של הכנופיה ולאמץ דבריהם של הלוחמים הללו ולהכריז כי זאת חזיון התורה, הנציגים הם הלוחמים וישיבתם בכנסת זאת היא המלחמה. הדברים של הלבלרים ההוגי דיעות פוגמים כל נפש מישראל הקורא אותם ואין להתטפל בהם, אולם לדבריו של הרב אליעזר שך יש נחיצות גדולה להודק אליהם. בודאי כל דבריו הם דברי הלבלרים והתוכן הוא התוכן של הלבלרים אבל בשעה שנאמרים ממנו הלא יש לחשוב כי הם דברי תורה, כיון שמהקהלה האגודאית חתמו אותו בהחותם של גאון וגדול הדור, מפני רצונם שדברי חזיון שלו על הכנופיה יהיו חזקים מאד עד שאין להרהר אחריהם, מפני הביאור הזה על דבריו מפני הכתרים הללו עליו, יש הכרח גמור לדבר מהם שאין לעבור עליו.

התוכן הזה לגשם ולזהם כל עיקרי הקדושה ולקרב הכל אל הציונות והמדינה, עומד תמיד על הפרק במה שנוגע אל עיקרי העיקרים של שארית ישראל, בודאי כל מחאה נגד מעשי הציונים נכון מאד ואין להרשות שתשתכח כל התורה מישראל ח"ו, אבל המלחמה העיקרית בהכרח בראש ובראשונה במה שנוגע לנו ולא מה שנוגע אל הציונים ומעשיהם. המלחמה עם הציונים אם יחללו ש"ק באופן זה או באופן אחר אם יסעו המכונות דרך המקומות שדרים שם שומרי תורה או בדרך רחוק מעט מן מקום דירתם, אם יעשו הציונים תועבתיהם במקום זה או יאלצו להרחיק מעט בכדי לעשות זאת

במקום יותר רחוק אין זאת נוגע עם מלחמה כציונות עצמה. מן תיקונים הללו הציונות לא תחלש והיהדות לא תתחזק. אולם דברי מינות וציונות המתפרסמים על ידי ציונים הדתיים על ידי הכנופיה הנקראת אגודת ישראל, על ידי חזרה על אותן הדברים מן דוברי האגודה מן הרב שך או איזה מרן וצדיק אחר, המלחמה הזאת שהגאונים והצדיקים והנציגים לוחמים נגד הפושעים, זאת נוגע לנו ולבנינו זאת אינו נוגע אל הציונים אלא אל שומרי תורה, כי הציונים אינם שומעים הדברים הללו להם אין נ"מ כלל מה שאומרים הלוחמים, השומעים והקוראים דברי מלחמה הללו המה השארית ישראל, מתפטמים על ידי מלחמה הזאת עם הטומאה הציונית עם ההגשמה והחלאה המושטת להם מן כח מינות דמשכה וכודאי מינות הציונית העמוקה והכוללת מושך הרבה מאד, אולם זאת היא פנימיות הרצון ולפעמים בלתי מתגלה כלל כי הרצון הוא מינות ממש, מה שמתגלה מה שנראה מה שמורגש זאת התשוקה הגדולה של השוואה עם שאר הציבור לבל להיות מובדל ומרוחק. בשעה שיש לו לאדם מישראל איזה הרגשה של ריחוק מן עבודה זרה הציונית בשעה שמשמיע איזה דיבור נגד כל הענין של המדינה הציונית באותה שעה הוא מנוגד מן השומעים, הוא מרוחק מן הציבור ואין לך אדם שיכול לסבול זאת בנקל. הציבור של שומרי תורה מוכן לקבל כל דברי הלבלים ובפרט בשעה שחוזר עליהם מרן זה או מרן אחר, צדיק זה או צדיק אחר, רוצים הם לסלק בסילוק גמור את ההתנגדות לציונות ומדינה רוצים הם לשמוע כי המדינה זאת ענין שמיימי, זאת הענין שכל ישראל יש להם חלק בו. שומעים הם כל הרמאות של ניסים, כל החלאה וההגשמה של הלבלים, מכתירים את הרב שך לגאון ומרא דארעה דישאל, הולכים לבחור בהנציגים ללחום מלחמת הדת בכנסת, מסכימים עם הלא תסור וכל אשר יורוך כי זאת הכל מוליך אל קורת רוח אל מנוחת הנפש לאחוז בעבודה זרה ולהיות לוחם מלחמת ה', שומעים ברצון אל דברי שך על כל הכליו ועל כל דברי המודיע ודגלנו שמשמיע, הוא כולל ביחד כל ההסתה וכל ההסבר שאין זאת הסתה אל דרך התורה, הוא מסית אל המדינה אבל זאת מוסר ותוכחה ואין לך הזדמנות שלא ישתמש בה אל ענין הזה לומר מוסר ותוכחה עם תוכן העיקרי שהמוסר הזה ותוכחה הזאת ישמשו הסתה לציונות. בימי מלחמת "יום הכיפורים" בשנת תשל"ד תחת הכותרת "נחפשה דרכנו ונשובה אל ה'" הרב שך מסביר:

"מצבנו האידנא מחריד ונורא, הסכנה מרובה חרב חדה מונחת על צוארנו, כל כך הרבה מאות יהודים קיפחו חייהם בשדה הקטל ואין אתנו יודע עד מה, מתי כבר יאמר הקב"ה למלאך המשחית הרף. מה חובתנו? הבא נתבונן מעשי אבות כיצד התנהגו לעתות בצרה, בתפלתו של אברהם אבינו על סדום נאמר ויגש אברהם, ופרש"י למלחמה, לפיוס, ולתפלה, ימים אלה צועקים וקוראים למה תישן? קום קרא לאלקיך כדבר המלחים אל יונה הנביא, הנך רואה שהים גועש ורועש ואתה ישן?"

דברים נכונים משמיע מגיד שיעור בישיבה להתפלל בעת צרה, לצעוק אל ה', אבל זאת אין גמר דבריו הוא מתחיל לפרש על מה תהיה הצעקה, על מה תהיה התפלה, ובמה לצאת מן מצבינו המחריד והנורא:

"והנה כעת אנו נמצאים בצרה זו כולם מסביב אומרים להשמידנו(!) הלא כבר פסקה לנו התורה שאפילו בזכות עשרה צדיקים יש בסיס לבוא במלחמה כדי להציל הכלל כולו, מה חובתנו מה הנשק שלנו, כל איש יהודי מחויב שלא להסיח דעת, הרי מאות יהודים מקפחים חייהם, ובכל רגע ורגע של לימוד התורה אפשר להגן ולהציל כמו שנאמר אצל יהושע כשיצא למלחמה על יריחו, ואמר לו המלאך עתה באתי על עון ביטול תורה באתי מיד וילן יהושע בעמק שלן בעומקה של הלכה, מזה משמע שעל זמן קצר של שהיה על שהי' לו לעסוק בתורה ולא עסק שלח הקב"ה מלאך להרוג בעם, משמע שעל אותו זמן קצר יש לעסוק בתורה ולהגן על הכלל כולו"

"זו היא חובתנו הגדולה כעת, להאמין ולדעת שביכולתנו ועלינו מוטל התפקיד להטות את כף המאזנים לזכות, ואם לא נעשה כן ח"ו הרי אנו עומדים על דם ריענו(!) אשר בכל רגע מסכנים חייהם. הבא נתחזק כולנו בין במצות שבין אדם למקום ובין במצות שבין אדם לחבירו ובפרט בלימוד תורה"ק, ובזכות שנתחזק אולי ירחם ה' להצילנו".

"הרב שך כבר מתחיל לדבר דברים העומדים על הפרק, המצות עם לימוד התורה נחוצים בכדי להציל את ריענו אשר מסכנים חייהם בשדה החזית, והרי זאת פועל באופן מוחש, הגדת שיעור של שך הולך ישר אל שדה החזית, הערביים מתמוגגים והציונים נוצחים, המדינה זאת הצלת הכלל כולו כי שונאי המדינה אומרים להשמידנו. עודנו אינו משמיע דברים מפורשים עודנו מעוטף בשמיכה של מגיד תוכחה, אבל הרב שך לא יגזור עלינו להמתין זמן רב בכדי לידע תוכן הבירור שהוא מברר בתוכחה זאת, עוד רגע והוא אומר לנו בפירוש שכל דברי מוסר שלו סובב הולך על ענין המדינה, הוא מברר עוד הפעם כי המדינה הציונית זאת ענין שמיימי וזאת העתיד שלנו, בתנאי שיצורף אל המדינה הלימוד בשיבת פאניויעשז ולימוד הבנות ב"בית יעקב". שך הולך ומתגדל, לפניו נגלה הכל, ואם כי לא נגלו דרכי השגחה עליונה אפילו למלאכי שרת כדאיתא בדברי חז"ל בענין של עשרה הרוגי מלכות, ואם כי לא נגלתה עומק ההשגחה אפילו למשה רבינו ע"ה כדאיתא ברמב"ן ז"ל פ' תשא, אבל אל אליעזר שך הכל מתגלה בפרטיו בשעה שהמדינה עומדת על הפרק, הוא מגיד שיעור במוסד פאניויעשז שם בנין גדול ומפני שהוא ידען גדול כי המדינה זאת דבר שמיימי, בדוגמא למלחמת יהושע ביריחו, ותורת שך על הר פאניויעשז זאת הענין של וילן יהושע בעומקה של הלכה, ואם לא נשמע אל השיעור שלו הרי ממש לא תעמוד על דם ריעך כיון שהיכולת להציל בזה בשדה החזית, אבל מוסיף והולך בענין המדינה:

"המלחמה אינה מקרית היא באה להראות לנו שבכל יום אנו תלויים בחדס ה', אנו צריכים לידע שהכח המוביל את עם ישראל(!) ונותן לו זכות קיום ספון בלימוד התורה ובקיום המצות, מן המפורסמות השיחה שבין רבי עקיבה ובין פפוס, רבי עקיבה הבין(!) שלימוד התורה היא חיותנו, שמקום החיות שלנו היא בית הכנסת והישיבה, וכן חינוך הבנות ב"בית יעקב".

"מה הלקח שעלינו ללמוד ממלחמה זו? יש אנשים ולא רק חילונים, אלא כל מי שאינו מעונין לידע מה היא השקפת התורה. הסבורים כי מלחמה בין עמים שכנים זהו ענין טבעי וזה כביכול מה שמתרחש פה אצלנו, כאשר מתגלה הריב על הגבולים ויש סכסוך ולא מצליחים להגיע אל עמק השוה הרי השימוש בכח

ואלימות הוא פתרון, פורצת מלחמה וכל מי שיתגבר בכלי זיין שלו הוא המנצח והוא הצודק, זהו התפיסה הרווחת בעולם, אלה המניעים ברוב המלחמות. "אמנם לא כן בעם ישראל! עיון קל בסיפורי המלחמות (!) במיוחד בתקופת השופטים, יראה לנו כי למלחמות היו תמיד גורמים וסיבות, הן היו תוצאה של התנהגות העם, כאשר עשו ישראל את הרע בעיני ה' באו עליהם אויבים, כאשר חזרו ועשו תשובה שקטו המלחמות וחזר חלילה. המאורעות שנלוו למלחמות היו אולי בכוחן לסנוור את העינים, אבל האמת כדברי הנביא, ויעשו הרע בעיני ה' וימכרו ביד כושן רשעתיים וכיוצא באלו".

טובה היא התוכחה ונכון מאד לעורר על התשובה שלא לחטוא ושלא לעשות הרע בעיני ה'. אמנם הכי באמת מעורר הרב שך אל התשובה? הרי כל זה היא התעוררות למדינה, כל דברי תוכחה שלו הם הסתה, הוא חוזר על דברים הטמאים של הבלברים על עיקר הרצון של המסיתים הללו, להראות ולהוכיח כי מדינה הציונית זאת ירושת הארץ כמו אז על ידי יהושע בן נון והשופטים והנביאים, הציונות אינה ציונות כלל אלא דברים הכתובים בתורה, לקבל ולחבק הביאור הזה על הציונות הכפירה וההתכחשות בה' אלקי ישראל. הוא יודע דרכי השגחה העליונה על המדינה הציונית והולך ומשוה והולך ומפרסם כי המלחמות של הציונים ונצחונם זאת דבר בלתי טבעי אלא כבימי השופטים כאשר עשו ישראל הרע בעיני ה' באו האויבים ונצחו, וכאשר עשו ישראל תשובה שקטו המלחמות. הוא לא ידע דרכי ההשגחה בנוגע לישראל שדרו בווארשא, לאדשו, קראקא, ווילנא, פרעשבורג או קאוונא, שמה לא היתה תורה ולא תשובה, אבל יודע הוא זאת בנוגע למדינה באופן ברור, מדבר הוא דברי התעוררות לעורר שומעיו אל המדינה, וכן יש כבר מקום אל קיום הכנופיה נציגי השמימית של המדינה, הולך ומבאר כי המדינה זאת ביאת הארץ כבימי יהושע וכאשר עשו אז את הרע בעיני ה' וימכרו ביד כושן רשעתיים ובשעה שעשו תשובה שקטו המלחמות. הדברים הם טמאים למדאי להשיג את עבודה זרה בתוך עניני ופסוקי התורה, אבל גם לפי דברי שך יש להבין מה המה העבירות שעשו ביותר בשנת תשל"ד שנת המלחמה מן שנת תשל"ג שאז שקטה הארץ? מה היתה התשובה שעשו בשנת תשכ"ז שנת הנצחון במלחמת "ששת הימים" יותר מן שנת תשכ"ו שאז לא היו נצחונות כלל? כדאי להזכיר כי חוץ מן מלחמת "יום כיפור" לא באו הערביים בשום פעם למלחמה על הציונים בשביל החטאים, אלא הציונים באו ללחום עם הערביים ואם יציאה למלחמה הזאת היתה בסיבת החטאים מדוע נצחו הציונים את נצחונם? אולי יש לתרץ דברי הגאון הזה, כי באמת בתחילת המלחמה עשו עבירות ומפני זה יצאו הציונים למלחמה כי מלחמות המדינה הם בשביל עבירות, אבל באמצע המלחמה כששמעו דברי שך עשו תשובה ותיכף השיגו הנצחון הבלתי מושקף בתחילת המלחמה בשעה שעשו עוד את העבירות.

הרב שך אינו מדקדק כ"כ בדבריו ובכלל בלתי אפשר לו לברר את ענין התשובה שעשו הציונים המנצחים את הנצחונות, אבל יודע הוא בטוב את ענין החטאים את גודל החטא העיקרי היסודי אשר עומד על הפרק, זאת אינו מן החטאים הכתובים בתורה אלא

מן החטאים הכתובים בהמודיע, דהיינו כל מי שאינו מאמין האמונה בעבודה זרה הציונית אותה האמונה שהכנופיה נחוצה לה, אותה האמונה שכל הבלברים מדברים ממנה, הריהו מעמיד את כל הישועה בסכנה. סכ"ס הוא מדבר ונואם באסיפות שאינם נאספים עבור קיום התורה אלא עבור קיום הכנופיה וקיום הגדולים, קיום הזה תלוי בהאמונה שהמדינה זאת ענין שמיימי, ניסים ונפלאות נעשים להמדינה, הכל בזכות הדתיים ובזכות הגדולים, ומפני שהמדינה אינה עבודה זרה אלא ישועה הלא יש להכנופיה לעשות ולתקן שיהי' הכל ע"פ תורה, ומי שאינו מאמין באמונת המדינה מסכן את כל הענין בסכנה נוראה, והוא הדובר דבר של הכנופיה מזהיר על החטא הזה באזהרה גדולה:

"מה המה המעשים הרעים שיש לנו? בודאי אנו לא נקיים ממעשים רעים, אך הגרוע שבכולם הוא האמונה האלילית בכוחי ועוצם ידי. הרגילו העם לבטוח בצה"ל בעזרה הבאה מארה"ב ובכוחו של נשק היעיל, כאילו אין להערביים לא כח ולא נשק וכי הערביים נרפים הם, באה המלחמה הנוכחית והפריכה הגישה הזאת מיסודה, הרעיון המתברר שצה"ל הוא צבא בלתי מנוצח התנפץ לרסיסים ובבת אחת הועמדה כל המדינה בסכנה נוראה".

"עלינו לדעת כי רק התפילות עמדו לנו ורק הקב"ה הציל אותנו, אם היו לנו ניסים גלויים(!) ביום הכיפורים ובימים שלאחריו, הרי זה בזכות הבקשות והתפילות כי לפי דרך הטבע לא היתה סיבה שהערביים יכשלו כשלו כזה".

הוא מדבר כבר דברים לפרש את ענין התורה שלו שזאת מדינה, ענין התשובה שלו שזאת מדינה, ענין האמונה שלו שזאת אמונה במדינה, ובעיקר הניסים והנפלאות שהוא קרא בהמודיע ובהם הוא מפיץ הסתה למדינה. היכן היו התפילות והיכן היו הניסים גלויים רק הוא יודע, אבל סכ"ס אינו אומר דברי עצמו אלא חוזר על דברי שיינפעלד ושפיגל שאמרו לו ככה, ואין לשאול שום שאלה על ההוגי דיעות המלמדים אותו. הרב אליעזר שך אינו אומר דבר חדש חוזר הוא על מה שאמר פעם אחרי פעם שכבר דרש כמה פעמים במלחמות הקודמות ובמלחמת "ששת הימים" על הניסים והנפלאות שאירעו אז לבלרי האגודה. אינו מרשה לשכוח את העיקר הזה המקיים את הכל, שהמדינה והעבודה זרה באה מן השמים ומתקיימת על ידי הדתיים והתשובה והתורה שלהם. אין להם להציונים לא צבא ולא נשק יעיל, לא אירגון מודרני ולא ציא אויר אלא יש להם הר פאניוויזשז והבלברים האגודאים ומשם כל התוצאות הללו, אינם נוצחים בשביל האוירונים החדשים ביותר הבאים מארה"ב, לא בשביל הטאנקים הבאים מן ענגלאנד, הטילים הבאים מצרפת, אלפי אלפים מיליוני לירות שהשקיעו על כל האירגון הצבאי שאין בנמצא כזאת אצל שום עם ומדינה בחשבון הפרופורציה של האוכלוסיה, כל זאת אינו כלום זאת רק לסנוור את העינים, כי באמת הכל מתרחש על ידי התפילות בפאניוויזשז וניסים גלויים המתגלים על ידי הבלברים. הכלי נשק שהציונים השיגו מן כל המדינות המודרניות, מה שעושים בעצמם מן העתק שמעתיקים מן יוזמה של הגויים בארה"ב ובצרפת, הכלי נשק שנצחו המלחמות לארה"ב לאנגליה ולצרפת, גם להצוררים

הגרמנים בשעתם, גם לרוסיה גם לארגנטינה, כל זאת בלתי פועל אצל הציונים, יש להם כלי נשק הללו פועלים בכלי נשק הללו, מפזרים הון תועפות על כלי נשק הללו, אבל לאין תוצאות, בהמלחמות שלוחמים אז הכל ללא יועיל, כי מתגלים הניסים על ידי ישיבשה תורה של הרב שך וביחד עם מאמרי המודיע ורק על ידם בא הנצחון, כי המדינה אין זאת ציונות ועבודה זרה, זאת ישועה, נחמה, והבטחת הנביאים, הבטחות הללו אינם על ידי נשק אלא על ידי ניסים ונפלאות. האמונה הזאת נותנת זכות להדתיים האגודאים עוד יותר מן החפשיים, כי רק הדתיים מביאים את הניסים והנצחון להמדינה, אולם החפשיים החילונים מביאים מלחמה ואסון, ואלמלא שך עם התשובה שלו מי יודע אם היתה עוד מדינה בעולם, הניסים נותנים זכות להאגודאים וגם להגדולים כי בלא הגדולים לא יהיו הדתיים התורתיים, ולא יהיו זכותם ולא היו ניסים.

הניסים מסלקים עוד קושיא אחרת עצומה, מדוע אינם מתגייסים להישועה ולהבטחת הנביאים לצבא המדינה מחונכי מוסדות של ישיבה, הרי המדינה זאת ירושת הארץ וזאת הקיום לעם ישראל מדוע לא ישתתפו הם בזה? עכשיו התירוץ הוא פשוט כמו שביארו הבלורים באר היטב, כיון שעל ידי הישיבות מיוצרים הניסים הרי התלמידים עושי הניסים עסוקים בהמלחמה עצמה, אינם יוצאים לחזית אבל עושים זאת מן הר פאנוויעשז בעיקר, הם הלוחמים המכריעים ואינם ח"ו משתמטים, בזכותם נעשו הניסים וא"א להם לעזוב החזית העיקרית של עשיית ניסים ולצאת עם הצבא שאין תורמים כלום אל הנצחונות. הרב שך דורש להאמין זאת באמונה שלימה כי הוא בעצמו משוכנע בזה מאד, והדעת תורה שלו אומר:

"אנו משוכנעים שבני הישיבה אינם ח"ו משתמטים אלא תורמים למאמץ המלחמה יותר מכל מישהו אחר! הבא נתבונן מה ה' דורש מאתנו בשעה הזאת, להתחזק בתורה ומצות, הבה נזכיר כי באלקים נעשה חיל והוא יבוס צרינו". (דברי הרב אליעזר שך, דגלנו חשון תשל"ד)

הציונות זאת הטומאה היותר עמוקה עבודה זרה הכוללת כל מין עבודה זרה בעולם, אבל הדרכים המובילים אל הציונות ההסתות שבהם משתמשים המסיתים אל הציונות הם בלתי שונים מן ההסתות שבהם השתמשו כל מסיתים אחרים בזמנם בכל הופעות הטומאות ועבודה זרות בעולם. גם בימי נביאי הבעל ואשרה סיפרו אודות הניסים שלהם כמבואר בנביאי אמת וצדק, גם בימי העגל שבמדבר ועגלים שעשה ירבעם, הנוצרים סיפרו ג"כ אודות הניסים שלהם והישמעאלים כתבו הניסים שנעשו להבליהם. כל הטומאות שירדו לעולם היצר מתגבר להראות ניסים ופלאות ביחד עם שאר הרמאות והשקרים, בכדי להבהיל ולהטיל פחד ודמיון על הנמשכים אחריהם, כל זאת חוזר עוד הפעם בימי עבודה זרה האחרונה של הציונות הכוללת את כולם. הציונים בעצמם שוחקים לכל המשחק הזה, אינם צריכים עוד אל המעט מזעיר המאמינים בניסים על כח הצבאי של צה"ל, אבל גם לא איכפת להם שכל החוג הקטן של שומרי תורה יתנהלו אל המדינה, על ידי אמונת הניסים או על ידי טפשות ורמאות אחרת.

מ"ב

הרב אליעזר שך אולי גם אינו יודע עוד כי הוא מסית אל ע

מן הבלורים כ"כ הרבה פעמים כי המדינה אין זאת ציונות כלל, למד

שהגדולים הידועים כהעתונים הם דעת תורה, ולזאת מדבר הוא כבר הדבר

כ"כ פשטות ותמימות עד שאין לו עוד ספק בהם כלל, אינו מרגיש עוד כי דברי ה

הוא אומר מה שקרא במאמרי דגלנו, שהרי כ"כ הרבה פעמים חזר עליהם עד כי נדמה

כי דברי עצמו הוא אומר והרי הוא הדעת תורה עצמה, אדרבה אם כותבים זאת לבלרי

הכנופיה הם חזרו על דבריו וכן נכון מאד לחזור על דבריו הדברים של דעת תורה הוא

אינו מדבר ציונות אדרבה הוא אומר דברי תורה ומראה ומזהיר כי הכל תלוי בקיום

התורה, הוא לוחם נגד החילונים, הוא לוחם נגד האפיקורסות של כוחי ועוצם ידי, הוא

מראה שאין זאת כח הצבאי של צה"ל אלא מאמין בניסים ונפלאות והרי הוא מפיץ

אמונה בניסים, הוא מביא פסוקים ודברי חז"ל והרי נראה בחוש כי דברי תורה נאמרים

כאן, תורה ומוסר כיאות לגדול הדור כמותו, זאת מבלבל דעת השומעים הרוצים בבלבול

הזה, עוד יותר הוא מתבלבל בעצמו כי הוא מוכרח להבלבול הזה, אל הדמיון כי הוא

משמיע דברי תוכחה וחיזוק התורה, זאת נותנת לו מרגוע ונייחא, הוא שבע רצון ללא

מפריע, הוא לוחם נגד הציונות כמו שידוע כי כל גדולי ישראל לחמו בחוזק נגד הציונות

בשעתם.

ההכרח לוחץ להזדקק אל דבריו ואי אפשר להשתחרר מן הלחץ הזה, אין כזה עוד

דברים הנאמרים מן מגיד שיעור פרטי אלא כל הענין של הכנופיה האגודאית ביחד, שהרי

הוא חוזר על כל דברי הבלורים על כל דברי ההסתה ביחד ובהיותו גדול הדור הרי בידו

גם להוסיף על דבריהם ואין מעצור בידו לדבר מה שרוצה לדבר, הוא משמיע בכל

ההזדמנות ואין שוקט על שמריו, מדבר בכל האסיפות של הכנופיה וזקוק לומר ההכשר

על הציונות והמדינה עוד הפעם ועוד הפעם שבזה מפרסם את הקיום של הכנופיה והרי

כל האסיפות הללו נאספים אל תכלית זה להודיע כי הכנופיה קימת ופועלת, בכל מה

שעומד על הפרק הכנופיה פועלת הפעולות שהם יסודות הרעיון הנצחי של אגודת

ישראל, גניבת דעת וגניבת ממון הם שני העמודים שעליהם נתמכים כל הכנופיה וכל מי

שנלוה אליהם, אבל הפעולות הללו מופיעים בצורת מעשים כבירים והצלח ישראל.

בשעה שאיזה חלק מישראל יצאו מן ארץ רוסיה הכנופיה התחילה תיכף ומיד להציל

אותם, לעשות מגבית ולקבץ ממון על הצלת יוצאי רוסיה ואספו אסיפות בכדי לפרסם

המעשים שהם עושים והצלחות שמצילים, עד היום עוד לא נודע החשבון של הממון

שאספו וגם לא המעשים של הצלה שהצילו כנהוג אצלם מקדמת דנא, אבל נאספו

האסיפות עם האורח הרגיל הרב אליעזר שך הנואם בכל האסיפות, ואם כי אין באפשר לו

ליתן משהו אל יהודים יוצאי רוסיה אולם דבר אחד באפשר לו ליתן להם וזאת הוא

עושה עבורם. הוא מטיף לפניהם מוסר אגודאי וחוזר לפניהם דברי הלבלרים שהוא כ"כ בקי בהם, כזה הוא מציג גם לפני הכנופיה שהוא שומר על צרכיהם ומטרה זאת רוחפת לפניו בכל העת. הפעם הוא מברר לפני יוצאי רוסיה את היסודות של יהדות התורה שזאת להאמין כי המדינה הציונית זאת בנין הארץ. המדינה היא הענין של ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים. רק כח התורה החזיק את ישראל במשך זמן הגלות ונתנה לנו כח העממי והעוז. ובכח הזה באנו עד הלום וזכינו למדינה. אנחנו הציונים האמיתיים ובלא בהמ"ד לא היתה קמה המדינה. ככה הם דברי תוכחה של שך אל יוצאי רוסיה:

"ואל אחינו העולים מרוסיה: באתם ארצה ואתם יוצאים אל הישוב ורואים את בנין הארץ(!) ואתם שומעים מי בנה, יתכן שדוקא הרחוקים מהשקפותיכם, אל תתבלבלו! אמנם הלבנים והחומר סחבו החילונים אבל מי בנה את כלל ישראל? כיצד החזיק עמנו מעמד במשך אלפיים שנה שנות הגולה, בלא פינה אחת משלנו תוך כדי רציחות ורדיפות ושריפות האם החילונים החזיקו מעמד 2000 שנה?

"איזה אומה ולשון הוכיחה גבורה כזאת, האם הלאומיים שנולדו לפני 70 שנה נתנו קיום לישראל בכל גלות הארוכה, לא ולא, בית המדרש הוא אשר קיים את בית ישראל, היהודי הלך 3 פעמים להתפלל בבהכ"נ שם למד מהו יהודי, משם ינק הכוחות לעמוד בכל הגזירות.

"את השם 'ציונים' גזלו החילונים מאתנו הלא אנחנו הציונים האמיתיים, אוהבי ציון הקדושה המתפללים עליה ערב ובקר וצהרים, בלא היהודים מבהמ"ד לא היתה קמה המדינה! ולא הי' בכלל שריד לעמנו אחרי אלפיים שנות גולה, אל תתפעלו מן החילונים.

"כיצד זכינו לארץ ישראל? הוי אומר מכח שהיהודים התפללו 3 פעמים ביום ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים, ובהמ"ק היה חרות על לוח לבם באין היסח הדעת, היו מעלים את ירושלים על ראש שמחתם והתגעגעו לארץ ישראל בכל התנאים.

אם רצונכם להישאר יהודים, ורצונכם בהמשך של כלל ישראל וארץ ישראל! אנא אנא מסרו ילדיכם לת"ת והבנות לבית יעקב, רק בדרך זה ערובה שישארו יהודים, אל תחפשו היהדות בחופי הים וביושבי קרנות, עם ישראל ממשיך קיומו בדרך הסלולה מסיני, רק התורה הביאתנו עד הלום (!) ותביאנו בקרוב לגר"ש.

(נאומו של שך בכנס הקליטה של אגו"י, דגלנו ניסן תשל"ג)

הפעם מדבר כבר דברים גלויים, המדינה הציונית זאת היא התפללות של ותחזינה עינינו. הבהמ"ד נתנה לנו הכח, ללא יהודים מבהמ"ד לא היתה קמה המדינה. רק התורה הביאתנו עד הלום לזכות למדינה ותביאנו ג"כ אל שלימות הענין הזה אל גו"ש. הפעם ג"כ הוא מדבר אך עבור החזקת התורה וקיום התורה. אבל כמוכנן הכל אל המדינה, אל עבודה זרה, אל הטומאה הציונית. הלבוש אינו משנה את התוכן של סם המות המלוכש בהחזקת התורה הזאת. הוא מוכרח לדבר מן תורה, זאת ההצלה שלו, כי א"א לו לדבר מן ענין אחר, א"א לו לדבר מן ציונות בגלוי ללא לבוש של תורה. הרי שך הוא הוא הגדול בישראל שעני כל ישראל פונים אליו וגדול בישראל מדבר אך מן תורה לבד. התורה המלבשת את דבריו מסתרת את התוכן של דברי נרגן כמתלהמים המטמאים נפש מישראל עם אבי אבות הטומאה של הציונות. המלבוש הזה של תורה פועלת הפעולה עם יותר

תוקף, מבלבלת דעת השומעים ונותנת השביעות רצון שדברי תורה והחזקת התורה הם שומעים, שך בעצמו נעשה משוחרר בחירות גמור לדבר כל מה שירצה כי הרי דברי תוכחה ומוסר הוא משמיע. חיים אנו בעולם החילוף והתמורה, מזון הנפש של אדם מישראל נתחלף מן דברי תורה וספרים הקדושים אל דברי העתונאים, המגשמים ומזהמים הכל והמביאים אל הלב זוהמת המחשבה של כל עמי עולם, אמנם חילוף זה אינו גומר את הדבר כי אחרי חילוף זה בא עוד חילוף אחר כי בהמשך זמן קצר מתחלפים דברי העיתונאים אל דברים של תורה, הגדולים חוזרים על דברי העיתונאים וקוראים את הדברים הללו דעת תורה, חילוף הזה השני מכה בפטיש וגומר את חורבן העולם ממשיך על ידי צינור רחב את הגויית העולמית אל תוך לבן של שארית ישראל שומרי תורה ומצות.

הרב אליעזר שך אינו מדבר הסתה לציונות כי כבר אינו יודע כי הדברים הללו הם של כפירה ציונית, הלא הדברים הללו שמדבר בכל העת הן המה מלחמה עבור קיום התורה כן כותבים העתונים שלו וכן שומע מן הנחשלים אחרי עיתונאים הללו, יודע זאת מן הנציגים בכנסת התורתיים המשמיעים דברי מינות ואפיקורסות בהמלחמה שלוחמים נגד החילונים, הוא מקבץ את הדברים וג"כ לוחם את המלחמה הזאת שיצרו שלוחי השטן האגודאים. הרי הוא ראש המסכימים עבור המלחמה של הללו הלוחמים כי אגודת ישראל יסדו גדולי ישראל, הוא נמשך אחרי השטחיות הזאת עם הרצון להיות גדול הדור שהם מפרסמים אותו תמורת ההסכמה על המלחמה הזאת, הקריאה החמה לבחור בהם הנימוקים הרבים שהרכ שך מפיץ על נחיצות המלחמה הזאת זאת ההסכמה הכי חזקה שבה הוא עסוק כל הזמן. ההסכמה הזאת אינה רק על הטלת הקלפי עבורם בעת הבחירות זאת ההסכמה על כל ענינם ודבריהם של הנציגים וההוגי דיעות, כי רק הדברים הללו הם המלחמה שלוחמים וההשיגים שמשיגים עבור קיום הדת, דבריהם והגיונם מוסכמים אצל שר המסכימים ללא שום חשש ופקפוק, הרב שך נמשך אחרי הדברים הללו כי זאת אצלו דברי תורה שבהם נלחמים הלוחמים עבור קיום התורה. המלחמה וההשיגים של מלחמה הזאת הנימוקים שבהם משתמשים מינים הדתיים, לפני חבריהם מינים הבלתי דתיים, הן הם אותן הדברים המתפרסמים בעתון שלהם היומי והחדשי, נחלי רעל ושטנה להשוואת תורה"ק ומצות התורה אל אותה הבנה שהצדוקים מודים בה שכל גוי מגויי העולם באפשר לו להכיל אותם. ביחוד פועלת המלחמה וההסכמה על המלחמה בענין הציונות עצמה ההשוואה העיקרית וסילוק כל קדושה ואלקית מן עם סגולה, גם זאת בהכרח שתבוא בלבוש של תורה כי הכפירה התכליתית הזאת נקראת בשם ציונות והרי ציון זה ענין של הדתיים כי מתפללים ותחזינה עינינו בשובך לציון, הרי התיסדות של עבודה זרה הכללית היא מדינת ישראל בארץ ישראל, וא"כ זאת ענין דתית כי מעלים את ירושלים על ראש שמחתם והתגעגעו לארץ ישראל העיקר של המדינה המוסכמת בהכרח שתהי' על ידי קיום התורה כי הדתיים המוסכמים הם ג"כ תורתיים,

ורק בהמ"ד הביאה את המדינה 'בלא יהודים מבהמ"ד לא היתה קמה המדינה' אנחנו הציונים האמיתיים, אולי עם סיסמה אחרונה הזאת אפשר להסכים עם הרב שך כי הם הציונים האמיתיים.

מ"ג

לא דוקא הרב שך אלא גם מגידי שיעור אחרים מדברים הדברים שקראו בעתוני הכנופיה נידון המלחמה עבור התורה ודרכי המלחמה שהכנופיה לוחמת, חוזרים על הדברים בתוך דברי מוסר או 'השקפת התורה' שהם מציעים לפני התלמידים או בהאסיפות שהכנופיה מאספת לצורך השמעת דברים הללו של מלחמה עבור התורה. הדברים כבר נקבעו ונתבססו ונעשו ליסודות יהדות החרדית הרב שך ביחוד שהוא הדובר דבר של הכנופיה ללא הפסק, מדבר הדברים הללו עם כ"כ פשטות עם כ"כ תמימות עם כ"כ בטוחות כיון שכבר דבר דברים הללו אתמול וגם שלשום, בשנה זו ובשנה שלפני זאת, לפני חמשה שנים לפני עשרה שנים לפני עשרים שנה. בכל פעם הוא ראה שהדברים נכונים ומקובלים על אזני שומעיהם דברים המתאימים לפני גדול התורה הנרצים ועושים רושם, דברי תוכחה ודברי תורה עם פסוקים ודברי חז"ל וזאת חופף וכולל ומגדיר את הכל ואין לך דבר מדבריו שיצא מן גדר זה, דברי תורה ודברי מוסר נשמעים ואין חוץ מזה כי השאר היא פירוש הנבנה על דברי תורה. אין לשכוח כי בהיותו ראש המסכימים הנקראים בשם מועצת גדולי התורה, לפעמים אינו מסכים עם שאר 'הגדולים' אשר עמו, הוא דעת תורה נפרד מן הצדיקים כי זאת הוא יודע שהוא מייצג את הגאונים, והצדיקים הם ענין בפני עצמם וגם זאת יודע כי באיזה פעם הי' פירוד בין תלמידי הגר"א ז"ל ובין תלמידי הבעש"ט ז"ל. בענין חילוק ממון שמקבלים מן ממשלת הציונים יש לו להגאון דעה אחרת מן זאת של הצדיק אלתר, ובענין הנסיגה מן סיני יש לו דעת נפרדת מן זאת של הצדיק שניאורסאהן. הצדיק הזה הוא מן מעריצי שזאבאטינסקי ונמשך אחרי העתון 'חירות', אולם הגאון נמשך אחרי העתון 'הארץ' 'המעריב' הדורשים פעולות עבור השלום עם סאדאת וממשלת מצרים. הרב שך מראה שהוא מתון, רציני ומיושב ביותר, כיאות לפני ראש הגדולים שהנציגים מתיעצים עמו והמדינה מתנהגת על ידי עצה זו, אולם שניאורסאן הצדיק הוא מתלהב ביותר, כי כן ענין החסידות היתה תמיד עם התלהבות, דרכו של האירגון וההוראות של שזאבאטינסקי ובעגין, הם יותר קרובים לרוחו, הצדיק ביחד עם הגאון אינם אומרים הדברים בלא לוית פסוקים ואיזה מילים נודעים בלה"ק, היסוד מוסד כי דברי הגאונים והצדיקים הם תורה ורק תורה הם מציגים ואת זאת הם מדברים. אין גבול להרוח שטות של התנאיות וגיאות הלב, שניאורסאן מפני שהוא צדיק ושך מפני שהוא גאון מדמים בהדמיון של התפשטות הישות כי מי שהוא בהממשלה הציונית מתחשב עם דבריהם שהרי הם מנהיגי עם

ישראל, אולי מתחשבים עם העתון 'חירות' או 'הארץ' שמשם נלקחים הדעת תורה של הגאון והצדיק ביחד, אבל הגאון והצדיק בעצמם, בלתי ידועים אצלם והם לפנייהם משחק תנוקות שאין להפריע להם בשעה שמשחקים זה עם זה. שך ושינאורסאהן מפרסמים מעמד בכל דבר המתפרסם בענין המדינה, הגאון מראה המתניות והצדיק מראה ההתלהבות גם בענין הפלישה אל ארץ לבנון, כל העתונים מדברים על זה, כל חברי הכנסת מעוסקים בזה, וכודאי יש להם להגאון והצדיק מהיכן ליקח את דעת תורה שלהם והכרעה בדבר גדול כזה. הדמיון הולך וגדול אצלם כי הממשלה שומעת לדבריהם אלמלא לא היתה מחלוקת ביניהם, הרב שך מדבר כל פעם עם חרון אף נגד הצדיק שינאורסאהן שהוא עומד לשטן נגדו, ומונע הטוב הגדול שהוא מציע לפני הממשלה עם דעת תורה ברורה שלו, כן הצדיק אינו שותק וכועס נגד הגאון ברוח הקודש אשר עמו. אמנם החילוק שבין הרב שך ובין הצדיק אלתר בענין חלוקת הממון הבאה מן טומאה הציונית, זאת כבר דבר של ממש כי לאורנץ המתייעץ התמידי יש לו ההכרעה בנוגע של הכסף הטמא הזה, ולאורנץ רוצה להראות אל מיעצו שסר למשמעתו כי אין לו אל לאורנץ עם פרוש תמיכה בעת הבחירות מן הצדיקים אלא רק מן הגאונים. הצדיק אלתר והצדיק האגר יש להם נציגים אחרים בכנסת הנציגים שלהם לוחמים עם חסידות כיאות לנציג הצדיקים, אולם פרוש ולאורנץ לוחמים עם לומדות, כיאות לנציגי הגאונים. הרב אליעזר שך הוא הדעת תורה היותר מפורסם א"א לשכוח ממנו כי אומר הוא זאת ללא הפסק, הוא ראש המדברים הוא ראש החוזרים על העתונים, הוא ראש הגדולים והוא ראש המחליפים את דברי העתונים אל דעת תורה ברורה שהרי הוא המייצג את התורה ללא ספק כלל, הוא מגיד שיעור הראשי בישיבת פאניויעשז העומדת על הגבעה עם ארכיטקטור מודרנית ושמה ישנה התורה לחזק ידי הכנופיה. לפני איזה שנים הוא כותב מכתב, המכתב הזה נתפרסם בהמודיע ובדגלנו תמוז תשל"ז, כן נדפס במלואו באוסף "השקפתנו" צד 56 תחת הכותרת 'דברים אחדים מה שנוגע למצבנו היום'. במכתב הזה שנתפרסם בעתוני הכנופיה אינו דבר חדש, הוא רק חוזר על הראשונות אבל חזרה כללית, כל דברי המסיתים והמדיחים בפעם אחת ובנשימה אחת, את דברי המזרחי את דברי קוק, דברי נאצה וחתייה תחת יסודי האמונה דברי כפירה הציונית והגשמה מזוהמת ביסודי הקדושה. אבל הכי כותב הרב שך דברים כהללו? הכי אפשר לחשוב כזאת? הוא כבר מבלבל כ"כ עד שאין לו היסוס קטן כי דברי חיזוק התורה הוא מדבר, דברי מוסר ותוכחה, העיקר הוא קיום התורה ולימוד התורה, לשמוע אל המסורה מדור דור לשמוע אל גדולי התורה וכל לסור מדבריהם, הוא כותב על קיום התורה שזאת קיום העולם כל דבריו הם תורה, א"א לו בעצמו לחשוב אחרת וכן מסביר במכתבו:

"לדאבונינו נשתנו העתים ורוחות זרות חדרו באלו הנחשלים שבעמינו, ובתערובת רעיונות שהם מנוגדים לגמרי לרוח התורה ורוח ישראל סבא, באמרם נהיה ככל הגוים בית ישראל ובידנו ובכוחנו הוא, אם נתקרב להאומות תסור השנאה מאתנו להיות שוים בשוים, ולא ידעו ולא יבינו כי ההלכה שעשיו

שונא ליעקב והיום אומר כך ומחר אומר כך, ואין שום בטוחות לקיומנו... "איזה מטען רוחני יהי' לכל אחד להחזיק מעמד אם לא יהי' לו המטען הרוחני מהתורה והמצוות והבטוחות מהקב"ה? הלא הנה לפנינו שהתאספו אומות העולם בהאו"מ והחליטו נגדנו... ברוב קולות, כי א"א באחרת הלא הלכה שעשיו שונא ליעקב. אבל האמת כי לא האומות מסכנים קיומנו כלל וכלל, כי עם ישראל מלומד בנסיגות על הרבה גזירות והריגות ועם ישראל חי וקים. "אבל המסכנים האמיתיים לקיומו של כלל ישראל, הם אלו אשר נתנו מושג חדש שאפשר להיות יהודי בלי תורה ומצוות ואפשר להיות נשוי נכרית והוא ישראלי לאומי, השלטון בידו לעשות תעמולה להעלים האמת בכוונתם כי ככל הגוים בית ישראל, אומה כמו רומעני' יוגסלבי' בלי תורה ומצוות (!) וזהו הסכנה לכלל ישראל.

"להשוואלים איך להתייחס להפגנות ולמחאות והכינוסים, להדביק על דש בגד המילים 'אני ציוני' התשובה, יהודי שומר תורה ומצוות בכל חזונו היא היא המחאה היותר גדולה שהוא יהודי, והוא מתפלל בכל יום שלוש פעמים ואומר ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים, הוא יותר קשור לארצינו בכל מקום שהוא נמצא ואינו צריך לשום סיסמא להודיע מי הוא. "לכן אחים יקרים, עלינו להתחזק בכל כוחנו להיות נאחז בארצנו הקדושה אך ורק על ידי שמירת התורה והמצוות ולהקרא יהודי בלי שמות לווי, ואז יהי' מובטח קיומנו כאן כפי שהבטיחה לנו התורה ובכל שאר ספרי הנביאים (!) ואין לנו להשען על שום משען ומשענה".

דברי תוכחה ומוסר, כי על ידי קיום המצוות תתקיים העבודה זרה הציונית, הוא אינו מסתפק בזה עוד הולך גם הלאה שהציונות והמדינה נכתבה בתורה וכדברי הנביאים, ותחזינה עינינו בשובך לציון זאת התפלה על המדינה והעתיד של קיומנו זאת ג"כ המדינה. הוא עוד מוסיף לפרש כי דבריו הם רק מה שקרא בעתונים, וחזר לברר זאת כי מה שהתנגדו גדולי התורה אל הציונות זאת היא הציונות "החילונית" ולא של לעווין ולוארנץ הנציגים, כי הם רוצים לעשות זאת על פי תורה רוצים לעשות "מדינת הלכה" ולא מדינת החוק, זאת היא אגודת ישראל וזאת היתה כוונת גדולי ישראל ושך מדבר:

"לרעיון הציונות החילונית, כבר הזהרנו מגדולי הדור הקודם שאין לנו חלק בזה, והרי רואים בחוש איך שרעיון הזה של ציונות החילונית פשט את הרגל, מה שחשבו שעל ידי זה יתגדל כבוד ישראל אצל האומות ולא יהי' עוד אנטישמיות והרי זה להיפוך, וכל המחאות וכל ההפגנות הם ללא תועלת כלל. למי שולחים המחאות לאלו השונאים אותנו כי עשיו שונא ליעקב, ולכן אנן בידן להתחזק באמונה בה' ובישועתו ואל לפנות אל דברי הבלים, כי קרובה ישועתי לבוא אמר הנביא".

בכל הבלבולים שהוא מכולכל בכל הרגילות שהוא משוקע לחזור על דברי הבלברים ולעשות מהם דברי תורה, קשה אמנם להאמין שאינו יכול לידע שהוא משקר בהדברים שהוא אומר כי "לרעיון הציונות החילונית כבר הזהרנו מגדולי הדור הקודם" הכי יש בזה משהו אמת שגדולי התורה בשעה שהיו עוד גדולי התורה, דברו כדברים האלה? הכי ידעו בכלל המבטא הטמא של בן גוריון שבהם הוא צייר את הפושעים אשר עמו וקרא להם חילונים? או "סעקיולאר" בלשון שאר העמים שהציונים מתדמים להם, הכי באמת ידע החפץ חיים ז"ל מהמילים "ציונים חילוניים"? או הכי באמת התנגדו

גדולי התורה דוקא אל הציונות ללא קיום מצות מעשיות אולם לציונות עם קיום איזה מצות לזה לא התנגדו? הכי לא התנגדו אל המזרחי שבודאי ללא ספק היו אז במדריגה יותר נכבדה מן זאת של התורתיים דהיום, והלא המזרחי נתיסד בעיקר בכדי לראות שהציונות תהי' דתית תורתית, ולציונות הזאת גדולי התורה לא התנגדו? הכי אינו יודע הרב שך שהוא דובר כזבים גלויים בזה הענין? והכי פשטה הציונות את הרגל בשעה שהוא עם שאר הדתיים מחזיקים בהציונות עם כ"כ מאמץ, הלא הגדולים הם העיקר והוא ראש הגדולים ואיך אפשר שהציונות בלתי קימת, אולי לזאת מסיים עם כרוז של "חירות", עם ישראל חי וקים!

אחת ברור מדבריו כי כל התורה כל האמונה כל התוכחה סובבת רק על המדינה הציונית, הוא מוגדר עם גדר המדינה וא"א לו לצאת מן גדר הזה, הוא מזכיר דברי חז"ל הלכה שעשיו שונא ליעקב וזאת המדינה כמו שמבאר "שהתאספו אומות העולם בהאו"מ והחליטו נגדנו", אלו שנתנו מושג חדש שאפשר להיות יהודי ללא תורה ומצות זהו סכנה לכלל ישראל, כלומר להמדינה, "יהודי שומר תורה ומצות הוא יותר קשור לארצנו בכל מקו שהוא נמצא" כלומר להמדינה, "רק על ידי שמירת התורה והמצות אז יהי' מובטח קיומנו" כלומר בהמדינה, "כפי שהבטיחה לנו התורה ובכל שאר ספרי הנביאים" שהתורה הק' והנביאים דברו בהמובן של אליעזר שך והבטיחו על המדינה. "כי קרובה ישועתי לבוא" הישועה עבור המדינה, ותחזינה עינינו בשובך לציון, זאת בודאי מדינה. חותם מלא משיגים המסיתים האגודאים, מן הדובר דבר שלהם הסכמה גמורה על מהפכת העולם שהפכו, גם לא שכח העיקר שבזה מתרצים הקושיא הגדולה מדוע נתהפכה האגודה להיות מקור להפצת טומאה ציונית בין יהודים שומרי תורה, זאת היא, כי מעולם לא התנגדו גדולי התורה אלא אל ציונות "חילונית" אל "מדינת החוק" ולזה גם לאורנץ ולעווין מתנגדים, אבל התיקון לעשות המדינה על פי תורה ושתהי' "מדינת הלכה" זאת היתה דעת גדולי התורה אז בימים ההם, וזאת גם הענין שעסוקים בו אגודת ישראל דהיום עם הגדולים דהיום, מדינה עם חוקי הכנסת שהנציגים התורתיים יחוקקו שמה שמכח חוקים הללו יחזרו הציונים בתשובה גמורה זאת מלחמה עבור התורה, שהגדולים עם הנציגים לוחמים ללא הרף, ומן כח קדושת הגדולים וכח מסירת נפש של הנציגים הולכים ובאים ההשיגים.

אין זאת עוד גמרן של הדברים המכתב הזה בקיץ תשל"ז הוא מכתב כללי, בו נכללו כל ההסתות וכל הרמאות המוליכין אל טומאה הציונית, הרב שך מעתיק שם הכל בקצרים לא הניח דבר קטן מן מה שלמד מרבותיו הלבלרים שלא ילמד במכתב הזה לאחרים, הוא בטוח בעצמו כ"כ שגם מוסיף עליהם מדעת עצמו ע"פ היסודות שקבל מרבותיו הללו, הוא עובר כל הגבולים מכולל בשכרון ודובר דברי מינות מפורשים, הוא אומר דברים טמאים מטמאים כל נפש מישראל. במכתב הזה מתהפכים דברי אלקים חיים אל דברי נאצה של העתונאים, אליעזר שך מסביר שגם כריתת ברית עם אברהם

אבינו ה' על המדינה ואלא על מדינת הלכה ולא מדינת החוק, שך מעמיד ומביא הטומאה אל קדשי הקדשים, אבק רגליו מגיע עד כסא הכבוד עם חירוף וגידוף ומשים זאת בתורה"ק, אלה הם דבריו:

"הנה יחידו(!) של עם ישראל התחיל מאבינו הראשון הוא אברהם, לו ניתנה הברית לזרעך אתן את הארץ, והוא ה' היחידי בכל העולם עד שהתורה קראה אותו בשם העברי שכל העולם מעבר אחד והוא מעבר השני, ולו ניתנה ההבטחה והקמותי את בריתי לדורתם לאחוזת עולם והיתי להם לאלקים. ומאברהם עבר הברית ליצחק בנו ורק עבור כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען הביא על אברהם את אשר דבר עליו. תנאי מפורש הותנה ושמרו לעשות צדקה ומשפט, ואין ספק שהכוונה שאם תהי' הארץ לזרעך, שתהי' מדינת הלכה ומשפטי ה' ולא מדינת החוק!

(קטעים מן מכתב של שך פורסם בהמודיע ובדגלנו).

אסור להתטפל בדברים הללו, אין לפרשם ולהתווכח עליהם הם טמאים בטומאת אבי אבות הטומאה לא ה' באפשר לפני איזה שנים לראות עד היכן הדברים יגיעו. אליעזר שך מדבר דברי הסתה והדחה ואין פוצה פה נגדם, אין אפילו מי שיבין וירגיש הרעל אשר כלול בתוכם, כולנו קצורי הדעת כולנו מכולכלים שכורת ולא מיין. החושך כסה פני כל הארץ וכל פעם איזה תוספת מתוסף על החושך עד שלא אפשר עוד לראות מה שיהי' אפשר למשמש בידים. דברי נאצה כהללו עודם מתראים אל שך בעצמו ואל ציבור השומעים כי הוא ממשיך להגיד מוסר ודעת תורה, סילוק הדעת וסילוק שכניה, נפלה לארץ עטרת תפארת ישראל, הר ציון שמם שועלים הלכו בו, למה לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם.

אמנם בהכרח לידע כי המפנה הזה להתאחד עם זרם עולם הציוני, הוא בלתי חדש בהחלט, ואין לחשוב כי ההצטרפות עם הציונות נתחדשה עם הקמת המדינה, והיתרונות הצופיות אל הכנופיה האגודאית מן הממשלה הציונית, כי הדבר כמו שהוא התחלתו עם ראשית ההתייסדות הענין מה שנקרא ונודע בשם "אגודת ישראל". מים הזדונים התחילו לשטוף את עולם החרדי מן היום שנחלט כי נחוץ ללחום עם הציונות בכוחות מאוחדות כלומר, להתאחד עם שומרי מצות מעשיות אשר בגרמניא, ועמהם ביחד ללחום מלחמה הזאת. התאחדות הזאת תחת הכותרת של "כוחות מאוחדים" הולוכה כל מהלך הזה, אלא שהי' בלתי בולט כ"כ מפני שלא הי' נודע בין שדרות יהדות התורה אשר בפולין ורוסיה. לא ידעו מה ששומרי מצות בגרמניא רוצים ולא הבינו מה שמדברים כי לא התעסקו עמהם בעסק גדול, רק עם הופעת המדינה והתנאים המבהילים בדור הזה, התחיל הגרעין הזה להוציא פירות בהמשכה גלויה וכוללת, בצירוף אל הציונות והציונים ללא מעצור כלל. החרדים הגרמניים מעולם לא הטמינו השקפתם זאת, היו אומרים הדברים במפורש, אלא שלא היו נשמעים לנו מחמת חסרון הקשר בין לשון אידיש המדוברת בארצות של יהדות התורה, ובין שפה גרמנית צחה שבה מדברים שומרי מצות בגרמניא, מייסדי

אגודת ישראל ועומדים בראש הנהגתה. הענין הי' מסובך ביותר, כי עצם הנחיצות לאחד כל הכוחות אל מלחמת התורה הי' נכון מאד, אבל זאת בלתי אומרת שנחוץ דוקא להתאחד עם המספר קטן של שומרי מצות בגרמניא עם יהדות חלושה מאד ומצומצמת מאד, דוקא זה האיחוד הנחוץ ודוקא יהדות זאת תהי' עומד בראש לייצר הדיעה והשאיפה, ולהתעסק באותה המלחמה שהם מבינים אותה אל מטרת אותה המסקנה שהם רוצים בה. איחוד הכוחות של יהדות התורה בפולין ורוסיא, באונגארן וגליציע שהם שומרי תורה ולומדי תורה, הם היו בכח לייצר כח מאוחד בנוי על תורה ועבודה. אולם נסתיים הדבר שכל המדובר של כוחות מאוחדים מכוון רק אל יהדות גרמניא הקטנה במספר בכמות ועוד יותר קטנה באיכות, ודוקא אותם יש להעמיד כמנהיגים אל כל יהדות התורה שבארצות מזרח איראפא, זאת עלתה במחיר היותר רב שקשה הי' לראות זאת מתחילתו ויצא להגלות רק בסופו, בתקופה זאת השונית מכל התקופות שהיו מימות עולם.

יהדות גרמנית חרדית

מ"ד

ל א כל הדורות שוים בערכם הרוחני כן מצינו בדברי חז"ל חילוקי הדורות. דור המבול דור הפלגה, דור המדבר, דור באי הארץ, דורו של משה דורו של יהושע, צופה ומביט לכל הדורות. הדור האחרון הזה שאנו חיים בו דור של עיקבתא דמשיחא, בחינת עקביים של אילן הנשמות הוא דור מיוחד בנסיונות גדולות, דור כ"כ חלש כ"כ קטן מוקף עם נסיונות כ"כ גדולים וסוערים. זאת היא גמר הבירור שגם השמרים וציקי קדירה מתבררים, החושך הגדול של שליטת הרע המוחלט קודם זריחת השמש אור הגדול הנצחי, הקלקול הגמור קודם התיקון של עולם התיקון שאין אחריו כלום, שיתגלה על ידי משיח צדקנו ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים ה' אשר אתם חפצים. הנסיון של דור אחרון הזה שונה מן כל הנסיונות של דורות הקודמים, זאת תקופה של התגלות הרע באופן כללי הכולל כל הרעות וכל הטומאות שהיו בעולם עד הנה, מצד כלליות הזאת הרי ענין חדש מתגלה שבו נכללים כל עשר מיני עבודה זרה בפעם אחת, מה שלא הי' כזאת לפניו. כלליות הטומאה מכוונת נגד כלליות הקדושה לעקור את הכל לטמא את הכל, אין זאת נוגע לשנות ח"ו איזה דבר מיוחד או להקל באיזה דבר תורה, לבטל ח"ו מצוה זו או אחרת. אין זאת מה שנוגע אל הפעולות לבד, הפגם של עבירות במעשה, אלא במה שנוגע אל כל הקדושה ויסודות האמונה שטומאה הכללית הזאת מבטלת, חותרת מתחת היסוד של כל היסודות והרומסת כל קדושת ישראל בעצם ובמהות, נוקבת ויורדת כעד התהום ובוקעת ועולות עד הרקיע. כל נ' שערי טומאה נפתחו בפעם אחת, מימי הזדונים מן התהום עולים לפנינו ובעה למשטפה עלמא, אבל אין לנו דוד המלך ע"ה שיכתוב שם אחספא לעצור בעד מי המבול הזה, אין לנו מנהל ולא מחזיק בדינו, אין לנו אפילו הידיעה הנכונה בדבר העמוק החדש הזה העומד נגד עינינו, המחריב עולם ומלואו והמוחה את כל היקום אשר על פני האדמה.

טומאה גדולה ועמוקה ירדה לעולם מן מקור הטומאה, אשר לה גם כח הבלכול הגדול לבלבל את הכל, השטן בעצמו המציא את הטומאה הזאת והשטן בעצמו מצא לנחוץ לכנות לה שם חדש בשם ציונות, השם שאנו יודעים ממנו הכינוי המכסה ומסתיר את עומק הטומאה הנכלל בענין הזה של ציונות. אם הי' שם של אפיקורסות או שם אחד מן עשרה שמות של עבודה זרה נקרא על זה הדבר הי' מתגלה מעט, אם הי' נלוה אל זרם הזה השם הכללי של "עבודה זרה" לא הי' קשה כ"כ להזהיר על הפרישה מענין הזה, אם הי' עכ"פ נצמד אל התופעה הזאת השם של כפירה, היו ישראל הנאמנים לה' מתרחקים

ממנה, אבל השם של ציונות מסתיר ומכסה מבלבל ומטמטם את הלב לאמר, כי אין זאת טומאה וכפירה אלא ענין של הצלה וגם מצוה. חוזק כח של טומאה זו ביחד עם הבלבול הגדול המכסה עליה רבים משומרי תורה נמשכו אחריה כי אין זאת טומאה כלל ואין בזה חשש של כפירה. אולי בהכרח שתקרא זאת בשם חדש לגמרי, כי אין בכח של שמות הטומאה של עבודה זרה של בעל או מולך הנקרא עליה, גם יורדת יותר מטה מן הציור של אפיקורסות הנודע עד הנה, זאת הציונות היא טומאה מקורית שלא נתגלה עוד בעולם, אין להציונות כינוי מן כל הכינויים אשר כבר ידענו מהם, זאת טומאה חדשה כללית עם שם חדש, האחרון והגדול שבנסיונות שמנסים בו את הדור האחרון הקטן שבדורות.

הציונים בעצמם הם כופרים גמורים בה' ובתורתו כמו שאר הכופרים שהיו בעולם עד הנה, אבל הכופרים הגמורים ר"ל הללו המציאו כפירה מיוחדת שאין לה חיבור עם שאר הכופרים אלא דוקא אל עם ישראל. המה הציונים כופרים בכל הכפירות ר"ל, אבל חוץ מן הכפירה בלב ובמחשבה יצרו גם פעולות ומעשים, הפעולות הללו נוגעים דוקא אל קדושת ישראל בכלליותה. הציונות של הכופרים הללו אומרת ומכרזת כי אנחנו גויים בין שאר גויי הארץ, זאת הציונות במעשה מפרסמת כי אין קדושה בעולם שישראל יהיו מקודשים בה, אין ענין אלקי בעולם שישראל יתיחדו בו, ואין תורה בעולם שישראל יהיו מסודרים על ידה. בשעה שהמדובר על הציונות אין זאת לבאר את הכופרים הציונים כי גם לפניהם היו כופרים בישראל שכפרו ר"ל בעיקר, אבל המדובר הוא על הפעולה של הכופרים הללו עבור עם ישראל, הפעולה הזאת עוקרת לגמרי כל הענין של עם סגולה והנהגה אלקית המקושרת בישראל קודש לה', כי התכלית של הציונות מכחיש כל זאת בהחלט, כן המעשים המובילים אל התכלית הציוני, כולם הם חלקי הכחשה בהאמונה היסודית שישראל מאמינים בני מאמינים יודעים אותה כל ימי עולם. הפעולה של הציונות היא פתרון להבעי' היהודית על ידי רכישת עם ומדינה, על ידי רכישת כח צבאי וכח כלכלי, להיות עם ולאום ככל שאר עמי העולם כולו, ע"י אותן המעשים והדרכים שכל שאר עמי העולם רחשו להם מדינתם וחירות לאומתם, התכלית של רכישת ארץ ומדינה היא התכלית של כל עם בעולם וכן היא התכלית של עם ישראל העם נוסף בין שאר עמי העולם. הציונות לא חידשה כלום במה שנוגע אל כל עמי העולם הרי כל עם גדול וקטן יודעים השאיפה הלאומית הזאת, אמנם חידשה הציונות חידוש גדול במה שנוגע אל עם ישראל, שגם עם ישראל אינם מובדלים מן עמי העולם בעצם מהותם ואינם שונים מהם במטרת תכליתם, הפתרון הכללי השייך לשאר אמות העולם זהו הפתרון לפני עם ישראל הבלתי שונה מן שאר העמים.

הציונות אינה מפרסמת איזה כפירה בענין פרטי, אינה מפרסמת אפילו באופן פרטי הכפירה בביאת המשיח אינה נזקקת לשום ענין יחידי מעניני האמונה, אך עוקרת כולם ביחד ובפעם אחת באופן כללי. הציונות אומרת שכל עניני האמונה במה שנוגע לישראל

עם קדוש בלתי קיימים כלל, מה שטוב ונכון לכל עמי העולם זאת ג"כ טוב ונכון לפני עם ישראל, ארץ ומולדת ומדינה עצמאית עם כח צבאי וכלכלי שזאת המטרה לפני עם אנגלי וצרפתי זאת ג"כ המטרה היחידה לפני עם ישראל, מה שבלתי נכון לפני עם צרפתי בלתי נכון לפני עם ישראל, כי אין חילוק בהמהות של עם ישראל ובין המהות של שאר גויי הארץ. הציונים מזכירים לפעמים את הענין של ביאת המשיח וגאולה העתידה בכדי להכחיש ולפרסם כי האמונה הטפילה הזאת הי' האסון של עם ישראל עד הנה, זאת כיבש הלכבות וזאת דחף את ישראל לבין חומות הגיטו, זאת הביא כל הצרות והתלאות כל השחיתות והפאגראמען, כי האמונה הזאת מנע את ישראל לארגן את הכוחות ללחום את המלחמות ולהתקבץ בתוך המולדת, מכח אמונה הזאת נשארו ישראל הפקר בין שאר עמי העולם. הציונות מפרסמת מתוך פעולותיה כי אין גלות ואין גאולה, אין שכר ואין עונש, אין מצוה ואין עבירה אל עם ישראל יותר ממה ששייך אל עם הסיני והרוסי, הפתרון הלאומי של עם הבולגארי והרומעני זהו הפתרון של עם הישראלי, אנחנו גויים ככל הגויים במהות שלנו, אנחנו גוי ישראלי עם לאומית ישראלי ויותר מזה בלתי קיים כלל. דבר מאד עיקרי ויסודי חידשה ציונות זו, אינה זקוקה אל מחשבה של כפירה לבד, אלא נזקקת בעיקר אל מעשים, כל המעשים של הציונות בבנין המדינה או המעשים של הכנה לבנין המדינה, של בנין הצבא, של התארגנות הכללית כל הפעולות של הציונות ללא יוצא מן הכלל, מכילים את יסוד הזה של כפירה הכללית והחלטית, שאנחנו מסודרים באותו הסדר, אנחנו מתכוננים עם אותו המאמץ, ואין חילוק בין הפעולות הלאומיות שלנו אל פעולות הלאומיות של שאר אומות העולם כי אין חילוק בהמהות של עם ישראל להמהות של אומות העולם. זאת הוא החידוש הנורא שחידשה הציונות, החילוף של מהות הקדושה של עם סגולה והנהגה האלקית על עם ישראל אל המהות של שאר עמי העולם, אבל הסדר של הפעולות לבנות עם ומדינה לא חידשה הציונות כלום, הם למדו הדרכים מן שאר עמי העולם שידעו כל זה מכבר.

לא הדרכים לבד בכדי להשיג את המטרה אלא גם המטרה והתכלית עצמו, חילפה הציונות מן גילוי קדושה אלקית בעולם על ידי משיח צדקנו באופן שלא הי' לעולמים, עם בית המקדש בנוי שירד מן השמים, התכלית והתיקון השלם של כל הבריאה ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה' מלך, כמו שהובטחנו בתורת משה בשירת האזינו ועל ידי נביאי אמת וצדק, הגילוי שלא נתגלה עוד בפרטיו עין לא ראתה אלקים זולתך כמבואר בדברי חז"ל, הציונות עוקרת כל הבטחת התורה והנביאים, הציונות אומרת כי התכלית של עם ישראל הוא להיות לנו לאום ומדינה ככל הגוים אשר בעולם. אין החילוף של כפירה הציונית נוגע רק באיזה דרכים תבוא הגאולה אל עם ישראל, אלא בהגאולה עצמה, כי הגאולה לפי טומאה הציונית, אומרת הכפירה והעקירה של כל קדושת ישראל והשוואה אל כל הגוים אשר בעולם בהתכלית הסופי העתיד אל עמנו. הכפירה והטומאה הציונית היא שרשית היא יסודית, הכופרת בכל הנוגע אל עם סגולה הכתוב בתורה

ונביאים ודברי חז"ל, העוקרת כל האמונה הטהורה ללא השאיר שריד, מרכז הכפירה העמוקה הזאת היא בנוגע אל העתיד הנצחי המוכן לפני עם סגולה בהבטחת השי"ת על ידי משה עבדו ונביאי אמת וצדק, הציונות מכחשת הכל, הציונות כופרת הכל, הציונות מבטלת הכל, מכרזת בגלוי בכל אופן פעולותיה, בכל הדברים אשר עסוקה בהם, כי ר"ל אין אלקים בישראל, אנחנו גוי ככל הגוים כי אין ענין אחר בעולם כלל, התכלית של עם הגויי — ישראלי היא התכלית עצמו של עם הגויי — הצרפתי, הדרכים להשיג התכלית הזה הם הדרכים שכל שאר הגוים דרכו ועסקו בהם בעת אשר עסקו להשיג התכלית שלהם, לאום ומדינה עצמאית גדולה או קטנה, כי אין הבדל בין ישראל ובין כל העמים. הציונות לא הכשילה את ישראל עם עבירה זו או אחרת, לא פירסמה אפיקורסות זו או אחרת, אלא הפכה את עם סגולה אל גוי בין שאר גויי העולם, ואין לדמות את הציונות הזאת אל הצדוקית והשבטאית או שאר הזרמים של טומאות שונות, שהסירו לב ישראל מן התורה והאמונה, כי הציונות היא ענין יותר עמוק ויותר מקיף, הציונות היא הכפירה המלאה הבלתי משארת כלום, זאת הפיכה גמורה את כל המהות של עם קדוש עם סגולה, האמיצות והבטוחות של כפירה זו הבטוחה בעצמה עד למאד, היא ההתלבשות של כפירה במחשבה בפעולות ובמעשים כבירים, שינוי המהות של עם ישראל מתלווה עם התגשמות המחשבה במעשים והשיגים כולטים. כל בנין המדינה הציונית, כל הצבא וכוחות הגנה להמדינה, כל החיים הכלכליים בהמדינה, מלוכש בתוכם אותו החילוף והכפירה העמוקה כי עם ישראל מסודרים עם אותו הסדר ואותו המהות של כל הגויים. ההתגדלות וההתגשמות של כפירה הציונית במעשים והשיגים נראים הוסיפה כח עצום אל טומאה הזאת וזאת הגדיל את הנסיון האחרון הזה מן כל הנסיונות שהיו מימות בריאת העולם עד היום הזה. אין זאת אומרת כי קיום המדינה והתרבותה הוא דבר תמידי בלתי מתרועע, כל הנסיונות וכל ההסתות לעבודה זרה היו דבר חולף ועובר ועד ארגיעה לשון שקר, אבל בעת הנסיון בעת החושך, הציונות היא חושך גמור שלא הי' עוד דוגמתה. אין לנו להקשות קושיות ולעמוד מפליאים מדוע נבנו עושי רשעה, מדוע בחנו אלקים וימלטו, אנו אין לנו אלא המפורש בתורה כי הצור תמים פעלו וכל דרכיו משפט, אחרי ה' אלקיכם תלכו, תמים תהי' עם ה' אלקיך, להאמין בהבטחות התורה שאחרי כלות כל הנסיונות יבוא היום בעת אשר דעו וראו כי אין אלהים עמדי, וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו העובד אותו ליום אשר אני עושה סגולה, רק אז שבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, אנו אין לנו אלא לבקש רחמים רבים, לתת לנו כח לעמוד בהנסיון הגדול הזה עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קניית, עד הזמן של תביאמו ותטעמו בהר נחלתך, ויקשב ה' וישמע.

מ"ה

ההיפוך האיום והנורא הציוני הזה, לא הופיע בפעם אחת ובאופן פתאומי, המהלך הזה התחיל בערך שני מאות שנים האחרונים, אך האופן הגמור וההחלטי נגמר עם הקמת המדינה הציונית. המהלך הארוך הזה התחיל עם דורו של מנדלזון שר"י בבערלין, ונשלם עם השאיפה הציונית בהתפרסמותה, אם כי בזמנו של מנדלזון ההשוואה היתה עוד בצירוף קיום מצות מעשיות, אבל כבר דרש הוא ותלמידיו את הגרעין הטמא הזה הכללי, לבל להיות מובדל מן הגויים ולהצטרף אליהם בכל האפשר ובכל ההזדמנות. ההצטרפות וההתחברות אל הגויים בלוית מצות מעשיות לא נמשך לזמן ארוך, הדור השני של מנדלזון כבר נתערבו בגוים כליל והמירו דתם בפרהסיה. תהי' זאת טעות לחשוב כי רק הגמר של מהלך הזה דהיינו המרת דת ר"ל זאת היא התועבה בענין זה, כי גם בשעת שמירת המצות כהלכתם עצם ההתחברות לעכו"ם עצם ההתדמות לחשוב כמחשבותיהם ולערוך ערכיהם, זאת לבד היא המרחק הגדול המפריד את ישראל מאביהם שבשמים, ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי בזמן שאתם מוכדלים מן העמים אתם לי, אלא שביטול מצות התורה במעשה היא התוצאה מן ההתערבות והצטרפות עם העמים במחשבה, שמזה נמשך ביטול התורה כולה במעשה, אבל עצם התועבה והריחוק היא ההתקרבות אל דיעותיהם ומנהגיהם, אפילו בשעה שעוד לא הגיעה לפגוע במצות מעשיות.

ה"עמנציפציע" (השיחרור) בארץ גרמניא מן הגבולים של זמני בין — בינים, נתנה גם חופש ליהודים לצאת מן תחום הגיטו ויש להם רשות לדור חוץ מן תחום המושב בכל מקום שירצו, ולהתעסק בכל העסקים לפרנסתם שהיו עד הנה מיוחדים רק עבור גרמניים. היהודים בארץ גרמניא סבלו הרבה, כמה רציחות וגירושים עברו על היהודים תושבי גרמניא, כמה דם ודמעות יהודיים נשפכו בארץ הזאת, הגיטאות היו צרים וקטנים ולא החזיקו את היושבים בהם, צוקה גדולה הממרר את החיים, בפיקס הקהלה של פראנקפורט כתוב מפורש שכמה פעמים נדחה החתונה לכמה שנים מפני שלא הי' מקום לדור עבור זוג החדש אפילו מקום צר. יש לצייר הרושם הגדול על היהודים בגרמניא בהנתן להם חופש גמור מן כל הדברים המציקים להם ולחיייהם במשך כמה דורות. התחילו היהודים להתעסק בכל הפרנסות הנמצאים בשדה רחב של גרמניא, התחילו להתרחק מן תחום המושב של היהודים ולגור בכל המקומות ברחבי העיר, גם התחילו להתלמד בלימודי גויי גרמניא, ולשלוח צאצאיהם להאוניברסיטה בכדי לקנות לשון גרמני ולימודים העולמיים, למצוא אפשרות אל פרנסות חדשות ביחד עם מצב הרוח בין הגרמנים שכניהם, להראות כי גם היהודים מלומדים נאורים המה, גרמנים המה, כמה צדקה העמנציפציע לשחררם להיות אנשים גרמנים עם עוד היותם יהודים.

ההתערבות עם הגוים הולך וחזק ומתרחב גם בשאר ארצות איראפא תוצאות

ה"עמנציפציע", אבל ביותר ניכר זאת בגרמניא ששם דרים יהודים במספר חשוב, ושם היו מוגבלים ומצוקים באופן יותר כבד. חפץ הלב להיות משתוים עם אורח החיים הגרמניים מתבלט הן במה שנוגע אל החיים היום יומיים והן במה שנוגע לחיי הרוח, הכופרים הרעפורמים והליברלים למיניהם מתרבים בצבעים שונים, אבל מן כל פריקת עול תורה ומצות בכל השמות שנקראים בהם, מתבלט החשק העיקרי להיות דומים אל הגוים הגרמנים להתאחד עם דיעותיהם ואופן חייהם. הכופרים בשאר ארצות איראפא שאבו ההתפקדות שלהם מן הכופרים אשר בגרמניא ועל כולם נקרא הכינוי "בערלינטשיק'ס". הפושעים הכופרים בכל העולם כולו, בחרו להם שם המצלצל של "משכילים", גם שם המטעה הזה הי' מטבעה של כופרי גרמניא, כלומר שענינם היא רק "השכלה" קולטור, אבל בין כולם עיקר המגמה היא להתדמות לעכו"ם להתכולל עמהם, לחיות אורח חייהם, ולפרוק עול תורה ומצות, אם כי נקראים עוד יהודים, יהודים גרמנים.

החפץ להתדמות להגוים הגרמנים אחרי השיחרור של ה"עמנציפציע", לחיות חיים חדשים באין מפריע עוד מן הרדיפות של זמני בין — הבינים, לא הי' מוגבל אל פורקי עול תורה הרעפורמר והלבראלים למיניהם, הרצון הזה להיות שוים עם שכניהם הגוים, בקע אל תוך תוכיות של היהודים הדרים בגרמניא. הקולטור הגרמני נעשה לדבר שכולם לומדים אותו וכולם נשקעים בתוכו, אין עוד דבר חוצץ בין היהודים והגרמנים במה שנוגע אל הדעת והמחשבה, איחוד מחשבתי הזה הקיף כל יהודי בגרמניא ובתוכם גם המיעוט הקטן שנשארו שומרי תורה במעשה. גם שומרי תורה נשקעים ונבלעים בהקולטור הגרמני, בההגיון של הוגי דיעות הגרמנים, בלשונם ומנהגיהם. מיעוט קטן של שומרי תורה נשאר בגרמניא אחרי ההתפרצות של שטף הרעפורם והנעאולגן, אחוז מצומצם מן שומרי תורה ולומדי תורה של קהלות הקודש שהיו מלפנים בארץ אשכנז, אולם הקהלה החרדית אשר בפראנקפורט ובערלין, אינה אותה הקהלה הקדושה של יהדות פראנקפורט מן ימי השל"ה הק', הפני יהושע, ובעל הפלאה זצ"ל, עם התוכן הזה עצמו אלא שהיא קטנה במספר מן זו שהיתה בימי הפלאה, הקהלה החרדית האורתדוקסית של זמנינו, היא חדשה במינה עם תוכן מודרני שנולד ונתהווה עם תקופת ה"עמנציפציע", בתוך החפץ הכללי להתחבר ולהצטרף אל התרבות הגרמני הקובע גם אצל יהודים שומרי תורה במעשה, אלא ששונים המה מן הפושעים הרעפורמר שפרקו מהם עול תורה ומצות, אבל גם הארתדקסים נכללים בתוך הזרם הכללי של התחברות והצטרפות אל הגוים במה שאינו מפריע בולט אל שמירת המצות במעשה.

מר הערמאן שוואב מן משפחת שוואב הנודעה בין קהלה החרדית בפראנקפורט, כתב מחברת בשם "היסטוריא של יהדות אורתדוקסית בגרמניא" מחברת זאת תורגמה לשפה אנגלית, ושם ישנם ידיעות נכבדות על דבר מצב הנפשי של החרדים האורתדקסים בגרמניא וביחוד בפראנקפורט מקום דירתו של הכותב. מר שוואב כותב בפשיטות על

העובדה של התבוללות הארתדקסים בתוך תרבות הגרמני ובחייהם של שכניהם. גם שומרי תורה רצו לשכוח את כל ההבדל העבר ולחיות חיים של השתוות בארץ גרמניא, אם כי שמרו מצות מעשיות בפועל:

"דור חדש של שפע כספית התגדל והתחנך להיות תושבים על ארץ גרמניא כעל ארץ של אבותיהם ולהתמסר אל ארץ הזאת בנאמנות. הרעפורמער עזבו גם הם את מלחמתם נגד המיעוט של ארתדקסים, כי לא נחשב זאת עוד לעיקר אצלם. בינתיים, ההתבוללות בין שדרות יהודי גרמניא צעדה בצעדים ניכרים במהירות, לא בלבד בין הללו שאחזו ברעפורם, אלא האורתדקסיא ג"כ אחזה בהחשק הזה באומץ. כל ענין הגלות של יהודים ביחד עם כוס מרורים של הגלות, בלה וכהה מתוך לבבם והרגישם, הלשון העברי נחסל מלהיות הלשון שבו חיים ומבינים. גם הרב הירש ז"ל בעצמו עם כל מיטב ידיעתו בלשון העברי ביסודיות, לא ראה עצה אחרת איך להביא את דור החדש אל מקור היהדות אלא באמצעות לשון הגרמני.

ספרות שלימה של העתקות מן לשון עברית אל לשון גרמנית נולד עבור הצורך הזה, סידור, מחזור, התנ"ך עם פירושיו, נעתקו אל לשון גרמנית, כי החיים בכללם היו מכריחים אל המחזה הזאת. ההתבוללות צמחה והתגדלה בין הרוב של הארתדקסיא במערב איראפא, הקיווי של "שנה הבאה בירושלים" שבאיזה פעם היתה זאת דבר הפשוט אל כל יהודי מאמין, נהיתה עתה לאיזה מליצה ריקנית מסולקת מן החיים הממשיים".

(שוואב, היסטוריא יהדות הגרמנית 93 – 99)

יהדות החרדית האורתדקסית בגרמניא בזמן שהיתה בתוקפה הכילה רק מספר קטן, לכל היותר איזה אלפים ביחד עם תושבי פראנקפורט הנודעה וביחד עם עוד איזה קהלות יחידות בארץ הזאת. מספר הזה הי' באפשר למצוא באחת מן עירות בינוניות במזרח איראפא. אמנם מספר המאד קטן הזה של שומרי תורה כמעשה בארץ גרמניא, הביעו השפעתם פי כמה מן מספרם, על שאר יהודים החרדים של כמה מיליונים שהיו במזרח איראפא, יהדות הארתדקסית בגרמניא נעמדה במרכז של שומרי תורה בארצות איראפא עם השפעה מאד ניכרת, מעטים המה בעלי הכרה שיבינו ענינה של השפעה הזאת, ועוד יותר מעטים המה שיכירו עד כמה התפשטה בתוצאות מאד גדולות ומבהילות, שנולדו ונתרכו מן השפעה הזאת שרשומם עוד נשארו עד היום הזה, ביחוד אל הנוגע של התפשטות עצם ענין הציונות על כל שומרי תורה שנשארו בשארית הנשאר.

הכופרים ופורקי עול צעדו ללכת עד הסוף, להתחבר ולהצטרף אל הגוים הגרמנים עד נשואי תערובת וביטול לכל מצות התורה, יהדות הארתדקסית דשם, לא התערבו עם הגוים הגרמנים אלא עם הגויית הגרמנית, עם לשונה ואורח חייהם, ובעיקר עם ההגיונות של סופריה וחכמיהם. האורתדוקסים לא נפרדו מן הרעפורמער אלא בזו, כי יהדות הארתדקסית ראה כי גם לפי התרבות הגרמני באפשר לשמור את המצות כמעשה כי יש לפרש את הקולטור גם לפי התורה ומצותיה. שומרי מצות כמעשה האורתדקסים, התאמצו בכל ההזדמנות לבאר מצות התורה על דרך זה או אחר מן תרבות הגרמני, הביאור הזה כלל אצלם את הכל גם עיקרי האמונה הולכים ומתפרשים ומתאחדים עם לימודי הכותבים והוגי דיעות הגרמנים. חיים המה בגרמניא ולפי דעתם בלתי אפשר

להתפרד ולהיות עם בפני עצמו מובדל מן הדיעות ואורח חיים של המדינה כולה. ההתרים רבו ומתרבים על הביאור התרבותי הגרמני בתורה ויהדות, בראש ובראשונה הוא ההיתר הצועד בראש כל הסרה מן הקדושה וההשתחוויה לאלהים אחרים, אדרבה זאת נחוץ למען הצלת התורה ויהדות, זאת מצוה וחובת השעה בכדי להציל את הנוער הקורא את דברי ההוגי דיעות הגרמניים, החי בחיים מודרניים, הרואה את דברי לעג שהרעפורמין מלעגים על התורה ר"ל, ומשום הצלת הנוער של הדור הצעיר טוב מאד לבאר את מצות התורה ע"פ תרבות הגרמני, ולהראות כוונת התורה לדברי קאנט וואנדראט געטהע ושילער. לא בלבד מצות התורה אלא גם עיקרי אמונה, יש להראותם במחזה הזאת שכל דברי אמונה הקדושה הם המשך לתרבות הגרמני, על ידי זה נציל את הדור החדש מן השפעת הנעאלגן והרעפורמער, מן דברי סופריהם ועתוניהם. נוסף על היתר נתוסף עוד הכשר יותר חזק, שאין זאת רק להציל את הצלה, אלא זאת בעצמו נכון מצד עצמו, ומצאו מציאה גדולה שנתפרסמה אח"כ בפירסום היותר גדול עבור הכשר הזה, והוא מה שאמרו חז"ל (מגילה ט') לכתוב ספרים של תורה, נביאים, בלשון יונית, דגמרי מן יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם, יפיפותו של יפת באהלי שם דהיינו לשון יונית. אם כי כבר כתבו הפוסקים שלשון יון הזה שהתירו חז"ל לכתוב ספרים, כבר נשכח מן העולם ואין אנו יודעים את לשון הזה עוד, וכן אין לגמור מן היתר לשון זה אל לשון אחר, ובודאי הכי גמירי אלא לכתוב בלשון הזה ואין זאת נוגע להשתקע בתרבות וחכמת הגויים, אבל שמשו דברי חז"ל הללו להתיר להם להארתדקסים ככל אשר עולה על לבם בדבר התכוללות בגויית הגרמנית. לא נתקררה דעתם בהיתר זה לתרגם אל לשון יונית, אלא גם הקולטור הגרמני יש לשאוב בתוך הלב והנפש, ויש להרחיב זאת שגם כל אהלי שם יהיו בתוך יפיפותו של יפת, יש להתלמד בתוך האוניברסטה לחנך שם הצאצאים בכדי לקיים המצוה של יפיפותו של יפת בהידור מצוה, יש לידע גם כל מה שכותבים ההוגי דיעות הגויים כי גם זאת נכלל במצוה החדשה הזאת, יש לילך לתיאטור ולשמוח באידיהן יש להתדמות אל כל אורח חייהם, כי גם זאת המצוה של יפיפותו ויש לקיים המצוה הזאת בשלימות גמור, ולהיות גרמניים טובים, ולקיים איזה מצות מעשיות, כל זמן שלא יפריעו אל העיקר של יפיפותו של יפת הכולל הכל.

היהודים הארתדוקסים שומרי מצות מעשיות, יודעים בטוב שפה הגרמנית, כי כולם חניכי חינוך הגרמני הן בבתי ספר התיכונים והן באוניברסטה, הם מדברים גם ביניהם ובבתיהם שפה גרמנית מלוטשת. חיים היו היהודים בארצות שונות במקומות פזוריהם והיו מובדלים מן הגויים ולא קבלו מנהגיהם ולא את לשונם בהסכם גמור. היהודים בגלות ספרד דברו בלשון 'לאדינה' שזאת לשון ספרדי שבור, אולי הגויים הספרדיים מבינים מעט את 'לאדינה' בדוחק גדול, היהודים בארצות המערב דברו ביניהם בלשון ערבי משלהם, שבור ושונה מן לשון ערבי המדובר בין הגויים הערבים, היהודים אשר בארץ אשכנז ובארצות רוסיה ופולין וסביבותם שהתפזרו מן גלות אשכנז. מדובר ביניהם

בלשון אשכנזי שבוור הנקרא זארגאן-אידיש הידוע בארצות איראפא. אמנם היהודים שומרי מצות עם ה'עמנציפציע' בגרמניא, מדברים גם ביניהם בלשון גרמני צח, גרמנית אקדמאית, ללא הבדל מן הגוים אשר סביבם אדרכה מתאמצים לדבר בלשון גרמני היותר גרמני, להראות שהם גרמנים טובים גרמנים מתקדמים, ובתלם אחד עם שמירת מצות מעשיות אינם נופלים מן הגוים הגרמנים בגרמניותם הם עוד יותר מסורים ונאמנים להגרמניית, ואין יהדות שלהם פוחת אפילו במקצת את הקולטור שלהם. שמותיהם של היהודיים של הארתדקסים, ידוע אולי להגבאי הקורא אותם לתורה, הוא ג"כ אינו זוכרם אלא מביט בפניקס המתרגם שמותיהם הגרמניים למען לקוראם לעלות לתורה, אבל כהחיים היום יומיים נשכחים לגמרי ראובן, שמעון, יהודה, ידוע לכולם רק גוסטאוו, זיגמונד, אדאלף, ווערנער, לאויס או הערמאן ופעליקס, שמות הנשים ידועים אך ורק אמאליא, שארלוטא, פרעדריקא, איזעבעלא, געטראדא, ראזענהיים בעצמו בהזכרונות שלו אינו מתיגע אפילו לתרגם לשמות היהודים של משפחתו, מזכיר רק שמות הגרמניים כעל דבר רגיל שאין להרהר אחריו. מדברים בלשון גרמני אבל גם משוררים שירים גרמנים, היונקים בעריסותיהם שומעים רק שירים הללו. הפתגמים העממים של הגרמנים הם ג"כ הפתגמים של החרדים הללו, ההלצות הגרמנים מפקחים גם את דעתם וחוזרים עליהם בכל ההזדמנות. א"א להם להביע דאגותיהם אלא עם אותם הבטוים שהגרמנים מביעים בהם אנחותיהם, המה יהודים ולא גוים, המה שומרי מצות ולא פושעים, אבל גם גרמנים ללא גרעון וללא חסרון. התרבות הגרמנית ההתאחדות עם החיים הגרמניים אינו עוד דבר של בעל כרחך, של אין ברירה, רק זה הישג אצלם, אינם מתביישים עם הישג הזה אלא מתכבדים בו. שולחים צאצאיהם לבתי ספר הגרמנים ומתיגעים עד מיצוי האחרון לשולחם גם לאוניברסיטה, להשיג איזה תואר של דאקטאר באיזה מקצוע. לאו דוקא המקצועים שיש להשתמש בהם לפרנסה אלא גם דאקטאר פיליזוף, דאקטאר פילילאג, דאקטאר היסטוריא, זאת ההתכבדות היותר גדולה המתבקשת ביותר. בזמן שאיזה מצאצאיו זוכה בהזכיה הזאת להשיג התואר של איזה דאקטאר, האב מתכבד עם עליה לתורה בבהכנ"ס של קהלה החרדית הנפרדת בפראנקפורט בש"ק זה, צועד בגאווה ובשמחה רבה אל הס"ת, כל המתפללים מביטים אחריו מתקנאים בו וגם שמחים בשמחתו הגדולה, ואחרי ברכת התורה לאחריה, כל העם עונים אחריו מזל טוב! מזל טוב! וגילת לב של האב עולה על כל גדולתו.

מ"ו

התמזגות הזאת של קליטת הקולטור הגרמני ולהיות שומר מצות מעשיות, היא יהדות חדשה תופעת יהדות פראנקפארט בגרמניא, עד כה ידענו מן יסודות התורה והאמונה להבדל מן העכו"ם, מן דיעותיהם, לשונם, ומנהגיהם, כמבואר במס' ע"ז

ובפוסקים בש"ע, ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, בזמן שאתם מובדלים מן העמים אתם לי. האורתדקסים מצאו לנכון לומר בזמן שאין אתם מובדלים מן העמים אתם לי, הדרך הישר הוא להיות יהודי וגרמני ביחד, אין זאת סתירה אלא מגמה ומטרה, ולהסיר כל ספק בתופעה המוזרה הזאת מתאמצים בכל פעם להסביר המיזוג הזה בכתביהם ובנאומיהם, להסתיר ולסלסל הדברים וליתן עליהם איזה חוט של חן מן הפתגמים והמליצות הגרמניים שכ"כ מורגל אצלם. בכל ההזדמנויות מבלטים ומציגים ההישג הזה כמה גדלה חכמתם וכמה יפה השלימות הזאת אשר להם, מתגאים בו מול יהודי חרדי מן מזרח איראפא שהוא בעיניהם בבחינת נחות דרגא, מחוסר תרבות ו"עטיקעטה" גרמנית שהם מתכחרים בו, ראזענהיים כותב:

"גם אנחנו סבורים, כי אישיות יהודי שהצליחה, לקלוט ולעבד את מרכיבי התרבות המדע והאמנות, ולמזוג אותם כליל עם השקפת העולם המבוססת על האמונה ועל בקיאות יסודית בדברי תורה, שאישיות כזאת קרובה יותר אל דמות האידיאלית של אדם בישראל, מאשר אותו תלמיד חכם מחובשי בהמ"ד אשר חכמות חיצוניות ממנו והלאה".

(ראזענהיים, כתבים צד ע"א)

ראזענהיים מדבר ברורות ובהתכבדות עצמו, כי יהודי גרמני אשר לו התרבות העולמית הוא דמות אידאלית של אדם מישראל מאשר תלמיד חכם מחובשי בהמ"ד, המחוסר תרבות העולמית ואינו יודע ממנה. המידה של ידיעת התורה ועבודת ה' הבלתי נמצא כלל בהחינוך של האורתדקסים מאפשר להם מסקנה הזאת, כי לפי החינוך הגרמני שהם שקועים ומגודלים בו יש להם להביט עם ריחוק מן "אוסט יודעע" הבלתי יודע מן הקולטור הגרמני והתרבות האיראפא, וחיוו המה חיי תורה לבד. ההתמזגות וההתקשרות בתוך התרבות העולמית והחיים הגרמניים הי' עד כדי כך, שכמעט ניתק מהם הקשר הנפשי עם אחיהם של ארצות מזרח איראפא, לא רצו בפראנקפורט אפילו לצרף אותם בתור חברים אל קהלה החרדית שלהם. היהודים יוצאי פולין הדרים בפראנקפורט לא הי' באפשר להם חיבור עם הקהלה הזאת, אנשי הקהלה האורתדקסית מתביישים עמהם, מופרדים מהם, אין ברצונם לכלול אותם בכדי שלא לפגוע בהחינוך התרבותי של צאצאיהם, לדמות כי הם יהודים כמו יהודים הללו יוצאי פולין או שאר "אוסט יודעע", רוצים להתפטר מהם בכל אופן שיהי'. בלתי איכפת להם להאורתדקסים אם יוצאי פולין הדרים שם יצטרפו עבור צרכיהם הציבוריים אל קהלה הכללית, בלבד שלא יתאחדו עמהם ולא יביישו אותם בהתחברותם להיות שווים עמהם. ראזענהיים הרגיש בסוף ימיו הרושם המכאיב מן עובדה הזאת, וכותב על זה במעט חרטה בהזכרונות:

"לצערינו והדבר הזה כאב לי מאד, היהודים "היעקעס" מבטן ומלידה, שניהלו את עניני הקהלה בפראנקפורט, לא הרגישו מעולם את הקשר הנפשי עם האחים העניים שבאו מארצות מזרח איראפא. הם קיימו מצות צדקה כשהללו פנו אליהם, אך הביטו עליהם קצת מלמעלה למטה, כעל פאללאקען בלתי מתורבתים".

"מעולם לא נעשתה פעולה כדי לצרף אותם בתור חברים לקהלה החרדית,

או כדי לעורר בתוכם את חובת השתייכותם אליה בתור מצות דתית, להיפך, הי' התנגדות לזה מתוך רוב ראשי קהלתנו. אפשר הי' להניח, שהם רוצים לטובת הקהלה להרחיק אותם ממנה, בכדי שלא יהיו לה למעמסה מבחינה כלכלית, ושהם מעדיפים שצרכיהם יספוקו על ידי הניאולוגין".

(זכרונות ראזענהיים צד קע"ד)

ראזענהיים כותב הזכרונות שלו בסוף ימיו משהגיע לימי הגבורות או קרוב להם, אז ראה כי עולם שלו של הקולטור והגרמנית עלה בשמה ושית, אבל יש לעורר כי מה שכותב על מנהלי הקהלה בפראנקפורט הוא ראזענהיים הי' אחד מהם אולי היותר בולט בתוכם, לא שמענו בשום פעם אז כי "ההתנגדות מצד הקהלה לצרף אותם בתור חברים" בלתי צודקת במקצת. לא מן ראזענהיים ולא מן אחר מנהלי הקהלה. גם אין זאת שכותב בהזכרונות סותר את מה שכתב בה"כתבים" "כי אישיות בעלת התרבות קרובה יותר אל דמות האידיאלית של אדם מישראל, מאשר אותו תלמיד חכם מחובשי בהמ"ד אשר חכמות חיצונית ממנו והלאה" בודאי גם עכשיו סובר כן, אלא שכואב לו מדוע האישיות האידיאלית של הערמאן, פעליקס, וגוסטאוו, לא הרגישו את קשר הנפשי כראוי ונכון לפני אישיות האידיאלית כזאת. דירתו של ראזענהיים בפראנקפורט, היתה קרובה אל מנין מאנשי גאליציען, ובכל יום עבר על פתח מנין הזה ואף פעם לא דרך ח"י שמה, בכדי שלא להעלות רכב ופגם באישיות אידיאלית תרבותית. מתביישים הארתודקסים עמהם, "מביטים עליהם מלמעלה למטה כעל "פאללקען" בלתי מתורבתים המה גרמנים, היהודים הדירים בפולין הם פאללאקען, בדרך כלל העם הפולני הגויי המה בלתי מתורבתים בעיני הגרמנים, גם היהודים הגרמנים דנים על היהודים הפולנים מנקודת מבט הזאת עצמה, פאללאקען בלתי מתורבתים. ראזענהיים גם מצדיק את עמידתם, "אפשר הי' להניח שהם רצו לטובת הקהלה להרחיק אותם ממנה, בכדי שלא יהיו להם למעמסה מבחינה כלכלית, ושהם מעדיפים כי צרכיהם יסופקו על ידי הניאולוגים" הטעם בכדי שלא יהיו להקהלה למעמסה מבחינה כלכלית מספיק עבור ראזענהיים גם אחרי החרטה, גם הסיום של דבריו בענין זה "מעדיפים כי צרכיהם יסופקו על ידי הניאולוגין" מציין גודל המלחמה במסירת נפש שלחמו האורתודקסים נגד הזרם של נאולוגין ורעפורמער. אין הכוונה בכאן להתכוון או לעשות בקורת על מהות של יהדות הארתודקסיה בגרמניא, או למצוא איזה חסרונות במנהיגים והנהגה של יהדות זו, אמנם בהכרח להזדקק אל התוכן הזה בכדי לברר מעט את השרשרת הארוכה שהיא באמת קצרה, של המעבר מן יהדות שומרי תורה ומצות אל הכפירה העמוקה של הציונות הזאת, הדרכים שנדרכו עבור המעבר הזה, ההסתרים שהמעבר הזה הוסתר בהם, והלבושים של מלחמה למען קיום התורה שהמעבר הזה התלבש בהם. התוכן הגרמני המוזר מאד של יהודים שומרי מצות בפראנקפורט, לא נולד באקראי ובאופן פתאומי, הי' זאת תוצאה מן השפעת פריקת עול תורה של הניאולוגין והרעפורמער שהפיצה ארץ גרמניא בימים הללו. העמידה וההתנגדות נגד זרם הבגידה של רשעי ארץ הללו, השאירה אך רושם חלש של יהדות

אמיתית מה שהי' נודע מקודם בארץ אשכנז וחכמיה קדושי עליון זצ"ל. למרות כל הכוחות וכל מלחמתם של שארית המיעוט הזה שומרי תורה, נגד זרם של מפירי ברית הרשעים הרעפורמער והנאולוגין למיניהם, נדבק גם אל שומרי תורה משיכה אל קסם המודרני התרבות הגרמני. הם הרעפורמער הפיצו פרסומים שונים להראות המדע והיסודות של רשעתם וזאת בלשון גרמני מלוטש, כל הנוער קורא הדברים הללו, כל מי שידע את הפרסומים הללו והמדענית אשר תוכם נקרא בשם ידען ופראגרסיבי, על שומרי תורה מכנים כל מין שם של השמצה ובזיון, "שחורים" "בלתי נאורים" "סומים" "פאנאטים" וכל מה שיעלה על לשונם. הי' כמעט מוכרח עבור שומרי התורה לענות על הבזיונות והשקרים, והי' כמעט מוכרח לענות בלשון גרמני, אם כי כל הויכוחים וכל המענות בגרמנית מלוטשת לא הועילו מאומה, אבל נדמה לפי שעה כי זאת הרטייה הנצרכת. בשעה שהרב הירש ע"ה יסד את בית הספר "הריאלי" בפראנקפורט שנה אחת אחר בואו לשם, למדו שם הרכה לימודי עולמית גרמנית לעומת לימודי קודש, אפשר לקבל ההצדקה לחינוך כעין זה מן העובדה כי חוק הממשלתי על חינוך חובה, הי' אז במלוא תקפו בכל ארץ גרמניה וגם כי לפי הדמיון של דרישת השעה לעמוד נגד השמצה של הרעפורמר, נחוץ הי' ללמוד בבית הספר הזה לימודי חול ולימודי לשון ותרבות גרמני. לאמיתן של דברים בהמשך הזמן נשתרבה הדבר של אופן חינוך הזה, ליצירה שיטתית שנבעה מהשקפת העולם והשקפת חיים יהודית, ובשום אופן לא פתרון ארעי או ויתור לנחיצות לתנאי הזמן. אפשר אלמלא נמצא הרב הירש ע"ה באותו המצב ובאותן תנאי החיים אשר בהם נמצאו היהודים במזרח איראפא, הי' מעמיד בית הספר התובע מתלמידים ללמוד תורה יומם ולילה ללא תערובת מדעי העולם, אולם בגרמניה לנוכח חוק חינוך חובה ממשלתי, לנוכח הזרם של חיים חומריים שהשתלט על ההמונים, בית הספר "הריאלי" של הירש לא הי' בו סכנת כיטול תורה כלל, המצב לא הי' יכול להשתנות מפני בית ספר כזה לרעה כי אם לטובה, תחת החינוך בבית ספר גרמני גויי ללא סביבה יהודית כלל. כן מסבירים העומדים לימינו של הרב הירש ואת תוכנות בית הספר "הריאלי" שהוקם בפראנקפורט.

כל ההצדקות הללו על מהלך הזה אינם פועלים כלום על התוצאות, אי אפשר לקרב נפשות ישראל לתורה וקדושה עם לימודים עולמיים, אי אפשר לקום בפני הגל עם הגל עצמו. הלימודים הגרמניים שנלמדו בבית הספר "הריאלי" במידה כ"כ גדושה, יצרו מחונכים עם התקשרות להעולם הגרמני במידה כ"כ עודפת, א"א להיות ליהודי אלא עם יהדות, א"א להביא קדושה להנפש אלא עם קדושה, קדושת התורה והעבודה, שום הסברה דמיונית או ממשית לא ישנו דבר זה, שום תנאי הזמן לא יחליפו מצות התורה של ושננתם לבניך ודרכת בם, יהיו ההסברים מה שיהיו, יהיו תנאי הזמן מה שיתדמו לעיני בשר כהרים גדולים, התוצאות של לימוד התורה היא קדושת התורה, התוצאה מן לימודי תרבות הוא ההשקעה בתרבות גרמני. הסדר בבית ספר "הריאלי" של הרב הירש

הי' בתחילה 30 שעות לשבוע לימודי חול, 10 שעות תנ"ך, 10 שעות גמרא לשבוע, בכיתות הגבוהות, בס"ה 30 שעות לימודי חול לשבוע, 20 שעות לימודי קודש בכל שבוע. אולם אח"כ גבר הלחץ למעט לימודי קודש על רק עשר שעות לשבוע בלבד, היינו שש שעות לשבוע לימוד הגמרא, וארבע שעות לשבוע לימוד התנ"ך. בשנת תרל"ז התפטר הרב הירש ע"ה מהנהלת בית הספר לסיבת חולשתו, ונכנס בנו ד"ר מנדל הירש תחתיו, הוא צמצם את כל לימוד החומש ללימוד הפירוש של אביו הרב הירש עד כדי כך, כי הילדים בכל ימי היותם בבית הספר "הריאלי" לא למדו אפילו פסוק אחד עם פירש"י ז"ל, על מפרשים אחרים אין לדבר כלל (זכרונות ראזענהיים צד ט"ו) לא הי' שם בבית הספר "הריאלי" ששם נתחנכו כל תושבי פראנקפורט של הקהלה החרדית, לימוד התורה כמו שמובן לכל יהודי בכל העולם כולו, לא הי' שם לימוד של תורה וקדושה, אך עירוב של יהדות וגויית יהדות גרמנית, משום כך לא הכמות לבד של לימודי קודש עשר שעות לשבוע, אלא גם התוכן כולו של לימודי קודש הי' ענין אחר מאשר לימודי קודש כמו שאנו יודעים.

מ"ז

ד"ר מנדל הירש נהי' למחנך הראשי בבית הספר הזה, למד עם התלמידים נביאים, ישע' תרי עשר, וגם ספר איוב, מגיל 13 עד 16, הלימוד הזה בתורה שבכתב ודברי נביאים הקדושים, שגם האותיות ספורות וגבוהות קרי וכתוב ונאמרים מפי ה', שמה בבית הספר החרדי הוסבר הדבר כי הלימוד הזה הוא להרחיב ולתקן השקפת העולם, להראות שכל ההתפתחות בתולדות האנושות, כל הפילוסופיא מקופלת בתוך המסורת הנביאים (שם צד ט"ז) דברים מאד מוזרים ליהודי מאמין שומר תורה. למדו שם גם מקצועות שהשפיעו על האמונות והדיעות, לימוד הזה ביחד עם השפה הגרמנית וההיסטוריא למדו מפי מורים לא — יהודים וגם ממורים יהודים. למדו שם מן העתון הדתי "ישורון" על החינוך היהודי ועל היחסים שבין יסודי התרבות הכללי והתרבות התורתית (!), כלומר הקשר שבין הקולטור העולמי ובין הקולטור התורתי. "השאלות היסודיות של פילסופית מדעי הטבע, השערות הגיאולוגיות וההשקפות הכלליות על החיים, הועברו תחת שבט הביקורת מנקודת הראות של תורה" כל זאת נכלל בהזמן של 10 שעות לשבוע שהוגבל על לימודי קודש ולימודים הללו הם לימודי קודש לפי רוח בית ספר ריאלי. אפשר להבין כי אין עוד שום ניגוד להעובדה כי אחרי הבחינה בבית הספר הזה על לימוד הגמרא שלמדו שם התלמידים בקצה המזלג, תיכף אחר זה היתה הבחינה להתלמידים על תרגילי התעמלות (שם ט"ז) הספורט הכללי. כל זאת מראה את מהות של החינוך הדתי שקבלו התלמידים בבית הספר החרדי אשר בפראנקפורט. אין להתפלאות כי מן כל התלמידים שנתחנכו שמה, נשארו רק מעטים שומרי תורה במעשה, רק הללו שהיו בתנאי החיים של

הסביבה בפראנקפורט, אבל רובם פנו עורף אפילו לשמירת מצות במעשה:

"בכל אופן למען האמת, עלי לקבוע שכל מחזורי בית הספר משנת תר"ט (1859) עד תרל"ט (1888) שנת פטירתו של הרשב"ר הירש ז"ל, בדרך כלל לא נשארו נאמנים לדגל יהדות החרדית, רק אותם תלמידים שמזלם גרם להם לבלות את התקופה שלאחר גמר לימודיהם בבית הספר, בסביבת הקהלה החרדית בפראנקפורט, ואילו אשר יצאו בגיל רך יותר לעולם הגדול, רובם המכריע פנו עורף ליהדות המעשית לצערנו, למרות החינוך שקבלו בבית הספר הריאלי". (זכרונות צד י"ח)

עובדה הזאת לא הפריעה את ראזענהיים וחביריו לדבר על החינוך הזה בבה"ס הריאלי, עם הוקרה והתלהבות, "זו היתה ההכרה הנשגבה שבה יצאו תלמידי ביה"ס לסערת החיים, מתוך הכרה דתית ברורה ומצוקה מהתנ"ך והתלמוד" (שם צד י"ז) אנשי אורתדוקסיה ראו קורת רוח גדולה בהחינוך הזה, למלאות באופן מלא את היצר הגדול החושק להתערב בגוים, להתגאות עם התרבות הגרמני שלהם וכיחד עם זה כל להיות מופרך מן הדרישה על חינוך של תורה. המזיגה הזאת ניתנה בהחינוך של ביה"ס "הריאלי" בשתי ידים, שנהפכה אח"כ לשיטה של ימיה "תורה עם דרך ארץ", תמונה חדשה לפני יהודי שומר תורה שלא שמענו על תמונה הזאת עד הנה. ההתמזגות עם הגוים אשר סביבם נתפתחה עד שלב האחרון, גם היהדות החלושה שלהם תלוי לפי מצב הרוח של הגרמנים, או בהגישה אשר לההוגים הגוים הגרמנים אל הדת שלהם או אל החמר, "די מאטעריאליסטשע ריאליסטשע אנשוואונגען" ומפני זה בשנות תר"נ עד תרס"ג נשארו יותר מספר של נאמנים לשמירת המצות במעשה, מן התלמידים של ביה"ס הריאלי:

"לעומת זה שקבעתי, אח"כ במחזורי (1890 – 1903) שנת יובלו של המוסד הריאלי, אחוז מסיימי בית הספר שנשארו נאמנים גדל במידה ניכרת, דבר הכרוך בלי ספק, בשנים בהלך הרוח של התקופה, ראשית ירידתם של המטריאליזם והריאליזם".

אצל אנשי ההתמזגות עם התרבות הגרמני הכל תלוי בהגרמנים, כולם משוקעים עם הגרמנית שבה הם חיים, חושבים, ומתנהגים, הכל נתאחד על עולם הגויי אשר סביבם, מן הגרמנים הם שואכים את גויותם וגם את יהדותם. ואם היתה התקופה של ההוגים הגרמניים על "אידעאל" גם האורתדוקסים וחניכי ביה"ס הריאלי נשפכו מזה, ונשארו יותר מספר נאמנים לשמירת המצות במעשה, מן התקופה הקודמת. ראזענהיים אינו רואה בענין זה שום דבר מוזר, הוא ושאר חביריו מבינים כי ההצטרפות עם החיים הגרמניים, ההתאחדות עם התרבות שלהם, משפיע על השקפה הדתית של היהודים שלהם, היהודים האורתדוקסים הם שומרי מצות התורה והגרמנים אדוקים בהדת שלהם, אבל במה שנוגע אל ההתעוררות של דתיות הרי אותה התעוררות הדתיות של היהודים, מאוחדת עם ההשקפה וההתעוררות של הגרמנים לענייני הדת והאידיאליזם שלהם. ראזענהיים הי' חתן של ר' שמואל שטרויס מקארלסרוהע, הוא כותב בהערצה יתירה על חותנו ע"ה שהי'

נכד של "הבעל שם" ממיקלשטאט ר' זעקעל ליב ווארמסער זצ"ל. ר' שמואל שטרויס
ע"ה הי' בעל צדקה למופת עניו וירא ה', אבל ג"כ מוסיף:

"באישיותו של שמואל שטרויס התאחדו תכונות, המתמזגות רק לעיתים
רחוקים באיש אחד, השכלה כללית עשירה מלווה בשליטה נכונה בשפה גרמנית,
וגם התקשרות עם יהדות המזרח, עם חסידות ותנועת המוסר.
א"א לחלוק על כך שאישיותו של שמואל שטרויס, יכולה להתפתח אך ורק
על אדמת סיסמת "תורה עם דרך ארץ" כפי שזו היתה בגרמניא, ודמותו צריכה
לשמש של סינטיזה בין תרבות מערב איראפא וחכמת תוה"ק".

רזענהיים ג"כ מודה על האמת שהתוצאות היו מבהילות, בניו של חותנו שמואל
שטרויס אף אחד מהם לא נשאר שומר תורה, הוא מתפלא על ככה, מסביר שזאת היתה
אשמת של התרבות הגרמני שלא השפיע אז לטובת הדתית. בתקופה הזאת בבית הספר
הגרמני בהגימנסיא שלמדו שמה בניו של שטרויס, שררה רוח כפירה כי המורים
הגרמניים היו כופרים באמונתם הנוצרית, וממילא פעל על בניו של שמואל שטרויס
באמונה הישראלית. הדתית של האורתודקסים היהודים מתאחדת עם הקולטור הגרמני,
וחסרון הדתית הנוצרית אצל המורים הגרמנים בהגימנסיא מנתק את השקפה הדתית של
היהודים המתחנכים שמה, זאת הי' הגורם למניעת שמירת המצות אצל בניו של שטרויס.
הבנה הזאת מאד ברורה אצל ראזענהיים שהי' מכיר בהתבוללות עם הגרמנית ומקבל
אותה בפשטות ובבטוחות, כותב ג"כ על גיסיו הנ"ל שנשארו עוד אצלם קוי "אופיי"
דתיים, לאומיים ומסורתיים, וזאת יש להעריך לפי הבנתו, ההבנה של האורתודקסיא
בפראנקפורט:

"הנני רואה מחובתי המוסרית כלפי האמת ההיסטורית, לא להסתיר את העובדה
המזעזעת שמבין חמשה בניו של איש החכם והקדוש הזה (חותנו שמואל
שטרויס) אף אחד לא שמר אמונים לאידיאל הדתי, וראשית כל לאמונה טהורה
שהיתה נחלת אביהם. כולם כאחד היו אנשים בעלי אופי (כארקטער) נעלה,
ומחוננים בכשרונות מרובים, אך הם הוכרעו בהסתערות המדעית המודרנית
חדורת רוח כפירה, למרות שנשמרו אצלם קווי אופי דתיים לאומיים
ומסורתיים"

"כיצד הי' דבר זה אפשרי לעיני אביהם, שעצם הופעתו היתה צריכה להחזיר
בתשובה אפילו את הכופר והחוטא הגדול ביותר? את הסיבות לכך יש לחפש
במותה ללא עת של האם ע"ה, ובייחוד בהשפעת הגימנסיא. גיסי אליהו שטרויס
הבכור מבניו של שמואל שטרויס ע"ה הודה והתוודע לפני בהיותו בן עשרים
ושתיים, "אנחנו כולנו יצאנו כופרים בעיקר, מן הגימנסיא, שם חינונו אותנו
המורים לכך מתוך הכרה ברורה".

(שם צד נ"ט)

נראה מזה כי אצל ראזענהיים ישנו החשיבות עבור "קווי אופי דתיים לאומיים
ומסורתיים", גם יש לדלג על עצם העובדה של עזיבת שמירת התורה מבנים הללו או
בנים אחרים, אבל יש להזדקק על מהלך המחשבה של האשמה הזאת. מה שלא נשארו
חניכי ביה"ס "הריאלי" בשמירת המצות, היתה הסיבה של השקפת העולמית של הגרמנים
על מאטריאליזם בתקופה הזאת, מה שלא נשארו גיסיו בקארלסרוהע בשמירת המצות,

היתה ההשקפה של המורים הגרמנים בהגימנסיא על הדת שלהם. בהיהדות של ראזענהיים בלתי פועל העובדה שגיסו אליהו בן עשרים ושתיים לא למד תורה עד הגיל הזה אלא למד בגימנסיא, אלא החסרון הי' שהגימנסיא היתה בלתי דתית של הנוצרית. אלמלא היתה ההשקפה הגרמנית לא כ"כ מאטריליסטיש בתקופה דאז, היו המתחנכים בבה"ס הריאלי נשארים שומרי מצות, אלמלא היו המורים הגוים בהגימנסיא בקרלסרוהע לא כ"כ כופרים באמונתם הנוצרית, היו גיסיו נשארו ביהדותם.

מ"ח

הידיעה על החינוך ומהלך המחשבה של שומרי מצות מעשיות בפראנקפורט נחוצה מאד, החינוך שקבלו מטל ילדותם ההתמזגות המלאה עם הגוים ותרבות הגרמני העולמי, שזאת השפיע מאד על יהדותם, היא לימוד זכות על התרחקותם מן מקור התורה ויהדות השלימה של קדושת התורה ועבודה, אולם לדאבונינו הגדול זאת פעל גם על היהודים במזרח איראפא, בשעה שהתאחדו עמהם ונכנסו יחד למלחמה נגד הציונות, פעולות המלחמה הזאת היתה בידי האורתודוקסים על דעתם והבנתם, עם חותם מלא של מהותם ויהדותם. שם בפראנקפורט לא נודע חינוך אחר חוץ מן החינוך הגרמני עם קירוב שכני מצרני של קיום איזה מצות מעשיות, הישיבות אשר במזרח איראפא היו רחוקים מאד מן ההשקפה של החרדים הללו, באותו המרחק שבין הגימנסיא שבה נתחנכו המה, ובין הישיבה שבה נתחנכו יהודים של יהדות התורה. לא עלה אפילו על דעת אחד מן חרדי פראנקפורט באותה התקופה, שישלח בנו לאיזה ישיבה במזרח איראפא. ראזענהיים מודה על זה בכותבו, שאם הי' מציע אל הוריו ללמוד בישיבה, אחרי יציאתו מבה"ס הריאלי הי' נראה בעיניהם כמשתגע, מודה הוא ג"כ שהוא בעצמו לא חשב על כך, זאת היתה מידת הריחוק של יהדות האורתודקסיה מן יהדות התורה:

"בפראנקפורט של שנת תרל"ו (1886) בתקופה זו סיימתי את חוק לימודי בבה"ס הראילאי בגיל 15 וחצי, עם נאום פרידה חגיגי ופומבי על השפעת הלימודים השונים שמה, על עיצוב האופי, אז נחשב בית הספר הריאלי, כפסגת חינוך היהודי.

לו הייתי מגלה באזני הורי, את הרצון לנסוע ללמוד באיזו ישיבה – לא חשבתי אפילו על כך – היו רואים בה מעשה שיגעון, עד כדי כך ירדה אז פלאים המסורת העתיקה של הישיבה בחוגים האורתודוקסים החדשה במערב איראפא. (שם צד י"ט)

לזכותו של ראזענהיים יש להזכיר כי הוא כותב האמת, שהוא בעצמו לא חשב על כך לנסוע לאיזה ישיבה, זאת הי' בוז אל חניכי פראנקפורט היהדות החדשה המערבית. אולי הרגיש זאת רק אח"כ שבא כמגע עם יהדות התורה בעניני האגודה שהוא הי' המיסד, המנהיג והמנענע, ראה את עצמו אז עם ריקנות ניכרת בידיעות התורה ואיזה פעמי חרטה פעמו ברוחו מדוע לא קנה שלימות הזאת, "המסורת העתיקה" של הישיבה.

גם חותנו שמואל שטרויס ע"ה שמדבר עליו עם כ"כ הערצה, לא עלה בדעתו לחנך בניו באיזה ישיבה כמזרח איראפא, למרות שאיזה ת"ח שהתארח בביתו של שטרויס, ביקש ממנו וגם הסביר לו שסכנה גדולה צופיה עבור בניו בקארלסרוהע, בתוך הסכיבה של תרבות הגרמני, שישארו בניו ביהדותם, אבל אצל החרדים הגרמנים הי' זאת צעד בלתי אפשרי כלל:

"חותני הראה לי מכתב שקבל זה כמה שנים מתלמיד חכם ממזרח איראפא. כותב המכתב שהה בתור אורח בבית שמואל שטרויס בעת שמחת בר מצוה של בנו הגדול, עם שובו לביתו בעודו תחת הרושם הכביר שעשה עליו אישיות של שטרויס וכל האוירה שבביתו, השביע אותו במכתבו שיחליט לשלוח בנו בכורו כעת אחר הבר מצוה, לאחת הישיבות אשר במזרח איראפא, הוסיף כי אין כמעט כל אפשרות מבחינה פסיכולוגית בתוך הסכיבה התרבותית". הגרמנית העושה את שלה. שיריש לבניו את יהדות הלוהטת השוכנת בקרבו. המכתב הניע את שמואל שטרויס למחשבות רבות, אבל טרם הוכשר הדור כי אף אחד מהחרדים בגרמניה לא הי' יכול באותה תקופה, להשלים עם הדעה שהישיבות במזרח הן מוסדות החינוך המתאימים לבניו, היתה זאת עשרים שנה ויותר לפני היסוד של אגודת ישראל".

(שם צד ס"א)

הענין של התיסדות האגודה הנזכר בדבריו של ראזענהיים, לא הביא שום שינוי כל דהו אל עמידת הארתודקסיה בענין לימוד התורה בישיבה, לא רצו לידע מזה קודם התיסדות האגודה וגם לא אח"כ. רק שבשנות ממשלת הצורר היטלער ש"ט איזה הרהורים עלה על לבם של אחדים בנוגע אל חינוך בתוך הקולטור הגרמני שהי' נקבע בקביעות במשך ששים שנים האחרונים, אחדים ממש נתנו רשות לבניהם ליסע אל איזה ישיבה כמזרח ללמוד תורה מספר הזה הי' קטן מאד אף לא אחד ממאה, וגם מצומצם לאיזה עניים ולא אל ה"עליטע" מן החוג הזה, כולם היו משוקעים בהגויית וכל המסתעף מזה. ראזענהיים הכותב זאת באיזה פעמי לב, היא אחרי התקופה של הצורר ש"ט ואחרי ההשמדה הנוראה ינקום ה' דמם לעינינו, נתרכך לכו בהגיעו אל גיל הזה. אולם התיסדות של אגודת ישראל 50 שנה מקודם, לא השפיע כלום לטובה בעיני יהדות גרמניה בכלל ולא בענין לימוד התורה בפרט. גם הרב הירש ז"ל בעצמו הנערץ מאד בעיני כולם לא הצליח להעמיד מוסד מבחינת ישיבה אפילו באופן פשרני מאד באיזה צורה שתהי', התוכנית הזאת נשארה בגדר שאיפה לבד וגם נגנזה בצניעות יתירה מן עיני הבעלי בתים שלא להרגיזם בהצעה כמו זאת, כולם ראו זאת רחוק מן המציאות:

"יש להצטער מאד שהשב"ר הירש ז"ל, לא הצליח מעיקרא להקים ישיבה על יד ביה"ס הריאלי שלו כפי ששאף. מעטים המה היודעים שהשב"ר הירש כלל הקמת ישיבה כזו, בתוכניות לתיקון הקהלה שכתב בשעת התיסדות הקהלה החרדית או בשנים הראשונים לקיומה, בעיני ראיתי את התכנית הזאת. הרתיעה הטבעית מפני פירסום של התוכנית הזאת, הכרוכה אולי בהוצאות גדולות מדי והמצטיירת כחלושה מאד מהמציאות, היא היא שמנעה מלכלול דרישה אלמנטרית הזאת של החינוך היהודי בתוך תקנון הקהלה. הדרישה באה

אמנם על סיפוקה רק כעבור יובל שנים, עם שידור המערכות ההיסטורי והרוחני".

(שם צד י"ט)

לפי דבריו, המניעה מכלול תוכניות של ישיבה אפילו כאיזה צורה שתהי' בתוך תקנות הקהלה הי' משום "הכרוכה אולי בהוצאות גדולות מדי וגם אולי בעיקר כי מצטיירת "חלושה מאד מהמציאות", בלתי ידוע עד היום מדוע היתה ענין של ישיבה כרוכה בהוצאות יותר מדי בפראנקפורט העשירה, יותר מן עירה קטנה בפולין או ברוסיה אצל יהודים מחוסרי פרנסה, שהם היו רוב רובם המכריע בתושבי מזרח איראפא. מדוע מצטיירת "כחלושה מאד מהמציאות" בפראנקפורט שאנשיה "קרובים יותר אל דמות האידאליה של אדם מ"ישראל" משעה שהי' זאת הכרח גמור אצל יהודים עניים מדוכאים "מחוסרי תרבות" במזרח איראפא. ראזענהיים כותב כי "הדרישה באה על סיפוקה כעבור יובל שנים" כוונתו בעת שנתמנה הרב ד"ר שלמה זלמן ברויער למלאות מקום חותנו הרשב"ר הירש ז"ל בתור רב בקהלה החרדית בפראנקפורט. דרש מן הקהלה לייסד איזה מין ישיבה. ידוע הי' לו לד"ר ברויער שאין לקוות לפי שעה על איזה תלמידים מן פראנקפורט עצמה להישיבה כאיזה צורה שתהי', לזאת רצה להביא איזה בחורים אחדים מן הונגריא והיבוא הקטן הזה ישמש ליסוד של איזה מין ישיבה. הקהלה לא יכלה להתנגד לדרישתו של הרב ברויער בניגוד מפורש אבל היתה דרישה זאת זרה ומפתיעה. אולם התנו בתנאי גמור שהקהלה אינה משתתפת בהוצאה הכספית של דרישה הזאת, וכי ההתיסדות של ישיבה עם איזה בחורים מהונגריא, נוגע רק אל צרכיו האישיים של הרב ברויער יליד הונגריא:

"הפתעה הראשונה של הנהלת הקהלה ביחסיה של הרב החדש, היתה דרישתו המפורשת לייסד ישיבה ולהביא לשם כך מהונגריא לפראנקפורט לכל הפחות בחורים אחדים, על בחורים מקרב הקהלה לא היתה מה לדבר. ההנהלה מלאה את דרישתו האישית של הרב, מתוך התחשבות אנושית מסוימת עם צרכיו האישיים של רב הונגארי, אבל רק בתנאי מפורש שנרשם בפרטי – כל רשמי, "שאף פעם לא תוטל על הקהלה עקב יסוד ישיבה זו כל מעמסה כספית שהיא".

(שם צד ל"ז)

בלתי ידוע בדיוק מה נעשה עם הישיבה הזאת, כנראה לא האריכה ימים ולא רכשה אפילו תלמידים אחדים מן פראנקפורט, לא הביאה שום שינוי בהשקפת חיים הגרמניים של חברי הקהלה. הרב ד"ר ברויער בעצמו נבחר למלאות מקום חותנו הרשב"ר הירש ז"ל, הוא גילה בנעוריו נטיה מודרנית בהיותו עוד תלמיד ישיבת פרשבורג ללמוד שפות זרות, ונכנס בסכסוך על זה עם רבו הכתב סופר ז"ל הוא היה יליד פאפא באונגארן אחת מקהלות החרדית ביותר בהשפעת תלמידי החתם סופר זי"ע, אבל עזב את פרשבורג ואת הכתב סופר ז"ל ונסע אל גרמניה לאוניברסיטה בהידלברג וקבל משם תואר דאקטאר. השתדך עם בתו של הרשב"ר הירש ז"ל ואחרי פטירתו נבחר למלאות מקומו, כי מבין

בניו של הרב הירש לא הי' אחד שימלא מקומו. היו ג"כ בחירות עבור התמנות הזאת, תחת הלחץ של בארון ווילהעלם פון ראטשילד שהי' מן התומכים הראשים של קהלה החרדית בפראנקפורט, נצב להבחר גם ד"ר זעליג אורבאך מהלברשטאט, וקיבל 85 קולות נגד 200 קולות לטובת ד"ר ברויער:

"מאתים קולות שניתנו להרב ברויער נגד 85 להרב ד"ר זליג אורבאך, ניתנו לו אך ורק מפני שנשא דרשה לדוגמא מזהירה בצורתה הריטורית ובתוכנה, בתור הספד על חותנו ז"ל.

עבור 200 הבוחרים, היה חשוב רק שהרש"ז ברויער על אף היותו תלמיד חכם הונגרי ראשון במעלה, קבל גם את התואר דאקטאר מאוניברסטת הידלברג, ושרק בקושי רב אפשר הי' למצוא בדרשתו איזה שהוא פגיעה בחוקי הברה הגרמנית ויופיה.

אולם הי' צורך לעמוד על המשמר, מאחורי הקלעים ניצב זועם המנהל ביה"ס הריאלי מנדל הירש, בנו של הרשב"ר הירש ז"ל, כמגן על תרבות "דרך ארץ" הפראנקפורטאית, נגד כל חתירות מצדה של הונגריה הפראית...".
(זכרונות צד ל"ו).

מ"ט

אמנם כותב ראזענהיים שהוא בעצמו קבע שיעורים בלימוד הגמרא, שעה אחת בכל יום, "שהוא יסוד ראשון לכל התפתחות רוחנית במחשבה היהדות" ומתחרט על שלא למד בקביעות שנים אחדים באהלה של תורה (צד כ"ב) אולם עיקר התעסקותו הי' בהלימודים המתאימים ליהדות הגרמנית החרדית:

"הספריות בפראנקפורט והמעמד החומרי הטוב של הורי, נתנו לי האפשרות להשיג הן על ידי שאלה והן על ידי קניה, את אותם אמצעי העזר הספרותיים שהיו דרושים לי לפי הרגשתי, לשם בנין השקפתי על העולם ועל החיים ולשם השלמת השכלתי היהודית והכללית, מלבד לימודי קודש התעניינתי במיוחד בספרי האפולוגטיקה של יהדות החרדית, פילוסופיה, ואסתטיקה. הרבתי גם לקרוא על שאלות כלכלה, לאומית, וסוציולוגיא".

לא הי' אז גורם אחד שיכריח את ראזענהיים לבלות ימיו וכוחות נפשו על ענינים הללו, לא הי' לו גם אחד שימנע אותו מן לימוד תורה"ק בעתים הללו, אלא שזאת היתה היהדות של פראנקפורט וזאת היתה האוירה ששררה שמה. הוא הרבה ללכת בדרך הזה לאחר יציאתו מן בהי"ס הריאלי, גם בעוד היותו בכיתה האחרונה של הריאלי, הוא וחביריו יסדו אגודה ספרותית בשם המצלצל "חוג הקריאה המדעית" וויסענשאפטליכער לעזע צירקעל, ובמשך שמונה שנים אחרי עוזבו את בהי"ס השפיעה זאת השפעה ניכרת על התפתחותו הרוחנית, בראש החוג הקריאה המדעית הזאת עמד לא — יהודי המורה קונארד שמידט. קראו אז בכל ליל חמישי (אצלנו נקרא ליל ששי) היצירות "פאוסט" של הכותב הגרמני המפורסם געטהע, (זאת משחק טיאטרון של כתיבה דמיונית בזה נכלל אורח חיים של עמי קדם, אלילי המטהלוגיע היונית, עם חשקי גופניים של הגוים)

הכתיבה "האמלעט" ג"כ משחק טיאטרון של הכתבנים הללו "פאוסט" ו"האמלעט". כל זאת בלתי נראה בעיניו כסתירה לרוח התורה, אלא אדרבה זאת שימש ליסודות רוחניים של יהדותו, תהליך ובירור של התמזגות עם האמת של היהדות עם העקרונות הדתיים והמסורתיים של התורה:

"סיסמת "תורה עם דרך ארץ" התנוססה באותיות זהב על דגל ביה"ס הריאלי זאת היתה היסוד העיקרי של חינוכנו. עוד בהיותנו בכיתה האחרונה יסדנו אגודה – ספרותית בשם המצלצל "חוג קריאה מדעית", ובמשך שמונה שנים השפיעה אגודה ספרותית זו השפעה ניכרת על התפתחותי הרוחנית, על ידי אסיפותיה השבועיות שהתקיימו כל ליל חמישי והצגותיה הפומביות הגדולות. בראשה עמד לא – יהודי מר קונארד שמידט, בעל כשרונות בשדה האמנות והמדע. במסגרת האגודה – הספרותית הזאת קראנו בצוותא, יצירות "פאוסט" של געטהע, "האמלעט" יצירות של איבסאן וברזנסאן, ואחרי הקריאה הושמעו הרצאות יסודיות והתנהלו ויכוחים ממצים.

כל זה לא נראה בעיני כדבר המתנכר או העומד בסתירה לרוח התורה, להיפך הנני משוכנע עד היום, שהיסודות הרוחניים שחדרו לנפשי בלילות בלתי נשכחות הללו עברו באופן אוטומאטי מיד עם כניסתם תהליך של בירור והתמזגות עם אמת היסוד היהודית, עם עקרונות הדתיים והמסורתיים של התורה. התוצאה היתה כעין הפראה הדדית ולעתים למשל בנוגע לסומפזיום המוסריים של איבסאן, שלילה מוחלטת של יסודות התרבות הזרים בהשפעת השלטון של מוסר היהודי, על מחשבותי."

(שם צד כ"ג)

בהכרח לידע את מהלך המהות של מר ראזענהיים, לא כשהוא לעצמו אלא משום היותו היוצר והמנהיג והמנענע את אגודת ישראל, האירגון שנתיסד בפראנקפורט ע"י ראזענהיים שפעל בעיקר על יהודי פולניא ומזרח איראפא. הפעולה הזאת היא עודה קימת וההילוך המחשבתי של המיסדים מתגלה בתוכה באופן בולט. בהכרח להזדקק אל היסודות והמקורות ולא אל הפעולות לבד, היסודות מרחפות נגד עינינו אם כי בלתי מובנות בצביון השטחיי. ראזענהיים הוא משוכנע עד היום, כלומר עד עת כתיבת הזכרונות לעת שיבתו, כי כתיבותיהם של ההוגים הגרמנים "פאוסט" של געטהע, "האמלעט" של איבסאן וברזנסאן, היו היסודות הרוחניים שחדרו לנפשו בלילות הללו בחוג הקריאה, והשפעת מוסר התורה על מחשבותיו. התעסקותו של מר ראזענהיים בהתיסדות של אגודת ישראל, הצלת התורה והדת שתבוא ע"י התעסקות הזאת, לא שינו את הכרתו החזקה שהיסודות והעקרונות הדתיים של התורה, קיבל במידה עודפת מן "פאוסט" של געטהע, ו"האמלעט" של איבסאן. הוא מספר לנו הלאה את יתר התפתחות הנפשית שלו ואת שאר המקורות שמהם שאב יסודות הרוחניים שלו, את הכרח המוסר (עטיקעטא) שלמד מן יתר המקורות:

"בכדי להשלים את התמונה, את התקופה שבה חפשתי את שיטת הלימודים הנכונים והמתאימה לצרכי הפרטיים, עלי להזכיר את יתר הגורמים הרוחניים והתרבותיים החשובים שהשפיעו עלי בשנות ההכרעה של התפתחותי הנפשית, (תרל"ח – תרמ"ג, 1888 – 1893).

הספריה העירונית וספריית ראטשילד, סיפקו לי אפשרויות רחבות להשיג

חומר קריאה ללימוד ההיסטוריה והאסתיטיקה, הענינים שמשכו את לבי באופן מיוחד. במשך הזמן קניתי את הספרים הללו ולמדתי בהם בעיון ובהתעמקות". (שם צד ל"ט)

המחברות הללו של היסטוריה ומדעי הטבע, של אטיקה ואסטטיקה משכו את לבו, המחברות הללו קנה ולמד בהם בעיון והתעמקות. אולם מזכיר ג"כ שהי' לו השפעה על התפתחותו הרוחנית מן פירושיו של המלבי"ם זצ"ל זי"ע על בראשית, וגם מן קריאת כתבי אהרן מארקוס, בזה נפתחו לפניו עולם "המחשבות של הקבלה" וההתגלות ליד התנ"ך והתלמוד. הוא מזכיר את הפירוש של רבינו הגאון מלבי"ם על ספר בראשית, לא את פירושיו על חמשה חומשי תורה, לא על כל כתבי קודש, ובודאי לא על מכילתא ותורת כהנים שהגאון הקדוש הנשגב הזה זי"ע גילה לנו בפירושיו לתורה שבכתב, כלליות תורה שבע"פ והאיר בדבריו עיני בית ישראל עד סוף כל הדורות. הוא מזכיר רק פירוש המלבי"ם על בראשית, כיון ששם בתוך ביאוריו האמיתיים למעשי בראשית מזכיר איזה פעמים דברי חוקרי הטבע ומגלה לנו שגם כל הטבעיות של הבריאה בעולם העשיה הזה, נכללו בדיבור קטן של חז"ל הקדושים במדרש. אבל מפני שסכ"ס נזכר בפירוש המלבי"ם לבראשית איזה מילים של חוקרי הטבע, אהה! כבר זה דבר מתאים עבור יהדות פראנקפורט! אל האסתיטיקה והעטיקה וביה"ס ה"ריאלי" אין לו דבר עם הספרא הספרי והמכילתא וכל גופי התורה, אם קבע ראזענהיים איזה שעה פעוטה ללימוד הגמרא זאת מפני שהוא "יסוד ראשון לכל התפתחות רוחנית במחשבה היהודית" והמחשבה הזאת הולכת ומתפתחת בעיקר מן המחברות של ההיסטוריה, האטיקה והאסתיטיקה ופיליסופיה, שבהם למד בעיון ובהתעמקות.

בפירושיו של רבינו הגאון מלבי"ם זצ"ל לא ראה אלא הפירוש על בראשית, אולם המחברות של אהרון מארקוס ריתק "את התענינותי עד מאד", כי דבריו של אהרון מארקוס מתאימים מאד למהלך רוחו של ראזענהיים. אהרון מארקוס הי' בעל כשרון רב וסופר מהיר, הי' יליד האמבורג למד בביה"ס הריאלי ואח"כ באוניברסיטה. איזה הרהורים פגעו בנפשו הלוהטת של אהרון מארקוס, עזב את גרמניה ודר בקרקא והתפרנס מן מעשי ידיו בתור רואה חשבון. התקרב אל חסידות וביחוד אל הרה"ק בעל תפארת שלמה מראדאמסק זי"ע, פרסם מחברות שונות על עניני יהדות וחסידות בשפה גרמנית בעיקר שהשפה הזאת היתה רגילה לפניו ביותר. אם כי אהרון מארקוס עזב את האוניברסיטה וארץ גרמניה, לא עזב את הגרמנית לגמרי, התרבות הגרמנית שבה בלה את שנות נעוריו לא שכח, אלא שהתאמץ לקשר זאת עם היהדות וגם עם החסידות שראה אצל צדיקים הקדושים ז"ל שהיו בימיו. עם כשרונו הגדול למד ספרי חסידות וגם ספרי מקובלים הקדושים זי"ע אבל לא התבטל אליהם, אלא רצה לשתפם ולכלול אותם עם לימוד תרבות הגרמנית שהיתה אצורה עוד אצלו, התאמץ להסביר דברים הקדושים של תלמידי הבעש"ט זי"ע והמקובלים הקדושים זי"ע עם אותן ההסברים של הוגי דיעות הגויים ופיליסופים הגרמנים. הדברים שלמד מן הספרים הקדושים נתבלבלו אצלו בערפל עם

דברי הגויים, ומחמת כשרונו הגדול המציא דיבורים של דמיון ביחד עם מליצות גרמניות בכדי לגרשם. במחברת המקפת שלו בגרמנית "דאס חסידזום" מסביר שדברי תלמידי הבעש"ט זי"ע מתאימים עם דברי קאנט, הארטמאן, ואת אשר עמהם, גם דברי ספרי המקובלים הק' הולכים בדרך האוניברסטא, סה"ק קל"ח פתחי חכמה לרבינו אור ישראל וקדושו רבי משה חיים לוצאטו זי"ע, זאת ג"כ מכוון לדבריהם. ואם לכאורה יקשה איך אפשר לדבר דברים הללו, אהרן מארקוס עם כשרונו המיוחד עושה זאת ואין מעצור על ידו, אם כי אחרי שיתופיו ובלבוליו, אחרי פרפורים רבים, מסיק את המסקנה שהעיקר היא יהדות התורה שבסביבה הזאת נשאר ביתר ימי חייו, אבל המחברות שלו העירבוב והפכפוך של חסידות, קבלה, עם גרמנית, מלאו סיפוק רב אל ראזענהיים, ועל ידם התחיל "להבין" התוכן של קבלה וגם את החסידות:

"בשבת בוקר אחד, מצאתי בין דברי הדואר שהגיעו לאבי היקר, חוברת בגרמנית שנדפסה בהוצאת יוסף פישער בקראקא, החוברת נשאה שם מוזר קצת "הפילוספיא האינדוקטיבית של הארטמאן בתוך החסידות" מאת אהרן מארקוס. תוכן החוברת ריתק את התעניינותי עד למאד, פניתי במכתב אל המו"ל וקבלתי את כתובת המחבר שחי אז בקראקא, ועבד כמנהל חשבונות בבית מסחר. מוצאו של אהרן מארקוס היה מהאמבורג, שם למד בבה"ס הריאלי היהודי, אח"כ באוניברסטה בלימודי שפה הלאטינית. המורה הלא – יהודי ד"ר קליינפעלד השתדל באופן שיטתי להרחיק את תלמידיו מאמונתם הדתית, אצל מארקוס בעל נפש הלוהטת גרם הדבר למיפנה סנסאציוני בחיים, התחיל להטיל ספק בפשרה של "התורה והמדע", בסיסמת "תורה עם דרך ארץ", עזב את גרמניה והתבודד בעירות גאליציא ואוקריינא כדי לשקוע שם בעולם החסידי, ולשכוח את תרבות המערב.

אבל הדבר לא הי' קל כל עיקר, גם החסיד אהרן מארקוס הי' מבקר לעיתים בספריות האוניברסטה של קרקא ולעמבערג, קריאת ספרו של אדוארד הארטמן בשם "הפילוסופיא של הבלתי מודע" זאת הצמיחה את המחברת של מארקוס עם שם המוזר.

במחברותיו הוכיח מארקוס כי המדע המסתורי של המקובלים וביחוד הקל"ח פתחי חכמה של הרמח"ל, סיפקו את החומר לטיאוריות המודרניות (!) על היצירה ועל בריאת העולם, כי המקובלים ידעו את האמת אשר עליה בנתה פלוסופית המודרנית את מסקנותיה ההיפוטטות.

(שם צד 33)

ספק גדול אם אהרן מארקוס כותב בדיוק את המסקנות הללו שאין בהם ממש שראזענהיים כ"כ חפץ בהם, וגם זאת ברור מאד כי אין בספרים הקדושים ובסה"ק קל"ח פתחי חכמה שום רמז או רמז דרמז על הבלי הגויים הנודעים באוניברסטה של תרבות הגרמני, אולם זאת ג"כ ברור שראזענהיים רוצה שיהי' כך, שהתוכן של ספרי המקובלים והקל"ח הק' "סיפקו את החומר לטיאוריות המודרניות" כי קדושי עליון ידעו אותו האמת של קאנט ודארווין. "המקובלים ידעו את האמת אשר עליה בנתה פילוסופית המודרנית את מסקנותיה". משום אותה ההבנה ובעיקר משום אותו הרצון להשוות הכל אל תרבות העולם הגויי, יודע ראזענהיים להעריך את קדוש ה' אור עולם רבינו משה חיים לוצאטו זי"ע עם אותן המושגים שהוא מבין אותם, ושהוא שקוע בתוכם:

"משה חיים לוצאטו תלמיד חכם מובהק(!) איש המסורת היהודית עתיקת היום אשר רשם בחיבורו במחצית של המאה ה-18 קל"ח פתחי חכמה, כמעט כל אותן הדברים הכלולים בתורת הטבע עוולוציונית שבימינו אנו, אותן הדברים שאפשר לקבלם כדברים של אמת. החכם שכל רז לא אנס ליה בעל ידיעות קוסמולוגית נרחבות, שעה שכתב את מסילת ישרים אינו אלא האיש משה עניו מאד ובתוך עמו הוא יושב.

(כתבים של ראזענהיים צד נ"ז)

זאת ברור ראזענהיים לא ראה ובודאי לא הבין אף דבר אחד מן קל"ח פתחי חכמה הק', איפוא כתב רבינו קודש הקדשים רמח"ל זי"ע אף תיבה אחת שישי להשוותה עם תורת העוולוציא שבזמנינו? איפוא הם כל גדולי עולם המגיד הגדול ממעזעריטש, הגר"א מווילנא, ר' פנחס מקאריץ, בעל ישמח משה זי"ע שכתבו כ"כ גדולות על סה"ק הזה, שהזכירו את העוולוציא הזאת? כן הבנתו של ראזענהיים בסה"ק מסילת ישרים, שרבינו הרמח"ל הי' "פאלקס מענש" בתוך עמו הוא יושב, האם הבינו כל גדולי עולם שלמדו בסה"ק מסילת ישרים את ההבנה הזאת, האם אחד ראה את הידיעות "קוסמולוגית" שראזענהיים מדבר מהם בספרי רבינו הלוצאטו זי"ע ועכ"י.

נ'

אין ליקח את ענינו והשקפתו של מר ראזענהיים כדבר הנוגע אליו בפרטיות, הוא לא יצר את הזרם הזה והשקפה הזאת אלא הזרם וההשקפה יצרה אותו, מר ראזענהיים הי' בעל נפש ובעל כשרון גדול עם רצונות טובות, אלמלא הי' נתגדל על התורה והעבודה הי' אדם מצוין בישראל, אבל הוא כבר נולד אל תוך הארתודקסיה בפראנקפורט לא אל תוך חסידות לעכעוויטש וקאצק, ולא אל יגיעת התורה של וואלשזיען ושקלאוו, הוא לא ידע אחרת והחינוך שבו נתחנך לא הורשה לו לידע. תנאי החיים וגורמים שונים העמידו את בנין הזה של הארתודקסיה, הללו שנולדו בתוך הבנין שכבר נבנה נולדו בין החומות הללו המקיפות אותם מכל צד, באין אפילו חלון פתוח אל עולם התורה והעבודה שהי' אז קיים בישראל במושבות אחינו במזרח איראפא. גם ראזענהיים גם חבריו גם כל העסוקים בפרסומי היהדות אשר להם, עושים עבודתם מתוך דאגתם לקיום הדת והתורה אשר הם יודעים ומרגישים, אין באפשר לנו לידע בבירור את המשפט של חוקר כליות ובוחן לב, אנו מצוים ועומדים בהמצוה של בצדק תשפוט את עמיתך והוי דן את כל אדם לכף זכות, והחוב להפוך בזכותן של ישראל. אולם כל זאת היא במה שנוגע להם, לאותן זרע ישראל אשר אנו דנים עליהם לבד, אבל אין זאת אומרת כלל, שהמצוה ללמוד זכות על ישראל כולל ג"כ ללמוד ממעשיהם של הללו אשר אנו לומדים זכות עליהם, ותינוק שנשבה לבין העכו"ם יורה הדרך שקבל שם לשאר ישראל, אם כי אין עליו חיוב על מעשיו מצד שהוא עשה אותם בהיותו נשבה ולא ידע אחרת. הלחץ לוחץ

מאד לידע ולהכין את היהדות של פראנקפורט וגרמניה, כי מחמת תנאים שונים נתהוו הם למורה דרך, לשאר יהודים שומרי תורה ולומדי תורה וחרדים לדבר ה', לא היו זאת בעבר הרחוק אלא גם בהווה שנגד עינינו בהתערבות של שומרי תורה בציונות שהפיצה כל העולם כולו. מעטים המה שיודעים זאת ועוד יותר מעטים שיתרצו שמי שהוא יזכירם את מהלך הזה, הנקבע כבר לקביעות גמור הנודע כבר בכל ההסברים, דבר הפשוט שאין עוד ספק בו.

מה זאת היהדות האורתודוקסית, מה זאת היהדות הגרמנית? אין זאת נודע אל היהודים שומרי תורה הדרים בשאר ארצות חוץ מן גרמניה, אין אחד מבין יהודי פולניא ורוסיא שידע כי ישנו מקור עבור שמירת התורה חוץ מן מה שנודע לנו מדברי חז"ל בהלכה ואגדה שקבלו מהר סיני, דברי הגאונים והפוסקים, ודברי בעלי רוח"ק בספריהם הקדושים, אבל שיהי' מקור אחר חוץ מן המקורות הללו אין גם אחד יודע. בגרמניה נולד ענין חדש הנקרא בשם אורתודקסיה, השם הזה הנלקח מן הנוצרים היוונים והרוסים הנקראים כן מפני שאינם אווזים בהחדשה ואינם נכנעים אל האפיפור אשר ברומא והלוטראנער אשר בגרמניה, הציור הזה של אורתודקסיה נאמר ג"כ על שומרי מצות בפראנקפורט שהם המציאו את השם הזה על יהדותם. אצלנו היו נודע השם של יהדות תורתית גרמנית "דאס תורה יודענטום" אין דוטשלאנד. קשה ליתן ציור אחר עבורם חוץ מן זה של יהדות תורתית, הרי שומרים תורה הם במעשה, מדברים מן שמירת התורה, כותבים על שמירת התורה, ונכון לכנותם יהדות התורתית הגרמנית. אולם ההד וקול הברה של "הגרמנית" הנספח אל יהדות התורתית נותן ציור נוסף, שהרי גם יהודים אחרים היו חיים בארצות הגוים שונים, ולא נתכנו על שמות ארצות הגוים הללו, יהדות התורתית הפולנית, יהדות התורתית הרוסית, אולם יהדות החרדית הגרמנית היו חיים בארץ גרמניה אבל גם בתוך הגרמנית של ארץ גרמניה, תוך ההגיון הגרמני תוך התרבות הגרמני, תוך אורח חיים הגרמני, וגם החרדיית ושמירת המצות שלהם מתוך הסבר גרמני. שמירת המצות במעשה היו מוסברים בעזר הגיון גרמני ותרבות גרמני, גם הסבירו בהסבר ממין זה עיקרי האמונה ויסודות הדת, זאת היו ההתעסקות הניכרת בתוך מאמריהם וכתביהם עבור חיזוק התורה ויהדות. לכל הציבור של שומרי תורה אשר בארצות איראפא היו היהודים בפראנקפורט הדתית, דבר שאין לחקור עליו, הם שומרי שבת ואוכלי כשרות, נוטלים לולב ומניחים תפלין, ואין לפקפק כמה שכותבים ומה שחושבים, שהרי כל דבריהם הם לחזק שמירת התורה והמצות. אדרבה יהדות פראנקפורט היא חזון משמח, יהודים גרמנים אשר רוב רובם פנו עורף לשמירת התורה לא היו משפיעים על מיעוט קטן הזה הנשאר, האווזים בדרכי אבותיהם לשמור מצות התורה במעשה, אך למותר לחקור ולבדוק את כתביהם ומאמריהם, הם לוחמים מלחמה כבירה עם הרעפורמר והליבראלין למיניהם, אנו אין לנו אלא לכבדם ולהוקירם על מלחמתם הקדושה הזאת, כל הכבוד ליהודים נאמנים הללו.

אין מן הצורך לחקור על דבריהם המתפרסמים על חיזוק הדת וגם אין האפשרות לעשות זאת. כל הדברים של יהדות החרדית הגרמנית נכתבים בלשון גרמני צחה "ליטרארישן—דויטש" ומי מן היהודים החרדים בפולניא ורוסיא, מבין את הלשון הגרמני על כל פרטיו, בכדי להבין את הנכתב בלשון הזה על התורה והפיליסופיא, ובכלל למה הצורך של הטרחה הזאת? אין אחד שיבין השפה הגרמנית לאשורה ואין אחד שיעזו בנפשו לחשוש על מקום נכבד הזה האורתודוקסיה הגרמנית התופסת כ"כ הוקרה בעולם, מלובשים בגדי כבוד וחיים חייהם באפן נכבד, עד כדי כך שגם ההוגי דיעות העולמים מתחשבים עמהם. היהודים החיים בפולניא ורוסיא מדוכאים ושבורי לב, פרנסתם כ"כ מצומצמת וגם חסרי לחם, נבזים מן הגוים אשר בסביבתם ומשוקצים בעיניהם, אינם נחשבים כבני אדם אצלם בשעה שמביטים עליהם. גודשים עליהם כל שם של גנאי, כל שם של בוז, כל מין לחץ וכל מין עוני, זאת מנת חלקם של יהודים הללו, לעומת זה היהודים החרדים הגרמנים הם נאורים, מתורבתים, בעלי פרנסה ועושר הגוים מכבדים אותם מפני היותם מלומדים ונודעים, הרבה מהם יש להם התואר של דאקטאר, עו"ד, בנקאי, מי ראה המחזה הזאת דאקטארים ופראפסארין יהיו שומרי שבת ומניחי תפלין, מי שמע זאת בארץ פולניא ורוסיא?, לבקר אחריהם יהי' רחוק מן השכל והמציאות. הרבנים הגדולים בתורה גם הקדושים עובדי ה', אינם יודעים מאומה מן מה שנכתב ונאמר מן האורתודוקסים בענין שמירת התורה, אין להם אפשרות לידע זאת, אינם מבינים את "ליטראריש דויטש" ובודאי אין להם האמצעים לחקור ולהעתיק את דבריהם, בלתי עולה על מחשבתם צורך הזה. הרי בתוך כתביהם נאמרים המילים שמירת התורה, רוח התורה, מלחמה נגד החפשיים, יודעים מן המילים הללו כי נאמרים הם אפילו בנאומיהם, בלשון הקודש, הרי זאת העיקר חוץ מזה אין צורך לשמוע או להבין, המחיצה של התכבדות ותפיסת מקום בעולם חוצץ בפני כל בקיעה בההקף המקיף את האורתודוקסיה הגרמנית כולם מביטים עליהם מלמטה למעלה, בדרך ארץ, בהשתוממות ובהערצה.

נ"א

ציבור קטן במספר היתה האורתודוקסיה הגרמנית, הבכהנ"ס הגדול שנבנה בפראנקפורט בימי הרש"ז ברויער בארכטיקטור מודרני וכיפוי, הי' מחזיק אלפיים מקומות (צד ק"א) שם הי' המקום היחידי שהתפללו המשתייכים לקהלה החרדית הנפרדת. מקומות הללו כוללים גם הצאצאים של המתפללים שגם להם הי' מקום ישיבה בבהכנ"ס, לעמוד בדוחק מקום אין זאת דבר השייך לפראנקפורט, חוץ מן קהלות אחדות קטנות במספר מחוץ לפראנקפורט, כמו בערלין, מאינז, האלבשטאם, דארמסטאט, ברעסלוי, ועוד אחדות, המספר הכולל שבכל ארץ גרמניה היו איזה אלפים משפחות או פחות מזה, שזאת היתה האורתודוקסיה בגרמניה. מספר הזה הי' קל למצוא בעירה אחת

בינונית בפולניא או רוסיא וליטה, בין המיליונים יהודים שדרו שם הי"ד. למרות קטנות המספר קנתה לה יהדות הגרמנית החרדית, השפעה מאד ניכרת בין יהודים שומרי תורה, קנתה לה שם בפני עצמו, קנתה לה מקום בפני עצמו, קנתה לה מהות בפני עצמו. המהות הזו החדש בלתי מפורש ומבורר אל שאר שומרי תורה, אינו למשל דרך חדש בלימוד התורה שכל לומד תורה יכול להכיר התחדשות הזאת, אין זאת דרך חדש בעבודת ה' שכל החפץ בעבודה הקדושה יכול להבין ולהרגיש ההתחדשות בדרכי עבודה, האורתודקסיה הגרמנית זה ענין חדש ודאי אבל לא מבורר ומפורש. שומרי תורה בשאר ארצות תבל אינו מבין מה הם רוצים, מה הם מדברים בנאומיהם מה הם כותבים במאמריהם, אין גם אחד מכיר את לשון הגרמני האקדמאי להכיר מה שנאמר ונכתב בלשון הזה. בפרט בתקופה אחרונה הזאת, הצרות והצוקות לוחצים הלב והנפש, הטרדות הולכים ומתרבים ובעלי דעה הולכים ומתמעטים, צרכי החיים כ"כ מכבידים וכ"כ קשה להשיגם, מי הוא בין יהודי פולין שיש לו הארץ רוח להשתדל בדברים כהללו, לחקור על מה שנכתב בגרמנית מאת יהודים לוחמים עבור הדת לכדוק אותם ולעמוד על תוכנם. מהות החדש של האורתודקסיה הגרמנית מסולק הידיעה וההבנה ליהודים החרדים שומרי תורה ומצות, למרות כי מהות הזה הי' לו השפעה מיוחדת עליהם, כי גם השפעה הזאת בלתי ניכרת ובלתי ידועה אינה נראית ואינה מפורשת.

תנאי החיים בגרמניה אחרי ה"עמנציפציע" ביחד עם החינוך שקבלו בביה"ס ה"ריאלי" מיסודו של הרב הירש ע"ה, נתהווה ההתמזגות עם תרבות הגרמני לדבר עיקרי בחיים, שיטה שלימה הבלתי תלויה עוד בתנאים השוררים. הדחיפה הראשונה היתה מן החירות שקבלו היהודים בגרמניה, מן ההתפעלות והרושם של ה"עמנציפציע" (חירות) שקבלו היהודים בתוך העמנציפציע הכללית, שהוכרזה אז אחרי המהפכה הצרפתית. היהודים נשתחררו מן תחום המושב של הגיטו, מחסור דירות וגם מחסור פרנסה שהיו להם להתפרנס רק במוצאים מצומצמים, סדר החיים החדשים היו חסומים בפני היהודים וסדר החיים הישנים הולכים ונחסלים, מה גדלה היתה השמחה והתפעלות שבפעם אחת הוטב המצב בהטבה כללית, מותר לגור בכל המקומות ואפשר להתעסק בכל המקצועות, לשלוח צאצאיהם לבתי ספר הנכרים, להגימינסיה, להאוניברסיטה, רופאים, עו"ד, חברים בהפרלימנט, וגם באפשר אולי לקחת חבל בהממשלה, לא הי' הכל בפעם אחד וביום אחד, אבל ה"עמנציפציע" ביחד עם ה"רענסאנס" (תחייה) הצרפתי, הביא כל זאת בזמן לא ארוך עבור יהודים הדרים בגרמניה. ההתפעלות שהביא להתמזגות עם החיים והתרבות הגרמני, הי' בתחילה דחיפה סיבת התנאים שנתחדשו, אבל לאט נתהווה זאת לשיטה שלימה לא עבור הפושעים, אלא גם שומרי תורה שנשארו אחרי המבול של הרעפורם שהפיץ כל הארץ ברובו הניכר. גם הם השומרי מצות ראו כי אפשר לפי דעתם להיות יהודי וגם גרמני ביחד, לפי תפיסתם יהודי מלא! שומר את המצות ומניח תפלין בקפידה, וגם לאחוז בתרבות העולמי אולי גם ביותר קפידה. סופרי הגרמנים כותבים

הרבה על ה"רענאסטנס", התחיה והשויון לכל מין האנושי, היהודים הקוראים כתביהם מרגישים זאת יותר מן הגרמנים כי השיחרור וה"רענאסטנס" הביא לפניהם יתרונות במידה כ"כ גדושה, עודפת על זאת של הגרמנים. היהודים אוחזים בהוגי דיעות הגרמנים הללו, נצמדים הם אל ההגיון והדיעה של שויון מין אנושי, שהמטיפים הגרמנים מתאמצים להסביר ולהפיח האידאל הזה בפני עולם הרחב הגויי, שמחים היהודים על ההוגים הגרמנים וגם על ההוגים הצרפתים וכל מה שנכלל בתרבות האיראפאי.

היהודים בגרמניא הרגישו את השיחרור הזה באופן ממשי, התחילו להתעשר ולהתרחב בארץ הזאת של גרמניא, המפותחת יותר מן שאר המדינות באיראפא בכלכלה ובתרבות, כל שעה שטועם את פרי ה"עמנציפציה" מרגיש בה טעם יותר, מחבקים בשתי ידים את המקור את השאיפה, את האידעאל של השיחרור שההוגים הגרמנים מפרסמים ומתעמקים בפרי עט ספרותם, כ"כ הרויחו מן הדיעות הללו עד שכל מהותם נתדבק עם התרבות הזה של ההוגים העולמיים הללו, התכללותם עם ההוגים הגרמנים אינו כבר משום התוצאות או עבור מטרת התוצאות, התמזגו עם הגרמנית עבור הגרמנית עצמה ולא עוד משום התוצאות, התוצאות כבר הורגלו בהם ונהי' זאת לדבר שכיח ופשוט שאין אפשר עוד באחרת. כל התוצאות הנכבדות של פרנסה, והתכבדות מכריעים בהחיים של האדם בעוה"ז אבל עוד יותר הכריע בהחיים של היהודים בגרמניא, בשעה שאחזו בכל לב את ספרות ההוגים הגרמנים, עזבו מקור חיים של לימוד התורה המביא קדושה לנפש מישראל, ואין קדושה בלא לימוד התורה, כל היהדות היא של תורה, כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה אבל ניסוגו מפני התרבות הגרמני ונעשו מרוקנים מן קשר קדושת נפש מישראל, כי נתקשרו בחוס לבבם בתרבות הראירופאי שכ"כ הרויחו ממנו, עד שכל מהותם נתאחד עם התרבות הזה הגויית העולמית, קיום מצות מעשיות של הארתודקסים הי' בתוך תרבות הגרמני ולא כסילוק ממנו. מתרגשים המה ביותר מן איזה סתירה של תרבות העולמי אל שמירת המצות במעשה, ומשתדלים בכל עוז להסביר המצות הללו שהם מקיימים מוסכמים מן הקולטור ולא סתירה אליו, אדרבה זאת הקולטור היותר מוקדמת, הצועד בראש להראות לכל העולם את האידעאל התרבותי, כי עם ישראל נבחרו להורות את הקולטור לכל האנושות "צו די גאנצע מענשענהייט". קיום המצות הי' באופן קר מבהיל על הנפש, עומדים ומתפללים כעצים בתוך בית, ולא בתוך היער ששם לפעמים איזה רוח מנשב ומניע אותם קצת במקומם. מספרים כי הרכ מהר"מ שפירא ז"ל בהיותו פעם הראשון בפראנקפורט אמר בעת עברו על חנות מכירת בשר, קרא את הנכתב שמה "כשר געפרארענס" כשר כשר קפוא, ואמר בזאת הוא מבין את היהדות של פראנקפורט, כי כולו כשר געפרארענס נגלד כפור וקפאון הי' זאת נראה וכולט לכל רואה להחרצים התורתיים הללו הי' מושג מאד קטן וחלש במה שנוגע לתורה ועבודה, כי בראש וראשונה נעמד לפניהם האנושות, "דאס מענשענהייט" הגרמנית והתרבות הגרמני. בערך שבעים שנה של ימי החזון החדש הזה "הארתודקסיה", הטיפול

הי' להכשיר יהדות הזאת להראות כי בלתי פגוע במשהו בתהלוכה של התמזגות עם הקולטור העולמי. ראזענהיים אינו מסתיר זאת כלל, אדרבה היא שלימה אצלו ואורח חיים לגאון ולתפארת. זאת היא הזכיה שזכתה יהדות חרדית המערבית וזאת הישג עצום אצלו. חי אז בגרמניה כופר ופוקר מר קלאצקין שעזב את כל שמירת התורה, הוא הי' בין הבלברים הכי מפורסמים בעולם וכתבתו הי' עושה רושם. אם כי הוא פרק עול תורה לגמרי ועזב את יהודים מאמינים שעמהם נולד, אבל בהיותו בן של גאון מפורסם ז"ל בפולין, ידע עכ"פ מה זאת יהדות של יהודים שומרי תורה ואינו יכול לצייר לעצמו יהודים חרדים חוץ ממה שראה שמה בפולניה. קלאצקין פרסם מאמר בנוגע להתוכן של האורתודקסיה הגרמנית וכותב עליהם כי הם מחוסרים כל נשמה. אין כדאי להביא דברי הפוקר קלאצקין, אבל יש להציג דברי ראזענהיים בהמענה שלו על דבריו שכותב כי אדרבה כי מזיגת השקפת העולם היהודית עם המדעית התרבותית, זאת הישג עצום וזכיה עבור יהדות החרדית המערבית:

"יהדות החרדית המערבית שזכתה במקצוע להישג העצום, של מזיגת ההכרה המדעית עם השקפת העולם של ישראל סבא, הוא בשבילו (קלאצקין) תעלומה שאין בידו לפותרה.

לדעתו הרי היא חסידת נשמה, מפני שהיא חסומה להבנתו, הוא מצרף את קולו למקהלת המונים שאינם מסוגלים לתאר לעצמם נשמה יהודית, מחוץ לתחומי הגיטו היהודי במזרח איראפא".

(ראזענהיים אוסף "כתבים" ח"א צד ל"ט)

ראזענהיים כותב מה שהוא מבין, ולפי מה מה שקרא בהמקורות של היהדות של יהדות פראנקפורט היא הישג עצום, ומעמיד בצל היהדות של הגיטו במזרח איראפא ביחד עם הגאונים והקדושים זי"ע שאינם מסוגלים לתאר לעצמם נשמה יהודית מחוץ לתחומי הגיטו, היהדות של מזיגת ההכרה המדעית כמו שלמד בהרשימה של ספריו שקנה או שאל מהספריה בפראנקפורט.

אצל ישראל עם קדוש הדברים אינם מתהווים מן חשבון אנושי זה או אחר, מפני זרם של סאצילאגיא או טעמי טעהילוגיא, דעמאקרטיא, טעהאקרטיע, התפתחות הצוילזציא או ההסגר הפרימטיבי, העובדות הללו קימים נגדנו, אבל בלתי אחראים עבור הנטיות הרבות שישראל נוטים לכאן או לכאן. אצל עם סגולה פועלים רק כוחות עליונים לבד, כוחות הקדושה או ההיפוך ר"ל כוחות הטומאה, העובדות הקימות בהחיים הארציים, אינם אלא שימוש ואמצעי שהכוחות העליונים פועלים על ידם ובאמצעותם, כי עיקר המתהווה הם כוחות הקדושה העליונה המושרשת בכל נפש מישראל, וכוחות הרע של הטומאה שהיצר משתמש בהם לבטל כוחות הקדושה ולשלוט עליהם. כל עבירה שבעולם מוסיף כח בכוחות הרע השרשיים, וגם כח הרע הכללי מסית לעבירה זו או אחרת ר"ל, ואם כי החטא והעון נגמר על ידי האמצעים שישנם בעוה"ז, אבל הם רק אמצעים להפעולה היוצאת לפועל, הרצון המנהיג את האדם אל עבירה זו או אחרת נלקח

מן כח הרע הכללי שישנו ג"כ בלב אדם מישראל הפועל מעשה זאת או אחרת, התנאים הנמצאים הם רק מעוררים אבל לא אחראים על המעשים המובילים אל תכלית הרע והטומאה. כל מה שנכלל בהרע מתעורר בלב מן כח הכללי הזה, ואם זאת רע גמור ועבירה חמורה ר"ל החשק והתאוה אל מעשה הזאת, חזק ביותר משתלט ביותר ולוחץ ביותר. לא כל העבירות שוות ולא כל ההסתוות שוות, ישנם עבירות כלליות והמעשים של עבירות הללו מכילים את הכח והענין של טומאה הכללית, הרצון אל הפעולות הללו חזק ביותר היצר מסית להם ביותר, וכן אמרו לנו חז"ל כי יצרא דע"ז חזק מאד, ואלמלא הוות גבן הוות נקיטנא בשפולי גלימאי והוות רהיט אבתרא.

ההתדמות וההתחבורת לעכו"ם להשתוות להם בדעותיהם ואורח חייהם, זאת טומאה כללית ובשעת גזירה, החיוב יהרג ואל יעבור אפילו בהתדמות קטנה להתדמות להם בכל דהוא, כי ללכת בחוקותיהם ולהשתוות להם זה ענין של יציאה כללית ויסודית שיוצא מרשות של הקדושה, ונשרש עם מעשה הזאת ברשות העכו"ם שמתדמה להם. כן כתוב בתורה"ק ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי בזמן שאתם מובדלים מן העמים אתם לי, ואם לאו אתם של נבוכדנאצר וחביריו. משום כך, משום חומר הדבר של התדמות והתחבורת לעכו"ם שההתדמות הזאת מביאה, היצר המסית אל ההתכללות עם העכו"ם חזק עד מאד המעורר לזה, לאט לאט להכנס בגבול הטומאה ולהשתרש שמה. הדמיונות הם יתרונות הצופיות מן התחבורת והתדמות זו, ההתכבדות, ההשיגים שונים חמרנית, תוצאות ההתחבורת זו, השיפור בחיים והבטוחות שתביא ההתכללות הזאת, כל זאת היא לפי שעה שלבסוף נראה בחוש כאיזה ענין כלה שלא הי' בו ממש מתחילתו, כי לא החשבונות פועלים אלא הרצון העז המתלבש בדמיונות וחשבונות הללו, ובשעה שכח הרע לקח כבר את שלו הריקנות של הדמיונות מתראה נגד העינים, שמתחילה נסמו ונתעוורו בעלטה כבידה. בארץ גרמניא התראה זאת באופן בולט, שמה בארץ הזאת התדמו אל הגוים הגרמניים והתחברו אליהם בהצטרפות גמורה, משם יצאה ההשכלה הארורה שזאת הי' הלימוד להתחבר אל תרבות האומות בכל העולם בכל מקום שהם, משם יצאו הרעפורמר והניאולוגין להסית כל היהודים להתחבר אל האומות אל חייהם ומחשבותיהם, זאת הכל נכלל ברעל הכפירה של ה"בערלינטשקעס" כפי מה שנודעו בשם זה אל כל ישראל במדינות איראפא, שם נגמרה ההתכוללות וההתכללות עם הגוים והתפשטה אח"כ אל שאר המדינות שישראל דרו שם. בודאי היו חשבונות, בודאי היו דמיונות בודאי היו הסתות פרטיות אל עבירות פרטיות, ובודאי נוח לו לאדם הגשמי לפרוק מעליו עול תורה ומצות ולעשות כל מה שלכו חפץ, אולם הסוף והתכלית של כל עבירות בפועל שעשו הסך הכל מן כל התאוות שנתמלאו, השורה האחרונה של הכפירות שהכופרים הללו הפיצו, היתה זאת ורק זאת, ההתכללות וההתחבורת אל הגוים, שאחרי כל הכפירות וכל בקורת המקרא, אחרי כל חילול שבת ואכילת טריפות צעדו עוד צעד מכריע, הצעד התכליתי, להתחבר אל הגרמניים ולהכלל בתוכם לא דוקא בנשואי

תערובת, אלא בלא זה וקודם לזה, ההתאחדות בדיבור ומחשבה רצון הלב אל הגוים אשר סביבם, ללא הבדל בעניהם כלל.

אין לנו עסק בנסתרות לה' אלקינו ואין אנו יודעים מאומה מן דרכי השגחה העליונה אנו אין לנו אלא להאמין באמונה שלימה כי הצור תמים פעלו, א' אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא, עיני בשר לנו בלבד ומאד עמקו מחשבותיו. אבל גם זאת ראינו כי דוקא משם יצאה ההשמדה הנוראה שלא היתה כזאת בכל הדורות, רוב מנין ורוב בנין של כנסת ישראל נרצחו עם מיתות משונות בגוע אחינו לפני ה' ינקום ה' את דם עבדיו השפוך לעינינו במהרה. ההשמדה היתה ר"ל כוללת, חוץ מן האכזריות שכל מיני רציחה ואכזריות היו מוצגים בהשמדה הזאת, אלא גם חיפשו אחרי כל יהודי בחפש מחופש, הי' להם להארורים הללו מחלקה מיוחדת עבור חיפוש, גם נתנו מתנות של אוכל וממון מי שיגלה להם מקומו של יהודי הטמון באיזה מקום ונעלם מעיניהם. ההשמדה היתה כללית מנער ועד זקן מעולל עד יונק, לכלות כל זרע ישראל כליל באין מציל מידם. חיפשו גם על זרע ישראל אפילו הללו שעזבו אמונת אבותם והתערבו בגוים, החיפוש הי' מדויק לגמרי בשלימות גדול, גם אפילו בשבועות האחרונות קודם מפלתו של הצורר ש"ט שכל ממשלתו התפוררה בצעדים מהירים, דאג גם אז על הכליון של זרע ישראל, הביאו לפניו חשבון כי עוד נשארו ששה אלף יהודים בארצו שאין למצוא אותם. מי שקרא את סדר ההשמדה הזאת ר"ל במחברות השונים שנתפרסמו מן העובדות הללו, בלתי אפשר להבין זאת בשכל הגיוני כלל, על מה ומדוע היתה הרציחה הכללית הזאת, איזה טעם והסבר אנושי דחף הגלגל המאויס הזה, אם כי לא צורם מכרם וה' הסגירם, יען וביען במשפטי מאסו ואת חקותי געלה נפשם, על מה עשה ה' ככה מה חרי האף הגדול הזה, ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלקי אבותם אשר כרת עמם כהוציאם ממצרים. ההתבוללות וההתחברות אל האומות אינו חטא פרטי פגם פרטי שעל זה בא עונש פרטי כעוה"ז או בעולם הבא, ההתאחדות עם העכו"ם זה ענין כללי הנוגע עד השורש, זאת יציאה גמורה מרשותו של הקב"ה ולהכלל ברשות העכו"ם הטומאה והרע, חטא הזה הוא שרשי וכולל, בזמן שאין אתם מובדלים מן העכו"ם הרי אתם של נבוכדנאצר וחביריו. ההשמדה הנוראה של הצר הצורר ש"ט שר"י, באה דוקא מן הארץ אשר שם נתגברה ונתפרסמה ההתבוללות וההתחברות אל הגוים, משם בא קול האיום לעזוב את ברית אלקי אבותם, הד הקול הטמא הזה נתפשט ונתעצם בכל ארצות איראפא ע"י פעולות המשכילים הברלינים שר"י, אין לנו הכח והרשות להביט אל מטמוני עולם והמון נסתרות אשר רק נגלו לפני יושב מרום ושוכן שחקים, אבל כן יש להתבונן ולהתלמד במה שנוגע לאמונתנו וכוונתנו זאת הפשוטה, והוא רחום יכפר.

נ"ב

בערך לפני מאה שנה התפוררה היהדות בארץ אשכנז ונחסלה, הרבנים הגאונים הקדושים זי"ע בארץ הזאת עוד אינם, כי לא נמצאו עוד הב"ב התושבים שילמדו תורה וקדושת התורה ותנוצץ בנפשם שיחפצו בכך ומורה מעין הגאונים ז"ל אשר היו שם מלפנים, במשך זמן קצר אחר, והעמענציפציה נתפטמו מן בתי ספר הגויים נתערבו עם דיעות הגויים וכמעט כולם פרקו עול תורה ומצות מעל צאווריהם, הדור השני הצעיר אין לו עוד צורך לפריקת עול כיון שלא ידעו מן עול תורה ומצות בראשונה שיהי' נחוץ לפרוק עול זה מעליהם. נשארו עוד מעטים בעירות הקטנות שלא הגיע אליהם ארס הרעפרום כ"כ מהרה, וגם בעירות גדולות נשארו יחידים ונתהוו לציבור קטן מול הרוב שעזבו אמונת אבותיהם וילכו אחרי ההבל וההסתה של יצרי הגוף, ורבני הרעפרום הרשעים מסיתים ומדיחים שר"י. בפראנקפורט המספר שנשארו בשמירת התורה הי' יותר ניכר, והתקבצו לקהלה נפרדה הידועה, וגם בתוך הקהלה הכללית נשארו קיבוץ של שומרי תורה שהי' נקרא בשם "געמיינדע ארתודקסיע" של איזה מאות משפחות. המהפכה הזאת הכללית נתהווה במשך זמן קצר של שלושים עד חמישים שנה, מן הזמן של ה"עמנציפציע" עד ההתבוללות הגמורה שהפכה בתי כנסיות אל בתי טומאה של טעמפעל הרעפורמים, ואת היהודים אל גרמנים רגילים, ואינם רוצים עוד לשמוע מן איזה דבר של שמירת התורה ויהדות. הרשעים הרעפורמים עושים מן פריקת עול והפרת ברית, שיטה שלימה והבנה רחבה, שיטה של יהדות מדעית, מסבירים זאת בהסברות שהשטן שם בפיהם בהתאם אל תנאי החיים הנוכחים בתקופה של "רענאסאנס" ותרבות איראפאי. ההכחשה הגמורה ר"ל לכל עיקרי התורה והאמונה מפרסמים ומשמיעים מן מקומות הטעמפעל ביום הכניסה שלהם, וגם בדפוס בהפירסומים שלהם וגם בפירסומי הגוים, הפירסומים הללו הולכים ומתרבים בחילופי שמות שונות. הלא זאת ארץ גרמניא המפותחת בידיעה לשונית, אין מחסור בבתי דפוס, ולהם גם בלתי חסרים אמצעים כספיים עבור פרסומים שהכופרים הרעפורמים רוצים בהם. הרבנים הרשעים שלהם בלתי שוקטים מלהצדיק את פריקת עול תורה, רשעתם בלתי גבול, כאילו קבלו עליהם המשימה להכחיש כל התורה כולה לפני כל ישראל, מוסיפים הכחשה וכפירה על כפירה, משתמשים בכל האמצעים לצורך העברת ישראל מעל תורתם ודעתם, משתמשים בשקרים בולטים ביותר, כיון שכל הענין שלהם מיוסד על שקר הס"א וכת דילה היותר בולטים, השקרים היותר בולטים מתקבלים על הקוראים והשומעים כיון שמוכנים הם לקבלם, נפשם יכישו מן אור הקדושה של עם סגולה ועוד יותר נתיבשה מן החטאים והפשעים הנעשים בכל יום שהעבירות הללו מפסיקים ומנתקים חבל הכסף וקשר הקדושה המקשר נפשות ישראל לאביהם שבשמים. הם רוצים להיות חפשיים מן המצות, לעשות כל מה שלבם חפץ, לאכול כל מאכלות אסורות, לחלל השבתות, למלאות חפץ כל התאוות, עד

הצעד האחרון החפץ לבל להיות מוזרים מן שכניהם הגויים, להתכולל עמהם, להיות שווים אליהם ובכל הזכותים של אזרח גרמני. העבירות מטמטמים לבו של אדם ובכל פעם נתטמטם יותר מן העבירות הנעשות והנכפלות בכפלי כפליים, הטומאה של העבירות שוטפת עליהם ושוקעת אותם במעמקי הכפירה ופריקת עול תורה ומצות עד דיוטה התחתונה. הרבנים שלהם הכופרים הרשעים מציגים את הפריקת עול כיהדות טובה, יהדות מודרנית הנסמכה על חקר מדעי באמצעים מודרניים, יהדות מתקדמת פרוגרסיבית, לעומת יהדות של אדוקים, שחורים, צבועים, מכחישי המציאות של תנאי החיים החדשים וכל מין בוז שאפשר להם לחשוב עליו. בודאי יש לחפוף להסכים עם הרעפורמר והניאולוגין עם פריקת עול ומלאות כל התאוות, כיון שגם זאת היא יהדות, ולא עוד אלא יהדות מדעית, מודרנית, כמו שהסבירו להם הרשעים הרבנים שלהם פעם אחר פעם, בכל אופני ההסבר והאמצעים העומדים לרשותם.

נשתארו מספר קטן של שומרי תורה ומתחזקים לעמוד על נפשם להנצל מן הזרם הסוער לעקור כלה את כל היהדות מן המוסדות עד המטפחות מן הראש עד הסוף, ובודאי ההכרח הכי גמור להתקומם נגד הרשעים הכופרים להתבצר ולהתחזק נגדם בכל שארית הכח של השארית הנשאר הזה. תחת הענין האמיתי של מלחמה נגדם, להבדל מהם כל עיקר להתעמק יותר בקדושת התורה ולגדל דור החדש עם התאמצות הנחוזה ההתאמצות הבלתי קלה, ההתאמצות המקושרת בכמה קשויים גדולים, לחנך דור חדש רק בתורה וקדושה בלתי נגיעה כל דהו כמחמדי הגיון העולמי, לשום עורף לכל הצלחת הרשעים הללו ולכל עשרם וכבודם, לבל להתפעל מן הרוב הגדול אשר אצלם דבריהם מתקבלים, תחת כל זה המציא הדמיון המדמה הדרך של אדרכה, להזדקק לדבריהם ולהמונם, להכחיש השקרים הבולטים, להראות את יופי של שמירת המצות, לעורר הרגשים של נאמנות למסורת אבות, עד כמה צדקו דברי תורה גם לפי תרבות העולמי. מהלך הזה הולך ומתרחב כי לענות מענה ברורה וחזקה אל כופרים הללו בהכרח שתהי' בלשון גרמנית צחה, להראות כי שומרי תורה אינם מאוחרים ובלתי מתורבתים, אינם שחורים וקיצוניים אלא אנשים מחוכמים כמותם אולי גם עודפים מהם. הזיקוק להתווכח עמהם הביא כל המהלך הנראה והמוכרח שיבוא, נתהווה ספרות חרדית עם פירסומים חרדים בשפה גרמנית מלוטשת, כל הויכוח עם הרעפורמר הולך בההגיון העולמי האנושי להראות לכל הקוראים שהצדק מתוך הגיון הזה הוא עם החרדים ולא עם הפושעים, הקוראים לא יקבלו הגיון אחר חוץ מן הזה האנושי הארצי עולמי, גם הקוראים החרדים אינם יודעים עוד מן דברים של תורה המתעלים מעלה מעלה מן כל שכל ארצי עולמי הפועלים רק מן קדושת הנפש והתקשרותה בה' אלקי ישראל, הלא דברי כאש אמר ה' המלהב ושורף את כל בנין בית עשיו כקש, כהמס דונג מפני אש דקדושה, אבל גם שומרי מצות נדחפו אל הבנה אחרת אינם מבינים ואינם יודעים חוץ מן מה שנכתב בלשון הגרמני עם התוכן הגרמני, המעט המובא מן דברי חז"ל יהי' ג"כ בתוך החיים

הגרמני, וללא הסבר מן החיים הללו ומן תוכן העולמי, קשה להם להבין שום דבר ובודאי לא להסבירו לאחרים.

השארית הנשאר של שומרי תורה גם הם נהנו מן השיחרור של העמנציפציע, גם המה נשתחררו מן צוקת הגעטטא וגם המה חבקו את תרבות הגרמני ביחד עם היותם שומרי מצות התורה. ההתאבקות עם הפושעים והנעאלגן זה דבר עומד על הפרק ללא הפסק. כיון שגם הם מסיתים ומדיחים ללא רפיון כלל, א"א לשומרי תורה לשתוק ולשום יד לפה ולראות צאצאיהם ספוגים דבריהם של הכופרים ונמשכים אחריהם, א"א לבל לעמוד נגד כפירתם ורשעתם של הרבנים הללו שר"י ושישאר הרושם שדבריהם הטמאים הם ברורים ללא מענה, בהכרח להשיב להם מענה להכות על קדקדם ולסתור בנינם של שוא ותפל, בחרו בדרך הפשוט המתראה לישר עד מאד לנצחם בטענות המובנות והמתקבלים על הדעת של בן אדם. לכאורה בלתי נראה איזה חסרון במהלך הזה להסביר שמירת המצות באיזה הסבר שיהי' באיזה הגיון שיהי' בכדי להביא התכלית של שמירת המצות במעשה, בהתנאים הללו של התאבקות עם הרעפורמר בהכרח שיהי' עם ההסברים המראים את הצדק של שומרי תורה, לנצח את הכפירה בנצחון מוחלט אולם מן ההכרח הזה נסתעפו סעיפים וענפים שונים עם התוצאה לצאת חוצה מן הנחון, נתהפך הענין למורה דרך מוזר לקדושת תוה"ק והאמונה טהורה שנמסרה לנו מדור לדור, אין עוד בארץ אשכנז רבנים הגאונים הקדושים שיראו הדרך של שמירת התורה וגם ההתאבקות עם הפושעים מן דרכה של תורה, לא נתמנו רבנים כהללו בתקופה הזאת, אינם עוד הבעלי בתים שיהי' להם מושג ברבנים כמו אלה, אפילו האחרים מן הרבנים שלהם שהם לומדים ובקיאים, גם הם למדו שפה הגרמנית ותרבות הגרמני, אין שם עוד ההנהגה של תורה אפילו לשומרי התורה, ישנה רק זאת המוכנת בשכל אנושי המוצג מן כותבים הדתיים, לפרש שמירת המצות עם התרבות העולמי ולהתאימם יחד, מושג הזה וגם סילוק של לימוד התורה המביא איכות והתקשרות הנפש בקדושת ישראל וקדושת התורה, כל המהלך הזה מתרחק מן קדושת עם סגולה שהשי"ת בחר לו מן כל העמים, בודאי יש להשיב מענה אל הפושעים, אבל המענה הזאת היא לומר להם שהם כופרים ופושעים ואין לנו חלק עמהם וכפירתם, אין לנו עסק עם טענותיהם ואין לנו עסק עם ההגיון של קאנט וניטשה ומסקנותיהם, הדיעות והמסקנות של ההוגים מכריעים לפני העם הגרמני הגויים, ואין בדבריהם כלום במה שנוגע אל קדושת ישראל וקדושת התורה, המחסה בפני כפירתם של הכופרים היא רק מן קדושת התורה שמירת המצות ולימוד התורה בטהרה, אם אכן הוא נמוח ומתפוצץ, ההתעסקות עם הגרמנית בכלל והשימוש אל חיזוק התורה מן הגרמנית הזאת, הביא תוצאות מבהילות באופן גלוי וגם בכסוים רבים, שהי' קשה לראותם בשעתם ושהפיצו אותנו בשעה הזאת.

הבלברים ופירסומי הדת בגרמניא נתהוו להמקור של שמירת התורה ליהודי גרמניא ולהבנת היהדות בלשון גרמני עם תוכן גרמני, ההתבוללות עם התרבות העולמי פגע גם

בשומרי מצות. הם מחזיקים בשמירת התורה במעשה אבל כמה שנוגע אל ידיעתם אל שכלם ודעתם הרי נכללים בתוך המדע הגרמני ומוקפים ממנו. שמירת התורה במעשה עם עיקרי האמונה ויסודות הדת מתראים במראה התרבות שהם חיים ושוזרים בו. זאת תוכן של יהדות החדשה יהדות האורתודקסיה הגרמנית. הבלתי מוכנת אל שומרי תורה בשאר ארצות. יהדות היחידה במינה. גם ההתאבקות של שומרי מצות הנשארים עם הרעפורמר בדרך זה בכדי להציג את הדתיות כאופן שיתקבל על הקוראים ובאופן שינצחו מנגדיהם. כל הויכוח הזה לא הביא כלום. כל הטענות הצודקות ע"פ התוכן הגרמני לא הביא אפילו ניאולוג אחד לחזור בו ולהפכו לשומר תורה. מרבית הויכוחים הללו הנקרא בדרך כלל. מלחמת האורתודקסיה עבור הדת. כלומר עתונאים שומרי מצות שכותבים ומתווכחים עם מרשיעי ברית בויכוח תדירי. בזה נשתכלל הענין של הוגי דיעות דתיים ונפתח השער של עיתונאות דתית. הרעפורמר אינם קוראים דברים הללו וטענות הללו. הקוראים המה שומרי מצות בכדי לידע עד היכן המענה של ההוגי דעות הדתיים קלע אל השערה ויהי באפשר להם להרים ראש כאופן נכבד. הכותבים וההוגים הללו מפיצים דבריהם בין שומרי תורה בדבר ההתאבקות עבור התורה. נתבסס הדבר שההוגי דעות הללו לקחו המקום של דברי תורה ורבותינו ז"ל שאמרו והשמיעו דבריהם מן מקור התורה והקדושה העליונה ששרתה עליהם. נתיסד היסוד הכללי שכל אחד ואחד יש בידו לדבר בעניני התורה והאמונה ככל אוות נפשו. כל זמן שיש בידו איזה מליצה לשונית עתונאית או מן איזה מחברות של ההוגים הגויים. כל אחד כותב ומפרסם רעיונות כל אחד שבידו להדפיס הוא מדפיס. כולם ראויים ומוכנים כולם יודעים שפה גרמנית. כל זאת מתקבץ אל תוך המחשבה והנפש. כל זאת עשתה שממה בקרב המחנה הנשאר לפליטה.

נ"ג

גרעין המתגדל

הפושעים הרעפורמר והניאולוגן נתהוו להיות רוב הניכר בין היהודים בגרמניה, העירות הגדולות היו תחת רשותם כי הם היו הרוב מן הקהלה. הממשלה הכירה בהנהלת הקהלה שנבחרה מן החברים של הקהלה משלמי מס, להם הי' הדיעה המכרעת בכל עניני הקהלה, בבחירות של הרב, בהתוכן של בהכ"נ ובכל הענינים הנוגעים אל דת יהודי. הבוחרים החפשיים שהיו הרוב, בחרו בהנהלה של אנשי רעפורם ואין אחרי מעשה הזאת כלום, הממשלה הכירה בהנבחרים הללו שנבחרו מן הרוב, ובידם לנהל את עניני הדת לפי השקפתם המוסמכת. הם ההנהלה של הפושעים בחרה כרבנים של הרפורם, הפכו את בהכנ"ס לטעמפעל, סגרו מקוה טהרה, סגרו את החדר לתינוקות, וגם אסרו את לימוד התורה. בשנת תר"ח אחד מן חברי הקהלה בפראנקפורט נדב 50,000 גולדען להרחיב לימוד התורה, בעיר הזאת שהיתה מלפנים מלאה חכמים וסופרים, נתיסד מן נדבה הזאת בית לימוד התורה, הנהלת הקהלה קראה את המשטרה העירית מפני שזאת נגד חוקי הקהלה, המלמד עם התלמידים ברחו והשוטרים רדפו אחריהם, המלמדים נקנסו מן בית המשפט שלא לדור עוד בפראנקפורט, אחרי שנבחר לרב המקומי אחד מן ראשי הרעפורם לעאנארד שטיין, החותם נחתם לגמרי על עיר פראנקפורט, כיון שכל דבר בנוגע לדת הוא ביד הנהלת הקהלה שנבחרה מן רוב קולות של חברי הקהלה עם הרשע המשמש בתור רב ומורה דרך. אמנם המיעוט שהיו עוד שומרי תורה, וגם מספרם הי' איזה מאות איש, ראו שאין עצה נגד הנהלת הקהלה הרוצים לעקור כל שמירת התורה, נתעורר אצלם הצעד האחרון אחרי היאוש, דהיינו לבוא בבקשה אל הסענאט של מחוז פראנקפורט להרשות להם להתפרד מן קהלה הכללית, כי ברצונם לשמור את התורה וכל עניני קהלה הנוגעים לשמירת התורה. הבקשה הזאת הוגשה אל הסענאט מחוז פראנקפורט בשנת תר"ט (1849) וחתמו על הבקשה 11 חותמים, מבין המאות של שומרי תורה שהיו המיעוט בקהלה הכללית, האחד עשר החותמים היו שלוחם בבקשה זאת אל הממשלה. אחרי השתדלות, הסענאט אשרו את בקשתם, בתנאי שלא ליסד קהלה נפרדת אלא הרשות בידם לייסד איחוד דתיי 'רעליגיאן' — געזעלשאפט', ובתוך 'הרעליגיאן' — געזעלשאפט', יכולים למנות רב כרצונם, לעשות בהכ"נ כרצונם ושאר עניני הצרכים הדתיים, אבל מחויבים לשלם המס אל קהלה הכללית, כי אין הרשיון לייסד קהלה אלא איחוד של אנשים פרטיים, ואין ברצון הממשלה שיהיו שני קהלות.

בשנת תרנ"א החברים של 'רעליגיאן' — געזעלשאפט' היו יותר מן מאה, כי השאר

שומרי תורה היו עוד מתפחדים להתאחד עמהם נגד הקהלה וההנהלה שהיו מפורסמים ברשעתם, אבל כיון שהי' להם כבר יותר מן מאה חברים שומרי תורה שלא התפחדו מהם, התחילו לבקש להם רב ומנהיג. לאחר שיקולים הסכימו לבקש את הרב הכולל של מעהרען ר' שמשון ב"ר רפאל הירש שיבוא אצלם להיות הרב ומורה 'ברעליגיאן — געזעלשאפט', ואם כי היו משלמים מס הקהלה אל הקהלה הכללית, ואם כי עוד לא הי' להם בהכנ"ס מפואר כי התפללו באיזה חדרים נשכרים, נעתר הרב הירש לבקשתם לקבל משרה זאת בפראנקפורט. הרב הירש הי' הרב הכולל של מעהרען ומקום מושבו היתה עיר ניקלשבורג, והוא ידע את המצב בפראנקפורט כי ה'רעליגיאן — געזעלשאפט' ביחד עם שאר שומרי תורה, הם המיעוט נגד הרוב המכריע של הרעפורם, כן ידע כי אין להם עוד בנין של בהכנ"ס אלא איזה חדרים מאוחדים, נשכרים לצורך התפלה, להחליף זאת נגד משמרתו בניקלשבורג, שהיתה נכבדה הרבה יותר, אבל כנראה הי' לו להרב הירש מבט למרחוק, וראה כי מן פראנקפורט יכול להשפיע יותר עבור הדת, מן זאת האפשר לו בניקלשבורג. בכאן הוא נושא דרשות עבור חיזוק הדת לפני ציבור פחות במספר מאשר בניקלשבורג, אבל דבריו עושים רושם, הלהט שבנפשו הגדולה מלהטת את שומעיו. השאלה הראשונה העומדת על הפרק היא בנין בהכנ"ס שיכיל מספר המתפללים המתרבים, ווילהעלם ראטשילד ראש סניף פראנקפורט ממשפחה העשירה הידועה, בא לעזרתם בעזרה כספית נכבדת, כי ראטשילד הי' מן האוהדים אל 'רעליגיאן — געזעלשאפט', שומע אל דברי הרב הירש ונתרגש מן התחיה הדתית אשר נתעוררה בפראנקפורט, מר ראטשילד הזה בעצמו הי' יהודי חרדי מאד וקובע עתים לתורה בתוך מרבית עסקיו הגדולים ועשרו שתחת ידו. בנין בהכנ"ס התחיל תיכף אחר בואו של הרב הירש אבל נגמר רק בערך שנתים אחר בואו, אבל ראה הרב הירש את היותר נחוץ בהקדם, זה בית הספר לחנך בו את דור הצעיר ההולך רק לבתי ספר הממשלתי. הבקשה אל הסענאט במחוז פראנקפורט הוגשה ונתנה רשות לבנות בית הספר הנקרא ביה"ס 'ריאלי' יהודי, וגם לבנות לביהכנ"ס, הכל בתוך 'רעליגיאן — געזעלשאפט' הצרכים של דת עבור הגעזעלשאפט הזאת. בערך שנה אחת אחרי בואו של הרב הירש נפתח בפראנקפורט ביה"ס ה'ריאלי', ושנה אחר זה בערך הבכנ"ס ברחוב שוטזענשטראססע, אין להקטין את טרדותיו של הרב הירש ז"ל, וכן אין להקטין גודל כח נפשו ורוח טהור הדופק בלבו, וגם בנוגע כח כשרונו הגדול ובקיאתו בתורה, וכל מה שפעל לטובת יהדות שומרי מצות בפראנקפורט וגערמניא רק אדם גדול הכח והנפש כמו הרב הירש ע"ה הי' באפשר לו לפעול, אבל נחוץ להציג העובדות כמו שהן בדבר פעולותיו לטובת היהדות, אין למעטם וגם אין להגזימם.

בעת ההתיסדות של אגודת ישראל שזאת היתה פעולת ראזענהיים ואנשי פראנקפורט, נתפרסם סיפורים שונים בעולם בכדי להגדיל מאד יהדות האורתודקסים ולהעמידם ברום המעלה. אחת מן הסיפורים שנתפרסם מאד בעולם הי', כי רק הם

מסוגלים ללחום נגד הפושעים והצליחו מאד במלחמה זו, הם לחמו נגד גלי הרעפורם והנאולוגין והקימו יהדות חרדית לשם ולתפארת, וממילא בהתיסדות של אגודת ישראל על ידם תהי' המלחמה נגד הציונים יותר גדולה ויותר מוצלחה. הסיפור היותר מפורסם בסיפורי מעשיות הללו, כי בשעה שבא הרב הירש ז"ל לשם בתור רב בפראנקפורט, היו שם 11 שומרי שבת, ובמשך זמן עבודתו ומלחמת האורתודקסין נגד הרעפורם, נתקוממה יהדות חרדית לשם קהל גדול עד מאד, הנחיצות להודיע כי היו שם 11 איש, אבל זאת בנוגע החותמים על הבקשה אל הסענאט המחוזי להקים קהלה נפרדה והרשיון הניתן הי' רק לעשות רעליגיאן — געזעלשאפט, שומרי שבת היו שם עוד בפראנקפורט כמה מאות משפחות, הנחיצות לבנות ביהכנ"ס מפני שהי' צר המקום של החרדים השכירים, לא הי' הנחיצות מפני 11 אנשים, הביה"ס הריאלי שנפתח בשנה הראשונה עת בואו לפראנקפורט, לא הי' עבור בניהם של 11 אנשים, אמנם היתה הנחיצות לספר מעשה הזאת של מחזירי בתשובה של הרב הירש והאורתודקסין בכלל, בכדי להציג את מיסדי אגודת ישראל לאנשים גדולים אשר להם הכח להחזיר בתשובה אפילו הפושעים הגדולים הרעפורמר והניאולוגין, והא ראי' כי כן עשו ועלתה בידם בפראנקפורט וגרמניא. הציור הזה מביא הנחיצות להודיע כי אף אחד מן הנאולוגין והרעפורמר לא חזר בתשובה מן כוחם של האורתודקסין, הם אינם מחזירי בתשובה ואף האגודה שנתיסדה על ידם בלתי עסוקה בענין זה ואין בכוחם לעשות החזרה בתשובה הזאת. אמנם מספר המשתייכים להקהלה החרדית בפראנקפורט נתרבה במשך הזמן יותר מן המספר שהצטרפו בזמן ההתחלה של הרעליגיאן — געזעלשאפט, מפני גידול הטבעי במשך (35) שלושים וחמשה שנים של כהונת הרב הירש ע"ה בפראנקפורט, כן הרבה של שומרי תורה תושבי פראנקפורט נצטרפו אל קהלתו מן קהלה הכללית מאשר בתחילה, לאחר פטירתו של הרב הירש בשעה שנבחר חתנו הרב ברויער ע"ה למלא מקומו לקחו חלק בהבחירות רק שלש מאות בוחרים אולי הי' המספר של המשתייכים להקהלה מעט יותר, והללו לא לקחו חלק בהבחירות. בזמנו של הרב ברויער נתרבו החברים להקהלה הדתית מפני גידול הטבעי וכן מפני שבאו איזה מספר מן הונגריא לדור בפראנקפורט, שומרי תורה הללו ועוד איזה מן שאר ארצות היו מוכנים והיו ראויים להכלל בתוך הקהלה של הרב ברויער האורתודקסית. כל המספר של כל הארתודקסיא בארץ גרמנות הללו שהיו שומרי תורה ונשארו בתוך קהלה הכללית בפראנקפורט שרכם הי' הרב הורוויץ ע"ה. הענין של כח החזרת בתשובה של האורתודקסין, וכח החזרת בתשובה של אגודת ישראל שנתיסדה על ידם בלתי ידוע עד היום הזה.

כוחו הגדול של הרב הירש ע"ה נתרכז בביה"ס 'הריאלי' עבור דור הצעיר, וגם בכח הדיבור לפני שומעיו שהשמיע בהתרגשות גדול, אמנם בשעה שיסד ביה"ס הריאלי שנה אחת אחר בואו לפראנקפורט, לא היו לפניו רק 84 תלמידים ותלמידות. מר שוואב במחברתו 'היסטוריא של יהדות החרדית בגרמניא', מסביר זאת כי לא כל החברים של

הרעליגיאן געזעלשאפט, נתרצו לשלוח צאצאיהם לביה"ס של הרב הירש ע"ה, כאשר פתח ביה"ס הזה בשנת תר"ג (1853) חוץ מן הקשויים הכספיים שהוא הרב הירש בעצמו הי' מאספ' לצורך ההוצאות, גם בעיקר היו קשויים נפשיים, הרבה מן המשתייכים אל הרעליגיאן געזעלשאפט היו עוד מושרשים עם העבר של פראנקפורט, תורה וקדושה ולא יותר, מפני זה הביטו על ביה"ס הזה כהתחדשות מודרנית ולא רצו בחינוך כזה בשום אופן בעולם. אבל גם היו מבין המשתייכים אל הרב הירש, הללו שחשדו את ביה"ס הזה שלא יהי' בדרגא הנצרכת בלימודי חול וגרמנית ולא יוכלו להרים ראשם לפני הרעפורמר, גם כי היו שומרי תורה אבל ספוגים תרבות גרמני ולא רצו להתפרד מן ההשקפה הזאת. שלחו אל ביה"ס ילדיהם הבלתי מוכשרים כ"כ, אבל הבעלי כשרון שלחו אל ביה"ס הממשלתי להשיג גובה הנדרשת בלימודי חול. המיעוט הקטן שלא רצו למסור צאצאיהם לסדר הלימוד בריאל — שולע ושהיו עוד יודעים מן קדושת לימוד התורה ומן דרך התורה כמו שהי' ידוע בכל העולם ובפראנקפורט בימי הרבנים הגאונים זצ"ל, שלא הי' כ"כ הפסק גדול בזמן, מן פטירת בנו של הפלאה בעל מחנה לוי ז"ל עד בואו של הרב הירש לפראנקפורט, אבל המיעוט הזה נחרב ונבלע בין השאר מפני המלחמה נגד הרעפורם שנתקומם מן שומרי מצות, שהמלחמה הזאת נחוץ שתהי' בשפה גרמנית כלוית תרבות הגרמני, שזאת צורת יהדות החרדית החדשה בפראנקפורט. המיעוט הקטן נתבטל לצורך המלחמה לקיום הדת, כי הלימוד הזה נכנס לתוך לבם באמצעות הנחיצות ללחום עבור קיום התורה בישראל. יהדות החרדית בפראנקפורט נעשית לחטיבה אחת עם מראה אחת של רוח האורתודקסיה עם סילוק כל מה שהיתה שם לפני תופעה הזאת.

ר' שמשון ב"ר רפאל הירש ז"ל נולד בהמבורג בשנת תקנ"ח (1808) זקנו רבי מענדעל פראנקפורטר, נסע מן פראנקפורט לדור בהאמבורג בערך מאה שנה מקודם, בהמבורג הי' רבי מענדעל תלמידו של הגאון רבינו יונתן אייכשיץ זי"ע, ומשום שבא מן פראנקפורט הי' נודע שם בשם ר' מענדעל פראנקפורטר, חוץ מן גדלותו בתורה כתלמידו של רבי יונתן זצ"ל הי' מסור לצרכי רבים, הלך מבית לבית לאסוף נדבות עבור תלמוד תורה, ונודע אז גודל מס"נ של ר' מענדעל ז"ל לצרכי ישראל ולצרכי קדושה. בימי ילדותו של ר' שמשון ב"ר רפאל הירש, ראה את המהפכה הנוראה, ולמרות כל המחאות, הרעפורמר הפושעים השתלטו ביד חזקה בהאמבורג, הפכו את בהכנ"ס, וקראו לעצמם בשם 'טעמפעל החדש של ישראל' 'נויעס יזראליטישער טעמפעל פאריין'. בבית אבותיו של רשב"ר הירש נתקיימו האסיפות של יהודים החרדים, לטכס עצה איך ללחום נגד הרשעים המתגברים והולכים בידם על העליונה, נחקק בלבו של הצעיר-הלוהט הזה, שבאיזה פעם יקח כלי קרב בידו ללחום מלחמתם. ביקר גם את ביה"ס הכללי, אבל בזמן אחד אחרי הבר מצוה למד אצל ר' יצחק בראיניס הנקרא 'חכם בראיניס' שהי' הרב המקומי בהאמבורג, ואח"כ למד אצל ר' יעקב עטלינגר ז"ל בעל המחבר 'ערוך לנר' על הש"ס שהי' גדול בתורה בדורו. הרב בראיניס הי' מן החרדים, אבל לימד את התלמיד הצעיר

היופי של תנ"ך והיופי של תורה, אצל בעל 'ערוך לנר' התעמק בלימוד התורה, כן צריך לידע אם כי בעל 'ערוך לנר' היה גדול בתורה, גם הוא הי' מלומד בשפה גרמנית ולא התנגד לזה, אולי הרושם הזה קיבל רשב"ר הירש מטל ילדותו. 'חכם בראינים' אם כי הי' מלומד בלימודי חול הי' חרדי, וכיחד עם בעל 'ערוך לנר' יצא ללחום נגד הרעפורמר הרשעים, ביחד פרסמו איסור על הסידור החדש שלהם 'געבעטעס בוך פאר אלע איזראליטען' וגם עם עוד שבעים רבנים יצאו נגד אסיפת הרבנים הרשעים בברונסויק, שבשם באסיפה זו יצא החירוף נגד דברי חז"ל.

אחרי לימודו אצל רבי יעקב עטלינגער ז"ל בעל 'ערוך לנר', בלה איזה זמן באוניברסיטה אשר בעיר באן בגרמניא המערבית, על לימוד פילולגיע (מדע הלשונית), בהיותו עוד צעיר נתמנה לרב בעיר אדלנברג, על מליצתו להממשלה של הרב הכולל ר' נתן אדלער שנסע משם להתמנותו לרב הכולל באנגליא. באדלנברג פרסם הרב הירש קונטרס הראשון שלו 19 מכתבים, תחת שם הנסתר שלו 'בן אוזיאל', בשנת תקפ"ז פרסם באלטונה את החיבור בשם 'חורב', בחיבוריו הללו רשב"ר הירש מנסה להעמיד את היהדות בהתפארת הנמצא בו, מדבר אל רגשי אנוש ולהב של לב ישראל, מסביר בהסברים אמיצי הגיון השקר של המתקדמים והמשכילים, דבריו החזקים מעוררים ומשפיעים. אולם כל האומץ ההגייוני הזה הנמצא בדבריו הם בתוך מסגר אנושי ורגשי הלב, כתובים בגרמנית צחה ומוקדמת, מתאימים אל שכל אנושי ורגשי אנוש אם כי בתוכם נמצא הלהט הנפשי של אדם מישראל. אין באפשר להקטין גודל טרחתו של הרב הירש, ואין להקטין בשום אופן גודל הנסיונות שבהם היו נמצאים שארית של יהדות החרדית בגרמניא, נרדפים מכל צד נבזים בכל הבזיונות, דור הצעיר אפילו של הנשואים הולך ומתרחק מן דרכי התורה, אינם מבינים עוד שום דבר אלא מה ששפה הגרמנית יכולה להסביר להם, הדחיפות הסוערות הללו דחפו את רשב"ר הירש להסביר דבריו באופן המתקבל, באופן שהקורא יבין אותם ותביא התוצאות הנדרשות. גם הרשעים הרעפורמר נתפעלו מן כתביו ובעל כרחם הביעו הערצה לדבריו, גייגער שר"י בעצמו כתב על הבהירות, על להט הנפשי, שבדברי הרב הירש, הוא גייגער מצטער שמוכרח לפרוש מן אדם הבהיר הזה ולילך אל מטרות נפרדות. בנוסח הזה והדומה לזה, כתבו על כתביו של רשב"ר הירש עוד כותבים מן הרעפורמר, זאת פעל על הקוראים בדבריו שיש להתיחס בהערצה אל חבוריו.

היופי הלשוני הליטרארי שבמאמריו שבהם הביע את הנאמנות להמסורת משך את קוראיו והדהים את מנגדיו, הקוראים שבעים רצון שזה פעם הראשון מופיע רב חרדי הלוחם מלחמת התורה בעוז ובהרמת ראש, החפשיים פורקי עול אינם יכולים עוד לעבור עליהם עם כ"כ בוז, אדוקים, שחורים, בלתי נאורים, חשכים, החיים בהעבר ולא ראו עוד האור של החיים, רשב"ר הירש מדבר אליהם עם כל הספרות והתרבות, דבריו הם נאורים והגייונים שאין לבטלם עם זעקות של ביטול, הוא מראה את יופי התנ"ך והמסורה,

משיכת לב אל החיים הדתיים, כי רק שמירת התורה נותנת התמלאות של נפש יהודי. הרושם של התכבדות שהתפרסם על דברי רשב"ר הירש הן מן קוראיו והן מן הפושעים בעצמם, השפיע גם על רשב"ר הירש בעצמו, שדרך הזה הוא הדרך הנכון אולי הדרך האחד הנדרש לפי תנאי הזמן, לכתוב בגרמנית צחה ולעורר הרגשים אל שמירת התורה. האוניברסיטה והתרכות הגרמני צריכים הם, כדי לכוללם עבור המלחמה לקיום דת משה וישראל, יש להשתמש בכל האמצעים שיביאו תכלית הנדרש לחסום פיהם של הרעפורמר והניאולוגין למיניהם. בשנת תקצ"ז (1847) נתמנה לרב הכולל במעלהרען במקום מושבו בעיר ניקלשבורג. רשב"ר הירש אמנם מצא את משמרת הרבנות הנכבדה הזאת, ללא חסירה קשורים שונים, מצד אחד הרעפורמר קיוו כי רב הזה עם תרבות מודרנית ימצא את דרישת החיים המודרניים לדבר הקובע בעניני הדת, ושימלא את חפציהם במידה האפשרית, היו מאוכזבים בראותם כי התרבות המודרנית משמשת כלי מלחמה נגדם, מאידך גיסא היהודים החרדים בניקלשבורג קיוו שהרב החדש יחדש את יהדות של לימוד התורה והקדושה, באופן שידעו המה מקודם בחיי הגאון רבינו מרדכי בנעט זי"ע שהי' רב בניקלשבורג רק שש עשרה שנים (16) קודם ביאתו של רשב"ר הירש לשם. גם במראה חיצוני השתוממו לראות בש"ק את גלימה המודרנית ועניבה הלבנה על צווארו, במקום בגדי משי ושטריימל, שבהם צעד הגאון מהר"מ בנעט זי"ע בש"ק לבית הכנסת, רשב"ר הירש שהיה בניקלשבורג רק ארבעה שנים ובהם לא מצא מנוחה וגם נגזל שנה מעיניו, קיבל ברצון את ההזמנה לפראנקפורט, מקום לידתו של זקנו ר' מענדל פראנקפורטר ז"ל, ואם החוג של 'רעליגיאן געזעלשאפט' הוא עוד מצומצם אבל ראה והרגיש שזאת לפי שעה, הרבה מן שומרי תורה בפראנקפורט הבלתי משתייכים אל החוג בהווה יתחברו אליו בקרוב, השדה היא פוריה ואפשר לפעול עבור היהדות בדרכו המתאימה.

נ"ד

בפראנקפורט מצא רשב"ר הירש שדה רחב יותר לפעולותיו, ביה"ס ה'ריאלי' שיסד נתגדל ונתרחב אם כי הרבה מן המחנכים בביה"ס הזה עזבו את שמירת המצות למרות כל ההנחות אל תרבות העולמי והרמת ראש נגד הרעפורמר, אבל כן חלק מן התלמידים נשארו שומרי מצות, הקהל העתיד של יהדות פראנקפורט. על ביה"ס הזה נרשם באותיות גדולות 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ', הפירוש על המילים דרך ארץ רבו ונתרחבו, כמו שנתרחב הענין של יפיפותו של יפת באהלי שם, 'דרך ארץ' נעשה כדבר הכולל כל הנצרך וכל המתאים אל יהדות פראנקפורט, לפי דברי הירש בעצמו זאת כולל הדרכים הנצרכים לפרנסתו של אדם, וגם מה' שנקשר עם האנושות ונימוס ותרבות' הדברים מתרחבים עד אין גבול. בהכרח שיתרחבו הפירושים על 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ' כי ההתמזגות עם עולם הגרמני הולך ומתרחב, ההכשרים על ההתמזגות הזאת נצרך בכל פעם בשעה שזאת מתעמקת יותר ונקבעת, ודברי חז"ל הללו יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ באפשר להשתמש בהם לכל הצורך, שהרי לא נתפרש בדברי חז"ל הפירוש והגבול של 'דרך ארץ' ובזמן שהתחיל הדרך הזה להלך בדברים אלו, שדרך ארץ הוא השפה הגרמנית כן הולך מעט יותר לכלול גם התרבות הגרמני, ההתאחדות עם החיים הגרמנים ג"כ מתגוננים בהפירוש של 'דרך ארץ' שזאת רק צעד אחד נוסף על התרבות והשפה הגרמנית, ואין לך גרמנית של החרדים הגרמנים, שלא יזכר 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ' עליו. ביה"ס ה'ריאלי' מתגדל במשך הזמן, ההורים שלא רצו ליתן צאצאיהם אל ה'ריאלי' מן חשש שהחינוך שמה יהי' קיצוני — פאנאטי ביותר, יודעים ורואים שאין מקום לחשוש זאת, לימודי קודש הנלמדים שמה על ראש המזלג, אינם ממעטים כלל את לימודי חול הניתנים שם במידה גדושה, הגרמנית היא גרמנית שם במלוא מובן המלה ואין 'פאנאטיק' אחד יוצא מביה"ס הזה מן כל התלמידים המתחנכים שמה. הציבור בהקהלה של 'רעליגיאן' — געזעלשאפט' מתרבה, הרבה שומרי תורה מן הקהלה הכללית שלא רצו להתחבר אליהם, והמתינו לראות מה יהי' הכח והקיום של התופעה הזאת, נוכחו לדעת כי זאת דבר של ממש, ועזבו את הקהלה הניאולוגית הכללית והצטרפו אל רשב"ר הירש, כן אחדים באו מן העירות הקטנות והכפרים במחוז פראנקפורט לדור שם, וה'רעליגיאן' געזעלשאפט' נתרבה במספר. הקהלה הכללית הניאולוגית ראה כי אין עוד באפשר לחסל שומרי תורה בכח ובכזיון, התחילו לתת הנחות להחברים שומרי תורה אשר עוד לא הלכו מעמהם, עשו הסכם עמהם לבנות עבורם בית, כנסת מיוחד בלא ארגעל ושאר הטומאות אשר בה'טעמפעל' שלהם, לבנות עבורם מקוה טהרה, ביה"ס, וגם רב מיוחד יודע להורות לפני מקיימי המצות. שומרי תורה שלא נתפרדו מאתם מטעמים של רגשי אנוש, לא רצו להתפרד מן ה'מוטער' געמיינדע' לא רצו להתפרד מן מקום קברות אבותיהם, מסופקים היו אם ה'רעליגיאן' געזעלשאפט' היא דבר של קיום, וכן כי

בכל אופן מוכרחים לשלם מס הקהלה אל 'מוטער געמיינדע' שמחו על הצעות הללו. קראו את הרב יצחק דוב — זעליגמאן בעהר — האמברגער, מן ווערטזבארג, שהי' ג"כ רב חרדי, להוכיח אם מחויבים על פי תורה להתפרד מן הקהלה הכללית. בשעה שרוצים ליתן להם כל חופש וכל צרכי הדת עבור שומרי תורה. הרב באמברגער בא לפראנקפורט לבקר את שומרי תורה של קהלה הכללית, ופרסם 'פסק' בעתון 'פראנקפורטר בערזען צייטונג' כי אין מחויבים לעזוב את קהלה הכללית בשעה שמקבלים עליהם ליתן להם כל צרכי הדת תחת הנהלה מיוחדת של שומרי מצות. עם רב מיוחד מתאים לפי רוחם של שומרי מצות. הרב באמברגער, מוסיף כי לא נשאל שאלה זאת מן הרב ר' שמשון ב"ר רפאל הירש הרב המקומי. אלא הללו שומרי מצות מן הקהלה הכללית שאלו את חוות דעתו, והוא רואה לנכון שאין מחויבים להפרד מן הקהלה הכללית קהלת הרעפורם בפראנקפורט.

מודעה זאת נתפרסמה בעתון — לא יהודי — כי לא הי' עוד עתון יהודי בעת הזאת שיהי' רוצה לפרסם דברים נגד רשב"ר הירש. ובשנת פירסום של המודעה תרמ"ז (1877) הי' עומד כבר על הפרק להשיג רשיון מן הממשלה לייסד קהלה נפרדת חוקית ללא צורך לשלם מס לקהלה הכללית הרעפורם, גם ללא צורך להקרא עוד בשם הפעוט "רעליגיאן — געזעלשאפט! כמובן "פסק הזה" עשה רושם מכאיב על רשב"ר הירש והמשתייכים אליו. גם הדאגה שפירסום של "פסק" הזה בעתון לא — יהודי, יפריע את הישג זכות מן הממשלה לייסד קהלה נפרדת, שר' שמשון ב"ר רפאל הירש טרח כל כך טרחות, עם השתדלות קשה מאד בכדי להשיג זכות חוק ממשלתי הזה, כיון שהרב במבארגער שהי' ידוע לרב חרדי, אומר בתור פסק שאין צורך להפרד מן קהלה הכללית הרעפורם, בשעה שהם מבטיחים הזכותם לשומרי תורה. ר' שמעון ב"ר רפאל הירש ז"ל קרא תגר על עצם הפסק הזה, וגם ביותר שהרב באמברגער בא לפראנקפורט להוציא "פסק" כזה ללא שאלת הרב המקומי הרב גדול הפירסום כמו הרב הירש ע"ה. הפסק הזה עשה רושם מדכא עם התוצאה, שהרבה מן שומרי תורה נשארו בתוך הקהלה הכללית הרעפורם, עם הזכותם של צרכי הדת ורב חרדי מיוחד הרב הורוויץ ע"ה. לבסוף החפשויות להפרד מן הקהלה הכללית של הרעפורם, ניתנה אפילו לאחר הפסק של הרב באמברגער ואחר הזכותם מן קהלת הרעפורם אל שומרי המצות, אולם הרושם נשאר ושומרי תורה מן קהלה הכללית לא נפרדו ממנה להתחבר אל קהלת הרב הירש, גם בדרך כלל נחלש הענין הרעפורמר הרשעים, להשתלט בכח על המיעוט הנשאר של שומרי תורה.

כל זאת חיזק ואימץ את ההכרה שהדרך הנכון בנוגע אל המלחמה נגד הרעפורם, הוא רק דרך הזה להזקק אליהם להתווכח עמהם, להראות להם כי שומרי תורה ג"כ אנשים מתורבתים, גם הם יודעים מן החיים האיראפאיים, וגם להם יש השפה והתרבות הגרמני לא פחות ממה שיש להרעפורמר. להזקק גם אל שקריהם ובזיונם שמחרפים כל

התורה ודברי חז"ל, להראות להם יופי של דברי נביאים, יופי של החיים הדתיים, לעורר הרגש של נאמנות למסורת אבות, והכבוד אל ההיסטוריה היהודית. לצורך הזה יש לידע השפה והתרבות הגרמני, המדע האיראפאי, יש ג"כ לפרש דברי תורה שיתאימו אל הדרך הזה, להציג הקולטור הנמצא במצות התורה וכי תורת ישראל היא מוקדמת לכל שאר הקולטור הנודע עכשיו אצל העמים הנאורים. כל הדרכים והאמצעים הללו הביאו את המצב הנדרש, הדתיים המועטים כמספר הולכים בגובה ראש! הרעפורמר בלתי מבזים אותם עוד במידת הבזיון שנצבר עליהם בתחילה, הקהלה של רשב"ר הירש נתבססה, הפושעים בקהלה הרעפורמית מוכרחים לתת זכויות אל שומרי הדת אשר נמצאים בתוך קהלתם, כל זאת הורשם אל הדרך שהלכו בו היהודים הנשארים בנוגע אל הרשעים הרעפורמר, ואין עוד ספק כי זה הוא הדרך הנכון והיחיד. גם אצל רשב"ר הירש בעצמו הוכחה הזאת פעלה לצעור עוד צעדים במהלך הזה שהתחיל בו עוד קודם להוכחות האלה, ההתחברות אל תרבות הגרמני והשפה הגרמנית אינם עוד מצד הנחיצות אל המלחמה ברעפורם או מבוא לפרנסה, ההתחברות היא כבר בגדר שיטה של אדם חרדי שומר תורה, המחסה של 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ' היא הגנה טובה, אולם חוץ מזה התחילה ההסברה כי לידע מן יופי החיים והתרבות העולמי, זאת המשימה של יהודי בכדי להתאים הכל אל חכמת התורה והמצות. השיטה הזאת כ"כ מוכתרת עם מליצות לוקחי לב עד שקשה להכיר כי זאת ענין חדש שלא שמענו עוד מעולם, ובלתי ידוע עוד כהיום בין יהודים חרדים הדרים בשאר ארצות, ובטח לא אצל הגאונים והקדושים אדירי התורה שבכל דור ודור עד היום הזה.

מן כל החריצות הלשונית של מן זה וגם מן זה אל תנח ידך, אין לחשוב כלל כי רשב"ר הירש פנה איזה פניה קלה מן כל מצות התורה, כוחות נפשו הגדולים ובקיאות בדברי תורה מתראים מן דבריו הנכתבים ומן דבריו הנשמעים בהתמסרות אל חוקי התורה, אולם מלחמתו נגד הנאולוגין אשר בה לא בחר בבחירה חפשיית אלא נלחצה עליו, השתמש עם אותן האמצעים שעמדו לרשותו במלחמה זו, השפה הגרמנית שידע מימי נעוריו, התרבות המודרני שרכש באוניברסטא אשר בעיר באן, האוירה שראה אצל חכם ראיניס במאנהיים, בהשתמשו עם הגורמים הללו ראה בהם צורך, התחיל לראות בהם גם יתרון, ולבסוף גם נחיצות התוצאות של מלחמתו הכבידה בדיבור ובכתב נגד הרעפורם, התראו בדמיון של נצחון נגדם ונגד זרם הרשעה בכלל, וזאת קבע עוד יותר הדברים הללו בקביעות ונולדה ההצדקה של שיטה, כלומר אין זאת נחיצות לבד אלא שיטה שלימה לספוג ידיעות הללו העולמיים, אולם בודאי ללא ספק אין לזוז מן דברי תורה ודברי חז"ל. רק בכך תהי' היהדות של יהודי חרדי 'יהדות מלאה' הידיעות הללו העולמים יהיו עזר לידע ולהבין יופי התורה והדת:

"שלא תאמר למדתי חכמת ישראל אלמוד חכמת אומות העולם, תלמוד לומר ללכת בהם, אינך רשאי ליפטר מתוכן, עשם עיקר ואל תעשם טפלה. עשם עיקר

ואל תעשם טפלה, הוא שהעסק גם בידיעות אחרות הוא מותר, רק שתהי' חכמת התורה העיקר והמוחלט, תטפל בהם רק כחכמת עזר, ורק עד כמה שהן מועילות ללמוד תורה ונכונות לעיקר, כטפל".

"אבל התורה וכל מה שהיא מורה יהיו בכל מקום ובכל עת האמת המוחלטת, ויהיו קנה מדה לכל המסקנות שמוציאים מחכמות אחרות, רק מה שמתאים לאמיתה של תורה יהי' לנו אמת. כל כוחותינו הרוחניים, הן כוחות הקליטה והן כוחות היצירה, יפעלו רק על יסוד התורה ובנתיבותיה, כדי שנקבל ונבלע רק מה שמתאים להם".

"כמו כן בדור שלנו רק חכמה אחת מכרעת, ולנו רק אמת אחת מכרעת, ושלגביהן רק חשיבות מותנה לכל חכמה אחרת ולכל אמת אחרת, כי נערוך את כולם רק במאזני התורה ואמתתה. ע"כ אנחנו בהתעסקנו בשאר החכמות, אף פעם אין אנו עוזבים את אדמת הקודש של התורה הזאת ואת תעודותיה, אשר רק להן צריכה להיות מוקדשת כל עבודתנו הרוחנית, כי אינך רשאי ליפטר מתוכן".

(הירש, ביאור לתורה ויקרא יח. א. ע"פ העתקת בריער)

עם כל הפתגמים של הוקרת התורה, ישנם גם ההתירים וההצעה ללמוד כך חכמות העולם, בודאי יהי' 'תהי' חכמת התורה עיקר' 'עשם עיקר ואל תעשם טפלה' 'התורה וכל מה שהיא מורה יהי' בכל מקום ובכל עת האמת המוחלטת' רק מה שמתאים לאמיתה של תורה יהי' לנו אמת' 'לנו רק חכמה אחת מכרעת ולנו רק אמת אחת מכרעת' אבל בנשימה אחת נשמע ג"כ פתגמים המתלולים אל הגבלות הללו: 'שהעסק גם בידיעות אחרות מותר רק שתהי' חכמת התורה העיקר והמחליט' 'התורה יהי' קנה המידה לכל המסקנות שמוציאים מחכמות אחרות' 'נערוך את כולן רק במאזני התורה ואמתתה' רשב"ר הירש לא פירש לנו בדיוק מפורש מה יהיו התנאים הללו, אבל היהדות החרדית אשר נתגדלה בפראנקפורט פרשו לנו, ההיתרים על לימוד של תרבות הגרמני ידעו במפורש, הגבולים שהגביל רשב"ר הירש הם ידעו משמעותם כל חד וחד לפום שיעורי דיליה, הנכלטים ביותר. אין לחשוב אפילו רגע כי החסרון בהלימוד של רשב"ר הירש הי' מפני שלא שמרו על התנאים כהוגן, חסרון זה היא דרך אגב, עצם הענין הביא לתוצאות מאד חמורות, נפתחו שערי הקולטור וננעלו שערי התורה, בודאי החינוך חובה הממשלתי מכריח ללמוד שפה הגרמנית וידיעות אלמנטריות בידיעות העולמיות, אבל בכאן נמצא הרבה הרבה יותר מן ההכרח של ידיעות חובה, כאן נמצא פניה אל עולם הגויי הרחב, הגבולים שגבל אינם מורידים ואינם מעלים. לא רק היתר נמצא בדבריו של רשב"ר אלא גם תפקיד, מבטא זאת במקומות שונות אולם כדאי לראות קטע דלהלן:

"אני מברך את האמנציפיציא אך ורק, אם ישראל מקבלה לא כגמר תפקידו, אלא כצד חדש של תפקידו, כנסיון חדש, אשר הוא הרבה קשה מנסיונו של לחץ השעבוד.

אמנם אתאבל, אם ישראל כבר לא ידע ולא התבונן, כבר לא תדון רוחו המקורית בקרבו, עד כדי לברך את האמנציפיציא כקץ הגלות, כמטרה סופית של תעודתנו ההיסטורית.

"קומו ונהי' יהודים, יהודים במלוא מובן המלה, חדורי רוח התורה כמקור חיינו, ואז גם רוח היהדות תברך בשמחה את האמנציפיציא! כדרך היותר מקיפה

לקיים את דרישותיה של התורה, ולהגשים את צורת החיים שלה".
(העתק של ברוער מדברי רשב"ר הירש, מוריה 252)

בודאי רשב"ר הירש הוא יר"ש ונאמן לתוה"ק. בודאי הוא רוצה לפרסם הנאמנות לתורה בכל כח גדלות כשרונו, הוא עושה זאת ללא הרף וללא לאות, הוא מפרסם דבריו כדיבור ובכתב, גם העבודה הגדולה הנכרכת בביאור שלו על התורה בשפה גרמנית, לפרש הפסוקים על יסודות הלשון ועל יסוד שמות נרדפים, להביא ולבאר דברי חז"ל בדברי הכתובים הכוללים הלכות התורה, הנהוגים בזמן הזה והנהוגים בזמן המקדש, הכל בסדר מסודר ובפירוש תמצית ההלכה, זאת עבודה גדולה שצמחה אצלו מן התביעה להביא את הקוראים בשפה גרמנית, אל תוך דברי תורה ודברי המסורה המפורשים בדברי חז"ל. אולם הרעפורם הנחיל שמה ושממה בתוך ישראל, וביחוד בארץ גרמניה ששם התגדלה עד השליטה כמעט גמורה. כ"כ התפרסמה ההסרה והדחה הזאת, עד שכולם נאחזו בה הן אותם שפרקו עול תורה כליל והן אותם שנשארו נאמנים לקיום התורה. התאזרו המסיתים והמדיחים הללו מן תנאי החיים ששררה אז בגרמניה אחרי השיחרור מן הרדיפות שהתבטאה בה'אמנציפציה' הכללית, כלומר השיחרור הכללי, גם מן התחיה של ה'רענסאנס' אחרי המהפכה הצרפתית, כל זאת הביא התנאים החדשים, שכל היהודים החיים שמה יכולים לדור בכל מקום שירצו, יכולים להתלמד בגימנסיה שירצו, לבוא אל האוניברסיטה שירצו. ביחד עם זה נחקק החוק של חינוך חובה על כל האזרחים, וגם על היהודים שזכו כבר להיות אזרחים בשויון עם שאר האזרחים, שהילדים מחויבים מכוחו של החוק, להתלמד בשפה גרמנית, במדעית אלמנטרית, ובכל הדברים המגדלים אזרחים נאורים. המסיתים השתמשו בכל האמצעים הללו, וכל מי שלא למד בגימנסיה או אוניברסיטה נזעק בזעקה של חשוך, פאנאטי, קנאי, צבוע, מאוחר, נרפה, ומרוחק מן החברה. הגימנסיה והאוניברסיטה אינם בכלל חוק חינוך חובה הם כבר בחירה, מן הרוח השליט והנפוץ בהחיים של האמנציפציה, שכולם וביחוד הבעלי כשרון נאחזים בו. נסתלקו הרבנים הגאונים קדושי עליון מן ארץ גרמניה, שבכח תורתם וקדושתם הי' אפשר להם להתקומם נגד רוח החדש הסוער הזה, סר כח התורה מן הארץ הזאת, ללא מעצור, גם שומרי תורה הנשארים נסחבים בזרם הכללי הנוכח שלהיות איש בין החברה הכללית בהכרח שיהי' לו חינוך עולמי מודרני. מי שהולך אל גימנסיה ואוניברסיטה סופג ג"כ את הספרות הגרמנית הכללית, אם כי אין זאת חובה לקראות, אבל דבר זה בא ממילא וכדבר פשוט, כי מי שמתלמד שמה א"א לו להיות מובדל מן חבריו וכל לידע דברי הכותבים וההוגים הגרמנים שכל המתחנכים ושכל האזרחים הנאורים יודעים מהם. בשעה שנסתלק קדושת התורה ובשעה שנתמלא מן דברי תרבות העולמי, גם דבריהם של הרשעים המסיתים נכנסו אל תוך שדה הלב המוכן כבר לקבלם.

ההתלמדות בשפה גרמנית של רשב"ר הירש בנעוריו וגם ביקורו באוניברסיטה היתה התוצאה מן הדחיפה השולטת וסוערת, בודאי ר' מענדל פראנקפורטר ז"ל זקנו הי' תלמיד

של הגאון רבינו ר' יונתן אייבשיץ ז"ל ולא של האוניברסטא, בודאי עם גודל הכשרון וטהרת הלב של רשב"ר הירש הי' באפשר להיות אחד מגאוני הזמן בתורה ועבודה. הלימוד העולמי שהי' לו משתדל רשב"ר הירש בכל כוחו להפיק תועלת לשמירת התורה, ולנתק מוסרות הרשע של הרשעים ורעפורמר. בשעה שמשמש בכלי נשק המוכנים אצלו מן ההגיון המפורסם השפה הגרמנית והלימוד העולמי, הכלי נשק הללו נעשים נחוצים, נעשים ג"כ מכובדים, ובשעה שישנה הצלחה מדומה כתוצאה מן שימוש הזה, נעשו הלימודים הללו מותרים ועוד רגע גם תפקיד של אדם הישראלי. הלימודים העולמיים הללו א"א עוד לזורקם אלא להכשירם, וההכשר הולך וגדול, כי נראים לצורך לא רק לצורך עמידתו של אדם הגשמי, אלא גם לצורך אדם הישראלי, לא לצורך עוה"ז אלא לצורך עוה"ב. לצורך התורה לצורך יהדות לצורך המלחמה נגד הרעפורם, נחוצים הם טובים הם. כותב רשב"ר הירש, 'אני מברך את האמנציפציה' טובה היא מאד ונושאת ברכה מאתו, בודאי בודאי עם תנאים גמורים 'אך ורק אם ישראל מקבלה לא כגמר תפקידו אלא כצד חדש בתפקידו כנסיון חדש' הברכה זו על ה'אמנציפציה' חדשה היא מאד 'כצד חדש של תפקידו של ישראל' ברכה חדשה וגם תפקיד חדש, שרשב"ר הירש מחדשם. מה הוא התפקיד החדש? קומו ונהי' יהודים במלא מובן המלה! חדורי רוח התורה כמקור חיינו ואז גם רוח התורה תברך בשמחה את ה'אמנציפציה' כדרך היותר מקיפה לקיים דרישותיה של התורה' בכאן מוסיף, כי לא רק ברכה עבור ה'אמנציפציה' אלא רוח היהדות תברך אותה בשמחה! כי היא היא הדרך של יהדות מלאה 'קומו ונהי' יהודים מלאים במלוא מובן המלה'.

קומו ונהי' יהודים מלאים! בטח אין מלאים אלא שלמים, ואין בכוונתו כרגע מלאים מן תורה ויראת שמים כמו שהי' הפתגם בפולין 'עהר איז מלא וגדוש מיט תורה ויראת שמים', כן אין לתאר כי הכונה בזה כמו שאמר רבינו בעל 'דברי חיים' מצאנו זי"ע על הגאון 'שואל ומשיב' 'זיינע האר זענען פיעל מיט תורה, זיינע פאות זענען בלויז גמרא מיט תוספות' השערות שלו הם מלאים תורה, הפיאות שלו הם גמרא ותוספות, ספק גדול אם רשב"ר הירש כיון לזה, ואם ה'אמנציפציה' תביא זה, ואם ד"ר איזאק ברויער יקח את הטורח להעתיק זה. לפי ההבנה הפשוטה יהודים מלאים זה מלאים מן תרבות העולם, בתנאי שגם יהיו חדורי רוח התורה כמקור חיינו, ואז מן התחברות זאת מן הזווג הזה יהי' שמחה גדולה, 'ואז גם רוח היהדות תברך בשמחה את האמנציפציה' כדרך היותר מקיפה לקיים דרישותיה של התורה. אולם בכדי לצאת מן כל הספיקות בהפירוש של 'קומו ונהי' יהודים מלאים', ד"ר איזאק ברויער מטריח עצמו לבאר זאת וכותב: (מוריה צד 151)

"קומו ונהי' יהודים במלוא מובן המלה" אדם מישראל ועם ישראל שמעו את קריאת אלקנו מתוך תקופה הזאת, מה תפקידנו בתקופת האמנציפציה הסוציאלית? נפתח לנו שערי ההיסטוריה הכללית, בתור פרטים אזרחים נקדש את שם מלכנו ברבים, ונכנס לתוך ההיסטוריה הכללית, נעמוד בנסיון הקשה הזה ונשליט תורתנו על המציאות חחדשה, ותהינה פנינו מועדות לציון

ויירושלים, עם התורה יתגבר על המציאות הלאומית במדינת התורה ויגשים את הרבונות האלקית בארצו הקדושה, תורה עם דרך ארץ בין הגוים, וע"י זה תורה עם דרך ארץ בארצנו".

"אכן רבינו עצמו לא רכש לו כלל את התואר דאקטאר, ולא הי' לו תואר אחר כי אם רב, בכל אופן נכון הוא, שהי' לו חמשה בנים וחמש בנות, ומבניו, הראשון הי' מורה בעל הכשרה והכתרה אקדמאית, והשני רופא מומחה, השלישי סופר נודע, הרביעי סוחר נאמן והחמישי עורך דין ויוריסטון חריף. היו כולם אהובים כולם גבורים ועשו כולם רצון קונם, ועליהם כתב אביהם במכתבו האחרון, אשר לקחתי מיד מדיחי הזמן בחרבי ובקשתי".

נעזוב כרגע הדבר של 'תורה עם דרך ארץ' בארצנו, אבל ברויער מפרש בטוב את הענין של יהודים במלוא מובן המלה, שזאת דוקטורים, יוריסטון, הכתרה אקדמאית, סופר נודע, מן כל בניו של רשב"ר הירש לא הי' אף אחד תלמיד חכם כפי מה שנודע לנו בארצות החרדים לדבר הי'. כן אמת שרשב"ר הירש לא שהה בהאוניברסטא בכדי לגמור ולהשיג תואר דוקטור, אולם זאת לא הפריע מלהציג מה זאת יהודי במלא מובן המלה ומלברך בשמחה את האמנציפציה, ולפי דברי ברויער נכדו לפתוח שערי ההיסטוריה הכללית וליכנס לתוכה, אבל בודאי 'ונשליט תורתנו על המציאות החדשה' כמובן וכנהוג. הסמיכות מצרנות בין התרבות האנושות ודברי תורה, נראה ונכלט הרבה בכל דברי רשב"ר הירש בכתביו ומאמריו, הי' לו לחדש ביאור זה שדברי תורה מתראים במראה התרבות וההשגה אנושות, כי הוא עסוק במלחמה נגד הרעפורם, והוא רואה דרך מלחמה הזאת היא להראות להם היופי של התורה בהצויר שאפשר לקבלם גם בהיותו אדם תרבותי, וחי בתוך החיים הגרמניים, זאת תפעול על הנכשלים וגם על אותם שעומדים עוד חוצה להם.

עם כל הזכות והכשרונות הבלתי רגילים של רשב"ר הירש, א"א לברוח מן המסקנה הברורה והנראית, כי מכח מלחמה הזאת נצמח הענין החדש והמבהיל לזוג דברי תורה"ק עם דברי הגיון עולמי אבל 'נערוך את כולן רק במאזני התורה' וה'אמנציפציה' היא הדרך היותר מקיפה לקיים דרישותיה של התורה, ועוד יותר כי הפירוש של דברי תורה סובל כל זאת. כן בהכרח לזכור כי המלחמה נגד הרעפורם היתה רק בין הכותבים והלבלרים, לא היתה שום מלחמה בפועל כמו שאפשר להבין מן המלה של 'מלחמה'. תוצאות המלחמה הזאת שבין הכותבים והלבלרים, היתה הירידה של יהדות בגרמניה באיכות קדושת התורה ועבודה. כל דבר מוסבר ברוח היום וברגשי אנוש, ולא עוד אלא כל המרבה לדבר דברים אלו הרי זה משובח, כי הרעפורמר נשתקים מן טענות הללו ואין להם עוד האפשרות לזעוק אליהם הזעקות של בוז להיותם בלתי מתורבתים, כי כן כותבים בגרמנית צחה ובהגיון כותבי הגרמנים לא פחות מן כותבי הרעפורמר. למעשה הפושעים הרעפורמר למיניהם אינם קוראים דברי האורתודקסים, טענותיהם של הצדקת הדת מן גישה האנושות הטענות הללו בלתי מגיע אליהם, הקוראים הם רק שומרי מצוה, ההסברים הללו על דברי תורה מגיע רק אליהם וכל

ההגשמה זאת רק עבורם. לימוד התורה אין שם בהמידה שיש לדבר ממנה, התלמידים ב'הריאל' שולע, אינם יודעים מה זאת היגיעה בדברי תורה כמו שנודע בין כל ישראל, הקולטור הגרמני שוטף את הכל, ואם יש אי שם אי שם איזה לימוד תורה אשר ציור זה בע"כ נקרא עליו, נשטף מהר מן זרם הקולטור הגרמני, וגם דברי תורה בעצמם מתכוללים מן המטיפים להשוותם אל תרבות העולם ומליצות הליטראטען. אחת ברור למאד, כי עם כל ההסברים והגובה התרבותי של הכותבים הדתיים, אפילו רעפורמר אחד לא שב מדרכו, אפילו רעפורמר אחד לא עזב את הרעפורם להתהוות ארטדאקס, ואין רעפורמי אחד שיתחיל לשמור ש"ק אחרי כל ההסברים של הישג 'הסאציאלי' של שמירת שבת, שבודאי אין לחזור על דברים כהללו.

כדאי להזכיר כי בדברים שאין מנוגדים מפורש להלכות בש"ע, רשב"ר הירש עשה ויתורים לרוח הזמן, יש להזכיר רק הדרשה הגרמנית בשבת מעל העמוד, הלבוש של 'סינאגאגא הרעפורמית' שהנהיג בקהלתו עבירו ועבור הבעל תפלה והבעל קורא, התפלה עם מקהלה כמו שנהגו הם, וגם החופה בתוך בהכנ"ס ולא תחת אויר השמים, עם דרשה — סערמאן — עבור הזוג כמו שנהגו הם, מה שהנהיג זאת מן מנהגי הרעפורם נראו כסתירה גמורה עם מלחמה הנלהבה שהכריז נגדם. בה'איזראליט' הודפס תוצאה מיוחדת לכבודו בשנת החמישים לפטירתו חודש סיון תרפ"ח כותב על הרבנות שלו בניקלשבורג:

תערוך התפלה בביהכ"ס שהי' הכל מסודר בדייקנות כ"כ גמורה עד כדי דקדוק קטן מאד, הדרשה בפני החתן והכלה עם הסדר של החופה בתוך בהכנ"ס ולא תחת אויר השמים, הי' הנושא של ביקורת חזקה. עוד יותר הי' בלתי מובן בנוקלשבורג בראותם בש"ק את הרב המחזז לאנדעס-ראבינער, צועד לבית הכנסת עם גלימה (פראק) מודרנית, צילינדר, ועניבה לבנה בצוארו, כן הוא מטריח להביא את לבוש של סינאגאגא עבירו ועבור הבעל תפלה."

"הלא ראו זה מקודם שש עשר השנים, את הגאון רבינו מרדכי בנעטט הולך בש"ק בבגדי משי ובשטריימל? גם בבית התלמוד לומדים שיעור תהלים בראשיתו של הרב, מתורגם לגרמנית בביאור סיסטמאטי, אחד מן הדינים אמר על זה: בשנים של רבי מרדכי בנעטט ז"ל היו לומדים גמרא ואומרים תהלים, בנוכח, אומרים גמרא ולומדים תהלים."

אולם מר העינמאן במאמר בפירסום 'ישורון' עונה על הבקורת הזאת וכותב:

"ההתחדשות הזאת לא היתה משום חולשת של הרצון לפשרנות, גם לא היתה זאת בלתי גבול בהשתוות אל מנהגים העתיקים. הפאדגאגיע המודרנית ומדע הארטאריט, ניתנה לעזר עבור למלחמה לשמור על המסורה. הנשק של הרעפורם נעשו לאמצעי לרכוש מפלתם, תוך ההצגה של המקהלה בתפלה, נתעוררו המתפללים לנאמנות יתירה להתפלה המסורה, ואם הי' באפשר הצורך להוסיף ולהתחזק בזה."

בכל אופן ובכל ההצדקות ולימוד זכות על הנהגותיו של רשב"ר הירש, היו דרכיו והגיונו דבר חדש ביהדות החרדית, 'הירש יודענטום' היהדות של הרב הירש, שלא הי' באפשר להשתוות אל יהדות החרדית בארצות ששם היו רבנים גאונים וקדושים זי"ע, והחרדים ידעו מן קדושת התורה במה שנוגע לתורה, ולא מן שכל אנושי תרבותי עבור

חיזוק התורה. גם ראזענהיים בעצמו כותב באיזה מקום הרגשה חלושה בענין של הרב הירש, אם כי אינו נוגע בעצם כלליות הענין של הנטיה מקדושת ישראל. הוא רק מדבר מקורית או בלתי מקורית אבל כדאי להביא דבריו:

"מפיו של מורה יהודי, בן למשפחת חרדית ממזרח איראפא, שהתפקד לגמרי, שמעתי פעם עוד בהיותי נער, את דברי הקינטור, שהשקפת עולמי איננה יהדות אלא 'הירשיות' האיש שטבע אימרה זו, בודאי שלא היתה לו כל זכות מוסרית לדבר בשם המסורת היהודית, עתה ניתק הוא עצמו כל קשר, אך משהו מן האמת היתה באשמתו, דהיינו: שהגאונית הכבירה והגיון הברזל שבשיטת הרב הירש, כפי שהם באו לביטוי בכל כתביו וכל דבריו שבעל פה, יכול לגרום לניתוק מסוים של תלמידיו, מהמים האדירים של מקורות היהדות התנ"כית והתלמודית.

הרשב"ר הירש זצ"ל עצמו לא התכוון אף פעם לכך, ודאי שהוא לא ראה ביצירתו סוף דבר של הפרשנות המקראית והתלמודית, או של החקירה הפילסופית, כי אם נכנס לתוך שלשלת גיבורי רוח של ישראל, לתוך מסורת הרוח היהודית של כל הדורות בענוותנות רבה.

אך ההערצה הבלתי מוגבלת לאב הגדול, שטופחה בבית ספרנו (ביה"ס הריאלי) על ידי בנו, גרמה לדעתי בין שנות תרל"ח – תר"נ (1878 – 1890), שהדברים יגיעו כמעט לגבול ה'ניתוק מהמקורות', והיא היתה עלולה להביא לידי תוצאות עוד יותר מסוכנות, לו זכה ד"ר מנדל הירש ז"ל למלא מקום אביו ברבנות".

(ראזענהיים, זכרונות צד י"ט)

כדאי להדגיש עוד הפעם, כי הכל גרם השממה שהנחילו המסיתים של הרעפורם, זאת הביא כל ההתבוללות עם הגרמנית, זאת הביא הנחיצות ללחום ולהתנגד להם, זאת הביא ההכנה לקבל הדרכים של המלחמה נגדם, את ההשתכללות של הדרכים הללו ויצירתם, ואת ההתרוקנות של הקדושה מהנפש בעודם שומרי מצות מעשיות.

המטבע הזאת היתה כללית לכל שומרי מצות הנשארים בגרמניה, ההבנה הזאת והרצון להבין ההבנה הזאת שכל דברי תוה"ק הצורך להתאימם אל הגויית הגרמנית והתרבות, ה' מקיף את המחשבה בכל הארץ הזאת וכן בשאר קהלות כמו האמבורג, קארלסרוע, מאינץ ולא רצו בהבנה אחרת, בצפון של גרמניה בבערלין וסביב רחקו מעט יותר. בבית הסעמינאר לרבנים אשר בבערלין שיסד הרב עזריאל הילדסהיימער למדו לימודים שלא היו באפשר להכילם בתוך יהדות החרדית. הרב הילדסהיימר ה' ידיד נאמן לרשב"ר הירש, גם הוא בברלין לחם מלחמת הדת נגד הרעפורם שה' עוד במידה יותר תקיפה מאשר בפראנקפורט, בודאי ה' הרב הילדסהיימר רב חרדי וחפץ להעמיד הדת על תלו בכל מידה האפשרית, אולם הצורך ה' עברו לבלות זמן באוניברסטא בבערלין. אח"כ ביקר באוניברסטא של האללע ונתכתר בשם בהכותרת של ד"ר, כי באוירה השוורת בלתי אפשר בלא זה. בכואו לבערלין יסד את "הילדסהיימר סעמינאר" לרבנים, שם למדו ג"כ מדעית עולמית בכדי להשיג את הכותרת ד"ר ראבינער, כי בלתי זה אי אפשר כלל להשיג איזה משרה של רבנות בעירות הנשארות בדתיות, אם לא יהי נקרא ג"כ דוקטור בהקדם להתואר של ראבינער. בכדי לתקן הדבר עוד יותר, המדעית העולמית

שילמדו התלמידים בהסעמינאר תהי' ג"כ בעניני "סעמיטיק" דהיינו המדע שנוגע לקורות והסטוריא של עם הסימיטי עם ישראל, והאוניברסטא מסכמת ליתן תואר דוקטור גם להמתלמידים במדעי המזרח הכולל ג"כ בנוגע לעם ישראל. למדו שם גם בקורת המקרא ר"ל "ביבעל – קריטיק" אחת ממדעי המזרח, וכן זאת תעזור בהמלחמה נגד הרעפורם להראות להם הטעותים האחדים שעושים המה בבקורת המקרא. היו שם בהסעמינאר ארבעה מורים, פרופסר בערלינער, יעקב בארט, הירש הילדסהיימר, ודוד הופטמאן. פרופסר בארט למרות שהי' מקיים מצות מעשיות הי' בעצמו כופר בתורה וקיבל דברי הרשעים המגדפים הנקראים בשם מבקרי המקרא. בארט הי' חתנו של הרב הילדסהיימר ויסד שמה בהסעמינאר, ההכרח לפני התלמידים לדעת שיטת מבקרי המקרא, טרם התיצבו לקבל תואר דוקטור אם בחרו לקבל תואר הזה ע"י מדעית המזרח ושפה העברית. ראזענהיים כותב זאת, אולם מתאונן על פרופ' בארט, על כפיה הזאת של לימוד וידיעה בדברי מבקרי המקרא מטעם שאין זה "יראת הכבוד" לדברי הנביאים. ראזענהיים משבח את התלמידים בהסעמינאר שבחרו לקבל את התואר דוקטור המאד נחוץ והמאד נדרש, ע"י לימוד בהאוניברסטא מקצועות נייטראלים ולא דוקא "מדעי המזרח ושפה העברית". ראזענהיים ג"כ מודה שלא נמצא מי שיהי' מובטח שהתלמידים הללו של הראבינער סעמינאר, אין להם ספיקות בעיקרי אמונה, אפילו אותם שעל ידי חינוך פילוסופי והשקפתי, דחפו שיטת מבקרי המקרא, אבל אח"כ שכבר נמצאו בתור רבנים למרות הדחיפה שדחפו דברי מבקרי המקרא, הי' להם ספיקות באמונה וקרע את לבם בנוגע ליסודות הדת, אבל כן היו הם הרבנים האורתודוקסים מורי דרך ליהדות החרדית בגרמניא:

"פרופ' בארט למרות שהי' חתנו של הרב עזריאל הילדסהיימר וחי בלי ספק כאחד מן החרדים, העמיד בסכנה את נאמנות תלמידי הסעמינאר לעיקרי הדת. הוא הי' רציונאליסטי ולא פיליסופי, והוא הי' האיש שקבל את דברי מבקרי המקרא בנוגע לישעי' הנביא (כאן מעתיק ראזענהיים דברי הכפירה של הרשעים ימ"ש) פרופ' בארט לא שם לב שע"י זה התערער באופן הכרחי, כל אמונת הצעירים באמיתיות המסורה על השתלשלות כתבי קודש.

אמנם כל תלמידי הסימנריון שבחרו בתור מקצוע הלימוד באוניברסטא את מדעי מזרח או השפה העברית בטרם התיצבו לבחינה לקבל תואר דוקטור, היו מחויבים להכיר את ספרי היסוד של בקורת המקרא, משום כך האמונה הטהורה ואפילו יראת הכבוד האלמנטרית (!) בפני דברי הנביאים, התערערה באופן הכרחי אצלם.

דבר זה מסביר למה דוקא אותם המעומדים לרבנות אשר התייחסו בחיוב (!) ורצינית לתורה ולאמונה, בחרו בלימודיהם באוניברסטא מקצועות נייטראלים עד כמה שאפשר. בין המורים אשר להסימנריון לא הי' אף אחד שיבטיח ע"י חינוך פיליסופי וההשקפתי וע"י אמונה לטהרת הכשרת רבנים, אשר אמונתם לא תיפגע ע"י קרע שבלב וע"י ספיקות."

(זכרונות ראזענהיים צד מ"ז)

הוא מתאונן על החינוך לרבנים בהסימנאר כי המורה בשם פרופ' בארט, לא הי' פיליסופי אלא רציונאליסטי, הלימוד של בקורת המקרא מערערת את האמונה ופגיעה

בכבוד בדברי הנביאים, אבל כן אין בידו ספק, כי להיות רב בקהלה חרדית בגרמניה בהכרח להיות לו תואר דוקטור וחינוך באוניברסיטה. ואותן הרבנים אשר התייחסו "בחיוב ורצינית" לתורה ואמונה, בחרו מקצועות נייטראלים עד כמה שאפשר בלא לימוד בקורת המקרא. נמצא כי היו גם רבנים חרדיים שלא כפרו בעיקרי הדת ובלבד שיהיו דוקטורים, זאת הישג עבור יהדות החרדית המערבית, כי בין המעומדים לרבנות היו ג"כ הללו אשר התייחסו בחיוב ורצינית לתורה ואמונה. מדגיש ג"כ כי בין המורים אשר להסימינאר לא הי' אף אחד "שיבטיח" ע"י חינוך פילוסופי וההשקפתי וע"י אמונה לזהות" שהרבנים הנכשרים שמה "אמונחם לא תהי' נפגעת ע"י ספיקות וקרע שבלב" שלפי דעת ראזענהיים באפשר למנוע זאת ע"י חינוך פילוסופי והשקפתי, האמונה הלוהטת הנודעת בתוך יהדות החרדית בגרמניה.

שומרי מצות אשר בגרמניה שומרים בקפדנות על ההנחות הללו, על הויתורים, על תוכן הזה של המלחמה הזאת, מגדלים ומנשאים את יהדות החדשה המודרנית שלהם ואינם רוצים לזוז ממנה, זו היא היהדות הטובה, הנוחה, ההיתר וגם הצורך להתבולל בתרבות הגרמני הנשמע מן תורת יהדות החדשה הזאת. בפראנקפורט בשנת תר"ס (1900) נוסדה החברה בשם "נחלת צבי" החברה "לטיפוח השקפת העולם והשקפת החיים יהודית" משמעות נחלת צבי נחלתו של הרב שמשון ב"ר רפאל הירש. דבר זה הי' מיסודו של מנדל הירש ע"ה בנו של הרב הירש, הזעם שלו שלא נבחר למלא מקומו של אביו ז"ל, וגם מיראתו שהרב החדש גיסו, הרש"ז ברויער, לא יביא ח"ו איזה שינויים ברוח הזה, מחמת היותו יליד פאפא בהונגריא אולי ישנה איזה משהו בדרך הישר התבוללות בתרבות הגרמני, אולי יש לו איזה שיטה שאינה לגמרי כשורה לגבי יהדות פראנקפורט, יהדות "תורה עם דרך ארץ" המוסכרת כ"כ והמוסכמת על כל תולדותיה ותוצאותיה. הרב מנדל הירש הלך לעולמו באותו פרק ומודאגים היו עוד יותר על האפשרות שיבואו ח"ו איזה מפנה כל דהו ב"השיטה" הפראנקפורטית, כי הרב מנדל הירש בחייו עמד על המשמרת הזאת בכל כוחו, ראזענהיים כותב:

"מותו של מנדל הירש, עורר בחוג הרחב של תלמידיו את הדאגה לטיפוח השקפות הרש"ר הירש, לאור העובדה המעציבה, אף אני הבלטתי אותה בהספדי, שהרש"ר הירש לא זכה להשאיר אחריו תלמידים בעלי הכשרה תורנית ומדעית גבוה שיוכלו להמשיך בפיתוח שיטתו, דבר שזכה לו בן דורו הגדול רבי עזריאל הילדסהיימר ז"ל."

(זכרונות צד ע')

המבקרים היו רבים בחוג "נחלת צבי", בה הושמעו הרצאות, התנהלו ויכוחים בכל מקצועות התורה והשקפת העולם היהודית ברוח הרש"ר הירש, כל אחד מבין המבקרים הי' שואף שהשיטה של התבוללות תשאר שלימה ללא קיפוח וללא חסרון. השיטה הזאת התבססה ללא ספק כלל, הנוחיות עם המחסה של מלחמה עבור יהדות שישנה ב"שיטה" הזאת נתפרסמה בוודאיות גמורה, כי נכון מאד ונחוץ להתעמק בהתרבות העולמי בכדי

להשתמש בזה עבור השתלטות התורה על החיים החדשים ההולכים ומתכוננים. נכדו איזאק ברויער כותב סקירה על הרש"ר הירש ומבאר ענינו:

"על סמך הוודאיות הגמורה הזאת נטל לעצמו את הרשות לנטוש את "הדרך ארץ" הגוועת ולקבל ברצון את "הדרך ארץ" החדשה, כאובייקט לשלטון התורה. הרוח שבה הוא ניגש אל הדרך ארץ החדשה, והאופן שבו הוא קשר אותה אל התורה השולטת, רמזו בסופו של דבר, על סלילת דרך לצורת יהודית חדשה, אשר על משמעותה העמוקה אפשר לעמוד רק מתוך יחסו של רש"ר הירש אל ההיסטוריא, להשיב אומה הישראלית אל חיק ההיסטוריא שלה.

והנה ראה רש"ר הירש את חומות הגיטו מתמוטטות, ראה את רוח האנושיות ואת רוח הצדק מתחזקות ועולות בקרב הגויים כתוצאה מן הליבראליזם אשר העלתה המהפכה הצרפתית הגדולה. עתה ראה רש"ר הירש "דרך ארץ חדשה" מתקרבת ובאה אל יהודי מערב איראפא, שאמנם תנאי חייהם נעשו על ידה מסובכים יותר, אך גם עשירים יותר במידה עצומה".

(ברויער, ציוני דרך, צד 140 – 141).

היהדות של ד"ר ברויער, היהדות של פראנקפורט, היא ההסכם החזק על "הדרך ארץ החדשה" כי לפי היהדות שלהם, הכל מתראה עם עולם הגויי עם הליבראליזם של מהפכה הצרפתית או המטריאליזם של השמרנית הרוסית, וגם הוא מבין כי תנאי החיים של יהודי מערב איראפא נעשו מסובכים יותר, אבל גם עשירים ביותר מן הליבראליזם הזה. הסקירה על לימודיו של רש"ר אומרים עוד הפעם שלמרות הרצון וכשרונו הגדול של רש"ר הירש, הרי יש בדבריו הגרעינים שאח"כ נתגדלו וגם נתהפכו, בעיקר אחר פטירתו ז"ל. הרי ישנה שיטה שלימה שיטה חדשה "תורה עם דרך ארץ" שאח"כ נתגדלה עם יפיפותו של יפת באהלי שם, שאח"כ נתפרשה אל התבוללות גמורה עם התרבות הגרמני, "סלילת דרך לצורת יהודית חדשה", מכל זה נתפגמה גם יהדות החרדית בעולם כולו, שהי' זאת סלילת דרך להאחז בציונות גם ליהודים החרדים שחיו חייהם על קדושת התורה ועבודה, בארצות מובדלים מן גרמניא וגם מובדלים מן תואר צורת יהדותם.

נ"ה

התמזגות תוכיות

ה הוגי דיעות הדתיים שנעמדו בראש ובראשונה ביהדות גרמניה, היו יעקב ראזנהיים, וד"ר יצחק ברויער בנו השלישי של הרב ד"ר שלמה זלמן ברויער, ממלא מקום חותנו הרש"ר הירש ז"ל בקהלה החרדית בפראנקפורט. הרב ד"ר שלמה זלמן ברויער בבואו למשמרת הרב בקהלה זאת יסד שם גם איזה בחינת ישיבה, והביא בחורים אחדים מאונגרן ללמוד שם כי מן צעירים בפראנקפורט לא היו הללו, שיבואו ללמוד שם אפילו באיזה צורה שהישיבה הזאת תקבל. איכות של ישיבה הזאת בלתי נודע כ"כ, אבל כנראה יסד הרב ברויער ישיבה מצומצמת בעיקר לתועלת בניו שילמדו שם. יצחק ברויער למד ג"כ הישיבה הזאת אחר עזבו את ביה"ס הריאלי במשך חמשה שנים, אבל גם בעת למדו בישיבה זו הכין עצמו לתעודת בגרות של הגימנסיה, ובשני שנים האחרונים של חמשה שנים הללו צירף גם לימוד של אוניברסטא בעיר גיעססען. אל לימודי הישיבה הזאת. עזב את הישיבה והתחנך שני שנים בהאוניברסטא בשטראסבורג, אחר שטראסבורג למד שלושה שנים בהאוניברסטא של מארבורג ובערלין. תוכן לימודיו בהאוניברסטא היו לפי חפצו והתענינותו בעניני אנושיות, ידיעה לשונית בגרמנית, היסטוריה גרמנית, ידיעות פילוסופית וביחוד של קאנט הפילוסוף הגרמני הידוע ביותר. זאת השאיר רושם חזק עליו כי כל דבריו שכתב והשמיע ישנו הרושם של קאנט ולימודיו. גם בלשכה של ברויער בתור עו"ד תלה תמונתו של הש"ר הירש זקנו מצד אחד, ועל כותל השני תמונתו של קאנט במידה גדולה. בשעה שנשאלה השאלה מדוע שולחים אנשי הקהלה החרדית את בניהם לאוניברסטא וגם זאת בהסכמת רש"ר הירש, התשובה היתה מסולסלת ביותר אבל בעיקר שזאת בכלל תורה עם דרך ארץ כיון שעל ידי הלימוד באוניברסטא יהי אפשר להתפרנס מן היותו רופא, עו"ד, מהנדס, ומקצוע של פרנסה נכלל בכלל דרך ארץ. כן מסביר ראזנהיים בכתביו. התירוץ השטחי הזה נהרס מן ברויער, כי לימודיו היו דברים שאין להם עזר לפרנסתו אלא אל גרמניתו, ההיסטוריה הגרמנית, הפילוסופיה של קאנט וההשקפה העולמית ספג שם בהאוניברסטא וכימים הבאים העביר זאת אל השומעים והקוראים דבריו.

בהאוניברסטא בשטראסבורג למד ג"כ חוקיית וכלכלה פוליטית, אח"כ שימש ארבעה שנים אצל עו"ד גרמני ונתכתר בתואר ד"ר חוקי, נוסף על התמנותו של נוטריון מאת הממשלה הי" ג"כ עו"ד ידוע בבית המשפט הגרמני. לא הי' לו מחסור כספי, הי' סופר מהיר ובעל כשרון ספרותי, כתב הרבה יצירות ספרות בכל העת, כולם נכתבו בשפה

גרמנית חוץ מאיזה מעט שפרסם בסוף ימיו בשעה שדר בא"י ונתפרסם בעברית בשם 'מוריה', ו'נחליאל' דבריו של ברויער או של ראזענהיים היו עד הנה חסומים וסגורים מן עיני קהל החרדי במזרח איראפא, כיון שכל דבריהם הנאמרים או הנכתבים היו בשפה גרמנית צחה אקאדמאית, ומי הוא ביהודי פולין או רוסיא שיבין שפה זאת בדיוק, וידע את הנאמר מן הוגי דיעות הדתיים הגרמנים. כן ה' בנוגע לדברי ראזענהיים או ברויער שנאמרו באסיפות אגודאיות ובכנסיה הגדולה, אפילו אחד מהשומעים בארצות פולין, לא הבין כלל מה שאומרים ומה שרוצים בדיוק. שמעו אמנם כי מדברים מן חיזוק התורה, חיזוק הדת, על רוח התורה ורוח אגודאי כיון שהמילים הללו נאמרו כלשון שהם מבינים, אבל בלתי מבינים את התוכן מה שמבארים הם, בהענין של רוח התורה, ורוח המסורה. בשנים אחרונים העתיקו רוב המחברות מן שפה גרמנית אל שפה אנגלית או עברית, ואם כי הלשון עברית ציונית מוזר מאד אל יהודי מאמין, אבל כבר אפשר לידע מה היו אומרים וכותבים הוגי דיעות הדתיים הללו, ולידע את ההסברים שלהם על הפסוקים שמביאים ועל כל עניני היהדות בכללה. בהעתקות הללו נפתח הפער שבין יהדות התורה ובין יהדות של הוגי דיעות האורתודקסים הללו, בין הידיעה והאמונה הנובעת מן דברי חז"ל וספרים הקדושים של קדושי עליון זי"ע, ובין מה שאומר ברויער וראזענהיים והנלוים עמהם. אין זאת אומרת שיש להתטפל עם בקורת על הדברים של האורתודקסים הללו שכבר חלפו עברו מן האופק, אבל הרבה מן התוכן של דברים הללו ביחד עם התוכן של הכותבים עצמם, נחוץ מאד לידע גם היום באיזה הבנה שתהי', התוכן שנשאר בכל היחס של אגודת ישראל אל ענין הציונות והמדינה, בהדברים שהלבלרים האגודאים כותבים עד היום בעתוניהם, בהמלחמה שלוחמים עם הציונים עבור חיזוק הדת, כל הדברים העומדים על סדר היום בנוכח מכילים את התוכן שנשאר מן הוגי דיעות האורתודקסים, הנאמר והמוסבר אל שארית ישראל שומרי תורה ומצות.

החיים הגרמניים והתרבות הגרמני שנשקע בתוך האורתודקסיה הגרמנית מתבטא מן כל דבריהם כי ההוגי דיעות הללו רואים הכל במראה הזאת של התרבות הגרמני ועולם הגויי, אינם יודעים אחרת ואינם מוכנים לחשוב מחשבות מחוץ לההגיון הזה. ידיעות התורה חלושה ופעוטה אצלם מאד, וזאת מתבטל לגמרי אל הלקח הנכנס לתוך לבם מן ספרי הגוים הגרמנים והעולמים. חילוק יש בין יהדות של נשים ועמי הארץ ובין היהדות של שומרי מצות מעשיות האורתודקסים, סתם עמי הארץ אין להם ידיעות התורה אלא מעט מזעיר, וגם אין להם קדושת הנפש ולהט היהדות הנשפע על ידי לימוד התורה ודברי הגדות של חז"ל ופרושיהם מספרי בעלי רוח"ק ז"ל, אולם המיעוט בידיעות התורה נשאר אצלם לחסרון ידיעה וחסרון קדושת הנפש, אבל המצות שמקיימים במעשה נובעים מן קדושת ישראל החוקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל, והיתם לי סגולה מכל העמים ממלכת כהנים וגוי קדוש, חלק הטוב המקושר בכל נפשות ישראל כי חלק ה' עמו, אותו החלק נשאר קדוש ללא תערובת כלל אלא שהחלק הזה מיעוט הוא

לגבי ההכנה הגדולה שאפשר לזכות על ידה לעלות במעלות הקדושה עד גבהי מרומים, ההוגי דיעות האורתודקסים שונים המה בזה, כי ידיעות התורה וקדושת הנפש שנתמעטה כ"כ אצלם מחמת סילוק לימוד התורה וסה"ק, גם חלק הנשאר אחר ההתמעטות הזאת נתהווה מבולבל, משוור עם טומאת הגוים, רטוב עם דברי ההוגים הגרמנים עם תרבות עולם הגויי, חיים המה בהתרבות הזה ומדברים תמיד ממנו. האורתודקסים הם שומרי מצות התורה וגם לומדים מעט חומש ומקרא וגם אולי מעט תורה שבע"פ, נלחצים הם לגשר שמירת התורה וגם דברי תורה עם תרבות הגרמני השולט כ"כ על מחשבותיהם, אינם יכולים לבטל את שמירת המצות כי הם אורתודקסים דתיים וגם אינם יכולים לבטל את תרבות העולמי השורר עליהם מהחינוך שקבלו ומהחיים היום יומיים שחיים בו, ההכרח מכריח להסביר שמירת המצות וגם דברי תורה, עם אותו ההסבר של תרבות העולמי. התורה והמצות והתרבות הגרמני של קאנט ניטשא וואנדאט ושאפענהור, אינם דברים נפרדים בריחוק שמים מן הארץ, אלא הם ענין אחד של קולטור והתקדמות האנושות, היושר הסאציאלי והחופש מין אנושי. איך אפשר לפרש כזאת, איך אפשר לדבר כזאת ליהודי חרדי שומר תורה? שאלה הזאת אינה מפליאה למי שרואה דבריהם בספריהם ומאמריהם, כ"כ יגעו ביגיעה רבה, כ"כ השתמשו בערמומיות לשונית, כ"כ חזרו על דבריהם מאה פעמים, עד שנתקבלו הדברים לפני קוראים בשפה גרמנית צחה, אצל הקוראים הללו ידיעות התורה וקדושה עוד יותר חלושה מן זאת שאצל הכותבים דברים הללו, מוכנים המה לקבל השטחיות והמליצות הלשונית המיישרים הכל, המוחקים את הפירוד בין ישראל לעמים, בין תורת ה' אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ובין תרבות עולמי, רוח השורר והנעשה לדבר פשוט וקבוע, שמירת התורה והאמונה והיהדות בכלל מתאים אל ההתבוללות שכ"כ חפצים בו שהיצר מסית לזה עם חוזק חוזקו.

דבריו של ברויער רובם ככולם נכתבו בלשון גרמני, המעט שכתב בעברית הי' מעתיק במחשבתו מן לשון גרמני אל לשון ציוני עברי, מתוך כך הדברים שנעתקו אל עברית מן גרמנית, או מה שהוא בעצמו העתיק במחשבתו אל עברית, נראים כיותר עמוקים כיון שהמחשבה של מי שבא מזרע ישראל בלתי מורגלת בציורים מחשבתיים כהללו. לאמיתן של דברים כתיבותיו של ברויער אינם עמוקים אלא זרים, אינם פנימיים אלא מרוחקים כדבר הבא מן איזה כוכב רחוק ונראה ממך והלאה. דברי ברויער מאד מובנים ופשוטים אל גוי גרמני או למי שנשקע בהגיונות וציורים תרבות גרמני, אבל בלתי מובנים בנקל למי שבא מזרע ישראל שאין לו צירוף עם הגרמנית והגיונם. זאת סגולת הכותבים הגרמנים לעשות מן שטחיות דבר עמוק, מחלקים הרעיון מפרידים החלקים, משימים בטוים שונים אל הפרדות השונים והרי לפניך פילוסופיא עמוקה. כאן נוסף כי כל זאת נכתב מן הוגה דיעות חרדי, לוחם הגדול עבור 'רוח התורה' שיש לעיין ולעיין בדבריו ולכבדם, שהם כ"כ חרדיים וכ"כ עמוקים. עבודה רבה זאת לפניו איך להשוות

תוה"ק ועיקרי האמונה עם לימודי תרבות העולמי אבל נדחק הוא להסברה הזאת מן מצבו ומן מצב האורתודקסיה בכללה. הלא המה משוקעים כמעט לגמרי עם הקולטור הגרמני ועם הגויים אשר סביבם, אין באפשר להם לקיים במעשה את מצות התורה מכח קדושת ישראל המקשר נפש ישראל עם ה' אלקי ישראל, אינו שואל שאלות, אינו צריך להסברים, אינו רוצה בטעמים, טעם אחד יש לו לאדם מישראל המאמין, לקיים מצות התורה מפני שאמר ונעשה רצונו, כן כתוב בתורה כן כתוב בשולחן ערוך, כן עשו הנביאים והתנאים, הגאונים והראשונים בנוגע למנהגי ישראל, די בזה חוקה חקקתי ואין לנו רשות להרהר אחריו. האורתודקסים מוכרחים ליישר הדברים בפני שכניהם הנאולוגין, בפני הגויים אשר סביבם, ובעיקר בפני הגויית אשר בתוכם בלבם ובמחשבתם. צריכים הם לחפש אחרי כל מין הבעה אחרי כל ביטוי שיהי' אפשר להם להראות כי מצות התורה אשר הם מקיימים במעשה, יש להם מקום במחשבה אנושית של תרבות העולמי. ברויער עושה מלאכה זו בכל המחברות אשר כתב ובכל נאומיו אשר נשא, לא זו בלבד להמשיך המושגים הגויים על דברי תוה"ק בכדי שיהי' אפשר לו ולחביריו לקיימם, אלא גם נוסף בהחיפוש הזה המלחמה עבור התורה, דער קאמפף! פון דעהם תורה יודענטום, הניאולוגין לא ישחקו עוד עליהם, נהי' לנו הכבוד והרמת ראש נגדם.

אין באפשר לנו לידע חללה של רשות כל העומק של עצות היצה"ר איך להסיר לב ישראל מאביהם שבשמים, בכל דור ודור עומדים עלינו כיתות מלאכי חבלה לכלותנו ולהסיר מן ישראל את עדים מהר חורב ואין אתנו יודע עד היכן הדברים מגיעים. בכאן אנו רואים את ה'מלחמה' למען שמירת התורה, מלחמה נגד הפושעים, ובתוך כל המלחמה הזאת טמון ההסרה והדחה מן קדושת התורה ומן קדושת ישראל בעינינו העיקריים והמכריעים. ברויער הוא בעל כשרון ובעל מעוף, מדמה כל הדמיונות וממציא מליצות ביחד עם לשונות שונות, הנלקחים והנעתקים מן כותבים עולמים שונים למען החזקת התורה, למען קיום הדת, למען הקאמפף עם הפושעים, אבל כן דבר חדש מתראה בכל הכתבים ומאמרים של כל הוגי דיעות האורתודקסים, אינו מוצא לנחון אפילו פעם אחת להעתיק איזה דבר מן ספרים הקדושים שכל בית ישראל יודעים מהם כצורתם וכלשונם, ואם לפעמים מביא איזה פסוק או ביטוי של דברי חז"ל זה רק בסגנון של מליצה, ועוד רגע אחת גם הפסוק הזה יתלבש בלבוש ברויער, הלבוש הנארג מן חוטי קאנט, שאפענהור, שטאמלער וניטשא, ברויער בלתי צריך אל דברים מהספרים הקדושים אחרי דברי חז"ל כמו שהם, כי יש לו הכל משלו, הוא הוגה דיעות ומתענין בההגיון שהוא מייצר, ההגיון של יהדות החרדית הגויית, יהדות האוניברסטא, יהדות ההיסטוריא יהדות הציביליזאציע. הנשק הגדול שבחר לו המשמש בהנשק הזה פעם אחר פעם ללא הפסק, זה הענין של 'היסטוריא' כל דבר שאנו עושים בתורה ומצות היא מבחינת היסטוריא, והענין של היסטוריא מחפה על הכל כי כל הגוים יודעים מן היסטוריא כל עם ועם יש לו היסטוריא. ברויער הוא עו"ד יש לו הכתרה של דוקטור החוק, עוסק בחוקית

עולמית לצורך פרנסתו בהיותו עו"ד — אדוואקאט בבית המשפט הגרמני, חוקי העולמיים כשהם לעצמם הם קיום החברה המדינית שסדרו להם האומות, ברויער בשעה שמדבר מן חוקי התורה אינו מודאג כ"כ, כי יש לו סמך והערצה מן העולמית, הוא משמיע את הענין של חוק — געזעצען — והתורה זאת החוקית של עם ישראל, דאס געזעצעבונג פון יודישען פאלק, ובזה הוא מתעסק כבר בדבר מובן ולעגאלי ביותר, מאד מתאים עבורו ועבור היהדות שנתגדל בה. אולם בהיות שהחוקים הללו כ"כ משונים מן שאר החוקים של אומות העולם, ההגדרה של 'היסטוריא' מכפרת על הכל, זאת היסטוריא של עם ישראל ובזה כבר הדבר מותר בהיתר גמור לפני הגוים ולפני הגויית אשר הוא ומחשבתו טבועים בה.

בהמחברת 'יודען פראבלעס' הנעתק לאנגלית תחת השם 'מושגים' כותב ברויער מאמר על ליל פסח והסדר, גם ראזנהיים כותב באיזה מקום התפעלות על מאמרו זה מבחינת ספרות יהודית. החג הקדוש הזה של פסח הוא זמן חירותנו, הוא הלילה הזה לה' שמורים לכל בני ישראל לדורותם, פסוק זה כתוב בתוה"ק להודיע לנו קדושת הלילה הזאת, אולם ברויער משתמש בהתאמצות שונות כדי להלביש ההבנה שלו על הזמן הקדוש הזה, להמליץ מליצות ולהשים ההגדרה של היסטוריא הלאומית גם על המצות הנהוגות בליל שמורים. במאמר הזה על זמן חירותנו אפשר לראות ההתאמצות להשתחרר חירות גדול מן החבלים המאסרים אל ההבדל שבין ישראל לעמים, הוא מסביר הכל בהסברה הנכונה שגם ליל שמורים מתקבץ ונכנס אל ההבנה שהגויית באפשר לה להקיף גם אותה. במראה השטחיות א"א לתפוס עליו שהרי הוא כותב לשמור את המצות הנהוגות בלילה הזה, שהרי הוא ממליץ מליצות על ההוד והיופי הנמצא בלילה זאת, על רגש והתרגשות, על החינוך שצעירי ישראל מתחנכים בו, על השירה על ההתלהבות שישראל רואים בלילה הזאת של פסח. אולם בעוד רגע ההוגה דיעות מופיע! הוא בא עם הכלי זיין שיש לו, עם ההיסטוריא, עם התאחדות הלאומית, עם החוקים הלאומים, ובודאי גם עם ההיסטוריא הלאומית:

"האבא מתחיל לבאר לבניו, אח"כ, את מה שעבר עליו בעצמו, הוא אינו מדבר אליהם כיחיד בודד וחלש עם זמן מוגבל לדבריו שירצה לדבר, אלא הוא מייצג את האומה הוא הנושא את ההיסטוריא של האומה, הוא דורש מבניו המשמעת, שלא הוא בלבד אלא גם כל האומה בכללה דורשת מן חברי האומה הזאת. יגון תפול על הילד בלילה הזאת הזמן שהאומה מדברת אליו, אם הוא פונה לצד אחר, ובהתאם אל המצה והמרור הוא אומר בגאווה הסדר הזה שיהי' דבר מתאים באיזה זמן, אבל מה זאת לנו?

נהי' לעם ה' בשעה שנשמור החוקים, הוא ישמור את הבטחתו שהבטיח אל אברהם אבינו, הללויה, הבא נזמר את השירה הלאומית! השירה שדוד המלך הי' מזמר, קום וזמר את זמר החזון, ה' מושל על ההיסטוריא, ההיסטוריא היא שייכת לנו, העתיד הוא שלנו הללויה!

כל אחד שראה הלילה הזאת וחושב עליה, הלילה זאת המקודשת אל ישראל, יש לו תרופה מספקת על הספיקות שיהיו לו, אם ישראל הם אומה או לא, יש לכל מי שלא ראה הלילה הזאת לעכב את המשפט בענין זה.

בלילה הזאת אחדות הלאומית מתכוננת ומתחדשת שנה אחרי שנה, עוד הפעם ועוד הפעם לכל דור חדש שיבוא. כל מה שיאמר בלילה הזאת בלתי מחזיק איזה רמז של אמונה דאגמאטית, כל מה שיאמר בלילה זאת בלתי מזכיר דוגמא וסמל של התדבקות בה' או של קהלה ועם אלקי, של איזה איש סודי מסתורי שמייסד איזה דת, הלילה הזאת היא היסטוריא היסטוריא לבד! אפילו מה שהמדעים מוכיחים השאלה הכי באמת היו ישראל במצרים (!) הילד הישראלי אוכל עכ"פ הלחם של עבדות מצרים, טועם המרירות של פרך וביחד מזמר את הזמר הלאומי השבח של משה רבינו ששר עם אבותיו על ים סוף, מה זאת החשיבות של החילוק בין האומה העתיקה של ישראל ובין עם ישראל דהיום אשר המלומדים המודרניים רוצים לחלק, אין זאת אלא חילוק ללא יועיל הנכתב על הנייר בלבד, בלתי מחזיק הכרה של התאחדות לאומית (!) שבליה הזאת מקשר את הצעיר בישראל עם משה והנביאים, עם המקדש של דוד ושלמה על ידי הכרה עצמית.

אינו קיים כלל דת ישראל אלא רק היסטוריא של אומה הישראלית! להיות יהודי עם מצפון פנימי בהכרח להכיר את ההיסטוריא של עם ישראל, להתמסר אליה עם כל כוחות קיומו ולהיות פעול ולהשתתף בתבנית בנינה. כל מי שחושב כי הודאית נסיונות של ההיסטוריא היהודית שנמסרה לנו מן דור ודור, נגלדה ונעשית קפאון בכדי לעשות אמונה בהם, שהוא מוכרח עכשיו להתאמץ להאמין בזה "באמצעות פירושים של סמל ודוגמה עליהם או באופנים אחרים, הוא אינו חבר טוב ובריא אל האומה הישראלית, הוא אינו יצא ממצרים. האמונה לא תביא הצלה אל האומה הישראלית, רק הכרה היסטורית היא תביא ההצלה לנו".

(מושגים של יהדות, אנגלית, צד 299 – 300)

דברים הטמאים הללו אינם של איזה כופר מן מבקרי המקרא, אלא נכתבים על ידי הלוחם הדגול של מלחמת הדת. ד"ר איזאק ברויער! כופל את דבריו של ההיסטוריא חילוף האמונה וכנראה בולט, הכפירה המיוחדת הזאת היא עוגן ההצלה גם עבורו בעצמו. עוד לא נשמע מן מקור אחר חוץ ממנו על דבר היהדות החדשה של היסטוריא בקיום המצות חוץ ממנו, הוא יצר גם המליצות לצורך חילוף הזה עד שיהי נראה כדבר המתישב על הלב. ברויער יש לו ספיקות בעיקרי האמונה המתבצבצים מתוך דבריו. שבאו אליו מן פיטומו בספרי מינות ובספרי תרבות הגרמנית. אין באפשר לו להעלים היסוסיו הללו הוא כותבם והוא מתרצם בהתירוץ של הכרה בהיסטוריא. יש לו ספיקות גם ביציאת מצרים 'המדעים מוכיחים השאלה הכי באמת היו ישראל במצרים?' 'המלומדים המודרניים רוצים לחלק בין אומה העתיקה של ישראל ובין ישראל דהיום!' הדברים הללו מנקרים את מוחו של ברויער, האורתודוקס המודרני של פראנקפורט. הוא אינו מכחיש דברי כפירה ר"ל של המדעים הללו שר"י, אלא יוצא דרך דופן ושואל השאלה מה היא החשיבות של החילוק הזה? כי הוא כבר חיפש ומצא הצלה על המינות ועל האורתודוקסית ביחד, זאת ההיסטוריא ישראלית! זועק ברויער, וא"א להיות חבר טוב אל האומה הישראלית מבלי להכיר את ההיסטוריא של עם ישראל! זאת האמתלא שמצא על קיום המצות שבהכרח לו לקיימם כי הוא אורתודוקס, משום שזאת ההיסטוריא של עם ישראל.

איזאק ברויער הולך ומנקה את החילוף הזה בנקיון האפשרי. שלא תשאר מאומה מן האמונה והקדושה בישראל, והוא מזהיר באזהרה חמורה 'להיות יהודי עם מצפון פנימי בהכרח להכיר את ההיסטוריה של עם ישראל' כן ממשיך ומפרש אזהרה זו ביותר ביאור 'כל מי שחושב כי ההיסטוריה היהודית נגלדה ונעשית קפאון בכדי לעשות אמונה בהם, שהוא מוכרח עכשיו להתאמץ ולהכיר באמונות הללו באמצעות פירושים של סמל ודוגמא, הוא אינו חבר טוב ובריא אל האומה הישראלית' לפי ההוגה דיעות הלז, א"א להאמין בהאמונה הקדושה על קיום התורה והמצות, כמו שכל ישראל מאמינים מחמת קדושת נפשם המקושרת בתורת ה' שנתן לעם סגולתו, לפי איזאק ברויער בהכרח להבין קיום המצות בהכנה של אוניברסטא של קאנט וניטשא, וא"א להכיל זאת אלא על ידי הפירוש שהמצות התורה הם גדר של 'סמל' 'דוגמא' או ביאורים אחרים שהגויית שלו תסכים על הפירושים הללו, וכן צודק ברויער כי הפירושים הגויים הללו צריכים התאמצות להמציא אותם, אבל הפירוש של היסטוריה, ההיסטוריה של עם ישראל, זה כבר דבר גדול כ"כ שהאורתודקסית שלו שבעה ונלהבה ממנה. ברויער הולך ומזהיר, 'האמונה לא תביא הצלה אל האומה הישראלית, רק הכרה היסטורית היא תביא הצלה לנו' וכן מכפיל 'אינו קיים כלל דת ישראל אלא רק היסטוריה של האומה הישראלית' הוא מזהיר לבל לפגוע בהצלה הזאת אשר לפניו המאפשרת לו קיום המצות למרות הספיקות הרבות אשר לו, הוא שמח שמחה גדולה על הצלה הזאת של היסטוריה ואוחז בה בשתי ידים, הוא חי בפני עצמו ואין לו חלק עם יהודים מאמינים בני מאמינים, ולזאת יש לו עוז המעציב לדבר סרה על קדושת התורה באין מעצור. באמת אין להביט בדברים הללו והדומה להם שנכתבו על ידו ועל ידי אורתודקסים אחרים, שהם פוגמים נפש ישראל, לולא ההכרח הגדול להבין ההשתלשלות של החורבן הגדול והאחיזה בטומאה הציונית גם על ידי ישראל שומרי תורה ומצות.

ברויער כותב מחברת 'נחליאל' הפעם לא בגרמנית אלא בעברית, שם נותן ביאור על איזה מצות התורה לפי רוחו והדברים העולים על לבו וכותב בהקדמה:

"לא היתה כוונתי לחבר ספר שכולל את כל התרי"ג מצות, כוונתי היתה לתת ליהודי בעל מחשבות, גישה מיוחדת למצות ולהראות לו שיטה שלימה של יהדות".

(הקדמה 'נחליאל' ירושלים תש"ה)

כדאי לראות הצניעות וענוות רוחו של ברויער, 'לא היתה כוונתי לחבר ספר שכולל כל התרי"ג מצות' כאילו מחברת הזאת יש לה איזה שייכות או דוגמא של חיבור על תרי"ג מצות. הוא מלקט איזה הלכות מן הרמב"ם ז"ל ככתבם וכלשונם מה שכל נער וצעיר ביכלתו לעשות היודע לקראות בלה"ק, אולם המחברת בכללה אין ביכולתו של צעיר מישראל לחבר וגם לא מי שבא בימים, אין ביכלתו של יהודי החרדי לכתוב זאת ואין ביכלתו להבין זאת את הדברים המוזרים הגויים הללו. צודק הוא במה שכותב כי זאת 'גישה מיוחדת למצות' זאת היא הגישה שלו ביחוד, כל ישראל עוד לא ידעו ולא

שמעו את הגישה המיוחדת הזאת, לא נמצאו ח"ו כדברים הללו בדברי חז"ל והפוסקים והספרים הקדושים הנודעים בישראל, לא נודע עוד כזאת בתוך ישראל מאמינים בני מאמינים שעמדו רגלי אבותם אצל הר סיני, עד שבא איזאק ברויער ההוגה דיעות וחדשם. הוא בא עם הצוותא שלו הסובבים אותו והגרים בתוכו, הכותבים הגרמנים ההגיון הגרמני והקולטור הגרמני, בזה הוא עושה את 'הגישה המיוחדת שלו' לבאר שהתורה והאמונה הם ר"ל דברים גרמניים, רק ברויער ביכלתו לעשות פעולה כזו לפני 'יהודי בעל מחשבות', להוציא יהודי סתם של זרע אברהם יצחק ויעקב, שיפלוט אותו ואל דבריו. ברויער אינו מנסה בשום פעם להציע איזה סטיה מן מעשה המצות שלא לעשות במעשה מצוה זו או אחרת, הוא אורתודקס ולוחם עבור האורתודקסיה, הוא דתי ולא חפשי, הוא רק מבאר את ענינם של המצות הוא מסביר ענינה של התורה והאמונה. אם זאת פסוק מן תורה שבכתב, אם זאת דברי חז"ל, אם זאת דברי רמב"ם ז"ל שמעתיק דבריו, הוא אין לו צורך לעיין הרבה ראייה בעלמא סגיה ליה לברויער לראות כמו רגע את קאנט וספענצער ותרבות הגרמני בכללו, הוא נוטל הנשמה והקדושה מהדברים שמעתיק להושיב במקומם את תוכן גויי הגרמני. האבנים שעמהם בונה הבתים והבנינים שלו הם דברים פשוטים מן כותבי הגרמנים והוא מכפילים פעם אחר פעם, 'אנכי' דער איך, אלהת האנכי דאס פארגעטגונג פון דעהם איך, א 'אתה' דער דו, סילוק האנכי אוועקנעמן דעהם 'איך', כן חוזר וכופל וחוזר עוד הפעם ה'אנכי' ה'אתה' דער איך דער דו, בלתי מספיק לו לברויער פתגמי הגרמנים הללו והוא מצרף עוד אחרים לעזור לו להחביור על המצות כי זאת דבר לא קטן לעשות חיבור על המצות, לזאת הוא מגייס ג"כ עוד לימודים שונים ובלבד שיהיו גרמנים, והולך מזוין עם 'ויהי' דער איז, 'להיות' דער זאל זיין, דער 'העטטע' דער 'זאלטע' דער 'זאללע' ועוד. כל זאת בלתי מספיק לחיבור על המצות ומחפש אחרי נוספים ומוציא את 'החזון' דער אידעאל, ישנו באדם רצון בהמי וישנו ג"כ אידעאל שכלי, הרצון הבהמי זה עבדות אל הבהמית, אבל 'החזון' האידעאל השכלי זה חירות, דער אידעאל דאס פרייהייט דער איך, דער דו, דער איז, דער זאללע, די העטטע, דאס פארשקלאפונג, דער אידעאל דאס פרייהייט, היסודות הללו ביחד, הם כבר מספיקים עבור החיבור על המצות, הגישה החדשה, לפני יהודי בעל מחשבות, ושיטה שלימה של היהדות.

בטוים הללו והמחשבות המתלולים אל בטוים האלה מרחפים תמיד נגד עיניו של ההוגה דיעות הלז לאין מנוס מהם כלל, עם כותבים הגרמנים ועם המליצות הלשונית שהוא יצר לצורך השימוש עם הנחות הגרמניות, הוא בעל יכולת גדול יכול הוא לבאר עם הרכוש הזה את האמונה, את התורה והמצות, את האורתודקסיה, ואפילו את הקאמפף נגד המתחדשים והמתקנים שהוא לוחם נגדם. אין לתפוס עליו כי הוא לוחם עבור התורה ונגד המתקנים, אין הטומאה נראית במראה שטחיית וקלושה, זאת טומאה רצוצה נטמנת המטמאת כל מה שבאוהל כנוגע בה, בוקעת ועולית עד לרקיע. הענין של תורה מן

השמים מכביד על ברויער, הוא מיקל את המשא בנתנו על זה פירוש מן פירושיו, על מצוה זאת הוא קושר 'דאס פריהייט דער אידעאל' ועל מצוה אחרת דער העטטע דער זאללע, וכן עוד מצוה ועוד לימוד אחר, די פארשקלאפונג, פארגעטונג פון איך, דער איך דער דו, המצות שחשב עליהם שבאפשר לו לשפר אותם עם הגישה המיוחדת שלו, הוא מביאם בספרו 'נחליאל' והשאר נשמטו כרגע, עד כי יבוא הזמן וימצא עוד גישה מיוחדת עבורם. מה שמטריד את ההוגה דיעות הזה וגם שאר כותבי האורתודקסיה הוא ההבדל בין ישראל לעמים, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, כי יעקב בחר לו יי ישראל לסגולתו, והיתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, הם האורתודקסים אין אפשר להם לבלוע ולעכל זאת, אין הדבר הזה של יסוד העולם כולו נוח לפניהם, אינם מרוצים לעזוב הדבר הזה של תולדות שמים וארץ, ללא תיקון ופירוש משלהם, בחירת ישראל מבין העמים כולם ומכל העולם כולו, משים את יהדות החרדית הגויית במבוכה, הם חיים בתוך הגרמנים ובתוך הגיון הגרמני, התרבות הגרמני מובלע בתוכם בתוך לבם ובתוך מחשבתם, האמאנציפציה נתנה להם שיחרור מן הגעטטא ומן התוכן של הגעטטא, יש להם זכויות בשווה לכל הגרמנים ומשתווים להם בכל דרכי החיים ובכל מהותם, האמונה העיקרית שכל האומות הם ענין אחד ועם ישראל זה עם סגולה, עליהם העולם עומד ומסתובב עד ימות המשיח ותחיית המתים, דבר זה מכביד עליהם ומשים אותם במשעול צר, הם עושים כל דבר, כותבים, משמיעים נאומים, מחברים ספרים, ואין לך דבר מדבריהם שלא ינסה להקל המשא הכבדה הזאת מעל שכמם. הם מבארים הם מסבירים זאת באופן שגם התרבות הגרמני יהי' באפשר להתאים אל ענין הגדול הזה. אין באפשר להם לאיזאק כרויער או יאקאב ראזענהיים להכחיש כל האמונה וגם אינם עושים זאת, אינם מכחישים אלא מסבירים בהסבר כ"כ מסולסל כ"כ גויי וכ"כ מרוחק מן קדושת ישראל עד שקוראיהם יקבלו אותם, אין הבדל בין ישראל לעמים אלא בהתקדמות, הקולטור הגרמני והצרפתי כולל כל העמים וגם את עם ישראל, אלא שיש לנו ההתקדמות בהקולטור, כי ישראל נבחרו להיותם מורי דרך אל שאר הקולטור האיראפאי, התקדמות הזאת משימים בכל הפסוקים של תורה, בכל דברי חז"ל שיודעים מהם, ועל ההתקדמות הקולטור הישראלי אנחנו מתגאים! אנחנו עם סגולה, אנחנו מראים את הדרך לכל הגויים, לכל התרבות וכל האידעאל של פרייהייט, לכל היושר הסאציאלי.

עבודה קשה זאת לפניהם איך לגשם ולזהם כל מצות התורה, איך להכחיש וגם לא להכחיש בבת אחת, איך למצוא פתגמים המתאימים שלא להכעיס וגם להרצות את הקוראים. כל דברי ההוגי דיעות הללו נכתבים בשפה גרמנית, אפשר שיקרא בהם גם איזה רעפורמר הלא זאת כתוב בלשון שהם מבינים, אפשר אולי יקרא זאת גם גוי גרמני שיש לו הסקרנות לידע מה כותבים היהודים הגרמנים האזרחים, וכן העובדה לאמיתה שההוגים הדתיים רוצים שהרעפורמר והגרמנים יקראו דבריהם, ויראו היופי התרבותי

שיש ביהדות האורתודקסית, ויהי' אפשר להם להרים ראש ולנחול כבוד הודות לתרבות הגבוהה שיש להם. איזאק ברויער מתיגע בענין הכולל הזה בכל יכלתו, לסלק המובן של אתה בחרתנו מכל העמים בהמובן שבכל הדורות, ולתת מובן אחר במקומו, אותו המובן אשר יהי' מוסכם מן תרבות הגרמני אשר יהי' מכובד בעיני המתורבתים הגויים, וגם אשר יהי' אפשר לומר עליו כי הוא אינו מכחיש את בחירת ישראל לעם סגולה, הוא אדרבה משפר ומיפה את ההתעלות של עם ישראל, סכ"ס הוא אורתודקס והוא לוחם נגד המתחדשים. ד"ר איזאק ברויער הוא בעל כשרון הוא הוגה דיעות, ואין זאת מחוץ לגבולו להגות דיעה חדשה וגם מילים חדשים שיתאימו אל ההגיון החדש שהוא חידש עבור הצורך הגדול, לסלק את המצור המכביד והמעיק כל העת, התוכן של הגעטטא, התוכן של קדושת ישראל, כאשר ידענו מיום ברית בין הבתרים ומתן תורה, הוא לא יבטל זאת אלא יסלול מסילה חדשה והי' העקוב למישור, בהתאם להגישה המיוחדת והשיטה שלימה של היהדות' שלו.

לפי ההוגה דיעות הזה, כל התורה היא היסטוריא ר"ל וההיסטוריא הזאת היא בתוך כל ההיסטוריא של האנושות כולה, אבל, התורה והיהדות הם מטהאיהסטוריא, כלומר ההסטוריא המוקדמת, כמו שיש הלימוד של פיזיקה וגם מטהאפיזיקה כלומר פיזיקה המוקדמת והראשית, כן המציא ברויער המלה של 'מטהאיהסטוריא' ההיסטוריא בהתקדמות וראשית. אין נמצא בכל הלשונות המלה של ברויער 'מטהאיהסטוריא' זאת המצאה שלו הפרטית, הוא משמש בהמצאה הזאת בכל העת בכתביו, לפעמים הוא מרגיש כי הקורא לא יבין את התיבה הזאת של מטהאיהסטוריא ומתיגע בטוב לבכו לפרש התיבה החדשה הזאת שהיא צריכה לו מאד. כל העיכובים נסתלקו, סולו סולו המסלה, המישור מופיע, כל התורה והיהדות הם היסטוריא ועל היסטוריא לא ימצא מי שהוא מן הרעפורמר והגויים שיתנגדו אל המובן הזה, אלא שגם לצאת ידי חובת האורתודקס הוא הולך ומפרש את ענין המיוחד שיש לישראל שזאת מטהאיהסטוריא! אין אחד מן שומרי תורה בכל הדורות, אין אחד מן הגאונים והקדושים, הנביאים וחז"ל, ידעו עד כה מן הענין הזה, אין אחד מישראל שיבין החיבור והצירוף של תוה"ק ומצותיה אל הענין של היסטוריא, ואין אחד בעולם שיבין התוכן החדש של התיבה החדשה 'מטהאיהסטוריא'. כל זאת בלתי מפריע אל כתיבת המחברת 'נחליאל', אם כי אינם יודעים עוד מן כל המהלך הזה, הוא איזאק ברויער יודע הוא יודיע אותם בהגישה החדשה והשיטה שלימה של יהדות שחידש ופרסם בכל העת. אולם יודע ברויער כי בהכרח שיזכיר גם את המלים 'תורה מן השמים' שכל יהודי יודע מזה, הוא נלחץ להזכיר זאת גם ב'הגישה המיוחדת' שלו, אבל בתנאי שהזכרה הזאת של תורה מן השמים לא תפריע את הגישה המיוחדת, שאחר שהזכיר תורה מן השמים יבואו הלימודים שהוא מלמד אותם וישרו הכל אל החזון, האידעאל, ההיסטוריא, וגם כל לשכוח המאטהיסטוריא, בסקירה כללית כותב:

"אין אישיות יהודית בלי 'תורה מן השמים', האישיות היהודית מאמינה בתורה

מן השמים, והאמונה הזאת אינה אמונה 'דתית' אינה 'דאגמא' מקורה אינו איזה כח מיוחד 'להאמין' או איזה נטיה מיוחדת להכנע אל מדות, או איזה רגש מיוחד לחסידות"

"מקורה הוא אנושי – כלכלי, התעוררתו של הרצון החזוני (אידעאל) אינה ענין של דת, לקוי במום הוא האדם אשר כל ימי חייו אינו מגיע להתעוררות הזאת.

"געגועיו של הרצון החזוני שנתעורר לאיזה תורה מן השמים אינם ענין של חסידות חסידות חרדית, הלא כלתה נפשם של נדיבי כל האנושות במשך כל התקופות, ואף גם בתקופתנו אנו.

"קבלת תורתנו הנמצאת בידי עם התורה, תורה שבכתב ותורה שבע"פ כתורה מן השמים, שנגלתה לעם התורה במעמד הר סיני, אינה עיקר דתי יבש, צולב את השכל, אלא כל ההיסטוריה החיה של עם גדול ומפורסם החי.

"כל דף ודף של ההיסטוריה הזאת מעיד עליה עדות מעמיקה מאין כמוה, עד שבלעדית כל ההיסטוריה הזאת היא רק שלשלת של טפשות, של שטות ורמאות, ואין שום זכות קיום לעם ריק כזה.

"כי רק הרצון החזוני, המתגעגע לשמוע את חוקי החירות של אלקי החירות, יען כי הוא לבדו, כמו שאלוקי החירות הוא לבדו. רק הרצון החזוני יבין היטב את התופעה המאטהיסטורית של עם ישראל, כי לא רק ישראל סבא אלא גם ישראל לבדו הוא "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב".

"הרצון החזוני תובע את התורה מן השמים ועם התורה מעיד עליה: התביעה היא אישית, והעדות היא לאומית, והסינתיזה בין תביעה אישית ובין עדות לאומית, היא האישיות היהודית".

(נחליאל, צד קס"ח – קס"ט)

זאת היא הגישה המיוחדת של איזאק בררער, האמונה בתורה מן השמים אינה דתית או איזה רגש מיוחד לחסידות, האמונה הזאת היא אנושי – כלכלי, וגם אינה מיוחדת אל עם ישראל, אל האמונה הזאת 'הלא אליה כלתה נפשם של נדיבי האנושות בכל התקופות וגם בתקופתנו אנו', מפני שזאת הרצון החזוני כלומר הרצון שיש בכל אדם הן מן ישראל והן מן כל האנושות, להיות לו חזון אידעאל, וא"כ כל אנוש יקבל החוקים הללו שהם חוקי החירות, געזעצען דאס פרייהייט, הרצון החזוני היינו הרצון של אידעאל שישנו בכל אנוש על פני האדמה, 'תובע את התורה מן השמים' ומפני הרצון של אידעאל שישנו בכל אדם, באפשר לו להבין את התופעה של עם ישראל שהתופעה הזאת היא של מאטהיסטוריה, כי עם ישראל הם ההיסטוריה בהתקדמות, וזה הפירוש של הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב.

זאת היא הגישה המיוחדת של ההוגה דיעות הזה, בכדי לכלכל את מתן תורה, 'כתורה מן השמים' הוא מבאר את הביאור כי המקור של האמונה הזאת היא אנושות כלכלית, אידעאל רצון – חזוני, התורה היא חוקי החירות שכל אדם מתגעגע להם מן כח הרצון של אידעאל שיש בו, 'כלתה נפשם של נדיבי האנושות בכל התקופות' וא"כ מותר גם אל בררער להאחז בה. מגיע לו זכות זה שמוצא לפניו ולכל הנלוים אליו האפשרות להאחז באיזה אחיזה בתורה מן השמים, חוקי החירות, החזון האנושי, כי עבד על זה עבודה רבה של כמה דפים סלסולים רבים וחריצות לשונית, בכדי להגיע אל

התכלית שגם מתן תורה תהי' מוקפת מן גויית גרמנית. להמציא ההיתר הזה ללא סתירה מן קאנט וניטשא, וללא ניגוד אל השיטה יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ'.
 תהי' זאת דבר בלתי נכון להשים כל האחריות על איזאק ברויער ויעקב ראזענהיים על מהלך מחשבה כזאת, הם לא חידשו דברים הטמאים הללו אלא רק הרחיבו אותם. האורתודקסיה המספר הקטן הנשאר של שומרי מצות מעשיות אשר בגרמניה, היו כולם משוקעים בהתבוללות עם הגויים אשר סביבם. האסימילאציה הזאת היתה מלאה בחלק המחשבה שלהם אם כי במעשה היו שומרי מצות. התרבות הגרמני הי' מנת חלקם ובסילוק לימוד התורה היצר מתגרה בם ללא הפוגות, המה נכנעים אל היצר הכולל הזה להתבולל עם אומות העולם, נכנסים בכל פעם יותר אל תוכיות החיים הגרמניים ועוד יותר מתחזק היצר הזה בלבם. כל מצוה וכל לימוד התורה מוסיפים קדושה בנפש, כל חטא ועבירה מוסיפים כח בהטומאה ועוד יותר אל הטומאה המיוחדת של עבירה זאת עצמה, שממנה ניזון כח המסית והמביא תשוקה אל הטומאה הזאת בפרט כמבואר בסה"ק. האורתודקסים עוזבים כל מין הבדל שבין ישראל לעמים חוץ מזה שהם שומרי מצות מעשיות באיזה בחינה, הזיק היהודי עודו מן שקש בנפשם סכ"ס הם זרע אברהם יצחק ויעקב, ומפני זה חסר להם עוד איזה משהו איזה אחוז קטן בהבטחות, שיהיו בטוחים לגמרי כי ההתבוללות המלאה בתוך התרבות הגרמני ובתוך החיים הגרמניים, זה דבר נכון ומקובל לפני זרע ישראל. השטן בעצמו מתרופף מעט מן הספיקות הקטנות החלושות הללו, חושש פן ירבו ויתאמצו הספיקות החלושות באיזה זמן מן הזמנים ולא תכון ממשלתו הבלעדית. באו ההוגי דיעות להשלים הדבר אבל לא לחדשו, באו הללו הלוחמים עבור התורה, באו המעוררים את רוח היהדות, באו המה מכוחו של השטן עצמו ובידם הביאור וההגיון על היהדות בכדי לחזק יהדות התורה. באו והסבירו כי התרבות הגרמני אינו מתנגד אל קיום מצות התורה כי ע"פ גויית יש ג"כ לשמור את מעשי המצות. הסברים הללו השקיעו את האסימילאציה עוד יותר בהציבור מתי מספר של האורתודקסים, ההתערבות עם התרבות הגרמני נהיתה לדבר המותר וגם לדבר הנכון כי יש להתכונן בהתרבות העולמי בכדי לקיים התורה שיטה שלימה של יהדות. ההוגי דיעות הדתיים הללו סללו הדרך והסירו כל מין ספק מלבם אפילו באיזה בחינה חלושה בכל המהלך הזה, הם ההוגי דיעות הלוחמים והמעוררים את התורה גייסט השלימו דבר זה, הפתח להתבוללות הי' כבר פתוח, הם הרחיבו ופתחו אותו עוד יותר, הרצון להתדמות לעכו"ם הי' חשק ורצון הם עשו זאת לשיטה, תנאי החיים משכו את היהודים אל גרמנית הגויית, הם ההוגי דיעות משכו את הגרמנית אל התורה עצמה.

נ"ו

איזאק ברויער חי! הוא אינו שוכת ממלאכתו עבור חיזוק התורה, רוח התורה הולך

ומתחזק על ידי יסודות חזקים שהוא מיסד וחוזר עליהם פעם אחר פעם, 'דער אידעאל' החזון, האנכי דער איך, החירות דאס פרייהייט, המה היסודות שאליהם נצרך הרבה בשעת מלחמה עבור רוח התורה 'דער תורה גייסט'. לפעמים נראים דבריו ככלתי מובנים אפילו בחלום, כי כולם מרוחקים מתפיסת שומר תורה ומצות הבלתי רגיל בספרות הגרמנית. הלשונות והבטוים נראים ממך והלאה במרחק רב. בשעה שמקשר איזה מצות התורה עם איזה מושג כותבי תרבות הגרמני בשום אופן אין להבין איך נכללים שני הדברים יחד, אם לא בהמליצות והמעוף אשר הוא כותב, כולם לקוחים מן ספרי הגוים אשר אין אדם שומר תורה שולטת שמה. חוזר על זה כ"כ הרבה פעמים, מביא על איזה פסוק ההד מליצי שהוא רגיל בו, כותב זאת בלהט לשונית עד שנדמה לך כי עמקו דבריו, והתורה מתפרשת ח"ו בהפירושים שהוא כותב, דער איך, דער דו, דער זאללע, דער אידעאל, דאס פרייהייט, יצירת ברויער בחיבורו על המצות בכדי לחבר את המצות עם הדברים שיביאו את המסקנה הנחוצה. הוא כותב על טומאת נבילה ומת, גם עכשיו באים ה'אנכי' ה'אתה' לעזרתו לשימוש, אבל מחדש הפעם ומוסיף גם את המאטריאליסם, כלי זיין חדש אל תוך 'הקאמפף' עבור חיזוק התורה, הולך ומבאר:

"אבי אבות הטומאה הוא המאטריאליסם, השיטה הנפסדת אשר לפיה לא אלקים הוא אלקים, החומר הוא הכל ומותר אדם מן הבהמה אין. לשקר הזה כמו לכל שקר 'אמיתי' יש רגלים, כי מבלעדיהן לא הי' שקר אלא שגעון. מדי פעם בפעם שהאדם כנראה רובץ לגמרי תחת בהמיותו ובפרט כשהוא נולד וכשהוא מת, מראה המטריאליסם עליו ובקול תרועת נצחון הוא קורא, 'הנה!' והנה הזאת היא מטמאה. ויען כי הבהמה במדרגתה היותר גבוהה קרובה מאד לגופו של אדם, על כן גם היא מטמאה במותה, אולם רק במותה, חוץ מן האדם שהוא יכול הגם שהוא חי להטמא ולטמא.

המות הוא יסודו של המטריאליסם, והוא מכניס את המות גם לתוך החיים, קץ כל בשר הוא גם קץ של כל 'אנכי' כי אנכי הוא רק תכונת בשר, הנה לפניך הגוף המת, איה 'האנכי' שלו? הלא גם הוא מת ונכון הדבר. לפי שיטת המטריאליסם גם 'האנכי' מת, אמנם מת לא זה עתה אלא זה מכבר כשהגוף עוד חי, והשיטה הזאת קיימת מאז ומקדם עד היום הזה. וזאת הבריא אינה טמאה, כי היא אינה מכירה את הניגוד בין חירות ובין הכרת, רוח המטריאליסם נושבת רק הסביב לאדם אשר נקרא אל הקדושה, והיא אינה טבעית אלא לגמרי אנושית, היא המחלה של אדם מחלה בה' הידועה.

המקדש וקדשיו, הם הם המחאה הכבירה של האלקים נגד טומאת המטריאליסם אשר יסודה המות, על כן הזהירה התורה על אדם אשר גופו רבץ תחת משאת החומר, אשר רוח המות נשבה עליהם להתרחק מן המקדש נוקדשיו כל עוד טומאתם עליהם. שלש פעמים בשנה חייב אדם לטהר עצמו ברגל, השליך כל איש ישראל מעליו את רוח הטומאה ואת כבלי המטריאליסם והפגין בעד החירות ובעד קדושת הגוף.

(נחליאל צד קי"ג - קט"ו)

הרי לך ביאור על טומאה וטהרה, נחצבים מתוך קאנט וקארל מארקס, א"א להבין דברי ההוגה דיעות רק מן איזה דמיון לשוני, וגם זאת מן הגיון הלשוני של גרמנית, ומן מקור של סופרי הגוים. אין בכל דבריו איזה רמז שיהי' נובע מן ספרים הקדושים או דברי

חז"ל, הוא אינו יודע יותר מן אשר כותב, כל מחשבותיו לקוחים מן ספרות הגרמנית, כולו מוקף מן הגויית ומן סופריהם. כדאי לראות כי גם את שם ה' מזכיר כמו הגוים מזכירים, אלוקים, ולא השי"ת או לשון שיהודים מזכירים, גם יש לראות בה זותוכן העיקרי של ההוגי דיעות שאין חילוק בין ישראל לכל אומות העולם, הרי כל לימודיו של קאנט וקארל מארקס על המאטריאליסם נאמרים לכל האנושות ולכל האומות, איזאק ברויער מביע זאת בלחש ולא בהבלטה, לפרש עם הדמיונות מליציות שלו את דברי תוה"ק עם אותן הכנות הגויית להשוות דברי תוה"ק אל לימודי האומות וביחד עם זה להשוות את עם ישראל לכל האומות. כיון שמצא המאטריאליזם לשמשו בענין טומאה וטהרה הוא בלתי מניח היסוד הזה בנקל, הולך עמו גם הלאה בגישה החדשה לו לפרש בזה גם מצות כיסוי הדם. איך להביא כיסוי הדם אל המטריאליסם? מה החיבור ביניהם, הרי לפניך סלסול חדש ומשחק מילים מעט באריכות, כי גם לפני ההוגה דיעות, זאת מציג איזה טורח לגרור את המטריאליסם אל כיסוי הדם, אחרי עבודה קשה הוא כלכל גם את זה:

"רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש, הדם הוא קרן האקטיבית של גוף הבהמי אשר פעולתה מקיימת תמיד את חייו, החלב הוא קרן השמירה של גוף הבהמי אשר הוא ניזון ממנה בשעת הדחק, שניהם מסמלים את החיים הבהמיים.

צודק הוא המטריאליסט באומרו שאין הבדל סוגי החיים הבהמיים של אדם ובין החיים הבהמיים של בהמה, זה חלק האמיתי של השקר שלו המונע אותו מלהיות שגוען, ודוקא האמת הזאת היא ההנחה היסודית של כל תורת הקרבנות (!), שקר מוחלט הוא המטריאליסט, כי לפי שיטתו חי האדם חיים בהמיים לבד ולא ניתנה לו החירות להתגבר עליהם ולקדשם.

את חלבו ואת דמו מקריב האדם לה' כשהוא מקריב את חלבו ודמו של שור ועז, כי צודק בזה המאטריאליסט ואין בין דם לדם ובין חלב לחלב ולא כלום, ודוקא הזהות הזאת במעשה הקרבן גורמת האיסור החמור של אכילת דם וחלב כדי להרחיקם מחלבו ודמו של אדם נועדים הם להיות קודש לה'.

האיסור החמור הזה המורה על הזהות ועל הניגוד בין החיים הבהמיים של אדם ובין החיים הבהמיים של בהמה, האיסור הזה אשר מקורו במקדש וקדשיו הוא חוקת עולם, והוא לדורותיכם בכל מושבותיכם, כי האיסור הזה מבדיל בין היהדות ובין המאטריאליסט, וכל שעובר עליו נכרת מעמיו.

כבר אמרנו כי החלב הוא קרן השמירה של חיים הבהמיים קרן שמירה מהכנסת כל עבודתם, כל בהמה קפיטליסטית היא מטרת פעולתה היא לאסוף חלב, אמנם אף המטריאליסט מבתן ומלידה לא יעז לטעון כי האדם חי אך ורק כדי לאסוף חלב, הלא גם הוא יודה שעל כל פנים האדם הוא בהמה בעלת מדריגה יותר גבוה, וכי יש לאל ידו להפוך את חלבו למחשבות די עמוקות ולמעשים נהדרים.

ע"כ החלב הוא רק סמל לחיים הבהמיים של האדם כאשר הם עושים חיל, סמל אשר התורה משתמשת בו במעשה הקרבן וע"כ רק בקשר עם מעשה הקרבן אסור החלב. התורה מזהה והתורה מרחיקה, כי בלי חירות (!) ובלי קדושה גם המחשבות הנשגבות של האדם וגם מעשיו הנהדרים אינם כי אם חלב והתורה מרחיקה, כי האדם המקריב את חלבו לה' הוא 'האנכי החזוני' אשר כל מחשבותיו ומעשיו עולים לרצון לפני הבורא ב"ה.

אכן אחרת הדם כי הדם הוא הנפש, הדם הוא הקרן האקטיבית של חיים הבהמיים יסודם וחמרם המעמיד והמפעיל את כל חלקי הגוף, והנה המטריאליסם מזה הנפש עם דם שאין הבדל בין סוגי החיים הבהמיים של הבהמה ובין חיים הבהמיים של האדם, ואין לאדם חיים אחרים כי אם חיים הבהמיים.

האיסור החמור והנורא אשר הטילה אותו התורה כמה פעמים על אכילת דם, מבדיל לדורות בין הרצון הבהמי של הבהמה ובין רצון הבהמי של האדם, אל תאכל בשר בהמי, אשר עקבות הרצון הבהמי אשר עקבות נפשה עוד נמצאים בו. הלא כל אכילה מעשה בהמי הוא הלא כל האכילה סמך היא לשיטת המטריאליסט, שארג את מסכת שקרו סביב להאמת. רק חזק כשתאכל בשר אל תאכל הנפש עם הבשר, ורק חזק נגד המטריאליסט הכתוב מדבר! צריך להיות חזק כענק כדי להבדיל בין דם לבין נפש לנפש, בין רצון לרצון בהמי, ועל הבדלה הזאת מושתת כל היהדות.

ועוד הפעם גם דם אינו טמא אין נפש הבהמית טמאה, על אנכי חזוני (!) לתפשה ולקדשה, ואם תשחט חיה או עוף טהורים וכשרים תכסה את דמם בעפר, עפר למטה ועפר למעלה, דרך כלל הם אינם ביתים ונפשם עוד יותר רחוקה מנפש האדם. פרועה היא נפשם ו'רבונית'

יעלה עליה גידול וחינוך. תקופתנו למדה מתוך זועה כי לחזון של החיה הצהובה כח מושך נורא, תיבדל ממנה הבדלה מיוחדת, ובעפר תכסה את נפשה כי היא עצמה רק עפר היא."

(נחליאל צד ק"ח – קי"ט)

עוד הפעם 'האנכי החזוני' דער אידעאלער איך, חירות, מאטריאליסם, רבונות, אלה הם הלימודים שכל גוי צרפתי, אנגלי, גרמני, תורכי. יודע מהם וגם איזאק ברויער יודע אותם, אלא ישנו החילוק המכריז על איזאק ברויער כי הוא יודע ומודיע שהפתגמים הללו הם ר"ל דברי תורה! 'רק חזק לבלתי אכל את הדם, נגד המטריאליסט הכתוב מדבר' והולך ומוסיף כי הוא יודע ומודיע סודות הקרבנות 'האמת הזאת היא הנחה היסודית של כל תורת הקרבנות! שקר מוחלט הוא המטריאליסט' וגם בל לשכוח כי הוא ברויער אינו מוגבל בידיעותיו אלא כותב "ועל הבדלה הזאת מושתת כל היהדות" נכון לראות מדברים הללו את התוכן והצורה של היהדות שלו. כן מזכיר בין פטפוטי מליצות שלו, החלומות והדמיונות שעשה לו באין מעצור לרוחו, את הדברים 'תקופתנו למדה מתוך זועה כי יש לחזון החיה הצהובה כח מושך נורא, תיבדל ממנה הבדלה מיוחדת' כותב זאת בנוגע אל ההשמדה של היטלער ש"ט כי 'חיבור' זה נחליאל פרסם אחרי המלחמה. העבודה זרה הגרמנית שהוא הלך והשתחווה לה, הקולטור הזה שבה הי' עסוק כל ימי חייו, נפלה נהרסה וגועלת נפש, כל הגרמנית ותרבות הגרמני שהיו כ"כ מכריעים בעיני האורתודקסים בפראנקפורט, עקובה בדם אחינו 'נקום ה' דמם לעינינו במהרה, אולם הגרמנית היא לבד נהרסה אבל הגויית בכללה צמודה עם איזאק ברויער גם הלאה. ההתדבקות וההתחברות אל עמי העולם בלתי תלוי בסיבה מיוחדת והסבר מן תנאי החיים, אם כי הדחיפה אל זאת נראית לפעמים כתוצאה מן הסברים כהללו, ההמשכה אל התערבות כגוים בלתי תלוי בתוצאות מועילות לבד, כח המסית אל הענין הכללי הזה היא הטומאה הנוראה הכרוכה עם התחברות הזאת. היצר המתאוה להתדמות לעכו"ם הוא

היציאה מן גבול הקדושה של עם סגולה ולהתחבר אל טומאה הכללית אל הגוים אשר מסביב, זאת היציאה מן ההבדל שבין ישראל לעמים זאת היציאה מן ההבדל שבין הקדושה והטומאה, היצר השוכן בנפש אדם מישראל מסית לזה בכל הזמנים, היצר הזה העיקרי לא נהרס מלבו של ברויער והנלוים אליו אפילו בשעה שנהרסה היפיפיה הגרמנית, לילך אחרי הקולטור העולמי הגויי בכללו היא הדבר העומד על הפרק, זאת מניע את ברויער, את ראזענהיים ואת שאר 'ההוגי דיעות' הדתיים לכתוב ולדבר את מה שכתבו ואת מה שהשמיעו, שכל דבריהם אינם אלא המשכה אחת ומהפכה אחת, ההופכת כל היסוד הקדושה בנפש ישראל.

כיון שברויער מצא את הקאפטאליזם לצורך איסור אכילת חלב וחיוב כרת שעל אכילה הזאת, המאטריאליסם לצורך הטעם של הקרבנות, וגם על הלכות טומאה וטהרה, כשתיקה ואגב אורחא רוצה לתרץ גם לתרץ לעצמו על מעשה הקרבנות וענין טומאה וטהרה, כי זאת 'סמל' ג"כ ואפשר להכיל זאת מן הקולטור העולמי המסכים על 'סימבאל' של דברים הנוהגים אצל עמי תבל, בכל אופן הוא יוצא נקי מן אמונה דאגמאטית שחושדים אותו אנשי התרבות. ברויער אינו מניח את הנשק שקבץ עבור 'דעהם תורה קאמפף' ונכון לפניו להשתמש עם הקאפטאליזם עוד הפעם בתוך מלחמתו זאת, הוא מוצא את חוק השמיטה של תורה"ק דבר מתאים עבור שימוש זה, כאן הוא עובר בנקל הדרך הוא קצר יותר מאשר על איסור חלב, הצדק והיושר מכריע ליתן מקום אל קארל מארקס למצוא מצות התורה שיהיו נגד קאפיטאליזם, ומדוע ליתן חלק כ"כ גדול אל קאנט וזיגמונד פרויעד? ולא מאומה אל קארל מארקס, ההוגה דיעות שלנו עם השיטה השלימה של יהדות מוצא ביהדות שלו הן קאנט הן ניטשא, הן פרויעד וגם את קארל מארקס, כי היהדות צריכה להיות שלימה ולא חד צדדית. אמנם גם במצות שמיטה המכוונת בעיקר אל הקאפטאליזם מוצא לנכון כל לשכוח בשאר רבותיו, להתעזר גם עם 'האנכי' 'החזון' 'הרבנות' הלימודים של קאנט וניטשא, כיון שרוב תורתו באה מהם אין להשכיחם בשום פעם:

"מצות עשה להשמיט כל מה שתוציא הארץ בשביעית שנאמר והשביעית תשטנה ונטשתה, נגד הרכוש הפרטי הרבוני מכוונת פקודה הזאת! אין הרכוש הפרטי ערך עצמי והוא בודאי אינו חזון (אידעאל) שנקדש, כמו שחושב הקפטליסט העריץ היושב על כיסו המלא.

ידוע ידע כל קאפטיליסט, כי החזונות האמיתיים אינם סובלים שום ביטול ולו אפילו לשנה אחת בלבד כשהארץ חוזרת בשבתה לרשות הבורא, הנה מיד הוא מבטל את הרכוש הפרטי, והוא מראה לך בזה כי הרכוש הפרטי זקוק מאד להצדקה, כי התורה הריהו נגד כל רבונות העריצית, על כן שבת הארץ היא מחאה נמרצת נגד הרכוש הפרטי הרבוני.

"רק בשותפות עם הבהמה והחיה יאכל האדם את פירות השבת, כי השבת הזאת היא הפגנה נגד הרבונות של 'האנכי' הבהמי והאנכי השכלי, הרי גם הרכוש הפרטי הרבוני, הרי גם המחיצה הנוראה בין המעמדות, מקורם בהאנכי הבהמי ואנכי השכלי הרבוני, והשבייתה הזאת מסדירה את האדמה ואת האדם כבעל רצון בהמי ושכלי ואת הבהמה בשורה אחת, כי כולם שוים לפני בוראם ב"ה,

כולם הם בריותיו כולם עבדיו בלי יתרון, רק 'אנכי החזוני' המשוחרר עומד הפעם לבדו לפני הנשגב לבדו.

ואין עושין סחורה בפירות שביעית, והנה השבתון מפגין גם נגד המסחר, כשהבורא נותן את פקודיו כאדון הארץ, אזי למשך שנה שלימה פירות הארץ ניתנו רק לצריכה מבלי שהמסחר מכניס עצמו בין היבול לבין הצרכן, למשך שנה שלימה מזכיר השבתון לאדם היהודי בשפה חודרת, כי אין הבורא ב"ה מצמיח פירות כדי שיבואו מפיקעי שער להתעשר בהם.

ואם אחד מתיאוריו האפיניים של הקאפיטליסט הוא, לנתק הקשר הישיר בין היבול ובכלל בין התוצרת לבין הצריכה, הרי שבת הארץ משיבה את המצב לקדמותו והיא אינה סובל שום מחיצה בין היבול ובין הצריכה, והיא מורה בזה שאין חזון לקאפיטליסט! כמו שאין חזון לרכוש הפרטי, וכי כולם צריכים להצדקה לפני תכלית הבריאה".

(נחליאל, רל"ז, רל"ט)

כפי הנראה ברויער הוא נגד הקפטאליזם, ומפני זה הוא מוצא את קארל מארקס במצות התורה, ואם כי אין למצוא שום דבר מדבריו של ברויער לא בדברי תורה, לא בדברי חז"ל, לא בדברי הפוסקים ולא בדברי סה"ק אשר עליהם העולם עומד, אין זאת מפריע לו כלל כי הוא כותב 'גישה מיוחדת למצות' וגם כי כתב זאת אחרי עוזבו את פראנקפורט והפסד רכושו אשר הניח שם, הוא בארץ ישראל והוא יו"ר של פועלי אגודת ישראל, הסציאליסטיין האגודאים היושבים בקיבוצים על אדמת קרן קימת להציונים. מה שאסור על פי תורה לפגוע וליקח מאומה מן הרכוש של אדם מישראל, זאת בלתי בא בחשבון בשעה שהוא הוגה את הדיעות שלו. אמנם העיקר המניע אותו לכתוב דבריו שכותב היא ההשוואה אל הגויית ולהיותו חי ומשוקע בתוך עולם הגויי התרבותי, וכיחד עם זה להיות שומר מצות מעשיות באיזה בחינה, זאת דוחף אותו להסביר את ההשוואה הזאת. נעשה בטוח בעצמו שדברי ההוגים הגרמניים שאינו זו מהם הן הם הדברים יסודיים שאין לזוז מהם, והולך ומגשם ומזהם את כל מה שיבוא לפניו. אין לו ידיעה ולא אחיזה בדברי תורה ודברי קדושה, הוא מביא הכל בכור המבחן אם ראויים לעמוד בפני האידעאל של קאנט, ניטשא, ושאפענהור, אזי מסכים עליהם ואם לאו הוא מבקר ומלגלג עליהם. הוא יונק מתורתם של ההוגים הגויים וכן מודיע כי כל התורה כולה היא דבר של תרבות הגויים ר"ל, ועוד הוא נפגש עם הקאפיטליזם ורוצה בחיי החברה הסציאליסטית:

"כל זמן שיש קשר ישיר בין היצרן החברתי ובין הצרכן החברתי, הרי בדרך כלל אין מקום למה שקוראים קפיטאליסט, עוד ערה היא ההכרה כי ערכה של כל עבודה חברתית היא להחיות בה נפש כל חי בתוך החברה, והאויב המסוכן ביותר של הכרה הזאת, הוא הכסף.

העבודה היא היסוד הכללי של החברה היהודית ולא הכסף, עקר הוא הכסף ופוריה היא העבודה, בוז לכסף, תחי העבודה!.

ואנחנו ואנחנו? אין מדינתנו מדינת התורה, אשר רק היא יכולה לסדר הכלכלה הלאומית לפי חוקי התורה, לפי חוקי עקירת הכסף (!), עד שלא יהי' כל צורך להשתמש מן החוקים האלה, המראים את כל פארה ואת כל הדרה של התורה, מה נשאר לנו מפארה והדרה? שטר היתר עיסקא!, והרי אין לנו מדינת התורה ולא כלכלת התורה".

(נחליאל, שכ"ח)

איזאק ברויער מלגלג על דברי חז"ל! איזאק מלגלג על היתר עיסקא שתיקנו לנו חז"ל, הוא מלגלג על דברי תורה בשעה שאינה מהודרה על פי קאנט, ניטשא, וקארל מארקס. מפני שהוא מנותק מן גבול הקדושה אל חיק הגויית הריהו מודד כל דבר במבחן תרבות עולמי. קדושת התורה אינה ספונה בעיניו אינו יודע אותה ואינה בתוכו, זאת מן ההכרח שתתבלט באיזה פעם אפילו שלא בכוונתו. עקירת הכסף מן העולם וביטול הקפטאליזם תהי' זאת לפאר והדר, 'בוז לכסף, תחי' העבודה'! ואחרי שהניח היסוד הזה שקבל מרבותיו מארקס וענגעל, הוא מתגעגע אל מדינה שהוא קורא את זאת מדינת התורה אשר היא יכולה לסדר הכלכלה הלאומית לפי חוקי התורה שהם לפי דעתו חוקי מארקס וענגעל, 'המראים את כל פארה ואת כל הדרה של התורה' אבל הוא כואב ולגלג על דברי חז"ל שאינם הוד והדר מארקסיסטית, ושואל, 'מה נשאר לנו מפארה והדרה?' שטר היתר עיסקא!!

אין להסיח דעת מן סיבת טעמו של הלגלוג על דברי תורה, כי הכל נמדד אצלו בקנה המידה של תרבות העולמי הגויי המקפת אותו והממלאת את תוך תוכו. ההשתקעות בגויית הולידה בקרבו את הוודאית כי רק האנושית העולמית קיימת ומן הנכון לראות מה שכתוב בתורה"ק לאור האנושית הארציית הזאת. אין לו לברויער ההכרח להתבטל בפני דברי תורה"ק ודברי חז"ל, אלא בידו לבקדם ולחקור עליהם ובהיותו דתי, יש לו להסביר כל מה שכתוב בתורה לאור התרבות העולמי אשר זאת בלבד היא ההתעסקות שלו. יהי' ההסבר בדרך דמיוני, באופן של מליצה לשונית, כל זמן שדברי תורה שהוא יודע מהם, מוכנים לפי דעתו להמשיך עליהם איזה לבוש חיצוני גויי, אפילו לבוש דק או אפילו דקה מן הדקה, הרי הוא עושה זאת, והדמיון והמליצה די לפניו שלא להתבייש עם דברי תורה הללו בפני עולם התרבותי. אבל בשעה שהוא בא אל קצה הברירה ואין לו עוד המושגים של 'אנכי' 'אתה' 'חזון' 'חירות' שיהי' אפשר לו לפטפט בהם, הזכות בידו ליחס של לעג ובזבז, כיון שהוא הוגה דיעות עם גישה מיוחדת למצות. ברויער ההוגה מסכים עם שמיטת פירות שביעית, ובטוב לבבו הוא מסכים גם כן עם שמיטת כספים, בכאן הוא עוזב את רבו קאנט ומושיב במקומו קארל מארקס, כיון שדי לו להסבר שמיטת כספים עם מארקס וענגעל לבדם. הי' זאת באפשר להיות נאה ויפה מאד, דרך ישר לפניו ללא טרחה יתירה לכאר זאת עם הניגוד לקפטאליזם, אם לא התקלה של התיקון מהלל הזקן לעשות פרוזבול למסור שטרותיו לב"ד, וזאת גורע ההדר והפאר בתיקון החברה ע"פ מארקסיזם החזון של מדינת התורה בוז לכסף! תחי' העבודה! הוא מבקר את הלל הזקן עם מעט אדיבות, אבל בשום אופן אין ביכולתו להסכים על התמעטות החזון של קארל מארקס, זאת אין לדרוש ממנו כי אין באפשרותו להכשל במכשול כזה, וההוגה דיעות אינו שבע רצון מן הפרוזבול:

"שבת הכסף כנגד שבת הארץ, שבת הארץ נגד הריבונות המדינית, ושבת הכסף נגד הרבונות הקפטאליסטית; שמיטת כספים מן התורה תלוי בשמיטת קרקע,

לי הכסף לי הארץ ומה אומר הקפטאליסט? הוא אומר לא לה'הכסף, ואף לא לי הכסף אלא אני לכסף...

כשראה הלל הזקן שמנעו מלהלוות זה לזה ועוברים על הכתוב בתורה השמר לך פן יהי בלבבך בליעל, התקין פרוזבול כדי שלא ישמט החוב עד שילוו זה את זה. 'אין קול ענות גבורה בפרוזבול, קול ענות חלושה הוא'.

(נחליאל צד ש"ל)

בידו של איזאק ברויער לבקר גם את הפרוזבול ובידו לשחוק מן ההיתר עיסקא, בידו גם לפרש את שבת קודש כרצונו, לבאר כי קדושת שבת זהו ענין הישג סוציאלי, מסביר כי הכל הולך וסובב על חזון היסטורי, בלויית שאר הבטוים שלו שקבל מרבותיו הגרמנים. לישראל היטב ברויער ויצר לפניו ציור ברויערסטי מיוחד מדעתו ומדמיונו 'מאטהיסטוריא' כלומר היסטוריא מתקדמת, כמו שנמצא הציור מאטאפיסיקה באונוברסטא, שזאת מכוון לפיסיקה מתקדמת, 'אין המאטהיסטוריא חלוקה מן ההיסטוריא כמו שגם המאטאפיסיקה אינה נפרדת מן הפיסיקה' (צד ר"נ) אפילו בשעה שבדה הדמיון הזה של מאטאהיסטוריא מזהיר שאין המאטהיסטוריא שיצר עבור ישראל, נפרדת מן ההיסטוריא הכללית. אין המלה הזאת נמצאת בשום לשון בשום מלון לשוני ואין ציור הזה נודע אלא לברויער לבד, בכדי להשתמש בציור הזה 'הבלתי נפרד מן ההיסטוריא הכללית' במקום שאין לו פטפוטים אחרים וכותב:

"שבת בראשית מעידה על הטבע שהיא בריאה, שבת של יציאת מצרים מעידה על עם ישראל שהוא בריאה היסטורית, מאטאפיסיקה שם, מאטאהיסטוריא כאן" (שם רמ"ט) שבת ההיסטוריא היא גם שבת המחסור, השבת הסאציאלית, עם ישראל אינו רבוני כי ביד חזקה הוציאו ה' ממצרים, החברה הישראלית אינה רבנית וכל אנשיה אינם רבונים, כי כולם היו עבדים במצרים, לא היציאה הנסית ממצרים לבד אלא גם העבדות במצרים היא ענין של זכירה נצחית לעם השבתי, וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים.

זכור תזכור כי במלחמה למען מילוי המחסור (!) נחלת תבוסה נוראה במצרים, ותשש כוחך ונכשלת ונפלת לפני בני עוולה אשר גזלו ממך כל ערך ויקר, וניצלו אותך עד טפת דם האחרונה.

כל שבת ושבת מדי שבוע בשבוע תזכור ימי עבדותך אתה, ואז רק ינוח גם עבדך ואמתך, ינוחו יען כי הם כמוך, ה'כמוך' המהפכני הזה, היא עיקרה של שבת הסוציאלית, והוא עומד בכותרת על שערם של כל משפטי א"ל.

החברה היהודית עם כל מחסוריה היא חברה בריאתית, יען כי היא החברה של עבדים, שנשתחררו על ידי הבורא ב"ה להיות לו עבדים, כל יהודי ויהודי המנצל את פועליו והמתנהג עמם בכבדות, הרי הוא מראה בזה שכבר שכח שהוא עצמו היה עבד במצרים, והרי הוא בעיניו כמחלל את השבת הסוציאלית" (נחליאל צד שכ"ה)

אין באפשר ואין מן הצורך להטפל לכל דבריו הטמאים והמטמאים נפש ישראל. אבל מאד נחוץ להראות כי הכל סובב הולך על איזה מין גויית שבוחר כרגע עבור הצורך הפרטי שהוא עוסק בו, כל דבריו הם חיבור וצימוד אל עולם הגויי ומחשבה הגויית אשר הוא נבלע בתוכם מראשו עד רגליו, אינו מנסה אפילו לצאת משם אלא אדרבה הוא מתאמץ בכל כוחו להביא את הכל שמה, עושה ללא עייפות וללא מרגוע, אינו מסתיר את

הענין הזה אלא כותב ומבאר תמצית ענין הזה:

"אין אני כפוי טובה, מכל מלמדי השכלתי, יש חכמה באדום יש חסידי אומות העולם, ולפני המלחמה המשיחית (!) הראשונה, למדתי הרבה אצל רבותי הנכרים מומחים במקצועם, הן בחכמת ההיסטוריא והפילוסופיה והן בחכמת הפילולוגיה והכלכלה, וביחוד חכמת המשפט וכל ימי חיי אהי' להם אסיר תודה. אין אני מוכן להקים את פארה ואת הודה של תוה"ק על יסוד שלילה עיוורת לגבי כל מה שפעלה חכמת אדום, בעיני אין זה מכבוד התורה אלא אדרבה מהטלת חשד על התורה, המשכיל יבין.

איך נוכל להעלים עין מן משפט הרומי, מבהירות מושגיו ומחושיו השימושי, ואיך נוכל לעבור על נקלה על כל מה שהשיגו עמים אחרים, בשדה העבודה של חקירת המציאות ושל סדר המציאות, בהתאמצם לצרף את התועלת המעשית עם מה שהגידה להם הרגשת הצדק, אשר כל אדם נורמלי אינו חסר אותה. (נחליאל צד שי"ד)

הוא מתפאר עם כ"כ הרבה לימודים שלמד אצל 'רבותי' הנכרים, אינו מבחין ואינו יודע החילוק בין רבותינו ז"ל חכמי התורה ובין הגוים ואין אצלו ציור אחד אלא 'רבותי' גם עליהם, לאמיתן של דברים 'רבותי' הללו של האוניברסטא הם הם היו ג"כ 'רבותי' בנוגע ללימוד התורה שלו, שהרי המעט דברי תורה שידוע מהם, משזר ומערב ומבלבל עם אותן הלימודים של פילולוגיה, היסטוריא, פיליסופיה, ואין לך מצוה שמעתיק איזה פרטים בלשונם מן הרמב"ם ז"ל שיהי' להם פירוש אחר, שיהי' להם מנוס והצלה מן ההיסטוריא והפילולוגיה של האוניברסטא, מן 'החזון', ה'אנכי' ה'רבות' של קאנט ושאפענהור. הוא מכריז 'אין אני מוכן להקים את פארה והדרה של תוה"ק על יסוד שלילה עיוורת לגבי מה שפעלה חכמת אדום', בלתי ידוע עד היום מי הוא אשר בקש מן איזאק ברויער להקים פארה והדרה של תוה"ק, ואין אחד שיחשוב אפילו בדמיון רחוק שבידו לכתוב או לומר שום דבר חוץ מן תרבות אדום וההיסטוריא, הדברים שלמד בעיון, רק אותם הוא יודע, והן הם הלבנים והחמר של מהותו ושל כל בניניו בהתאם לתוה"ק. אין לחכות מן ברויער וחביריו שלא יהי' להם התפעלות והתלהבות מן 'משפט הרומי' 'מבהירות מושגיו' ומחושיו השימושי, וכן על מה שהשיגו העמים 'בשדה העבודה של חקירת המציאות לצרף את תועלת המעשי עם מה שהגידה להם הרגשת הצדק' אין באפשר להם עוד להביט החוצה, חבל על טרחתו להבטיח לנו על זאת. אמנם אין לשכוח כי הוא עסוק עם התורה — גייסט, וכי הוא ג"כ תורה — קעמפער, ואין לדמות כי ענינו נגמר עם הערצה והתלהבות עבור 'משפט הרומי' ואת מה 'שהגידה להם הרגשת הצדק' זאת אינו, הוא מכבד את התורה הוא משים את משפטי התורה למעלה מן משפט הרומי, כי משפטי התורה הם של 'מאטאפיסיקה', ומשפט הרומי הוא פסיקה-לבד, כי עם ישראל הוא עם של 'מאטאהיסטוריא', ברויער מכבד את עם ישראל וגם את התורה כי מאטאפיסיקה ומאטאהיסטוריא עולים בקנה אחד:

"ובכל זאת (!) אני מצטט עוד הפעם את דוד מלכנו ע"ה, מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום הללויה, אין המשורר (!) משה את תוכנם של משפטי התורה עם תוכנם של משפטי הגוים, כי לא

התוכן הוא המכריע. מכריע הוא שלפי תורת ישראל המשפט הוא ענין של מאטאפיסיקה, בעוד שלפי תורת העמים הוא ענין של פסיקה, של מדינה של מוסדות חילוניים של מדינה של תועלת מדינית.

ונמצאים למדים, כי עם ישראל הוא עם המאטאפיסיקה, עם המאטאהיסטוריא, עם המטאמשפט, והכל עולה בקנה אחד.

לא בשם המלך לא בשם העם לא בשם המדינה, אלא בשם בורא עולם ב"ה יושבים ודנים שופטי עם ישראל, והם מלאים אימה ופחד שלא יוציאו חס ושלום דבר שאינו מתוקן, ויחללו את שמו הגדול כי המשפט לאלקים הוא. על שופטי ישראל לדרוש ולחקור את העובדות ואח"כ לדרוש ולחקור את רצונו של בורא עולם, להגידו אל הצדדים ולשום את שלומו ביניהם. כבר דברנו על המצוות שהם מקדשות את האדם היהודי, את גופו ואת רצונו הבהמי ורצונו השכלי, ומעוררות את רצונו החזוני, ומקדשות את העם ואת ארצו בטבע המקודש, כי אין קדושת האדם בלי קדושת העם בארצו וקדושת החברה". (שם צד שי"ד)

ברויער נותן טעם מדוע בפסוקי תהלים דהע"ה (המשורר) אינו משוה את תוכנם של משפטי הגוים עם תוכנם של משפטי ישראל, באומרו ומשפטים בל ידעום, זאת קושיא חזקה לדעתו, אבל יש לו הסבר על קושיא זאת, כי לא התוכן הוא מכריע, 'מכריע הוא שלפי תורת ישראל המשפט הוא ענין של מאטאפיסיקה, בעוד שלפי תורת העמים המשפט הוא ענין של פסיקה' הוא מגדיל ג"כ את עם ישראל בכלל, 'ונמצאים למדים כי עם ישראל הוא עם המאטאפיסיקה, עם המאטאהיסטוריא, עם המאטאמשפט, והכל עולה בקנה אחד' זה תירוץ נכון על הקושיא החזקה הנ"ל, וגם בתירוץ הזה אינו שוכח להשים 'כי לא התוכן הוא המכריע' שלפי דעת ההוגה דיעות אינו יודע לחלק בהתוכן עצמו, אלא שזאת אינו מכריע. ברויער אינו מסתפק בתירוץ אחד על הקושיא הזאת, הוא מוסיף לתרוץ תירוץ נוסף, כי שופטי ישראל עליהם לדרוש ולחקור ביותר את העובדות, והם מלאים אימה ופחד שלא יוציאו דבר שאינו מתוקן ויהי' בזה חילול השם, משא"כ שופטי הגוים אינם חוקרים את העובדות באימה ופחד, 'והם מלאים אימה ופחד שלא יוציאו חס ושלום דבר שאינו מתוקן ויחללו שמו הגדול, על שופטי ישראל לדרוש ולחקור את העובדות, ואח"כ לדרוש את רצונו של בורא עולם להגידו אל הצדדים, ולשום שלומו ביניהם' הוא אינו מדבר ואינו יודע כי תורתנו תורה מן השמים, תורה שניתנה למשה בסיני ומסרה ליהושע מדור לדור, הוא יודע רק מן תרבות הגוים, ובזה הוא דן על תוה"ק, כי אנו חוקרים ודורשים את העובדות יותר מן שופטי הגוים, כי שופטי ישראל מלאים אימה ופחד שלא יוציאו משפט שאינו מתוקן יותר מן שופטי הגוים, והם משתדלים לעשות שלום בין הצדדים משא"כ שופטי הגוים, ומשום זה אנו עם 'מאטאפיסיקה' 'מאטאהיסטוריא'. כן אין שוכח להסביר ולזהם את כל מצות התורה בפעם אחת, המצות מקדשות את אדם היהודי, ומה היא קדושה הזאת? כי הם מעוררים את רצונו החזוני, דעהם אידעאל! ובזה עם האידעאל, מקדשות את העם ואת ארצו וקדושת החברה.

המושגים של איזאק ברויער על התורה והיהדות, מצאו נשיאות פנים בעיני הדתיים

הלאומיים, מוסד הרב קוק הולך ומדפיס את דבריו ומתרגם אותם מן גרמנית לעברית. גם האוניברסטא הלאומית בתל אביב, מצאו לנכון לפני עשר שנים להדפיס מחברת כללית קובץ מאמרי ברויער, בשם 'מושגים של יהדות' בלשון אנגלית ומתרגמים שם הרבה חומר מכתביו בגרמנית, על ידי פראפסר יעקב לעוונינגער, הראש של מחלקה פיליסופיה יהודית אשר לאוניברסטא בתל אביב. פראפ' לעוונינגער כותב גם סקירה כללית על יצחק ברויער ומעתיק הרבה קטעים של ברויער בנוגע אל השקפתו הכללית על הדת והיהדות, ובשעה שהקטעים והמאמרים נקבצים ביחד, אפשר לראות בעליל כי דבריו של ברויער מתאימים יותר אל האוניברסטא העברית בתל אביב, מאשר אל בית הכנסת ובית המדרש בירושלים. ברויער בהיותו סטודענט באוניברסיטות השונות, התווכח שם בויכוחים עם חבריו הסטודענטים הבלתי דתיים, מצא לנחוץ לייסד את 'איחוד של אקדעמאים יהודים', פירסם מאמרים על המדע הטבעית ועל הדת, על התחוקה הגרמנית ועל הדת, פרופ' לעוונינגער מצטט מאמר אחד ביחוד, מה שפרסם ברויער מעל דפי 'האיזראעליט' השבועון של קהלת פראנקפורט, תחת השם 'תורה, החוק, והאומה' 'לעהרע, געזעץ, אונד נאציאן' בשנת תרע"א. המאמר הארוך הזה הי' מכוון לענות על השאלות של חבריו הסטודענטים הדתיים, האוחזים עוד באיזה מצות מעשיות אבל לבס כבר פנו אל קצה אחר, אינם מאמינים כלל בקדושת המצות, אינם מאמינים בתורה מן השמים, אך מניחים תפלין משום מנהג אבותיהם, ואינם רוצים להפרד מאבותיהם ומשפחתם שהם שומרי מצות בקהלה האורתודקסית בפראנקפורט. השאלה הגדולה שהם שואלים, איך אפשר להם מבחינה מוסרית לשמור איזה מצות התורה בשעה שאינם מאמינים כלל ר"ל בתורה מן השמים? פראפ' לעוונינגער כותב, כי ברויער משיב על זה במאמר 'לעהרע, געזעץ, נאציאן'

"לפי ראות עיניו של ברויער, הדת היהודי בלתי מקושר בהאמונה של איש יהודי פרטי, אלא על שהמצות הם כבר חוק, החוק של עם ישראל, שזאת נהי' במעמד הר סיני.

המעין והדפוס של עול המצות, אינו האמונה כי זאת תורה מן השמים, אלא האופי החוקי (לעגאלער כאראקטער) של עם ישראל, שכל אחד הוא אזרח לאומי מן בית ישראל".

(מושגים של יהדות, אנגלית, צד 4)

המאמר הזה עורר בשעתו מחאות רבות, כי בשנת תרע"א היו אז בפראנקפורט יהודים מאמינים מדור הישן, שלא יוכלו לעכל 'המעין והדפוס של עול המצות אינה האמונה כי זאת תורה מן השמים' גם ברויער מזכיר ברמז התנגדות אל מאמר חירוף וגידוף הזה, בהמחברת שפירסם בסוף ימיו בעברית תחת השם 'מוריה' (צד 184) אולי אחיו התנגד לזה לכתוב זאת בפירסום. כדאי לראות בענין זה את דבריו של פרופ' לעוונינגער שהביט בעין חודרת אל כתביו של ברויער וכותב:

"אבל במאמר הזה מראה העקרון היסודי של מחשבתו, שבאפשר למצוא ברוב מאמריו העיוניים. זאת נראה בהחלט, אפילו בשעה שעקרון הזה מלוכש בהסתור

והטמנה, סטיה מן האוירה הכללית שישנה בהכתבים של זקנו הרש"ר הירש. פסקא אחת מן מאמרו הנ"ל מספיק להוכיח על זה, 'עם ישראל אינו רק קיבוץ דתי לבד, עם משימה אלקית, אלא גם לאום ועם בשויון עם הגרמני ועם הצרפתי, אבל חילוק יש כי שאר העמים יצרו להם חוקים ועם ישראל נוצר מן החוק, אי לזאת אי אפשר להיות יהודי לאומי מבל להיות מסור אל חוק הלאומי.

רק אנחנו השומרים את התורה ואת המצות אנחנו יהודים לאומים כנים, ולא הציונים שחושבים על עצמם כיהודים לאומים, אבל להם הבנה מבולבלת על עם היהודי בין שאר העמים.

(מושגים של יהדות, אנגלית, שם 4)

בודאי צודק מאד פרופ' לעוויןגער באומרו, כי אפשר למצוא העקרון הזה היסודי של מחשבתו ברוב מאמריו, אפילו כי הוא ברוער מלבש הכפירה הזאת ר"ל בהסתרה והטמנה נראה זאת בהחלט, בין כל החריצות וערמומיות הלשונית א"א לו להסתיר זאת מבלי להזכיר פעם אחת בכל מאמר בפירוש. אין להתעמק יותר מדאי לראות את הגישה המיוחדת שלו, "האישיות היהודית מאמינה בתורה מן השמים והאמונה הזאת אינה אמונה דתית, אינה 'דאגמא', מקורה הוא אנושי כלכלי, התעוררותו של הרצון החזוני" יש לבאר כי בשעה שהוא מדבר 'תורה מן השמים' אין זאת כמו שיהודי מאמין מכין אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם, מן השמים השמעת קולך ונגלית עליהם בערפלי טוהר גם העולם כולו חל מפניך ובריות בראשית חרדו ממך בהגלותך מלכנו ללמד לעמך תורה ומצות, וכל הנאמר במעמד הר סיני והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש, לפי דבריו הטמאים של ברוער הזה, 'מעמד הר סיני' זה פרסום התורה שמה, שנעשה לנחלה היסטורית, ונכס לאומי, כן אומר בתוך מרבית חריצות לשוניות שלו וזאת דבריו בפירוש, במאמר 'לעהרע, געזעץ, אונד נאציאן' שהמצות הם כבר חוק (געזעץ) החוק של עם ישראל שנהי' זאת במעמד הר סיני, ובעוד רגע מוסיף, שאין כוונתו מעמד הר סיני של בהגלותך מלכנו על הר סיני ללמד לעמך תורה ומצות, אלא מעמד הר סיני זה פירסום החוקים הלאומיים הללו, ומוסיף 'המעין והדפוס של עול המצות אינו האמונה כי זאת תורה מן השמים, אלא אופי החוקי של עם ישראל' אין באפשר לו להעלים טומאתו וכפירתו בעיקרי האמונה למרות הסלסולים הלשוניים שמתאמץ בהם להראות כי הוא עודו עומד בגבול הקדושה.

עקרון היסודי הזה מתראה בכותבו כי תורה מן השמים אין זאת לעם סגולה 'געגעויער' של הרצון החזוני שנתעורר לאיזה תורה מן השמים אינם ענין של חסידות חרדית, הלא אליה כלתה נפשם של נדיבי כל האנושות במשך כל התקופות' הוא הולך ומוסיף, כי רק 'הרצון החזוני המתגעגע לשמוע את חוקי החירות, רק הרצון החזוני יבין היטב את התופעה המאטאהיסטורית של עם ישראל' איזאק ברוער בהיותו עוד שומר מצות מעשיות באיזה בחינה, מוכרח לתרץ לעצמו מדוע עושה זאת וממציא לצורך זה מליצות רבות, הרצון החזוני, תופעה היסטורית, עם של מאטאהיסטוריא, וגם מתפרץ

לפעמים בהדמיון של התרגשות אבל בתוך גבול ההגשה והזוהמה הבא נזמר את השירה הלאומית! השירה שדוד המלך הי' מזמר, קום וזמר את החזון! ה' מושל על ההיסטוריא, ההיסטוריא היא שייכת לנו, העתיד הוא שלנו, הללויה! כלילה הזאת אחדות הלאומית מתכוננת ומתחדשת בכל שנה, כל מה שיאמר כלילה הזאת בלתי מחזיק איזה רמז של אמונה דאגמאטית (ע"ל) בלתי מזכיר דאגמא וסמל של התדבקות בה' או של קהלה ועם אלקי, הלילה הזאת היא היסטוריא, היסטוריא לבד! העקרון הזה היסודי אפשר למצוא ברוב מאמריו, תוך כל התאמצותו לבלבל ולמזג באופן של כתיב ולא קרי, הוא נלחץ אל הקיר מן מחשבתו הגויית ומעשה המצות שהוא עוד מתנהג בהם, מחפש חיפוש אחר חיפוש עד שמוציא איזה מליצות בכדי לתואמם, אבל כן אין ברצונו ואין באפשרותו לדון אותו בתור יהודי מאמין מהתקופה שעברה לגמרי לפי דעתו, ושנהרסה מן התקופה הנוכחית של שמירת המצות על פי לימודי האוניברסיטה, שהוא רוצה לקובעם בקביעות גמור.

ברויער מפרש יותר את שמירת המצות ע"פ האמונה של קאנט וניטשא, שם מביא פרופ' לעווינגער בהסקירה שלו על ברויער, קטע אחד מן כתביו שבו חוזר על שאר האמונות שלו הרחוקים מאד מן האמונה של סתם יהודי שבכל הדורות. המחברת הראשונה שפרסם תיכף אחרי מלחמה העולמית הראשונה בשם 'בעיה היהודית' (דאס יודען פראבלעם) ברויער מראה באופן נגלה התרחקותו מן האמונה שכל ישראל יודעים ממנה והקדושה של עם סגולה:

"אין זאת זרע ישראל והגזע יהודית המאחד את עם יהודי, גם לא התורה והדת שמאחדת אותם להיותם אחד, גם לא השנאה הכללית של העמים נגדם, וגם לא האהבה והאחוה שביניהם. העובדה המאחדת את עם ישראל העיקרית והעומדת בראש, היא ההיסטוריא ההדדית הציבורית, ההכרה שיש להם קהלה לאומית ושיתוף של גורל היסטורי בחיים. אמנם האיחוד הזה של היסטורי לאומי נעשה משובץ בהירושה הקולטורלית הלאומית, חוקי התורה".

הביטול של לימוד התורה אצל יהדות החרדית בפראנקפורט, סילק את הקדושה מתוך לבותם, נוסף על ביטול של לימוד התורה, הי' הלימוד בתרבות הגויים רגיל אצלם, כל אחד שולח בניו אל הגימנסיא ואל האוניברסיטה וכל אחד ספג בתוכו כל לימודי הגוים של ההוגים הגרמנים. גם נוסף על כל זה הויכוח עם הניאולוגען ורעפורמער שהם מתוכחים, המיעוט של הקדושה בתוך לבותם של האורתודקסים לוקח מהם הכח והעוז לבטל אותם ואת דבריהם של כפירה בכל עיקרי האמונה, הם האורתודקסים רוצים להראות להם כי צודקים בשמירת מצות התורה, מראים להם את ה'ופי התוכותי שישנו בשמירת המצות. כל זאת ביחד יצר והביא את אורתודקסים ממינו של ברויער והדומה לו, כי הזוהמה של הניאולוגין, שההוגים הדתיים מכחישים אותם, נכנסו לתוך לבם תוך הויכוח הזה. הרי ההוגה דיעות דנן ג"כ מסופק בהאמונה שכל ישראל יודעים אותה, מוכרח הוא לתרץ לעצמו וגם לאחרים הענין של קיום המצות, אולי היו גם חבלי לידה

אבל נולדו כל היצירות של אופי דתי, חזון החירות, דבר היסטורי, תחוקה לאומית, כי א"א להיות יהודי לאומי מבל להיות מסור אל חוק הלאומי. יש לו לברויער ספיקות הרבה מרוחק הוא מאד מן קדושת התורה ומהאמונה המפורסמת אצל כל ישראל, עכ"ו הוא לוחם 'דעהם תורה קאמפף' עם כח כשרונו, הוא מנותק מכל דברי חז"ל וספרים הקדושים המפורסמים בישראל וממילא יש לו השליטה הבלעדית על מחשבתו, הולך ודורש וכותב שיש לקיים המצות מחמת כל טעמי החושך ואפילה שחוזר עליהם פעם אחרי פעם, המהרסים ומשחיתים כל נפש מישראל המעיין בס. אין זאת מן הנכון להתטפל אל איזאק ברויער במה שהוא אדם פרטי הדר בפראנקפורט, וכודאי זאת בלתי נכון לקראות דברים טמאים כהללו, הטיפול עם איזאק ברויער, הטיפול עם יאקאב ראזענהיים, מפני שהם הכריעו גם לפנינו, לא בעבר אלא גם בהווה. נחוץ לדעת את המעבר לציונות שכמעט כל שומרי תורה עברו במעבר הזה, זאת מכריח לידע ולהבין את המדריכים בדרך זה, את המנהיגים ואת המשמיעים, זאת נחוץ מבלי להביט בחשבון של תועלת, ואי אפשר להשתחרר מן ההכרח הזה.

נ"ז

מחשבות תועים

תוה"ק היא ללא גבול, רחבה מצותך מאד, אבל מחשבות אדם מוגבלים ביותר, בפרט אותן המחשבות שלא ניתנו לבני אדם שאין להם רשות והיתר לחשוב בהם. הם עוד יותר מצומצמים וקטני האופק. כל המהלך של הוגי דיעות הדתיים הוא אופק קטן מאד, הריבוי דברים שהם מדברים עליהם אין להם ריבוי של ענינים שונים, אלא כולם הם ענין אחד לבד כי המסקנה של כל הדברים הללו היא מסקנה אחת, רצון אחד השזור בתוך כל הענינים בתוך כל המליצות, שכולם מכוונים להוציא את המסקנה הזאת המכרעת אצל הוגי דיעות הללו. כל מה שכותבים כל מה שמסבירים הולכים אל המטרה הזאת להראות שכל מה ששייך לעם סגולה שייך אל עם אחר או עמים אחרים, הכל מובן עם אותן ההבנות של תרבות העמים שכל הקורא בהמחברות של קאנט, ניטשא, הינה, ושאפענהור יודע מהם ובקל יכול להגיע אל אותו העומק שההוגי דיעות מתעמקים בו. המסקנה היא אחת אולם הענינים הם רבים כי כל התורה וכל עניני האמונה יש להתטפל בהם, ההוגי דיעות צריכים להתעסק בהם, והרי מצות התורה רבים הם, עניני קדושת האמונה מסתעפים הם להרבה מעלות גבוהות, וכולם יש להעבירם תחת שבט ההוגי דיעות ליישרם להכינם אל ההגיון תרבות הגרמני והיסודות של קאנט וניטשה. עוד לא היתה כזאת בישראל לגשם ולטמאות הכל, עוד לא היתה כזאת בישראל לזהם הכל בזוהמה גויית אחת, ולא היתה עוד כזאת בישראל שבעבור הבאת הקדושה אל תוך הטומאה ישולם שכר גדול. ההוגי דיעות החרדים השיגו עבור הפצת הטומאה הזאת הכותרת הנכבדה 'מלחמה עבור התורה' 'קיום הדת' 'יהדות החרדית ללא פשרות'. היהודים אשר היו במדינות מזרח איראפא אשר קיום התורה ולימוד התורה הי' החיים שלהם, כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה, הסכימו על הכותרים שנזרקו על ההוגי דיעות הללו, כי להם לא נודע כלל מהותה וטובה של המלחמה הנערכת על ידי ההוגים הגרמנים, אלמלא הי' נודעים הדברים בכל הבנתם הנמצא בהם, אלמלא הי' נודע להרבנים גדולי התורה הביאור שההוגי דיעות מבארים, את ההגיון שהם משימים בדברי תורה, היו קורעים את בגדיהם! והיו עורכים מלחמה נגדם ביתר כח ויותר אומץ. מן המלחמה נגד המהרסים העומדים חוצה לנו ואין לנו התחברות עמהם, כי רחוקים הם מן מחנינו מחנה שכינה ומחנה ישראל.

המספר הקטן של איזה אלפים שומרי מצות בגרמניא בקהלות נפרדות, היו פראנקפורט, בערלין קארלסרוע, דארמסטאט, וויסבאדען, גיעססען, קולן, כינגען.

שטראסבורג, האמבורג, ועוד איזה ישובים קטנים, כל העירות הללו היו ערך זעיר במספר, חוץ מן פראנקפורט שהקיבוץ הי' יותר מן עירות הקטנות ושם בפראנקפורט הי' מרוכז כל מהלך הרוח של האורתודקסיה. החל מן כתביו של רש"י הירש עם השבועון 'איזרעאליט' תחת העורך שאכנאוויטש ובהנהגתו של ראזענהיים. איזאק ברויער מפרסם את דבריו חוץ מן השבועון הזה וגם זאת בפראנקפורט. היו גם פירסומים כמו של לעהמאן, הילדסהיימער, אבל היותר מפורסמים, היותר מדריכים, העומדים בראש היו ראזענהיים וברויער, שלאחרונה היו הם המארגנים והמנהיגים של אגודת ישראל. זאת נתנה להם פירסום היותר אפשרי, דבריהם נשארו בתוכה של אגודת ישראל ונתהוו הבסיס להעתונאים הדתיים העורכים את פירסומי האגודה. במשך הזמן קיומה של האורתודקסיה הגרמנית לא באו אלינו דבריהם של ראזענהיים וברויער והטפלים אליהם, באופן מלא, כי דבריהם נכתבים בלשון גרמנית צחה ומי הוא בין ישראל תושבי פולין ורוסיה שיבין לשון גרמנית כזאת או אפילו שיודע לקרוא בו. גם דבריהם הנאמרים באסיפות של אגודת ישראל הם בגרמנית אקדמאית ואין אחד מן השומעים הבאים ממזרח איראפא, שיהי' לו איזה תפיסה בהתוכן החורג את נאומו של ראזענהיים או של ברויער. שומעים את התיבות האחדות הנאמרים בלשון הקודש, חיזוק התורה, יהדות, ארץ ישראל, הנבלעים בתוך דבריהם בגרמנית, ממילא מסכימים עמהם, מי הוא שלא יסכים על חיזוק התורה וחיזוק היהדות, אבל התוכן של כל הנאום, תוכן של איזה מחברת הנכתבות על ידיהם. אין גם אחד יודע ומבין מהנתבאר שם. רק בשנים האחרונים שנעתקו דבריהם אל לשונות המובנות, אפשר לראות מהלך רוחם ומחשבתם, בשעה שיהי' הרצון להביט מבעד להלשונות המצלצלות והמליצות היפות.

ההשכלה הברלינית היתה חדשה במינה, לא היתה חדשה במה שפרקו מעליהם עול מצות התורה, דבר כזה הי' באפשר להמצא גם בדורות שלפניהם שנמצאו פושעי ישראל שהלכו בשרירות לבם לעבור עבירות שבתורה קלות וחמורות, גם לא היתה חדשה בזה שהמשכילים כפרו ר"ל בכל האמונה הק' שגם לפניהם היו כופרים ומינים שונים מפירי ברית, ההשכלה הברלינית היתה אמנם חדשה בענין עיקרי הזה משום שהביאו את הגויית לתוך לבן של ישראל. לא לבד שפרקו עול מצות, לא לבד שהיו כופרים גמורים וחלוטים, אלא שגם הביאו תרבות הגוים למלאות את מה שפרקו מעליהם, שהרי גם פריקת עול תורה ומצות שלהם לא היתה מצד התגברות היצר וחמדת התאוות לבד, אלא בגלל ההתחבקות וההתדמות אל הגוים אשר סביבם ואל תרבות הגוים בכלל, ההתכוללות הזאת היתה היציאה מן גבול קדושת ישראל באופן מוחלט. המשכילים הרשעים הללו הרבו לכת בהשחתתם ושמם נגד עיניהם את המשימה, לבטל כל ישראל מקדושתם ולעשותם ככל הגוים, כיון שהם יצאו החוצה במה ששייך לכל ישראל. גייגער ואת אשר עמו עסקו בזה כל הזמן בהתמסרות עזה, הכופרים הללו שר"י התעיבו עד מאד ולא מנעו עצמם מן מין רשעות להרע להם לישראל, שלחו תועבתם גם למדינת רוסיה, הם היו

מוסרים מפורסמים להרע גם בפועל, לעגו על תוה"ק שבכתב ושבע"פ, סגרו חדרים במלשינות שונות, בטלו את הדפוס להדפיס ספרי קודש, אין קץ לרשעתם ולרוע לבבם מהרסיך ומחרכיך ממך יצאו. הרשעה הגמורה הזאת התפתחה מן היסוד הראשון של הרצון להתדמות לעכו"ם ולהתחבר אליהם ולדרכיהם, בראשונה התירו המה לעשות איזה מצות מעשיות בתורת סמל — סימבאל בכדי להטעות את כל ישראל אחריהם, להתחבר אל הקולטור העולמי 'הרענאסאנס' והתחיה ששלטה אז באיראפא.

מנדלזון שר"י הי' אחד מן המיסדים את ההשכלה הרשעית הזאת, אם כי הי' קשה למצוא אצלו איזה מעשה של עבירה שיעבור עבירות בפרהסיה, אבל בודאי בלבו כפר בכל התורה כולה בכל העיקרים אחת לאחת. התאמץ לכסות ולהטמין זאת שתהי' בלתי בולטת ונראית ב'הביאור' שלו על התורה כלשון גרמנית וגם בעברית, אולם נתברר זאת במה שכל זרעו היו משומדים, בנותיו תיכף אחרי מותו המירו אל קטולית ואח"כ נכדיו ולא נשאר ממנו נין ונכד בין עם ישראל, נכדו מנדלזון היודע כינור הכי מפורסם בעולם נולד כבר נוצרי ולא הי' נחוץ לפניו את כל הטרחה של שמד. מענדלזון לא גילה את מה שבלבו, אולי בתחילה הי' לו רק ספיקות עד אשר הלך לאט לאט הלאה ונפתח אצלו השער אל שאול תחתית במלואו, הגדולים וקדושים בישראל הנודע ביהודה, בעל הפלאה, החת"ס סופר זכר כולם לברכה, אסרו את ה'ביאור' שלו על תורה, אם כי הי' כמעט בלתי אפשר לראות בביאורו איזה הסרה ניכרת, אבל הגאונים הקדושים הרגישו תוכיות מהותו וכל נחוץ להם ראיות בולטות. אמנם האורתודקסים לא יכלו לראות את טעם ההתרחקות מן חיבורו וענינו של מענדלזון כיון שהי' שומר תורה במעשה וגם מבאר את המצות באופן יפה ומתאים להחיים החדשים, 50 שנים אחרי עוד נכתבו דברים מן האורתודקסים בשבחו של מענדלזון, גם רש"ר הירש בעצמו כותב בחיבורו '19 מכתבים' שנתפרסם ב"כ בעולם, זודון מענדלזון, בהמכתב 18 כותב "בשעה שעול על החיים הבא מן החוץ התחיל להקל, והרוח הי' באפשר לו לנשם מעט יותר בנקל, אישיית נכבדה ומפורסם הופיע על המחזה והשפיע על החיים הישראלים עד היום הנוכח. יש לציין כי חכמתו החיצונית היתה לקוחה מן מקורות בלתי יהודים, אבל חייו הפרטיים היו כיהודי חרדי בפועל, הוא הראה לכל אחיו שבכל העולם כי יש באפשר להיות יהודי חרדי בדיוק, ובאחת להיות גם עם חכמה נכבדה של הגרמנית הרמה". אולם מסיים הירש, 'היורשים את חכמתו עסקו בתנ"ך וביופי הלשוני של ספרי קודש, אבל לזנוח את היהדות עצמה' לפלא כי רש"ר הירש כותב דברים הללו אפילו עם ספיקות של הסיוס, בשעה שבודאי הי' ידוע לו דבריהם של הגאונים הקדושים זי"ע שרחקו את מנדלזון כתביו וכל אשר לו.

לא עם מענדלזון שר"י, העסק פה, אלא עם האורתודקסיה החרדית הגרמנית, בשנת המאה למיתתו של מענדלזון ה'איזראעליט' בפראנקפורט פרסם הרבה לכבוד שנת המאה הזאת, הכותב ביחוד הי' הרב עזריאל הילדסהיימער, איזאק הירש בנו של רש"ר הירש

בהפירסום 'ישורון' שם כותב, 'מענדלזון הי' הדוגמא הגדולה איך 'תורה עם דרך ארץ' באפשר להם לילך יחדיו, הלימוד בדברי ישראלים, הנאמנות אל המסורה הישראלית, ביחד עם ידיעות עולמיים' גם הללו שכותבים שם עם מעט ספיקות על גדלותו של מענדלזון, מלמדים זכות עליו וגם על מה שצאצאיו המירו דתם ר"ל, כי אין להם חוש בתוכיות הענין כלל, כדאי להביא דברי איזאק ברויער בענין זה:

"בדרך כלל מפרזים במידת החשיבות שיש לייחס לבעית השכלה, בהתקופה שנראו בה סימניה הראשונים של הריפורמה. השאלה העיקרית לא היתה כלל אם ובאיזה מידה יהדות והשכלה מתיישבות ביניהן, בכל הדורות נמצאו יהודים שהיו בעלי השכלה ויראת שמים (!) ביחד. שמו של מענדלזון שאפילו גדולי ישראל (!) הודו בחרדיותו, עדיין הוא חי בזכרון הכל, הוא לבדו יכול לשמש דוגמא דוגמא מספקת להזים בה אחת ולהמיר את הבדיה, כאילו קיימת סתירה מהותית בין יהדות והשכלה. (ברויער, מאמר תורה חוק ואמונה, ציוני דרך 15)

אין זאת לפלא לשמוע מן ברויער כי קיום המצות במעשה בלתי מפריע להיות כופר במחשבה, כמו שהי' הגויית של ברויער בלתי סותר כלל המושגים הללו, אבל כן יש לראות כי גם אחרים חוץ מן ברויער כותבים על ענינו של מענדלזון:

"יהדות האורתודקסית הגרמנית, נאספו ליתן הערצה לזכרוננו של מנדלזון אחרי מאה שנה למותו. היותר מיוחדים היו הרב עזריאל הילדסהיימער, וגם איזאק הירש בנו של רש"י הירש, שכתב אודותיו ב'ישורון'. הכרה לוחטת ניתנה אל מנדלזון, על היותו הראשון שנתן לנו את הציור של התחברות מן 'תורה ודרך ארץ', איך לאגד את לימודי יהדות עם נאמנות אל התרבות העולמית החילונית. משום כך, למרות חפצו של מנדלזון עבור היופי של יפת עם כל מה שנכרך ונלוה לזה, הוא שכן באהלי שם. יש לראותו כאחד שנשא אצלו את הענין והבשורה, על האורתודקסיה היהדות המאורגנת בגרמניה". (היסטוריא האורתודקסיה בגרמניה צד 20)

דברים ברורים על הערצה המושטה אל מענדלזון מן מנהיגי יהדות הגרמנית, אולם לא על איש הזה מענדלזון אנו דנים, אלא על הביאור של מהלך הרוח של האורתודקסיה הגרמנית, את התוכן של מגמתם והגרעין של מחשבתם בכל דבריהם ואורח חיים ללא הבדל בין נער לזקן, איש או אישה, רבנים או בעלי בתים, כולם שקועים בחפץ הזה שאח"כ נעתק מן גדר חפץ ורצון ונתהוה אל דבר פשוט וברור שאין להתווכח עליו. הם אינם רוצים בפריקת עול מצות מעשיות אלא מקיימים אותם, אבל התוכן של מנדלזון מוסכם אצלם, אם כי אינם מסכימים על הגמר והתוצאה של המרת הדת מן כל צאצאיו. הם לקחו וירשו הרבה מן דעותיו במה שנוגע אל ההתמזגות של שמירת המצות במעשה עם התרבות והחיים הגרמניים, אינם מתבדלים מן תורת מנדלזון שר"י אלא מכבדים אותו, לפלא אצלם על מה זעקו יהודים החרדים נגדו והרחיקו אותו ואת חיבוריו מעדת ישראל, שהרי הוא הי' מן המייסדים של המהות האורתודקסית בגרמניה, ואותו יש לכבד כמורה דרך של התמזגות התוכיות.

נ"ח

עבודה לא קלה היתה לפני הוגי דיעות הדתיים להשוות הכל, לבאר כי אין כאן הבדל מבדיל ואין דבר מפריע אל ההתכוללות הגמורה בדיעות ובתוכן אל עולם הגויי אשר סביבם. יגעו יגיעה מתמדת איך לדלג על היסודיית של ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, כל הפסוקים הכתובים בתורה רק באבותיך חשק ה' לאהבה אותם ובחר בזרעם אחריהם כהיום הזה, פנים בפנים דבר ה' עמכם בחורב מתוך האש, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, ה' בדד ינחנו ואין עמו א' נכר, וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה ולהיותך עם קדוש כאשר דבר, והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים, וכן כל התפלות שסדרו אנכ"ה, כל התורה שבכתב וההלכות שבתורה שבע"פ המבדילים ומפרידים בין ישראל לעמים כגבוה השמים מעל הארץ, כל עמי העולם מצד אחד וישראל מצד השני, כל העולם קיים על מעשי המצות של ישראל, ובשבילם נברא העולם בשביל ישראל שנקרא ראשית, כל דברי הנביאים והבטחות על עם ישראל שניבאו עליהם נביאי האמת וצדק, מה יעשו המתכוללים הדתיים עם מוסדות תבל? בשעה שהם דורשים ומבארים את היהדות של התמזגות, התכוללות, התאחדות, עם תרבות הגויי העולמי, גם מונח לפניהם הכובד הגדול של ביאת המשיח ותחית המתים, באיזה אופן ינקו עצמם לפני הרעפורמר והגויים הגרמנים מן כל האמונה האמיתית שדיבר ה' אל עמו על ידי משרע"ה בחר סיני, עבודה קשה היא זאת לחבר הכל אל הקולטור העולמי בכדי שלא יתביישו בעיני הגוים שהם רצים אחריהם ועוד ישארו דתיים, אורתודקסים, דאס סיני יודענטום, או באיזה שם אחר שבחרו לכנות עצמם בכדי להתיפות בעיני היהודים, ויהיו מרוצים גם בעיני הגוים ביחד.

המון מליצות ותוארים שונים נתגייסו אל הצורך הזה, להקיף כל קדושת ישראל עם קדושת התורה אל התוכן של האורתודקסיה הזאת, להסביר את מעשי המצות ולקיימם ע"פ כוונה גרמנית, לא זו בלבד במה שנוגע אל קיום המצות במעשה אלא גם מה שנוגע אל יסודות האמונה מוסדי תבל, אל היסודות של עם סגולה עם השרשים של יהדות בכללו, הכל יהי מתאים או עכ"פ בלתי מתנגד אל האסימילאציה החזקה השולטת על תוכן חייהם של שומרי מצות בגרמניה, ההסברים הללו על כל ההתמזגות שלהם עם הגויית, לא ה' עוד דבר שיש בו ספק אצלם שיהי' נחוץ להם איזה ראיות על מהלך הזה שבו הולכים, החפץ העז והעצום להתדמות לעכו"ם ולחיות חיים נוחים עם הגוים אשר סביבם, החשק הגדול הזה מבריא ביד רמה כל מין ספק וכל מפריע שיעמוד בדרך הזה שהם הולכים בו, הנעשה לאורח רחב שהם רצים בו, אולם קיים הצורך לבאר ולהסביר הענין של תוה"ק בכלל שיהי' מתאים אל המרוצה הזאת, כל עניני האמונה ללא הותיר דבר שלא יסבול את ההסבר הזה, הוודאית של האורתודקסים הסופגת את התרבות

הגרמני על כל גדותיו, יצרה שיטה שלימה לצורך האיגוד המוזר הזה, ההשתלטות של הגויית על כל זיק של יהדות העודה נשארה אצלם.

ישנו חילוק בין הבנת הגויים שהגויים עצמם מבינים, ובין הבנת אותן הדברים עצמם שהנגררים אחריהם מבינים אותם, הבנתם של הגויים בנויה על הגופניות האנושיות כי אין להם אחרת אלא היסודות היוצאים מן שכל אנושי המאוחד עם רצונות הגוף שאדם הבשרי נולד עמהם, ההתעסקות של יהודים הנגררים אחרי הגויים עם אותן ההבנות של הגויים, אין זאת עוד דבר טבעי נורמלי כמו אצל הגויים, אלא זאת יצו חזק עד מאד הנובע מן מקור הטומאה עצמה, לחלל כל קדושת ישראל ולהתאחד עם הגויית העולמית. הצעד השני של היצר הגדול הזה הוא, לא רק להתדמות ולהתאחד את עצמם עם התרבות וחיי הגויים, אלא גם להביא את-תוה"ק אל התאחדות הזאת, כל האמונה הנצחית ביחד עם כל מצות התורה יהיו מוסכרים ומתראים בהשוואה אל תרבות הגויים, להראות כי עם ישראל ביחד עם הדת שלו, הוא עם נאור ומפותח ומגיע לו הזכות להיות מתחבר בתוך שאר עמים בהתכבדות ולא להביט עליו כבזיון כעם פרימיטיבי עם אמונות טפלות. ההוגים הדתיים מתאמצים בכל הזדמנות להראות זאת בגלוי, בעליל, בהגיון חזק ובראיות ברורות, שאין להתרבות העולמי להתכייש עמנו ואין לנו במה להתכייש בפני התרבות העולמי, כולנו ענין אחד, אידעאל אחד, ותכלית אחד, הלא כל אחד מישראל יודע מן חלק אגדה שבתורה שגם זאת מה שקבל משה מסיני כמבואר בדברי חז"ל, דברי מוסר באגדות חז"ל הם חיים לנפש מישראל, אם רצונך להכיר את מי שאמר וזה העולם לך ועסוק בדברי אגדה, וכן בספרים הקדושים של בעלי רוח"ק מפרשים את דברי חז"ל באגדות, בהקדושה עליונה ששרתה עליהם, דברי מוסר הנמצאים בדברי חז"ל יש בהם הנסתר והטמון סודות עליונות שקבלו חז"ל איש מפי איש עד משרע"ה והנביאים וכולם הדברי מוסר והסודות הטמונות בהם הם דברי תורה הניתנו מרועה אחד, כמובאר בסה"ק מפרשי אגדות חז"ל המישרים לב האדם לבוראו, מן יסודות הקדושה המקדשת אותנו והנעלמה מאתנו, ההוגי דיעות הדתיים לאין באפשר להם לעבור על ענין זה בשתיקה, מבל להסביר את כל הענין של מוסר בההסברה הנוחה לפניהם, כודאי זאת קנין שלהם בשעה שעסוקים במלחמתם עבור התורה, ובצדק שיזדקקו אל המוסר בשעה שעורכים מלחמה הזאת, ההכרח לפניהם להסביר את דבר המוסר, ההכרח עבור לדבר על יסוד יהדות הזה יסוד קדושת ישראל.

מר ראזענהיים ההוגה דיעות הראשי בפראנקפורט, מתעסק בביאור הענין של מוסר, אין בדבריו מה שכל ישראל יודעים בדברי מוסר של תוה"ק ומה שקבלו חז"ל מסיני באגדות חז"ל, או שנמצא פירושם בספרים הקדושים של קדושי עליון שכל בית ישראל נשען עליהם. לפי דבריו של ההוגה דיעות הזה, ההסבר של מוסר הוא דבר חדש לגמרי, זאת שלב מן התפתחות התרבותי והתפתחות של אנושות כולה אל מדריגת תרבות נעלה, יש לנו לקיים מצות התורה וגם להיות מוגדרים ב'מוסר' בכדי להביא המילוא והשתלמות

אל תרבות העולמי. ראזענהיים מנתח ההבנה של ענין 'מוסר' לפי דיעותיהם של מדעים הגרמנים. מחלק ומבאר את ההבנה הזאת לפי דעת קאנט, הורבארט, מצד אחד, ומצד השני ההבנה בדבר 'המוסר' לפי דעת שופנהור, הארטמאן, וספענצער, עם וואנדאט. הוא מבאר כי יש דין קדימה אל מוסר הישראלי כי מוסר שלנו כולל גם את קאנט והורבארט, וגם את הארטמאן, שופנהור וספענצער, ממילא המוסר הישראלי יש לו תקדים, כי בו נמצא התוכן של קאנט עם התוכן של החולקים עליו:

"בעית היסוד של המוסר הריהו שאלה, מה הם התנאים אשר בהמלאם אפשר לחשוב פעולה אנושית כפעולה מוסרית, או במילים אחרות: מה זאת קנה המידה של מעשה המוסרי? מוסר הריהו מהות נורמטיבי, כלומר שהאדם אינו מסתפק בהכרתן של תופעות אלא רוצה לשאוב מן הכרה הזאת צו ופקודה, מה לעשות ומן מה לחדול, וזקוק הוא מפני כך אל קנה המידה שיגיד לו בכל מקרה ומקרה מה טוב ומה רע.

אפשר לצייר שני דרכים בכדי למצוא קנה המידה הזאת: האחת, כי בטבע האדם הנולד עמו או מתהווה בו במשך התולדה, קנה מידה כזאת המוליד במחשבתו את 'צו המוחלט' של חובה המוסרית בצורת טעם מוסרי, רגש מוסרי, 'קאטגארישער אימפראטיו' (אבסולוטע געהארכזאמקייט) תבונה מעשית מצפון, כהבנת קאנט הורבארט, או ש'הצו' אינו בא על צד הסיבתי של מאטיף הנובע מנפש האדם, אלא נלמד מן השכל מתוך מטרותיהן ותכליותיהן של קורות העולם, שבפעולה הפרטית תהי' מוסרית עבור המטרה הנשקפה, כדברי וואנדאט, הארטמאן, ספענצער, ושופנהור."

ראזענהיים מדבר מן מוסר, ובודאי כל ישראל יש להם ללמוד דברי מוסר והכל על נכון, אמנם הוא ג"כ מסביר את ענין המוסר שזאת דבר מן הקולטור הגרמני. אין לו לראזענהיים שום חיבור אל דברי מוסר ויראת ה' הנמצא בדברי חז"ל, בדברי תוה"ק, בדברי הרמב"ם וחובת הלכבות, באורחות צדיקים ושערי תשובה לרבינו יונה, אין לו שום חיבור אל מסילת ישרים וספרי חסידות של קדושי עליון, כי אין מוסר של ראזענהיים המעורר ליראת שמים ועבודת השי"ת, יחודי העולמות ודביקות עליון, הוא מדבר מן 'מוסר' אותו שהוא יודע ולמד אותו, הוא מדבר מן מוסר של 'עטיקא' שהגרמנים יודעים ממנו ושהאורתודקסים מקבלים אותו, העטיקא של ספענצער, וואנדאט, קאנט, הובערט, של הקולטור הגרמני, ה'קאטגארישער איפראטיו' 'אבסולוטע געהארכזאמקייט' העטיקא של מטרותיהם ותכליותיהם של קורות העולם, אבל כן ברור אצלו שזאת ענין המוסר הנוגע ג"כ אל עם ישראל, וגם כי הוא הוגה דיעות דתי, ונותן תקדים אל המוסר הישראלי, מפני מפני שיש בו המוסר — עטיקא שבשני השיטות של ההוגים הגרמנים, גדול הוא מוסר הישראלי, ראזענהיים הולך ומבאר:

"לכאורה יש להן לשתי הדרכים מעלות וגם חסרונות, שיטת מוסר של קאנט, האורבארט, יש לה כח המשכנע, מפני שהיא מעמידה את רעיון החובה במרכז ומעלה אותה על הדעת, דוחה כל נמרצות כל הבטה שהיא רק לתועלת תהליך הציונים ופעולות הרצון, ונשאר המוסר רק בתור חוק המוסרי, בצורת חוק לבד. "אולם ישנם גם צללים באור בהיר כזה של קאנט, הורבארט, כפי מה שמבאר שיללער, מפני כך אין עתיד לעקרונו היסודי של קאנט כי תמיד מכחישים את

ההנחה שלו מחדש, מי ערב לאמיתית קול הפנימי הזה של מוסר קאנט? אף כי אמנם אלפי שנים התפתחות מוסרית של העולם הם עדים למציאותו ההיסטורית, אולם תוכן אמיתיות שלו מה שזה לבד הי' יכול להקנות לו זכות וכבוד, אין להוכיח ממנו כלל עצמו.

לכן עבר המוסר המודרני אל השיטה השניה לבד, מוסר, הוא מה שעלול לסייע למטרת תהליך התרבות, והנה מתעוררת השאלה, מה מטרתה ותכליתה של התפתחות העולם ותהליך התרבות?

מתוך מהלך הכללי של קורות תולדות הטבע ותולדות התרבות, עלינו להסיק לאן התרבות הולך ומתפתח, והרי זאת מציב לעבודת מחשבה כבירה. וואנדאט וספענצער טרחו להניח בדרך זה את היסוד לבנין בטוח של מוסר המדעי, השיטות המוסרית של שופנהור והארטמאן מחד גיסא ושל וואנדאט ספענצער מאידך, עד כמה שהם מתנגדות זו לזו בנוגע לתפיסת הליכת העולם אבל תכונה משותפת אחת היא, כי תמצית המוסרי מתקדם מתוך תהליך העולם ע"י מכה המוסר שלהם שרשים חזקים באדמת החיים המעשיים.

חסר אמנם למוסר זה האופי המוחלט המחייב בהחלט, ועוד יותר שחסר מן מוסר הזה של שופנהור וספענצער הרוממות הקדושה(!) שלא יכולנו לשלול זאת מן המוסר וצו של קאנט, כשם שאין אפשרות לגבי שמי כוכבים שם למעלה, הביטוי של קאנט, למה לי להקריב קרבן מתוך החיים שלי לחיים יותר אמיצים, הביטוי של ספענצער, למה לי לבטל רצוני מפני רצון הכלל, הביטוי של וואנדאט.

מהו היסוד של מוסר הישראלי? כל ילד קטן הבא מבית המדרש או מחדר הילדים, יענה לך ללא היסוס על זו, מצוה ציווי חוק חובה! אין צריך בהסבר נוסף אשר למקום המרכזי והוא מושג חובה!, בהשקפת החיים הישראלי רצון ה' בא לידי ביטוי בצורת תורה מן השמים וקיומו מתוך הכרה, הריהו עיקר כל מעשה המוסרי.

ראזענהיים הוא הוגה דיעות דתי! ומשום כך הוא מאריך לבאר את הידיעות שיש לו בהענין של 'מוסר' מה שלמד בהם ומן העולם שהוא חי בו, הקולטור הגרמני של 'מוסר' וואנדאט, קאנט, הורבארט, שופנהור, ספענצער, וכן מבקר כי חסר מן מוסר של שופנהור והארטמאן רוממות הקדושה! אבל מוציא הוא זאת בהמוסר של קאנט וואנדאט וספענצער, 'שלא יכולנו לשלול זאת מן המוסר וצו של קאנט! לפי אלילי הגוים שהוא שקוע בהם, צו חובה, קאטיגארישער אימפראטיו, אבסלוטע געהארקזאמקייט! זה ענין נעלה והוא ראזענהיים מכנה זאת רוממות הקדושה. הוא דתי, ומבאר גדולת המוסר הישראלי, כלומר הורבארט, וגם הטוב של וואנדאט, הארטמאן, ספענצער ושופנהור! הערר ראזענהיים עובר בכאן אל עיקר המשימה, העיקר מה שמעיק אל יהדות החרדית הגוית, לאחד ולחבר את קיום המצות שהם מקיימים עם התרבות הגרמני, ההתמזגות הזאת תהי', לא אל הקיום המצות לבד, אלא גם התורה והאמונה יתאחדו עם הגויית שהם שקועים בו, משום כך הוא אומר כי הרוממות והקדושה מתראה בהדיעות של קאנט והורבארט, תורה מן השמים, זה מושג חובה, הילד הבא מחדר יודע כי זאת ציווי, חוק, חובה, של 'אור בהיר' קאנט והורבארט, קאטאגארישער אימפארטיו! תורה מן השמים, וואנדאט, הארטמאן, ספענצער ושופנהור! אשרנו שזכינו לכך. הערר ראזענהיים מוסיף:

"ברם זוכרים אנו כעת כי יש לו (אל צו התורה) מטרות, הן תוך התפתחות אנושות והן היסטורית, אל חפץ ה' זה הנעשה בתורת מאטיף לפעולתנו, להפוך את המטרות האלקיות הללו אל המטרות שלנו. לעשות כל מעשה בחיינו מתוך המאטיף שצוהו ה' אבל בעת ובעונה אחת גם מתוך הכרה לשרת בזה את התכלית האישית של צירוף הפנימי, וזאת התכלית החברתית במסגרת התפתחות ההיסטורית עלי אדמות.

בזה יש בו גמר שכלול של מעשה המוסרי ברוח אמת הישראלי. להרים פעולה מעשית החיצונית(!) לדרגה פעל מוסרית, זהו עצם ועיקר כוונת ברכת המצות, והן מביאות לנו בקיצור נמרץ את היסוד לשיטת מוסר הישראלי, ברוך, קדשנו, וצונו, אלה הם שלושה בטווי המחשבה 'בכל אחת מהברכות הללו, מהמשפטים הקצרים הללו שקדשו במ אבות עמנו את חיי המצוה הישראלים, מאירה לנגד עינינו הסינטזה של כל מה שהוא כן האמת, ובר קימה בשיטות המוסר של האנושות החוקרת".

(ראזענהיים, מחברת 'רעיונות מוסר והשקפה' צד ע')

ראזענהיים משמיע לנו דברים חדשים מאד. הן בקיום המצות כולם והן בברכות המצות שקיום מצות התורה מכוונים אל תרבות הגרמני אל ה'מוסר' של קאנט, ספענצער, הורבארט, ושופנהור, לשרת בזה 'את תכלית האישית של צירוף פנימי התכלית החברתית במסגרת התפתחות ההיסטורית עלי אדמות' וזאת לפי דעת הערר ראזענהיים הכוונה של נוסח הברכות של קדשנו וצונו, 'כל מה שהוא האמת בשיטת המוסר של האנושות החוקרת' כלומר כי האנושות החוקרת, וואנדאט, קאנט, ספענצער, אליהם כווננו נוסח הברכות של אנכה"ג. ראזענהיים אינו משאיר שום ספק לדבריו הוא הולך ומבאר בביאור גלוי, 'כי יש לו לצו התורה מטרות, הן תוך התפתחות אנושות והן היסטורית' הוא מזהם כל התורה כולה ומוליך את תוה"ק אל התרבות הגרמני אל החוקרים והכותבים של עולם הגויי, אליהם הוא מתאים את דברי תורה הבאים לידו, הכל הולך אל וואנדאט ספענצער, התפתחות של אנושות כולה, התפתחות ההיסטוריא העולמית.

עבודה קשה עבדו ראזענהיים והנלויים אליו בכדי למצוא שויון בין תורת משה אל הגיון תרבות העולמי, לא שויון לבד, אלא העיקר הוא לפרש כי תוה"ק היא הקולטור של כל האנושות שכתבו עליו ההוגים הגרמנים והאיראפאים. העיקרון הזה מתבלט מן כל דבריו של ראזענהיים, מן כל מה שכתב או השמיע בע"פ, על כל נושא הוא מצא הנהיג איך להראות כי אין הבדל בין ישראל לעמים, ואין הבדל ר"ל בין התורה והקולטור הכללי. הוא אינו מסיח דעת מן המשימה הזאת ואינו עוזב את ההסבר הזה באיזה הזדמנות שתהי', אם כי בתחלה נראה שיחפוץ להטמין את הענין קצת להראות כי איזה שמץ של תורה מדובר פה, אבל בעוד רגע הכל הולך ומתפתח אל המטרה של השוואה והתבוללות, לא לבד שהם עצמם מתבוללים אלא להביא כל דברי תוה"ק כל עיקרי היהדות אל התבוללות הזאת. החיים שלהם דוחפים את ההשוואה הזאת כי למרות שהם שומרי מצות מעשיות באיזה בחינה, הם והגיונם וכל אורח חייהם מתלויים אל הגוים הגרמנים וכמעט אין באפשר להכיר איזה הבדל באורח החיים, בהגיון, בהלשון, בהמליצות, בהפתגמים, בשירי הילד, בין האיש מן האומה הגרמנית ובין יהודי החי

ביניהם. שמירת המצות במעשה מצד אחד וההתבוללות מצד אחר, מעורר סתירות בולטות, מה זאת הנחת תפלין, מה זאת שמירת שבת, מה זאת תורה מן השמים, האורתודקסים אינם רוצים באיזה הבדל עיקרי, הם רצים במרוצה אחרי החיים הללו שהם חיים בהם, המביאים התכבדות ומעמד בתוך עם הגרמני. קיום המצות במעשה מכריח אותם להתעסק כמעט עסק תמידי לבאר ולפרש שאין זאת סתירה אל התרבות העולמי, אלא מעשי שמירת המצות הם בעצמם ענין תרבות עולמי והגיון הוגי דיעות הגרמנים. א"א להם להסיר לגמרי את ההבדל שבין ישראל לעמים, לזאת גם ההבדל הזה הוא מטרה להסבירים של הוגי דיעות הדתיים, מרשים לעצמם להשאיר מעט עבור עם ישראל ביחוד ומזכירים גם לפעמים רחוקים בחירת ישראל מבין העמים, אבל נצמד לזה תיכף הפירוש, העזר הנחוץ שהם צריכים לו ביותר, לומר עוד הפעם ועוד הפעם כי התורה זאת הקולטור האיראפאי, ועם ישראל הם עם סגולה שנבחרו מבין עמי העולם להיות מביאים את התרבות העולמי מן הכח אל הפועל, ישראל הם המתקדמים בתרבות העולמי, ועל ידם כל האנושות כולה יהיו מתרוממים אל ה'אטיקה' המובחרת הנימוס הנעלה, והאנושות תשתחרר מן הבעיות ושאלות החיים, גאולה האנושות 'דאס לעזונג פון דער מענשענהייט' לפי הנימוס והמוסר של קאנט, שופנהור, וואנדארט, ספענצער, וגם קטעים מן קארל מארקס, ובודאי אין לשכוח מן קאנט ושילער, רבותיהם המובהקים של הלוחמים 'די תורה קעמפערס' איזאק ברויער עם יאקאב ראזענהיים.

חג השבועות הוא לנו זמן מתן תורתנו, מאד מתאים לפני ראזענהיים לכתוב דברים

של התרגשות על יום הקדוש הזה, וכן הוא מבאר את הענין של מתן תורה:

"בתוקף מתן תורה בהר סיני, הוטלה על עם ישראל השליחות ההיסטורית העולמית, לקיים משטר של מוסר(!) שרק הוא המוסר הזה, עשוי לשוות משמעות להשקפת העולם כל שהו, כל יתר האידאליים גם האמיתיים שהם מטרות נעלות להאנושות, כפופות לשליחות זו, ואף האידעאל של יצירת דתית שהתגלם לראשונה בדמותו של אברהם אבינו.

מה שניתן לנו בסיני, הכיוון וקנה המידה למעשה המוסרי, רק בחיי המעשים על צורותיהם המרובנות נוכל להשיגו, המאמץ להשיג את מושג חובה, אשר שום שיטת מוסר אינו יכולה להתקיים בלעדיו.

אבל בכל זאת צפויה הסכנה, להפוך לאפס ואין מפני השיגי המדע המודרני, שזאת המאבק למען חוק מוסרי המבוסס רק על ביסוס רוחני, עם עשה ולא תעשה מוסריים לבד. כל זאת ממשיך פתיחות עין וענין עד אין קץ, של עבודת הפילוספיה בימינו, זאת מבטל ג"כ את טענת יושע הנוצרי שהיתה אומרת לגאול ולשחרר את האנושות מן החוק, על ידי אמונה, לא ולא! האנושות כמהה לחוק, לצו החיים שזאת יסוד הכל, המעניק את האושר הגדול ביותר למי שממלא אחריו מתוך רצון חפשי, והמשלב את המלאכה הפעוטה ביותר של הפרטי, אל מהלך ההתפתחות הנרחב והתכליתי של העולם כולו".

(ראזענהיים, כתבים חלק א' צד ס"ד 'רגשי חג השבועות')

יאקאב ראזענהיים מרגיש הרבה בהמאמר הזה של 'רגשי חג השבועות', ההרגשה

היותר בולטת אצלו מן מתן תורה, כי העיקר הוא דברי קאנט והורבארט, ולא כדברי וואנדארט, שופנהור, וספענצער, לפי דבריו 'מה שניתן לנו בסיני הכיוון וקנה המידה

למעשה המוסרי, המאמץ להשיג את מושג חובה, קאטאגארישער אימפראטיו! וחסל. כן הלוחם הזה עבור הדת, יש לו מלחמה ג"כ עם הנוצרות וכותב! 'זאת מבטל ג"כ את טענת יושע הנוצרי, שהיתה אומרת לגאול ולשחרר את האנושות מן החוק על ידי אמונה, לא ולא! האנושות כמהה לחוק לצו החיים' ובוזה לוחם ראזענהיים את המלחמה נגד הנוצרות, ומבאר החסרון של אמונת הנוצרות מפני שאין בה צו החיים, אבסלוטע געהארכזאמקייט 'קאטאגארישער אימפראטיו', שזאת נמצא במתן תורה בהר סיני, גם מוסיף יאקאב ראזענהיים את ההוספה העיקרית, כי 'בתוקף מתן תורה בהר סיני הוטלה על עם ישראל השליחות ההיסטורית העולמית לקיים משטר של מוסר (עטיקא) וגם כי אברהם אבינו הי' לו אידעאל, 'ואף האידעאל של יצירת דתית שהתגלם לראשונה בדמותו של אברהם אבינו' כל זה תלוי בצו חובה, קאטאגארישער אימפראטיו, קאנט והורבארט, ולא חס ושלום וואנדאט, הארטמאן ספענצור ושפנהור. הוא מוסיף:

"הואיל כי לפני הר סיני הבער באש קבל הרעיון של צו המוסרי המוחלט, מושג החובה, בצורתו החריפה ביותר גם את האישור האלקי, מכיון ששם התרומם עם שלם מעל לספיקות פילוסופיים אל ממלכת המוסרית הטהורה(!) המבוססת על דעת ה' לכן מתכווצים ומתלכדים לעיני חז"ל, עשרת הדברות שהרעישו עולמות לדיבור אחד של ה', וממעל לקרני האור-הבודדות של החוקים, קמה בזוהרה העובדה של מתן החוק! עובדה של התנשאות אלקית של מושג חובה. ועל כן נדם כל חי והתרונו מלכי הגוים, בהאיר העולם באור הברקים על הר סיני, וישראל יצאו לדרכם המומשכת בת שנות האלף, כשומרי החותמת וכנושאי האבוקה לפני בני אלקים התועים ומבקשים דרך כאן למטה".

(ראזענהיים, כתבים שם צד ס"ח)

יאקאב מבאר את הענין שלו עוד יותר, כי בהיות כי לפני הר סיני הבער באש קבל הרעיון של צו המוסרי המוחלט מושג החובה, בצורתו החריפה ביותר גם את אישור אלקי' כלומר הקאטאגארישער אימפראטיו קבל את האישור בהר סיני הבער באש, לזאת הוא מבאר את דברי חז"ל שכל עשרת הדברות נכללו כדיבור אחד, כי כל עשרת הדברות מתקיימים עם הענין הקובע ביותר, השיטה של קאנט עם הורבארט, 'וממעל לקרני האור בודדות של החוקים, קמה בזוהרה העובדה של מתן החוק התנשאות אלקית של מושג חובה' כלומר כל חוקי התורה הם קרני אור בודדות, וממעל להם קמה בזוהרה העובדה של מתן החוק של מושג חובה, קאטאגארישער אימפראטיו. בזה הוא מפרש ג"כ הלאה 'נדם כל חי בהאיר העולם באור הברקים על הר סיני, וישראל יצאו לדרכם המומשכת בת שנות אלף, כשומרת החותמת, (של קאנט) וכנושאי האבוקה לבני האלקים התועים ומבקשים דרך כאן למטה'. בזה ראזענהיים בא אל מטרתו הכוללת כל דבריו שבכל מאמריו כי "א"ל לו להכחיש את בחירת ישראל מבין העמים, אבל אפשר לו לפרש ולבאר את הבחירה הזאת, כי התורה היא קולטור עולמי, ועם ישראל נבחרו להפיץ הקולטור הזה לכל אומות העולם, 'וישראל יצאו לדרכם המומשכת בת שנות אלף, כשומרי החותמת וכנושאי האבוקה לבני אלקים (העמים) התועים ומבקשים דרך כאן למטה'. אין להקטין תרומתם של האורתודקסים לצורך החזקת התורה ולהעמיד הדת על

תלו, המלחמה שלחמו עבור התורה, וטרחו כ"כ לבאר לטמא, לזהם ולעקור את הכל, בידיעתם או שלא בידיעתם, הוא מבאר ומחבר אל מתן תורה אלילי והבלי הגוים, מרבה לפזר הגויית עד שמי רום וכוכביהם ואין מעצור לרוחו. הוא ג"כ כותב על כוונות התקיעות בר"ה וגם על קדושת יוה"כ, באותן הרגשים שנתרגש על חג השבועות, כי אין הבדל בין ישראל לאומות העולם, אלא שהתפקיד של ישראל הוא להאיר אל האנושות, די מענשענהייט, את הקולטור המוסר 'די עטיקא', עם ישראל המאיר לעולם את התרבות שזאת עתידו של מין האנושי, סכ"ס יתעלה הכל אל האסטעטיקא המקווה, ראזענהיים לוקח את רבותיו, קאנט, וואנדארט, וגם את שילער, והולך עמהם לומר סליחות, לשמוע קול שופר, וגם לומר כל נדרי וכותב:

" שומע תפלה עדיך כל בשר יבואו! זה המוטיף' היסודי לעורך תמיד מחדש, מקרן נוגה הראשונה של ימי הסליחות ועד ליל הכפרה הגדול, על חשיבותו הנצחית והמקיפה של תוחלת אנוש, של התפקיד הישראלי. אולם יותר חזק וביתר עצמה מאשר בטחון הזה בעתידו של מין האנושי, פועלת בנפש הישראלי בשעת תפילתו נקודות המשען הרוחניות הגדולות מן עבר הרחוק של עמנו, המאירות כמגדלי אור מראי דרך ממרומי הרים לתוך המיית הרגשים.

מוריה וסיני העקדה וי"ג המידות, נקודות מרכז הם לעולם הרעיונות וההרגשים העשיר עד בלי די הממלא את נפש היהודי בימי אלול – תשרי, הימים הנוראים. על קולות השופר ומפוארת בעקידות לאין מספר עולה דמותו של אברהם אבינו מימות העבר, ומשוה רבינו מקדם פני העומדים בלילות בבית ד', עת יוצאות מהשפתים בצוותא נאמנה הי"ג מידות, הבשורה הגדולה של חסדי השגחה ה' בתולדות העולם.

מתוך כחה של נשמת אדם טהורה המחפשת דרכה בכנות, התעלה אברה להרגשת מציאות ה', על פי הרגשתו הפנימית הרגיש קרבת אלקיו ואהבתו, ומשגדל והי' לאיש קבל את דבר התגלותו, על מנת ללמוד עכשיו ברום אורח חיים זה המוביל אל על, על יד המוריה, את צו המוחלט של החובה, בכל תקפו הנורא.

בזמנינו כבר מסרבים לשמוע על מושג החובה האימפראטיבי, של המוסר הישראלי, הנראה קפדני חמור וחד צדדי, לא רק על המותר והאסור של האמת הישראלי אלא על פני כל 'מוציוס סציבולה' (סיפור קדמון מאלילי הגוים) של דברי הימים, וגם על פני מושג החובה של הוגה דיעות מקניגסבורג (קאנט), עובר דורנו במשיכת כתפים.

(ראזענהיים, רעיונות, צד ט"ו-ט"ז).

'מוציוס סציבולה' המוזכר בדברי ראזענהיים הללו, זאת מבטא בלשון לאטיין הישן, ציור דמות מהיסטוריא הקדומה של רומא, דמות של אליל מאלילים הישנים אשר אליל הזה שם ידו באש של כירה הבוערת ולא זזה משם עד שנשרפה, בכדי להוכיח את כח הרצון החזק של האדם. על ציור הזה בנה ההוגה הגרמני אמנועל קאנט המפורסם, את שיטתו בתרבות הגרמני 'קאטגארישער אימפראטיב' הרצון החזק המוזכר בדברי 'מוסר' של ראזענהיים. 'מוציוס סציבולה' זה הענין של ימים נוראים ומצות הנהגות בהם 'מקרן הראשונה של ימי הסליחות על ליל הכפרה מתעורר תוחלת אנוש של התפקיד הישראלי' כי בני ישראל יש להם תפקיד הזה 'הבטחון זה בעתידו של מין האנושי'.

ראזענהיים מבאר כי יש להם לישראל ג"כ נקודות המשען הרוחניות מן עבר הרחוק מוריה וסיני, משה רבינו ואברהם אבינו, רעיונות והרגשים הממלאים נפש היהודי כימי אלול ותשרי, ובצוותא נאמנה מזכירים הי"ג מידות של רחמים 'הבשורה הגדולה של חסדי השגחת ה' בתולדות העולם', הוא ממשיך לבאר, כי אברהם אבינו התעלה להרגשת מציאות ה' ומשגדל והי' לאיש קבל את התגלות הזאת ללמוד עכשיו אורח חיים זה המוביל אל על! ובהר המוריה למד את 'מוציוס סציבלה' בהעקדה שעקד את יצחק בנו 'על יד הר המוריה את צו המוחלט של החובה בכל תקפו הנוראה'.

"מתאונן ראזענהיים כי בזמנינו כבר מסרבים העמים לשמוע על 'מושג החובה האימפרטיבי' של המוסר הישראלי וגם לא את 'מוציוס סציבלה' של אמנועל קאנט. הענין של קול שופר וליל הכפור מיום הכפורים זה עד יום הכפורים הבא עלינו לטובה. הוא מסביר הלאה את התרגשות הנפש בכניסת יום הכפורים.

"לנגד עיני נצבה דמותו האצילה של איש נכבד ז"ל, אשר זכיתי לבלות במחיצתו במשך עשרות שנים את הרגעים לפני בוא קדושת היום, הזקן ניגש אל ארון הקודש לצד בעל התפילה מזה, וידידו וחבירו מצד בעל התפילה מזה, בית דין עומד לפני האלקים, רעד עובר בשורות הקהל, הזקן מתחיל בקול דממה דקה, אכן לאט לאט מתרומם הקול במידה שהרעיון מתפתח ומתגלה, מתפרצים ההרגשים מתוך הנשמה, זרם של דמעות אשר עליו נישאות המילים מעין ביאור, 'בישיבה של מעלה בישיבה של מטה' אנו מתירים להתפלל עם העבריינים" "כל ימי לא אשכח בכיה זו ואף לא את הרעיונות אשר בכיה זו מספרת, אדם חוזר בתשובה, פרוטיקול יבש, ובכל זאת עולם מלא של השקפת עולם וחיים, העלולה להביא לגאולה האנושית משתקף לנגד עינינו".

(ראזענהיים, רעיונות שם ט"ז)

בלתי ידוע הקול הבכיה דוקא בהמילים של אנו מתירים להתפלל עם העבריינים. אבל לפי כוונות התפלה של ראזענהיים ניחא, כי אז גם בליל יוה"כ היא 'השקפת עולם וחיים העלולה להביא לגאולה האנושית משתקף ממנו לנגד עינינו' וא"כ על 'ערלעזונג פון דער מענשענהייט' הוא בוכה! על קאנט וואנדארט ושילער, ואין לך דבר שיש לבכות עליו יותר מזה.

ראזענהיים מכיר מעט כי דבריו הכנויים על פטפוטי הגוים, מה שהוא קורא בשם המצלצל 'פילוסופי מוסרי' אין זאת המקובל לזרע ישראל מדור דור, ומי שהי' מכיר בשפה הגרמנית הכיר בכל דברי מוסר שלו רק את ה'עטיקא' התרבותי ולא קדושת התורה שניתנה לישראל. על זה התווכח עם רב אחד ממזרח איראפא על מה שהטיף בענין שמירת שבת וכותב:

"עודנו זוכר במיוחד אסיפה מוצלחת בווינה שהתקיימה באותה שנה, בה התווכחתי עם רב אחד ממזרח איראפא אשר התנגד לכל ביסוס פילוסופי – מוסרי של רעיון (!) השבת. והסתמכו על מאמר הידוע במס' שבת (הכוונה על גוי ששבת וכו'), הוא דרש את שמירת שבת אך ורק מתוך כניעה עיוורת לצו אלוקי, בלי להשתדל להבין את מהותו הרוחנית".

(ראזענהיים, זכרונות צד צ"ג)

הוא אינו מזכיר מפורש שם הרב ממזרח איראפא כי אינו מסכים עמו ואינו רוצה להזכיר את שם רב מפורסם הזה בישראל, בודאי שמו לא הי' ד"ר זיגפריעד, לודויג, האדאלף, את מאמר חז"ל הידוע... ג"כ אינו מזכיר, כי מן מאמר חז"ל הזה שאין חלק לשום אנושות לשום גוי בחוקי התורה וגוי ששבת חייב מיתה, נהרס כל הבנין של אבנים מנוגעים שראזענהיים וחביריו עסוקים בו, כי אם שכיתת ש"ק זה מפני ההבנה שהוא מבין בה, מדוע אין שביתה זאת מקפת את הגויים ג"כ, ולכל הפחות הגויים הגדולים כמו קאנט, ניטשה, שיללער, געטטע, וספענצער, שהם הניחו את היסודות עבור היהדות של ראזענהיים עם ברויער, ראזענהיים מציין את הדברים של הרב מן מזרח איראפא בדבר שמירת ש"ק, 'הוא דרש את שמירת שבת אך ורק מתוך כניעה עיוורת לצו אלוקי' כניעה עיוורת פירוש של ראזענהיים 'בלינדע געהארכזאמקייט' ואין זאת מקובל אליו, אין כאפשר לו אפילו להבין את דברי הרב ממזרח איראפא בההבנה הפשוטה של כל היהודים בעולם, לשמור ש"ק מפני ציווי השי"ת זכור את יום השבת לקדשו, הוא מוסיף על ההבנה הזאת הלגלוג של כניעה עיוורת בלינדע געהארכזאמקייט, שא"א לו לקבלה.

נ"ט

הניתוק הגדול מדברי תורה אל רעיון אנושי גופני פועל בכל הענין של יהדות החרדית הגויית אשר בגרמניא, אינם משועבדים לשום דברי תורה במחשבתם, אם הם מקיימים מצות במעשה, אינם לומדים דברי תורה, לא דברי חז"ל, לא ספרים הקדושים, אלא מחשבתם ספוגה ומלאה מן דברי התרבות הגויית במילוי כלעדית, ללא שום חציצה בין מחשבתם ובין מחשבות ההוגים הגרמנים. זאת לא סוף דבר אלא גם אם נפגשים עם איזה פסוק מן התורה או איזה מצוה של תורה, כבר יש בידם כלי נשק להפוך את הכל אל התרבות הגויי, בהדרכים והמסילות המפורסמות ביניהם במשך הזמן של קיום יהדות זו האורתודוקסית בגרמניא, גם יש לדעת כי דבריהם מתפרסמות בשפה גרמנית, הקוראים הם מועטים, אבל בין הקוראים ישנם ג"כ הרעפורמער ורבניהם הרשעים, וגם אולי איזה גוים אחדים מן עם הגרמני, הרצון חזק ומושל עליהם להושיט כל הענין של יהדות בהציור הגויי בכדי שלא יתביישו בעיני הקוראים הללו, בשעה שאין להם עוד קלון ובזו מן הרעפורמר כי בע"כ מחויבים להודות כי האורתודוקסים הם בעלי תרבות, המצות שמקיימים הם ג"כ מתורבתים, וכל היהדות כולה שלהם היא ג"כ מיוסדת על תרבות העולמי, בהשיגם הישג זה להיות מכובדים ולא בזוים, מתורבתים ולא פאנאטיקער, הרשימו זאת לתוצאה מן המלחמה שלחמו נגד הרעפורם, כי כל הכניעה אל תרבות העולם, כל ההגשמה והזוהמה שמטילים על קדושת התורה זאת מלחמה, מלחמה נגד הבזיון שמבזים אותם הרפורמר שדרכי 'מלחמה' הזאת הביאו את הנצחון הזה, ההגשמה והזוהמה החירוף והגידוף על קדושת התורה נרשמים אצלם בגדר נצחון בגדר מלחמה

הדרך הישר של יהדות המערבית. על כל הרצונות הללו הגלויות מסתתר גם הסתת היצר הגדול לעקור כל קדושת ישראל וקדושת התורה, לפרסם ההשוואה של ישראל לעכו"ם ולהלביש בלבוש זה כל הבא לידם. אין דבר אחד ניצול מן החירוף הזה שהם מחרפים, וגם החירוף בעצמו אינו עוד חירוף וגידוף אלא מלחמה עבור הדת שהם לוחמים ונוצחים, וכל מה שהוא מיסודי האמונה והקדושה בהכרח שיתלכש עם הלבוש המזוהם הזה של השוואה לתרבות הגרמני, וכל המרבה לדבר דברים כהללו הרי זה משובח, ראזענהיים מבאר את הפסוק ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה' מלך:

"המלחמה הגדולה (הראשונה) שהחרידה האורגניזם של האנושות, לא היתה אלא כביר שזעזע את היחסים בינם לבין עצמם ובינם לבין אלקים מלכם של האומות! ויתכן כי המשמעות של המשבר הזה יתגלה רק לדורות הבאים. אך עיני היהודי המסתכל באספקלריית התורה והנביאים, רואות את האנושות העתידה לקום כתום מאבק ההיסטורי, כאורגניזם מושלם אשר איבריו הם עמי התרבות, כל אחד מגיש מנחה על מזבח המוריה את סגולות נפשו המיוחדות, במדע, במוסר, ובמדיניות, וכל כולם אינם אלא גלויים מגילויים שונים של הדר מלכות שמים, ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה' מלך! ה' התעלה וישב על כסא הכבוד.

מלכות שמים, קדושת אחדותה משתקפת בהשיגי תרבות העמים בבחינת כבוד מלכותו, ואולם כל עוד לא נודעה מלכות שמים בבחינת תודעה בנפשותיהן של האומות, כל עוד תישאר הקריאה הבו לה' משפחות עמים, כל עוד תישאר קריאה זו ללא הגשמה במציאות, תמשיך האנושות לכת ולמעוד בברכים כושלות ממשבר למשבר.

בהשוואה עם רעיון חברת העמים עם רעיון האנושות, הרי נהירה יותר האמונה שאנו גורסים כאן שהיא מהות ההיסטוריה המאבק על אירגון מתאים, וכאן מתגלה משהו יותר, שמסורת האמת של יהדות תואמת עם האמת המתגלה בהפילסופיה, אט אט ורק בהדרגה האדם היהודי אף כשהוא עומד להתגלות לקדושה, הרי הוא אומר אשר קדשנו לשון 'רבים'! אין הוא מופיע כפרט אלא כחוליה באורגניזם עילאי יותר, חוליה בין החוליות ולא כחוליה בלתי אמצעית של האנושות כולה.

אין הוא אלא תא בגוף של עם שלו, בין הפרט לבין כלל האנושות, שניהם נושאים בתהליך האורגוני המהווה ההיסטוריה האנושות. העמיד הקב"ה את האומה ובקרב השליט את הנשמה המארגנת. משוחררת ממחשכי התהומות של דם וגזע, מאירה באורה של התודעה והמחשבה, באחד לחודש השני בשנה השנית, הנה קם בראשונה והזדקף דבר שהי' בו כדי להאדיר ולהדר את ההיסטוריה בדרך הילוכה".

(ראזענהיים כתבים צד ק"ב)

הוא אינו חש ואינו נח מלהבהיר את העיקר העוקר הכל והמטמא את הכל, אנחנו עם ישראל הם דבר אחד עם שאר הגוים וחלק מן האנושות כולה, הוא אינו חש גם לייחס להשי"ת 'מלכם של האומות' בכדי לצעוד בהדרך אשר זוהמתו רוצה בו, הוא ראזענהיים מסתכל באספקלריית התורה והנביאים ורואה כי מלכות שמים זאת היא התרבות העולמי של עמי התרבות, 'כל אחד מגיש מנחה על המזבח בהר המוריה את סגולות נפשו המיוחדות, במדע, במוסר, ובמדיניות' כל זאת לפי ראיית ראזענהיים המאירה 'כולם אינם אלא גלויים שונים של הדר מלכות שמים, ישמחו השמים ותגל הארץ

ויאמרו בגוים ה' מלך'. ראזענהיים רואה ג"כ כי מלכות שמים זה ג"כ ענין של תרבות העמים 'מלכות שמים קדושת אחדותה משתקפת בהשיגי תרבות העמים' אין מעצור לרוח הגויית המקשקשת בתוכו, אינו יודע גבול, הוא רוצה בכל ההזדמנות להסיר חרפת יהדותו מעליו בהסבר המליצות המשמשים צורך הזה, וכי 'האמת של מסורת היהדות תואמת עם האמת המתגלה בהפילוסופיא' וכן יודע ראזענהיים את הפירוש של ברכת המצות אשר קדשנו, כלומר לשון רבים! כל הגוים ביחד! מחרף ומגדף וכותב 'הרי הוא אומר אשר קדשנו לשון רבים, אין הוא מופיע כפרט, אלא כחוליה באורגניזם עילאי יותר, חוליה בין החוליות; ולא כחוליה בלתי אמצעית של האנושות כולה', הוא אינו נח ובכל דבריו הוא עומד על ענין זה לזהם ולעקור כל הקדושה כולה וכותב:

"רק התורה עתיקת-היומין כוללת אלה החוקים והמשפטים גם יחד, רק היא גם בימינו להעניק לבני אברהם יצחק ויעקב את ערכי התרבות (!) שהיא סגולת ישראל והיא עשויה למלא את החיים עם תוכן והתחדשות.

בתהליך ההתקדמות הבלתי פוסקת של התרבות, ניתן לכוחות הנפש להאבק על האמת בכדי שיתפתחו בני אדם כבני חורין, איש איש כדרכו בגוון עשיר של דרכים ואמצעים, לאחר תמורות רבות של עליות וירידות תצא נשמת אדם ברכוש מוסרי רב, כשהיא ראויה לשמש מסד לכסא הכבוד, של והי' ה' למלך על כל הארץ.

על פני האנושות ותולדותיה מרחף האידעאל של פיתוח הכוחות ללא סייג, ואולי עם ישראל קיבל על עצמו עול מלכות שמים פטור הוא מלהשתעבד אל אידעאל הכללי של פיתוח הכוחות, וחייב הוא לשרת את המטרה של מלכות שמים על פני אדמות.

שנים הם המסלולים ואחת היא המטרה, שלום אנושות כולה! עם ישראל הוא השליח אשר בידו החסויים שיתגלו ברבים רק אחרי שטעמו הבריות טעמם של כל תבליגי ההתפתחות, ואחרי שהגיעו לקצה גבול פיתוח הכוחות, ואילו עם ישראל בהיותו מופקד על האמת שסופו להיות נחלת האנושיות כולה, הוטל עליו עול תרי"ג מצות המרסנות פיתוח הכוחות בכל תחומי החיים".

(ראזענהיים, כתבים צד ע"ה ע"ט)

הוא מסביר עוד הפעם ועוד הפעם אותה הסברה עצמה, עם אותן המילים עצמם המעותדים להשוות הכל אל התרבות הגרמני, גם כל התורה כולה גם כל החוקים והמשפטים הם ערכה של התרבות הזה, 'רק התורה עתיקת היומין כוללת אלה החוקים והמשפטים גם יחד רק היא עשויה גם בימינו להעניק לבני אברהם יצחק ויעקב את ערכי התרבות' ההוגה דיעות מפרש ג"כ כי תהליך התקדמות התרבות בכדי שיתפתחו האומות כבני חורין בגוון עשיר ולאחר כן תצא נשמת אדם של העולם ברכוש מוסרי רב (עטיקא) לשמש תחת כסא הכבוד וזהו הפירוש והי' ה' למלך כל כל הארץ, 'בתהליך ההתקדמות הבלתי פוסקת של התרבות, ניתן לכוחות הנפש להאבק על האמת, לאחר תמורות רבות תצא נשמת האדם (האומות) ברכוש מוסרי רב, כשהוא ראויה לשמש מסד לכסא הכבוד.. של והי' ה' למלך על כל הארץ', לאמיתתן של דברים אולי אסור לקרוא את הדברים הטמאים המזהמים הללו ודומיהן, אם כי אבדו כל כוחן שהיו להם בימי קדם, אולם רושם גדול נשאר מהם גם ביום הזה, ההכרח לנו לידע את כל המהפכה הנוראה של

תקופה הזאת, שנהפכה כמעט כל יהדות החרדית אל הכפירה הציונית, ההכרח לנו להבין את מהותה של יהדות החרדית הגויית, ההכרח לראות את מה שלפנינו בביאור ובבהירות האפשרי, הלחץ לוחץ לראות עכ"פ איזה קטעים מהדברים של ההוגי דיעות הללו שדבריהם פתחו את השער הראשון אל כל שערי טומאה הבאים אחריו, אין זאת נוגע אל מהותן של ההוגי דיעות בעצמן או אל המהות של יהדות האורתודקסית בגרמאניא, הדבר נוגע לנו לידע את הענין שלחמו עם הרעפורם ומהותה של המלחמה בהציונות שהם הלוחמים הללו הורישו לנו עד היום הזה.

הרבו לכת עם הזוהמה הגדולה הזאת, הרבו לבאר כל עניני מצות התורה, כל עניני אמונה והקדושה העליונה של עם סגולה, הכל מכוון אל התרבות הגויי הגרמני שהם חיים בתוכו ומלאים ממנו. אין גם ענין אחד שיצא מתחת ידם שלא יחזיק התוכן האחד הזה, אינם פוסקים לדבר מזה בשום פעם כי אי אפשר להם באחרת, חילוק גדול יש בין המתבוללים הרעפורמער למיניהם שפרקו מעליהם עול מצות התורה כליל ר"ל והם עוברים על כל העבירות ללא היסוס כלל, אינם צריכים עוד לכל הסילסולים הלשונית של השוואה, לפרש ולבאר כי התורה והמצות מכוונים אל דברי ההוגי דיעות הגרמנים, למותר לפניהם כל הטורח הזה, הם כבר גרמנים מן התקופה של אמנציפציה והרענסאנס, הם גויים גרמנים, חוץ מן צערמאניא בהטעמפעל שלהם המסמל את הקאטעדרא הנוצרית, וכיון שזאת הצערמאניא נוהג אצל הגוים, מותר להם להומרים המתבוללים ג"כ לעשות כזאת. אמנם האורתודקסים הם במצב עגום מאד, הלא שומרי תורה הם במעשה, מניחים תפילין בכל יום ושומרים שבת בכל שבוע, ועל קצה המזלג נוגעים גם בלימוד תורה, אבל הכל אצלם גרמנית גם החינוך שנתחנכו בו מן טל ילדותם, גם אורח חייהם ולשונם, תרבות גרמני עם דרכי הגוים הגרמנים שולטים על מחשבותיהם ורצונם למרות שמירת המצות במעשה שהם שומרים. נוסף לזה הכוז הנזק עליהם מן הרעפורמער שמכנים אותם לשחורים, פאנאטים, אנשי הגעטטא, כל זאת דוחק אותם להסביר שהם אינם פאנאטים אלא מתורבתים, הם אינם שחורים אלא מתקדמים, התורה שמקיימים זאת אינה אמונה רחוקה אמונה של דאגמא, אלא זאת תרבות העולמי, אדרבה זאת תרבות מוקדמת וראשונה, ובחירת ישראל היתה להפיץ התרבות העולמית המוקדמת הזאת בין שאר העמים, בכדי להביא את הגאולה להאנושות כולה.

הרצון של התכבדות או להנצל מן הבזיונות, הרצון של התבוללות, הרצון להתדמות לכל עמי עולם, מביא אותם להסביר את התורה והאמונה עם אותו ההסבר שיראה בולט שגם מן היותם בתוך התרבות והקולטור העולמי, אפשר להיות אורתודוקס ללא מפריע מן ההשקפה התרבותית אשר סביבם וגם אשר בתוכם. ההכרח של הסבר הזה הוא תמידי בכל יום ממש, שהרי מניחים תפילין בכל יום ושומרים שבת בכל שבוע, ההסבר הגויי הזה צריך להיות כללי, לכלול כל דברי תורה וכל עניני אמונה לבל להיות יוצא מן ההסבר הזה שיפריע להם מנוחתם, מצות התורה ודברי אמונה מיוסדים על

יסודות קאנט, ניטשה, ספענצער, וואנדארט ושופנהור, ואין הבדל בין ישראל לעמים בכלל. שומרי מצות במעשה היהדות האורתודקסית נזקקים לביאור הזה, וההוגי דיעות שלהם מספיקים החומר הזה במידה הדרושה. הצורך הזה עומד על הפרק תמיד, העסק המכונה הפסק ולזאת ההוגי דיעות כמו ראזענהיים עם ברויער עסוקים בזה תמיד, העסק המכונה 'דער קאמפף' עבור התורה. אין דבר נמלט מן ההסבר הזה כי הכל בתוך הנחיצות לבטל איזה התרוצצות בין התרבות ובין התורה והאמונה, מראים כי גם חורבן בית המקדש, תענית תשעה באב, מלך המשיח, הכל ענין אחד ממוזג ושזור עם התרבות וכתבי ההוגים הגרמנים, מורינו יעקב ראזענהיים כותב:

"רק באמצעות התבגרותו של עם ישראל, מתגבשת ונסללת הדרך לגאולה האנושות, מי שמרפה-שברו של ים הוא ירפה לך, כך משמיע אבי האנושות (!) כולה, אל עמו.

גאולה האנושות והעולם ורפואת עם ישראל, כרוכות יחדיו זו בזו, יום תשעה באב נולד מלך המשיח, לאור להבות אש של מקדש ה' שנהפך לתל חרבות הנהו יום השחור, ובעת ובעונה אחת גם יום התקוה, לא רק לעם ישראל כי אם לכל האנושות התועה והצמאה לגאולה.

לא לחנם ה' עת שירדו הצללים ביום ט' באב (יום פרוץ מלחמה העולמית) שנפתחה הרעה באסון האיום לעולם, אשר רשומיו המדהימים ניכרים עדיין בלב עולם התרבות. לא לשוא מתו אלף מיתות לא לשוא נפלו אלף קרבנות, ומדי שנה בשנה כשמתקרב יום דמעות הזה חוזרת ועולת התקוה, כי סוף המדינות עומדות להפרק מנשקן (ענטוואפנונג) לנצח, עד יקום היכל תורת ה' על מרומי הר ציון, נוה שלום לכל האנושות כולה".

(ראזענהיים כתבים צד ע"ד)

"ישראל הם האומה המשיחית! כלומר ההגשמה ההיסטורית של רעיון המהפכני האומר כי קורות העולם אינם אלא פרי החופש הנוצל לרעה על ידי האומות, באו אירועים היסטוריים כבירים, בכדי להשלים בעולם חוקי המוסר (עטיקה), אומות העולם שכפרו בהשגחה ושייחסו לעצמן הריבונות, חיבלו בכך את רעיון האחוה של כל בני אדם.

האנושות שגורשה מגן עדן, צועדת דם ודמעה לקראת אחרית הימים, ימי המשיח! רק עם יהודי עוצב ביד הבורא על ידי חוקי התורה להיות שליח של רעיון המשיח, מופת ודוגמא למשמעות ופירוש האלקית של מושג הלאום, שומרי משמרת האמת.

(שם צד מ"א)

"אלפי שנים של קורות האנושות, לא היו רק שגיאות שבררו שגיאות, אבל תעתועי של היסטוריא של הצלחה ואכזבה, היו נחוצים כדי לזכך את החומר ולהעלות העולם (הגויי) לשפע ואצילות ולעשות מרכבה לשכינה, כבימי בראשית כשהאדם ה' שרוי בלא חטא של השתלטות רבונות ומלחמות, הממיתות הורסן ברחבי העולם.

המשיחית הוא צד אחד בתהליך ההיסטוריא (!) אבל גם עולם המציאות אינו כולו פיתוי לבד אל כלל האנושות, ואף לא לישראל הזוכים ליהנות מן עולם הזה, מיופיו, כשהם מברכים ברכת הנהנים. מרובים הם המסלולים שעליהם נעים והולכים גויי הארץ וישראל לקראת המטרה, לא תמיד בנפרד כי גם לעתים קרובים בדרכים מצטלבות מתקרבים הם ליום ההוא שבו יהי' ה' אחד ושמו אחד".

(שם צד קכ"ב)

"מתברר איפוא כי המעשה הטוב הפעוט ביותר, מוסיף חוט ביריעת מלכות שמים הנארגת בקורות העמים, ובקורות הנשמה הנצחית של בפרט, ועם זאת מופעלות כל סגולות הנשמה כשהיא מצרפת את מעשה הפעוט של חזון (אידעאל) מטרת החוויה של היסטוריא הכללית.

מרובות הראיות הן בכתבי קודש, בתלמוד, בספרי הגות, בתפלות ישראל, כי לפי השקפות היהדות, שתים הם המטרות הנעלות, התפתחותו של העולם בכלל ושל האדם בפרט. התפתחות ההיסטורית הזאת בין שהיא מתייחסת אל הנפש בפרט או אל קורות העמים, או אל גרמי שמים, עצם החזון של המטרות שאליהן היא חותרת, הופך אותה בעיני יהודי לתהליך בעל משמעות ואת קיום המצות לפעולה תכליתית של אדם חופשי הנאמן למטרה.

המסורת היהודית בתורת המוסר, מציבה את הגורם המניע ואת תכלית מעשה הטוב על יסודות אחידים, היא ממזגת את כל השיטות המובחרות בתורת מוסר מדעית, וכאן מתגלים טובה ומקורה, תורת ה' תמימה משיבת נפש. בה בלבד מוצאת הנשמה המתלבטת את התשובה לספיקותיה"

(שם צד ק"ט)

הוא מטפס והולך לזהם ולטמא הכל, גם ביאת המשיח ותיקון העולם הם אצל מורינו הזה ענין של 'רעיון האחוה של כל בני אדם' גם הוא יודע מה שהי' אדם הראשון בגן עדן. 'כבימי בראשית כשהאדם הי' שרוי בלא חטא של השתלטות רבונות ומלחמות הממיטות הורסן ברחבי עולם' אז בגן עדן הי' 'אינטערנאציאנאל'! ללא השתלטות רבונות, עם ישראל הוא השליח של רעיון המשיח! הרעיון של מושג הלאום ללא מלחמות ורבונות, כל מקרי העולם ההצלחה ואכזבה היו נחוצים בכדי להעלות את הגוים' לשפע ואצילות ולעשות אותם מרכבה לשכינה' יודע הוא ג"כ הענין של בנין מקדש העתיד, שזאת תהי' ענטוואפנונג תכליתית, וזאת תקות ביאת המשיח לא רק לישראל אלא צו די גאנצע מענשענהייט! 'יום התקוה לא רק לעם ישראל כי אם לכל האנושות התועה וצמאה לגאולה'. 'חוזרת ועולת התקוה כי סוף המדינות עומדות להפרק ממשקן לנצח, עד יקום היכל תורת ה' על מרומי הר ציון, נווה שלום לכל האנושות כולה! אין אחד מן היהודים המאמינים יודע מה שהם מדברים, מה שהם כותבים, אין אחד מבין לשון הגרמני האקדמאי, ואין אחד מעיין בדבריהם הפונעים בשיעור קומה של קדושת ישראל. הכל הולך אל דברי הוגי דיעות הגרמנים, אל התקוה של יושר הסאציאלי כאשר רצו בעלי תרבות, ובזה מבאר מורינו יאקאב ראזענהיים את ענין של ימות המשיח ועולם העתיד. הוא אינו מתירא הוא הולך גם הלאה הוא מבאר ג"כ את עולם הנצחי של תחיית המתים! ואם כי כל הנביאים לא ניבאו על זה עין לא ראתה אלקים זולתך, אבל הוא יודע, שהרי לא ניגש אל כל זה לבדו, הוא הולך עם כל הצוותא שלו, עם קאנט ושופנהור, עם ניטשא והארטמאן, עם געטטא ושילער, כי רק עמהם ביכולתו להפיץ את האורתודקסיה שלו גם על עולם העתיד של תחיית המתים, החוויה (ערפארונג) האידעאלית של קאנט וספענצער, הוא בטוח בעצמו לומר כל אשר ירצה ויאקאב מדבר: "מטרת ההתקדמות ההיסטורית של האומות בעולם הזה, הוא קודם כל ימות המשיח, ובהרחבה קוסמית תחיית המתים! שיקומו (האומות) לחיים חדשים עלי אדמות.

מטרות התקדמות הפרט הוא עולם הבא והשארית הנפש, מתקרב אל האלקים קירבה מוחלטת נגד קרבת מצומצמת המורגשת העולם הזה בשעת התרוממות הנפש. מעשה הטוב עם היותו מעוגן בהלכה, הרי מתלווה אליו הידיעה שבזכותו יבוא המשיח ויחיו המתים, ובעקבותיו מתעורר הרגשת התרוממות הנפש עד לחוויית קרבת אלקים".

(שם כתבים צד ק"י)

הסבר הגויי הזה של התאחדות ישראל עם אומות העולם, התאחדות עיקרי האמונה עם תרבות הגויי, כולל הכל עד שמגיעים דבריהם הטמאים אל ביאת המשיח שזאת 'התבגרותו ההיסטורית של עם ישראל הסוללת את הדרך לגאולה האנושית' ואנחנו עם ישראל עם חוקי התורה 'להיות שליח של רעיון המשיחי' 'הרעין האחוה של כל בני אדם' וגם עם ביאור הזה נכלל עולם הנצחי של תחיית המתים, שיקומו האומות לחיים חזשים עלי אדמות, כל הדברים הללו נאמרו בהגדרה של חיזוק התורה! שהרי מראים שיש לקיים מצות התורה ושיש לחכות על ימות המשיח ותחיית המתים, הם מפיצים יהדות! הם מעמידים צלם בהיכל ה': שום אחד מן הקוראים בגרמנית מבין עד היכן זוהמה הזאת מגיעה, ואין גם אחד שהי' מתקרב אל שמירת התורה מן דברים הללו. בכאן צריך זהירות, אין זאת מכריע כלל וכלל אם התקרבו אל שמירת המצות מן קריאה של זוהמה הזאת או לא, חשבון הזה בלתי גורע או מוסיף כלל, הדברים הללו הם טמאים ומטמאים כל המתקרב אליהם, הדברים הללו הם חירוף וגידוף, הדברים הללו הם גויים ולא יהודיים.

ס'

אין לעזוב את התפקיד הזה אל ראזענהיים לכד, זה הי' החינוך של האורתודקסיה בגרמניה המספר הקטן של שומרי מצות כמעשה, הנשאר מן יהדות אשכנז שהי' בימי קדם. ההתחלה היתה ע"י רש"ר הירש ז"ל שכוונתו היתה לדבר כלשון שמבינים השומעים, לכתוב בהדרך שמבינים הקוראים, להביא אותם לשמירת התורה. אין זאת ידוע אם אחד מן הפושעים הרבים בגרמניה שינה את דרכו והתחיל בשמירת המצות הודות לדברים והדרכים הללו, אולם זאת ידוע כי שומרי תורה הנשארים רק המה היו הקוראים הדברים הללו. הענין נתפתח ביותר אל ההוגי דיעות הדתיים, והמה הרחיבו הדברים והפכו את הכל אל גויית ותרבות עולמי, זאת הי' העיקר מה שנכתב ומה שנדפס מן הלוחמים הללו, כולם ללא יוצא מן הכלל, למדו את שומעיהם לקיים ממצות התורה על יסודות תרבות הגרמני. ד"ר איזאק ברויער בנו של הרב ש"ז ברויער חתנו של הירש, עזר הרבה בעבודה זו להחליף את קיום המצות שעודם מקיימים וכן כל היהדות כולה, אל ענין תרבותי עולמי, וכן למעט עוד יותר, ולבסוף לבטל כליל את ההבדל שבין ישראל לעמים, גם לבסוף ימיו כשברח מן גרמניה לארץ ישראל לא הפסיק מלפרסם דברים בענין

הזה של התחברות ישראל לעמים. במחברתו 'מוריה' 'יסודות החינוך הלאומי התורתי' בהקדמה אל מחברת הזאת לא הספיק להעלים עין מן העיקר הזה הלוחץ עליו. כותב בהתחלה:

"עם ישראל הוא חלק מן האנושות, ואי אפשר להבין את אפיו מבלי לנקוט עמדה לאנושות בכלל. המקום שם נמצאת האנושות היא ההיסטוריה, אשר היא המשכה הישירה של הבריאה. ע"כ מתחיל הספר הזה בברור מושגים הנלקחים כולם מן ההיסטוריה הכללית.

אמנם לא כדי להשתמש בהם בלי בקורת בנתוחו של ענין היהודי, אלא אדרבה כדי להראות ולהוכיח את עמדתו המיוחדת של הענין היהודי בתוך האנושות".

כל דבריו של ברויער, ראזענהיים, והנלויים אליהם, כל החיבורים והנאומים, כל הטפת מוסר שלהם הכל ביחד ללא יוצא מן הכלל כל דהו, היא שורה ארוכה של ביאור היהדות ומצות התורה על התוכן של תרבות הגרמני והעולמי. מטרה אחת להם וכן רעיון אחד עקרוני, אם כי לפעמים שונים המליצות והסלסול הלשוני, הכל הולך אל תכלית אחת, אחת היא המסקנה אחת היא התוצאה, כי אנחנו בלתי נבדלים מן הגויים והתורה והדת היא נכללת בהלימודים של תרבות העולמי.

ד"ר איזאק ברויער ידוע לנו מן מרבית דבריו שהשמיע על החילוף הזה של עם סגולה, לעקור כל התוכן האלקי מן עם קדוש ולהשים בישראל התוכן העולמי הגויי הגרמני, יש להעתיק עוד איזה דברים מן המחברת 'מוריה' שהדפיס בשנת תש"ד בירושלים. יש בזה ענין נחוץ לידע, בשנת תש"ד בתוך ההשמדה הנוראה על חלק המבחר מעמינו 'נקום ה' דמם במהרה ונקיתי דמם לא נקיתי, אז לא הי' עוד האמתלא שהיתה בימי הרב הירש, כי נחוץ לדבר אל הנשארים מן שמד הרעפורם בלשונות הללו, בכדי להרגיעם, בכדי להראות להם הענין של יהדות במראה אשר יבינו, בכדי לרומם רוחם ולמעט בזיונם בעיני הפושעים הרשעים רבני הרעפורם שר"י, בכדי למשוך אצלנו את הנוער שאינם יכולים להבין את עומק דברי תורה וקדושה, בכדי שעכ"פ ישמרו מצות מעשיות, בכדי להציל את מה שאפשר להציל, ועוד איזה עשרות 'בכדי' שטורח גדול לפורטם. כל החשבונות היו הכל הכלים מתחילתם ושקר בסופם, אף לא אחד מן הפושעים חזר בתשובה, ואף לא אחד מן שומרי תורה הי' נמשך להניח תפילין מצד הסבר וביאור של תרבות הגרמני, עוד הפעם נחוץ להדגיש זהירות יתירה בדברים הללו, כי אין שום חשבון ושום תוצאה מכריע כלל, הדברים של 'תורה דענקער' הללו המה טמאים ופוגמים נפש ישראל בקדושתה, שום ויכוח בלתי נוהג כאן ושום ריוח של יהדות לא ישנה דבר הזה. אבל כאן אנו רואים את איזאק ברויער כותב הדברים הללו, בזמן שאין עוד שום חשבון באפשר שיעלה על הדעת, כותב זאת בימי החורבן הגדול שכל האלילים התרבותיים, החזון האידעאל, החירות די מענשען פרייהייט, וכל רבותיו קאנט, שילער, ספענצער, גסעלקו! מונחים קבורים באשפה, סרחונם מלאה את אויר העולם. כן אין קיים כלל 'יהדות גרמנית' שנחוץ למושכם ליהדות עם דבריו של קאנט ושילער, אין

קיים כלל את הכבוד שנחון שיגיע מן הרעפורמר. אין קיים כלל התירון של 'כלפי חוץ' 'צורך השעה' 'מוטב שיחלל שבת אחת' 'העולם אינם מבינים אחרת' השקרים וכזבים, התוהו של רשעה, הנזרק כלפי כל מי שאינו מסכים עמהם, הדברים שהשטן שם בפי התועים ומסיתים הללו. איזאק ברויער כותב זאת בשנת תש"ד בארץ ישראל. כותב זאת בשעה שכל 'הכדי' כבר נסתלקו מן האופק. כותב זאת בדרך שיטה, דברים הללו הם המהות של יהדותו. אין כאן עוד גורמים אחרים חוץ מן עצם מחשבתו של איזאק ברויער, הלוחם הגדול עבור היהדות, הלוחם כותב:

"התורה היא היא תכנית הבריאה, 'בשביל התורה הנקראת ראשית', גמר התכנית הזאת נמסר במקצת לרצונם של בני אדם. במובן זה תלוי גורלה של התורה במקצת, בהתפתחות של זרע האדם. זה ספר 'תולדות אדם', הפסוק הזה הוא אחד מעיקרי התורה, תולדות אדם זהו ההיסטוריא!.

עם ישראל אינו נקרא עם הספר אלא במיוחד עם ההיסטוריא, זהו פעולת התורה, לא נמצא עם אחר בעולם אשר נקבע לו בכל שנה ושנה יום אחד, שני ימים, המוקדש לגמרי להיסטוריא, יום הזה הוא ראש השנה מקביל את הבריאה כמו שהיתה אחרי כלות ששת ימי בראשית כאשר היא עתה, והוא דן על מה שעשה האדם מבריאתו.

התורה ונביאי ישראל, הכניסו בדברי ימי האנושיות את הרעיון הנשגב של תכנית הבריאה במקום סיפור סתמי של מה שנתהווה, הם מקבילים את כל מה שנעשה נגד תכנית הבריאה, ועל ידי זה הם המיסדים של ההיסטוריא, היא התרבות האנושיות.

ההיסטוריא האנושיות היא ההיסטוריא של החזונות! ושל מה שקרה להם, ההיסטוריא האנושיות היא ההיסטוריא של החירות האנושית. תרבות! אמנם חרות על הלוחות, אל תקרא חרות אלא חירות, אין חירות אלא על הלוחות, בלי צדק ומשפט אין מקום לשאר החזונות ודברי ימינו מוכיחים, זהו הטראגדיא של ההיסטוריא האנושית אשר ניבאו עליה כל נביאי ישראל.

(ברויער, מוריה צד 21 - 22)

איזאק ברויער מסביר לנו את יהדותו. הפעם הוא כולל כל התורה כולה בהתרבות שלו והוא מעיד כי התורה והנביאים הם המיסדים את התרבות וההיסטוריא, וגם האידעאל של קאנט ושילער 'התורה ונביאי ישראל. הם הם המיסדים של ההיסטוריא. היא התרבות האנושית' הוא יודע ג"כ מאמר חז"ל חרות על הלוחות אל תקרא חרות אלא חירות ודרשו חז"ל בעירובין אלמלא לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל. חרות על הלוחות. חירות ממלאך המות ומיצה"ר. אבל איזאק מבין אל תקרא חרות אלא חירות. פרייהייט! חירות האנושיות תרבות! 'ההיסטוריא האנושיות היא ההיסטוריא של חירות האנושית תרבות! חרות על הלוחות אל תקרא חרות אלא חירות. אין חירות אלא על הלוחות בלי צדק ומשפט אין מקום לשאר החזונות (אידעאלען) הנראה מדבריו של ברויער הוא שונה מן דברי חז"ל. שהם אמרו שהלוחות היו קובעים תורה בישראל. על פי ברויער הענין הוא היפך זה. שלפי דבריו חז"ל תשתכח תורה מישראל. ויקבע החירות פרייהייט! עם שאר אידעאלען. גם היצה"ר עם המלאך המות באים לכאן. הוא ג"כ אומר לנו שיום ראש השנה הוא מוקדש להיסטוריא. זה ספר

תולדות אדם. זה בודאי היסטוריא. 'הטראגדיא פון די מענשהייט' שלא שמרו על החזונות. על זה ניבאו כל נביאי ישראל. איזאק ברויער מדבר הלאה במלחמתו עבור התורה:

"חזון הצדק כמו שאר החזונות, הוא חלקה של כל האנושות לכל אדם נורמלי יש רגש הצדק, כל ההיסטוריא מעידה על געגועי בני אדם לסדר חברתי המתאים לחזון הצדק. דרישה זו היא דרישה אנושיות מיום היות אדם על פני אדמה.

למה לא נתגשמה הדרישה הזאת? במשך אלפי שנות ההיסטוריא האנושית, למה לא נמצא עד היום הזה המשפט אשר הוא מתאים לחזון הצדק כאשר הוא באמת משפט הצדק והנכון, חקרו ומצאו את חוקי הטבע כשהיו מודרכים על ידי חזון האמת, השקיע השם ב"ה את חוקי הטבע לתוך חיק הטבע ויצר הרמוניא בין חוקי הטבע ובין חוקי שכל האנושי.

תורת אלקינו היא מילויים של הגעגועים הנצחיים של החברה האנושית! כי קרוב אליך הדבר, היא משפט טבעי המשפט הנכון, אשר נלאו חכמי אומות העולם למצוא אותה היא אינה נגד הצדק אלא היא מתאימה לגמרי עם הצדק, ורק התורה כסדר חברתי נצחי, יכולה להביא השלום החברתי". (ברויער שם צד 14)

"החזון של הצדק הבורע לפעמים בחוג המארקסיסטי, האש הזאת לא תורת מארקס הדליקה אותה, היא בוערת למרות תורתו. היא שארית האש אשר השם ב"ה הדליק בלבה של החברה היהודית בהר סיני(!) החרדים בדבר מארקס, הם אנשים יבשים שומרי חוקים יבשים, אשר חייהם מחוסרי יופי מחוסרי גוון, מחוסרי מעוף. אין סתירה יותר נוראה מסתירת מארקס לתורת אלקי ישראל, לא על כל דרישות המעשיות אנו מדברים, כי אם על שיטתה להשקיף על כל העולם בכלל ועל בן אדם בפרט. תורתנו מכריזה על ערך העצמי של הצדק, לפי המארקסיזם הוא רק רעפלעקס (תוצאה) של הכלכלה של אותו הזמן. תורתנו מורה שיש משפט נכון ונצחי, לפי תורת מארקס רק הכלכלה עצמה מעצבת מזמן לזמן את המשפט. התורה מעידה כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, והנה עין בעין הפסוק הזה מכון נגד תורת מארקס, ולא כתיב כאן ישראל אלא אדם! כי תורתנו היא תורת האדם".

(ברויער שם מוריה צד 17 - 18)

עוד דרש לנו איזאק ברויער, 'כי כל ההיסטוריא מעידה על געגועי בני אדם לסדר חברתי מתאים אל הצדק' וכן הוא מחליט כי 'תורת אלקינו היא מילויים של הגעגועים של החברה האנושית. ורק התורה יכולה להביא השלום החברתי' כי לפי הכרתו ודעתו של ברויער התורה היא הסדר של החברה האנושית, ולא ניתנה לישראל לבד ובענינים גבוהים, אלא ניתנה לכל חברה אנושית להביא השלום ביניהם. אבל הוא ברויער הוגה דתי תורתי, ומתיגע להביא יקרת התורה להקוראים בדבריו, מפני זה הוא משים את התורה במעלה יותר נגד תורת קארל מארקס, הוא מבאר את הטעמים מדוע יש להתורה העדיפות על תורת מארקס? מפני החרדים לתורת מארקס חייהם מחוסרי יופי, מחוסרי גוון, מחוסרי מעוף (פארשטעלונג), וגם כי בעיקר הענין הוא מעדיף את התורה לגבי תורת מארקס, כי הם רק רעפלעקס של מצב הכלכלה של אותו הזמן, אבל התורה מורה 'שיש משפט נכון נצחי' יש לו לברויער גם פסוק על זה, כי לא על הלחם לבדו יחיה

האדם! לא על הכלכלה לבד והוא מסיים 'והנה עין בעין הפסוק הזה מכוון נגד תורת מארקס! בכאן איזאק מוסיף דברים שהם תוצאה של הטומאה הגויית השורת בקרבו וכותב כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, ולא כתיב כאן ישראל אלא אדם, כי תורתנו היא תורת האדם! הרי לך איזאק ברויער במלואו.

ס"א

יש לו לברויער ולהנלויים עמו הגדרות מן הליטראטור הגויי, מן כותבי הגרמנים והעולמים שמשתמשים בהם בכל ההזדמנות על החילוף והתמורה כי תוה"ק היא נכללת בהלימודים הגויים והתרבות העולמי, כי אנחנו בלתי נבדלים מן שאר הגוים אלא עם ישראל הם חלק מן אנושות כולה, וגם התכלית של עולם העתיד וביאת המשיח זה העולם האידעאלי והיושר הסאציאלי שוין וחירות בני אדם. זאת היא היהדות של ברויער וחביריו למרות כל ההסתרות והמטמונות שמסתיר ומטמין זהו התוכן של יהדותו השזור בכל דבריו, את חילול התורה שמחלל ואת גידוף הקדושה שמגדף. הדברים מוסתרים מעט, כי ברויער אינו אומר לבל לישיב בסוכה אלא אדרבה ליקח אתרוג ולולב, להניח תפלין ולאכול מצה, כי הוא אורתודקוס ואינו רוצה לזוז מן החוק הלאומי וההיסטוריאלי של העם, התרבות של עם ישראל אשר הוא המרכז לכל תרבות האנושי של כל אומות העולם, הוא לוחם עבור התורה, עבור יהדות, הוא לוחם גם נגד הנצרות וכותב:

"חשבה הנצרות שאחרית הימים כבר משמשת ובאה, הכריזה על החסד בלי צדק ומשפט, ומה הוא החסד אשר הצדק והמשפט אינם תומכים בו? העלימה עין מן העמים והמדינות, ופנתה ישר לבני אדם להכניסם לאחרית הימים, הדופקת כבר בדלת ההיסטוריאלי המתעלפת.

דת העמים והמדינות הוא הצדק ומשפט הצדק, לא קבלה הנצרות את מעמד הר סיני ומשום כך לא קבלה התגלותו של הצדק ומשפט הצדק. לא היתה לה 'דת' למען העמים והמדינות, השאירה הנצרות את העמים והמדינות בלי דת. ותוצאות הנוראות אנחנו כולנו היום עדים נאמנים". (ברויער, מוריה צד 39) "אין למדינות ולאומות דת אחרת כי אם הצדק האלקי ומשפט האלקי, הבשורה הזאת היא הבשורה של עם ישראל אל האנושות, לעמיה ולמדינותיה. התורה היא התגלות השם ב"ה בדבור בעל פה ובכתב, מקבל התגלות הזאת הוא האדם, לא האדם מיוחד במינו בגזעו ובעמו, אלא האדם סתם. התורה מעידה על האיחוד המוחלט של האנושות, יש לכל האנושות אב אחד ולאב הזה אין שם אחר כי אם שם האדם, וגם חוה היא אם כל חי, והאדם סתם נברא בצלם ובדמות.

התורה אינה מתחילה מן החודש הזה לכם, כי עם ישראל הוא תופעה היסטורית אשר השם ב"ה נעץ אותה לתוך ההיסטוריאלי הכללית, כמחאה נגד דרכה ואמצעי להשפיע עליה, ואשר א"א להבין את מהותה ותפקידה בלי הבנת התוכן של ההיסטוריאלי הכללית". (מוריה צד 42 - 46)

"תחת אדם הראשון ותחת נח, קם אברהם כאב של האנושות, כי רק אברהם לא נתק את הקשר הישר עם האנושות. הוא האיש הענקי אשר למרות מרדו של אדם הראשון ולמרות מרדו של דור הפלגה, חזר להיות אדם, אביו של עם עם ישראל התפלל מתוך האנושיות שלו בעד סדום ועמורה, וכפר גם בעד מרדו של

אדם הראשון. אין היהדות ענין של פרטים אלא ענין של כל האנושות, ענין של ההיסטוריה האנושית, משפחה, חברה, עם מדינה ההם, הם הגורמים ההיסטוריים וכובשים את הארץ התורה כתכנית הבריאה זקוקה למשפחה לחברה לעם ולמדינה.

בלילה הנפלא של ברית בין הבתרים, הוא מרגיש את כל החרדה של ההיסטוריה הכללית, היסטוריה של רודפים ונרדפים, ויהי' השמש לבוא ותדמה נפלה על אברם, והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו, ההיסטוריה החדשה של זרע אברהם מתחילה כהיסטוריה גלותית.

(שם צד 50 - 52)

איזאק לוחם נגד הנצרות, כי אין נכון לדעתו להכריז "על החסד בלי צדק ומשפט כמו שהנצרות הכריזה, ואין זאת החזון השלם והצדק ההיסטורי, ולזאת הוא מעדיף על התורה שיש בה גם צדק וגם משפט, כן הוא מכחיש באופן גלוי במתן תורה לישראל, אין התורה מתחילה מן החודש הזה לכם! כי עם ישראל הוא תופעה היסטורית לתוך ההיסטוריה הכללית, לא האדם מיוחד במינו בגזעו ובעמו אלא האדם סתם. התורה מעידה על האיחוד המוחלט של האנושיות יש לכל האנושות אב אחד, ולאב הזה אין שם אחר כי אם שם אדם' גם מסביר את הברית בין הבתרים שזאת היא 'החרדה של כל ההיסטוריה האנושית' איזאק מגיע בטומאתו אל שמי רום וכוכביהם, הוא מכחיש הכל הוא עוקר הכל, עיקר עסקו ללא הרף לכלות כלה כל מין הבדל שבין ישראל לעמים, כל מין שמיימית של התורה ועם סגולה, לעקור כל קדושת התורה כליל לכל להשאיר מאומה. איזאק ויתר מרעיו נדחקים לזה כי מרגישים בלתי נוחיות מן אתה בחרתנו מכל העמים, נגד חבריהם הגרמנים והגויים יחדיו. זאת מעיק לו מאד מאד ואין לו לכלכל את עלינו לשבח לאדון הכל שלא עשנו כגויי הארצות, א"א לו להכיל את מתן תורה, א"א לו להכיל ביאת המשיח, ובודאי אין לו אפשרות להבין ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, זאת בלתי הולם התרבות הגרמני והרענאסאנס הצרפתי. הוא במצב קשה א"א לו לזרוק כל התורה לאחוריו שהרי הוא הוגה דיעות דתי 'דער תורה דענקער', א"א לו ג"כ להיות יהודי כמו שקבלו אבותינו על הר סיני, הוא מלוחץ אל הברירה האחדית אשר לפניו לבאר ולהסביר עוד הפעם ועוד הפעם, כי אפשר לשמור על מצות מעשיות מתוך גויית. מתוך לימודי התרבות הגרמני, אפשר לו להודות על בחירת ישראל מתוך גויית הזה בעצמו, כי התורה זהו תרבות של צדק סאציאלי, ועם ישראל נבחר להביא אל האנושות התרבות הכללית הזה. חוזר עוד הפעם ועוד הפעם שאין חילוק בין ישראל לעמים, ואין חילוק בין התורה ובין התרבות העולמית, הוא מסביר זאת ללא חילוק על איזה נושא הוא מדבר. דברי איזאק ברויער המה ממדקרות חרב יורדים חדרי בטן, מעטים המה שיבינו הארס הממית התוכן של דברי נאצה הללו, שהיו באיזה פעם מזון של החינוך בגרמניה, ועוד יותר מעטים שיבינו התוצאה מן מהלך הזה הנוגע לנו בתקופה הזאת.

אם כי בודאי אי אפשר להעתיק כל דבריו הנכתבים, כולם הם המשך אחד של רעל כפירה והשוואה של כל הקדושה להטומאה של כל הגוים, אבל נכון להביא רק עזו

דברים אחדים להראות הלימודים של יהדות הגויית הגרמנית, שראשיהם היו המנהיגים לא אל המתי מספר של שומרי מצות בגרמניה, אלא גם הדריכו חלק גדול משומרי תורה ומצות אשר במזרח איראפא. אשר הדריכו כולנו אל עצם ענין הציונות, אשר החריבו מקדשי עליון, ללא הודע וללא מראה בולטת, בחשאי ובמחתרת, כי יסיתך אחיך בסתר לאמר נלכה ונעבדה האלילים אשר סביבותיכם מקצה הארץ עד קצה הארץ. איזאק ברויער אינו בודד במחשבותיו אם כי הולך הרחק הרחק מן האמונה והקדושה, כל זאת היא התוצאה מן הענין המכונה יהדות החרדית המערבית, לקיים מצות מעשיות באיזה בחינה ביחד עם הגיון גויי גרמני, כדאי להדגיש כי בכל דבריו של ברויער וראזענהיים בלתי נמצא שום דבר מן דברי חז"ל, ספרים הקדושים, דברי גדולי הדורות, אפילו פירוש רש"י ז"ל על הפסוק, בלתי נצרך להם כלל, מביאים רק איזה פסוק מן התורה (פענטאטוך) והם מטפלים אח"כ להסביר זאת על פי תרבות העולמי, יושר סאציאלי, עוול סאציאלי, היסטוריא וכן הביטוי של ברויער מאטאהיסטוריא, האנושות די מענשענהייט, חירות די פרייהייט, כל הדברים שגם גוי גרמני יכול לפרש בהם את הפסוק הזה. יהדות החרדית בפראנקפורט נתחנכה להיות יהדות גויית, הם רוצים בזה רצון גמור, אינם לומדים תורה כמו שידוע לכל ישראל בני אברהם יצחק ויעקב, אלא לומדים גרמנית גויית, מחשבתם מלאה רק מזה, ואם מביאים פסוק מן תורה שבכתב בכדי להשתמש למטרת 'דענקונג' שלהם הוגי דיעות דתיים, בוחרים בהפסוק של תורה שיהי אפשר להם להלביש שק ואפר עליו מן התרבות הגרמנית הממלאת את מחשבתם על כל גדותיו, איזאק ברויער מדבר על יציאת מצרים רק עם הלימודים הקבועים בו מן קאנט, מן העתונים, כי אין לו חומר אחר חוץ מזה, היסטוריא, מאטאהיסטוריא, ההוגה דיעות כותב:

"גלות מצרים היא כור הברזל, בו מרגיש זרע אברהם בגופו ובנפשו מה טיבה של המדינה הרבונות. פרעה חשב שיש תועלת מדינית לדכא את ישראל, והרי הוא מוצא בשם המדינה חוקים נגד בני ישראל. וכי החוקים האלה הם משפט? באופן פורמלי הם משפט בלי ספק, אמנם הם רק חמס נורא, כי הם אינם מכוונים לצדק אלא לתועלת מדינית, החזון העליון של מדינה רבונית. עבדים היינו לפרעה במצרים, גלית מצרים היא בית הספר הגבוה ללמוד הקללה הנמרצה של הרבונות ביחס בין עם לעם, וגם ביחס שבין אדם לאדם כלומר יחס החברתי. השאלה הסוציאלית לא פחות מן השאלה הבין לאומית בוערת סביב לעריסתו של ישראל. במצרים עמדו אבותינו על כל העני של הפועל, ושל העבד משולל נחלה, ואשר התקיפים מנצלים אותם עד הפרוטה האחרונה.

השם ב"ה הבטיח לאברהם אבינו לנקום נקמת החמס הסוציאלי כמו חמס המדיני, יצאו ברכוש גדול וינצלו את מצרים, נצלו את המנצלים, במצרים רכש לו זרע אברהם את רגש הצדק והיושר, רגשות הרחמים והחסד, את ענין המוסרי נגד העוול הסוציאלי, אשר עד היום פועם בלב המהפכנים היהודים (הכוונה הקומניסטים ברוסיה) הגם שמכבר התנכרו מעשיהם לאביהם שבשמים. יציאת זרע אברהם ממצרים ויציאת אברהם אבינו מאור כשדים, מקבילות זו לזו לגמרי, יציאת מצרים היא יסוד היסודות של כל היהדות, למען תזכור את

יום צאתך מאמ"צ כל ימי חיך. יציאת מצרים היא היציאה מן ההיסטוריה הכללית, יציאת אור כשדים היא חזרת האדם האחד אברהם אבינו לאנושיות הטהורה והקדושה (!) יציאת מצרים היא חזרת המשפחה האנושיות להיסטוריה (!) הטהורה והקדושה של האנושות.

היציאה הזאת היא ההנחה של הכניסה להיסטוריה הבריאותית, אשר אנחנו נקרא אותה מאטהאיהיסטוריה, ומיום צאת זרע אברהם ממצרים חייב כל יהודי ויהודי לצאת גם הוא ממצרים, להפרד מן ההיסטוריה הכללית ולהכנס אל ההיסטוריה של עמו, למאטהאיהיסטוריה, כי יציאת מצרים מעידה על מאטהאיהיסטוריה והן על מאטהאפיזיקה".

(מוריה צד 54 – 55)

יש לציין בכך הוספה אחת שמוסיף שם אחר כל הדברים הגויים הללו. איזאק מוסיף במסגרים, (השוה רמב"ן) בכדי שהקורא יחשוב כי ח"ו דברי רמב"ן ז"ל הם בתלם אחד עם דברי נאצה של 'הגויסה המיוחדת' בענין יציאת מצרים, גלות מצרים, ברית בין הבתרים. כנראה כי גם ההוגה דיעות עצמו הרגיש מעט כי הרחיק ללכת עם פירושו הגויי על יסודי האמונה. רצה לקבל איזה תמיכה להראות סעד לדבריו וציין הציון הזה (השוה רמב"ן). אינו אומר איפוא כתוב זאת בדברי הרמב"ן ז"ל. על איזה פסוק בתורה מפרש הרמב"ן ז"ל את הפירוש של לימודי קארל מארקס, ענגעל, וניטשה? באיזה מקום כותב הרמב"ן ז"ל את דברי ברויער וראזענהיים? הוא כותב סתם (השוה רמב"ן) בכדי לבלבל, בכדי להטעות, בכדי לאמץ את הזוהמה שלו. זאת ערמימיות יתירה ומסלק לגמרי את התמימות הילדותי, שדוברי יהדות החרדית הגויית מאמצים למשוך על פניהם, בשעה שמפטפטים עם הגויית שלהם על איזה פסוק וענין מן התורה. במקום אחר מוסיף איזאק (השוה של"ה) זאת מתאים אל ענין הזה של (השוה רמב"ן) שקר ורמאות הם כלי קרב של כל זומאה בעולם, וכן אי אפשר לו לדובר הזה של הכחשה כללית בקדושת ישראל וקדושת התורה, שלא ישתמש במכשירים האלה.

אחרי הביאור הזה על גלות מצרים, על ברית בין הבתרים, וגם פירושו המיוחד על יציאת מצרים, מפני הרבונות של האומות ושל פרעה, שלא שמעו בקול קארל מארקס וענגעל על הדרישה של בין-לאומית ומדינה אוניברסלית, גלות מצרים היתה פשוט 'עקספלאטאציע' וחמס סאציאלי, 'אשר התקיפים מנצלים אותם, את העני הפועל והעבד המושלל נחלה, עד הפרוטה האחרונה' ההוגה דיעות מגדיל את יציאת מצרים כי 'במצרים רכש לו זרע אברהם את רגש הצדק והיושר, את המוסריות נגד העוול הסאציאלי' וזה רגש גדול לפי דעתו כי זאת פועם עד היום בלב המהפכנים היהודים שעזרו ביותר למהפכה הקומניסטית ברוסיה. כן מגדיל עוד יותר את יציאת מצרים כי 'היא חזרת המשפחה האנושות להיסטוריה הקדושה של האנושות, וישראל אל המאטהאיהיסטוריה', אחר מלחמה עבור התורה הזאת של ברויער, הוא אינו נח ושקט, וחוזר אל מלחמתו אחרי הפסקה קטנה וכותב:

"המנוחה עצמה של שבת היא סימן חירות, עם ישראל לא רכש לו את החירות, אלא השם ב"ה הוציאו ביד חזקה להיות לו לעם. והנה רק לעם ישראל אין

רבונות! עם ישראל היא בריאה היסטורית של השם ב"ה נשארה בבחינת ויהי (זאלטע) עם ישראל הוא גוי מקרב גוי (!) וההיסטוריה שלו היא היסטוריה מקרב היסטוריה. בכל שבוע כשבא היום בו מעיד עם ישראל על בריאת העולם הרי עם ישראל מעיד גם על בריאתו הוא, על העושה מלאכה ביום השבת כופר בבריאת עם ישראל ומאמין שכמשפחות הגוים עם ישראל. מאטאהיסטוריה של ויהי (זאלטע) ההיסטוריה אשר מתהווה בעקיפין בתוך היסטוריה הכללית, אשר מתהווה במישרים בהיסטוריה של עם ישראל, עם ישראל הוא עם המאטאפיזיקה, עם המאטאהיסטוריה.

הופיע השם ב"ה ושבר הרבונות העריצית, והוציא העבדים האומללים והם חזרו להיות בני אדם, ועד היום הזה אין ליוצאי מצרים, ליוצאי ההיסטוריה, ברירה אחרת או הם עם וזפשי עם של מאטאהיסטוריה, או הם עומדים עוד הפעם בתחתית ההר הר ההיסטוריה ושם תהי' קבורתם. שחרר השם ב"ה את העבדים, בנתנו להם את תורתו ובקבלו מהם הנעשה ונשמע, התווה היא קריאת דרור לעבדים! האמנציפציה העיקרית של היהודים, שטר שיחרור שלהם על חירותם.

ויהי בישורון מלך, אדון העבדים הפך למלכו עם חפשי, כי התורה היא התחוקה של עם ישראל והמלך הזה מלכו של עם ישראל. לא חדל להיות מלך הגוים (!) מלך העולם, זאת היא הנקודה המרכזית של היהדות. מלכו של עם ישראל הוא מלך הגוים מלך העולם. אין זו האמביציה של עם מתי מספר (עם היהודי) להשתלט על הגוים ועל העולם, האימפריאליסט היהודי כל זאת טעות נוראה, לא מלכו של עם ישראל הוא מלך הגוים ומלך העולם, אלא אדרבה, מלך הגוים ומלכו של עולם, הוא מלך ישראל, עם ישראל אינו נזקק לשום רבונות, וזאת היא בחירותו של ישראל"

(מוריה צד 54 – 55)

עבודה קשה הזאת של ברויער בלתי מסתיימת ובלתי פוסקת. בכל האופנים ובכל הסלסולים ומשחק מילים העומדים לרשותו מתיגע להודיע כי אין חילוק בין ישראל לאומות העולם, המניחה בשבת זה סימן חירות! פרייהייט, הגוים מבינים זאת. התורה כולה זאת היסטוריה, הגוים מבינים גם זאת. הענין של היסטוריה מפורסם לכל העמים. ברויער יגע להציל הענין ובחר עבור עם ישראל המלה שחידש בשם 'מאטאהיסטוריה' שאין אחד יודע פירושו, אבל אין זאת לחרפה עוד בין הגוים. כי כל זמן שאיזה מין היסטוריה נצמד לתוה"ק, כבר זאת בתוך הגבול של תרבות הגרמני ואין עוד פירוד בין ישראל לעמים. יציאת מצרים זה שיחרור מן הרבונות העריצות ואקספלאטציע של פרעה על ישראל, חמס סאציאלי הזה הגוים מבינים אותו, קבלת התורה (זאת אינו מעמד הר סיני כמו שישראל יודעים) בתחתית ההר זאת היא קריאת דרור 'האמנציפציה העיקרית של היהודים' הגוים יודעים היטב מה זאת דרור – פרייהייט, ומה זאת אמנציפציע, ברויער עובר על הכל בשקט רב. אולם כל זאת אין עוד הגמר הוא נלחץ לשחרר עצמו מן כל זיק הנשאר כי גם השיירי שירים מן הבדל שבין ישראל לעמים בלתי נותן לו מנוח. והוא מכריז לפני חבריו, 'לא מלכו של עם ישראל הוא מלך הגוים, אלא מלך הגוים ומלך העולם הוא מלך ישראל! בזה נח דעתו כי מלבד החיבור והאיחוד של ישראל אל הגוים, הוא נותן אל הגוים דין קדימה והכבוד הנכון. עסקו של ברויער ואת אשר עמו היא להסביר ההתבוללות הגמורה, ועל דרכם זה הם עוקרים כל הקדושה האלקית

ממחשבתם של ישראל. הטומאה הזאת נוגעת עד השורש ההוגי דיעות הללו מפיצים הטומאה הזאת. עם התוכן העיקרי הזה הממלא כל דבריהם פגמו והשחיתו את שומרי תורה ומצות. יהדות החרדית המערבית בלתי קימת עוד. ההשמדה הנוראה שבאה מן הגוים שהיו מתדמים אליהם, בטלה כל זאת מן האופק. דבר זה בלתי מענין עוד. אולם בהכרח לדעת את התוכן של יהדות המערבית הזאת בידיעה האפשרית, לדעת את הדרך המוביל אל הציונות העומדת נגד עינינו, לדעת את המנהיגים שנהגו את ישראל שומרי תורה בהדרך הזה, לדעת את החורבן בתוכיות עינינו.

ס"ב

דרכי המעבר

המיעוט הקטן של שומרי תורה בגרמניה עודם עסוקים מפעם לפעם במלחמה נגד הניאולוגין אבל מלחמה זו נתחלשה ונצטמצמה אל ענין ויכוח לבד מעל דעי הפירסומים. שומרי תורה האורתודקסים כותבים מענה נגד דברי הניאולוגין לבל הרשות להיות מנוצחים מהדברי לעג שמלעגים על דברי תורה ועל מצות התורה. הויכוח עוד לוקח מקום באופן מסוים אם כי הרדיפות במעשה נגד שומרי תורה כבר נחלש וכמעט נסתלק. הניאולוגין כבר כבשו הקהלות הגדולות. נחרבו בתי כנסת וכמעט נהרסו כל מקוואות טהרה, החדרים עוד אינם, וגם המיעוט העוד אוחז בשמירת התורה אין לו עוד ההשפעה שהניאולוגין ידאגו על זה. הקהלות האחדות של שומרי תורה קטנות הם במספר ואין להם שום כח להקים את יהדות אשכנז. להפוך בניני הטעמפעל אל בית הכנסת, לגרש כלה הפרעדיגער הכופרים ולהחליפם עם רבנים מורי הוראה בישראל, וכל הבאים מזרע ישראל ישמרו שבת קודש ויקבעו עתים לתורה. כל הרדיפות בפועל כמעט נחסלו, אלא כי מפעם לפעם הרבנים הרשעים מפרסמים איזה דופי ובוז לשמירת התורה. ועל זה בא המענה מן הלבירים שומרי תורה. המענה הזאת בלתי בנויה על דברי תורה ודברי חז"ל, אלא על הגיון אנושי בנוסח עתונאי תרבותי, יש בהמענה הזאת גם רגש חולשה יתירה להשתמש באמצעים הללו בכדי שלא יתראו כאנשים בלתי מתורבתים, כאיזה אדוקים מן דור העבר, קצורי הראות ללא שיתוף עם התקדמות החיים ופתוח המדע בארצות איראפא המערבית. הויכוח הזה הנראה לכאורה נחוץ, אבל מאידך גיסא דרכי הויכוח הללו משמשים אל החיזוק והקביעות של דיעות הוגי תרבות הגרמני בין שומרי מצות, כיון שהדיעות הללו מתפרסמים בכל עת ומשתמשים בהם לצורך התורה. הדיעות הללו מתלכדים ומתדבקים אל שומרי תורה והכל מתראה מתוכם ועל ידיהם. אולם המיעוט של שומרי תורה בגרמניה נחוצים גם פעולות לצורך קיומם, ואין די בהפירסומים לבד. עוד קודם פרוץ מלחמה העולמית הראשונה, התחזקה בגרמניה שנאת ישראל בצעדים ניכרים, ולא הועילה כל ההתכוללות של הניאולוגין והאורתודקסים, למנוע האנטישמיות ההולך וממלא את ארץ גרמניה, רק אחר זמן קצר אחרי האמנציפציע והרענאסאנס שהכריזו חירות ושיוון לכל האנושות ללא חילוק כלל. הניאולוגין נתפחדו מעט והתחילו באיגוד הקהלות שלהם לעשותם גוש אחת תחת השם 'איגוד הקהלות בגרמניה', חלק אחר נתאגדו תחת השם 'התאחדות יהודי גרמניה' בעזרת 'בני ברית' באמריקה. נעמד אז גם איגוד של הרבנים הכופרים בשם 'התאחדות הרבנים בגרמניה',

לדאבונינו, יש להזכיר כי אל האיחוד הזה של הרבנים הרשעים, נצטרפו גם איזה רבנים של שומרי מצות, שנתמנו ע"י 'געמיינדע ארתודוקס' דהיינו האורתודקסין שלא נתבדלו מן קהלות הרעפורמער, אלא הי' להם זכות לבחור רב שומר מצות התורה. נגד האיחודים הללו נולד המצב שכל הנציגות של היהודים כלפי חוץ, כלפי הממשלה, נמסר ליד הניאולוגין נוסף על כוחם המכריע בתוך הקהלות המקומיות שכמעט כל הקהלות נתנהלו בהנהלת הניאולוגין. הקהלות מתי, מספר הנפרדות, פראנקפורט, בערלין, ווייסבאדן, האלברשטאם, מינכען, נירבורג, וקעניקסבערג, ועוד איזה ישובים מאד קטנים במספר, נלחצו גם הם להתאחד לגוש אחד להגן על עניני הדת כלפי הממשלה, וגם לעשות פעולות להזמין צרכי הקהלה כמו שוחטים, מוהלים, מורים, עבור קהלות נפרדות הללו. בערך שני שנים קודם פטירתו בשנת תרמ"ט, התחיל רש"ר הירש לאחד את הקהלות הנפרדות מן הקהלה הכללית תחת השם 'איחוד חפשי לעניני יהדות אורתודקסיות', כנראה המלה 'חפשית' היתה להראות כי אין שום לחץ להתאחדות הזאת, אלא שומרי תורה בעצמם רוצים בזה בכדי להגן על עניני הדת. לאחר איזה שנים נודעה התאחדות הזאת בין יהודים שומרי תורה בשם הקצר 'פרייע פאראיינגונג' במטרה לחזק ולאחד הכוחות המאד מעטים של האורתודקסיה בגרמאניה, שנפרדו מן קהלות הפלליות, ולהזמין להם צרכי היהדות וצרכי המצות, ובעיקר להתיצב לפני איזה מוסד ממשלתי מן הממשלה הגרמנית בעת הצורך, לא כאיזה מיעוט נפרד אלא כאיזה כח מאוחד.

כל זאת היתה כיוזמת הקהלה הנפרדת בפראנקפורט תחת הנהגת רש"ר הירש, לנקוט בכל האמצעים לחזק ידי קהלות הנפרדות במצבם החלש ודלות המספר, אבל בעיקר היתה ההתאחדות החרדים הזאת נגד 'איגוד הקהלות בגרמניה' האיחוד של הניאולוגין, שעמד לבלוע הכל לכל השאיר זכר לשום יהדות חוץ מהם ביחס לנציגות אצל הממשלה המקומית. המלחמה החסירה כח של התאחדות החרדים 'פרייע פאראיינגונג' היתה עוד מסובכת יותר, כיון שגם בתוך ההתאחדות החרדים הי' פילוג ופיזור בין הקהלה בבערלין מיסודה של הרב הילדסהיימער ובין הקהלה בפראנקפורט מיסודו של רש"ר הירש ואחר פטירתו, של הרב ברויער. בין כך עלה על האופק מר יעקב ראזענהיים המחונן בכשרון רב הן בכתובה והן בנאומיו, הוא הביא את השבעון 'איזראעליט' למדרגתו הנכבדה. בתחילה השבועון הזה התפרסם במאינו, ראזענהיים הביא את המערכת לפראנקפורט, ובמשך שלושים שנה הוא הי' העורך האחראי. המאמרים של ה'איזראעליט' הנכתבים בסתם ללא חותם שם פרטי, היו כולם של ראזענהיים, ובוזה הביע השפעה ניכרת על יהדות האורתודקסית באשכנז, ראזענהיים נעמד בראש פעולות ציבוריות שונות בקהלת פראנקפורט, ואח"כ התרכז לפעולה יותר רחבה של יהדות האורתודקסית באשכנז בכלל, בהענין של 'פרייע פאראיינגונג' לענינים הנוגעים את שומרי תורה בהמדינה בכלל. אם כי ראזענהיים הי' מן פראנקפורט, ונתחנך בהרעל שולע של רש"ר הירש, וגם הי' ממעריציו, עכ"ז לא הביט בעין רעה על שומרי

תורה הללו שלא התפרדו מן קהלה הכללית. וכן ה' באפשר לו לגשר את הקהלה של בערלין שלא היתה כ"כ אדוקה בדרכי הירש אל תוך 'פרייע פאראיינגונג'. היתה זאת הישג ניכר. בהאירגון הזה על ידי ראזענהיים, ואסיפה הראשונה נחקיימה בבערלין בשנת תרנ"ז בנוכחותו של הרב ד"ר ברויער ממלא מקומו של רש"ר הירש חותנו. לפי התנאים דאז, לפי מצב רוח של יהדות האורתודוקסית, האסיפה הזאת בבערלין ה' צעד גדול של התקדמות בהתאחדות החרדים 'די פרייע פאראיינגונג' של יהדות האורתודוקסית בגרמניא. הרב ד"ר שלמה זלמן ברויער בא לבערלין ובנאומו בתור יו"ר, הדגיש הנחיצות הגדולה להתאחד נגד האיגוד של הניאולוגין, וזאת דרישת השעה עבור שומרי תורה בנוגע כל השאלות העומדות על הפרק. יעקב ראזענהיים בכשרונו סדר את הסדר לפעולות, וכמנהג גרמניא נתחלקו קאמיסיעס שונות, מחלקת החוקית, לעמוד על המשמר על כל דבר הנוגע ליהדות החרדית בדבר חוקי המדינה, מחלקת החינוך לחנך מורים שומרי תורה עבור חינוך של הריעל שולע'ס, מחלקת הספרות להפיץ פרסומי הדתיים. ביחוד מחלקת החוקית היתה נחוצה בכדי להביא בתי חינוך החרדיים לתוך התחוקה של חינוך חובה בגרמניא, בכדי לפעול רשות לפתוח חנות באיזה שעות ביום ראשון עבור אותן היהודים שומרי שבת, לעמוד על המשמר נגד האנטישמים הרוצים לגזור נגד השחיטה היהודית. להשיג מאכל כשר עבור החיילים השורתיים בצבא, ועל כולם גם להשיג תמיכה כספית מן הממשלה עבור הריעאל שולע, בתי חינוך החרדים הניכרים מן הממשלה תחת פיקוח של הממשלה. מן העת אשר נבחר ראזענהיים לנהל את התאחדות הזאת בשנת תרס"ו, הפעולות נתרבו וה'פרייע פאראיינגונג' נעמדה בתוך הענינים הנוגעים אל קהלות החרדיות בגרמניא בכללם. ה' לו לראזענהיים קשויים גם בתוך פראנקפורט עצמה, רוב שומרי מצות במעשה שהיו בתוך קהלת ברויער מיסודו של רש"ר הירש, השתייכו ג"כ לקהלה הכללית 'מוטער געמיינדע' ושלמו מס הקהלה אל קהלה זאת, והיו חברים ג"כ בקהלת ברויער, למרות כל הבקשות ואזהרות של רש"ר הירש והרב ברויער הממלא מקומו על היציאה מן קהלה הכללית, אפילו מר לאויס פייסט שהי' במשך כל השנים ראש הקהל בקהלה החרדית, השתייך ג"כ אל הקהלה הכללית לחוגו של הרב מארקוס הורביץ הרב החרדי בתוך קהלה הכללית. הקהלה החרדית בפראנקפורט לא היתה אף פעם 'יוצאים' במלא מובן המלה, וכן ראזענהיים בעצמו ה' משוכנע כי אין להתפרד מן קהלה הכללית 'געמיינדע אורתודוקס' אדרבה הפירוד מן הקהלה הכללית לא היתה לרצונו 'היתה זאת לדעתי שגיאה היסטורית הרת היותר גדולה' דעתי האישית הזאת ממשיך ראזענהיים 'היתה לי אחד היסודות בחיים מימי נעורי עד לעת זקנתי' (זכרונות צד פ"ה) אבל לא עלתה בידו להזמין את הרב הורביץ ואת קהלתו לתוך ההתאחדות 'פרייע פאראיינגונג', הרב ש"ז ברויער לא יכול להסכים על זה, סכ"ס היתה הקהלה של הורביץ 'געמיינדע אורתודוקס' הפירצה בתוך עיר פראנקפורט, נגד כל דבריו של רש"ר הירש ונגד דבריו של ממלא מקומו הרב ש"ז ברויער, מפני זה לא נכללו 'געמיינדע אורתודוקס'

בתוך ההתאחדות החרדים בהמקומות שהתקיימו בהם. וכן מתאונן ראזענהיים 'למען האמת ההיסטורית יש בכל זאת לקבוע את העובדה. 'שליכוד כל המאמינים המטרה של האורגניזציה של 'פרייע פאראיינגונג' לא הושגה בשלימות'. (זכרונות צד פ"ה).

לפי דברי ראזענהיים איזה פעולות נעשו בימי עמדו בראש של התאחדות הזאת. כמו 'אגודת הבטוח' בדבר חוסר עבודה של הפועלים שומרי שבת. תמורת שילום 12 מארק לשנה מן החברים אל איגוד זה. אגודת הבטוח שלמו להמשתייכים במקרה של חוסר עבודה 45 — 60 מארק לחודש במשך ששה חדשים של חוסר עבודה. יסדו גם לשכה בשם 'אגודת הספרותית היהודית' תחת וועד ההינוך בפראנקפורט. אין להתעלם מן כל פעולה טובה של כל אדם מישראל. וגם אין לדרוש שכל פעולה ופעולה תהי' דוקא במדרגה נעלית ללא שום נידנוד של כל נגיעה עצמית. ללא מחשבת איזה נדנוד של כבוד והתכבדות. הרי כולנו עפר ואפר ומאד קשה שתהי' פעולת בשר ודם נקיה מן עפר ואפר הזה. מובדלת לגמרי מן הרצונות הנובעות מן לב בשר של אדם בעוה"ז. חוץ מן הגדולים והקדושים בישראל שנזדככו בקדושת התורה עד שהפכו את כל נפש הבהמית אל הקדושה ודביקות בה'. אצלם הרצונות של בני אדם מסולקים מן הגשמיית. ואין בד' אמות שלהם אלא תורה וקדושה לבד ללא תערובות עוה"ז כל דהו. בדרך הידוע לנו. כל לב ישראל מלא תודה אל כל עסקן הפועל ועוסק בצרכי ציבור באמונה הקב"ה ישלם שכרם בזה ובבא. אולם העסקנות לצרכי ישראל. לצרכי תורה. בהכרח שתשאר עסקנות לצרכי תורה ולא תורה עצמה. ובשום אופן א"א להעמיד העסקן והעסקנות מחוץ לגבולם ולהעלותם אל ענין של תורה עצמה שזאת דבר מסוכן מאד.

הלא בכל מקומות ישראל. היו גבאים שעסקו בצרכי בית הכנסת ומקומות התפלה. דאגו וגם פעלו שיהי' המקום חם ונקי. עסקו להמציא מעות לצרכים הרבים של מקום תפלה. הוצאות כספיית הנחוצה על קנין ספרים. על קנין ספרי תורה. על סידורים לתפלה. סידור מקומות להתפללים שם. לסדר בעלי תפלה וש"ץ. ועוד דברים הנחוצים לצרכי בית הכנסת. אבל עם כל התודה והוקרה אל גבאי בית הכנסת ומקומות התפלה. א"א להשים אותם בגדר הלכות תפלה כיון שהם עוסקים בצרכי המקום של תפלה. הלכות תפלה כתובים בהטור ושלחן ערוך והפוסקים ז"ל. כן אין לשום את הגבאי בגדר הענין הרם של כוונת התפלה. זאת כתוב בספרים הקדושים וספרי בעלי רוה"ק שגילו לנו הנסתרות לה' אלקינו בדברי התפלה שסידרו לנו אנשי כנה"ג. והתנאים ואמוראים ז"ל בתפלות קצרות. אין להגבאי של תלמוד תורה העוסק בצרכי כספיית הרבים עבור מקומות התורה. החרדים והישיבות ושאר מקומות התורה. שום ענין במה שנוגע להתורה עצמה. א"א לצייר שאיזה תלמיד של ישיבה שיש לו איזה קישוי להבין עומק דברי תורה במקום שעומד שם. שישאל דבר זה להגבאי שהוא יכריע לו כיון שהוא גבאי ועוסק בצרכי הישיבה ומקום תורה. הגבאים היו אנשים פשוטים עם לב טוב של ישראל. ורצו לעשות פעולות ומעשים לטובת ישראל. גבאי של גמילות חסדים. גבאי צדקה. גבאי של

תלמוד תורה, גבאי בית הכנסת, על פעולות ומעשים טובים שלהם ישראל מוקירים ומכבדים אותם. מן השמים נותנים להם שכרם, אבל אינם נעשים על ידי זה אנשים אחרים ממה שהם, אינם מקור התורה ולא נושאי הקדושה, הגבאי של בית הכנסת הישן המפואר בלובלין לא ימלא מקום ז"ל והגבאי של בית הכנסת בצפת לא ימלא מקומו של האר"י ז"ל, וכן בשאר המקומות שמשם יצאה תורה וקדושה לישראל. בגרמניא נשתנה הענין הזה בצעד ניכר, מי שהי' לו איזה עסקנות להצרכים של ציבור הוא נעשה ג"כ למורה דרך של הציבור, מי שעוסק בהצרכים של יהדות הוא ג"כ משום זה ההוגה דיעות ומטיף את תוכן היהדות. הדבר נעשה מסובך קצת בפני סתם בני אדם, הלא א"א לבטל את המטיף הזה ואת דבריו, הלא הוא עסקן ויש לו זכיות, הלא הוא דואג עבור הציבור וממילא הוא ג"כ נעשה בבחינת מנהיג של הציבור, וכן דבריו של העסקן מעורבים ומשוזרים מן הדברים הנוגעים להעסקנות עם הדברים שמשמיע בהתוכן של דיעותיו והשקפתו, דבר זה בלתי מיוחד עוד להארטודקסין בגרמניא, משם נתפשט הדבר המבלבל הזה גם לארצות מזרח איראפא, מקום דירתם של רוב בנין של כנסת ישראל. העסקנים משמיעים ג"כ דברי תורה, הם מטיפים ונושאים נאומים, העסקנים הם בעלי דיעה גם בעניני תורה ודברי קדושה, הם משמיעים דבריהם באמצעות הפירסומים העומדים לשירותם, העסקנות והיהדות מעורבים זה עם זה קשורים זה עם זה, ולבסוף גם מכריעים אפילו זה בלא זה, כי העסקנים נעשו למנהיגים לא בדברי עסקנות אלא גם בדברים הנוגעים ליהדות עצמה, המה הדוברים המה העומדים בראש.

ס"ג

לפי דברי ראזענהיים, פעולת הליכוד של התאחדות החרדים 'פרייע פאראיינגונג' הגיע לשיא בכינוס הפומבי בשנת תרס"ז בהשתתפות הרב ברויער, אז בחרו את יעקב ראזענהיים לעומד בראש הפעולות, והמטרות של ההתאחדות זו היו רבות במספר, ההנהלה החדשה שנבחרה אז באסיפה זו בבערלין נתחלקה לוועדים שונים, וועד הפעולה של תעמולה, וועד של תחוקה, וועד של ספרות ועתונות, וועד של חינוך והשתלמות, וועד העניני יהודים במזרח איראפא ואחרון אחרון חביב (לשונו של ראזענהיים) וועד עניני ארץ ישראל. כודאי היו שם איזה פעולות מן התאחדות הזאת ומן ראזענהיים העומד בראש, הרי השאלות העומדות על הפרק בחיי היהודים כה רבות, כה דחופות, ואין לך יום שאיזה דבר לא יהי' לוחץ מחדש. אם כי מספר של שומרי תורה בגרמניא כה קטן והקהלות האחדות המשתתפות עם 'פרייע פאראיינגונג' בלתי מהווים במספר איזה קהלה בינונית בפולין, אבל דאגות לא יחסרו וכפרט שתמיד עומד נגד עינים המחריבים הנאולוגין בשנאתם ובהריסתם. כל אחד נותן הוקרה ותודה אל כל מי שהשתדל להקל כובד המשא של שארית החלש הזה שומרי מצות בגרמניא הן כמה שנוגע הצרכים של

יהדות והן במה שנוגע אל העזרה הניתנת להנצרכים בגשמיית, אולם בהכרח לציין כי גודל הפעולות הללו לא נמדדו עם גודל המספר של הוועדים, ההרצאות, האסיפות, והנאומים, שנתבצרו סביב אל ההתאחדות הזאת של 'פרייע פאריינגונג', גם תמונה הזאת לא היתה נשארה בפראנקפורט אצל האורתודקסיה, אבל נעשית המטבע עבור המצב שנשתלשל משם גם עבור שומרי תורה בכלל, דבר העומד נגדנו בנוכח ולא בעבר לכד, הנוכח מכריח להזכיר ולהתטפל בזה.

מה נהיה מן כל הוועדים, הרעזולוציעס, הקאנסטיטוציע, הנאומים, האסיפות, זאת בלתי ידוע בדיוק, וכן הי' בלתי ניכר כלל איזה תוצאה בעניני תורה וקדושה בנוגע ליהודים תושבי גרמניה, לא נתוסף בזה שום דבר בנוגע ללימוד התורה ועבודה, לא נצמח מכל זה שום דבר בנוגע לזהירות במצות, אולי דברים כהללו לא נעמדו על הפרק בהוועדים השונים, אבל גם בעניני הקהלה לא נתוספו חברים לקהלות החרדיות וגם לא נתמעט המספר של הפוקרים מפירי ברית, אמנם גם משם מן ההתאחדות הקטנה הזאת של 'פרייע פאראיינגונג' נצמח ונשתל בתוכנו כל הענין של העולם הגויים הארגוניאציע, הקאנפרענץ, הקאמיסיעס, הרעזולוציעס, מחיית כפיים סוערות, שעוד לא שמענו זאת, עד היום של האורתודקסיה בגרמניה. הדברים הללו בעצמם אין בהם איסור פרטי מפורש, אין גם הלכה אחת בשלחן ערוך על איסור של קאמיסיעס וקאנסטיטוציעס, קאנפרענצען ורעזולוציעס, אלא כי ענין כללי מתקדם פה בלא מראה ניכרת, החיים הגרמניים ואורחותיהם מתנענעים ומתקרבים אלינו, גם צרכי רבים וצרכי תורה מסתדרים בהסדר הזה של הגרמנית ואיראפאית. הנאומים מחזיקים התוכן העולמי הזה, הכל מתנהל במהלך הזה אצל האורתודקסים ומשם מושטים הדברים אלינו, לחשוב עם אותה המחשבה של כל גוי הארץ ולעשות אותן הפעולות של כל מפלגות העולמית, הן בנוגע אל החיים יום יומיים והן בנוגע אל שמירת התורה והאמונה, הגרעין המוזר הזה שהפריח הרבה ענפים וגידולים.

נתיסד אז באסיפת בערלין בתוך שאר הוועדות, וועדה מיוחדת לעניני ארץ ישראל, ראזענהיים התחיל להתעסק בעבודה זו 'החביבה' עליו ביותר, במרץ וברצינות ובשימת לב בדין קדימה לכל השאלות אחרות העומדות על הפרק. פעולה הזאת של הוועדה המיוחדת לעניני ארץ ישראל, הי' המשך אל פעולת הכולל "הו"ד" השם הקצר של כולל האלאנד — דויטשלאנד, אשר נתיסד על ידי ר' עקיבה לאהרן ז"ל מאסטארדאס, בו נכללו התרומות של יהודים האלאנד וגרמניה לטובת עניי ארץ ישראל. הפקידים של כולל הזה היו בעיקר מן האלאנד כי משם באו תרומות הכספיית ברובם אבל גם לרבני גרמניה ניתן איזה השפעה בתור יועצי הפקידים, שלושה רבנים של דראמשטאט, ווירצבורג, פראנקפורט, מן קהלות החרדיות באו על אישור החלוקה אשר לפיו חולקו בא"י הסכומים הנקבצים. הנתונים באו ברובם מן האלאנד שם היו שומרי תורה יותר מן דויטשלאנד, אבל משום שגם מן פראנקפורט התחילו לבוא נדבות נכבדות, נתנו מנהלי

הכולל באמסטרדאם את הכבוד לרבני האורתודקסים בגרמניה, לבוא על החתום כתור 'יועצי הפקידים' בכל שנתים או שלש שנים. האורתודקסים בגרמניה נדכו עבור הכולל 'הו"ד' לא רק משום טובת עניי ארץ ישראל, אלא גם משום שראו בזה חובה עממית כאשר נתפרסם בימים ההם.

האסיפה הפומבית בבערלין של התאחדות החרדים 'פרייע פאראיינגונג' הי' רק עשר שנים אחרי הקאנגרעס הציוני הראשון בשנת תרנ"ז (1897) והציונות הייתה שרשים בין יהודים באיראפא והבנין הציוני התחיל להבנות עם מושבות ועירות, בהתפרסמות רבה, ראזענהיים ושאר האורתודקסין ראו בזה להונדב עבור כולל 'הוד' שבזה ימלאו חובתם העממית וגם להם ההרגש העממי לעשות מה עבור ארץ ישראל, הצדקה של רמבעה"נ ו'מתנת יד' בכל רגל, הנהוג בקהלת פראנקפורט לקחו מוכן אחר מאד רחוק מן הענין של רמבעה"נ. עד התקופה של התופעה הציונית בצבעים השונים שבהם הצטיירה, כמו 'חובבי ציון' 'בילוו' 'ישוביסט' או פשוט הציונות של הערצעל ווייצמאן, שזאבאטינסקי ואחד העם, לא הי' נודע בישראל כל הענין של 'לעשות עבור ארץ ישראל' או חלק מן הענין הזה, לא היו עבור זה שום וועדות שום הצלות כל הלשונות הללו נתחדשו אחרי חידוש של הציונות ואחרי הצבעים הדתיים שנתלבשה בהם, כן בפראנקפורט לא הי' נודע פיזור צדקה במידה ניכרת עבור ישיבות העניות ומקומות התורה, או סתם החזקת תלמידי חכמים עניים בכל מרחבי איראפא, אבל נתלו בפראנקפורט אל החזקת הכולל בארץ ישראל, וועדה מיוחדת, עבודה 'החביבה' עלי ביותר, הכולל הזה 'הוד' לא הי' נקי מן אשמות שונות פרטיות, כן הגיעו אשמות פומביות אל הרב ברויער כי 'הוד' מחלק לאנשים בעלי יכולת סכומים גבוהים למרות שלהצנועים בעלי משפחות ועניים נותנים חלק קטן שאי אפשר להתפרנס מזה, הרב ברויער יסד וועד מיוחד לחקור על הדברים הללו, עכ"ז היתה זאת לראזענהיים 'העבודה החביבה ביותר', גם יסד וועדה מיוחדת בפראנקפורט תחת השם 'הוועדה החרדית לעניי ארץ ישראל', בתחילה היתה הוועדה הזאת אלא כתור מייעצת לכד, אך למעשה היתה לה השפעה מכרעת, וכיחד עם הוועדה הראצ'ישראלית של התאחדות החרדים נעברו אל תפקיד מיוחד עם תוצאות.

ראזענהיים רואה בהענין של כולל 'הוד' לא דבר של חלוקה עבור משפחות עניים, אלא פעולה 'עבור ארץ ישראל' פעולה חלוצית של התישבות בארץ ישראל, הוא חוזר על הדברים שכבר נעשו לשיגרא אצל כל ציונים דתיים, כי רק ישוב הישן התחיל בעבודה של הישוב והמדינה, הציונות של הערצעל גזלו את הפעולות הללו וכתבו אותם על שם עצמם, בשעה שעיקר ההתישבות הלאומית שייך ליהדות החרדית ולישוב הישן וגם לכולל 'הוד' וכותב:

"אמנם הי' נכון שמאתיים המשפחות בערך אשר השתייכו לכולל הו"ד ואשר חייהם בארץ ישראל היו קודש לתורה ולעבודה, לא ראו בסכומים שחולקו להם

ענין של צדקה, כי אם הקצבה לאומית הניתנת לה על ידי כלל האומה תמורת פעולתם החלוצית שבעצם ישיבתם בארץ ישראל, כעין תמיכה המגיעה להם בזכות ולא בחסד, כאשר מייציגים וממלאים בשם אחיהם בגרמניא והאלאנד את מצות ישוב ארץ ישראל.

עבודתי במסגרת הוועדה הזאת (הארצישראלית) נתנה לי דחיפה להתעמק יותר בלימוד ההתפתחות היחסים בין ארץ ישראל והגולה, ועל ידה הגעתי לידי הכרה הברורה שכל פעולת ההתיישבות המודרנית שהוחלה על ידי תנועת חובבי ציון, ואשר הציונות המדינית הטביעה אח"כ את חותמה עליה, התבססה על פעולותיה החשובות וההיסטוריות של יהדות החרדית שקדמו לה בזמן, ושכל עבודת ההתיישבות בתקופה החדשה לא היתה אפשרית בלעדיתה.

(ראזענהיים, זכרונות צד פ"ט – צ')

ראזענהיים כמו שאר אנשים פשוטים, החיים ומביטים אל זרם השורר התפעלו מן החוזק של התפרסמות הציונית, וכי חלק גדול מן העם היהודי נוהים אחרי התנועה זאת. אין ביד ראזענהיים או הדומים לו מאומה להתדמות אל מעשי הציונים ההולכים ומתפרסמים. הבונים מושבות והתנחלויות, קולם נשמע אצל הממשלות ומוסדות בין לאומיים. אין בידי הדתיים ברירה אחרת אלא להגזים את הדמיון הרחוק כי איזה מאות משפחות של הכוללים הנתמכים מן שומרי תורה בכדי שהם ילמדו תורה בארץ ישראל. הם הם הציונים הבונים את התחיה הלאומית ואת המדינה העתידה להבנות. הצדקה על שם רמבעה"נ היא לפי דעתו הקצבה הלאומית הניתנה להם על ידי כלל האומה תמורת פעולתם החלוצית וכן הוא ראזענהיים אחרי שהתעמק יותר בענין זה וראה כי אין בידו ברירה אחרת חוץ מן דמיון כוזב ומהרס עבודתי במסגרת הוועדה הזאת נתנה לי דחיפה להתעמק יותר בלימוד ההתפתחות ומסיק את המסקנה הדרושה שכל פעולת ההתיישבות המודרנית שהוחלה ע"י תנועת חובבי ציון, ואשר הציונות המדינית הטביעה חותמה עליה, התבססה על פעולותיה החשובות וההיסטוריות של יהדות החרדית (הכוללים) ושכל עבודת ההתיישבות בתקופה החדשה לא היתה אפשרית בלעדיתה לא תהי' זאת לפלא מה שהציונים מביטים כבזו על הדתיים הללו, מה שהם הציונים יודעים ומה שכל אדם נורמלי יודע, כי איזה מאות משפחות של הכוללים וצדקת רמבעה"נ לא הי' להם שום שייכות עם הציונות שהופיעה, ואין להם שום ערך מספרי עם פעולות הציונים. המספר הקטן הזה לא הי' להם שום שייכות וחיבור עם הציונות, ואיזה מאות משפחות הללו שלקחו מן צדקת רמבעה"נ היו מתנגדים בניגוד חזק אל התחיה הציונית ההתיישבות והתנחלות, ולולא ההנהגה של ראזענהיים והנלויים אליו התנגדותם החזקה היתה נמשכת עד היום הזה.

ההתאחדות הנקראת 'פרייע פאראיינגונג' בראשיתה של יעקב ראזענהיים, פועלת בענינים שונים הנוגעים ביחס של מוסדות הממשלה בדברים הנוגעים להדת, אולם הוועדה הארצישראלית של ההתאחדות הזאת פועלת יותר מן ההתעורבות של פעמים אחדים אצל מוסדות הממשלה, הקאנגרס הציוני ופעולות הציונים בעשרה שנים האחרונים, זכו להתפרסמות ומשיכת לב של העם וא"א לו לראזענהיים לדלג על העובדה

הזאת. גם חוץ מן 'פרייע פאראיינגונג' הכולל הו"ד שהי' עד הנה קופת רמבעה"נ לתמוך בידי עניים לומדי תורה בארץ ישראל, באו לידי מסקנה שנחוץ לעשות משהו יותר מן תמיכה לעניים. הכולל הו"ד שהי' ג"כ בהשתתפות של האורתודקסים יסד ג"כ וועידה מיוחדת על עניני ארץ ישראל חוץ מן תמיכה ללומדי תורה, השם הזה 'דויטשע האלענדישע פאליסטינה ווארוואלטונג' 'הנהלה של גרמניא והאלאנד לעניני פליסטינה' וביחד עם ה'פרייע פאראיינגונג' התחילו לבקש על איזה פעולות למען ארץ ישראל, למען אשר יקרא שמם ג"כ על התופעה החדשה של התישבות בא"י. התמיכה היתה רק ענין צדדי, העיקר הי' בקשת ההשתתפות באופנים האפשריים, ראזענהיים לקח את הענין הזה על שכמו 'העבודה החביבה עליו ביותר' והו"ד עם ההתאחדות, התחילו לייסד איזה כתי ספר באיזה מקומות של ההתישבות, אם אין באפשר להם להאורתודקסין לעשות איזה פעולות ממשיות בבנין הארץ, יעשו עכ"פ את הרוחניות כי הם דתיים ורוח התורה עם האופי דתי ידוע אצלם בטוב, ובעיקר שגם שמם יקרא על ההתישבות, עבודה 'עבור ארץ ישראל', וגם לנו הזכות בארץ ישראל, לא להציונים לבדם לא! אנחנו הבונים אנחנו הדתיים עם כח התורה.

'די פרייע פאראיינגונג' ביחד עם הכולל הו"ד נגשו אל 'עבודה עבור ארץ ישראל' להקים איזה מוסדות חינוך במקומות של ההתישבות הציונית, בתחילה החינוך הזה לא תפס מקום כלל גם במושבות הללו פתח תקוה, עקרון, ורחובות, בס"ה היו שם איזה מאות ילדים, עד לבסוף קודם פרוץ המלחמה העולמית הראשונה, שעלה מספרם בערך אלף ילדים, לרבות גני ילדים, וביה"ס לנערות. למדו שם הכל ברוח פראנקפורט לימודי חול, לשון ערבי, ולשון איראפאי, גם שאר המקצועות הנהוגים בכתי ספר עממים איזה שעות ליום. בתי חינוך הללו היו חוץ לירושלים אבל למרות לרקע הקטן המצומצם של קיומם, הי' בזה עידוד עבור האורתודקסיה המערבית להתפאר בהם ולהשתרר, אנחנו עושים מעשים! יש לנו רשת החינוך משלנו, שלחו לשם מנהל ג"כ איש משלנו, ד"ר אורבאך, כי א"א להאורתודקסים לעשות שום דבר בנוגע ליהדות בלא דוקטור, הבתי ספר הללו נתרחבו מעט על ידו והי' להם עוד יותר כמה להתפאר בדבר עבודה עבור ארץ ישראל. מספר התלמידים והתלמידות ביחד עם גן הילדים אף פעם לא עלה יתר מן אלף או מעט פחות מזה, המספר שהי' באפשר למצוא בעיר אחת בפולניא, תלמיד 'תלמוד תורה' הנתמכים מן קופת הקהל. בודאי בירושלים עצמה נמצאו בתקופה הזאת בכתי תלמוד תורה יותר מן מספר הזה הרבה, אבל אצל התאחדות החרדים הי' זאת הישג יוצא מן הכלל דבר גדול מאד, עבודה למען ארץ ישראל, רשת החינוך, עם הכסף הנאסף מן האלאנד וגרמניא שמצבם הכספי עלה פי כמה מן זה של יהודים מזרח איראפא. משה אורבאך הי' יליד האלברשטט בגרמניא, בנוסח 'תורה עם דרך ארץ' למד ארבעה שנים בהילדסהיימר סעמינאר את חלק התורה, ובמשך ארבעה שנים הללו למד גם באוניברסטאט בבערלין את לימודי פילוסופיא ופעדאגאגיא, אח"כ למד גם

באוניברסטא בשטארסבורג ושם קיבל את התואר דוקטור שלו, שהי' כ"כ מכריע אצל שומרי תורה בגרמניא. כבן עשרים וחמש עוד קודם נשואיו נתמנה מן ראזענהיים והו"ד לנהל את בתי חינוך בארץ ישראל הנקראים בשם 'נצח ישראל' העומדים תחת חסות ההו"ד וההתאחדות החרדים. אחרי שתי שנים בערך בסוף שנות המלחמה בהיותו כבן עשרים ושבע נסע בחזרה לגרמניא והתחתן עם בתו של ד"ר קאטעק הרב החרדי בבאד הומבורג, ומסר את בתי חינוך הללו לידי המזרחי. בעת נסיעתו לגרמניא, כי לא נעמדו לרשותו האמצעים הכספיים הנדרשים, חזר לארץ בשנת תרפ"ב ובא לפתח תקוה. המזרחי נתרצו להחזיר הבתי חינוך להנהלתו של ד"ר אורבאך אבל המורים הותנו תנאי גמור שיבטיח להם משכורת שלמה ללא עיכוב על משך שתי שנים, לשלם המשכורת בכל שבוע, כמו שמגיע להם עכשיו בשעה שבית הספר הוא תחת המזרחי. ד"ר אורבאך פנה אל ראזענהיים לפראנקפורט שיבטיח לו זאת שיעלה בערך אלף לירות שטערלינג לשנה ועל שנתיים שני אלף לירות, אבל ראזענהיים לא הי' בידו לשלוח לו הבטחה על סכום הזה בשתי שנים, והבתי ספר נשארו בידי המזרחי. ד"ר אורבאך חזר לגרמניא ואחז שם במשרות שונות, ובשנת תרצ"ה חזר לארץ ישראל ובא לפתח תקוה להמשרה של בית הספר הזה שעכשיו בידי המזרחי תחת חסות העיריה של פתח תקוה עם ועד הלאומי. הוא בעצמו נשאר חבר לאגודת ישראל והמזרחי לא התנגדו לזה. ד"ר אורבאך עם תלמידו קלמן כהנא התענין בעניני אגודת ישראל במיוחד בעניני פועלי אגודת ישראל, ולקח חלק בהאסיפות של פא"י ונאם לפניהם בכל פעם. (מהלברשטט עד פתח תקוה, זכרונות אורבאך)

עבודתו של ראזענהיים בהתאחדות החרדים, כל הענין של 'פרייע פאראיינגונג', כולל הו"ד, בתי ספר האחדים בארץ ישראל שעברו להמזרחי, אין זאת זכרונות של העבר ההיסטורי שאין מי שירצה לבלות הזמן לדרוש אחריהם, אך כי דבר זה של 'פרייע פאראיינגונג', עבודה למען ארץ ישראל, החינוך של פראנקפורט, הדוקטורים, יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, נוגע לנו גם בעת הנוכח נגד עינינו. כל הענין של 'פרייע פאראיינגונג' עם הפעולות האחדות אצל הממשלה הגרמנית דאז, כבר עבר ונשכח הכל ללא השאיר רושם כל דהו, אבל התאחדות החרדים דאז הי' הצעד הראשון שממנו נולד הענין של אגודת ישראל ודבר זה השאיר רושם תדירי אצל כל יהודי שומר תורה ומצות בכל ארצות איראפא, עם התפתחות של מלאכת הדפוס הרושם הזה נתפשט עבור היהודים בכל רחבי תבל. שומרי תורה ומצות שעד הנה מחשבותיהם והגיונם הי' רק בגבול הגיון התורה והקדושה, התחילו להיות נזונים מן ההגיון של עתונים דתיים המפרסמים דברים סביב אל שמירת התורה ובכדי לחזק את הדת וללחום עם שונאי הדת, וגם ובעיקר בנוגע אל כל הענין של הציונות והמדינה הציונית, שנעמדה במרכז של הדיעות והגיונות של דור הזה שאנו חיים בו. התאחדות החרדים בגרמניא נתנה הדחיפה לייסד אגודת ישראל, גם הצביון והתוכן של אגודת ישראל נלקחה מן 'פרייע פאראיינגונג' הזאת, מן רוח

האורתודקסיה המערבית שומרי מצות במעשה, ראזענהיים כותב:

"מהתאחדות החרדים ל'אגודת ישראל', הנצר שממנו התפתחו הרעיון אגודת ישראל ותנועתה היה 'התאחדות החרדים' יצירת רש"ר הירש ז"ל, מורה דרך הגאוני של אורתודקסיה המודרנית, אשר על יסודה, התפתחותה ופעולותיה עד העשור האחרון של מאה העשרים, הארכתי הדיבור בפרקים הקודמים".
(ראזענהיים, זכרונות ק"ז).

מי גרם שהענין של התאחדות החרדים, דבר חלש וקטן הנוגע רק לדברים מקומיים של קהלות אחדות בגרמניה, יתהווה לענין של אגודת ישראל בהיקף כללי של כמעט כל יהדות איראפא, מי היא המגשר של הגשר הזה שהנצר הקטן הזה יפרח ויתפתח אל הרעיון של אגודת ישראל, בתוצאות כ"כ מכריעות עבור יהדות שומרי תורה ומצות? באיזה אופן נתרקמה היצירה הזאת שרוב בנין של עם ישראל במזרח איראפא, המלאה תורה וקדושה, רבנים גדולי התורה והיראה, יתנהלו בהנהלה זו של יהדות האורתודקסיה המערבית בדיעותיהם ומסקנותיהם, דבר שלא היה באפשר אפילו בהשערה רחוקה מאד, ועכשיו זאת קובע באופן בלתי נראה, ללא הודע בגלוי, שנתהווה במשך הזמן לדבר פשוט ומוסכם עד שאין להרהר עוד אחריו.

ס"ד

יצחק איזיק ראבינאוויטש היה יליד איוועניץ פלך מינסק הסמוכה לוויילנא, משפחת ראבינאוויטש היא משפחת רבנים מפורסמים בערי רוסיה. אביו של ר' יצחק איזיק ר' אליהו ז"ל נרצח בביתו בידי חיילים והוא נשאר יתום שהוא עדיין צעיר, ונתגדל בוויילנא בבית זקנו אבי אמו ר' אליעזר קאוונער ע"ה. הוא ר' יצחק איזיק היה בעל כשרון גדול וכבן י"ג נכנס לשיבת וואלאזין ושם נתפרסם בכשרונותיו למעלה מן הרגיל ולאחר חתונתו נמנה כגבאי לשיבת וואלאזין בהיותו עוד בגיל הצעיר כבן עשרים ושתיים, ובעקבות התמנותו זאת, נתפרסם שמו בין לומדי תורה ברוסיה לשיבת וואלאזין היתה כ"כ מפורסמת אז. הישיבה בוואלאזין נכנסה לאיזה קשויים פנימיים בדבר הנהלת הישיבה, ור' יצחק איזיק הצעיר בתור גבאי, המוכן בזה הוא הנהלה, עלתה בידו להשקיט הסכסוכים והישיבה התנהלה לתפארתה על ידי הנצי"ב ז"ל ומפני זה התייחסו אליו בהערצה, חוץ מזה שהוא עצמו היה בעל נכסים ותמך תמיכה הגונה לצרכי הישיבה, גם יש לזכור כי זקנו ז"ל הקדיש הרבה כסף להתיסדות ישיבה המפוארה בוואלאזין. בהיותו גבאי לשיבת וואלאזין היה לו היכרות ידידית עם הגאון רבי חיים זצ"ל מבריסק שהשמיע שם שיעורים, והתארח בביתו מדי שנה בשנה מספר חדשים ברציפות, וכן היה לו הכרה ידידית פרטיות עם עוד גדולים בתורה המפורסמים מסביב לשיבת וואלאזין. באחד מאגרותיו שנדפסו על ידי ד"ר אשר רייכל, כותב ר' יצחק איזיק ראבינאוויטש אל ראזענהיים על דבר ידידות עם הגאון רבי חיים זצ"ל 'הנה ידוע הדבר ברוסיה, כי היינו

קשורים יחד כשני אחים ממש, ואני עשיתי גם דבר היותו ראש מתיכתא בוואלאשזין בעצם ימי תפארתה, ובכל שנה ושנה ישב בביתי חדשים שלימים' (מכתב 96).

היכרות ה' לו להרב ראבינאוויטש עם גדולי ישראל בזמנו, גם עם הגאון ר' יצחק אלחנן ז"ל מקאוונא, וידידות מיוחדת עם הגאון ר' חיים עוזר ז"ל מווילנא, אם כי ר' חיים עוזר ז"ל ה' צעיר ממנו הרבה שנים, לאחר שעזב ראבינאוויטש את ווילנא הפקיד את ר' חיים עוזר ז"ל על הסדרת עניניו הכספיים, וגם בשעה שכבר דר בגרמניא ה' לו חילוף מכתבים עם ר' חיים עוזר ז"ל כמעט פעמיים בשבוע (רייכעל צד 7). התרחב הקשר שבין הרב ר' יצחק איזיק ראבינאוויטש עם הגדולים בתורה בזמנו ה' ג"כ העובדה, של מצב היהודים אז תחת ממשלת רוסיא, בכל יום פחדים שונים מן גזירות שונות, ברוסיא הצאריסטית היו מצבם ושלומם של היהודים תלויים במידה רבה ביחסים המסובכים והעדינים עם פקידי הממשלה, אפילו אם נגזר איזה דבר מן השונאים בפעטערבורג, פקידי הממשלה המקומית היו חרשים לדבר הזה מחמת פעולות היהודים לשחדם ולהשקיטם. מנהל מחלקת החינוך הממשלתית בוויילנא הבכיר סמירנוף, ה' לו קשר עם הרב ראבינאוויטש, אומרים כי למדנותו ורוחב שכלו של ר' יצחק איזיק עשה עליו רושם רב, אבל בודאי היו ענינים אחרים שסמירנוף נשפע מהם, ולפי שווילנא היתה העיר הראשית של ליטה כולה ואף המרכז של יהדות התורה בתוך תחום המושב, נודעה חשיבות מיוחדת להשפעתו של ר' יצחק איזיק, כי סמירנוף ה' שומע תמיד לדבריו של ר' יצחק איזיק וגם לעתים קרובים בא לביתו וה' משוחח עמו ארוכות בעניני השעה. סמירנוף לא ה' שולח שום דין וחשבון או המלצה בעניני היהודים להבירה בפעטערבורג, אם לא בעצתו של ר' יצחק איזיק ראבינאוויטש, עי"ז כמה נדחו כמה גזירות בנוגע ליהדות, כיון שגם פעטערבורג נתיעצו עם השלטונות המקומיות בענינים הללו.

בכל פעם נעמדה על סדר היום פחד מן גזירה חדשה, המשכילים עוכרי ישראל לא שקטו ולא נחו מלהסביר עוד הפעם ועוד הפעם כי החדרים והישיבות בצביון הישן של לימוד תורה לבד זאת אסון גדול לילדי ישראל ומביא חושך לדור החדש כיון שאינם יודעים את תרבות העולם ושפת המדינה. מסירות שונות עם כזבים אין מספר מסרו הארורים הללו המשכילים, אל ממשלת רוסיא הצארית שהמושלים היו שונאי ישראל בלאו הכי, בכדי להפק זממם לבטל לימוד התורה ללא צירוף תרבות הגוים ומנהגי חייהם, חתירות בלתי פוסקות גרמו לסגירת ישיבת וואלאשזין המפוארה וגם רחפה סכנה של כל מלמדים בחדרים, יהיו רק אלה שעמדו בבחינה ע"י הממשלה בידיעות כלליות וספרות הגוים ולשונם. נוספו להם גם המלשינים מן הגוים על איסור שחיטה מן הטעם של צער בעלי חיים, הסכנות היו רבות, ונחוצה היתה העסקנות באופנים שונים, ר' יצחק איזיק ראבינאוויטש ה' לו הכשרון והמרץ וידע איך להתפלל בענינים הללו, איך לענות על השאלות ואיך להטות אל הצדדים ללא הכיר כי המענה מדלגת על השאלה העיקרית.

הקשר שבינו ובין פקיד הבכיר סמירנוף עזר הרבה, וכמה גזירות נגד הדת נדחו או נשכחו לגמרי. אין ספק כלל שהיו אז בימי רוסיה הצארית סכנות גדולות על הפרק ואין ספק כלל שנחוצים היו כל הפעולות לדחותם או לבטלם, אבל אין להוציא מזה המסקנה לעשות מן העסקנות לדבר עיקרי או לצייר את העסקנים לאנשים גדולים למרות שהיו מעשיהם נחוצים כ"כ בזמנם, זהו סכנה גדולה נוספת הנצמחת מן הסכנות שעברו, ההתעסקות נגד ההתקפות של המשכילים הרשעים אין לקבוע זאת שיקיף כל הגלגל של חיי אדם מישראל, ואין לשכוח כלל כי העיקר היא התורה והקדושה, לימוד התורה ועבודת התפלה, ואדם גדול בישראל הוא רק זה שיש בנפשו הקדושה העליונה הנקנית מן התורה והעבודה, וה' הטוב בחר בו להיות רועה נאמן לבית ישראל, וכל אדם מישראל יהי' לנגד עיניו חובת האדם בעולמו הכתוב בתורה ודברי חז"ל. שום דבר בעולם אפילו הנחוץ והמוכרח ביותר בלתי ממלא את התורה ועבודת ה', ואם כי נחוץ איזה עסקנות מן הללו שביכולתם לעשות זאת, הרי שכרם מובטח מן השמים של העוסקים בצרכי ציבור באמונה, וגם להם ישנו החשבון שלא לעשות מן העסק הזה הנחוץ העיקר בחיים, אלא לפי צורך שא"א בלעדו ובשום אופן אין זאת העסקנות ממלא מקום של התורה והעבודה ה', בין כל המכשולים של תקופה האחרונה הזאת, הענין של העסקנות עבר את הגבול של העסקנות וההתפרסמות של העסקנים נעמדו במרכז המחשבה ונעשה לדבר עיקרי ויסודי, מכריעים בחיי יהדות התורה, מן הגרעין הזה נצמח ונתגדל המצב שהעסקן הציבורי הוא המכריע בענינים של תורה אפילו חוץ מן עניני עסקנותו, דברי העסקן ישאו עמהם הנהגה והדרכה, וגם כל הענין של העסקנות יהי' מכובד כ"כ שנפש אדם מישראל תתמלא ותתרגש מהם.

העסקנות בענינים נחוצים לצרכי הדת, הם רק צרכי הדת אבל לא הדת עצמו, מי שמזמין להציבור מצה לפסח ולולב לסוכות יש להודות לו על הזמנת צרכי התורה אבל הוא בעצמו מחויב לאכול מצה ולנענע בארבע מינים, גם יש לזכור כי העסקנות אינו עסק תמידי, שבכל יום יש להשתדל אצל הממשלה ובכל יום יש להזמין צרכי ציבור, כל ישראל יהיו עסקנים וכל ישראל יש להם החיוב והשאיפה להיות עסקנים ויהי' מכוונה עסקן ציבורי, עם הויכוחים מסביב להעסקנות עם ההסברים על הדברים הנחוצים לעסקנות זו או אחרת, ועם התוצאות מן עסקנות זו או אחרת. עול תורה שנחלש כ"כ בדורות הללו ובפרט בדור האחרון הזה הקטן והחלש שבכל הדורות, עבודת ה' שהתקטנה ונצטמצמה בצימצום כ"כ גדול, חוסר התבונה להבחין כל דבר בהבחנה הנכונה, כל זאת הביא את הענין של עסקנות לתחלוף של יגיעה בתורה ועבודה, הרצון הטבעי של התרבויות שאדם נולד עם הרצון הזה עזר הרבה אל התחליף הזה, שהרי העסקן עשה איזה פעולה כולם רואים את התוצאה, הכבוד שמושיטים אל העסקן מביא את החפץ להיות עסקן בכדי להיות מכובד ולהיות ניכר בעיני הציבור, העסקנות כשהיא לעצמה נעשה דבר עיקרי לבלות בו חיי האדם בעולם הזה לרבות כל הימים שהוא חי

בהם. ההכשר והבלבול גדול מאד, ועוד יותר מתגדל כאשר הי' לפעמים השתתפות של איזה גדולי התורה באסיפה אחת עבור איזה צורך, מהרה חושה ובקפיצה מראים באצבע כי כל הפיטפוטים של עסקנות המה ענין של תורה, ואם כי זאת היתה מוגבלת לפעם אחדי או בזמן יוצא מן הכלל, הרי הבלבול של השטן מוצא לו מקום לפעול, להפוך הכל אל ענין של כבוד והתפארות, תחת השם של הצלת התורה והצלת הדת.

לפעמים הבלבול הזה כי היהדות והתורה אינה תורה אלא עסקנות, מביא בלבולים נוספים מוליכים אל ההיפוך הגמור. האורתודקסים בגרמניא עסקו במלחמה נגד הרעפורמר ולזאת נתפרסמו כיהודים לוחמים מלחמת התורה והדת, על הרוב העיקר של מלחמה זו היתה בין הבלברים האורתודקסים ובין הבלברים הנאולוגין, העתונים השבועונים או הירחונים פירסמו דבריהם של הכותבים הכופרים ועליהם בא המענה של הבלברים האורתודקסים, זאת הי' הרוב של מלחמה זו, רק במקרה היתה גם התעסקות נגד חתירות שונות במעשה נגד הקהלות האחדות החרדיות, שהניאולוגין פעלו נגדם, אבל הויכוח בין הבלברים הי' עיקר המלחמה שכ"כ נתפרסמה בין שומרי תורה, כי מלחמה שבין הבלברים נדפסה בעתונים וזאת המלחמה נודעה ברכים. זאת ברור ללא כל ספק כי כל הויכוחים הללו לא הועילו כלום רק ההתראות של נצחון בטענות, גם הקוראים ב'איזראעליט' לא נתקברו לתורה ועבודה מן טענות הנוצחות הללו, ובודאי שום ניאולוג לא התחיל להניח תפלין מן חוזה ההגיון הנמצא בהמאמרים של פרסומי הדתיים. הויכוח אם כי לפעמים מאד רחוקים הוא נחוץ אבל ע"פ רוב רובו זה מביא התוצאה האחדית הנרצית במאד, שהכותב האורתודקסי הוא צודק, דבריו הם נכונים, טוב כתב יפה כתב, הסגנון והנימוקים הם יותר יפים והם נצחון נגד הדברים של הכותבים הניאולוגין. הדברים של הכותבים האורתודקסים בויכוח התדירי הזה הם לבלרנות עתונאית בהגיון עולמי, בנויים על תוכן של עתוני הגויים ורגשי אנושים שהגויים משתמשים בהם ומבינים אותם, ללא חיבור עם תורה וקדושה מורשה קהלת יעקב. הכותבים בעתונים הדתיים מוכרחים להתעסק בהגיון עתונאי בכדי להתראות בעיני מנגדיהם כאנשים נאורים ומתורבתים, אין כאפשר להם להתנגד אל דברי הכותבים הכופרים מן האמונה והביטול אל דברי תורה, כי בזאת יתראה מן האדוקים, מן השחורים, מן הבלתי נאורים, הרצון של התכבדות הרצון של נצחון, מכריח את הכותב הדתי לאחוז בהגיון העולמי העתונאי בעת כתיבתו, וההגיון העולמי הזה משתלט עליו על הכותב לאט לאט לגמרי, ההגיון העולמי העתונאי, משתלט עוד יותר על הקוראים הדתיים הרוצים בדברים כהללו להראות נצחונם נגד מנגדיהם.

הרב יצחק איזיק הלוי ראבינאוויטש הי' לו כשרון הבעה וכיטוי בעל פה והן בכתב, וכאשר נעשה השבועון 'הלבנון' המתפרסם במאינץ מעין כלי ביטוייה של יהדות החרדית, מפרסם הרב ראבינאוויטש מאמרים תקיפים נגד 'חברת מפיצי השכלה' מקום מושבם בפעטערבורג, שרצו להביא תיקונים חדשים עבור שומרי תורה, וכן בודאי 'מפיצי

השכלה' כתבו מענה נגדו, והוא ענה להם עוד הפעם. כדאי לראות כי כל המתווכחים הדתיים עם הכותבים החפשיים, נותנים סכ"ס ערך לדבריהם, הענין המכריע הוא הניתוק מן קדושת נפש מִישראל אל שכל אנושי, הלא כל הכותבים פורקי עול תורה המה כותבים רק מן איזה תוצאה והגיון אנושי אבל הניגוד לדבריהם אסור להיות ממקור זה עצמו עצם תוכן ההתנגדות לכל מין משהו של נטיה מדברי תורה וחז"ל, היא רק מן הביטול של נפש מִישראל אל דברי תורה שניתנה לנו מסיני ואין לנו שום רשות להרהר אחריהם, אין אנו רוצים להרהר אחריהם, ואין אנו צריכים לשום ראיות להוכיח נגד נטיה זו או אחרת. בשעה שהכותבים הדתיים מתווכחים עם הכותבים הבלתי דתיים, בשעה שמביאים ראיות לדבריהם מן איזה מקור אנושי, להראות יופי התורה ויופי דברי חז"ל, בשעה שמביאים איזה מקורות מן חיי עוה"ז ורגשות בני אדם יהיו הרגשים מה שיהיו, זאת כבר הניתוק של הביטול לדברי תורה מחמת קדושת הנפש של עם סגולה. הניתוק הזה הולך ומתרחב בשעה שאיזה ראיות נוספות מתגייסים לעזרת הכתיבה הדתית, עד שהראיות אל שמירת התורה משתלטים בשליטה בלעדית, וכל הענין של שמירת התורה, כל הענין של התנגדות לכל מיני פושעים, מתבסס לבסוף על הראיות הללו שכולם אינם אלא אנושיות עולמית בנוים על רגשי הלב של אדם גשמי, הנלקחים מן הגיון עיתונאי, וזאת בלבד נעשה לשמירה על דת ישראל.

הרב יצחק איזיק הלוי ראבינאוויטש כותב מאמרים על מחקרי הדת שנקרא אז בשם 'חכמת ישראל', השם הזה חידשו המשכילים על דבר הנוגע להיסטוריא של עם ישראל, אין זאת לימוד התורה חוקי אלקים ותורותיו, זאת ענין אחר לגמרי לחקור על ההיסטוריא ממקורות שונות, סדר פיתוח הדורות, הידיעות על מה שהי' בדור זה או דור אחר, מובן מאד כיון שהמשכילים שמו ידיהם על ענין זה כיחשו והטילו דופי על דברים המבוארים בדברי חז"ל או דברים המקובלים אצל כל ישראל. היו אז הפוקרים כמו נחמן קראכמאל, לעוינסאהן, ד"ר גרעץ, שאצקעס, ועוד מהם וכל דבריהם בהיסטוריא קראו בשם 'חכמת ישראל'. בהיות שדבריהם מכחישים דברי תורה התטפל הרב ראבינאוויטש אל דבריהם להראות טעותם ולסתור מסקנותיהם, אבל באותה שעה גם נתן ערך לדבריהם. בין ישראל החרדים לדבר ה', כל דברי גרעץ, קראכמאל, שאצקעס, היו בגדר ספרי מינים שאסור להשהותם בבית ישראל שומר תורה. ראבינאוויטש כותב גם ב'הלבנון', גם ב'ישורון', ומוזה נצמח אצלו הענין לכתוב את ספרו ההיסטורי בשם 'דורות הראשונים' כמה כרכים הכולל סדר דורות, ובעיקר לסתור דברי הפוקרים בכתיבתם כמו גרעץ, קראכמאל, ועוד, בענינים הללו. על ספרו זה 'דורות הראשונים' אינו מזכיר את שם משפחתו ראבינאוויטש אלא 'הלוי' יצחק איזיק הלוי, ובשם זה של 'הלוי' נקרא כל זמן אחרי עזבו את פולין למגוריו בגרמניא, וכמעט הי' נשכח שם משפחתו לגמרי אלא שעל המצבה שוב נחרת שם המלא ראבינאוויטש. בהיותו עוסק בעסקנות, בהיותו עוסק בויכוח עם כותבים החפשיים, בהיותו עוסק בהיסטוריא 'חכמת ישראל' כבר הוא נתפס בעולם המחקר

האנושי בנוגע גם אל תורה ודרך התורה. בשעה שהוא עסק בעסקנות שלו הציק לו מאד שהרבנים אינם יודעים את שפה הרוסית, כי לפי שכל האנושי הי' באפשר 'לפעול יותר' בדרך זה על דור החדש, כדאי לראות את דברי ד"ר אשר רייכעל הכותב סקירה על חייו של 'הלוי':

"ר' יצחק איזיק הלוי תקף בחריפות תוכנית של 'מפיצי השכלה' שנתפרסם ב'הלבנון' תחת הכותרת 'דברי שלום ואמת' שבו הדגיש כי אינו מתנגד למתן השכלה כללית, לרבנים שומרי תורה ומצות, אבל בשום פנים אין להרשות שיהיו 'המשכילים', המקילים ראש בשמירת המצות משמשים בכתר הרבנות. הדבר הזה שיהיו הרבנים היודעים את התורה, גם משכילים יודעים את השפה הרוסית, וידיעות דברי הימים לעם וראשי הידיעות הנחוצות, זה נקל מאד לפעול ולהוציא לאור אם יאבו לבוא בכתובים את גדולי הרבנים ויחיד העירות הגדולות, באופן שיתנהג ע"י אנשים היודעים גם את התורה ומחזיקים בה בכל לבבם ונפשם, ולפי השם אשר תקרא 'מרבני השכלה בישראל! אבל לעשות את המשכילים לרבנים אין זה כי אם כפיה גמורה."

מאמר זה של רי"א הלוי גרר אחריו תשובה מאת אברהם הרכבי, להצדיק את הצורך ברבנים מודרניים, הואיל ויהי' בכוחם להשפיע על אלה שנתרחקו קצת מן הדת. רי"א הלוי ענה שוב בשני מאמרים נוספים. ורייכל סוקר את דבריו:

"כפי שאפשר לראות מתוך הפולמוס השני עם אנשי 'חברת מפיצי השכלה' בענין בית המדרש לרבנים, לא היה רי"א הלוי מתנגד להשכלה כשהוא לעצמה. באותו מאמר שבו הוא דוחה את דעתו של אברהם הרכבי בענין בית המדרש לרבנים, הוא משבח את הספר 'זרובבל' שנכתב בידי אחד ממניחי היסוד לתנועת ההשכלה ברוסיה, 'יצחק בער לעווינזאהן, ואף מבקש לתרגמו לשפות אחרות.

כותב הרי"א הלוי, והר' יצחק בער לעווינזאהן הולך בספרו הגדול 'זרובבל' כסדר חבורו של בעל נתיבות עולם (גם הוא מן המשכילים) ומראה לא לבד שגגותיו כ"א זדונותיו ממש במאות מקומות, ומי יתן והי' הספר היקר הזה הנפלא, נעתק ללשונות רוחיות".

(רייכל אגרות רי"א הלוי צד 10)

גם כתב הערות להיסטוריא של גרעץ בשם 'מכתב להעיר', כידוע גרעץ כתב את דבריו בגרמנית ונתרגם לעברית ע"י המשכיל שאול פנחס ראבינאוויץ, (שפ"ר). רי"א הלוי מבקש את שפ"ר להכניס דבריו באחת מן המהדורות. (שם צד 11)

בהכרח לידע מה שאפשר לידע מן רי"א הלוי בעל 'דורות הראשונים', אין זאת היסטוריא כענין קורות הדורות שלפנינו אלא דבר ההוה הקיים לנגדנו, בהכרח לידע כי הי' לו קשר עם גדולי התורה ברוסיה, בהכרח להזכיר פרטים מן היותו ברוסיה ומן העת שדר בגרמניה, דברים שהשאירו רושם עד היום הזה ותקופה הזאת שאנו חיים בה.

ס"ה

הרב יצחק איזיק הלוי ראבינאוויטש, נאלץ לעזוב את רוסיה שנת תרנ"ה (1895) כאשר נתמוטטו עסקיו בהמסחר של טעה, הכשלון בעניני כספיים העיקו לו מאד גם אחר

שעזב את רוסיא. מן ווילנא נדד לפרעסבורג, משם ללונדון, לפאריס, לרומניא, לפראנקפורט, עד אחר שוונתישב בעיר האמבורג בגרמניא. במשרת קלויז ראבינער שמיסדו הי' ר' ליב בר' שאול ז"ל, בערך מאה שנה מקודם. מייסד הקלויז הזה התנה תנאי גמור שהרב של הקלויז לא יהי' מתושבי האמבורג, כנראה שאז התחילה הירידה הגדולה של תושבי עיר הזאת, וגם הרב לא יהי' לו שום משרה חוץ מן לימוד התורה. זאת הי' דבר מתאים לפניו, כי הגיד שיעור במס' חולין בכל ש"ק, ובכל השבוע עסק במחקר מדעי של חיבורו 'דורות הראשונים' שזאת הי' לפי דעתו לימוד התורה. הוא עוזב לגמרי את השם 'ראבינאוויטש' שם משפחתו ברוסיא, וחותרם תמיד רק יצחק איזיק הלוי, אח"כ רק 'הלוי' כי השם 'הלוי' מצלצל יותר בין הכותבים המדעים מן השם 'ראבינאוויטש' המזכיר את רוסיא ותושביה. הוא נכנס בכל פעם יותר אל עולם הכותבים לברר הטעות שבדבריהם, ואח"כ גם להעריך את דבריהם, זאת המלחמה עבור הדת שהלכו בה האורתודקסים הגרמנים, להתעסק ללא הפסק בויכוח עם הכופרים הבלבלים החפשיים, לנצחם בטענות, ולירש התכבדות מן הנצחון, זה הוא הניתוק מן דברי תורה מן קדושת הנפש, כי אין לנו אלא דברי תורה שאין להסתכל בדברי מינות ודברי עגבים, ואין אפילו להביט במה שכותבים הכופרים הרשעים כי גם הבטה הזאת מטמאים את הנפש. תחת אזהרות הללו בא השכל אנושי של אדם הגשמי המציע ההיפוך מן איסורי התורה, אדרבה יש להתווכח עמהם ולנצחם בטענות, הנצחון בטענות יהי' כבוד התורה כי הם הכופרים מבזים דברי תורה ובשעה שננצח אותם בטענות והסברים להראות טעותם ושקרם, ממילא תהי' זאת הצלה גדולה עבור התורה, הניתוק מן דברי חז"ל אל נימוקים הבנויים על שכל אדם הגשמי שבעת שתהי' ההתכבדות ונצחון נגד טענות הכופרים תהי' ג"כ תועלת עבור קיום הדת, מביא בכל פעם אל טעות אחר טעות ניתוק אחרי ניתוק, עד שבסוף נשאר רק ויכוח דברים, וההכרח לידע עוד יותר את דברי הכופרים, בכדי לענות להם יותר, ההכרח לידע את תרבות העולמי בכדי לדבר אליהם מן נקודת המדע ולא מן בטלנות של יושב בהמ"ד, בכל זאת הי' זאת בלתי רגיל שלמדן ובקי כמותו יתחיל להתעסק 'בחכמת ישראל' של הכופרים צינץ, גייגער, גרעץ, פראנקעל, קראכמאל, וכן רייכעל כותב בהסקירה:

"אכן הי' זה דבר בלתי רגיל ביותר שאחד במעלה בקרב רבני רוסיא, שאף היה נושא משרה בישיבת וואלאשזין המהוללת, יהיה נגרר לעיסוק בחכמת ישראל, עוד בשנת תרמ"ז בימיו הראשונים בוויילנא, גילה רי"א הלוי במכתב אל ד"ר יהודא לייב קאנטאר עורך כתב העת 'בן עמי' את טעמו ונימוקו להחלטתו, לפנות אל המחקר בחכמת ישראל.

הוא מדגיש כי אין הוא הולך לעסוק בחקירה מתוך שאיפה להתגדל ולהתעלות בה אלא רק משום שנחרד למראה ההסתערות הגדולה שמסתערים המשכילים על אורח חיים המסורתי של יהודי רוסיא, כי אלה בלכתם בעקבות חכמי גרמניא מסלפים את תולדות ישראל, ועושים כל אשר בידם ללכוד ברשתם את בני הנוער. הוא ראה את עצמו מחויב לחשוף את כוונותיהם

ולגלות דרכי הרמיה שלהם.

גם ה' לו לר"א הלוי יסוד מספיק להטחת אשמתו כי מחקר העוסק בתולדות חייו של יר"ט ליפמאן צינץ מייסדה של חכמת ישראל בגרמניה, מוכיח בבירור כי שנאתו של צינץ לתלמוד, היתה כמעט גלויה ומפורשת, "הוא סבר כי כל עוד אין מורידים את התלמוד מגדולתו אי אפשר לעשות כלום" באמצע הדפסת הכרך השני של דורות הראשונים כתב לד"ר שלמה זלמן ברויער בפראנקפורט כי הוא רואה חיבורו כצעד ראשון בהחזרת עטרת הקדושה של תולדות ישראל ליושנה". (רייכל צד 29)

בודאי בהתחלת התעסקותו עם הויכוח והפולמוס המסוכן הזה, ה' לו גם רצונות טובות מעורבים עם ההמשכה לנצח את המשכילים הכופרים, אבל המלחמה של ר"א הלוי כמו המלחמה של האורתודקסים היתה רק בתוך המחוג והגבול של הכותבים הבלרים, בטענות והוראות על טעותם או על שקרם, אין המלחמה הזאת מלחמה של תורה כי על פי תורה אין להתעסק בדברים ארסיים הללו כלל. חיזוק היהדות אי אפשר שתבוא אלא מן קדושת היהדות, מן תורה ועבודה המרכיבים קדושה בנפש ישראל, בראתי יצה"ר בראתי תורה תכלין ומקום ביטול של יצה"ר הוא דוקא בבהמ"ד משכחו לבית המדרש. כל מי שנטה מדרך הזה שהוא דרך התורה לבסוף היצה"ר לא ה' נימוח אלא נימוח ה' הלוחם נגדו, כן ה' עם כולם באין יוצא מן הכלל. גם בכאן צריך זהירות יתירה, אין הניגוד להמלחמה נגד המשכילים וההתעסקות בדבריהם להראות טעותם מפני שלבסוף לא עלתה בידם כלום מן מלחמה הזאת, אלא מפני שההתעסקות בדברי הכופרים אסור לנו על פי תורה ולא תתורו אחרי לבבכם זו מינות, וחסל, אלא שגם בפועל לא ה' במעשים הללו שום תועלת להתורה, אלא תועלת להיצה"ר, הלוחם בעצמו נמשך אחריו וביחד עמו נמשכו אחרים הקוראים הדברים הללו של המלחמה הזאת. לדידן גם נצמח מזה ענין חדש ליהודים שומרי תורה כי אין זאת עוד טעות של היחיד העוסק בזה, אלא דרך לרבים, דרך של מלחמה עבור יהדות, לא לבד של זמן מיוחד אלא גם להבא להתעסק בדברי הבלרים להתעסק בעיתונאים, להפיץ ספרות דתית בכדי לנצח בהמלחמה הזאת מלחמה של קיום הדת.

עיקר התעסקותו היתה עם הכותבים המשכילים, ולא עם המוני בית ישראל כי לא ידעו לא מן כתבי המשכילים ולא מן המענות של הלוי עליהם, ה"ר רייכעל כותב "חיבוריו של הלוי לא נועדו מתחילה להמוני הקוראים, עיקר דאגתו היתה נתונה להבהרתם של אותם הפרקים בדברי ימי ישראל, שהחוקרים עסקו בהם שלא בהתאמה עם השקפת המוסרית" (צד 34) "חיבוריו ההיסטוריים של הלוי נתרכזו מסביב לספריהם של חוקרים אחרים יותר משהיו ערוכים ובנויים על פי תוכנית משלו" (35) "הוא הדגיש בחיבוריו כי הוא ביקש לצייר תמונה אובייקטיבית מתוך נקודת מבט מדעית, ולא דוקא מתוך נקודת מבט דתית (!)" בין ההיסטוריונים החשובים שעמם בעיקר ערך את מלחמתו, היו זכריה פראנקעל, אברהם גייגער, צבי גרעץ, נחמן קראכמאל, ואייזיק הירש ווייס" (31) כדאי לציין כי כל שמות הנזכרים לא ה' אף אחד מהם יהודי מאמין ב"ג

עיקרים, כולם נודעים בישראל כפולין וברוסיה למשכילים כופרים וח"ו לעיין בדבריהם או אפילו לראותם, מפני כן דברי הלוי במענה על דבריהם ג"כ לא היו נודעים להחרדים על דבר ה' במדינות הללו, אין מן הצורך להזדקק אל ענין הזה אלא במה שהוא היה המייצר, הבונה, המשכלל, והמחבר את האורתודוקסית הפראנקפורטית אל יהדות החרדית במזרח איראפא, הבנין שנודע אח"כ בשם אגודת ישראל. רי"א הלוי רואה בהענין של 'חכמת ישראל' ענין נחוץ מאד להתעסק בו, הנצחון נגד המשכילים זהו הנצחון של יהדות התורה ומכתביו אל ראזענהיים בנוגע אל ההתיסדות של אגודת ישראל כותב כי העיקר זהו 'חכמת ישראל'

"על ראזענהיים לדעת ולהבין, כי יסוד האורתודוקסי מונחת ביסוד חכמת ישראל האמיתית, וזה יועיל לו הרבה מאד ולד' הישועה.

כי בימינו אלה, אין דבר אשר יתנו עליו בקול, כמו טענדעציעזע – וויסנשאפט, ואיך אפשר לאמר להוציא לאור ספרים לכונן עתונים ברוח התורה והיראה.

גם זולת זה מה יאמרו הבריות שנרצה להדפיס ספרי קב הישר ומנורת המאור (!) אין דבר בימינו אלה אשר ישליך צל, כהחשד לכתוב דברים בלתי נוסדים על יסוד החקירה.

יהי' שם ה' מבורך, אשר הארתודוקסי תוכל עתה לדבר את אויביה בשער, מתוך חקירה חפשית, ואת אשר יחסר עוד ימולא בע"ה בזמן קרוב, (דורות הראשונים כך ג')

ועל כן עלינו לקרוא בקול גדול דוקא בשם החכמה ובשם החקירה".
(אגרות הלוי מכתב 110 134)

הלוי הולך הלאה רחוק מן וואלאשזין שבה נתגדל, אין הוא מתנגד אל השכלה כאשר היא בעצמה, אדרבה הוא מעריך את זאת אלא שתהי' ביחד עם שמירת התורה כמו בגרמניא, בהסקירה של ד"ר רייכעל נכתבים הדברים ללא היסוס כלל, וכן מפורשים באגרת של הלוי ששלח לראזענהיים על ההתנגדות של הרב מפרעסבורג (בעל שבט סופר) להענין הזה, רייכעל כותב:

"הלוי אף ידע להעריך אל נכון את תפקידה של השכלה בתוך יהדות החרדית עצמה. הוא לא הסכים לדעתו של הרב מפרעסבורג כי השכלה כללית על פי עצם טבעה נושאת עמה סכנה רוחנית ליהדות הרוסית, הוא ראה כי בגלל העובדה שתלמידים יהודים בגימנסיות הרוסיות, נאלצים לכתוב בשבת וי"ט נמנעים הורים החרדים מלשלוח אליהן את בניהם.

בהזכירו את הדרך של תורה עם דרך ארץ של רש"י הירש, ציין רי"א הלוי את הצלחתה הגדולה של שיטה זו בגרמניא, שבה יש הרבה רופאים, כימאים, שהם יהודים שומרי תורה ומצות. הלוי במבטו הבהיר ראה כי העולם מצטמצם והולך, וכי הרוחות המנשבות בעולם מגיעות בכל מיני דרכים אל תלמידי הישיבות ברוסיה, גם אם עדיין אין הדגדג בפרעסבורג". (אגרות הלוי ד"ר רייכעל צד 20) הדברים הללו כותב הלוי אל ראזענהיים:

"בקראי דברי הרב מפרעסבורג, ואיתי כי הנהו בטלן גמור ברחוק לגמרי מידיעת העולם, ומסתפק בידיעות אשר שמע אחורי התנור.

את אשר נמצאו עוד איזה בעלי בתים ברוסיה אשר לא יתנו בניהם לגומענאזיום, הוא רק מפני כי ברוסיה מוכרחים נערי הגימנאזיום לכתוב בשבת. ואם נמצאו עוד הרבה בני עניים אשר ילמדו בישיבות, הוא רק מפני שד' נתן

בלב הממשלה לבלי להרשות לקחת מיהודים כי 10 אחוז, ועל כן רק הבעלי בתים בשוחד יבואו שם והעניים נדחים לגמרי.
אבל זולת זה אין שם ירא ורך לבב מפני השכלה, וכולם יודעים כי בארץ אשכנז, נמצאו יראי שמים גם רופאים גם כעמאים וכו'. בימינו אלה יש ספרות אם הרב מפרעשבורג לא יקרא אותה אבל כל תלמידי התלמוד תורה והשיבות יקראו וידעו כל מה שיש באשכנז, באנגלי' ובאמריקה. בימינו אלה רחוקים נעשו קרובים ובני רוסיא באים בכל שנה ושנה לאלפים ולרבבות לכל המדינות ורואים ויודעים הכל.

את אשר יזיק ברוסיא, הוא לשלוח שמה רב מארץ אשכנז, כי בכל אשר שמעו לא יוכלו לצייר להם רב בלא תורה ובלא בקיאות ובלא ידיעת הלימוד, וזה יוכל להזיק באמת ולעשות חילול השם, אבל בעל בית ירא שמים אשכנזי יעשה שם רק קידוש השם.

הארכתי בזה מפני שראיתי כי הדברים מצאו מסילות בלב כ"מ, גם בנוגע הלכה למעשה ב'אגודת ישראל':

(אגרות ר"א הלוי, מכתב 159)

מכתב הזה כתב לראזענהיים בעש"ק ר"ח סיון תרע"ג, ויודע הלוי כי גם אז קודם פרוץ המלחמה העולמי הראשונה, ברוסיא ופולין 'אין איש שם ירא ורך הלבב מפני השכלה'. כ"כ נשקע בתוך המיית הכותבים המשכילים עד שאין רואה אחרת ממה שהוא רוצה לראות, ורק בני עניים לומדים בשיבות מפני שאין ביד הוריהם ליתן שוחד להגימיניזם שיקבלם, וכי באמת ראה כזאת בערי פולין ורוסיא. דברים החסרים כל בסיס של אמת, הולכים בצל של מכתבו הקודם עם הלגלוג על סה"ק קב הישר ומנורת המאור והמסקנה שלו שאין לפרסם אלא הדברים 'המיוסדים על יסוד החקירה' של הכותבים המודרניים והמשכילים. מפני שגם ברוסיא רוצים בהשכלה כפי דעתו של "הלוי", ומזה אין להתפלאות על ששלח את בנו שמואל להתלמד באוניברסטא של בערן. במדינת שווייץ. ולא ללמוד בשיבת סלאבדקה, מיר, או ראדין. "קירבה יתירה היתה בין רי"א הלוי לבין בנו שמואל. בתחילה היה בדעתו של שמואל ללמוד באוניברסטא של ציריך, אולם לאחר חודש עבר לאוניברסיטת בערן משום שהתנאים בציריך לא היו נוחים לו. הרב קאטעק עזר לו בענין זה על ידי שהשיג כמה תעודות נחוצות בקשר לידיעת הלשונות הקלאסיות. הלוי עזר לבנו שמואל בהמצאת חומר לעבודת הגמר שלו, הוא עקב בעניין רב אחרי התקדמותו באוניברסטא ואף יעץ לו בכל הנוגע לפרסומה בדפוס. הלוי השתדל אצל המערכת של ספר השנה בהוצאת 'יודישע ליטרארישע געזעלשאפט' כדי להבטיח שהחומר הזה שהוא המציא לו, תודפס 'בספר השנה', בזמן הנכון לפי דרישת האוניברסיטה. הלוי נתגאה הרבה בעבודת המחקר של בנו שמואל משום שנשתקפו שמה דיעותיו שלו". (רייכעל צד 72)

התעסקותו עם המשכילים הביא לו קורת רוח וחשב על דבריו שבכתב כעל דברים גדולים, הוא עמד בקשר מכתבים עם הרב קוק שהי' אז כיפו, הוא כותב אליו הערכה על ספריו ומזה מביא תוצאה על הדרכים שהוא הלוי הולך בהם בספריו:
"ואני הנני אומר בבטחה, שגם כבודו יודה שיותר הועיל הוא למצב היהדות

בספריו ההיסטוריים, אע"פ שביחוס של כל המחברים משוקדי התורה הלך בדרכים חדשים, ממה שהועילו לנו כמה מחברים אחרים שנתנו לנו עוד חידושים ופלפולים ע"פ הדרכים הישנים.

בחיבורי לא הלכתי בדרכים חדשים, כי אם שזכני ד' למצוא הפתוחות בדברי המשנה והגמ', ובטוח אני כי אלו ה' התוס' יום טוב זצ"ל חי עמנו היום, ה' מביא דברי במקומות אין מספר, ואלו ראו זה גם רבותינו רש"י והרמב"ם היו שמחים על כל זה". (אגרות מכתב 80)

יבוא היום וכל באי עולם יכירו מה זה ה' הלוי! ואז אולי יודעו זה גם לאנגע ובאמבערגר, אבל בעודני חי על כל איש ואיש להרבות לי עגמת נפש, וזה הוא דרכן של בני אדם (שם מכתב 38)

במכתבו אל ד"ר קאטעק על דבר אשר נדפס איזה בקורת על דבריו מן אהרן מארקוס הוא כותב:

"הנה הוא גם עושה להכעיס, כי האם לא ידע אהרן מארקוס מי הוא הארקאווי עד שהעמידו בשורה אחת עמדי? ויעשה גם פאראלעל ביני ובין האראקאווי, באומרו כי הארקאווי הוא יותר מודרני ויותר פאהרשריט (מתקדם) ממני, כאלו הארקאווי הנהו גם הוא תלמיד חכם וגאון הדור, אבל בכל זה הנהו גם מודרני וגם פאהרשריט מה שאינני אני.

ובמה אינני מודרני ופאהרשריט? האם בחקירותי הלא עדיין לא קם בישראל חוקר אשר יעמיק חקירותיו כמוני בכל דרכי החקירה, אבל אינני מאדרני ופאהרשריט מפני כי הנני מניח תפלין? וזה ירצה החסיד שוטה הזה כי הארקאווי הנו מודרני ולא אני.

לא ה' לו די בזה כי אם עשה האראקאווי והמוכר ספרים משכיל לאיתן, לבקיאים בכל הש"ס ולכותבים נגד גרעץ, פראנקעל, ווייס, ראפפארט, אבל היכן כתבו אפילו אות אחת, והיכן כתבו אפילו דף אחד בנוגע להמשנה והתלמוד, הצדוקים, אנשי כנסת הגדולה, שמעון הצדיק, וכדומה".

(אגרות מכתב 42)

ס"ו

בהתישבותו בהאמבורג בתור קלויז ראבינער 1899 (תרנ"ט) כבר ה' נודע בין הרבנים המודרנים בגרמניא כתלמיד חכם וכמחבר 'דורות הראשונים' חכמת ישראל האורתודקסית, לא עבר זמן רב והוא נעשה רוח החיה באותה חבורה של רבנים גרמניים צעירים, אשר ההיסטוריא של יהודים וחכמת ישראל תפסו מקום יותר חשוב מן תורת ה'. ביחד עם אותן הרבנים יסד את החברה תחת השם 'יודישע ליטרארישע געזעלשאפט' בשנת 1901 (תרס"א) עם מקום מושבה בפראנקפורט, נצטרפו אל הלוי בייסוד הגעזעלשאפט מנחם הלוי באמבערגר, יונה בונדי, חיים ביכרפעלד, גרשן לאנגה ושמואל הילמאן קאטעק, כולם דוקטורים עם התורה שלמדו בסעמינאר הילדסהיימר, וכולם מנהיגיהן הרוחניים של קהלות אורתודקסית. עיקר התענינותו של הלוי ביסדו את 'הליטרארישע געזעלשאפט' ה' להוציא לאור את שאר הכרכים של 'דורות הראשונים' וגם לפרסם את מה שהוא קורא 'הריכטונג החדשה' בדברי חכמת ישראל, קשר חיוני בין האורתודקסיה ובין חכמת ישראל ברוח התורה, אבל כן קבל תמיכה כספית מן החברה

בכדי שיהי' אפשר לו להתרכז בעבודה המדעית של תוכן ליטרארי. הלוי הציע אל החברה להוציא ספר 'השנה' יאהר בוך, לקבץ מאמרים מן משכילים דתיים על חקר מדעי דתי בנוגע להיסטוריא, בנוגע לקורות עם ישראל, פולמוס נגד המשכילים הבלתי דתיים, חומר טוב ליטרארי אחת לשנה, הפירסום הזה של ספר 'השנה' נמשך גם אחר פטירתו של הלוי, עד שנת 1932 (תרצ"ב) ושם כתבו המשכילים האורתודוקסים, וכן הרבה מינות גלויה נדפסו שמה ברוח דתי.

הלוי תבע מן המערכת של 'יאהר בוך' וכן הוא עצמו השתדל, למשוך את אנשי מדע לכתוב מאמרים 'בספר השנה', הרבה מן הכותבים היו רחוקים מן האמונה אבל בכדי שלא יכתבו במחנה האויב יותר טוב 'למשוך' אותם אל ספר השנה, כמו שלמה פונק ועוד אחרים. גם כתב אל מיכל פינס בארץ ישראל שישתתף לכתוב מאמר על תולדות ערי הקודש בארץ ישראל או על עתיקותיה, אגרות הללו נשלחו מן המערכת אל אנשי המדע בלשון גרמנית בכדי שיעשו הרושם הנדרש של 'ליטרארישע געזעלשאפט' אולם כפי עדותו של ד"ר רייכעל, כולם נכתבו על ידי הלוי בעברית, והוא שולחם אל ד"ר קאטעק להעתיקם אל גרמנית:

"אולם רי"א הלוי הי' פעיל מאד בכתיבה מאחורי הקלעים בענייניה של החברה, לעתים קרובים הי' שולח לקאטעק טיוטות של מכתבים, שיש לכתוב גרמנית בשם החברה. אחת האיגרות האלה שנועדה לר' יחיאל מיכל פינס בארץ ישראל, עוסקת בבקשת חומר בשביל 'ספר השנה' כי תחום עיסוקם של 'ספרי השנה' מקיף את כל ענפי חכמת ישראל ותולדות ישראל. הוא מציע לרי"מ פינס לכתוב מאמר על תולדות ערי הקודש בארץ ישראל או על עתיקותיה".

(ד"ר אשר רייכל צד 26)

כדאי להעתיק את המכתב הזה וגם לראות כי לא שכח הלוי לדבר גם על כבודו:

"להרב החכם היקר מהר"ר מיכל פינס שיחי'
כידוע למעלתו הננו מדפיסים 'יאהר בוך' מכל ענפי חכמי ישראל ודברי ימיו, והננו שואל את מעלתו אולי יוכל לסדר מאמר בנוגע לדברי ימי ערי ארץ ישראל, וכן בנוגע להקדמוניות אשר נשארו עוד לפליטה, ועוד דברים כאלה. אבל צריך שהדברים לא יהיו נכתבים בדרך פובליציסטיק לבד, כי עם גם באורח מדעי ולהביא המקורים בלשונם ולברר דבר הכל, כדרוש לדברים שיש להם חפץ ונדרשים לדברי הימים ולחוקרי קדמוניות ישראל.
חידוש גדול בעיני על מעלתו, שגם אחרי אשר ראה מה הועילו דבריו אלי בנוגע אל גאלדהאר, בכל זה לא התקרב מעלתו בעצמו אל המערכה לתת ידם אלינו, לעמוד בראש חברים מקשיבים ולהשתתף בכל האפשר בהפעולה הגדולה והכבירה של חידוש סיפרות ישראל, אשר כאור בוקר יזרח שמש עתה על ידי חלקי הספר הגדול והנפלא דורות הראשונים (!) ועל מעלתו כזקן המשכילים היושבים בארץ ישראל פנת יקרת ישראל, להשתתף בהדברים הגדולים האלה, ולבוא על זה בכתובים עם על ידי הגאון בעל דורות הראשונים ש"י, או על ידינו. וידעו נא, כי הננו משלמים בכסף מלא ואם לאנשי ירושלים לא נוכל לשלם המחיר השלם, כי נצטרך עוד להעתיק דבריהם לשפת אשכנז ויעלה לנו שכר סופרים, אבל בכל זאת ישולם גם להם כראוי להם על פי פעלם.
השתדלתינו הוא להרחיב חוג פעולתינו, וכל מי שיש לו לב רגש ועינים

הציבור החרדי הי' קטן במספר איזה אלפים משפחות בכל ארץ גרמניה והשאלות העומדות על הפרק היו ג"כ מעוטים, חוץ מן הויכוח בין הלבירים הנצמח מפעם לפעם. התנועה האחדית לכל שומרי התורה היתה 'די פרייע פאראיינגונג' שנתיסדה בשנת תרמ"ה ע"י רש"ר הירש והפעולה היתה ג"כ חלושה, עד שבשנת תרס"ז נתארגנה מחדש עם הנשיא רש"ז ברויער וסגן הנשיא והעומד בראש הכל הי' יעקב ראזענהיים. אצל ה'פאראיינגונג' היו וועדות שונות, הרצאות שונות, פרוטוקאלין, קאמיסיעס, רעזולוציעס, כנהוג אצל כל אירגון עולמי איראפאי, אבל ככאן אצל 'פרייע פאראיינגונג' הי' כל זאת מעשה קוף בעלמא, ללא יחס אל איזה מעשים הרוחניים מפעם לפעם, שהי' באפשר להמצא אצל כל קהלה בינונית בפולין או ברוסיה. הוועדים והרצאות שונות לא היו להם חשיבות יתירה לבד הוועדה 'למען ארץ ישראל' שפעלה אצל הלוי — ראבינאוויטש להצטרף אל 'פרייע פאראיינגונג', וזאת עורר אותו הרבה. למרות שלמעשה היתה הפעולה בענין זה ג"כ מצומצמת, אבל ארץ ישראל נעמדה על סדר היום, הציונים עושים תעמולה בלתי נפסקת, כל איש ישראל מתרגש בלבו מן המילים 'ארץ ישראל', התנועה הציונית הולכת ומתרחבת, 'הפרייע פאראיינגונג' עצמה גם היא נכבשת, והרצון משתלט לעשות הכל בענין זה ענין 'ארץ ישראל'.

בפרק זה הי' קשר מכתבים בין הלוי ובין הרב קוק שישב אז ביפו, שנסובבה בעיקר על ענין החינוך הדתי בארץ ישראל ובמושבות החדשות, אחת מאיגרותיו של קוק מסר הלוי להתרגום גרמנית בכדי להפיצה בין חברי הוועדה למען א"י, המבינים רק שפה גרמנית, ישיבת הוועדה שהלוי וראזענהיים נטלו חלק בה הוקדשה כולה להשקפותיו של הרב קוק, כי גם קוק ואחרים עמו נתרשמו מן שם המצלצל 'די פרייע פאראיינגונג' פון ארתודקסישען יודענטום וניסו להשיג עזרה מן הפאראיינגונג ע"י הלוי, בכדי לייסד בית מדרש לרבנים בא"י שיכשירו מנהיגים רוחניים. אולם הלוי סבר כי קיים צורך דחוף להושיב מיד רבנים לומדים בהמושבות, בכדי לשמור על צביון דתי שמה (צד 52) הלוי כותב אל קוק בענין זה:

"כרגע צריכים המושבות להיות לקהלות בישראל וכל מושבה תקבל עליה רב, תחת השגחת כבוד מעלתו בתור רב הגליל. ועל כן אין דרך לזה כי אם לברר מתוך אברכי ירושלים גדולי מופלגי תורה, אשר אף כי הנם ראי שמים בלבב שלם הנם גם בעלי דעה ובינה לנער מהם כל השטותים אשר אין רוח הבריות נוחה מהם.

גם לראות כי בזמן קצר יארשו להם לכל הפחות את הליטראטור של בני ישראל במזה כזו, שיהי' כח בהם להשיב לכל פושקי שפתים, לא בקללות וחרמות כי אם בהשכל ודעת, אברכים אשר יהי' כחם חדש להלחם עם אויבי תורה בשער, ושיהי' ביכולתם לעמוד על פי דרך ארץ ובנימוס נגד כל רוח בער ומשחית.

וזה עלינו לחפש בנרות בירושלים ולהשיג ולהשתדל לתקנם, אולי תחת השגחת מעלת כבודו, אם איזה חדשים או גם כשנה, הכל לפי כשרוני האיש וענינו".

(אגרות הלוי, מכתב 80)

בהירות לתת ידם אלינו ולפעול יחד לטובת חכמת ישראל אשר אך אותה אנו מבקשים".

(אגרות הלוי מכתב 27)

הרצון. החזק הטבעי של כל אדם טבעי גשמי, הולך ומתחזק עם ההתעסקות בעניני ההתכבדות בעיני בני אדם, האדם הפשוט נעשה כולו רצון אחד של התכבדות, הוא מדבר וכותב עם הרצון הזה של התכבדות אפילו כשעה שמדבר וכותב על ענינים שונים שאין להם קשר ישר עם הכבוד שלו, הכל תלוי בהתכבדות ומציאת מקום בעולם בעיני הבריות, אם אפילו מדבר בעניני חזיון התורה, סכ"ס גם חזיון התורה תלויה בענין של התכבדות והתפארות, אם באפשר להשיג את ההתפארות אם באפשר להיות נכבד בפעולה זאת או אחרת הרי זאת זוכה ומנצח הכל. כן בנוגע השנאה והרדיפה על התורה מן הפוקרים ופורקי עול תורה, הלבלרים הכופרים שונאי הדת אם יהי' באפשר להיות מכובד בעיניהם הרי זה הצלת התורה והצלת הדת. הלוי רואה את ההתכבדות בעיני הפושעים הצלה כוללת עבור התורה, להשתקע בהתרכבות האיראפאי, לכתוב עם נימוקי התרכבות המודרני, זאת תהי' ההצלה הנחוצה העומדת על סדר היום וזאת תהי' מלחמה הנוצחת נגד הפושעים והכופרים הפורצים כ"כ פרצות בחומת הדת. יש לראות מכתבו של הלוי להגאון ר' חיים עוזר גראדשזינסקי ז"ל בוויילנא, שהלוי הי' מן ידידיו הקרובים ועומד בקשר מכתבים עמו ז"ל. כותב בענין התיסדות שבועון דתי למטרה הזאת:

"בראשונה עליהם להוציא לאור מכתב עתי שבועי, ואם רק יהי' משוכלל בכל טוב טעם אייראפאי, יביא תועלת לאין שיעור. וכאשר יקנה מקומו ויתפרסם טיבו אז ירחיבו אותו למכתב עתי יומי, וגם העורכים יתרגלו יותר בעבודה זו ויהי' נקל לקרב אל המלאכה למכ"ע יומי, והרי בארץ אשכנז כל מכ"ע להאורתודקסים וגם להחפשים כולם רק מכ"ע שבועים.

ובאמת כי אפשר לפעול הרבה מאד גם במכ"ע שבועי, אם רק יהי' בכל טוב טעם אייראפאי, וגם אפילו שזורנאל חדשי כ'הפלס' הי' אפשר שיביא תועלת מרובה, אם הי' נכתב ברוח דעת, עתה הביא רק ההיזק היותר גדול שיכול להיות, לפי שעל ידו ראו כל עמי הארץ כי האורתודקסים לא יוכלו לדבר אל העם, ואין בהם אפילו אחד שיהי' בכוחו לכתוב מאמר המושך את הלב, ובטעם איש מן הישוב.

אבל לזשורנאל חדשי אין מקום כעת, ומקומו רק אחר זה כאשר כבר יהי' איזה מכ"ע, אבל לעשות תחלה מכתב שבועי משוכלל בכל, זה בודאי ראוי ונכון תיכף, והריזיקא קטנה והתועלת מרובה.

אנכי מפה לא אוכל לתת עצה בדבר מי יהי' העורך, מפני שהנני כבר זמן רב מרוסיא וכבר עמד דור חדש אשר לא אכיר אותם.

(אגרות הלוי, מכתב לרח"ע גראדשזינסקי, אגרת 46)

הלוי — ראבינאוויטש, לאחר שרכש לו מושבו בהאמבורג כלויז — ראבינער, לאחר ההתיסדות של 'ליטרארישע געזעלשאפט' להוציא לאור שני כרכים מן 'דורות הראשונים' לא עזב את קשריו עם עסקניות ציבוריות, כן לא שכח את עניני רוסיא שם-תגדל ומשם בא. עמד בקשר מכתבים כמעט תדירי עם הגאון ר' חיים עוזר ז"ל וכן ג"כ עם הגאון הגדול ר' חיים זצ"ל מבריסק. בנוגע לגרמניא עצמה הפעולה הציבורית היתה מצומצמת.

הציבור החרדי הי' קטן במספר איזה אלפים משפחות בכל ארץ גרמניה והשאלות העומדות על הפרק היו ג"כ מעוטות. חוץ מן הויכוח בין הבלורים הנצמח מפעם לפעם. התנועה האחדית לכל. שומרי התורה היתה 'די פרייע פאראיינגונג' שנתיסדה בשנת תרמ"ה ע"י רש"ר הירש והפעולה היתה ג"כ חלושה. עד שבשנת תרס"ז נתארגנה מחדש עם הנשיא רש"ז ברויער וסגן הנשיא והעומד בראש הכל הי' יעקב ראזענהיים. אצל ה'פאראיינגונג' היו וועדות שונות, הרצאות שונות, פרוטוקאלין, קאמיסיעס, רעזולוציעס, כנהוג אצל כל אירגון עולמי איראפאי, אבל בכאן אצל 'פרייע פאראיינגונג' הי' כל זאת מעשה קוף בעלמא, ללא יחס אל איזה מעשים הרוחפים מפעם לפעם, שהי' באפשר להמצא אצל כל קהלה בינונית בפולין או ברוסיה. הוועדים והרצאות שונות לא היו להם חשיבות יתירה לבד הוועדה 'למען ארץ ישראל' שפעלה אצל הלוי — ראבינאוויטש להצטרף אל 'פרייע פאראיינגונג', וזאת עורר אותו הרבה. למרות שלמעשה היתה הפעולה בענין זה ג"כ מצומצמת, אבל ארץ ישראל נעמדה על סדר היום, הציונים עושים תעמולה בלתי נפסקת, כל איש ישראל מתרגש בלבו מן המילים 'ארץ ישראל', התנועה הציונית הולכת ומתרחבת, 'הפרייע פאראיינגונג' עצמה גם היא נכבשת, והרצון משתלט לעשות הכל בענין זה ענין 'ארץ ישראל'.

בפרק זה הי' קשר מכתבים בין הלוי ובין הרב קוק שישב אז ביפו, שנסוכבה בעיקר על ענין החינוך הדתי בארץ ישראל ובמושבות החדשות, אחת מאיגרותיו של קוק מסר הלוי להתרגום גרמנית בכדי להפיצה בין חברי הוועדה למען א"י, המכונים רק שפה גרמנית, ישיבת הוועדה שהלוי וראזענהיים נטלו חלק בה הוקדשה כולה להשקפותיו של הרב קוק, כי גם קוק ואחרים עמו נתרשמו מן שם המצלצל 'די פרייע פאראיינגונג' פון ארתודקסישען יודענטום' וניסו להשיג עזרה מן הפאראיינגונג ע"י הלוי, בכדי לייסד בית מדרש לרבנים בא"י שיכשירו מנהיגים רוחניים. אולם הלוי סבר כי קיים צורך דחוף להושיב מיד רבנים לומדים בהמושבות, בכדי לשמור על צביון דתי שמה (צד 52) הלוי כותב אל קוק בענין זה:

"כרגע צריכים המושבות להיות לקהלות בישראל וכל מושבה תקבל עליה רב, תחת השגחת כבוד מעלתו בתור רב הגליל. ועל כן אין דרך לזה כי אם לברר מתוך אברכי ירושלים גדולי מופלגי תורה, אשר אף כי הנם יראי שמים בלבב שלם הנם גם בעלי דעה ובינה לנער מהם כל השטותים אשר אין רוח הבריות נוחה מהם.

גם לראות כי בזמן קצר יארשו להם לכל הפחות את הליטראטור של בני ישראל במזה כזו, שיהי' כח בהם להשיב לכל פושקי שפתים, לא בקללות וחרמות כי אם בהשכל ודעת, אברכים אשר יהי' כחם חדש להלחם עם אויבי תורה בשער, ושיהי' ביכולתם לעמוד על פי דרך ארץ ובנימוס נגד כל רוח בער ומשחית.

וזה עלינו לחפש בנרות בירושלים ולהשיג ולהשתדל לתקנם, אולי תחת השגחת מעלת כבודו, אם איזה חדשים או גם כשנה, הכל לפי כשרוני האיש וענינו".

(אגרות הלוי, מכתב 80)

הלוי ראה את הרב קוק כמי שראוי להיות המנהיג הרוחני לרבנים המקומיים. בשנת תרס"ח השלימו הלוי עם ראזענהיים את התוכנית להרחבת פעולותיה של 'פרייע פאראיינגונג' בדבר 'ארץ ישראל' ולקחת תחת רשותם את ארבע בתי ספר שנתיסדו על ידי חברת 'שומרי תורה', עקרון, ראשון לציון, פתח תקוה, ורחובות, ולבסוף גם תלמוד תורה 'דורש לציון' הספרדי בירושלים. כדאי להזכיר מקומות הללו בשמותיהם שבשם למדו הלימודים שגדולי ישראל אסרו באיסור חמור, שמה שלחו את משה אורבאך לסדר חינוך בנוסח תרבותי הנהוג בפראנקפורט, הלוי עם ראזענהיים הי' להם מבט אחר, שמקומות הללו אינם בגדר ירושלים והעמידו את הענין הנודע 'הצלה במקצת' שיש להציל מה שאפשר להציל, הנוסח המפורסם שהביא תמיד תוצאות כ"כ קשות.

עם כל ההתפרסמות של 'האורתודקסיה של המערב' כוחותיהם למעשה היו מעוטים, התמיכה הכספית שעמדה לרשותם לכלול גם ההכנסה מן כולל הו"ד, היתה מעוטה לפעול על ידה איזה ממשית. ראזענהיים הציע כי הלוי, קאטעק, עם באמבערגער, יגייסו כספים באורח פרטי, כמובן הלוי דחה הצעה כזאת באומרו שטוב יותר 'שכל הכספים יעברו בצנור הרשמי של 'פאראיינגונג' (צד 52). מזה הי' ראזענהיים מתאונן כי פתרון הכעי' הכספית היתה רוכצת על שכמו לבד והיתה זאת עבודה קשה לפניו. למרות שכל הרשת החינוך בא"י של הפאראיינגונג היתה מצומצמת מאד, איזה מאות תלמידים בכל מקומות הנזכרים ביחד, שהי' באפשר למצוא באיזה עירה בינונית ברוסיה שנתמכו מן קופת הקהל להתלמידים שההורים לא מצאו ידם לשלם שכר לימוד, אבל בכאן בהפאראיינגונג הכל הולך במידה גדולה של וועדות, הרצאות, רעזולוציעס, עם ההד של קול גדול. יש להזכיר עוד הפעם כי אחת מן הוועדות של פרייע פאראיינגונג היתה 'וועדה לעניני יהודים במזרח איראפא', מאד הי' מעונין הדבר אם אפילו יהודי אחד בפולין או רוסיה ידע מן פעולה אחת של וועדה הזאת, כל זאת בלתי מפריע המראה המרשמת של האירגון הגדול של 'אורתודקסיה המערבית' הפועלת בדרכי האיראפאים הנודעים אצל עמי איראפא. ראזענהיים כותב:

"פתרון בעי' הכספית לא הי' קל, היא רבצה כמעט על שכמי. מדי שנה בשנה החל מיום א' דסליחות עד ערב יוה"כ כתתי את רגלי אצל אילי הכסף של קהלה החרדית בפראנקפורט, בכדי לכסות את תקציב רשת החינוך בארץ ישראל. על פי רוב קבלתי תרומות מן 500 עד 1000 מארק לעיתים אחרי לחץ קשה, ובבא יוה"כ הבטיחה כבר השתתפות אנשי פראנקפורט חלק הארי של התקציב, ביחד עם תרומות האלברשטאט ועשירים אחרים מיתר ערי גרמניה.

הגיע אלי מכתב מן ד"ר אורבאך שנכנס לתפקידו בהנהלת המוסדות, הי' זה מכתב ארוך בו תואר המצב הרוחני העגום של המושבות הקטנות עקרון ורחובות, ליסד שמה בתי חינוך על יסוד ת"ת לפי תכניתנו הי' כרוך בתוספת שנתית של 3,100 מארק לשנה.

בפורים אחרי הסעודה התישבתי אל שלחן הכתיבה, ושפכתי את מר לבי במכתב אל לאויס פייסט ראש הפירמה 'בעער זאנדהיים ושותפיו' הוא ענה לי תיכף בדברי עידוד, והוסיף שמוכן לכסות את הגרעון השנתי הנזכר לתקופה של שנתיים, מיהרתי להעביר את הבשורה לר' יצחק איזיק הלוי, אתו עמדתי בקשר

מכתבים כמעט יום יום בכל פרטי עבודתנו בארץ ישראל".
(ראזענהיים, זכרונות צד צ"ח)

מן הקטע הזה יש לראות את היקף כוחה של האורתודקסיה המאורגנת המערבית. יהודי מזרח איראפא הביטו בתמימות רב שההתחברות של האורתודקסיה המאורגנת הגרמנית עם יהדות מזרח איראפא, דברים גדולים עומדים להתרקם מן התחברות הזאת. הצלת של יהדות כולה תלויה בהצטרף כח האמיץ הזה. הדמיון הזה נתחזק עוד יותר מן מצב הירידה ולחץ העוני ההולך ומתגבר ברוסיה ובפולין, ציפו היהודים אל איזה שכיב של עידוד והתחזקות. התיאור של יופי וכח גדול על האורתודקסיה הגרמנית לוקחת את הלב. מאמינים על גודל כח זה מפני שרוצים להאמין בו. דיכוי הלב מחפש על איזה מוצא על איזה תקוה שיביא פתרון אל הבעיות הגדולות. אינם רוצים לשאול שאלות ואין מי שירצה להטיל ספיקות. בהכח הגדול של החרדים בגרמניה העושים פעולות גדולות ומוכנים לעשות עוד יותר גדולות.

ס"ז

ראזענהיים עובד עבודה קשה הזאת בעצמו לקבץ המעות הללו. הסכום של הוצאה אינו כ"כ גדול אלא בהחוג הזה של כמה מאות משפחות בפראנקפורט מספר הנותנים הוא כ"כ קטן. אבל בשעה שהעבודה הזאת נעשית, והבתי חינוך האחדים קיימים, הדבר מתגדל בעיני ראזענהיים עצמו. הבתי חינוך האחדים הנקראים בשם 'נצח ישראל' בצדק נקראים 'רשת החינוך' החרדי המערבי. ראזענהיים אין באפשר לו להתפטר מן עבודה זו של קיבוץ הסכום הזה בכל שנה, כי בהכרח לו לעשות 'עבור ארץ ישראל' עבודה למען ארץ ישראל! ובשעה שד"ר אורבאך נסע מן פתח תקוה לנשואיו בהומבורג, ומסר את בתי חינוך הללו להמזרחי, משא כבידה נעברה מעל שכמו, בעת שחזר אורבאך לפתח תקוה אחר מלחמת עולמית הראשונה, והמזרחי הי' מרוצה להחזיר את בתי חינוך אליו. המורים דרשו הבטחה שמשכורתם ישולם בכל שבוע כסדרן. נחוץ הי' להתוצאה הכללית אלף לירות שטערלינג לשנה, אורבאך פנה אל ראזענהיים על הבטחה הזאת והוא סירב לבטוח לו, והבתי חינוך נשארו בידי המזרחי בחסות ועד הלאומי. הלוי בעצמו היו לו דמיונות מפריזות, כמו שנראה מן מכתביו אל ד"ר קאטעק נידון 'דורות הראשונים' שכל העולם יקנו את ספרו, השתדל להעתיק זאת לשפה גרמנית, וגם לשפת צרפתית, באומרו 'כי חלק ג' מן דורות הראשונים יעשה רעש גדול בעולם יותר מן החלקים הראשונים' הוא ג"כ מדמה כי העולם 'הנוצרי' יקנו את ספרו הודות להגלויים ההסטוריים שנמצאו בו. העולם היהודי נכבש בידי התעמולה הציונות, ביחוד היהודים ברוסיה ופולין החיים בלחץ ועוני המתגבר בכל פעם יותר, הרדיפות נגד היהודים ברוסיה צועדים זה אחר זה

עם רק הפסק קטן ביניהם. המצב העגום עוד יותר מורגש, בשעה שהעולם נפתח ע"י אמצעי התקשורת המודרניים, ויודעים כולם החיים המפותחים אשר בארצות איראפא ורואים לעומתם את הנחיתות של תחום המושב ברוסיה לאין מוצא ותקוה. הציונות אינה שאיפה לבד איזה רעיונית מחשביית, הציונות מבטיחה חיים חדשים, חירות וזקיפת קומה תחת השיעבוד והדכאון גאון לאומי תחת קלון ובוז, עוד לא ילעגו ליהודים כל גוי וכל נער עובר, עוד לא יהרגו וישחטו הרוצחים אותנו בכל עת אשר יתאוה הרצח, אנחנו עם חפשי אנחנו נגונן על חיינו אנחנו נלחם וננצח את האורבים עלינו, נקומה ונעלה אל ארצנו ארץ שלנו, נשוב ונבנה חורבותינו נזרע את אדמתנו, נאכל פרי עבודתנו ואין לזרים אתנו, אנחנו עם יהודי! נפש יהודי הומיה עין לציון צופיה. הנוער משורר השירים נוסעים על הכשרה, מתקבצים ורוקדים שמחים לקראת היום המקווה, האניה תיקח אותם מן השממון של העירה הקטנה בתחום המושב, האניה תוליך אותם אל ארץ ישראל אל שמי התכלת ושמם הזורחת, אל ארץ המולדת, העם אשר קם לתחייה. אין דבר שיעכב הרגשים הללו חוץ מן קדושת ישראל הנצחית, אין מי שיזכיר כי מפני חטאנו גלינו מארצנו, ואין אנו מקווים לכל התקוות הללו חוץ מן ועל כן נקוה לך ה' אלקינו לראות מהרה בתפארת עוזך לתקן עולם במלכות ש', וכסאו נכון ומלכותו ואמונתו לעד קימת, מחכים אנחנו אל הזמן אשר ממקומך מלכנו תופיע ותמלוך עלינו לעולם ועד, זאת דבר שלנו זאת היא המהות שלנו, זאת היא היהדות של אבותינו ושל בנינו של כל דורות ישראל עבדיך, ללא כל שום שיתוף ללא כל שום עירבוב, אני ה' אני הוא ולא אחר.

לימוד התורה מתמעט היהדות מתכווצת, רוח העולם מתרחב ושולט גם על שומרי תורה ומצות, העניות מתגבר צרה וצוקה מכל צד ועבר, בכל הבטה והבטה אתה רואה את הציונות וגם ההצדקה על מפנה זאת, אין זאת עוד פלא אלא דבר פשוט וטבעי להמשך אחר זרם הזה שהרחוב היהודי נתמלא ממנו. יהדות האורתודקסית בפראנקפורט הכ"כ קטנה וכ"כ מצומצמת הרחוקה מאד מן קדושת יהדות האמיתית, נבלעה כולה על ראשה ועל קרבה בתוך המסגרת הציונית, וכל ההתעסקות של הללו העומדים בראש של הנהגת הקהלה בפראנקפורט, עסוקים רק בהבעה איזה מין דתית אורתודקסית על תופעה הציונית שזאת לפי דעתם, כל הנחוץ לתקן בכדי שתהא הציונות הענין של יהדות ותקות הדורות במלואה. הלוי — ראבינאוויטש אף הוא רואה בראיה אחת עם כל אנשים פשוטים אשר סביבו, לעשות צעדים לחתום את הציונות בחותמת של תורה ודת. שנה אחת לבד, לאחר שנתקשר הלוי עם 'הפרייע פאראיינגונג' עמד והעלה את הרעיון כי עבודת הוועדה לעניני ארץ ישראל של ההתאחדות הזאת, חייבת להיעשות במסגרת רחבה הרבה יותר. הוא היה בטוח כי הגיעה השעה לייסד ארגון עולמי של יהדות החרדית שיתעסק בכל הענינים הקשורים בארץ ישראל ובכלל זה הקמת ישובים דתיים בה. הלוי הוא שהציע כי תנועה חדשה זו של יהדות החרדית העולמית תיקרא בשם 'אגודת ישראל' הרב ד"ר שלמה זלמן ברויער הרב בקהלת פראנקפורט החרדית התייחס לענין זה בחיבה

והוקרה. אבל מוכרח הי' הלוי לעמול הרבה לשכנע את ראזענהיים סגן נשיא והעומד בראש של כל פעולות של 'פרייע פאראיינגונג' לענין זה. לא מפני שדעתו של ראזענהיים היתה מתנגדת באיזה ניגוד כל דהו בענין הציונות ובהצורך לתקן את הציונות בצביון דתי, אלא מתירא הי' מן שום שיעבוד חדש. יודע בטוב כבר את כח של יהדות האורתודקסית המערבית, ויודע בטוב כי כל דבר חדש תפול על אחריותו לילך ולכתת רגליו לקבץ מעות אפילו על הוצאה פעוטה. כנראה מהמכתב של הלוי, ראזענהיים הי' מרוצה מאד לעשות איזה הטעיה איזה אחיזת עינים, עם רעש בעתונות על פעולת יהדות האורתודקסית למען 'ארץ ישראל' אבל רצה שעוד איזה אנשים ישאו בעול פעולת הכספית של 'דברים הגדולים הללו'. הלוי כותב אל ראזענהיים:

"קבלתי יקרת מכבתו מן 9 דעצעמבר, ושמחתי לראות כי מעלת כבודו ירצה גם הוא להרחיב יותר את הפראגראם של יסוד החברה החדשה, שמחתי היתה שלימה אלו ראיתי, כי מעלת כבודו יעשה זה מתוך הסכמה גמורה על פי רוחו וכל דעתו, כי כלל גדול הוא, אשר גם לגבור מלחמה דרוש גם רוח גבורה. בצדק יאמר מעלתו, כי אך אז יש לקוות גדולות, אם ימצאו אנשים אשר ישקיעו בדבר גדול הזה את כל כוחותיהם, ולא יוכלו להיות זה אלה, העמלים כבר בדבר הפרייע פאראיינגונג בהיותם טרודים בדבר הזה. אבל ירשוני נא כבודו לאמר כי לדעתי הדבר להיפך. מעלת כבודו נוצר לגדולות! והפרייע פאראיינגונג עצמה גם היא לעולם לא תיברא גדולות, כי אם אחרי אשר יוסד דבר גדול וכולל של כל היהודים החרדים לתורת ה'. בארץ אשכנז הנה הנעאלאגים הרוב היותר גדול, והמה כבר הלכו בדרך למרחוק כ"כ עד כי אין תקוה להשיבם. האורתודקסים המעטים גם אצלם כמעט שהתורה עצמה אבדה, שהרי הרוב הגדול מהרבנים הצעירים הנם עמי הארצים, וכמעט כל הסעמנאריסטים בורים פשוטו כמשמעו, ואין אחד מהם הבקי באיזה דבר מהש"ס כי אם אפי' בתנ"ך אם ידברו שם, הנה ידיעתם רק מהביבעל קריטיק.

במעמד נורא כזה כל מה שהפרייע פאראיינגונג תוכל לעשות, הוא רק לבלי תכשל ח"ו האורתודקסי אחר, ותוכל להחזיק בקרני המזבח, אבל גם באופן היותר טוב אי אפשר להשיב על ידי זה את שבות התורה".

(אגרות הלוי מכתב 86)

כנראה מהמכתב הזה ראזענהיים לא רצה להתעסק בעסק הגדול הזה 'אך אם ימצאו אנשים אשר ישקיעו בדבר הגדול הזה את כל כוחותיהם, ולא העמלים כבר בהפראיינגונג' אלא שסכ"ס נכנע אל דברי הלוי כי הוא אמר לו 'מעלת כבודו נוצר לגדולות' ועל זה הסכים ראזענהיים בכל לכבו, אולם לא קרב אל הענין במעשה כ"כ בנקל. הלוי כותב כן במכתבו אל ד"ר קאטעק:

"זה כחודש ימים אשר ראינו יחד, כי אי אפשר להשאיר את הפאלסטינה קאמיסיאן, רק כסניף קטן מן הפרייע פאראיינגונג, כי אם לתקן דבר גדול וכולל עומד לעצמו, אשר יקיף את כל עניני ארץ ישראל, עד גם עשות קאלאניעס בכלל.

דבר כזה יגע גם בצרכי שאר מדינות, וגם הרב ברויער שי' הסכים לזה, אני הצעתי לקרוא זה בשם 'אגודת ישראל', רק ראזענהיים מתחילה התנגד לזה עד כי במכתבים ארוכים הכרעתי לנטות לדעונו, אבל הדבר עוד לא נשלם. והנה ראיתי כי בהאיינלאדונג (של הפאראיינגונג) לארץ ישראל -

קאמיסיאן, כתוב בפונקט שלישי כי יציעו שם על הדבר, והנני מתירא כי אם לא אהי' אני שם, או שחס ושלום יתבטל הדבר, או שיקבל צורה לא טובה". (אגרות הלוי, מכתב 85)

הוועדות והאירגונים, האסיפות והרצאות, כל זאת עשה רושם על ראבינאוויטש—הלוי, שאיזה ממש יש בהסדר הגרמני העולמי הזה, אם כי בודאי הי' באפשר לו לראות את כוחה המצומצמת של הפאראיינגונג, וכל הוועדות וההחלטות רוח אין בהם. הלוי למרות היותו למדן ועסקן, הי' איש פשוט ועולמי התרגש מן כל הגרמנית ותרבות העולמי משוזרת עם שמירת מצות מעשיות במגורו החדשה בגרמניא, תחת העניות והלחץ אשר ראה באיוועניץ ובווילנא. גם אז הוא הולך ומתרחק מן אותן שאין להם בעולמם אלא תורה ועבודה לבד, שאינם רוצים להביט חוץ מן ד' אמות של הלכה, היהדות של קדושה המתעלם והמתנכר לכל חיזו דהאי עלמא, לכל החיים הרחבים והמופתחים בעולם הגשמי העולם הזה, הלוי—ראבינאוויטש גם אז מביט ומתקרב אל עולם הרחב עולם הכותבי המשכילים, הוא לוחם עמהם בידיעותיו ונמשך להם עם חפציו. עתה בבואו לגרמניא בראותו את הדוקטורים, כימאים, באנקריין, את מלבושיהם המוגהצים את המעמד חייהם הנכבד, את הנימוס העולמי שהם מנומסים ואת תרבות האיראפאי שהם תופסים, כל זאת פעל עליו להתרגש מן השטחיות הגשמי הזה, עם החלטה חזקה כי להציל את היהדות אפשר רק ע"י דרכי האורתודקסים בלבד הוא נשטף כולו מן עולם האיראפאי והתחיל להתעסק בזה נוסף על התעסקותו ללחום מלחמת התורה ע"י הכתיבה בהיסטוריא נגד גרעץ, קראכמאל, גייגער, פראנקעל, לנצחם בחקירה מדעית מן כתב יד מקורי בלשון לאטיין של יאזעפוס. הלוי זוכר גם את רוסיא ואת ווילנא, את הלחץ העגום אשר שמה ואת המעשים של המשכילים אשר הוא כותב נגדם, רואה הוא ג"כ את ההפצה של רעיון הציוני ההולך וכובש, ואין אפשר לתפוס איזה התכבדות והכרה אם לא בצירוף אל התופעה הזאת של בנין ארץ ומולדת, ישובים וקאלאניעס, בתנאי שיהי' על פי תורה כמובן. הלוי זרק את שם ראבינאוויטש וביחד זרק ג"כ את כל הדרך הזה של בטלנות רוסיא, הוא קבל מן האורתודקסיא את ההכרה המלאה כי הדרך להציל את התורה, תהי' מתוך חשבונות בני אדם ופעולות הנראים לבני אדם, השכל האנושי המכריע בעניני מסחר וצרכי בני אדם מכריע ג"כ בעניני התורה והקדושה, ההתפעלות הפועל בעניני עוה"ז פועל ג"כ בעניני עולם הנצחי, אין להביט מחוץ למסגרת הזאת בכל מה שנוגע לאיש יהודי הן בנוגע בצרכי אנושותו והן בנוגע לצרכי יהדותו. מתוך הכרה זו שהיא כבר הכרה הפשוטה אצלו, התחיל לפעול בכל המרץ והכשרון אשר לו, לייסד את ההצלה שהוא קרא אותה 'אגודת ישראל'. מה שכותב אל ראזענהיים 'מעלת כבודו נוצר לגדולות' היא התוצאה מן התפעלות אנושיות שהוא הלוי נשקע בתוכה, בודאי ידע ראבינאוויטש—הלוי את ראזענהיים שאין לו שום שייכות לגדלות בתורה וקדושה, בודאי זוכר את הגדולים בתורה אשר ברוסיא שראזענהיים

מרוחק אפילו להבין את מהותם, הלוי יש לו התפעלות מן תרבות הגרמני אשר לראזענהיים, מן הסדר של אירגון אשר לו, מן הקאמיסיעס והרעזולוציעס והאסיפות בתוך ה'פאראיינגונג' רק זאת הביא אותו להציע לראזענהיים שיעמוד בראש של הצלת התורה ע"י אגודת ישראל. ה' לו חליפת מכתבים עמו כמעט יום ביומו, מה היו הענינים הרבים הגדולים שרק ראזענהיים יפתור אותם? הפעולות של 'פרייע פאראיינגונג' נעשו גם אצל הלוי לדברים מאד קטנים, אבל התחילו דברים גדולים להתגדל דהיינו התיסדות של אגודת ישראל, ולזאת נחוץ ה' אל ראזענהיים ההתעוררות וגם ההדרכה של הלוי נחיצות גמורה בהחלט, ראזענהיים לא ידע כלל איך למשוך גדולי התורה שיבואו לחסות בצל אורתודקסיע גרמנית. הוא לא ידע איך להביאם אל האסיפה הראשונה ובודאי לא אל האסיפה שלאחריה, על כל זה הוא נסמך על הדרכים והתחבולות של הלוי, על חריצות דרכיו ועל קשר האישי אשר לו מן ימי קדם, בלעדיו לא ה' יכול ראזענהיים הנוצר לגדולות לעשות מאומה, אפילו הנוסח של הזמנה אין בכוחו לכתוב, ובודאי לא להזעיק טענות הסבר על מה תתייצר הצלת התורה דוקא מן פראנקפורט. הלוי ה' בא על מעון קיץ אל ביתו של הרב ד"ר קאטעק אשר בכאד — הומבורג הסמוכה לפראנקפורט כמעט בכל שנה ושנה, בהיותו שמה ה' ראזענהיים מבקרו ויחס אישי נתקשר בינם להכין הדרך אל התיסדות של אגודת ישראל. ראזענהיים ה' זקוק לשאול מן הלוי בכל פעם שהרי לא ידע אפילו הלשון לכתוב אל גדולי התורה, להכין חיבור בין קצוות היותר רחוקות, בין תרבות הגרמני שהוא פועל על ידה ובין היהדות האמיתית יהדות של תורה וקדושה שמעולם לא ה' לו מו"מ עמה, עיקר כח הדוחף ה' ההתעסקות של הלוי ובלעדו לא ה' ראזענהיים מתחיל ובודאי לא ה' מביא שום תוצאה כלל.

הלוי עושה הכל למען ההתיסדות של אגודת ישראל, ראזענהיים פועל רק על ידי ההוראות של הלוי הדחיפה וההתעוררות שלו. חריצות יתירה מתלווה אל מעשיו של הלוי בענין זה, ה' לו קשר מכתבים תדירים עם רח"ע גראדשזינסקי בכל שבוע, גם בענין ההתיסדות של האגודה פועל הרבה על ידו, הוא לא התחיל להזמין את גדולי התורה בעצמו, מתחילה הזמין ראזענהיים ובא במו"מ עמהם ע"פ הוראותיו, ואח"כ כשהענין 'נתרכך' ע"י ראזענהיים, הוא הלוי בא עם הכרתו האישית ונתן גמר לזכר. בנידון הזמנתו לאדמו"ר מגור ז"ל, אף מתחילה בא ע"י הגאון ר' חיים ז"ל מבריסק, אחר שנגמר אצל ר' חיים ז"ל להסכים על השתתפותו בקש מאתו לשלוח ההזמנה לגור, כי ההזמנה הבאה ליד אדמו"ר מגור מן ידו של ר' חיים מבריסק, זה ענין אחר לגמרי כי א"א לבטל את הזמנה הזאת עוד יותר. עם אישים שהכירם בקירוב יותר כמו רח"ע מוילנא, הוא התחיל בעצמו, ד"ר רייכל כותב בהסקירה על רי"א הלוי בענין ההזמנות:

"כפי שנאמר כבר הכיר רי"א הלוי באורח אישי את רוב הרבנים הגדולים ברוסיה עוד מימי שבתו בוילנא ובוואלאשזין, עם אישים כרבי חיים עוזר גראדשזנסקי שהכירם עוד מימי הראשונים לא היה רי"א הלוי צריך לנהוג בגינונים מיוחדים, רק במגעיו עם גדולי הרבנים שלא הכירם באורח אישי, בא לידי גילוי סגולותיו

כאסטרטג רב – אמן וכדיפלומט מוכשר.

איגרת ההזמנה לר' אליעזר גארדאן מטעלז נשלחה באיחור מה, משום שבתחלה סבור הי' ר"א הלוי כי הרב מטעלז אינו מוכן לנסוע, אולם משנודע כי ר' אליעזר גארדאן מתכוון לצאת חוץ לרוסלאנד בעניין אחר, מיהר וביקשו לסדר כך את הדברים שיוכל להשתתף בוועידה בבאד הומבורג, אותו שעה כבר הי' בידו להודיעו כי גם הרבי מליבאוויטש הרש"ב הסכים לבוא. כשהודיע לו ר' יעקב ראזענהיים כי הוא נתקל בקשיים בנסיונותיו למשוך את ר' חיים סאלאוויציק לצדם, השיב לו כי הוא יעשה זאת לגמור, כי הוא בטוח שיעלה בידו לעשות כן, הואיל והם קרובים זה לזה כאחים ממש עוד מימי וולאזין.

אשר לאדמו"ר מגור בקש ר"א הלוי את ר' חיים סאלאוויציק להזמין והוא עצמו לא הכירו אישית.

באיגרתו של ר"א הלוי אל האדמו"ר ר' שלום בער שניאורסון מליבאוויטש שבה מזמין אותו אל ועידת היסוד בהומבורג, מתגלה דרכו המיוחדת במשא ומתן עם גדולי הדור, משא ומתן שהי' מתוכנן בהקפדה שלב – שלב. בתחילה נתן ר"א הלוי לר' יעקב ראזענהיים שיפתח בדיון עם הרבי מליבאוויטש על ענין הכינוס, משקיבל ממנו הודעה כי תשובתו של הרבי חיובית, היה ר"א הלוי נכון לשלוח הזמנה רשמית ובפעם הזאת אף הוסיף הסברים מלאים על מטרותיה של הוועידה, כן מזכיר כי ר' חיים עוזר הסכים לבוא. הלוי אף לא נמנע מלשלוח לו עוד הפעם מכתב תזכורת, משלא נתקבלה תשובתו של האדמו"ר על האיגרת ההזמנה.

(אגרות הלוי, רייכל צד 59)

יש לראות מן סקירה זאת את הענין הזה של הוועידה הראשונה בבאד – הומבורג להתיסדות של אגודת ישראל, אלמלא לא הכיר הלוי באופן אישי גדולי התורה האחדים שעל ידם פעל גם להזמין אחרים שלא הכירים, הי' כל הענין של אגודת ישראל לא בא לעולם, וגם אחר כל התריצות שלו לא הי' דבר זה נקל כ"כ ונתקל בכמה קשיים בנוגע להשתתפותם של גדולי התורה בהאסיפה בבאד – הומבורג, ד"ר רייכל כותב:

"ר"א הלוי עושה את ראשית צעדיו במוסדות הארגוניים של "פרייע פאראיינגונג" נסללה הדרך לפני מנהיגיה של יהדות רוסיה הגדולה, לבוא בדברים עם יוזמיה של תנועת אגודת ישראל בגרמניה. אנו יכולים לעמוד כראוי על כל מלוא חשיבותו של התפקיד שמילא ר"א הלוי בהקמת הגשר בין יהדות רוסיה לבין יהדות גרמניה, גשר שנתרחב לבסוף וליכד את רוב חלקיה של יהדות הדתית בעולם כולו.

אם ניתן דעתנו על רקע מוצאו ועל סגולת אישיותו, אלמלא העובדה שכל גדולי הרבנים ברוסיה התייחסו אליו בכבוד גדול, ונתנו אמון בלתי מסוייג בכל מעשיו, ומצד שני נהנה גם מאמון מלא של מנהיגי יהדות גרמניה, אי אפשר היה כלל להגשים באותו זמן את הרעיון בדבר הקמת ארגון כלל עולמי, של יהדות הדתית שגדולי הרבנים עומדים בראשו.

לא יפלא איפוא שר"א הלוי שהקדיש מחשבה רבה לגישה המוסרית אל היהדות ואל הציונות, הגיע לבסוף אל פתרון שנתגבש תוך כדי עבודתו המסורה במסגרת 'פרייע פאראיינגונג' וקרם עור ובשר בייסודה של אגודת ישראל. דין וחשבון על כינוס הוועדה לענייני ארץ ישראל של הפאראיינגונג, שנערך ב- 28 דעצמבר 1908, מראה בבהירות הקשרים החשובים, הגוברים והולכים בין הפאראיינגונג לבין ארץ ישראל, שמתוכם צמח ועלה הרעיון על הקמת 'אגודת ישראל'.

מתוך אגרותיו של ר"א הלוי מתברר לנו, כי ככל שנתקרב ובא מועד פתיחתה

של הוועידה, כן היה ר' יעקב ראזענהיים מרבה לפנות אליו לשאול בעצתו ולבקש עזרתו, קשיים שונים שנתגלו הובאו לידיעתו, והוא היה מזדרז להציע להם פתרונים במכתבי תשובה בתבונה ובכשרון רב. אישיותו של הלוי, השפיעה השפעה מכרעת גם בהבאת דבר האיחוד הזה אל רבני מזרח איראפא ובהוצאת החשש מלבם, שמא עלול האיחוד לגרום לחדירת התרבות הגרמנית החילונית אל תוך ציבור החרדי שמה". (רייכל צד 56 – 57)

כדאי להזכיר גם ההשגות ומהלך רוחו של ראזענהיים, כי בשעה שהי' לו קשויים למשוך את הגאון ר' חיים ז"ל להוועידה, הציע ראזענהיים במכתבו אל הלוי שאיזה עשיר נכבד מר מארקס מן קעניגסבערג, יכתוב מכתב אל בריסק, ואם לא תועיל תורה תועיל גדולה, הלוי מתנגד לזה בכל תוקף כמבואר במכתבו (שם 96) אבל יש לראות כי ראזענהיים דן כל הדברים בהבנה העולמית, כי איזה איש עשיר בהיותו נכבד בין אנשים מחמת ממונו יהיו דבריו מכריעים גם בנוגע לעניני תורה אצל הגאון ר' חיים ז"ל, כל דבריו נשקף אצל האורתודקסים בהשקפה של עוה"ז שהם כ"כ שקועים בו וא"א לו לצייר אחרת כי אינו יודע אחרת.

ס"ח

החשש שמא עלול האיחוד שבין יהדות רוסיא ופולין עם האורתודקסיה, לגרום להשפעת התרבות הגרמנית אל תוך ציבור החרדי שמה, החשש הזה שלפי דברי ה'איזראליט' בפראנקפורט נתבטל מן העובדה של הכינוס בבאד הומבורג, אבל במעשה הי' קיים, לא בגדר חשש אלא נתגלה בפועל בזמנים הבאים. התרבות הגרמנית לא פעל ישר אלא הביא רוחות החדשות אל ציבור החרדי. הרוחות הללו היו מעוטפות בעיטוף עב עד שכמעט הי' בלתי אפשר להכירם, פעלו ובאו לתוך תוכם של יהדות הטהורה אל ציבור החרדי בעולם כולו במשך הימים ומתוך זרם העולם העומד תחת שליטת כוחות הטומאה בתקופה אחרונה הזאת. גם פעלו מפני שלא נראו בולט ואין גם אחד שהי' יודע יסודם, אין גם אחד שיכירם בהכרה ברורה, היו מכוסים הרוחות הללו במכסה של תורה, של הצלה של הטבת המצב, איחוד הכוחות לעשות פעולות ממשיות לקומם את יהדות החרדית ולגונן על הדת. אמנם הדחיפה הישרה לחשוב על התאגדות עולמית באה מן ההתעסקות 'הוועידה' למען ארץ ישראל אשר בתוך הפאראיינגונג, שהקימה איזה בתי ספר שמה עם תוכן של פראנקפורט. הפעולה היתה קטנה לפי החשבון של הלוי במכתבו (כתב יד מספר 158) הרשימה של תלמידי בתי 'נצח ישראל' בשנת תרע"ב, פתח תקוה 220, ראשון לציון 50, עקרון 25, רחובות 25, חיפה 30, בית הספר לבנות בפתח תקוה 88. (שם צד 54). אבל הקנאה הגדולה בפעולות של הציונים דחף אותם לעשות איזה דברים ניכרים בכדי לקנות מקום בעולם. הכוחות של ה'פאראיינגונג' היו דלים מאד.

לזאת נחלטה ההצעה לבוא במגע עם יהדות רוסיה ופולין והוועדה תתעסק ג"כ בהתישבות וכלכלית בנוסח דתי. בתוך כל ההרצאות והאסיפות בולט הריח של ציונות, וזאת בהכרח לכסות כי בשנת תרס"ט הזמן של הוועידה הראשונה בבאד הומבורג, הציונות עודנה לא הוכשרה בהכשר פומבית, וגם כי בהכין הדרך להתאגדות עולמית 'אגודת ישראל' אולי ימצאו מתנגדים בהריחם ריח הציונות הפסולה אצלם וראזענהיים כותב:

הנצר שממנו התפתח רעיון של אגודת ישראל ותנועתה, היה "התאחדות החרדים" יצירת רש"ר הירש ז"ל המורה דרך הגאוני של האורתודקסיה המודרנית. מאחר ש'התאחדות החרדים' הרחיבה את מעגל פעולותיה לפי יוזמת ר"א הלוי וכללה ביניהם את עניני ארץ ישראל, היא חרגה ע"י כך מן מסגרתה בתור ארגון יהודי גרמני או אפילו מערב אירופאי, והפכה יותר ויותר לארגון המטפל בעניני הדתיים בקנה מידה עולמי.

הדחיפה הישירה להצטרף פומבית בהדו"ח שלי אל הכינוס (בבאד הומבורג) ניתנה על ידי ישיבת הוועדה הארצישראלית בנובמבר 1908, בה הוחלטה הצורך להרחיב את בסיס הכספי והצעה לייסד הסתדרות ארצישראלית כללית, אשר תקבל עליה את הנהלת כל ענפי הפעולה בא"י, לרבות פעולות הכלכליות והתישבות.

הרש"ז בדויער, התייחס בספקנות להתכניות האלה גם יחד, יותר מדאי נדף מהן ריח של ציונות והוא העיד בצדק באחת הישיבות של התאחדות החרדים שההדגשה של חד צדדית על העבודה הארצישראלית, תעורר אי אימון מצד הרבנים מהונגריה ורוסיה.

(ראזענהיים, זכרונות צד ק"ה)

הוועידה הראשונה של התיסדות אגודת ישראל, התקיימה בבאד הומבורג הסמוכה אל פראנקפורט, אחרי שבת נחמו בשנת תרס"ט. בהאסיפה הזאת נחלט לאסוף אסיפה אחרת יותר מרוחבת בקאטאוויץ. בבאד הומבורג נאספו בעיקר אנשי אורתודקסיה אבל גם מספר גדולים בתורה, הגאון ר' חיים זצ"ל מבריסק, האדמו"ר מגער ז"ל ר' חיים עוזר ז"ל מווילנא, ר' אליעזר הנקרא 'הגדול ממינסק' ז"ל, הר"א גורדון מטעלו ז"ל ור' דוד פרידמאן ז"ל מקארלין, האדמו"ר מהרש"ב מליבאוויטש לא בא שמה אלא שלח רק שלוחים לראות מה התרחש שם. האסיפה נמשכה בערך שבועיים כי קשויים גדולים היו שם להסביר אל כבוד הרבנים הגדולים זכר כולם לברכה, את הפעולות להחזקת התורה שיצמחו מן אגודת ישראל העולמית. הי' גם הכבדות של השפה הגרמנית שבה נתנהלה האסיפה שאין אחד מן הגדולים ז"ל הבין את השפה הזאת. מן הסתם הי' הלוי מתרגם מעט לאידיש, אבל כל זאת הי' מכביד על הזמן. בעיקר הי' דבר קשה להסביר איפוא תבוא החזקת התורה ברוסיה ופולין מן יהדות המערבית המודרנית, האסיפה דנה בעיקר אל דברים צדדיים דברים הנוגעים אל התרכזות של האירגון, מי יהיו החברים ומי יהיו העומדים בראש, על איזה ענינים תפעול האגודת ישראל ומה יהיו הפעולות, כל זאת בנוגע אל העתיד בשעה שהאגודה תהיה פועלת בשעה שהאגודה תהיה עוזרת ומגוננת על התורה והדת, השעה הזאת עוד לא באה לעולם. וכן האסיפה בבאד הומבורג היתה

רק הכנה לכד, להכין התוכנית של האגודת ישראל העתידה לבוא לעולם, ולא היה הדיון על דבר שהוא כבר קיים. בהציור הזה של התארגנות לכד נחוצים היו רק הכרעות והחלטות, דיונים ומסקנות, והרצאות על סדר ההתייסדות, כל זה מאד מתאים אל ראזענהיים וחביריו מן ה'פאראיינגונג' הנצר שממנה התפתח הרעיון של אגודת ישראל, בהמקור הזה בודאי לא היה חסכון בוועדות ורעזולוציעס.

דבר מאד מבהיל נראה בשעה שהעולם כולו מתכוון להירידה והמהפכה, מחמת סיבות שונות מחמת חריצות גדולה, בקושיים גדולים, מחמת מליצות מפורות, מחמת עניות והלחץ, מחמת המצב המאדים השורר שם בפולין וברוסיא, מחמת התפשטות כוחם של המשחיתים הציונים והמשכילים למיניהם, מחמת זה או מחמת זה או מחמת כולם ביחד, באו הגאון הגדול ר' חיים מבריסק, הגאון ר' דוד פרידמאן מקארלין, האדמו"ר מגור, הגדול ממינסק, הר"א גורדון מטעלוז זכר כולם לברכה, לטכס עצה בהומבורג עם ראזענהיים והדוקטורים איך להציל את ירדת התורה והקדושה, ואך עם 'כוחות מאוחדות' כח התורה של ר' חיים מבריסק ביחד עם הכח של ראזענהיים וברויער, תבוא ההצלה והפדות, רק ביחד עם הקאמיסיעס והרעזולוציעס נלחום מלחמת התורה. אינם מבינים את שפה הגרמנית, רבי חיים מבריסק ור' דוד פרידמאן לא ראו אף מאמר אחד מן הכותבים האורתודקסים, גם אין לדמות כי אדמו"ר מגור מבין בשפה גרמנית אקעדמאית, בודאי הרבנים הגדולים בתורה וקדושה תורתם אמונתם ומסתכלים רק בד' אמות של הלכה ועבודת ה', מן רוב ההפרזות על כוחם של האורתודקסים אולי גם מתנחמים כי העבודה הקשה ללחום עם הציונים תהיה מתנהלת ע"י האורתודקסים. כיון שכ"כ הרבה נאמר להם על גודל מלחמתם עם הרעפורמר והניאולוגין, יורדים למלחמה ונוצחים וגם נגד הציונים והציונות ילחמו איזאק ברויער עם יאקאב ראזענהיים עם מאמר ב'איזראליט' עם ראזולוציעס, ההוגי דיעות הגרמניים קאנט ושילער יביאו להם החומר, עם כוחות מאוחדים תקום התקומה הגדולה תחי אגודת ישראל!

הגאון רבי חיים זצ"ל למרות כל ההפצרות והחריצות להביא אותו שמה, נסע לביתו עם כובד ראש, אינו מבין את לשון הגרמני ואינו חוקר בדיוק על טובם של הללו המדברים רק בשפה הזאת, אבל קדושת תורתו ומחצב נפשו עם גודל כח הבנתו העמוקה, רואה איזה ספיקות בכל הענין הרם הזה של אגודת ישראל עם כוחות מאוחדות, נוסע בחזרה לבריסק בשעה שנחלטה ההחלטה לקרוא עוד אסיפה אחרת נרחבת בקאטאוויץ אחר אסיפת באד—הומבורג. בכואו לקאטאוויץ מביא אתו עמו י"ח תקנות עבור ההתייסדות של האגודה, לא היו זאת תקנות אלא תנאים, י"ח תנאים מפורשים הקודמים למעשה השתתפותו באגודה, התנאים הללו לא נכתבו בקאטאוויץ, כידוע כל דבר ודבר מן ר' חיים הוא בעומק רב, כל זאת הוכן בבריסק בדיוק עצום. הדייקנות והדחיפה להתנות התנאים הללו לכותבם בכתב מפורש, הי' מן האסיפה בבאד הומבורג, שם ראה כי יש להתנות תנאים מספר בכתב מפורש על השתתפותו, שם הרגיש את המרחק הרב

שבין יהדות התורה והקדושה ובין יהדות מערבית, על כל יפיפותם וקשוטיהם בהתרגשות להצלת התורה. התקנות נאכדו ונשכחו וגם ההשתתפות של ר' חיים בענייני האגודה נשכחה ונסתלקה אחרי אסיפת קאטאוויץ. אולם לא נסתלקה המליצה וההכרזה כי אגודת ישראל יסודתה בהררי קודש! רבי חיים ור' דוד מקרלין יסדה, האדמו"ר מגור הכריז עליה, ר' חיים עוזר עומד עליה ומסדר ענייניה. ההכרזה הזאת לא נאכדה אלא נמצאה בתוקף, אינה מזוקנת אלא רעננה, אין לשכוח זאת כי נזכרים אנחנו בכל עת ובכל שעה כי הצלת התורה נתקיימה ע"י אגודת ישראל.

האסיפה נמשכת ג"כ מפני ההצעה מן יהודי אונגהרן הנתמכת מן הרב ד"ר ברויער, שהחברים באגודת ישראל יכולים להיות רק הללו היוצאים מן קהלה הכללית, במקום שישנם קהלות כלליות וישנם קהלות נפרדות כמו באונגהרן ואיזה מקומות בגרמניה. ההצעה הזאת נתמכת בחזקה מן הרב ש"ז ברויער כי גם הוא מכהן ברבנות בקהלה הנפרדה של חותנו רש"ר הירש בפראנקפורט, הוא ג"כ יליד פאפא באונגהרן, והענין של יציאה מן קהלה הכללית ולא להיות חבר ב'געמיינדע ארטדקסיע' מובן אצלו מאד. ראזענהיים לא הי' באפשר לו להסכים על זה כי הרבה מן הנאספים משתייכים אל געמיינדע ארטדקסיע, וגם וועד הזמני להכין האסיפה בקאטאוויץ, רובם הם מן קהלה הכללית הזאת. היו שם ויכוחים ארוכים, הדבר נדחה לפי שעה והרבה מיחוש ראש נתנה הצעה הזאת אל ראזענהיים הבלתי מסכים בעקרון הזה ביסודית. הצעה הזאת הנקראת 'הצעה ההונגארית' היתה עבודה קשה לפני רי"א הלוי, לפשר ולהטעות אל הצדדים, לדחות כרגע ולעבור אל סדר היום הנחוץ ביותר, סכ"ס היה בהאסיפה בהומבורג מן מה לדבר מן מה להתווכח על ההחלטות הבאות של האסיפה הבאה ועל האסיפות שביניים. אין אחד יודע וזוכר את ההחלטות הרבות של אסיפה הראשונה הזאת בבאד הומבורג, אולם החלטה אחת מזכיר ראזענהיים בכתביו ולאמיתו של דבר החלטה הזאת מכריעה ביותר, ראזענהיים כותב:

"היה אז התנגדותם המאוחדת של כל גדולי התורה שנשתתפו בוועידה, לבל יודגש יותר מדי ענין של ישוב ארץ ישראל, לבל יעומד סעיף זה בשום אופן במרכז תכניתנו, זאת בכדי שלא יבואו לכלל טעות לזהות את אגודת ישראל עם שאיפת תנועת הציונית".

(זכרונות ראזענהיים צד קי"א)

אמנם לא האריכו ימים והמסקנה היתה להיפוך כי אגודת ישראל הפכה את ההתנגדות לציונות אל הסתה לציונות ע"י הלבוש של ישוב ארץ ישראל. מה שאמרו גדולי התורה בוועידת באד—הומבורג שהיתה כעין מורה דרך והיסוד אל אסיפת קאטאוויץ, נתפרש ע"י המארגנים אל הפירוש שיתאים אל הגיונם ורצונם, וגם כי באסיפה הרחבה בקאטאוויץ היו שם רבנים גם מן המהות הפשוט של אנשים פשוטים, הנלקחים עם זרם העולם הסוער ושולט, ההיסטוריון מר אלבוגן כותב על זה:

"ההיסטוריון הרחוק מן המחנה של 'אגודת ישראל' מעיד אף הוא, כי מנהיגי

האגודה הביעו כמובן את מורת רוחם מן עמדתה של הציונות הרשמית כלפי הדת (באסיפת קאטאוויץ) אולם העמידו את יישוב ארץ ישראל כמצוה מן התורה, וכמה מן רבני האגודה תמכו בה בכל לבם".

(אגרות הלוי צד 57)

כנראה וועידת הומבורג היתה קודמת לוועידת קאטאוויץ לא רק בזמן אלא גם בהתוכן. ה' אז הזמן שעוד לא התרגלו עם המצוה של יישוב ארץ ישראל כדרך שלא הלכו בה הפוסקים הראשונים והאחרונים. שהרי לא מצינו בהראשונים ובשלחן ערוך הלכות בנין קאלאניעס ובנין ארץ ומולדת. לא מצינו בט"ז ובש"ך ומג"א הלכות אלו, וגם לא שמענו זאת מן הבעש"ט ותלמידיו, הגר"א ותלמידיו, הנודע ביהודא ורע"א, השג"א וח"ס, וכל הגאונים והקדושים בישראל הפירוש על ענין יישוב ארץ ישראל שזאת היא בנין הקאלאניעס ותחית האומה. גם בוועידת הומבורג הגאון ר' חיים מבריסק, ר' דוד מקארלין, 'הגדול ממינסק' האדמו"ר מגור זכר כולם לברכה, לא נתנו הפירוש הזה של בנין מושבות ובנין הארץ על ענין יישוב ארץ ישראל. בקאטאוויץ התחיל הפירוש הזה להתפרש והמצוה הזאת להתוודע. קשה מאד להכיל כי הגאון ר' חיים זצ"ל לא רצה להתעסק במצוה, ושאר גדולי התורה לא רצו לקיים הלכות התורה בשעה שהחליטו החלטה הברורה "ה' אז התנגדותם המאוחדת של כל גדולי התורה שנשתתפו בוועידה לכל יודגש הענין של יישוב ארץ ישראל, לכל יעומד סעיף זה בשום אופן במרכז תכניתנו, בכדי שלא יבואו לכלל טעות לזהות את אגודת ישראל עם שאיפת התנועה הציונית" זאת עדותו של ראזענהיים, זאת נאמר בפירוש שמה התנגדות מאוחדת של כל גדולי התורה שנשתתפו שמה. עוד יותר מזה מעיד לנו ראזענהיים בדבריו, "בכדי שלא יבואו לכלל טעות לזהות את אגודת ישראל עם שאיפת תנועה הציונית" דברים ברורים עד מאד נחוצים ביותר, שכל הענין של מצות יישוב ארץ ישראל שזאת היא בנין הארץ ותחית האומה, בנין קאלאניעס ומושבות, מצות יישוב ארץ ישראל הזאת, היא שאיפת תנועה הציונית! והיה אז בהומבורג התנגדותם המאוחדת של כל גדולי התורה לכל להזכיר זאת, לכל להזכיר את הטעות הזו, לכל להזהות על ידי זה עם שאיפת תנועה הציונית. אמנם נשתנו הדברים בהאסיפה המורחבת בקאטאוויץ, ובעיקר אחרי האסיפה הזאת שכל הענין של אגודת ישראל נמסרה בידי ראזענהיים והנלוים עמו, והתנגדותם המאוחדת של גדולי התורה, לא שלטה עוד על המצוה הזאת, על הפירוש הזה, על ההזדהות של אגודת ישראל עם התנועה הציונית.

ס"ט

אגודת ישראל

מרבית האסיפות ומרבית ההחלטות של אגודת ישראל קשה מאד למנותם אפילו לזכור חלק מהם, באסיפת הומבורג ראשית היצירה של הענין הזה הנקרא אגודת ישראל, שם נחלט לאסוף אסיפה יותר רחבה למען ההתייסדות של אגודת ישראל. נבחר אז בהומבורג וועד זמני להכין אסיפה זאת הנרחבת, שזאת היתה אסיפת קאטאוויץ. האסיפה הראשונה בבאד — הומבורג היתה אחרי שבת נחמו תרס"ט, האסיפה היותר רחבה בקאטאוויץ נאספה בי"א סיון תרע"ב, שלושה שנים הפסק מן הומבורג עד קאטאוויץ. במשך שלושה שנים נתעסק וועד זמני עם ההכנות להאסיפה הנרחבת, לאמיתו של דבר לא נתעסק כלל, הסכסוכים על דברים מאד קטנטנים רובם ככולם חשש פגיעה בכבוד באופן זה או באופן אחר, אם לצרף את המשתייכים לקהלה הכללית או לא שראזענהיים רצה בכל מחיר שישתתפו, גם הלוי שהוא הי' החרש והמסגר בכל הפעולות לגרור את גדולי התורה אל הענין שדמיונו לכד הי' אחראי, הענין תחת השם אגודת ישראל, גם הוא השתמט מעט אולי כי הי' עסק ביותר במחקר מדעי מן כתב יד לאטיני בכדי להציל את התורה על ידי חכמת ישראל, אבל ברובם מחברי וועד הזמני עליהם השתלטו לאט לאט ספיקות וחוסר אומץ במקום ההתלהבות בעת וועידת הומבורג. אין לשכוח כלל כי כל הענין של אגודת ישראל, הוועידה בבאד הומבורג, הוועד הזמני והאסיפה הנרחבה בקאטאוויץ למרות שבאו גדולי ישראל אל האסיפות ע"י החריצות של הלוי, תוכנה ועיקרה התחלתה וסופה וכל מהותה של האגודה הזאת היתה מן האורתודקסיה הגרמנית ברוח תרבות הגרמני. הסכסוכים והפשרות, הספיקות והמטרות, המנהיגים הנבחרים והפעולות הנפעלים הכל ביחד הי' נובע ומונהג מן ההגיון האורתודקסי המאד רחוק מן תורה וקדושה, אם כי לפי ראות העין בשטחיות היתה התיסדות הזאת אך ורק למען חיזוק התורה ויהדות בכל העולם כולו. היו"ר של וועד הזמני הי' מר לאויס פייסט שהי' גם ראש הקהל בקהלה של ברויער, וגם מן המשתייכים אל קהלה הכללית 'געמיינדע אורתודקס' וגם אצלו ביחוד נחלש כל הענין של אגודת ישראל שהתעוררה אז בבאד הומבורג, מפני הצעה של נציגי אונגארן שבאו אל הומבורג, שבמקום שישנם שני קהלות, קהלה כללית וקהלה נפרדת, אין לקבל חבר אל אגודת ישראל אלא מן הנפרדים מן הקהלה הכללית החפשיית, אפילו בשעה שהם חרדים ושומרי תורה. היה להם לבחור בלאויס פייסט להיות יו"ר של וועד הזמני כי למרות כל ההפרזה על כוחה של אורתודקסיה, לא היה להם כסף אפילו על ההוצאה של אסיפה זו

או אחרת, ובפרט על אסיפת קאטאוויץ הנרחבת באולם גדול, בפארפנעליא גדולה, מאין ימצאו הכסף על מאורע גדולה כזאת, מר לאויס פייסט הוא נתן הכסף בעיקר עבור כח הגדול הזה, וראזענהיים חשב כי בהבחרו אל הכסא של יו"ר יהי' לו ההוצאה על אסיפת קאטאוויץ. האסיפה ההיסטורית, הכח החזק של הצלת התורה והצלת ישראל, הסכסוכים מסביב אל 'הדרישה ההונגארית' נמשכה זמן מה, בתחלה היתה הפשרה שימנע מהשייכים לקהלה הכללית להיות נבחרים למעמדי האגודה אבל יש להם הרשות להיות בוחרים, הפשרה השניה שזאת ההחלטה היא רק בנוגע לאונגארן ולא בנוגע למדינות אחרות, כל המו"מ בענין הזה פגע קשה באנשי וועד הזמני ובעיקר בהיו"ר מר לאויס פייסט, שהרבה מהם היו נחשבים לחברים בקהלת ברויער וגם משלמי מס אל קהלה הכללית.

הרב ברויער תמך בהחלטה הזאת של 'דרישה ההונגארית' כי בעצמו סבל בפראנקפורט מן הללו שלא רצו לצאת מן קהלה הכללית, אמנם ראזענהיים פעל בכל הזמן אפילו מקודם של ההתיסדות האגודה, שאין להתפרד מן שומרי תורה של קהלה הכללית, רצה להביא איזה פשרה בענין זה. הרב ברויער הי' יליד פאפא, הי' בעל כשרון מצוין ולמד בישיבת הכתב סופר, אולם לאח"כ עלתה בלבו החשק למדע עולמית מדע גרמנית ולהשיג תואר דוקטור בהאוניברסיטה. בדרך כלל התאים במאד אל האורתודקסיה הגרמנית ולרוח חותנו רש"ר הירש ז"ל, אולם בענין היציאה נשאר אצלו החינוך מאונגארן שהחויב להפרד מן קהלה הכללית, וכן דרש זאת חותנו רש"ר הירש בחוזק גדול. סבל הרב ברויער מן כמה חוגים שם בקהלתו שבעיניהם הי' נראה לבלתי מתבולל גדול. סבל הרב ברויער מן כמה חוגים שם בקהלתו שבעיניהם הי' נראה לבלתי מתבולל כל צרכו ברוח פראנקפורט, ובעת שתמך ב'הדרישה ההונגארית' בענין ההתיסדות של אגודת ישראל והתמנות החברים רק הללו הבלתי משתייכים לקהלה הכללית, זאת הכביד על הוועד הזמני ועל היו"ר מר לאויס פייסט. בלתי ידוע בדיוק מה היתה המשימה של וועד הזמני הזה ומה היו הפעולות הגדולות של הכנות לקראות אסיפה אחרת אחר האסיפה הזאת בבאד הומבורג, אבל במנהג גרמני לייסד איזה הסתדרות עולמי בהכרח לעשות מה שכל הסתדרות עולמית עושים, וכאן בשעה שהמדובר בהחזקת התורה והחזקת הדת, שמירת שבת קודש ולימוד התורה, גם בכאן נחוץ פרסומת גדולה בעתונים, אולם גדול עם מזכירים שונים, הזמנות לעיתונאים עולמים ולאישים ציבוריים, לסדר וועדות מיוחדות ורעזולוציע מיוחדת להוועדים השונים, לקבוע הכל בסדר כרונולוגי באירגון נכון כנהוג אצל מפלגות העולמיות, אצל מפלגה הסאציאליסטים, הדעמאקרטים, הראדיקאלין והשמרנים, כי גם בכאן תהיה קאנפרענץ עולמי מן יהדות עולמית וכאן תהיה ההתחלה להציל התורה והדת. הוועד הזמני הי' בעיקר מן וועד הפועל של 'פרייע פאראייניגונג' המלומד ביותר עם ראזולוציעס אבל למען תת צבע ומראה בין-לאומי אל וועד הזה המכין אסיפה עולמית של מפלגה החרדית העולמית, נתוספו להוועד הזמני גם אלטמאן מפאריז, הרב יונג מלונדון, אברהם'ס מן אמסטארדאם, אייזמאן מאנטווערפן.

כולם קרובים אל המהות וההגיון של פראנקפורט, שלקחו חלק בוועידת הומבורג. מקום מושבו של וועד הזמני הזה הי' בפראנקפורט כמובן, ונהג בכבידות רב את תהלוכיו, נצטמצמו והלכו עד אשר נפסקו כמעט לגמרי, המליצות הם יפות בשעה שנאמרו דהיינו 'לאחד את ישראל תחת דגל אחד' 'ללחום עם כוחות מאוחדות' 'לתת תחיה ליהדות החרדית' שאחר שעה קטנה הלך לו הפאר הלשוני, ונשארו רק העובדות העומדות נגד פניהם. אנשי וועד הזמני לא היו מזוינים עם איזה להב של קדושה ותורה לקדם איזה קשויים שיעמדו נגדם, גם לא מצאו אנשי הוועד התלהבות בין הציבור בשעה שהציעו לפניהם ליתן כסף עבור ההוצאה, כי כל הענין של אגודת ישראל והסתדרות עולמית היתה נכנית על כרוזים לוקחי לב וזאת מתרוקנת ככל פעם יותר, הן אצל הציבור וגם אצל אנשי הוועד עצמם. למעשה נעמדה השאלה של היכולת מן אנשי פראנקפורט לפעול עבור היהדות שבכל המדינות, מה זה בכוחם של איזה מאות משפחות של קהלת בריער לייצר עבור היהודים בעולם הגדול, ומה זאת הפעולה של הקאנפרענץ העתידה שנחוצים כ"כ הכנות עבודה.

בודאי הפרטים הללו של וועד הזמני נשכחו והלכו להם לאין רושם נשאר מהם, גם כל הענין של אגודת ישראל אין מי שישום לב לזה זולת האנשים האחדים החיים מן שם זה, הנבחרים לכנסת הציוני ונושאים נאומים באיזה אסיפות בכדי ששםם יתפרסם בעתונים, אבל נחוץ לידע מעט מן מהלך הזה של ההתיסדות אגודת ישראל, הדברים הקטנים והפעוטים שהכריזו עליהם מליצות מצלצלים הרוח של תרבות הגרמני המכריע, ושכל ההתארגנות של האירגון הזה לא היה באיזה בחינה תורה וקדושה. כל הדברים היו לעשות אירגון דתי עם אותן הדרכים והרצונות שמשתמשים בהם לשאר העולם הגויי לצרכיהם ולחפציהם. התרבות הגרמני ששררה אצל האורתודקסיה לא היתה מוגדרת אל איזה ענינים פרטיים אלא כל הרגשים האנושיים הגויים פעלו על ידה, ביחד עם התפתחות של הכבוד והגאווה בהרגש חזק על איזה פגיעה כל דהו הדוחה את הכל מפניו. ראזענהיים מעולם לא הביט בעין יפה על ברויער שהי' בלתי מרוצה לפניו, עובדה אחת קטנה שפגעה בכבודו של ראזענהיים מימים ראשונים של התמנותו לרב בפראנקפורט על מקום חותנו רש"ר הירש, עודנה לא נשכח אצל ראזענהיים ובכותבו הזכרונות שלו לעת שיבתו עוד לא נמחה הדבר של פגיעה קלה בכבודו מעת נעוריו, משמש זאת להראות עד כמה הי' ההתפתחות של הכבוד אצלו ועד כמה נודעזע מן הפגיעה אם כי היתה בלתי בולטת כלל. בשעה שבא רש"ז ברויער לכהן בתור רב לפראנקפורט, רצה לייסד איזה מין ישיבה עבור איזה בחורים, כמובן ביחד עם לימודי מדע עולמית. אנשי הקהלה התנגדו אפילו אל מין ישיבה כזאת כל זמן שהשם של ישיבה נקראה עליה, מר שוורצשיעלד רצה להראות כי 'ישיבה' כזאת בלתי נחוצה כלל, כי התלמידים מן הריעאל שולה יוצאים מבית הספר עם 'דיעות התורה' באופן גרוש. לזאת שלח את הצעיר יעקב ראזענהיים אל הרב ברויער לבחינה להראות שיש לו למדנות מבלי ללמוד בישיבה. ראזענהיים הצעיר

הלך לביתו של הרב ברויער ביום ש"ק, אולם הרב ברויער אמר לו שאין הענין דחוף כ"כ עתה ועוד יגיע הזדמנות אחרת לדבר הזה. הצעיר ראזענהיים עם חינוכו הגרמני נפגע קשה מן פגיעה בכבודו הזאת, וכמעט הוחלט אצלו לעזוב לגמרי את קהלת ברויער ולעבור אל קהלה הכללית שבהכ"נ שלהם היתה בכיכר 'בירנה' בפראנקפורט:

"אפיזודה אחת אישית, מתקופת ראשית רבנותו של הרש"ז ברויער מטילה קרן אורה על המתיחות הפנימית ששררה ביחסי הרב הצעיר עם הנהלת הקהלה. הבנקאי עמנואל שוורצשילד ראה בי אובייקט מתאים, בכדי להוכיח אל הרב ברויער עד כמה מיותר לייסד ישיבה. הוא הפתיעני ביום אחד בהודיע לי שהרב החדש רוצה לבחון אותי בידיעת גמרא והוא מחכה לי לשם כך בשבת אחה"צ בשעה 3.

אפשר לשער באיזה התרגשות צפיתי לבחינה זו, כשהופעתי בבית הרב בשעה הקבועה הוכנסתי לאחד המדרים, אחרי שהייה קצרה פתח ד"ר ברויער את הדלת ומתוך עמידה אמר לי שאין הדבר דחוף ועוד תהי' הזדמנות אחרת לכן, נבון במקצת יצאתי. המחווה הפוליטית של שווארצשילד החטיאה המטרה, אבל 'קבלת פנים' בבית הרב היתה עבורי באופן אישי דחיפה חזקה לעבור אל 'כר בירנה' עברו שנים אחדות עד שהזדמן לי להתקרב שוב מבחינה אישית אל הרב ד"ר ברויער".

(זכרונות צד ל"ז)

ראזענהיים הצעיר הרגיש את הדחיה לבחון את 'למדנות' שלו כפגיעה חזקה ברגשי הכבוד, הכ"כ מפותח אצל הגרמנים וגם אצל האורתודקסים. משום זה רצה לזרוק הלאה את כל ענין הירש המורה הגאוני שעם זה נתחנך, ועד זמן שיבתו לא שכח זאת וכותבה בזכרונות שלו עם כ"כ פרטים. זאת פרט קטן מן כל המהות של יהדות חרדית הגויית של פראנקפורט, שמשם נבחר וועד זמני להכין את הדרך אל וועידת קאטאוויץ. בכדי להכין את הצלת התורה ולהעמיד הדת על תלו, אין לשאול השאלה מדוע לא היו יכולים להציל את התורה תיכף אחרי אסיפת הומבורג? וגם אין להתפלאות מה יהיה המצב של היהדות בזמן של שלש שנים הפסק מן שנת תרס"ט שנת וועידת הומבורג עד שנת תרע"ב שנת וועידת קאטאוויץ? מדוע לא יפעלו 'הכוחות המאוחדות' להצלת ישראל תוך זמן הזה, מדוע לא תתחיל תחית יהדות החרדית תוך שלש שנים הללו? מדוע אין לעשות על אחדות ישראל, הצלת הדת בארץ ישראל, העזרה לאחינו במזרח איראפא ושאר הרעזולוציעס תיכף אחרי הומבורג? מדוע ימתינו אחינו במזרח איראפא על עזרתם הבאה מן כוחות המאוחדות שלש שנים שלימות, ח"ו לשאול שאלות כמו אלה על התייסדותה של אגודת ישראל, המוכנת לעשות כ"כ דברים גדולים ואמיצים, אלא שלזה נחוץ עוד אסיפה בקאטאוויץ. הלוי יפעול בחריצות עוד הפעם להביא שמה גדולי התורה, ראזענהיים ינאום שם עוד נאום גדול וארוך, הקאמיסיעס יתבצרו והרעזולוציעס יתקבלו, בהכרח שוועד הזמני יכין זאת והם עושים הכנות הללו אל אסיפת קאטאוויץ שבשם יוחלט על אסיפה עוד יותר גדולה שתקרא בשם כנסי' הגדולה.

במשך שתי שנים אחרי וועידת באד הומבורג, הוועד הזמני לא עשה מאומה ואבד כל אומץ לעשות דבר מה, שהו כל הזמן בשתיקה אולי אפשר גם בשביעת רצון

בכדי שישכח כל הטורח והטרדה שהטיל עליהם ראבינאוויטש — הלוי בענין התייסדות של אגודת ישראל שאין בזה שום ממש חוץ מן המליצות ופאר הלשונית. שצמחו מן הבלבולים שבלכל איש הזה הלוי ראבינאוויטש ולקח עמו את ראזענהיים שיוסף עוד מליצות והביא גדולי התורה מן רוסיא לתת כח לכל המליצות ביחד. הוועד הזמני להכין אסיפה בקאטאוויץ אינו עושה כלום כי אין להם מה לעשות ואינם מעונינים בדבר הזה כלל. אמנם אחרי שתי שנים מן וועידת הומבורג נתעורר בהקיץ של שנת תרע"א. לא מן איזה התעוררות של גדולי התורה או התעוררות של תורה וקדושה. אלא באה התעוררות הזאת מן אנשי המזרחי! כי אנשי מזרחי בפראנקפורט התעוררו והצטרפו אל וועד הזמני הזה. הי' אז בקיץ הזה של שנת תרע"א (1911) קאנגרעס הציוני בבאזעל. אז בבאזעל הוכרז והובלט אופי של תרבות הציוני ונתקבלה שורה של החלטות. אחת מן ההחלטות היתה במיוחד על עבודת החינוך והתרבות בעתיד, והוחלט שלא להזכיר ענין של יהדות ותורה בכלל, אלא הלאומית בלבד היא שתמלא את כל הרוח של דור העתיד ההתנגדות מן המזרחי אל החלטה הזאת בבאזעל לא הועילה כלל וכמה מן אנשי המזרחי עזבו את הסתדרות הציונית אחרי זמן הקאנגרעס העשירי הזה בבאזל 1911. איזה אנשים מן המזרחי באו מן פראנקפורט והיו משתייכים אל קהלה החרדית של ברויער, גם מרכז העולמי של המזרחי הי' מקום מושבו בפראנקפורט לפי דברי ראזענהיים בזכרונות שלו השתייכו אל המזרחי 'אישים בעלי הכרה חרדית גמורה' חברים לקהלה הנפרדת. בין אותם שעזבו את המזרחי מחמת הסכמת המזרחי להשאר שמה אפילו אחרי ההחלטה בענין חינוך ותרבות, היו ד"ר יעקב פויכטוונגר, פרופ' אדולף ווייל, (מורה בבה"ס של הירש), ברוך שטערן, ויעקב בראון. יעקב בראון למד בהשיבה של ד"ר ברויער בפראנקפורט שהוא הביא אותו מאונגארן. וגם הי' מזכיר של מרכז המזרחי העולמי שמקומו של המרכז הזה הי' בפראנקפורט. אנשים הללו היו מן המזרחי וחברים בקהלת ברויער, והתייחסו 'בכבוד ראש להשקפתם הדתית', ולפי דברי ראזענהיים הם רצו 'ביציאה קולקטיבית מהסתדרות הציונית של כל הנאמנים לדת, בראשית המרכז העולמי של המזרחי'. באותן הימים פרסם הרב ד"ר כהן מבאזעל מאמר ב'איזראליט' תחת הכותרת 'צו השעה', בו מבאר כי הגיע השעה להקים האירגון העולמי של עם התורה, כמו שהוחלט בבאד — הומבורג, על ידי איחוד לתוכו גם אנשי המזרחי לשעבר שהשתחררו כעת מן עול הציונים. גם 'דאס יודישע בלאטט' שיצא לאור על ידי הרב ארנסט ווייל בשוויץ, קרא ג"כ לפעולה כמו זו. מחמת זה הזדרז הוועד הזמני שנתמנה בבאד הומבורג לעשות נסיון חדש, ארבעת העסקנים הנזכרים מראשי המזרחי נצטרפו אל וועד הזמני, למרות שלא עלה בידם לשכנע שאר חבריהם מהנהלת המזרחי שיעזבו גם הם את הסתדרות הציונית:

"אגודת ישראל מצאה בארבעתם כוחות בעל ערך רב, אינטליגנטים ומוכנים לכל קרבן שיודרש מהם. יעקב בראון נעשה למזכירה הראשי של האגודה והוכנס מיד

בכל מירצו לפעולות אירגון מתוך התלהבות רבה. באופן זה הצלחנו לכנס בסוף אוקטובר 1911 (תרע"ב) בפראנקפורט, עוד הפעם אסיפה המכריעה ואשר בחרה באופן פורמלי את וועד הזמני היותר מרחב לארגן את אגודת ישראל, והכינה את אסיפת היסוד בקאטאוויץ

מהרגע הראשון השתוקקו רבים מבין הוגי הרעיון של אגודת ישראל, לרכוש גם מבחינה אירגונית למאבקה הפוליטי של יהדות החרדית, את חוגי שומרי התורה ומצוות אשר התרחקו מעט מכלל עם התורה, בייחוד את ה'געמיינדע אורתודקס' ואת המזרחי אשר הצטרפו לארגונים בלתי דתיים, על ידי הקמת אגודת ישראל שתרכז בקירבה את כל הנאמנים לתורה.

כל ימי השתייכותי לאלה שנכספה וגם כלתה נפשם לאחדות זו, וראו בה את הדרך הנכון להבראת עם ישראל ולגאולתו. הריאורגנזציע של 'פרייע פאראיינגונג' שמשכה לתורה גם 'געמיינדע אורתודקסיע' הי' בעיני צעד ראשון בדרך זה, אם כי ההצלחה היתה רק חלקית, עוד בשנת תרס"ד פירסמתי מאמר באיזראליט 'ביקורת נאמנות או מעשה' בו פניתי אל המזרחי ונסיתי להשפיע עליו ליתר מרץ ונאמנות לעקרונות.

(ראזענהיים, זכרונות צד קט"ו)

יעקב בראון שהי' מקודם מזכיר הראשי של המזרחי העולמית התמנה למזכיר האגודה. הוועד הזמני הוקם לתחיה בעזרת ארבע אנשי המזרחי שנצטרפו לתוכו, והוחלט לעשות עוד אסיפה הנקראת 'אסיפת פראנקפורט' להכין וועד זמני מורחב בכדי לאסוף אסיפת קאטאוויץ המורחבת. האסיפה הזאת של וועד הזמני הקם לתחיה התכנסה בביתו של אדולף שטערן. שהי' מנאמני הרש"ז ברויער והיו"ר הי' מר לאויס פייסט. הרצאת הפתיחה של אסיפה זו היתה על ידי ראזענהיים ומסר לפניהם את המטרה של אגודת ישראל העומדת להתקיים. המליצות הגבוהות על המטרות הגבוהות לא חסרו לראזענהיים בעת הרצאת הפתיחה "התפקיד שהוטל עלינו, להקים מחדש וביתר שאת את אחדות ישראל על יסוד תורה" כפי שהתקיימה עוד לפני יותר ממאה שנה, לפני תקופת ההשכלה והמהפכה הצרפתית" בודאי בשעה שראזענהיים מדבר בהכרח שיזכיר איזה דבר מן העולם הגויי, וגם בכאן מזכיר את היהדות שהיתה לפני מהפכה הצרפתית כי יהדות שלו אי אפשר בלא גויית, אולם ספק גדול מאד אם הוא מדבר מן היהדות של בעל הפלאה, לפני יהושוע, השל"ה הק' החת"ם סופר, שהיו כולם בפראנקפורט לפני 'ההשכלה והמהפכה הצרפתית', ספק גדול אם הוא רוצה או שהי' מרשה ליהדות הזאת שתבוא אל קהלה הנפרדת הלוחמת קהלת ברויער, ובכלל ספק גדול מאד אם ראזענהיים יש לו ידיעה מן יהדות כזאת, אבל בכל אופן הי' משמיע את הרצאה כזאת לתפארת המליצה זו או אחרת, כל זמן שהתוכן הוא קרוב לדעתם דעת יהדות אורתודקסית שראזענהיים מציגה. הוא ממשיך בהרצאתו "האגודה תלכד בהתקרבות פנימית אל החרדים, כל חלקי יהדות הנאמנה, וביחוד של יהודי מזרח איראפא, תמיכה רחבה של לימוד תורה" וחינוך חרדי, תמיכה כלכלית ליישוב היהודי בארץ ישראל, לעסוק בהתיישבות, וגם הוא מוכן לתת עזרה לכל שאר ארצות המצוקה" ראזענהיים מוסיף בהרצאה הזאת עוד כי הוא יתן גם "תמיכה להספרות והעתונות החדורה ויוח יהדות אמיתית"

הפעם אינו מסתייג ומוגדר לפני השומעים כי אנשי המזרחי כבר הם בתוך האסיפה ומזכיר המזרחי יעקב בראון הוא המזכיר של וועד הזמני, ע"כ ראזענהיים אומר מה שצריך לו להשמיע כי המטרה של אגודת ישראל העתידה להתקיים, היא לעסוק בהתיישבות ולתת תמיכה כלכלית ליישוב היהודי, דברים שלא הי' אומרם בבאד הומבורג בפני הגאון רבי חיים ז"ל מבריסק. בודאי אין עוד אחד שיחשוב כי כל הדברים והמליצות הללו הי' בהם איזה ממש בפועל, אין גם אחד שידע מן 'תמיכה ליישוב היהודי בארץ ישראל', תמיכה כלכלית, והתעסקות בהתיישבות, ואין גם אחד שידע מתי ניתן 'תמיכה רחבה ללימוד התורה וחינוך חרדי' אבל היו הדברים הללו להכריז על ציונות דתית, על בנין הארץ, על עסק בהתיישבות, המושג של ראזענהיים המושג של יהדות החרדית הגויית אשר בפראנקפורט. הוא מוסיף על הרצאה הזאת (זכרונות קט"ז) "כדי להיות נאמן לאמת, ציינתי בדו"ח שלי כי גדולי ישראל ברוסיה, מתנגדים לכן שאגודת ישראל תדגיש יותר מדאי ענין ישוב א"י, הם הסכימו להכליל עניני ארץ ישראל בתכנית האירגון בתנאי שענינים אלה יתפסו מקום מסוים בתוך מסגרת הכללית" אולם ראזענהיים מסיים דבריו בדברי ארס, ברמאות בולטת, בפנים של תמימות, וכותב שם בזכרונות את ההסבר שהוא נתן על החלטה הזאת של גדולי התורה הנאספים בבאד הומבורג, "בדיוק, לפי שמצות ישוב ארץ ישראל איננה אלא מצוה אחת בתוך התרי"ג מצות התורה" בכאן גונב הוא את גניבת דעת לשום את ענין התיישבות הציונית כמצוה, והחלטת גדולי התורה שאין להזכיר מצוה הזאת שהיא לפי דעת יאקאב ראזענהיים מצוה מן התורה מצוה מן התרי"ג מצות, כי מצות ישוב א"י אינה אלא מצוה אחת בתוך התרי"ג מצות, ואין להבליט מצוה אחת מן התרי"ג מצות ביותר, מי אמר לו מנין התרי"ג מצות? ממי שמע כזאת הכי שמע דברים הללו מפי גדולי התורה שהלוי הביאם בחריצות שלו אל באד הומבורג? הכי עסקו שמה בפירסום מנין התרי"ג מצות שהמצוה הזאת היא בתוכם? הכי שמע כזאת מן היהדות שהיתה לפני המהפכה הצרפתית בעל הפלאה לפני יהושע ושל"ה הק' אשר הוא אומר להקים מחדש, הכי ידעו המה מן התרי"ג מצות פחות מן מה שראזענהיים יודע? או שמע כזאת בהקאנגרעס הציוני מן חבריו במזרחי שהצטרפו אל העבודה לבנות את אגודת ישראל. הוא משמיע דברים הללו מתוך תמימות יתירה, עם נימוס גרמני, כי אדרבה הוא רוצה להיות נאמן אל האמת ומשמיע דברי גדולי התורה שאמרו בהסכמה מאוחדת, הוא רק מוסיף טעם וקצת הסבר לדבריהם כי הגדרה זאת היא משום שמצות ישוב ארץ ישראל היא רק מצוה אחת בתוך תרי"ג מצות התורה ואין להעריך מצוה אחת יותר מן שאר המצות, הוא מעמיד מצוה החדשה הזאת בתוך תרי"ג מצות בשתיקה, בתמימות, עם גרמנית צחה, לשמחתו של השטן עצמו ולהנאתם של השומעים הנאספים שמה.

ע'

כל הענין ההתארגנות האירגון של אגודת ישראל היתה יצירת פראנקפורט והתוכן של יהדות הגרמנית הזאת. מיום מתן תורה עד היום ההוא לא שמענו על חיזוק התורה ושמירת מצות התורה, על ידי אירגון, קאמיסיעס, רעזולוציעס, הרצאות, אסיפות ופרסומת בעתונות. אין לבקר ולמצוא חסרון בפרטי האירגון הזה, שעשו פרט זה או פרט אחר שלא כהוגן, שלא אמרו בנאום זה או בנאום אחר דברים כהוגן, או מחמת שכל האירגון עם כל הקאמיסיעס והרעזולוציעס לא הביאו שום דבר למעשה, שלא הי' יוצא לפועל שום נאום מן הנאומים הרצאות והחלטות, כל החסרונות הללו אין להזכירם כלל כי מדי מדברים על החסרונות הפרטים, נשכח העיקר הכללי ונעלם ממראה העינים, כי כל הענין האירגון והתארגנות, כל הענין של קאמיסיעס והרעזולוציעס, המה מושאלים מן הגיון הגויי העולמי, כל הענין הזה ביחד על כל פרטיו היא התבוללות בתוך עולם הגויי, לעשות כמו שהגויים עושים על התפרסמות מפלגותיהם, לחשוב על פעולות של פירסום בעתונות שזאת תביא חיזוק התורה, להצטרף בצירוף עז אל דרכי תרבות איראפאי ולהביא תרבות הזה לתוך לבם של ישראל שומרי תורה ומצות, בלהב של חיזוק והצלת התורה בעולם ע"י פעולות אנושיות עולמית שכל הגויים עושים למען חיזוק שאיפותיהם. כל הפעולה הזאת שלא היה בזה שום ממש מתחילתה עד סופה לא החזיקה ממשית להוציא פעולה ממשית, אבל פרסמה פעולה הזאת ההצטרפות אל עולם האנושי הגויי ולצרף לזה גם עניני תורה"ק. הוועידה בבאד הומבורג, הוועד הזמני. הוועידה בקאטאוויץ, למרות שעלה ביד הלוי את החריצות להביא אל הדמיון הזה גם גדולים בתורה, אבל תוכנה ועיקרה התחלתה וסופה של התארגנות הזאת היתה מן האורתודקסיה הגרמנית, ברוח תרבות גרמני, הכל נובע ומונהג מן התוכן הזה של השוואה אל תרבות הגויי רחוק מאד מן תורה וקדושה. אם בו ההכרזה היתה למען חיזוק התורה של יהדות העולמית כמו שהכריזו על זה פעם אחרי פעם, וכן המלחמה עם הציונים שנדגש בהדגשה יתירה, התוצאה היתה אך ורק מה שנשרש בשורש כל הענין הזה של התארגנות הזאת, הסיבה העיקרית שעוררה את ההתעסקות הזאת, ההשוואה אל הגיון אנושי עולמי של יהדות הגרמנית האורתודקסית העולמית. מצד ההגיון האנושי מצד ההתחברות אל תרבות הגויי, הרי הציונות מוצדקת מאד נכונה מאד ומנחמת מאד, כל עניני הציונות ובנין ארץ ומולדת באופן עולמי זה או באופן עולמי אחד, נכון מאד לפי השקפת אנושית טבעיית, אלא שהדתיים אשר בתוך מסגרת הזאת אנושית הגויית דורשת שתתלוו אל הציונות גם ענין דתי, כמו שישנם מפלגות צרפתיים הדורשים שחוקי המדינה תכיל דברים של דתם הפראטעסטנטית, כן מפלגה הדתית היהודית דורשים שבנין המדינה היהודית תכיל בחוקותיה אופי דתי יהודי.

התוצאה מן ההתארגנות הזאת הנקראת אגודת ישראל היתה זאת של ענין אנושי

והשוואה אל הגויית מה שהמיסדים מן פראנקפורט נשקעים בזה מראשם עד רגליהם. תוצאה מן מלחמה זאת בציונים בלתי דתיים, היתה התפרסמות הציונית שהולכת וכובשת ע"י מלחמה הזאת בצעדים עוד יותר מהירים. ביחד עם המאורעות ברוסיה, המצב החומרי הקשה העניות השולטת, הכל ביחד הביא את כיבוש הלככות אל ענין הציונות שנתחדשה, נוסף אל תנאים החומריים המבהילים מצאה הציונות גם עזר וסעד מן הדתיים של המזרחי שפרסמו על הציונית ענין של דת, ולבסוף נולד עזר להתפשטות שאיפה ציונית זו גם מן הללו שהכריזו מלחמה על הציונות, יהדות החרדית הגויית בגרמניה לא עשו שום מעשים כלל עם כל המצהלות של ארגון אגודת ישראל אלא זו בלבד, פירסום אחד בלעדי, כי מצד שמירת התורה והאמונה יש לחבק את הציונות בחיבוק מלא, אם כי יש לתקן שמירת הדת במעשה בהמושכות שבארץ ישראל שהציונים מקימים. הפיטפוטים הרבים בתוך הנאומים של האורתודוקסים להתנגד אל הצטרפות של המזרחי להסתדרות הציונית, זאת בדיוק לא משום שהתנגדו אל הציונות לעצם ענינה כי אין לראזענהיים שום חוש והבנה אל התנגדות זאת הבאה רק מן קדושת התורה, ההתנגדות אל המזרחי היתה רק משום שבהצטרפם אל הסתדרות הציונית לא יעלה בידם לתקן את הדת בהציונות, אלא רק בהפירוד מן ציונים החפשיים בהתארגנות מיחדת, בבנין הארץ על פי תורה. הלימוד שנלמד מן רש"ר הירש בענין קהלה כי רק קהלה נפרדת מן החפשיים נכונה על פי תורה, וכן ציונות דתית נפרדת תביא התוצאה הנדרשה. ובתוך הסתדרות הציונית א"א להם להדתיים לעשות מאומה כיון שהחפשיים הם רוב המכריע. זאת היה התוכן של כל המאמרים ב'איזראליט' ובפירסומים שונים שהוציאו לאור, זאת היה התוכן של כל הנאומים באסיפות הרבות המתרחבות והולכות של האירגון אגודת ישראל פעם אחרי פעם ללא הפוגות. ראזענהיים ורעיו לא התנגדו כלל אל עמידת המזרחי בנוגע אל השאיפה לגאול את הארץ וליצור ישוב יהודי ומדינה יהודית, אלא שזאת תהי' עם אופי דתי מה שאי אפשר להשיג הישג זה בתוך מסגרת סוכנות היהודית והסתדרות הציונית, כמו שא"א להיות דתיים אלא עם קהלה נפרדת ולא בתוך קהלה הכללית החפשיית, חרדיית אינה היפוך אל הציונות כי החרדיית והציונות הם דבר אחד, אלא שהחרדים הם היפוך אל הציונים ואין להצטרף אל הציונים אלא לעשות ציונות של חרדית ציונות עצמאית, ורק באופן זה נבנה את הארץ, את מדינה היהודית המקורית הדתית.

הוועד הזמני להתיסדות אגודת ישראל הקם לתחיה אחרי הצטרפות אנשי המזרחי אל הנהלתו, אסף את אסיפת פראנקפורט למען הרחיב את מסגרת וועד הזה ולהביא לתוכו עוד אישיים נכבדים גם מחוץ לפראנקפורט. באסיפה הזאת אוקטובר 1911, היו שם גם אחדים מפאריז וריגה. ראזענהיים כותב הדברים הנשמעים שמה, כדאי שגם אחדים בדור הזה ידעו דברים הללו וידעו את התוכן של ההתיסדות הזאת. ראזענהיים אמר אז בהרצאת הפתיחה כי בתוך שאר המטרות הרבות תהי' ג"כ המטרה של אגודת ישראל, 'לקרב בהתקרבות פנימית של כל חלקי היהדות הנאמנה ביחוד של יהודי המזרח

והמערב טוב מאד! אבל מה תהי' ההתקרבות הזאת? אחד מן המדברים באסיפה הזאת הי' שמעון אלטמאן מפאריז, ראזענהיים כותב עליו (שם צד קי"ט זכרונות) 'הוא הי' בתור אחד מן התומכים הראשונים של הרעיון אגודת ישראל' באסיפת פראנקפורט הוא מר אלטמאן הי' הראש לנואמים, אחר דברי ברכה הרשמיים, הוא הביע תודתו לכל המשתתפים עבור העבודה שנעשתה עד כה, וגם החוגים החרדיים בפאריז מביעים באמצעותו לא רק אהדתם אלא מבטיחים לשתף פעולה במרץ:

"אולם שאל מר אלטמאן, לאור ידיעתו השוררים ברוסיה, ועל יסוד שיחה שהיתה לו בוועידת הומבורג עם אחד מן הרבנים דשם, מביע הנואם מר אלטמאן את ספיקותיו בנוגע לשיטת הלימודים בישיבות רוסיה! לאחר שדיבר אחד מן הנאספים אחר מר אלטמאן, חזר מר אלטמאן ושואל שוב 'אם הרבנים מרוסיה מוכנים לויתורים בשיטת הלימודים כפי שהזכיר בנאומו מקודם? כמו כן אומר שיש לרכוש את אהדת חוגי החסידים להסתדרות החדשה"

עד כאן דברי הנואם הראשי מר אלטמאן התומך הראשי ברעיון של אגודת ישראל, הוא מבאר משמעות של התקרבות פנימית בין יהודים מזרח ומערב איראפא, שיש לתקן שיטת הלימודים בישיבות וגם לחקור אם הרבנים מרוסיה, 'מוכנים לויתורים בשיטת הלימודים'. אמנם ד"ר שאהריי מן ריגה משיב לדברי אלטמאן, ואומר בתור איש המכיר את המצב ברוסיה:

"יש להקים מקודם את יסודות ההסתדרות החדשה, ואח"כ אפשר יהיה לדיון במסגרת השאלה ששאל מר אלטמאן."

היתה זאת יציאה צדדית לשאלות אלטמאן במילים המשתמעים לתרי אנפי, אולם אל דברי ראזענהיים שהוא שם את הציונות במנין תרי"ג מצות, דיבר ד"ר שרהיי יותר ישר אל הענין, ואומר אליו ישר:

"אך טוען הנואם ד"ר שרהיי, אין להדגיש יותר מדי את ענין ישוב ארץ ישראל, אשר דרך אגב איננו מצוה דאורייתא"

דובר גם שם מר ווילהעלם פריימאן מברעסלוי:

"אנו רוצים לבוא לעזרת מיליוני אחינו הנתונים במצוקה, לא חשוב יותר בעינינו אם עזרה זו תבוא להם על ידי ציונות או באמצעות אירגון אחר, העיקר שאנו רוצים לעזור להם."

לא שם של הסתדרות הוא קובע, אנו נאספים כאן ורוצים לארגן את העזרה במסגרת האירגון החדש, אנו רוצים לדעת שהאמצעיים הכספיים שאנו מספקים יהיו מנוצלים לפי רוחנו אנו ונוכל לפעול כפי רצונינו."

(שם קי"ט)

אסיפה זאת הנקראת אסיפת פראנקפורט היא בכדי לייסד אגודת ישראל, כי עיקר ענין האגודה זה לאסף אסיפות ולשמוע נאומים והחליט הרצאות, וזאת נעשה גם באסיפת פראנקפורט. הקטעים הללו מראים בגלוי השורש של המיסדים הללו, מה הם רוצים ומה הם משמיעים. אלטמאן מפאריז דורש תיקונים מודרניים בהישיבות של רוסיה, ושואל בעוז אל היו"ר בפעם השני, אם הרבנים מרוסיה מוכנים לויתורים בשיטת הלימודים? וגם הנואם ווילהעלם פריימאן אומר, כי אין חילוק אצלו אם העזרה לאחינו תבוא ע"י

הציונות או על ידי דרך אחר, וגם רוצה ווילהעלם להיות בטוח כי האמצעיים הכספיים שהם הגרמניים ינדבו יהיו מנוצלים 'לפי רוחנו' אנו ונוכל לפעול כפי רצונינו' כדאי לשמוע עוד דברים מהנאומים שמה באסיפת פראנקפורט, האסיפה אחרי האסיפה בבאד הומבורג בכדי להכין האסיפה בקאטאוויץ בכדי לחזק את התורה, ללחום נגד הציונים, להקים הדת על תלו, פרופ' ווייל מפראנקפורט אומר:

"מטרת ההסתדרות שלנו היא בעצם מטרה דתית, אך צריך שיהיה ברור משעת יסוד הארגון, שיוטלו עליו תפקידים מעשים שונים לטובת הכלל. באם נדגיש יותר מדאי בתוכניתנו את ענין לימוד התורה ותמיכות אל הישיבות ונעמיד בצל את התפקידים האחרים, נרחיק על ידי זה את הנוער וחוגים אחרים שאנו מעונינים למשוך אותם, ועלינו לציין מראש פעולות כלליות.

ענין ישוב ארץ ישראל צריך לעמוד במרכז תוכניתנו, על ידי כך נעזור בעקיפין לאחינו בארצות שונות ולהגירם. עלינו לשאוף לייצר בארץ ישראל מושבות רבות שתהיה בהם שמירת שבת, דוקא בא"י נוכל לעשות ולפעול גדולות"

הויכוח הולך ומתרחב בנאומים שונים ככולם משוזר ההשקפה העולמית הגרמנית. לא יפלא, כי שמה בפראנקפורט לא היה נוכח גדול בתורה וכמעט כולם היו מן הסוג של זינגפריד, אדאלף, לאויס, מאקס, מוריץ, ווילהעלם, יאנאס, ומארקוס, הן בשמותם והן בהשקפתם ואורח חייהם, השאלה של תיקונים מודרניים בהישיבות עוד הפעם נזכרה בהדובר האחרון מארקוס פוכטוואנגר:

"עלינו להשתדל לרכוש למען ההסתדרותנו את יהודי רוסיה, באופן שהם יפעלו אתנו יחד בלב ונפש. מובן מאלינו שאי אפשר לשפר את התנאים בישיבות בפעם אחת, אבל אפשר יהיה לעשות זאת באופן הדרגתי.
(שם צד קכ"ב)

הענין של ישוב ארץ ישראל כלומר הלבוש על הציונות הנמשך מן מילים הללו, בלתי סר מן סדר היום, בכדי לחזק את התורה והדת נואם ג"כ ד"ר מיללער, הוא אומר כי למרות שזאת דבר נכון להתקרב אל אחינו שברוסיה, לא יהיה מן התקרבות. הזאת דברים גדולים, ואין לקוות שיהודים ברוסיה יעשו מה עבור ההסתדרות הזאת 'אגודת ישראל' העומדת להתקיים. כן מוסיף ד"ר מיללער, שאין לסמוך יותר מדאי על חוות דעתם של רבני רוסיה שאין להדגיש את הענין של ישוב ארץ ישראל. הוא בטוח שאם הרב ברויער לא עמד על זה לא הי' הסעיף הזה נכנס לתוך החלטות, ואם כי הרבנים מרוסיה שהיו נוכחים באסיפת הומבורג נקטו עמידה שלילית, אבל ישנם רבנים אחרים שהם רואים דבר הכי גדול בענין ישוב ארץ ישראל:

"אין לנו להשלות עצמנו באשליות שוא בנוגע לרוסיה, למרות הנכונות הרבה להתקרבות לא יוכלו אחינו ברוסיה לתרום הרבה למטרתנו. בנוגע לישוב ארץ ישראל, אין ליתן אימון רב אל הרבנים ברוסיה, וסעיף זה בודאי שלא הי' בא לתוכנית החלטות ההסתדרות אלמלא עמד על כך הרב ד"ר ברויער. רבנים רבים ברוסיה נוקטים בענין זה עמדה שלילית, אולם מאידך גיסא יש גם אישים בעלי שם הרואים בענין ישוב ארץ ישראל דבר חשוב עד למאד. על ההסתדרות החדשה

לצמצם יותר את תכנית עבודתה ולהדגיש את ענין ישוב ארץ ישראל"
(שם ק"ח - קי"ט)

הנואם הזה לכה"פ מדבר דברים ברורים, שכל המעשה עם גדולים בתורה, כמו הגאון רבי חיים זצ"ל מבריסק, ר' אליעזר ראבינאוויטש 'הגדול ממינסק' האדמו"ר מגור, הגאון ר' דוד מקארלין, הר"א מטעלז, רח"ע מווילנא, זכר כולם לברכה, שהובאו שמה להומבורג ע"י הערמימיות וחריצות של האיש הלוי, מסקנותיהם וחוות דעתם אינם מחייבים כלום, כי ישנם 'אישים אחרים' האומרים היפך דבריהם. בודאי שמעו גדולי התורה את הבטחתו של הלוי פעם אחרי פעם, ששום דבר לא יעשה מבלי לשאול דעתם ומסכמתם, בודאי כן עשו ושאלו את דעתם ושמעו את תשובתם 'התנגדותם המאוחדת של כל גדולי ישראל אשר השתתפו בוועידה, לבל יעומד סעיף זה בשום אופן במרכז תכניתנו, ובל יודגש ענין ישוב ארץ ישראל' (שם קי"א) וכן פרסמו החלטה הזאת בלשונה כפי החלטתם, אבל אחר ששמעו בנוגע אל פירסום ההחלטה, הוועד הזמני והנואמים מדברים מה שירצו, עם אותן הדיעות שוועד הזמני יחליט עליהם כיון שכבר שמעו אל גדולי התורה בענין פירסום ההחלטות, די בזה. כן יש לראות בדברי ד"ר מיללער הזה קצת כנות כיון שאינו מדבר בצביעות, הוא אינו מזכיר 'מצות' ישוב ארץ ישראל אלא סתם ישוב ארץ ישראל, הלאה עם הדרישה להלביש את הציונות עם איזה מצוה, הלאה עם כל השקר הזה עם הצביעות הזאת, הוא מדבר מן ישוב ארץ ישראל! גם בשעה שהוא אומר כי אישים בעלי שם רואים בענין 'ישוב ארץ ישראל דבר חשוב מאד' הוא בלתי מזכיר הענין של מצוה, וכן הוא ד"ר מיללער דורש לצמצם יותר תכנית עבודתה של ההסתדרות החדשה ולהדגיש הענין של 'ישוב ארץ ישראל'. עוד יותר יש להודות אל הדוקטור הזה עבור כנות דבריו, שהוא אומר בגלוי מה שכולם חושבים בצנעה, כי 'אין ליתן אימון רב אל הרבנים ברוסיא' הנוקטים בענין זה עמדה שלילית, הוא אומר זאת בגלוי באסיפת של פראנקפורט הקודמת אל אסיפת קאטאוויץ באין מפריע כלל מן השומעים, אפילו ראזענהיים היודע את הנחיצות להחזיק בדברי הלוי שכל דבר 'יהי' נעשה על דבריהם ועצתם של גדולי התורה, שותק ואינו מגיב על דברי ד"ר מיללער, אולי גם הוא שבע רצון שאיש אחר זולתו דובר דברים המאד מובנים אצלו בגלוי ללא היסוס, אבל כן משיב ראזענהיים אל דברי הנואמים בתור יו"ר של האסיפה הזאת: "אין לנו להכניס תרבות לתוך יהודי רוסיא, זאת לא תביא יתרון, טענות ד"ר מיללער מוכיחות בעליל שאגודת ישראל קלעה אל המטרה, היא אינה הופכת את ענין ישוב ארץ ישראל לתכנון הבלעדי של האירגון, דבר שהרבנים ברוסיא ורבים אחרים כמו הנואם ד"ר שרהיי, ד"ר הירש, מתנגדים גם כן לזה, אך נותנת למצוה זו במסגרת הכללית במקום הראוי לה"

ראזענהיים מדבר בדרך גרמני במילי דמשתמעי לתרי אנפי, ומכוון לתת מקום גם אל ד"ר מיללער מן אלטונה, וגם ד"ר שארהיי, אבל הדברים מתפרשים לאט לאט עד כמה יש לקחת בחשבון דבריו של הלוי והבטחותיו שהוא בעצמו לא חשב עליהם הרבה,

עד כמה יש לקוות כי האורתודוקסים יהיו משועבדים לדבר תורה של גדולי התורה. הציור הוא כאן 'רבני רוסיא' ובודאי ישנם עוד רבנים גם בארצות גרמניא. האלאנד ובעלגיען, ואם כי 'רבני רוסיא' אמרו לבל להדגיש את ההכשר על הציונות שההכשר הזה נקרא 'מצות ישוב ארץ ישראל', ביד ד"ר מיללער מן אלטונה שהוא ג"כ רב שם וגם יותר מן רב סתם כי הוא ג"כ דוקטור, לומר אחרת מן 'רבני רוסיא'. אי אפשר לחשוב כי אסיפת פראנקפורט עם וועד הזמני הנרחב עוסקים במצות ובהידור מצות, שכן לא עסקו שמה במצות ק"ש ותפלה, במצות מזוזה ולהדר אחרי תפלין כשרים ללא זיוף, וגם לא נזכר שמה כלל מצות לימוד התורה הנוהגות בכל זמן ובכל שעה, הם אינם מדברים מן מצות אלא מן ציונות, הם שבעים רצון שיש לכנות את הציונות בשם מצוה, המצוה הזאת חביבה עליהם ביותר, זוכרים בהמצוה הזאת ומדברים ממנה. לדאבונינו הנאומים והרצאות לא היו סתם דברי אויר שאח"כ פרחו ונתבטלו, אלא הביאו השיפור 'באופן הדרגתי' כדברי פוכטוואנגר, באמצעות הענין המכונה 'אגודת ישראל', הדרגתי בדיוק, לאט לאט שלב אחר שלב נכנס היהדות של פראנקפורט לתוך יהדות המזרח, לא אל הישיבות לבד לא אל יהדות רוסיא ביחוד אלא כל יהדות שומרי תורה במקום שהם. זאת הי' ההישג האחד של הצלת התורה מן ההתיסדות של אגודת ישראל. הסך הכל של וועד הזמני, וועד התדירי, אסיפה ראשונה ואסיפה האחרונה. כל זאת הי' בנין הגשר שעליו עבר האורתודקסיה של המערב עם התרבות הגרמני ביחד עם הציונות עצמה, התכולות ציה ושמה לכל ישראל אשר לבם עוד רד עם א' עם קדושת ישראל, עם האמונה בביאת המשיח ותחית המתים ובכל הי"ג עיקרים, כל הקדושה של נפש מישראל נחלש עם הנגיעה שנגעה בעולם הטבעי הגויי במה שמתחבר ומצטרף אל תקוות ישראל בעולם הנצחי העולם העתיד שיופיע עלינו עם ביאת משיח צדקנו.

ע"א

הענין של ישוב ארץ ישראל הוא דבר מבלבל מאד, הכאב מתגדל מאד כיון שהציונות מתלבשת בלבוש של מצוה, שהנמשכים אחרי הטומאה הכללית הזאת אוחזים בהלבוש הזה ואינם נרפים ממנו. מזכירים את הלבוש הזה של מצות ישוב ארץ ישראל פעם אחר פעם ללא הרף עד השעה שהציונות כבר נקבעה בקביעות גמור, אזי עוזבים את הלבוש הזה של מצוה ומדברים רק מן הציונות עצמה. אינם מזכירים אז עוד את המצוה, אינם מזכירים עוד את הרמב"ן ואינם מכריעים כמותו ז"ל, כיון שאינם צריכים אל המצוה ואל הרמב"ן ז"ל, הדברים שלא הוצרכו להם העולם אלא בכדי להשתמש בהמצוה לצורך ביסוס של הציונות, ובשעה שההישג הזה ישנו בעולם המצוה נעלמה! כי מעולם לא נעמדה המצוה על הפרק אלא לצורך אחיזה בציונות, לצורך ביטול כל התנגדות לשאיפה הציונית להשתיק כל מי שירצה להביע ולהזכיר איזה דיבור קל מן יהדות הפשוטה, מן

קדושה הנצחית מן אמונה ב"ג עיקרים, כברק מופיע תיכף הגל הזה המטיל אימה המרוצץ כל מי שיעמוד כנגדו, הזועק בקול גדול שתוק, אין כאן כפירה אלא מצוה, אין כאן הערצת שר"י, אלא הרמב"ן ז"ל אין כאן טומאה אלא קדושה, מצוה אנו מקיימים, ובשעה שעלתה בידם להשתיק ולהחניק כל זיק של יהדות וקדושת ישראל בהנשק הזה של מצות ישוב ארץ ישראל, אינם מטריחים עוד בהטרחה הזאת את מי שהוא, כל הציונים הדתיים מכירים זה את זה כולם יודעים את המטרה של זכירת המצוה הזאת, ואינם רוצים להיות לשחוק וללעג ולדבר מזה כינם לבין עצמם שאיזה מין מצוה צריכה להם להציונות שלהם. אולם בשעה שאיזה קול חלש של זכירה בבחירת ישראל עולה אפילו ממרחק, אזי לוקחים מן המרתף את הנשק הזה שכבר החליד בחלודה עבה וזורקים בפניו, מצוה, מצות ישוב ארץ ישראל כנגד מצוה אתה מדבר.

מתחילה השתמשו בהסתה הזאת רק רבני המזרחי וחובבי ציון, הידועים לכל יהודי שומר תורה ומצות כרבני מזרחי והסתדרות הציוני, היו גם בתוך רבני מזרחי לומדים מופלגים ואנשים ידועים, ובודאי לא היו נופלים מן הגדולים והצדיקים שנכתרו למנהיגים מטעם המסיתים של האגודה, ונחבש לראשם ה'לא תסור' עם 'ככל אשר יורוך', עכ"ז היו רבני מזרחי, אפילו הלומדים שבהם היו מוזרים ומורחקים מן עדת ישראל החרדים לדבר ה', היו נקראים בכל ציורי בוז וגם מנאצי ה' של המזרחי, השימוש של מצות ישוב ארץ ישראל בתוך רבני מזרחי לא כבש כל הלבבות, נשארו מחוץ למצוה הזאת רובם של שומרי תורה ומצות בפולין ורוסיה שלא הצטרפו אל המזרחי ולא אל המצוה שלהם, בכאן אנו רואים דבר חדש! כי ההתיסדות של אגודת ישראל להלחם עם הציונים והציונות, גם אגודה הזאת הולכת בדוך שסוללו רבני מזרחי וחובבי ציון, אשר עליהם היתה כל החרדה הגדולה הזאת, גם המייסד העיקרי יאקאב ראזענהיים אינו פוסק מלדבר על מצוה הזאת שנעמדה על הפרק אחרי שהציונות נעמדה על הפרק ולא מקודם לזה, וכי באמת זכו הרבנים ריינעס וקאלישער להכריע בענין זה ולא נודע זאת בדורות הקודמים להם, או אפשר למי שהוא למנות את ראזענהיים בין מוני המצוות? הענין של ישוב ארץ ישראל כשהוא בגדר תורה בהלכות מיוחדות שבסוף מס' כתובות של הכל מעלין ודברי התוס' שם של רבינו חיים כהן זה ענין אחד, ומה שהרחיבו את הדבר לכלול גם בנין הארץ וקאלאניעס בגדר ישוב ארץ ישראל זה ענין אחר לגמרי, אין ראזענהיים מזדקק להשאלה אם הכל מעלין נוהג בזה"ז, או המצוה של וישבתם בה נאמר גם אחר החורבן על זה אין לו ידיעה כלל, הוא ראזענהיים מדבר רק מן ענין אחד מן בנין מולדת וקאלאניעס עם תחית האומה, מה שהוא קורא 'מדיניות אגודאית ארצישראלית' על זה הוא מדבר ולא על איזה הלכה בודדת בענין זה הנזכרת בש"ס, את בנין הארץ וקאלאניעס את זאת הוא רוצה להכתיר בכתר מצוה בכדי להיות לו רשות לעשות בציונות כל מה שהרצון שלו רוצה לעשות, ולהיות ג"כ מובצר עם החומה הגבוהה של מצוה, ואין לך רשות להרהר אחריה.

אין לחשוב אפילו רגע כי רבני המזרחי או יאקאב ראזענהיים והנלוים אליו מדברים באיזה ענין של הלכה להכריע כהרמב"ן נגד הרמב"ם, או נגד שאר מוני המצוות כמו בה"ג וסמ"ג שלא חשבו במנין המצוות את מצוה זו, גם הגאונים שקבלו מן האמוראים ורבנן סבוראי אין מזכרים זאת, ראזענהיים אינו מדבר מן איזה ענין של הלכה, אלא מן הנחיצות להכשיר את ציונות עצמה וזאת שומעים אנו מן יהדות החרדית הגויית המתכוננים להצלחת התורה והדת, אבל לא שמענו ענין זה לבנות קאלאניעס ומושבים להכין להמדינה הציונית, לא מן חז"ל ולא מן הגאונים, לא מן הרי"ף והרא"ש ולא מן הטור והבית יוסף, לא מן הש"ך והט"ז ולא מן המהר"ם והמהרש"ל, לא מן השג"א והנודע ביהודא ולא מן המהרי"ל והגר"א, לא מן הבעש"ט והמגיד ממעזריטש ולא מן מרן מוויטעבסק והר"א מקאליסק, לא מן הראשונים ולא מן האחרונים רועי ישראל הנאמנים זי"ע ועכ"ל. בשום פעם לא היתה הקריאה מן התנאים ואמוראים והגאונים והפוסקים על עליה המונית לבוא ולהתישב שמה לבנות עירות וקאלאניעס בתורת מצות ישוב ארץ ישראל. גם הרמב"ן ז"ל בעצמו שנסע לאה"ק באחרית ימיו לא קרא את הקריאה הזאת על ישוב ארץ ישראל לבוא המונים להתישב שמה בבנין הארץ ומושבים. ישנם שני מכתבים מן הרמב"ן ז"ל שכתב לבנו מן אה"ק, אחת היא נדפסת בכל הסידורים ומתחיל מן שמע בני וכו', השנית היא הנדפסת בסוף חיבור הרמב"ן ז"ל על התורה בשעה שפירוש התורה הי' נדפס בפ"ע, אח"כ כשנדפס הפירוש עם החומש, שמטו המדפיסים את המכתב שאינו שייך אל פירוש התורה, אבל נמצא המכתב הזה השני של הרמב"ן ז"ל בכמה תוצאות, המכתב הזה השני מדבר כולו מן ביאתו לאה"ק בקול נהי וככי על חורבן הארץ וגלות השכינה על גלות ישראל ועל יום המצפה לגאולתן ובנין בהמ"ק, ואלה הם דבריו ז"ל:

"עומדות היו רגלנו בשעריך ירושלים, בית אלקים ושער השמים, ירושלים הבנויה עיר שחברה לה יחדיו, ששם עלו שבטים שבטי י"ה ששם אבן שתיה שממנה הושתת העולם וממנה השתרגו מוסדות תבל וגבולם, ששם הר המוריה שממנו תצא תורה ותושיה, ההר חמד אלקים לשבתו ובנה בו בית מנוחתו ושם הכין כסאו וממלכתו וכו' ששם היכל הקודש מכון לשמוע אל הרנה ואל התפלה, כי שם צוה ה' את הברכה שמשם לישראל משאות וארוחות פניו חיים שובע שמחות.

שם המנורה הטהורה אשר אל עבר חכמי ישראל מאירה בשבעה נרותיה, ושם מזבח הפנימי להעלות עליו מקטר קטורת ועליו גולת הכותרת, בו נפשות הצדיקים צרופות בעליל עולה כליל ולבית גובה למעלה מן השמים, ומשם יתגדל ויתקדש מקום לבית, ומקדש למקדש, וחצר החיצונה והאריאל מזבח כפרה לישראל, ששם נעקד אבינו כשה תמים לטוב לנו כל הימים, ושם הוכן לשיר הלויים דוכן להדר לרומם להלל לאלקם השמים בכנורות ובנבלים ובמצלותים, ושם יד חזית לשכת הגזית בשבעים זקנים וסנהדרין מעוטרת בשירי קודש ושירי אלקים, וכו'.

ועתה עלי תשתפך נפשי ועל אלה אני בוכיה, כי נשאר שמה ושיה, בית קדשנו ותפארתנו אשר הללו בו אבותינו, היה לשריפת אש וכל מחמדנו נחרבה וגם חמת א"ל תנכל בה ימים אין מספר, דור הולך ודור בא, הדביר ולפני לפני

היה מעון תנים, וההיכל והבית לשמיר ולשית עלה כולו קמשונים ומרעה היא לכפירים ואויבנו פלילים, וכו', כל אלה גרמו פשעינו וחטאתינו והעיר והמקדש השחיתו עונותינו, על זה היה דוה לבנו על אלה דאבה נפשינו.

אני הגבר ראה עני גליתי מעל שלחני, הרחקתי אוהב וריע כי ארך המצע מהשתרע, הייתי נזיר אחים כמדבר מלון אורחים, עזבתי את ביתי נטשתי את נחלתי, ושם הנחתי רוחי ונשמתי עם הבנים והבנות אשר ילדתי, עם הילדים אשר טפחתי ורביתי על ברכי, הם ראשית כוחי שהם לי הנאהבים והנעימים, והיו עיני ולבי שם כל הימים. טוב לי יום בחצרך לבקר בהיכלך החרב ומקדשך השמם, ויהי כהרימי קולי ובקרעי בגדי ומעילי אז ינוח לי, כי ביום תשיעי לירח אלול שנת חמשת אלפים ועשרים ושבע, באתי בעיר החרבה ושוממה מבלי בניה, והיא יושבת וראשה חפוי ציון מדברי היתה ירושלים שממה. ואצל העיר נגד הפתח קרעתי עליה, ובבואי כנגד הבית הגדול והקדוש קראנו בבכיה רבה, בית קדשנו ותפארתנו היה לשריפת אש' וכל מחמדנו היה לחרבה, וקרענו קריעה שניה בתאניה ואניה, וקראנו במקום מזמור קינה לאמר, אלקים באו גוים נחלתך טמאו את היכל קדשך, אל תזכור לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמך כי דלונו מאד, עזרנו אלקי ישענו על דבר כבוד שמך, יודע לעינינו נקמת דם עבדך השפוך תבוא לפניך אנקת אסיר, ואנחנו עמך וצאן מרעיתך נודה לך לעולם לדור ודור נספר תהלתך.

שוב מחרון אפך והנחם למען ציון לא תחשה כי לרחמך עיניהם תלויות, ולהם עליך ראיות וחכיות, מגדל דוד בנוי לתלפיות, שטרות חתומות עדים נאמנים ושבועות קימות, בשמך המיוחד דברי הנביאים פה אחד כולם נתנו לנו קץ וזמן, ועד בשחק נאמן כי לא לנצח ישכח ציון, והבית היוצא מבית העליון נכון יהיה בראש ההרים ונשא מגבעות, והאל לנו ה' למושעות, כי אליך פנינו מועדות, מחרון אפך שוב וראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב, ככתוב למה לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם ברוך אתה ה' גאל ישראל.

ע"ש בדבריו הקדושים של הרמב"ן ז"ל כנהר שאינו פוסק. יתן קולו בשמים כי ירחם ה' כהבטחת הש"י לנו ע"י נביאי אמת וצדק, אבל אינו מזכיר שם וגם במכתב הראשון הנדפס בסידורים, אפילו דבר אחד מן חוב לבנות מושכים ועירות. מן תחית האומה ובנין הארץ שזאת תהיה מצות ישוב ארץ ישראל שהרמב"ן ז"ל מונה במנין התרי"ג. גם לא מצינו בכל הפוסקים אפילו דבר אחד אפילו רמז קל מענין זה של בנין הארץ ומושבבות. מרן קודש הקדשים רבי מנחם מענדיל מוויטעבסק זי"ע ועכ"ל. מבקש ומזהיר במכתביו לחוץ לארץ לבל לעלות שמה אפילו בכדי לקדש עצמו בקדושה יתירה, אם לא אשר יהי בטוח כי נכון לזה, ומזהיר עוד הפעם על זה והוא יכתוב להם בשנה הבאה הזה ע"ש במכתב א' הנדפס בתוך ספר לקוטי אמרים. ומדוע לא יחוש על מצות ישוב ארץ ישראל הנודעת עתה למצוה מקפת עד שגם ראזענהיים קורא לקיים המצוה הזאת. גם השל"ה הק' בשער האותיות דף ע"ז: כותב כזאת מן אה"ק לבניו בחו"ל ע"ש. ומדוע לא יחוש להזהיר לבניו בחו"ל וגם לכל ישראל לבוא להתיישב בהמונים לבנות ארץ ומולדת לפתור את בעי' היהודית? מדוע לא יחוש השל"ה הק' למצות ישוב ארץ ישראל ומדוע זהיר כ"כ במצוה זאת ראזענהיים עם ברויער? ריינעס וקוק, הערצעל עם נורדוי, כן בשעה שנתעוררה הציונות בעולם, היו עמנו גדולי ישראל בתורה וקדושה.

החידושי הרי"מ והשפת אמת, הרה"ק מצאנו והרה"ק משינאווא, הכתב סופר ומהר"מ שיק, הנצי"ב ותלמידי הגר"א, צדיקי פולין ורוסיא, הצמח צדק ובניו, זכר כולם לברכה זי"ע, מדוע לא אחזו המה בענין הזה לבוא עם קול תורה וקדושה לכל ישראל בכל מקומות שהם, קומו ועליתם ארצה! לבנות עירות ומושבות, קומו וקיימו מצות ישוב ארץ ישראל! קשה מאד לצייר כי הגאונים בליטה כמו ר' יצחק אלחנן ורבי חיים, הרבי הזקן מאלקסנדר והישמח ישראל, הייטב לב והרה"ק מצאנו ושינאווא, החידושי הרי"מ והשפת אמת, כולם לא יצאו בכרוז כזה לבנות קאלאניעס, כולם לא חשו לקיים מצות ישוב ארץ ישראל כמו ראזענהיים וברויער, ריינעס וקוק, אבל מהרש"ב מליבאוויטש השפת אמת מגור, רבי חיים מבריסק ורבי דוד פרידמאן מקארלין בלתי חוששים למצות התורה ומצות ישוב ארץ ישראל, הזניחו המה ז"ל את מצות התורה עד שבא ראזענהיים הרוצה להקים הדת על תלו.

הבלבול הגדול הזה להלביש הטומאה הגדולה הציינית הזאת עם לכוש של מצוה, זאת בעיקר לחץ את מרן זי"ע מסאטמאר לכתוב ספרו הגדול ויואל משה עם החלק הגדול שבספרו זה 'ישוב ארץ ישראל' 'שלש שבועות', שזאת עיקר הברור שרוצה לברר נוכח עיקר הבלבול שהשטן רוצה לבלבל. אין לחזור את הדברים שנכתבו שמה בטהרה וקדושה מתוך ש"ס ופוסקים, מה שמסיק להלכה היא כי אף לדברי הרמב"ן ז"ל שזאת מצוה בזה"ז א"א לנו לקיים מצוה זאת כמו שא"א לנו לקיים הרבה מצות שאין לנו האפשרות לקיימם, ובזמן הגלות נשתבענו בשלש שבועות חמורות בצבאות או באילות השדה שאין לעלות בחומה ולמרוד בגזירת הגלות, כמו שאין לנו האפשרות לקיים מצות התורה התלויות במקדש או הלכות טומאת מת וכיוצא בזה. גם הגה"ק מהרש"ב מליבאוויטש זצ"ל כתב תשובה ארוכה בענין זה בעומק הלכה של מנין המצות בבקיות נפלא, ובתוך דבריו כותב ומברר ענין זה בהתשובה הנדפסת מקרוב:

"אלא צ"ל דהרמב"ם אינו חושב ירושת הארץ ושיבתה למצות עשה, כי הארץ נתנה במתנה לאברהם אבינו ע"ה ולזרעו אחריו בעבור קיום התורה והמצוה, אבל ומפני חטאנו גלינו מארצנו כמ"ש ונתתי לזרעך את כל הארצות האל עקב אשר שמע אברהם בקולי, ובתיב ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה וכו', ולהיפך ולא תקיא הארץ אתכם, העדותי בכם היום וכו' והרבה פסוקים בתורה ובנביאים שבזכות התורה ומצות אנו זוכים אל הארץ.

ובעוה"ר גלינו ממנה וכפר אדמתו עמו וכו', והי' זאת כמו קבלת שכר על קיום התורה והמצות ואינו שייך לחשוב זאת בכלל המצות. ואם נאמר שהיא מצוה איך היא בא בעונשין, היתכן לענוש בביטול מצות, ומ"ש בפ' תבא ועבדתם שם וכו', פרש"י ז"ל לא עבודת אלהים אחרים ממש אלא מעלים מס וגלגליות לכומרי ע"ז, וכן תרגומו ותפלח תמן לעממיא פלחי טעותא ע"ש.

הגה"ק מהרש"ב מביא עוד ראיות בארוכה כדברי הרמב"ם ז"ל שלא מנה זאת למצוה, אולם הרמב"ן ז"ל מבאר שזאת מצוה הנוהגת לדורות כאשר מבאר הרמב"ן ז"ל בספר המצות מצוה ד' מצות עשה שלא מנאן הרמב"ם ז"ל. ומביא הרמב"ן ז"ל ראיות מפסוקים בשלוח המרגלים עלו ורשו את הארץ כאשר דבר ה' לך אל תירא ואל תיחת,

וכאשר לא אבו לעלות כתיב ותמרו את פי ה', וכן כתיב ולא שמעתם. זאת הוראה שהוא מצוה לא יעוד והבטחה, וזו שהחכמים קורין אותה מלחמת מצוה, ע"ש בדברי הרמב"ן, ובמה שכתב המגלת אסתר שם שדוחה ראיות הללו ומיישב דברי הרמב"ם ז"ל, ומסיק שם הרמב"ן הרי נצטוינו בכיבוש בכל הדורות, וכן מה שהפליגו החכמים בדירת ארץ ישראל הכל הוא ממצות עשה הוא שנצטוינו לרשת בארץ ולשבת בה, א"כ היא מצות עשה לדורות ואפילו בזמן גלות כידוע בתלמוד במקומות הרבה ולשון ספרי וזקפו את עיניהם זלגו דמעותיהן וקרעו בגדיהם ע"ש. ורבינו הגדול והקדוש הכהן מלובלין כותב בספרו דברי סופרים דף ו':

"מצות ישיבת ארץ ישראל נראה לי עיקר כהמג"א שהוא בזמן שבמה"ק היה קיים וכלשון הכתוב וירשתם אותה וישבתם בה, וגם אין נקרא ישוב אלא בישיבה בשלוחה כמו שדרשו בברא"ד וישב יעקב ביקש לישוב בשלוחה, והיינו בשעה שהם אדוני הארץ, ולשון הכתוב בני שעיר יושבי הארץ, ובמס' שבת פ"ה. הקשו אטו כולי עלמא יושבי רקיע, פשטי דקרא ר"ל אדוני הארץ שהיו אדונים שם קודם שבא עשיו, וכמו שדרשו על פסוק ועפרון יושב, דאותו יום נתמנה מושל ארכיסטריקטס עליהם, שזה נקרא יושב, ובמס' שבת ל"ג. בעון שפרכת דמים בהמ"ק חרב, הא אתם מטמאים אותה אינכם יושבים בה. וע"כ דההיא וירשתם אותה וישבתם בה, דוקא כדרך ישיבת הארץ בשלוחה ובממשלה דזה נקרא ישיבה, והיינו בזמן שבהמ"ק קיים, ומשחרב בהמ"ק אע"פ שלא גלו כולם ממש ממנה, גם היושבים בה אין נקראים יושבי הארץ ואין להם ישיבה בה, ואין זה נקרא ישוב שיושבים בה בישיבה רק גירות בעלמא ולא מקיים וישבתם.

אולם מרן ביואל משה מפרש שאף לדברי הרמב"ן ז"ל, אין זאת נוהג בזמן הזה לעלות עם המונים ולבנות הארץ מפני השבועות של גלות המונעים דבר זה, ומשום כך לא שמענו שאיזה פוסק וגדולי הדורות שישמיע לנו דברים הללו לעלות ולבנות את הארץ רק אדרבה שמענו מהם ומקדושתם ההיפך ממש, והרבה מנעו העליה אפילו ליחידים, כמו שכתב מרן קודש הקדשים מוויטעבסק זי"ע במכתבו, וכן כותב הכהן הגדול מהר"א מקאליסק שבקש מאד מן הנלויים אליהם בדרך שיחזרו לביתם ע"ש במכתבי קודש הללו. ובאמת כן משמע מדברי הרמב"ן ז"ל בעצמו, שכותב שאין זאת יעוד והבטחה אלא מצוה, כלומר בשעה שתהי' זאת באפשר לקיים, וגם בזמן הנבואה ובזמן ביאת המשיח תהי' זאת מצוה מן התורה ולא ולא קיום הבטחה לבד. ושאר הראיות שמביא הרמב"ן ז"ל מה שהפליגו חז"ל בישיבת ארץ ישראל, מראה בעליל שגם הרמב"ן ז"ל אינו מדבר בעליה המונית ובנין עירות בזמן הזה, שהרי לא מצינו שום דבר בדברי חז"ל שמביא הרמב"ן וכן בשאר מקומות שחז"ל מדברים מזה שיאמרו לנו דבר כזה. וכן בכל דורות של הגאונים והראשונים ואחרונים, לא מצינו שום רמז אפילו ובודאי לא בפירוש, שיאמרו לנו מאורי ישראל וקדושי שיש לעלות ולבנות את הארץ ולעשות שם ממשלה של ישראל. בודאי היה אפשר לעלות שמה בזמן מן הזמנים, ואם הרמב"ן ז"ל נסע לאה"ק באחרית ימיו בודאי ללא ספק כלל היה בידו להביא אחרים עמו, ולא לעזוב את צאצאיו ומכיריו בחו"ל, ואיך אפשר שהרמב"ן ז"ל לא רצה לזכות את ישראל

בקיום המצוה הזאת שהוא ז"ל בעצמו מונה אותה במנין המצות. אלא ללא שום ספק המנין בתוך המצות הוא שבזמן שיהי' לנו באפשר לקיים על ידי נביא כבימי יהושע, ועל ידי משיח צדקנו בזמן העתיד, תהיה ביאת הארץ לא רק קיום הבטחת השי"ת אלא גם מצוה מן המצות, יש לראות זאת באופן ברור בדברי הגאון הקדוש רי"א מקאמרנא זי"ע בספרו הק' אוצר החיים על התרי"ג מצות, שם בדף ס' מבאר, כי אפילו אם נאמר שזאת מצוה, אין זאת המצוה שאפשר לנו לקיימה אם לא ע"פ נביא וביאת המשיח באותות ומופתים, כי אין בכח אנושי לקיים זאת באותות ומופתים ונבואה רק בבא יבוא גאולתנו עם מלך המשיח, ונירש את הארץ באופן אלקי ובהתגלות מלכות שמים, אזי תתקיים המצוה הזאת, וזה לשונו שם באוצר החיים:

וזהו אף שהיא מצוה גמורה, לא יבוא במנין באין פנים, שלא יבוא למנין המצות שום מצות אלא מה שיש כח ביד אנושי לקיים, אבל מצוה שצריך לזה עזר אלקי ונבואה לא יבוא למנין המצות.

ולא מצינו מצוה שיהי' האדם נביא או בעל רוח הקודש אף שהנבואה שורש גדול בדת ישראל, ואיך יצוה לנו הא"ל ב"ה מצוה שאין בידנו לקיים אותה אם לא בעזר אלקי ונבואה ובאותות ומופתים בשמים ובארץ וכן בכל המלחמות שהיו אז, ומצוה כזאת לא תבוא למנין המצות באין בפנים.

ואסור לנו לעשות שום מלחמה וכיבוש אם לא על פי נביא, ומצוה התלויה בנבואה לא תבוא למנין. וכל הפסוקים האלה והורשתם את יושבי הארץ וישבתם בה, כי לכם נתתי את הארץ הזאת, הם לשעתן לזמן יהושע, שהנביא צוה להם על פי ה' ב"ה שילכו למלחמה וכבשו את הארץ והבטיח להם שיצליחו בכל מעשיהם.

וכל זה לזמן יהושע, ואדרבה אנו מושבעין שלא ימרדו במלכות, אלא נקבל באהבה את הגלות עד בא יבוא משיח צדקנו, וזה לא יהי' בדרך הטבע אלא בכמה אותיות ומופתים משונים ובנפלאות. וזה לא יבוא במנין המצות כי המצות נתנו לבשר ודם ולא לנביאים המשנים הטבע אלא לכל ישראל בשוה, וכן הסכימו התוספות. עכ"ל ק.

(עיין בתוס' כתובות ק"א בד"ה בבלה יבואו)

דברים ברורים ונאמנים אומר לנו הגאון הקדוש מקאמרנא זי"ע, כי כן הורו לנו כל חכמי התורה מימות חורבן הבית עד היום הזה, כל התנאים ואמוראים חז"ל לא אמרו לנו לעלות לארץ ישראל ולבנות שמה עירות וקאלאניעס, כל הגאונים ז"ל והפוסקים הראשונים ואחרונים והבאים אחריהם בעלי שלחן ערוך ומפרשי הש"ע, לא כתבו דבר כזה, מבין אלפים סימנים בהטור לא נמצא סימן אחד שידבר מן הלכות בנין מושבות, בנין עירות (ע"פ תורה) והתנחלויות, או תחת השם של 'שיבת ציון' כמו שקראו לזה הרבנים של המזרחי מנאצי ה' בחבלי כרמנו כרם בית ישראל, גם הרמב"ן ז"ל לא קרא קריאה הזאת לא בפירוש ולא ברמז, שתהי' זאת נכללת בהענין של מנין המצות שהרמב"ן ז"ל מונה ישוב ארץ ישראל למצוה ולא ליעוד וקיום הבטחה לבד. בודאי המצוה הזאת נקיים יעשו בית ישראל את המצוה הזאת בשעה שנעשה הקטרת הקטורת והקרבת התמידין לריח נחוח אשה לה'. בבית המקדש שירד כולו בנוי מן השמים כמבואר בדברי חז"ל, בשעה שעין בעין יראו בשוב ה' ציון, פצחו ורננו יחדיו חרבות

ירושלים כי נחם ה' עמו גאל ירושלים, כי הולך לפניכם ה' ומאספכם אלקי ישראל, אז תהי' הנחמה הנצחית לא נחמה לבד כי גם אנחנו נקיים בזה המצוה, מה שאין בידנו לקיימה בזמן הגלות על פי דבר ה' אלא בזמן הגאולה על פי דבר ה'.

ע"ב

אולם, תהי' זאת טעות גדול מאד אם נרשה לעצמנו ליקח הדברים הללו בשטחיות כמו שנראים, בודאי היתה זאת נחיצות גמור לפני מרן ז"ל לברר בספרו ויואל משה את הדברים שבירר בענין זה של ישוב ארץ ישראל, כי בזמן הזה יש רק זכות קצת לאותם העוסקים בתורה ועבודה בקדושה וטהרה להתקדש בקדושה יתירה, ומועטים המה הזוכים לזה, אדונינו מהר"מ מוויטעבסק זי"ע ועכ"י, מה שהזהיר לכל לבוא שמה לאה"ק כל מי שיעלה בדעתו חפץ זה, בודאי קדושים המה הדברים הנכתבים מן ארץ ישראל לבניו בשל"ה הקדוש כי אין לבוא אלא בתנאים המבוארים שם דף ע"ז, בודאי אמתיים המה הדברים שכתב הרה"ק השפת אמת זצ"ל במכתבו לאדמו"ר מפילעוו ז"ל, כי בזמן הזה אין ליסע שמה, וכן ברורים הם הדברים מהגאון הקדוש מקאמראנא זי"ע כי אפילו לאותן המונים זאת במנין התרי"ג אין באפשר לקיים המצוה הזאת אלא ע"פ נביא ה' ובאותות ומופתים בעזר אלקי כמו שהי' בימי יהושע והנביאים, כן ראינו בעינינו כל זמן הגלות מימות חורבן הבית לא ציוו אותנו חז"ל והגאונים והפוסקים לעשות דברים הללו של התישבות והתנחלות, וכל ישראל בכל הדורות לא ידעו מזה חוץ מן אחדים שגרו בארץ ישראל, המספר של היושבים שם הי' פחות מן עיר אחת בפולין ורוסיא, אבל כל הדברים הללו כל דברי תורה שנאמרו מפי גאוני ישראל במקומות מעוטים שדברו מזה, כל הראיות וכל העובדות אינם שייכים לכאן להדבר שאנו דנים עליו, אין לחבר בשום אופן את ההתעוררות של תקופה הזאת אל שום ענין של תורה, שיש להוכיח נגד זה ג"כ מן מקורות של תורה, כי אין בהתעוררות של הערצעל נורדוי וזשאבטינסקי עם כל הבאים אחריהם כל הרבנים של המזרחי, כל האורתודקסין, כל המדברים בלשונות של תורה, אין בכל זאת שום ענין של תורה אלא ענין של כפירה! כפירה והתכחשות בה' אלקי ישראל, זאת לבד הי' הענין של הערצעל שר"י וזאת לבד הוא הענין הרוצים להמשיך על הכפירה הזאת ענין של תורה, אין הרמב"ן והרמב"ם, השל"ה ומהר"ם מוויטעבסק, אוצר החיים או ויואל משה, דברי כל הגאונים שדברו מענין זה שייכים לכאן כלל, כל הדברים ממקור התורה מתצרפים רק אל ענין של תורה אל קדושת ישראל עם סגולה, ואין לחבר ולצרף שום דברי תורה להוכיח נגד דבר של כפירה, אין לצרף ענין של ציונות אל איזה ענין של יהדות, יהי' הלבוש מן איזה צבע שיהי' הלבוש עב ביותר עד שכמעט אין להכיר המלוכש בו, יהיו הפתוים בכל מיני קסם ויופי, הענין של המלוכש בתוך הלבושים התוכן הפנימי של כל הפתוים, נשאר כמו שהוא בלתי משתנה כלל, התוכן והמהות של כל

ההתעוררות ליסע לאה"ק בהמונים ולבנות שמה עירות ומושבים, התישבות והתנחלויות. אין זאת מפני שרוצים לקיים איזה שמץ של דברי תורה, אלא כל זאת מפני שכופרים בכל התורה, לא האנשים המתעסקים בזה לבד, לא המלכשים את הלבושים לבד, אלא הענין הזה עצמו כמו שהוא עצמותו ומהותו של כל הענין הזה בלבוש דתי או בלתי דתי, בלבוש חרדי או בלבוש קנאי, כל הענין הזה הוא כפירה, הכחשה בכל ענין אלקי של עם סגולה, כפירה בכל הבטחות הנביאים, בכל העתיד של גאולה העתידה יציאה מן כל הקדושה ביחד בפעם אחד, שמד הכולל כל ההמרות, עבודה זרה הכוללת כל עבודה זרות, הטומאה היותר עמוקה שנפלה עלינו בדור הזה אחרון שבכל הדורות, בזמן הזה של אחרית הימים.

הלא בזמן שנתעורר ענין זה של עליה ובנין קאלאניעס, היו עמנו גדולים בתורה וקדושה הרה"ק מצאנז, הרה"ק החידושי רי"ס, ר' יהושוע לייב דיסקין, הצמח צדק מליבאוויטש, הנצי"ב מוואלאשזין, הרה"ק מהר"י מאלקסנדר, הרה"ק מהד"מ מטשארטקאו, וכן כל הגאונים והצדיקים באונגארן פולין ורוסיא זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, קשה לתאר כי הם לא ידעו מענין של תורה הזה, הם לא עוררו את ישראל לדבר הזה, הם לא רצו לזכות את ישראל עם קדושת המצות, הם לא הכריזו על זה, אלא דוקא הערצעל עם ריינעס, קאליש וחיות, וכל להקת רבני מזרחי הבאים אחריהם. לא דברו גדולי התורה והקדושה על זה אלא דברו נגד זה, בכל מיני לשון של התנגדות, בכל מיני לשון של זהירות השמר והזהר לבל להיות נלכד בפח הזה, מטיתים ומדיחים קראו להם, חושך גדול שירד לעולם, נאמנים עלינו דברי הגאון רבי חיים ז"ל מבריסק, היו הרבה טומאות בעולם אמנם הציונות מכוונת נגד עצם הנקודה, עס איז געוועזען א סאך טומאות אויף די וועלט, ציונות האט אריינגעטראפען אין דעהם פינטעלע! זה ס"ה קצר מן כל הענין הזה אמיתי ביותר ומכוון ביותר, הפירוש הנכון על כל הפירושים שנתפרשו ע"י הדתיים השונים שבלבלו את ישראל מן עת שירדה הטומאה הזאת לעולם עד היום הזה.

יאקאב ראזענהיים דורש ומשמיע את הענין של ישוב ארץ ישראל, שזאת הכשר על העיקר שהוא כ"כ משתוקק אליו, אין לתבוע ממנו לוותר על גלוסקא יפה הזאת המאפשרת את ההתבוללות בתוך זרם הכללי הסוער, וביחד עם זה יהי' ג"כ אפשר לדגול בשם התורה, הצלת התורה, ומלחמה נגד הציונים הרוצים לבנות את הארץ ללא תורה, מלחמה חזקה נגדם. ראזענהיים כותב בהאיזראליט כי רק ע"י עבודה ארצישראלית כבירה ברוח מצות ישוב ארץ ישראל, תוכל יהדות הנאמנה להבטיח את עמודותיה באה"ק, פרסם מאמר ארוך על זה בשנת תרע"ח, וכן בשאר מקומות כותב:

"על תוכניות עבודה פנימית של אגודת ישראל יש להציע, להקים אירגון שיעורים בהלכות ישוב ארץ ישראל והמצות התלויות בארץ". (רכ"ב)
 "המקור לביסוס מדיניות יהודית לגבי ארץ ישראל ליד העיקרים הכלליים והמיוחדים, הוא ההלכה הידוע בשם מצות ישוב ארץ ישראל". (שם רי"א)

"המונח 'שוב ארץ ישראל' כפי שהוא מוגדר בש"ס ופוסקים (!) נותן לנו תכנית עבודה ארצישראלית שלימה ומקיפה, הדורשת מאתנו רק ללמדה ולקיימה".

(שם)

אין לימוד התורה ואין שום ישיבה אחת אצל כל האורתודקסיה הגרמנית, לימוד התורה האחדית הבלעדית שראזענהיים מציע היא 'להקים אירגון שיעורים בהלכות ישוב ארץ ישראל' עד היום לא נקבעו הלכות הללו בשלחן ערוך ואין גם אחד שידע לדבר מזה בכל יום בוקר ערב וצהרים קודם תופעת הציונות בעולם. אין שום הצעה מן ראזענהיים ללמוד הלכות שבת הלכתא רבתא לשכתא, אין מציע ללמוד הלכות תפלין, הלכות ק"ש ותפלה, הלכות שופר וסוכה, בודאי הלכות אלו בלתי נודעים בהקיפם אצל האורתודקסים ולא אצל ראזענהיים כי מעולם לא עסקו בהם, אולי הי' דבר נכון שילמדו מעט תורה חוץ מן הקריאה באיזראליט. ראזענהיים בעצמו יודע לספר על עצמו כי אין לימוד התורה בשאר הלכות התורה מצוי אצלו ואם יש לו זמן על לימודים, הם כפי רוחו האורתודקסית 'הספריה העירונית וספריית של ראטשילד, סיפקו לי אפשרות רחבות להשיג חומר קריאה ללימוד ההיסטוריה פיליסופיה, ושל מדעי הטבע, כמו כן ספרים פיליסופיים מיוחדים בשטח האטיקה והאסטיטיקה הענינים שמשכו את לבי באופן מיוחד, במשך הזמן קניתי את הספרים הללו ולמדתי בהם בעיון ובהתעמקות (זכרונות ל"ט) אין זכרון לאיזה 'עיון והתעמקות' בדברי תורה בכל הלכות התורה אלא ההצעה 'להקים שיעורים בהלכות ישוב ארץ ישראל' הלכה זו בלבד. מאד בולט בדבר כי ההתעסקות של האגודה היצרית הגרמנית, היא רק ההתעסקות בהפצת הציונות, לימוד 'הלכות' ישוב ארץ ישראל זהו הלבוש המכשיר והמסייע לקבוע הציונות בין שומרי התורה שאגודת ישראל הולכת להצילם מן רוח הזמן. ראזענהיים בלתי עוזב את המכשיר היפה הזה וכותב בשנת תר"פ מאמר בשם 'מסה על מצות ישוב ארץ ישראל' ובו מבאר הענין הזה המאד מתאים אל ההתבוללות שלו, ע"פ תורה כמובן:

"את המורה דרך הטוב והברור ביותר למדיניות הארצישראלית של אגודת ישראל יש לראות במצות 'שוב ארץ ישראל' שהוזכרה למעלה, היא מעניקה למדיניות של אגודת ישראל הארצישראלית אופי יציב, בלתי תלוי באופן יחסי במערכת המדינית המשתנה. לעתים קרובות, את הבטחון שהיא ממלאה ע"י ההתיישבות את רצון ה' בלי בלי להתחשב בכל שיקולים הגיוניים אחרים. החוב המוטל על כל בן ישראל ובת ישראל בנסיבות מסוימות לגור בארץ ישראל, והחובה להפרות את אדמת ישראל בכדי ליצור אפשרות ישוב למספר גדול ביותר. פרטים אפשר למצוא בדברי הפוסקים, דהיינו חוסר הפרנסה, סכנת נפשות רעב וכדומה, פרט למקרים אלה אשר יש לפרשם באופן הגיוני (!) מוטלת בכל חומר הדין החוב על כל יהודי שומר תורה לקיים מצות ישוב ארץ ישראל, ככל מצוה אחרת מדאורייתא או דרבנן.

מוטל על הכלל התפקיד כבד האחריות, ליצור התנאים כגון מוסדות שחיטה מקוה תלמוד תורה המאפשר ליחיד למלאות חובתו הדתית. יצירת התנאים לקיום מצות ישוב ארץ ישראל ע"פ תורה, אינה יכולה להיות תפקידה של קהלה בודדת כי אם תפקידו של כלל ישראל המאורגן ע"י אגודת ישראל, רק היא

ביכולתה למלאות התפקיד הזה.

במיוחד על אגודת ישראל לנהל את מדיניות החוץ והפנים שלה מתוך מגמת למנוע את הסכנות העלולות לסכל את האפשרויות של קיום מצות ישוב ארץ ישראל, אין כאן המקום לפרט את כל פרטי תכנית העבודה הארצישראלית בשטח המדיני, התרבותי, הכלכלי והארגוני.

(זכרונות צד רמ"ג)

הענין הזה של ישוב ארץ ישראל שנתחדש בשעה שהציונות נתחדשה, שעוד לא נשמע מקודם מצוה הזאת לבנות עירות וקאלאניעס, מושבים והתנחלויות ולרכוש מדינה יהודית, לא נשמע כזאת בשום פוסק מן הפוסקים האחדים המדברים במקומות מיוחדות מן הענין הזה, המצוה הזאת שנתחדשה היתה עוגן הצלה עבור ראזענהיים וחכיריו, הלוחמים נגד הציונים המצילים את התורה. בחידוש הזה נחו הרוחות, בזה מצא ראזענהיים מנוס מן כל ביקור על מה שהוא דורש ומפרסם את הציונות, אדרבה הציונות ובנין הארץ זאת תורה! זאת מצוה, לארגן שיעורים על לימוד תורה הזאת ומצוה הבלעדית הזאת. מדיניות יהודית, עבודה ארצישראלית מקיפה, התרבותי הכלכלי והארגוני, הכל נכלל בכלל המצוה הזאת, אין לך דבר יותר גדול מלקיים מצות התורה, אגודת ישראל נוצרה עבור קיום התורה, הוא מציע מתוך ענין זה גם לימוד התורה, אבל מצות התורה, קיום התורה, לימוד התורה, תהי' בענין הזה בלבד, תפקידו של כלל ישראל המאורגן על ידי אגודת ישראל.

התופעה הציונית קרובה ביותר אל לבם של האורתודקסים, כיון שהתוכן של הציונות זאת היא ההבנה הנכונה בהתוכן של עם סגולה, ההבנה של ראזענהיים, ברויער והנלויים אליהם, המספר הקטן של איזה אלפים מישראל שנשתקעו בהגויית של עמי העולם עם התרבות שלהם. הציונית היא הדבר היותר נכון בפעולה אחרי הציונות שכבר קבועה כתפיסת הלב, לפי הכפירה הציונית התוכן של עם ישראל הוא התוכן של כל עמי העולם, אין שום חילוק בין עם צרפתי או עם רוסי ובין עם ישראל, המהות של עם ישראל הוא המהות של עם אנגלי או רומעני ופולני. אין לעם ישראל יעוד ותקוה אחרית, מן היעוד והאחרית של עם פולני סיני ופרסי, היעוד והאחרית של כל עמי העולם להיות להם עם ומדינה אמיצה, סדר כלכלי וכח צבאי, לאומית עם גאווה ורהב, ולתפוס מקום נכבד בתוך משפחת העמים על במת הבין-לאומית. הדרך הנכון והמוכן הוא הדרך הציוני, אחרי התפיסה והבנה הזאת במהותו של עם ישראל, הדרך להשיג המטרה האחרונה של כל עמי העולם הוא הדרך לפני עם ישראל עבור המטרה האחרונה שלו, להשתדל להתאמץ, להתחיל ולגמור, באיזה כח העומד לרשותינו כח מדיני או כח צבאי, כח כלכלי או כח חקלאי, מתחילה לקנות חלקי הארץ בכסף ואח"כ להוריש השאר בכח, להתארגן בכח צבאי בחשאי ואח"כ בגלוי, להכין ולהתזין עם מדעית עם התפתחות המודרנית בשדה הצבאי ובסדר הכלכלי, כל זאת מוביל אל היעוד והאחרית של עמי העולם המפותחים וכל זאת מוביל אל היעוד והאחרית של עם ישראל העומד להתפתחות

אחרי מאמץ הנכון. הפעולות של הציונים נכונים מאד לפני עם הגויי הציוני כמו שהם נכונים לפני עמי אפריקה ואסיה המתפתחים והמתארגנים לתפוס מקום מדיני בין משפחות העמים. הציונים עושים פעולות הללו באופן היותר מועיל, צועדים קדימה בכל השטח, עושים המה מה שבאפשר לעשות ההתישבות, ההתנחליות, המדינה הקטנה, המדינה הגדולה, לשחרר את עם הישראלי הגויי מן הכוז והשפלות, להפיח בהם רוח לאומי וקומה זקופה, להיותם עם מפותח בין כל עמי העולם.

ראזענהיים עם הנלויים אליו אומרים זאת בידיעה מלאה, כי עם ישראל הוא חלק מן כל האנושות כולה ומובדלים הם מהם רק במעשים הדתיים אבל לא במהותם ובהתוכן של עצם ענינם. הם עסוקים לבאר זאת בכל ההזדמנות ובכל מיני ביאורים דמיוניים כאשר יעלה על רוחם. קשה למצוא איזה מאמר איזה נאום מן ראזענהיים או ברויער שלא יכיל התוכן הזה של טומאה שרשית וכפירה עמוקה בבחירת ישראל מבין העמים, מהענין אלקי המושרש בעם סגולה ובהעתיך של התגלות אלקית על עם הנבחר לעד ולנצח נצחים. כל הדברים של ראזענהיים בכתב ובע"פ, מטרה אחת להם, להשוות ולשום את עם סגולה בתוך כל האנושות העולם, אלא שאנו נבחרים להרבות את התרבות של עמי עולם כי אנו מתורבתים ביותר כעדות ההיסטוריא שלנו. קיום המצות מעשיות שמקיימים באיזה בחינה, ג"כ מלווה את המשימה שלהם לשרש ולעקר את כל ההבדל שבין ישראל לעמים. הם ראזענהיים וכל שאר האורתודקסין מן איזה צבע שיהיו, מחבקים את הציונות בשתי ידיים כי זאת היא ענין שלהם, אנחנו עם בין העמים, מהות שלנו הוא המהות של כל העמים, העתיד שלנו המקווה להיות צועדים קדימה בתרבות העמים ולהביא לתוך התרבות המוקדמת את כל עמי עולם אתנו. אל הטומאה העמוקה הזאת תהי' מצורף גם שמירת מצות מעשיות כי יהדות החרדית הגויית היא יהדות דתית, וכן על התקוה של עם ישראל להיות לנו מדינה והישג לאומי גם לזאת תהי' מלווה ומצורף שמירת מצות מעשיות ואופי דתי, אדרבה ההכרח לנו ללחום עבור זה בכל הכוחות, כי בעת שאנו רואים ההתמלאות של עתיד שלנו בהקמת ההתנחליות והקמת המדינה, הלא תהי' זאת העוול הכי גדול לכל להיות זאת באופן דתי, כי בלא דתיות אין כלום, אין לנו להרשות בשום אופן להיות ציונות בלתי דתית כמו שאין לנו להרשות שתהי' הגרמנית בלתי דתית, הם השיגו את ההישג הגדול להיות גרמנים דתיים וכן לעשות כל האפשר להיות ציונים דתיים. הדת והציונות זה ענין אחד וזאת היא הדבר של מצות ישוב ארץ ישראל, מצאו את המציאה הזאת המציאה הגדולה לאחד את גויותם וציונותם עם דתיותם, אין לימוד התורה אצלם כלל אלא תובעים לימוד הלכות ישוב ארץ ישראל, כי בזאת תלוי כל המראה והצבע הדתית שהדתיים הללו רוצים להמשיך על הציונות ועל הגויית שלהם. אין להתפלאות כי באסיפה הראשונה של ההתייסדות של אגודת ישראל, שבאו שמה גדולי התורה ע"י חריצות של הלוי, נחלט באופן מוסכם לקדם את הרעה הזאת ההסתה הגדולה לאחד את כפירה הציונית עם דברי תורה בהלבוש של מצות ישוב ארץ

ישראל. כן מעתיק ראזענהיים בעצמו בהזכרונות שלו "התבלט התנגדות המאוחדת של כל גדולי ישראל שהשתתפו בהוועידה, לבל יודגש יותר מדי את ענין ישוב ארץ ישראל, לבל יעומד סעיף זה של ישוב ארץ ישראל בשום אופן במרכז תכניתנו בכדי שלא יבוא לידי טעות להזהות את אגודת ישראל עם שאיפות התנועה הציונית" (קי"א) ראו גדולי התורה כי המדובר מן ישוב ארץ ישראל זאת היא המדובר מן שאיפה הציונית, כל ענין של ישוב ארץ ישראל שנעמד בראש קריות חוצות באותיות גדולות אינה אלא להכשיר העליה בהמונים לבנות מולדת ומדינה שבתוך פעולה הזאת נכלל הכפירה העמוקה בכל העתיד המובטח לנו בתורת משה ודברי נביאי אמת וצדק. הפעולה הזאת של עליה המונית לבנות מדינה והתנחליות אסורה לנו כמבואר בסה"ק ויואל משה בקיבוץ כל דברי הפוסקים המדברים בענין הזה. אולם זאת בנוגע של הפעולה במעשה, אבל תוכן הפעולה הזאת של ההתישבות והתנחליות ולהקים מדינה כאשר נתפרסם ע"י הציונים החפשיים והציונים הדתיים, בלתי נוגע אל איזה ענין של תורה אלא כל הענין הזה הוא דבר של כפירה, שהכפירה הציונית אומרת שאין לנו עתיד אחר אלא זה של בנין הארץ והקמת המדינה ככל שאר עמי העולם, משום שאומרים כי המהות של עם ישראל היא המהות של כל עמי העולם. כל חלק מן בנין הארץ והתנחליות זה חלק מן ההכרזה של כפירה הזאת בכל ענין אלקי של כנסת ישראל. אגודת ישראל של ראזענהיים לא עשו שום מעשים, לא בנו שום בנין, לא התישבו בשום התישבות, כל ענינם היה רק אסיפות והחלטות זאת ידוע לכל, אבל ההחלטות והכרזות שנחלטו ונשמעו בתוך כל מרבית האסיפות לעשרות ומאות היו בענין זה הבלעדי, להכריז והחליט על עצם ענין הציונות בלבד דתי, ההשוואה של עם ישראל עם כל עמי העולם ליקח חלק בבנין הארץ בבנין של העתיד שלנו כי העתיד של עם ישראל הוא התישבות והתנחליות והקמת המדינה שזה הוא העתיד של כל עמי העולם. יצירת ראזענהיים עם האיש הלוי היתה יצירה לפעול הכרזה הזאת, לפרסם הכרזה הזאת, להמשיך על הכרזה הזאת טשטוש וכלבול צבע עב עד אשר כמעט אין להפיר את הכרזה הזאת העוקרת ופוגמת הכל עד שרשי השרשים. אין זאת הכרזה על הציונות לכל העולם כולו, לכל עם ישראל כולו, אלא עבור שומרי תורה ומצוה בלבד עבור יהודים היראים והחרדים לדבר ה' אשר בארצות מזרח איראפא. הכרזה הזאת באה אליהם תוך הדאגה לקיום התורה, מתוך הנחיצות להתקומם נגד מסיתים מפירי התורה, מתוך החפץ להציל את שארית ישראל שזאת תבוא על ידי ההתייחסות של אגודת ישראל.

ע"ג

קאטוויץ

ה וועד הזמני שהוסד באסיפת הומבורג בקיץ שנת תרס"ט, לא פעל כלום במשך שני שנים עד שנצטרפו אנשי המזרחי שיצאו מן הסתדרות הציונית מחמת ההחלטות בקאנגרעס הציוני בבאזעל שנת תרע"א הארבעה אנשי המזרחי ד"ר פוכטוואנגר, פראפ' אדאלף ווייל, שטערן, והמזכיר של המזרחי העולמית בפראנקפורט יעקב בראון, שהוא נתמנה אחרי בואו אל וועד הזמני להיות המזכיר הראשי של וועד הזה. אנשי המזרחי שעזבו הסתדרות הציונית להצטרף אל וועד הזמני של אגודת ישראל, לא עזבו את הציונות אלא עזבו רק את הסתדרות הציונית, לא התנגדו אל הציונות כמו שהוא עצמה אלא התנגדו אל מיעוט זכות הדתיות בתוך מסגרת הציונות. ההכרה הזאת בטובה של הציונות בצירוף דתיות, לא היה מוגדר אל ארבע החברים של המזרחי הנמצאים עכשיו במסגרת של התיסדות אגודת ישראל, שאר חברי וועד הזמני לא ראו ברעיון הציוני שום דבר מוזר, אדרבה יש להחזיק כשאיפה הזאת של ההתיישבות בארץ ישראל, לבנות הארץ ולאסוף הדתיים שמה, הבהירו זאת חברי וועד הזמני בנאומיהם וכן חזר על זה ראזענהיים בעצמו לאחד את שומרי תורה מן המזרחי וגעמיינדע ארתודקסיע ע"י הקמת אגודת ישראל שתרכז בקרבה כל הנאמנים לתורה לתת תמיכה לשוב היהודי בארץ ישראל ולעזור בהתיישבות. הבקורת על דרכם של המזרחי היתה רק משום שהצטרפו אל הסתדרות הציונית הבלתי דתית, אבל בעמידה של מזרחי אל ענין הציונות אנשי פראנקפורט בדעה אחת עמהם, ובשעה שמרכז המזרחי אשר בפראנקפורט החליט לעזוב הסתדרות הציונית, המה מוצאים מקום נכבד באגודת ישראל. אדרבה הם הארבעה אנשי המזרחי נתנו רוח חיים אל וועד הזמני ומן רוח חיים הזה יצאת לפועל אסיפת קאטאוויץ בערך עשרה חדשים אחר הצטרפותם, עוררו את הפעולה הזאת של קאטאוויץ ביחד עם שאר חברי וועד הזמני שהם בדעה אחת עמהם.

הוועד הזמני בפראנקפורט יסדו עמידה זאת לגבי הציונות בתוך כל הענין של אגודת ישראל, למרות שאין לזקוף שום פעולה ממשית אל אגודת ישראל מיום הוסדה עד הנה אבל פעלו הרבה להפיץ ציונות דתית בתוך המסגרת של יהדות החרדית שומרי תורה ומצות, שעד הנה היו רחוקים מן הציונות אפילו בתוך לבושים הרבים שנתלבשה בהם. האסיפות הרבות, הנאומים הרבים באסיפות הללו, הלבלרים האגודאים בעתוניהם המייצגים את אגודת ישראל לא הביאו שם דבר לחיזוק התורה ושמירת הדת, אבל הביאו דבר חדש הזה אל לבם של שומרי תורה שלא ידעו ממנו עד הנה, השקפה עולמית גויית

שיכריע לא במה שנוגע אל ענינים חומריים אנושיים, אלא גם במה שנוגע אל עניני תורה וכל ענינים הנפשיים השייכים אל ישראל עם קדוש אשר בחר ה' אלקי ישראל לנחלתו ונתן להם תורתו. בזמנים שונים עמדו להם לישראל שלוחים מן השגחה העליונה לחזק לימוד התורה ושמירת המצות, מן זמן הנביאים שבאו בדבר ה' בפייהם והטיפו השכם וערב להשיב את לב ישראל לאביהם שבשמים עד התנאים ואמוראים, הגאונים והראשונים, הפוסקים וגדולים האחרונים, הבעש"ט ותלמידיו הקדושים, כולם באו בסדר אדון כל הנשמות להאיר לישראל את הדרך אשר ילכו בו לשמוע בקול ה', הכי נשמע עוד מן מתן תורה עד היום אפילו בדורות האחרונים לעשות אירגון איראפאי עבור שמירת התורה? הכי באמת קרא רבינו הגר"א ז"ל קאנגרעס עם דעלעגאטען בכדי לחזק את קדושת התורה בישראל, הכי עסק רבינו החת"ס בהפצת התורה שהפיץ עם קאנפרענץ ורעזולוציעס? הכי עשה רבינו הקדוש הרבי מלובלין לאנדס קאנפרענץ הכי קרא הרה"ק מרושזין הוגי דיעות בספרות אורתודקסית להקים הדת על תלו! כל דבר קאטאוויץ והקאנגרעסען שבאו אחריה, כל הרעזולוציעס והקאמיסיעס, כל העתונאית וספרות חרדית למען חיזוק הדת, הכל ביחד היתה תוצאה מן פרי הגיון של האורתודקסיה שהתאימה הכל אל אנושיות ארציות ובמסגרת הזאת חשבו על אירגון עולמי שיפעול אימוץ על מהלך אורתודקסית הזאת. כל הענין של אגודת ישראל אירגון בין לאומי, קאנפרענצען ורעזולוציעס היו בהתאם אל הגיון הגויי העולמי שבו היו שקועים האורתודקסין כמערב איראפא ועד היום שולט הגיון הזה בחוג המצומצם הנשאר של המחזיקים בתורת ה'. העולם הי' גם אז הולך ומתמוטט, החושך הולך ומתגבר באמצעים הגדולים העומדים לרשותו של החושך בשעה שאור התורה כהה ונחלש, המשכילים וכן הציונים יש להם העזר של הרצונות הטבעיות של האדם המכשירים את הקרקע לקבל הזריעה הזאת של פריקת עול תורה ומצות. תנאי החיים מכריחים כמעט לשמוע אל השאיפה הציונית להיות עם ולאום בתוך עמי העולם. הרדיפות על אחינו היהודים הולכים ומתרבים ביחד עם הפארגראמען הבאים מפעם לפעם, השנאה והשפלה שולטים בתמידית, המוסיפים עינוי ודכאון ליהודים בתוך תחום המושב ברוסיה שרק שם יש להם רשות לדור, העניות וחוסר הפרנסה לוחצים להטות אוזן אל הפתרון הציוני לרכוש ארץ ולאום בהתפתחות חיים הכלכליים ללא חסרון פרנסה, לייסד כח צבאי לאומי להגן על החיים בארץ מולדת ולא להיות הפקר לכל שודד ורוצח כל שונא ועולל עלילות, שחיטות והריגות עם נחלי דם ודמע שבהם שבענו מן יום גלות ישראל מעל אדמתו. כל המצב הזה הן המה ההכנות לשמוע אל הציונים ואל המשכילים לפרוק עול תורה ויהדות ללמוד השפה וידיעות העולם, להיות נאורים ותרבותיים שבזה יסולק הדכאון והשמצה, הגוים יביטו עלינו עם כבוד ואהדה, נשתחרר בפעם אחת מן כל התנאים המעיקים לנו. בהתחלה היו הדברים הללו נאחזים רק בקצה העם הנחשלים הרחוקים מן ידיעות התורה ועיקרי האמונה, משם התפשט הזרם ונתרחב מעט מעט עד שנאחזים כחשבון הזה מספר גדול

יותר. הציונות פועלת יותר מן ההשכלה אם כי רוח אחד לשניהם להשוות את עם ישראל עם כל הגוים אשר סביבותיהם, אלא שלהציונות נתחברו כמה הכשרים ג"כ עם חן וחסד המושך את הלב. הלא המדובר כאן מן ארץ ישראל, מן ציון, מן כל הדברים שכל נפש מישראל יודעת מהם וכל התפלות מלאים מהם, הציונות מושכת מפני שנתחברו אליה כמה רבנים ואחדים מהם רבנים מפורסמים, המבארים את הענין הזה בביאור של שיבת ציון ובנין ירושלים. כל מה שהדכאון השורר הולך ומתגבר במידה זאת הולך ומתגבר הרצון להסכים עם הביאור הזה על הציונות שמבארים הרבנים של ביל"ו והמזרחי והנמשכים אחריהם. עוד יש עודף גדול בהציונות מול המשכילים, כי בשעה שההשכלה מדברת על השלום העתידי לבוא מן ההתבוללות עם מדע ותרבות הגוים, הציונות יש בידה להראות את ההוה, הקאלאניעס והמושבים הנבנים על ידיהם כמה מאות משפחות חיים שמה העובדים את האדמה ומתפרנסים מן העבודה, אין עוד שמה שנאה והשפלה אלא גאון לאומי ואומץ הלב. הקאלאניעס מתרחבים והנמשכים אחריהם מתרבים, פריקת עול תורה ומצות בוקע את חומת בית ישראל, מינות וכפירה נכנסים אל הלב והנפש והנאמנים אל ה' ותורתו מביטים על כל זאת עם יאוש ומפח נפש, אין בכוחם לעצור בעד רוח סערה המתחזק מן ההתרחבות של הנאחזים בו והנלקחים עמו.

הקול ההולך ובא מן פראנקפורט מוצא הד בין שומרי תורה, הקול הזה בא עם מליצות מרשימות של התאחדות הכוחות, ליכוד כל החרדים באירגון עולמי, ללחום נגד החפשיים וגם לנצחם, מלחמה עבור התורה, חיזוק הדת, ליכוד כל החרדים באירגון עולמי, דברים ומליצות הללו מצאו הד בין יהודים חרדים ברוסיה ובכל מזרח איראפא. גדולי התורה עליהם לוחצת הדאגה עוד יותר מן המצב ההולך ומחמיר, ראו כי אפשר תבוא עזרה מן איזה איחוד של החרדים לדבר ה' לעמוד נגד כוחות הטומאה המתחזקים ומתפשטים אולי זאת תבוא מן הקאנפרענץ בפראנקפורט, מן הקאנפרענץ בקאטאוויץ, הלא יצחק אייזיק ראבינוויטש הלוי מעיד על עזרה זאת שתבוא משם, יש לו הכרה אישית עם גדולי הרבנים ברוסיה, הוא כותב מכתב על מכתב, הוא מאמץ את ראזענהיים בעצות וחיזוקו בכותבו אליו כמעט מדי יום ביום, הוא הלוי בעצמו נלקח עם ברק החיצוני של האורתודקסיה בגרמניה ולוקח אחרים עמו. האיש הזה הלוי אינו עוד יצחק אייזיק ראבינאוויטש מאיוועניץ או ווילנא הוא כבר היסטוריון מהאמבורג, אבל עוד יודע מה לכתוב ובאיזה אופן לכתוב אל הגאון ר' חיים זצ"ל מבריסק, או לרח"ע מווילנא, יודע הוא כי בכדי להביא את אדמו"ר מגור ז"ל להסכים אל הענין הזה "טוב יותר שיכתוב מכתב הזמנה לגור ע"י ששלח את הזמנה הזאת לבריסק ומשם לגור" כל אחד מתחזק מן אחר, אם ר' חיים ז"ל נוסע, בודאי הגאון ר' דוד ז"ל מקארלין והגדול ממינסק יסכימו לנסוע, אם גדולי תורה כמותם יראו בענין זה של קאטאוויץ דבר נחוץ כן יש לו לאדמו"ר מגור להצטרף בהסכמות על יצירה זאת של אגודת ישראל, ואין לבקר ענין זה בפרטי פרטיות. אין גם אחד מן גדולי התורה שנאספו באסיפת הומבורג או אסיפת קאטאוויץ.

מכריח עצמו לבקר את הדברים הנאמרים ואין אף אחד מהם שידע ויבין את שפה גרמנית לידע מן האמור שמה העיקר שהאסיפות הללו הם עבור חיזוק הדת וחיזוק התורה ולעמוד נגד החפשיים, אך זאת חובה רבה בשעה הזאת וזאת לשמחה רבה כי נתעוררו ישראל לעמוד על נפשם.

לאחר כל החריצות וערמימיות של הלוי באו לקאטאוויץ רק גדולי התורה אחדים. הגאון ר' חיים זצ"ל מבריסק, ר' חיים עוזר מווילנא, הגאון ר"נ ווידנפעלד מדאמבראווא, הרב יחזקאל ליפשיץ מקאליש, הרב אלי' ראבינאוויטש מפולטאווא, הרב ישעי' פירסט מווינה, אדמו"ר ז"ל מגור לא הי' ביכולתו להשתתף מפאת ענין פרטי אשר לו. חוץ מן גדולי התורה היחידים והרבנים הנ"ל לא השתתפו שמה אלא בעלי בתים ודקטורים רובם מן גרמניא ומארצות הסמוכים. לא חסרו שמה הללו של זיגמונד, גיאורג, יוליוס, מאקס, איזנדר, אליאס, יונאס, אדולף, לאויס, טוביאס, לודביג, היינריך, וילהעלם, סאלו, ליאופולד ואיזאק, פוקחזו בהרשימה של המשתתפים [בזכרונות ראזענהיים קל"ב], אולם ההזמנות אל וועידת קאטאוויץ נשלחו אל האנשים הרוצים להשתתף באסיפה כגון זאת. הרבה מהם היו אנשי מזרחי ידועים, והמזכיר הראשי יעקב בראון בודאי לא הי' לו שום ריסון מבלי להזמין את הרב קוק והרב מאיר בערלין. אולם קוק לא בא וכתב מכתב התנצלות על אי בואו, הרב בערלין הי' שם נוכח והרגיש עצמו בטוב מן החברותא שמצא שם הקרובים לדעתו והשקפתו. ההזמנות השלוחות לוועידת קאטאוויץ לא החזיקו איזה ענין של תורה וקדושה כי מעולם לא עלה על הדעת של המארגנים להתעסק בדברים כהללו, הם לא ידעו מזה ואין באפשר להם להתעסק ולהודיע זאת לאחרים. "וועד הזמני אחרי הדיון קיבלה אסיפת פראנקפורט [כשנת תרע"ב] לאחר ששמעו ודנו בדו"ח על עבודת הכנה לוועידת קאטאוויץ מצהירים שיסודה של הסתדרות העולמית העומדת על בסיס התורה, לשם פתרון הבעיות האידאלית והסוציאליס של כלל ישראל, הוא הצורך הדחוף ביותר של התקופה" ההזמנות נשלחו ג"כ ברוח הזה כפי שמעתיק ראזענהיים הלשון:

א. ליכוד הארגוני והתקרבות הדדית של חלקי יהדות הנאמנה, ביחוד של מזרח ומערב איראפא.

ב. תמיכה רחבה של חינוך היהודי בארצות הזקוקות לכך.

ג. שיפור מצב הכלכלי של המונים היהודים בארצות המצוקה ובארץ ישראל.

ד. אירגון בפעולות עזרה.

ה. תמיכה הספרות והעתונות החדורה רוח יהדות האמיתית.

ו. ייצוג היהדות החרדית כלפי חוץ.

הלחץ והדחקות והסכנות מן הציונים וגם מן המשכילים מבלבלים העולם החרדי כולו, ואין גם אחד מתיישב קצת בדעתו לשאול השאלה הפשוטה, הלא החלטות כמו הללו כבר נחלטו בוועידת הומבורג, הנאומים כמו הללו של קאטאוויץ כבר הושמעו

בוועידת הומבורג, וגם בוועידת פראנקפורט במידה גדושה, מה תוסיף עוד וועידת קאטאוויץ? גם השאלה היותר בולטת, מה עשו לנו האסיפות הקודמות לקאטאוויץ ומה תעשה האסיפה הנוכחית? מן עת של אסיפת קאטאוויץ עד הנה עברו בערך שבעים וחמש שנים, האם נשמע בתוך זמן הארוך הזה איזה מין פעולה של "תמיכה רחבה של חינוך היהודי בארצות הזקוקות לכך" האם אחד יודע מן ההחלטה של "שיפור מצב הכלכלי של המונים יהודים בארצות המצוקה"? עד הנה לא נודע איזה תמיכה מן האגודה על לימוד תורה"ק או עסק בזה איזה עסקן מן "האירגון העולמי" עד היום הזה. כדאי להזכיר פה כי מהר"מ שפירא ז"ל אב"ד לובלין בשעה שהי' מוקף חובות עצומות עד למעלה ראש מן הוצאות של הבנין הנרחב ביח"ל, פנה אל האגודה שיראו לכוא אליו עם איזה עזרה, בחושבו כי המוסד "קרן התורה" של האגודה יש בזה איזה ממש, והי' בעיניהם כמתעתע, איזה קרן התורה? איזה עזרה? ואם מקבצים איזה ממון תחת שם היה זאת נחוץ ביותר לטובת המקבצים להם יש דין קדימה. אם כי מהר"ם שפירא ז"ל בעצמו הי' מן ראשי המשתתפים בכנסי' הגדולה והי' גם מן המפורסמים ביותר בעולם, עכ"ז לא מצא איזה מענה לבקשתו המגוחכת הזאת, לא רצו לידע כי כל המדובר של "תמיכה רחבה של חינוך היהודי" "שיפור מצב הכלכלי של המונים היהודים בארצות המצוקה" אינם אלא משחק מילים שאין בהם שום ממש אלא בכדי ליפות את הנייר של הזמנות ושל החלטות המרובות, ובודאי אין לשאול שאלה הבולטת ביותר מה עשו הכוחות המאוחדות וארגון העולמי בשלשה שנים בין וועידת הומבורג לוועידת קאטאוויץ, מדוע לא עשו "שיפור במצב הכלכלי של המונים יהודים בארצות המצוקה" ומדוע לא נתנו כוחות המאוחדות "לתמיכה רחבה לחינוך היהודי", ומי הפריע להם אל ההחלטה "אירגון בפעולות עזרה", ומה תוסיף לנו אסיפת קאטאוויץ בענין זה.

לאמיתו של דבר אין להאשים את המארגנים האירגון הזה אגודת ישראל בענינים כמו אלה, לא הי' להם שום כסף באיזה מידה שתהי', דברים הגדולים שנכתבו בהחלטות אינם נכתבים אלא ליקח לב קוראיהם, אינם יכולים לעשות כלום, האיחור על האסיפה בקאטאוויץ היתה בעיקר מפני חסרון כסף על ההוצאה של שכירת אולם פאר, ההוצאה של הוועידה, להזמין שם העתונאים בכדי ליתן פרסומת חזקה על האירגון העולמי הזה, לתת צבע יפה על העסק הזה, וכן כל שאר הוצאות של התעמולה הרעשנית, עלה להם ליהדות החרדית המערבית העולמית בדוחק גדול למצוא הכסף הנדרש, ראזענהיים עצמו הוכרח לבקש מן הנאספים ליתן תרומות "עבור הצלת כלל ישראל" דהיינו לאסוף אסיפות, כמו שנמצא בהפרטיכל של קאטאוויץ:

"יעקב ראזענהיים: אגודת ישראל זקוקה גם לקמח לאמצעיים כספיים לשם כיסוי ההוצאות ההכרחיות. הובטחו כבר סכומים ניכרים, אך התעמולה והעבודה המעשיית דורשות סכומים גדולים, ועל כן מתבקשים הנוכחים להשתתף בתרומותיהם ע"י הרשמה ברשימות מיוחדות."

יש לראות עד כמה הגיע כח של יהדות המערבית המאורגנת ועד כמה יש בידם

ליתן 'תמיכה רחבה לחינוך היהודי' וכן לעשות 'שיפור מצב הכלכלי בארצות המצוקה' ועוד דברים של גבוה גבוה אשר משמיעים, לא הי' בידם אלא מצלצלים בכדי לרכוש הכרה מאת אחינו ברוסיה ופולין, ציפו כי בהתלוות של מיליוני שומרי תורה אל בטוים הרקנים הללו והמליצות הלשוניות, תתייצר ג"כ כח כספי של המונים ואז יהיו המה גוסטאוו, פעליקס, לודביג, אדולף, והיינריך, המצילים את כלל ישראל ומקימי התורה, נשמעו שמה דברים הגבוהים, 'קאטאוויץ' זאת היתה מעמד הר סיני 'משמעותה של אגודת ישראל לעורר לתחיה את גוף כלל ישראל' להקים רוח התורה בקרב העם, לא הי' בידם אפילו הכסף לכסות ההוצאות של האסיפה בקאטאוויץ, עבור אולם הפאר ותעמולה בעתונים, הרי ראזענהיים אומר כן 'אגודת ישראל זקוקה לאמצעים כספיים לכסות ההוצאות ההכרחיות' לא הי' בידי האורתודקסיה הגרמנית שום אמצעים ממשיים לעשות איזה פעולות ממשיות, אבל הי' בידם של יהדות הגרמנית לפגום רוחם של שומרי תורה עם רוח עולמי, עם רוח תרבותי, עם ספרות חרדית, למסור מהלך מחשבה של יהודים חרדים בידי עתונאים אחדים המעתיקים אלינו את מחשבות גויית של עתוני איראפאים, לפרסם מחשבות גופניות של אדם גופני, ההחלטה האחדית שיצאת לפועל הוא מה שכתבו בהזמנה לוועידת קאטאוויץ, מספר ה. "תמיכה בספרות ועתונות החדורה רוח יהדות האמיתית" הרוח הזה התחיל לפעול אחרי קירוב הדעת שבין 'יהדות המערב ליהדות המזרח', קאטאוויץ עם פראנקפורט הפיצו את ההסרה הגדולה מן תורה וקדושה אל דברי הבלורים והכתבנים. העתונים החרדים ממלאים מחשבתן של ישראל שומרי תורה עם העתונאית וזוהמה האנושית התוכן הכללי השרוי בתוך כל דבריהם. לדאבונינו הגדול עלתה לנו 'ליכוד הארגוני והתקרבות הדדית של חלקי יהדות הנאמנה' במחיר רב שא"א לתארו במלים, העניות והלחץ, הדכאון והחסר כח, המליצות המופרזות, הביאו להתקרבות מן הרבנים וגם מן המונים שבארצות מזרח איראפא אל איש הלוי עם ראזענהיים חניכו, עם כל זרם החיים של המספר המאד קטן האורתודקסיה הגרמנית, אולי אולי, הדוקטורים אנשי הקולטור הגרמני הלובשים לבוש איראפאי, המדברים בשפה גרמנית צחה וגם מעט צרפתית, המה יודעים איך להציל אותנו מן החורבן המרחף עלינו, ואם כי אין להסכים כליל עם היהדות של הגרמנים, אבל אין לאבד את ההזדמנות להביא איזה עזרה להמוסדות של תורה הכ"כ דחוקים הכ"כ לחוצים, המפרפרים על קיומם.

ע"ד

המצב בעולם התורה שלנו ההולך ונפרץ מן הפרצות של המסיתים והמדיחים השונים ההורסים את חומת התורה והדת, המצב הכלכלי ההולך ומצטמצם העניות ההולך ומתגבר, ביחד עם השנאה של הגוים המתרבית במזרח איראפא לאין מעצור, כל זאת הביא להאמין אפילו בדמיון רחוק בהשמועה הבאה מן אחינו במערב איראפא קול

ליתן 'תמיכה רחבה לחינוך היהודי' וכן לעשות 'שיפור מצב הכלכלי בארצות המצוקה' ועוד דברים של גבוה גבוה אשר משמיעים, לא הי' בידם אלא מצלצלים בכדי לרכוש הכרה מאת אחינו ברוסיה ופולין, ציפו כי בהתלוות של מיליוני שומרי תורה אל בטוים הרקנים הללו והמליצות הלשוניות, תתייצר ג"כ כח כספי של המונים ואז יהיו המה גוסטאוו, פעליקס, לודביג, אדולף, והיינריך, המצילים את כלל ישראל ומקימי התורה, נשמעו שמה דברים הגבוהים, 'קאטאוויץ זאת היתה מעמד הר סיני' 'משמעותה של אגודת ישראל לעורר לתחיה את גוף כלל ישראל' להקים רוח התורה בקרב העם, לא הי' בידם אפילו הכסף לכסות ההוצאות של האסיפה בקאטאוויץ, עבור אולם הפאר ותעמולה בעתונים, הרי ראזענהיים אומר כן 'אגודת ישראל זקוקה לאמצעים כספיים לכסות ההוצאות ההכרחיות' לא הי' בידי האורתודקסיה הגרמנית שום אמצעים ממשיים לעשות איזה פעולות ממשיות, אבל הי' בידם של יהדות הגרמנית לפגום רוחם של שומרי תורה עם רוח עולמי, עם רוח תרבותי, עם ספרות חרדית, למסור מהלך מחשבה של יהודים חרדים בידי עתונאים אחדים המעתיקים אלינו את מחשבות גויית של עתוני איראפאים, לפרסם מחשבות גופניות של אדם גופני, ההחלטה האחדית שיצאת לפועל הוא מה שכתבו בההזמנה לוועידת קאטאוויץ, מספר ה. 'תמיכה בספרות ועתונות החדורה רוח יהדות האמיתית' הרוח הזה התחיל לפעול אחרי קירוב הדעת שבין 'יהדות המערב ליהדות המזרח', קאטאוויץ עם פראנקפורט הפיצו את ההסרה הגדולה מן תורה וקדושה אל דברי הבלורים והכתבנים. העתונים החרדים ממלאים מחשבתן של ישראל שומרי תורה עם העתונאית וזוהמה האנושית התוכן הכללי השרוי בתוך כל דבריהם. לדאבונינו הגדול עלתה לנו 'ליכוד הארגוני והתקרבות הדדית של חלקי יהדות הנאמנה' במחיר רב שא"א לתארו במלים, העניות והלחץ, הדכאון והחסר כח, המליצות המופרזות, הביאו להתקרבות מן הרבנים וגם מן המונים שבארצות מזרח איראפא אל איש הלוי עם ראזענהיים חניכו, עם כל זרם החיים של המספר המאד קטן האורתודקסיה הגרמנית, אולי אולי, הדוקטורים אנשי הקולטור הגרמני הלובשים לבוש איראפאי, המדברים בשפה גרמנית צחה וגם מעט צרפתית, המה יודעים איך להציל אותנו מן החורבן המרחף עלינו, ואם כי אין להסכים כליל עם היהדות של הגרמנים, אבל אין לאבד את ההזדמנות להביא איזה עזרה להמוסדות של תורה הכ"כ דחוקים הכ"כ לחוצים, המפרפרים על קיומם.

ע"ד

המצב בעולם התורה שלנו ההולך ונפרץ מן הפרצות של המסיתים והמדיחים השונים ההורסים את חומת התורה והדת, המצב הכלכלי ההולך ומצטמצם העניות ההולך ומתגבר, ביחד עם השנאה של הגוים המתרבית במזרח איראפא לאין מעצור, כל זאת הביא להאמין אפילו בדמיון רחוק בהשמועה הבאה מן אחינו במערב איראפא קול

משמיע ישועה. ללא בקורת כל דהו, בפרט כי גם הרבה מן הרבנים שמעו ושמחו על הבשורה הזאת. שמחו על זה לפי שעה על קקיון דיונה שעבר בין יום ובין לילה, אבל לא הי' אפשר כמעט לבל להתפעל מן הברק המבריק ובא מפראנקפורט ומערב איראפא. אולם כל הענין של היצירה הזאת הנקראת אגודת ישראל כל האסיפות הרעזולוציעס והקאמיסיעס היו זאת של הבנת האורתודקסין בעניני יהדות. הם לא ידעו יותר מן מה שאמרו בפה ומה שכתבו בכתב, שרשרת אחת של הגיון עיתונאי עם מליצות של הוגי דיעות הגויים הגרמנים ואיראפאים. אלא שהם הדתיים התאימו וקשרו כל זאת אל התפיסה בעניני יהדות שהם תופסים. ישנם אצל הגוים במדינות איראפא כמה מפלגות של שמרנית, ימיניים, שמאליים, וגם מפלגות דתיות 'רעליגיעזע פארטיי' של דתות שונות, כל המפלגות עסוקים בתעמולה להפיץ שאיפותיהם בין ההמון, כל המפלגות דורשות הזכיות מן הממשלה, יש להם עתונים קנסרביטיבים, עתונים סוציאליסטים, וגם עתונים המסבירים מעמד דתי אל הקוראים בהסברים ומליצות לשונית בהמילים המעוררים רגשי אנוש ותופסים את דמיון המחשבה, כן הקיבוץ המאד קטן של האורתודקסים בגרמניא החיים את חייהם בתוך העם הגרמני עם חינוך גרמני ותרבות גרמני, השולל כל הגיון חוץ מן זה המתפרסם תוך העתונים ומן הכותבים פירסומי הגרמניים, בשעה שנעמד לפניהם הענין של הצלת היהדות, א"א להם בשום אופן בעולם לחשוב על הושטת עזרה עבור עניני התורה אלא עם אותם האמצעים עם אותם ההבנות והרגשים המשוזרים בנפשם ולבם, דהיינו לעשות קאנפרענץ עבור הדת כמו שעושים אנשי מפלגת הדתית בגרמניא, לעשות רעזולוציעס, וועד הפועל בהתחלקות קאמיסיעס מחולקות, לייסד עתונים דתיים, אינם יודעים אחרת ואין מי שיסביר להם אחרת, שהרי כל זאת הדרך והצורה של כל מפלגה בעולם הפועלים ועושים בשביל האידעאל של המפלגה שלהם.

התוכן השלם של הנאומים והרעזולוציעס הבאים מן אסיפות הללו, בלתי מוכן כליל אל יהודים החרדים לדבר הי' בפולין ורוסיא, אין אף אחד מרבני רוסיא מבין שפה גרמנית צחה אקדמאית אלא איזה מילים אחדים הדומים לשפת אידיש המדובר בינינו, אבל לא את כל התוכן העיקרי של נאומים הללו. אין כל צורך להבין כל הנאום של הדוברים הרבנים שהרי כולם מדברים מן החזקת התורה והדת, כי גם איזה מילים נאמרים בלה"ק כמו תורה! יהדות! הנזכרים בלשון עברי בתוך כל הגרמנית שהנאומים משמיעים דבריהם:

בקאטאוויץ דובר ד"ר פנחס כהן ומשמיע כל כנסיה שהיא לשם שמים סופה להתקיים. זאת היא בלה"ק טרם משמיע הפירוש בגרמנית, והרי זאת מאד נכון לעשות כנסי' לשם שמים, לא נתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות! נכון מאד, אלא שהוא מפרש זאת על וועידת קאטאוויץ, לצרף כלומר שם יצטרפו יהודי מזרח עם יהודי מערב, התורה עם קולטור! אבל טרם משמיע הפירוש הרי כבר אמר בלה"ק 'מצות לצרף בהם את הבריות' ומי לא יסכים עם דברי חז"ל.

ד"ר ביבערפעלד נואם: ואני זאת בריתי אמר ה' דברי אשר שמתי בפין לא ימושו מפי זרעך עד עולם, זאת בלה"ק, אלא שמפרש בגרמנית לחרדי גרמניא עלתה בידנו לאחד את מעשה המצוה עם רוח התקופה המודרנית! להוכיח שיכול אדם מישראל לעלות לפסגות תרבות התקופה ולקיים מצות התורה וזה הפירוש שלא ימוש מפי זרעך עד עולם, הפירוש הזה נאמר בגרמנית, אבל הפסוק ואני זאת בריתי נאמר בלה"ק, ומי הוא שיכול למצוא איזה גרעון עם כנסיה לשם שמים, עם כריתת ברית של ואני זאת בריתי.

ד"ר הירש משמיע, כי כאן בקאטאוויץ תהי' הרמת קרן התורה, המילים הללו משמיע בלה"ק, מכאן והלאה מפרש בגרמנית צחה ואומר "אנו חיים לפי האידעאל שלנו בארצות שונות, ואם כי צורת חיינו שונה היא, אנו רוצים להתאחד בהאידעאל שלנו" ומי יכול להתנגד אל הרמת קרן התורה הנשמע בלה"ק.

ראזענהיים מדבר: רוח תורה, נשמת כלל ישראל, אחדות, מילים הללו בלה"ק שכולם מבינים, אבל הוא ממשיך שעה שלימה בגרמנית שאין אחד מרבני רוסיא מבין כלל מה שהוא מדבר בתוך נאום הארון הזה. ראזענהיים מדבר על 'המטרה הנשגבה העומדת נגד עינינו, הקמתו מחדש של קנין יהודי הנושן, אנו רוצים לעורר לתחיה את מושג המוסרי [אטיקה] של כלל ישראל ואת מושג הזה אנו רוצים להגשים ע"י אגודת ישראל, בתוך העולם התרבותי, ובעזרת כל האמצעים הטכניים העומדים לרשותינו.

הוא ממשיך בגרמנית: תקופת הרענאסאנס [התחיה] הכשירה תקופה חדשה, ביחוד אחרי מהפכה הצרפתית, השתנו לגמרי צורת החיים. זה כמאה שנים שתוה"ק שהיא נשמת של כלל ישראל [המילים כלל ישראל בעברית] הודחה ממקומה, חלקים שונים של כלל ישראל נדבקו בה, פה ושם מחדש, אבל התורה חדלה למעשה לצערינו, להיות נקודה המרכזית של כלל ישראל כולו. על כן גוף היהדות מוטל רצון ומרוסק, לבז ולמשיסה, כאן שורש המחלה וכאן עלינו להמציא מזור ותרופה. משמעותה של אגודת ישראל לעורר לתחיה את גוף כלל ישראל, להחזיר לו נשמת חייו ולהבריא את כל אבריו, למען יוכל לפעול בהתאם לצו נשמתו.

(זכרונות, פרטיכל וועידת קאטאוויץ, צד קמ"ט, קנ"ב)

ועידת קאטאוויץ היתה בשנת תרע"ב בקיץ. ראזענהיים משמיע שמה דבריו בהמשך אל הרענאסאנס ומהפכה הצרפתית, אין לו במחשבתו זמנים אחרים חוץ מן אלה של היסטוריא של הגוים שלמד בהם 'בהתעמקות', אבל אומר 'שזה כמאה שנים נשדדה נשמתו של כלל ישראל כולו' והוא עם יוליוס, פרעציק, גוסטאוו, רוצים להקים מחדש על ידי כל האמצעים הטכניים העומדים לרשותינו. מה שהוא אומר שזה כמאה שנה חדלה התורה להיות נקודה המרכזית של 'כלל ישראל', מאה שנה קודם תרע"ב דהיינו שנת תקע"ב היו אז אתנו תלמידי הגר"א מווילנא, ר' עקיבא אייגער והחת"ס סופר, החוות דעת בליסה, ומהר"ם בנעט בניקלשבורג, גם בפראנקפורט הי' שם בעל הפלאה, הרבי מלובלין, המגיד הק' מקאזנשיץ, תלמידי הק' מזלאטשוב, הישמח משה, הרה"ק מרימנאוו, מראפשיץ, מפשיסחה, מצאנז, מווארקא, מקאצק, החידושי הרי"ם ועוד רבים גאונים קדושים שהאירו הארץ בתורתם וקדושתם, זכר כולם לברכה, זי"ע ועכ"י, שראזענהיים ההוגה דיעות אינו יודע אפילו את שמותם. הוא בלתי חי בהעולם של החת"ס והישמח משה והרה"ק מראפשיץ, הוא חי בהעולם של תרבות יודע בהפרטים של

הרענאסאנס ומהפכה הצרפתית. המאורעות של עולם הגויי האיראפאי, בודאי הודחו תושבי פראנקפורט מן נשמת תוה"ק אבל לא ע"י הרעאנסאנס ומהפכה הצרפתית אלא מפני ביטול התורה ויהדות שנתבטלו מן תושבי גרמניא שהוא ראזענהיים וחביריו אווזים בחזקה בביטול התורה והקדושה מישראל. השואבים את שאיפותיהם ודיעותיהם מן מקורות טמאות של תרבות הגרמני. עד היום של קיץ שנת תרע"ב אין עוד אפילו ישיבה קטנה אחת בכל ארץ גרמניא אצל האורתודקסים! רחוקים הם מן זאת, מתביישים הם עם זאת, אבל רוצה ראזענהיים 'לעורר לתחיה את מושג המוסרי של כלל ישראל ע"י אגודת ישראל בתוך עולם התרבותי' הוא רוצה בתרבות שיודע ממנו, אינו יודע מן קדושת התורה ועבודת ה'. הוא יודע מן ביטול התורה מן ביטול התפלה, הוא יודע מן קולטור הגרמני ושפה הגרמנית, ובאלה הוא אומר להקים לתחיה את כלל ישראל! לא עם הגאונים והצדיקים שהיו גם אז אתנו, הם אינם יודעים מן האמצעיים הטכניים ועולם התרבותי והשימוש בהם ואינם יכולים להקים לתחיה את גוף כלל ישראל, אלא: הוא יאקאב עם איזאק, זיגמונד, אלפעזר, ווילהעלם, הם יעשו זאת לא בוויילנא, ווארשא, קאוונא, אלא בקאטאוויץ.

כל הדברים הנשמעים בקאטאוויץ, בבאד הומבורג, או בועידות אחרות, אינם יוצאים מן גדר הזה של גויית איראפאית, אין שום נ"מ אם נאמרים כלשון זה במליצה זאת או מליצה אחרת, כל הדברים הם תוצאה מן מהותו של אדם המדבר אותם, הם אינם יודעים אלא מה שלמדו ואין אתם לא תורה ולא קדושה ולא עבודה אלא תרבות וחיים גרמניים ושפה גרמנית, ועל ידם רוצים להחיות את שמירת התורה בהמהות הזה של תרבות הגרמני. אין שום דבר מפריע להם לשאול בשאלה איזה דברי חז"ל ולהשמיע מליצות גבוהות לפי שעה, שלפי מראה השטחיות המליצות הם לוקחי לב, כל הנאספים מדברים דברים גדולים, אחד מדבר והשני שומע ומוסיף עליהם, "קאטאוויץ תציל מן התבוללות, בלא אגודת ישראל כולם מתבוללים" מטרת אגודת ישראל היא להרים קרן התורה! אחינו במזרח יכירו וידעו שישנם עוד תורה ויראה גם אצלנו במערב" "עוררו ישינים משנתכם והקיצו מתרדמתכם" בהגיע אלינו קריאתה של אגודת ישראל קבלנו אותה כקול שופר המעורר אותנו" "הנני רואה את תפקידה של אגודת ישראל בהרמת קרן התורה, ובהפצת ידיעות התורה בין שכבות העם", ומי הוא שיכול להתנגד אל הפצת התורה, הרמת קרן התורה, קול שופר אשר מעורר אותנו, עוררו ישינים מתרדמתכם. גם אין לשכוח בפעולות של איש הלוי ההיסטוריון העומד מאחורי הקלעים כמנהגו, ועושה בערמימיות מלאה מה שאחר אינו יכול לעשות חוץ ממנו, הוא יודע את הלשון איך לדבר אל גדולי התורה, הוא יודע איך לבטלם בחשאי, איך ליעץ את ראזענהיים בכל החריצות המתראה לתמימות יתירה, והוא הודיע כבר מקודם אליו כי הצלת היהדות תבוא דוקא מן הלימוד והתעסקות ב'חכמת ישראל', בהויכוח עם גרעץ, קראכמאל, וגייגער, ובעיקר מן חיבוריו 'דורות הראשונים' שיעשו רעש גדול בעולם ובאיזה זמן יודע מי הוא

הלוי, גדלותו ותפארתו. הוא המיעץ אל ראזענהיים בכל עניני היצירה החדשה הזאת הנקראת אגודת ישראל, ובין שאר מכתביו כותב אליו בנוגע להיצירה הזאת תחת הכותרת 'שם החברה ומקומה':

"פזורי ישראל בכל מקום שהם יתאחדו יחד תחת החברה אשר תוסד לזה בשם אגודת ישראל, לחיזוק הדת אשר מושבה יהי' בפראנקפורט על נהר מיין. להשתדל להיטיב את דרכי החיים של בני ישראל, ויחד עם זה גם לרומם את רוחם בכל אורחות החיים של יהדות. להשתדל להפיץ את ידיעת הספרות בין טובי העם, וכי יהיו נושאי דגל הספרות אנשים אשר ישאבו לכל ממקור ישראל, אנשים אשר לא ימכרו את חכמת ישראל ממכרת עבד לכל פושק שפתים מעם נכר, ויעמדו בראש ספרות ישראל להרחיבה באמת ובמשפט, מתוך חקירת חכמה ודעת. להוציא מכתבי עתים אשר יהיו שם כל הידיעות הנדרשות למרבית בני העם ויחד עם זה רוח כביר ונאור לטובת האומה ושמירת רוח חיים אשר לה, ולנצור את כל סגולות האומה וכל מחמדיה".

(אגרות הלוי, מכתב לראזענהיים, 110)

את התוכן הזה של אגודת ישראל להפצת ספרות ועתונות עם חקירת מדעית בחכמה ודעת בהענין של 'חכמת ישראל'. דברים הללו הוא הלוי רוצה בהם ובודאי גם חניכו ראזענהיים מתרצה בהם שעל ידם תהי' הצלת התורה והצלת ישראל. אולם במכתביו אל גדולי התורה הוא לובש צורה אחרת לגמרי, כידוע הגה"ק מהרש"ב מליבאוויטש זצ"ל, נסע בכל קיץ אל מעין הרפואה של ויעסבאדען, מקום לא רחוק מן פראנקפורט. באו אל אדמו"ר מליבאוויטש ז"ל גם ראזענהיים, גם שטראוס, ובעיקר האיש הלוי, להסביר את ענין של אגודת ישראל העומד להתייסד בפראנקפורט תחת הנהגת ראזענהיים. אם כי הרה"ק ז"ל לא הבין שפת גרמנית מה שראזענהיים דובר אליו בדיוק, אבל כן הלוי דיבר באידיש השפה המדוברת אצלנו, הרגיש הרה"ק מהרש"ב בהרגשתו החזקה כי לא תבוא הצלת התורה מן ראזענהיים וגם לא מן הלוי, ובוועידה הראשונה בבאד הומבורג לא בא בעצמו אלא שלח שליח לראות מה מתרחש שמה. אמנם הלוי לא נלאה לעשות כל מה שאפשר לו להביא את ליבאוויטש אל חיק האגודה, כותב מכתבים ללא ליאות, הלוי עשה רושם מאד חלש על הגה"ק מהרש"ב ז"ל, כנראה מן מכתבי הרש"ב שנדפסו זה מקרוב, אבל יש להעתיק איזה קטעים מן מכתב הלוי אליו ז"ל:

"והנה באסיפתם עתה בפראנקפורט החליטו ובקשו כי אהי' אני השליח ציבור, להציע הדבר לפני הרבנים והנני עושה זאת בשמחה. בהאסיפה הראשונה כעת נחפוץ כי יהיו רק יחידי ראשי הדור ברוסיה. שמנו פנינו בהגאון האמתי האב"ד ק"ק בריסק שיחי' ובמעכתר"ה, והרב הגאון ר' חיים עוזר שי' מוויילנא, והרב המפורסם בנש"ק מהרא"מ שיחי' מגור בפולין. והנה הגאון מבריסק שיחי' ומעכתר"ה שי' והגאון ר' חיים עוזר שיחי' כבר הבטיחו לבוא, ועם הרבי מגור שיחי' אין לי שום הכירות וע"כ שלחתי מכתבו להגאון מבריסק שי' והוא הבטיח לי למלאות אחרי דבריי. והנני פונה למעכת"ר שי' להיטיב נא להודיענו בהקדם האפשרי, את הסכמתו

וחפצו, כי לכלנו נדרש לדעת זה מראש. וגם הרב ברויער וגם הנכבדים מפראנקפורט אשר ירצו להיות נוכחים, בקשו כי ידעו דבר זה של זמן האסיפה בהחלט לשבת נחמו, ויסדרו כן שיהי' אפשר להם כבר לפני זה לשוב לביתם. האליאנס, ההילפס פאריין, הולכים בימים האחרונים וכובשים את כל העולם תחתם, ועל ארץ ישראל בפרט הניחו כבד ידם ובכל עניני הלאום כולו, כל זמן שלא יהי' ליראי ה' חברה גדולה כוללת לכל צרכי האומה בכל פרטיהם, כהאליאנס וההילפס פאריין, אי אפשר לעמוד נגדם.

ברוסיא אי אפשר שיהי' זה [כלומר החברה כזאת] אבל האשכנזים יראי ד' אשר שם אין כל שטן ומפריע, כאשר יסדרו זה בעזה"י אז יאספו לדגלם מצפון ומים ויהי' בע"ה לדבר גדול מאד לכל עבודת הקדש בכל צרכי האומה בכללה. ויש בכל זה פרטים רבים ורחבים, אבל אחשוב למותר לבאר זה, כי בודאי שמע זה מעכתה"ר ממר ראזענהיים שי', והאסיפה תעסוק אי"ה בזה". (אגרות הלוי מכתב 98)

במכתבו הזה להרה"ק מהרש"ב זצ"ל, אינו מזכיר לא ספרות, לא עתונות, לא חכמת ישראל וגם לא החקירה 'בחכמה ודעת', הלוי כותב רק מן הסכנה של 'האליאנס' והילפס פאריין שהדברים הללו ידועים היטב להגה"ק מליבאוויטש ז"ל, ומנסה הוא עוד הפעם למשכו להאגודה, אם כי בא אליו כמה פעמים ביחד עם ראזענהיים לבקרו בויעסבאדען, אבל עכשיו נוסף אל הלוי כח, כאשר אדמו"ר מגור הסכים לבוא אל באר הומבורג, רח"ע מוויילנא, והגאון ר' חיים מבריסק מתעסק בזה, וכן מוסיף במכתבו הזה כי "בהאסיפה הראשונה [באר הומבורג] כעת נחפוץ, כי יהיו שם רק יחידי ראשי הדור ברוסיא" חריצות יתירה מן הלוי הזה, כי רוב רובם של הנאספים היו מן האורתודקסים ורבניהם כנודע.

כן יש לראות מן מכתבו להרה"ג מבענדין ז"ל גיסו של אדמו"ר מגור ז"ל, וכנראה הרה"ג מבענדין חשש איזה חששות בענין הזה של האגודה תחת פקודת ראזענהיים עם הלוי וכותב אליו מכתב להרגיעו ולהבטיחו על 'הדבר הגדול והנורא הזה':

"מדי דברי עם כתר'ה לא אוכל לעבור מלהעיר על דבר אגודת ישראל, אשר ביתם נוה קדש עדיין יעמדו מרחוק, בדבר הגדול והנורא הזה. אבל מעלת כבודם אשר כונתם לשם שמים באמת ולב שלם, האם אפשר כי ישימו ללב להבלי תעתועים.

ואם יש למעלת כבודם איזה חשש רחוק או קרוב, אשר לפי דעתם ראוי לתקן זה, הלא אנשים אחים אנחנו ונעשה אזנינו כאפרכס, ויתוקן הדבר תיכף בהיות כל חפצנו לעשות רק דבר שלם שאין בו מום. וחידוש בעיני על אשר שמעתי בשם מעכת"ר לאמר, שב ואל תעשה עדיף, כי לא נאמר זה אצל אנשים צדיקים גדולי הדור כמותם, ודין גמור הוא דבכל מקום דבדבוריה קעביד מעשה, דיבור כמעשה.

איך שייך שב ואל תעשה עדיף בימינו אלה, אשר הדליקה לפנינו ובכל יום ויום הדליקה מתפשטת יותר ונאכל גדיש וקמה לעינינו. הלא בשעת חירום כזו לא אנשים גדולים כמותם י"ב, כי אם יש בזה דין יצא חתן מחדרו וכלה מחופתה.

הן עין בעין נראה תשועת ד' בדבר הגדול הזה, כי גבירים יראי ה' המסולאים בפז נעתרו לקחת הדבר בידם, ולעשות חק ולא יעבור לבלי לעשות דבר קטן או גדול בלא הסכמת וועד מראשי גדולי הדור, ועל ידי זה כל הדברים מתוקנים לגמרי.

כל באי עולם ממזרח וממערב יש להם אומן כי הכל יעשה כנדרש, בידעם כי האנשים יודעים הסידור הכללי מאין כמותם. גם כל המשכילים והפושעים מוכרחים לחשות, בידעם כי האנשים האלה עולים עליהם בהשכלתם והם לא יגיעו לקרסולם.

אין שום חשש משום תערובות שלא כהוגן, אחרי שכל הדברים נחתכים רק על פי וועד גדולי התורה, וכל סידור הדברים יחד הוא סידור נפלא והחובה לפעול ולעשות ולה' הישועה. ואחכה למכתב עוז ידידות ממעכת"ר לדעת איזה חששות אשר יש להם, ויותקן עצה"ר כי אותה אנו מבקשים.
(אגרות הלוי, מכתב 161)

כנראה הי' לו להרה"ג מבענדין ז"ל חששות בכל הענין הזה. הלוי מתפחד מן חששות הללו כי אין בכוחו לוותר על חסידות גור, כמו שאין בידו לוותר על ליבאוויטש, כותב מכתבים בהכנעה יתירה. אם כי בודאי הוא אינו חושש לחששים כהללו וגם אינו חושש כלל אל ראשי החסידות בימים ההם. אבל אינו מזכיר שום אות ורמז מן המטרות הגדולות של האגודה, ספרות, עתונות, חקירה מדעית, חכמת ישראל, כמו שכותב לראזענהיים, זאת אין דרכו של הלוי לגלות דברים הללו עבור הצלת ישראל, אל גדולי התורה שאין להם בעולמם אלא תורה וקדושה לבד, הוא אינו מגלה זאת להגאון ר' חייט ז"ל, וגם לא להגאון ר' דוד מקארלין ז"ל. אולי שמע הרה"ג מבענדין ז"ל איזה 'חששות' הלא הוא מוכן לתקן את החששות עצה"ר, כי האשכנזים יראי ה' בעלי סידור מאין כמותם. יש להוסיף על כל הענין הזה של התייסדות אגודת ישראל, וכל הענין והתוכן של יהדות הגרמנית, כי כולם עשו מה שידעו, כולם אין להם שום ידיעה ביהדות האמיתית יהדות של תורה וקדושה והתקרבות אל השי"ת. הם יודעים מן איזה מצות מעשיות ומקיימים אותם, אבל המצות מעשיות הללו ששומרים מוסכרים על ידם בהסבר גויי גרמני, בכדי שלא יהי' שום סכסוך והתנגדות בין החיים הגרמניים שהם חיים בהם, ובין קיום המצות במעשה שהם מקיימים כי גם לפי התרבות הגרמני אפשר להסביר קיום מצות הללו, בהיותם היסטוריא ונכס לאומי של עם ישראל, כמו שישנם דברים היסטוריים ולאומיים אצל אומות אחרות. להסביר ולפרש את היהדות של קיום מצות מעשיות מתוך ההסברים השונים של תרבות העמים זאת היתה ההתעסקות כל ימי הקיום של האורתודקסיה הגרמנית, החל מן הרש"ר הירש שהוא פתח פתחים דקים במהלך הזה, עד ימי ברויער וראזענהיים וכל החברייא דלהון, שלא פסקו מלהשמיע את הביאור הגויי על כל הדברים הבאים תחת ידם, את כל האמונה בביאת המשיח ותחית המתים, את כל מצות התורה, את כל מאמרי חז"ל שנתפסו כשאלה אצלם לצורך איזה ענין העומד על הפרק, כל מאמריהם וכל נאומיהם, המה טמאו כל השמנים וכל מחשבות ישראל השומעים או קוראים את דבריהם, הן המה למכשול ופוקה לכל שארית ישראל. לא מפני שרוצים להסיר את לב ישראל אל נטיה זרה, אלא מפני שאינם יודעים עוד כי כל זאת היא נטיה זרה וסוררת. כ"כ התמזגו כ"כ התבוללו, וכ"כ שקועים בתוך תרבות הגויי עד שאין יודעים עוד אחרת כלל, המה כנים בדבר הזה ולא רמאים, המה מדברים עבור חיזוק

הדת וקיום המצות ולא לנטות מן קיום המצות ולפנות אל המתקנים והמשכילים, אלא להיות נפרדים מהם להתאחד מחוץ למחניהם, אבל קיום המצות ובעיקר קיום האמונה ויהדות תהי' אותה האמונה המוסברה מתוך כתבי קאנט וספענצער, וואנדארט ושילער, הם עוסקים בהסבר הזה מפני שעוסקים בחיזוק האמונה וחיזוק הדת, ועכשיו בהתייחסות של אגודת ישראל מביאים אותה האמונה אותו החיזוק הדת אותה היהדות, אל תוך יהדות החרדית שומרי תורה ומצות שהיו רחוקים ומנגדים לזה עד הנה.

ע"ה

האחיזה בלשונות הגבוהות שמשמיעים היא אחיזה חלושה מאד, כי עצם קדושת התורה וקדושת עם סגולה חלושה אצלם עד מאד, בדרך כלל הם אנשים מאד קטנים וגופניים אך את חפצי הגוף ובעיקר חפץ הכבוד 'דער שטאלץ' מכריע אצלם בראש ובראשונה. הרי תוה"ק משבחת את מרע"ה והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, מפני כי משה רבינו ה' הגדול שבנביאים ולא קם עוד נביא כמשה, ה' מוכתר בעונה יתירה מכל האדם אשר על פני האדמה. כן אפשר לראות אצל ראשי בני ישראל המתקדשים ומתטהרים בקדושת התורה ודביקות עליון, את ענות רוחם וביטול ישותם עד קצה האחרון, סחורתו של רבי לויטס איש יבנה מאד מאד הוי שפל רוח. דבר זה ה' נראה ונרגש בממשות בשעה שאנחנו נפגשים עם קדושי עליון, איש לפי ערכו הוא שפל רוח עם רוח נמוכה ועין טובה תלמידי של אברהם אבינו. לעומת זה כל מי שרחוק מן קדושת התורה וביטול אל השי"ת, הכבוד והגאווה בוערים בו עד להשחית, כל העולם אינם כדאים לעומתו, מקפיד על כבודו וגאותו ומתקצף על כל מי הפוגע בישותו. אצל שומרי מצות בגרמניה ה' באפשר לראות רחוקם מן התורה והקדושה בסימן זה המובהק מאד, התעסקותם על חלוקת הכבוד בכל ההזדמנות שתהי', כי גם זאת חלק מן האחיזה בגויית הגרמנית להעמיד הכבוד 'דער שטאלץ' בראש כל ענין שיהי'. בהכרח להזכיר דבר קטן המבהיר באופן גדול, את המהות של יהדות החרדית הגרמנית, והתוכן של כל לשונות ומליצות נאות הנשמעים שם בקאטאוויץ או במקום אחר המיועד להצלת ישראל והצלת התורה. ד"ר שלמה זלמן ברויער הרב בפראנקפורט הקנאי ביותר הממלא את מקום חותנו הש"ר הירש, ה' יליד אונגארן תלמיד ישיבת הכתב סופר בנעוריו. ה' לו נטיות מודרניות בניגוד מן מה ששמע בפרעשבורג, למד שפת גרמנית והשיג התעודה של דוקטור ומילא מקום חותנו בפראנקפורט. את בניו חניך עם מעט לימוד התורה ורוב לימוד האוניברסטא. היותר מפורסם מן בניו ה' איזאק ברויער ההוגה דיעות הדתי של אגודת ישראל, אבל גם בנו הבכור רפאל ברויער ה' לבלבר אמן בשפה הגרמנית וכתב מאמרים על חיזוק הדת. בתקופה הזאת של אסיפת קאטאוויץ, פירסם רפאל ברויער פירוש לשיר השירים בשפה גרמנית מלא זוהמה ולעג אל קודש הקדשים, כמו שכתב

הרמב"ן ז"ל בהקדמתו לפירוש שיר השירים 'שיש אפיקורסים אשר נקשרו כתאות עולם הזה, ולקחו אותו על פשטיותה ועשו ממנו שיר עגבים, ימ"ש, עכ"ל הרמב"ן ז"ל. הפירוש הזה הי' יותר מן המידה אפילו להאורתודקסים, פרופ' אברהם זולצבאך ראה מחובתו לפרסם מאמר בקורת ב'איזראליט' נגד החירוף הכולט הזה, ואם כי זולצבאך כתב את הבקורת ג"כ ברוח גרמני, אבל הי' בזה די לעורר חרון אפו של הרב ד"ר ברויער אביו של הכותב רפאל ברויער, בעל פירוש הטמא הזה. הרב שלמה זלמן ברויער נתרגש מאד מן החוצפה לנוגע בכבוד בנו רפאל, שזאת ג"כ נגיעה בכבודו של אביו, ומשום זה החליט שלא לחתום על ההזמנות לועידת קאטאוויץ הנשלחות מפראנקפורט. אין לו עוד עסק עם הללו הפוגעים בכבודו ואין לו עסק עם יעקב ראזענהיים השולח את ההזמנות. כיון שראזענהיים בתור עורך ה'איזראליט' נושא באחריות על פירסום המאמר של זולצבאך, שפגע בכבודו של הבן רפאל שפגע בכבודו של אביו הרב בפראנקפורט. ראזענהיים כותב בענין זה:

האיזראליט כבטאון ראשי לדעת הקהל של האורתודקסיה, ראה מחובתו לפרסם ביקורת חריפה על הפירוש ההוא מפרי עטו של פרופ' אברהם זולצבאך, וכמובן שאף אני בתור עורך העתון נשאתי באחריות לגבי בקורת זו. התוצאות לא איחרו, הרש"ז ברויער סרב לחתום על ההזמנות לועידת קאטאוויץ אשר עוד בחורף תרע"ב הוחלט לכנסה בחודש סיון שנה הזאת. בכלל סירב לשתף פעולה עם וועד הזמני. הדבר הזה הי' יכול להפוך למכת מוות ל'אגודת ישראל' אשר נמצאה אז בחבלי לידתה, כי הרש"ז ברויער נחשב כנר מערבי ואיש אמונים לא רק של חרדי הונגריא אלא גם של חלק מיהדות ליטה ופולין במדינות ההם.

בכדי להרחיק את סכנת מוות מעל ראש אגודת ישראל, לא נשאר לנו עצה אחרת אלא שמערכת 'איזראליט' תפרסם הודעה מחוכמת במקצת ומשתמעת לתרי אנפין, נגד עצמה ונגד מחבר הבקורת, ועל ידי כך שככה המחלוקת. לאחר שהשלום הושב על כנו, נסעתי ביום ראשון בעשרה בסיון תרע"ב [26 מאי 1912] בבוקר השכם יחד עם הרש"ז ברויער וחבורה גדולה מפראנקפורט לקאטאוויץ, במקום בו עמדה להיפתח הועידה ביום ב' אחה"צ בצורת שיחה מוקדמת.

(זכרונות ראזענהיים צד קכ"ו)

לאחר שה'איזראליט' הדפיס ההודעה המחוכמת, בחרטה על הפגיעה בכבודו של רפאל ברויער בעל הפירוש, וגם הכבוד של הרב ברויער הושב על כנו, אזי נטהרו העננים הכבדים האור התחיל להיות זורח, חבורה גדולה נוסעת ביחד עם הרב ברויער ועם ראזענהיים המפייס והכל מוכן לעשות ההצלה ליהדות, הרמת קרן התורה, לעורר לתחיה את גוף כלל ישראל, להחזיר לו נשמת חייו, כנסיה לשם שמים! עורו ישינים משנתכם והקיצו מתרדמתכם, קול שופר מעורר אותנו דבר הגדול והנורא הזה, יש בזה יצא חתן מחדרו וכלה מחופתה, מעמד הר סיני שהתחדש עוד הפעם בקאטאוויץ. הלאה עם זולצבאך עם דברי בקורת על רפאל ברויער ופירושו על שיר השירים, הלאה עם פגיעה בכבודו של הרב ברויער, מכת מוות עבור אגודת ישראל, לא לא! אנחנו מוכנים אנחנו נוסעים להציל את התורה להציל את כלל ישראל ולהחזיר לו נשמת חייו בקאטאוויץ.

ראזענהיים כותב את הסיפור הזה בזכרונות ואין רואה בכל זה שום דבר מוזר, כ"כ הוא שקוע בהחיים הגרמניים עד שבעיניו זה דבר פשוט שכל המליצות הדברים הגבוהים ההיסטוריים של קאטאוויץ כמו שהוא מתאר אותם בנאומיו, הכל מתבטל מול פגיעה בכבוד וסיכון בגאווה, זה דבר פשוט ומובן, אלא שהוא בחכמתו הדפוס הודעה מחוכמת המשתמעת לתרי אנפין רק אז נעשה התיקון, האופנים מתגלגלים עוד הפעם ומוכילים את המצילים מפראנקפורט לעשות את ההצלה ולהקים לתחיה את כלל ישראל ולהחזיר לו נשמת חייו.

אגודת ישראל ותוכן ענינה הם האסיפות, הרצאות, והחלטות, ואחר אסיפת הומבורג היתה אסיפת פראנקפורט הנרחבת, שם נעשו ההכנות הנצרכות לאסיפה עוד יותר נרחבת בקאטאוויץ, וגם בקאטאוויץ עצמה נתקיימה אסיפה מוקדמת אל האסיפה הרשמית, תהי' זאת הפסד גדול לעשות אחרי כל ההכנות אסיפה אחת בלבד, לזאת ביום 27 מאי יום הקודם אל 28 מאי שבו היתה האסיפה הרשמית, נתקיימה ישיבה בלתי רשמית, בכדי להשתמש בההזדמנות הזאת לנצל כל האפשר מן האסיפות, הגרעין התוכי של אגודת ישראל, יש להביא איזה קטעים מן האסיפה הזאת הבלתי רשמית הקודמת לאסיפה הרשמית, הדובר הוא ד"ר א. ביכרפעלד, בערלין, הוא הי' בנו של רב בית המדרש ברליני ר' אברהם ביכרפעלד, וגם תלמיד הסעמינאר של הילדסהיימער, כמובן למד באוניברסטאט וקיבל תואר דוקטור לרפואה ופיליסופיא והוא אומר:

"לנו לחרדי גרמניא ברור למדי שאמנם עלה בידנו לאחד את מעשה המצות עם רוח התקופה המודרנית, להוכיח שיכול אדם ישראל לעלות לפסגות תרבות התקופה, ולקיים את מצות התורה על כל פרטיהן ודקדוקיהן. אבל לא עלה בידנו להגיע למזיגה מלאה של תורה ודרך ארץ, לא הגענו לדרגת שליטה מוחלטת וידיעה עמוקה בתורה המשולבת בחדירת האישיות, בכל הטוב הנאצל והיפה שבתרבות העולמית. הכרה זו דורשת מאתנו בתוקף לוותר על כל נסיון לנטוע שיטתנו באותן הארצות שבהן מבצרי התורה בנויים על תלן, ואין כל מקום לחשוד שאנו מתכוננים לתת ידנו להחלפת אוצרות תורתנו הנצחית בערכים חולפים של הצלחה חומרית. אולם, אנו מקווים שבמוקדם או במאוחר תתפתח גם בארצות מזרח איראפא תרבות יהודית מודרנית הראויה לשמה, אשר בניגוד לזו השולטת בינינו, תהי' נקודת המוצא ותכליתה כאחת, אבל אין תפקידנו לגרום לתהליך זה". (זכרונות, פרטיכל אסיפת קאטאוויץ צד קל"ח)

הדברים הללו השמיע ביכרפעלד הדוקטור בהאסיפה הקודמת להאסיפה, ויש להודות אל ד"ר ביכרפעלד על הויתור שמוותר על כל נסיון לנטוע שיטתנו באותן הארצות שבהן ישנן עוד מבצרי התורה, אלא שהוא מלא תקוה כי יבוא התרבות העולמית גם שמה 'במוקדם או במאוחר' לעלות לפסגות תרבות התקופה, אלא שאין זאת התפקיד של עכשיו. בכל זאת אפשר לראות את ההצלה הגדולה המוכנת לבוא מן קאטאוויץ, להחיות את גוף כלל ישראל ולהחזיר אליו נשמתו. כדאי להביא עוד מן האסיפה הזאת הקודמת להאסיפה, דברי יעקב גאבאל מן הונגארן גרוס-וורדין, שהציע שאין לקבל חבר

באגודת ישראל אך הללו שיש לכנותם נאמני התורה כמו בקהלות הנפרדות באונגארן:

"אני בן אותה המדינה בה יהדות החרדית נחלה נצחון גדול ומזהיר נגד האויבים מבית. הישגי האורתודקסיה באונגארן בשטח זה יכולים לשמש דוגמא במאבק הכללי נגד המהרסים והמחריבים. אני רואה במושג אורתודקסיה את הדגל אשר סביבו יכולים להתכנס כל נאמני תורה. יש להקים את האירגון חד משמעי, יהי מעציב מאד אם נרחיב את היריעה יותר מדי, ויכנסו לתוך הארגון גורמים נושאי מחלה העלולים להרעיל את גוף הבריא.

אני מסכים לשם 'אגודת ישראל' אבל תהי' זאת ברור לכל שאין הכוונה להקים ארגון עולמי דומה לחברת 'אליאנס' כל ישראל חברים, בו מתקבל כל יהודי תהי' השקפתו הדתית מה שתהי'. לאור הנסיון באונגארן יש לקבל לתוך האירגון רק חברים חרדים ואין לחזור על הטעיות הישנות. אצלנו מונים את יהדות החרדית שרק האורתודקסיה ההונגארית היא 'היפר-אורתודקס' והשקפה זו תקבל אישור אם לא יתקבלו לאגודת ישראל רק יהודים אורתודקסים, לפי דברי ראזענהיים דבריו של יעקב גאבאלן מן גרוס-וורדין הביאו מחיאות כפיים וגם קריאות נגד!

(פרטיכל קאטאוויץ זכרונות צד קמ"א)

היתכן להציע כזאת? ראזענהיים מדבר הרבה על הצעה הזאת שאין לקבל חברים אלא הללו שאין להם חיבור עם קהלות הכלליות. הוא קורא זאת 'הדרישה ההונגרית' והוא לוחם נגד מפריעים כהללו, הרוצים בפירוד ואינם רוצים באיחוד של כל ישראל שהוא מכנה אותם נאמנים לתורה. ובהאסיפה זאת הקודמת היו קריאות נגד, לדברים כהללו המפריעים אל התחיה של כלל ישראל! אבל לא היו שמה קריאות נגד, לדברי ביכערפלד המקווה כי תרבות המודרנית תפרוץ גם אל יהדות מזרח איראפא ואל מבצרי התורה. ראזענהיים מסיים את אסיפה הזאת הקודמת להאסיפה, ואומר כי נתאסף, מחר לעיני כל ישראל, ואין עכשיו הזמן להתווכח על הפרטים קטנים, כי הוועד הזמני כבר כחן את הרעיון של אגודת ישראל בכל פרטיו ונתיחס בכובד ראש לכל הדברים הנאמרים פה, מחר תוקם אגודת ישראל! לחיים טובים. (שם צד קמ"ג)

במה שנוגע למעשה אין למצוא חילוק כהיום הזה אם 'דרישה ההונגארית' נתקבלה או לא נתקבלה, אם החברים באגודת ישראל הם אותם הבלתי משתייכים לקהלה הכללית או גם הללו שהם בתוך קהלות הללו, כל הענין של אגודת ישראל בלתי נוגע למעשה כלל וכלל, מעולם לא נעשה שום דבר מן האירגון הזה ומעולם לא הי' קיים כלל. הועידה בכאד הומבורג שהובאו שמה איזה גדולי התורה לא עשתה כלום אלא להחליט לקראות עוד אסיפה, אח"כ האסיפה בפראנקפורט החליטה לקראות עוד אסיפה בקאטאוויץ, וכן האסיפה הגדולה בקאטאוויץ לבסוף החליטה לקראות עוד אסיפה גדולה אשר תקרא בשם 'כנסיה הגדולה' מן באד הומבורג עד קאטאוויץ הי' הפסק שלושה שנה, מן קאטאוויץ להכנסיה הגדולה עוד שמונה שנה, מן תרע"ג עד שנת תרפ"א. במשך השמונה שנה הללו לא הי' הפסק גמור, כי נתקיימו עוד שלושה אסיפות ביניהם, אבל חוץ מן האסיפות, קאמיסיעס, רעזולוציעס, לא נעשה שום דבר בפועל שיש לזכור את הפעולה הזאת ולהתווכח עליה. אמנם העירבוב והבלבול של תרבות הגויי לתוך יהדות של תורה

ויראת שמים נתקיים ונתבסס מן האסיפות הללו, ע"י הנואמים בהאסיפות, ע"י העתונים הדתיים שניתן להם רשות להתייחד, ע"י לחצים של החיים ההולכים ומתפתחים, האירגון הזה הנקרא אגודת ישראל לא עשה איזה פעולה באיזה שטח ובאיזה תועלת. אבל אין לבטל את האסיפות, הנואמים, הרעזולוציעס והקאמיסיעס, כל זאת הביא הבלבול והטשטוש אצל שומרי תורה ומצות, כל זה הבין את המחשבה והרצון לקבל את שאיפה הציונית, את ההבטה אל עולם הרחב, את הניתוק מן תורנית אל עיתונאית, את המעבר אל רהבי עולם הזה והמון עשתונותיו, נפרצה ונהרסה חומת בית ישראל. אסיפת קאטאוויץ היא רחוקה מאתנו בזמן, זה שבעים ושמונה שנה בערך מן תרע"ג עד היום הזה, הדור החדש מביטים על האסיפות והכנסיות הללו כעל דבר של מסתורין, כעל ענין נעלה ונשגב מן תפיסה שלנו, אגודת ישראל נתיסדה על ידי גדולי הדור הקודם, ר' חיים בריסקער יסד את אגודת ישראל, ר' דוד מקארלין יסד את אגודת ישראל, האדמו"ר מגור יסד את אגודת ישראל, וכן שאר גדולי הדור שלפנינו עם החפץ חיים בראש, היתה זאת מפנה גדול עבור הצלת התורה; אין לנו שום השגה והבנה בההתייחדות הזאת כי כולה היתה פקודה ממעל. לזאת הנחיצות מכריח לספר הדברים והעובדות כמו שהם, הדיבורים שנשמעו שמה, מהלך המחשבה והרצון והבולט בתוך כל הענין הזה, קורי עכביש שנארגו סביבות ענין הזה, להפשיט את בגדי זהב ובגדי לבן עם הכסוים הרבים, להראות הענין בבגדי חול הבלוים אשר רק הם לבושו, ועל ידיהם באו השועלים מחבלי כרם בית ישראל.

מעולם לא נודע המהות של יהדות האורתודקסית אשר בגרמניא, המספר שלהם הי' פחות מן שני אלפים משפחות בכל העירות יחד אבל פירסומם הי' גדולה ורעשנית, מפני המראה החדשה שגם דוקטור מניח תפלין ועו"ד שומר שבת, מצות מעשיות שמקיימים הן הם המצוות שנצטוו בהם כל ישראל, זאת הנוגע למעשה המצות אבל לא למחשבתם ומהותם. בשעה שאיזה אורתודקס בפראנקפורט מניח תפלין הרי זאת הנחת תפלין של יהודי, ובשעה שפותח פיו לדבר בנוגע ליהדות אז אין זאת עוד יהדות אלא גויית ותרבות גרמני. גם עמי ארץ מלפנים היו מקיימים כל מצות התורה, ובענין מעשר ראשון שנחשדו גם זאת הי' להם טענה של המוציא מחבירו, וכן אמרו בירושלמי כי עם הארץ נאמן על המעשרות בשבת קודש כי אימת שבת עליו. עכ"ז נקראו עמי הארץ ויהדותם בשמירת מצות מעשיות היתה זאת של ע"ה. האורתודקסים מלבד שאין בהם רושם של קדושה ולימוד התורה, אבל הם שונים לגמרי מן עמי הארץ אשר היו כינינו מלפנים שלא היתה בהם ידיעות התורה וקדושה יתירה, הם לא ידעו תורה אם כי קיימו מצות התורה, היהודים הגרמניים מלבד זאת שאין אצלם תורה וקדושה אבל הם מלאים תרבות גרמני גויי, בשעה שהם מניחים תפלין במעשה הרי הם מניחים תפלין, אבל בשעה שמדברים בדיבור או מחשבים במחשבה, אין זאת עוד שלילית של תורה אלא גם חיובית של גויית, כל דבריהם וכל הגיונם הם זאת של עתונים ומחברות גויית גרמנית. ההתייחדות של

אגודת ישראל ע"י יהדות הזאת לא היתה התייסדות של הנחת תפלין להתקבץ יחד ולאכול מאכל כשר להתקבץ יחד וליקח ארבע מינים של לולב, ההתקבצות הזאת האסיפות הלו היו להשמיע דעתם ומחשבותם על ידי דיבורם, וזאת כלומר הדיעות שלהם המתבטאים בדבריהם, הם זרים לגמרי אל נפש מישראל, רחוקים כמטחוי קשת מן קדושה המושרשת בתוך נפש מישראל מתולדה מכריתת ברית בין הבתרים וערכות מואב. אם כי מצות התורה הם שוים לכל נפש מישראל וכל זרע אברהם יצחק ויעקב מחויבים לקיים אותם באופן זה של רצועות שחורות וארבע בתים ופרשיות שבתפלין, פרי עץ הדר מן הפרי שדר באילנות משנה לשנה, כזית מצה מן המינים הבאים לידי חימוץ, וישיבת סוכה תחת סכך מן דברים שאינם מקבלים טומאה, זאת בנוגע אל מעשה המצות עצמם השוים לכל ישראל, אבל השראת הקדושה על הנפש בודאי אין אחד דומה לחבירו ותחומין צדיקים קדם רב פעולתא, אין שום דמיון אל השראת הקדושה על ידי מעשה המצות על איש צדיק וקדוש אל ההשראה על איש פשוט ורגיל, כן בצדיקים עצמם כל אחד נכוה מחופתו של חבירו ובאנשים פשוטים ג"כ אין אחד דומה לחבירו, אין כל הזמנים שוים ואין טהרת הלב שוים, ואין המידה של לימוד התורה שוים בכמות ובאיכות שעל ידי התורה מתקשרת נפש מישראל עם השי"ת בקשר נצחי.

השראת הקדושה על ידי המצות במעשה על האנשים הרחוקים מקדושת התורה, מתמעטת במיעוט גדול לפי הריחוק מן קדושת התורה ולפי ההתקשרות בעניני עוה"ז בהיתר או ר"ל באיסור, יש להכפיל עוד הפעם, כי עמי הארץ רחוקים הם בריחוק מן הקדושה ומן התורה לפי התרחקותם במעשה ומחשבה אבל הם בתוך קדושת ישראל בירושה מאבותינו אברהם יצחק ויעקב בכריתת ברית בהר סיני ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה, כי עמך הגוי הזה, כמובטח למשה רבינו עד עולם ועד. שומרי מצות במעשה בגרמניא רחוקים מן קדושת התורה כיון שהם רחוקים מן לימוד התורה עד קצה המזלג שטועמים מזה, ובודאי הדרשות של הראבינער ומאמרים באיזראליט הם משוורים עם הגשמה וזוהמה המרחיקים עוד יותר מן התקרבות אל הקדושה והתורה הראוים לבא אל נפש מישראל. אמנם ההשקעה בתוך תרבות הגויים וכותביהם עושים מהפכה נוראה בנפשותם, חוץ מן הריחוק מן הקדושה הם נמשכים אל הגויית ונעשים עצם אחד במחשבותם ורצונם עם הקולטור העולמי, עד שאין באפשר להם להגות דבר אחד בנוגע אל יהדות שלא תהי' בזה ערוב של הגיון עולמי השורה בתוך תוכם. אין הרצון להזדקק אל מהותם של יהדות זו יהדות החרדית הגויית כשהם לעצמם, אבל ההכרח לוחץ בלחץ גמור לדבר מהם בשעה שהם מתחברים עם יהדות התורה, לא זו בלבד שהם מצטרפים אלא גם עומדים בראש וגם משמיעים דבריהם והגיונם אל שומרי תורה ומצות בכל העולם כולו, הם אינם באים להניח תפלין אתנו ביחד או לאכול כזית מצה אתנו בחברותא אחת, אלא הם באים להשמיע קולם ומחשבותיהם איך להציל את התורה ואיך ללחום ולהתנגד אל הציונים ושאר עוברי תורה. בעיקר זה בשעה זאת הם

באים עם דיעותיהם ולא עם מעשיהם. הם משמיעים נאומים, הם כותבים מאמרים, הם מכינים החלטות, ובשעה שהדיעות והנאומים והחלטות עם ההצלות באים מן המארגנים הללו, הרי כל הגויית וההשוואה אל הגוים נשמע מהם, וזאת ברוב פעמים לא באופן בולט ומתראה, אלא באופן מלובש ומבולבל מנוקד עם פתגמי תורה מן פסוקים ומאמרי חז"ל הנשמעים בלה"ק, והביאור המחובר להם בלשון גרמנית המושך על הפסוקים כהות ואופל מן תרבות הגויי, באים להפוך הקערה על פיה להוליד אל הצלמוות והגיהנם הבווער סביבותינו. ההיסטוריון הלוי בחריצות וערמימיות שלו הביא גם גדולי הדור ז"ל אל האסיפה הזאת, הוא הלוי בלתי מבין עוד יותר מן העולם הגרמני החרדי שהוא חי עמם וכולו מתבולל בתוכם, מה שנשאר לו מימי נעוריו אינו יהדות שראה אז, אלא הכירות שהי' לו אז עם גדולי התורה, הכירות הזאת נעמד לשימושו להביא את הגאון ר' חיים ז"ל וגם ר' דוד מקארלין ז"ל, ועל ידיהם גם את האדמו"ר מגור ז"ל, שבא אל באד הומבורג ע"י ההכירות וערמימיות של הלוי ע"י ההכירות שלו עם גדולי התורה והזמנתם. אין שום ספק בעולם כי גדולי התורה שנאספו ע"י האיש הלוי אל האסיפה בבאד הומבורג, או אל האסיפה הזאת בקאטאוויץ, לא הבינו אפילו דבר אחד מן שפת גרמנית צחה אקדמאית, שבשפה הזאת משמיעים נאומיהם ודיעותיהם רוב רובם של הנאספים שמה. בודאי ללא ספק הי' הכח הכי גדול ביד הגאון ר' חיים זצ"ל להרגיש את כל הזרות הגויית שבדברי ראזענהיים וחבריו הרבה יותר מן אדם פשוט, או מן סתם יהודי לומד תורה, אבל היתה מחיצה חזקה בין ראזענהיים הדובר ובין הגאון ר' חיים השומע, מחיצה מבדלת בתוקף גדול עד שאין דברי ראזענהיים או הדוברים אחרים נשמעים וידועים לא אל הגאון ר' חיים ולא אל שאר גדולי התורה המובאים ע"י הלוי אל האסיפה הזאת. לשון הגרמני אקאדמאי עם מליצות מן כותבי גויים גרמניים, לא ר' חיים, לא מהר"א ממניסק, לא מהר"ד מקרלין לא האדמו"ר מגור ולא מהר"א מטעלוז זכר כולם לברכה, מכינים אפילו תיבה אחת מן צחות לשון הגרמני, לא מליצה אחת מן כותבים גרמנים, ולא ענין אחד מן הפירוש של הצלת התורה שראזענהיים וחבריו רוצים להציל. אינם מבינים גרמנית יותר ממה שמבינים יאפאנית, שומעים אך את מילים אחדים בלה"ק וגם זאת בהברה והד גרמני. דבר זה עיקרי מאד ונחוץ מאד לידע ולהודיע, דבר זה מאד מכריע דבר זה מאד יסודי, כלומר שאין אחד מן אנשי מעלה וגדולים בתורה שישמע וידע מה הוא התוכן של הנאומים עבור חיזוק התורה ונאמרים על קאנפרענץ בבאד הומבורג או קאטאוויץ. אם כי ישנם בזשארגאן אידיש, איזה מילים המובנים ג"כ מתוך שפה הגרמנית, אבל אי אפשר כלל מתוך אותן המילים לצרף אפילו רעיון אחד או ביטוי שלם המדובר או נכתב בלשון גרמנית צחה. יש להביא דברי הרב מהר"א ראבינאוויטש ז"ל מפולטאווא שהי' נוכח בקאטאוויץ, והודה בפרהסיה שאינו מבין כלל מהדובר שמה, לזאת הציע הרב מפולטאווא להעתיק את הדיונים עם תרגום של אייזש, אבל ראזענהיים הרגיש הסכנה הזאת ובתור יו"ר דחה את הצעה הזאת:

"הרב ראבינאוויטש, פולטאווא.

תסלחו לי שאני מדבר גלויות, מה בצע בכל הנאומים היפים האלה בשפה גרמנית ששמענו היום? רבים מאתנו לא הבינו אותם. מה נספר במקומות מושבתינו בשעה שנבוא חזרה מאסיפה הזאת, כשישאלו אותנו על הועידה? שמענו היום מפי הנאומים רק דברי הסכמה וברכות, אך לא שמענו מה שציפנו לשמוע ולהבין, לא הוצעה לנו בשפה מובנת כל תוכנית מפורטה, כל תוכנית עבודה, על כן אני מציע:

(א) שכל הנאומים יתורגמו לאידיש,

(ב) כפי ששמעתי, בתוך התקנות הוכנסו כמה מסעיפי המצע, יש להדפיס אותם בתרגום אידיש ולחלקם בין צירי הועידה.

(ג) עלינו להמשיך גם מחר את ועידתנו, דהיינו להאריך יום אחד את התכנית שנקבעה מראש.

באופן זה נבוא כולנו על סיפוקינו, ונוכל לצאת מכאן בכדי להתחיל בבנין המפעל הגדול אשר אנו רוצים לייסד אותו היום, לכבוד ישראל ולכבוד התורה".

הרב מפולטאווא מדבר גלויות שאינו מבין כלל את דברי המצע, אינו מבין כלל את

הנאומים היפים, וכן בודאי לא הבינו אותם הגדולים בתורה האחדים שבאו לבאד הומבורג או לקאטאוויץ. מה נספר במקומות מושבותינו כשישאלו אותנו על הועידה? שואל הרב מפולטאווא, אין זאת שאלה האחדית בלבד שלא יהי' בידו להשיב בשעה שיבוא חזרה, שאלה אחרת בשעה ישאלו אין לו להרב מפולטאווא להשיב, מה רצו שמה הצירים מגרמניא, מה זאת יהדות החרדית של מערב איראפא ובאיזה אופן הם רוצים להציל את התורה והדת? גם שאלות הללו יהיו נעלמים מן הרב ראבינאוויטש להשיב עליהם מענה ברורה. אבל טובה גדולה מאד עשה לנו הרב מפולטאווא כששאל השאלה הזאת מן ראזענהיים, דבר גדול הודיע לנו כזה שאינו מבין כלל מה שמדברים הנאומים ואינו יודע את תוכנית ההצלה שמציעים, הוא רוצה שיתרגמו הכל לאידיש, בכדי שהוא ואחרים יבינו הדברים, אולם, היו"ר מר ראזענהיים הוא אינו מרוצה לזה כלל, בשום אופן אין באפשר לו למלא בקשתו של הרב מפולטאווא, בעיקר מפני הטעמים שהרב מפולטאווא מציע, כי ראזענהיים אינו רוצה שהרבנים מרוסיא יבינו את התוכן של הנאומים והדיינים, ובודאי אינו רוצה שר' חיים זצ"ל מבריסק יבין אותם. ראזענהיים עונה על הצעה הזאת כתמימות יתירה ובערמימיות בלתי נראית מתוך הלבוש של התמימות, אבל בכל אופן דוחה את הצעה הזאת המסוכנת ביותר בשתי ידיים, ראזענהיים משיב:

"הננו מקבלים באהבה את האשמות שהושמעו נגדנו ע"י הנאום הקודם (הרב מפולטאווא) כי הם נובעות מלב מלא אהבה למפעלינו.

"בנוגע לשפת הדיונים, כבר שקלו בדבר אם רצוי לתרגם כל נאום לאידיש, ולהיפוך, אך באו לכלל מסקנה שאין הדבר רצוי".

"אגב, תרגום אי אפשר למסור תמיד בנאמנות את מהלך מחשבותיו של הנאום, ולהבין באופן מסולף הוא הרבה יותר גרוע מאשר לא להבין כל עיקר. מלבד זאת, החלק הגדול ביותר של הנוכחים מבינים הנאומים בגרמנית". (ראזענהיים, זכרונות צד קנ"ט)

ישנם כמה ספיקות בהתמימות הזאת האיראפאית של ראזענהיים, מה זאת אי אפשר

למסור תמיד בנאמנות את מהלך מחשבותיו של הנואם מה מהלך מחשבות ישנו כאן? הלא הוא ושאר הנואמים מדברים רק מן תורה, מן שמירת התורה ומן יהדות, בודאי הדברים הללו ידועים גם אל דוברי אידיש, הדברים הללו מפורסמים במדרשי חז"ל ובספ"ק, ומה מהלך המחשבה של הנואם ישנו כאן? רוב רובם של שומרי תורה מדברים בשפה הזאת ושמעו את דברי חז"ל וספרים הקדושים והבינו אותם, כי דברים כמו אלה נודעים בישראל החרדים לדבר ה', מדוע הנסיגות מן התרגום לאידיש מפני שלא ימסרו בנאמנות דברים הללו הנוגעים לכל איש ישראל?

עוד שאלה אחת גדולה מאד, למה הובא לשם הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל למה הובאו שמה שאר רבנים ברוסיה? בשעה שראזענהיים אומר כי רוב רובם של הנוכחים מבינים גרמנית! והתוכן של הנאומים מובן להם ולמה להטריח את עמלי תורה וקדושה לשם, כיון שראזענהיים בעצמו מודיע שהם אינם מבינים את הגרמנית, ודי לו ברוב רובם של הנוכחים? גם זאת מודיע לנו כבוד היו"ר הנכבד כי רוב רובם של הנוכחים המה מן יהדות הגרמנית, ועבורם ומכוחם מתייסדת היצירה הזאת הנקראת אגודת ישראל, אלא שהובא שם הגאון רבי חיים מבריסק ז"ל ושאר רבנים מרוסיה בכדי ליתן הכשר, בכדי לחתום את החותם, בכדי שתתקבל ההחלטה הרועשת והמצלצלת 'כי הכל נעשה בהסכמת גדולי התורה' ומי לנו גדול מר' חיים ושאר גדולי התורה, אבל להבין את הנאומים ואת הצעות די לו ברוב רובם של הנוכחים, גרמניים חרדים, בעלי תרבות, בעלי יפיפותו של יפת באהלי שם, והי' קשה לו ובלתי נעים, והכבדה יתירה, אם ר' חיים מבריסק זצ"ל יבין את הדברים אשר הוא מדבר, 'ומהלך מחשבותיו של הנואם' זה או אחר.

ע"ז

ביום י"א בסיון תרע"ב נתקיימה ועידת קאטאויץ, ועידת היסוד להתייסדות של אגודת ישראל. באו לשם רוב רובם של אנשי גרמניה ומעטים מפולין, ואיזה רבנים אחדים יודעי תורה מפולין ומרוסלאנד. באסיפת באד-הומבורג, היו נוכחים גם מהר"א ממינסק הנקרא 'הגדול ממינסק' מהר"א מטעלז, הגאון ר' דוד מקארלין, וגם אדמו"ר מגור זכר כולם לברכה. אדמו"ר מגור ז"ל לא בא לקאטאויץ מפאת סיבות פרטיות, והר"א ממינסק, מטעלז והר"ד מקארלין לא באו עוד לקאטאויץ. גם שלוחים מרה"ק מליבאוויטש לא נשלחו, הגאון היחיד הנודע הי' רבי חיים זצ"ל מבריסק, רח"ע מוויילנא הי' עוד צעיר בימים הללו אם כי תפס כבר מקום נכבד בין גדולי התורה. עם כל הלחץ הלוחץ לעשות מה נגד הציונים והמשכילים ההולכים ומתגברים, עם כל הבשורה הנשמעת מפראנקפורט כי עומד להתייסד אירגון עולמי ללחום נגדם, עם כל ההתאמצות והחריצות של האיש הלוי למשוך אל האירגון הזה הגדולים בתורה שהוא מכיר אותם

אישית, עם כל המליצות הרבים המצלצלים, עכ"ז הרבה ספיקות מבצבצים ורוחפים ומתראים בתוך כל הרעש הזה. הגאון רבי חיים ז"ל אע"פ ששמע אל הלוי לבוא גם להומבורג וגם לקאטאויץ, אם כי אינו מבין כלום מן השפה הגרמנית ואינו יודע בדיוק מהותם של החרדים הגרמנים, עכ"ז הי' מרגיש בהרגשה יתירה את הספיקות הללו. קדושת תורתו וגדולת נפשו מריחים את והריחו ביראת ה' והוא יודע כבר כי ישנו מרחק רב בין היהדות של תורה ברוסיא ובין יהדות הגרמנית כפראנקפורט. אינם עוד ספיקות לבד אלא גם חששות ברורים ודאים על כל הענין הגדול של התחברות, ללחום עם כוחות מאוחדות, הצלת התורה, הצלת החינוך, וכל שאר המליצות הרבות הנשמעות על ההתייסדות של יצירה זאת. ברור מאד כי החששות על איחוד הזה על הצלה הזאת נולדו אצל הגאון ר' חיים ז"ל בעת היותו באסיפת הומבורג, כי בבואו על האסיפה הזאת בקאטאויץ כבר הביא עמו ר' יחזקאל ליפשיץ ע"ה איש אמונים של ר' חיים, וגם ובעיקר הביא עמו י"ח תקנות כלומר י"ח תנאים גמורים למסור אל וועד הזמני, ורק בהתמלאות הי"ח תנאים הללו מוכן הוא ז"ל להשאר בתוך מסגרת האגודה. הוא ז"ל ראה את כל המעשה הזאת של מלחמה נגד החפשיים עם כוחות מאוחדים, שלבסוף אפשר שהכוחות יתאחדו את שומרי תורה ברוסיא ופולין אל היהדות של תרבות הגרמני. כידוע לכל כי הגאון ר"ח ז"ל כותב כל דבר בעמקות ובוהירות יתירה, וקונטרס הזה של י"ח תנאים לא כתב אחר בואו לקאטאויץ אלא בעת היותו בבריסק בדקדוק מרובה, כן הי' לו ז"ל הרושם מן ועידת הומבורג כי נחוצים התנאים הללו, להציל את התורה מן האיגוד הזה, הבלבולים של הלוי נחלשו מעט אחר הומבורג בעת שר"ח שב אל מקומו לבריסק ואז ראה בעין חודרת את כל סכנות הכרוכות בתוך הצלה הזאת של התיסדות האגודה בקאטאויץ. הגאון ר' חיים ז"ל בא אל אסיפת קאטאויץ אבל עם זהירות יתירה להיות זהיר בהענין של הצלת התורה, כנראה כל הי"ח תקנות היו רק תוצאה מן הזהירות והפחד מן האיגוד של כוחות והצלת התורה. ר' יחזקאל ליפשיץ ע"ה הביא אל ראזענהיים בקאטאויץ את האיגרת עם הי"ח תקנות, בתנאי מפורש שהגאון ר"ח ז"ל מוכן להשתתף בהאסיפה הזאת אך ורק שיסכימו על י"ח תקנות הללו. ראזענהיים קיבל את האיגרת מיד ר' יחזקאל ליפשיץ וכנראה אמר לו שמסכים על התנאים הללו, למעשה לא שם לבו כלל אל הדברים של ר' חיים ז"ל, האיגרת עם התקנות נאבדה לגמרי ועד היום ראזענהיים אינו יודע מקומה של האיגרת הזאת, גם לא נרשמו דברי ר"ח ז"ל באיזה פרטיכל ולא נשמעו כלל דבריו בקאטאויץ. זאת מתאים מאד אל נוסח אגודאי בהחלטה הכללית 'שכל עניני האגודה נחתכים ונעשים על פי דברי גדולי ישראל, ורק על הוראה של גדולי ישראל תתנהג הכל באגודת ישראל, דברי גדולי התורה מכריעים, גדולי התורה המה המנהיגים' ראזענהיים כותב:

"האישיות המרכזית בין גדולי ישראל במזרח הי' הגאב"ד דבריסק ז"ל, הגאון ר' חיים סולבייציק, ידידו האינטימי של רבי יצחק אייזיק הלוי. אחרי חליפת מכתבים ממושכת אתו, הופיע הגאב"ד דבריסק בקאטאויץ, עם מזכירו ואיש

אמוניו ר' יחזקאל ליפשיץ.

על פתח חדרו במלון התדפקו בלי הרף יומם וליל, יהודים מבני המקום וממרחקים שהשתוקקו לראות פניו או לשאול בעצתו. ר' יחזקאל ליפשיץ התיחס בספקנות רבה לדתיותם של יהודי אשכנז (דייטשען) וכעבור שעות אחדות, בא ר' יחזקאל ליפשיץ בשם הגאב"ד דבריסק ועל פי פקודתו, ומסר לידי וועד הזמני איגרת שכללה את תנאי השתתפותו בהנהגת אגודת ישראל. היו אלה "ח תקנות" שהתכוונו לשמור מפני התערבותה של אגודת ישראל בחינוך התורה ברוסיה ובפולין.

לצערי הרב נאבדה האיגרת הזאת ממני במשך השנים, והיא לא נכללה אף בפרטיכל הרשמי של ועידת קאטאוויץ. מבחינה מעשית לא נועד לה ערך רב, כי עצם תהליך לידתה של אגודת ישראל וכל המבנה שלה, מנעו מראש כל נסיון מצד המערב להתערב בענינים המקומיים של 'הדות הרוסית. אך הרוח של חוסר האימון שבה חדורה האיגרת גרמה לכולנו וביחוד לי, דאגות חמורות, צער והתרגשות".

הדאגות וההתרגשות של ראזענהיים אינם אולי לעשות איזה שינוי ביהדות הגרמנית. איזה חשש בכל מהלך רוח של ההתבוללות בתרבות הגויית המקפת מנפש עד כשר, איזה התרגשות של ביטול קדושת הנפש מישראל על ידי קריאת דברי ההוגים הגויים הגרמנים וקביעות מחשבותיהם בתוך תוכה של יהדות הגרמנית, החששות הללו אינם עומדים על הפרק. גם בלתי מופיע שום ספק אם זאת דבר נכון שאינה קימת שום ישיבה קטנה או גדולה עבור יהודי האורתודקסיה הגרמנית. גם הביטול תלמוד תורה מכל וכל, אינו מן הדאגות של ראזענהיים. אבל זאת מדאגת אותו מדוע יחסר כל אימון ביהדות הגרמנית מצד הגאון ר"ח מבריסק, ולא דוקא לו לראזענהיים אלא לכולנו 'הרוח של חוסר האימון שבה חדורה האיגרת גרמה לכולנו וביחוד לי דאגות חמורות צער והתרגשות' כי ראזענהיים וחביריו אינם יודעים עוד כלל שיש איזה חילוק בין יהדות שלהם והתבוללותם, ובין יהדות של תורה, כי יהדות שלהם עם התרבות הגרמנית ללא כל תורה וקדושה, זו היא היהדות של רבי חיים בריסקער, אלא שחסר לו ז"ל האימון בהם, כלומר אין שום חסרון ביהדות שלהם עם הראבינער הפרעדיגער והחינוך של האונברסטא במקום לימוד התורה, אין שום חסרון בהיער של עצים עומדים בשעת התפלה, לבין תפלתם של יהודים החרדים לדבר ה', אין שום חסרון בהתמזגות העצמית בתוך תרבות הגרמני והחיים הגרמניים והיסח הדעת גמור מן כל קדושת ישראל, אלא שישנו פה חוסר אמון, זאת מצער את ראזענהיים ביותר, מדוע תהי' איזה ספק וחוסר אימון ביהודי אשכנז (דייטשען)? לא דוקא החוסר אימון מצער אותו, אלא שלפי דעתו הגויית תהי' אגודת ישראל מפלגה כמו שאר מפלגות של הגוים בין עמי תבל, ושם אצל שאר המפלגות של הגוים ישנם אגף ימיני ואגף שמאלי, ולפעמים מתאחדים שני חלקי מפלגות לקחת את ההנהגה לידם מידי ההנהגה הקימת, זאת מפריע לו מאד וכותב: "הרגשתי באופן אינטנסיבי את הסכנה, בפניה תעמוד בעתיד כל ההנהלה של אגודת ישראל. באם תקום ביום מן הימים כעין קואליציה של מתנגדי האגודה, מבין הרבנים הליטאים והונגריים. הרגשה זו הפכה לי את ימי קאטאוויץ ולילותיה נטולי השינה, לגיהנם עלי אדמות.

לא אשכח לעולם את מה שעשה באותם הימים והלילות ידידי וקרובי דוד ליהמאן מפורטה, אשר נלוה אלי לקאטאוויץ והשתדל לשמור על עוז רוחי. נסיון לכעין קואליציה ליטאית – הונגרית בזעיר אנפין, נעשה עוד בקאטאוויץ אך הוא נכשל".

(ראזענהיים זכרונות קס"ט)

'לצערי הרב נאבדה האיגרת הזאת ממני והיא לא נכללה אף בפרטיכל הרשמי בקאטאוויץ' דברי הגאון ר' חיים זצ"ל נאבדה ממנו! זאת מובן מאד, ברור למאד. מה שאינו ברור כ"כ היא אם זאת 'לצערי הרב', הנוסח האיראפאי לכסות על כל מין שקר בעולם. מה שהוא זוכר מן כל הענין הזה 'הרוח של חוסר אימון שבה חדורה האיגרת, גרמה לכולנו וביחוד לי דאגות חמורות, צער והתרגשות' היתכן? חוסר אימון ביהדות הגרמנית! יהדות שלימה של אדם השלם, יהדות של קאנט וספענצער, ומדוע תהי' חוסר אימון מן רבי חיים בריסקער ז"ל ביהדות זאת, גם וכעיקר שיהדות הזאת התחילה לעשות קאנפרענצען, קאמיסיעס, וגם רעזולוציעס עבור הצלת התורה בבריסק, ווילנא, ווארשא וקאוונא, ומגיע להם תודה רבה ולא תנאים על השתתפות בהצלה הזאת. אולם יש ללמוד מן הסיפור הזה כמה אמת יש בכל הכניעה וההקשבה אל דברי גדולי התורה, וכמה אמת יש בכל המדובר של התלהבות מן גדולי התורה אל הארגון והאיגוד של אגודת ישראל המתייסדת בקאטאוויץ. ראזענהיים זוכר וכותב כל הנאומים שנשאו חברי וועד הזמני, גם כל הנאומים הנשמעים בקאטאוויץ, קובע להם מקום בהזכרונות שלו, ומעתיק הדברים הנאמרים מן כל דוקטור, מן כל זיגמונד, ומן כל אלפערד, יוליוס עם ווילהעלם, אבל איגרת בכתב מן הגאון ר' חיים 'נאבדה איגרת הזאת במשך השנים' לא הציג כלל את דבריו, לא נכללה אף בפרטיכל הרשמי, אין זכר לכל הטרחה של ר' חיים זצ"ל לסדר ולכתוב הי"ח תנאים, אולם זוכרים וחוזרים ומזכירים שהגאון ר' חיים זצ"ל הי' מן המייסדים של אגודת ישראל! ובכן אין לשאול שום שאלות או ח"ו להקשות שום קושיות על התוכן של אגודה זאת עד עולם, כי אתה פוגע בכבודה של תורה, אתה מטיל ספק בדברי ר' חיים שהוא הי' המייסד והמחולל ענין הזה, והכל מוסכם ונחתם מן גדולי התורה שהנהלת האגודה עושה הכל על פי דבריהם.

אסיפת קאטאוויץ נאספה, הנאספים רובם ככולם מוכנים לקבל מה שנראה יפה אל הרוח הגרמני השורר שם, המליצות נשמעים בגודש סאה שאפשר לשמוע אותם בכל אסיפות של כל מפלגות העולם, היו"ר מכין הרצאות וגם מוכנים המה ההחלטות, הנאומים לפעמים מחניפים זה לזה ולפעמים גם מתנגדים זה לזה אולם היו"ר עליו לחנוף ולחלוק כבוד לכולם. מחיית כפיים סוערות לכל מי שעלתה בידו להשמיע דברים המרוצים להשומעים, ואסיפה זאת היא ההתייסדות של המפלגה הגדולה, המפלגה של חרדים, מפלגה בין לאומית המעודדת ליתן כבוד ויקר לכל המתאחים בה. הענין בכללו הוא תופעה חדשה בין יהודים שעמדו רגלי אבותיהם על הר סיני, הכי שמענו עד כה בנוגע לתורה ועבודת ה' צורה הזאת של אירגון, יו"ר, קאמיסיע, רעזולוציע, קאנפרענץ

עם דעלעגאטען, וכי שמענו עד כה כי הרי"ף והרא"ש יעשו קאנפרענצען, והמהרש"ל והרמ"א יעשו רעזולוציעס, כן כל הגאונים והקדושים מאורי ישראל ישפיעו תורה וקדושה על ידי אירגון ועתונאים שיתקבצו בשלעזיען? האולם הי' מפואר, מחיית כפיים היו סוערות, הנאומים היו איראפאיים כהוגן, והחלטות היו מרובים נדפסים מקודם ומתחלקים בעת קריאתם, כל ענין הזה עבור הצלת התורה הם אמצעים גויים הבאים מן יהדות גרמנית החרדית, שומרי תורה במעשה עם גויית במחשבה וכל יהדות שלהם מצומצמת ומוגדרת לפי ההגיון שלהם ולא לפי המעשה שלהם. אין כאן השאלה אם יש איסור כתוב בשלחן ערוך על עשיית רעזולוציעס או קאנפרענץ עם קאמיסיעס, אם כי בודאי יש איסור מן התורה להתדמות לעכו"ם בכל ענין שיהי' אלא להיות מובדל מהם הן במעשיו, הן במלבושיו, במדעו ובדעותיו, וכן הוא אומר ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי כמבואר בספרא פ' אחרי וברמב"ם הלכות ע"ז פרק י"א, אבל כאן הדבר מגיע לעומק הענין של התבוללות בתרבות הגויים. לא על המעשה בלבד של קאמיסיעס ורעזולוציעס אנו דנים, אלא על הנגיעה והשתוקקות להתערב בתרבות הגויי ולחיות חייהם. לא לבד בחיים הגשמיים אלא גם בהענינים של תורה וקיום התורה, מתעורר ההתבוללות בדרכי הגויים והתרבות שלהם.

הדחיפה מצד החרדים הגרמנים לעשות. האירגון העולמי הזה, הוא בא מתוך השויון וההתאחדות עם החיים הגויים שהם חיים בהם, הקאמיסיעס והרעזולוציעס הם פרטים מן ההתדמות להגויים אשר עצם הדבר כבר נתהווה לדבר פשוט ומקובל דבר יום יומי. בודאי האורתודקסים הם דתיים, אם באופן היותר פחות והיותר תחתון מן מקיימי המצות, אופן ואיכות מנותק אפילו מן איכות עמי הארץ בימים הקדמונים, אבל לא על קיום המצות, הדיון כאן, אין כאן השאלה של הנחת תפלין באופן אורתודקסי או באופן יהודי, וגם לא השביתה כשבת קודש אם זאת רק במעשה של השביתה או הרגשת קדושת השבת של יהדות התורה, מה שעומד על הפרק הוא האירגון העולמי של אגודת ישראל, התארגנות הזאת עם כל הסדר של האירגון הוא מתחילתו ועד סופו דבר של התבוללות והתדמות לעמי העולם, המתעורר וכא מתוך ההתבוללות בהחיים של עמי העולם, ואין לקוות שיצא מזה שום תוצאות אחרות אלא זו של חיבוק תרבות העולם והתדבקות בו. דבר פלאי הוא הדבר הזה שרוב מנין ורוב בנין של כנסת ישראל שומרי תורה בערך ששה מיליון נפש, יהיו מונהגים בהאופן של הצלת התורה מן פחות של שני אלפים אורתודקסים תושבי גרמניא, א"כ אין זאת פלאי עוד שבאסיפת הומבורג וכאן באסיפת קאטאוויץ, עיקר ההתעסקות של הגאון ר' חיים זצ"ל וכן עוד רבנים עמלי תורה, הי' שהצלת התורה הזאת לא תציל יותר מדי, שהאיגוד של החרדים לא יתאגד ביותר, שהאגודה העומדת להחזיר את נשמת חיים לישראל לא תתן יותר מדי, זהירות ותקנות לא עבור ההתגדלות של האגודה אלא זהירות נגד התגדלות הזאת כמה גדלה העמקות של ר' חיים בריסקער ז"ל, כמה גדלה ההרגשה של קדושת התורה, כמה נחיצות הי' נחוצ

לעמוד נגד הסכנה של הצלה הזאת. סכ"ס התקנות לא נתקבלו, הגדרים לא נתגדרו, יהדות החרדית הגויית הקטנה במספר התפרצה ושלטה על המחשבות של שומרי תורה, הרושם נשאר עד היום הזה עם תוצאות הרחק לכת, שכבר אין בכוחנו לעמוד נגדם לסלקם או אפילו להחלישם.

יש להעיר ג"כ כי מה שכותב ראזענהיים 'לצערי נאבדה האיגרת הזאת' והיא לא נכללה אף בפרטיכל הרשמי של ועידת קאטאוויץ, דברים הללו אינם בהתאם אל האמת כי גם לאחר ועידת קאטאוויץ עסק הלוי — ראבינאוויטש בהי"ח תקנות הללו, והוא כותב אל ר' יחזקאל ליפשיץ ע"ה נידון זה, כי ידע הלוי כי בלא ההכשר של גדולי תורה המפורסמים כל הענין לא יעשה רושם, הוא כותב:

"מכתבו קבלתי, טענת הגר"ח שיחי' על הי"ח דבר שלו, אין לו מקום, עוד באמצע החורף לקחתי את הי"ח דבר לתקנם, והודעתי מזה להגר"ח שיחי' וכתבתי כי לא אוכל לעשות כן כי אשר על כל פרט ישיב לי דעתו במכתב. הרי באמת עיקר הי"ח דבר נכללו בהתקנות שלנו, רק שהוא רוצה לדקדק בהם דקדוקי גיטין, אבל הוא לא השיב לי על שלושה מכתבים. הרב מפאנויעזש (הוא הגאון ר"א ראבינאוויטש ר' איציקל ז"ל) בקש בפ"פ לשלוח לו הי"ח דבר, ולא ידעתי מדוע לא שלח לו מעלתו זה". (אגרות הלוי מכתב 157)

הרי שלא היו הי"ח תקנות איזה 'מכתב' שאח"כ נאבד, גם האיש הלוי עסק בהם 'לתקנם', וכתב אל הגר"ח את התיקונים שלו ולא קבל מענה, מן הסתם ראה הגאון ר"ח שאין בידו לשנות את המהלך הזה הנקרא אגודת ישראל, ד"ר אשר רייכל המפרסם את 'איגרות הלוי' כותב בסקירה שלו:

"יש גם לציין כי בוועידת קאטאוויץ, עורר הרב סאלאוויצק סערת רוחות בהגישו את 'שמונה עשר תקנות' כתנאי להשארותו בתוך האגודה, ר"א הלוי הוסיף לשאת ולתת עם הרב סאלאוויצק על שמונה עשר תקנות, גם לאחר סיום הוועידה.

הרב מאיר בערלין לא הביא בחשבון עובדה מכרעת בשעה שכותב 'כי עניינו של הרב סאלאוויצק ב'אגודה' התרופף והלך לאחר ועידת קאטאוויץ, והוא, פטירתו של ר"א הלוי בתרע"ד, הואיל והיו שניהם ידידים קרובים מנועו, ינקה התעניינותו של הרב סאלאוויצק באגודת ישראל הרבה מהתלהבותו ומכח שכנועו של ר"א הלוי. הסתלקותו של הלוי מן הזירה, היתה ללא ספק גורם עיקרי להתרופפות קשריו של הרב סאלאוויצק עם האגודה בשלב זה שבחייו". (ד"ר אשר רייכל צד 66)

בודאי אינו אמת כלל מה שכותב ראזענהיים שהיתה זאת איזה 'איגרת' שנאבדה, וגם בודאי אינו אמת מה שכותב 'מבחינת מעשית לא נועד לה ערך רב כי הכל נכלל כבר בהתקנות שלנו' כי ישב המבלבל הגדול אייזיק הלוי, לתקן את התקנות הללו, וגם כתב את 'התיקונים' להגאון ר"ח ז"ל, וכן נתיגע הגר"ח מן כל הענין הזה של קורי עכבוש הנקרא 'אגודת ישראל' ולא רצה עוד להתטפל בזה ולא ענה אפילו אל האיש הלוי על מכתבו שכתב אליו שלושה פעמים. לאמיתן של הדברים לא היתה המבצע הזאת של יהדות גרמנית דבר לבטלה, אם כי לא עשו למעשה שום דבר בעולם בכל הזמן, אבל

הפיצו דיעות כוזבות, דיעות של רעל, הטיות צדדית, אל כל שארית ישראל שומרי תורה ומצות. גם כאן יש להוסיף כי איש הזה אייזיק ראבינאוויטש הלוי, הוא כבר נשקע כולו עם הברק של יהדות הגרמנית, הוא יודע כי עיקר היהדות היא של לימוד 'חכמת ישראל', לידע ההיסטוריא לאפשר הרמת ראש והתכבדות נגד המשכילים, הלוי הזה יודע כבר כי נכון מאד לשלוח בנו שמואל אל האוניברסטא בבערן, והוא עוזר לו בכל אשר יצרך בכדי להכין הבחינה שלו שמה, הוא יודע כי ראזענהיים הוא איש הגדול, ואין לך כמעט יום שאינו כותב אליו, חריצות שונות, ערמימיות שונות, איך להגדיל את אגודת ישראל, כלומר, איך להגדיל את המודרנית התרבותית, הגרמנית העולמית, שהוא אינו יודע יותר חוץ מן זה, הדבר הנרצה בין עמי עולם הם הדברים הנרצים אליו, בודאי הוא רוצה להביא את גדולי התורה מרוסיא אל האסיפות הללו, כי רק שמה ברוסיא נמצא הרוב מנין ורוב בנין של שומרי התורה שהוא הלוי רוצה לתקנם ולהטיב להם, לשפר מצבם ולרומם רוחם בזה במה שיוכלו להיות נכבדים בעיני המשכילים ובעיני הגוים, הציונות זה דבר פשוט אליו כמו שזה דבר פשוט אצל ראזענהיים וחביריו, אלא שצריך לתקן את הציונות עם שמירת איזה מצות מעשיות, שהאגודה תעשה זאת בהצטרפם אל הציונות לעשות ממנה ציונות דתית. הוא אינו צבוע הוא אינו שקרן, הוא אומר זאת בפירוש וללא רתת כי הוא אינו מבין עוד יותר, בהבנה זאת בנוגע ליהדות הוא מאוחד באחדות גמורה עם יהדות הגרמנית, אלא שהוא הלוי יש בידו האמצעים איך להביא האחדים מגדולי התורה אל העסק הזה, איך לדבר אליהם בהלשון שהם מכינים ונאחזים בו, איך לכלכל בדברים הנראים לתמימות יתירה והדאגה להצלחת התורה. כן יש לראות גדולת קדושת התורה אשר בהגאון ר' חיים זצ"ל. הוא לא הבין בדיוק מה בפיהם של יהדות החרדית הגויית, אין הוא שומע ומבין את דבריו של ראזענהיים ואת אשר עמו, אבל מרגיש ר"ח את זהירות יתירה שצריך ונחוץ להזהר מהם, לא לחנם כותב ראזענהיים בפליאה 'על פתח חדרו במלון התדפקו בלי הרף יומם וליל יהודים מבני המקום וממרחקים שהשתוקקו לראות פניו או לשאול בעצתו', לא התדפקו יומם וליל על פתחו ולא על פתח של איזה דוקטור ראבינער שהיו שם למרבה, למרות כל החינוך של הירש והבאים אחריו של 'תורה עם דרך ארץ', נפשות ישראל מרגישים למי החותמת של תורה וקדושה למרות כל ריחוקם וכל טעותם, לא ינום ולא יישן שומר ישראל. נכון להביא איזה קטעים בענין זה מן מכתבי הגה"ק מליבאוויטש, שכותב לבנו מהרי"י זצ"ל בענין זה.

"ראזענהיים בהיותו אצלי אמר לי, שהגר"ח נ"י במכתבו להרב דווילנא (הגר"ח"ע) כותב, שבאם יעשו לחוק את ה"ח דבר, ויסכימו עליהם ויפרסמו שיהיו לחוק כרצון הגר"ח נ"י, אך אמר לי שאי אפשר להעמידם כמו שהעמידם הגאון ר"ח נ"י, כ"א שישנו צורתם, שיהי' בהם הכוונה הזאת אבל בשינוי צורה. גם איזה מהדברים יעמדו בהערה לאחד מהחוקים, ובלו"ז ספק כלל אצלי שבשינוי הצורה, ישתנה הענין לגמרי".

כבר כתבתי לך שהגר"ח נ"י, במכתבו אלי כותב, שה"ח דבר שמירה מעולה שלא ימנו מבני האגודה רק יראים ושלימים באמת. כפי הרשום בזכרוני נאמר

ונשנה שם שיהיו שומרי תורה ומצוה, וזה שולל רק הראפארמער ומחללי דת בפרהסיה ר"ל, אבל אינו שולל את המתחדשים, הרוצים לחזק את התורה נהיהדות על ידי אמצעים שאינם תורה ויהדות, וזה שיטת הציונים והמזרחים הטובים שבהם, לחזק היהדות על"י הלימודיות."

גם יש הרבה שאינם נמנים עם הציונים ומחזיקים בשיטה זו כנודע, ועל כל אלה א"א לומר שאינם בכלל שומרי תורה ומצוה, ואם כי יש בהם כמה דברים בלתי נאותים כלל, מ"מ אי אפשר לשלול אותם מן הכלל של שומרי תורה ומצוה, ואפשר שהגאון ר"ח נ"י בחריפותו ובעמקותו, טמן הדברים בה"ח דבר, שיש בהם שמירה יתירה לחשש הנ"ל. מ"מ אין להעמיד יסוד על דבר שאינו נאמר מפורש ורק מכללה או מדיוקה אתמר, שעל ידי זה יכול להיות משפטו חדש אם לקבל הדבר, אחרי שלא נודע ונרגש למחוקקים, ובשינוי צורה כדברי ראזענהיים האמור לעיל, כמובן שיאבד הכל".

(מכתבי כ"ק מהרש"ב אדמו"ר מליבאוויטש ז"ל)

מן כל זה יש לראות כמה אמת יש בדברי ראזענהיים שכותב, כי היתה זאת איזה מין איגרת מהגר"ח ז"ל 'שנאכדה' במשך הזמן, וכודאי לא רצה הוא לפרסם הדברים המגלים ההבדל הגדול שבין יהדות של תורה ובין היהדות של האורתודקסים, ושהגר"ח זצ"ל לא רצה למסור שום דבר לידיהם. זאת פגע בודאי בכבודו של ראזענהיים 'דער שטאלץ', הגאון המאד מכריעה אצל יהדות החרדית הגויית והנלוים אליהם, וזאת גרם לו 'צער והתרגשות ודאגות חמורות', הדברים הללו נכונים מאד לפי מהותו של ראזענהיים ומהות יהדותו.

ע"ז

האסיפה בקאטאוויץ הולכת בהסדר שסידרו המאספים, כל נואם מוסיף איזה מטרה גבוה שהוא רוצה להשמיע בכדי לעשות הרושם הנדרש, השומעים מקשיבים ונותנים מחיית כפיים עבור מליצות היפות, אבל גם הנואמים והנאומים עם המליצות אינם מחייבים כלום. אולי גם מדמים בדמיון שיש בועידה הזאת איזה ממש, אולי יהי' מזה איזה תוצאות, אבל כל זאת אפילו המליצות הם בנוגע כלפי חוץ, כלפי דברים הבאים מהממשלה, אבל לא עבור איזה ענין מעניני תורה וקדושה. מהדברים שעמדו על הפרק בועידת קאטאוויץ הי' ג"כ 'דרישת זכויות אצל הממשלות עבור יהודים שומרי תורה' שבזה לקחו לבם של הרבה שומרי תורה ברוסיה ופולין, שהיו כמה גזירות ומלשינות מן המשכילים והי' נחוץ מפעם לפעם להתמודד נגדם. בהכרח להדגיש בהדגשה יתירה, כי ההשתדלות אצל ממשלת רוסיה שמשלה אז גם על מדינת פולין, אין בזה כשהיא לעצמה ענין של תורה אלא ענין של נחיצות נחוץ הי' לסתור פיהם של המוסרים המשכילים שהלשינו על החרדים והישיבות, שהלשינו נגד יהדות התורה בכלל ולהראות להממשלה כי שקר דברו עוכרי ישראל הללו. הנחיצות הזאת אינה מטרה לעצמה, כי בלא המסירות והמלשינות אין מן הצורך להתעסק בזה כלל, אם הי' לנו שתדלן מחוכם אפילו גוי מן

גויי הארץ הי' יכול למלאות נחיצות הזאת. או אם הי' לנו עו"ד או ציר נאמן רוסי להראות כי שקר דברו המשכילים הי' די גם בזה, אולי הי' ציר גוי רוסי פועל יותר בנקל, מן שתדלני שומרי תורה. בכל אופן אין בהשתדלות עצמה ענין תורה וקדושה לישראל ככל מצות התורה, אלא ענין של נחיצות וכודאי מי שעוסק בהעברת איזה גזירה באיזה אמצעי שיהי' מקבל שכר טוב מאת ה' הטוב. אבל שתדלנות בלתי משים את השתדלן בין אנשים גדולים וקדושים, בלתי משים אותו בין הפוסקים, בין הגדולים בתורה וקדושה שמחויבים אנו לשמוע לדבריו בגדר הכרעה בענין של תורה. כל גדולי עולם מן מתן תורה עד הנה לא היו שתדלנים, ואם לפעמים באיזה מקרה בזמנו הי' משתדל אצל המלך או ממשלה הי' גם על זה שכוון כפול מן השמים, אבל לא משום כך היו ישראל חרדים לדבריו ושומעים לדברי תורה וקדושה שהניח אחריו. גם אין ענין זה של שתדלנות דבר המקיף את רבים מישראל, אין באפשר שיהיו כל ישראל שתדלנים ודורשים זכויות מן הממשלה. בההתייחסות הענין של פראנקפורט בקאטאוויץ, אנו נפגשים עם הענין הזה עבור כל שומרי תורה שיתאחדו ויתארגנו למען השתדלנות, הנקרא כבר בלשון המחודש מלחמה, 'דער קאמפף' עם כוחות מאוחדות, עם אירגון הנקרא אגודת ישראל. גם אייזיק ראבינאוויטש הנקרא כבר 'הלוי', נעמד לאדם גדול כי עסק בדבר שתדלנות בימים קדמונים ביותר ברוסיה, גם כי עוסק בהיסטוריה לסתור דברי גרעץ, קראכמאל, גייגער, והרי הוא בתוך המלחמה ה'קאמפף' ומן הנכון להתייחס עם הוקרה אל דברי הגשמה וארציית מה שמשיע הלוי הזה, במה שנלקח עם היהדות המודרנית הגרמנית, ובמה שבלבל גדולי ועמלי תורה עם הלשונות של תורה שעדיין לא שכחם, להביאם אל ענין הזה להעמידם תחת ההשפעה של יהדות הגויית, הנטמנת על ידו בחריצות וערמימות בזהירות יתירה.

ההשתדלות אצל הממשלות עבור זכויות של יהודים נחרתה בהצהרות של קאטאוויץ, אבל כנראה לא התכוונו בזה במה שנוגע אל יהדות רוסיה ופולין, אלא במה שנוגע אל עצם ענין קאטאוויץ, במה שנוגע אל זכויות פוליטיות בארץ ישראל, שהענין של ארץ ישראל ממלאת חללו של עולם היהודי וגם חללו של קאטאוויץ. שומרי מצות מעשיות בגרמניה שהתאספו פה דורשים זכויות בבנין הארץ, דורשים כי ממשלת תורכיה ולאחרונה ממשלת אנגליה תכיר בהם כהנציגות של שומרי תורה הבאה מתוך האירגון של אגודת ישראל. התביעות הללו הביאו את אנשי המזרחי להשתתף בוועידת קאטאוויץ והיו הם המזרחיים פועלים הרבה לאסוף האסיפה הזאת לארגן את אגודת ישראל, כיון שזכותם של הדתיים שומרי מצות במעשה יהי' מיוצג יותר על ידי האירגון החדש הזה מן מה שמוצג על ידי האירגון של המזרחי אשר בתוך ההסתדרות הציונית. הרב ד"ר זלמן ברויער שכבר נתפייס מן המודעה של ה'איזראליט' לוחם ואומר:

"בנתיים נוסדה הסתדרות עולמית הסתדרות הציונית, אשר חרתה על דגלה את סיסמת היהדות הלאומית, היהדות ללא תורה. כפי שאפשר הי' לחזות מראש

הכריזו כל גדולי התורה וכל הרבנים – פרט לקומץ קטן היוצא מן הכלל – על תנועה זו ככפירה בעיקר.

כשלעצמי לא היססתי מלכנות בדרשות, את תנועה הזו בשם חילול השם כשם שלא היססתי מלהאשים אפילו את היראים שהתארגנו בשם 'מזרחי' שהם מחזיקים ידי עוברי עבירה. לדברי אלה הסכים הגאון רבי אליהו חיים מייזל ז"ל מלודשו במכתב שכתב אלי, ואשר פרסמתי בשעתו ב'איזראליט'.

התנגדותו של הרב ברויער לציונות מפני שחרתו על דגלם יהדות לאומית יהדות ללא תורה, והוא ברויער לוחם נגד המזרחי שהם מחזיקים ידי עוברי עבירה. אין לו להרב ברויער שום ניגוד להציונות עצמה אלא זו בלבד שחרתה על דגלה יהדות הלאומית יהדות ללא תורה, ולא הי' לוחם נגדם במס"נ על ידי הדרשות שדורש עם העניבה הלבנה עם המשרה של פרעדיגער בבהכנ"ס בפראנקפורט. הוא ג"כ לוחם נגד 'היראים' של 'המזרחי' מפני שהם מחזיקים ידי עוברי עבירה. ברויער בלתי שוכח להזכיר כי הגאון ר' אלי' חיים מייזל כותב אליו מכתב שהוא ג"כ מתנגד אל יהדות ללא תורה. אינו מזכיר כי ר' אלי' חיים מייזל התנגד באופן עצום אל טומאה הציונית כשהיא לעצמה, זאת בלתי נתפסת בהבנתו כי על ענין זה לא התאספו בקאטאוויץ כלל. העיקר מה שעומד על הפרק שהציונים הלאומיים ללא אופי דתי לא ייצגו את כלל ישראל אצל ממשלות שונות, יהדות אורתודקסית הם יהיו המייצגים, הרב ברויער ממשיך:

"רבותי, האם עלינו להמשיך להשקיף מרחוק ולהשאיר בידי אחינו בעלי מגמות מנוגדות את תפקיד 'מושיעי ישראל'? לא ולא! עלינו סוף סוף להגיע לעצמאות, ליקח לידינו את הנהלת ענינים היקרים והקדושים ביותר, המטרה הראשונה והחשובה ביותר של אגודת ישראל, צריכה להיות לעורר בלב כל החרדים לדבר ה' את הכרת עצמאותנו".

"אינני יכול לסיים את דברי בלתי לחזור מחדש ובכל הדגשה: מטרת ארגונינו העולמי לעורר ולחזק את הכרת עצמאות החרדים בכל תפוצות הגולה, ועל ידי כך להביא שיתוף הכוחות להרמת קרן התורה והיראה".

(הרב ברויער בועידת קאטאוויץ)

דברים הללו מובנים מאד להנאספים שמה, עצמאות (זעלבסטשטענדיג) לא להשאיר בידם את תפקיד 'מושיעי ישראל', עצמאות עבור יהדות החרדית! לעורר ולחזק את הכרת עצמאות עבור החרדים, הנאספים שמה הם כולם 'רעליגיעזע' ונכון מאד להיות להם אירגון בכדי להביא את ההכרה עבור זכותם שלנו בכל ההזדמנות. מזכיר מה שהוא אומר בהדרשות שלו כי הדרשות שלו זה דבר מאד נכבד, וגם זאת התוכן של הדרשה שלו בקאטאוויץ שהיראים של המזרחי, עליהם להתפרד מתוך הסתדרות הציונית שחרתה על דגלה לאומית ללא תורה, לבוא אל האירגון החדש הזה העצמאי, שיציגו את התביעה הזאת לפני הממשלות. יש להביא מעט מן דברי ד"ר ראבינער פראנק מן אלטונה, גיסו של ראזענהיים, הוא משתייך עוד להסתדרות הציונית ונשאר בהנהלת המזרחי במרכז העולמי בפראנקפורט, אבל בא ג"כ אל ועידת קאטאוויץ. ראזענהיים כותב עליו, ד"ר פראנק הוא הזקן בין גיסי הוא נשאר בהנהלת המזרחי ובודאי היתה כוונתו לשמים ד"ר פראנק מתחיל את דבריו בענין הזה להודיע כי אשמה בלתי נכונה מטילים על אנשי

מזרחי העודם בתוך המזרחי שבאו לכאן להשתתף בוועידת קאטאוויץ בכדי לחבל ביסודה של אגודת ישראל, אדרבה הם באו להשתתף ולחזק כי רואים בהתיסדות של אגודת ישראל אירגון עבור תביעות הצודקות של יהדות החרדית, ד"ר פראנק אומר:

"אנו קידמנו בברכה את הוועידה הזאת ונעמיד כל המרץ לרשות האגודה. עצם הענין של העובדה שהוועד הזמני הזמין כמה מאנשי המזרחי בתור יחידים, מוכיח שרוחשים להם אימון, יש על כן להצטער על שאחד הנואמים הביע את החשד הזה.

האנשים הנאבקים בתוך ההסתדרות הציונית למען רעיון היהודית דתית, עושים זאת מתוך הרגשה פנימית, ויש לראות בהם בני ברית המתווכחים בין החרדים לדבר ה' ובין אחיהם שהתרחקו מתוה"ק. אנו רוצים לשתף פעולה בתור חברי המזרחי, ואנו מקווים שלא רחוק הוא היום, בו אגודת ישראל תכלול באמת את כל המתכנסים מסביב לדגל התורה". (שם צד קס"ב)

הדובר השני מן עיר אלטונה הי' ד"ר מיללער, הוא ממנהיגי 'מוריה' סניף מזרחי העולמית. ד"ר מיללער מדבר יותר גלויות בהוועידה הזאת, הוא דורש מענה ברורה על ענין עבודה ארצישראלית והתישבות שאגודת ישראל תפעול, אומר כי חברי 'מוריה' שואפים להפוך את ענין ארץ ישראל למרכז כל הפעולות יהודיות, דוקטור מיללער:

"אנו שואפים להפוך את ענין ארץ ישראל למרכז כל הפעולות, כולנו עומדים על יסוד תוה"ק ואנו מקדמים את פני אגודת ישראל בברכה ללא תחרות וקנאה. אנו רוצים ללכת אתכם יחד בלב ונפש, אבל תחילה אנו רוצים תשובה ברורה על השאלה: אם האגודה מצדדת בהשתתפות היהדות החרדית בישוב ארץ ישראל, היות מגדולי הרבנים ברוסיא הביעו את דעתם השלילית עליה, על כן שואל הנואם מהו עמדת הנהלת האגודה לגבי העבודה הארצישראלית? וביחוד בשאלת קניית קרקעות".

היו"ר יעקב ראזענהיים משיב:

"לשאלת ד"ר מיללער, אגודת ישראל רואה בעבודה ארצישראלית ענין חשוב של כלל ישראל, אך אין עבודה הזאת יכולה להיות נקודת הכובד היחידה שהכל מסובב על צירה. העבודה הארצישראלית מהוות שטח פעולה חשוב יחד עם שטחים אחרים. ראזענהיים משוכנע, שעם רצונם הטוב של שני הצדדים ימנעו ראשי הסתדרות 'מוריה' מכל פירוד, וארגון הזה יפעול במסגרת אגודת ישראל". (תשואות).

(שם קס"ד)

הגאון ר"ח ז"ל לא הי' נוכח בישיבה הזאת, גם לא הי' מבין את השפה הגרמנית שבה מדברים הנואמים, וגם לא הבין הלשון ואת ההגיון הגרמני שבו מדבר היו"ר ראזענהיים באסיפה הזאת למען הצלת התורה העומדת לבוא מן התיסדות של אגודת ישראל. ההצלה שבה מתאחדים ומשתתפים המזרחי ומוריה בכדי שההצלה תהי' גדולה וחזקה, ראזענהיים מוסיף:

"הזכרתי כבר למעלה שמר יעקב יואל בראון ניהל את מזכירות אגודת ישראל מן קאטאוויץ עד הזמן שמרכז הזה נשאר בפראנקפורט".
 "בתור פרט היסטורי פיקאנטי הנני עוד להזכיר, שבאחד מימי ועידת קאטאוויץ קיבלתי מכתב קצר מהרב מאיר בערלין אשר השתתף אף הוא

בהועידה. בו במהכתב הקצר הזה מציע את שירותו בתור מזכיר לאגודת ישראל שעמדה להווסד"

"עם שובו מקאטאוויץ לבערלין, פירסם הרב בערלין מאמר מעניין בעתון 'העברי' אשר הוא הי' מוציא לאור, בו טען שעל הסתדרות הציונית שאינה מיוסדת על יסוד התורה להישאר אך ורק מפלגה אחת בתוך עם היהודי, ואילו אגודת ישראל מייצגת באמת את כלל ישראל ההיסטורי, היא תשאר נציגתו של כלל ישראל על יסוד האיתן של תוה"ק".

(ראזענהיים, זכרונות צד ק"ע)

המזרחי, מוריה, הרב מאיר בערלין, משתתפים באסיפת קאטאוויץ וגם בהתלהבות של התייסדות של אגודת ישראל. הנאספים שם רובם ככולם מסכימים על ההתייסדות הזאת ברוח הזה. פרט לאיזה אחדים שאינם מבינים שפה הגרמנית ואינם יודעים את התוכן של הנאומים הנשמעים שם. אבל כיון שנשמעים המטרה למען 'החזקת התורה' 'הצלת התורה' הקמת קרן התורה, ממילא כל הנאספים והנאומים, כל מחיית כפיים בתשואות סוערות, הולכים אל התכלית הזו של הצלת התורה, ומי הוא שלא יסכים להציל את התורה והדת. ההרצאה לייסד הארגון העולמי של אגודת ישראל נתקבלה בקאטאוויץ פה אחד כי באו לשם בכדי להכריז על אירגון הזה. ההחלטה העיקרית היתה לארגן עוד אסיפה אחת פומבית שתקרא בשם 'כנסיה הגדולה'. האסיפה הראשונה בבאד הומבורג החליטה על וועד זמני בכדי לקרוא אסיפה נרחבת זו היתה בפראנקפורט, האסיפה בפראנקפורט החליטה לאסוף עוד האסיפה הגדולה וזו היתה של קאטאוויץ, ושם בקאטאוויץ נחלט לארגן אסיפה עוד יותר גדולה, בשם כנסיה הגדולה, בכל אסיפה ואסיפה היו הרצאות, קאמיסיעס ורעזולוציעס, גם החליטה לארגן סניפים, וועדים, להכין החלטות, הפעולות אשר בהם עסק ראזענהיים וחביריו בכל משך הזמן של קיום הענין שלו הנקרא אגודת ישראל. מה היו הפעולות והתוצאות של כל האסיפות, הוועדים, ההרצאות, ההחלטות, מן האסיפות הארציית, מן הכנסיה הגדולה, אין גם אחד יודע עד היום הזה, אין אתנו אף אחד שיזכור ההחלטות שנתרבו במשך כל האסיפות ונשמעו מן היו"ר זה או יו"ר אחר. אמנם אין לבטל כליל את העסק הזה הנקרא אגודת ישראל כודאי לא עשתה שום דבר ממשי אבל עשתה פעולות, מאד מאד הדריכה את שומרי תורה להכלל במחשבתם בתוך עולם הגויי, בתוך עולם הציוני, בתוך אותה היהדות שהמארגנים נתחנכו בה, פירסמו אותן הדיעות שהמארגנים יודעו מהם, חידשו אותו הרוח האורתודקסי שלאח"כ נודע בשם רוח אגודאי, 'דער גייסט פון אגודת ישראל'.

ע"ח

נתפרסמה בעולם הסיסמה כי עיקר הנחיצות של התייסדות האגודה הי' משום מלחמה בציונות, נתפרסם בשם ראזענהיים 'אם לא היתה הציונות בעולם לא היתה נחוצה אגודת ישראל' כן השמיעו בכל ההזדמנות, אבל מה היתה המלחמה הזאת? מה היו הכלי

קרב של המלחמה הזאת? ומה עשו עם הנשק שלהם נגד הציונות, השאלות הללו מתבררים מאד מתוך הנאומים והמאמרים שבהם מתפרש התוכן של האגודה והתוכן של המלחמה שלהם. השתתפו בקאטאוויץ אנשי מזרחי רשמיים עם משתתפים אחרים מזרחיים בלתי רשמיים, השתתפו הרב מאיר בערלין עם להקת דוקטורים עם דעה אחת ורוח אחד השורה על כולם יחד. ענין של 'עבודה ארצישראלית' נעמדה במרכז הכל, העבודה הזאת אינה איזה מעשה ממשית אלא נאומים נלהבים, לתבוע בחזקה זכויות מן הממשלה התורכית ואח"כ הבריטית, להכיר בהם בהנאומים וקוראי הרצאות, להכיר בהם ולתת להם איזה פרורים מן שלחן הציוני הנרחב, הציונים יבנו את הארץ ויעשו קאלאניעס והם יתקנו ויכשירו את הרוחות הרוח האגודאי הכולל, 'דער גייסט פון אגודת ישראל'. לא זו בלבד שהממשלה תכיר בהם, אלא גם ציונים בעצמם מוכרחים להכיר בהם הכרה נכבדת, כי הם עושים אסיפות, עושים קאמיסיעס, וגם מכינים וועד הזמני להכין אסיפה היותר גדולה והפעם תקרא 'כנסיה הגדולה'! שם יהי' האולם יותר גדול, עם יותר פאר עם נרות בדולח, עם עיתונאים, עם ברכה מן הממשלה המקומית, ומדוע לא תכיר בהם ההסתדרות הציונית? זאת עוול גדול שאין כמוהו.

הכל תלוי בהעיקר ובשורש, הכח והמהות של השורש מגדל הענפים באותו המהות, מעולם לא גידלו עצי תפוחים איזה מין קוצים אלא תמיד תפוחים, מעולם לא גידלו עצי אגוזים ברקנים אלא תמיד אגוזים, ואיך אפשר לשנות חוק הטבעי הזה מחמת איזה השפעה של איזה מי גשמים היורדים באיזה פעם, יהדות החרדית הגויית האורתודקסית, לעולם היא יהדות גויית גרמנית, על כל השאלות המובאות לפנייהם שופטים עם השכל הגויי הזה, ולפי שכל אנושי ארציי כל הפעולות שלהם מוצדקות מאד מאד. אין להם להמאספים וגם להנאספים בקאטאוויץ איזה הכרה בקדושת התורה ועבודה, אין להם להנאומים שום אחיזה בקדושת ישראל הנצחית שתהא שולטת על דעתם ומחשבותם, החיים של עם ישראל סדורים אצליהם בסדר עולמי גויי וגם העתיד של עם ישראל מוסדר באותו סדר זה עצמו. בשעה שנחלטה החלטה כי ראזענהיים, ברויער, זיגמונד, גוסטאוו, פרעדריק, ואלבערט, קוראים אסיפה ועושים אירגון למען הצלת התורה, הרי בשעה הזאת נכרז כל התוצאות וכל הסדר של עיקר ושורש הזה. כל התוכן של החרדית הגרמנית היא הורדה אחת להבין כל ענין בשכל אנושי גויי, כל התורה מובנת אצלם עם הבנה הזאת, כל האמונה הטהורה האלקית הזוהי הגשימו בזוהמה גויית אנושית עד שכמעט שלא נשאר כלום אצלם אלא זאת מה שמוצדק בהבנה גרמנית ותרבות גרמני. אין חילוק בין ראזענהיים אל ברויער, בין כותב זה אל כותב אחר אלא בפרטים של הבנה גרמנית אנושיות, אבל ההגנה בכללה היא זאת עצמה. כתב הרמב"ם ז"ל בהקדמה לסדר זרעים וזה לשונו הקדוש:

"והשאלה אשר שאלנהו משאלת הלימודים שהוא מן המדרגה שיעלו בה לאלקית! קל וחומר יהי' הענין במי שאין לו חכמה כלל, ולא הרגיל נפשו בדרך

מדרכי חכמות הלימודים, אבל היה נסעו משכל אמו לשכל אשתו, שנשאלהו שאלה מן שאלות האלקיות שהם צפונות בדרשות, אין ספק שהם רחוקים בעיניו כרוחק השמים מן הארץ, ויקצר שכלו להבין דבר מהם" עכלה"ק.

אין שום חילוק עצמי בין שכל ווילהעלם אל שכל פרעדריק. אלא המילים השונים שבהם משתמשים אבל הכל עם אותה הבנה של גויית גרמנית. לא היה להם לימוד התורה וקדושת המעשה בכדי שאור התורה והקדושה תביא להם אותה הדרכה והרגשה של קדושת התורה וקדושת ישראל הנצחית. וכי אנחנו עם סגולה אשר בחר בנו ה' לסגולתו, וכי אנחנו מסודרים בסדר אלקי, עם הדרכים האלקיים, אל העתיד הנצחי ויאמרו ה' אלקי ישראל מלך בשעה שינחם ה' עמו וראו כל בשר יחדיו, אין להם עסק עם ענינים הללו, ובשעה שמזכירים איזה מילים מדברי נביאים, הם מזהמים אותם בזוהמתם הגויית, מעקמים ומעקלים עם חרב דוקרת דברי נרגן כמתלהמים, הפוגמים נפש מישראל עד השורש. לפי דעתם הגרמנית הם עושים מה שאפשר לעשות, לפי דעתם הגויית הרי לפנייהם רק הדרך שהגויים הולכים בו, לעשות קאמיסיעס ורעזולוציעס, ואם אין עכשיו בכוחם לעשות שום דבר ממשי הרי גם הגויים עושים במצב הזה תעמולה של אחיזת עינים והטעיה בכדי לאסוף אוהדים ולבסוף אולי יתגדל מזה שום דבר, אולי גם המה אינם מרמאים, אלא כי כך נהוג בעולם הרחב וכן נוהגין גם הם.

בשכל אנושי ארציי הציונות מוצדקת בכל הצדקנות, להתארגן ולהבנות לאט לאט עד אשר נשיג מטרה להיות לאום חפשי בארצו ההיסטורית, לאחוז בכל האמצעים בכדי להשיג מטרה האחרונה הזאת, כן עשו שאר עמים בשעה שהתגבר עליהם השונא והכניע אותם לפי שעה, וכן הדרך לפני עם ישראל לעשות בתקופה זאת. הציונים הדתיים הצדיקו פעולה הציונית גם מן מבט הדתי, המציא להם השטן הכולל את הענין ישוב ארץ ישראל וגם אצל האורתודקסים לא עזבו לגימה זאת אף רגע אחר שנתגלתה אצל ביל"ו והמזרחי, כאן באסיפה בקאטאוויץ לא נאספו להגביר התורה והקדושה בישראל, כי אין להנאספים צירוף לדברים הללו קודם האסיפה, לא בשעת האסיפה, וגם לא אחרי האסיפה. נתאספו משום כי הזרם הציוני הולך וסוער הולך ומתרחב והם חפצים להיות גם להם הכרה בעולם, גם להם יהי' החלק בבנין הארץ בבנין המדינה העתידה, לעשות מה להשתתף מה וזאת יהי' מושג על ידי האירגון החדש הנקרא אגודת ישראל הבא כח מן כל יהודים חרדים בעולם כולו, להשיג ג"כ איזה זכויות בכדי לבנות הארץ ברוח הרעליגיע עם יציגות דתית. אין המלחמה נגד הכפירה הציונית עצמה, אדרבה זאת היא הרוח של אגודת ישראל, המלחמה היא עבור איזה חלק בהציונות, איזה זכויות בתוך הציונות, ציונות דתית נפרדה ולא בתוך ההסתדרות הציונית, ובזה יש משתווים מן אנשי מזרחי הרשמי שבאו לאסיפת קאטאוויץ. לא רק שיתוף לבד אלא הענין של המזרחי משתלט שמה במלואו, המזכירות של אסיפת קאטאוויץ היא ביד מזרחיים, הרב בערלין ג"כ שמה, קוק כותב

מכתב. ואין להתפלאות כלל על הדברים 'האנשים הנאבקים בתוך הסתדרות הציונית למען רעיון היהדות הדתית עושים זאת מתוך הרגשה פנימית. אנו רוצים לשתף פעולה בתור חברי המזרחי, אנו מקוים שאגודת ישראל תכלול באמת כל המתכנסים מסביב לדגל התורה' זאת היא המלחמה נגד הציונות! החפשיים רוצים לירש כל הזכויות בבנין הארץ אנו נלחמים עמהם בכדי להשיג ההכרה הנכונה עבור יהודים הדתיים, די רעליגיעזע מאסען, דער כלל ישראל.

הניגוד נגד הציונות היא רק אמונה טהורה בהענין אלקי של עם סגולה, בהאמונה הפשוטה המפורסמת בתוך כל ישראל, כי לא גלינו מארצנו משום כח גשמי פיזי אלא בגזירת השי"ת על חטאנו בחטאים של תורה ולא חטאים אנושיים, אנחנו בגלות למרק פגם חטאים הללו עד אשר תום כל הפגמים הללו מן סדר הבריאה, אנחנו מקוים על גאולה העתידה על גאולה אלקית ולא גאולה אנושית, הגאולה בעצמה לא תהי' איזה התרוממות והתגדלות אנושיות אלא ענין אלקי בהגלות מלכות שמים בעולם בהתגלות עצום ע"י משיח צדקנו ירום ונשא וגבה מאד, ירום מאברהם שנאמר בו הרמותי ידי, ונשא מנשה שנאמר בו שאהו בחיקך, וגבה מן מלאכי שרת. אין אנחנו מקוים על גאולה אנושית עולמית, מפני שאין אנו עם אנושי עולמי, ואין יעוד שלנו ענין אנושי עולמי. ההצטרפות אל הציונות זאת ההצטרפות אל כפירה עיקרית ויסודית, הכפירה שאנחנו עב בין העמים וגוי בין גויי הארץ, מה שמוכן לפני גוי מן גויי הארץ מוכן גם לפנינו, המטרה שלהם היא המטרה שלנו, ההבדל שיש בין ישראל לבין אומות העולם זה ההבדל שבין שמים וארץ וגם יותר רחוק מזה, אין אנחנו משותפים בנוגע לכנסת ישראל עם ענין אחד מעניניהם, ואין אנו מקוים על שום השוואה מן טובותיהם. ראזענהיים עם האורתודקסים כואב להם מאד את הענין המקורי היסודי הזה שכל העולם כולו עומד עליו, ראזענהיים מתבייש עם זה שאין עם ישראל חלק מן כל האנושות שהוא מכיר בהם, הוא אינו עוזב כל מין הזדמנות שלא יבלט את ההשוואה הזאת הכפירה הזאת הטומאה הזאת. הוא אינו מתנגע כלל מלהוסיף בכל פעם איזה המצאה חדשה של השויון של ישראל לעמים. גם בתוך עסקו בענין היצירה שלו בשיתוף של הלוי, הענין הנקרא אגודת ישראל, אינו שוכח להדגיש בולט את סערת הטומאה הכללית הזאת. בקאטאוויץ הוחלט לאסוף עוד אסיפה שתהי' יותר גדולה מן אסיפת קאטאוויץ ותקרא בשם 'כנסי' הגדולה' האסיפה הגדולה הזאת הכנסיה הגדולה הזאת, תיקח מקום בפראנקפורט במוקדם האפשרי, בכדי לארגן את האגודה הבלתי מאורגנת עוד, פרנקפורט תגמור הדבר הזה, הומבורג היתה הכנה אל פראנקפורט מספר ראשון, פראנקפורט היתה הכנה אל קאטאוויץ, אבל לא נגמרה עוד עבודת הצלה הזאת עד אשר תתאסף אסיפה היותר גדולה וגם זאת בפראנקפורט. ראזענהיים נוסע בשנת תרע"ד קודם פרוץ המלחמה העולמית הראשונה אל מארינבאד, שם בילה הרב ברויער את ימי חופשתו, להתייעץ בענין הגדול של כנסיה הגדולה, ראה שם גם את הגאון ר' מאיר שמחה ז"ל ועשה עליו רושם כביר, אולם יאקאב ראזענהיים

כלתי שוכח את העיקר גם הפעם. יש לו גם הפעם ההזדמנות לפרסם את הטומאה, את העקירה, את הזוהמה הפוגמת, כי לפי דעתו אין חילוק בין ישראל לעמים, יאקאב כותב:

"נסעתי בחודש תמוז למארינבאד זמן קצר לפני פרוץ המלחמה, בכדי להפגש עם הרש"ז ברויער אשר שם בילה חופשותו, בכדי לקבוע כיצד להתנהג בכנסיה הגדולה בפראנקפורט, בנוגע ההזמנות פורמלית אל קהלה היהודית הרעפורמית, והעוונגלית והנוצרית, ועוד הזמנות כמו אלה."

"שמחתי להכיר שם בהזדמנות זו, בפעם הראשונה את הגדול מדוינסק הגאון ר' מאיר שמחה ז"ל, ויהדותו - והיתי אומר הסוערת - עשתה עלי רושם כביר. איני זוכר עד כמה הוביל המר"מ במארינבאד לתוצאות חיובית, הסערה האיומה מלחמת העולם הראשונה שפרצה בתשעה באב תרע"ד, ואשר הוכיחה בדם ואש פעם נוספת את זהות הגורל היהודי עם גורל האנושות, טשטשה בתוכי את זכר הימים ההם."

(ראזענהיים זכרונות צד קצ"א)

גם בימים הללו וגם בשעת עוסקו בהכנת הכנסיה הגדולה, אינו מש מתוך האוהל של השטן לפרסם דברי נאצה שלו המטמאין ומזהמים ופוגעים בהשרשים של קדושת ישראל. יאקאב מבאר כי היות המלחמה העולמית היתה משבר גדול להעולם, גם טשטשה את הזכרונות שלו כי הכל הולך אל ההוכחה העיקרית שאין בין ישראל לעמים שום הבדל "ואשר הוכיחה בדם ואש פעם נוספת, את זהות הגורל היהודי עם גורל האנושות", השקפה הזאת היא ההכנה אל הכנסיה הגדולה, והצלת התורה על ידי יאקאב ראזענהיים וכת דיליה. מתוך הכרה הזאת הוא שטוף כולו בתוך הציונות והתוכן שלה, כי הציונות אומרת בדיוק מה שראזענהיים אומר בתמידית, כי אין הבדל בין ישראל לעמים בעצם מהותם ותקותם. מן נקודה העיקרית הזאת הוא פועל לעשות את הקאנפרענצען והרעזולוציעס, וגם את השקר הדיפלומטי שהוא כ"כ מורגל בו. בודאי יודע ראזענהיים כי באסיפה הראשונה בהומבורג שעלה ביד הלוי המבלכל הגדול, להביא אחדים מגדולי התורה לאסיפה הזאת, שם הוחלט בהדגשה יתירה חזקה לבל להשים את ענין ארץ ישראל במרכז התכנית, לבל להזהות את האגודה עם הציונות, הוא ראזענהיים יודע בטוב וכן השמיע בהקאנפרענץ בקאטאוויץ כי הכל בהכרח שתהיה על דעתם של גדולי התורה 'אגודת ישראל עליה להתנהל לפי דעת תורה. על אגודת ישראל להתבסס על שלטון התורה, המוסד העליון הרוחני תהי' מועצת גדולי התורה, החלטתם תהי' מכריע בכל עת שיהי' צורך לבחון המעשית עם אמת המידה של תורה"ק' (שם צד קנ"א). אולם כל הדברים יפים הם לפי הצורך של יפוי הרעזולוציעס, אבל זאת כלתי משנה או מחליף את מהותם של משמיעי הרעזולוציעס וביחוד את ראזענהיים עצמו, מהות הזה סכ"ס יהפוך את כל הרעזולוציעס שנאמר לצורך השעה, והכל ילך אל הדרך של הנאספים, אל רצונם ואל דעותיהם. גם מלפנים בזמנים שונים עמדו אנשים שונים הפכו עקמו וסלסלו דברי תורה אל הילוך מהותם ורצונם, ובודאי אין מן הנמנע שזאת לא יעשו הנאספין בקאטאוויץ. המה מעולם לא למדו תורה הדרבון המדריך לדרך החיים, מעולם לא הבינו שום דבר מעניני האמונה אלא דרך המעבר של תרבות גרמני העולמי, וגם רק מן השקפה

החומרית שלהם הם עושים את המלחמה שלהם נגד הציונות. התנגדותם להציונים הוא כבודם, מדוע ידברו החפשיים בשם כלל ישראל ולא אותנו? מדוע לא ישתתפו הדתיים בבנין הארץ. המלחמה היא נגד גרעון הזכותים שלהם בהבנין הציוני אבל לא נגד הבנין בעצמו, הויכוח הוא איך להקים את בנין הזה אבל בודאי לא להחריבו, ראזענהיים כותב:

הקונגרס הציוני שהתכנס בסתיו שנת תרע"ב (1912) החליט להגביר את העבודה ברוחו של 'אחד העם' ולגשת לייסד האוניברסטא העברית בירושלים, מאמר פרסמתי ב'איזראליט' בו נסיתי להבהיר את הסכנה הנשקפה מהתפתחות זו ליהדות הדתית, ואת התפקיד ההיסטורי הנועד לאגודת ישראל. לא במחאות, לא בגילוי דעת המביעים את התנגדותינו אף לא ע"י הבעת ביקורת ושלילה, או ע"י היגררות דיפלומאטית בכדי למנוע 'מצב יותר גרוע' נוכל לקדם פני שינוי הערכין של כל המקודש לישראל, ההולך ונעשה על ידי התנועה הציונית.

רק על ידי עבודה ארצישראלית כבירה ובקנה מידה רחב, ברוח מצות ישיב ארץ ישראל, תוכל היהדות הנאמנה להבטיח את עמדותיה בארצנו הקדושה. רק הסתדרות עולמית חזקה אשר תרים אל – על את דגל תורתנו, שרק היא היא נשמת אומתינו ויסוד לכל אירגון יהודי, תוכל להוכיח את סכנת התבוללות הציונית, מנקודת ראות של ההיסטוריא היהודית.

קריאתי המחודשת הזאת לפעולה אמיצה, עוררה הד מסוים בתוך וועד הזמני של אגודת ישראל, יסוד הסניפים המקומיים והסתדרויות הארציות הוחש והוחלט לקרוא כנסיה הגדולה לשנה הבאה.

(שם קפ"ה)

ככאן הוא מדבר גלויות, אין עוד זכרון להצלת התורה שהאגודה עומדת להציל 'ליתן תמיכה רחבה לישיבות ולמוסדי התורה' אין עוד הדיבור של 'לתת עזרה לאחב"י בארצות המצוקה' אין הדברים הללו, סיפור המעשה הזאת, עוד עומדת על הפרק, הקריאה של ראזענהיים 'לפעולה אמיצה' היתה רק "על ידי עבודה ארצישראלית כבירה ברוח מצות ישוב ארץ ישראל" זאת בלבד היא המדובר זאת ולא אחרת, וזאת בלבד עוררה את וועד הזמני לייסד הסניפים 'והוחלט לקרוא כנסיה הגדולה לשנה הבאה' זאת התוכן של דבריו, זאת התוכן של התעוררות, וזאת התוכן של כנסיה הגדולה הבאה להתכנס מתוך ההתעוררות הזאת. גם יש לראות כי הוא מדבר מן 'סכנת התבוללות הציונית' ביחס של הקמת האוניברסטא העברית בירושלים, בלתי ידוע עד היום אם האוניברסטא בהידלסכערג, בבאן, בבערלין, שמה למדו הירש, ברויער, הילדסהיימער, וכל הדוקטורים העומדים להציל את התורה ע"י אגודת ישראל, אם זאת לא הי' התבוללות, אם דברי ראזענהיים המיוסדים אך ורק על קאנט, ספענצער, וואנדארט, שילער, אם זאת ההתנגדות להתבוללות ושמירה יתירה על ערכים הקדושים, אלא שהוא מוסיף איזה דברים שבוזה מתורץ הכל, 'תוכל להוכיח את סכנת התבוללות הציונית מנקודת הראות של היסטוריא היהודית' הוא ראזענהיים מדבר מנקודת הראות של היסטוריא היהודית, ולא מנקודת הראות של תורה וקדושה בישראל, ומן ההיסטוריא היהודית הוא מסיק מסקנות הללו.

אין שום עזרה למוסדות התורה באה מן האסיפה הראשונה בהומבורג ואין שום

תמיכה לאחינו בארצות המצוקה באה מן האסיפה השניה בפראנקפורט, ואין שום 'עבודה ארצישראלית כבירה' באה מן אסיפה השלישית בקאטאויץ. גם לא מן הכנסיה הגדולה הראשונה או השניה והשלישית. טובה גדולה עבור ישראל המאמינים בה' היתה זאת, רחמי שמים מרובים, כי שום פעולה לא באה מן כל הכלכול הנקרא אגודת ישראל, לא הצליחו שלוחי השטן הללו לקשר נאומיהם ופטרופטיהם עם איזה מעשה כל דהו, זאת הועיל מאד מאד להצלת ישראל אפילו מספר מעט מן הכפירה והטומאה הציונית. אלמלא היו איזה מעשים נעשים ע"י ראזענהיים וכת דיליה אפילו מעשים פעוטים, אלמלא היו נותנים אפילו איזה פרוטות לישיבות ובתי ת"ת, ואלמלא היו מקימים איזה מושבות וקאלאניעס בארץ ישראל, היו כל ישראל החרדים נמשכים אחריהם! היו מקבלים דבריהם תוך תוכיות, ללא השאיר ח"ו שריד. חסדי ה' כי לא תמנו פעלו להראות אפילו אל מספר קטן, שכל הענין של הבלוף הגדול הזה אין בו שום ממש, בודאי נהרו אחריהם רבים, בודאי פעלה הטומאה הציונית על ידי המסיתים הללו, בודאי בלבלו עולם ומלואו, אבל עכ"פ נשאר פליטה קטנה, ומזה תצמיח שארית ישראל להחיות אותנו לפליטה גדולה.

ע"ט

ראזענהיים מדבר בשם אגודת ישראל, בשם יהדות החרדית, בשם כל שומרי תורה, זאת כבר אצלו בצדק גמור, כיון שהיתה אסיפה בקאטאויץ, כיון שהלוי הצליח להביא גם איזה גדולי תורה אחדים שהוא מכירם, וכמה רבני רוסיא, הכל עבור המטרה להציל התורה והדת ע"י ראזענהיים וברויער, א"כ הלא הוא המציל את התורה הוא הוא אגודת ישראל, הוא המכין הנאום והוא המכין הצהרות, החלטות, המדיניות פנים וחוץ, המדיניות ארצישראלית, וגם הוא הקובע את הבקאות בהלכות ישוב ארץ ישראל, בכדי להלביש את הציונות בלבושיה הנאים. הוא כותב את כל אשר עם לבבו, כי הוא כבר רואה הסכמה על כל מהלך מחשבתו עד הנה מן גדולים בתורה וקדושה. התרבות הגויי שלו מוסכמת מן שומרי תורה ומן גדולים בתורה ובידו נמסר ההצלה להציל את התורה והדת. גם האורתודקסים בגרמניא וגם יהדות פולין ורוסיא, כולם מסרו לידו את ההצלה ודעתו היא הקובעת, הרכה אומץ רוח נתנה אסיפת קאטאויץ לא לראזענהיים לבד, אלא לכל האורתודקסים בגרמניא, לילך הלאה עם התרבות שלהם, עם ההגיון שלהם ועם החינוך שלהם, כי כל יהדות החרדית רואה את גדולתם ואת כשרונם. כל הענין של אגודת ישראל היתה הארכה ופרי של 'התאחדות החרדים' די פרייע פאראיינגונג, של קהלות האורתודקסית בגרמניא, למרות שם המצלצל הזה כל מספר של המשתייכים אל קהלות הללו ביחד לא הגיעו אל מספר שומרי תורה בעיר בינונית אחת בפולין או ברוסיא אלא שכל דבר הנעשה שם בגרמניא נקרא עם כינוים רעשניות עד שהעומד מחוץ מתפעל מן

ההד הזה. 'די פרייע פאראיינגונג' עמדה גם אז את העיקר להראות איזה מראה של 'עבודה ארצישראלית' וביחד עם כולל הו"ד יסדו איזה בתי ספר בהישוב החדש בא"י תחת שם המצלצל 'רשת החינוך' של 'פאראיינגונג' תחת הפקוח של ד"ר אורבאך. ובשעה שנסע משם לנשואיו מסר את 'רשת החינוך' הזה אל המזרחי ונשאר אצל המזרחי גם בעת חזרתו לא"י. המעבר מן חינוך של 'התאחדות החרדים' אל חינוך המזרחי הוא דרך קצר מאד. הרי המזרחים ג"כ נכללים תוך האורתודוקסים הן בפראנקפורט והן בקאטאוויץ. אבל משום שהמעבר של בתי חינוך הקטנים אל המזרחי הי' באופן רשמי, לא נזכר עוד 'רשת החינוך' הזה כה'עבודה הארצישראלית' בקאטאוויץ. יש להזכיר זאת מפני שד"ר אורבאך הי' תמיד בקשר עם הרב קוק בהיותו המחנך הראשי של 'רשת החינוך' הנ"ל כמו שמציין ראזענהיים בכתביו "יחסים האישיים בין הרב קוק ובין הרב ד"ר אורבאך היו ידידיים ביותר מהרגע הראשון" כי ראזענהיים בעצמו לא מצא שום ניגוד אל ידידות של המחנך שלו עם קוק. אדרבה הוא רואה את המזרחי עם קוק מתאחדים עם אגודת ישראל 'בכדי שעל ידי אגודת ישראל יתאחדו כל כוחות הדתיות לבנות ארצנו על פי התורה'. ראזענהיים רוצה ג"כ להכניס לתוך האגודה שלו, את הללו המשתייכים לקהלות החפשיות אע"פ שיש במקומם קהלות נפרדות. לפי מהלך רוחו אינו רואה חילוק בין דתי זה לבין דתי אחר. הוא מתנגד מאד אל 'הדרישה הונגאריית' שדורשים לקבל חברים רק מן קהלה נפרדת שזאת "נרד שינה מענינו" כעת נשכח כל הענין הזה ונעבר מן האופק. אין זכר עוד לדרישה הונגאריית וגם לא אל נדידת שינה של ראזענהיים. אין זכר להאסיפות ואין זכר להרעזולוציעס, ישנו הלחץ לדבר מזה בכדי להבין את הירידה העומדת נגד עינינו. איך נכללו כל יהודים החרדים תוך הציונות השולטת על כולם. בקאטאוויץ נאמר ונשנה המטבע של 'כלל ישראל', בודאי כל יהודי יודע מן המילים כלל ישראל, אולם שם בקאטאוויץ נשמע מן מילים הללו ההרגשה של "דאס גאנצע פאלק" העם בכללו ללא חילוק מפלגתית. ההגיון שמשמיעים הגוים בכל ההזדמנות, הליבראליסטים, הסאציאליסטים, השמרנים, כי הם רוצים לפעול הטבה אל כל העם, פאר דעהם גאנצען פאלק! ולא עבור המפלגה היחידה. בהאסיפה בהומבורג, בפראנקפורט וגם בקאטאוויץ נאמר ונשנה ההגיון הזה הרבה פעמים, כשנאמר זאת בלשון הקודש 'כלל ישראל' זאת מטבע יותר יפה והגונה מן תרגום לשוני 'דאס גאנצע פאלק'. ההד של 'כלל ישראל' נשמע נאה ביותר דתי ביותר. ראזענהיים וגם איזאק ברויער אינם עוזבים את הביטוי המוצלח הזה המשתמע לתרי אנפין, כלל ישראל! ארבייט פאר דעהם כלל ישראל. בעיקר נשמע זאת בשעה שמדברים מן ענין העיקרי התיכוני הענין של בנין הארץ. בודאי בנין הארץ זאת עבור העם כולו פאר דעהם גאנצען פאלק, אבל יותר טוב להזכיר הביטוי 'כלל ישראל' זה יותר דתי יותר תורני ויותר נעים על הדמיון, וגם שזאת שומעים הרבנים מרוסיא שאינם מבינים השפה הגרמנית, אבל כן שמעו את הענין 'כלל ישראל' הנותן צבע טוב אל כל הנאום הנאמר

בגרמנית. בזה הכשר לכלול את המזרחי ואת שאר הדתיים וגם למצוא חן בעיני הציונים עצמם, כי היצירה של ראזענהיים פועלת עבור כלל ישראל.

בשעה שנשלחו ההזמנות אל ועידת קאטאוויץ נשלחה הזמנה גם אל הרב קוק, לא הי' אפשר לו לבוא אל הועידה בזמן המוגבל, אבל הבטיח במכתב לבוא אל האסיפה הגדולה של כנסיה הגדולה. לכתחילה הוחלט שכנסיה הגדולה תיקח מקום בפראנקפורט מקום היצירה והגידול של כל המעשה הזאת, אלא שמפני פרוץ המלחמה העולמית באב תרע"ד, הוחלט לדחות זמן של הכנסיה הגדולה עד לאחר המלחמה. הרב קוק כבר נסע מן ארץ ישראל בדרכו אל הכנסיה איזה שבועות קודם פרוץ המלחמה, כי ראזענהיים כיבד אותו להרצות על ענין של 'ארץ ישראל' בכנסיה הגדולה, האסיפה הגדולה של אגודת ישראל. מפני פרוץ המלחמה באופן פתאומי הוכרח להתעכב בשווייץ עד בואו ללונדון, ומשם חזר לארץ ישראל. יש להזכיר זאת בכדי להבין את המלחמה נגד הציונות של אגודת ישראל. יש להזכיר כי כתב הרב קוק מכתב ארוך לקאטאוויץ בהודאה על ההזמנה שנשלחה אליו אע"פ שאין ביכולתו להשתתף, ראזענהיים קרא את מכתבו לפני ועידת קאטאוויץ וכותב: 'מכתבו של הרב קוק עשה רושם חזק, כתוצאה מכך נתבקש הרב קוק להרצות בכנסיה הגדולה הראשונה את הרצאה העיקרית על ארץ ישראל' (שם צד קפ"ט)

בהזכרונות של ראזענהיים הוא מוצא לנכון להעתיק כל המכתב הארוך של קוק, יש לזכור איזה קטעים אחדים מן מכתב זה העושה רושם חזק על אסיפת קאטאוויץ. גם יש להדגיש כי ראזענהיים כותב את הזכרונות שלו בעת שיבתו, אחר כל ההתגלות טובו של קוק וההתנגדות העצומה מן החרדים לדבר ה' אליו ואל דבריו, אל ראזענהיים אין זאת מפריע כי אינו רואה שום פגם וחשש בהמזרחי ולא בדברי קוק, הוא וחביריו נצמדים אל דיעות הללו ואין לו שום היסוס נגד קוק ונגד המזרחי ולא נגד שום זרם המוליך אל כפירה הציונית. ראזענהיים קורא דברי המכתב בקאטאוויץ:

"מכתב קדשם העיר בקרבי לקיבוץ המון מחשבות פזורות מאז, אחרי הרשיון אשר אקוה שיהי' ניתן לי מהוד כבודכם לחוות דעתי ואת השקפותי בכלליות על חוג מפעלכם, אמנם בעת אשר ליום הנועד לאסיפה הראשונה (קאטאוויץ) הוא דבר שאי אפשר לי לחשוב לבוא, אתכבד ליתן במכתב פה ראש מילין. נכבד וטוב הוא דבר הקריאה להתעוררות האומה בכללה, הפתגם כלל ישראל ההולך ונכפל במכתבכם הקדוש, אות הוא שגדולי הדור גאוני וצדיקי הזמן עומדים על הבסיס של אחדות האומה כולה, ובזה אנו רואים יד ה' הטובה על עמו שאחרי שעברו ימים רבים של התגדרות מיוחדות למפלגות ואגודות שכל אחת דאגה לבצרונה, באו ימים של התעוררות לאחדות כללית המאספת על דגלה את האומה כולה"

הרב קוק קפץ על המציאה הגדולה הזאת של הביטוי 'כלל ישראל' הנחוץ לו ולתעתועיו מאד, לכלול את מחללי תורה ביחד עם חילול תורה שלהם, לכלול את הציונות והציונים וכל סוג של מינים ומינות תחת הפתגם הסוכך 'כלל ישראל' כי בודאי

אין להרהר אחרי המילים 'כלל ישראל', קוק אינו יכול להתאפק על העונג הזה ושם לב ג"כ כי בקאטאוויץ עלה ביד איש הזה ראבינאוויטש – הלוי להביא גדולי התורה, ומבאר כי גם גדולי התורה מסכימים על התכללות הזאת "אות הוא שגדולי הדור גאוני וצדיקי הזמן עומדים על הבסיס של אחדות האומה" דבר טוב מאד זאת לפניו להראות כי גם גדולי התורה מסכימים על הביטוי "כלל ישראל" וממילא יש לו רשות להביא כל ההבנה שלו תוך הביטוי הזה. אין הבדל בין שומרי תורה ובין פורקי עול תורה, הוא בלתי נבהל מן חילול התורה כי לפי דבריו במחברות ההריסה שלו הכל נכלל ר"ל בקדושה של האומה, אפילו חילול שבת בפרהסייה יש בזה איזה קדושה קוקית והוא עם חביריו יעלו הכל במעלות הרמה בקדושת האומה. כל התורה וכל האמונה כולה נמסר ביד קוק, אחד העם, ביאליק, ומאקס נורדו, הוא רואה בשומרי תורה שאין להם חיבור וצירוף עם מחללי תורה איזה מפלגה פרטית וחצצרה קטנה, החוב לדרוש הטוב של כל האומה:

"ימים רבים ישבתי משתומם מתוך הצער הגדול שפצע את לבבי, עד אשר שמעתי את הוד קולם של שלומי אמוני ישראל בתקופתנו האחרונה שהוא יוצא בצביון הראוי, לצאת מתוך חצצרה קטנה של מפלגה פרטית אחת מה שלא היה זה מימי קדם, הרבה הוקל מכאובי על ידי הד קול קדשם שאינה מדבר בשם מפלגה וכיתה מיוחדת, כי אם לדרישת הטוב של כללות האומה, לכל רחבה עומקה והקיפה של מובן המילה"

"התולדה המחייבת לצאת מתוך מחשבתם הכללית הנ"ל, וזה ג"כ באופן כללי כלומר לארץ ישראל כולה בכל מובני ישוביה, הישן והחדש הרוחני והחומרי לכל צדדיו"

"אבל בכלל צריכה האגודה הנכבדה להכין את כוחותיה, להיות מוכנת לעזור לכל, לכל דורש עזרה, ובכל מקום שתמצא שעזרתה החומרית והרוחנית תוכל להביא אומץ ותועלת. כמובן כשתיתן עזרתה תיתן ע"פ אותם התנאים שאינם מתנגדים ליסודי מטרות העיקריות הכוללות, שהיא טובת האומה, השלימה בצידה הקודש והחול, שיחד הנם כולם קודש קדשים".

(שם צד קפ"ט)

הקטעים הללו מן מכתבו של קוק מבארים הטעם 'שעשה הרושם החזק בקאטאוויץ' וגם הטעם מדוע 'נתבקש הרב קוק להרצות בכנסיה הגדולה הראשונה את הרצאה העיקרית על ארץ ישראל כי דברי קוק מתאימים מאד אל לבו של ראזענהיים וחביריו. יהדות החרדית הגויית אשר בגרמניה, שופטים על כל דבר עם מחשבות אדם גופני בשריי, והדברים הנ"ל משחררים אותם שיחרור גמור מן כל דברי חז"ל ואמונתנו הק' הניתנה לישראל. הניתוק הגמור מן קדושת התורה בלב ונפש שולטת על האורתודקסים אם כי מקיימים מצות מעשיות, רגש לבם ודיעותיהם מלאים תרבות גויי אנושי וכל דבר המעורר רגש הזה הבשריי מקובל אצלם ונאחז אצלם בשתי ידיים. דברי הגאון ר' חיים זצ"ל שכולם דברי תורה אינם באים בחשבון "נאבדה איגרת הזאת במשך השנים אף לא נכנסה בפרטיכל הרשמי בקאטאוויץ" אולם דברי קוק נשמרו בשמירה יתירה, אין זאת נוגע אל דברי הי"ח תנאים ודברי תורה של הגאון ר' חיים ז"ל, אלא לכל הענין של ר' חיים בריסקער, הענין הזה נאבד! ואין להענין זה מקום להכנס בפרטיכל

רשמי של אסיפת קאטאוויץ, אולם המכתב של קוק נשמר מאד, כלומר מהות הענין של קוק נשמר כי זאת מאד מתאים אל הענין של קאטאוויץ. יש לראות כי חוץ מן דברי נאצה שיש בכל דבריו של קוק, לא נמצא בכל מכתבו הזה 'שעשה רושם כביר בקאטאוויץ' שום פעם דברי חז"ל או דברי תורה מן סה"ק, כל דבריו של קוק מכילים רק מחשבות אנוש כללית וגם אדם אנגלי או צרפתי יכול להכיל השגה הזאת של 'כלליות האומה' או 'טובת האומה שלימה', 'לארץ ישראל כולה בכל מובני יושביה הישן והחדש' כן עם אותם הדיבורים מדברים ומרגישים כל אומות העולם, הזיקוק לכל עם האנגלי, לכל העם הצרפתי, לכל העם הגרמני. הדברים ברורים שכל מי שראה מחברות קוק הפוגמים הנפש שכל המליצות שלו, כל הרחבת הלשון וכל הדמיונות והמסקנות שלו, בנוים על טפרי הגוים והגיונם וכיחוד על ספרי אמונות הנוצרית והבודיסטים, אבל דוקא משום זה עשה המכתב של קוק רושם חזק בקאטאוויץ. האסיפה הזאת מן הנאספים הללו, היתה מוכנה אל הרישם הזה מן דבריו של המכתב הזה מן הכותב הזה, רק דברי ר' חיים נאכדו ולא נכנסו בהפריטיכל הרשמי, כודאי גם לא נכנסו באזניהם של הנאספים. מרחק עצום יש בין דברים הנאמרים ממקור התורה ממקור הקדושה ובין האוירה השוררת בקאטאוויץ: ההשקפה של קוק, של ראזענהיים, של כל הדוקטורים, של כל הראבינערס. מרחק עצום הזה בלתי מתראה אז, הרצון הי' להעמיד איזה גשר שיצדיק את האסיפה ואת בואו של הגאון ר' חיים ז"ל, ועוד איזה גדולי ועמלי תורה, לחסות תחת צל ראזענהיים עם איש הלוי, תחת יהדות החרדית הגויית, ובזאת תצמח הצלת התורה והדת. החושך כסה פני כל הארץ, ידו פרש צר על כל מחמדיה, מלכה ושריה בגוים, גם נביאיה לא מצאו חזון מה', ראה ה' והביטה.

מהלך האפילה

באסיפת קאטאוויץ הוחלט ההחלטה העיקרית שיש לאסוף עוד אסיפה יותר גדולה ויותר מרשמת, האסיפה הזאת הגדולה, תהי' נקראת בשם 'כנסיה הגדולה', תהי' זאת קאנפרענץ בין — לאומי, הרי כמה מאות משפחות שומרי שבת דרים, בבעלגיען, גם מעט יותר מזה בהאלאנד, ובודאי איזה אלפים משפחות שומרי שבת דרים בגרמניא, וישנם חרדים לדבר ה' באונגארן, ורוב מנים בפולין ורוסלאנד, ובשעה שיתכנסו הדרים בבעלגיען וגם בהאלאנד, בגרמניא, באנגליא, וגם רוסיא וגם אונגארן, תהי' זאת ענין בין לאומי! העתונים יכתבו מאסיפה הזאת, הממשלה המקומית תשלח ברכה, יתרכו הקאמיסיעס, יש להכין הכנות לכל זה, יש להכין ההרצאות וגם ההחלטות, כל זאת תיקח איזה זמן ועבודה קשה מן וועד הזמני השני שנתיסד בקאטאוויץ. אין זה וועד הזמני שנתיסד בהומבורג בכדי להכין אסיפת קאטאוויץ, וועד הזמני הזה כבר גמר עבודתו עם ההחלטות והרצאות של קאטאוויץ, עכשיו נחוצה עבודה חדשה להכין את 'כנסיה הגדולה'! האסיפה הבין לאומית, לזאת נתיסד וועד זמני חדש, שיראה כי יהי' הכל על נכון, גם הקאמיסיעס וגם הרעזולוציעס, הברכות מן הממשלה וגם התשומת לב מן העתונים, האולם יהי' מפואר ביותר וההד בעולם יתגדל ביותר, גם אין לשכוח כי בהקאנפרענץ הבין לאומית הזאת יש להביא חוץ מן העתונאים והצירים, גם גדולים בתורה המפורסמים שיבואו, ויקחו חלק בהאסיפה הגדולה הזאת! אין זאת אומרת שידעו ויבינו את מה שהנאומים מדברים כי זאת כבר נחלט מן וועד הזמני הראשון שאין לתרגם הדו"ד מן גרמנית לשפת אידיש ואי אפשר לבטל את החלטה הזאת, אבל בודאי נחוץ שיהיו רבנים מפורסמים נוכחים, זאת מכריע ביותר.

ההחלטות של ועידת הומבורג ארבע שנים מקודם שיש ליתן עזרה רחבה אל הישיבות ומוסדי התורה, שיש לעזור אל אחינו בארצות המצוקה, החלטה הזאת קימת בודאי, אבל אין באפשר לעשות כלום מענינים הללו קודם האסיפות הנחוצות וקודם הכנסי' הגדולה הבין לאומית, על הכל נצרך סדר ואירגון ורק בגרמניא יודעים איך לארגן ולסדר דברים גדולים כמו אלה, כמה אסיפות נחוצים אל הדברים הגדולים הללו וכמה החלטות בהכרח שיחליטו, זאת הכל ביד המארגנים הגרמניים כי הם יודעים הסדר הנחוץ איך לסדר הדברים והם עושים כל הנחוץ לעשות כבר יסדו וועד הזמני הראשון ואסיפה הראשונה הגדולה בקאטאוויץ, והם מיסדים וועד הזמני השני והאסיפה הגדולה המעותדת לבוא, הלא כל אחד רואה כי הם עושים מעשים! הי' זאת ענין מוצלח להתאחד עם אורתודקסיא בגרמניא כי רק המה עושים מעשים גדולים, יודעים איך לארגן ואיך לשום סדר ולהחליט החלטות, ואין ספק כי על הכנסי' הגדולה יתפרסמו החלטות

עוד יותר גדולות מן הקודמות, איך להציל את ישראל, איך להציל את התורה, ואיך ללחום המלחמה הגדולה עם הפושעים והציונים, גם זאת ידוע כי האורתודוקסים הם לוחמים גדולים וגם נוצחים ויודעים איך להציל ההצלות הנחוצות. יש לראות זאת מן מה שהצליחו להציל את יהדות גרמניה כי ישנם בערך שני אלפים משפחות שומרי שבת בארץ גרמניה, מזה ראי' גדולה כי יש בידם להציל את הדת, להציל את התורה, להציל את ישראל, תחי אגודת ישראל!

ראזענהיים יוצא עם חיזוק גדול מן ועידת קאטאוויץ, ההחלטות דשם כולם מתאימים לרוחו, 'דרישה הונגאריה' נחלשה ונשכחה, הוא נעמד בראש איך לעשות 'דרישת הטוב של כללות האומה' הפתגם של 'כלל ישראל', ואיך הוא צודק בהעמדת אנשי מזרחי בראש המזכירות של היצירה הנקראת 'אגודת ישראל' אשר מחנכו ראבינאוויטש — הלוי ההיסטוריון חתם החותם הזה עליה. כן גדלה נצחוננו של השקפה שלו הגרמנית כי גם גדולי התורה היו שם, וזה אות בולט כי גם מצד התורה והקדושה הדרך פתוח לפניו לדבר כרצונו. לאמיתן של דברים בכל הזמן הקיום של היצירה הזאת, לא נעשו שום מעשים כלל, מעשים נכונים או בלתי נכונים, שום דבר מן ההחלטות הרבות לא יצאו לפועל כלל וכלל. הציונים בעצמם הרסו את הקדושה מישראל על ידי מעשיהם ופעולותיהם, היצירה של ראזענהיים לא עשו מעשים הללו, כלומר לא עשו מעשים של הציונים או שום מעשים אחרים, אין כוחם אלא בפה לדבר ולפרסם. אבל מעשים הללו של דיבור ופירסום הם עושים, מעשים הללו נשמעים אצל יהודים שומרי תורה ומצות. הם לוחמים עם הציונות והמלחמה הזאת היא לפרסם את הציונות תוך יהדות החרדית בפירסום ובהאמצעים העומדים לרשותם, הם אינם מפרסמים את הציונות באשר היא ציונות אלא באשר היא תורנית, תקות ישראל, וגם משיחית! אלא שיש לתקן את הציונות — משיחית הזאת שתהי' דתית עם אופי דתי. בכל אופן אומר ראזענהיים שהציונות היא אצבע אלקים! והיא יכולה לתקן את הכל אם ישמעו לו, או לאבד את הכל באם לא יתנו אוזן אל ההחלטות בקאטאוויץ ואל ההחלטות העתידות לבוא מאת הכנסי' הגדולה. ראזענהיים כותב בה'איזראליט' בשנת תרע"ה ובשנת תרע"ז, ולפי דבריו זאת בנובמבר 1917, וכיוני 1918:

"על יהדות הדתית שהיא הנושאת והשומרת על האמת המסורה מדור דור, לשמור על יהודי הדתי, שאין שווה לו של עם ישראל לא מטרות פוליטית, כי אם הערבות הדתית לשמירת חוקי סיני, היא הקובעת את אחדות עם ישראל והיא המשווה לה ערך נצחי מעל כל תהפוכות תולדותיה.

"ארץ ישראל אינה הבמה ליצירה מדינית זו או אחרת כי אם אדמת קודש, עליה חלה המצוה הדתית של 'שוב ארץ ישראל מטרות הגעגועים של תקותינו המשיחית, ונושא אקטואלי ביותר לעבודת הכלל בכל דור ודור. כאחד! זאת היא בעצם כל תכניתנו בנוגע לארץ ישראל'.

"אף מי שאינו חוזה הזיות בהקיק, וגם האיש המשוחרר מכל מהלכי רוח משיחיים ושל אחרית הימים, יראה מתוך התפעלות ויראת הכבוד אצבע אלוקים, במעמדה הנפלא אשר עלה בעקבות השנויים המודרניים הכבירים שהתהוו במדיניות העולם. כיבוש האנגלי בחלקה של מדינה הקטנטונת על שפת

ים התיכון, מולדתו העתיקה של עם ישראל, לה' הארץ ומלואה".
 "הציונות עומדת על פרשת דרכים של התפתחותה, כעת יתברר אם צדקו
 אלה אשר ראו באידיאל המודרנזציה השלמה של עם ישראל, בו דגלה התנועה
 הציונית, ניגוד שאין לגשור כלל ביחס לאופיו הדתי המסורתי, ועל כן התייחסו
 אל הציונות כאל אויב המסוכן ביותר של עם ישראל, או אם השיבה לארץ
 היהודים תשתלב עם השיבה אל היהדות."

"הציונות יכולה כעת לבנות את עולמה או לאבד את הכל!"
 "האם לא כדאי לחפש את הדרך בה תחדל הציונות מלהופיע בתור אויב
 בנפש, דוקא כלפי אלה אשר שמרו עד כה על רעיון המסורתי של לאומית
 היהודית, ע"י כל חייהם עם פעולותיהם, על ידי ויתורים וקרבתות, על ידי
 נאמנות עד מוות?"

"האם לא כדאי לנסות להפוך את השעה ההיסטורית הזאת, בה מתחיל חלום
 בן אלפיים להתקרב אל המציאות, לשעת התבוננות וחשבון הנפש?"
 "על הציונות רק להכיר ללא כל סייג ולהטוטים דיפלומטיים, את האופי
 המחייב של החוק הלאומי בן אלפיים שהוא החוק הדתי של תורה"ק עבור
 כל עבודתה המעשית בארץ ישראל, עליה לראות בחוק דתי זה לא ענין הפרט
 אלא היסוד התחוקתי של עבודתה הציבורית בארץ ישראל, על ידי כך לא רק
 שיווצר היסוד לשיתוף פעולה פוריה עם כל אלה הרואים בארץ ישראל את ארץ
 הקודש, כי גם יפתחו אפיקים נרחבים לעיצוב חיים לאומיים יהודיים, ברוח של
 שלום ואחדות על אף רב גוניתם"

"אין הכוונה לעיקרי האמונה שיש לכופ, כי אם להכרת רציפתו של המשפט
 הלאומי בתוך העם, אשר לא לחינם הוכתר על ידי התיאורטיקן הראשון והפורח
 ביותר של הציונות, 'עם ההיסטוריא' בה' הידיעה".

"את הבעיה אפשר לנסח באופן ברור ומפורש, בכל הענינים הציבוריים של
 התיישבות היהודית בארצנו הק', במידה שהם נתונים להשפעתה הציונית, האם
 יחייב החוק הלאומי של התורה, או האם יש לצמצם את השפעת התורה אשר
 עמינו חי ושפך את דמו במשך שלושת אלפי שנה, לתוך פינה אפלה של כנסיה
 יהודית, בראותנו בה ענין לפרט בלבד?"

(ראזענהיים זכרונות צד ר"ה, איזראליט נובמבר 1917, יוני 1918)

אין להתווכח עם יאקאב ראזענהיים על איזה פרט מן דברי רעל הללו כי אין
 להתווכח עמו כלל, אין יהדותו יהדות של תורה ואין רגש לבבו של יהדות דקדושה, לבו
 ומוחו מלאים מן תרבות הגרמני שבהם עסק מן טל ילדותו עד הנה, ואין בכוחו להבין
 חוץ ממה שכתוב בין הכותבים הגויים ועתוני הגויים. אין בכח נפשו כלל להרגיש מה
 שיהודי לומד תורה מרגיש שאצלו הדברים הם פשוטים וברורים, ואצל ראזענהיים או מי
 שהוא אחר מן יהדות החרדית הגויית, הדברים רחוקים ומוזרים. עיקרי האמונה אינם
 נוהגים במעשה, רק מצות מעשיות המה כתובים בשלחן ערוך לעשות בהלכות התורה
 למעשה, אבל האמונה הפשוטה ניתנה לנו מן השמים אל סגולה אשר בחרת. והרי מצינו
 באגרת הרמב"ם ז"ל שגם שומרי מצות התווכחו עמו על ראיות של תחיית המתים מן
 הפסוקים, והרמב"ם ז"ל לא רצה אפילו לכתוב להם יותר מענה אחת באומרו כי הם
 פושעים ואין תיקון לזאת בראיה זו או אחרת, אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו, ואין
 בשני דברות הראשונות שום ענין למעשה אלא בנוגע לאמונה הפשוטה. ראזענהיים
 וחביריו כתבו פעם אחרי פעם 'ביאור' על ביאת המשיח ותחיה"מ לעקם ולסלסל לגשם
 ולטמא את אמונה הפשוטה הזאת המפורסמת בתורה ואצל כל ישראל. אין בהתנגדות אל

טומאה הציונית שום הלכה בשלחן ערוך שבאפשר להראות לכל הנמשכים אחרי הציונות הזאת, ואין בידנו שום דבר מפורש להראות אל ראזענהיים, כי דבריו הם טמאים, דבריו הם סם המוות, כל דבריו בוטים כמדקרות חרב ופוגמים בקדושת ישראל השרשיית. בלתי הי' נחוץ להזדקק אל דברי ראזענהיים יותר מאשר להזדקק אל ציוני מזרחי אחר, אלא מפני שעלה ביד השטן להביא את יצחק אייזיק ראבינאוויטש—הלוי אל האמבורג, ועלה ביד הלוי הזה להטעות לב כמה גדולי התורה להצטרף אל ההצלה של ראזענהיים להיות העומד בראש אגודת ישראל העומדת להציל את התורה ואת הדת וכן להציל את ישראל בכלל, רק מפני זה יש להביא את דברי ראזענהיים, דברי ברויער, דברי שאר הדוקטורים, ולהציג הדברים הללו לפני קוראים הרוצים להבין זאת, ראו למי עוללת כה! ראו את המלחמה בציונות שאגודת ישראל לוחמת, פרש רשת לרגלי, כל הדברים הללו סורו סורו טמא אל תגעו. ראזענהיים רואה אצבע אלקים, והא ג"כ רואה מטרת הגעגועים של תקותינו המשיחית, הוא ראזענהיים דורש בחזקה מעל ה'איזראליט' לנסות להפוך את השעה ההיסטורית הזאת בה מתחיל חלום בן אלפיים להתקרב אל המציאות (ע"ל) הוא רואה את כל ענין הציונות 'שיכולה לבנות את עולמה או לאבד הכל' אינו דורש ח"ו מן הציונים כפיה לעיקרי האמונה, כיון שגם הוא בעצמו אין לו נגיעה עמהם, אלא רק אופי דתי, כי אם 'להכרת רציפתו של המשפט הלאומי בתוך העם יחייב החוק הלאומי של התורה', כל מין ויכוח להראות חסרון זה או אחר בדבריו של ראזענהיים מסוכן מאד, אם אתה מראה חסרון זה הרי בשעה הזאת אתה אומר כי שאר דבריו הם ללא חסרון, בניגוד להאמת הכ"כ פשוט ברור, כי כל דברים הם התכחשות בה' אלקי ישראל. אין ליהודי מאמין בהאמונה הניתנה לנו בהר סיני, שום צירוף אל הציונית בצורה זו או בציונות בצורה אחרת, לא בהשיגים של הציונים ולא בבנין הציוני, לא בישוב ארץ ישראל ולא בהגעגועים של תקותינו המשיחית, אין לנו שום חלק ח"ו בהחלום בן אלפיים העומד להתקרב אל המציאות וגם לא בשעה ההסטורית הזאת. כן בודאי אין ליהודי מאמין שום צירוף ח"ו בדברים הטמאים של ראזענהיים ובהתיקונים שהוא רוצה לתקן, לא בהאופי הדתי ולא בתחוקה הדתית. בביאור זה מתברר ג"כ כל הענין של הלוי ראבינאוויטש, כמה אבני טעות ויסודות שוא ישנם בהבנין המהרס הזה שנהפך לרועץ לשומרי תורה שארית ישראל הנשאר.

ההצהרות המצלצלות אין בהם ממש כלל, הצלת הדת והצלת התורה, חיזוק קרן התורה, והרמת קרן התורה, ובעיקר לשמוע בקול גדולי התורה, ראזענהיים השמיע בקאטאוויץ 'על אגודת ישראל להתבסס על שלטון התורה' המוסד הרוחני העליון של אגודת ישראל תהי' מועצת גדולי התורה' 'החלטתם מכריעה בכל עת שיהי' לבחון באמת המידה של תוה"ק' ההחלטות שנתקבלו במחיית כפיים סוערות, הכי יש איזה ממש בכל הענין הזה? הכי באמת הסכים ר' דוד קארלינער על 'חלום בן אלפיים המתחיל להתקרב אל המציאות' הכי באמת אמר ר' חיים שהוא רואה בכל זה אצבע אלקים? או שהציונות

כעת יכולה לבנות עולמה או לאבד הכל? הכי זאת דברי גדולי התורה, אבל ראזענהיים מעיד על עצמו שהוא שוחק לכל החלטות הללו, אלא הדברים שימצאו הד בין עולם הגויי הציוני שהוא חי בהם אלה הם הדברים הנכונים עבור ההצלה של אגודת ישראל. בשנת תרע"ט, לפי חשבון ראזענהיים זאת פעברואר 1919, היתה ועידה בציריך, כי תכלית המעשים של אגודת ישראל הם האסיפות וההחלטות. בעיקר לעשות הכנות אל האסיפה הגדולה בין 'לאומית כנסי' הגדולה. בהרצאת הפתיחה בוועידה זו בציריך ראזענהיים דובר ג"כ על הצנין של הכרעת גדולי התורה בכל הענינים, כנראה כואב לו החלטה זאת והוא רואה בזה כמה קשויים, מפני זה הוא מציע איזה דרך ממוצע בכדי לצאת ידי שניהם ולהתפטר מן חבל המחנק הזה לכל אשר ירצה, ראזענהיים מדבר: "על מועצת חכמי התורה להיות ולהשאיר המוסד העליון של הארגון, המוסד המנהיג והמדריך של אגודת ישראל.

מאידך גיסא, אין לנו להתעלם שבעיקר הזה שאין לזוז ממנו טמון אף קושי רציני, אגודת ישראל תוכל להתקיים אך ורק אם כל תאי הארגון יהיו חדורים בחדוות החיים והיצירה אם הכלל כולו ישאב חיים מתוך ריכוז דומקרטי של כל הכוחות ופועלת היצירה של כל חלקיה. על אגודת ישראל להיות אירגון דומקרטי, ומאידך גיסא לקבל מרצון את מרות הנהלת גדולי התורה. נוסף לכך, שעל האגודה בלי להתכחש לעצמה, להתחשב בתעמולתה בכל מדינה ומדינה בגדולי התורה המוכרים באותו המקום, ואין באפשרותה לפתח מעל לראשם תעמולה שתכבוש לב המוני עם. נצייר לנו מושג על הקשויים הכרוכים בתנאי יסוד זה של המבנה הארגוני, ה' צורך בסבלנות רבה עד למאד, ועוד יהי' לנו צורך בסבלנות כזו גם להבא".

"עלינו ליתן רשות הדיבור לכל זרמיה של יהדות החרדית, רק בתנאי של ביטוי חפשיית לכל הרעיונות השואבים מתוה"ק יכולה לקום התאחדות, ויכולים להתאחד כל העומדים על יסוד התורה, הוא מוסיף לבסוף: להתרומם תחת הנהגת גדולי התורה לדרגת כלל ישראל האמתית".

(ראזענהיים זכרונות צד רכ"ח)

הוא מדבר בציריך (אסיפה החמישית) דברים מבהירים, כי הדבר הזה של גדולי התורה דבר קשה עליו, 'בעיקר זה טמון קשוי רציני' והוא רוצה שהאגודה תהי' 'ארגון דומקראטי של כל הכוחות' אין באפשר לו לדבר בגלוי נגד גדולי התורה 'כי אין באפשר לפתח מעל לראשם בתעמולה שתכבוש לב המוני עם' אבל האגודה היא ארגון דומקראטי של כל הכוחות הפעולה והיצירה' וכן ובעיקר מסיק הוא את המסקנה הנחוצה "עלינו ליתן רשות הדיבור לכל זרמיה של יהדות החרדית, רק בתנאי של ביטוי חופשי לכל הרעיונות השואבים מתוה"ק" דברים הללו הם סיום לכל הפרשה של כניעה לדברי גדולי התורה, כנראה הגאון ר' חיים זצ"ל הרגיש זאת מקודם, והתרופף אצלו כל הקשר עמהם, עם כל מין תנאי מן התנאים הי"ח, או בתנאים נוספים.

פ"א

ועידת קאטאוויץ היתה ארבע שנים אחרי ועידת הומבורג, נחלטו שם החלטות

והחלטה העיקרית היתה לכנס עוד אסיפה אחרת. בין כך ובין כך העיקר ההתעסקות הוא בהארגון, איך לארגן את אגודת ישראל. ראזענהיים עוסק בענין זה של התארגנות כי כן נחלט. באסיפת קאטאוויץ, ומזה מעבודה זאת נתקיים סניף של אגודת ישראל, בשווייץ, אנגליא, וכודאי בגרמניא. הארגון הזה של סניפים פועל באופן פשוט מאד, איזה אנשים השתתפו בוועידת קאטאוויץ מקום דירתם נעשה לסניף של אגודת ישראל, למשל בקאטאוויץ השתתף מן עיר האלבערשטאט גאטפריעד גולדשמידט, לאחר שחזר לביתו נקרא זאת סניף אגודת ישראל בשווייץ, מן אנגליא הי' בקאטאוויץ ד"ר יונג ושמם באנגליא בתור רב של 'איגוד בתי כנסת' (פעדערעישאן) וכשחזר לביתו נקרא זאת אגודת ישראל באנגליא. כל הסניפים הללו אין יודע מה עשו בענין אגודת ישראל, מה עשה המרכז בפראנקפורט ומה עשו הסניפים, ומדוע נקראו בשמות שונות על שם מקומם, אולם בנוגע לאנגליא הי' שם איזה תנועה מצד ד"ר יונג בענין הצהרת באלפור בימי המלחמה העולמית הראשונה. קודם מלחמה הראשונה היתה ארץ ישראל תחת ממשלת תורכי, כשעה שצבא האנגלי הי' מתקדם מן מצרים לכבוש את ארצות מן ממשלת תורכי נעצרו האנגלים באמצע ארץ ישראל ע"י כוחות הצבאים של תורכי. גענראל אלענבי ראש מטה הצבאי האנגלי, רצה שכל המושבים היהודים בארץ ישראל יעמדו על ימינו בשעת הצורך במצב המקומי, גם ד"ר וויצמאן בלונדון פעל באופנים שונים להטות לב ממשלה האנגלית לפרסם את הצהרת באלפור להבטיח ליהודים איזה בחינת ממשלה. הצהרת באלפור התפרסמה בימי אמצע המלחמה בשנת תרע"ו, בכדי לרכוש את האוכלסיה האיראפאית אשר במחוז זה לידידים, לרבות גם המושבות הציונים שנעמדו שם בימי ממשלת תורכי. ד"ר יונג התעצם בכל האפשר שגם השם של אגודת ישראל יופיע באיזה מין אחיזה בהיכוח שבין הסתדרות הציונית ובין ממשלת האנגלית בלונדון, עכ"פ להזכיר שם האגודה באיזה פעם, בכדי שיהי' אפשר לו להראות פעולותיה של האגודה, עבודה עבור 'כלל ישראל' והשיגים עבור כלל ישראל.

כנראה עלתה בידי ד"ר יונג הזכרה הזאת, שאיה שם יזכר השם של אגודת ישראל בתוך הדו"ד עם הסוכנות הציונית. ראזענהיים לא ידע מזה, כיון שבשנות המלחמה לא הי' שום קשר בין תושבי אנגליא ובין תושבי גרמניא ארצות הלוחמות זו בזו. אחרי כלות המלחמה כשנודע לראזענהיים את ההישג הגדול הזה שגם אגודת ישראל נזכרה באיזה פעם מן ההשתדלות של ד"ר יונג, שמח על זה שמחה גדולה כי יש לו לדבר על משהו, כבר יש לו להראות פעולת אגודת ישראל עבור 'כלל ישראל' אין בכוחו להתאפק על דבר הגדול ומציג את זה שני פעמים:

"הדבר לא מנע שדוקא, בחוגי הממשלה הבריטית, תשלוט דעה אובייקטיבית למדי על אופיה האמיתי של אגודת ישראל אשר נוסדה ארבע שנים לפני כן. חוגים אלה ידעו שיהודים החרדים הם ברובם המכריע מתנגדי הסתדרות הציונית, מפני שהיא מיוסדת על בסיס חילוני לא דתי, אך אין הם מתנגדים כל עיקר לארץ הק' ולבניה"

"כמו כן הי' להם ידיעה, מה קטנה היא השפעת המזרחי בתוך תנועה הציונית, על כן דרשה הממשלה הבריטית מן נחום סוקולוב במשך המו"מ שהתנהל בשנת 1916 לקראת הצהרת באלפור, שיביא לפניו חוות דעת על עמדת האורתודקסיה היהודית לשאלת ארץ ישראל"

"ברור למדי שבשעה שכתבתי לא ידעתי כל עיקר על מאמצי חברנו באנגליה לטובת הצהרת באלפור, ודוקא על כן הנני מיחס חשיבות רבה לכך, שנתגלגלה אז על ידי הזכות, להעמיד בפני הציונות את הרצינית המכריעה של השעה באותה מפנה ההיסטורית, ולרמוז על הדברים שקבלו אישורם המלא בעשרות שנים שאחריה."

"אין בכח כל התמרונים לבטל את העובדה ההיסטורית, של השתתפות אגודת ישראל בהשגת הצהרת באלפור, כשם שאין לבטל את כל מה שנעשה ע"י שלומי אמוני ישראל ורק על ידיהם בלבד זמן רב לפני שקמה התנועה הציונית, לשם שמירת הקשר עם ציון, ולשם חיזוק ישוב הישן על אדמת קודש".
(זכרונות צד ר"ב ר"ח)

כפי גודל התרחקותם של היהודים הגרמניים מן קדושת התורה ועבודה כן נתקטנו בקטנותם עד שהיו קטנים למדי. כמה שמחה וששון יש לו לראזענהיים שנזכרה היצירה שלו 'אגודת ישראל' פעם אחת אל ההסתדרות הציונית מאת ממשלת אנגליה, דבר גדול מאד פעל ד"ר יונג בהשתדלותו שיזכר הזכרה הזאת אפילו רק בשמה, מתרברב ראזענהיים שזאת 'השתתפות אגודת ישראל בהשגת הצהרת באלפור' וכן הולך בדמיונו כי ישוב הישן של איזה מאות אנשים בכדי לעסוק בתורה ועבודה, זאת היתה ההכנה אל הציונות והצהרה באלפור, 'העובדה ההיסטורית'. הוא ראזענהיים הולך בדמיונו עוד צעד הלאה, שנתגלגלה על ידו הזכות להעמיד בפני הציונות "את הרצינית המכריעה של השעה באותה מפנה ההיסטורית" כלומר כי מפני שהוא ראזענהיים יסד את היצירה של אגודת ישראל, מפני כך נזכר שמה בהמו"מ עם הסתדרות הציונית, ומפני זה הוא והאגודה שלו מכריעה, באותה 'מפנה ההיסטורית' ואין לשער גודל ההשיגים של אגודת ישראל עבור 'כלל ישראל'. כן מדבר ראזענהיים גלויות שההתנגדות של יהדות החרדית הוויית אל הציונות מפני שהיא 'מיוסדת על בסיס חילוני לא דתי, אך הם אינם מתנגדים כל עיקר לארץ הקדושה ולבנינה' דברים הללו הם היסוד של התהפכות של יהדות החרדית אל הציונות, הדברים שנאמרו ונשנו מאה פעמים אלף פעמים מן כל העתונאים האגודאים, הדברים המשחיתים שהפכו עולם ומלואו, הדברים של הס"ם בעצמו שהשטן שם בפי שלוחיו, שבלבלו לב כל ישראל, הבלבול עודו חי עמנו עודו פועל, נאמר ונשנה מן העתונאים האגודאים מן העסקנים האגודאים, הדברים ששמו עקוב למישור ונפנה הדרך לפני המסיתים והמדיחים לקבל פירורים משלחן איזבל שלחן הציוני, הדברים הכ"כ נחוצים לקבל את הכפירה הציונית וכיחד להניח תפלין ולשמור שבת באיזה בחינה, הציונות הדתית המעוותת את עיני כל, ידו פרש צר על כל מחמדיה, השליך משמים ארץ תפארת ישראל.

אגודת ישראל פעלה למען הצהרת באלפור לא פחות מאשר פעלה למען חיזוק התורה והקמת הדת על תלו. ד"ר יונג משום שהשתתף באסיפת קאטאוויץ השתדל

להגדיל באיזה מין הגדלה את היצירה הזאת הנקראת אגודת ישראל. לא רק להגדיל את היצירה אלא גם הוא ד"ר יונג בעצמו נתגדל כי הוא בא מן אטיפת קאטאוויץ והוא מציג את כל יהדות החרדית. ראזענהיים לא ידע מזה גם שום ציבור מן יהדות החרדית לא ידעו מזה, אבל ד"ר יונג השיג ההישג הגדול כי שם אגודת ישראל הוזכר אל נחום סוקולוב שגם יהדות החרדית תציג חוות דעת. כן הי' ד"ר יונג שהוא הוא מציג את יהדות החרדית, הודיע שאין שום ניגוד מצד יהדות החרדית אל בנין הארץ הציוני, אלא שיוצע על זה מצע דתית. בהמו"מ עם ההסתדרות הציונית ממשלת אנגליא לא הזמינה את ד"ר יונג, לא ידעה ממנו כלל עד עת השתדלותו על ההזכרה, שלבסוף נתהפכה אל ראזענהיים 'העובדה ההיסטורית של השתתפות אגודת ישראל בהשגת הצהרת באלפור' ואין בכח כל 'התמרונים לבטל את עובדה ההיסטורית הזאת'. הדבר הזה היא עובדה שראזענהיים וחביריו השתתפו בהצהרת באלפור. לא בנוגע לזאת של ממשלת בריטית אלא בנוגע ליהדות שומרי תורה, כי באמצעות האגודה כל החרדים לדבר הי' קבלו הענין הציוני שנתגלגלה בתוקפה בימים ההם. הם כבר ממכימים בכל הפתרון הזה על הגלות של עם ישראל, נתפרק ההבדל מן ציונות עצמה ואינם נפרדים מן הציונות אלא משוקעים בתוך תוכה. היהדות הגרמנית בלתי אפשר להם לעשות כלום אבל ברוחם והגיונם הם משותפים עם הציונות ומשתפים אחרים עמם. הדרישה על אופי דתי בלתי מרחק אותם מן הפתרון הציוני, הדרישה הזאת אינו להתנגד אל הציונות אלא אדרבה לשפרו וליפותו בכדי שתהי' הציונות מוסכמת מן כל היהודים. ראזענהיים כותב 'ליצור היסוד של שיתוף פעולה פוריה לפתוח בארץ ישראל אפיקים נרחבים, לעיצוב חיים לאומיים יהודיים ברוח שלום ואחדות אל אף רב גוונים' (שם ר"ז)

יהדות הגרמנית החרדית נאחזים בהציונות לא רק מפני ציוניתם אלא גם מפני קטנותם, לאדם הרגיל בהגיון גופני אנושי זאת מתאים מאד, כי בשעה שיהי' לנו לאום ומדינה ואיזה בחינה עצמאית באפשר יהי' לנו להגן על חיינו ועל גורלנו הכלכלי, באפשר יהי' לנו להרים ראש בין שאר עמי עולם וגם לחיות חיים שלווים ושקטים כמו שאר העמים. האורתודוקסים המתבוללים כליל בתוך חיים הגרמנים אי אפשר להם לבל להתפעל מן שאיפה זאת ומן עתיד הזה לפני עם ישראל, הם נאחזים בענין זה ללא ריסון כלל, כיון שהשאיפה והחיים שלהם מוסכמת ומורגלת מן כל החינוך שקבלו בהריעאל שולע, עד הדרשות של הראבינער מן הבימה שעוד יותר קבע את התוכן הזה ללא הסתייגות. בשעה שבאה היצירה של אגודת ישראל נתוסף אל הגרמניים עוד יותר קטנות, כי עכשיו מתקנאים הם בהסתדרות הציונית בשעה שרואים התפרסמות בכל עת, בשעה שרואים השיגיהם הרבים, הציונים בונים בארץ המולדת החיכוך לבקשים מדינה יהודית מן המושבים הללו הולך ונתוסף, ההכרה מן ממשלת אנגליא בההתישבות הזאת ובהנהלה הציונית, מפליאים את ראזענהיים או אנשים פשוטים אחרים, ואין להם אלא לחפש אחר איזה התדמות אל הציונות המתפרסמת הזאת בכל מחיר שיהי'. להסביר את

התופעה של הציונות אל ענין של יהדות וענין של תורה אין זאת עוד עבודה קשה כלל. הכילו והמזרחי קדמו להם וסוללו את הדרך. אלא שהאורתודוקסים הוסיפו כי ההתדבקות בציונות זאת ג"כ מלחמה בציונות, כי הציונות כשהיא לעצמה זאת היא העתיד ואות מן השמים, אצבע אלקים, והתגשמות של 'החלום' בן שנות אלפיים, אבל הוא לוחם על אופי דתי על אצבע אלקים הזאת והתקרבות אל המציאות של החלום בן שנות אלפיים, שיהי' תחוקה דתית. להם מלחמה בציונות על מה שאינם קובעים בהציונות אופי דתי, כי הדת זאת ההיסטוריא של עם ישראל ובשעה שאינם קובעים את האופי הזה בחוק הלאומי, הרי חוטאים נגד ההסטוריא, וגם נגד אות מן השמים ואצבע אלקים, כי לפי דעתו של ראזענהיים גם בשמים מתפעלים מן מה שהוא עם ברויער מתפלאים, וכביכול, מנהיג את עולמו ועתידו של עם קדוש לפי הבנתו והרגשתו של ראזענהיים ויהדות הגרמניית אשר עמו. הוא כותב 'רצונו של מנהיג העולם מתכלט מעל לרצון כל נברא, רצון זה הוא שחולל את הפלא הזה, והפך את האוטאפיא לדבר שבגדר האפשרי' עד השתא הי' הכל חלום רחוק 'אוטאפיא' ועכשיו ע"י כיבוש האנגלי ובנין הציוני נהפכה האוטאפיא למציאות, ואם כזאת בהכרח שהוא ילחום עבור תיקון הציונות במלחמה נחושה כי 'הציונות יכולה כעת לבנות את עולמה או לאבד את הכל'. הפתרון הציוני לפני עם ישראל מאד מוסכם אצלם, אבל למעשה אין להם שום כח אנוש המוכן להתעסק בבנין עירות ומושבים ואין להם שום אפשרות על התחרות בהמעשים של הציונים. אין להם שום דוגמא של כח כספי הנצרך לכל זה ואין להם שום תקוה לאסוף איזה סכום כסף קרוב להסכומים הענקיים הנאספים על ידי הציונים. הנוער בגרמניא של מספר הקטן האורתודוקסי, בלתי לוחץ עליהם הלחץ והדחק שידחוף אותם לעבוד עבודה קשה עם הכנסה פעוטה, לעומת המידה שיכולים למצוא בארצם בגרמניא. אצל יהדות התורה בפולין ורוסלאנד החיים בתוך לחץ ועוני אין להם כלל ההסכם על התופעה הציונית. בשעה שראזענהיים משמיע נאומיו על האסיפות בקאטאוויץ. היו אז כמה גאונים וקדושים במזרח איראפא הציבור בכללו הי' מסובב מן תורה וקדושה, ודברים הללו של אות מן השמים, החלום בן אלפיים מתקרב אל המציאות, בלתי נשמעים כלל לא בפולין ולא ברוסלאנד ולא באונגארן, הרבנים וגדולי התורה מתנגדים בהתנגדות חריפה לכל הכפירה הציונית, הרבנים האחדים של המזרחי שהצטרפו אל עבודה זרה זו אין להם שום השפעה על יהדות התורה. אין להם להאורתודוקסים הגרמניים הנצמדים לבעל פעור הציוני שום כח אדם שיתרצה ליסע אל ארץ ישראל עבור התיישבות ובנין. עבודה חקלאית בהקאלאניעס, גם ובעיקר אין להם שום יחול וצפיה לקבץ איזה סכומים הנחוצים למאמץ כמו זה.

הקהלה הנפרדת של הירש היא מאורגנת עם מוסדי קהלה הנחוצים, משום שיש להם אמצעי כסף להספיק עבור הריעאל — שולע ושאר צרכי הקהלה, כמו כן כל קהלה בפולין מאורגנת עם מוסדי וצרכי הקהלה כל זמן שיש להם הכנסה כספית הנחוצה

לצרכים הללו. קהלות גדולות כמו ווארשא, לאדזש, ווילנא, פרעשבורג וכדומה, יש להקהלות הללו הכנסה מרובה מחמת ריבוי האוכלוסיא הדרים שם ויש להם לכסות הוצאות הקהלה הנחוצות. במקום דירת של מספר יהודים מרובה כמו ווארשא, יש להם מוסדות נכבדות כמו בית החולים גדול ונרחב בהיקף יער ואילנות, שאין להם לתושבי פראנקפורט אפילו לחלום חלום לייסד מוסד בית החולים כזה. כל המדובר של כח האירגון המיוחד שיש להאורתודקסים בגרמניא הנשמע כה פעמים רבות בקאטאוויץ, כח האירגון המיוחד בלתי קיים כלל וכלל אלא לצורך זה לפתות יהודי פולין ורוסיא לבוא ולחסות בצל האורתודקסיא. בודאי ישנם בפראנקפורט מוסדות קהלה נרחבות מפני שיש הכנסה יפה להקהלה ועודפת על ההוצאה. חברי הקהלה הם בעלי פרנסה ומשלמי מס הקהלה בדיוקנות. נוסף על זה ישנם איזה עשירים המשתתפים בההוצאה באופן יותר נכבד. סכום מס הקהלה הנקבע על כל משפחה מן אלף משפחות חברי הקהלה, גדול יותר מן כל מס קהלה לחבר קהלה במקומות אחרים. משום כך תקציב הקהלה מתמלא ללא קשויים. אולם אין לדמות כלל צרכי הקהלה של פראנקפורט עם הנצרך עבור איזה פעולה ממשית של התישבות בארץ שממה בארץ ישראל. הצורך הכספי הזה יש להם להציונים מפני שיש להם תמיכה גדולה הן מיחידים והן מן העם הגדול במספר העומדים תחת השפעתם, יש להם ג"כ כח אנוש הנחוץ רובם ככולם פורקי עול תורה שהציונות נכונה מאד לפי רוחם, חיים הם בארצות מזרח איראפא מקום הלחץ והדחק מקום הפרעות של שנאת ישראל ומסכן את חיי היהודים הדרים שמה, ואין נשמעים להרבנים וגדולי התורה אשר התנגדותם כ"כ גדולה לכל ענין הציוני. המתנדבים כסף אל צרכי העליה הציונית הם חפשיים, אם כי דרים בכל מרחבי העולם ובעצמם אינם רוצים להשתתף בהעבודה בקאלאניעס ולעזוב את רכושם בארצות תבל, אבל לעומת זה הם נותנים ביד רחבה עזרה כספית עבור פתרון הציוני, שזאת בעיניהם עזרה עבור אחיהם המדוכאים בארצות מזרח איראפא. עם בנין והתישבות בארץ ישראל רואים את התפטרות מן הדכאון לעזוב את רוסיא לעזוב את פולניא, לבוא ולהתיישב בארץ החדשה עם קומה זקופה להיות עם בין העמים. רבו ג"כ הנותנים להציונים החיים בארצות המצוקה אבל עוד יותר רבו הנותנים נתינות גדולות, אותם החיים בכל מרחבי תבל.

אין להאורתודקסים המתאחזים בציונות שום סכום על כח אנוש או על כח כספי להתדמות באיזה מידה הנחוצה לפעולות של הציונים אפילו בבחינה קטנה ופשוטה, אבל יש להם האפשרות לעשות אסיפות ולפרסם המליצות והחלטות לעשות עבודה עבור כלל ישראל. הציונים הולכים ועושים ומתפרסמים ומתקנאים בהם הרבה מאד, הללו של ראזענהיים ואשר עמו. אנשים קטנים מאד המה המצילים הללו אשר מדברים על הצלת התורה, הצלת ישראל, אגודת ישראל, כל הדברים הללו אין בהם ממש חוץ מהתרברבות והתחברות אל עולם הרחב, עולם הגויי עולם הציוני. הקנאה של אנשים קטנים הללו מתגדלת באותה מידה שהציונות מתגדלת, הממשלה האנגלית שכבשה חלק גדול מן ארץ

ישראל מתעסקים עם ההסתדרות הציונית, היהדות החרדית 'העולמית' המאורגנת נעמדה בצל הן במעשים והן בהכרה ופירסום בעתונים, מחפשים בכל מיני חיפוש להתעסק ולתפוס מקום בפירטום. האנגלים באותה שעה לא כיבשו את כל ארץ ישראל וחלק לא קטן נשאר עוד בידי התורכים, ונולדה המצאה גדולה אצל ראזענהיים עם ברויער לנסוע לקאנסטינופול להשתדל שמה אצל ממשלת תורכי ליתן ליהודים בהחלק שתחת ממשלתם אוטונומיה פוליטית, ובזה יצא שם האירגון של אגודת ישראל מנוצח, עבודה עבור כלל ישראל, כי בהמדיניות של אגודת ישראל פעלו דבר גדול בענין מדינה לישראל, לא בחסות אנגליה ח"ו, כי זאת ענין ציוני בלתי דתי, אלא בחסות תורכי וזאת תהי' ציונות דתית, כי ראזענהיים עם ברויער יראו לתחוקה דתית, אם ימצאו מי שהוא שיבנה ההתישבות עבורם, עבור אגודת ישראל, עבור כלל ישראל!.

בהתחלת הקיץ 1918 נסעו משלחת אגודאית כלומר ראזענהיים עם ברויער, להתעסק עם ממשלת תורכי בקאנסטנופול לעשות פעולות, מעשים, ובזה תתפרסם האגודה בזה תתגדל כח המדיני שלהם הצופה למרחוק, כי ראזענהיים עם ברויער בהיותם גרמנים דימו כי חיל תורכי גרמני סכ"ס לא ינחול תבוסה מלחמתית ביד האנגלים, והתורכים עם האגודאים ינחלו נצחון, התורכים בשדה הקרב והאגודאים בשדה הפירסום העבודה עבור 'כלל ישראל', להרים קרן התורה ולהעמיד הדת על תלו:

"כפי שנרמז במאמרי ביוני 1918 באיזראליט, עוד חשבו יהודים רבים באפשרות שחלק מארץ הקדושה ישאר בידי התורכים, אשר מתוך התחרות בהצהרת באלפור הבריטית הבטיחו אוטונומיה למושבות היהודים בארץ ישראל הנתונה לשלטון התורכי. "בלי שום קשר עם החברים לדעה בארצות המערב, ראתה על כן מחובתה ההנהגה האגודאית בפראנקפורט, בערלין, ווינה, לעשות כל מה שאפשר בתקופת המלחמה, בכדי להבטיח לארץ ישראל במסגרת הקיסרית התורקית, אם לא מקלט בטוח לפי משפט העמים הרי לכל הפחות אוטונומיה פוליטית רחבה בכל האפשר"

"למטרה זו יצאה משלחת לקושטא, מיד אחרי שבועות הוטל עלי ע"י השגחה העליונה להתחזק להמשיך בעבודתי ובפעולותי. בתחילת חודש תמוז נסעתי לשיחות מוקדמות בבערלין, משם עמדה המשלחת שהיתה מורכבת מד"ר יצחק ברויער ז"ל וד"ר משה אורבאך, ואליהם עמד להצטרף הרב יונתן הורוויץ שנמצא כבר בקושטא"

"נאלצנו לעשות את הצעדים הדרושים בכדי שנתקבל לראיון אצל הוויזיר הגדול תלעעת פאשא ויתר המנהיגים האזרחיים והצבאיים. לרב יונתן הורוויץ וגם לד"ר משה אורבאך היו כבר קשרים מסוימים מתקופת פעולותיהם בארץ ישראל. ד"ר יצחק ברויער התחיל מיד בעבודת ניסוח הצעת חוקת היסוד, להתישבות אוטונומית יהודית בארץ ישראל תחת שלטון התורכי, אשר עמדנו להגישה להוויזיר הגדול"

"בינתיים הספקנו לערוך טיולים קצרים על הים ועל חוף האסיאתי של הבוספורוס ולבקר בחוילותיהם הנהדרות באיי הבוספורוס, של אחדים מבין מנהיגי היהדות בתורכי. קשה לו לאדם לתאר לעצמו ניגוד בולט יותר מאשר זה ששרר בין יופי הטבע הנהדר של איים הללו שזופי שמש, והמונים העניים היהודים ולא יהודים בפרברי קושטא, שהיו מהלכים לבושי סחבות, בניגוד לרעב ולמחסור שבערי גרמניה, אוסטריא והונגריא, לא הורגש בארצות באלקאן כל

מחסור מזונות".

"אבל בשבילנו היהודים וביחוד עבור אלה הנאמנים לתורה, שהיו מעוניינים יותר מתמיד בהקמת הסופית של 'אגודת ישראל', עמדו המאורעות בארץ ישראל במרכז תקותנו ודאגתנו".

בנקל לצייר ההרחבה וקורת רוח של ראזענהיים עם יצחק ברויער בעת הנסיעה הזאת. הם כבר נוסעים לקונסטנצנופול בגדר 'עבודה עבור כלל ישראל' להזמין איזה בחינה של מדינה. עבודה זו ג"כ משביעה רצון כי עושים זאת בתור מדינאים, הולכים אל מו"מ עם הקסרית האטומנית, אל הוויזיר הגדול. הם נציגי כל יהדות החרדית בעולם כולו כי כן מכינים הכנסי' הגדולה הבין לאומית. וזאת כותב ראזענהיים 'הוטל עלי ע"י השגחה העליונה' וגם נעזר ע"י ד"ר אחר ד"ר משה אורבאך, היתה זאת נסיעה מאושרת, בפרט כי הנהגה אגודאית בפראנקפורט, בערלין, ווינה, כל 'הנהגות' הללו הסכימה לנסיעה זאת לרכוש מדינה עבור כלל ישראל. אך למותר להגיד כי כל המאמץ הזה הי' ללא תוצאות כל דהו, הוויזיר הגדול של תורכי ראה בהם בעלי חלום כי אין בידם לייצג מי שהוא אלא נאומים עם מליצות שהם משמיעים לעומת הציונים העושים ובונים. בעוד זמן קצר צבא האנגלי פלשו אל כל ארץ ישראל עד קרוב לדמשק וממשלה התורכית נעלמה לגמרי ביחד עם המשלחת של ד"ר ברויער והנוסח של הצעת תחוקת היסוד, עם הד"ר אורבאך המחנך, וראזענהיים היו"ר, ביחד עם המשא הכבידה שהוטלה עליו ע"י השגחה העליונה להתחזק בפעולותיו, כי בודאי ההשגחה העליונה פועלת לפי דעתו והכרתו. אחת יש לשמוע מן כל הדמיונות של גאווה ותפיסת מקום בעתונות, אחת מן הרצונות העיקריים במהלך מחשבתם של יהדות הגרמנייה, כי "הקמת הסופית של אגודת ישראל, עמדו המאורעות בארץ ישראל במרכז תקותנו ודאגתנו" זאת צודק מאד כי כל הדברים של חיזוק התורה, חיזוק לימוד התורה, להגן נגד הפורצים בחומת הדת, הדברים הללו נאמרו בהומבורג רק בנוכחותו של הגאון ר"ח זצ"ל, והרבנים גדולי התורה, אבל כל זאת הי' רק צורך השעה וכבר נשכחו ונעברו מן האופק ביחד עם התשואות הסוערות על "משמעת שלימה אל דברי גדולי ישראל בכל השאלות העומדות על הפרק" כל זאת הי' בכדי לרכוש לב המוני ישראל שומרי תורה ומצות אשר בפולין ורוסיא אל היצירה הנקראת אגודת ישראל. אחר האסיפות בהומבורג, בפראנקפורט, בקאטאוויץ, ראזענהיים אין באפשר לו לחשוב אחרת מן ההשגה והכרה שלו, שנתחנך בה ביחד עם שאר הדוקטורים הגרמניים שנעמדו להיות קברניטה של יהדות החרדית. אין לחשוד ולחשוב כי ראזענהיים הוא רמאי או שהוא עושה דברים בכדי להטעות את הבריות, זאת אינו אצלו כלל, הוא עושה מה שהוא מכיר מה שכל יהדות החרדית הגויית מכירים. אצל ראזענהיים אין הבדל בין ישראל לאומות עולם במהותם, אם כי יש הבדל בעשייתם את המעשים אשר נצטוו לעשות. הגורל והעתיד של עם ישראל הוא הגורל והעתיד של כל אומות העולם, להיות להם עם ומדינה והתרברבות לאומית, אלא אצל עם ישראל הוא זאת ארץ ישראל ארץ מקודשת ואצל עם צרפתי זאת ארץ צרפת. ראזענהיים מבין שזאת

בהשגחה עליונה כי אין לו הבנה אחרת בטובת ישראל אלא זו בלבד, התכלית להיות בתוך ארץ משלהם ממשלה משלהם, כל המטרות של עמי העולם זאת היא התכלית והמטרה שלנו.

ראזענהיים אינו רמאי בזה כי כל המדובר בענין חיזוק התורה, לימוד התורה, כניעה לדברי גדולי התורה, אין לכל זאת ערך למעשה, כי כן דרך כל הגוים בהדיפלומטיה המודרנית, לדבר מה שנחוץ באותה שעה, להשמיע דברים בכדי ליקח דעת השומעים, אם כי מעולם לא חשב להיות להם יקר ערך לאשרם ולקיים. כודאי נחוץ להשמיע להתבטל מול דעת גדולי התורה, אבל בנשימה אחת להשמיע בישיבת ציריך "עלינו ליתן רשות הדיבור לכל זרמיה של יהדות החרדית, רק בתנאי של ביטוי חפשיית, לכל הרעיונות השואבים מתורה" ק יכולה לקום התאחדות" ביטוי חפשיית! הוא מדבר בעד עצמו, הוא מעיד על עצמו כי הוא מביט בדברי הנביאים ומבין בהם ומשמיע מה שרוצה להשמיע. כן הוא הדרך בכל מפלגות של כל הגוים, שהיו"ר מחניף לפי שעה כל הנוכחים, עושה הכל בכדי שכל הנאספים לא יהי' להם איזה התנגדות להדברים הנשמעים, זאת לפי שעה ובלתי נוגע אל כל תהליך המפלגה מיום ליום. כן נתחנך בהחינוך של הריעאל — שולע של הירש, כן היא האוירה בפראנקפורט הדבר שנוהג בכל מפלגות העמים נוהג ג"כ במפלגה הדתית היהודית, וזאת בתמימות יתירה, בכנות, ואין בזה שום עוול. הוא ראזענהיים מעולם לא לקח הדברים של חיזוק בתורה, לימוד התורה, כדברים השייכים לו ולחביריו, הרי בהריעאל — שולע בפראנקפורט לומדים לימודי קודש רק עשר (10) שעות לשבוע, הי' יכול לחזק לימוד התורה בפראנקפורט בראש ובראשונה, הרי אין בכל האורתודקסיה כולה בגרמניה, שום ישיבה גדולה או ישיבה קטנה, ולשחוק הוא זה העולה על דעתו לשלוח בנו אל איזה ישיבה ברוסיה הרי הי' יכול ראזענהיים בנקל לייסד איזה מקום תורה בגרמניה מן ההחלטה של 'כניעה שלימה לדברי גדולי התורה' ההחלטה שנתקבלה בתשואות סוערות בכדי לפייס את הרבנים גדולי התורה שהאיש הלוי הביאם שמה. כל ההתכוללות החלוטה בדרכי החיים בדרכי הדיבור וההבנה של הגויים הגרמניים לא נתהוה בפעם אחת או ביום אחד, כשכא הרב הירש לכהן בתור רב אל ערך שני מאות משפחות שלא רצו להיות בתוך קהלה הכללית, ובעת ההוא היו שם אז ערך שני מאות משפחות שומרי תורה ומצות, ולא כמו שנפוץ השקר הזדוני כי לא הי' רק עשרה שומרי תורה, העשרה היו אלה שחתמו על הבקשה אל הסענאט לעשות קהלה נפרדת, ומזה נתפשט השקר בזדון ובמרמה כי לא הי' אז אלא עשרה שומרי שבת והרב הירש החזיר בתשובה קהל רב.) כשכא הרב הירש לפראנקפורט ויסד את הריעאל — שולע עם הרבה לימודי חול, היו שם ציבור שלא רצו לשלוח בניהם אל בית הספר הזה, היו שם כמה שלא הסכימו כלל על העניבה לבנה והצילענדר של הרב הירש, היו שם כמה שלא הסכימו כלל עם התוכן של דרשותיו, בנוגע אל האנושות 'די מענשענהייט' כי סכ"ס הרב הירש פתח את השער והניח את היסוד, אלא שהבאים אחריו, הרחיבו, גדלו,

התעמקו, עד שיצא כל הענין הזה של יהדות החרדית הגויית. כל זה נעשה בהמשך הזמן שלב אחרי שלב, אט אט, וכן ראזענהיים מתנהג בהיצירה שלו של אגודת ישראל, באותן הדרכים, באותן הכללים, שכל המפלגות נוהגות בהם, ואין להאשימו עם איזה שקרנות או גניבת הדעת, זאת הוא הדרך שלו זאת הוא התוכן שלו, עם זה הוא מגודל עם זה הוא חי, אינו יודע יותר מזה, כי הדרך הזה הוא הדרך המכוננת של כל יו"ר של מין מפלגה בעולם.

פ"ב

אחרי אסיפת קאטאוויץ כמו קודם אסיפת קאטאוויץ, דבר אחד עומד על סדר היום ואך זה בלבד, התארגנות של האירגון הנקרא אגודת ישראל. אחרי ארבעה שנים אחרי אסיפת הומבורג כשנחלטו ההחלטות הראשונות, הדבר עוד לא בא לידי אירגון, יהדות החרדית עודה בלתי מאורגנת למרות כל הוועדים וכל ההחלטות. ההתארגנות הזו היא כבר דבר מתמיד, הדברים הצריכים התארגנות הזאת, איך להתארגן, ואח"כ ההתארגנות גופה. דברים גדולים הם וצריך על הכל ישוב הדעת עם ויכוח ידידותי להוציא הדברים לפועל באופן היותר מועיל. הוועדים העוסקים בהענין לברר את הענינים הצריכים אירגון זה חלק אחד, ישנם וועדים מיוחדים המעיינים איך להתארגן בכל המקומות שדרים שם שומרי תורה, כי האגודה היא כבר ענין עולמי, בין לאומי, וגם ישנם וועדים מיוחדים העוסקים בהתארגנות עצמה, אחרי ההמלצה של הוועדים העוסקים בהשאלה לברר איך להתארגן, ואחרי ההחלטות של הוועדים העוסקים בהבירור על הדברים הצריכים אירגון. סכ"ס אין להקל בהעבודה הגדולה הזאת של הקמת הארגון של אגודת ישראל, הרי נעשו דברים גדולים, אסיפת הומבורג, אסיפת קאטאוויץ, וכל ההכנות של אישור חוקתי על התיסדות של אגודת ישראל. זה דבר לא קטן כי מיום מתן תורה עד היום הזה עוד לא נמצא הענין של ארגון בינינו, החרדים הגרמניים רוצים לתקן זאת לתת אל עם סגולה תוכן מאורגן על אדני תרבות האיראפאית, עם וועדים, הרצאות, החלטות, ובעיקר להתעסק בבנין הארץ וממשלה עצמאית ותפיסת מקום אצל הממשלות שכל זה נכלל ב'אידולוגיא האגודאית' ועל התכוננות האידולוגיא הזאת נחוצה עבודה רבה ותנאים מיוחדים. המלחמה העולמית הפריעה את העבודה, אולי גם נתנה מרגוע אל ראזענהיים, ולא הי' שום התקדמות בהתיסדות של הוועדים, הסניפים וההחלטות, אולם אחרי כלות המלחמה בשנת 1918 אחרי ששה שנים של ועידת קאטאוויץ, התחיל הגלגל להתגלגל עוד הפעם ונתחדש הענין של הצלת התורה והצלת ישראל שכל זה תביא אגודת ישראל. באביב בשנה הנ"ל התקיימה ועידת הארגונים של מזרח ומרכז איראפא ולקחה מקום בפראנקפורט. מתי נתהוו האירגונים הללו ואיפוא התקיימו, אין על זה מענה ברורה, לפי דברי ראזענהיים האסיפה הזאת התייעצה אך בענין אחד שעמד אז על הפרק, השאלה של

הגדרת הלאומית היהודית" בארצות שונות של איראפא אחרי כלות המלחמה, כלומר האוטונומיה הלאומית היהודית במקום שדרים שם היהודים בארצות הללו, וא"כ יש כאן כבר הענין של איזה ממשלה ולעשות הרצאות לפני הממשלות וזה דבר מתאים להתעסק בו. מה היתה התוצאה של הועידה זו בפראנקפורט אין לנו שום ידיעה, אך יש לנו להזכיר את הועידה הזאת בהמשך אל ועידות אחרות של אגודת ישראל במקומות אחרות חוץ מן פראנקפורט, שגם מהם אין לנו שום ידיעה מן איזה תוצאות, אלא שהיו הועידות בהתיעצות והחלטות, והחלטה הסופית באלה הועידות היתה לקרוא ועידה אחרת על סמך ההחלטות של ועידה הקודמת. בחודש פברואר 1919 (אדר תרע"ט) התקיימה ועידה בציריך בהמשך להחלטה שנתקבלה בפראנקפורט כי הנהלה המרכזית של אגודת ישראל העולמית אינה יכולה להשאיר תמיד בגרמניה, ובעיקר לפי דברי היו"ר "שלהבא תעמוד ארץ ישראל ובנינה (ברוח התורה). במרכז תפקידיה המעשיים של האגודה" (שם ר"כ) ולזאת הוסד בפראנקפורט עוד מרכז נוסף בשם 'מרכז הארצישראלי של אגודת ישראל' לפי הצעת ד"ר שלמה אהרמאן, ד"ר ז. אופנהיימער, וד"ר איזאק ברויער, והחדר בצייהל שטראססע יכול לפי שעה שני מרכזים ביחד, עד אשר יתיסד בשווייץ עוד מרכז עיקרי. ישנם צורך גם בסניפים חוץ מן המרכזים, לזאת נתאשר ד"ר אהרמאן הדר בבאדען להקרא סניף אגודת ישראל בבאדען, ד"ר טובי לעבנשטיין הדר בדענמארק יקרא סניף אגודת ישראל בדענמארק, מאקס מאנעס יקרא סניף אגודת ישראל בשווייץ, ד"ר יונג סניף אגודת ישראל באנגליא, וד"ר מרגליות מנהל הסעמינאר לסניף אגודת ישראל בפלורנץ. זאת היא אגודת ישראל עולמית ודאי והצורך להתיעץ בין הסניפים והמרכזים על הדברים הבין לאומיים שיעמדו על הפרק, המשך לפעולת ההתארגנות 'די ארגאניזציע פון אגודת ישראל' שמזה תבוא הפעולה על 'האידולוגיע' של אגודת ישראל. לפי דמיונם רהולך ומתרחב, ועידת השלום של עמים הלוחמים שתהי' בווערסאיל, צמאה לשמוע גם זווית דעתם של אגודת ישראל העולמית הבין לאומית, עכ"פ בעניני הגדרה האוטונומיה ליהודים בארצות איראפא. מן המראה המרשמת והדמיון המעופף ללא עיכוב, נתפעלו מן קול הזה גם רבנים אחדים הרב שפירא מקאוונא, הרב הורוויץ מסאניק, ובאו אל פראנקפורט להתיעצות, כי צריכה אגודת ישראל העולמית גם השלמה מן יהדות מזרח איראפא. ראזענהיים אין לו עוד ספק כלל כי ועידת השלום בווערסאיל תתחשב עם הדברים הבאים מן יהדות העולמית המאורגנת של ראזענהיים, והרי בהכרח שתתקיים על זה עוד אסיפה בשווייץ הבין לאומית, לזאת לפי החלטת פראנקפורט נתיסד מרכז נוסף על שני המרכזים הקודמים:

"נקבעה מדינת שווייץ בתור מרכז הבינלאומית של אגודת ישראל, אילצה אותנו ועידת השלום שעמדה אז להתכנס בווערסאיל לפעול ולהתכונן במהירות, שתינתן לנו האפשרות להציג בוועידה זו את דרישות היהדות החרדית העצמאית".

(שם רכ"ד)

הרצונות של אדם מדריכים את מחשבתו, לחשוב ולדמות לפי הרצון יהיו אפילו דמיונות שוא והבל ומחשבות ריקות מן כל מציאות, אבל לפי חוזק רצונו הוא רוצה בהדמיונות הללו ומתראים אצלו במראה של ממשיות. המתאספים בציריך או בפראנקפורט רוצים בחזקה להכנס בשורת המדינאים העולמים וחבר הלאומים יתחשב עמם ועם דבריהם בשעה שאיזה שאלה המכילה את היהודים אפילו באופן רחוק מאד תעמוד על הפרק. מתקנאים הם מאד על ההכרה המושטת אל הסוכנות הציונית במה שנוגע אל ישוב היהודי בארץ ישראל, משום זה רוצים שאיזה ממשלה, איזה ועידה של ממשלות, תכיר גם בהם בתור אירגון יהודי בינלאומי, 'יהדות החרדית העולמית' זועקים מרה בכל ההזדמנויות, הציונות בלתי מציגים את כלל ישראל! יהדות החרדית העולמית להם נכון ההכרה! יהדות החרדית העצמאית להם זכות על ארץ ישראל! כל זאת מכריח שיתקיים אירגון עולמי עם סניפים על שמות ערים גדולים, כדי שיהי אפשר להם להקרא בשם יהדות העולמית. הממשלה הבריטית תעניק להם זכויות של נציגות דתית והם יבנו, או יאמרו לאחרים שיבנו, את הארץ עם אופי דתי או על פי דתית מסורתית. מה יעשו האורתודקסים עם הזכויות הללו שחולמים עליהם? זאת אין באפשר להם לענות כרגע, מדוע ינתן להם איזה הכרה מן הממשלות בנוגע ארץ ישראל, בשעה שהציונים עושים הכל בונים את הכל מיסדים את הכל, גם שאלה זאת בלתי באה בחשבון בעת שליטת הרצון החזק להיות מדינאים, להיות ניכרים מן הממשלה לשלוח להם איזה מין הזמנה לאיזה מין אסיפה בין לאומית. היצירה של אגודת ישראל היא של ראזענהיים ועוזריו המועטים, מתבוללים בהתבוללות גמורה אל הגויית אשר סביבם, לא גויית כללית אל ביחוד גויית גרמנית, והלא ע' פ' התבוללות גרמנית המטרה הכי גבוהה ועיקרית בחיים היא להיות מושל באיזה ממשלה, הקומץ הקטן של הגרמנים הדתיים רוצים מאד מאד אותו הרצון הגרמני, להיות נמנים בין איזה ממשלה, להיות איזה בחינה של מדינאים 'שטאאט' מענער', הרצון החזק הזה מושל עליהם ומדמים שזאת ג'כ עבור חיזוק הדת. הרצון החזק הזה יוצרת ההבנה שמגיע להם זאת בצדק, והמה מחויבים לעשות הכל להשיג ההישג הזה או עכ"פ מעין זה, 'אילצה אותנו ועידת השלום שעמדה אז להכנס בווערסאיל, לפעול ולהתכונן במהירות, שתינתן לנו האפשרות להציג בועידה זו את דרישות היהדות החרדית העצמאית' ולמטרה הזאת נתיסד מרכז שלישי הזה מרכז בינלאומית של אגודת ישראל. אך למותר להגיד כי המאמץ הזה להיות בין שטאאטס-מענער נסתיים בשעה שהקיצו מן החלום הזה, כמו שנתפורר החלום של הנסיעה לקושטא לייצר אוטונמיה או ממשלה אגודאית בארץ ישראל בהחלק שמשלה עוד שם הקיסרית התורכית, מאד נחוצה המלחמה נגד הפושעים שאינם מרשים את יהדות החרדית לעבוד העבודה עבור 'כלל ישראל'.

פ"ג

ההתבוללות של האורתודקסים בהחיים הגרמניים והגיונם, מוליך ביושר ובמהירות לחבק את הציונות בשתי ידיים, הציונות שהיא השאיפה להיות עם עצמאי בתוך שאר העמים אינה אלא הוספה אל התגלות של גויית האורתודקסים המושלת מכבר, עד התופעה הציונית היו מתדמים ומתאחדים עם העמים בתוך המסגרת של עם הגרמני, הציונות יצרה ההוספה להיות עם בין העמים, לא בתוך עם הגרמני או הצרפתי אלא עם עצמאי עם ארץ מולדת בתוך שאר העמים עם ארץ ולאום, לבנות המולדת עבור עם ישראל, להשתוות לכל עמי העולם, להיות בתוך חבר הלאומים עם כבוד וגאון תחת היותם נודדים בסבל ודכאון. זאת מאד נכון ומתאים אל הגיון אנושי עולמי ואין לזה כל עיכוב ונסיגה מן קיום מצות מעשיות שהאורתודקסים מקיימים, אפשר מאד ונקל מאד להמשיך על הציונות כתנות עור ולהלבישה עם מצות ותורה, מצות ישוב ארץ ישראל יוכיח, שעכשיו נתחדשה ועומדת הכן בכל עת הצורך. גם התקוה על גאולה האחרונה וביאת מלך המשיח תיקון עולם במלכות ש-די גם זה עומד מוכן להתרגם ולהתפרש בפירוש לא כ"כ רחוק וארוך, שגם זאת נכלל בבנין הציוני. הלא המקום של ירושלים וציון עומד גם עתה בעולם, והענין של ימלוך ה' בהר ציון בעתיד ויאמרו כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך, כל זאת תתקיים אם יהי' הבנין הציוני עם אופי דתי ותחוקה דתית כי זאת הציונות הדתית היא היא הבטחת השי"ת אל עמו, זאת היא ההבטחה שנאמרה בשירת האזינו וזאת היא הנחמה המובטחת לנו ע"י עבדיך הנביאים נביאי האמת וצדק. אין לך פסוק בתורה שבכתב שאין באפשר להפכו ולסלסלו אל המכוון הזה של בנין ציוני באופי דתי או מה שנקרא מדינה על פי תורה, ואין לך מאמר חז"ל המדבר מהנסתרות שבגאולה העתידה שלא יהי' באפשר ליתן לזה הביאור המתאים אל מהלך המחשבה הזאת הארציית הגויית, ללא יוצא מן הכלל.

התורה בעצמה עם מצות התורה, התאמצו האורתודקסים ועלה להם ר"ל לפרש הכל עם גופניות גויית, נחלפו ונעמדו מן הצד דברי תורה ומאמרי חז"ל, דברי הגאונים עם דברי הראשונים, דברי ספרי בעלי רוח"ק המפרשים דברי חז"ל, הם הלכו אל הפסוקים עצמם ולבשו עליהם לבוש שק של תרבות עולם הגויי. לזאת אין להתפלאות ולראות המהלך הזה הולם גם העתיד של עם סגולה, הענין של רם על רמים התגלות אלקית וגאולה הנצחית, שאין בזה כ"כ דברים מפורשים של חז"ל, פוסקים וראשונים או אחרונים, שיגלו הפרטים הנעלמים עין לא ראתה אלקים זולתך שגם לא נגלו לנביאים, בודאי אפשר להם לההוגי דיעות לעקש ולהפוך, לפתל ולגשם את פסוקי התורה והנביאים להתאימם אל החושך העב הזה הציוני, בעזרת הכלי נשק שהם מזוינים בו, הלימודים של קאנט, וואנדארט, שילער וספענצער, שהשתמשו בחרבות וכידונים הללו בעת אשר הגשימו והפכו את דברי תורה"ק אל הרצון הגופני האנושי ולדיעות תרבות

הגרמני. היהדות החרדית הגרמנית אין להם אלא חרדיית זו שהם יודעים אותה ומכירים בה. ללא לימוד התורה וללא איזה רושם של עבודה וקדושה. אין להם אלא קיום מצות מעשיות באיזה בחינה, והתפלה של עומדים ישר כעצים ומביטים בהסידור בהבטה של סילוק המחשבה מכל וכל. הרב הפרעדיגער עומד על הבימה שלו לבוש במלבושים פרעדיגער של הכומרים הגוים, המעטפה השחורה עם העניבה הלבנה, ואין לצפות הרבה מן יהדות של תוכן הזה. קיום מצות מעשיית ללא לימוד התורה וללא קדושת העבודה זאת הגמר של יהדות שלהם 'צו ערפולען די מאזיעשע געזעצען' קיום מצות מעשיות באיזה בחינה בכל היושב ובכל החוסר של איזה קדושה שתתגלה בנפש זאת היא היהדות הבלעדית של אורתודקסיה הגרמנית. ממילא זאת התקוה של ביאת המשיח וזאת הפירוש של בית המקדש של אש והתגלות אלקית בעולם. כלומר, בשעה שתהיה מדינה יהודית, בשעה שתהיה תחוקה דתית, חוק המדינה תחייב כל אזרח לשמור איזה מצות במעשה זאת היא היהדות השלימה. עכשיו בזמן הגלות רק מועטים לוקחים לולב ואוכלים מזה בליל הפסח ימי השיחרור של כל העם שלם, זאת תהיה תיקון השלם תיקון העולם כולו! מדינת התורה זאת מלכות התורה, זאת מלכות שמים זאת ימלוך ה' בהר ציון! זאת השלימות של התופעה בהר סיני בשעה שנתנו לישראל משפטי יושר וצדק להנהיר בהם את כל העמים, בהכרח לחזור עוד הפעם על דברי ראזענהיים:

"ישראל הם האומה המשיחית! כלומר ההגשמה ההיסטורית בכדי להשליט בעולם חוקי המוסר (עטיקא). האנושות שגורשה מגן עדן צועדת בדם ודמע לקראת אחרית הימים ימי המשיח, רק עם יהודי עוצב ביד הבורא על ידי חוקי התורה להיות שליח של רעיון המשיח, מופת ודוגמא למשמעות ופירוש אלקית של מושג הלאום, שומרי משמרת האמת"

"מטרת התקדמות ההיסטורית של האומות בעולם הזה, הוא קודם כל ימות המשיח ובהרחבה קוסמית תחיית המתים! שיקימו (האומות) לחיים חדשים עלי אדמות".

"המשיחית הוא צד אחד בתהליך ההסטוריא, מרובים הם המסלולים שעליהם נעים והולכים גויי הארץ וישראל לקראת המטרה, בדרכים מצטלבות מתקרבים הם ליום ההוא"

"מרובות הראיות הן בכתבי קודש, בתלמוד, בספרי הגות, בתפלות ישראל, כי לפי השקפות היהדות שתיים הם המטרות הנעלות, התפתחותו של העולם בכלל ושל האדם בפרט, התפתחות ההיסטורית הזאת בין שהיא מתייחסת אל הנפש בפרט או אל קורות העמים, עצם החזון של המטרות שאליהן היא חותרת, הופך אותה בעיני יהודי לתהליך בעל משמעות, ואת קיום המצות לפעולה תכליתית, של אדם חופשי הנאמן למטרה".

"רק באמצעות התבגרותו של עם ישראל, מתגבשת ונסללת הדרך לגאולה האנושות, מי שמרפה שברו של ים הוא ירפא לך, כך משמיע אבי האנושות כולה אל עמו. גאולה האנושות והעולם ורפואת עם ישראל כרוכות יחדיו זו בזו, יום תשעה באב נולד מלך המשיח, לאור להבות אש של מקדש ה' שנהפך לתל חרבות, הנהו יום השחור ובעת ובעונה גם יום התקוה לא רק לעם ישראל, כי אם לכל האנושות התועה והצמאה לגאולה".

פ"ד

אפשר כי על פי הלכה אסור להביט בדברים הטמאים המזוהמים הללו ובודאי לא לשנותם ולחזור עליהם. אבל הנחיצות הגמורה לוחצת להראות את הטעות הנקבע. כי ראזענהיים או ברויער וכל דעימיה הם הלוחמים עבור תורה ויהדות. בכל ההכרח שאפשר לצייר יש לברר כי כל דבריהם הם מינות ואפיקורסות מלאה. לא אפיקורסות לבד אלא גויית טמאה הפוגמים בשרשי השרשים. אין זאת סילוק של לימוד תורה של עסק בעבודה לבד, אלא זאת התמלאות עם גויית גרמנית במקום של סילוק לימוד התורה. מפני ההתייסדות של היצירה ראזענהיים — ראבינאוויטש הנקראת אגודת ישראל, הדברים הטמאים המזוהמים הללו אינם מיוחדים אל האורתודקסים לבד, כי נתפשטו כולם או מקצתם או נגיעה מהם אל ישראל שומרי תורה ומצות באמצעות העתונאים הדתיים הלוחמים עם החפשיים, עם טענות והסברים הללו ומראים שהם העתונאים ביחד עם הדתיים יודעים מן תרבות העולמי, ולפי התרבות העולמי אין להם להעתונאים להתכייש עם הדתיות שלהם.

ראזענהיים קורא את האסיפות בהרצון העיקרי להיות להם איזה חלק בהבנין הציוני, להיות גם שם אגודת ישראל בהפרסומת של העתונים, להראות לכל את העבודה הגדולה עבור כלל ישראל שהם עובדים. לכל זה מלווה ג"כ המלחמה שלוחמים עם הציונים, ה'קאמפף' הגדול עבור הדת, הקאמפף נגד הציונים שאינם רוצים ליתן הכרה אל יהדות החרדית העולמית שכבר יש להם סניפים וגם מרכזים ואינם רוצים ליתן להם חלק בהנציגות כלפי הממשלות. לוחמים בהציונים מלחמה כבירה במאמרים ב'איזוראליט' עם עוד איזה פרסומים דתיים ומראים העוול הגדול שהציונים רוצים לערטל את התופעה של שיבת ציון מן אופי דתי לוחמים עם הרצאות בהאסיפות גם נגד המזרח. הטועים הטעות הגדול שיהי' באפשר להשיג הישג זה של צביון דתי בתוך הסתדרות הציונית, לא! זועקים הלוחמים, רק בארגון עצמאי של האגודה עם ההשתדלות אצל הממשלה הבריטית, בהתארגנות של ועידות והחלטות תרכוש יהדות הדתית הכרה בינלאומית ונציגות אצל ועידת השלום בווערסאיל. רק בדרך זה ינתן צביון דתי אל ההתישבות בארץ ישראל וההתעוררות הלאומית תהי' ברוח התורה: ראזענהיים כותב,

"אגודת ישראל עומדת על יסוד הלאומית היהודית ההיסטורית, היא שואפת להקים אירגון מקיף של כל עם ישראל בתור עם התורה. אגודת ישראל רואה בארץ הקודש את האדמה אשר ניתנה לנצח לעם ישראל בכדי שימלא עליה יעודה הלאומי בתור נושא של תורת ה'".

היא רוצה תוך כדי הכנסתן באורח דומקראטי של כל שכבות העם לפעולה לאומית ברוח התורה, כשם שיהדות הנאמנה שמרה על רעיון ארץ ישראל ועל אהבה הפעילה מאות בשנים, כך מחייב כעת את אגודת ישראל שידור המערכות הפוליטי החדש, המאפשר בפעם ראשונה מאז חורבן בית המקדש בציון, את שיבתם של המוני בית ישראל לארץ ישראל, במספר רב והקמת נקודות יהודיות עצמאיות לכנס ולארגן את הכוחות למען יעודה המקודש".

אין פלא כלל כי נאבדה 'האיגרת' של הגאון ר' חיים ז"ל התנאים המפורשים של השארתו בתוך אגודת ישראל, רק האיגרת של קוק נשארה במלואה, כל הדברים הנשמעים בתוך העסק של האגודה מתאימים אל קוק בהתאם גמור, ומהופכים אל דברי ר' חיים ז"ל בהיפוך גמור. יש לראות בכאן כי האסיפה בקאטאוויץ בשעה שעלה ביד העריץ ראבינאוויטש הלוי להביא שם איזה גדולי התורה, נתנה לראזענהיים אומץ לבבי לפרסם הציונות העיקרית באופן יותר בטוח, הוא רואה כי יהדותו היא היא היהדות של גדולים בתורה שהרי באו לחסות בצלו ובפעולותיו, הוא כותב כבר בשם של אגודת ישראל, כי הוא הוא אגודת ישראל. ראזענהיים ממשיך:

"הדגשת הרעיון הלאומי והעבודה הארצישראלית דורשת, למען שמירת הנאמנות הדתית והעצמאות הרוחנית של היהדות הנאמנה לתורה, להבליט בעוז את הניגוד הרוחני אשר בין הלאומית של אגודת ישראל, וזו של התנועה הציונית".

"בתור נציגת היהדות ההיסטורית ורוב העם היהודי הנאמן לתורה, תובעת אגודת ישראל את זכותה להשמיע את קולה למען עם ישראל בפני מועצת העמים, ברגע בוא יבואו לקבוע את הסדר החדש של היחסים בין המדינות על יסוד זכות הגדרה העצמית של העמים".

"עם ישראל מצפה להקמת מדינה בלתי תלויה מבחינה פוליטית מוגבלת, אך ורק על ידי ריבונותה של תורת ה' בעת בה יתגשמו הבטחות הנבואה לו ולאנושות כולה!"

(שם רכ"ג)

אין באפשר לעבור על המילים הללו כלאחר יד, ראזענהיים (אגודת ישראל) תובע הקמת מדינה עם רבונותה של התורה, "בשעה שהמצב של שידור המערכות הפוליטי החדש מאפשר בפעם הראשונה מן עת חורבן בית המקדש, את שיבתם של המוני בית ישראל לארץ מספר רב. ולזאת תכנס אגודת ישראל ותארגן את הכוחות למען יעוד המקודש הזה" הדברים הללו של ציונות גמורה מוחלטת מעוררת אצלו לכתוב עוד דברים המושרשים בהכפירה הציונית, התכלית וסוף דבר של הטומאות לעקור כל קדושת ישראל עד היסוד לשרש אחר השרשים של בחירת ישראל מבין העמים. הוא אינו עוזב אפילו הזדמנויות אחדות לבל ליגע בעקירה כוללת הזאת, וגם כאן בעת ועידת ציריך בהמרכז החדש השלישי למרכזים, 'מרכז בינלאומי של אגודת ישראל' בלתי שוכח לצרף את החירוף והגידוף שלו "עם ישראל מצפה להקמת מדינה בלתי תלויה מבחינה פוליטית מוגבלת, בעת בה יתגשמו הבטחות הנבואה לו ולאנושות כולה! הקמת המדינה הציונית זאת הבטחות הנבואה אבל לא רק לעם ישראל אלא גם לאנושות כולה, כי לפי ראזענהיים הבטחות הנבואה של הבנתו נאמרו עבור כל האנושות (די גאנצע מענשענהייט) רק עם ישראל הם צועדים קדימה ומוליכים את התעלות 'די מענשענהייט' בשעה שלא יהי עוד מצב פוליטית מוגבלת. ראזענהיים אינו עוזב את המשימה הזאת לנאץ את קדוש ישראל, הוא ממשיך ובהנוסח של אחרי קאטאוויץ הוא קורא לזה אגודת ישראל:

"אגודת ישראל מצפה לתשועת ישראל בתוך אנושית כולה, לא על ידי מר"מ דיפלומטי לא משדוד מערכות פוליטי כי אם מן עלייתה המוסרית של האנושית בכללותה! וביחוד מן כניעתו של עם ישראל לשלטון רצון ה' ברם, מוטל על אגודת ישראל לא להרתע מפני כל מר"מ דיפלומטי ומפני כל הסתגלות למערכה המדינית הקיימת, אם מדובר להבטיח בדרך זה אפשריות נרחבות לקיים מצות ישוב ארץ ישראל, בלי לקשר הדבר בכל מטרות רחוקות של 'אחרית הימים'.

(מאמר באיזראליט 1918, שם רמ"ג)

הוא ראזענהיים כואב לו ג"כ הענין של אחרית הימים ומשום כך הוא בורח אל התעסקות במו"מ פוליטית כדי לקיים את המצוה החדשה שלו ישוב ארץ ישראל, אבל בקשר עם הגויית שלו כיון שתשועת ישראל היא בתוך תשועת האנושית כולה, מן עלייתה המוסרית של האנושית בכללותה דאס דערהובונג פון די מענשענהייט! הוא מוסיף בתוך הרצאה לועידת ציריך: (מרכז בינלאומי)

"התורה אינה מורשה של קהלה מקומית או של מדינה מסוימת כי מורשה קהלת יעקב, אז קורא לנו היעוד ההיסטורי הזה לא אל במתה של מדינה זו או אחרת כי אל במת העולם כולו.

ויותר מכל מפלגה אחרת על אגודת ישראל להתרחק מצמצום המדיניות במסגרת ארצית לבד, יהי רצון שיעלה בידנו ליצור את אגודת ישראל כמכשיר יעיל, להגשמת האידיאלים הדתיים שלנו בתוך כלל ישראל והאנושות כולה" (שם רכ"ח)

"נראה שהשנה החדשה 1918 (תרע"ח) אשר את פניה קבלנו לפני שבועות אחדים בקול תרועה, תוך תקוה ורעדה, טומנת משהו נשגב בקרבה, עוד יותר מאלה שקדמו לה למעלה מאושר הפרט וסבלו.

למראית עין לכל הפחות מגשים אבינו שבשמים תוך מלחמת העמים, את מפעל החינוך העצום המוביל לחבר העמים המשיחי, לעת קץ של הגאולה" (שם ר"י)

הוא מבאר לנו דברים גדולים כלומר זוהמות גדולות בהמילים הקצרים הללו, "לחבר העמים המשיחי" לעת קץ של הגאולה! וזאת להודיע לא ללמד על עצמו יצא אלא בכל מקום שמזכיר יאקאב או איזאק את המילים 'משיחית' מלחמה משיחית, שאיפה משיחית, אין זאת האמונה בביאת המשיח צדקנו ירום ונשא וגבה מאד, אלא זאת דבר תרבותי, שכל העמים יהיו מתורבתים עליית האנושות 'דערהובונג פון דער מענשענהייט', וזאת התקוה של משיח לפי דעת ראזענהיים או ברויער שדעתם רחוקה מאד מן ענין אמונה קדושה ודברים שמיימים, להם הכל מה שחושבים ומה שמדברים, וכן כל הראבינעריס הדוקטורים, הכל ללא יוצא מן הכלל הוא ביאור גויי מן הכותבים ההוגי דיעות הגויים. בכל ההזדמנות מתיגע יאקאב ראזענהיים להדגיש עוד הפעם ועוד הפעם, כי אין שום הבדל בין עם ישראל לשאר אומות העולם. כן הוא רואה את המלחמה 'המשיחית' שנסתיימה בשנת תרע"ח "את מפעל החינוך העצום המוביל לחבר העמים המשיחי לעת קץ של הגאולה" הוא מוסיף על דברי נרגן הללו במאמר באיזראליט חודש אב 1919 (תרע"ט):

"גורלו של עם ישראל קשור קשר בל ינתק בגורל האנושות כולה, כמהו כעתיד יתר העמים שהוא עטוף ערפל בפרוס תקופה חדשה אף גורלם של יהודי ארצות מזרח ומרכז איראפא מוסיף להיות בלתי ברור תוך התוהו ובהו השורר בחלק עולם הזה.

ואילו הלב משתוקק לקצת בהירות בנוגע לפניה של המציאות היהודית בעתיד הקרוב, כפי שהיא תקום על יסודות העולם החדש שהושתת בפאריז. (ועידת השלום אחרי הנלחמה)

(שם צד ר"ל)

הוא חוזר על זוהמתו פעם אחר פעם לחרף ולגדף מערכות אלקי ישראל. 'גורלו של עם ישראל קשור קשר בל ינתק בגורל האנושות כולה' דברים השטניים הללו הם עיקר ענינו, כל הענין של בחירת ישראל וכל העולם כולו נברא בשבילם, כואב מאד אל יאקאב וחביריו, לפעמים מכחיש זאת בהחלט לפעמים מזהם זאת בכיאר מזוהם שלו, ובכל פעם הוא מביא ראיות על זה מן כל הבא לפניו. כל זאת נובע מן הניתוק של הנפש מדברי תורה, הוא אינו צריך לשום גדר מדברי חז"ל או ספרים הקדושים, הוא עם איזאק הם הוגי דיעות, דער געדאנקען גאנג! וכל אשר נופל במחשבתו זאת היא דתיות, כיון שמקיים איזה מצות במעשה באיזה בחינה. הניתוק מן דברי תורה אל דברי עיתונאית הביאה חפשיית לדבר כל מה שירצה, וכן הוא רוצה בכל לבו להתפטר מן המעמסה של הבדל בינו ובין שאר הגרמניים הגויים. הניתוק התחיל בכתיבותיו של רש"ר הירש בבקיעה דקה ולפעמים גם עוד בגבול התורה, אבל השער נפתח ביחד עם כל הששים שערים לגיהנם, וההוגי דיעות מפטפטים ככל אשר יביא להם נוחיות ונכבדות בעיני מנגדיהם. להראות כי הם מתורבתים מאד גרמניים מאד, ואין להתבייש עם קיום המצות וכן עם כל דברי האמונה בפני כותבים של הרעפורמער, כי גם הם הדתיים מתורבתים בתרבות הגרמני העולמי, וכן המצות כולם מיוסדים על יסודות התרבות, וכל האמונה והתקוה של גאולה עתידה מוקפת עם תרבות האנושות כולה. הם האורתודקסים מוקפים חומה בצורה, כי הם כותבים לקיים את מצות התורה לשמור את השבת ולא לחללו, כי עם חילול שבת אתה מחלל ההיסטוריא הסאציאלית של עם ישראל. אינם אומרים לכפור בביאת המשיח אלא אדרבה להאמין בזה הענין, כי זאת ענין נעלה מאד, עליית האנושות בתרבות גבוהה ולשבות כל המלחמות, אלא שלום ושובע עם עטיקא נעלית הם עסוקים ונקבעים בתוך הציונות ומוקפים חומה של ישוב ארץ ישראל, רוצים להיות מוצגים באיזה בחינה כלשהו בוועידת השלום אפילו רק להזכיר את שמם, משום שהם עסוקים בהעבודה עבור כלל ישראל, הם דתיים ולא חפשיים ועובדים להגן עבור יהדות החרדית העולמית בכל מקום הנחוץ ובכל ההזדמנות שתבוא.

פ"ה

לפי ההצעה של ראזענהיים בוועידת פראנקפורט בשנת תרע"ט נחלט לייסד מרכז

בינלאומי של אגודת ישראל בשווייץ בציריך, ולא עוד אלא תיכף נתקיימה ועידה של המרכז החדש הזה, אבל גם דבר נוסף הוחלט כי המרכז הארצישראלי ג"כ תעבור לציריך, כי העבודה למען חזיון התורה והקמת הדת על תלו בהכרח שתבוא ממקום בינלאומי, והמדינאית האגודאית אצל ועידת השלום תהי' במקום היאות במדינה נייטראלית בשווייץ. ראזענהיים מבאר זאת:

"כשהוקמה אגודת ישראל ראשית כל בסינטזה בין יהדות המזרח ויהדות המערב, הי' דבר טבעי שגרמניא תהי' למרכז הארגון הזה הודות למעמדה הגיאוגרפי, האנשים אשר החזיקו עד כה את הנהגה המצומצמת של אגודת ישראל בידיהם גרו איפו בגרמניא והם בחרו בגרמניא. "בעקבות הנסיבות הפוליטיות, הגענו זה לפני שנה לכלל דעה שמושבה המרכזי של אגודת ישראל אינו יכול להישאר עוד בגרמניא, ההנהלה צריכה להימצא למעשה ולאמיתו של דבר במדינה נייטראלית. בהשפעה דעה זו נוצר המשרד המרכזי של אגודת ישראל בציריך, ומתפקידה של ועידה זו (אסיפת ציריך) לארגן את המרכז העולמי של יהדות החרדית הנמצא כעת בציריך שיוכל לנהל באופן אפקטיבי ויעיל את עניני הכלל". (זכרונות שם)

הרצון העז להיות בתוך מדינאים בועידת השלום בסאן-רעמא הסמוך לפאריז, הרצון הזה מציג את חלומות לדבר ממשי, לפניו ברור הדבר וקבוע כי מה שיקרא מרכז העולמי של אגודת ישראל, ועידת השלום בסאן-רעמא תתחשב עם המרכז העולמי הזה ודברי המרכז יתקבלו כעל דבר רציני, ולזאת יהי' המרכז הבינלאומי הזה במקום נייטראלי, ויתחיל להכין הרצאות והחלטות לצורך זה נוסף על הרצאות והחלטות של באד-הומבורג, פראנקפורט, קאטאוויץ, עוד הפעם פראנקפורט, ועכשיו בציריך. הוא מסביר הדמיונות לעצמו וגם לאחרים כי מדינה נייטראלית היא מקום היאות לפני מדיניות אגודת ישראל, ומרכז העולמי וגם מרכז הבין לאומי יהיו בשווייץ כיאות להתעסקות בועידת השלום בסאן-רעמא, ועידה בינלאומית.

הועידה בציריך אחר הדיונים, התיעצות והרצאות, החליטו ג"כ לקרוא ג"כ אסיפה נוספת וזאת תהי' בפראנקפורט, קרוב מעט יותר אל מזרח איראפא, כי אגודת ישראל היא 'סינטזה בין יהדות המזרח ויהדות המערב', בכדי לכלול יהדות המזרח בפעולות הגדולות העומדות להיעשות מן מרכז העולמי והמרכז הבינלאומי של אגודת ישראל בציריך. הועידות, ההרצאות וההחלטות הם דברים מוכרחים עבור אגודת ישראל ארגון יהדות החרדית העולמית, כי אם ישאל לך אדם מה זאת אגודת ישראל? הלא זה עשר שנה מן הזמן של האסיפה הראשונה בבאד-הומבורג, מה עשו בכל הזמן הזה? אם ישאל לך אדם מה היא המטרה של היצירה הזאת ולמה נבראת? אין מענה ברורה לשאלות הללו, אולם בשעה שישנם וועדות, מרכזים, סניפים, אסיפות, הרצאות, החלטות, כל זאת נותן יסודות של כלבול אל מגדל הפורח באויר הזה, באפשר לראות פעולות הוועדות מתכנסים, ההחלטות נחלטים, כל החלטה בהכרח לשלוח אל המרכז אל וועד הפועל 'די עקזוקטיווע', המרכז הוא בערים נודעים, פראנקפורט, ציריך, הסניפים הם באנגליא,

בהאלאנד, בבעלגיען, בגרמניא, באונגארן, והרי לך דבר עולמי לפניך! התארגנות של החרדים בעולם כולו. בהאסיפות מתפרסמים הרצאות החלטות וגם נאומים יפים, ישנם פירסומים ובעיקר האיזרעליט והיודענבלאט, וא"כ אין לדחות היקף הגדול הזה העולמי. גם כי בהאסיפות לקחו חלק גם גדולים בתורה וגם הרבה דוקטור — ראבינער, כל זאת מעיד ברור כי גדול הוא האירגון העולמי, גדולה היא אגודת ישראל, גדולה היא המלחמה על הזכויות של יהדות החרדית, וגדולים הם הפעולות העתידות לבוא מן ארגון עולמי הגדול הזה.

בהאסיפה בציריך נחלטה ההחלטה לקראות אסיפה בפרעשבורג, ובאלול 1920 (תר"פ) נתכנסו הצירים לדון על הדברים העומדים על הפרק. הרה"ג אב"ד דפרעשבורג איחל להועידה הזאת השישית הצלחה רבה 'בעבודתה להרמת קרן התורה והיראה', הגאב"ד דפרעשבורג לא הי' היחיד שהבין כי הענין של יצירת ראזענהיים והאיש הלוי הנקראת אגודת ישראל פועלת למען הרמת קרן התורה והיראה, רבנים אחרים נודעים במחנה ישראל ג"כ חשבו ודימו כזאת, יאין אפשר לבל להשתתף בהמפעל העולמי הפועל ועושה למען הרמת קרן התורה והיראה? אגודת ישראל יש לה כמה סניפים וכמה מרכזים כיום הזה וכולם עובדים במס"נ למען הדת למען הפצת תורה ויראת שמים בקרב ישראל. לא דוקא הגאב"ד דפרעשבורג אלא כל רב כל ת"ח כל גדול בתורה, רואה הנחיצות היתירה הזאת לפעול עבור תורה ויראת שמים, עבור הרמת קרן התורה ולעמוד נגד זרם המפיץ ר"ל מינות ופריקת עול תורה, וכל זאת עושה אגודת ישראל בהתאחדות כל יראי ה' למען כבוד שמים וכבוד תוה"ק. האסיפה בפרעשבורג התקיימה, הברכה מן הגאב"ד נתקבלה וההתיעצות התחילה. כמובן הנואם הראשי הי' יעקב ראזענהיים, אבל גם צירים אחדים משאר מדינות דיברו דבריהם. הרב ד"ר פולאק מן ווינה דיבר על האגודה באוסטריא והזכיר שורה שלימה של פעולות לטובת הפליטים שבאו אל ווינה מן גאליציא בשנות המלחמה. כמובן היהודים בווינה הושיטו עזרה לאחיהם הנודדים כמו שזאת ענין טבעי אצל אחינו בני"י רחמנים, ביישנים, גומלי חסדים, אבל כי ד"ר פולאק בא אל האסיפה של אגודת ישראל נעשה זאת על החשבון של אגודת ישראל, ולולא ה'רעיון' של אגודת ישראל, בני אברהם יצחק ויעקב הדרים בווינה לא היו מושיטים עזרה. ד"ר פולאק מזכיר ג"כ כי בין הפליטים ישנם מספר גדול המקדישים עיתים לתורה, בפרט אותן שבאו מן גאליציא, ישנם 70 בחורים הלומדים בישיבות בצ'יכוסלבקיא, כל זאת מושם על הארגון של אגודת ישראל, בלא השם הזה בלא ה'רעיון' הזה, מי שמע ומי ידע עוד כזאת שיהודים מן גליציא יקבעו עתים לתורה או ישלחו בניהם לישיבות ללמוד תורה.

לאסיפת פרעשבורג בא ג"כ יצחק מאיר לעווין וסיפר על הדברים הגדולים של פעולות אגודה בפולניא, לפי דבריו היהודים החרדים הדרים בפולין נעשו לחרדים הודות לה'רעיון' של אגודת ישראל שהוא יצחק מאיר לעווין מייצג אותם באסיפת פרעשבורג.

ראזענהיים כותב בהזכרונות כי פעולות גדולות של אגודת ישראל נעשו בבעסראביען. שם בבעסראביע מחוז של מלכות רומעניע נמצאו הרכה פליטים שברחו מן רוסיא הקרובה לגבול. הרציחות הפאגראמען של חיל הרוצח פעטלורה ימ"ש ש"ט הטילו אימה ופחד על היהודים באוקריינא הקרובים אל חייליו וגם הרחוקים עוד מהם. מי שהי' בידו לעבור את הגבול מן אוקראינא לפולין או לבעסראביע ברח ממש על חייו. בבעסראביע נקבצו בערך 50 אלפים פליטים בעירום ובחוסר כל, כמובן יהודי בעסראביע באו לעזרת אחיהם האומללים בכל אופן האפשר. הרב צירלזוהן האב"ד דקישנוב ברומעניע הי' ג"כ חבר הסענאט פעל אצל הממשלה הרומענית לתת לאחינו הפליטים רשות דירת — מעבר, עד ששיגו רשיון לנסוע לאמעריקה או שאר מדינות מעבר לים. כן נתנה רשות דירת מעבר ממשלת פולין אל אותם הפליטים באוקריינא שעברו הגבול לפולין. אולם בהיות שהרב צירלזוהן בא ג"כ להועידה של האגודה בפרעשבורג, מזה נעשה סניף אגודת ישראל בקישנוב והרשיון של דירת מעבר עבור הפליטים שהשתדל על זה הרב צירלזוהן, נכתב על חשבון של הפעולות הגדולות מאגודת ישראל. אלמלא האגודה, אחינו ברומעניא לא ידעו לבוא לעזרת הפליטים, אלמלא לא נסע הרב צירלזוהן אל אסיפת פרעשבורג לא עלתה על מחשבתו לפעול מה אצל הממשלה של רומעניא בנתינת רשות דירת — מעבר, ראזענהיים כותב:

"בבעסראביא היכה רעיון 'אגודת ישראל' שרשים, ביחוד הודות למסירות של הגר"ל צירלזוהן האב"ד דקישנוב נשיא הסתדרות הארצית של אגודת ישראל. לשם ביצור האירגון ביקרו בקישנוב באי כח המועצה המרכזית, זאב פפנהיים והרב ד"ר פולאק.

בבעסראביע נמצאו אז בערך 50,000 פליטים יהודים מאוקריינא, שנמלטו לשם מן פחד הפוגראמען, מצב הפליטים הי' בכל רע, אגודת ישראל עשתה רבות לבוא לעזרתם.

הגר"ל צירלזוהן הי' גם חבר הסענאט הרומעני, והיתה לו השפעה ניכרת בחוגי הממשלה הרומענית, הוא הטיל על כף המאזנים את מלוא השפעתו והודות לכך העניקה הממשלה הרומענית זכות מעבר לפליטים וניצלו רבבות נפש. פליטים רבים עלו לארץ ישראל ואילו חלק נקלט ברומעניע. אגודת ישראל בטרנסילבניא הוציאה שבעון בשם ישורון, אף בבוקובינה נוסד ארגון חזק של אגודת ישראל.

(זכרונות ראזענהיים רע"ג)

ההתפארות הללו של ראזענהיים הם מוכרחים, הוא נלחץ להראות כי אגודת ישראל עושת מעשים, והם הדאגה לפליטים בווינה וגם בבעסראביא, ספק גדול מאד אם אחד מן הפליטים בקישנוב או בווינה ידע אפילו את השם של אגודת ישראל כימים ההם, אבל אם הפליטים לא ידעו מן האגודה, אבל נראה שהאגודה ידעה מן הפליטים, לכתוב העזרה בווינה ובקישנוב על שמם. גם יש לזכור כי חלק המכריע מן הכסף הנצרך לכל זה נשלח מן הדזשינט באמעריקה, אולי גם הדזשינט נכנס אל הארגון של אגודת ישראל והפעולות ירשמו על שמם, בכל אופן אפילו בלא הדזשינט אלא הכסף של הדזשינט לבד הי' מגדל את ארגון יהדות החרדית העולמית. כל ההתפארות הללו בפרעשבורג היו רק

מיעוט גמור נגד העיקר העומד על הפרק, נגד ההתעסקות בענין ארץ ישראל, אם כי האגודה אינה עושה כלום בנוגע לאיזה פעולה אלא נאומים ודבורים ואסיפות, א"כ יש לדבר ולנאום מן הענין של ארץ ישראל, כי אצל יהדות המאורגנת העולמית דיבור כמעשה ודרישת השעה היא לעשות מעשים בתוך התופעה הציונית. בודאי יש לייסד עוד כמה וועדים, והחליטו בפרעשבורג לייסד וועד הארגוני, וועדת כספים, וועד לעניני כלכלה, ואחרון חביב וועד ארצישראלי. וועד הארגוני כי נחוץ עוד לארגן את יהדות החרדית הבלתי מאורגנת עוד כראוי, וכן שאר הוועדים, כי רק אחד עשר שנה מן הזמן של אסיפה הראשונה בבאד-הומבורג בשנת תרס"ט, וזה זמן לא ארוך לבצע מפנה גדול ענקי הזה לארגן את כל יהדות החרדית בעולם כולו, אבל העיקר היא הציונות ההולכת וכובשת הלבבות והפרסומת, ובכן גם בפרעשבורג יש להתייעץ איך ליכנס אל תוך הפרסומת באיזה בחינה, ראזענהיים מדבר:

"שומה על כן, על כל הכוחות היודעים מה משמעותה של ארץ ישראל עבורנו, להתאזר ביתר עז ולהתמסר לפעולות בנין בארץ ישראל, לעורר ולחזק בייחוד בארץ גופא את אותם החלקים של דור הצעיר אשר טרם הרעלו לבל תחזור ח"ו בתקופה העלולה להפוך למיפנה במובן אחר מזה, אותה התופעה טראגית של ההיסטוריה היהודית בעונש ותקיא הארץ את יושביה".

"להציל את ישראל ועם ישראל מאסון זה, זהו יעודה המקודש של יהדות הנאמנה אשר היא בלבד שמרה אמונים לציון במשך שנות הגלות, ואשר בודאי לא תתנכר כעת, עם זריחת שמשו של מערכת מדינית המבטיחה שינוי לטובה" "נבצר מכל איש ישראל אשר יראת ה' פועם בלבבו למראה נפלאות ה' אשר בארץ, מלומר עד כמה צפונה הברכה או ח"ו ההיפך עבור עתידו של עם ישראל, בהתפתחות חדשה זו".

(שם צד יכ"ז)

אין לך להתנגד אל ראזענהיים כי הוא דתי ולוחם עבור הדת, נשמע ממנו גם הדברים יראת ה', נפלאות ה', הדאגה עבור דור הצעיר לבל ירעלו אותו החפשיים, הדאגה עבור קיום בנין הארץ שלא תהי' ותקיא הארץ אתכם כאשר הוכיחה ההיסטוריה, הדאגה לבל לאבד ההזדמנות עבור העתיד של עם ישראל, ומה לדרוש יותר מאת מנהיג יהדות החרדית כמו ראזענהיים.

ד"ר ראזענבום דורש בחזקה: מיהו הראוי להתקבל כחבר באגודה בנוגע לעבודה ארצישראלית, יש לרכוש את המזרחי בדרכי שלום.

מתוך ויכוח הכללי נבחרו הוועדים, וועד ארגוני, וועד הכספים, וועד לעניני כלכלה, ועד ארצישראלי. הוועדים התחילו מיד את עבודתם ואילו מליאת הועידה דנה למחרת על היחסים בין אגודה וארגונים אחרים דתיים בייחוד המזרחי, ראזענהיים כותב:

"לא נמנעתי מלהצביע על היתרונות שבשיתוף פעולה עם המזרחי באמערקא ובאנגליא בענינים מעשיים. הנהלת האגודה ניסתה בכנות להגיע לידי הבנה עם המזרחי על שיתוף פעולה בשטחים שונים. נוהלו בנידון זה שיחות בבערלין, ירושלים, לונדון, ופראנקפורט עם ראשי המזרחי, המטרה היתה לייסד מסגרת פעולה משותפת של כל הנאמנים לתורה אך ורק בשביל העבודה הארצישראלית"

"אך הצעה זו שהצענו עוד בציריך לא יכול אז להחליט על הזמנת המזרחי אל הועידה בציריך, הואיל והמזרחי היא חלק מההסתדרות הציונית. ועידת ציריך נועדה לשמש הפגנה של יהדות החרדית העצמאית. ברם שיהי' ברור לכל שאין בדעתנו להוציא מן הכלל אישים חרדים לדבר ה'".

"אנו הוכחנו את כנותנו ואת רצוננו הטוב עם נכונותנו לשיתוף פעולה מעשי, עלינו לשמור על טהרת רעיונינו. המזרחי מעונין בהמשך המו"מ ומאידך הוא רוצה להמשיך להיות חלק מהסתדרות הציונית, על הועידה להחליט על דעת הרבנים המשתתפים בה ועד כמה שאפשר מתוך אחדות הדיעות כיצד לנהוג בבעיה זו".

(שם צד רנ"ה)

הדברים הללו של ועידה הששית בפרעשבורג הם מהלך כללי של הדיעות הנאספים של היצירה הנקראת אגודת ישראל. אירגון שמטרתו לארגן את שומרי תורה, שמיום מעמד הר סיני לא שמענו ולא ידענו איזה מין אירגון עבור עם סגולה לשמירת ש"ק ושאר מצות התורה ולחזק קדושת האמונה והעבודה בישראל. אולם עניני תורה וקדושה בלתי עומדים על סדר היום עוד, האירגון עוסק בענין של 'כלל ישראל' הענין הציוני לכוון עם ולאום, ארץ ומולדת, במקום ההיסטורי של ארץ ישראל. חיזוק התורה והדת, תמיכה למוסדי התורה, הפצת לימוד התורה, ענינים הללו היו נחוצים לדבר מהם בשעה שעלתה ביד הלוי להביא איזה גדולי התורה להאסיפה, כרגע אין להתעסק בענינים כאלה, אלא בשיתוף פעולה עם המזרחי כבנין הארץ, 'להתאזר ביתר שאת ולהתמסר לפעולות בנין הארץ' 'נבצר מכל איש אשר יראת ה' פועם בלכבו למראה נפלאות ה' אשר בארץ' בעת זריחת השמש של מערכת מדינית המבטיחה שינוי לטובה'. ובודאי הי' נכון שיתוף פעולה עם המזרחי, כי הם האגודה אין להם שום אפשרות לעשות איזה מעשים הנידון בנין הארץ, לא עשו כלום מן יום האסיפה הראשונה זה 11 שנה, וכן בודאי לא יעשו כלום ב11 שנה הבאות, יש להם להראות איזה מעשים שעושים בתוך בנין הציוני מה שאין באפשר להאירגון לעשות כלום, א"כ טוב יותר להתאחד עם המזרחי בכדי שמעשיהם והשיגיהם של המזרחי יגונן עליהם. אין זאת עיקר החסרון במה שחפצים להצטרף אל המזרחי, העיקר הוא מה שהם יכולים להצטרף אליהם שאין בינם ובין המזרחי לא כלום, אלא שהמזרחי הוא גוש בפני עצמו בבנין הארץ עם אופי דתי והארגון של האגודה הוא ג"כ גוש בפני עצמו הרוצים לעשות בנין הארץ עם אופי דתי, שני חוגים הללו נפרדים המה ללא עקרון מבדיל וההגיון הנכון הוא לאחד שני חוגים הדתיים וישנו מו"מ באיזה אופן יצטרפו ויתאחדו. כל הדיונים באסיפת פרעשבורג היו על ענין הציונות בלבד אגודאי זאת עומד על הפרק בראש ובראשונה, ההרצאות והחלטות היו כולם רק בענין הזה, אם לא למעשה כיון שאין להם ולא יהי' להם שום מעשים בשטח זה או בשטח אחר, זאת בלתי מונע הדיונים, ההרצאות והחלטות, ראזענהיים כותב את החלטות הללו:

הוועידה קיבלה את ההחלטות דלהלן:

"הוועידה מחליטה על הקמת מרכז ארצישראלי של אגודת ישראל שמושב

יהי' בלונדון, המרכז הארצישראלי בלונדון ידריך את פעולת המרכזים הארצישראלים שעל יד הסתדרויות הארצית"

"כמו כן מחליטה הועידה על הקמת משרד מרכזי בארץ ישראל לענייני העליה"

"משלחת מיוחדת תצא מטעם אגודת ישראל לארץ ישראל, לשם חקירת המצב מבחינה דתית, כלכלית, וסוציאלית"

"יש להשתדל שיוענקו לאגודת ישראל בשטח העליה לארץ ישראל, זכויות שוות כמו ליתר הארגונים"

"הועידה מטילה חוב על כל חברי אגודת ישראל ללא יוצא מן הכלל, לתרום לקרן הארצישראלי של האגודה, מדי חודש בחדשו מעשר מן המעשר"

"על המרכז בלונדון להקים בהקדם האפשר בנק ארצישראלי"

"על המרכז הארצישראלי להכשיר את העולים, וכמו כן להכשיר שטחי פעולה מתאימים בארץ ישראל"

"חינוך הנוער בארץ ישראל על יסוד חרדי, הוא מחובתו הראשונה של מרכז הארצישראלי מיסודה של אגודת ישראל, למטרה זו יוקדשו כספי קרן החינוך, ואילו קרן ההתיישבות תשמש לרכישת קרקע, והקרן הכללי ישמש ליתר ענפי הפעולה".

אלה הם ההחלטות תוצאות הדיונים, בודאי מן שנת תר"פ עד עתה כל אחד באפשר לו לראות שכל הדיונים וכל ההחלטות אין בהם אלא משחק מילים ודמיונות הבל, הכל נשאר על הנייר ואין גם אחד יודע מקומם, לדאבונינו נשאר רושם חזק על שומרי תורה מן הדיבורים הללו להשתקע בתוך הציונות אם כי לא נעשו שום מעשים כלל. אחת יש לידע בבירור גמור ללא שום נידנוד ספק כלל, כי ענין האגודה שנערכה ע"י ראזענהיים, הלוי, ברויער, ושאר המסייעים הגרמניים, התוכן הגויי הזה הוא הציונות האומרת רק יסוד אחד שאנחנו עם בתוך העמים ולאום בתוך הלאומים, על יסוד הזה סובב הולך כל המבטאים וכל הפעולות של הציונים וכל המבטאים הנמשכים אחרי התוכן היסודי הזה. הציונות על כל הנמשכים אחריה בצביון זה או אחר מכחשת באופן יסוד על ענין אלקי של עם סגולה וכל ענין אלקי בתוך הגלות והגאולה של עם סגולה, ובהיותנו עם ככל העמים ומסקנה היחידה היא לפתור את בעית היהדות עם אותו הפתרון ואותו הסדר של כל שאר עמי העולם, התחיה הלאומית בארץ ההיסטורית שלנו ארץ ישראל. הטומאה העמוקה הזאת ההתכחשות בה' אלקי ישראל, נכונה ובלתי מרוחקת מן יהדות החרדית הגויית בגרמניה הרי הם עסוקים באותה השוואה לכל ענין הגויי כל הזמן ובכל ההזדמנות. ההתכחשות החלוטה הזאת התוכן העיקרי של הציונות השתלטה על רוב רובם של ישראל באמצעות לבושים השונים אשר בהם התלבשה הכפירה הגמורה הזאת. השתלטות הזאת באה אל החרדים שומרי תורה ומצות בארצות מזרח איראפא וגם בפולין ורוסיה, באמצעות החיבור אל האורתודקסים בגרמניה על ידי היצירה הנקראת אגודת ישראל. השתלטות הציונות על שומרי תורה הללו באה על ידי צביון של ההיפוך הגמור מן ההשתלטות, שהרי אגודת ישראל חרתה על דגלה מלחמה בציונות, ועל עיקר הזה הצטרפו אליה כמה גדולי ישראל גדולי התורה והיראה. הצביון הזה הי' מעוור ביותר ועקלקלתי ביותר מפני חוסר הביאור מה זאת מלחמה בציונות עבור אנשי

האורתודקסיה, ומה זאת מלחמה בציונות לאנשי התורה, האורתודקסים רוצים במלחמה לתקן את הציונית ולוחמים נגד ציונות מקולקלת, כיון שיסודם הוא בשכל אנושי ארצי, כיון שהגיונם הוא הגיון תרבותי גויי הרי הציונית בעצמה דבר הכי נכון והכי מוכרח, לבנות עם וארץ עבור ישראל הממושך והממורט אבל זאת תהי' בארץ ההיסטורית ובאופי ההיסטורי דתי, כי הדתיות זה עיקר גדול אצל הדתיים הללו. אנשי התורה להם מלחמה מן יסודה של תורה מן יסודה של אמונה, להם מלחמה בציונות הבלתי מתוקנת ועוד יותר בציונות מתוקנת, ועוד כואב ביותר התוכן של המתקנים הדתיים הללו מנאצי ה' שהם הובילו את שארית שומרי תורה ומצות אל שאול תחתית הציוני הזה, הם בלבלו המחשבות והם הטו הלבבות, הם פרשו מצודה בידיעתם או שלא בידיעתם על כל ישראל לילך אחרי בעל הציוני, הם הסבירו הסברים והם ישרו את הדרכים, שלוחי השטן הללו נשתלחו בשליחות מיוחדת, לצוד ציד הזה של שומרי תורה תמימי דרך שאין יד השטן מגיע להם אלא על ידם, נשתרבבה אמתו מאה אמה לתפוש את שארית ישראל על ידי שלוחיו שומרי מצות מעשיות עם מחשבה גויית, אוי מה היה לנו.

אין לחשוב כי אגודת ישראל היתה חסירה פעולות לגמרי, אדרבה היו שם פעולות מרובות שהורגלו בהם עד הנה בכדי לארגן את כל שומרי תורה, הועידה שהתקיימה בפרעשבורג היתה הפעולה אחרי האסיפה בקאטאוויץ, וגם בין קאטאוויץ ופרעשבורג היו ג"כ אסיפות שונות, אחרי פרעשבורג היתה עוד אסיפה בפראנקפורט, ואח"כ בחודש אב תרפ"א עוד הפעם אסיפה בפראנקפורט תחת השם של אסיפה ארצית, אחרי אסיפה ארצית הזאת בתמוז שנת תרפ"ב התקיימה ועידת אגודת הרבנים חרדים בגרמניה, נסעו ללונדון ושם התקיימה אסיפה גדולה, גם בווינה התקיימה אסיפה, ואח"כ אסיפה בברסלוי, עד האסיפה הגדולה שבגדולות הכנסיה הגדולה בווינה תרפ"ג. אחרי האסיפה הזאת בשם כנסיה הגדולה היו אסיפות רבות במספר עוד יותר מן קודם, לזאת אין להאשים את אגודת ישראל בחוסר פעולות, כי היו פעולות אחרי פעולות בהעבודה למען התארגנות של אגודת ישראל. בכל אסיפה ואסיפה הקימו וועדים שונים, ועד למען אירגון הסניפים, וועד לעניני כספיים, וועד למען פעולה מדינית, וועד למען החינוך, וועד הפועל 'עקזעקוטיווע' וועד הארצי, ועל כולם וועד למען עבודה בשטח ארצישראלי, מרכז ארצישראלי, וועד התישבות ארצישראלי, מן כל זה יש לראות כי ה' פעולות מרובות ועבודה בלתי נפסקת עבור כלל ישראל. גם אין לשכוח כי בכל אסיפה ובכל וועד נעשו דיונים שונים נוספים וגם נאומים נוספים. עיקר ההחלטה בפרעשבורג היתה לקרוא אסיפה גדולה תחת השם כנסיה הגדולה במוקדם האפשרי בווינה, בשעה שיתאספו המעות הנחוצים על אסיפה כמו זאת, אסיפה בינלאומית עם הרושם הנדרש ובפירסום הנדרש.

פ"ו

כנסי' הגדולה

א ין באפשר לחשוב על ענין של כנסי' כעל דבר נבדל ומבודד בפני עצמו, כי אין הפרש בין התוכן של כנסי' הגדולה ובין התוכן של שאר האסיפות הקודמות לה בכדי לארגן את הארגון החדש הזה בשם אגודת ישראל. כל עניני הארגון והדרכים איך לארגן זאת הי' דבר חדש וגם מוזר לגמרי לפני היהודים ששאבו יהדותם מן מקור הקדושה של תורה וספרי יראה. מן יום שנתנה תורה לישראל דור אחר דור, מן זמן של הזקנים והנביאים, התנאים ואמוראים, הגאונים והראשונים, הפוסקים והאחרונים, הצדיקים והקדושים, כולם לא ידעו מן ארגון, הרצאות, ועידות, החלטות, הפגנות ספרות, עתונאית, וכל שאר הדברים שאגודת ישראל חידשה עבור שומרי תורה ומצות, לחשוב שעל ידי אמצעים הבלתי ידועים הללו יצא מזה חיזוק לקיום התורה והדת. לא סוף דבר של דרכי האירגון אלא התוכן המתנוצץ מתוך הארגון, התוכן של הנאומים האיראפאים, ההגיון המתבטא מתוך דברי הנאומים יהי' נכלל בהמטרה של חיזוק התורה והקדושה בישראל. אמנם העניות, והלחץ מן הצוררים פורקי עול תורה הולך ומתגבר הולך וגוזל הרבה מן דור הצעיר ומוליך אותם אל מחניהם מחנות אויב. הרבה דרכים יש להם להצוררים הללו בכדי לבצע מעשיהם הרבה אמצעים עומדים לרשותם שעל ידם פועלים את פעולתם, חיי הגוף הולכים ומתפתחים והדרישות של התפתחות הזאת הולכות ומתרבים שנאתם של הגוים מתחדשים ומתחזקים ומתראה כאין פורק מידם. החפשיים ממציאים את התרופה באחיזת עינים שהיא לפרוק עול תורה ומצות להתבולל עם הגוים להיות חלק מהם, ולהשתתף בכל הנמצא להם בהחיים העולמיים. הציונים מושיטים מזור במעט שינוי ובמקום להתבולל בתוך עמים השונים בהמקומות שיהודים דרים שם, מציעים הציונים להתבולל באופן אחר והיא להיות עם כשאר עמים ולאום בתוך משפחות שאר לאומים. יהודים שומרי תורה הנדחקים והנלחצים הרעבים והעניים נהרו אחרי כל מין עזרה ופתרון למצבם ההולך ומכביד, אינם יודעים איך לעמוד בפני הגלים החזקים השוטפים. נוסף על זה התפתחות של מאויי הגופנים והתאוות האסורות על פי תורה, מותרים הם בהיתר גמור מן כל הזרמים הן של הציונים או שאר המתבוללים, לימוד התורה הולך ומתמעט וביחד עם התמעטות של לימוד התורה מתמעט ג"כ רגש הקדושה בהנפש הנותן כח לעמוד נגד חפצי הגופניים והמעכב את ההליכה שמה אל הציה והשממה של פריקת עול תורה ומצות. התאוות והלחצות המתרבות ממציאים ההכנה לקבל את הדיעות כוזבות הדופקות על כל לב ומחשבה, החורבן הולך ומחריב ומפיל כל

המחיצות הבצורות ואין בהם כח לעמוד בפניו, ולזאת אין להתפלאות אם המהלך של האורתודקסיה הגרמנית עם האירגון של האגודה רכשה לה הסכם מן הרבנים ויהודים החרדים בפולין ורוסיה שבעצם עצמם היו רחוקים בריחוק גדול, מן התרבות הגויי שהוציא לפועל את האורתודקסיה. אין אונים ואין עצה יאוש ומפח נפש, כוחות דלים ומועטים מביאים לחשוב בדמיון, אולי, אולי על ידי האורתודקסיה יבוא איזה פתרון או ישועה זמנית, ולהדמיון הזה עוזר הרבה הפירסום הכוזב שהתפרסם אודותם עם כ"כ חוזק פעם אחרי פעם, כי הם עמדו נגד הנאולוגין הם החזירו בתשובה יהדות הגרמנית, עמדו מעטים נגד רבים ונצחו נצחון גמור להעמדת הדת על תלו, הם טובים ויקרים הם מלומדי מלחמה והם יראים ושלימים, הערכה עליהם מתגדלת בכדי להצדיק את התקווה שיש לקוות מהם להצלת מצב החמור. הם עשירים הם מונמסים וזהירים במצוה קלה כבחמורה, ובודאי יש לשמוח על התופעה החדשה מה שהאורתודקסים מציעים עבור אחיהם העניים והסובלים כמרחבי ארצות מזרח איראפא.

לא הסכמה לבד אלא גם חדוה צנועה תוך הלב על ההצלה הנשקפה מן יצירה הזאת, האסיפות הקודמות לא היו מפורסמים כ"כ ולא דברו עליהם בכל מקום ומקום בפולין, אולם האסיפה הזאת בווינה בשנת תרפ"ג שחתמו עליה המטבע של 'כנסיה הגדולה' היתה ענין אחר לגמרי, זאת כבר דבר גדול מאד הרבה גדולי אדמוריי"ם יהיו שמה, החפץ חיים יהי' שמה, צירים רבים מכל הארצות יהיו שמה, זאת היא צמיחת הישועה זה היום קוינו לו. לפי ההתדמות אל מפלגות כל העמים המתקבצים באיזה פעם, ישנם צירים — דעלגאטען — מן חברי המפלגה הזאת, גם בכאן הכריזו בפראנקפורט כי בהכרח שהמתקבצים בהאסיפה הגדולה הכנסיה הגדולה בווינה יהיו בתור שלוחים דעלעגאטען מן חברי המפלגה הזאת הדתית הנקראת אגודת ישראל, כל אחד שרוצה להיות חבר למפלגה הדתית הזאת ישלם דמי תרומת חבר ואז יהי' בכוחו לבחור דעלגאט ציר להכנסיה הגדולה. לא היו קופצים יתירים לשלם דמי 'תרומת חבר' אבל מפני ההכרח לתקן המפלגה הזאת על הבסיס של שאר המפלגות, חלקו תעודת 'תרומת חבר' ללא תשלומים כלל בכדי שיהיו בחירות להצירים הנוסעים על 'כנסיה הגדולה', בכדי שתהי' זאת מפלגה עממית והכנסיה הגדולה תהי' כנסיה של מפלגה גדולה עם רושם גדול בהעתונים והפרסומת הנדרשה. הצירים בעצמם מפולין וליטה בקושי מצאו מעות על הוצאות הדרך, כיון שהרבה מהם היו עניים אבל נהנו ביותר לקראת המאורע החדשה הזאת לנסוע לווינה על הכנסיה הגדולה, זה הפעם הראשון שיש להם ההזדמנות לראות איזה עיר גדולה באיראפא ולצאת חוצה מעירות הקטנות בפולין ששמה נולדו ונתגדלו, הפעם נוסעים הנסיעה המופלאה הזאת אל עיר ווינה! יראו שם עוד צירים מארצות שונות, יראו את יעקב ראזענהיים, את הרחובות והמלונות את המשטר והסדר, ישמעו את ההרצאות וההחלטות, וגם שמם יתפרסם בהעתונים בתור צירים אל הכנסיה הגדולה. עוד כמה שבועות לפני זמן הכנסיה הם נלקחים עם ההתפעלות על הדברים המעותדים לראות

ולשמוע, לנסוע על הרכבת בין — לאומית, להפגש עם חברי האגודה הגרמנים לראות חיים המודרניים, לראות האולם הגדול המלא מאורות בדולח, לראות את החיים בארצות איראפא 'דאס לעבען אין אוסלאנד'. הענין של הצלת התורה שהאסיפה הזאת עומדת להציל ולהקים הדת על תלו בלתי נכנס כלל אל דמיונם העסוק מאד בענינים המפליאים של הנסיעה אל ווינה להיות 'דעלעגאט' על הכנסיה הגדולה, ובכלל השיחרור לפי שעה מן החיים העניים והמצומצמים של ערים הקטנים בפולין, ולהפגש עם החזיונות המפליאות, גם להרים ראש מול שאר המפלגות כי גם לנו כל הדברים ששאר מפלגות הגדולות יש להם, גם לנו כל התפאורה והקשטים של אולם הגדול שהכנסיה הגדולה תכנס שם, גם לנו הפרסומת המצלצלת ששאר המפלגות יש להם, אין אנו עוד במדריגה פחותה מן שאר מפלגות העולמיות, גם לנו הסתדרות עולמית, צירים מן ארצות שונות, ממשלת עסטריך שולחת ברכה והתכבדות עבור כנסיה הגדולה, אנו אנשים, אנו נכבדים, אנו מפלגה גדולה תחי הכנסיה הגדולה! תחי אגודת ישראל.

מה זאת כנסיה הגדולה? איזה תוצאה באה מן אסיפה הזאת יותר מן האסיפות הקודמות, אין גם אחד יודע ובודאי הצירים אינם רוצים לחקור על זאת, הם נוסעים אל ווינה בהתרגשות לראות אסיפה מפליאה בין לאומית, ידיהם מוכנים על מחיית כפיים על כל נאום ונאום של הנואמים אפילו בשעה שהדברים הם בשפה גרמנית שטופה שאינם מבינים כלל הנאמר בנאום הזה, הם נוסעים על האסיפה ולא על תוצאות. קשה לראות איזה מטרה של הצלת התורה מן הצירים הנאספים בהכנסיה הגדולה ומן ההחלטות הנקראים שם, יותר מן העשרות והמאות ההחלטות של אסיפות הקודמות, הומבורג, קאטאוויץ, פרעשבורג, ציריך, פראנקפורט, ומדוע תהי' ווינה יוצאת מן הכלל. למה היתה כל התעמולה הזאת מה שימשה בענין התורה ויהדות, אין מענה מכרעת לשאלות הללו והדומים להם, איזאק ברויער כותב על הכנסיה הגדולה הזאת והבאה אחריה שזאת היתה הפגנה! להראות לכל העולם כי יהדות החרדית היא מאורגנת 'זאת היתה מאורע היסטורי ממדריגה ראשונה, הפגנה נהדרה ומפוארת לקיומו של עם התורה' הוא גם מוסיף להדר גם את עצמו בהזדמנות זו 'היוזמה ליסוד אגודת ישראל יצאה מן היהדות בגרמניא, וזאת תהי' לה לשם ולתפארת ולתהלה עדי עד' צודק הוא ברויער כי כל היוזמה של כל ענין הזה יצאה מן יהדות גרמניא, אמנם ספק גדול אם זאת תהי' לה לשם ולתפארת עדי עד? כי בהחשבון של עדי עד, אפשר לראות רק בלוף ריקם מן כל הענין הזה, עד היום עוד לא נודע לנו איזה תוצאה של התרחבות לימוד התורה והקדושה בישראל לא מן יהדות הגרמנית עצמה ולא מן היוזמה שלה הנקראת אגודת ישראל, אבל גם אין לבטל היוזמה הזאת, כי היתה גשר של העברה מחשבות גויית וזוהמה איראפאית אל הציבור שומרי תורה ומצות, הפצת הציונות והכפירה העמוקה הכרוכה בה, הציבור של שומרי תורה ומצות לא ידעו מן השפעה המוזרה הזאת קודם להתופעה של היוזמה הזאת ועד היום לא נתעברה ממנה ועודה פועלת בתוכנו.

פ"ז

עלתה בידם להביא איזה גדולי התורה להכנסי' בווינה, החפץ חיים זצ"ל הי' נוכח שמה כן אדמו"ר ז"ל מגור, אדמו"ר ז"ל מטשארטקוב, כן הגאון ר' חיים עוזר ז"ל ועוד כמה רבנים מפורסמים. החפץ חיים ז"ל דיבר שם ראשון וכן אדמו"ר ז"ל מגור ונתנו ברכתם על אסיפה הזאת. בשעה שאנו שומעים את דברי החפץ חיים ז"ל שהם כולם תורה וקדושה, וכן דברי אדמו"ר ז"ל מגור ושאר הרבנים הגדולים ז"ל, נראה בולט המרחק הגדול הקצוני שבין דבריהם ז"ל ובין דברי יעקב ראזענהיים היו"ר, המדריך, המייצר, והמחליט את כל ענין אגודת ישראל. החפץ חיים ז"ל וכן הגדולים בתורה ז"ל דברו על עניני תורה ויראת ה' להתאמץ להפיץ בתוך ישראל, אולם כל ההרצאות והחלטות והאירגון המובצע מן ראזענהיים וחביריו מיוסדים להפיץ מהות תרבות עולמי איראפאי, שאין לזה שום צירוף אל דברי החפץ חיים חוץ מן זאת שהם ההיפוך לו ז"ל, ולכל דברי תורה וקדושה הנודעים ונשמים בתוך דברי גדולי התורה המדברים שמה. הכנסיה הגדולה היא אסיפה אחת שבה לוקחים חבל החפץ חיים ז"ל וגם אנשי אורתודקסיה הגרמנית, אבל מהות ותוכן דבריהם, מופרדים כמרחק השמים מן הארץ ההבדל שבין אור לחושך ובין קדושת ישראל לתרבות אומות העולם. דברי תורה וקדושה מן גדולי התורה המדברים שמה מובנים או בלתי מובנים אל ראזענהיים וברויער, אבל זאת ברור ללא ספק בעולם כי דברי ראזענהיים וברויער בלתי מובנים כלל אל החפץ חיים ז"ל וגדולי התורה אשר שמה. הרבנים ז"ל אינם מבינים אפילו הגה אחד מן שפה גרמנית צחה שבה מדבר ראזענהיים, אינם יודעים כלל לשון הזה ואין מי שיתרגם זאת אל לשון אידיש המורגלים בו, אמנם שומעים התיבות האחדות של פסוקים המובאים תוך דבריו אי כה ואי כה, אבל כודאי אינם יודעים כלל את הפירוש שהוא ראזענהיים מפרש בהם. אינם יודעים אפילו חצי דבר מן התוכן של הנאומים הגרמניים או תוכנית האירגון של האגודה שהם רוצים בו, רחוקים ומובדלים הגדולי תורה אשר בהכנסיה הגדולה מן הכנסיה עצמה, החפץ חיים מדבר מן כנסיה שאינה שם כלל, ראזענהיים מדבר נידון הכנסיה שהיא היא לפניו. החפץ חיים ז"ל פתח את אסיפה בדברים קצרים גם אדמו"ר ז"ל מגור מדבר בקצרים, הם דיברו שם בווינה באותו האולם של כנסי' הגדולה, הם דיברו בקצרים אמנם ראזענהיים מדבר באריכות גדול, הכנסיה הגדולה של החפץ חיים אינה כל עיקר הכנסיה של ראזענהיים, שתי כנסיות נבדלות הם אם כי לקחו מקום באותו אולם ובאותה שעה. דברי תורה וקדושה של החפץ חיים ודברי האירגון של ראזענהיים נובעים מן מקורות מאד נפרדים ונבדלים ומוליכים אל מסקנות מאד הפוכות בהחלט, הכנסיה הגדולה מטעית ומבלבלת ומייצרת מראה מטושטשת כאילו הטומאה הגויית של תרבות הגרמני הם דבר אחד ח"ו עם דברי תורה וקדושה הנשמעים מפייהם של גדולי התורה והיראה. יש להביא קטעים מהדברים הנאמרים אז בווינה הנדפסים ב'המודיע'

(המודיע קובץ היובל של האגודה שנת תשל"ב).

החפץ חיים זצ"ל פותח את הכנסיה בדבריו הנעימים של תורה וענוות צדק, באומרו שהוא אינו ראוי להיות דובר הראשון ולא תעלה כמעלות על מזבחי, אומר שהוא אינו למדן וגדול בתורה, רק הסכים לדבר ראשון מפני שהוא ז"ל זקן וכהן ושניהם מתנות מן השמים וא"א לדלג על מעלות הללו שחוננו ה', נותן את ברכתו ברכת זקן וכהן:

"הדפק של עם ישראל הינה התורה והקדושה, ובשעה שתוה"ק נמצאת בסכנה עלינו להתרכז רק על הדרכים והאמצעים המובילים להרמת קרן התורה. להשמיע קולו של יעקב בכל תפוצות ישראל, הצילו את הישיבות הקימו הריסות הת"ת וחנכו בניכם ובנותיכם בדרכי התורה, זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא עליכם כבוד ה'"

"נטכס נא עצה בכדי לחזק בסיסן של הישיבות, כיצד להעמיד תלמידים הרבה, לייסד תלמוד תורה בכל עיר ובכל כפר, כיצד להאדיר את התורה ולהרימה, בזכות זה נושע תשועת עולמים במהרה בימינו אמן".

כן הם דברי אדמו"ר ז"ל מגור בהפתיחה:

"אם אנו חיים בימים קשים לישראל, העצה היעוצה לנו מאז כי נתחזק ונחזק איש לרעהו בדבריו של דוד המלך בעת המלחמה בעמלק כאשר נטלו ממנו בצקלג את כל מה שהי' לו, שם נאמר ויצר לדוד מאד ויתחזק דוד באלקיו, וכן אמנם הי' דוד לקח הכל בחזרה.

"עם ה' חזקו ונתחזקה, יהודים יודעים ומאמינים שאין להם אלא בורא עולם אחד, השי"ת יודע שאין לו אלא עם ישראל אחד, את ה' האמרת היום וה' האמריך היום, זהו הדבר היחידי שבו אנו צריכים להאמין בהשגחה פרטית בזמן של נסיונות והסתר פנים, צריך להתרחק משנאת חינוס כמו שנאמר איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק".

"מפני שבמקום שיש מסית ומדיח צריך שכח הרבים יעמוד נגדו, לכן צריכים להתחזק בכל הלשונות על פי העצות שהתורה נותנת לנו. על כל חבר של אגודת ישראל לחזק תחילה את היהדות אצל עצמו אצל ב"ב אצל ילדיו, כך תחול הברכה מפני שבכח היחיד א"א לפעול. ברכתי היא שתהי' כנסיה לשם שמים שסופה להתקיים, כלומר מביא לידי קיום של יהדות שלימה".

קטעים האחרים הללו הם דברי תורה הנשמעים מן גדולי התורה, וכן שאר הדברים של הרבנים הגדולים והמפורסמים שדברו שם לחזק את התורה והקדושה בישראל על ידי לימוד התורה, על ידי זהירות במצות ועבודת ה', על ידי התיסדות תלמוד תורה בכל עיר וכפר, על ידי התחזקות האמונה בלב, ורק הדברים הללו עומדים על הפרק ומביאים לידי קיום של יהדות שלימה. אמנם עיקר הדיבור הי' מיוחד עבור המייצר והמנהיג את אגודת ישראל היו"ר יעקב ראזענהיים, מפיו אנו שומעים משא ארוכה על ענינים הבלתי נודעים אצל שומרי תורה מקודם, הוא מדבר על 'תנועת אגודת ישראל' אידולוגיית של אגודת ישראל, רוח אגודאי, מחשבה אגודאית, ארגון אגודאי, מה הם הדברים הללו? הכי שמענו עד כה מן הראשונים ואחרונים, הפוסקים והקדושים, משהו על רעיון אגודאי, או על רוח אגודאי? כן יש לשאול מדוע לא נוצר הרעיון אגודאי, רוח אגודאי, אירגון אגודאי, במקום שהיו שם הגאונים והקדושים בארצות איראפא, מדוע רוח אגודאי הזה נולד דוקא בפראנקפורט? ראזענהיים מדבר שעה ארוכה על מחשבה אגודאית ורוח אגודאי, אין

כדבריו שום דבר חדש שלא השמיעם מכבר אלא שבכאן הוא כולל ומכפיל עוד הפעם את מהלך המחשבה האורתודקסית שהוא נולד עמה, נתגדל עמה ונתחנך במחשבה הזאת ואין לו עוד שום ספק בה. בכאן בווינה ראזענהיים אין משמיע את דבריו אל רעיו האורתודקסים לבד אלא גם לעולם התורה בפולניא ורוסיא, בליטה ואונגארן, שהרי כאן איחוד הכוחות, נציגים וצירים שבאו לשמוע הדרך להצלת התורה ויהדות. ראזענהיים הוא האגודת ישראל, הוא המאסף האסיפות הכונס הכנסיות, המייצר המחשבות והמחליט את ההחלטות, הוא יביא גם את ההצלות על ידי האירגון הזה ומשום כך מסביר את הנחיצות לארגן את האירגון הזה:

"מה בין הארגאניזום אם מדובר על תא בודד של צומח, של בעל חיים או של בן אדם או אם מדובר על הפרט בתוך הכלל על אומה בין האומות ומדינות, על מערכת הכוכבים בקוסמוס, הלא הוא התפלגות האברים במבנה, בו שולטים האחדות וכח הנפשי המרכזי על ריבוי האברים, אשר כל אחד מהוה שוב ארגאניזום בזעיר אנפין, שולט ונשלט כאחד האחד הכולל את הרבים".

הוא מסביר באורך מה שקרא בספרי הכותבים הגרמניים על הנושא הזה, וממשיך לומר כי להציל את התורה נחוץ ג"כ אירגון — ארגאניזאציע, ואירגון זה ידריך את ישראל אל התורה. אולם אינו זז מן עיקר ענינו הכואב לו מאד ואינו מחסר דברים להשמיע ולהסביר כי עם ישראל הוא עם בתוך שאר עמים, ומה שקרה לכל העמים זאת המכריע עבור עם ישראל. בהיות שהאירגון של אגודה כ"כ מכריע עבור הצלת התורה, כן מה שקרה בין אסיפת קאטאוויץ ובין הכנסיה הגדולה זאת מכריע הרבה מאד, כלומר מלחמת העולם הראשונה שפרצה בין האסיפות הללו שהפכו חשבונות העמים שונים זאת הוא מבחין מאד עבור הארגון של האגודה ועבור הצלת התורה:

בהעיפנו עין על קאטאוויץ ועל ימי הקיץ תרע"ד שהוקדשו להכנת כנסיה הגדולה הראשונה, וכשם שבאותם הימים שבהם נולד עם היהודי בין מתן תורה ובין הקמת המשכן היתה הזעזוע של מעשה העגל, ובעקבותיו בא יום הכפורים, זאת מהוה אות לעולם כי קורות הימים טעמם והגיונם עמם, וכן בין ימי הגשומים של קאטאוויץ ובין יום הזה (כנסי' הגדולה) בו הננו מתכנסים כשליחי רבבות אלפי ישראל לקבלת פני שכינה, פקד אותנו חורבן העולם האיום ביותר (המלחמה העולמית) הרס הגוף והנשמה שלא הי' כמוהו בדברי ימי האנושות והיהדות, המלחמה העולמית הגדולה.

רק הנביאים היו יכולים למצות הלקחים בכל תחומי החיים המשתמעים מן המאורעות המדהימים ההם, אולם מה שהתרחש השפיע על הרעיון של אגודת ישראל ועל הגשמתו יותר ממה שהשפיע על כל תחום אחר מתחומי חיי האדם. להקים מחדש את כלל ישראל גוף ונשמה כשהתורה היא הנשמה המארגנת, כן הרשיתי לעצמי להגדיר בקאטאוויץ את תוכן המשימה של אגודת ישראל, נוסחה קצרה זאת גם היום אין לגרוע ממנה ואין להוסיף עליה. אולם השתנו הנסיבות ואין השתנו בעקבותן חשיבותן של התפקיד ההיסטורי שהיא תמצית חייה של אגודת ישראל.

בדם ודמעות למדה האנושות (די מענשענהייט) ולמדנו אנו היהודים בראש וראשונה דבר אחד, כל ההיסטוריא של העולם תוכנה אינו אלא פתרון בעית הארגון האמיתי של האנושות
המלחמה הגדולה שהחרידה את האורגאניזום של האנושות, לא היתה אלא

משבר ארגוני כביר שזעזע את היחסים של חלקי האורגניזם בינם לבין עצמן
ובינם לבין אלקים מלכם של האומות! ויתכן שעומק משמעות המשבר הזה על
כל פרטיו יתגלה רק לדורות הבאים"

ראזענהיים מדבר דברים גדולים על האירגון הזה של אגודת ישראל. הקשור באופן
חזק אל האנושות והמאורעות שבעולם הגויי כי בין אסיפת קאטאוויץ ובין אסיפת ווינה
הנקראת כנסיה הגדולה, פרצה מלחמת העולם ועשתה 'הרס הגוף והנשמה שלא הי'
כמוהו בדברי ימי האנושות' והרס הזה של הנשמה של האנושות השפיע מאד על 'הרעיון'
של אגודת ישראל 'מה שהתרחש השפיע על הרעיון של אגודת ישראל יותר ממה
שהשפיע על כל תחום אחר מתחומי חיי האדם' וכן מוסיף מוריני ראזענהיים לבאר כי
הכל תלוי באירגון. לארגן את האנושות וכן לארגן את אגודת ישראל כי אגודת ישראל
היא חלק מן האירגון של האנושות. 'בדם ודמעות למדה האנושות ולמדנו אנו היהודים
בראש וראשונה דבר אחד, כי כל ההיסטוריא של העולם, תוכנה אינו אלא פתרון בעית
הארגון האמיתי של האנושות'. כן משמיע לנו הדברים כי אסיפת קאטאוויץ עם
הרעזולוציעס הי' 'ככדי להקים מחדש את כלל ישראל גוף ונשמה' אבל אסיפת ווינה
הכנסיה הגדולה עם הקומיסיעס היא 'הגנו מתכנסים כשליחי רבבות אלפי ישראל לקבלת
פני שכינה'! כי הרעזולוציעס של ווינה אינם אותם של קאטאוויץ וענין אחר להם. אך
מלחמת העולם סכבה שינוי אצל אומות העולם וממילא גם בהארגון של האגודה שהיא
'תפקיד ההיסטורי שהיא תמצית חייה של אגודת ישראל'.

מוריני הזה הולך ומבלט יותר את ענינו להשוות את ישראל אל אומות העולם,
ובכל אופן לקשר את עם ישראל אל עניניהם של הגויים בכל ההזדמנות. אין לך דבר
שתצא מן המגמה הזאת העיקרית ובכאן הוא הולך מעט יותר בשעה שהוא אומר
'מלחמה הגדולה שהחרידה את האורגניזם של האנושות, לא היתה אלא משבר ארגוני
כביר שזעזע את היחסים של חלקי האורגניזם בינם לבין עצמם, ובינם לבין אלקים מלכם
של האומות!' מוריני הזה מסביר כי הארגון של האומות נודעזע בינם לבין עצמם ובינם
לבין אלקים שהוא מלכם של האומות! ומפני זה נחוץ אירגון חדש ואירגון של אגודת
ישראל. דברים מאד זרים ומכבידים משמיע הוא לנו כאן. דברים שאין לשומעם ועוד לא
שמענו אותם מעולם, הוא הולך ומבאר את הגויית שלו הוא הולך וצועד קדימה, הוא
בטוח בעצמו כי באסיפות הקודמות השמיע דוגמתם בפני גדולי התורה, והוא יצא מן
האסיפות כאדם גדול ההולך להציל את התורה כולם שומעים לו ושואלים בעצתו, הוא
משמיע כאן בהכנסיה הגדולה שנתכנסה 'כשליחי רבבות אלפי ישראל לקבלת פני שכינה'
הוא מדבר בפני החפץ חיים ושאר גדולי התורה ללא ריסון כלל מן הכח של האיחוד
שבין יהדות המזרח ויהדות המערב, הוא אינו זקוק עוד לדברי חז"ל אלא הולך ישר אל
הפסוקים ומבאר בהם את ההשוואה שבין ישראל לגויי הארץ, הוא כבר אמר את דברי
נאצה הללו בהזדמנות אחרות וכאן חוזר עליהם ואומר:

"אך עיני היהודי המסתכל באספקלרית התורה והנביאים (!) רואות את האנושות העתידה לקום כתום מאבק ההיסטורי, כאורגניזם מושלם אשר אבריו הם עמי התרבות! וכל עם ועם מגיש מנחה על המזבח במוריה, את סגולות נפשו המיוחדת, במדע, במוסר, ובמדיניות! וכל כולם אינם אלא גילויים מגילויים שונים של הדר מלכות שמים, והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד, ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה' מלך, ה' התעלה וישב על כסא כבודו!"

הפסוקים הללו משמיע בלה"ק, הרבנים וגדולי התורה שומעים הפסוקים הנאמרים באיזה להב, טוב הדבר לשמוע פסוקים הקדושים בשעת הפתיחה של כנסיה הגדולה, רק האגודה בכוחה לעשות דבר גדול כזה לקבץ כל פזורי ישראל לשמוע הפסוקים של והי' ה' למלך על כל הארץ, ישמחו השמים ותגל הארץ.

אולם הפירוש של ראזענהיים בהענינים הגבוהים הללו לא נאמר בלה"ק אלא בלשון גרמנית צחה ואין גם אחד מן הרבנים והגדולים בתורה מבין לשון הזה. אין גם אחד יכול לתאר לעצמו את תוכן המהות של הפירוש שהוא מפרש את הפסוקים הנשמעים מאתו בלה"ק. לפי ענין ראזענהיים תיקון עולם העתיד של והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד, זאת אורגניזציע של אומות העולם אל ארגון אחד, כל אחד ישתתף בארגון הזה עם הקולטור שלו אחרי המאבק של ההיסטוריה, כי חלקי הארגון הזה יהיו עמי התרבות שכל אחד יתן את התרבות שלו על המזבח בהר המוריה עבור הארגון. ומה תהי' המנחה בהר המוריה? יאקאב אומר שזאת תהי' התרבות של מדע וויסענשאפט, מדיניות פאליטיק, תרבות קולטור, כיון שכל הקולטור של העמים אינם אלא גילויים מגילויים שונים של הדר כבוד מלכות שמים ראזענהיים מדבר מה שהוא יודע, מה שבהם נתחנך, הוא מבין שכל פסוקי התורה ניתנו לפרש בהם את התוכן של יהדות החרדית הגויית, הוא מבין בהתאחדות הארגון של כל תרבות העמים זהו הפירוש של ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד, הוא שמח למצוא המילים ויאמרו בגוים ה' מלך! כלומר שכל הגוים יתארגנו עם התרבות שלהם, ויאמרו בגוים, בגוים, ה' מלך. החפץ חיים ז"ל הי' נוכח שם אבל בלתי שומע כלל את דברי חירוף וגידוף הללו הנאמרים בגרמנית צחה, הוא שומע רק ישמחו השמים ותגל הארץ וכו' הנאמר בלשון הקודש, כל יהודים מאמינים שהיו שמה אינם מבינים הפירוש של ראזענהיים אלא הפסוקים לבד, אינם מבינים את 'המחשבה האגודאית' שהוא מפרסם, אמנם כל הנאום הארוך שלו נכלל בהכנסי' לשם שמים הנאספת להצלת התורה.

הוא ממשיך לבאר הנחיצות של הארגון הן להצלת העולם בכלל להציל את האנושות — די מענשענהייט, ובעיקר לקשר את עם ישראל בהארגון של האנושות, כי מה שיהיו קורות האנושות זאת כולל ג"כ את עם ישראל עם סגולה, הכל תלוי בארגון הן ארגון תרבות העמים וכן ארגון בשביל התורה שזאת היא אגודת ישראל:

"מלכות שמים, קדושת אחדותה, משתקפת בהשיגי התרבות המגוונים של העמים (!), ואולם כל עוד לא נודעה מלכות שמים בבחינת תודעה בנפשותיהן של האומות, כל עוד תישאר הקריאה הבו לה' כבוד ועוז, כל עוד תישאר קריאה זו הכרזה גרידא של כרוז ללא הגשמה במציאות, תמשיך האנושות ההיסטורית

ללכת ולמעוד בברכיים כושלות ממשבר למשבר, נאבקים ביודעים ובלא יודעים על הכבוד והשלטון ועל שטחים, והכח המפורר והמפריד משכיח את כח המרכז אל מרכז הנפשי, המצווה של האורגניזם הכלל האנושי"

"בהשוואה עם רעיון חברת העמים, עם רעיון האנושות, הרי סבירה יותר היא האמונה שאנו גורסים כאן, והיא מהות ההיסטוריה המאבק על הארגון המתאים בסולם היחידית ההיסטורית דהיינו לגבי האדם האינדבידואלי"

"וכאן מתגלה משהו מיוחד במינו, שהיא עדות לכך שמסורת האמת של היהדות תואמת את האמת המתגלה בהגיונות הפילסופית, אט אט ורק בהדרגה. האדם היחידי בפרט אף כשהוא עומד להתעלות לקדושה למדריגה הנפשית העליונה, הרי הוא אמר אשר קדשנו, לשון רבים, אין הוא מופיע כפרט, אלא כחוליה באורגניזם עילאי יותר חוליה בין חוליות, ולא כחוליה בודדת בלתי אמצעית של האנושות"

"אין הוא אלא תא בודד בגוף העם שלו לבין כלל האנושות, שניהם נושאים

ונשואים בתהליך הארגוני, המהווה את תוכן ההיסטוריה האנושות"

"והחל תהליך ההתארגנות באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מאמ"צ, היינו כשהתלכדו מסביב לארון הברית רבבות אלפי ישראל החונים לדגליהם שבטיהם ומשפחותיהם, והיו לגוף מאורגן והתורה היתה נשמת רכוזם, הנה קם לראשונה והזדקף בתבנית המחוטבת של בריאה אורגנית, דבר שהי' בו כדי להאדיר את ההיסטוריה דרך הילוכה, הרבה יותר מפסילי שיט"

"הנה קם והזדקף בין חולות המדבר עם חי וקיים, מעוצב בידי הרוח והנצח, בשעה זו נולד העם היהודי מאורגן בידי הגבורה בכבודה ובעצמה, ובשעה זו נולדה אגודת ישראל! נולדה המשימה ההיסטורית הנצחית של איחוד עם היהודי"

הא לך עוד תוספות ביאור של מלכות שמים שלפי ענין ראזענהיים 'משתקפת בהשיגי התרבות המגוונים של העמים' והעמים שהוא כ"כ עסוק בהם ומתערב בהם, צריכים להתארגן 'בקדושת אחדותה' וכל זמן שהעמים לא ימצאו 'תודעה בנפשותיהן של האומות' יוסיפו ללכת בברכיים כושלות ממשבר למשבר 'כל זאת היא המשימה של אגודת ישראל. הוא מסביר הלאה הוא ממציא מילים חדשים ומליצות חדשות וגם פירוש של ברכות המצות, כי אנו אומרים אשר קדשנו, לשון רבים, וזאת מורה בהחלט אל הנאצה של ראזענהיים כי המצות מביאים קדושה לכל העמים, ואדם מישראל אינו אלא תא בודד בגוף עם ישראל שזאת 'חוליה בין חוליות ולא כחוליה בודדת מן תהליך האורגוני המהווה תוכן ההיסטוריה האנושות' ראזענהיים יודע גם פסוקי חומש שלמד בה'ריעאל שולע' ויודע הוא להשמיע כי באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מאמ"צ, 'הנה קם לראשונה תבנית מחוטבת של בריאה אורגנית כדי להאדיר ולהדר את ההיסטוריה' ובשעה זו נולדה אגודת ישראל!

מורינו הזה המייצר את האגודה אינו עוזב את השומעים בנקל, הוא משים לפניו משא ארוכה שכל תוכה אינה אלא לחבר ולצרף את ישראל לעכו"מ גם לפרש פסוקים ולהתאים אותם אל הצורך הזה, הוא בלתי נלאה לפרסם את הגויית שלו וממשיך:

"והנה פקדה את אומות העולם תקופה של הרת עולם (מלחמה העולמית) המו גויים מטו ממלכות, ובאת השעה בה זקוקה האנושות כפי שמעולם לא היתה זקוקה, לשמוע קול השופר מפי אלוקי ההיסטוריה (!) אלקי ישראל, כבודו של

הקב"ה אשר שמו נקרא עלינו הוא אשר אגודת ישראל מקדישה לו את כל כח רצונה. שעה שהיא אומרת להקים מחדש לעיני אומות העולם, את האורגניזם של עם ישראל ההיסטורי, אשר רוח התורה מרחפת עליו"

כנראה הוא בעצמו אינו יודע בדיוק מה זאת אגודת ישראל? איזה תוצאה יצאה מן האסיפות הקודמות ואיזה ענין ממשי תצא מן האסיפה הזאת הגדולה? הפירוש הגויי שהוא משים בפסוקי התורה כבר נעשה לו להיתר גמור, כי כן השמיע בציריך 'עלינו ליתן רשות הדיבור לכל זרמיה של יהדות החרדית כי רק בתנאי של ביטוי חפשיית לכל הרעיונות השואבות מתוה"ק יכולה לקום ההתאחדות' וא"כ אפשר לו לומר כל אשר ירצה כי הוא שואב רעיונותיו מן התורה שלמד מן קאנט וספענצער וגם בהריעאל-שולע הוא הוגה דיעות הוא אורתודקס, עכ"ז ראזענהיים כבר נלאה קצת מלבאר את הענין של האגודה בנוגע ליהדות חוץ מן הנאומים שהוא נושא בכל ההזדמנות, לזאת הוא ממציא את הצורך הנכון של כל הטרחה הזאת, אם כי אין בזה שום ממש עבור היהודים יש בהאגודה צורך עבור הגוים! מכיון ואומר כי הכנסיה הגדולה הזאת היא 'שעה שהיא אומרת להקים מחדש לעיני אומות העולם, את האורגניזם של עם ישראל ההיסטורי אשר רוח התורה מרחף עליו' ואם כזאת בודאי דבר גדול הוא כי יש בזה תועלת נכבד עבור הגוים, אומות העולם האנושות כולה זקוקה לשמוע קול השופר היוצא מן כנסיה הגדולה! אגודת ישראל תהי' קול אלקי ההיסטוריא להאנושות, הנשמע על ידי ראזענהיים המאושר מן הקאמיסיעס והנחקק בהרעזולוציעס.

האסיפה הזאת בוועין הנקראת בהשם החדש של כנסיה הגדולה, נסתיימה עם אותן הרעזולוציעס של אסיפות הקודמות שהיו ללא השם של 'גדולה', היו שם וועדות, החלטות, כמו שלא חסרו בהאסיפות הקודמות, אבל נתפרסמה אסיפה הזאת הפרסומת הנכונה בהעתונים, האולם הי' נהדר עם הפאר של אור הרב בהרכה מאורי עלעקטרי, הדעלעגאטען משוחחים בידידות במלון האטעל המתאכסנים שם, השליח מן ממשלת עסטרייך מושיט דרישת שלום מן הממשלה להאסיפה הבין לאומית זאת, העתונים כותבים עם מעט אריכות, נתיסדה אגודת ישראל, האגודה היא מפלגה גדולה בין לאומית, גדול הוא כח התורה, גדולה היא יהדות החרדית, החפשיים מוכרחים להתחשב עמנו הציונים לא יהיו הבעלי בתים האחדים על ארץ ישראל, גם לנו חלק בבנין הארץ אנו נלך לממשלת בריטאניה ונדרוש בחזקה החלק המגיע לנו, תחי אגודת ישראל! מחיית כפיים סוערות מתלוות אל הסיום של דברי ראזענהיים כי הדעלעגאטען באו לשם לצורך זה, לאח"כ נסעו הביתה עם הרושם של אולם הכנסיה, עם ההתפעלות של עיר ווינה, עם זקיפת קומה של יהדות החרדית המאורגנת שהיתה לה פרסומת בעתונים במידה הגונה. כמעט קרוב אל הפרסומת של הקאנגרעס הציוני כי אגודת ישראל היא ג"כ מפלגה גדולה. החפץ חיים ז"ל אחרי האסיפה בווינה נוסע אל ביתו בראדין, האדמו"ר מגור ז"ל נוסע אל ביתו בגור כן רבי חיים עוזר ושאר גדולי התורה והיראה הנוכחים בהכנסיה

הזאת חוזרים לביתם אל תורתם ועבודתם. הצלת התורה נשארת ביד ראזענהיים עם ברויער כי בודאי אין לדרוש מן גדולי התורה שיתעסקו בהפעלות של אגודת ישראל, על המעשים כשהם לעצמם הלא ישנם היו"ר, המזכירים, הפקידים, היודעים איך לכלכל ולהוציא לפועל ההחלטות שנשמעו בהכנסיה לשם שמים בווינה. גדולי התורה נסעו לביתם ועמם ביחד התלוו הדברים שנתיעצו עליהם עם כ"כ זהירות והדגשה, נשאר שמה כנסיה הגדולה האחרת וזאת של ראזענהיים ויהדות הגרמנית, שאין להכנסיה הזאת שום חיבור וצירוף אל כנסיה הגדולה של החפץ חיים, אין להם צירוף וחיבור בשעת הכנסיה ולא אח"כ, החפץ חיים לא הבין כלום מן לשון הגרמני והתוכן המדובר בו, כן ראזענהיים לא שם לבו כלל אל התוכן של תורה שהם דברי החפץ חיים ז"ל.

פ"ח

לאחר עבור הכנסיה עם הוועדים וההחלטות, עוסק ברויער עם ראזענהיים בהדברים אשר הם שלהם, לכתוב הדברים אשר הם מבינים אותם, לפרסם את גודל היצירה הנקראת אגודת ישראל, ובעיקר התביעה שתתן להם חלק בבנין הציוני אם כי אין להם שום חלק בהמעשים של הציונים, רוצים שיהי' שמם נקרא עליהם, הציונים יעשו את המעשים והאגודה יתנו את הרוח, הרעיון האגודאי הרוח אגודאי איזאק ברויער מבאר זאת בקצרים:

הכנסיה זאת היתה הפגנה להראות לכל העולם כי יהדות החרדית היא מאורגנת, בתקופה כזו נוסדה אגודת ישראל, המאורע המבהיל של מלחמה העולמית התופעה הנפלאה של חברת הלאומים, הנס האדיר של הצהרת בלפור ושל המנדאט, תקופת האמנציפציה הלאומית.

האגודאית דורשת את ההכנה ואת ההכשרה של עם ה' ואת ההכנה וההכשרה של ארץ ה', כדי שיתאחדו מחדש למדינת ה' תחת שלטונו של משפט ה'. ההכנה וההכשרה של עם ה' זאת היא אגודת ישראל בגולה, ההכנה וההכשרה של ארץ ה' זאת היא העבודה בארץ ישראל, שתי עבודות האלה עולות בבד אחד". (ברויער, ציוני דרך 213)

ברויער הולך ומבאר את ענין האגודה והכנסיה, כל המדובר של הצלת התורה ועזרה להפצת לימוד התורה ויהדות הם ענין שאין לטפל בהם, נחוצים היו הענינים האלה לדבר מהם בשעה שגדולי התורה היו נוכחים בכדי להביא יהדות התורה תחת כנפי האגודה, אבל זאת כבר נשכח אחרי האסיפה, ונעשה טפל אל עצם הענין של האגודה, ברויער ממשיך הלאה:

"כבר מימי קאטאוויץ היתה ארץ ישראל אחת מן השאלות העומדות על הפרק בחיי כלל ישראל, בין קאטאוויץ ובין הכנסיה הגדולה הראשונה היתה המלחמה העולמית עם הצהרת בלפור והמאנדאט.

קרא השם ב"ה את עמו! לקבל עליו תפקיד קשה תפקיד חדש ונורא, להכין את עם התורה ולהכין את ארץ התורה שיהיו שניהם ראויים ומוכשרים כדי שהשם ב"ה בחסדו יאחד אותם מחדש, באחודה של מדינת התורה.

מנהיגי אגודת ישראל לא שמעו את קול הקורא הזה לא הבינו את התקופה החדשה, ראו והבינו את הסכנה האיומה של הציונות החילונית, ולא ראו ולא הבינו את האפשרות החדשה והניסית, שלא היתה כמוה מיום שנחרב בית המקדש, לבנות בית לאומי לתורה ולקדש בזה את שם שמים לעיני האומות!, תנועת האמנציפציה הלאומית יחד עם המלחמה העולמית והמאנדאט, יצרה מציאות היסטורית חדשה.

(שם, ציוני דרך צד 215)

מרבית הדברים של האורתודקסין הללו הם כולם חטיבה אחת נובעים מן מקור אחד, הסילוק התורה והקדושה מנפשותם, והתבוללות עם התרבות הגויי הממלא מחשבותיהם עד קצה התכליתי, הם המתבוללים הדתיים רואים את היעוד והמהות של עם ישראל עם אותו היעוד והמהות של כל עמי הארץ, הם חושבים במחשבות העתונאים ומשמיעים דבריהם עם אותן היסודות ועם אותן הנימוקים ששאר המזרחיים והציונים השמיעו זאת כבר קודם להם. כל דבריהם הם דברי נאצה וזוהמה לנפש מישראל הנאחזת במקור הקדושה, הם משתלחים בשליחותו של השטן עצמו לבלבל ולטשטש שארית ישראל המתאחדים עם התורה והקדושה. רק הם היהדות החרדית הגויית נכונים אל השליחות הזאת, רק הם מזכירים בכל דבריהם את התורה ואת הדת, רק הם נתווכחו בפרסומיהם עם הניאולוגין להראות להם כי גם הם מתורבתים עם התרבות הגרמני ומחמת זה נכתרו עם הכתר של לוחמים עבור הדת. רק הם מזכירים פסוקי התורה ומשימים בהם דברי כותבי הגוים ומוצגים להשומעים כמדברי דברי תורה, רק הם מסוגלים להשליחות הזאת כי להם המעטפה של לוחמים עבור התורה ולוחמים נגד הציונים, הקומץ הקטן במספר הזה הביאו שמה ושממה לתוך יהדות התורה והפיצו את כפירה הציונית אל שארית הנשאר. אחת יש לראות מתוך דברי איזאק ברויער, כי כל זמן שהיתה תורה וקדושה במקום מושבות של יהודי איראפא, דבריהם המוזהמים המפרסמים את הציונות, לא הועילו במידה גדושה, שהרי הוא עצמו מודה כי 'מנהיגי אגודת ישראל לא שמעו את הקול הקורא הזה ולא הבינו את התקופה החדשה' גם לא הבינו את האפשרות החדשה והניסית שלא היתה כמוהו מיום שנחרב בית המקדש לבנות בית לאומי עם כל הסלסולים, עם כל המחבואות והעטיפות לא הצליחו המתבוללים הדתיים הללו, ליקח לב שומרי תורה שיתעסקו בעסק זה של בנין בית לאומי ע"פ תורה, אולם דבריהם הניחו רושם לזמנים הבאים בתקופה הנוכחית שאנו חיים בה.

למעשה לא הי' להם להמטיפים הללו שום אמצעים כספיים לעשות איזה מעשים בבנין הציוני, לא הי' להם שום כח אדם שירצו לפעול לפי ההוראות והדמיונות של הלוחמים הללו התפעלות לב בשר בנוי על שכל אנושי עולמי לקוחים מן העתונים ולבליהם. אין להם להלוחמים הללו אלא תביעות ללא מעשים, נאומים ואסיפות עם התביעה המתחזקת בכל פעם יותר, שממשלת המאנדאט האנגלי תתן זכויות אל הארגון של האגודה, תתחשב עם האגודה, תכבד את האגודה ותכיר אותה. גם חולמים החלום הנעים שעכ"פ הסתדרות הציונית תכיר בהם ותתן להם חלק בהממשלה שיהיו הם נותני

הטון אל עינים הרוחניים לתקן את הציונות עם אופי דתי כפי הגיונם האורתודוקסי. אין בידם כלום אלא הדרישות כשהם לעצמם, מביטים על הציונים הפועלים ומתקנאים בהם, אין להתפלאות מדוע איזאק ברויער מתקצף כ"כ על 'לא שמעו מנהיגי אגו' את קול הקורא של התקופה החדשה' יודע ברויער כי אין בידו להראות כלום אבל אין מעכב בידם להציג התביעות, הלכו אל הממשלה האנגלית עם הדרישה ליתן להם הכרה ממשלתית בענייני הדת, הלכו עוד הפעם, כי נעימה להם ההליכה הזאת. בתוך ההליכה עצמה ובתוך ההכנות הרבות להליכה הזאת מתנוצץ להם דמיון של כח ארגון בין לאומי הם מתקבלים בפני מושל האנגלי, הולכים גם אל חבר הלאומים ומדמים כי כבר יש להם הכרה מן ממשלת המאנדאט וגם מן חבר הלאומים. עוד לא הגיע להם ההזדמנות לידע מה לעשות עם ההכרה הזאת הדמונית, כי כל הזמן הם עסוקים להשיג ההישג של הכרה, לוחמים על זה עושים אסיפות, לונדון, ציריך, פראנקפורט, הטלפון מצלצל הצירים באים, מתעצצים ונושאים נאומים, הכל בשם המלחמה להשיג את ההכרה, עוד לא בא העת שישאלו לעצמם מה לעשות עם הכרה בשעה ששיגו אותה? העסק הזה מחפה על העובדה הפשוטה שאין בידם שום כח להוציא לפועל איזה דבר ממשי איזאק ברויער בתוך בלבולו הרבים בהכרח לפניו לכתוב:

קרן הישוב, מחנה ישראל, עלו צעירי עם התורה ארצה והתחילו לעבוד את אדמת קודש ולבם בוער כי חזון הבית לאומי התורתי בפני עיניהם. אמנם מי עמד מאחוריהם? למה להאריך הדיבור על כל הטראגיקה הזאת! הלא היא ההיסטוריה של עם התורה השותק, של עם התורה שלא קבל עליו וגם לא סרב, יבוא היום שעם התורה יתעורר, ואז עם התורה יסיר ממנו גם את חרפת 'מחנה ישראל'.

(כוונתו להקאלאניא האגודאית הקטנה שנתבטלה)

"השתדלה אגו" ליצור קרן קימת לתורת עם ישראל 'קרן התורה', הלא התורה היא נכס הלאומי הנצחי והיחיד של עם ישראל, נוצרה הקרן וגם עשתה פרי אמנם היוזמה המקורית לא יצאה לפועל בהשוואה לקרן קימת הציוני ולקרן היסוד הציוני, רכשה לה קרן התורה רק פרוטות אחדות. מי אשם? אבל עוד לא קם עם התורה על רגליו, לעמוד על רגליו כבעל רצון חי ואמיץ לעמוד פנים אל פנים מול תורתו, כמו שלא קם עוד עם התורה על רגליו לעמוד פנים אל פנים מול ארצו, 'קרן התורה' ו'קרן הישוב' מקרה אחד לשניהם"

"באין חזון היסטורי באין עם התורה מאורגן, באין תשובה ותגובה ברורה בתקופת האמנציפציה הלאומית נשאר הכל רק טורורטי. תמכה האגודה העולמית בישוב הישן במלחמתו נגד ועד הלאומי, אמנם בעיקר רק באופן רוחני רק באופן מדיני, לא הי' כאן מאמץ לאומי ממש בעל מעוף והתלהבות, פרוטות במקום אלפים, מסירת נפש של יחידים במקום תנועה לאומית. בינתיים הופיע בארצנו 'פועלי אגודת ישראל'.

מפולניא יצאו רובם מן מדינה הזאת שבה היתה האגודה מעין תנועה עממית אם לא תנועה לאומית. תדע ואל תשכח כי הפועל האגודאי הוא הנחשון בן עמינדב של האגודה, הוא הסמל של עם התורה המאורגן חלוצו של עם התורה"

"כבר בשנת תרפ"ו מצאתי בארצנו פועלי אגו"י עם 800 חבר, חזרתי אז לאיראפא וצעקתי ככרוכיה כדי לעורר את האגודה העולמית לטובתם, לא הצלחתי, וככלות שנתים התפורר הארגון הזה מעירום ומחוסר כל וחבריו נתפזרו לכל ארבע רוחות תבל, רק אחרי פרוץ הנאציזם נוסד ארגון מחדש הסתדרות פועלי אגו"י, אל תמתחו בקורת קשה עליה"
זאת ועוד אחרת, כבר בשנת תרפ"ו כשזכיתי בפעם הראשונה לעלות לארצנו, הבטיחנו התובע הכללי של הממשלה בשם הממשלה, כי בזמן שיתקיים בארץ ארגון מסודר חי וממשי, ארגון אגודאי ארצי של לפחות עשרים וחמשה אלף נפשות לרבות הנשים והילדים, תכיר הממשלה בארגון הזה ותתן לו כל הזכויות של 'כנסת ישראל' הארגון הזה איפוא הוא?

(ברויער, ציוני דרך צד 220)

ברויער כותב במרירות על החסרון של איזה מין כח של ארגון אגודאי. אחרי הכנסייה הגדולה, אחרי כל האסיפות, כל המליצות הגבוהות על אגודת ישראל, מתמרמר על חלישת האגודה שלא עשתה מאומה להגדלת כוחה בבנין של הכפירה הציונית. אמנם יהודים שומרי תורה ומצוות לומדי תורה ושואבים מן קדושת התורה, הרגישו בהרגש חזק ואמין ברור ובהיר שאין להם חיבור וצירוף אל בנין שוא של מדינה הציונית או מה שמוליך אל התבצרות כפירה הזאת בעולם. לא רצו אחריה, לא הלכו עמו, אפילו בשעה שלא הבינו הטעמים לעומקם עכ"ז ידעו והרגישו כי כל זאת דבר מוזר לפניהם. אולם בעולם ההפוך ומהופך שנתהפך מהצרות ורוב עוני, נתכללו בתוך ענין הציוני ע"י ההסתה של אגודאים, החיים מן הציונות וגדוליהם המשמשים אותם, שכורת ולא מיין, אבל מקודם לא רצו בה ואם כי נכשלו מתוך ההשמצות והשחיתות לאחר זמן, אבל בשום פעם לא הי' עמהם הרצון וההתלהבות להשתתף בטומאה המוחלטת הזאת. רק ברויער וראזענהיים בהיותם כלולים ומשוקעים בתוך הגויית עצמה, ראו את הציונות כענין משלהם כענין של עם ישראל, וככל כוחם השתדלו להשתתף במהלך הזה ולהמשיך על עבודה זרה הזאת צבע של אופי דתי בכדי שהציונות תתאים אל ענין הגויית החרדית. לא הי' באפשר אל מהלך הזה להכות שרשים אצל שומרי תורה ולומדי תורה בארצות מזרח איראפא, שהיו אז מוגדרים ומובדלים מן הגויית הזאת ומסובבים בקדושתם.

ברויער מבאר עוד יותר דבריו במחברתו 'מוריה' כי עיקר הענין של כנסייה הגדולה של אגודת ישראל שטפחהו היהדות הגרמנית המפותחה, היא היא הציונות עצמה של בנין בית לאומי, כתנאי שהבונים את עבודה זרה הזאת לא יהיו חפשיים בלתי דתיים כי הם פרקו מעליהם את הענין של לאומי דתי. הבונים והמשכללים את כפירה הציונית יהיו אך המה הדתיים, כי המה יבנו את הלאומית בבנין נכון. בנין בית לאומי הזה הוא הענין של משיח! המלחמה שבין הדתיים ובין החילוניים זו היא מלחמה משיחית, שם במחברתו מוריה בהפרק שקורא הוא 'התפקיד המשיחי' כותב איזאק:

"הציונות והאגודתיות מתיחסות זו לזו כמו ההיסטוריא והמאט – היסטוריא, ע"כ המלחמה בין הציונות ובין האגודתיות מלחמה משיחית היא. לא הבינה אגודת ישראל את התקופה לא הופיע עם התורה על בימת ההיסטוריא, כדי לקבל את המאנדאט במובנו ההיסטורי כדי להכין את עצמו ואת אדמתו להיות

שניהם ראויים ומסוגלים שיאחד אותם למדינת התורה, ובחסדו הגדול עוד חכה לו, שיקום ויבנה את הבית הלאומי לתורתו הק', ואחרי כל הדברים האלה מה תפקידנו?

עם התורה השומע את קול ה' מדבר מתוך הליכות עולם והמקבל עליו במסירת נפש את התפקיד הגדול והקשה, לבנות לו ולתורתו את ביתם הלאומי, הקמת עם התורה ע"י הקמת ארגון לאומי של עם התורה (אגודת ישראל) המזדהה לגמרי עם עם התורה עצמו, כמו שהמדינה הלאומית מזדהה לגמרי עם האומה.

קרא מלכנו את עמו לבנות לו בית לאומי בארצו! מה היא התשובה של עמו? התשובה אינה יכולה להיות אחרת כי אם תשובת הנני הנני! מטרת ארגון הלאומי של עם התורה בארץ התורה בתקופת האמנציפציה הלאומית לבנות למלכנו ולתורתו ולעמו את ביתם הלאומי. על הארגון הלאומי לקבל עליו בפה מלא וברצון של ברזל בלי שום פקפוק ובלי שום היסוס את ההוצאה לפועל של המאנדאט.

קרא ה' את עמו, וכי הציונות החילונית מיצגת את עם ה', רק אגודת ישראל מיוחסת לדבר בשם עם ה', כי היא עצמה עם ה' המאורגן ועליה לתת תשובה, ותשובתה צריכה להיות ברורה וסופית, הננו!

על הארגון ליצור נקודות שהן לגמרי תורתיות, להפוך את 'קרן הישוב' לקרן לאומית ממשית, בה נבנה את הארץ למלכה ולתורתה, ונבנה גם עצמנו להיות עם המפתח את כל כשרונותיו תחת שלטון התורה, וכולם מוכנים למסור נפשם למלכנו ולתורתו, להגן על בית לאומי בתפלה ובדורון ובמלחמה.

על הארגון הזה גם להשמיע את קולו במדיניות קול עם משיחי! אשר הצדק והמשפט האלקי כל מהותו ויסודו, ואשר נביאיו נבאו עליו ועל כל הגוים! כי רק צדק ורק משפט ה' ישימו קץ לגלות עם התורה, ולגלות כל האומות! (ברויער, מוריה 248 - 249)

ברויער מוסיף בפרק הזה מן מחברתו 'מוריה' אשר הוא קורא 'התפקיד המשיחי' דברים על גבי דברים זוהמה על גבי זוהמה, משרש אחרי השרשים בטומאה הגויית החרדית. עומד ומבאר את ענין 'המשיחי' שלו ואת 'האמנציפציה המשיחית' שלו, שזאת בנין בית לאומי וארגון עם התורה הנקראת אגודת ישראל. הכל הולך אל מקור אחד המעלת אבק עד לרקיע שעם ישראל הוא עם בתוך האומות, הכל גויית אחת של כותבים הגרמנים התפקיד של מארקס ניטשה, קאנט, וואנדאט, להעלות האנושות די מענשענהייט, אל תרבות גבוהה, זאת הוא התפקיד המשיחי שהוא מבאר שם באריכות במחברתו 'מוריה', וגם הוא מחליט כי בנין בית לאומי זה מה שנבאו עליו הנביאים, ובודאי על כל הגויים, כי רק ארגון התורה ובנין בית לאומי ע"פ צדק ומשפט ישים קץ לגלות עם התורה, וכן לגלות כל האומות. אין גם אחד שישמע החירוף והגידוף של ברויער וחביריו כי הלא מן הנביאים הוא מדבר, מן תורה, מן מלחמה נגד הציונים, שהוא קורא אותם בהשם החדש של 'חילונים', הוא דואג עבור הדת, הוא הוגה דיעות דתי. לאמיתן של דברים הציונות היא היא המשך מן האורתודקסיה הגרמנית שניהם הם דבר אחד בהחלט, אין שום ניגוד מצד הגרמניים אל הציונות אלא אדרבה זאת היא השאיפה שיש לחבק בשתי ידיים. הם האורתודקסים צעדו קדימה בענין הזה והסבירו ללא הרף כי עם ישראל הוא עם בתוך העמים בתוך האנושות כולה, אלא שיש אל עם ישראל תרבות

מוקדמת ושאר עמים צועדים אחריהם, פירשו פסוקי התורה להראות זאת, יצרו להם חיים נוחים שאין להתבייש עוד בפני הגוים, כי יהודים וגוים הם מאוחדים בתוך כל העמים. הציונות אומרת דבר זה בדיוק וכיון שאין שום הבדל בהמהות בין ישראל לעמים, ומשום זאת היעוד והתכלית של עם ישראל להיות עם ולאום בתוך שאר העמים. לא שאנחנו נהי' מובדלים מן מהותם של הגוים אלא להיות נמנים בתוכם, לייסד מדינה ולאום משלנו ולחיות חיים לאומיים בתוך ארץ ומולדת משלנו, הלא יש ארץ רומעניע לפני עם הרומעני, ארץ רוסיא לפני עם הרוסי וארץ גרמניא לפני עם הגרמני, ובודאי בהכרח שיהי' ארץ ומולדת לפני עם יהודי, ארץ ישראל המקום ההיסטורי של עם ישראל.

יהדות החרדית הגרמנית זו היא הציונות עצמה, זו היא הגויית המשרשת אחרי היסודות של קדושת בחירת ישראל מבין העמים. היצירה הפראנקפורטית של ראבינאוויטש — ראזענהיים הנקראת אגודת ישראל הביאה אל שומרי תורה ומצות התוכן המאויים הזה. כל הלשונות שלהם שהיו נראים במראה של תורה לא חילפו את התוכן הגויי הזה אלא שמשו להביא הסבר נוסף על הציונות המוחלטת. אין להתפלא על מה שנבחר יעקב בראון מזכיר המזרחי להיות אח"כ מזכיר וועד הזמני לאגודת ישראל, אין להתפלאות על השתתפותו של הרב מאיר בערלין באסיפת קאטאוויץ ומדבר בהתלהבות על אגודת ישראל, הרב קוק נוסע אל הכנסי' הגדולה, אלא שמפני מלחמה העולמית נדחית זמן הכנסי' וחזר אח"כ לא"י, נכונים הם הדברים מה שראזענהיים משמיע בעצמו 'רק על ידי עבודה ארצישראלית כבירה תוכל יהדות החרדית להבטיח עמידתה באה"ק', 'הציונות יכולה כעת לבנות עולמה או לאבד הכל' 'הציונות עומדת על פרשת דרכים של התפתחותה, אם השיבה לארץ היהודים תשתלב עם השיבה אל היהדות' 'אגודת ישראל עומדת על היסוד הלאומית היהדות ההיסטורית' דברים הללו ועוד הרבה דומים להם נאמרים על ידי ראזענהיים, אינם בודדים אלא המשך ארוך היוצא מתוך ההכרה של יהדות החדשה יהדות הגרמניית, ההתבוללות בתוך תרבות העמים ועזבם את קדושת ישראל הנצחית.

הרבנים הגדולים בתורה ויראה נלחצו לעשות מה נגד הפושעים המשתלטים וכובשים את לבבות ישראל, ונתאחזו מן הכרזת המלחמה עבור התורה הבאה מן פראנקפורט, אמנם כי גם בהתחלה של התארגנות הזאת חששו גדולי התורה שלקחו חלק באסיפת קאטאוויץ שלא ליתן מקום להכרעת שומרי מצות מעשיות המודרניים בגרמניא. הגאון ר' חיים ז"ל הי' מלא חששות על מה שעתיד לצמוח מן ההתחברות עם תופשי מלחמה הגרמניים הללו, הותנו על ידו ח"י תקנות, כלומר ח"י תנאים, שרק על התנאים הללו הוא ז"ל ישאר בתוך הארגון של אגודת ישראל, שנמסרו אל וועד הזמני ע"י ר' יחזקאל ליפשיץ ע"ה בקאטאוויץ, גם הרבה אולי הרוב של גדולי התורה בגאליציע ואונגארן לא רצו להשתתף עם הלוחמים הגרמניים בכל אופן ותנאי שיהי', יש להזכיר ביחוד את גודל המרירות וההתאמצות של הגה"ק ממונקאטש זצ"ל, גודל מלחמתו בכל

עוז נגד התחברות הזאת בכל ההזדמנות, נסתלקו החששות לפי שעה למראות עין כי הוכפל והוכפל פעם אחר פעם, כי ההחלטות והפעולות יהיו בידי הרבנים גדולי התורה כי לצורך זה נתיסד מועצת חכמי התורה כמוסד עליון בהנהגת אגודת ישראל, הכל מסור בידי חכמי התורה וכל העסק של מלחמת אגודת ישראל תהי' למשמעתם ועל פיהם, הכל בדרך קדושת התורה, וחסל. אולם כל ההתרחקות מן ארגון של האגודה מן גדולי הרבנים בגאליציע או אונגארן וכמה מן פולין ורוסיא, היתה בשעה שחששו חששות והריחו ביראת ה' כי משהו דבר זר מתרחש כאן עם הלוחמים הגרמניים, הגאון ר' חיים זצ"ל מבריסק שהתרחק מן האגודה אחרי קאטאוויץ ג"כ הרגיש בהרגשה חזקה מן קדושת תורתו כי רחוק מאד שתצא הצלת התורה מן ההנהגה הגרמנית זאת, אבל כולם לא הבינו את שפה הגרמנית אקדמאית, כולם לא ידעו את התוכן של דברי ראזענהיים עם ברויער וחבריהם, גם אפילו הגה"ק ממונקאטש ז"ל שלחם בכל כוחו נגדם בודאי לא התיגע להבין בדיוק את הגרמנית הצחה שכזה מביעים לוחמים הללו עבור הדת והתורה, אלמלא הבין הגאון ר' חיים ז"ל את הגרמנית ואת אשר מדובר בשפה זאת ע"י ראזענהיים הי' לוחם נגדם יותר מן המלחמה כנגד הציונים, אלמלא הבין בדיוק הגה"ק ממונקאטש ז"ל את דברי ברויער וחביריו הי' קורע את בגדיו, אלמלא ידע החפץ חיים ז"ל והאדמו"ר מגור ז"ל את התוכן של דברי פתיחה בהכנסיה הגדולה, היו בורחים משם כמו שיש לברוח מן שמיעת דברי מינות וגידוף. זאת ברור למאד כי כל הרבנים גדולי התורה ז"ל, אותם שלא לקחו חלק בהכנסיה הגדולה, ביחד עם כל הרבנים גדולי התורה שהיו שם באולם של הכנסיה, כולם ללא יוצא מן הכלל היו מתנגדים בניגוד סוער אל האגודה שראזענהיים עומד לארגן, כל הגדולים וכל היהודים שומרי תורה וחוקים מן גויית טמאה הנשמע שמה על כל צעד ושעל, אלא שנתלבשו ונסתתרו הדברים ביחד עם ההסתרה הכללית הבאה לעולם בתקופת אחרית הימים, העולם כולו צועד אל כוחה של ממשלת זרן, וילכו בלא כח לפני רודף הושבנו במחשכים, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם.

פ"ט

רושם הנשאר

שומרי תורה ומצות אשר לא עזבו את דרך ה', לא שמעו ולא הבינו את התוכן של נאום היו"ר של הכנסיה הגדולה, בודאי לא הבינו גדולי התורה והיראה הנאספים בהאסיפות של האגודה את לשון גרמני אקדמאי בו מרחיבים הנואמים את מחשבותיהם, לא הביטו בהפרסומים המתפרסמים ע"י המדריכים הללו ולא ידעו את הכתוב בהם, הלא תורתם אומנותם ואין להם בעולמם אלא ד' אמות של הלכה ועבודת ה' הממלא את נפשותם ולא להתלמד את שפה הגרמנית להבין דברי האורתודקסים. אבל ההגיון המתבטא בדבריהם מצא צינורות שונות להלוך בתוך ישראל החרדים לדבר ה' בארצות איראפא, ההתיסדות של אגודת ישראל נעשה שביל שתהליך בו ההשקפה גויית חרדית של יהדות הגרמנית, אם לא בהכנה מלאה בגודש אחד, אלא מתחילה לא התבדלה השקפה הזאת בהבדל מלא ואח"כ לאט לאט, טיף אחר טיף נתאחד ההגיון הזה עם יהדות החרדית בדרכים והזדמנות שונות עם איחוד מיעוט או איחוד מרובה, באופן נראה או מעוטף, לפי דרישת השעה והשאלות הרבות העומדות על הפרק בתקופה הזאת. בלא המזיגה האגודאית, שומרי תורה בארצות הללו עוד לא ידעו מן תרבות גויי מאוחד עם שמירת מצות מעשיות, כי בכל מקום ששמירת התורה היתה מצויה קדושת התורה מצויה, בהבדלה גמורה של בין ישראל לעמים הן במעשיהם והן במחשבותיהם. לא נתאחדו שומרי תורה עם האורתודקסים באיחוד גמור, לא שלטו על יהודים לומדי תורה בשליטה מקפת, אבל נוצצו נקודות של מהלך עולמי אנושי שבהם דוגלים החרדים הגרמניים, הנקודות הללו מתחזקים ונקבעים ובכל פעם חדשים נוספים על הישנים, הכל לצורך חזיון התורה חזיון הדת ולצורך מלחמה עם החפשיים והציונים. כל אדם מתפעל ביותר מן דברים אשר הם קרובים למחשבה אנושית ורגשותיו, חוץ ממי שרגשי אנוש נחלשו או נסתלקו מן השפעת קדושת התורה ועבודה ואז מתהפך הלב בשריי אל ענין קדושה גמורה ללא הרגש אנושי כלל אלא מה שנראה באספקלרית התורה האלקית. זאת הזכיה הגדולה של נפשות ישראל שיכולים גם בעוה"ז לזכות אל מעין עוה"ב וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול לאהבה וליראה את שמך, וגם בלבוש הגופני בעוה"ז יש בידו להיות מסולק מן הגופניות להתהפך לענין של תורה וקדושה אלקית, בבחינות שונות לפי שורש נפשו ונשמתו. אצל סתם אדם ישראל שולטים ההרגשים השכיחים וכשעה שמוסברים אליו ענינים הקרובים אל רגשי אנוש יש להם תפיסת מקום בלבן, ויותר שהדברים מעוררים את רגש האנושי יותר הם מתקבלים, הדברים שהם קרובים אל שכל של אדם

הגופני הם מכריעים ומחליטים. הארגון של האגודה משמיע דברים הללו המאד נקל להבינם המתאימים בהתאם חזק אל אדם גשמי, 'להגן על התביעות של יהדות החרדית' 'להשיג חלק בהזכויות מן הממשלה בארץ ישראל' הציונים אינם מציגים את היהדות' אנו תובעים מה שמגיע אל יהדות ששמרה בכל העת הקשר אל ארץ ישראל' אנו לא נוותר על הזכויות המגיעים לנו בצדק' אנו נתכונן אל ה'קאמפף' של יהדות החרדית' אנו עצמאים, אנו מאורגנים, אגודת ישראל לא תוותר על הזכויות בשום אופן, כוחה של יהדות החרדית המאורגנת חזק מאד.

זה דבר לא קשה לעורר סתם אדם אל ה'שטאלץ' עם ה'קאמפף' והיצירה החדשה של האגודה הביאה את המושגים הללו ליהודים שומרי תורה כי הם נצרכים עבור המלחמה נגד הציונים והפושעים, וישנם עבור שומרי תורה נחיצות חוץ מן לימוד התורה ועבודת ה'. עבור נחיצות הללו של 'קאמפף' עם 'שטאלץ' יש ליצור עתונים דתיים, יש ליצור ספרות דתית עם לבלרים דתיים שהם יוכיחו הצדק אשר עמנו ויתווכחו עם העתונים החפשיים ולבלרי החפשיים, הם יעמדו על המשמר לתבוע הזכויות של יהדות החרדית, הם יציגו לעיני העולם כי גם לנו עתונים, גם לנו ספרות וקולטור, גם לנו הוגי דיעות, גם לנו צירים בפארלימנט. אנו תובעים מן ממשלת המאנדאט האנגלי חלק בהסערטיפיקטן, כי יש לנו אירגון עולמי הכנסיה הגדולה בווינה היתה מפורסמת בהעתונים, גם עתוני הגויים כתבו על פאו האולם, חלקנו בהסערטיפיקטן מגיע לנו בזכות ולא במתנה, צדק נגד היהדות האורתודוקסית. נתיסדו בפולין וליטה עתונים דתיים נתחנכו לבלרים דתיים, נתיסדו ג"כ ספריות 'ביבלאטעקן' של מחברות דתיות, מהם בשפת אידיש ומהם הנכתבים בגרמנית מעותקות אל אידיש, כי כן היתה ההחלטה על הכנסיה הגדולה שלהציל הנוער יש לייסד ספרות דתית ועתונים דתיים, למען להציל מן הקריאה בספריות בלתי דתית ועתונים בלתי דתיים. הקאנפרענצען ורעזולוציעס מתרבים, ועידה מקומית, ועידה ארצית, ועידה מחוזית, ובכדי להיות איש בין האנשים בהכרח לידע איך לישא נאום מודרני בכדי שלא להתבייש בעיני החפשיים, וגם ההכרח להתלמד בהסדר של קאנפרענצען, רעזולוציעס ודרישות וכל הנלוה אל אירגון מודרני. על הכנסיה הגדולה נחלט הדרישה הגרמנית שיש לייסד עתונים דתיים כי כל אדם תאב לידע החדשות המתרחשות בעולם הרחב, העתונים מביאים החדשות העולמיות וכן למלאות הדפים מדפיסים ג"כ כל מין תיעוב ועגבים בכדי להשביע החפץ לקוראיהם. הסכימו אנשי התורה על הדרישה הזאת בכדי לידע החדשות שבעולם ללא לוויית חפצי היצר ועגבים הממלאים את העתונים, אולי היתה זאת נחיצות כיון שאין עוד אפשר למנוע את סתם בני אדם מן קריאת החדשות בהעתונים. אבל הנחיצות הזאת של עתון עבור חדשות ללא דברי תיעוב, הביא עמו ג"כ זעזוע אל מוסדי תורה וקדושה, כי העתונים הדתיים אינם מדפיסים את החדשות לבד, אלא ביחד עם החדשות העולם יהי' שם גם דתית! מקור חדש עבור הדת נתחדש ונשתכלל, העתון עם הלבלרים מורים ומדריכים את הקורא

בענין מלחמה עם החפשיים מלחמה עבור יהדות התורה, הלבלרים כותבים ג"כ בעניני התורה עצמה, על הכל שמו את עיניהם הלבלרים הללו כי את הכל יודעים ומודיעים לאחרים. זאת בהתאם גמור אל הלוחמים מלחמת התורה הגרמניים, כי כל המלחמה הזאת שם היתה עיתונאית, הוויכוח מעל פרסומי הדתיים לבין פרסומי הניאולוגין, הכותבים הדתיים מתווכחים ומראים צדקת התרבות הדתית נגד מנגדיהם, העתונים הדתיים שהתחילו להתפרסם בפולין וליטה לוקחים המשימה הזאת לידם, הקורא בעתונים הללו קורא ג"כ את דרך התורה מן המורים של יהדות התורה, הלבלרים האגודאים נעשו ממציאי מזון רוחני והוראת דרך אל הציבור שומרי תורה ומצות. בהרבה עירות בפולין נתיסדו חברות 'צעירי אגודת ישראל' מתכנסים שם הצעירים בגיל שמונה עשרה או עשרים בכדי להתעסק בעניני מלחמת האגודה, וגם לקראות בהבילאטעק של צעירי אגודת ישראל את המחברות של כותבי אגודאים הנמצאים שם. מתווכחים הצעירים על מה שכתב לבלר זה או אחר מה שכתבו לבלרים החפשיים בעתוניהם ועל המענה הנצחת של לבלרי האגודאים, התעסקות הזאת עבור הדת מענין ומושך מאד, מתאים לרגשים האנושיים של הצעירים בגיל זה, הם באים לבהמ"ד על זמן קצר ללמוד כיון שהאגודאית מדברת בענין תורה, אבל מרכז התעסקותם בהשעות העומדות לרשותם, הוא הביבילאטעק של צעירי אגודת ישראל, הקאנפרענץ של אגודת ישראל, הנואמים של אגודת ישראל, דרישות הצודקות של אגודת ישראל, הדברים הללו מתישבים ונקבעים ואין עוד שום ערעור עליהם, הם הענינים של יהדות החרדית מוסכמים מן מרכז האגודה המוסכם והמוסמך מן כנסיה הגדולה העומדים תחת מרותם של גדולי התורה, הקריאה במחברות של ד"ר לעהמאן, של איזאק ברויער ובדברי הזשורנאליסטן זאת היא ההתעסקות של הצלת התורה, כי הלבלרים עושים את ה'קאמפף' והקוראים דבריהם נכללים ג"כ בהמלחמה הזאת עבור התורה, ענין חדש נתחדש ליהודים הנאמנים לה' ולתורתו שלא ידעו עוד את ענין הזה מימות עולם, נתוספו עיקרים חדשים הדוחפים הלאה את עול תורה ועבודה, העיקרים החדשים הללו שוטפים את הנפש כולה, הרצונות והכוחות של האדם מוגבלים המה ובשעה שהרצונות מתלבשים בהרגשים גופניים של עיתונאית וספריות נעתק הלב מן דברי תורה וקדושה, באותה מידה שהתקשר בדברי הלבלרים, אין עוד שום מפריע אל מהלך הזה כי הכל היא עבור המלחמה נגד החפשיים, הסטיה בלתי ניכרת בפעם אחת כי היא נסתרת באין מראה בולטת וזאת שימוש להקביעות וההתפשטות, איזאק ברויער כותב:

"האגודה התקרבה לעם התורה ונעשתה מעין שליח ציבור, שלו כלפי המדינות וגם כלפי היהודים עצמם, אשר מבלעדיה לא יזכר ולא יפקד שם עם התורה עוד.

רבות וחשובות הן פעולותיה וזכויותיה בשדה זה, היא הכריחה את המדינות להתחשב בהעובדה שלא הציונים והמתבוללים לבדן נמצאות בעולם היהודי, אלא שהמסורת הישנה עוד חיה וקימת, והמוני ישראל עוד נמשכים אליה. היא חניכה ברבות השנים את חלקי עם התורה המפוזרים והנפרדים להבנה

הדדית והוקרה הדדית, ויצרה קשר חזק ואמיץ בין גדולי ישראל. היא העמיקה בכל הארצות ובפרט בארצות מזרח איראפא את ההכרה העצמית היהודית, ולימדה את בני עם התורה להתקומם נגד זרמי התקופה. נוצרה ספרות אגודאית רבת הגוונים ועתונות אגודאית רבת ההסתעפות, נוצר לאט לאט טפוס חדש הטפוס של ה'אגודאי' שהוא מרגיש את עצמו לעמו, ובפרט במזרח נוצר טפוס חדש לגמרי הטפוס של ה'אגודאית'". (ברויער, מוריה 213)

ברויער צודק מאד בדבריו הללו שהוא מצייר השיגי האגודה באומרו 'נוצרה ספרות אגודאית רבת הגוונים ועתונות אגודאית רבת ההסתעפות. נוצר לאט לאט טפוס חדש הטפוס של ה'אגודאי' ובפרט במזרח (איראפא) נוצר טפוס חדש לגמרי הטפוס של ה'אגודאית', זהו הדבר אשר חידשה האגודה של יהדות הגויית הגרמנית, דבר חדש פרי קריאת הספרות האגודאית ועתונות האגודאים. הטפוס הישן של יהדות מזרח איראפא הי' ענין אחר לגמרי. הטפוס הישן הי' פרי ידיעת התורה ועבודת התפלה, תורתן אומנותם והגות בספרי יראה המקדשים ומטהרים המקשרים נפש מישראל לה' ולתורתו. נתחלף הטפוס הישן הזה 'לאט לאט אל טפוס החדש האגודאי' הקורא בעתונות וספרות הבלברים המגושמים השומעים את הנאומים של ראזענהיים וברויער ומתמלא רצון אל ה'קאמפף עבוד הכרה מהציונים. הבלבולים הרבים שנפלו על נפשות החלושות של דור האחרון. נטלו את הכח הנצרך להתקומם נגד ההליכה הזאת 'הנוצרת לאט לאט' בהלבוש וטשטוש שזאת היא המולכת להתנגד נגד זרמי התקופה. שבאמת זאת היתה להשטף בתוך זרמי התקופה. 'הספרות האגודאית רבת הגוונים ועתונות אגודאית רבת ההסתעפות' זאת היא פרי זרם התקופה עצמה. הניתוק מן התורה והקדושה אל הגיון אנושי עיתונאי. החילוף של לימוד התורה אל לימוד נאומי ראזענהיים, ההצטרפות וההתחברות אל ההשוואה לכל גויי הארץ בדבוריהם ומחשבותיהם, ההליכה אחרי הציונות עצמה כמות שהיא ההתכחשות בה' אלקי ישראל.

צ'

זה עשרים וחמשה שנה שהאגודה עושת אסיפות, כנסיות רעזולוציעס וקאמיסיעס, מן כל זה לא נצמח שום דבר אלא ההתפשטות של דיעות מן יהדות הגרמניית אל יהודי איראפא החרדים לדבר ה', חותרים המנהיגים הגרמניים למצוא איזה מכוא להראות כי הענין של האגודה היא דבר של ממש ואינה רק פטפוטי מילים אסיפות ורעזולוציעס לבד. לא שעצם היהדות של תורה ועבודה נצרכת אל איזה מעשים איזה הצגה לפני הרואים, חס ושלום לחשוב זאת, התנאים ואמוראים לא עשו מעשים, רבני סבוראי לא הציגו מעשים או בנינים, כן רבינו האי גאון לא יצר פעולות, לא רש"י ז"ל ולא רבותינו הצרפתים, לא הרמב"ם ז"ל ולא הרמב"ן ז"ל, לא הראשונים ולא האחרונים, לא הי' ביד אחד מן תלמידי הבעש"ט ותלמידי תלמידיהם ז"ל להראות איזה הצגה עם תמונות

בעתונים, עיקרה של יהדות היא תורה, תורה ועבודת ה', התדבקות הנפש מישראל בקדושה וטהרה ולעלות כמעלות של הבריתא דר' פנחס בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות, לידי זריזות, לידי פרישות, לידי קדושה, לידי רוח"ק ותחיית המתים כמבואר בע"ז כ: לא ימוש ספר התורה הזה מפיו והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו, אך זאת היא יהדות, אך זאת היא התכלית של כל נפש מישראל, זאת ולא אחרת. ואם ישנם מפריעים אל התכלית היחידה הזו בהכרח להתגבר עליהם ולשוב אל התכלית העיקרית הנצחית שעבור זה נברא העולם, בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראה ראשית. ההתכוללות עם מחמדי תבל, ההשפעה של דיעות זרות, ההתחברות אל יהדות החרדית הגויית הגרמנית, הביאו ירידה גדולה ליהדות התורה, החפץ האנושי הולך ומושל, הדיעות והרצונות של כל הגויים נתעוררו ונקבעו, ואין עוד זאת דבר חדש כי אנו צריכים להראות מעשים, ובפרט הגרמניים האגודאיים נלחצו כהלחץ הזה מאד. המה אינם מבינים יותר, אינם מוכנים כלל להיות להם מטרה אחרת כהחיים אלא זאת של אדם אנושי גופני עם כל מאויו ורצוניו. היצירה הזאת הנקראת אגודת ישראל העומדת כולה תחת הבל וריק הגויי של שימרי מצות מעשיות הגרמניים, אין להם שום דבר של הצדקה על קיומם, אין להם שום חיבור אל קדושת התורה והעבודה, רחוקים הם מאד מן התכלית של נפש מישראל עם סגולה, מקושרים הם בקשר אמיץ עם כל הגופניות והגויית שזאת העסק שלהם בכל הזמן, והדבר הכי קשה עבורם שאין להם אפילו מעט במה להשביע את החפץ של 'להראות מעשים' להראות איזה פעולות, לירש מזה איזה התכבדות ותפיסת מקום בעתונות, מעשים, מעשים, זאת היא התביעה הגופנית שהגרמניים נלחצים עליה בכל הלחץ האפשרי. האגודה היא מפלגה בין המפלגות, מפלגה דתית, וכל המפלגות קיימים עבור מעשים, יש להם נציגות בממשלה של אותה המדינה שהמפלגה פועלת בה, הסאציליסטים האנגלים יש להם הכח בהממשלה האנגלית או הם מוכנים אל הישג של הכח הזה, השמרנים הצרפתיים יש להם הכח בהממשלה הצרפתית, הליבראליין האמערקאנאים יש להם הכח בהממשלה האמערקנית, וכן אצל עם היהודי, הציונים יש להם הכח בהבנין של המולדת ובחינת איזה ממשלה מקומית הניתן להם מן המאנדאט האנגלי, כן המזרחי שותפיהם יש להם להראות הפעולות והחלק בהסוכנות הציונית, אולם היהדות החרדית המאורגנת אגודת ישראל אין לה כלום, חוץ מן ההתפתחות של החשק והרצון הגופני השואף מאד מאד להיות על רמה ומישור הזה של שאר המפלגות, והיא להראות מעשים והתכבדות בהפרסומת של העתונים.

חפש איזאק ברויער ומצא, יש להם הישג! וכן הישג גדול, כי האגודה יסדה בתי ספר של 'בית יעקב' אשר לפי דברי ברויער זאת ההישג שאפשר לו לדבר ממנו, שיכול להראות באצבע עליו להכחיש את העלילה כי האגודה היא דבר הבלתי קימת אלא לדבר נאומים ולעשות החלטות, ברויער כותב:

"זכתה אגודת ישראל לפתח את תנועת בית יעקב, אשר אין מלה בלשוני לתאר את ערכה ואת חשיבתה.

שאל אותי פעם ציוני אחד: מה עשתה האגודה לטובת עתידו של עם ישראל? אמרתי לו, אתם בניתם כרמים וזרעתם שדות, אגודת ישראל בנתה בנים ובנות תכריע ההיסטוריה איזה פעולה יותר חשובה, בתשובתי זו התכוונתי התנועה עבור בנות 'בית יעקב'."

(ברויער, מוריה 214)

ברויער מדבר מן בית יעקב לבנות כעל הישג אגודאי, וזאת עשתה האגודה למען העתיד של עם ישראל. הוא כולל גם את הבנים בתוך ההישג עבור העתיד של עם ישראל 'אגודת ישראל בנתה בנים ובנות' זאת מכריע עוד יותר מכל הבנים לומדי תורה ושומרי תורה בפולניא ובליטה, הם פרי הבנין של אגודת ישראל, וכל לשכות כי האגודה יכולה לעשות שומרי תורה ולומדי תורה רק בפולין וליטה ואונגארן, בארצות הללו היתה רק ההשפעה של האגודה, אבל בגרמניא מקום של אגודה עצמה אינה רוצה לעשות זאת כי כל שומרי מצות מעשיות של כל ארץ גרמניא, לא היה המספר של עיר אחת בינונית בפולין וגאליציע.

ברויער עם ראזענהיים יודעים המקומות של פעולתם, יודעים הם לבחור עבור הבנין של העתיד של עם ישראל את ערי פולין, גאליציען, ליטה, אונגארן, ואינם בוחרים בערי גרמניא לבנות שם העתיד של פעולה היותר חשובה הזאת, מפני הטעמים הכמוסים אשר להם. אולי הצדק עם ברויער כי תנועת בית יעקב היתה אגודאית ברוח אגודאי, אבל 'העתיד של עם ישראל' בלתי תלוי כלל עם תנועה אגודאית זאת כמו שעתידי של עם ישראל בכלל בלתי תלוי עם 'הרוח האגודאי' 'הרעיון האגודאי' 'תנועה אגודאית' וכל מה שנתחדש בקאטאוויץ או בפראנקפורט.

בתקופה המאיימת הזאת בודאי הי' נחוץ בתי ספר לבנות למען ללמוד בנות חרדיות מה שאפשר ומותר ללמוד עמהם בכדי שיתחנכו עם ידיעת מצות התורה וקדושת ישראל, אבל כן תמיד ולעולם הי' חינוך עבור הבנות בהחלק התורה והמצות שחייבים לקיימם. מן מתן תורה עד היום היו נשים צדקניות בעולם והיו ישראל נגאלים ממצרים גם בזכותם, והרי בכל הזמנים לא הי' קשה לפני אמותנו שום טורח למען להיות אפשר לבניהם ולבעליהם להקדיש כל זמנם לתורה ולעבודת ה', כן אמרו לנו חז"ל נשים במאי קזכייך וזכות גדול נכתב עליהם בכל הדורות, תוה"ק הקדימה במתן תורה האמירה לנשים כה תאמר לבית יעקב ואח"כ תגיד לבני ישראל אלו האנשים, ומאד קשה לחשוב כי שבע נביאות שעמדו להם לישראל היו מן כח פעולת אגודת ישראל, ואמו של הסמ"ג שמביא הלכה משמה היתה מן רעיון אגודאי של איזאק ברויער. בתקופה האחרונה הזאת גבר הנחיצות ליסד בתי ספר עבור בנות כמו עבור בנים, אין די עוד במאי שמתלמדות דרך התורה בביתם מן אמותיהם, ואין די עם איזה שעות בשבוע על הלימוד של כתיבה והלכות של המצות שחייבים בהם בביתה של המורה. הרחוב זועף וסוער עם עתונים ומחברות שונות המגרים כל מיני יצר בלב הצעירים והצעירות, הזרם שוטף את כל

החלושים והחלושות ולימוד הביתי בלתי מספיק לעמוד נגד רוחות זועפות הללו. בית ספר לבנות ה' מן הנחיצות בכדי שיהי' להם סביבה משלהם, צוותא משלהם, שיקיפם עם שמירה מן ההסתות השולטות על הבנות ביחוד כי משום חלישת ההכרה מוכנות לקבלם בנקל יותר מן הבנים. נוסף לזה החינוך חובה של הממשלה גם בארצות מזרח איראפא שהחוק מכריח את הבנות כמו הבנים להתלמד הרבה שעות הלימודים העולמיים, ביחד עם בני האומה של הממשלה שהאווירה שמה היתה רחוקה מאד מן הנכון לפני בנות ישראל כמו לפני צעירי בני ישראל, ולפני הבנות ביחוד הבתי ספר של הממשלה ביחד עם בנות עמי העולם מרבה מאד ההמשכה והצמאון לחיי גופניים משוורים בכל מיני איסור ותועבה.

גדולי התורה ראו לנחון לייסד בתי ספר עבור הבנים שגם הלימודי חול יתלמדו שמה ללא רוח הגויי אשר בבתי ספר של הממשלה, והחדרים כוללים הלימודים המוכרחים לידע לפי חוק הממשלה באין ברירה להשתחרר מהם. כן היתה ההחלטה המוכרחת לייסד בתי ספר עבור בנות ישראל בכדי שילמדו שמה גם לימודי חול המוכרחים לפי החוק וגם לימודי קודש המתאימים, הלכות התורה המותרים והנחוצים ללמוד, וגם תורה שבכתב שעליהם גם הנשים מברכים אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה כמבואר בש"ע הלכות ברכות השחר. היתה זאת חק וצו השעה לייסד בתי ספר עבור הבנות ללא ספק כלל, כדאי לציין כי בבתי ספר שנתיסדו על ידי כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל בארה"ב, ה' בתי ספר עבור בנות דין קדימה והכרח גמור, וכן נתפרסם ההכרח הזה בהחלט אצל כל היראים בארה"ב הדואגים לחנוך כשר לבנים ולבנות. כל זאת בלתי אומר כי החינוך לבנות יהי' החינוך הזה ברוח אגודאי החינוך המתאים לפי רוחו והבנתו של ראזענהיים וברויער, כן בתי חינוך לבנות באה"ק בירושלים בלתי יודעים מן עזר אגודאי ורוח אגודאי או הישג אגודאי לטובת 'עתידו של עם ישראל'. כל האמהות והבנות הכשרות בכל דור ודור, מעשיהם הטובים בצדקה וחסד התנהגותם ביראת ה' טהורה, עושות רצון אביהם שבשמים בשמחה ועליזות, הנהגת ביתם והכשרת בניהם לתלמוד תורה ללא תביעה על שום תודה והוקרה, לא ה' להם שום מגע עם לימוד תרבותי אקדמאי המתלמד בבתי ספר של 'בית יעקב' מתורתן של האורתודקסים שנעשו יסודיים בבתי ספר הללו. אין לקפח שכר של שום בריה, ויש להוקיר כל מי העוסק בצרכי ציבור באמונה בכל הדורות וכן אנו מברכים אותם בכל ש"ק, היו העוסקים בצרכי ציבור בכל דור מן הדורות, היו גבאים של חדרים ות"ת, וכן בודאי היו אנשים מישראל שיתעסקו עם ההכרח החדש הנחוץ שהן בתי ספר ביחוד עבור הבנות, גיו יארק יוכיח, ירושלים תוכיח, וכן בכל עיר שישראל דרים שם בזמן הזה יוכיחו, וכל מי שעוסק בצרכי ציבור כל ההוקרה נתונה להם מן כל הציבור אשר עבורם טורחים ומקדישים זמניהם וכוחותיהם, אולם כשעה שהרוח אגודאי בא לכאן ביחד עם הרעיון אגודאי, בהכרח לידע את הרוח הזה והרעיון הזה וההישג הזה בהבירור האפשרי.

היתה אשה אחת בקראקא בעלת כשרון והרגש מרת שרה שנירר ע"ה, ברחה

לפראנקפורט בשנות המלחמה והתפרנסה ממעשי ידיה בהיותה תופרת אומנתית. בשהותה בשנות המלחמה בפראנקפורט ראתה יהדות חדשה שלא ראתה זאת בקראקא, דוקטורים, אדוואקאטען, כעמאים, מלובשים בלבוש מודרני דוברי גרמנית צחה, עם אורח חיים גרמני, וגם שומרי מצות מעשיות מניחי תפלין ויושבים בסוכה. כל זאת הי' דבר חדש לפניו נתפעלה ונתרשמה מן אורח חיים הללו ונמשכה אחריהם עם חום לבבה, לא זאת בלבד אלא עוד יותר השפיע עליה לימודיהם שהתאימו מאד לרוחה, כי לימוד התורה בפראנקפורט הנשים יכולים לקבלו באופן לא פחות מאנשים. כל כתבי הרכ הירש ע"ה מיוסדים לבאר הפסוקים באופן של הבנה אנושית עולמית, להראות כי גם התרבות העולמית האיראפאית נמצאים שם בדברי תנ"ך. והלשון של ביאור הזה מתבטא ע"י הרכ הירש במליצות חמות לוקחי לב בשר. השטחיות הזאת של כתבי הירש מתאים אולי עבור נשים יותר מאנשים בכל אופן לא פחות מהם, שרה שנירר ע"ה ראתה עולם חדש עולם יפה מאד בעיניה, שכל התורה כולה מוסכרת לפניו וקרובה אל לבה, בשעה שבקראקא ראתה לימוד התורה של לומדי תורה באופן נעלה ונשגב מן הבנתה ותפיסתה, ביטול של נפש האדם אל קדושת התורה והתעלותה מן שכל גשמי, כהיום כל התורה עומדת מוכן לפניו, עם תיבול של מליצות לשונית המרככים את ההרגשים ומושכים לב אדם הגשמי. חזרה שרה שנירר לקראקא אחרי כלות המלחמה והחליטה לייסד בית ספר קטן לבנות בהיותה בעלת כשרון ומרגשת, מה ששאבה מן הלימודים החדשים בפראנקפורט נתן לה חומר ללמד לרעיותיה, להראות חיים היפים ונעימים של אורתודקסי שהמליצות כ"כ מיפים אותם, ותחת נחלת צבי או צאנה וראנה המיושנים כבר בעיניה, הלא מזוינת עם ידיעות של יהדות נרחבות הנלקחות מן עולם הרחב של ספריות אורתודקסיות, עתוני ארתודקסים והגיונות של הוגי דיעות דתיים המתאימים אל החיים האיראפיים.

עם מרבית ההחלטות של האסיפות האגודיות ובפרט האסיפה בווינה הכנסיה הגדולה, נחלט ג"כ לייסד 'קרן התורה' לתמוך בעניני תורה. ההחלטה הזאת כמו שאר החלטות נשארו שמה על הנייר ואין אחד מטריח עצמו לעשות משהו עבורם, אבל מן הלחץ לעשות איזה פעולה ליהדות החרדית בפילין להראות כי אגודת ישראל עושת ופועלת, נבחר ד"ר לעאה (שמואל) דוטשלענדער לדירעקטור של 'קרן התורה' הוא קבל את תפקיד הנכבד הזה בשמחה. להתכבד עם תפקיד מצלצל כמו דירעקטור של קרן התורה זה ענין אחד, אבל לעשות מה זה ענין אחר לגמרי, ובשעה שהתחיל להתעסק באסיפת כסף עבור 'קרן התורה' הזאת, נוכח לדעת כי דבר קשה מאד נטל על שכמו, הוא נקש על פתחי נדיבים בארץ גרמניא, והם לא קבלו את ההחלטה הזאת של 'כנסיה הגדולה' בפנים מסבירות. בקישוי גדול עלה בידו לקבץ איזה סכום ונחלט אצלו שהמעות הללו ילכו עבור המוסד של שרה שנירר בקראקא להרחיב את מוסד הקטן הזה ולעשות ממנו איזה כחינת 'סעמינאר' למורות, שם היפה ביותר ומצלצל ביותר. ד"ר לעאה דוטשלענדער בעצמו הי' יליד בערלין, בנו של נתן דוטשלענדער המנהל בית ספר הדתי בבערלין, בנו שמואל לקח לו דרכיו של אביו ובהיותו בגיל של עשרים התחיל להיות

מורה בבית הספר של אביו המנוח ע"ה. לעאה דוטשלענדער למד באוניברסטא של בערלין, ווארכורג, וגעססען, ונכתר בתעודת ד"ר של היסטוריא גרמנית וספרות גרמנית. להיות מורה בבית הספר הדתי בבערלין לא הי' נכבד בעיניו משרה הזאת, ובשעה שהשיג הכותרת של דוקטור ראה בעצמו כי מעותד לדברים יותר נכבדים, הבית הספר הקטן לנערות בקראקא בהנהלת שרה שנייר ראה כי אפשר להרחיבו עם התודעה האקדמית הגרמנית וביחוד כי המנהלת שרה שנייר תקבל זאת בשמחה, ויהדות אורתודקסית ידועה לה ויקרה אצלה. הוא בא לקראקא ובהשתתפותו נתגדל זאת אל 'סעמינאר' למורות, התחיל לחפש אחרי מורים עבור סעמינאר הזה, לא חפש אחריהם בפולין או ליטה כי שמה אינם נמצאים אקדמאים של תרבות העולמי מתאימים אל הענין של 'סעמינאר', אבל מצא אותם דוקא במערב איראפא, ד"ר ערנטרוי מן מינכען, ראסאלי מאננעס מן ציריך, בעטטי ראטשילד עם ד"ר יהודית ראזענבוים מן פראנקפורט, רק הללו בעלי תרבות איראפאי למודי האוניברסטא, יש בידם לחנך מורות עבור 'בית יעקב' בערי פולין וליטה מתאים אל רוח אגודאי ורעיון אגודאי של הצלת התורה.

ד"ר לעאה דוטשלענדער עם המשתתפים עמו התחילו להורות דרך התורה בקראקא ועשו רושם על הצעירות הבאות שמה להתלמד בהענין החדש של 'סעמינאר', בפעם הראשון ראו בעלי תרבות איראפאי למודי האוניברסטא הגרמנית מקיימי מצות התורה, הישג גדול ובלתי שכיח, הצעירות משלמים עבור לימודים 100 זלאטעס לחודש, שיש בזה די והותר עבור סיפוקם, אוהבים את הצוותא את המליצות, את הלהב הפועל על דמיונם, ורואים עולם חדש של מורות המודרניות ביותר ומדברים מן קיום המצות וגם מן יראת שמים. אין כאן עוד העולם הישן של תפלות ע"ט עם נחלת צבי, אלא עולם רחב בהיקף רחב של עולם הרחב. ד"ר לעאה דוטשלענדער הוא המביא והמכניס בהסעמינאר, הוא נותן הרצאות לפני התלמידות וכולם שומעים דבריו בשימת לב, ואין להסיח דעת בשעה הזאת 'ווען דער הערר דוקטור רעדט', הוא מבאר פסוקי תהלים לפי דרכו והוא מראה בעליל כי הקולטור העולמי יש למצוא בפסוקי תנ"ך, התלמידות שומעות ברצון את דבריו של 'הערר דוקטור' כי דבריו נותנים נוחיות והרמת ראש 'דער שטאלץ פון די אורתודקסיע! לב של הצעירות מתמלאים מעוף מן המליצות הגרמניות וחפצים בהצוותא הנמצאת שמה. ד"ר לעאה דוטשלענדער פרסם כמה פירסומים בשפה גרמנית אחת מהם 'געטהע אונד דאס אלטע טעסטאמענט' (ההוגה והמשורר הגרמני געטהע לעומת תורה שבכתב) במחברת הזאת מראה כי הקילטור הגרמני יש למצוא בתורה שבכתב. הוא הי' לומד עם התלמידות בהסעמינאר כעל דבר יסודי ההולך וחוזר פעם אחר פעם שרגיל להציע דברי בועז, ויאמר בועז אל רות, הלא שמעת בתי, אל תלכי ללקוט בשדה אחר וגם אל תעברי מזה, ומפרש ד"ר לעאה לתלמידות, אל תחפשו את הקולטור בשדות זרות כי אין צורך לזה, כי כל מה שתמצאו בתרבות העולמי תוכלו למצוא בהקולטור הגבוה של התורה, כי בתורה כתוב כל הקולטור, אל תלכו ללקוט בשדה אחר, כי אין צורך לזה כי לפניכם בהתורה כתובה הקולטור. כל התלמידות יודעות מן פירוש הזה וכולם נושאים

בגובה ראש 'מיט שטאלץ' את הקולטור של התורה כפי שהורה להם 'דער הערר דוקטור'. כן נשא ד"ר דוטשלענדער עם בעלי תרבות אשר עמו את הקולטור ליהדות פולין בשקט ובלחישת, אולי נכונים הדברים של ד"ר פנחס קאהן בוויצען ששם נפטר ד"ר דוטשלענדער אחר מחלה כבידה, הוא אומר בהספד 'אהה דו ברודער לעאה! דו האסט דאך דאס ליכט פון וועסטען אין דעהם פינסטערניש פון אסטען אהונגעבראכט! (או אחי לעאה, אתה נטעת את האורה של תרבות המערב, אל תוך החושך השורר במזרח!) הלחץ בפולין הולך ומתגדל, החינוך חובה הממשלתי מביא את הצעירות אל תוך בתי ספר הנכרים של הממשלה, הפושעים בינים בתי ספר הנקראים 'תרבות' והם קולטים הרבה תלמידות, ההכרח הגמור ליסד בית ספר לבנות הוא כבר דוחק ומוחלט. הדרישה אחרי מורות לבתי ספר לבנות ג"כ גדול והרבה פונים אל הסעמינאר בקראקא המכונים מורות לבתי ספר הללו. נודע ג"כ כי תלמידות של הסעמינאר הם בעלי 'תעודות' כלומר הסעמינאר נותן להם תעודות, בעלי פעדאגאגית כי כן מעיד עליהם הנהלת הסעמינאר ובעיקר כי מודרנים המה כי נתחנכו תחת הנהלת ד"ר דוטשלענדער ויודעים איך להראות את היופי של הפאעזיע בהנביאים, את הרמאנטיזם של הדלקת נרות בעש"ק, ואת החדוה המשפחתית הלאומית כליל פסח. עולם חדש ראו העניים הנדכאים של יהדות פולין ונמשכו אחריהו בהמשכה מסמת עינים, ההמשכה לא היתה מן יראת שמים שמצאו בחניכי הסעמינאר או בקדושת התורה של ד"ר לעאה דוטשלענדער, אלא נתפעלו מן הפטפוטים של הקולטור שהי' עד הנה מוסגר ומסולק מהם ועכשיו מצאו פתח להכנס בו. אין עוד לשאול שאלות על התוכן של החינוך בהסעמינאר בקראקא, או על מה שמלמדות המורות להצעירות השומעות את דבריהם, כי הכל נושא את החותם של אגודת ישראל, ואגודת ישראל עומדת תחת מרותם של גדולי ישראל, החפץ חיים הי' נוכח בהכנסיה הגדולה או שאר אדמו"רים וגדולי הרבנים, הכל נעשה על ידם ובהסכמתם, ומי הוא שיתחצף לשאול שאלות נגד החפץ חיים? הציבור רוצה בסימת עינים הזה הציבור רוצה ליכנס תוך הקולטור העולמי, להיות אנשים בין שאר אנשים, קומה זקופה תחת בזיון ושפלות, רוצים להבין כי החפץ חיים יודע ורואה את הלימודים של ד"ר לעאה ושאר הדוקטורים, האדמו"ר מגור רוצה דוקא בזה, מוסכם הוא הרצון החזק הזה ולא מותר בלבד, אגודת ישראל פועלת עבור 'העתיד של עם ישראל' ועל ידה היא הצלת התורה והדת. כדאי לידע כי המורות של הסעמינאר אינם יודעים ללמוד את לימודי חול שהממשלה מכרחת ללמוד, המה מציעים רק את הקדושה ורוח התורה, על לימודי חול ישנם מורים אחרים וגם בלתי יהודים, כן יש להזכיר כי ההוצאה על בית ספר הזה 'בית יעקב' מתמלא מן שכר לימוד או מן המעות הנאספות בתוך העיר המיוחדת, ואין להאגודה שום חלק לכסות את ההוצאה, לא מן בית יעקב לא מן הסעמינאר. גם יש לראות את יהדות החרדית של פולין וליטה כ"כ עניה ודלה שלא נמצא במדינות הללו אפילו אחד שיכול להתחבר אל קומץ המכונים בהסעמינאר, כל המכונים בהכרח שיבואו מן פראנקפורט, בערלין, ציריך, מקומות של יהדות 'המלאה' היכולה להורות דרך

ביהדות גם ליהודי פולין ומזרח איראפא. בלא אגודת ישראל הי' באפשר גם היום למצוא חינוך התורה מן לומדי תורה, אבל הם לא ידעו מן הפאעזיע של הנביאים, מן הראמאנטיזם של הדלקת נרות בש"ק, וגם לא מן הקולטור אשר בתורת משה.

צ"א

האורתודקסיה הגרמנית נתחברה אל יהדות התורה ועושת פלישה אל הדיעות מפאת החיבור הזה הנצמח מן איחוד הכוחות, להלחם עם הציונים עם כוחות מאוחדים. האסיפות עם ההחלטות רבו במספר ואין גם אחד היודע מן ההחלטות של אסיפה זו או את ההחלטות שנתוספו באסיפה האחרת, אין זכרון להאחרונים ובודאי לא להראשונים. החלטה אחת יחידה במינה נשארה ויצאה לפועל, אולי היתה זאת אחראית להניתוק מן קדושת התורה והחילוף של יום ללילה שנתחלף בימינו אלה, החלטה הזאת היתה כוללת ומעמיקה מאד בתוצאות מזיקות שא"א לפורטם. ההחלטה שיש לייסד עתונים אגודאים וספרות אגודאית היא ההחלטה שיצאה לפועל בכל התוקף, לא שהאגודה הוציאה זאת לפועל, כל אחד יודע שאין להם שום כח חוץ מן לכתוב ההחלטות על הנייר, אלא הבלרים ראו בהחלטה הזאת שדה נרחב לעצמם לכבודם ולמחיתם. נתיסדו העתונים נתפרסמו המחברות, הופיעו הוגי דיעות 'תורה דענקער' ועשו את שלהם, יהודים חרדים לומדי תורה שעד הנה ידעו רק מן המזון לנפשם ממקור של דברי תורה וספרי יראה דברים היוצאים ממעין בית ה' גבוה מעל גבוה, התחילו להגות בעניני יהדות של דברי לבלרים דתיים ועתונים דתיים, הבלברים הללו לקחו דיעותיהם ומסקנותיהם מן לבלרים ועתונאים הקודמים להם ההוגי דיעות הדתיים של האורתודקסים הגרמניים שגם הם היו הלוחמים בכתביהם נגד הבלברים הבלתי דתיים, הכל בנוי על עיתונאית של עתוני העולמיים והתרבות העולמי, שהניחו היסודות לכל ההגיון העתונאי המתראה מתוך כותבי העתונים הדתיים כמו הכתיבה של בלתי דתיים. העתונאית הדתיית נותנים גם התוכן עבור הנואמים בהאסיפות של אגודת ישראל, הספרות עם ההוגי דיעות נעשו למורי דרך הבלעדיים בענינים העומדים על הפרק, ובפרט בענין המלחמה נגד הציונות עם הויכוח, הטענות, האשמות, וההצדקות נגד האשמות, שכל זה נתמלא מן הכותבים העתונאים והנואמים האגודאים עם התוכן העתונאי, הדיעות והמסקנות הללו ממלאים את המחשבות ובמקום הוראת התורה והקדושה באה ההגיון הכשרי הגשמי, הדברים המתאמים אל אדם עולמי לפי ראות עיני בשר, הניתוק מן קדושת ישראל וקדושת התורה אל שכל גשמי הנלקח מן עולם הגויי, בתוצאות מבהילות ליהדות החרדית של מזרח איראפא בתקופה הזאת של התגברות הרע בעולם, שכמותה לא הי' עוד לעולמים. הניתוק הזה מן השפעת קדושת התורה בנפש, אל השפעת עתונאית עולמית, הכשירה את הקרקע לקבל בלב את הדברים המיוסדים על יסודי הגיון גשמי עולמי, הנראים כ"כ ישרים ומוסכמים אל אדם גשמי עולמי וממלאים חפץ הלב של התכבדות

ותפיסת מקום בעולם. הדבר הולך ומתפשט, כי ברבות כתיבהם של הלבלרים עבור התורה והדרישות של 'תורה גייסט' כל אחד רוצה באלו הכתיבות וההגיונות. כיון שגם החפשיים מדברים כבר עם דרך ארץ לעומת הדתיים ולא עם כ"כ בזיון וביטול כמו עד הנה, כל אחד מתחיל לראות הנחיצות של ספרות ועיתונים דתיים הנותנים קומה זקופה והרמת ראש בעיני החפשיים, הרצון של התכבדות ומניעת הבזיון הכ"כ חזק ואמיץ לפני אדם עולמי. יותר מזה החפשיים מדברים בדרך כבוד על העתונאים הדתיים, יותר מתגבר בלב הרצון לקראות דבריהם ויותר שוקעים במחשבה פנימה דברי עתונאים הללו. בפרט שכל הכתבנות מלאה עם מלים של תורה, יהדות, מלחמה נגד החפשיים, יש לנו להודות על שנמצאים עורכי מלחמה הללו הלוחמים באופן כ"כ נאה ומתקבל. המאמרים בהעתונים וספרות הדתיים מוצלחים מאד, וגם לפעמים העתונים הציונים מתקצפים עליהם וכותבים על דבריהם בחרון אף, וכי יש לך מלחמה נגד הפושעים טובה מזו? דבר גדול עשתה אגודת ישראל בהתיסדות עתונים דתיים ולבלרים דתיים הכותבים ומעוררים על 'התורה גייסט' ו'תורה כאראקטער', הצעירים והצעירות ריכשים הרמת ראש מול הציונים החפשיים מן הלבלרים הללו הנותנים ידיעות איך להשיב מענות חודדות אל חורפיהם כי אנחנו עושים מלחמה עם הפושעים, ונחוצים כלי נשק במלחמה זאת ואפשר למצוא הנשק הזה עם המענות המוצלחות בהכתיבה של ספרות ועתונאית אגודאית. בכל פעם יותר מוצדק התיסדות הזאת ובכל פעם קוראים עוד יותר דברי הלבלרים בשום לב, בכל פעם מתעצמת השפעת העתונאית ובכל פעם מתרחקת השפעת קדושת התורה מן אופק זה. הרצון והמחשבה מוכנים לקבל כל הדברים אשר חפץ האדם הגשמי רוצה בהם, את הטענות והסברים הקרובים אל תפיסה זאת, והלבלרים מתיסדים ומתבצרים בתוך נפשות שומרי תורה, גם בעיני הרבנים ולומדי תורה מתראה כי המלחמה עבור התורה נמסרת לידם כי כל הציבור קוראים דבריהם ומתפעלים מן הצלחת מלחמתם נגד הציונים, הרבנים וגדולי התורה אין להם פנאי לקראות בדיוק המאמרים והטענות של הויכוחים שבין לבלרי הדתיים ובין לבלרי בלתי דתיים, אחת יודעים כי שומעים מן יהודים חרדים, שהעתונים אגודאים מצליחים בטענותיהם נגד הציונים ועושים מלחמה עמהם.

ההתעצמות של השפעה אנושיית עתונאית בין שומרי תורה, הכינה את הדרך לקבל את הציונות עצמה ולהתנגד אל פעולות של הציונים. לפי שכל אנושי עולמי הלא הציונות הפתרון הגדול אל בעי' היהודית, להיות לנו עם ולאום בארץ המולדת שהיא ארץ ישראל, לבנות שמה מושבים ועירות, לקבץ כח כספי מן כל היהודים שהם בארבע פנות העולם ועם הכסף הזה לבנות מצב כלכלי טוב ומשופר, לקבץ כוחות אדם מן הארצות מזרח איראפא החיים בתוך הגוים המעיקים ומצירים ונוטלים חיייהם. הלא הציונות עצמה עם בנין הארץ וגיוס כח צבאי להגן על הארץ והמולדת, זאת הכי ישר ומובן ואין על זה שום ניגוד מן הגישה האנושית העולמית. כה עשו שאר עמים המודכאים, כה עשו שאר המדינות שהיו משועבדים תחת עמים אחרים, מדינה עם כח צבאי ביחד עם כח כלכלי

מפותח, זהו הפתרון עבור שאר עמי עולם וזאת היא הפתרון לפני עם יהודי הנדכה והנענה זה רבות בשנים כל ימי הגלות המר הזה. הניגוד לציונות אי אפשר כלל מן הנחות אנושיות עולמיות אי אפשר להתנגד להציונות בשום טענה מכריעה שתתקבל על הלב מכח ההבנה עיתונאית הממלא את החלל, כי זה הפתרון היחידי של כל עמי עולם השאיפה הגדולה והחזקה שבנתה כח הלאומי אצל כל מדינות העולם, ושאיפה הלאומית היא תבנה את מדינה היהודית אצל עם היהודי, בתוך התנאים וההזדמנויות המיוחדים אל מצב היהודים המפוזרים בעולם כולו.

הניגוד להציונות אינו מכח חסרון בהציונות אלא מכח ההתעלות הנשגבה של עם ישראל עם קדוש, עם סגולה מכל העמים. אין אנו מסודרים עם אותו הסדר של כל העמים ועם אותו המהות של כל העמים, בכדי שהפתרון הרצוי לכל העמים יועיל גם אל עם ישראל. אין אנו נדכאים מחמת חולשתנו הלאומית ואין אנו משתחררים מן הדכאון הזה עם התפתחות של כח הלאומי. כל פתרון ארצי אנושי פועל ומועיל לכל עמי עולם כי גם המה העמים עצמם ארציים אנושיים וכח זה מכריע אצלם, עם ישראל מסודר בסדר אלקי נעלה ונשגב מן כל מחשבות אנושיות ואינו נתפס הסדר הזה עם שום חשבונות בני אדם. אנו גלינו מארצנו לא מפני כח אנושי של עם הנוצח במלחמתו עמנו, אלא מפני חטאנו ופשעינו בהמצות האלקיות שנצטוונו עליהם בכריתת ברית בהר סיני. החטאים ופשעים הללו אין להם שום שייכות ושום חיבור עם חלישות צבאית שלנו או שום הוספת כח גשמי אל העמים המתגברים ושולטים עלינו ומדכאים אותנו, הסדר הזה בלתי נתפס כתפיסה אנושית ואין לזה שום תקדים בדבר ימי עולם לכל העמים אשר על פני האדמה. הסדר הזה הוא סדר של שכר ועונש אלקי על חטאים ופשעים של התורה האלקית, הנשגבה והמובדלת מן כל השגה אנושית, אין שום חיבור וצירוף של סדר שכר ועונש האלקי אל כל מין סדר והבנה הנמצא בעולם הזה אצל כל עמי העולם. הגלות שלנו עצמו הי' באופן אלקי כי לא האמינו מלכי ארץ וכל יושבי תבל כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים, אך היו צריה לראש כי ה' הוגה על רוב פשעיה. אין להפשעים הללו שום קשר מושג ומובן אל ההתגברות האויב עלינו, ואין קשר אל אכילת חמץ בימי פסח אל חולשה צבאית ומשום זה היו צריה לראש ונגדע קרן ישראל, גם ימי הגלות קרוב לאלפיים שנה עם כל כך שחיטות והריגות, עם כ"כ צרה וצוקה שנאה ורדיפה ללא מנוח בלתי נתפס בשכל אנושי ארצי, אבל עוד יותר תהי' הגאולה העתידה שלנו נשגבה וגבוהה מעלה מעלה מן כל חשבון ותפיסה אנושית, ככתוב בשירת האזינו ובנחמות נביאי אמת וצדק. כל הניסים והנפלאות, עמוד אש ועמוד ענן, וה' הולך לפניהם יומם, ואוכלים לחם שמלאכי השרת אוכלים, ענן ה' על המשכן יומם ועמוד אש לילה, תהי' טפלה אל הרוממות האלקית שנוכה בגאולה העתידה שתהי' יציאת מצרים טפלה ושעבוד מלכיות עיקר כמו שאמרו לנו חז"ל. לא תהי' זאת יציאה מן גלות בין האומות ונוכה למדינה משלנו, לא תהי' זאת שחרור מן השיעבוד להיות עם בן חורין ועם נכבד, אלא תהי' זאת התגלות אלקית בעולם באופן נצחי, והתעלות עם סגולה עם צמיחת קרן לבן ישי משיחך,

ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, כי ימלוך ה' לעולם בהר ציון עם בית המקדש היורד מן השמים, ועתידים ישראל שתהי' מחיצתן לפניו ממלאכי השרת, בעת לציון ימלוך מלך ירום ונשא וגבה מאד, לעולם ועד ולנצח נצחים.

כל מהותו של עם סגולה בלתי נתפס בשכל אנושי וכל ההנהגה מן השמים בלתי נראית במראה אנושית, וכן הגלות וכן הגאולות שהיו והגאולה העתידה לבוא הם בסדר אלקי נשגב ונעלה מאד מן כל הדוגמאות שהם שולטים בעולם לכל עמי העולם, ולכל סדר העולם הזה המסודר והנראה בכל יום בכל הארצות ובכל הגוים, כל העולם כולו הוא בסדר הגשמי רק עם ישראל לבדו מסודר בסדר אלקי, הטובות וההשיגים של עמי העולם הם גשמיים טבעיים והטובות ביחד עם הרעות של עם ישראל הם בלתי גשמיים ובלתי טבעיים. התקוה על הגאולה העתידה אינה אותה תקוה של עם מדוכה ונענה בשעה שיזכה לחירות לאומית משלו, אלא תקוה טובה לדורשיך ונקוה לך ה' אלקינו לראות מהרה כתפארת עוזך. אין לגאולת ישראל שום השוואה עם כל מין ישועה עולמית ארציית, כי אין שום השוואה אל מהות הקדושה האלקית השוכנת בתוך עם הנבחר, עם מהות האנושי הטבעי של כל עמי עולם וסדר הנהגתן הטבעי הנראה והנודע. הציונות היא כפירה של כופרים יהודים, בלתי מאמינים בה' כמו שאר כופרים גויים שהיו לפנייהם. אך אלה הכופרים מזרע היהודים הציונים הללו, חידשו דבר שלא הי' לפניהם בעולם, הם לא רק שכופרים במחשבה אלא עושים פעולות ומעשים תוצאות כפירתם. הם הציונים כופרים בכל האמונה אולם המעשים שלהם מיוחדים אל הכפירה שלהם בבחירת ישראל מבין העמים. מתוך כפירה זו הם מכחישים כל הענין של גלות וגאולה באופן אלקי ותקוה הנצחיית של עתידן של ישראל. הם בונים מדינה משום שכופרים בבחירת ישראל, משום שכל מה שנכון לשאר עמי עולם זאת היא הדבר הנכון לפני עם ישראל, הם מגייסים כח צבאי מפני שכל עמי עולם מתגוננים עם כח צבאי וגם עם היהודי הבלתי מובדל מן שאר עמי עולם יגן עליהם כח צבאי מפותח, כמו על שאר עמי העולם. הציונים הם כופרים בכל האמונה, אולם הציונות, מיוחדת לכפירה בבחירת ישראל מבין העמים. המעשים של הציונים לעבור כל עבירות שכתורה זאת תוצאה מקושרת עם הציונות שלהם, כל מעשיהם בבנין הארץ, כל מעשיהם לעבור כל העבירות, הם המשך אחד של כפירה מקפת וחלוטה.

אולם מעשי הציונות של בנין הארץ והמדינה שזאת ההשוואה אל כל העמים וכפירה בבחירת ישראל מבין העמים, הכפירה החלוטה הזאת יש לה לבושים עבים וגסים המסתירים את הכפירה והחותמים עליה עוד לבוש של יהדות וגם של מצוה. הלבושים הללו של קורי עכביש מתראים כעבותות עגלה, הם נעשו חזקים ועבים כקורות בית הבד, כיון שהשטן בעצמו דוחף להאחז בכפירה המוחלטת הזאת לנתק הקשר שבין ישראל לאביהם שבשמים, נראים הדברים המכשירים את ההכשר כדברים מוצקים ודאים שאין עוד ספק בהם, ואצל ציונים דתיים ההכשרים השונים מוסיפים ההתקשרות לטומאה

עמוקה הזאת, הוספה אל הרצון המתייצר מתוך הציונות עצמה אצל שאר הציונים הלתי דתיים. ליצור עתונים דתיים וספרות דתית הנחלט באסיפות של קאטאוויץ וכווינה, היתה ההחלטה שיסדה סטיה מזקת מאד מאד אצל היהודים הנאמנים לה' ולתורתו, ההתעסקות של העתונאים האגודאים עם טענות עם ויכוחים נגד ההנהלה הציונית נגד העתונים הציונים בהכרח שתהי' בתוך הגבול של הבנה שהציונים החפשיים מבינים, הויכוח הזה מיוסד על הגיון עתונאי עולמי, כי תוכן דבריהם של עתונאים דתיים הם הגיון עתונאי כמו הדברים של חבריהם העתונאים הבלתי דתיים, אלא שהם כותבים בהגיון הזה על חפשייתם והתפקודותם, והם כותבים בהגיון הזה על דתיותם. אי אפשר באחרת כיון שאין להם להכללים הדתיים איזה תוכן של תורה וקדושה במחשבתם, המעט תורה שלמדו בנעורותם נמחק מלבם, בכדי לתת מקום עבור המשימה החדשה של לבלרנות דתית שהם עוסקים בזה ברצון עז והכשר גמור למען המלחמה של הדת ברוח אגודאי שנתחדש בקאטאוויץ. הבללרים והספרות הדתית מעתיקים את הספרות העולמית, הנוסח וההגיון בעתון דתי הוא הנוסח וההגיון עם משחק מילים של שאר הכותבים. המקור אל אומנות הזאת היא הכתבנות של האורתודקסים הגרמניים, שהם חפשו ובדקו כל המילים וכל הבטוים הנמצאים אצל כותבי הגויים הגרמנים, להתאים המילים והבטוים הללו אל שרות ויכוחם עם כותבי הרעפורם, שזאת היא 'מלחמה עבור התורה' שנתפרסמה עליהם. הבללרים הדתיים בפולין וליטה מעתיקים דבריהם המשמשים דוגמא אל מלחמת התורה שהם לוחמים עכשיו. לוקחים את הסגנון ואת תוכן דבריהם עם תוכן מחשבותיהם, הקורא את מלחמת הדת בעתוני אגודאים קורא גם כן את התוכן של יהדות האורתודקסי המוכטאת על ידי ברויער וראזענהיים.

כל עוד שמתרבת הקריאה בהעתונים האגודאים הדתיים, כל עוד שמופצים העתונים הללו בין שומרי תורה, הולך ונתוסף ההתאחדות עם ההגיון העתונאי העולמי, נתוסף ההכרה כי בעניני התורה ויהדות ההגיון האנושי העתונאי הוא חלק מן מלחמת התורה והדת. ההגיון האנושי ההולך ומשתלט ומתאחד עם המחשבה והרצון, מסיר כל ההתנגדות אל הציונות עצמה במהותה ועצמותה, שהרי הפתרון הציוני עבור עם ישראל כ"כ נכון ונחוץ לפי ההבנה השטחיות האנושית, אצל הדתיים מתחזק עוד יותר הפתרון הציוני כיון שחוץ מן ההבנה האנושית הארציית ישנה ג"כ ענין של יהדות המחזק ומאמץ את הקשר עם הציונות. ההחלטה האגודאית על עתונים וספרות דתיות מסרה את המחשבה והרצון של יהדות הנאמנה אל לבלרים מגושמים וריקים, היהודים החרדים במזרח איראפא בולעים את דבריהם של הבללרים ונהנים מהם, כיון שהם כ"כ שטחיים, כ"כ קרובים אל השכל של אנשים קטנים, וגם כ"כ שטחיים שהשטן עצמו רוצה בהם בכדי להביא את כל ישראל אל חיק הגשמיית אל חיק כפירה הציונית. ההתפשטות של דברי העתונאים הי' ההסרה מן קדושת התורה אל ההגשמה והזוהמה העותנאית הגויית. שתוך תוכה אינה אלא ארציית וגופניית. מי שהוא מזרע ישראל בני אברהם יצחק

ויעקב, יש לו הקשר של קדושה נשגבה ושפע אלקי בירושה מן האבות וכריתת ברית בהר סיני, זאת מיוחד אל עם סגולה והבטיח לו הקב"ה אל משרע"ה בפ' כי תשא ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה שלא ישרה השי"ת שכינתו וקדושתו על שאר האומות. מן כח השראת הקדושה האלקית על עם סגולה נשפע אמונה טהורה בלב עם ישראל להאמין באמונה חזקה, בהסדר אלקי הזה המסודר בשכר ועונש על מצוות התורה הנשגבה והנעלה מן כל חשבון אנושי שיד בן אדם מגיע לשם. זאת היא בחירת ישראל מן כל ברואי עולם המונהגים ומסודרים בסדר אלקי נשגב וגם זאת בחירת ישראל שיש בכוחם להאמין בזה אמונה חזקה עד כדי מסירת נפש ממש, או יהודי או צלוב, נחשבנו כצאן לטבח יובל בכל הדורות להרוג ולאבד ובכל זאת שמך לא שכחנו. כל ישראל עד המדריגות התחתונות של עשרה מדריגות הנמנים בפ' נצבים, עד חוטב עצים ושואב מימך ישנם בכלל קדושת ישראל אתם נצבים כולכם לפני ה' אלקיכם, להתכלל ולהתאחד בקשר נצחי עם ה' אלקי ישראל.

אין שום מענה אל הפתרון הציוני עצמו מן איזה הגיון אנושי ארצי, לפי ההגיון העולמי מתראה הפתרון הציוני כדבר נאה ומתקבל בכל החשבונות וההסברים שאפשר לחשוב עליהם, גם המיית הלב של אדם גשמי מרגיש בחזקה את הרגש הלאומי וכבודה של האומה אשר הוא משתייך אליה, חפץ ביקרה ובשגשוגה והתכבדותה לעיני שאר באי עולם. הניתוק מן קדושת התורה במחשבה אשר הלבלרים הדתיים מנתקים בשעה שהם ממלאים את המח והלב עם הגיון עיתונאי עם דבריהם, זאת פותח שער לכל הגיון עולמי שיבוא ויתאחד עם נפש מישראל. זאת מכין את הקורא לקבל בשתי ידיים את ענין הציונות כאשר היא בעצמה, המבוססת ביסודות הנראים חזקים אל ההגיון האנושי. יהדות החרדית הגויית הגרמנית השתמשה עם ספרות ועיתונאית בשעה שהיו מתווכחים עם כותבי הרעפורם והניאולוגין, משום כך התבטאו עם הגשמה וזוהמה נוראה על כל מצות התורה כי הויכוח הזה הי' בעיקר על שמירת מצות מעשיות והתאמצו להראות כי שמירת שבת ואכילת מצה בפסח, יש בזה הרגש אנושי של שביתה ומנוחה סוציאלית בשבת, עם אות של חירות לאומי באכילת מצה בליל פסח. ההוגי דיעות הדתיים הגרמניים השחיתו התעיבו והמשיכו על קיום המצות הגשמה נוראה שיש לראות בכל דבריהם על כל צעד ושעל, הלבלרים הדתיים האגודאים אינם מתעסקים עם קיום המצות כמעשה אלא בהאמונה של נצחיית ישראל וגאולה העתידה, שגם בזאת כבר עסקו בהם כותבי הדתיים הוגי דיעות של יהדות החרדית הגויית, הלבלרים האגודאים מעתיקים דבריהם כי אין להם נימוקים אחרים אל ההתנגדות להציונים אלא אותן הנמוקים הנשמעים והנכתבים מן הלבלרים הקודמים להם. הלבלרים הם רחוקים מן קדושת התורה הבלתי מצויה במחשבתם, אבל מזיקים ביותר בשעה, שכותבים הדברים לפני ציבור גדול של שומרי תורה ומצות, שגם הם הציבור הקדוש הזה מקבלים המזון הזה אל תוך תוכם לחשוב המחשבות הגדושים עליהם דבר יום ביומו, מן הלבלרים הריקים והמוגשמים שהמלחמה

לקיום הדת נמסרה לידם, מן כח אגודת ישראל הלוחמת להצלת התורה הלוחמת נגד הציונים והפושעים, עם הקאמיסיעס והרעזולוציעס והעתונאית והספרות הדתית מאושרת על ידי קאטאוויץ וכנסיה הגדולה. שגם שמה דיכר החפץ חיים על לימוד התורה לייסד תלמוד תורה בכל עיר ובכל כפר.

הגה"ק מהרש"ב מליבאוויטש זי"ע, הגה"ק מהד"ב מבעלז זי"ע וכל שאר הגאונים וקדושים בגאליציע ואונגארן שהתנגדו אל ענין האגודה, לא ידעו בדיוק מה שהאגודה הזאת עושת ומדברת, איך אפשר זאת בעולם שאיזה גדול בתורה עבד ה' שימצא זמן לחפש ולדייק בדברי לבלרים מגושמים כותבי עתונים, אלא הרגישו בכח קדושתם שכל דבר זה ריחו רע מן הידיעות המעטות שהגיע לאזניהם. זאת כודאי ברור למדי ללא ספק כלל כי אלמלא ה' החפץ חיים ז"ל ושאר גדולי התורה שהיו נוכחים על אסיפות האגודה יודעים בדיוק מה זאת הכתיבה והדיעה שהם מפיצים, היו בורחים מן תופעה הזאת כמי שבורח מן האש לוחבת. גם הגה"ק ממונקאטש זצ"ל שלחם עם כ"כ כוחות ומרירות חזקה נגד הענין של הציונות והאגודה, לא ידע בדיוק גמור מה שכתוב בדבריהם של הלוחמים הללו או מה שנשמע מפייהם, ובפרט העיקר מה שמדובר בלשון גרמנית צחה אקדמאית, שאין גם אחד מהרבנים עמלי תורה עבדי ה', יודעים אפילו ידיעה קטנה מן שפה הזאת שבה מתנהלת הצלת התורה. רק עכשיו שנעתקו דבריהם של ההוגי דיעות הללו אל לשון עברית הציונית או אל לשון אנגלית, השפות המובנות יש באפשר לראות הטומאה והחלאה הנאמר בהם, רק אדם קטן יש בידו להתיגע ולעבור על כל דבריהם ולמצא התוכן הנמצא בהם. אין לדרוש זאת ואין באפשר זאת לפני החפץ חיים ז"ל או לפני אדמו"ר מגור ז"ל, שהסכימו עם התופעה של אגודת ישראל, לא ה' הדיוק הגמור נמצא לפני גדולי ישראל, אולי הגה"ק ממונקאטש ז"ל שהתנגד אל ענין האגודה עם כ"כ תוקף ללא הפסק היו נמצאים הדברים יותר מאשר אל שאר גדולי ישראל שהתנגדו אל ענין זה בפירוש ובבירור, אולם לא נתפרש הדבר בשלימות על מה ישנו הניגוד הזה אל ארגון הזה הכותב על דגלו הצלת התורה והצלת הדת ומלחמה נגד הציונים. נשאר הדבר ללא ביאור מספיק כי אין אפשר באחרת, איך אפשר לדרוש מן גדול בתורה אשר לא ימוש מן ד' אמות של הלכה ועבודת ה', שיצטמצם לקרוא את דברי הנואמים והלבלרים, איך אפשר לחשוב כי עמלי תורה ועבודה יתלכדו בפני הקהל לפרש ולבאר כל דברים הקטנים והגדולים המתרחשים אצל הארגון הזה המציל את התורה, גם להם עצמם לא נמצא הביאור המתקבץ מן כל הדברים הנאמרים והנכתבים מן הארגון הזה. הדבר נשאר על קיצור נמרץ, בעד אגודה או כנגד האגודה, 'פאר די אגודה', 'געגען די אגודה', ללא ביאור מפורש הבלתי נמצא והבלתי אפשר להמצא. בעד האגודה או כנגד האגודה המילים קרובים זה לזה ואך בדוחק יש למצוא החילוק בעיניהם, גם כי לא ה' נראה איזה פעולות ניכרות מן כל ההתעסקות הזאת מן כל אסיפות הללו ההולכים ובאים בשם אגודת ישראל, ומפני זה לא ה' ניכר ונודע ההסבר מדוע שיש להתרחק מן הענין הזה.

אמת הדבר כי לא עשו כלום לא ה' בדעתם לעשות כלום, אבל הרושם של דבריהם נשאר כי הם דברו הרבה והשמיעו הרבה פעם אחרי פעם. המלחמה עם הציונים שהם הציגו נעשתה לתעמולה על ההפצה של הציונות, המלחמה נגד דיעות החפשיים הפורצים לתוך מחנה ישראל הביאה דיעות זרות הללו אל הציבור שומרי תורה. האמצעים השונים ששמשו לזה השאירו הרושם עד היום הזה שאנו חיים בו.

בא שטן ובלבל את העולם, בכל מקום ממשלת השטן ישנו בלכול מקודם ובלא הבלכול אין מקום לשליטתו. וכי יש לך בלכול גדול יותר מזה שבערך שבע מיליון יהודים החיים ברוסיה, פולין, ליטה, אונגארן, שומרי תורה ומצות, רבנים גדולים בתורה, יהודים עמלי תורה ועבודת ה', יתרוצו לקחת לקח ועצה מן ערך שני אלפים יהודים שומרי מצות מעשיות הדריס בארץ גרמניה? וכי באמת לא ה' ביד הרבנים, האדמו"רים, הגדולים בתורה ויראה, לטכס עצה נגד הפורצים גדרם של ישראל, עד שמצאו את ראזענהיים וברויער להורות להם הדרך? וכי באמת ללא הבלכול הגדול יש באפשר להבין כל זאת? הגאון ר' חיים ז"ל נוסע מבריסק יותר מעשרים שעות אל באד הומבורג, בכדי לשמוע את דברי יאקאב ראזענהיים מה שמיעץ להצלת התורה, וכן הגאון ר' דוד מקארלין, ר' אליעזר ממינסק, הר"א מטעלז, האדמו"ר מגור וכל גדולי התורה ז"ל נחוצים אל דעת ראזענהיים מה שמציע בההרצאה שלו שאין אחד מהגדולים בתורה מבין אפילו מקצת דבריו? וכי באמת לא ה' באפשר להביא את המיעץ הגדול, הלוחם הגדול, המציל הגדול, יאקאב ראזענהיים אל בריסק או ווארשא, או וילנא? ולא להטריח גדולי תורה ויראה את הטרחה והגדולה הזאת. הרבה נכתב על ישיבת וולאשזין הגדולה שלבסוף נסגרה על ידי הגאון הנצי"ב זצ"ל, אבל אחת ברור שגדולי ישראל יסדו את הישיבה הגדולה הזאת והרבה גדולי תורה למדו שמה תורת ה' תמימה. גם השטן התיצב בתוכה וכמה משחיתים ג"כ התקבצו להביא מכשלה רבה לבית ישראל. אולי אפשר כי המכשלה היותר גדולה והיותר מזקת היתה כי ה' שם יצחק אייזיק ראבינאוויטש שלבסוף התישב בהאמבורג ונקרא בשם מודרני יצחק אייזיק 'הלוי', עסק בהיסטוריה וחיבר המחברות בשם 'דורות הראשונים' ומפלפל שם עם גרעץ, קראכמאל, וגייגער. ה' לו להאיש 'הלוי' הזה הכרה ידידית פרטית עם הגאון ר' חיים זצ"ל מבריסק עוד מימי וואלאשזין. הוא הלוי הזה אך הוא לא אחר הביא את הגאון ר' חיים זצ"ל מבריסק אל באד הומבורג, אע"פ שראזענהיים כותב, שהי' זאת אחרי "חליפת מכתבים ממושכה" אבל סכ"ס עלתה בידו של הלוי דבר זה. ע"י הגאון ר"ח ז"ל באו שאר גדולי התורה שמה, גם אדמו"ר מגור בא רק ע"י חריצות של איש הלוי הזה, ששלח את ההזמנה לגור ע"י בריסק וכודאי אדמו"ר מגור לא ה' באפשר לבטל את השתדלותו של ר' חיים זצ"ל. הוא האיש הלוי הזה התפעל מאד מן החיים המודרניים הדתיים אשר בגרמניה ורצה להשתיל זאת בפולניא ורוסיה אשר משם בא, הוא האיש הזה חשב על כל הענין של 'אגודת ישראל' גם על הענין כולו גם השם אגודת ישראל נטבע על ידו. החריצות וערמימיות שלו שמשו אל

ההתפעלות המודרנית הגויית אשר בגרמניא והעריצות והבטוחות שלו גמרו את הדבר לאחד את יהדות רוסיא ופולין אל הזוהמה הגויית של שומרי מצות מעשיות הגרמנית. הוא הלוי התחיל בדבר ויסד הדבר והשאר נשתלשל בלעדו. המכשול הכי גדול שיצא מן הסתת השטן בישיבת וואלאשוזין הגדולה, היתה זאת של ידידות הלוי עם גדולי התורה, שע"ז נתיסד הענין של הצלת התורה והדת על ידי כוחות מאוחדות של אגודת ישראל.

צ"ב

ההתייחסות של העתונים וספרות חרדית, היתה הניתוק והחילוף מן יהדות התורה אל יהדות עיתונאית, מן יהדות של הגאונים והקדושים אל היהדות של איזאק עם יאקאב, פעליקס, האנט, רודאלף והערמאן. החילוף של יהדות תורה וקדושה אל יהדות הגרמנית הגויית. הלא בתקופה הזאת היו עוד עמנו כמה גאונים קדושי עליון, השפת אמת והישמח ישראל, הרה"ק משינאווא וטשארטקוב, הרה"ק מסאדעגרא והייטב לב, הכתב סופר ור' דוד מקארלין, רבי חיים זצ"ל מכריסק ור' מאיר שמחה מדווינסק, זכר כולם לברכה זי"ע. כל תורתם וקדושתם לא יצילו אותנו מן הזרם הסוער אלא דוקא העיתונאים והלבלרים כותבי הספרות ומפיצי התרבות. לפי דברי ברויער וראזענהיים היתה זאת הישג גדול עבור יהדות החרדית, ואם כי זאת בלתי אפשר להכיל כלל אבל בודאי היתה החלטה הזאת הישג גדול עבור יהדות של ראזענהיים למלאות מקום של יהדות התורה והקדושה. אולם במה שנוגע אל כללית הטומאה שהופיעה בדור אחרון הזה שהיא היא הטומאה הציונית, החילוף הזה מן יהדות התורה אל יהדות עיתונאית הביאה תוצאות מבהילות מרחיקות לכת, כי העיתונאית הכשירה הקרקע לקבל עצם הציונות כמו שהיא, ולא עוד אלא להפוך את הציונות אל ענין של תורה בעזר השקפה העיתונאית שהם מפרסמים מדי יום ביומו. העיתונאים הולכים ושונים את המלחמה בציונות, שזאת החיוב הגדול בתקופה הזאת כאשר שמענו מן כל גדולי התורה ומכל יהודים חרדים לדבר ה', כן נאמר ונשנה על כל האסיפות הרבות של האגודה ובהרצאות לאין מספר, אבל לא נתפרש היטב ובדיוק מה זאת ציונות? על מה היא המלחמה הנכרזת ומה היא הדבר המעיק כל כך? באו האורתודקסים הגרמניט ביחד עם העיתונאים ופירשו לנו פירושם של הדברים, פירוש המבהיל והמהפך אור לחושך, פירוש השטני העוקר הכל והמגלגל את הכל. הפירוש הזה הולך ומפרש כי הציונים הם אוכלים טריפות ומחללים ש"ק זאת היא הציונות שאנו מתנגדים לה, הציונים הם כופרים גמורים וזאת היא הציונות שנגדה צריכים לגייס כל הכוחות הנשארים, להוכיח נגד החילול ש"ק של הציונים עם הרבה מאמרים והגיונות להראות כי רק היהדות השומרת על המסורה, זאת היא יהדות ההיסטורית ורק יהדות הזאת תשאר לעולם. אולם הציונות בעצמה שהיא התחיה הלאומית נכונה מאד עבור כל עם ישראל, הבנין הציוני הוא דבר הניתן מן השמים, וכיון

שהזכות על הארץ כתוב בתורה, ממילא שייך מתן הארץ על ידי המאנדאט אל כל ישראל, אדרבה ליהדות הדתית יש זכות יותר גדול במתנת הארץ הזאת כיון שמתנת הארץ כתוב בתורה ויהדות הדתית הם שומרי תורה ולזאת להם מגיע זכות יותר גדול במתן הארץ; בצדק מגיע לנו זאת ולא במתנה! התביעה של האגודה היא הצודקת ככל הנימוקים ובכל ההסברים, מלחמה נגד הציונים!.

הציונות לבנות ארץ ולאום, מדינה וצבא, הכפירה הגמורה הזאת אינה ציונית שנחנך ללחום נגדה בכל שארית כוחותינו, הטומאה הכללית והחלוטה הזאת אינה טומאה כלל כי כן מבואר ומפורש על ידי ההוגי דיעות הדתיים הגרמניים כי עם ישראל הוא חלק מן האנושות כולה של כל העמים, והמהות של עם ישראל כלתי שונה מן המהות של כל העמים, אלא שאנו דתיים של דת ישראל כי זאת היא התרבות הגבוהה, ועלינו ללמד את כל שאר העמים את תרבות הזה של משפט וצדק סאציאלי, כיון שאנו חלק מן האנושות כולה, וכל האנושות די 'גאנצע מענשענהייט' מתעלים בהקולטור כמה שמלמדים עם אחד אל עם אחר, כמו שמבואר ונשנה פעם אחר פעם בדברי מוסר של הוגי דיעות הדתיים. חובה עלינו ללחום בהציונות מפני שהם מסלפים את היהדות מפני שהם רוצים בתחיה לאומית ללא דת! מפני שהם רוצים לייסד מדינה יהודית ללא תחוקה דתית, זאת היא הציונות שאנחנו האגודאים נחלץ למלחמה נגדה כיון שזאת סכנה גדולה להיות לנו תחיה לאומית ללא תחוקה דתית. הלא האומה הזאת עם ישראל היא אומה משיחית! עלינו ללמד את שאר האומות של האנושות את צדק הגבוה הנמצא בהקולטור הישראלי התרבות הנכבד בתוך שאר תרבות של העמים, זאת היא הציונות הפסולה כיון שהיא ללא דתית וזאת היא הציונות שכל גדולי התורה אסרוה באיסור גמור. הפירוש הזה על הציונות הולך ונקבע בקביעות גמורה על ידי העתונאים החפצים מאד בהפירוש הזה, הפירוש המאפשר להשאר בתוך זרם העולם הציוני ובאותה שעה לצאת גם חובת המלחמה נגד הציונות, שהיא היא הציונות הבלתי דתית, ונגד ציונית זו אנו מצווים ועומדים מפי גדולי ישראל להלחם נגדה ועלינו לעשות זאת כי כל דברי אגודת ישראל עומדים למשמעת של גדולי ישראל. הפירוש הזה על הציונות מביא נוחיות גדולה להעתונאים וגם אל הקוראים את דבריהם, הם בתוך תוכם של זרם העולם ואינם צריכים להתבייש מהם וגם מקיימים דברי חכמים להלחם נגד הציונות, להם מלחמה כבידה עם מאמרים רבים נגד הציונות הבלתי דתית ולוחמים מלחמה הזאת בגאון לב ובזקיפת ראש. ההוגי דיעות הגרמנים, נוסף על הרצון להיות מכובדים בעיני העולם הציוני, הם ג"כ מבינים זאת בהבנה יתירה כי אין הבדל בין ישראל לשאר האומות במהותם כי מסולקים הם מן רגש קדושת ישראל וקדושת התורה, אינם יודעים ואינם מבינים יותר חוץ מה שהחיים הגרמניים למדו אותם ומה שהתרבות העולמי השקיע בתוכם. כל התוכן של הדתיים הגרמנים, הציונות כעצם ענינה זהו היהדות שלהם, המהות של עם ישראל הוא ככל שאר הגוים בעולם ומאד נכון שיהי' לנו תחיה לאומית ומדינה עצמאית בהשוואה

אל שאר גויי העולם, ההשוואה הזאת, האורתודקסיה כ"כ עמלה בה לבארה לפרשה וליפותה לעצמם, וכעת נהיתה להנהגה ולהדרכה לכל שומרי תורה ומצות לכל יהדות התורה באיראפא.

הפירוש הזה על ענין הציונות הולך ומתקבל. הפירוש הזה נכון מאד אל הרגשת הלב, מתקבל על השכל השטחיי ובעיקר כי הפירוש הזה משחרר מן כבלי העוני להיות מוזר ומושנא בעיני רוב העולם הנכללים כבר בתוך זרם הציוני. הלא גם אנו החרדים רוצים בבנין הציוני הפתרון לבעיה היהודית, גם אנו רוצים במדינה משלנו ושיחרור מן עול הגלות, גם אנו רוצים בהטובה הגדולה הזאת שהציונות תתן לנו, אלא שאנו רוצים בציונות כנה בציונות יהודית, ציונות מסורתית ודתית, כי הפסוקים המובאים ללבש ולהכתיר את הציונות יהיו יותר מתאימים אל ציונות דתית, ציונות עם שמירת מצות מעשיות, והציונות הבלתי דתית אי אפשר להלביש לא עם פסוקים ולא עם מאמרי חז"ל. הבלבול מתאמץ ומתגדל כי הציונים עצמם מגבירים את הפירוש הזה ללא הרף, הציונים מחללים ש"ק בריש גלי, הם אוכלים נבלות וטריפות ועושים כל הנאצות, הלא בהכרח שישמע קול מחאה נגד מעשים הללו לעבור על כל התורה כולה, ואיך אפשר להביט בשויון נפש על כל המרידה בתורת משה ובל לזעוק נגד זה במר נפש. הציונים מרבים לפשוע בכל החטאים ובכל הפשעים ומעוררים מחאות עוד יותר חזקות נגדם, עד שכל הכוחות עסוקים בקול הזעקה הזאת נגד המעשים הללו הדוקרים העינים. הם הציונים מוסיפים תמיד על הראשונות העודם קימים, חוטאים בעצמם ומחטיאים את אחרים, הרוח סערה נגד מעשיהם הרעים מטים סילוק הדעת מן רעת הציונות עצמה ובזה ממשיכים הגנה על קביעתה של הציונות אצל שומרי תורה ומצות, הקביעות שהוגי דיעות הגרמניים חפצים בה והעתונאים מחזקים אותה. הכפירה הכוללת בקדושת ישראל העוקרת הכל מן שורש השרשים, ההפרת ברית שכרת ה' עמנו בחורב ובין הכתרים עוברת מן סדר היום, מן המחזה של יהודים הנאמנים לה' ולתורתו ונעמדת מן הצד מול העבירות של הציונים הנמשכים מן כפירה הציונית, רק עבירות הללו במעשה מעסיקים את הלב והמחשבה וחופפים על הרע העמוק של הציונות. הלבול גובר מאד עד שמבלבל את הכל גם את הטובים והישרים, כי גם להם אין באפשר לבל להזדקק אל חילול התורה כולה ובזה נתפשים בסילוק הדעת מחמת התרבות הפרצות המתפרצות מן מעשיהם המכריחים להתעסק בהם.

הדבר מתעמק עוד יותר, העתונאים מעוררים בכל פעם על המלחמה בהציונות קול ההברה של ה'קאמפף' נגד הציונים מן ההוגי דיעות הדתיים, טמון בכל זה כוחו של השטן עצמו, הפועל בהסתר ובמטמונות באופן בלתי נראה בהשקפה הראשונה אבל רובץ שם בחזקה, להטות ולבלבל ולהסיר לב מן עצם הכפירה הציונית ולהתעסק רק במעשים הרעים של הציונים, ובאותה שעה לקבוע כי הציונות עצמה זאת דבר של עם ישראל, זאת הנרצה והמקווה, ודוקא מחמת זה יש לתקן העתיד של ישראל שיהי' על פי תורה, ארץ

ישראל, לעם ישראל, על פי תורת ישראל! הסיסמה הנשמעת מאת דוברי האגודאים החוזרים על דבריהם של ההוגי דיעות הגרמניים. הפעולה השטנית הזאת הטמונה בתחילה, מתראית אמנם לבסוף בתוצאות של המלחמה עתונאית גרמנית הזאת, המראה מתגלית בגילוי גמור כי המלחמה העתונאית נגד הציונים קבעה את הכפירה הציונית אצל שומרי תורה ונעשית לדבר פשוט ומוסכם שאין עוד ספק בו. התוצאה והמסקנה הנקבעת מן המלחמה העתונאית האגודאית הזאת, היא המסקנה ששברה את כל היהדות וזעזעה מוסדי תבל, היא שהשמיעה כי בנין הארץ, תחיה הלאומית, ההתישבות וההתנחלות, כל זאת היא המטרה שיהדות שומרי תורה רוצה בזה, רוצים אנו ליקח חלק בזה, ורוצים אנו לתקן החסרונות בדברים הנעלים הללו ולהמשיך עליהם אופי דתי או לבוש תורתי. כולנו מונהגים אל הציונות המתוקנת בהסרת החסרונות, התורה והאמונה מסתלקת לאט לאט ונותנת מקום אל הלבלרים הממלאים את מקומה, הצרות דוחקות זו את זו ומסבכים מכל עבר ופינה, הציונות הדתית מתיסדת מתוך סילוק הדעת וסילוק שכינה.

מיסדי היצירה האגודאית הגרמניים ההוגי דיעות, חוזרים על הציונות הדתית פעם אחר פעם ללא כיסוי כלל, ראזענהיים מצלצל עם דבריו בהזדמנות שונות על המשימה הגדולה לייסד את הציונות במראה דתית ורק אז תהי' הציונות היעוד הגדול לפני עם ישראל, רק אז תביא הציונות את הפתרון והחיכוך שעניי כל עם ישראל צופים אליו, ראזענהיים מכריז 'הציונות יכולה כעת לקנות עולמה או לאבד הכל' וכן הולך ותובע את התביעה הגדולה על הדתית שתלווה את הציונות 'הציונות עומדת על פרשת דרכים' כלומר אם הציונות תשמע אל ראזענהיים להיות דתית או לא, ואם תשמע לקול הדתי של ראזענהיים אז תהי' הציונות 'שעה היסטורית הזאת בה מתחיל החלוץ בן אלפיים להתקרב אל המציאות', לפי דעתו של ראזענהיים רק אגודת ישראל יודעת איך לתקן את ענין הגדול הזה שעה היסטורית הזאת 'אגודת ישראל עומדת על יסוד הלאומית של היהדות ההיסטורית'. גם ברויער אינו מסיח דעת מן תיקון הציונות ברוח אגודאי, הוא ברויער ההוגה דיעות הדתי רואה את הענין הגדול של הציונות במראה נפלאה להיותה העתיד של עם ישראל, הוא מכריז על 'הנס האדיר של הצהרת באלפור' הוא מתפלל על יהדות התורה מדוע אינם רואים את הנס הזה ולא את הנסיית של ענין הציוני שזאת הדבר הכי גדול מן יום חורבן בהמ"ק, ברויער זועק מקירות לבו מדוע 'מנהיגי אגודת ישראל לא הבינו את התקופה החדשה, לא ראו ולא הבינו את האפשרות החדשה הנסיית, שלא היתה כמוה מיום שנחרב בהמ"ק לבנות בית לאומי, קרא מלכנו את עמו! לבנות בית לאומי בארצו' דברים הללו ורבים הדומים להם נאמרו ונשנו מן האורתודקסים הגרמניים מייסדי אגודת ישראל. אבל על הדברים הללו ישנה המטבע של מלחמה, מלחמה בציונית! שהרי הם לוחמים, הם מתנגדים אל הציונות כמו שהיא עתה ורוצים בתיקון, סכ"ס שם מלחמה נקרא על זאת, שומרי תורה בפולניא העניים וחסירי כח שמחים לקראת קול מלחמה בציונות הנשמע מן פראנקפורט, יהודים בפולין ורוסלאנד אינם

בודדים במלחמה נגד ציונות הטמאה, יש להם עוזרים מן יהדות 'העולמית' ובכך יש להתחבר עמהם בכדי שביחד, ביחד, עם כוחות מאוחדים נלחום מלחמה הזאת למען לשמור על קדושת התורה והאמונה הטהורה, לחזק בדק בית ישראל.

מפני החותם של מלחמה בציונות המונח על האורתודקסים בפראנקפורט מייסד האגודה, נתקבלו הלוחמים הללו כעל חלק מן יהדות החרדית הלוחמת בציונות, ללא הביט על תוכן של המלחמה הבאה מן הלוחמים הללו, מי ידייק דיקדוקים הללו, מי מן יהודים לומדי תורה רואה או שומע הדברים של ברויער וראזענהיים והנלויים אליהם, מי מבין את לשון הגרמני שבשפה זו הדברים נאמרים ונכתבים. אחת נודע כי יהדות החרדית האורתודקסית לוחמת בציונות! אנו אחים במלחמה וחסל. הלבלרים של העתונאית חרדית מביאים לנו את התוכן של מלחמה זו הנאמר מן ברויער וראזענהיים, אם כי אין מעתיקים כל דבריהם המזהמים הנפש, אבל שלב אחר שלב מביאים לנו את המסקנות שלהם בנוגע המלחמה בציונות, הלבלרים כותבים בלשונות שונות בהזדמנות שונות את תוכן מלחמה הזאת בנוסח החרדי הגרמני בתוך מאמרים לחיזוק הדת המופיעים בארצות של יהדות התורה והקדושה, הבנה הגרמנית פולשת אל מחשבתם של שומרי תורה ע"י אמצעים שונים, ע"י צנורים שונים בהסברים שונים. הדברים מתקבלים מפאת שטחיות התדמיות, הלא הציונים הם מחללי התורה בכל עבירות שבתורה ר"ל ואי אפשר לעבור על זה בשויון נפש, בהכרח להרים קול מחאה נגד חילול התורה הנעשית בפרהסיה ובשאת נפש, בשעה שהמדובר מן חילול התורה הלא גם האורתודקסים מדברים נגד חילול התורה של הציונים, המה מתנגדים אל הציונים וכן גם אנו יהודים חרדים מתנגדים אל הציונים, מלחמה אחת היא לנו לכולנו! מתיסדים ומתכווננים הדברים בתוך ישראל שיש ללחום נגד חילול ש"ק של הציונים בהיסח הדעת מן גודל כפירה הציונית עצמה, הדבר הולך לאט גם הלאה שיש להסיר את חילול שבת מן מושבות הציונים בארה"ק ולייסד מושבות חרדים, מוסדות התורה תחת מוסדות החפשיים, לאט לאט הדבר הולך הלאה, ארץ ישראל אל עם ישראל ע"פ תורת ישראל! הויכוח בין הלבלרים החפשיים לבין לבלרים הדתיים בהכרח שיהי' עם אותן ההסברים שהחפשיים מבינים את הסברים ונימוקים הללו, וכן מתפתח כי לנו חלק בבנין הארץ, אנחנו יהדות ההיסטורית, אנחנו ציונים אמיתיים ותחזינה עינינו בשובך לציון, אנחנו שמרנו על חיבת הארץ, וכל הזוהמה שהפיצה מחנה ישראל שומרי תורה ומצות. הבלכול האיום הזה בא אלינו הודות לאיגוד כל הכוחות, הודות לאירגון אגודאי המאחד את החרדים בכל הארצות, הודות לעתוננים חרדים וספרות חרדית, השליטה של השטן מתוך שער הנ' של שערי טומאה הולך ומכלה את כל ישראל, הכליון הציוני מתפשט וחובק כל הלבכות על ידי דרכים שונים, הצלות שונות ומלחמות שונות, הצלת התורה וקיום הדת על תלו ע"י כוחות מאוחדות, הבט משמים וראה.

צ"ג

צורה זו של מלחמה זאת בהציונות נתבססה זמן קצר אחרי התיסדות האירגון האגודאי בקאטאוויץ. התוכן הזה הוא כבר פשוט ומוכן שאין עוד שאלה וספק בו, אנחנו שומרי תורה רוצים ולוחמים עבור ארץ ישראל על פי תורה. אם כי קשה להבין בדיוק מה היא המשמעות של ארץ ישראל ע"פ תורה, אבל ברויער וראזענהיים מסבירים זאת בדבריהם, כי הענין 'ארץ ישראל ע"פ תורה' היא התביעה שהתחוקה במדינה העתידה תהי' באיזה אופן ובאיזה דמיון של אופי דתי. ראזענהיים מסביר כי 'אין הכוונה לעיקרי האמונה שיש לכופ, כי אם להכיר רציפתו של משפט התורה אל משפט הלאומי' וזאת נתבסס לדרישה החזקה של אגודת ישראל הנשמעת כל הזמן, 'ארץ ישראל ע"פ תורה' איין תורה'דיג ארץ ישראל'. מלחמה נגד הציונות בצורה הזאת מתפשטת ביחוד בתוך יהדות פולין, הצרות והשנאה ליהודים צועדים שמה בצעדים מהירים, כל אחד זוקף עיניו איך לברוח מן עמק הבכה הזה בפרט בהשנים של קודם פרוץ מלחמה העולמית. הציונים זורקים איזה מאות סרטיפקטין אל הנהלת האגודה פרי ההשתדלות של מר גודמאן ע"ה בלונדון אצל ממשלה הבריטית, הנהלת האגודה בווארשא מוכרים אותם בדמים יקרים ההולכים לכיסם של המנהלים כנהוג, אבל סכ"ס איזה מאות איש נוסעים לארץ ישראל ובורחים מן פולין, האגודה מנשאת ראש, גם לנו חלק בבנין הארץ גם אנו משתתפים בתחית האומה ע"פ תורה. גם אין לשכוח כי המדובר בהנהלת האגודה זאת איטשה מאיר לעווין חתן אדמו"ר מגור ז"ל, ומסייעו הוא אחיו פנחס לעווין, ומי הוא שירום ראש ולשאל שאלות וספיקות נגד האחים לעווין, שזאת שאלות וספיקות הנוגעים אל הכבוד של גער! וכבר ידוע זאת אז כי ההכרעה היא לגער ואין אחר עמהם, הגרעין אל הצטרפות בפועל אל מחנה ההציונות אחרי הקמת המדינה מן רוב רובם של יהדות שומרי תורה, נזרעה עוד אז בתוך כל הצרות, בתוך כל הבלבולים מתוך סילוק הדעת, ומתוך השליטה של 'גער האט די דעה'.

בארה"ק וביחוד בירושלים הי' ישוב קטן במספר שהתמסר כולו ללימוד התורה ועבודת ה', היו איזה כוללים של מדינות באיראפא שהחזיקו בנדבותיהם את מעמד הזה של לומדי תורה בארה"ק ואם כי פרנסתם היתה דחוקה ומצומצמת מאד בכל זאת לא הניחו את משמרתם מלעסוק בדברי תורה ותפלה. הישוב הזה הנודע בשם 'ישוב הישן' כאב להם עוד יותר חילול התורה בפרהסיה של הציונים, כיון שרואים זאת בעיניהם כל הזמן מן עת בואם של הציונים לארה"ק. יהודים יראי ה' אשר תורתם אומנותם אין ביכולתם לראות חילול תורה"ק באופן כ"כ זדוני וגלוי מכל לזעוק ולהרים קול גדול נגד פושעים הללו אשר מחדש באו לחלל ש"ק ולעשות כל התועבות. הזעקה היתה ציונים פושעים! ציונים רשעים! ציונים מחללי התורה, התוצאות מן הזעקות הללו הפירושו על המחאות הללו, באו האגודאים ופירשו לנו אותו הפירוש הכואב, אותו הפירוש המהרס

מוסדי תבל, הפירוש של דברי נרגן כמתלהמים, הלבלרים מתערבים תוך הזעקות על חילול התורה והם משמיעים קולם, עד שלבסוף זעקת הלבלרים מתרבים ומתגברים על זעקת היראים וכולם משמיעים קול אחד, הפושעים לא ישלטו עלינו! הכופרים הציונים מוכרחים להתחשב עם הרגשים של היראים שומרי תורה, לשום קץ אל חילול שבת לשום קץ אל אכילת טריפות ונבלות בהקאלאניעס ושמרו בני ישראל את השבת! הדברים מאד נכונים מצד עצמם בודאי כואב מאד אל יהודים לומדי תורה וחרדים לדבר ה' מעשי הציונים הפושעים, אבל במקרה הזאת מתלווה אל המחאות הללו הבלבול הדתי הגרמני המושט לנו ע"י האגודאים, וביחד עם קול המחאה נגד ציונים הפושעים נשמע בבת אחת ג"כ, לא עם חילול שבת נבנה הארץ! רק עם שמירת התורה תכונן בנין ארצנו, ולא תקיא הארץ אתכם! אין להתנגד אל דברי האגודאים כי אגודת ישראל עומדת תחת המשמעת של גדולי ישראל, אגודת ישראל לוחמת נגד הציונות, אגודת ישראל עם עתוני האגודה עוזרת לנו במלחמתנו נגדם, והדבר מסתיים עם השתקעות בציונות דתית גם מן יראי ה' לומדי תורה, המלחמה הזאת הביאה שליטת הציונות כמעט על כל ישראל ללא יוצא מן הכלל.

בתוך הבלבול הגדול הזה נוצר העתון 'קול ישראל' בירושלים. שמה מתראה המלחמה האיומה הזאת בכל גווניה, עתון הזה חוזר ושונה פרשה זו כי יש ללחום נגד הציונים להשיג נציגות מוכרת מן ממשלת המאנדאט לשמור על צרכי הדת של יהדות החרדית בארץ ישראל. חוץ מן הנציגות אצל הממשלה יש ללחום עבור נציגות בהסוכנות היהודית כי אין לתת להציונים שהם ישתלטו שליטה בלעדית, אין לקפוח בשום אופן זכותם של היהדות החרדית, אנחנו רוצים חלקנו המגיע לנו בבנין הארץ, על קוטב זה סובב והולך כל התוכן של המלחמה נגד הציונים, בעלון זה של החרדים שהתפרסם כ"כ בעולם היהודי. כדאי להעתיק איזה קטעים מן 'המודיע' בגליון המיוחד 'ששים שנה לאגודת ישראל' שהתפרסם בגודל הכמות בשנת תשל"ב. בו נכתב ג"כ זכרונות מן המלחמה של החרדים נגד הציונים בהתקופה של קודם הקמת המדינה:

"איני יודע אם אחד זוכר מלחמה על עמדות ודעות בדומה למלחמה זו שהתנהלה בארץ ישראל בשנים ההם, תאוות השתלטות. העבירה את החילונים על דעתם עד כדי כך, כאשר בימים ההם הופיע בירושלים הפרופסור ר' יעקב ישראל דיהאן ע"ה כח חדש מן החוץ, מיד החלו במלחמת חרמה נגדו, רצו בזה להתריע כל מי שיבוא לעזרת יהדות החרדית. ומה רצה פרופ' דיהאן? נכון מאד שנקרא תזכירו, אשר נתפרסם בגלונות 'קול ישראל' שהופיע מטעם אגודת ישראל. בשנים ההם בקש הכרה בקיום אגודת ישראל כמיצגת היהדות החרדית וכי אגודת ישראל תיוצג בתוך הסוכנות היהודית.

זו היתה הדרישה, אבל הציונים היו אז כה שכורי תאוות השתלטות והם רצו לקעקע לשרש את קיומה של יהדות החרדית לכבוש הכל להשתלט על הכל. כאשר פרופ' דיהאן חש בנקודה זו והוא כאיש מלומד, מלא להט, אשר יודע ומתמצא בכל המסילות של ניהול מערכות מדיניות, כיוון זה קומם את הנהגה הציונית והמערכה התלקחה, חיצים ובליסטראות כיוונו להסיר מן את פרופ'

דיהאן ז"ל (ה"ד) באשר הקו שהתנהל במלוא כשרון, עמד להם בדרך ההשתלטות.

מה רצה פרופ' דיהאן? אגודת ישראל לא גמלה עוד עד היום מה שחייבת לו, באשר נרצח על מלחמתו למען אגודת ישראל. הוא רצה להוכיח שהתנועה הציונית אינה מיצגת את אג"י, ועל כן גידפהו השמיצהו עד שרצחהו, זה הי' הרצח הראשון בארץ ישראל אשר יהודי נרצח ע"י יהודים. גם אנו שכחנו כי הגר"ח זוננפעלד זצ"ל, הוא אשר קירב את פרופ' דיהאן, עודד אותו ומינה אותו כמיצגו.

ההנהגה הציונית לא רצתה לאפשר תגבורת העליה חרדית, ובשנים ההם כאשר העליה לארץ ישראל היתה מותנת במכסות סרטיפיקטים (רשיונות) הנהגה הציונית התנגדה ולא נתנה בשום אופן לאגודת ישראל סרטיפיקטים שיאפשרו עלייתם של החרדים שרצו לעלות. אחרי שנות מאבק הושג שאגודת ישראל תקבל ששה אחוז ממכסת הרשיונות שהוקצו אז לסוכנות היהודית, מעטים בתוכנו זוכרים פרשה זו מלחמתה של אגודת ישראל, לזכות במכסת הסרטיפיקטים ובוויכוחים הסוערים מסביב לזה.

שנות תרפ"ט – תרצ"ט היו שנים קשים מאד מבחינה בטחונית בארץ ישראל, זה החל עם טבח בחברון ונמשך כמעט עד לפרוץ מלחמת העולם השנייה. המאורעות והפרעות הביאו לשיתוף פעולה בין ההנהגה הציונית ואגודת ישראל. נתכוננו וועדים משותפים, קיימו הופעות משותפות שנגעו להגנת הארץ. גם השתתפות אגודת ישראל עם הנהגה הציונית בוועידת שלחן העגול בלונדון, שזומנה ע"י ממשלת בריטניה בין היהודים והערביים. שם השתתפו יחד עם נציגות הציונית, ר' יעקב ראזענהיים ז"ל, הרב משה בלוי ז"ל, ור' אהרן גודמאן ז"ל.

בכינון מדינת ישראל אשר הנהגה הציונית ראתה בזה התגשמות רעיון הציוני, הי' לה לאגודת ישראל למלא תפקידה ההיסטורי, לעורר בית ישראל למלא היעוד הגדול שלה, לעמוד על המשמר שמדינת ישראל תושתת על יסודות תורת ישראל, שכינון מדינת ישראל לא יפגע יחודו של עם ישראל כעם התורה". (המודיע הוצאה מיוחדת למלאות ששים שנה לאגודת ישראל)

הקטעים האחדים הללו בלתי מיוחדים אל הכותב הזה, העובדות הללו ידועים למאד ההולכות בתלם עם הפירוש של מלחמה בציונות שהפירוש הזה בלכל את עולם התורה ויהדות החרדית בכללה. הפירוש הנאמר והנשנה כי המלחמה בציונות היא המלחמה לזכות חלק מן ההשיגים שנתנו להם מן ממשלת המאנדאט, לזכות בסכום הגון של מכסת הסרטיפיקטים, לזכות בתמיכה כספית מן ממשלת המאנדאט, להיות גם לנו חלק בבנין הארץ וההתנחלות. מלחמה בציונות היא, לא להרשות שבנין הארץ ותחית האומה תהי' על יסודות של החפשיים, אלא בנין הלאומי יהי' על יסודות דתיים, השליטה בהסוכנות היהודית של הציונים תהי' בשיתוף עם נציגי אגודת ישראל בכדי להשיג איזה פירורים של כבוד ומעמד בעולם, וכן כסף על תקציבים שונים תחת שמות שונות כפי הנהוג בהאירגון הצלת התורה הנקרא אגודת ישראל.

הישוב הישן הכיל בקרבו רק מספר מתי מעט לגבי הבאים מחדש מחו"ל, רובם של ישוב הישן היו עניים ועוסקים בתורה ובקושי ימצאו זמן לחקור על הענין הנקרא אגודת ישראל, על מהותו ועל ההשקפה הנובעת ממנה. אולם כשהתחילו הציונים לבוא ולהשתלט בארץ, עם כל החילול התורה הנלווה אל ביאתם, נתעוררו החרדים לדבר ה'

להפרד מאתם בכל מיני התבדלות שאפשר. זאת החל מן ראשית ביאתם של המינים לארצה"ק. לחם נגדם הגאון ר' יהושוע לייב דיסקין זי"ע. בכל תוקף קדושת תורתו. להבדילם מאת עדת ישראל שומרי תורה ומצות. להזהירם על הסכנה הגדולה המרחפת על קדושת ישראל מאת המינים הללו אשר בשם ציונים יקראו. או בשאר השמות שיבחרו להם. כאשר נתרבה ההגירה הציונית במספרים גדולים. יסדו להם ג"כ קהלה ורבנות עבור הבאים החדשים הציונים דתיים. הרוצים עוד בשמירת מצות מעשיות. וצריכים קהלה ורבנות. היראים המעטים במספר ראו בזה סכנה עוד יותר גדולה. כאשר כולם ילכו אחרי הקהלה הזאת ואחרי הרבנים הציונים הללו. וכפרט אחרי הרב הראשי שלהם אברהם יצחק קוק שדרש וכתב דברים של דופי. דמיונות שוא לקוחות מאת אמונת הנוצרים ודומיהם. להעתיקם ללשון עברית וללבשם בלבוש של יהדות. עם מליצות של 'אהבת ישראל' 'אחדות האומה' 'תחית הלאום' ודומיהם. בכדי לקרר הזעם על חילול התורה המובצעת ע"י הציונים והמינים הדתיים המחזיקים ידיהם והנגררים אחריהם. נתעורר הנחיצות ליסד קהלה נפרדת אשר אח"כ לקחה את השם 'וועד העיר' או עדה החרדית. בכדי להפרד מכל מגע עם הציונים והנלולים עליהם. המספר של החרדים מן ישוב הישן לא הי' גדול. אבל אחרי השתדלות רבות אצל ממשלת המאנדאט ניתנה להם הרשיון לייסד קהלה נפרדת. והרשות לכל חבר של קהלה הכללית לצאת מן קהלה הציונית 'כנסת ישראל' ולהצטרף אל 'וועד העיר' שאח"כ נקרא בשם 'עדה החרדית'.

למרות קטנות המספר. כי ממשלת המאנדאט רצתה עכ"פ במספר עשרים וחמשה אלף נפשות. אבל כן הסכימה הממשלה להתחיל הקהלה הנפרדה עם המספר שיש להם עתה. כי כן הכירה הממשלה שלמרות קטנות המספר יש ביהדות הזאת הכח של יהדות האמיתית. יהדות התורה. ואין לפסוח על התוכן של יהודים הללו ושאפותיהם. בענין של קהלה נפרדה היתה ידועה מימי תלמידי החת"ס זי"ע שנלחמו על זה מלחמות גדולות שיראי ה' לא יתערבו עם הניאולוגין והכופרים השונים. אפילו בשעה שיהי' להם הרשות לתקן כל צרכי הדת בתוך קהלה הכללית. כן היתה זאת ידוע מאד להגרי"ח זאננעפעלד ז"ל מתלמידי הכתב סופר זצ"ל והנלוה אל קדושת הגאון מהרי"ל דיסקין זי"ע בירושלים. ההשתדלות אצל ממשלת המאנדאט על רשיון לייסד קהלה נפרדה היתה בעיקר מן תושבי ארצה"ק של ישוב הישן. אבל גם נלוו לזה הענין החדש הנקרא בשם 'אגודת ישראל' שגם הם כתבו בקשה והצהירו הצהרה על רשיון הזה. שהרי גם בפראנקפורט ישנו ענין זה של קהלה נפרדה חרדית. והרי גם ד"ר ברויער בן בתו של רש"ר הירש מתעסק בזה. ההתלוות של השם אגודת ישראל על הדרישה לקהלה נפרדה 'עדה החרדית' לא הכריעה כ"כ עבור ההכרה מן ממשלת המאנדאט המקומית לקהלה הקטנה הזאת. אבל הכריעה ביותר אל הדיעות והשקפות שנפוצו בתוככי ישוב הישן בענין בנין הארץ. ישוב ארץ ישראל. ארץ ישראל ע"פ תורה. וכל השמות נרדפים הרודפים אחר נפשות ישראל להכניסם ולכוללם בתוך כפירה הציונית. המגע הזאת עם אגודת ישראל. כלומר עם ברויער וראזענהיים.

בענין הדרישה המקומית לתת הכרה חוקית עבור ענין מקומי של קהלה נפרדה, שגם ברויער מכיר בהדרישה הזאת מתוך פראנקפורט, מתוך מעמד אביו הרב ש"ז ברויער, מכח השתדלות זקנו רש"ר הירש, המגע הזאת של 'יראי ה' בירושלים עם איזאק ברויער, הביא את הענין של ברויער לתוך ירושלים, אך כי בודאי לא הביא את הענין של ירושלים לתוך איזאק ברויער. הקהלה הקטנה נתאשרה מן ממשלת המאנדאט, גם ישנם בכל שנה יוצאים יחידים המצטרפים אל 'וועד העיר', הקהלה בעצמה היא קטנה ועניה הדואגת לצרכי הקהלה של כשרות ושאר עניני הדת, וכן נמצאים 'יראי ה' עוסקים בתורה ועבודה שמכח קדושת נפשם, מואסים הם בהציונים ובמעשיהם, וזועקים מרה על חילול התורה ועבירות המרובים של הציונים, אם כי אין זאת ההתעסקות של הקהלה בעצמה העוסקת בצרכי הקהלה ובצרכי הדת.

צ"ד

ביחד עם זה נתיסדה גם חוליה קטנה של אגודת ישראל, אשר עמדה בהנהגת משה בלוי ע"ה ועוד איזה אחדים שנתלוו עמו. האגודה בפראנקפורט נתחברה בחיבור קטן אל התיסדות של קהלה הנפרדה 'עדה החרדית', משום כך משום הצירוף הזה, יש לה להאגודה הכרה מן 'יראי ה' אשר בירושלים, כי כבר נודע כי האגודה לוחמת עבור קיום הדת ובעיקר שעסוקים במלחמה נגד הציונים, משום זה גם האגודה בירושלים זהו הענין של לומדי תורה אשר בירושלים, ויראי ה' אשר בארה"ק. מה זאת אגודה בירושלים? מה הם עושים? שאלות כאלו אין להשמיע כלל, האגודה מפרסמת עתון בשם 'קול ישראל' כותבים מאמרים חריפים נגד הציונים, דורשים דרישות חזקות עבור יהדות החרדית מעל דפי העתון הזה, באיזה פעם לפרקים לא קרובים, עושים אסיפות ומשמיעים דרשות, ומה יותר יש לדרוש מן האגודה בירושלים, מאשר האגודה העולמית בכללה, שהרי האגודה העולמית, הפולנית, הגרמנית, האיראפאית, מדפיסים עתונים, עושים אסיפות, עורכים הצהרות, כפולין עושים גם הפגנות ציבורית (דעמאנסטראציעס) וכן כל זאת עושים גם בירושלים בהאגודה הקטנה המקומית, כמו שעושים האגודה הגדולה העולמית, וישנו שויון גדול בין האגודה הקטנה הירושלמית לבין האגודה העולמית. שניהם דורשים הדרישות הללו, שניהם רוצים בהשיגים הללו, ושניהם יש להם השקפות הללו, לבל להרשות להציונים שיהיו המושלים היחידים על ההתישבות וההתנחלות, אלא יתנו חלק מן השליטה אל הדורשים האגודאים, בכדי שיתקנו הענין על פי תורה. אין לו להשכועון הזה 'קול ישראל' הרבה קוראים, ובודאי אינם הרבה לומדי תורה שיהי' להם הזמן להתעסק בדיוקים על הכתוב בתוכו, ידוע רק ידיעה אחת כללית, שהאגודה עם 'קול ישראל' לוחמים את המלחמה נגד הציונים, לפעמים גם שם של משה בלוי מופיע בעתוני הציונים, לפעמים עורכים איזה בקשה להממשלה של המאנדאט, כל זאת לפרקים

רחוקים. אבל דיעות האגודאיות. ההשקפות של האגודה. מתפרסמים בכל פעם בתמידות. ובעיקר מפרסמים הפירוש על ענין של מלחמה בציונות, מה זה מלחמה הזאת, ומה רוצה האגודה בכל האסיפות ובכל ההרצאות שאין קץ למספרם. כדאי להעתיק קטעים מן מאמר אחד של מנהיג האגודה בירושלים משה בלוי ע"ה, כפי שנדפס בהמודיע כ"ה תמוז תשמ"ט:

"אגודת ישראל רואה בשוב ארץ ישראל, הכנה לגאולה, תנאי נוח לקיום העם, תנאי נוח לקיום התורה, אבל לא כמטרה בפני עצמה, לא כתכלית קיומו של עם ישראל, ומכל שכן שאין ארץ ישראל מגדרת בשבילה את מהותו של עם ישראל. על יסודות האלה הציבה אגודת ישראל את עמודי שיטתה המדינית בארץ ישראל. מידתה זו, שאין היא מרחיקה את הקץ, גרמה לאגודת ישראל שהיא תעמוד את עצמה בשרות בנינה של ארץ ישראל, שהיא שעבדה את הגולה לעבודת ישוב ארץ ישראל שהיא יסדה נקודות ישוביות בארץ, ושהיא העבירה את ארץ ישראל במרכז תכניתה.

מדתה זו שאין היא דוחקת את הקץ, מונעת את אגודת ישראל מלהעפיל במדיניותה בארץ ישראל, מלדרוש דרישות נפרזות, בשעה שנדמה שעם ישראל נמצא במעלת ההר, ומדה זו שאין היא מרחיקה את הקץ, מונעת את אגודת ישראל מרפיון ידים ויאוש בשעה שנדמה שעם ישראל נמצא במורד ההר. הצלחתו של בנין הארצישראלי המעשי, לא יכלה להוציא את אגודת ישראל מכליה, שתגיע לידי התפעלות ואבידת שווי המשקל, ואכזבת הצלחה זו אין משום כך בכחה להוציא את אגודת ישראל מידי שווי המשקל ולהביאה לידי מבוכה.

וזו היא מדתה של אגודת ישראל גם כלפי השאלה של עקשנות או וויתור. עקשנותה בנוגע לזכויות עם ישראל לקוחה מן התורה, וגם וותוריה נובעים כמו כן מן התורה, ובשביל כך אין מדיניותה של אגודת ישראל הולכת בד בבד עם זו של חוגים אחרים.

פעם נדמה לך שאגודת ישראל היא עקשנית יותר מדי קיצונית בדרישותיה יותר מהחוגים הלאומיים, התשובה על זה כי עקשנותה של אגודת ישראל באה ממקור התורה מאש דת זו שאינה יודעת פשרות ואינה מכירה בוותורים, אגודת ישראל מסתכלת בתורה והיא מתעקשת."

(העתק ב'המודיע כ"ה תמוז תשמ"ט)

הקטעים הללו מן מאמרו של משה בלוי מראים ומבארים את 'המלחמה בציונות' לפי הפירוש האגודאי, ישנם איזה שאלות קושי הבנה בתוך מאמר הזה, מה זאת אגודת ישראל? מה זאת אגודת ישראל שלפעמים מתעקשת ביותר בנוגע השגת תקציבים, בנוגע הישג הכרכה מן סוכנות היהודית, אבל הכי באמת 'התעקשות הזאת באה ממקור התורה? מן אש דת, הוא כותב שאגודת ישראל אינה יודעת פשרות, כי תמיד דורשת חלק בהסוכנות וכעת דורשת כסאות בהממשלה ובתקציבים ללא פשרות, אבל באמת הכי מסתכלת בתורה? ומשום זה היא מתעקשת. כן הדברים אינם כ"כ מבוארים במה שכותב, כי אגודת ישראל 'עבדה את הגולה לעבודת ישוב ארץ ישראל, היא יסדה נקודות ישוביות בארץ' איפוא הם הנקודות הישוביות הללו? ובאיזה מקום בגולה פעלה את הענין של ישוב ארץ ישראל? גם על זה יש למצוא מענה בדבריו של משה בלוי בשעה שכותב 'אגודת ישראל מסתכלת בתורה! וכשם שכמה מצות מן התורה אי אפשר לקיימם

בפועל, כן הם הנקודות הישוביות וישוב ארץ ישראל שפעלה האגודה, דברים הללו הם בכח ולא בפועל, כי אגודת ישראל (משה בלוי) אינה דוחקת את הקץ. ואולי באיזה פעם בעתיד תפעול דברים הללו ואין לדחוק את הקץ. אבל אין לעבור על הדברים שכותב, כי אגודת ישראל רואה ביישוב ארץ ישראל הכנה לגאולה! ! זאת בודאי בהמובן של ההוגי דיעות הגרמניים, זאת אינה באה 'ממקור התורה' אלא ממקור התועבה! וכן כי 'מדת אגודת ישראל היא שאין מרחיקה את הקץ, גרמה לאגודת ישראל שהיא תעמוד את עצמה בשורות בנינה של ארץ ישראל! הקץ הזה וההכנה לגאולה הזאת הם בודאי מדתה של אגודת ישראל, השחיתו התעיבו את נפשות ישראל עם הגשמה וזוהמה גויית, הפיצו את כפירה הציונית השרשית בתוך שומרי תורה ומצות, למעשה לא עשו כלום ואין בכוחם לעשות כלום אלא זו בלבד להדפיס מאמרים של מינות וגויית, לקרב את הציונות ללבן של ישראל עם לבושים ועקלקלות, לחזור עליהם פעם אחר פעם עד שיהיו נראים כדברים פשוטים ומוסכמים שאין לחקור עליהם. זאת הוא הרושם הנשאר שהשאירו שלוחי השטן הללו בתוך ישראל, הם עשו את הגשר שעליו עברו שארית ישראל אל כפירה הציונית, הם בלבד המחשבות והסירו הלככות, הם היו האבן נגף לכל שארית ישראל. לולא ה' הותיר לנו שריד, בעלי נפש טהורה ויראי ה' שהתנערו מן העפר הזה, עזבו את כל המיית האגודה הזאת ושמה בעיה"ק נפרשו ונתבדלו מן הלוחמים האגודאים הללו ומן כל המלחמות שלהם, נשאר גרעין קטן ומאד חזק שכל רוחות העולם אינם מזיזים אותו ממקומו, כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח, עד ישמיע ה' אל קצה הארץ הנה ישעך בא, הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו.

צ"ה

הקביעות

הכלבולים והטעותים הכי גדולים אינם מתיצבים בבת אחת וכפעם אחת, בראשונה טעות קטן שבקטנים בלכול כל דהו בלבד מתייסד, בכדי לבנות עליו טעות אחר ובלכול יותר גדול ועליו בא עוד בלכול אחר עד שהאמת הפשוט והברור נטבע במים שאין להם סוף ובלתי נודע עוד שהי' באיזה פעם בעולם. ההתיסדות של הציונות הגמורה בתוך מחנה החרדים, בא במשך הזמן, באופן בלתי ניכר כלל בתחילתו כי כאן מדובר בהסרה מדרך ה' והשתקעות בתוך הרע המוחלט, אדרבה הופיעה השתקעות הזאת מתחילה כמלחמה נגד הפושעים, התנגדות לחילול התורה, שמירה על חומת הדת ואין לך דבר יותר ישר מזה, כי ללא שום ספק ישנו החיוב להתקומם נגד כוחות הטומאה בכל הזמנות. גם הי' נראה ההכרח לאחד כל הכוחות למלחמה זו נגד הפושעים, נגד התפשטות של דיעות כוזבות החותרים מתחת לשרשים, לעשות כל ההתאמצות להבדל מהם ומהמונם. ההכרח הזה למלחמה הנחוצה הזאת הי' דוחק ולוחץ מאד, והשעה שהוכרזה המלחמה הזאת בקאטאוויץ, אחזו הנלחצים בכרוז הזה בהסכם גמור להתאחד עם המכריזים הללו, ומגודל הלחץ לעשות פעולות נגד המחריבים הוסר הצורך לדיוקים הרבה או לבדוק אחרי הלוחמים על מהותם ועל תוכן דבריהם, אין לנו אלא מלחמה נגד הפושעים, כולם יהיו עוזרים למלחמה הזאת, יעשו כולם אגודה אחת ויבוא הנס מכל מקום. אולם נתהפך הדבר מן הקצה אל הקצה ודוקא מן המלחמה בצביון הזה עם תוכן הזה, נשתלשלה ונתהווה ההמשכה והבלעה בתוך עומק כחש הציוני. ידוע כי השם של מלחמה נכרוז שם, צבע של שמירת התורה הי' מתראה שם, נבלעו בתוך השטחיות הזאת גם טובים ויקרים וגם חרדים לדבר ה' בכל מהלך חייהם, כי כל מי שדבר ה' יקר בעיניו ישתתף בדבר הגדול הזה להציל את דור העתיד, אבל אין קץ אל ערמומית הלשונית ואין מונע להפוך כל נאלח וטמא אל דבר של יהדות, בשעה שמשתמשים עם כל מיני שיחה נאה שלהם, הצחות והחלקלקות הסגנונית המשמשים אמצעים ותחבולות להמשכת הלבבות ולקחתם. כבר תיכף אחרי האסיפה בקאטאוויץ בהשתתפות של אחדים מגדולי התורה ז"ל, נשמע איזה פירוש זר ומאד רחוק על ענין של המלחמה הזאת, בודאי ללא ספק יש ללחום מלחמה כבידה נגד הציונים וזאת נגד הפושעים הציונים, יש ללחום נגד הציונות עצמה וזאת נגד הציונות החילונית האומרת ככל הגוים בית ישראל ללא תורה ומצות, אנו נלחום נגד הציונות החילונית! כן הורו לנו רבותינו הגאונים ואנו נשמעים לדבריהם ונלחום נגד הציונות ללא תורה, לנו מלחמה נגד ציונות הזאת.

התחבולות הלשוניות אין להם קץ וגבול, כי גם פסוקים ופתגמי חז"ל הנאמרים ברוח הקודש הגנוז בגנוזי עליון, עקמו ובלבלו המבלבלים לשום בהם פירוש המתאים להצדיק את האחיזה בקצה של טומאה הציונית, ומן הקצה הראשון לבוא מעט יותר פנימה עם מליצות נוספות, לצעוד הלאה והלאה בשקט, בתמימות, באופן פשוט ומוכן מחמת חזרה על הדברים פעם אחר פעם, עד שבאים אל תוך תוכה וקולטים את כל הכפירה כמות שהיא בכל חלקיה. התחבולות הלשוניות נובעים ללא ספק גם בשעה שהמדובר כבר בכפירה הכללית הזאת באופן גלוי ובולט, נמצאים גם אז הכלי זיין של השטן הקשתות והרמחות, לפרש גם בתוך עומק הרע הפירוש המדהים, תורה תורה, מלחמה עבור הדת בכנסת הציוני, מלחמה כבידה נגד ככל הגוים בית ישראל ללא תורה. בני דורנו הקטן והחלש שבכל הדורות מוכנים לקבל כל דברים של שטחיות וגם שטחיות על שטחיות, גודל כל הרע השולט מתגנב ומתחבא אל שליטתו לבוא במחתרות שונות כי רק כח הרע הכולל הוא השולט בכל המלחמות הללו, הזעקות של תורה תורה, נעשים ללבושי יקר להתלבש בהם לבצע השליטה הגמורה הזאת.

אין להסתבך במחשבת עיתונאית שיש לפרש הכל בשכל אנושי עיתונאי, להבין המתרחש אצל עם סגולה עם יסודות והסברים הקבועים גם אצל אומות העולם, אנו יודעים ומאמינים בדברי רז"ל שאצל ישראל פועלים בלב כוחות הקדושה או כוחות היצה"ר המסית לכל דבר רע. הרצונות הללו הם בנפש ובלב וזה לעומת זה עשה האלקים, בשעה שאיש מישראל עוסק בתורה ומצות ברצון שלם, מוסיף כח הקדושה בנפשו, ומן כח הזה נובעים במחשבתו מחשבות קדושות והבנות טובות והתקדשתם והיתם קדושים, לעומת זה העבירות ר"ל מוסיפים כוחות הטומאה בנפשו ובמחשבתו, ונטמאתם בם ונטמטם בם. החסרון של קדושת לימוד התורה, החסרון של השתקעות המחשבה בתורה להתקרב ע"י זה להשי"ת, נותן רשות וכח ליצה"ר בחלל השמאלי להתגבר ולמשול ברצון של אדם ובמחשבתו. כל דבר רע וטמא היצה"ר מסית לזה בהרצון שבלב, וכל מה שהעבירה יותר חמורה הרע יותר עמוק ובוזר, ההסתה היא יותר גדולה ובפרט מינות דמשכה. הכפירה החלוטה של הציונות הזאת ירדה לעולם בדור קטן ומאד חלש, מוקף מן צרות רדיפות הרג ואכזר של לא הי' לעולמים הי"ד, גם בזמן של התפתחות כוחות הטבע והתרבות צרכי החיים ביחד עם מיעוט קדושת לימוד התורה וקדושת העבודה בתפלה, נוסף עכ"ז היא הסילוק של אנשים גדולים וקדושים בישראל, נשמות גבוהות הדבקים בדביקות עליון המשפיעים תורה וקדושה לכל בני דורם. לעומת זה התגבר כח הרע בהתגברות עצום, ומפני זה בהיותו הרע היותר עמוק ומוחלט ההתגברות וההתפשטות הזאת הי' ג"כ באופן עצום ומבהיל. בני דורנו מוכנים לקבל השטחיות והערמימיות הלשונית מפני שישנו הרצון בלב לקבלם, מפני שיצה"ר שולט בשליטתו בחדרי הלב ומסית לקבל טומאה הציונית בכל הדרכים ובכל הלבושים שתופיע. בשעה שאיזה חלקלקות של הבלברים מלביש את הדברים אפילו באיזה

שטחיות של הכל הבלים, כל זמן שתחבולות הללו מוליכים להתבלבל בהבלבול הגדול של ציונות דתית, הרי ישנו כבר רצון מוכן לקבל הדברים במלואם כעל דברי תורה, הרי תורה, תורה, מוזכרים ומתובלים בכל פטפוטי הבלרים הדתיים וחבריהם הנואמים העסקנים.

בדורנו זה האחרון, צמחה ופרחה הזריעה שנורעה בראשית התיסדות האירגון האגודאי, לחכה את שדה יהדות החרדית ואכלה את יתר הפליטה הנשארת, הופיעו עוד גורמים יתירים על הקודמים בכדי לכלול את כל ישראל בתוך הציונות. הסתה אחת היא העומדת בראש היא של הבת קול הבלתי פוסק בעומד וקורא, גדולי ישראל! אין לך דור עני כזה שבלתי נמצאים בו גדולי ישראל וקדושו במובן האמיתי, לעומת זה התרבו מספרם של גאונים וצדיקים, שורה ארוכה של גאונים ושורה ארוכה של צדיקים הנצרכים להתכללות בתוך הציונות, הולכים ומתרבים ללא מעצור. העתונים הדתיים האגודאים מכתירים בכתרים הללו של גאון וצדיק את כל מי שאפשר להשתמש בו על הסכמת המלחמה שהם העיתונאים והאגודאים הולכים ולוחמים. ההסכמה על המלחמה שלהם מתפרסמת ביותר בשעת הבחירות לכנסת הציוני ועיריות המקומיות, השעה הזאת היא שעת חירום, נחוץ אז לגייס כל מי שהוא לילך לקלפי הבחירות ולבחור בחברי הכנסת הדתיים והנציגים בעיריות המקומיות. אם כי אין להעלים עין מן עיקר הנודע, כי כל מי שלוחם המלחמה במס"נ בכנסת או בעיריה הרי מתן שכרו בצדו בעוה"ז עם משכורת קבוע, חוץ מן מה המתרחש צדדית בענין הרשיונות וכדומה שהלוחמים משיגים מן כח השפעתם לזכותם רבים מן הממשלה הציונית, גם אין לבטל ההתכבדות להיות חבר הכנסת או אפילו חבר וסגן יו"ר בעיריה המקומית, אבל עיקר ההסתה בעת הבחירות היא ההסתה פנימית, כי הבחירות הם הקשר עם המדינה בכללה קשר נפשי ולבבי, כח הרע הנמצא בעולם מסית הרבה להתכלל ולהתעצם עם היצירה הציונית. בשעה גורלית הזאת מהרבים הגאונים והצדיקים בריבוי עצום, הם שורתים בזה את ענין הכללי הבלבול העצום, הפירוש האגודאי של מלחמה בציונות על ידי ההתכללות בציונות. זאת היא ההסתה הגדולה לציונות ולמדינה הציונית, ההצגה של מרבית הגאונים והצדיקים החותמים על ההסכמה לציונות מבלבל הרבה תמימי דרך, כי העתונים מפרסמים את הגאונים לגאונים ואת הצדיקים לצדיקים, ומחמת הכותרים הללו הציבור משים לב לדבריהם נוסף כל ההמשכה לעבודה זרה הציונית הפועלת בכל הזמן, כי הלא כ"כ הרבה גאונים וצדיקים מחייבים להשתתף, בודאי הצדק עמם.

אי אפשר לעבור על ענין הזה של מלחמה הזאת בכנסת עבור תחוקה דתית, מבל להזכיר כי ההשיגים מן המלחמה הזאת על תחוקה דתית כגון חוק השביתה בשבת וחוק נשואי אזרחית, החוקים הללו הם חוקים ציוניים העוקרים חוקי התורה שניתנו לנו בהר סיני, כמו שהציונות עצמה מחלפת את הענין האלקי שבכנסת ישראל ועושה את עם ישראל כעם בתוך שאר העמים, עם אותו הסדר ואותו היעוד של שאר עמי העולם, כן

החוקים הללו ההשיגים הללו מחליפים את תורת ה' אל ענין אנושי עולמי, השבת הוא יום השביתה אנושית לעם ישראל כמו שיום הראשון בשבוע הוא יום השביתה אל העמים בארצות איראפא, ויום הששי בשבוע יום השביתה לשאר עמים. ביום השביתה הזה הבא מן תחוקת הכנסת אין זכר אל זכור יום השבת לקדשו, בני ובין בני ישראל אות היא לעולם, אין זאת כלל הענין של ל"ט מלאכות שאסור לעשותם כי ביום השביתה החוקית הציונית הזאת, נעשים בפומבי כל מלאכות דאורייתא ודרבנן. אך השבת הוא יום שביתה פומבי כיון שא"א בלא יום שביתה בכל שבוע, ולזאת לפי הטראדיציע היהודית נבחר יום השבת ליום שביתה פומבי. החוק הזה בלתי מונע לשום אדם פרטי לעשות כל מלאכות של הל"ט מלאכות, גם אינו מונע לשום מוסד ממלכתי או בתי חרושת פרטי לעבוד ביום השבת בשעה ששיגו הרשיון מן שר העבודה. הבית דואר המרכזי עובד אז, שדה התעופה פתוחה כבשאר ימים, הנמל פורק וטוען הספינות, המלונות עושים מסחרם, כן כל הדברים הבלתי מפריע את יום השביתה אצל שאר אומות בלתי מפריע ג"כ ליום השביתה מן התחוקה הציונית. אין ח"ו לחשוב כי החסרון הוא מפני שאין מפורש בחוק הזה, דברים האסורים ביום ש"ק, וכי המטרה היא לכלול בחוק הכנסת הל"ט מלאכות עם התולדות, אלא עיקר הענין הוא שהחוקים הללו בעצמם הם ביטול לתורה מן השמים, שיום הש"ק נחלף מן חוקי תורה"ק אל חוקי הכנסת. הניגוד אל השיגים של הדתיים הוא ניגוד יסודי, המלחמה של הדתיים עוקרת יסודי הקדושה מישראל, המלחמה של האגודה וחבריהם עבור מדינה על פי תורה זאת מלחמה נגד התורה! זאת מלחמה נגד הקדושה, נגד יסוד האמונה זאת מלחמה עבור ציונות והמדינה, הכל ביחד היא חילוף המהות של כנסת ישראל.

היראים לדבר ה' מתערכים לאט לאט עם מחשבות אנושיות הנפוצים ע"י העתונים עם כ"כ גודש, העתונים מסבירים שיש ללחום עבור אופי דתי על המדינה הציונית, ומשימים זאת בתוך דברי תורה ורגש הקדושה שיראי ה' זעקו מרה נגד חילול התורה. המלחמה בציונות היא המלחמה היחידה להבדל מהם ומדיעותיהם של מינות וכפירה, המלחמה הזאת היא כולה קדושה כולה נובעת מן דברי תורה וקדושה שבישראל. מלחמה כזאת עשו התנאים בימי הצדוקים להוציא מלבן של צדוקים, לא הלכו אל הצדוקים לדבר על לבם שיעשו איזה אופי דתי אלא להתבדל מהם ולהזהיר את כל ישראל ההבדל גמור הזה, כן עשו בימי הנוצרי, בימי הש"ץ, בימי הפראנקיסטין, בימי המשכילים, מלחמה הזאת נגד הפצת דיעות הכפירה של הציונים נשמעה מדבריהם של רבי חיים זצ"ל מבריסק, מלחמה כזאת נכרזה מן דברי החפץ חיים זצ"ל, בדברי אדמו"ר מגור זצ"ל, ועוד כל גדולי התורה שלקחו חלק באסיפה האגודאית בקאטאוויץ וכויען, לברוח מן הציונים והציונות בצעדים מהירים, לחזק לימוד התורה ושמירת התורה במחנה הנשארת ונבדלת מן טומאה זו, להרחיב גבול הקדושה ולהאחז בה ביתר תוקף ועוז. להתאחד עם כל החרדים לדבר ה' להתאחד עם שומרי תורה באשכנז שלפי הנראה הם לוחמים עם

הנאולוגין והרעפורמר, הי' זאת דבר נכון מאד למראה עינים שזהו התאחדות של כל היהודים בכל העולם כולו לצורך מלחמה זאת, בכוחות מאוחדים להרכות בלימוד התורה ועבודת ה', לעזור אל מקומות ששם חסרים אמצעים כספיים עבור התיסדות של תלמוד תורה ובתי מדרשות, הסכימו גדולי ישראל אחדים למחול על טרחתם ולבוא גם אל האסיפות הנקראים ע"י האורתודקסים הגרמניים, לנסוע נסיעה רחוקה מאד מן מקומות מושבותם וקביעות תורתם כי לבס כוער לעזור את ישראל בשעה הקשה הזאת של התגברות המסיתים והמחריבים, חשו לבל להפסיד, אפילו חשש כל דהו, אולי, אולי, תבוא איזה הצלה מן אסיפה הזאת בבאד הומבורג, קאטאוויץ, הנקראים על ידי האורתודקסים להוסיף לצעדי המלחמה גם הכוחות העומדים לרשותם, ביחד ביחד להציל את ישראל מצפרני הציונים והציונות, מן החושך הגדול ההולך ומתגבר.

אמנם היתה התאחדות הזאת לפוקה ולמכשול, תוצאות מרות מבהילות נצמחו מן איחוד הזה ומן מלחמה בכוחות מאוחדות הזאת, נתאחדו יהדות החרדית של תורה וקדושה עם יהדות החרדית הגויית הגרמנית, ללא הכיר וללא הודע נתבלבלה ונתחלפה המלחמה הגדולה והנחוצה בבלבול עמוק וגמור, המלחמה המאוחדת הביאה את הטומאה הציונית להציבור שומרי תורה בהכשר גמור להשיש כל המעקשים למישור, מפי גדולי התורה והיראה נשמע רק ההסכמה והנחיצות על המלחמה הזאת הגדולה, אבל המלחמה עצמה מנהלים האורתודקסים, ראזענהיים וברויער עם שאר עתונאים המה כותבים המה מדריכים המה מפרסמים את תוכן המלחמה הזאת ודבריהם מתקבלים אצל הקוראים כיון שהם מוסכמים להיות אנשי המלחמה מן גדולי התורה, ר' חיים זצ"ל מבריסק כלתי בא כמגע עם דברי הכותבים בעתוני האגודה, החפץ חיים זצ"ל כלתי יודע שום דבר מדבריהם, האדמורי"ם ושאר גדולי התורה עסוקים בתורתם ושאר צרכי ישראל המרובים, אבל זאת ידוע ומפורסם כי האירגון של האגודה עוסק במלחמה נגד הציונים דבר הכי נכון מאד ומן הצורך לחזק ידי עושי מלחמה הללו, בהאסיפה בוועין הנקראת 'כנסיה הגדולה' גדולי התורה מטיפים דברי חיזוק דברי תורה דברי חז"ל וסה"ק, ומן הדברים הללו נתפרסם הפירסום כי הכל נעשה ע"י הנהגת גדולי התורה, וכן דברי ראזענהיים, ברויער, והעיתונאים, הן המה דברי תורה, דברי חז"ל וסה"ק כי גדולי התורה היו שמה על האסיפה והכל מן עת ההיא נעשה עם רוח התורה והקדושה כי נשמע שמה בהאסיפה דברי תורה והתעוררות ליראת ה' הטהורה, גדולי התורה דיברו שמה רק בהאסיפה הזאת אבל הלוחמים חוזרים על דברי המלחמה שלהם כל הזמן מדי יום ביומו, המה חוזרים ומסבירים עוד הפעם ועוד הפעם הפירוש על הציונות מפני שהיא כלתי דתית כי הציונים הם נגד הדת, חוזרים על הנחיצות ללחום נגדם בכל מיני מלחמה בכדי לייסד ציונות דתית, לבנות בנין הארץ על פי תורה איין תורה'דיג ארץ ישראל! הפירוש על המלחמה הזאת הולך בתלם אחד עם הפירוש להנחוצות של מלחמה הזאת, מפני שהציונים הבלתי דתיים גוזלים את היהדות מן נכס הגדול של יהדות ההיסטורית, כי הדת

הוא אוצר הלאומי ההיסטורי, משפטי התורה הם משפטי צדק סאציאלי, השבת הוא יום מנוחה עממי, ואין לבנות את הארץ ללא תורה ודת, רק בנין הארץ עם דת ותחוקה דתית זאת היא הבנין של עם ישראל, מלחמה בציונות! המקלקלים את כל דבר הגדול הזה של שיבת ציון ובנין הארץ.

דבריהם של הגרמנים והעתונאים מתקבלים עם הפירוש שהם מפרשים, כי הם חוזרים על דבריהם עשרה פעמים, מאה פעמים אלף פעמים, עד שנקבעים בתוך המחשבה של יהודים חרדים שומרי תורה כי סכ"ס שם 'מלחמה' על דבריהם, והמלחמה הזאת בנקל לקבלה המתאימה אל שכל אנושי ארציי ביחד עם פעולת זושטן הפועל במסתרים ובמכמנים לקבל את תוכן של מלחמה זו בכל פעם יותר, הלא גם גדולי התורה ושומרי תורה מדברים ומשמיעים את הענין של מלחמה בציונות, נתערבו שני מלחמות הללו המלחמה של אמונה וקדושה נגד הציונות נתמזגה ונתדבקה בהמלחמה של האורתודקסים שהיא היא מלחמה עבור הציונות, עבור הזוהמה לגשם ולזהם עיקר קדושתם של ישראל, בהשטחיות עבור השטחיים של דורנו זה, נשתתפו הלוחמים לחטיבה אחת, ללחום המלחמה הגדולה עם כוחות מאוחדים תחת דגלה של אגודת ישראל בהנהגת גדולי ישראל, המלחמה עבור ציונות דתית מתישבת בקביעות גמור מפני שמתאחדת עם המחאה של יראי ה' נגד חילול שבת וחילול התורה, וזאת מתפרשת בהפירוש של העתונאים באופן יותר קל ומתקבל כי רוצים אנו בישוב ארץ ישראל ובנין האומה ללא חילול שבת וללא חילול התורה, החוב לפנינו לבנות מושבות וקאלאניעס ללא חילול שבת וללא חילול התורה, להשפיע בכנסת הציוני למען תחוקה דתית שהחוק המדיני יכריח באיזה מין הכרח ליתן צבע דתי אל החיים במדינה הציונית, שיהי' נראה באיזה מין ציפוי ויפוי חיצונית שהמדינה היא מדינת התורה, מלחמה מאד חדשה במינה נולדה מן התלוות של הגיון אורתודקסי עתונאי אל עניני התורה, עוד לא שמענו איזה מלחמה עבור התורה ממין זה, לא היתה עוד דוגמא כמותה בכל ימי עולם מיום שניתנה תורה לישראל, עוד לא נודע מאמץ כזה להכריח את הצדוקים באופן מדיני, או את הנוצרים, או את הרעפורמר, שיעשו איזה מעשה, איזה מנהג, שיהי' נראה כי שמירת התורה ישנו כאן, כאן נתחדש הדבר ללחום עבור איזה חוק שיכריח את האזרחים שיאכלו מן בשר שחיטה בשעה שמבשלים אותו בחלב, או בשעה שאוכלים את הבשר עם חלב והדם, שיסעו בשבת במכונה פרטית דוקא ולא כתחבורה ציבורית, שלא יסעו בכביש זה הקרוב אלא בכביש הרחוק קצת, שאיזה תעשייה לא תעבוד בשבת אלא ברשות שר העבודה, שאיזה גר הבא להתגייר אינו מקבל עליו עול מצות התורה אלא עול חוק הציוני, לעשות את הצערמאניא של גירות בפיקוח רבנות הראשיית, כל עבירות של תורה בחיוב כרת או סקילה אינם עומדים על הפרק אלא החוק של הכנסת, והענין הזה נקרא בשם מלחמה עבור התורה.

צ"ו

בודאי ללא ספק כלל ברור מאד, שכל המלחמות הללו וההשיגים של הדתיים לא הביאו כל דהו לשמירת התורה אפילו במעשה אפילו אל אזור אחד החי במדינה בכל הימים שהחוקים הללו קיימים, אף אחד משומרי החוק לא נתהווה לשומר התורה, אף אחד לא התחיל לשמור שבת קודש ואף אחד לא התחיל לאכול כשר, כי כל המלחמות הללו אינם מלחמות התורה אלא מלחמות הגוף בנצחון אנושי, ואינם נגדרים כלל בגדרי התורה והקדושה, המלחמה הזאת ה'קאמפף' הזה מתחילתו ועד סופו הוא ענין גויי עולמי שכל המפלגות בעולם הגויי פועלים באמצעי חוקי המדינה עבור שאיפות של כל המפלגות, כן עושים מפלגות של סאציאליזום או ליבראליזום, הפאשיזום או הקאפיטאליזום, לשום בסדר חוקי המדינה סעיפים המתאימים למטרותיהם. זאת נכון עבור שאיפות אנושיות לכופ האזרחים ע"י תחוקה אנושית במוסדי המדינה, זה ענין הנודע אצל כל עמי העולם, האורתודקסים הגרמניים הביאו סדר הזה גם לנו שגם איזה אופי וצבע של שמירת התורה תתחזק ותתרבה מן חוקי מדינה היהודית שהם האורתודקסים מחכים וגועים לבנינה, וזאת תצטייר בהסיסמה של 'מדינה על פי תורה', אבל בהכרח להכפיל כי שמירת התורה בכל הפרטים אפילו בכל גדרי חז"ל והפוסקים, הבאה ע"י חוקי הכנסת אין לזה שום חיבור אל שמירת התורה מן השמים הניתנה לנו בחורב מתוך האש הגדולה, אין זאת מוגבל באותן הגבולים ושמירת חוקים הללו הם חילוף לתורת משה, המלחמה הזאת המאמץ הזה להשיג הישג מדיני ע"י נציגים הדתיים היא חלק מן ההשוואה אל עולם הגויי שציונות של הארתודקסים נטעה בתוכנו. כל המלחמה ה'קאמפף' שנכרז ע"י העתונאים בלתי נצמח מן קדושת ישראל וקדושת התורה אלא מן חילוף לקדושת ישראל וקדושת התורה, עוד לא שמענו מן מלחמה כזאת מן מקבלי התורה ומעתיקי השמועה, לא מן הראשונים ולא מן האחרונים, שמענו זאת אך מן המתבוללים הדתיים המתאחדים בכפירה הציונית השורש של ראש ולענה הפוגם עד שרשי השרשים.

המלחמה הקאמפף עבור חוקי דתיים בשם שמירת התורה, היא חלק מן כפירה הציונית החילוף לקדושת ישראל עם מלחמת הדתיים שזאת חילוף לקדושת התורה, ובשעה שהמדובר מן המלחמה למען התורה באותה שעה ובהעלם אחד מדובר ג"כ למען שאיפה הציונית הבנין של בית לאומי בבנין המדינה שזאת תקוות עם ישראל, זאת ההבטחה על ירושת הארץ ונחמות הנאמרו על ידי נביאי אמת וצדק, אין הפסק בין פירסום הציונות לפירסום של מלחמה עבור חוקים דתיים במדינה הציונית, לא ציונות חילונית לא לא! אלא ציונות כנה עם חוקים דתיים, אנו נלחום נגד ציונות חילונית, ואיזאק מדבר:

"והנה בין קאטאוויץ ובין כנסיה הגדולה הראשונה היתה המלחמה העולמית

והצהרת באלפור והמאנדאט. קרא השם ב"ה את עמו לקבל עליו תפקיד קשה חדש ונורא, תפקיד בבחינת בריתי אברהם, שאלות שונות? לא ולא! אלא תפקיד אחד להכין את עם התורה ולהכין את ארץ התורה שיהיו שניהם ראויים ומוכשרים, כדי שהשם ב"ה בחסדו יאחד אותם מחדש באחודה של מדינת התורה!

והרי זה כאב וצער קורע לב מאין כמוהו, מנהיגי אגו"י לא שמעו את קול הקורא הזה לא הבינו את התקופה החדשה ותשאר להם שאלת היחס בין עם התורה ובין ארץ התורה אחת מן שאלות השונות. ראו והבינו את הסכנה האיומה של הציונות החלונית ולא ראו ולא הבינו את האפשרות החדשה והנסיית שלא היתה כמוה מיום שנחרב בית מקדשנו לבנות בית לאומי ולקדש בזה שם שמים לעיני כל האומות.

לא אל היחידים פונה המאנדאט אלא אל עם התורה, בקשר היסטורי בין עם התורה ובין ארץ התורה מודה המאנדאט, והוא קורא את עם התורה לבנות לו בית לאומי בארץ התורה, אמנם לעם התורה אין ברירה אחרת כי אם לקבל עליו את התפקיד הזה כתפקיד מאת מלכו בשמים, או לסרב לקבל עליו התפקיד הזה כתפקיד מאת מלכו בשמים".

(ברויער מוריה 224)

ברויער מוסיף הלאה על הדתית שלו ועל חזון הציוני לברר ברור בבירור שאין אחריו ברור, כי המלחמה שלו עבור הדת היא ענין ציוני, כן לא לחם מלחמה הזאת בארצות שונות שיהודים דרים שם להמשיכם אל יראת שמים שלו, אלא עיקר היה הציונות ותיקון הציונות, הוא מוסיף:

"זאת היא ההיסטוריה של אגו"י בכלל וההיסטוריה הזאת היא ההיסטוריה של עם התורה בתקופה הזאת, האמנציפציה הסוציאלית הרפתה ידי עם התורה ואגודת ישראל לא הכירה יעודה לחזק ידי עם התורה ולהיות עצמה עם התורה המאורגן בתקופת האמנציפציה הלאומית.

ויקרא האלקים מלך את עמו לבנות לו בית לאומי בארצו, ולהשליט את תורתו על המציאות הלאומית. והנה עם התורה לא שמע את קריאת אלקיו מלכו, עם התורה לא קבל עליו להוציא את המאנדאט לפועל ויעזוב את התפקיד ההיסטורי הזה לציונות החלונית, ותרם הציונות החלונית את נסה של הרבונות האישית ושל רבונות הלאומית בארץ ה', ולא התורה התגברה על המציאות הלאומית, אלא המציאות הלאומית התגברה על התורה.

הקמת עם התורה, להעלות את אגודת ישראל למדרגה הרביעית, עם התורה אשר הוא מסורס כל עוד שלא חזר לארץ התורה, עם התורה השומע את קול ה' מתוך תהלוכות עולם, והמקבל עליו במס"נ את התפקיד הגדול והקשה, לבנות לו ולתורתו את ביתם הלאומי"

(שם 231)

קשה מאד לדקדק ולעיין בכל פטפוטיו של איזאק ברויער, אבל הוא מפיץ מעט אור על כל הענין של המלחמה עבור הדת, כי הכל הולך 'לקבל במס"נ התפקיד הגדול והקשה לבנות לו ולתורתו את ביתם הלאומי! ולא לעזוב את התפקיד ההיסטורי לציונות החלונית, אלא דוקא ציונות דתית! לקחת את המאנדאט כי מן השמים קוראים' והוא קורא את עם התורה לבנות לו בית לאומי' ויקרא האלקים מלך את עמו, לבנות לו בית לאומי בארצו! וכן הולך ומסית איזאק הזה כנהר שאינו פוסק להפיץ את הטומאה והכפירה ללא גבול, ועד היכן מגיע הזוהמה האורתודקסית העתונאית לטמא ולגשם הכל

וכי המלחמה עבור 'התורה' של הדתיים היא מלחמה נגד הקדושה והאמונה, זאת מלחמה גויית לחתום הכל בהחותם של נחש הקדמוני, בהחותם של ההוגה דיעות, דיעות של זוהמה ומינות שלא היתה כזאת בעומק הזה מעולם, אבל בהכרח לראות את מעט מדבריו בכדי לחשוף לגלות מעט את הענין של 'מלחמה עבור התורה' הנכפל אלף פעמים בכל דבריהם שלהגאונים והצדיקים המעוררים לתמוך בהלוחמים הללו, בעת שלוחמים מלחמתם על חוקים דתיים במוסדי מדינה הציונית. כיון שכל הענין היא כפירה גדולה ועמוקה, כיון שכל ענין הציוני היא שינוי המהות של קדושה אלקית להחליפה אל טומאה גויית ארציית, כן היא המלחמה עבור התורה לשרש ולעקור כל קדושת התורה והמצות, אל חוקים ציוניים מדיניים. אמנם האורתודוקסים מוסיפים והולכים לבאר את חטיבה הזאת הכוללת, איזאק ברויער מבאר כי כל הענין של מצות התורה זה ענין של צדק ומשפט אנושי, גם כל הגוים יתנו הכרה אל חוקי הצדק והמשפט אשר כוללים גם אותם את כל עמי העולם. הוא מוסיף לבאר את ענין ימות המשיח כי זאת סדר של צדק ומשפט עולמי, מיסודם של ההוגים הגויים כמו קאנט וניטשא, הולך וכותב פרק מיוחד לבאר כי מלחמה עולמית הראשונה היתה מלחמה משיחית, היינו בכדי שאחר המלחמה תתחיל התקופה של 'משיח', ומה זאת תקופה משיחית? איזאק ברויער מבאר שזאת חבר הלאומים (פעלקער בונד) להשרות שלום ומשפט צדק בעולם! אבל משום שלא עשו זאת נתהוה מלחמה העולמית השניה, בכדי שסכ"ס תתחיל התקופה של עולם המשיחי של שלום וצדק, כדרישת קאנט, מארקס, שאפענהור, אי אפשר להביא כל דבריו הטמאים, המזהמים, ההופכים אור לחושך, אבל קטעים אחדים נחוצים להבין את הציונות והמלחמה הדתית המתנהלת מן חניכיו באגודת ישראל, איזאק מדבר:

הוא כותב על המלחמה העולמית הראשונה, ועל מלחמה העולמית השניה, הוא איזאק קורא לזה 'מלחמה עולמית המשיחית', כי המלחמה היתה מפני חסרון הצדק והמשפט הסאציאלי ולזאת חבר הלאומים, ואסיפת השלום שבין האומות יביא את הצדק הבין לאומי הזה, אלא שחבר הלאומי (פעלקער בונד) לא הבין את תפקידו המשיחי של צדק סאציאלי, כי כן ענין של ימות המשיח לפי הבנתו של איזאק ברויער:

"עם ישראל לא הבין את תפקידו שהטילה עליו ברית השלום (של העמים) עם המאנדאט שלה, ליצור מציאות לאומית בבית הלאומי כדי להשליט עליה את התורה. אמנם גם אומות העולם לא הבינו את תפקידם שהטילה עליהם ברית השלום עם חבר הלאומים שלה, לסדר את המציאות הלאומית שלהן ע"פ המשפט וע"פ חזון הצדק, ולא ארכו הימים ותעבר הרוח המשיחית שרחפה על פני תבל בשעת שביתת הנשק". (מוריה 233)

"דורשים וחוקרים עד היום הזה, מי הוא האחראי לאסון הנורא של מלחמה עולמית הראשונה שהכיב כל תקות החברה האירופאית, ההתקפחות וההתנוונות של חזון המשפט והצדק הן הן שורשה של מלחמה זו, הן הן שלא נתנו גם לשאר החזונות להשתלט על החברה והמדינה, זאת הביא הברבריסם של המלחמה הזאת את כל האנושות עד גבול ראבדון. הכשלון של האנושות על אף כל החזונות כ"כ בולט, עד אשר צודקים אנחנו לקרוא את המלחמה הזאת מלחמה משיחית"

"במהירות בזק פרץ האסון על החברה האירופאית הטבועה בתרבותה האינבידולוסטי והאיר לה פתאום את כל הטראגיקה של ההיסטוריה האנושית, נחמתה היחידה היתה שהאסון הזה הוא מעין חבלי המשיח, מעמקי לבה יצאה הקריאה והדרישה לשלום נצחי"

"קריאה ישנה ודרישה ישנה, הלא כל העמים וכל בני האדם שבתוכם, נצאים בגלות מימי דור ההפלגה והלאה, על אף כל המציאותם הפוריה ועל אף כל חזונות הנשגבים, כי חסר להם חזון כל החזונות חזון המשפט והצדק האלקי, אמנם בימים ההם התגברו געגועי האנושות עד אין קץ, ורוח משיחית רחפה על פני כל הארץ, הרגישו אז כולם כי לא המדע ולא האמנות וגם לא שאר כל החזונות, אלא אך ורק המשפט יכול לגאול את האנושות משוטה הנורא של המלחמה."

(שם 194)

עד כאן קטעים אחדים מן ההבנה של איזאק ברויער בענין ביאת המשיח, שזאת צדק סאציאלי לכל הגוים מיוסד על חבר הלאומים, כי גם המאנדאט הטיל על עם ישראל כברית השלום 'ליצור מציאות הלאומית בבית הלאומי בכדי להשליט עליה את התורה' כמו כן לא הבינו האומות, לסדר מציאות לאומית שלהן על פי המשפט וע"פ חזון הצדק ומסיים ברויער ההוגה דיעות הדתי, 'ולא ארכו הימים ותעבר הרוח המשיחית שרחפה על פני תבל בשעת שכיתת הנשק' 'הוא ממשיך הלאה להבין את ענין של ביאת המשיח שזאת היתה המלחמה הראשונה בכדי להנחיל חזון משפט וצדק, או של מארקס או של קאנט, כי רק זאת' 'רק המשפט יכול לגאול את האנושות משוטה הנורא של מלחמה' כי הנחמה היחידה שהיתה לאומות אירופא שכל זאת היא 'חבלי משיח'. זאת היהדות של איזאק.

הוא מבאר ג"כ את המשימה של עם ישראל בכדי להביא שלטון הצדק ומשפט שהמאנדאט הטיל על עם ישראל כמו על שאר האומות, ולא עוד אלא שעם ישראל ילמוד את שאר האומות את חזון הצדק והמשפט, בכדי להביא את האנושות לשלום ומנוחה, העולם המשיחי לפי ענינו של איזאק ברויער, וכותב:

"וגם בארץ ישראל ארצו של חבר הלאומים, לא הצליח המאנדאט שהחזון הצדק והמשפט יביא את השלום הנצחי לארצו של המלך אשר השלום שלו, שתי האומות המוכרות בארץ, הצדק והמשפט יכריע ביניהן, ויתן לשתיהן לחיות באחוה וגם באהבה זו על יד זו, והארץ הזאת תהי' למופת ולאות לכל שאר הארצות בהראותה להן את ההרמוניה של הצדק, ואת הכח המעשי של המשפט, לא נשמע קול החרב כשסידר חבר הלאומים את חוקי המאנדאט, הרעיון הי' נשגב."

"גם בארץ ישראל לא לקח חבר הלאומים את הנהגת הענינים בידו הוא, חבר הלאומים דגל בשם הצדק והמשפט כערך חברתי עליון של האנושות, ע"כ כשלונו של חבר הלאומים גם כשלון חזונו כשלון הצדק והמשפט בחיים החברתיים, כשלונו של חבר הלאומים השפיל את חזון הצדק עד אין סוף והפך אותו לדחליל בין העמים. לא הבינו אומות העולם את תפקידן, וגם עם ישראל לא הבין את תפקידו"

"הקדמת המלחמה העולמית השניה, היתה מלחמת הנאציסום בעם ישראל, מלחמה בכל עם ישראל, מלחמה מוזרה מלחמה מאין כמוה, מלחמה משיחית,

לא צבא נגד צבא לא כח נגד כח, אלא עוז נגד צדק, חמס נגד משפט, רבנות עריצית נגד החזון היסודי של האנושות. אף פעם במשך כל ההיסטוריה לא נתבלט אופיו האנושי של עם ישראל בבהירות כה עצומה כמו במלחמה זו, גורלו של עם ישראל בעולם וגורלו של הצדק ושל חזון האנושות עצמה אחד הוא, מעולם לא נתרומם עם ישראל בהיסטוריה עד כדי כך

"לכן כל מי שיש לו עין לראות ואזנים לשמוע יבין וישכיל, כי רק על יסוד המטהיסטוריה יכול עם ישראל לבנות לו בית לאומי בארץ ישראל, וכי רק שלטון הצדק והמשפט יכול להגן עליו והבית הלאומי המטהאיהיסטורי יקום לעולם. לא הבינה אגודת ישראל את התקופה, לא הופיע עם התורה על בימת ההיסטוריה לקבל את המאנדאט, כדי להכין את עצמו ואת אדמתו להיות שניהם ראויים ומסוגלים למדינת התורה".

(שם 237)

אין גבול לכל הזוהמה הארסיית אשר הוא מביא בתוך דבריו, ובנוגע לענין מדינה על פי תורה, זאת לשום חוקים דתיים על הארץ, חוקי צדק ומשפט סאציאלי שחבר הלאומים רצה בו ולא יצאו לפועל, לא בין עמי העולם ולא בבית לאומי בארץ ישראל. לכן הוא דורש כי רק שלטון של צדק ומשפט תשום בארץ והארץ הזאת של ישראל 'תהי' לאות ומופת לכל שאר הארצות, בהראותה להם ההרמוניה של הצדק וכמו שמסיים שם 'הקמת עם התורה בארץ ישראל, התפקיד המשיחי' (שם 246)

"ובית הלאומי של מלכנו ושל תורתנו וארצו, זאת היא המצבה היחידה הראויה לזכרונה של יהדות האירופאית, לזכרונם של הצדיקים שנפלו בחרב" "ותפרוץ המלחמה העולמית השניה ותאכל ביהדות האירפאית הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו, ויפסח מלך הגוים על ארצו על אף כל טומאתה, ולא נתן המשחית לבא אליה כי חמל ה' על עמו בארצו, ובחסדו הגדול עוד חכה לו שיקום ויבנה את הבית הלאומי לתורתו הקדושה".

(שם 247)

אם כי אין חדשות בקטעים הללו כי הוא חוזר על דבריו שנאמרו ונכפלו על ידו בכל ההזדמנות, אבל אי אפשר לבל להבליט הטומאה הציונית השזורה בכל בטויו, ויפסח מלך הגוים על ארצו על אף כל טומאתה ולא נתן המשחית לבא אליה כי חמל על ארצו, ובחסדו הגדול עוד חכה שיקום ויבנה הבית הלאומי לתורתו הקדושה ויפסח מלך הגוים על ארצו, איזאק ממציא פסוק מדעתו, שבהפסוק הזה כתוב ויפסח מלך הגוים קריאה נעימה המתאמת מאד לרוחו, מלך הגוים! וזאת הדבר המשמיע מאז ועד עתה על התחברות של ישראל לכל הגוים. איזאק מסביר מדוע לא בא הצורר הגרמני אל ארץ ישראל? כי חמל ה' על ארצו ובחסדו הגדול חכה לו שיקום ויבנה את הבית לאומי לתורתו. הוא רואה את החמלה הזאת עבור הבנין של בית הלאומי ע"פ תורה, מה שלא נהיתה על המיליונים הנהרגים והנשחטים הנשרפים והנדושים ינקום ה' את דמם לעינינו, כי העיקר אצלו 'שיקום ויבנה את בית הלאומי' על זה סובב והולך הכל. הוא איזאק יודע סתרי עולם, והוא יודע הטעם שלא בא הצורר לא"י שזאת מפני הקמת הבית לאומי, כי גם בשמים הם ציונים דתיים, בית לאומי לתורתו הק', כאשר אנו רואים את הבנין הזה כהיום, כי הבית לאומי נבנה על רצונו ודעתו של איזאק ברויער, ארץ ישראל ע"פ תורת

ישראל. אגב יש לציין כי מעולם לא בא חיל הגרמני סביב לארץ ישראל, חיל האנגלי לחם נגדו ולא בא אפילו אל ארץ מצרים ומעולם לא פלש הרבה מעבר לגבול מצרים לפי פירוש ברויער על וחמל ה' על עמו הכוונה ג"כ על עם מצרים, וגם שאר ארצות בממשלת רוסיה שלא יכול חיל הגרמני לכבושם, ומי יכלכל עומק כוונתו של איזאק ברויער הזה. אולם לא יעזוב שום הזדמנות בכדי לקבוע את הציונות ובית הלאומי בתוך דבריו, יהי' זאת אפילו בענין הרחוק מן כל רושם של אמת, הוא עושה פתגמים, הוא מייצר פסוקים, והוא מכין את העובדות הכל המוליך אל התכלית לפגום, לזהם ולטמא את כל עצם קדושת ישראל ואמונתם מורשה קהלת יעקב.

צ"ז

הפירוש על תוכן המלחמה בציונות נקבע בקביעות אצל שומרי תורה ומצות לאט לאט אבל בצעדים בטוחים, הציונות נתפרשה עם אותו הפירוש הנחוץ להפצת הציונות. אכילת טריפות נודע מן אז בהשם של אכילת טריפות עכשיו נמשך על זה שם החדש של ציונות, חילול שבת נודע בעולם בשם חילול שבת עכשיו נקרא זאת בשם ציונות, עובדי עבירות נקראים בדברי חז"ל והפוסקים, בשם עובדי עבירה עכשיו נשתנה שמם להיותם נקראים בשם ציונים, ציונות חדשה עם ציוניט חדשים הביאו הלבלרים לנו וחוזרים על חידוש הזה פעם אחר פעם, עד הקביעות ללא ספק כלל כי זאת המלחמה בציונות, דברי העתונים הדתיים נשמעים אל אזני בני ישראל ביחד עם הנאומים של העסקנים האגודאים הצריכים מאד אל הפירוש הזה והציונות החדשה הזאת, בכדי לאפשר להם ללקט פירורים תחת שלחן איזבל. הפירוש הזה הי' הצלחת השטן הגדולה ביותר, חורבן הגדול שהחריב הכל חרב דוקרת בלב כל ישראל, הפתח שנפתח לכל טומאה הגדולה הזאת שתכנס ללא מעצור אל ישראל ללא יוצא מן הכלל. אם תזכור דברי הגאונים והקדושים שלחמו נגד הציונות בחרף נפש, תיכף ומיד בא הפירוש ומפרש מלחמה הזאת שהם כיוונו נגד ציונות בלתי דתית וכל דבריהם נגד הציונות נעשו לשממה לאין ניגוד כלל. אם כה תאמר שהלא הציונות אומרת שאנחנו ככל שאר הגוים ככל הגוים בית ישראל? תיכף ומיד מתעורר הפירוש בחרבו הקשה ואומר ומפרש, בודאי! ללא תורה ומצות הרי אנו ככל הגוים ובהכרח לבנות הארץ רק על פי תורה ותהי' זאת מדינת הלכה ולא מדינת החוק, אם כה תאמר הרי אנחנו אומרים שלושה פעמים בכל יום שלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונס? מתקומם הפירוש ועומד וזועק, בודאי בודאי שלא נהי' ככל משפחות האדמה להתעסק בכדור רגל והראות סרטים בקלנוע, לא! אנחנו נבנה בנינים לישיבות בארצנו אנחנו נתעסק בבנין הארץ ובנין האומה על פי קדושת החיים ולא בתחוקה חילונית וחיים חילוניים. הפירוש הזה נובע מן אותה טומאה העמוקה המושרשת בשרשים גדולים כמו טומאה הציונית עצמה, הפירוש הזה הס"ם בעצמו שם בפי שלוחיו הגרמניים והלבלרים

הדתיים, כי הכל מתפרש בפירוש הזה גם ביאת המשיח ותיקון העולם כל גאולה העתידה ותקוותן של ישראל. יש לו להפירוש הזה מלחמה גם כן, אנו נלחום נגד משיחי שקר שהם ללא תורה וללא ישיבות, אנו נלחום עבור הפצת התורה וחוקיה החיים של תורה ומסורה, עם הפירוש הזה ועם מלחמת הדתיים נפתח פתחה של גיהנם הבולע את הכל והכולל את הכל, כולם נטבעים במים הזדונים ללא יציאת שערה קטנה, הציונות עצמה מתפשטת והולכת, כי כל דברי הגאונים והצדיקים נתהפכו ג"כ לחומר עבור הפצת הציונות.

אין לתלות שום ענין המרחש אצל ציבור הישראלי וכן שום דבר בכלל, בגורם זה או בגורם אחר, לחשוב כי בלא הגורם הזה הדבר לא היה בא לעולם. הכפירה הציונית היא כפירה וטומאה חלוטה וגדולה מאד הפוגמת עד השרשים של קדושת ישראל כח הטומאה הזה התגבר וירד לעולם בימי עיקבתא דמשיחא, בימי הירידה הגדולה וחושך הגמור הקודם אל האור הגדול והנצחי של ביאת משיח צדקנו ותמלוך אתה ה' לבדך על כל מעשיך בהר ציון משכן כבודך. אולם ההכרח מכריח לבאר הדרכים והאמצעים אשר כח הטומאה הזה הכללי פועל על ידיהם לבלע העולם כולו רעים ביחד עם טובים. החוב להזהיר ולהראות אל השוגגים והתמימים את הכלי זיין של השטן, להשמר מהם בכל האפשר ולהיות נזהר בזהירות יתירה לכל ליפול במצודתם, יש להבהיר הדברים בכל מיני בהירות בכדי להראותם לכל מי שירצה לראותם. זאת הכרח גמור אפילו באופן שאין באפשר לראות התוצאות בשעה הנוכחית, התגלות הדברים פועל ישר מול הבלבול שהשטן מבלבל את העולם ומעט אור אפילו חלש מאד ומצומצם מאד, אין להעלימו בשעה הגדולה הזאת ימי הרת עולם. אין באפשר לראות ולפרט גדלה של טומאה זו ואין אפשר לפרט הפרטים של הכוחות והאמצעים העומדים לשירותה לפשט ולהפיץ כפירה זו בין כל ישראל. רבות המה הרציחות והעוול שעללו לנו הציונים הללו, איך גזלו נפשות איך העבירו על הדת בכפיה ובעל כרחם הרבה רכבות מישראל שנפלו לתוך רשותם מתוך ההצלה שאמרו שמצילים אותם, כל העוול הזה עזר ג"כ לבלבול המחשבות להגביל את רעת הציונות בתוך הגבול העברת על הדת אל אותם היהודים ששבט הכפיה של הפושעים היה מושל עליהם ואין מציל מידם.

הציונים המציגים את טומאה הציונית כמותה גם הם עומק הרע הנמצא בעולם, ורצונם לעקור בפועל כל רושם תורה וקדושה מישראל, הביאו הציונים ילדי ישראל מפולין עמק הבכה והכליון וסדרו אותם בתוך מושבות וקאלאניעס שלהם, איש לא ידע מזה בתחילה, איך נעלמו אלפים ילדים הללו שבאו דרך פרס ונקראו 'ילדי טהעראן', לא נודע איפוא הם ומי המטפל עמהם עד שנודע כי 'עלית הנוער' מסדר הילדים לתוך מושבות של 'השומר הצעיר', שמה מאכילים אותם טריפות ונבלות, שמה מרגילים אותם לחלל שבת קודש, שמה מתבצע שטיפת המח יום יום ושמה נאכדים מתוך קהל הקודש. הביאו הציונים יהודים חרדים מן ארץ תימן ושאר ארצות המזרח וגם להם מצאו מקום

במושבות הללו תחת השגחת 'שומר הצעיר' או שאר כופרים שונאי התורה, הציבו שומרים מלאים רציחה ותרמית שישמרו המעברות ששם נמצאים יהודים הללו ולא ירשו לאיזה שומר תורה לבוא במגע עם הנגאלים הללו, שהגאולה הציונית הביאו אותם ארצה. אינקביזיציע מאיימת פרשו לראשם של הנגאלים הללו הכריחו אותם לעבור כל עבירות שבתורה, השומרים מבחין עושים שמירה מעולה לבל ינוסו לבל יצאו מרשותם, לבל יספרו לכל העולם כולו המתרחש שמה איך אנשים מזרע ישראל נעשו לרוצחים כהגרועים שבגוים, ובאיזה אמצעים מעבירים אותם על דת משה וישראל. משה קול שר"י המנהיג של 'עלית הנוער' המנהיג כל תהלכה הזאת מתגאה בפרהסיה על מעשיו והשיגיו, לו להרשע הזה מקום נכבד בין צמרת הציונים ואין רשות לשום אדם לחקור אחריו והנהגותיו עם הנגאלים בגאולה הציונית. אמנם הזעקה של חמס התחילה להתפרסם ולהשמע, הכנסת הציוני יסדה וועדת 'חקירה' ואחר חקירה ודרישה באו לידי מסקנה שאין במעשיהם של הרוצחים שום עוול, אלא בכדי להשקיט הרוחות ימסרו מן השבי איזה מספר שבויים לידי הדתיים, אבל רובם ישארו במעברות תחת חסות השומרים. אין לשום אדם עוד הזכות להתאונן ולהתרעם על מעשיהם של האכזרים הללו כיון שהיתה חקירה של וועדת הכנסת, וגם מסרו איזה מספר זעיר מן שלל הנפשות לידי הדתיים א"כ הכל על נכון, משה קול ימשיך הלאה את מעשיו לטובת אחינו שבגולה, לטובת תחית האומה קיבוץ גליות ובנין הארץ.

מן האחוז הפעוט שיצאו מידי הגאולים האכזרים הללו, נודעו פרטים מן הרשעות של הציונים והסדר במעברות, שכל מחשבה לא היתה יכולה לציירם, הזעקה הולכת ומתגברת כי אין באפשר לעשות שום דבר חוץ מן זעקה, הממשלה הציונית אינה זועקת אלא מקבלת שביעת רצון מן המעשים הללו, הם מתענגים לראות איך חלק מישראל מתהפך לציונים מובהקים ומחללי התורה כי כן זאת היא עצם ענין הציונות, אינם שונאים את הדתיים כי הם עומדים לשירותם על ידם נתפרש ביאור נכון על דברי התורה והאמונה באופן שיתאים אל כפירה הנוראה הזאת, אינם שונאים את הדתיים כי כולם ללא יוצא מן הכלל נכללים בהציונות במראה זו או אחרת כולם הם בתוך המסגרת ואין לחוש שום חשש שאיזה עיכוב להתפשטות הציונות יצמח על ידם. אבל הם שונאים את הדת ואת הקדושה בשנאה גמורה כי רק התורה בעצם ענינה מיצגת סכנה וכליון לכל ענינה של הציונות. יודעים וזוכרים כי האמונה של תורה בכיאת המשיח וגאולה העתידה מפריעה את ההשגה ותפיסה של מושג הציונות בתוך תוכיות ענינו, הם שונאים את התורה והאמונה בשנאה שאין לה חליפין כי זאת ניגוד עצמי ומקורי הניגוד שבין אור לחושך ובין ישראל לעמים. בראותם איזה קיבוץ של יהודים שומרי תורה ומצות מתעורר אצלם החשש שמא עוד לא באו אל חוג הדתיים, שמא עוד לא שמעו את הפירושים שהדתיים מפרשים את פסוקים ומאמרי חז"ל, שמא עוד מחזיקים בתורה ואמונה כאשר ידענו קודם בוא הדתיים לעולם, שמא באיזה פעם יתעוררו ויתנערו מן כפירה הציונית ומן הפירושים

של הדתיים בבת אחת, בפרט העדה מישראל הבאה מארץ תימן ששמה עוד לא הגיעו הדתיים המזרחיים וחבריהם האגודאים הלוחמים. לזאת החליטו בהרגש חזק וללא התבוננות יתירה שנכון בהחלט להעבירם על הדת והאמונה לעשות אותם כופרים ומחללי התורה, רק בזה יהיו מוכנים לקבל התעודה הציונית להיותם אזרחים נאמנים במדינה הציונית, בלתי נחוץ לפנייהם התבוננות יתירה כי השנאה התוכנית של הציונות אל התורה והאמונה תובעת זאת, לעשות מעשים הללו עם הנסחבים לגבולם, מעשי שונאי ישראל נודעים, ללא תקדים אפילו אצל מסיתים ומדיחים הרבים שעמדו לישראל בכל הזמנים. הזעקה על השכורים בגאולה הציונית הולכת ומתפשטת, הדתיים האגודאים משתתפים בזעקה הזאת כי דבר זה קשה לפנייהם אפילו אחרי ההתבוללות שלהם, זה בניגוד אל הענין 'מדינה ע"פ תורה' שעל ידי זה משיגים קולות בעת הבחירות. גם ייצובם הביטוי הבלתי מפריע לענין ההתבוללות שלהם כי זאת עוול נגד חלק האזרחים בהמדינה זה השתלטות בלתי נכון לפי רוח דעמאקראטי ותקנון הכנסת, בהיות שהדתיים הם אזרחים נאמנים להמדינה מגיע להם בצדק זכות השוויון לשאר אזרחים ואין לעשות כפיה של הרוב נגד המיעוט, כמו שמפורסם בין שאר עמים הנאורים. כתבו על עוול זה העתונים הדתיים הן של המזרחי והן של חבריהם האגודאים, מוחים הם הבלורים בחזקה ובקול רם כי הפעם המחאה הזאת אינה נגד המדינה אלא מתוך ענינה של המדינה, מתוך המשטר הדעמקראטי השורר מתוך זכות האזרחים, וזאת בהיתר גמור ומתאים אל ענינם של הדתיים במדינה. גם טובת הנאה צנועה מתחבאת בתוך זעקה הזאת להראות לבוחריהם כי לוחמים עבור הדת, והיתרון הגדול להיות לנו נציגים דתיים בכנסת וכיחוד נציגים אגודאים, העומדים על המשמר ועושים מלחמה במס"נ עבור הדת, ע"י נאומים מעל במת הכנסת ובמאמרים בהעתונים. בין הבלורים האגודאים ה' מובלט ביותר משה שעהנפעלד ע"ה, הוא ה' סופר מחונן וכותב עם להט בשטף מילים לכל אשר יחפוץ לבטא, ביחוד על הדברים העומדים על סדר היום. משה שעהנפעלד ה' מיוצאי גרמניא ובא לארה"ק בתחלת ממשלתו של הרשע הצורר היטלער ש"ט, ביחד עם קלמן כהנה ועוד חברים מן נוער האגודתי אשר בגרמניא. הוא כתב מאמרים בעתוני האגודה ובמיוחד ב'דגלנו' בבני ברק, ובשעה שקלמן כהנה ועוד הצטרפו אל פא"י האגף השמאלי, הצטרף משה שעהנפעלד אל צא"י מה שנקרא אגף הימני של האגודה. בתקופת הפרשה האומללה של ילדי טעהראן, התבלט משה שעהנפעלד במאמריו החריפים ובקונטרס מיוחד בענין זה, הוא כותב בהגיון ובכטוים חריפים נגד הציונים המושלים, גם הלאה בזמן השכורים מן עולי תימן ובכל ההזדמנות המכאיבות שלא חסרו בכל הזמנים של השתלטות הציונים, משה שעהנפעלד התפרסם ככותב היותר ימיני היותר חרדי הלוחם בעוז נגד הציונים, ההגיון החודד עם המליצות המצלצלות שבמאמריו נראה בו הניגוד לציונות האפשרית מבין לבלרים החרדים, הוא מגין על החרדים בירושלים וגם מבקר לפעמים את ביתו של הגאון מבריסק זצ"ל, זאת היתה תוספות חתימה על הימנית שלו

ואין להטיל ספיקות בכתיבותיו.

משה שעהנפעלד הוא הכותב הראשי ב'דגלנו' המתפרסם בבני ברק, קוראים בו תלמידי הישיבות, וגם מגידי שיעור מוצאים בו החומר הקנאי על המתרחש במדינה הציונית, ובחילוף אל 'המודיע' מוצאים בה'דגלנו' החומר של מלחמה בציונות בנוסח עתונאי — 'מיני', המתאים לרוח הזמן לרוח מוסדות הישיבות שנבנו אחרי קום המדינה, ולפי רוח המגידי שיעור הרוצים ב'קנאות' ממין זה, אינם הולכים עם פשרות כי כן ידוע כי הגאונים וגדולי התורה לחמו נגד הציונות בכל כוחם, לזאת המגידי שיעור הנודעים ג"כ בשם גאונים רוצים ללכת בצעדיהם במסילה אחת עמהם. הרב אליעזר שך המגיד שיעור הראשי בהבנין הגדול של ישיבת פאניביעש, קורא וסופג הרבה מן כתבתו של שעהנפעלד, וכמעט אין לך ביטוי של שעהנפעלד שלא יהי' מוזכר בדבריו של הרב שך בשעה שדובר על הדברים העומדים על סדר היום במדינה. הרב שך צריך מאד אל חומר עתונאי קנאי, כי מלבד היותו מגיד שיעור הראשי בישיבת פאניביעש, התפרסם ג"כ בעתוני האגודה לדובר הראשי לשאלות אגודאיות ובפרט בעתותי הבחירות לכנסת ועיריות המקומיות, הרב שך מזהיר הצהרות, נושא דרשות על האסיפות, מעורר ומסיק המסקנות המתאימות לצרכי האגודה, ולצרכי המלחמה בציונות הנבנית על יסודות הנודעות ברוח מגידי שיעור הגאונים, ברוח קנאות ללא פשרות. משה שעהנפעלד מושיט לו במאמרו החומר הזה להרב שך והרבה פעמים חוזר מלה במלה עליהם, וכל המזיגה של ציונות ברוח התורה נמצא בה'דגלנו' כי מאמרו של שעהנפעלד מכילים מליצות ובטוים שאיזה מין להב מתראה בהם איזה מין מלחמה נשמע מהם, הכל באופן נאות לפי הנקבע כבר הכל תוך ענין המדינה עם הדרישה של 'על פי תורה' באופן חזק ומעורר קנאות לזה, ובודאי נכון לפני הרב שך לקרוא דברים כהללו ולעכלם, לפעמים להוסיף עליהם עם ברק עודף של דברי תורה. גם לפעמים לשנות מעט התואר של כתיבת שעהנפעלד בכדי להציג לפני השומעים דברים של תורה, לגנות את הפקרות של הציונים ללא פשרות ולדרוש בדרישה חזקה 'הנהגת התורה' מדינת התורה ולא מדינת החוק! כי באין תורה אין מדינה ופריקת עול תורה של הציונים מביא סכנה גדולה לקיום המדינה. שעהנפעלד הי' מיוצאי גרמניא, הדוגמא המיוצרת לפניו של מלחמה בציונות, הוא של איזאק ברויער כי גם ברויער כותב עם להט עם ביטוים מעוררים אשר בדה לו, גם ברויער אינו רוצה בפשרות אלא בנין הארץ בהכרח שתהי' על פי תורה ותחוקה דתית, להתמסר לזה 'ברצון של ברזל' כותב ברויער, לבנות בית הלאומי ע"פ מסורה הלאומית וצדק של תורה, המדינה צריכה שתהי' מדינת הלכה כי לפי ברויער אין דרך לשמירת התורה אלא ע"י חוקי המדינה שתכריח את האזרחים לשמור על אופי דתי מסדר ומשטר המדינה. שעהנפעלד כותב מסורה זו בלהב ושטיפות מליצות שונות וגם מביא דברי חז"ל שאפשר למצוא בתוכם איזה לשון הדומה ללשונות שהוא בודה מלבו, וכין שאיזה מין דמיון של חיבור מוצא שם הלא זאת ראינו גמורה על דבריו. אולם הדוגמא של ברויער

שזורה בכל דבריו ואינו כותב ענין אחר חוץ מהענין של איזאק ברויער, אלא שהוא שעהנפעלד מלביש בהם מליצות אחרות, מליצות של סיפורי חסידים, מליצות של פתגמים שהוא ממציא מעצמו, בכל אופן דברי שעהנפעלד ודברי ה'דגלנו' נתהוו למורה דרך עבור 'אגף הימיני', אם כי קשה מאד למצוא הגבול שבין אגף הימיני ואגף השמאלי, אבל אגף הימיני קרוב יותר אל מגידי שיעור ומתוך זה נתוסף הקביעות של ענין מדינה הציונית בפי כל. ההכרח להביא איזה קטעים מדבריו של הלוחם הימיני לראות את הבאר אשר ממנה שתו אגודאים הימינים והקנאים יחד, ומה זאת הנקרא מלחמה בציונות ללא פשרות, הדעת תורה של הגאונים ורוח התורה של הישיבות, שעהנפעלד בעזבו את גרמניא לא עזב את לימודי גרמניא ורוח האורתודקסיה שבה נתחנך ונתגדל, על מלחמתו של ברויער בהציונות כותב:

"ד"ר יצחק ברויער האויב הרעיוני והאידולוגי הגדול ביותר שקם לציונות, ולא ראה בחייו את התגשמותה כמדינה, קבע מסמרים ליחסה של אגודת ישראל למדינה, אם זו לא תהי' מבוססת על חוקי התורה, נכיר בה דה – פקטו ולא דה – יורה, משמעתו של עקרון זה כי מתוך ההכרח שלא יגונה, אנו נאלצים להשלים ולהודות בקיום המדינה המכריזה על עצמה כמדינת החוק ולא הלכה. אולם לעולם לא נכיר בזכותה היהודית של מדינה מורדת במלכות שמים, אשר בדחותה את חוקת התורה היא מחללת שם שמים ברבים לעיני כל עמי תבל. להוותה של אגו"י נמצאו בה חוגים עסקנים וגם מנהיגים שלא היו מסוגלים או שלא רצו להבחין, בין הכרה דה – פקטו לבין הכרה דה – יורה, והעניקו למדינה הציונית בלב שלם את שתי הכרות גם יחד. למעשה, מאז קום המדינה סמכה מועצת גדולי התורה את ידה על העקרון שד"ר ברויער הטיף לו על השלכותיו המעשיות".

(שעהנפעלד, ניב המורה – תשרי תשל"ה)

המנהג של שעהנפעלד להביא איזה דברי חז"ל להכניס ולהתאימם באיזה מין גדר מליצה או דמיון לדבריו, כאן מביא ג"כ דברי חז"ל בהמעשה שהלך רבי חנינא בן תרדיון לבקר רבי יוסי בן קיסמא, ודברו אז על מלכות רומי, וכיון שנזכר בדברי חז"ל הללו מלכות רומי היינו הממשלה, אזי כבר נכון לפני שעהנפעלד להשים בדברי חז"ל את הענין של דה – יורה ודה – פקטו. כן מוסיף שם לעקם ולסלף דברי החפץ חיים ז"ל על חוסר המלחמה בהיעוויסעקס ברוסיה, וא"כ כיון שהיוועסעקס היו מן ממשלת הרשעה הרי יש לפניו כבר הדרך להשים את החפץ חיים בתוך דברי ברויער של דה – יורה ודה – פקטו. שעהנפעלד אינו נח ומביא איזה לשון מדברי הרשב"א ומשים את הרשב"א ז"ל בתוך הקלחת של דה – יורה ודה – פקטו. אין להתפלאות כי מגידי שיעור הגאונים, שאבו את הדעת תורה מדבריו של הלבליר הזה, כיון שכ"כ תורה יש בדבריו, מאמרי חז"ל, הרשב"א החפץ חיים, כן הוא עושה כזאת בשאר מאמרי, איזה פתגמים של דרשנים או בדחנים הוא משים על שכמם של גדולי ישראל המפורסמים איזה הלצות על שם הרבי מקאצק זצ"ל, על המגיד ממעזעריטש, על גאונים מפורסמים בישראל, ממציא סיפורים, מלקט דברי דרשנים, וקורא להם שמות של גדולי וקדושי ישראל מן הבא בידו.

מתוך כך הדברים מוסמכים, מחתך ומשור אותם כרצונו בכדי שיתאימו אל העתונאית אגודאית המשיבים את המלחמה שלה שצרה, מלחמה בציונות, מלחמה ללא פשרות, עד אשר האמת ינצח שתהי' זאת מדינת הלכה, מדינה על פי תורה.

שעהנפעלד מצייר את ברויער 'האויב הרעיוני ואידולוגי הגדול שקם לציונות' הציור הזה הוא על איזאק ברויער, א"א לציירו אחרת כי אם זאת, התנגדותו היתה לא מפני תורה ואמונה, לא מפני יראת ה' וקדושה, כי רחוק הוא מן הדברים של יהדות המיוסדת על תורה וקדושה, התנגדותו של ברויער לא היתה לציונות אלא אל יהדות המתנגדת אל הציונות, לא הי' אצלו שום רושם של התנגדות לציונות אלא השמיע דברים עבור ההתפשטות של הציונות, שהציונות זו העתיד של עם ישראל, תהי' דתית! 'רעליגיעזע אופלעבונג', כל זאת אין לצייר באיזה ציור של יהדות אלא בציור של 'אידולוגית' האויב האידולוגי לציונות בלתי דתית, הגאונים והקדושים רועי ישראל שזעקו בכל כוחם נגד כפירה הזאת לא היו אידולוגים אלא גאונים וקדושים מן קדושת התורה וקדושת ישראל, הגאון מהר"ל דיסקין זצ"ל, הגאון ר' חיים מבריסק, הגאון מקארלין, הגאון ר' איציק'ל פאניביעשזער, השפת אמת, מהרש"ב מליבאוויטש, הישמח ישראל, מהרש"ב מבעלז, הרה"ק מצישיניב, הרה"ק ממיונקאטש, הרה"ק מסטאלין, הרה"ק מהר"ד מטשארטקוב, מרן הרה"ק מסאטמאר, וכל הגאונים שהיו בתקופה הזאת זכר כולם לברכה לכל ישראל, כולם לא היו 'אידולוגין' ולא הי' להם ח"ו שום חיבור ושייכות אל ביטוי כמו זה העתונאי הגויי, עד שקם איזאק ברויער האויב 'הרעיוני והאידולוגי' ולחם מלחמה הגדולה ויסד את היסודות לפני מועצת גדולי התורה של לעווין, והגדיר הגדרים האידולוגים של דה—יורה ודה—פקטו והראה בזה הדרך למלחמה בציונות ללא הרף, עד שתהי' מדינה של הלכה ולא מדינת חוק, לפי דברי שעהנפעלד סמכה המועצה הנקראת מועצת גדולי התורה, את העקרון של ברויער, הניגוד לציונות מן המקור של דה—יורה ודה—פקטו, שד"ר ברויער הטיף להם, מן זה יש לראות גדלות של איזאק ברויער שנוהג את מועצת גדולי התורה, ואת גדולותם של הגדולים בהמועצה, שהבינו את דבריו ומתנהגים על ידו.

צ"ח

שעהנפעלד יודע לספר סיפורים מן מעזערניטש וקאצק ושאר גדולי עולם, שמעולם לא נשמעו סיפורים הללו בימים הקודמים לשעהנפעלד, לא הסיפורים ולא הפתגמים וגם לא דברי בדיחות אשר הוא מוצא לנחון לשום על שמם המקודש בתוך ישראל, אבל גם הוא אין באפשר לספר את המעשה הזאת של דה—יורה ודה—פקטו אלא מן איזאק ברויער האויב האידולוגי הגדול שקם לציונות, ההבחנה העתונאית הגרמנית הזאת אין באפשר לו לשעהנפעלד לשום על ר' איציק'ל פאניביעשזער ור' דוד קארלינער וגם לא על ר' חיים

בריסקער זצ"ל, מאד הי' רוצה שעהנפעלד לעשות זאת כמו שעושה עם שאר סיפורים ופתגמים הכודה מלבן, אבל אי אפשר לו לעשות זאת וגם כי אינו רוצה לגרוע מן גדלותו של המנהיג הגדול האידולוג והאויב הגדול איזאק ברויער, הלוחם המלחמה הגדולה עבור מדינת הלכה ולא מדינת החוק שכל האגודאים והמגידי שיעור חוזרים על דבריו. אולם אפילו קודם שנשיג ההישג הגדול הזה של מדינת הלכה, אפילו בעודה מדינת החוק ולפי הוראת איזאק יש להכיר בה רק דה־פקטו, אפילו במצב הזה המדינה היא כבר ענין שמיימי, דברים מאד נעלים מתרחש סביבה כולה ניסים ונפלאות אותות מן השמים. שעהנפעלד כותב מאמר ארוך על הנפלאות הללו והמגידי שיעור הגאונים הימינים קוראים דבריו בשום לב, כי הוא שעהנפעלד ימיני ביותר, הוא מזכיר בתוך דבריו את הגאון ר' אלחנן וואסרמאן ז"ל הי"ד וממילא יש לו סמך מן הר"א וואסרמאן, את נוסח התפלה של 'על הניסים' וגם מזה ראיה לדבריו על הניסים ונפלאות שהיו להמדינה, גם מעשה מן הרה"ק מראדאשיץ זצ"ל החוזה מלובלין, החידושי רי"מ, הרבי מקוצק, וגם את אדמו"ר רי"י מליבאוויטש ז"ל, איזה דברים של דרשנים ובדחנים שהוא מכין ומתקן על שמם של קדושי עליון בכדי להביאם בתוך דבריו לבסס את הניסים והנפלאות שהיו להמדינה, שהוא מאד מאד צריך להם ומאד מועיל לשום את המדינה (דה־יורה) בגדר ענין שמיימי, הנשק החזק הזה המחזיק ידי הציונים הדתיים. כי מן כל הניסים והנפלאות יש להסיק את המסקנה של שעהנפעלד עם איזאק רבן, כי ע"ז הציונות מתנהגת ומתקיימת בדרך ניסים בדרך על־טבעי והיא היא הנחלה והתקוה לבית ישראל. אין להביא כל דבריו בכדי שלא לבזות גדולי עולם אשר שעהנפעלד גורם להמסקנות שלו הדוקרות כל נפש מישראל, אולם בהכרח להביא קטעים אחדים מן הלוחם הימיני הזה המורה דרך לשאר הימינים בעלי דעת תורה, הוא כותב על 'מלחמת יום הכיפורים' ועל מלחמות הקודמות:

"הציבור החילוני מרגיש עצמו מיותר מכל מנהיגיו, דומה כי ספינתו נטרפת באין חובל נווט ואוחז בהגה, בל קרס תחתיו והמלך נתגלה בערומיו, הרסו אנדרטות רבות והם מופלאים על – טבעיים. כשם שהצלה ביום הכיפורים (מלחמת יום כיפורים) היתה על – טבעית כי גם חיים הרצוג הדובר המוסמך של צה"ל הצהיר כי ביום הכיפורים ניצלנו בדרך נס מהשמדת עם, לא העיז להוציא גם המסקנה נוספת, כי גם המחדלים באו בדרך נס של סינוור וליקוי השכל, למען תיעקר עבודה זרה של כוחי ועוצם ידי מארצנו.

אולם, אנו רשאים להניח כי מאת ה' היתה זאת המוליך יועצים שולל, הטריף את עשתונותיהם של רבי המדינה בכדי שיוצגו לעיני כל ככלי אין חפץ בו. יהודים בעלי דעת תורה לא תלוי בטחונם בצמרת, ועוד בטרם נתערטלה כדמותה וכצלמה ראו אותה אכולה יצרים קנאת איש מרעהו, חתירה הדדית ומודרכת ע"י נגיעות אישיות. משבר האימון לא פגע בשומרי תורה והמצות כי היו מחוסנים מפניו.

כאשר סוגרים על האדם מכל עבר נותר לו נתיב אחד פתוח, המוביל אל השמים ממעל מן המיצר קראתי י'. מעשיות אין ספור מוסרים על החיילים בחזית, שהתרפקו על חבריהם המתפללים וביקשו שיצרפו או לפחות יזכירו אותם

בתפלתם. התפלגין וד' מינים (!) הפכו למיצרך מבוקש בשעת הקרבות. אם מחדלי הצה"ל בשטח סיפוק התחמושת היו בגדר רשלנות מסוכנת, הרי מערכת החינוך הממלכתית שמנעה מן הנוער את מידע התפלה וגזלה אמונתו, פשעה במזיד ובכוונה תחילה. היא לא ציידה את החניכים בתחמושת רוחנית והם נשארו נכים ופצועים בנפשם. מפקחי החינוך נושאים באחריות שלא תכופר, כי ברגעי הסכנה נוראה הם מקנאים בעמיתיהם שומרי תורה המקרינים אור בטחון ושלות נפש על סביבם.

החיילים הם ראו נפלאות ה'! ומבשרם חזו אל', שח קצין בכיר לכותב שורות אלו(!) כי אף כי חפשי הוא מן דת מנעוריו מאמין הנו, כי על גבולות המדינה שמרו ביום הכיפורים אברהם יצחק ויעקב ורחל אמנו! הם ולא צה"ל שלא ניצב שם כלל.

החרשים שמעו, שמעו כי חרשים אתם, והעורים ראו, ראו סמיות עיניכם, עוד זכינו להתעוררות אמיתית לאמונה ושמירת המצות, אולם המשברים והאכזבה גרמו לחפושי דרך את הטפיחה על שכם חמירה ההכאה על הלב, שסופה תשובה לאבינו שבשמים".

(שעהנפעלד, ניב המורה כסלו תשל"ד)

הקטעים הללו אינם בודדים כלל, כל דברי העתונאים הם העתקות מן דבריהם והגיגות של הדתיים הגרמנים, הקרובים כ"כ להגיון אנושי עולמי, ומתקבלים בנקל על דעתם של קצורי הדעת ונפשות הקטנות שרוב רובם של בני דורנו נבנה מהם. שעהנפעלד הימיני הכותב עם להט הוא מורה דרך לשאר הימינים, מגידי שיעור במוסדות הישיבות שמעתיקים דבריו אל הצעירים המתחנכים בהמוסדות הללו. הכל מתגייס בכדי לקבוע את ענין המדינה השמיימית באמצעות הניסים מן השמים שנתרחשו למדינה הזאת. הראיות של שעהנפעלד הם ראיות חזקות כי כן אמר חיים הערצוג וגם קצין בכיר של צה"ל, ואפילו אם המעשה הזאת אינה אמת כמו שאר הסיפורים שלו, אבל כן הוא יודע בעצמו וכן הוא מודיע לנו, כי במלחמת יוה"כ אברהם, יצחק, ויעקב, ורחל אמנו, שמרו על הגבולים! הם ולא צה"ל שלא ניצב שם כלל. אם הרבה קצינים ישנן בצה"ל והרבה מכירים נמצאים להקצינים הללו המשוחחים עמהם, נמצא רק קצין בכיר אחד מכירו של שעהנפעלד, שראה את האבות הק' שומרים על הגבולים של המדינה ואחר שראה זאת סיפר את המחזה הנפלאה אל לבלר אחד אל משה שעהנפעלד הקצין הזה סיפר כי האבות הק' שמרו על הגבולים הם ולא צה"ל שלא ניצב שם כלל, זה מעט מפליא מדוע הפקירו שטח גבול הזה? וגם מדוע לא שמרו האבות הק' על שאר הגבולים? ולמה בכלל הנחיצות אל צה"ל? גם יש להבין מדוע האבות נראו רק לקצין בכיר חפשי ולא אל הקצינים הדתיים? שמא תאמר כי טרודים הם בעסקי הקרב ולא שמו לב אל המחזה הזה, הלא שעהנפעלד בעצמו כותב: 'כי החפשיים מתקנאים בעמיתיהם שומרי תורה, המקרינים אור בטחון ושלוות הנפש על סביבם' ובודאי לראות את מחזה האמונה הזאת הדתיים המקרינים אור בטחון מוכנים לזה ביותר. גם יש להבין קצת, מהיכן הקצין החפשי הזה המספר אל שעהנפעלד, מכיר את אברהם יצחק ויעקב כי אולי היו השומרים על הגבולים הערצעל, נורדו, ביאליק ואחד העם? השאלות הללו אינם אומרים שעהנפעלד בדה את

המעשה הזאת כמו שאר הסיפורים שלו, כי אחרי מלחמת ששת הימים כתב כי חייל אחד אמר לו, כי בשעה שהמצרים סבבו את הטאנקים של צה"ל, עמד אחד מן חיילי צה"ל וזעק בקול 'תפול עליהם אימתה ופחד' מן קול הזה פחדו כולם וברחו כולם! כנראה הוא מלומד בעניני הניסים, אלא שאז במלחמת ששת הימים הניסים לא היו עוד מפותחים כ"כ והוצרכו עכ"פ לזעוק תפול עליהם אימתה ופחד, אבל במלחמת יוה"כ לא הי' עוד נחיצות לשום קריאה. רק האבות הק' שמרו על הגבולים וחיל הצה"ל לא הי' ניצב שם כלל.

שעהנפעלד כותב מאמרים בכל שבוע בכל חודש בכל ההזדמנות באופן ימיני — קנאי, הוא מזכיר בכל דבריו גדולי התורה, את גנות העבודה זרה הציונית, את העגל הציוני, ומשום כך יאות להזכיר את ר' ישראל סאלאנטער, את הכית הלוי, את החזון אי"ש, את הגרי"ז מבריסק, וגם אפילו מרן מסאטמאר זכר כולם לברכה, רק אחרי שמזכיר את שמם ואיזה סיפור או פתגם היאות לו להשים על שמם, ובפרט אחרי שכותב על עבודה זרה הציונית, הרי כבר הדרך כבושה לפניו לכתוב הכל מה שירצה ומה שקבל מן רבותיו בגרמאניא האידולוגין הדתיים. הוא לוחם נגד הציונים, נגד המזרחי, נגד הסילוף, ובעוד רגע מגלה לפניך הדרך הישר הדרך של ציונות דתית ללא ויתור כלל, ללא שום פשרות, כי פשרות זה סילוף ואין זה דרך גדולי ישראל, הדרך התורה היא לכוון מדינה בתחוקה דתית על אדמת ארץ ישראל, ללא פשרות כלל, הוא כותב:

"רבים היו בקרב יהדות הנאמנה, אנשים עם אשליות של דוקיום, של התורה והחלונית ומדינת ישראל תשמש לשניהם מסגרת אחת. למען אותו דוקיום מוכנים היו לוותרים בשטח הלכה ולהתאימה למסיבות החדשות, מתוך מחשבה נואלת כאילו תורה מן השמים נתנה לפשרות וכחומר ביד היוצר כן יוכלו גמדים וננסים, לעשות בה ככל העולה על רוחם. התפרצות המשטמה הכבושה של מחנה החלוני פקחה עיני רבים מבנינו ופכחה אותם משכרון האונאה העצמית.

מוטב שנבהיר לעצמנו ללא הזיות, כי שני המחנות של יהדות התורה והלאומית החלונית, אם כי שותפים הם לגורל מטרה לחיצי שנאת העולם ומאוחדים בערבות הדדית, הרי כל נסיון לגשר על פני תהום של אמונות ודיעות יסתיים בכשלון מאכזב. אלא א"כ תוותר חלילה היהדות הנאמנה על עיקרי הדת, ועל יעודה לכבוש את החיים ולכוון ממלכת כהנים וגוי קדוש, על אדמת ארץ ישראל.

צדקה עשה הקב"ה עם ישראל בארצות הגולה, שאומות העולם בשנאתם אינם מניחים אותם להטמע ולהתבולל ביניהם, זו היא בשורה טובה לישראל שכשם שאין ארץ ישראל קולטת את הגוים ולא להם מטובה, ושמו עליו אויבים, כן לא תקלוט ארץ העמים את יהודים הגולים הנמצאים ביניהם, ונמצאים שניהם ישראל וארצו מצפים זו לזו וקשורים זו בזו בקשר של קיימה שאין לו התרה".

(שעהנפעלד, דגלנו ניסן תשכ"ב)

מביא גם פה את בית הלוי, את החזון אי"ש את אדמו"ר מסאטמאר ואת פסוקים העולים על רוחו, אבל אין להעתיק הדברים הללו ושמות גדולי התורה שהתאים לדבריו

כאשר הוא מוצא לנכון לפרש ולסלף בהם. סוף דבר הכל נשמע, כי הפירוש של דברי חז"ל על הפסוק אף זאת בהיותם בארץ אויביהם צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שלא נתבולל עם הגוים, היינו שלא תקלוט ארץ העמים את יהודים הגולים, אלא תמיד נהיה עם שאיפה ציונית דתית לשוב ולעשות בנין הארץ עם תחוקה דתית, כי הארץ הק' מצפה לשאיפה ציונית כזאת, ונמצאו שניהם ישראל וארצו מצפים זו לזו וקשורים זו בזו בקשר של קיימה שאין לו התרה. שעהנפעלד הולך ומפרש את 'המצפים זו לזו' תנאי של תחוקת התורה ללא פשרות כלל! 'אלא א"כ תוותר חלילה היהדות הנאמנה על עיקרי הדת ועל יעודה, לכבוש את החיים, ולכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש על אדמת ארץ ישראל! רוחו של ברויער מדבר מתוך גרונו, בילא"ו קמה לתחיה עוד הפעם, שומעים אנו הד קולו של קוק, שעהנפעלד-לוחם נגד הציונות! הוא מגבן ובונה את דעת תורה של שך ושאר הגאונים, מלחמה, מלחמה נגד הציונות ללא הרף.

המעין נמשך מן כל העתונאים השמאליים והימיניים יחד לשוב אל הבנה אחת, להשאיפה של ציונות עם תחוקה דתית הנקרא בלשונם מדינה ע"פ תורה. כל מה שידברו, על כל דבר שיכתבו מאמריהם, על כל ההזדמנות ועל כל המאורעות, הכל בהכרח לשוב אל הדבר הזה, כל הנחלים הולכים אל הים של מים הזדונים לקבוע ולהשתיל את הציונות בתוך לבן של ישראל. פירסמו שלוחי הציונות כי שמה בארץ ישראל ישנה לימוד התורה מה שאינה בשום מקום של תפוצות ישראל, דהיינו הבנינים המרשימים זאת ערכון אל לימוד התורה, ולימוד התורה בתוך הבנינים הללו עולה על כל לימוד שבכל עולם כולו. המתחבא בהסתר בתוך התפרסמות הזאת היא למשוך כל ישראל אל ענין המדינה, אפילו הצעירים הלומדים בישיבות ידעו כי שמה, רק שמה, במדינה ישנה לימוד התורה מה שאינה בכל עולם כולו. נתרבו הנוסעים אל ישיבות הגדולות הללו הבנינים הגדולים ונתרבה ההמשכה אל המדינה כי שם הכל, שמה הגדולים, שמה הבנינים, ושמה הלומדים בישיבות, אין זאת סוף דבר אלא שהצעירים הבאים מחו"ל לראות הבנינים והגדולים, נתהפכו ג"כ לשמירה על המדינה כי רק התורה שומרת על הציונות ועל המדינה שלהם, השמירה הזאת היא מכח התורה כי רק כח התורה בכוחה לעשות ניסים ונפלאות עבור המדינה. הישיבות שהיו כפולין, רוסיא, ליטה, אונגארן, לא היו באים בחשבון לא עבור ניסים ולא עבור נפלאות, גם כהיום הארכיטקטור של הבנינים המודרניים בארה"ב ואיראפא אינם פועלים כלום, אלא דוקא הארכיטקטור של בנין פאניביעשו, חברון, מיר, סלאבדקא, כיון שהם במדינה נעשו בנינים הללו מין מיוחד, נתהוו למרכז התורה, נתהוו לכח התורה המגין על המדינה על קיום היעוד של מדינת הלכה, ובעיקר כי מביאים ומייצרים ניסים ונפלאות. שעהנפעלד ע"פ שאר העתונאים מסבירים ע"פ יותר, כי בלא המחסה של כח התורה הזה כל המדינה היא בסכנה, המדינה היא ענין שמיימי הקיימת ע"י ניסים שמיימים המתהווים מן הבנינים של פאניביעשו וסלאבדקא, ובלא הכח התורה הזה מסכנים את קיום המדינה בסכנה חמורה וכן כל האזרחים הם בסכנה ללא ההגנה של

כח התורה הזה ומשום זה יש לשחרר את בני הישיבות מן גיוס לצבא הצה"ל, כי רק המה המייצרי הניסים פועלים להגנת המדינה, ואם יקחו אותם לצבא הרי מתבטל בידים ההגנה היחידה במינה מה שאין בכוחה של צה"ל לעשות זאת בלעדה. בתוך פטפוטי דברים הללו של הגנה על המדינה הבאה מן כח התורה אשר בפאנוויעשז שזור ג"כ מטעמי ההסתה להציונות היסודית, כי המדינה היא ענין שמיימי ולא ציוני, ומרכז התורה שבעולם הם רק הבנינים הנמצאים שם בהמדינה ולא במקום אחר.

'החסיד' משה שעהנפעלד כותב מאמר חריף נגד ההצעה מן המזרחי לגייס בני הישיבות לצבא, הוא מתקיף את המזרחי באומץ גדול, כי הלא הוא ימיני ומתנגד מאד לפשרות של המזרחי, גם בזה יש בידו להביא שמות גדולי התורה שהתנגדו בכל כוחם ללימודי המזרחי, וממילא שמות של גדולי תורה שהוא מביא הם תומכים בדבריו ומאמצים את המסקנות שכותב שם שנים שהם אחת, קיום התורה בישראל היא רק מן הבנינים של מוסדות הישיבות בהמדינה, קיום המדינה עם האזרחים החיים שם הם רק בזכות הבנינים, שני המסקנות הללו הם שבין אחד לקבוע הציונות והמדינה בלב כל ישראל. החסיד כותב:

"ההתנכלות של דוגלי הדת הלאומית בישיבות הקדושות, היא למעשה גם הנפת הכורת על החינוך העצמאי, באשר הא בהא תליא וכשם שאם אין גדיים אין תיישים, כך אם אין תיישים אין גדיים.

יושב בשמים ישחק כי ממנו הובטחנו שלא תשכח מפי זרעו, דחיית גיוסם של בני הישיבות היתה גם עד היום בגדר נס, ועלינו להאמין כי החלטות הועידה המפדלית ישא הרוח השליטים החלוניים לא יתפתו להסתה ואכילת קורצא של שותפיהם הדתיים, כי לב שרים ביד ה'.

אולם גם אם ר"ל יארע האסון ומאמצי המפד"ל ישאו פרי באושים, לא תמוש התורה מעם ישראל, היא תאחוז במקל נדודים ותגלה מפלטרינה, אל מעבר לים למקום שמניחים לה להכות שרשים. התורה אינה בסכנה, מי בסכנה? ארץ ישראל המרוקנת חלילה מתורה והדרים עליה, הם יהיו נתונים לסכנת חיים חמורה ביותר.

בעית גיוס בני הישיבה שמשמעתה חיסול הישיבות באה"ק, היא שאלת פקוח נפשות ישראל וקיום הישוב בארץ הקודש! כמאמינים בני מאמינים עלינו להעריך את החלטת הועידה מפד"ל, כמתנקשת לא רק בחיינו הרוחניים, אלא גם בחיינו הפיסיים, פשוטו כמשמעו."

(שעהנפעלד, דגלנו ניסן תשל"ג)

הוא מייסד שני היסודות עוד הפעם ועוד הפעם, כי קיום התורה היא בהישיבות של המדינה וגם קיום המדינה עצמה ביחד עם החיים של האזרחים הוא רק מן קיום הישיבות, כי כל ענין המדינה זה ענין שמיימי המתקיימת מן כח התורה שבהבנינים ולא מן כח הצה"ל, והמוסדות הללו של הישיבות הם עיקר התורה בעולם כי בפלטרינה הם נמצאים. בלחישת ובבטוחות מוסיף החסיד הזה גם ענין אחר נוסף, כי עיקר כח התורה הם הישיבות בהמדינה, ועיקר כח הישיבות הוא מן חינוך עצמאי! וכאן נתוסף חוליא אחרת בהשלשלת, קיום המדינה הוא מן כח הישיבות, גם קיום התורה היא מן כח הישיבות, אבל קיום התורה וקיום המדינה שניהם תלוים בקיום הכח של חינוך העצמאי!

כמה גדול כוחו של העצמאי שמקיים הכל ביחד.

כמו שאר הבלבלים הדתיים האגודאים והמזרחיים למיניהם, הלוקחים צורת כתיבתם מן עתונים העולמיים עם הביטויים של לבלרי הגוים האיראפאים, כן שעהנפעלד לוקח אופן כתיבתו מן מקורות הללו בעצמם, ובהיותו מיוצאי גרמניה הוא גדוש עם בטויים של כותבי גרמנים ומעתיקים אל לשון עברי לצרכי עמידה ה'ימינית' שלו להגן על הדת וללחום המלחמה עם הציונים. אחרי בואו לארץ ישראל חזר לחו"ל בתור ציר לכנסי' הגדולה האגודאית במארינבאד בשנת תרצ"ז, שנתיים קודם פרוץ המלחמה. בהיותו המורה דרך ל'ימיניים' במאמריו, הבונה את דעת תורה של המגידי שיעור הגאונים, כדאי להעתיק איזה קטעים מן דבריו שהשמיע שמה במארינבאד בתור ציר של צעירי אגודת ישראל. בהאסיפה על עניני ארץ ישראל הוא מדבר על חיבת ארץ ישראל, אין לו שייכות אל הדברים שבקדושה שדברו חז"ל וקדושי עליון שסברו מן קדושתם העליונה של מחצב נפשם, לא זו של קדושת המקדש ארון כרובים וכפרת, שאין לשום אדם אחיזה בזה כי כל מחמדיה טבועות וגנוזות, אלא משה שעהנפעלד מדבר מן ענין ארץ ישראל שהכותבים המזרחיים קדמו לו, הוא מעתיק מן איזה כותב גרמני שכתב על בהירות אופק של מצרים וסוריא ללא עננים מאפילים, השמי תכלת העמוקים והשקופים, שמשה של ארץ ישראל (או של מצרים) הלוהטת והצורבת, עמקיה הנושאים בר ומישור הירוק, הדברים שקרא בכותבי הגוים שכתבו כן גם על ארץ איטאליע או קאליפארניא. שעהנפעלד משמיע הדברים בהכנסיה הגדולה הנאספת להגן ולהציל את התורה, ומשמיע שמה איך הציונות ביחד עם הציונות הדתית מנחלת זקיפת קומה! הרמת ראש ללא פחד. כנהוג אצלו מביא גם את החת"ס, את החפץ חיים, פסוקים, בכדי להראות גודל הענין של בנין הארץ. יש ללחום בהציונים המלחמה עבור הדת שמה, אבל הוא מצייר את בנין הארץ:

"נחטא לאמת הארצישראלית, נחטא למציאות הארצישראלית, אם ניתן לכם ללכת מכאן מיואשים וזועפים, הרי הכתרנו את האספה שלנו היום בשם 'ארץ ישראל' וע"כ ברצוני ליצור באולם הזה בשעות אחדות אלה אורה ארצישראלית, רוצים אנחנו לטלטלכם לשם במידה שנצליח.

הנה אורה הארצישראלית אינה סובלת יאוש, מפני שהיא חדורה באמת שמחה עילאית שמחה סמויה מן העין נסתרת ושותקת, שמחה שאינה מתפרצת לעתים תכופות החוצה אבל היא תמידית. מרובים הם יסורי האדם בארץ ישראל ופי שבעים ושבעה מרבים הם יסורי פועל אגודאי, אבל מעיד אני שמים וארץ כי יסורים אלה חביבים הם עלינו כי מרגישים אנחנו טעם בקרבנות וסבל הרב הזה. אף פעם לא רגגנו על הארץ ולא מאסנו בה ולא התחרטנו על שעלינו אליה. בשעה שאנחנו נמצאים פה בחוץ לארץ נעשית חיבת הארץ יותר ויותר מוחשית לנו.

בשעה שאנחנו עינינו פה לשמים האפורים, נזכרים הננו בשמי תכלת העמוקים והשקופים, בלילות ארץ ישראל הצוננים והבהירים, ערגנו לשמשה של ארץ ישראל הלהטת והצורבת, אל הריה החשופים והערומים, לעמקיה

הנושאים בר ולמישור הירוק בפרדסיה.
קר לנו פה, לא רק במובן הגופני אלא גם נפשי, נכספים אנחנו לחרבות קדשנו ולשרידי תפארתנו מימים שעברו. עובדה היא כי יהודי היושב בארץ אהבתו אליה הולכת וגדולה מיום אל יום, וכעץ נטוע הרי הוא הולך ומרבה בה שרשים הולך ומעמיק אותם, ובהעתיקו ממנה הרי הוא חולה באהבתה, זהו דקע חיינו האהבה לארץ.

שמעתם פה על העבודה הקשה והמפרכת שאין דוגמתה בשום מקום, אבל לא אמרו לכם דבר על חדות היצירה ועל השמחה שהעבודה מעניקה לפועל, כל מכה בטוריה, במכוש, מקשר אותו לקרקע לרגב האדמה שהוא מעבד אותה, לבנות את הארץ ולהיבנות בה.

הסתכלו ביהודים הבאים מווארשא ומלודזש, מלעמבערג ומסיגעט, איך נזדקפה קומתם הכפופה וראשם הרימו אל על, תשתוממו על בחורי ישראל אשר ברחו בגולה מפני קול עלה נדף וחרדו מפני פרכת ערל, איך עומדים על המשמר בלילות חשכים, עפעפיהם לא ירעדו ולבם לא יפחד, זה קסם הארץ המנחילה לאדם מישראל את רגש היציבות והוא מתהלך בה שאנן ובטוח כבעל בית למרות המשטר האנגלי ולמרות הרוב הערבי. כי לא חיי חסד אדם הוא חי בה, לא כאורח שיכולים לגרשו ולשלחו, ידי העברים בנו את הבתים, כפות היהודים סללו את הכבישים, צעירי ישראל נטעו וזרעו ושתלו, ובזיעת אפיהם כיסו את פני האדמה ירק ודשה.

זהו הבשורה שאני רוצה להביאה לכם! בכדי שתהיו נלהבים נכספים וכמהים לארץ, שהיא משאת נפשכם ומיטב חלומכם גם בהקיץ. אל נא תהי' חיבה זו מדרש אלא תהי' מוכתרת במעשים, הגשימו בעצמכם ועלו ארצה למען יגדל המחנה שלנו שם בארץ, התגייסו כולכם כאיש אחד לחזית הארצישראלית ובכל תפוצות ישראל השמיעו והגידו כי טובה הארץ, הגידו והכריזו בכל תפוצות ישראל כי טובה הארץ מאד מאד, כי עלה נעלה וירשנו אותה".

(נעתק מאוסף דגלנו תשל"ח)

בודאי ביאליק או נורדו היו יכולים להשמיע דברים הללו ללא מגרעת. אולי לקח שעהנפעלד דברים הללו מהם והשמיע אותם על כנסיה הגדולה. בכל אופן אין בדברים הללו שום רושם של תורה ויהדות אלא העתק מן כותבי הגוים ללשוניהם ונעתקו מן שעהנפעלד לצורת נאום בכנסיה הגדולה. כל הכתבנות של הבלברים הדתיים מכילים תוכן הזה של גויית גופניות והרגשים של לב בשריי, משקיעים בלב קוראיהם אותם הרגשים עצמם, ואם כי נכתבים בלבוש של מלחמה עבור תורה, התוצאות מן מלחמה הזאת היא סילוק של כל תורה ואמונה טהורה. לדאבונינו הגדול נקבעו הדברים בקביעות שאין ספק בו עוד, נעשו ליסודות עבור הבנינים הרבים הנכנים עליהם.

צ"ט

החושך כסה פני כל הארץ ויש חושך. בכל מקום שאתה פונה אפשר למשמש אך חושך הבא ונכנס מכל צד ועבר באין מנוס לברוח מפניו. החושך הציוני בא בגלוי ובמחתרת בישר ובסבובים ונקבע בקביעות חזק עד שנדמה שא"א עוד להזיז אותו ממקומו. הקביעות הזאת משכיח רצון לפורקי עול תורה וגם מתלבש בלבוש המתאים לשומרי תורה. החושך הזה יש לו כ"כ הרבה לבושים והסברים כרצון איש ואיש. החושך

מתלבש בלבוש חפשיי, מקצועי וגם חרדי, ומוכנים בני דורנו לקבלו ולהתבלבל בכל הבלבולים אפילו הקטנים והחלושים ביותר, ואין לקוות שיש בכח אנשים קטנים לעמוד נגד הבלבול הענקי, המזוין בנשק כבד לפי ערך עומק פגימתו והריסתו. והרי כל ישראל נתפסים בו ונשענים עליו, החושך אינו עובר מסדר היום, נעשה טבעי מסודר וודאי, בלתי נחוץ עוד כהיום להסברים והכשרים על הציונות גם אפילו לא למליצות, הדבר נקבע בקביעות והכל סובב על הקביעות הזאת על וודאית הזאת, כל השאלות וכל הויכוחים באים מתוך ענין המדינה המיוסדת והנקבעת ללא ספק, ואין עוד שאלה או ויכוח על ענין הזה בכללו כי אין עוד אחד מחשב חוצה להקביעות הזאת. אין מן הצורך עוד להסביר ההתקשרות למדינה, אין עוד מי שיזכיר המעשה עם גדולי ישראל, מועצת גדולי התורה, לא תסור עם ככל אשר יורוך, אין עוד צורך אל הסילוף של מצות ישוב ארץ ישראל, ואין עוד זכרון אל הסיפור של 'אהבת ישראל', השקרים שהסבירו הסבר הזה באותן הימים עבור הקשר אל ענין המדינה כבר נפלו ונתבטלו, לא הי' שום ממש בהסברים הללו בשעה שנשמעו חוץ מן המטרה של קשר בהציונות והמדינה, ובשעה שהקשר הזה נתקיים ונתחזק אין לטפל עוד בהסברים שהיו שקר מתחילתם והם אך למותר בסופם. היתה תעמולה גדולה לגייס הצעירים לומדי ישיבות אל ענין המדינה, בתחילת ימי המדינה נשמעו צווחות שונות בקרב מחנינו הקטן, כי הצעירים ילמדו את לימודם דוקא בהבנינים המודרניים שנבנו שם במדינת ישראל, משום כי אין תורה כתורת ארץ ישראל! דבר זה נזכר בחז"ל אצל תנאים ואמוראים הקדושים, וא"כ יש להצעירים שיסעו אל בנין פאנויועשז סלאבדקא ומיר כי תורת ארץ ישראל נמצאת שם. הקדושה העליונה של ארץ ישראל בודאי היא שם, ירושלים נקראה נחלה עולמית, ואין היתר לבמות אחרי שנבחרת ציון למושב לו, כן ישנם הלכות הנוהגים בארץ ישראל מן גזירת התורה וחוקיה שאין להרהר אחריהם, אולם להרגיש קדושה הזאת בגלוי אין לנו הכח וההכנה כלל וכלל, כי כל מחמדיה טבועות וגנוזות, טבעו בארץ שעריה בלע כל ארמנותיה בהר ציון ששמש, עד שיבוא בן דוד משיחינו רק אזי עינינו תראנה מלכותך, ותמלוך אתה ה' אלקנו לבדך בהר ציון משכן כבודך. רק התנאים ואמוראים הי' בכוחם לגלות ולהרגיש החילוק הדק והרוחני הנשפע על קדושת תורתם מן אורה דארץ ישראל, אבל גם בזמן מקדש שני הי' החרש והמסגר קיים בבבל, ואחר סידור הש"ס לא מצינו קדושת התורה ברוב רובה אלא בחוץ לארץ. ש"ס בבלי הכולל כל התורה כולה נסדר בארץ בבל, רבנן סבוראי היו שם בארץ בבל, כן גם כל הדורות של הגאונים. הראשונים מן הרי"ף ז"ל עד זמן סיום של הראשונים אחר הטור ז"ל היו רק בחו"ל, הרמב"ם והטור ז"ל שעל ידם התורה מסודרת לישראל היו בחו"ל, בעלי ש"ע ונושאי כלים של הש"ע היו בחו"ל, הבית יוסף בא לאה"ק אחר שסידר חיבורו הגדול באנדריפולי והרמ"א בקראקא, הט"ז, הש"ך, המג"א, הסמ"ע, הב"ח, שמפיהם אנו חיים בקיום התורה הנוהגת בזמן הזה, כולם היו בחו"ל. כן בדורות הקרובים אלינו הבעש"ט ותלמידיו, הגר"א ותלמידיו, השג"א רע"א, נודע

ביהודה, וכל גדולי התורה והקדושה שאנו יודעים מהם היו בחור"ל ולא הי' ידוע להם הענין כי אין תורה כתורת ארץ ישראל, קדושה הגנוזה והנסתרת עד ביאת הגואל, לזאת קשה להאמין שהדבר נתחדש בימי פאניביעשו ושאר הבנינים המודרנים שנבנו במדינת ישראל.

בזמן הנוכחי אין עוד אחד שיזכיר זאת התעמולה של 'תורת ארץ ישראל', ידוע בטוב כי שמה בהבנינים המודרנים במדינה, לומדים פחות מן מה שלומדים במוסדות הישיבות שבחור"ל, כעת עומד על האופק 'תורת ארץ ישראל' הענין של הבהלה שחידש הרב שך ברשימה של 'עץ' בניגוד להרשימה של 'ג' הרשימה האגודאית בכל הזמן של המדינה. הרבה דרשות דרש הרב שך בימי הבחירות האחרונות שכל התלמידים יתעסקו בעסק הזה להביא קולות של יהודים או של ערביים, לטובת 'עץ', בכדי שיהי' לו חברי הכנסת העומדים תחת השגחתו, ולא הללו של רשימת 'ג' העומדים תחת השגחת מה שנקרא אגודת ישראל. הרב שך מסביר כי חברי הכנסת מן 'עץ' הם הצלת התורה, התחברות אל הציונות ע"י חברי כנסת הללו בהכרח שתהי' על ידי רשימה מיוחדת, כי הרשימה של 'גימל' היא בניגוד לדעת תורה של הגאונים, כי זאת הרשימה של החסידים ומחנפיהם הנקראים צדיקים, והגאונים מתנגדים אל הצדיקים. הענין זה הי' נודע אז לפני מאתיים שנה אז בהתחלת הופעת קדושת תלמידי הבעש"ט בעולם, והדבר נשכח לגמרי כמו שנשכח המחלוקה על ספרי הרמב"ם ז"ל, על ספרי רבינו רמח"ל, ועל ספרי רבינו מהר"י אייבשיץ זכר כולם לברכה, ועוד כאלה אשר היו לפי שעה, כעת נתחדש הדבר עם הסבר הזה, כי הגר"א ז"ל ותלמידיו ז"ל, רוצים שהקביעות של הציונות תהי' ע"י חברי הכנסת של 'עץ' והם יפעלו שיבוא יותר כסף מהמדינה תחת חסות של הרב שך, וכן תלמידי הבעש"ט ז"ל רוצים דוקא שהקביעות של הציונות והכסף הציוני תבוא על ידי רשימה של 'גימל' הרשימה של הצדיקים, בקצרים הגר"א ז"ל הרבי מלובלין ורי"מ מזלטשוב, כולם רואים בענין המדינה עם הכבוד והממון הבאה משם, ענין עיקרי אלא שמחולקים בענין זה כלומר מי שיציג אותם בכנסת. הגר"א ז"ל המתבטא ע"י הרב שך רוצה בהצלת התורה ע"י ראביץ וגפני, והצדיקים ברשימת 'גימל' רואים כי ע"פ קדושת אור של הבעש"ט רק פרוש והאלפערט, 'צילו את התורה, אבל כולם גם הגר"א ז"ל וגם תלמידי הבעש"ט ז"ל מודיעים לנו כי כל הצלת התורה תלויה רק בכנסת! רק בתחוקה דתית, רק בתמיכה מן כסף הציוני. זאת אחרי הקביעות שכבר נקבע עד שאין ספק כי הכל נכלל בהציונות והמדינה, לא לבד לקיחת כסף וכסאות בכנסת, אלא זאת המדינה כוללת החסידות של הצדיקים וכח התורה של הגאונים, קדושי עליון של תלמידי הבעש"ט ביחד עם הגר"א ז"ל ותלמידיו ז"ל הם ג"כ בתוך ענין המדינה בתוך חלוקת הכסף וחלוקת הכסאות, אין לך מי שיתפלא על התכללות הזאת והקביעות הזאת, אלא ישנם הללו שנוטים אחרי הגאונים והצלת התורה עם הכסף תהי' ע"י ראביץ וגפני, וישנם הללו שנוטים אחרי הצדיקים, שהכסאות והכסף שייכים אל פרוש והאלפערט, אינם נוטים

חוצה מן התכללות הזאת כי כולם הם הגאונים והן הצדיקים מבינים כי עיקר היהדות תלוי בעיקר המדינה, השאלה היא רק על החלוקה אל מי מגיע יותר מן הכסף והכסאות עם מי הצדק בהחלוקה, אבל בלתי מרחף על המחשבה שום ספק בעצם ההתכללות בתוך הטומאה בתוך עבודה זרה, כי הלא הבעש"ט והגר"א ג"כ ר"ל בתוך התכללות הזאת, ולפעמים עולה על הדעת אם כדאי לעורר הפירוד שבין חסידים ומתנגדים שכבר נשכח והלך, אבל הענין בעצמו כי גם החסידות וגם ההתנגדות הם כולם בתוך ענין המדינה והכסף והכסאות על זאת אין ספק כלל.

בתוך הדור של חסרון וסילוק דעת כל דהוא, נתלקחה הקלחת של מחלוקה זו בין הללו דמתקריין גאונים והללו דמתקריין צדיקים, הגאווה והנצחון הוציא את הצעירים מן המוסדות בכדי לפעול לטובת הגאווה של הצדיקים וצעירים אחרים לפעול לטובת הנצחון של גיאות הגאונים. הגאווה והנצחון מושך ומקסים לכל אדם אבל בשעה שיש תוך הגיאות הזאת דבר נוסף, דבר גדול וכח גדול של יצרא דעבודה זרה הציונית, הרי הגיאות והנצחון פועלים באופן יותר חזק ויותר שוטף בסערה גדולה. סכ"ס מן המחלוקה זו הבוררת באש של גיהנם והפירוד בין הגאונים והצדיקים, הצמח התקשרות וקביעות אל מדינה הציונית במידה יותר בטוחה ובקביעות יותר מתמיד, כי גם הגר"א כאן, ר' פנחס מקארעץ וקדושת לוי כאן וכולם בתוך הענין של המדינה וחלוקת כסף וכסאות, ומזה נראה הוודאית והבטוחות של קשר במדינה שאין עוד שום חשש וספק בהתקשרות הזאת. מן קולם של הכרוזים והדרשות שאין קצבה למספרם נשמע עוד דבר נוסף וְהַתְקַשְׁרוּת הזאת, כי בקולם של הצדיקים ובקולם של הגאונים נשמע הכרוז המאוחד, כי שומרי תורה ומוסדות התורה עיניהם צופיות שמה, רק שמה, אל הכנסת ועיריות המקומיות, נסתלקה השאלה לגמרי ובהחלט אם ליקח כסף הציוני המזוהם הזה, השאלה העומדת על הפרק היא כמה ליקח, באיזה אופן יגיע לנו או להם יותר ויותר, ביחד עם הכסף עומד על הפרק כמה מן הכבוד של כסאות יגיע לנו או להם. הגאווה והנצחון, הממון, והציונות, החוט המשולש הזה הוציא את הצעירים מכליהם, יצאו מן המוסדות לפעול בדברים גדולים הללו, לימודם נתמעט עוד יותר שהי' מועט גם קודם לכן, כולם מדברים רק מן ענין הזה, באיזה אופן יש לפעול עבור 'עץ' ובאיזה אופן יש לפעול עבור 'גימל', כולם שקועים כל היום בעתונים ובכרוזים, כולם נרתמו להנצחון בהבחירות של הגאונים או בהנצחון של הצדיקים, כולם עוסקים בתורה זו הנמצאת רק שמה, 'אין תורה כתורת ארץ ישראל' וכי באמת יש לנסוע שמה בכדי ללמוד תורה? אבל הנסיעה דאז והנסיעה דעתה ענין אחד יש להם, לא לקבוע התורה בלב התלמידים אלא לקבוע ענין המדינה בלבם, וזאת נעשה ע"י הנסיעה שמה וכעת באופן יותר בולט, ע"י הלימוד בהתמדה בסוגיות של 'עץ' ו'גימל' בגדלותם של הגאונים וקדושתם של הצדיקים.

ההסברים על הציונות, כולם אין זכר להם, אבל הציונות עצמה שהיא היא ההסרה מאת ה' אלקי ישראל, ההסרה הזאת נשארה אם כי ההסברים של שקר ותרמית שהביאו

את הציונות ללבם של ישראל כולם פגרים מתים, אין זכר להם ולשמותיהם. הלא הציונות עיקרה נתיסדה בכדי להביא פתרון להבעי' היהודית, לייסד מדינה שתהי' עוגן הצלה עבור עם ישראל הנענה והנרדף, המדינה זאת מגן ומחסה לישראל ומאושרים הם האזרחים הדרים שם במדינה הציונית, נגד הללו מישראל הדרים בארצות הגויים שאין להם ההגנה מן חיל המדינה הציונית וחיים על טובת הגוים של ארצות שונות בארצות או באיראפא. כרגע אין עוד גם אחד שיחשוב חשבונות הללו, הכי באמת ההישג הציוני בהקמת מדינתם הוא דבר תמידי שאין עוד לדאוג על המתנגדים אל קיום הזה? הכי באמת הדרים שמה בהמדינה הם בטוחים בחייהם יותר מן היהודים הדרים בארצות אחרות? הכי הביאה הציונות פתרון לשאלות היהודים או הביאה שאלה ודאגה נוספת? אבל למרות הכל הציונות נעשה לדבר המסודר שהכל מודים בו, הביטול של הטעמים והסברים על התקוממות של הציונות והמדינה, לא הביא ביטול אל הציונות עצמה. מפני כי כל הטעמים וכל ההסברים של הצלת ישראל, תחית האומה, פתרון לכל הצרות והרדיפות, כל ההכשרים השונים של הדתיים, ישוב ארץ ישראל, תורת ארץ ישראל, מדינה על פי תורה, הגאונים והצדיקים, לא היו בהם שום תוכן של אמת אלא אחיזת עינים להטעות לבם של ישראל אל עבודה זרה הזאת, הציונות לא נבנית מפני הטעמים וההכשרים, אלא הטעמים וההכשרים נבנו מפני הציונות, להכשירה ולהטעימה להסבירה וליפותה, בכלות איזה טעמים ישנים הסברים חדשים מתחדשים, בכלות אלה החדשים טעמים והסברים חדשים מתחדשים עוד הפעם ומרחפים על האופק, התלמידים עסוקים בענין הגבוה הזה של 'תורת ארץ ישראל' בקיאים המה מאד בהחדשות המתרחשות, יודעים המה ממאמרים של הבלורים, הללו עוסקים במאמרים של 'יתד נאמן' הנכתבים בדעת תורה של הגאונים, והללו עסוקים עם מאמרים של 'המודיע' הנכתבים ברוח הקודש של הצדיקים. הצעירים מתווכחים, משוחחים, חוזרים על הנימוקים של הבלורים ויוצאים לפעול הפעולות של הבאת בוחרים לקלפי הבחירות, הללו בשביל הגאונים והללו בשביל הצדיקים. הצעירים נהנים מן תורת ארץ ישראל הזאת, ואין להתפלאות כי כמה מן הצעירים הרוצים בלימוד התורה נוסעים לחו"ל. ההתעסקות עם הישג כבוד וממון מן הכנסת, כל הבהלה של מי יהיו הנבחרים עבור כבוד וממון הזה ביחד עם התכללות גמורה בענין המדינה, ביחד עם כל הביטול תורה להצעירים המתחנכים בהבנינים, יש להודות אל מאמצים של הרב שך, זכות גדול היתה זאת עבורו שמחמתו נתגלה ביותר מהותם של הגאונים ומהותם של הצדיקים, נתבטל כליל כל הבנין של 'גדולי ישראל אמרו' די גדולים האבען געזאגט, די גדולים האבען געפסקנט! אעפ"כ לא נגרע מאומה ההתחברות לציונות עצמה, וכל ענין המדינה הבנין הציוני הנבנה מן כוחה של טומאה זו.

ברכות המתחברים אל הציונות נתבטל כמעט כל הפורשים ממנה, הדבר הזה נעשה כללי הכוללת כמעט כל ישראל. אין באפשר להיות מובדל מן זרם הזה ולתפוס מקום של

כבוד בין שדרות יהדות החרדית, החסידים יבזו אותו כי כל 'הצדיקים' הם בתוך זרם המדינה, שאר יהודים שומרי תורה יבזו אותו כי כל 'הגאונים' נכללים בתוך זרם הזה, וא"כ אין לו מקום בעולם להפורש מן הציונות באופן גלוי ובאופן דלא משתמע לתרי אנפי. עוד דבר נוסף התרחש בתקופה הזאת, שהרי כולם העומדים בראש והבולטים לעיני הקהל, כולם חיים ומקבצים כסף מן הציבור, ובהיותם אנשים קטנים מאד עסוקים בהענין הזה על ראשם ועל קרבם, גריפת ממון בהיתר או באיסור זאת עיקר התעסקותם, גניבת דעת וגניבת ממון זה ענין היחידי שהם משוקעים בו, ומזה אין להתפלאות על ביטול הגמור של 'עדה החרדית' במה שנוגע אל התבדלות מן הציונות. ישנם שמה רק שלושה אנשים מי שיש לו הבית חרושת להכשרים ונותן הכשרים על ימין ושמאל, מי שנוסע בכל השנה בכדי לקבץ כסף עבור 'ההצלה' של עדה החרדית, בעל החרושת להכשרים, לוקח הממון של הכנסה אל כיסו הפרטי באין שום צורך לנתינת דו"ח, וכן המציל הידוע נוסע כל השנה עבור ההצלה של עדה החרדית, ולוקח הכסף לכיסו הפרטי, ישנו שם גם שלישי בעל דעה מצומצמת מאד מתוכל באכזריות ורשעות, הזועק עדה, עדה, בית דין בית דין, ועוד הפעם 'עדה' ועוד הפעם 'בית דין', המה שני לוקחי כסף צריכים אל הפתאי הזה עם זעקותיו, כי זאת מפיץ הידיעה שישנה 'עדה החרדית' בעולם, וישנו הבית דין מה שקוראים 'בית דין הגדול בירושלים' משלמים אל הזועק הזה עבור הפתאיות שלו משכורת תדירה, והם עסוקים בגריפת הכסף והוא עסוק עם הזעקות, אל גריפת הכסף של הכשרים או אל גריפת הכסף של הצלות נחוצות מאד שהגורפים לא יהיו מובדלים מן רוב הציבור החרדי, כי כן טוב עבור ההשתמשות בהכשרים של ראטה, או עבור הצלות של שיינבערגר, וכל ענין של עדה החרדית שנתיסדה לעמוד רחוק ולהתבדל מן הציונות הענין הזה נתבטל עד שאין זכר לו.

הגורפים הכסף הם אנשים קטנים מאד, אין להתווכח עמהם אלא אותו הויכוח מה יהי יותר מועיל ללקיחת הכסף, אם ההתחברות אל האגודה בכלל תועיל להכסף, אם ההתחברות אל הצדיקים תועיל יותר או ההתחברות אל הגאונים תביא תוצאות הנדרשות, אבל הכל בתוך המסגרת של גניבת ממון ביחד עם גניבת דעת, גם הזועק עדה, עדה, מרגיש כי בתוך המסגרת של התחברות אל הללו המתחברים אל הציונות, הזעקה, עדה, עדה, בית דין בית דין, תהי' מתקבלת יותר על הדעת, ומשכורתו עבור הזעקות תהי' יותר בטוחה. הלא כל האנשים שהיו מייסדים את עדה החרדית, אנשי מדע תורה יראי ה' אשר תורה וקדושה היו התוכן של כל חייהם, יהודים הגדולים הללו אינם עוד אתנו, במקומם באו ציבור של אנשים רגילים הרוצים את רצון האנושי של התכבדות ותפיסת מקום בעולם וההתבוללות של העסק הנקרא 'עדה החרדית' בתוך עולם החרדי ההולכים עם המדינה, נאה להם, מתקבל אצלם ובלתי מתנגדים לזה כלל וכלל, המורי הוראה של העסק הנקרא 'עדה החרדית' הולכים או רצים לכל מיני אסיפות אגודאית ונוטלים חלק ב'הקאמפף' האגודאי להציל את התורה, הם נוכחים אצל הצלות שהאגודה מצילים את

התורה ושומעים נאומים ציוניים דתיים והדבר פשוט ומקובל אצלם. נפרצו ונסתלקו כל המחיצות הקטנות אפילו שאינם גבוהים יותר מעשרה טפחים, המבדילים בין שומרי מצות הנצמדים אל המדינה ובין שומרי תורה ומצות הנכדלים מן המדינה. הכל נצטרף ונתאחד ואין הבדל ביניהם. האנשים האחדים המנהלים את העסק דמיתקרי 'עדה החרדית' מחפשים כל הזמן איך להתחנף ולהתרצות בפני צדיק זה או אחר, איך לכבד ולפאר גאון זה או אחר, איך ליקח חבל בכל המחאות האגודאיות עבור אופי דתי במדינה, ובודאי מקפידים על כבודם לתת להם מקום נכבד בתוך מחאות הטמאות הללו, ולפרסם את הקריאה של הבד"צ 'בית דין הגדול בירושלים' בעתוני האגודה באופן יותר מרשים, כיאות לפני הבית דין הגדול בירושלים. כתחילה האגודאים היו שבעי רצון מן ההמרה הזאת לראות מנגדיהם בעבר למצטרפים ולמתחנפים בנוכח, אבל כעת התאייד ונפגם כבר הטעם הזה, והאגודאים מביטים עליהם מלמעלה למטה ככלי אין צורך בו, אלא זו בלבד להביא הציבור הקטן ששם עדה החרדית נקרא עליהם, לתוך המסגרת של האגודאים הצמודים אל המדינה שהיצר הזה של התחברות להציונות והמדינה פועל על ידם. החוג בירושלים שהי' נקרא עדה החרדית החזק בהתנגדות אל הציונות נתבטל כליל, אם כי מדברים באיזה לשונות מן הישנות וכותבים איזה מודעות בנוסח הישן אבל הניגוד לציונות התוכן העיקרי זאת נתבטל לגמרי, האנשים הננסים העומדים בראשה אינם יודעים אלא מה שברצונם לידע רצים אחרי המיית ההמון לכל להיות מורחקים מן העתונים וקוראיהם, אבל בעיקר יש להם הכיסוי והשמיכה כי אינם מתחברים אל הציונות, אלא עם הקהל, כלומר עם המחוברים להציונות ודבר כזה בלתי מפריע אלא מועיל אל עיקר ענינה של 'עדה החרדית' גריפת ממון מן ההכשרים והצללות, אבל ה'עדה' במקומה עומדת, שהרי שטעמער ממשיך לזעוק עדה עדה, בית דין בית דין, הגודרים גדר והעומדים בפרץ, רבותינו הגאונים, הצדיקים, שרי התורה.

ק

החושך כסה פני כל הארץ, הי' זה בדורנו צדיק עם מדריגות גבוהות מרן הגה"ק מסאטמאר זצ"ל שכ"כ הרגיש חומר טומאה הציונית עד שלא שקט ולא נח מלהזהיר ומללחום נגד זרם החזק הזה, כל תורה שהשמיע כל שיח שהגיד הי' מאמץ מכוון אל המרכז הזה, כתב והדפיס חיבורו הגדול 'ויואל משה' ברוב טורח ועבודה, רק ובלבד בענין מלחמה נגד הציונות הזאת, ובעיקר נגד ציונות הדתית, סילופיהם, שקריהם, שבהם מטעים אחרי עבודה זרה הציונית שארית בית ישראל שומרי תורה, נתן דין קדימה לספרו זה שיודפס קודם שאר רובי תורתו וקדושתו. הוא ז"ל ניצב כמו חומה בצורה נגד התפשטות של טומאה זאת, לבל ליתן את כוחה של טומאה הזאת לבלוע את כל ישראל ממש. בעבודתו עם קדושת תורתו טיהר את הלבבות הרוצים בטהרה שהיו מתחברים

אליו מן כל חוג ומשפחה, הללו שלא שמעו מעולם ולא ידעו מקודם גודל קדושתו, התמצעו והתכנסו לצלו מן נקודה הפנימית התביעה של קדושת ישראל השורת בלב זרע אברהם יצחק ויעקב, הקדושה הנצחית שרבינו ז"ל עורר בלבבם, לעמוד פנים אל פנים מול כפירה הכוללת הנקראת ציונות. בחייו ז"ל הרבה שמעו דבריו, כי רבים היו המסתופפים בצלו, אולם מעטים היו שהבינו והרגישו השאר שתקו בהודאה, כי פחדו להראות איזה נטיה מן הנשמע בלהבת אש קול גדול ולא יסף. המיעוט שהבינו נשאר ג"כ אחרי פטירתו ז"ל צמודים אל האמת הברור והפשוט הנקבע בלבבם, אולם השאר נתנתקו מעט בשתיקה, אחר השתיקה היסח הדת, ואח"כ התחיל מהלך הפירוש, לפרש עמידתו של אדמו"ר זצ"ל באופן שלא יפריע למצוא מקום בין רוב רובם של שומרי מצות, בין הללו הנקראים חסידים ובין הללו הנקראים ליטאים הולכים עם זרם הכללי השורר בזמנינו, להתחבר ולתקן את התיקונים הנחוצים במדינה הציונית, למחאות נגד העוולות של הממשלה, ולאחרונה גם נגד ביטול הסטאטוס-קווא של חוק יום השביתה הבלתי מרשה לפתוח בתי קלנוע ביום השבת, פרט לבתי מסעדה ושאר בתי עבודה שהציבור האזרחי נחוץ להם להיות פתוחים. יש להבין כי אינם הולכים אל זרם הכללי מפאת ציונות הדתית בדיוק אלא בעיקר למצוא מקום בתוך העולם בכללו ולא להיות מוזרים ומובדלים, להביט עליהם כעל פראים ובלתי משותפים בתיקונים הרבים העומדים על הפרק.

שלב אחרי שלב מתקרב הרוב הזה אל הציבור הכללי, עד שהענין של סאטמאר אינו בולט כלל ואינו מובדל כלל מן כל העם אשר סביבם ומן כל הגאונים והצדיקים החופפים עליהם. בכדי לעשות את התבוללות הזאת בגדר פירוש, בלתי סותר לענינו של אדמו"ר זצ"ל, מחזיקים בהטראדיציע של איסור הבחירות, וגם בזה כבר ישנן בקיעות קטנות או רחבות, גם בזה מפרשים טעמים שונים כי אין להשתתף בכנסת הגוזרים גזירות נגד הדת, אבל לא מפני רעת הציונות בעצמה את זאת בלתי מבינים כלל או אינם רוצים לידע, אדרבה יש לבנות בנינים וגם קריה על שם סאטמאר, כי רק סאטמאר בונה את הארץ ללא שיתוף של הפושעים. העתון 'דער איד' לוחם נגד הציונים המנהגים את המדינה שלהם שלא בהשכל ודעת, המדינה הציונית עושים עוולות בהפאליטיק שלהם, מדפיסים בכל שבוע את החדשות של המדינה בכותרות הבולטות, כי החדשות הללו הם התענינות של עיתון סאטמארי הזה. הקביעות של המדינה היא דבר המתקבל אצל רוב הזה הקורא בצמאון את החדשות המתרחשות בהמדינה, גם הכיאור הארוך על כל האפשרות שישנו לעמוד הממשלה הן להמערך והן להליכוד, פלפול מפורט שבין הגישות של שמעון פרס להענין של שלום ובין הגישה של יצחק שמיר, ועל כולם ישנו ביקור על הקשר שיש לה להמדינה עם ארה"ב ואיך שהיו צריכים להתנהג לפי חכמת העורך של עיתון סאטמאר הזה. אין להעלים עין כי בכל פעם נזכר שמו הגדול של מרן אדמו"ר זצ"ל בתוך השבועון 'דער איד' וממילא נשאר הרושם כי ההשתקעות בתוך עניני המדינה

וההתכללות בתוך זרם העולם החרדי אין כל זה סתירה אל לימודי אדמו"ר זצ"ל, כי בתוך כל הקביעות של המדינה והזחילה אחרי רוב העולם נזכר שמו של מרן זצ"ל וכן אפילו דבריו של 'ויואל משה', והעתון 'דער איד' הנותן הטון והמורה דרך עם כל השטחיות של פטפוטי, הוא הוא הממשיך דרכו של אדמו"ר ז"ל, וזאת היא המלחמה נגד הציונות.

הרוב של הציבור מעולם לא שמו לב אל ענין העיקרי הזה כתוכיות ענינו, ובלתי נחוץ אל איזה סלסול להפוך את דבריו ז"ל כי מעולם לא הבינו אותם, כעת כל הדברים נשכחים ומסולקים מן האופק, מה שעומד על סדר היום הוא הכבוד וההתכבדות בעיני כל, הדברים העיקריים הללו אצל שאר ההמון ואצל העומדים בראשם, לא הציונות בעצמה היא ההתחלה של ההמשכה אליה, אלא הקטנות והגופניות, ההתכבדות והתפשטות הישות, שברצונות הללו מתלבשת ההליכה אל זרם הרחוב ההליכה אל הציונות המתוקנת, והמלחמה עבור התיקונים הללו עם שאר הדתיים ביחד ששם מלחמה נקרא על זאת ובודאי סאטמאר היא היא הלוחמת מלחמתה של תורה כמבואר ב'ויואל משה', ההכנה והתנאים המכינים לקבל כל השטחיות והבלבולים הללו, הם החסרון של לימוד התורה והרגשת הקדושה ע"י עבודת התפלה, הקריאה בהבלי העתונים הדתיים תחת הלימוד בספרים הקדושים, שהרי לימוד התורה וספרים הק' מוסיפים קדושה בלב ונפש של איש מישראל ההוגה בהם, הקדושה הזאת אפילו באופן זעיר דוחה את החושך באופן חזק, אבל בשעה שהעתון הדתי כמו 'דער איד' אפילו הנכתב בשטחיות ללא אמנות יתירה נעשה למחנך ומדריך בשעה שהרבה שעות עוסק הקורא בו תחת לימוד התורה או ספרים הק', הרי הלב והמח מתמלאים מן ההגשמה והזוהמה של הכותבים, האשפה הבעלי — בתית ביחד עם הגאווה והתפארות ממלאים את המחשבה עם הרצון יחד, היהדות של קדושת התורה מצטמצמת ומתמעטת ולבסוף נעשית טמונה תחת הגל של פטפוטי הכותבים המגושמים, חסידי התורה והקדושה השואבים את אומנות כתיבתם מן שאר עתונאים הדתיים והבלתי דתיים. סכ"ס הדברים כמו שהם הם יוצאים להתגלות וא"א להטמין ולהסתיר את המקור שממנו באים הם שבים ללכת, והכותב העתונאי אפילו ללא התאמנות יתירה מושך את הקורא אל מהותו של הכותב הזה וההכנה וההרגשה של התכבדות והתפארות שיש לו במידה גדושה, והרי הן הם ההכנות המתאימות לקבל הציונות ולבטל כל קדושת ישראל, במקום לימוד התורה וספרים הק' המבטלים את הטומאה ומביאים קדושה לנפש מישראל.

בודאי אין לומר כי כל קדושת מרן זצ"ל במלחמתו הגדולה נגד הציונות נתבטלה, ישנם עשרות ומאות שדבריו ז"ל חיים וקיימים בתוך לבם, גם אין לחשוב כי עם הביטול של 'עדה החרדית' כל קדושת התורה של אנשי ירושלים במלחמתם במס"נ ג"כ נתבטלה, נמצא גם שם ציבור נכבד שאין להם שום צירוף וחיבור עם זרם הרחוב הנוהמים אחרי הציונות או אחרי המחוברים אל הציונות, לא אלמן ישראל גם במקומות אחרים בתפוצות

ישראל בעולם הנותנים אל לבם לכל להתגאל בפת בג הציוני, לא להתפעל בעת שגשוגם ובודאי לא בעת ירידתם, יבוא דור חדש בישראל שימאסו בכל מטעמי המכשירים את הטומאה הגדולה הזאת, ושח גבהות אדם ושפל רום אנשים והאלילים כליל יחלוף, ותפקחנה עיני עורים לראות האמת הפשוט והברור כמו שהוא. יתבטלו המצילים ביחד עם ההצלות, נסוגו אחור יבושו בושת, הדתיים ביחד עם הגאונים והצדיקים, תזרם רוח תשאם וסערה תפיץ אותם ההכשרים ביחד עם המכשירים, כעת נבנו עושי רשעה שלו כל בוגדי בגד, גברה ממשלת זדון בארץ וכל האוחז בה מתעלה עמה, זאת הנסיון הגדול בשעה הגדולה הזאת, אחת היא לנו להאמין באמונה שלימה כי נצח ישראל לא ישקר, אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל אני עזרתיך נאום ה' וגואלך קדוש ישראל.

הקביעות האמיתית האמונה הפשוטה הנמסרה לנו בתורה"ק ועל ידי נביאי אמת וצדק, הנאמרה והנשנית בדברי חז"ל ואנשי אמת בעלי רוח"ק, שאין עם ישראל אומה בתוך שאר האומות ואין תכלית שלנו התכלית של שום אומה ולשון בעולם כולו. אין אנו מונהגים עם אותו הסדר של כל אומה בעולם ואין חלקנו עמיהם בכל הנעשה בעולם. אין עם ישראל עם בתוך שאר האומות אלא שאנחנו גבוהים מהם, יותר חכמים מהם ויותר מוכשרים מהם, זאת אינו כלל אלא כל האומות ביחד הם סדר טבעי גשמי וארצי, טובה שלהם היא דברים ארציים גשמיים וכן הרעות הקורות אותם, אבל עם ישראל נבחר מכל עמי העולם להיות מונהגים בהנהגה אלקית גבוהה נעלה מיוחדת רק עבור עם ישראל, כי יעקב בחר לו י' ישראל לסגולתו, אנחנו עם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה ואין לאחרים חלק אתנו לא בעולם אשר אנחנו בו ולא בעתיד המקווה, ישמח ישראל בעושרו בני ציון יגילו במלכם. כל בני אדם כולם כל אומות העולם ביחד לשמותם בארצותם הם ענין אחד, וישראל עם סגולה זה ענין אחר נבדל ונשא ובלתי מצורף אל שום עם ולשון אשר בעולם כולו. כל העולם כולו נברא בשביל ישראל בראשית בשביל ישראל שנקרא ראשית, וכל העולם והבריאה כולה מן עולמות העליונים גבוה מעל גבוה עד עולם הזה התחתון, מונהגים ומסודרים על מעשיהם של ישראל ופעולתם בתורה ומצות הניתנו לנו בסיני מתוך אש הגדולה. הנהגת כל הבריאה כולה מראש עד סוף מקבלים כח ושפע על ידי מעשי המצות של ישראל, וגרעון השפע בכל הבריאה כולה ע"י החטאים והפשעים של ישראל עם סגולה. ברבות הקדושה הכללית של כל כנסת ישראל נקבעת הקדושה של השי"ת בעולם במקום בית תפארתנו, מקדש ה' כוננו ידיך מכון לשבתך פעלת ה', וגם קדושת המשכן והמקדש מתעלה ומתמעט לפי הזכויות והקדושה השורה בישראל, שהרי במקדש שני חסרו ה' דברים, ובבנין בית העתיד תתוסף הקדושה בבחינת עין לא ראתה אלקים זולתך וירד כולו בנוי מן השמים, הנה אנכי מרכיץ בפוך אבניך ויסדתיך בספירים ושמתי כדכור שמשותיך, תתקדש ותתגדל בתוך ירושלים עירך לדור ודור ולנצח נצחים. בזמן שישראל בכללן מקיימים מצות התורה בלב שלם, מוסיפים שמחה ושפע בכל הבריאה כולה בכל עולמות עליונים ותחתונים, והיכל על מכונו בהר המוריה וישראל עולים שלש פעמים בשנה לראות ולהיראות את פני ה' אלקי ישראל, שמה גילוי שכינה שמה ניסים גלויים, ועזה כמוות אהבה ולחם הפנים חם ביום הלקחו ועומדים צפופים ומשתחווים רווחים בהתעלות ישראל אל עולם הנבדל הבלתי גשמי כלל, ושמחת לפני ה' אלקיך שלש פעמים תחוג לי בשנה, ומפני חטאנו גלינו מארצנו ונסתלקה הקדושה והשראת השכינה מן עולם הזה וגם נתמעטה בעולמות עליונים ונתמעטו כנפי החיות וכוחם של מלאכי מעלה. כי כל הבריאה כולה מן ראשית המחשבה ועולמות הרוחניים העליונים עד סוף המעשה העולם הזה שאנו רואים בעינים, הכל תלוי בקדושתן של עם

סגולה עם אלקי אברהם, הכל נבראו בשבילם והכל מתנהג על ידם ומכח מעשיהם במצות התורה או ר"ל להיפך, אם כי קשר הזה של מעשי המצות התורה עם קיום שפע בהבריא, בלתי נראה בעיני בשר ובלתי מורגש לחושים הגשמיים של אדם הגשמי, אבל אתם עדי נאום ה' ואנו מעידים פעמים בכל יום שמע ישראל ה' אלקינו כי כביכול נתקשר בנו השי"ת לעד ולנצח כי הכל תלוי במעשינו מצות התורה, והי' אם שמוע תשמע אל מצותי אשר אנכי מצוך היום, ונתתי מטר ארצכם בעתו ואכלת ושבעת השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים, ועצר את השמים ולא יהי' מטר והאדמה לא תתן את יכולה, ואבדתם מעל הארץ הטובה אשר ה' נתן לכם. עדות זו שכל טובות העולם וחסרון טובות הללו הכל תלוי בקיום המצות והי' אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם, אנו מחויבים להעיד בכל יום ובכל ערב לקבל עול מלכות שמים באהבה, על מעשי המצות לקיימם ועל מעשי עבירות להזהר מהם לבל עשותם, להאמין בזה אמונה שלימה בהחלט גמור, אע"פ שא"א לכל אדם מישראל לראות זאת בעינים דהיינו הקשר של מעשי המצות מן אדם בישראל עם הקיום של עולם, או להיפך מעשים של עבירות שיביאו חורבן העולם וגרעון הטובה בכל העולמות, זהו עול מלכות שמים להאמין בזה אמונה פשוטה מחויבת ללא ספק כלל וכלל. כח זה נחקק בכל נפש מישראל מזרע אברהם יצחק ויעקב להאמין אמונה שלימה חזקה ובטוחה, כח זה הוא כח הקדושה שהמשיכו שבעת הרועים בנפשות ישראל, ודוד המלך ע"ה המשיך זאת לכל קהל ישראל בבחינת ראייה ממש ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל ואו את האמונה בעינים ממש, ברוך אתה ה' אלקי ישראל אבינו מעולם עד עולם.

הקשר הזה שבין מעשי המצות והנהגת העולם כולו, זה הקשר שבין ישראל לאביהם שבשמים, הקשר והברית באופן אלקי נשגב ומרומם מן כל מחשבות אנוש, המצות כולם הם מצות אלקיות בלתי מובנים בהיקף אנושי מן עולם הזה, מה זאת הנחת תפלין, ומה זאת נטילת לולב בארבע מינים דוקא, מה זאת אכילת מצה משומרת מכל מיני חימוץ ומה זאת ישיבת סוכה בסכך שגדולו מן הארץ דוקא, מה זאת התמידים והמוספים והעבודות התלויות בהם ארבע עבודות דוקא, ומה המה כל הקרבוות בבהמ"ק מה זאת מצות תרומה חטה אחת פוטרת כל הכרי ומה זאת מצות מעשר אחד מעשר דוקא, וכן תרומת מעשר. מה המה איסורי התורה על מאכלות אסורות איסור דם וחלב, טריפות ונבלות, וכן כל האיסורים החמורים אע"פ שנפשו של אדם מחמדתן ורוצה בהם רצון חזק. כל התרי"ג מצות התורה אפילו החלק המועט מהם שלכאורה מובנים להאדם, גם בהם ישנן חוקי התורה האלקית הבלתי מושגים כלל לשכל אנושי, מה זאת תשלומי כפל וד' וה' והמודה בקנס פטור, מה זאת החילוק במחתרת בין הליכתו ובין חזירתו, וכל הלכות ריבית וארבעה שומרים וניזקי שור ובור. הכל בלתי אפשר להקיף ולהשיג באופן אנושי ארצי, כי כל מצות התורה כולם הם מסודרים בסדר אלקי נשגב ומרומם, והתורה כולה היא ראשית ומקודמת לבריאת העולם ואין לאדם הנברא אלא להמשך ולהבטל אל

מצות התורה מצות אלקיות לקיימם בלב שלם. כח זה לקיים מצות התורה הבלתי נודעים ומושגים ישנן אצל עם סגולה לבד, רק בהם נמצא הכח והביטול הזה ואנו מעידים זאת בברכת ק"ש שכח זה הוא מן בחירת ישראל, ובנו בחרת מכל עם ולשון וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול להודות לך וליחדך באהבה ולאהבה וליראה את שמך, וכן בק"ש של ערב אנו מעידים על כח זה שישנו בעם סגולה, אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת תורה ומצות חוקים ומשפטים אותנו למדת, על כן ה' אלקינו נשמח בדברי תורתך לעולם ועד, הכל הכח והרצון להמשך ולהבטל אל חוקי התורה ניתן לנו מאת ה' בבחירת ישראל לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה, ביחדת עם הכח לפעול המצות התורה הפעולות הגדולות בסדר העולם, — הכל היא בחירת ישראל בם בחר ה' מכל העם אשר על פני האדמה, והם עמך ונחלתך אשר הוצאת בכחך הגדול ובזרועך הנטויה.

התורה והמצות פועלים פעולתם בכל מהלך הבריאה מראשית המחשבה העליונה עד סוף כל הדורות, רק בשעה שנעשים על ידי ישראל עם סגולה, בשעה שאותם המעשים עצמם יהיו נעשים על ידי מי שהוא מן אומות העולם אין בכוחם לפעול כלום. אם מי שהוא אפילו הכי חשוב ונכבד מן אומות העולם ישב בסוכה כשרה בליל ט"ו בתשרי, או ישמע קול שופר בראשון לתשרי, אין בזה כלום שיש לדבר מן מעשים הללו, רק בשעה שהמעשים הללו נעשים מן עם סגולה לבד אזי פועלים פעולתם בכל העולמות עד עולם הזה התחתון ממש. כן הובטח לנו בתוה"ק הרבה פעמים זה יסוד של בחירת ישראל וה' האמירך היום והגדיל אותך, להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך, ולשמור כל מצותיו, דהיינו רק מפני שה' האמיר והגדיל אותך להיות לו לעם סגולה מפני זה יש לך הכח לשמור כל מצותיו ששמירת המצות של זרע ישראל ינהגו העולם כולו, ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך כאשר דבר. ובפ' כי תשא, ובמה יודע איפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך, הלא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך ונהי' מובדלים בדבר הזה מכל העם אשר על פני האדמה, והבטיח לו הקב"ה על זה, ויאמר ה' אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאתי חן בעיני ואדעך בשם. כן הבטחנו בשעת מתן תורה והיתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל.

הנהגת השי"ת בעולם נסתרה מן עיני בשר ודם, ובפרט ההנהגה מן השמים עם יחיד מישראל בראות האדם כי דרך רשעים צלחה שלו כל בוגדי בגד, אמרתם שוא עבוד אלקים ומה בצע כי שמרנו משמרתו וכי הלכנו קדורנית מפני ה' צבאו, אנחנו מאשרים זדים גם נכנו עושי רשעה גם בחנו אלקים וימלטו, וכן פסוקים רבים הנאמרים על הסתרת הזאת הנסיון הגדול שבעולם. גם דוד המלך אמר ואני כמעט נטוי רגלי כאין שפכו אשורי כי קנאתי בהוללים שלום רשעים אראה. אבל ההסתרה הזאת בלתי משנית את עצם הנהגה שבה מנהיג השי"ת העולם כולו, ובפרט במה שנוגע אל כלליות ישראל הנהגה הזאת

גלויה לכל, כי רק מפני חטאנו גלינו מארצנו אם כי היו לנו גבורים חזקים וענקיים בימי חורבן בית ראשון ובפרט בימי חורבן בית שני היותר מפורשים בדברי חז"ל במס' גיטין. רק מפני היריד שנשתלחה במקדשך ושדו גירא למזרח ונפל על ירושלים וכן למערב ונפל על ירושלים כל החורבן של בהמ"ק הי' בהנהגה גלויה בלתי טבעית, וכן מקונן הנביא כי לא האמינו מלכי ארץ וכל יושבי תבל כי יבוא צר ואויב בשערי ירושלים, כן הי' מפורסם גבורתם וכוחם, אלא הכל הי' באופן בלתי טבעי מיד ה' היתה זאת כי גדע בחרי אף כל קרן ישראל, דרך קשתו כאויב נצב ימינו כצר בלע ישראל בלע כל ארמנותיה שחת מבצריה. כן כל הגלות והצרות, השחיטות והריגות, בלתי מובנים בשום הגיון אנושי אלא בסדר אלקי נסתר ונעלם מן מחשבות אנוש, אספה עלימו רעות חצי אכלה בם לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם, איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם. כל הנהגה בגלות וגאולה לישראל עם סגולה היא באופן וסדר אלקי נשגב ונעלם מן שכל אנושי, וכן כל מעשי המצות של ישראל פועלים באופן אלקי של בחירת ישראל, וכל מעשי עבירות מביאים עונשים באופן אלקי ובדרכים נסתרים ונעלמים מן עיני בשר, בהדרכים אשר בחר ה' לעמו עם סגולה מכל העמים, אנו מקבלים עול מלכות שמים בשמחה בכל יום, אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, בשעה שאנו מייחדים שמו ית' עלינו באהבה, ה' אלקינו ה' אחד.

כל ההנהגה שהשי"ת מנהיג את העולם מן ראשית המחשבה לברוא את העולם עד זמן האחרון שבזמנים, הכל מוביל אל תכלית אחד אל עולם התיקון השלם בכל מיני שלימות שיתגלה ע"י מלך המשיח ב"ב, ועל כן נקוה לך ה' אלקינו לראות מהרה בתפארת עוזך לתקן עולם במלכות ש'. ומשם עד תחת המתים יתעלה העולם עילוי אחר עילוי בתענוגים נצחיים של גילוי אלקית עד אין סוף ואין חקר, כמבואר בדברי חז"ל וספרי בעלי רוח"ק. עת אשר יוטהר העולם כולו מזהמתו ומחטאי בני אדם, כי מלאה צבאה כי נרצה עונה כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאותיה, אזי נדחים קובץ, שאי סביב ענין וראו כולם נקבצו באו לך, זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתי נאום ה'. ימות המשיח בפרטיו לא נגלה אפילו לנביאים כמבואר בדברי הרמב"ם ז"ל, אלא הבטחה היא לישראל שיופיע סדר עולם בגילוי אלקית שלא הי' עוד בעולם, ויעמוד מלך המשיח ירום ונשא וגבה מאד, ירום מאברהם שנאמר בו הרמותי ידי, ונשא משה שנאמר שאהו בחיקך, וגבה ממלאכי שרת, ויקבץ נדחי ישראל מעולם כולו, אך מלכם בראשם כי הולך לפניו ה' ומאספכם אלקי ישראל. אין תקוה אל עם סגולה על שום דבר טבעי או קרוב או איזה דמיון טבעי, כל הגוים בעולם כולו יש להם מדינות וממשלה גדולה ונכבדה, אין לעם ישראל עם סגולה שום חיבור ושום צירוף אל גדולת העמים הגדולים והנכבדים בעולם, כיון שלא שם חלקנו בהם וגורלנו ככל המונס, אין לנו שום דת טבעי ארצי, אין לנו שום מצות טבעיים לפי סדר אנושי ואין לנו שום עונש ומשבר טבעי לפי סדר העולם, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום.

הכריתת ברית בהר סיני והברכות והקללות הנאמרים על ברית הזה המפורשים בפ' אם בחקותי, הכריתת ברית בערבות מואב והברכות והקללות האמורות על ברית הזה המפורשים בפ' כי תבוא, הם בעיקר על עניני עולם הזה, — ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה, והשיג לכם דיש את בציר ואכלתם לחמכם לשובע, ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד, וכן להיפך, ונתתי את שמיכם ככרזל ואת ארצכם כנחושה, ותם לריק כוחכם ועץ הארץ לא יתן פרי, הכל נאמר על עניני עוה"ז הברכה וכן הקללה. ובברית בערבות מואב נאמר ונשנה בפ' כי תבוא והי' אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך לשמור לעשות את כל מצותיו ובאו עליך כל הברכות האלה, ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה, ברוך טאנך ומשאריתך פרי בטנך. ופרי אדמתך, יצו ה' אתך את הברכה באסמך ובכל משלח ידך. וכן כל צ"ח קללות כולם נוגעים בעניני עולם הזה שאנו חיים בו, ועל זה מסיים הכתוב אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכרות את בני ישראל, מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב. כל זאת מודיע לנו השי"ת בתורתו שגם כל עניני עולם הזה מקושרים ומונהגים על ידי מעשי המצות של ישראל אם בחוקותי תלכו החוקים האלקיים שבתורה הבלתי מושגים ומובנים בשום שכל אנושי, החוקים הללו מסבבים את הנהגה בעולם הזה, הנחת תפלין של עור וישיבה בסוכה בסכך הגדל מן הארץ, אכילת מצה בזמנה עם שמיעת קול שופר בזמנו בהחוקים והגבולים של מצות הללו, מביאים גשמי ברכה והארץ תתן יכולה, וכן לבישת בגדים של שעטנז ואכילת בשר של בהמה טהורה שגשחטה בסכין שיש בו פגם של חגירת צפורן, הגבהת חפץ ברה"ר אל העמוד העומד שם הגבוה עשרה טפחים ביום שבת קודש והמגלח שער הזקן בתער, מביא שהארץ לא תתן את יכולה ועץ השדה לא יתן פרי, ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד ואכלתם ולא תשבעו, — ונתתי את עריכם חרבה והשמותי אני את הארץ, ואתכם אזרה בגוים והרקותי אחריכם חרב, בניך ובנותיך נתונים לעם אחר ועיניך רואות וכלות אליהם, להיות לשמה למשל ולשנינה בכל העמים אשר ינהגך ה' שמה, אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה. זאת כריתת ברית אשר כרת ה' עמנו לנצח נצחים, כי ישראל עם סגולה מכל העמים ורק להם מצות אלקיים, שכר ועונש בסדר אלקי המסובב מן מעשי מצות הללו, גם חיי עולם הזה הנוגע אל עם סגולה מסובב מן סדר אלקי הזה, עד עולם הבא, ימות המשיח ותחית המתים.

שכר ועונש על מעשי מצות התורה האלקית, נוגע רק אל עם סגולה אל ישראל עם קדוש לה', כל עמי העולם עמים הגדולים ועמים הקטנים אינם טובלים בשעה הזאת מן מעשי עבירות הללו, פאריז, לונדון, ציריך, ומאסקווא, יושבים לבטח בארצם ובעריהם עד שיבוא קיצם והשמותי אני את רק הארץ אשר לכם, ונתתי את עריכם חרבה והשמותי את מקדשיכם דוקא, אבל הגוים אין להם חלק וקשר מיוחד בסדר הזה אדרבה ואתכם, אזרה בגוים ונגפתם לפני אויבכם ורדו בכם שונאיכם אדרבה הם מתעלים בעת ההוא ועבדת את אויבך אשר ישלחנו ה' כך, ישא ה' עליך גוי מקצה הארץ אשר לא תשמע לשוננו ואכל

פרי בהמתך ופרי אדמתך, והתמכרתם שם לאויבך לעבדים ולשפחות ואין קונה. רק לישראל עם אלקי אברהם מיוחד סדר אלקי הזה והעולם הנצחי של ימות המשיח ותחית המתים, רק בשבילם נברא העולם ומעשיהם פועלים בסדר העולם, רק הם מצוים לעשות המצות הכתובות בתורה, רק להם השכר והעונש הכתוב בתורה, רק להם ההבטחות והנחמות הנאמרים ע"י נביאי אמת וצדק, רק עבורם מתוקן עולם העתיד עולם שכולו טוב, יום שהצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, ה' בדרך ינחנו ואין עמו אל נכר, ה' בלחודוהי עתיד לאשריותהוה בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא העולם הנצחי, יגלה ויראה מלכותך עלינו והופע והנשא עלינו לעיני כל חי, איך ישראל עם סגולה הם עיקר העולם ובשבילם נברא העולם, השאר כל הבריאה כולה ביחד עם הנבראים הקטנים והגבוהים התחתונים והעליונים, אינם רק טפל אל עיקר הבריאה אל עם סגולה, החושך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה', והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחה, כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו, אפים ארץ ישתחוו לך ועפר רגליך ילחכו וידעת כי אני ה' אשר לא יבושו קוי.

לפי סדר העולם אשר סדר השי"ת, העולם כולו בכל חלקיו מוכרח להתקן בתיקון השלם, ואז יגיעו ישראל לתכלית מעלתן. ובהעביר גלולים מן הארץ והאלילים כרת יכרתון יגלה מלכותו ית' בעולמו ויירשו ישראל מעלתן בשלימות, בבנין בית המקדש שירד כולו מן השמים ויעמוד לנצח ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. והנה לשתתחזק הקדושה בעולם כראוי צריך שהעם הנבחר יתקבץ ע"י מלך המשיח אל ארץ הנבחרת, ובישראל ימלוך מלך מבית דוד שהוא המלך הנבחר בכל עטרות הקדושה הנמצאים בבריאה כולה ירום ונשא וגבה מאד, בהופיע עליו מקור הקדושה שגזו הקב"ה באוצרותיו. גאולה העתידה תגדל על גאולת מצרים ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלוך מארץ מצרים, אלא אשר גאלוך וקבצוך מכל הארצות האל, אזי תמצא הבריאה מנוחה הגדולה והשלימה, וזמן שמחה לישראל אשר כמוה לא נהיתה, לדור ודור ולנצח נצחים. על כל זה תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה בתפלת ר"ה ויו"כ בהוספה לברכת קדושת ה', ארבעה פעמים ובכן, ומתפללים ישראל בימים הקדושים כי יתקדש שמך ה' אלקינו על ישראל עמך, על ירושלים עירך, על ציון משכן כבודך, ועל מלכות בית דוד משיחך, ועל מכונך והיכלך. כי זה הוא הסדר שסדר הקב"ה שהופעת הקדושה הנצחית בעולם כולו בעת שייראוך כל המעשים וישתחוו לפניך כל הברואים, ההכנה לכל זה תלוי כי יתקדש שמך על ישראל עמך ועל מלכות בית דוד משיחך ועל מכונך והיכלך, אז תמלוך ה' אלקינו לבדך על כל מעשיך בהר ציון משכן כבודך, מלכותו תהי' מתגלית על ישראל תמיד והם מקבלים טובה אחר טובה עד אין תכלית כי הוא ית' בלתי בעל תכלית וכן טובו בלתי בעל תכלית. קודם הטובה והקדושה הנצחית שתתגלה בעולם, ירד חושך גדול בעולם שלא הי' כמותו מן זמן בריאת העולם עד עתה, היא היא הכפירה הציונית הכופרת בכל האמונה כולה, ולא עוד אלא שהחושך הזה לקח לו לבוש של פעולה מעשיית לבנות מדינה וכח

מושל באחיזת עינים. נוסף על עומק הכפירה הזאת הכופרת בכל ענין אלקי בעולם, בכל בחירת ישראל, בכל גלות וגאולה, בכל ביאת המשיח, בכל תחית המתים, בכל הי"ג עיקרים, גם התפשטות הכפירה הזאת הפיצה כמעט כל ישראל כולם. לקחה לה הכפירה הזאת לבושים שונים ומשונים עד שמתראה כי אין כאן כפירה כלל, אין כאן טומאה כלל, ואין כאן חושך כלל, עד שכמעט כל ישראל ללא יוצא מן הכלל, נאחזים בטומאה הגדולה הזאת ונכללים בה. נתמעטה ונסתלקה הקדושה מישראל בימי אחרית הימים האלה, נלקחו מאתנו כל מאורי אור אנשים גדולים וקדושים בישראל, נשארנו כצאן בלא רועה הולכים ותועים הולכים ונאבדים נשטפים מן מים הזדונים, ואין לנו אלא להשען על אבינו שבשמים. כבר הובטח לנו בתוה"ק ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם תחת ממשלתם וכוחם, לא מאסתים ולא געלתים להפר בריתי אתם, ושב ה' אלקיך את שבותך, ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה, כל גאה ורם כל נשא ושפל, כל הטומאות וכל האלילים כליל יחלוף מהדר גאונו בקומו לערוץ הארץ. עד התם עד יום הגדול הזה ליום אשר אני עושה סגולה, מן ההכרח לסבול ולהתחזק בהאמנה פשוטה הניתנה לנו מסיני, מן השמים יעזרו לכל אשר לבו רד עם א — ל וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו העובד אותו. קרוב יום ה' להגלות ה' אלקים פתאום עליהם יראה, קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח, לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף כי ה' יהי' לך לאור עולם.

